Marca n.º 12 Volum

14

Digitized by Google

Digitized by Google

14

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
33 C
24

Digitized by Google

VITAE
SANCTORVM SICVLORVM

EX ANTIQVIS GRAECIS LATINISQVE
Monumentis, & vt plurimum ex M. S. S. Codicibus nondum editis collectæ, aut ſcriptæ, digeſtę iuxta ſeriem annorum Chriſtianæ Epochæ, & Animaduerſionibus illuſtratæ

A R. P. OCTAVIO CAIETANO
SYRACVSANO SOCIETATIS IESV.

Opus Poſthumum, & diu expetitum,

CVI PERFICIENDO OPERAM CONTVLIT R. P. PETRVS SALERNVS
Eiuſdem Societatis in Sacro Tribunali SS. Inquiſitionis
Qualificator, & Conſultor.

NVNC PRIMVM PRODIT.
Cum triplici Indice.

ACCESSIT AVCTORIS OPVSCVLVM,
vbi Origines Illuſtrium Aedium SS. Deiparæ Mariæ in Sicilia, ad promouendum illius cultum, & pietatem, explicantur.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PANORMI, Apud Cirillos. M.DC.LVII.
Imp. Abbas Geloſus V.G.C.S.V.   Imp. R. Gregorius. P.

Digitized by Google

POTENTISSIMO
HISPANIARVM SICILIÆ
ATQ; IN VTROQ; ORBE CELEBERRIMARVM
PROVINCIARVM REGI
PHILIPPO IV.

REGIAE Siculæ Coronæ, Auguſto Maieſtatis tuæ Capiti ad noſtræ felicitatis firmamentum impoſitæ, potiora ſunt decora, & clariora inſignia, quæ hoc concluſa volumine in theatrum Orbis Terrarum ſpectanda proferuntur. ſi enim vrbium, regnorumque ornamenta cenſentur ſtrenui, & præclari viri, bellatoreſq; fortiſſimi, eos profectò ſupereminent cœlo iam donati Heroes, qui cæleſtium donorum copia, virtutis exēplis, rebuſq; ſupra humanas vires mirabiliter geſtis, præſidio ſunt reipublicæ, ſuiſque ciuibus, vt ad æternæ felicitatis portum appellant, adiumentum afferunt ſingulare. Pleroſq; ex hoc ornatus genere adamantes pretio, ac nitore ſingulares, rapax fugientium annorum lapſus per obliuionem inde auulſerat; alijs fulgoris radios eadem antiquæ ætatis nox male hebetauerat, quos nunc in hominum conſpectum, ſplendoremq; priſtinum reuocatos, eidem Coronæ inſertum ac reſtitutum eo, dum Maieſtati tuæ ſacram hanc Hiſtoriā de Sanctis Siculis, Siculæ Societatis Ieſu nomine, dico conſecroque. Regiū profectò ſemper eſt habitum, non eorum modo emolumentis proſpicere, quos in terris degentes ſibi ſubiectos moderantur Reges, ſed in eorum etiā gloriā, & cultum amplificandum incumbere, qui inter cælites adſcripti ad æternitatem in cælo perennant; & illorū præſertim honores, quos arctior neceſſitudo, & patriæ amor magis præſentes ciuibus ſuis reddit, ardentiore ſtudio promouere. Præluxit exemplo Conſtantinus Magnus Imperator, qui poſt partam Eccleſiæ pacem, vt trophæum contra impietatem ſtatueret, fortiſſimorum Martyrum certamina deſcribi, aut deſcripta conquiri iuſſit. Præluxit etiam Græcus Imperator, qui Simeoni clariſſimo in aula ſua viro pij conſilij auctor fuit, vt Vitas & Martyria hominum fide, pietate, fortitudine, & ampliſſimorum facinorum gloria illuſtrium, ad poſteritatis memoriam, conſcribendo proderet. Hæc æmulatus exempla Rex Hiſpaniarum Philippus II. Auus tuus, cuius pietas & pru-

dentia, numquam eſt per obliuionem obliteranda, demandauit per Siculum Proregem Societatis noſtræ hominibus, vt has cæleſtes gemmas expoliendi opificium in ſe ſuſciperent, & huiuſmodi hiſtoriæ de Sanctis Siculis tam honorificum, tam Diuis ipſis acceptum, tam hominum generi ſalutare opus aggrederentur. & quamuis, qua Vitis eorum eruendis ex omnis vetuſtatis ruderibus, qua ſtylo concinnandis & illuſtrandis, plures interfluxerint anni, & multo maiora temporis ſpatia impedimentorum editionem retardantium vis deuorauerit; memor tamen illa officij vrgere nũquam deſtitit, quin quibus poſſet obſequijs Aui tui nutibus obtẽperaret, obſecũdaret ſtudijs, & tantis ornamentis Auguſtum Maieſtatis tuæ Diadema condecoraret. Quod ergo opus Siculam tuam Coronam cæleſtibus veluti gemmis exornat, quod non tam deuoto obſequio donatum, quàm redditum eſt ei Domino, cui iure hęreditario addici debuit, Maieſtas tua ſuo patrocinio fouere ac tueri ne dedignetur, vt cum fœnore pietatis teratur hominum manibus ad poſterorum memoriam ſempiternam. Precor interim beneficum cœli Regnatorem ac Cœleſtes illos, qui ſuæ felicitatis initia Siculæ terræ, & ampliorem ſuam venerationem Siciliæ Regi debent, vt Regnum ipſum, & Regem, ad temporũ tranquillitatem, ad felicitatem populorum, ad Religionis Chriſtianæ propagationem diu incolumem ſoſpitent, & fortunent. Hæc Superum auſpicia, hæc Chriſtiani Orbis conſpiratio, hæc noſtrum omnium ſunt vota; qui ſi quam laboris huius mercedem penes Deum meruimus, eam omnem Maieſtatis tuæ incolumitati oppigneratum pretium volumus, exoptamus.

Maieſtati Tuæ

Deuotiſſimus,

Petrus Salernus è Societate Ieſu.

PIO LECTORI S.

PETRVS SALERNVS

E SOCIETATE IESV.

EXPONAM paucis hoc proœmio, Pie Lector, originem huius Operis poſthumi de Sanctis Siculis, ac rerum ſeriem, qua poſt tot annorum diutinum quaſi conceptum in lucem aliquando prodierit; tum totam eius conſcribendi methodum, ac rationem ſubnectam: id enim erit, vt opinor, & eius commendationi non inutile, & ob pleniorem cognitionem tibi non iniucundum.

D. Didacus Enriquez de Guzman Comes Albadeliſta cum Pro Rege Siciliam adminiſtraret, auctore ac monitore Nicolao Faranda è Societate Ieſu, componendis Sanctorum Siculorum Vitis, Sicula Tabularia primus perquiri iuſſit. tum D. Henricus de Guzman Comes Oliuarenſis langueſcenti induſtriæ calcar admouit. Sed cum res innumeris difficultatibus impedita, parum procederet, Philippus huius nominis Secundus Hiſpaniarum ac Siciliæ Rex, cuius pietatem prudentiam, & rerum geſtarum amplitudinem celebrare Poſteritas numquam deſinet; litteris ad eumdem Comitem Oliuarenſem ſcriptis v. idus Iulij anno redempti orbis MDXCV. opus fere depoſitum excitauit. Comes ergo re cum Societatis Ieſu Moderatoribus collata, vt aptiſſimum ad hanc hiſtoriam ſcriptor ex illa deligeretur, ſtatuit tandem vt Octauio Caietano Syracuſano, homini plane pio prudenti, acris iudicij, & ſingularis diligentię, conſcribendi eas Vitas cura demandaretur. Is verò maximum ſperans, vt res erat, ex eo labore mortalibus emolumentum ad pietatem, eximiumque Siciliæ & cælo decus, operi moliendo, plura etiam complexus, quam neceſſaria forent, diuturno ac pertinaci ſtudio animum appulit: & quamuis interim plures annos Panormi ac Meſſanæ noſtris Collegijs ac Domui Profeſſæ præfuerit, inſtitutis tamen peregrinationibus ad perueſtigandas bibliothecas, & fere cuiuſq; Eccleſiæ Siculæ Tabularia, litteris etiam, atque amicorum opera vſus, adeo multa comparauit Siculę pietatis monumenta, vt iam omnia de hac re, quæ reperiri queant, collegiſſe videatur; idque facile commoſtrabit Index Opuſculorum, quæ eduntur, proxima pagina deſcribendus. operi dein perficiendo inſtitit ad annum vſque huius ſæculi vigeſimum; ſed cum illud ad vmbilicum fere deduxiſſe ſe crederet, ad ſuperos ſuæ pietatis ac diligentiæ præmia recepturus, euocatus eſt, die octauo Martij, ætatis ſuæ anno quinquageſimo qdarto, Religioſæ vitę trigeſimo octauo. De Auctore.

Traditum veluti per manus tunc fuit opus iſtud noſtræ Societatis ſacerdotibus, & religioſis viris Auguſtino Caietano Octauij conſanguineo, & deinceps Alphonſo Caietano auctoris fratri; ſed cum vellent ipſi multa perficere, & immutare, præſertim verò ad vnicum, vt aiebant, ſtylum omnia conformare, preſſerunt illud vſq; ad annum 1640. tum mihi demandatum, vt perſpicerem quid fieri oporteret, ne diutius intra ſcrinia noſtra deliteſceret liber tam pius, tamque auide, ac diu expetitus. Ego vero intra vnius anni ſpatium, quas temporis ſubciſiuas horas à meorum ſtudiorum curis, docendique munere ſurripere potui, huic negotio impendens, in eam quam vides formam opus redegi; neque operæ pretium eſt, quid præſtiterim, ſingillatim enarrare; integram eſſe velim Auctori ſui Operis laudem. Id profecto mirum eſt, quot moras editioni iniecerint, quæ hinc & inde inſperato impedimenta conſurgebant. Mihi plane rem omnem perſpicienti in procliui eſt iudicare, dæmonem Sanctorum glorię & omnis exempli virtutum inimicum vaferrime curaſſe, vt obices alij aliam ob cauſam ab hominibus appoſiti, opus, quod ipſi incommodaret, decem ipſos annos poſtquam in longiſſimum examen veniſſet, & facultatem prodeundi impetraſſet, retardarent. Typographus certe identidem ab incœpto deſiſtens ob maiora lucra, quæ interim offerebantur, ſeptē annos penes ſe opus detinuit.

Aucto-

Auctoris conſilium in hac hiſtoria fuit Siculorum tum Sanctorum, tum fama ſanctitatis illuſtrium quæ reperiſſet antiqua Acta iuxta temporum ſeriem colligere, & ſuis Animaduerſionibus illuſtrare; nam vel obſcura ſæpe eſſe, vel non raro corrupta, nemo, qui ea euoluet, inficiabitur; quorum vero Acta vel intercidiſſe, vel nimium corrupta eſſe conſtitiſſet, Vitas, vt in tanta rerum obſcuritate poterat, conſcribere, vel nuda ſaltem nomina recenſere. reperit verò inter antiqua M.SS. aut iam edita ſcriptorum monumenta, mille & amplius Sanctorum Vitas, aut Martyria, præter aliorum innumerabilium, quorum nomina latent, pro Chriſti fide certamina morte coronata. eaque Acta vt plurimum ab hoc auctore primum prodita ſunt; nam ab illo ea accepere nonnulli, qui aliqua eiuſmodi Sanctorum Siculorum Acta ediderunt. Sed Siculorum nomine duas hominum claſſes ille comprehendit, eos primum, qui in Sicilia orti, ſiue hic, ſiue alibi defuncti vita fuerint; tum illos, qui quamuis extra Siciliam in lucem hominum venerint, hinc tamen in cælum euolarunt; vt enim Natalis Sanctorum dies ille eſt, qui cælo eos dedit, ita eorumdem Patria cenſenda eſt, quæ cęlo eos peperit. Siciliam ergo eorum Sanctorum patriam eſſe ait, qui ibi animũ aut accepere, aut rerum omnium conditori reddidere.

Partes Operis.

Ex duabus verò huius hiſtoriæ partibus, altera illos complectitur, quos ſacris ac publicis honoribus iamdiu coluit, & colit Eccleſia, præclara Sanctorum aut Beatorum nomenclatura, centum ſaltem ab hinc annis, publice condecorans; in altera recenſendi ſunt, qui opinione ſanctitatis illuſtres fuere, ſed adhuc Eccleſiæ ſuffragio publicum deferente cultum carent. Et prima quidem Pars in duos diſtincta tomos nunc prodit: pro altera catalogos eiuſmodi hominum diligenter Auctor cõtexuit in huius Operis Idea iam typis impreſſa anno 1617. & multa ſolum collegit, quæ materiam conſcribendæ plurimorum vitę ſuppeditarent. Primæ autem Parti interierit pauca de Dominicæ Crucis Clauo, de Simulacro Virginis Deiparæ Drepanitano, de Inuentione ſacræ Tabulæ ſeptem Angelorum, nam ad Siculorum pietatem augendam peculiari iure ſpectant nõ ſecus ac Sanctorum exempla. Adiectæ etiam ſunt ex eadem cauſa ad calcem Secundi Tomi, Origines Illuſtrium ædium SS. Deiparæ in Sicilia miraculorum occaſione vt plurimum conſtructarum. Video plures eſſe prætermiſſas, etiam ex celebrioribus; ſed cum repererim longioris hiſtoriæ, quam de Deiparæ cultu in Sicilia meditabatur, apparatum, intellexi de his tantum ſcripſiſſe, quia vberiorem aliarum notitiam adhuc ſe poſſe comparare exiſtimauit. me verò alijs diſtentum curis templorum & rerum admirandarum multitudo, & certitudinis aſſequendæ difficultas, ne de reliquis vellem differere, absterruerunt.

Cur antiqua Acta edantur.

Fuerunt profecto, eruntq; forte, quibus hæc Siculæ hiſtorię edendæ ratio minus placeret; volebant, vt non ipſa antiqua Sanctorum Acta proijcerentur, ſed vt nouo, & ornato dicendi genere Vitæ omnes ab Auctore conſcriberentur, ex illis tamen Actis deſumptæ; diſplicebat enim ijs antiqua ſtyli ſimplicitas, & ſi quæ alia ſunt in illis Actis orationis vitia. & ſane diu de hac rediſceptatum tum ante, tum poſt Auctoris mortem. Sed pluribus, iiſque grauiſſimis viris hiſtoriæ veritati ac fidei conſulentibus arriſit magis veterum Actorum editio. conſtituendum primo fuit fundamentum, cui hiſtoriæ, maxima ex parte nouæ, moles inniteretur; ſi autem ab antiquis Actis diſceſſeris, verendum eſt, ne facile labantur omnia, neque fidem apud alios vnquam exores. potuiſſet ſane Scriptoris narratio ad Actorum fidem Lectorem reijcere; ſed cum ea omnia ille tantum penes ſe haberet, res tandem in ipſius fidem atque auctoritatem rediret, apud plurimos ſaltem, qui bibliothecas, & M.SS. codices, vnde hæc hauriuntur, luſtrare non poſſunt. Sed age iam credatur Hiſtorico Scriptori, non ideo tamen fecerit ſatis; quot enim erunt, qui plura in antiquis illis Actis ſe poſſe diſpicere; qui lucem aliquam obſcuris rebus ex hac vel illa narrationis parte affulgere poſſe; qui ſcriptorem aliqua vel ad commendationem cuiuſpiam vrbis nimium auxiſſe vel per ſocordiam aut inuidiam cum alterius vrbis contemptu eleuaſſe exiſtimabunt? Difficile profecto eſt quempiam ab omnium partium ſtudijs alienum eſſe; ſed longe difficilius quempiam à plurimis, nedum ab omnibus, credi, diciq; ab iiſdem alienum. Adde in Sanctorum Actis plurima ſæpe eſſe, quę non humanas modo vires longe ſuperant, ſed quæ, etiam in ea, quæ ſupra natu-

ram

ram eſt,Prouidentiæ ratione,videri poſſent. extraordinaria:quidvero Scriptor hic agat? omittat?ſed piaculum eſt noſtro metiri iudicio quid Deus in Sanctis ſuis operari voluerit:nec deerunt qui Sanctorum ſuorum Vitas immerito mutilatas quiritentur: narret/at pleriq; nimium credulum Scriptorem cenſebunt qui leuia hiſtorici figmenta non diiudicarit,atque diſpunxerit. optimum ergo factu eſt, vt Antiqua Acta in medium afferantur,ſed notationibus illuſtrata; ita etiam factum eſt à doctiſſimis viris, qui exemplo præiuere, a Lippomano, Surio,Roſuiedo,Brouerio,& nuper a Bollando. auctori etiam noſtro olim conſulenti de huius editionis ratione ampliſſimos Cardinales Baronium ac Bellarminum idem conſilium datum fuiſſe comperimus. quamuis ergo videam locum hunc alij ſcriptori relinqui,vt paucis atque eleganti ſcriptione,Italica præſertim lingua ad vulgi tamen captũ,Vitas Sanctorum noſtratium proſequatur, non idcirco minus neceſſariam hanc antiquorum Actorum editionem arbitratus ſum. imò placuit aliquando plura Acta de eodem afferre,quamuis in rerum narratione conſentiant; inde enim maiorem ſibi mutuo conciliant auctoritatem & fidem; nec alia forte vtilitas deerit : SS.Alphij & Sociorum Acta, quia longiſſima erant,diuidimus;nam aliorum Vitas,aut Martyria excerpſimus quæ ſeorſim damus.

At quanta,inquies, ſtyli varietas, quanta deformitas,&barbaries inerit huic Operi,ſi antiqua Acta Græca & Latina tot diuerſis ſæculis conſcripta colligantur ? Sed facile hinc me expediam. vbi Auctor loquitur, vt in Animaduerſionibus,& in ijs, quæ nunc primum conſcribuntur Vitæ, idem fere vbiq; ſtylus, qui rerum Eccleſiaſticarum ſcriptorem non dedeceat:vbi aliorum narrationes refert,quis varietatem incuſet?Græca a doctiſſimis viris noſtræ Societatis in latinum verſa dantur; pauca quidem a Iacobo Sirmondo Gallo,& à FranciſcoRaiato,plurima ab Auguſtino Florito Siculis Sacerdotibus in Græcæ latinæq; linguæ peritia bene eruditeque verſatis. In latinis Actis, vbi abiectiſſima reperit verba,hoc prudenti conſilio vſus eſt Auctor,vt hiſtoriæ ſeriem ac ſtylum, nedũ res ipſas non immutaret,ſed dictionem ſolum expoliret,vt iam ſtomachum mouere nequeat;quod ab alijs etiam factum ſcimus nullo hiſtoriæ detrimentô.

Actis autem Sanctorum,& eorum Animaduerſionibus Auctor opuſculum, cui Iſagoges nomen dederat,ad pleniorem hiſtoriæ Sanctorum cognitionem præmittendum eſſe decreuerat;eius verò capita in ordinem digeſta propoſuit in ſui Operis idea,quam ad comparanda facilius ab alijs hiſtoriæ adiumenta, edidit Panormi anno 1617. ſed id omittendnm exiſtimaui ; nam ſi quæ faciunt ad inferendam Actis lucem,ea omnia ad Animaduerſiones tranſtuli. è reliquis parergis ea quæ primis capitibus ad idololatriam Siciliæ ante aduentum Saluatoris ſpectant,facile obuia ſunt in Poetis,& Hiſtoricis:Chriſtianæ fidei initia, & propagatio,Sanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli in Siciliam appulſus,aliaq; eiuſmodi in Vitis Sanctorum ſatis elucent: De cuiuſq; vrbis Epiſcopis,de Regũ illuſtriumq; hominum donationibus,quibus Eccleſias locupletarunt , cœperat Auctor diſſerere , & plura eruit ex earum Tabularijs : ſed eruditiſſimus Abbas Netinus D.Roccus Pirrus in ſuis Notitijs Sicularum Eccleſiarum profecit quidem primum ex ijs quæ conquiſiuerat noſter Auctor, & cum illo communicata ſunt;tam multaverò deinde ſuo labore inueſtigauit,vt in eo genere quidpiã non dictum vix poſſit afferri . Sunt præterea in hac re controuerſiæ, quæ dignitatem vrbium commendant,& vnam alteri anteponunt;has vero diſquitiones , vti illas etiam , quæ ſunt de nonnullorum Sanctorum Patria,vt potẽdioſas, volui omnino deuitare ; Societatis Ieſu ſcriptorem,in eo præſertim Opere,vbi pietatem fouet,nimium dedecent eæ quæſtiones,animum aliò auocantes: quare illi Patriam quemlibet tribuimus , quam antiqua Acta memorant ; ſi illa non meminere, Epiſcopos & Abbates ei loco damus , cui præfuerunt ; reliquos vel loco mortis,vel alteri,cui faueant coniecturæ.ſed nolim hinc præiudicium fieri ad vllius iura lædenda, aut firmanda; neque enim in hac re Iudicem ago . exemplo ſit S. Agatha , aut S. Albertus , nam de prima cum Panormitanis decertant Catanenſes, de ſecundo Drepanum& Eryx contendunt; eduntur ergo eorum Vitæ & antiqua Acta , vt ab alijs olim ſcripta ſunt, & in Animaduerſionibus nihil de Patria decernitur ; imo vt in iſtis partium ſtudijs nimium exardeſcen-

ſcentibus magiſq; recedatur, non adducuntur de iſtis aliorum ſcriptorum opiniones & argumenta. pietati profecto promouendæ operam nauamus, non ventilandis controuerſijs a Scriptore, qui prodeſſe velit animorum omnium bono, alienis. quod autem de Patria dixi, idem de tempore, aut ſæculo, annoue mortis exiſtimari velim; nam hic coniecturis ſæpius ducimur; eæque aliquando tenues adducuntur, quia meliores afferri poſſe non vidi.

De Dubijs

De pleriſq; dubitauit Auctor in idea Operis olim, vt dixi, edita, an *Sanctis* Siculis adiungendi eſſent, vel quia non liquebat de cultu eorum publico, & augusto Sancti titulo, vel quia an ad Siciliam pertinerent, incertum valde eſſet. meminit verò aliquorum in hoc Opere, atq; in Animaduerſionibus repoſuit, quas habuit, veriſimiles coniecturas; vbi hæ defecere, omiſit. Sed de Sancta Syluia S. Gregorij Magni Matre his verbis dubitationē ſuā Auctor olī propoſuit in Idea. *Memorat Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus* D. *Vincentius Bonincontro Epiſcopus Agrigentinus, cum Romæ eſſet, Sanctiſſimi D.N. Pauli P P V. Theologus, auditum ſibi a Magiſtro Thoma Pallauicino, Socio Magiſtri Sacri Palatij, famam illic in pleroſq; manaſſe, Syluiam Gregorij Magni matrem, Siculam fuiſſe. falſo, an vero id traditum, nondum pro comperto habeo. ſed quæ rem ſuadeant, multa ſunt argumenta. Primo tenuis iſthæc fama ad nos delapſa, auctore viro graui & docto ſocio Magiſtri ſacri Palatij. Secundo Gregorij PP. Magni pietas in Sanctos Siculos, hauſta a matre certe quidem Sicula; ille enim Agatham & Luciam VV. & M M. Siculas in miſſæ canonem intulit, vt tradit S. Althelmus Epiſcopus Schireburgenſis: Baſilicam S. Agathæ in Suburra purgatam ſacrauit: ſacrarium S. Luciæ in Baſilica S. Petri Apoſtoli conſtruxit. Tertio eiuſdem S. Gregorij in Siciliam affectus, quem ex eius epiſtolis facile cognoſcas. Quarto Monaſteria ſex Gregorius, ante initium Pontificatum, in Sicilia ædificauit, agriſq; & latifundijs donauit, quæ ille in inſula habebat. numne ea bona dotalia Siculæ matris extitere? Quinto eodem æuo aliæ fœminæ Siculæ Viris Romanis nuptæ, vt Fauſtina Tertullo, Patri martyris Placidi; Elpis Seuerino Boetio. V. C. coniecturas has eſſe affirmas; ſcio. ſed interdum coniecturis expreſſa veritas.* Nihil verò Auctori deinde occurrit ad diſſoluendam dubitationem; ſed nuper anno 1650. Illuſtriſſimus Dominus D. Martinus de Leon & Cardenas Archiepiſcopus Panormitanus vir pietate, largis in pauperes eleemoſynis, & diuini cultus augendi ſtudio numquam non celebrandus, eam in *Sanctorum* Panormitanorum album contulit, voluitq; vt ei in Panormitana Eccleſia Officij ſacri tributum, vti fit cum reliquis Sanctis ciuibus, publice perſolueretur. res ex antiquis manuſcriptis eruta, ſacræ S. *Syluiæ* iconi adiectæ olim inſcriptiones, tum apud antiquiſſimum Monaſterium S. Martini de Scalis Ordinis S. Benedicti, tum in ſacra æde Prioratus *S* Annę nunc deſtructa, ſed inde iam diu exſcriptę, & eruditorum hominum conſilium in eam deliberationem tantum virum impulere. nec parum vrgebat illud indicium ex Monaſterijs a D. Gregorio conſtructis; cum enim omnia, vel ſaltem ſere omnia intra Panormitanos fines fuerint conſtituta, quod nuper luculenter oſtendit idem rerum ſacrarum Sicularum Scriptor ſupra memoratus Abbas Netinus D. Roccus Pirrus, ſane bona, quibus aucta ſunt, ibidem fuiſſe creduntur; ex bonis autem alicubi ſitis, ſi nihil aliunde ſciatur, præſumitur quænam ſit domini patria. Sed quia hæc de S. Siluia dicta ſunt, poſtquam primi Tomi *Vitæ* fuerunt typis impreſſæ; eaq; nunc diligentius inueſtigantur & examinantur apud Venerabiles Monachos illius Monaſterij S. Martini, nihil de illa ſcribendum exiſtimaui, ſed ſolum eius Diuæ nomen in Sanctorum Siculorum indicem conieci, præſertim cum nihil de illa repererim in M. SS. Bibliothecis nec afferre poſſim de eius Vita aliquid, quod non ſit ab alijs editum.

Adnectam poſtremo, Lector, quæ verba Auctoris tecum alloquentis in eius ſchedula reperi, vt hinc perſpicias quid illi debeas, quidve merito excuſes. Diu, ait, *multumque colligendis hiſtoriæ ruderibus deſudaui, perquiſitis ferme omnibus Siciliæ Bibliothecis, Italiæ nonnullis, datis etiam ad amicos litteris in exteras, longeque diſſitas Prouincias: ſæpius tamen magni labores in irritum cecidere, nullumque induſtria noſtra pretium fuit. Enimuero multorum Sanctorum hiſtorias ingenti cum dolore nacti nuſquam hactenus ſumus: nuda ſæpe nomina e ſinu, aut è ſitu temporum, veluti gemmas collegi, mœſtus doleniſque quorumdam truncas interdum Vitas, lacunoſque fœdatas, tanquam diſiecta per campos oſſa, componebam, miſeratus tantas*

oper

opes naufragio vetuſtatis in tam miſerum littus eiectat. iam cauſa extincta hiſtoria in aperto ſunt; crebra Sicilia excidia, quibus ob loci fœcunditatem opeſque obnoxia fuit; primo Gothorum armis, VVandalorum deinde incurſibus, latrociniiſque, ſed præcipue afflicta longo dominatu Sarracenorum, quibus exurere, & vaſtare vrbes, ſuper inſitam barbaris feritatem, libido fuit. bibliotheca etiam eodem, quo decora ciuitatum omnia, ſcelerato igne abſumpta. hæc ille. Sed ego de his te præmonitum volui, Pie Lector vt omni Auctoris & mea ratione ſcribendi & edendi comperta, æqui conſulas quæ legeris, & fructu,m quem cupimus, ſine vlla offenſione percipias. Vale.

THOMAS REINA

PROVINCIALIS IN SICILIA

CVM Librum, cui Titulus eſt, *VITAE SANCTORVM SICVLORVM* a R. P. Octauio Caietano Syracuſano noſtræ Societatis Sacerdote compoſitum viri graues atque ſapientes eiusdem Societatis quibus commiſſum fuit recognouerint, & in lucem edi poſſe probauerint, facultate nobis a R. P. Carolo Sangro Vicario Generali communicata concedimus vt typis mandetur, ſi ita ijs ad quos pertinet videbitur. In quorum fidem has litteras manu noſtra ſubſcriptas, e ſigillo noſtro munitos dedimus. Panormi 10. Iunij 1641.

Thomas Reina.

Anno Chriſti. 40. 14. Iunij.

VITA S. MARCIANI MARTYRIS PRIMI SYRACVSARVM EPISCOPI

AVCTORE

OCTAVIO CAIETANO SOCIETATIS IESV.

1 MARCIANVS 1 egregius Chriſtianæ militiæ dux ad debellandam idololatriam in Siciliam fauſto omine primus irrupit: hic fuit primus Euangelicæ lucis, & pietatis radius à Iuſtitiæ, ac veritatis ſole Ieſu Chriſto benigne tranſmiſsus, qui maioribus olim noſtris non minus inopinatò, quàm feliciſſime illuxit: quò magis enitendum arbitror, vt ex veterum monumentis, quæ pauca admodum reliqua nobis fecit temporis longinquitas bellorum tumultibus ac vaſtitate ſæpius interturbata, tanti hominis, ac parentis amantiſſimi vitam, & mores, quoad fieri poteſt, eruamus; neque enim dubitandum eſt, ſi ſanctorum faſtos, ſiculam traditionem, ac ſuauiſſimam diuinæ prouidentiæ in ſalute hominum procuranda rationem inſpiciamus, quin moribus, vitæque exemplis ad Chriſtianæ diſciplinæ amuſſim rectè conformatis æquè ac doctrina præiuerit Marcianus. Natus ille eſt Antiochiæ, *a* vrbe Syriæ Principe, ex Iudæis parentibus; cum autem Petrus Apoſtolorum coryphæus Antiochiam veniens ibi ſedem ſtatuiſset ſuam, Marcianus Chriſtianam fidem vel tùm primùm, vel paulò 2 antè per aliorum Chriſti diſcipulorum aduentum amplexus, fidei magiſtro amanter adhæſit, atque in eius ſe tradidit diſciplinam: tam præclarum verò prudentiæ, integritatis, cæterarumque virtutum ſpecimen breui præ ſe tulit, vt Summus Eccleſiæ Pontifex omnium ſaluti ſollicitè proſpiciẽs Doctoris illum laurea veluti cohoneſtare, & Epiſcopalis cõferre dignitatis munus apud ſe ſtatuerit. *b* Aderant fortè in Antiocheno portu duæ Siculorum onerariæ, Syracuſas vna, Tauromenium altera petebat: arrepta ergo ea, quæ ſeruientibus numini hominum conſilijs, quamuis aliò reſpectantibus, ſe ſe dabat occaſio, Petrus maioribus ſacris, & Epiſcopalibus inſulis initiatum Marcianum iubet Syracuſanam nauim, cui Romyllus præerat, conſcendere; Tauromenitanæ verò, cuius Nauarcho Lycaonides nomen fuit, Pancratium item Epiſcopum credidit. Nec dubitandũ reor quin prudenti conſilio, diuinoque impulſu Siculam hanc expeditionem Petrus inſtituerit; Sicilia enim Italiæ, & *c* Africæ vallum à ſcientiſſimis rerum bellicarum Imperatoribus habita ſemper fuit; quamobrem ſcripſit Diodorus *a* multum eam conducere ad imperium, & incrementa principatus; *a* Athenienſes cum Italiæ, & Carthaginis imperium cogitarent, arma in Siciliam aduerſus Syracuſanos intulere; eòdem collimantes, Alexander *b* Macedo expeditionem in Siciliam moliebatur, Demetrius *c* Aſiæ Rex eam exploratum miſit, Pyrrhus *d* adijt, vt aditus in Africam pateret. Romani autem, & Carthaginienſes cum de ſui imperij finibus proferendis deliberaſſent, quantum momenti in occupanda Sicilia poſuerint, ſæpius inſtructæ claſſes, & pertinaci animo redintegrata bella declarant: non abſimili ergo conſilio in rebus ſacris vſum Apoſtolorum Caput coniicio; cum enim de Italia, & Roma præſertim, cæteriſque occidentis prouincijs in libertatem aſſerẽdis ageretur, ſuos in Siciliam duces præmiſit, vt in continentẽ inde facilius tranſiliret. intellexit etiam Diuus Petrus Vaticinia, promiſſioneſque diuinas, quibus ſe Deus ſublaturum Signum, *e* Crucis nimirum, vt interpretatur Hieronymus, & ab inſulis etiam maris ſuos euocaturum, per Iſaiam prædixerat, ad Siciliam inprimis, quæ in mediterraneo mari prope Italiam Inſularum maxima eſt, pertinere. His ergo præſtantiſſimis viris Marciano, & Pancratio cum imperio aduerſus humani generis hoſtes tranſmiſſis fauſta precatus Petrus, non Syracuſarum modo, & Tauromenij pro nauigationis opportunitate, ſed & Siciliæ *f* vniuerſæ, quouſque ſaltem alios in auxilium ſubmitteret, 3 prouinciam demandat. Hæc autem, vt reor, contigere annũ à Chriſti incunabulis circiter quadrageſimum; aduentus enim Petri Antiochiam in annum Chr. incurrit trigeſimum octauum teſte Euſebio, & Hieronymo, vel ſi malis Baronium Eccleſiaſticæ *g* lumen Hiſtoriæ ſequi, in trigeſimum nonum, quo tempore patefactum etiam fuiſſe gentibus in Eccleſiam oſtium plures 4 opinantur; nec in poſteriora tempora res eſt reijciẽda, quòd extremo anno quadrageſimo quarto ipſe Petrus Romam venerit ſub Claudio Imp. vt communis omnium ſententia ſanxit apud eumdem Baronium eo anno. Cæterum legationem hanc Marciani non Romæ

Natus Antiochiæ.

a Menaa, & Menol ad.7.id.Iulias.

2

b Acta Græca, & Menaa ad V. idus Iulias.

c D. Petro Epiſcopus Syracuſas mittitur.

c Poſſidius apud ſtrabonẽ lib. 6.

a Lib. 23. apud Photium.

a Diod. lib. 23. apud Photium.

b Diod. lib. 18.

c Lib. 21. apud Photium.

d Plut. in Pyrrho.

e Is. c. 11. & c. 66. 19.

f Ode in S. Marcianũ.

3

Guilelmus Spirẽſis hiſtor. Eccl. cẽtu. 1. par. 1. diſt. 8. Siculam Eccleſiam inſtitutã credit ann. Ch. 39.

g in Annal.

4

f in Chron. & Hier. in c. 2. ad Galat. 1mo anno 37 reponit Cornelius ad Acta Apoſt. in chronotaxi ex ca. 9. V. 32.
f in SS. Apoſt. peregrin. 29. Iunij.
g lib. 2. ca. 35.
h in Tropario mox afferendo.

poſtquam illuc ſe contulit D. Petrus, ſed cum ille Antiochiæ eſſet, inſtitutã Metaphraſtes *f* edocet, qui eumdem Petrum Romam euntem à Pancratio Marciani Collega Tauromenij hoſpitio narrat exceptum: Nicephorus *g* etiam non leuiter innuit, qui poſt conſtitutam in Sicilia Eccleſiam Romanæ nauigationis a D. Petro ſuſceptæ meminit. Græcus Marciani Encomiaſtes Nicephoro, & Metaphraſte antiquior, in laudatione, quam mox afferam, vbi ſe ſynchronorum Marciano Scriptorum monumenta legiſſe teſtatur, Antiochenam laudat profectionem; quæ etiam ratio fuit, cur S. Ioſephus *h* Hymnographus Marcianum appellet primam ex oriente ſtellam occidenti tranſmiſſam. Superſedeo autem ab afferendis ad hanc rem Græcis Actis S. Pancratij ex cœnobio Meſſanenſi Sãcti Saluatoris, & Cryptæ Ferratæ in agro Tuſculano, quamuis Sanctos Marcianum, & Pancratium Antiochia profectos in Siciliam aſſerãt, nam ea Acta ſuſpectæ fidei mihi ſunt, cum ei narrationi, vt alia prætercam, addant ſuaſionibus Diui Pauli, ac poſt Creſcentem in Galliam deſtinatum, D. Petrum Marciano, & Pancratio iter in Siciliam imperaſſe: quod profecto Eccleſiaſticæ Chronologiæ minus aptè cõgruit, cum anno Ch. 61. vel *a* ſi malis 59. *b* Galliam adiuerit Creſcens, nec ante hos annos Antiochiæ D. Petrus, & Paulus conuenerint. quare multo magis hac in re reijcienda ſunt Acta manuſcripta S. Marciani, quæ in Syracuſana, & Caietana Eccleſia ſeruantur, & memorant, dum Marcianus adhuc viueret viguiſſe Montani, & Iconomachorum hereſes longe ſanè poſteriores ea ætate; & ſecum ipſa pugnantia male etiam addunt, Romæ à D. Petro Marcianum in Siciliam fuiſſe miſſum; quod iam exploſimus certioribus ſcriptorum ſuffragijs.

a Ado in chronic. Genebrard. li. 2. Apoſt. Epiſt. 2. ad Timot. c. 4.
b Innuunt Epiph. hæres. 51. Theodor. I. 2. Ep. Tim. c. 4.

Cum ergo planè conſtitutum ſit Antiochia ſoluiſſe Marcianum, vt Euangelicam lucem Siciliæ inferret, amor forte tam præclari beneficij animum impellet, vt menſem, diemque, ſi fieri poteſt, auſpicatiſſimæ nauigationis inueſtigemus. Sed mihi res non liquet, nec alteri liquere nunc poſſe in tanta veterum monumentorum penuria exiſtimo; ſubindicabo tamen quid ſuſpicer. in Græcorum Menæis ſeorſim Marcianus, & Pancratius coluntur, ille ad 3. Kal. Nouembres, iſte ad 8. idus Iulias; ſed præterea ad 5. idus Februar. vtriuſque ſimul memoria ſolemni ritu edicitur: hinc ergo facilè in animum induxerim maiores noſtros diuerſis diebus anniuerſarios obitus dies plane diuerſos, ſed eodem præterea die ſacram inaugurationem illorum Antiſtitum tunc peractam coluiſſe; nam initi Epiſcopatus diem in faſtis notatum exemplo SS. *c* Baſilij, & Ambroſij, *d* aliorumque in Martyrologio etiam Romano certiſſimum eſt; neque hic præter ordinationem alia ſe nobis offert ratio eius geminatæ memoriæ: iam paullò ante cæptam nauigationem conſecratos Marcianum, & Pancratium, quæ ſupra recenſuimus monumenta, ſignificãt; quare non longe ab ea die nona Februarij abeundum reor in conſtituendo nauigationis illius exordio.

Forte v. id. Feb.

c 18. Kal. Iulij.
d 7. Idus Decemb.

Soluerunt ergo onerariæ illæ naues ſuis vectoribus, quàm mercibus longè ditiores: vela dederunt ventis; ſed ea magis, feliciuſque impellens regebat diuinus ſpiritus, cuius amor in Siciliam, è teterrima dæmonum ſeruitute vindicandam ardentiſſimè ferebatur; interim verò Sanctiſſimi Præſules, ne quid tẽporis elaberetur, quod Chriſto non impenderent, Nauarchum, nautas, & ſi qui alij fortè aderant vectores, ſuis quà publicis, quà priuatis allocutionibus vel ad Chriſti partes traxere, vel paullo antea pertractos ſiue à *e* Pãcratio, ſiue ab Apoſtolorum Principe, quod alij volunt, *f* in pietate confirmarunt. Vt autem naues in conſpectum Siciliæ eumdem nauigationis curſum de induſtria tenentes venerunt, poſt mutuam, amicamque conſalutationem digreſſæ, quæ Marcianum vehebat ad Syracuſanum portum appuiit, altera poſt biduum ad Tauromenitanum.

e Menæ. 7. id. Iulias.
f in Græcis Actis.

Syracuſis inhabitat antra.

Marcianus igitur Syracuſis exſcenſione facta, cum ad domicilium ſibi deligendum, & ſacram ædem, religionis arcem, conſtituendam omnia circumſpexiſſet, antra tandem adijt, quæ Pelopia dicebantur, contra Iudæorum Synagogam ſita in Acradinæ finibus: intellexit nimirum Ieſu Chriſti, & Apoſtolorum *g* exemplo Euangelij lumen Iudæis primùm ingerendum, tum quòd minus cęcutirent vnius Dei cultui mancipati, tum nè populum ſuum Deus, priuſquam ipſe ſponte ſua profugeret, reieciſſe videretur: in ſpeluncis vero, quas ſuis olim Chriſtus incunabulis ſacrauerat, chriſtianam fidem fore vt feliciſſime enaſceretur, prudenter augurabatur. Sed ea Syracuſarũ antra rebelles dæmonum legiones iam diu occupauerant, eòque homines timore pertraxerant, vt hoſtijs ſacrificijſque cenſerent procurationem fieri oportere, cæterum pedem nemo illuc inferret, vel propiùs accederet. Marcianus autem ſuarum conſcius virium imperturbato ore in eas ſpeluncas ingreditur; tum ſublato Sanctiſſimæ Crucis Signo fugat extẽplo infeſtos, ſed iam trepidos rerum lemures. Hic ergo primum in Sicilia templum omnipotenti Deo, eiuſque Filio Ieſu Chriſto non magnificè extructum, ſed pietate àc ſpe prædiues conſtituitur. ò quanto etiam honore nunc à Siculis locus ille colendus eſſet, vbi Ieſu Chriſti, Sanctiſſimæ Crucis, & Deiparæ imagines primum in Sicilia ad venerationem propoſitæ ſunt: vbi primùm baptiſmalibus aquis Siculi cæperunt expiari: vbi primum ſacra peracta eſt liturgia, prima Deo vero Sacrificia facta ſunt, celebratæque Synaxes: vbi demum, & Paulum Apoſtolum hoſpitio exceptũ credimus, vt dicemus. ſane apud maiores noſtros templum illud in maxima veneratione habitum, atque exornatum vel ipſæ vermiculati operis reliquiæ, quas in pauimento adhuc intuemur, indicio eſſe poſſunt, eique ædi, vt matri, ac Principi ſuum diu ſtetiſſe honorem apud Syracuſanos copertum 5 5
eſt. Sed ad Marcianum redeo. Ciuium oculos breui ad ſe conuertit tantus in illo virtutum fulgor, quem inuiti dæmones vel reuererentur, vel perhorrerent: mirabantur illi exterum hominem nulla rerum humanarum ſollicitudine tangi, ea contemnere, quorum amore cæteri abriperentur, vitia acerrimè obiurgare, Idololatriæ fatuitatem, quæ ſaxum, lignumuè deos faceret, obijcere, animoſque ad cæleſtium, & æternorum bonorum fidem, & cupiditatem erectos inflammare; illabente tandem Deo in ſuorum pectus, plerique ex Iudæis, & Græcis Marciani ſapientia, & virtute ad Chriſtum traducti ſunt, quos ille fide imbutos diuina à ſcelerum turpitudine ſacris baptiſmi aquis expiauit. adeò vero in dies cæleſtis religionis fama percrebreſcebat, vt è primoribus vrbis plurimi Chriſto ſe ſubijcere non refugerent, neque accolæ modo, ſed è vicinis etiam locis, quò impiger impellente Deo Marcianus excurrebat, plerique eius ſe diſciplinæ tradiderint. Augebat

g Act. 16. 17. 18. 19. 20. 28.

Dæmones fugat.

Primum in Sicilia templum Ieſu Chriſto ſtatuit.

Plures ad Chriſti fidẽ traducit.

autem

autem religionis noſtræ maieſtatem admiranda
vis prodigiorum, quæ tunc Marcianus effecit, nam
aras, & templa dæmonum exciſa legimus cor-
ruiſſe; ægros priſtinæ valetudini reſtitutos contra
eam morborum vim, cui humanæ vires, & ſapien-
tia ceſſerant; & dæmones ab energumenis quam-
uis reluctantes eiectos.

6 Acceſſit interea ad rem Chriſtianam Syracu-
D. Paulum ſis promouendam Paulus 6 Apoſtolus, qui co-
venienté ho mitantibus Sanctiſſimis viris Luca, Ariſtarcho,
ſpitio exci- alijſque 7 è naui Chriſtianis, illuc appulit, cũ Ro-
pit. mam vinctus duceretur; nemo enim opinor am-
7 biget, quin tam præclaros hoſpites Marcianus,
eiuſque Aſſeclæ, quibus par erat amoris ſignifi-
cationibus exceperint, & cæleſtiũ inde bonorum
mercedem abundè retulerint; in illius antri æde
Act. c. 40. crediderim Apoſtolum in vinculis pro Chriſto
triumphantem tres dies, quot Syracuſis immora-
tus eſt, verba ad concionem Chriſtianam ha-
buiſſe de caducarum rerum contemptu, & amo-
re cæleſtium, pleroſque ipſum ſacris aquis abluiſ-
ſe, &, quod ad fouendam pietatem facit, ibi in-
cruentum Deõ ſacrificium pro Syracuſana, Sicu-
laque Eccleſia feciſſe. Cæterum quamuis à prauis
hominum cupiditatibus, & obluctantibus inferis
plurimæ identidem difficultates Marciano obij-
cerentur ad retardandum Euangelij curſum, in-
credibili tamen animi conſtantia eas exuperans
cæleſtis doctrinæ ſemen, nec exiguo cum fructu,
latè ſpargebat. Tandem cum plures annos in
excolendis Syracuſanorum animis deſudatum eſ-
ſet à Sanctiſſimo viro, impij Neronis edicto ad-
uerſus Chriſtianum nomen in Siciliam perlato,
quam religionem optimus Antiſtes doctrina, &
vitæ exemplis profeſſus fuerat profuſo ſanguine
exornauit. Sed paulo explicatius cum aliqua ta-
men narrationis varietate hæc in veterum monu-
8 mentis ſcripta reperio; in quatuor 8 enim Me-
Martyrium nologijs ad dié trigeſimũ Octob. hæc habentur.
*Sãctus Marcianus Epiſcopus ordinatus à B. Pe-
tro Apoſtolo, miſſus eſt Syracuſas Siciliæ, qui
idolorum templis oratione ſubuerſis, multiſque
ad veritatem conuerſis, ſignis, & prodigijs gen-
tilibus ipſis attonitis filios lucis effecit; quare
Genus mor- inuidia commoti Iudæi eius in prædicando Chri-
tis. ſti fidem libertatem non ferentes violenta mor-
te ſuſtulerunt*. Iam cum genus mortis, quod
Marcianum nobis eripuit, diu veſtigauerim, affulſit
tandem lux è iambicis verſibus, quos in Græ-
corum Menæis legi, vbi laqueo interclusam ani-
mam à Iudæis referunt hac ſententia, & verbis,
*Qui Chriſtum ſuſtulère, Chriſti familiarem
Marcianum laqueo præfocant*. Iudæis verò Mar-
ciani mortem tribui video, quòd ab ijs apud Iudi-
ces delatus, vel quod ijs etiam tam nefarij ſceleris
adminiſtris vitam finierit. In Actis autem M. SS.
S. Marciani, quæ in Syracuſana, & Caietana Ec-
cleſia ſunt, dicitur Marcianus Iudæorum inſidijs
petitus, verberibuſque affectus Apollinis ſtatuam
in Hippodromo precum vi deiectam contriuiſſe;
eamque ob cauſam nauiculæ impoſitus vt inter
aquas igne combureretur; ſed cum diuinitus reſi-
lijſſe flammas, atque in omnes incendij auctores
graſſari animaduertiſſent Seleucus, & Gordianus
Præfecti cum ſex millibus Chriſto dedere nomen;
mox verò referunt Marcianũ Dianæ ædem paul-
lo ante ab Ethnicis excitatam, in cuius funda-
mentis viuam Virginem cultiſſimè ornatam Dæ-
moni hoſtiam defodiſſent, fuſis ad Deum preci-
bus demolitum; addunt demum Marcianum po-
ſtea in pace quieuiſſe; ſed hæc Acta, quæ è Græ-
cis, quorum paulo ante meminimus, promana-
runt, haud multum fidei apud 9 me, aliiſque 9
habent; neque enim hæc reticuiſſet antiquus, gra-
uiſque S. Marciani Panegyriſta, cuius laudationem
mox afferam, ſi vera credidiſſet, vel ea tunc Acta
extitiſſet. adde etiam quod de immani illo puellæ
Sacrificio narrant, credi vix poſſe; licet enim ve- 10
tuſtiſſimi Siculorum Dijs, quos Palicos 10 vo-
carunt, humano ſanguine olim litauerint; id ta-
men vnicum eſt in Sicilia exemplum, nec de alijs
Dijs id vnquam commemoratum; imò ferinum
illum morem haud longo proceſſu temporis im-
mutatum plerique tradiderunt, & quod rem ma-
gis euincit, adeo ab ea ſæuitia alieni fuerunt Sicu-
li, vt a tam nefario ſcelere exteras etiam natio-
nes abducere conati ſint; nam de Gelone Syra-
cuſanorum Rege ſcripſit Plutarchus, a cum Car- *a Plut. in apophthegm. de ijs qui ſe ròa nomine puniuntur.*
thaginienſes ad Hymeram profligaſſet, ea condi-
tione ictum fuiſſe fœdus, ne liberos deinceps Car-
thaginienſes Saturno immolarent: diſplicet etiam
in his Actis Marcianum dici placidè, ſeu non in-
ter tormenta obijſſe, quod profecto Græcorum
Menologiorum, Romani Martyrologij, aliorumq;
Scriptorum auctoritate reijciendũ eſt; ſiſtendum
ergo arbitror, quod ad Mortem S. Marciani ſpe-
ctat, in ijs, quæ modo ex Græcorum Menologijs
retuli. Tam amantiſſimi paſtoris cadauer cum
luctu Chriſtiani Syracuſis condidere viuo in lapide Sepulcrum
eius antri, 11 quod ipſe Marcianus incoluerat, 11
& Deo templum dicauerat. Manet adhuc apud
Syracuſanos id ſepulchrum, tanti hominis monu-
mentum, & plurimis olim inclaruit miraculis ante
quam Saracenorum tyrannis Siciliam ſubegiſſet; Reliquiarũ
ſed cum eorum rabies debaccharetur, S. Marciani tranſlatio.
corpus Caietam deportatum eſt, ibique nunc eſt
in æde Maxima Deiparæ arcæ incluſum marmo-
reæ ſub ara prope corpora SS. Epiſcoporum, 12 12
& martyrum Eraſmi, & Innocentij: eam arcam
anno Chriſti 1594. nono Kal. Nouembres Alfon-
ſus Laſſus Sedegnus natione Hiſpanus Epiſcopus
Caietanus aperuit, reperitque tracta quidem, &
candidiſſima S. Marciani oſſa, ſed quæ integrum
corpus non conficiant; nam Syracuſis nunc co-
litur eius mandibula, & Meſſanæ Brachium il-
luc à Riccardo Archiepiſcopo ex Eccleſia Syra-
cuſana delatum anno circiter 1189. legi equidem
in quodam M. S. Codice Syracuſis delatum fuiſ- *b Die 14. Iun.*
ſe S. Marciani corpus Patras, ſed cui fundamen-
to id innitatur non ſatis video. Meminerunt S. Qui de S.
Marciani Petrus b Galeſinus, Molanus, c Ba- Marciano
ronius tum in notis ad Martyrologium, d tum ſcripſerunt.
in Annalibus, e alijque Scriptores; inter Græcos *c Ad Martyrol. Vſuardi.*
vero M.SS. codices Vaticanæ Bibliothecæ, reperi
Anonymi quidé, ſed antiqui, pij, diſertiq; Scriptoris *d Eadẽ die.*
Panegyricam orationem dictam in feſto die S. **Anno 46.**
Marciani, quam inde exſcripſimus, & latinè vertit
P. Iacobus Sirmondus Aruernus e noſtra Societa-
te vir Græcè, latinèque doctus in primis; quam
orationem hic edere viſum eſt; addam etiam Ca-
nonis, ſeu odes fragmentũ de S. Marciano ſcriptũ
ex M.S. Græco Condicario, vetuſtiſq; membranis
Monaſterij S. Philippi Fragalatis in Comitatu S.
Marci Meſſanenſis diœceſis deſumptum. Maximo-
pere vero doleo illud nobis integrum inuidiſſe tẽ-
pora, cladeſq; Siciliæ. Puto autem, doctiq; plures
conſentiunt S. Ioſephũ, quem hymnographũ dici-
mus, & cuius vitã deſcribemus, odes auctoré, eam
latinè vertit P. Auguſtinus Florus Mazarienſis è
noſtra Societate. *Vide Animaduerſiones fol. 3.*

Anno Chriſti. 40.

LAVDATIO SANCTI PATRIS NOSTRI
MARCIANI EPISCOPI
SYRACVSANI, ET MARTYRIS

Incerto [1] ſed antiquo Auctore.

1

AGEDVM ergò, Deo dilecti, de hoc Sancto Antiſtite Marciano dicere aggrediamur, quæ vel ad nos ex ſuperiorum temporum memoria, quaſi per manus tradita peruenerunt, vel glorioſi confeſſores, ac Martyres, qui iiſdem cum illo temporibus floruerunt, & immortalitatis coronam à Chriſto ſunt adepti, ſcriptis ſuis poſteritati conſignarunt; quorum quidem nomina in libro vitæ ſcripta ſunt; ſed & à nobis poſteà ſuo loco prodentur, ne quis putet nos inanem, & fabuloſam texere narrationem. Poſt diuinam enim, & orbi ſalutarem Domini Noſtri à mortuis reſurrectionem, cum aſcenſurus in cœlum diſcipulos, & Apoſtolos ſuos mitteret ad Euangelium promulgandum, præcepit eis, vt omni creaturæ nunciarent, dicens: *euntes in vniuerſum mundum, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti; docentes eos ſeruare omnia, quæ præcepi vobis*, ſicut ſcriptum eſt in Euangelijs. Confirmati itaque Spiritus Sancti aduentu, profecti ſunt ad prædicandum, & diſperſi omnes, vt ſuum cuique mundi clima ſorte obtigerat. Tum verò Petrus, princeps ille Apoſtolorum, cui regni cœlorum claues concreditæ, ligandique, ac ſoluendi poteſtas commiſſa eſt, Antiochiam ingreſſus, ac diuini verbi ſemen ſpargens, primum illinc hoc ſanctum luminare, & verè magnum præceptorem delegit, & ad docendum deſtinauit; monitis illum ſuis inſtruens, ac muniens, ſicut Dominus præceperat; *nolite timere ab ijs, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere. Tradent enim vos in concilijs, & in Synagogis flagellabunt vos*. & quæ ſequuntur. *Eſtote ergò prudentes, ſicut ſerpentes, & ſimplices, ſicut columbæ*. talis enim reuera fuit laudabilis Marcianus, quemadmodum ipſa eius imaginis ſpecies docet, virilis corpore, fortis animo, ſpiritu audax ſtigmata Chriſti, & Dei noſtri in corde gerens, pati geſtiens pro eo, qui pro nobis ſub Pontio Pilato paſſus eſt; illum ſcilicet auſcultans, qui dixerat; *calicem meum bibetis*. mittitur ergò ab Apoſtolorum coryphæo eruditus magiſter, veniensq; in hanc Syracuſanorum Siciliæ ciuitatem, circum ibat quærens locum in diuerſorio. Ac tandem, velut ſol alter exoriens, vir ſanctus, & tamquam lucerna in nocte,
2 antra 2 quædam ſubijt, quæ in edita Vrbis parte erant, ac Pelopia dicebantur, vbi nunc venerandus ipſius thecæ reconditus eſt theſaurus, perenneſque fluunt miraculorum fontes, omnium generum morbis excuſſis, ſancto ipſo diuini ſpiritus virtute, mira ſemper operante. ſita autem
3 erat hæc antra è regione 3 impiæ Iudæorum Synagogæ. hæc ſi quidem ad auſtralem antrorum plagam obuerſa erat, mare proſpectans. in his igitur antris vir venerabilis habitabat, hoc nimirum agens, vt vicinus eſſet Deo inuiſæ Synagogæ, & ex vicinia ipſa viam ſibi ſterneret ad cœleſtis doctrinæ diſciplinam. hoc etiam vnà recogitans Chriſtum Dominum, ac ſaluatorem omniū, cum è cælis deſcendiſſet, carnemque ſumpſiſſet ex Deipara, & ſemper Virgine Maria, antrum ſibi ad diuerſorium delegiſſe, in eoque tremendum incarnationis myſterium peregiſſe. Cum autem in antris illis verſaretur, haud quaquam de victu ſollicitus erat, nec veſtes alias, quam quibus tegebatur poſſidebat, Domini obſequens voci, quæ ait; *ne ſolliciti ſitis animæ veſtræ, quid edatis; nec corpori veſtro, quid induamini. quærite autem primum regnum Dei, & hæc omnia adijcientur vobis*. hæc ille animo reputans, nulla terrenarum rerum cura tangebatur: pergebatque huc, atque illuc, quò ſpiritus ducebat; & quibus Euangelij gratia concedebatur, familiariter erudiens, ac ſuauiter ex lege, & prophetis doctrinam ſuam confirmans. hortabatur itaque omnes verbis euangelicis, pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſq; veſtrum. Multi porrò vocem excipientes, eum ſequebātur, & multiplicabantur ex Iudæis Græciſq; diſcipuli, proficiebatque doctrina eius, & reſonabat Chriſti nomen ad omnes. Baptizabātur au-
tem ab illo orantes in Lauacro, 4 quod adhuc 4
vſque tempus in veneratione eſt, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti; derelinquentes auitum, & priſtinum errorem ſuum. his ita iactis præclari operis fundamentis, concurrebant vndiquè populorum turbæ, non ciuium modò, ſed è vicinis etiam locis, eiuſque magiſterio ſe dabant, docebanturque de omnibus miraculis, quæ Dominus operari voluit in terris. hinc vtiquè diffundebatur, & coruſcabat triplex 5 lumen diuini fulgoris, illuminabatque in ignorantiæ tenebris dormien- 5
tem hominum naturam. hinc ſenſim purgabatur aer, qui caliginoſa Dœmonum fraude oblitus tenebatur. Hinc diuinæ agnitionis documenta, fulguris inſtar, emicabant, peſſumque ibat Idolorum
dominatus. Hinc Draco 6 cæſus proſternebatur, 6
& proſtrata peccato mortalium natura, viuifica crucis virtute, ad priſtinum diuinæ ſimilitudinis ſplendorem, dignitatemque reuocabatur, Symbola beneuolentiæ pro dira imprecatione ſuſcipiens.
hinc occaſus in ortum conuerſus, exoriēte in illo, 7
tamquam lucifero ſidere Deifero 7 Marciano. nō ferens igitur humani generis inimicus, vinci ſe ac deijci ab ijs, qui pietatem amplexabantur, continuò exardeſcit, furoriſq; flammas, fornaci pares, aduerſus Chriſti fideles exſuſcitat. nactus quippè idoneos, paratoſque ad nefarium ſceleris ſui conſilium, eos, qui tum imperij ſceptris potiebantur, ſuam illis rabiem inſpirat, prauique conatus venenum inſtillat; quemadmodum egregij illius, de
quo præfati ſumus, Chriſti Martyris 8 Peregrini 8
ſcripta nos docent. hic enim inter ceteros, Dei præconis Marciani doctrina imbutus, teſtis perfectus Deo effectus eſt: ſacrificium acceptabile, ac voluntarium factus, atque holocauſtum in odo-
rem ſuauitatis, in mōte, quod 9 cacumen Crota- 9

lcos

Marcianus Petro Apoſtolo Antiochiam primū ingreſſo ſtatim adhæret.

Et ordinat° ab eo Epiſcopus.

Antiochia Syracuſas mittitur.

Multos ad Chriſti fidē trahit, ac baptizat.

Non modò Syracuſis, ſed & in vicinis opidis

Dæmon ingemiſcit, ac furit.

leos appellatur, parem mortis triumphum retulit, cum ſancto Martyre, & Agrigentinorum Epiſ-
10 copo Libertino. Per id tẽpus, 10 inquit, miſſa sũt in vniuerſum orbem, ad euertendam, funditusq; tollendam Chriſtianorum religionem mandata, quibus omnis ætas, ſexus, conditio, nullo diſcrimine, abominanda ipſorum Idola colere iubebatur eiſdemque, velut Dijs vota, & victimas offerre. Hinc iterum contaminabatur iam liquidus, & purus aer, impuro oblatarum hoſtiarum fumo, & nidore. Eos enim qui iuſſa facere detrectarent, varijs tormentis, & quæſtionum generibus exercitos, mortis tandem ſupplicio plectendos decernebant. Itaque non leuis inde tempeſtas Chriſtianos afflixit, multiq; adeò non ſatis ſtabiles, ingruentis procellæ vi depreſſi ac ſubmerſi ſunt. At qui ſpiritalem animæ cymbam ad inconcuſſam, & tutam piæ fidei petram applicuerant, hi veros ſe Chriſti martyres exhibuerunt, ita intrepidè pro Chriſti nomine depugnantes, ita glorioſum confeſſionis certamen fortiter obeuntes, vt Tyrannos ipſos in ſui admirationem, ſtuporemque conuerterent. Tum igitur perlato in hanc quoque Siculorum Inſulam edicto nefario, parique rabie graſſantibus Tyrannis in Chriſti gregem, quotquot Saluatorem noſtrum Ieſum Chriſtum, Deum, ac regem, vniuerſorum, ſui ipſorum amori præferentes, in hanc pietatis arenam deſcenderunt, & glorioſæ morti præſentem vitam poſtpoſuerunt, ij, nunc omnimodis virtutum inſignibus redimiti immortalem victoriæ, ac triumphi omnium regi Deo canunt hymnum, vtpotè cæleſtia iam domicilia incolẽtes, cum victoriæ largitore ac protomartyre,

Neronis tẽporib⁹, in Sicilia plurimi Martyres, ignoti mortalib⁹, noti Deo.

11 11 vnigenito Dei filio, perquem gloria, & honor, & magnificentia Patri ipſi, ac filio, & ſpiritui ſancto. Beatæ Martyrum animæ, quæ cæleſte regnum conſecutæ, cum prophetis, & Apoſtolorum choris exſultant. Cum quibus, & Sanctus hic Confeſſor Marcianus, felici peracto certamine, curſu cõſummato, fide ſeruata, holocauſti bonus odor effectus eſt. Quapropter nos, qui eius doctrinæ ſemen accepimus, præclara eius certamina, nõ lapideis columnis inſculpta, non colorum pigmentis adumbrata, nec alijs inanimæ materiæ formis expreſſa, ſed veritatis verbo, factis ipſis confirmato, deſcripſimus; viuam ac ſpirantem imaginem, exemplum religioſę diſciplinę, ad ſe ſempiternam memoriam proponentes, vt prę oculis ſemper obuerſentur, diuinarum ipſius virtutum ſpectacula, virtutes dico, illa virilis patientiæ indicia, inuictum pręſentis animi robur, fidei libertatem, candorem pectoris, conſtantiam pietatis, indefeſſum, intrepidum Dei, Chriſtiq; amorem, & caritatem; quæ quidẽm ſancto huic viro vim, & potentiam conciliabant, omni mortali ſorte maiorem. Coniunctus enim intimo nexu cum Deo, eumque toto animi conatu complectens, mutuam retulit diuinæ opis viciſſitudinem, ſummèque illi carus ſimul fuit, & ſingulari virtute corroboratus. Proinde has ſecum voces, quaſi communi omnium ore, proferebat. Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti, tribulatio, an anguſtia, an perſecutio, an fames, an periculum an gladius? ſed in his omnibus ſuperiores ſemper ſumus, per eum, qui dilexit nos, Ieſum Chriſtum, quem decet omnis gloria, & honor cum Patre, & Filio, & Spiritu ſancto, nunc, & ſemper, & in ſecula ſeculorum, amen. Age nunc, quod ſupereſt, de ſacro martyre Marciano breuiter, quod animas noſtras iuuet, expleamus: vt vna omnes Regi Chriſto, ac Domino noſtro meritas gratias perſoluamus,

Ipſe in primis Marcianus.

qui mirabilia facit in ſeruis ſuis. Etenim 12 ſpe- 12
lunca illa, in quam ſurſum tranſlatæ ſunt ſacræ ei⁹ reliquiæ, omni Dęmonum ſpurcitie referta erat, priuſquam in ea ſedem figeret vir ſanctus, & magnus Doctor Marcianus. Hic verò crucis virtute, omnes, illic habitantes impuros ſpiritus, inde procùl eiecit. Sanctificationiſque domicilium ibidem erexit, omnes ad ſe confluentes in eo illuminans, ac ſalutari fide imbuens in Ieſum Chriſtum, filium Dei, ac Deum noſtrum. Atque vt quæ dicta ſunt, vera eſſe comprobentur, liquidoque pateat, Dæmonum habitaculum fuiſse antrum illud, ſeu ſpeluncam, de qua ſuperior nobis fuit oratio; ſitus ipſe loci, & compoſitio fidẽ quodamodo facit narrationi. Quę enim vltra venerandum eius templũ, ſitę ſunt ſpeluncę, atque adeò ſubterraneę ſpecus illę, quę à templo occupantur, & ſibi ipſis peruję ſunt inuicem, eodemque nomine Pelopia nuncupantur, vſq; ad tẽpora B. memorię Theodoſij huiuſce Syracuſanorum Ciuitatis quondam Epiſcopi, ęterna laude digni, vi quadam, & arte ſatanica ſonitum ex ſeſe fundebant, & ſpectra quædam obiectabant; quę nihil attinet hoc loco referre, ne commemoratio ipſa imbecilliorum animos percellat, fraudique ſit ſimplicioribus tanti mali recordatio. Quin hac maximè de cauſa, leuiter iſthęc attigimus, tũ ad fidem ijs, quę dicenda ſunt, faciendam; tum ad ſerpentis apoſtatę ignominiã, inimici noſtri, qui terris ſe inſinuans fraudulento hoc ſuſurro infirmiorum animos aucupabatur, ac præcipuè ad laudem, & gloriam miſericordis Dei noſtri, cuius ſanctorum admirabilia, & glorioſa ſunt ſine numero ipſius immenſa virtute, perfecta opera. Cum enim ad hęc Pelopis antra, in fraudem ac perniciem inducerentur vulgo quamplurimi, ſpectris illis peruerſi, omniumque malorum architecti ſerpentis, & fucato eius ſibilo illecti, in apertum Diabolicæ ſuperſtitionis barathrum deuoluerentur: Sanctiſſimus Syracuſanorum antiſtes Theodoſius, qui per id tempus ſummæ ſanctitatis, ac iuſtitiæ laude, huius ſedis thronum obtinebat, his cognitis, prædeceſſoriſq; ſui Marciani veſtigia inſecutus; neque huius tantummodo, verũ 13 etiam Zoſimi benigniſſimi, qui Eccleſiaſticum gregem pulcherrime gubernauit, eleemoſyniſque, & orationibus, continentia multa, & vigilijs vitam ſuam exornauit, atque vt verbo vnodicam, Apoſtolorũ, Angelorumque æmulus, ita vixit, vt carnis expers Angelus in corpore videretur. Cuius ipſi precibus, vtinam ſupremo retributionis die, miſericordiam ab iuſto iudice conſequamur; ſed redeat interim ad priſtinum curſum incæpta narratio. Hæc igitur vt dictum eſt, cum ad Theodoſij Epiſcopi aures peruenisſent, non ferens ille præſtigioſum ſonum ita palam reſonantem, accingitur aduerſus impietatem, & velut bonus omnipotentis Dei miles, in aciem prodit, Spiritus ſancti virtute ſpiritalem hoſtem debellaturus. Ac primumquidẽm Deum occultis precibus inflectere ſtuduit, ſicut magnus ille Moyſes, cum Iſraelem educeret ex Aegypto, aſſiduæ continentiæ, & vigilijs, atque orationibus inſiſtens. Vbi verò diuinitus ſenſit, ſuas preces exauditas, tum apertè omnibus rem totam enuntiat omneſq; ad orandũ inuitat, exemplo 14 magni, & 14
celebrandi Epiſcopi Baſilij, quem itidem pari ratione cum Dæmone decertaſse, eumq; proſtraſſe, teſtantur, quæ de illius rebus extant monimenta. Stato itaque die adproperans ſacer Theodoſi⁹, adſcito ſacerdotum ordine, cleroq; vniuerſo, omnique adeò Chriſti fidelium cętu, cum vxoribus, &

In ſpeluncã Pelopia ſepulchrũ, quã idololatria purgatam, Eccleſiam Deo conſecrarat.

Beat⁹ verò Theodoſi⁹ Epiſcopus dæmones rurſus inde expulit.
13

libe-

liberis, nulla dempta ætate, aut gradu, recta con-
tendunt ad deſtinatum locum, hoc eſt ad ſpelun-
cam, in qua inanium ſpectrorum viſa cernebãtur,
& horrenda illa patrabantur. Cumque horas ali-
quot, ad orientem conuerſi omnes, in oratione
poſuiſſent, intenta voce, Kyrie Eleiſon inclaman-
tes, excitauit è veſtigio vir ſanctus vniuerſos, om-
nibuſque acclamantibus, amen, myſticam men-
15 ſam, quæ Antimiſſa 15 dicitur, è regione fixit
aditus ſpeluncæ, ſacraque inibi liturgia rite perac-
ta, cum viuifica Domini noſtri Ieſu Chriſti myſte-
ria percepiſſent ſinguli, & ſacrorũ finis eſſet, ſpe-
luncam Pontifex ſacro crucis ſigno ter obduxit,
continuas preces addens. tum dato plebi ſigno,
eamdem mox ſaxis, lapidibuſque penitus obſtru-
xerunt, atque ita læti domum redeunt, Deum col-
laudantes, mirabilia ſemper operantem; certo
perſuaſi Dæmonem nihil amplius, vt ſolebat, in
eo loco ſuis præſtigijs effecturam. Ego verò hæc
ipſa, quæ narro, ab ijs accepi, qui tunc ſpectatores
aderant, viris eximijs, & ſacerdotio præditis, eoq;
commemoranda exiſtimaui, tum ſancti, & ſemper
laudandi Epiſcopi Theodoſij gratia, tum vt vera
eſſe conſtaret, quæ de ſacro Sancto Martyre Mar-
ciano diximus, fuiſſe vſque ad eius aduentum, in
ea ſpelunca Dæmonum ſedem, ac Domicilium,
vbi nunc Eccleſiæ, ac ſacri tabernaculi formam
intuentes, accurrimus cum veneratione, ad hono-
rem, & gloriam magni Dei, & Saluatoris omnium
Ieſu Chriſti, ad laudem etiam venerandi huiuſce
Patris noſtri, ſpeluncam, nõ iam illam ſatanicam,
ſed templum ſanctum, & Angelicum; non iam
Dæmonum cateruis plenam, ſed Angelorum
choris celebratam; non iam fraudis, & præſtigia-
rum officinam, ſed morborum incurabilium me-
dicinam. O ſpeluncam, Bethleemiticæ comparã-
dam, in qua naturam noſtram omnium Deus aſ-
ſumpſit ex verè ac propriè, & ſemper Virgine
Maria, non commixtionem paſſus, aut confuſio-
nem quamcumque ſed exinaniens ſemetipſum,
prout ipſius miſericordiæ collibuit, ad ſummam
humilitatis demiſſioné. O nomen ſpeluncæ, in qua
rex celeſtis priuatum amictum induit, non fato
vllo, vel fortuna, ſed plena, ac libera voluntate. O
nomen ſpeluncæ, in qua Angelici ordines, & Ar-
changelici circumquaque adſtantes, perpetuum
hymnum cecinere, dicentes: Gloria in excelſis
Deo, & in terra pax, & in hominibus bona volun-
tas. O nomen ſpeluncæ, in qua inhabitare cum
corpore dignatus eſt omnium parens, & conditor
Deus. O nomen ſpeluncæ, in qua Theologiæ can-
tica compoſita, & Angeli hominibus gaudium
annuntiauerunt, quod datum eſt omni creaturæ.
O Dei famule Marciane Chriſti præco, & magi-
ſter ſapientiſſime, ſacrorumque ab initio manu-
ductor huic Deo caræ Syracuſanorum ciuitati. O
gregis rector primarie, Apoſtolorum familiaris,
Patriarcharum conſors, & Martyrum decus à Deo Marciani
condecoratum. O diuinorum arcanorum doctor, Laus.
qui ſacroſanctis Myſterijs Sacerdotes imbuere
non ceſſas. in te ſiquidem, ac per te, quotidie Sa-
cerdotes altiſſimo ſacrificantes, incruentum offe-
runt ſacrificium. Quemnam te appellabimus,
aram, an victimam? diuerſorium ſpiritus ſanc-
ti, an holocauſti odorem myſticum? at quibus
laudum ſertis illum coronemus, qui patriam
noſtram magiſterij, martyrijque floribus coro-
nauit? quibus te ſacris acclamationibus hono-
remus, clariſſimis documentorum luminibus
coruſcantem, & animos rite compoſitos illuſtran-
tem? quem ergo te appellabimus? campum
diuinitus afflatum, an hortum à Deo conſitum?
vere enim & campus, & hortus es ſuaueolentiſ-
ſimus, omnium generum floribus rutilans, Ec-
cleſiamque ſuaui miraculorum tuorum odore
complens. Quo te honore colemus, quo nomi-
ne vocabimus? Angelum in carne, an homi-
nem ſinè carne? in cælos ſubuectum, an in terris
mira facientem? O fons, & caput doctrinæ, ò
doctor, & dux patriæ noſtræ. Plura, & maiora
eloqui neſcimus. vt didicimus, ita te venera- ἀρχιερέα
mur; præſulem, & athletam, & paſtorem ra-
tionabilium Chriſti ouium, æmulatoremque
Chriſti paſſionum. Tu etenim paſtor bonus, qui
animam pro ouibus tuis poſuiſti, ſicut magiſter
ipſe, ac protomartyr Ieſus Dei filius, & Deus
noſter. alterum te Moſem depingemus non in
caligine, ac turbine, inter tonitrua, & ſtrepitus tu-
barum, reliquoſque fumigantis montis terrores,
tenui atque obſcuro intuitu, quantum humanis,
hoc eſt ſenſibilibus oculis licebat, Dominum
aſpectantem, ſed totum quantum, quantum eſt,
Dei verbum incarnatum mentis acie, & oculis in-
tuentem, & palam annuntiantem illum ſaluato-
rem mundi. Alterum te Aaronem agnoſcimus,
quin etiam haud paulo maiorem. Ille enim ad-
ſperſo irrationalium ſanguine populum expiabat,
tu verò ſacro ſancto, & viuifico agni Dei ſangui-
ne, quem pro mundi vita, & ſalute profudit,
gregem tuum abluis, & patriam ſanctificas.
Hanc ſiquidem decantatiſſimam, 16 & tua 16
cauſſa celeberrimam Syracuſanorum vrbem,
patriam tuam 17 in terris iure cenſemus, vbi 17
feretrum, ac templum tuum manet, ac perpe-
tuis miraculis illuſtratur, in cælis autem pa-
triam te habere haud ignoramus, illam quam
diuinus Paulus ſupernam Hieruſalem appellauit.
in qua Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus ab
æterno regnat, & nunc & ſemper, & in ſęcula
ſęculorum. Amen.

ANTI

ANTIQVAE ODES FRAGMENTVM EX GRÆCO VERSVM

IN S. MARCIANVM EPISCOPVM SYRACVSANVM

1 SPLENDIDIDISSIMVS ille, & Apoſtolorum coryphæus Petrus, ex Oriente ſolis iuſtitiæ Chriſti, te primam 1 ſtellam Occidenti, tamquam fulgentem radium, miſit, qui hominum mentes diuina cognitione illuſtrares. Quapropter gregem tuum fouens, in fide confirma, Sanctiſſime Marciane, & pro nobis omnibus indeſinenter ora.

Ineffabilem cum ſis adeptus cognitionem, & ad ſummum eorum, quę appeti queunt, perueneris, ſancte, auguſteque Marciane, diuinum mihi ſermonem inſpira, ſanctæque Triadi, cui nunc adſtas, ſupplica, vt eam ſemper grex tuus laudibus efferat, terrenarumque perturbationum, quibus animus irretiri, & illaqueari ſolet, finem conſequatur, ac demum ad cæleſtem, diuinamque viam curſum teneat, quandoquidem dignus ipſe effectus es, qui ab omnibus animi perturbationibus immunis exiſtas. Pro nobis omnibus indeſinenter ora.

Virgam virtutis, Crucem ſcilicet Domini, conſecutus, eius diſcipulis comes itineris adiunctus es, ſimul enim munificentiſſimus Dominus Cruci ſuffixus eſt, è ſepulchro ſurrexit, Infernum aperuit, quàm celerrime diſcipulos ſuos miſit, vt omnes gentes ſacro baptiſmate abluerent in Patre, & Filio, cum Spiritu ſancto, à quibus tu quoque miſſus, gentium baptiſtes extitiſti. Ora pro nobis.

Audijt Petrus à Domino, ſi me igitur diligis, ardenterque amas, oues, agnoſque meos paſce, ab ignorantia illos ad cognitionem diuinę Triadis cõuertens. Vnde ille Dei iuſſa capeſſens, vt reliquorum princeps, & caput, expleuit. Tibique vt Myſtæ hanc Siculorum Inſulam concredidit. eam tu prouinciam ſuſcepiſti, ſapiens apud illos Euangelij buccinator. Ora prọ nobis omnibus indeſinenter.

---

1 Anno Chriſti 40. 3. Aprilis

VITA[1] S. PANCRATII MARTYRIS

2 PRIMI TAVROMENIORVM[2] EPISCOPI

AVCTORE

OCTAVIO CAIETANO SOCIETATIS IESV.

Antiochiæ natus.

PANCRATIVS Antiochię in Syria natus eſt, vt Græcorum menologia, alijque ſcriptores tradidere; quamuis, ne quid diſſimulẽ, in nonnullis Actis Gręcis è cœnobio S. Saluatoris Meſſanenſi, & Cryptæ Ferratæ erutis, Ponti, & vici Pyrgiſci incola fuiſſe dicatur; quam tamen Actorum opinionem, cum minoris ea ſint auctoritatis, corruptaque videantur, vt intrà dicam, probare haud poſſum. ex Antiochiæ 3 certè
3 vrbe in Siciliam Apoſtolorum Principis, imperio Euangelicæ legationis cauſſa profectus eſt. Sed eo etiam nomine Pancratius excellit, quòd non Apoſtolorum modo feliciſſimis temporibus, & cum ijs piè verſatus vixerit, ſed ipſum etiam Dei filium Ieſum Chriſtum inter homines degentem in mortali carne conſpexerit; nam Pancratij Pater 4 miraculorum Chriſti fama cõmotus, eiuſq; videndi cupidine inflammatus, ex Antiochiæ finibus Hieroſolimam contendit, ducto ſecum adoleſcente filio: iam tum iſte Beatiſſimum Petrum familiariter nouit, ſed cum primum eundem poſt Chriſti in cælum Aſcenſum, Antiochiæ diſſerentem audijt, abiurata Hebræorum perfidia, illius

4 Adoleſcens cum Patre Chriſtũ D. inuiſit.

ſe ſe

Baptizatus pie cū laude ſe gerit.

ſe ſe addicens diſciplinę ſacro eſt ablut' Baptiſmate. Breui autē adeo in pietatis palæſtra ſe eximiū præſtitit, vt eius ſapientia è cælo hauſta, fidei ſtudiū, animus illecebrarū contemptor, laborum etiā prò Chriſto ſuſcipiendorum auidus admirationi eſſet omnibus; Beatus igitur Petrus, vt diuinis Pācratio collatis beneficijs ad alios alliciendos vteretur, miniſtrum, præconemque Euangelij, alterum potius dixerim cum Marciano Siciliæ Apoſtolum ritè ſacris Epiſcopalibus initiatum in hanc inſulam delegat. Id annum Chriſti circiter quadrageſimum, ac fortè februario menſe contigiſſe reor, vt in Diui Marciani Vita fuſe ſum proſecutus. Nauem ergo ſiculam, quæ Antiochia Tauromenium ſoluebat, hilaris laborum ſpe conſcendit, atque interim, vt erat ardens animi, auiduſque ſalutis hominum ad nautas ſe vertit, quos omnes ac præcipue Lycaonidem nauarchum cū vectoribus breui crebris in dies de Chriſto ſermonibus ad fidei tandem caſtra traduxit. Vt autem ad Tauromenitanum portum appulére, loci accolas per occaſionem conquirendarum mercium accurrentes Pancratius ad rerum cæleſtium mercaturam excitat; ſe cæleſtes deferre, ait diuitias, quas licet nullum auri, argentiuè pretium æquaret, facile tamen ſibi comparare poſſent, ſi velint; fide emi, non pecuniarum vi, non pretio, auaritiaque hominum concludi, ſed affatim Dei munificentia, & benignitate erogari: earum vſum non eſſe corpori nutriendo, tegendouè, nec pellendis ex eo morbis, ſed animis, qui ſcelerum conſcientia diſcerperentur, non valetudinem modo, ſed innocentes, & liquidiſſimas afferre delicias: commotis verò ea oratione plurium animis in terrā proſilit, ſalutarem doctrinam opportunius traditurus.

delegatur in Siciliam Epiſcopus.

Tauromenium appellat.

Sed vbi primùm prædicare, palam cæpit, quo cultu homines deceat Dei numen venerari, eiuſque beneficia, atque in primis æterni Verbi in terras deſcenſum enarrare, veluti expreſſo è nubibus fulgure ingenti cum tonitru, dæmoniorum agmina, quæ litus illud occupabant, perterrefacta contremuére. Colebatur 5 tunc Tauromenij in primis Lyſonis ſimulacrum, quod
5 Dracone circumdatum, & tamquam veſte tectum in tetrahippio, ſeù circo templum habuiſſe narrant; eo autem nomine, quod Deum mala propulſantem, ac ſoluentē ſonare videtur, vel Deū Tauromenitanorum proprium, vel quem alij aut Iouem, aut Bacchum nuncupabant, ſubintellexe-
6 rant. Colebatur 6 etiam veteri religione, non
7 procul à littore Deus 7 Phalco, & quamuis puerū extitiſſe repentino fato ad Phalconillę matris hortos extinctum memorarent, numinis tamen appellationem, templum, Sacerdotes, diuinoſque honores, quæ Gentilium erat vecordia, attribuerant. Phalconis autem templo adhibito Crucis ſi-
8 gno diuina precum vi diruit 8 Pancratius; Lyſoni
9 verò per litteras 9 illi tranſmiſſas, & collo ſimulacri appenſas ſilentium indixit. Et ſanè vt exterus homo, & pauper cæleſtem doctrinam hominibus in vitiorum fæce demerſis inſinuaret, prodigijs, quæ ſenſus, menteſque auerſas percellerēt, opus fuit. Diſſipata ergo parumper caligine Pancratius ſolis inſtar effulgens, cohortationibus quā priuatis, quā publicis, pleroſque a nefaria deorum ſuperſtitione ad veri Dei cognitionem, cultumque perductos cæleſti abluit lauacro. Nec ad eam rem vrgendam præſidia diuina, aut humana in illo deſiderabantur; inerat nimirum tanta ſermonis vis, vt ignes ore iaculari, & fulgurare videretur;

Idololatria mutare incipit.

Alibi legitur Neomilla.

Diruto tēplo, ſilentio indicto.

Virtutum exemplis.

tanta in loquendo ſuauitas, vt alliceret; tàm admirabilis ſapientia, vt ſophiſtarum, qui congredie auderent, errores planè diſſijceret: maximè verò virtutibus, vitæque ſanctitate, facem alijs præferens, anteibat, nam pudicitia, morumque integritas acceptam Dei imaginem præſeferebat, edomiti animi motus, habituque tandem corporis ad modeſtiam inſigniter conformatus, ferè angeli è cælo delapſi opinionem illi conciliarunt. Sed vt certā religionis ſedem vrbs haberet, ædem conſtruxit, Deo, & ſeruatori Chriſto, in qua lauacrum animarum baptiſmalibus aquis expiandarum poſuit; quod templum multis poſt annis Diui Laurentij nomine poſteritas appellauit. Ergo cum res Chriſtiana belle procederet, plurimique in dies ad Chriſtum confluerent, contereban-
tur 10 non pauca deorum, ſimulacra, aræ, & de- 10
lubra. In his autem, qui Chriſto dedere nomen,
Bonifacium 11 Tauromenitanæ vrbis Præfectum 11
reperio; nec priuatim, occulteque is idola deteſtatus, ſed publicè Chriſtianam religionem profeſſus templum Ieſu Chriſto dicauit. Quę res enim verò oſtendit nō exiguam in ea vrbe populi multitudinem Chriſti partes ſecutam publicum illi
cultum, venerationemque obtuliſſe: læta 12 præ- 12
terea eius Eccleſiæ initia maximopere iuuit Beati Petri in Siciliam appulſus; is enim Romam nauigans admittendum Pancratium Tauromeniū venit: nec quiſquam dubitauerit Apoſtolum, dum Pancratij, aliorumque Chriſtianorum hoſpitio, pijſque obſequijs vteretur, nouellum illud germen ſuæ doctrinæ fonte irrigaſſe, pietatem cohortationibus accendiſſe, Eccleſiamque illam tum naſcentem Apoſtolicis inſtitutis confirmaſſe, nec ſolum inde ad alias Siciliæ ciuitates Epiſcopos Apoſtolum deſtinaſſe arbitramur, ſed ipſi Tauromenitanæ Eccleſiæ de ſucceſſore Pancratij, Maximo impoſitis rite manibus ad conſecrationem prouidiſſe teſtantur ſcriptores ſacri.

Præfectus Vrbis Chr. religionem profitetur.

Venientem D. Petrum hoſpitio excipit.

Metaph. in comm. SS. Apoſt. Petri, & Pauli.

Sed cum Euangelicæ lucis radij longè, latèque diffunderentur, atque è vicinia, oppidiſque circumiacentibus multi ad Pancratium ſalutis auidi concurrerent, ipſe benignè illos excipiens è tenebris eruebat. Ratus ergo forè vt in ruſticorum animis ſeges pietatis lęta ſuccreſceret, Epaphro-
ditum 14 cæleſti virtute idoneū ſancto ſuadente 14
ſpiritu presbyterum conſtituit, quem deinde ad ſpargendum fidei ſemen apud agreſtem turbam delegauit, ille verò proximos vicos impiger circumcurſare, per agros, monteſque decurrens, tamquam alter paſtorum angelus, cæleſtis ſapiētiæ gaudium euangelizare, atque ad ſingularem Pancratij vigilantiam, egregia cum laude, fructuque vberrimo ſuam operam adiungere.

Epaphroditum ad Ruſticos delegat.

Infremuit interim Dæmon, & feliciſſima Chriſtianæ religionis incrementa non ferens, inuidia, odioq; inflammatus in paſtorem graſſari ſtatuit. Dux ſceleris fuit Artagatus, deorum cultor, cuius nimirum animum fera rabies occuparat, dum ſuam vileſcere in dies ſuperſtitionem, ſuos Deos, ſuaque ſacra contemni ſenſiſſet. Ille ergo ob religionis ęmulationem Pancratio infenſus, coacta nefariorum hominum ſibi ſimilium manu, domi ſuæ parat inſidias: per ſimulationem amicitię ad epulas inuitat Pancratium, ibi verò, cum de Deo ille quæ verè, ſanctèque credenda eſſent, inſinuaret, in hominem irruunt, & tormentorum mortiſque metu iniecto turpiſſimum offerunt idolum, cui cultum, venerationemque deferret. Pancratius ſcelus execratur, & crucis ſigno

S. Pancrat. mors ex inſidiis, & odio fidei.

gno ligneum Deum in fruſtra diſcindit: tùm in eum canum more inuadunt, nec vociferationibus modo, ſed morſibus dilaniant; fuſtibus ergo, pugniſque male contundunt, lapidibus etiam impetunt, gladijs demum exertis Sanctiſſimum ſenem, qui Deo ſe victimam lętus interim offerebat, crudeliſſime contrucidant; nec ſatiati cęde in occultam voraginem fœde raptatum proijciunt, cum interim animus martyrij purpura clareſcens victor in cælum commigrās 15 triumpharet. Diuinæ lucis indicio repertū deinde corpus diſcipuli maximo cum luctu ſepeliuere.

Sepultura.

vixit egregius Paſtor ad ſummam ſenectutem, & Traiani principatus initia attigit, atque adeò poſtquam ſexaginta ferme annos in Sicilia rem Chriſtianam incredibili fidei ſtudio, pietate, & innumeris exantlatis laboribus promouiſſet.

Miraculis poſt mortem etiam claruit, ægris præſertim ad eius ſepulchrum accedētibus, animi corporiſque valetudinem ſępiſſimè impertijt.

Reliquiæ.

Corpus ipſius anno circiter nongenteſimo Taurominij adhuc ſepultum piorum hominum peregrinationibus colebatur; legimus enim Sanctum Eliam iuniorem ad inuiſendum Sancti Pancratij corpus Rhegio tranſmiſiſſe Saracenorum vrbem Taurominij oppugnantium caſtra non veritum. incertum vero eſt, quid illis factum ſit ſacris oſſibus, poſtquàm Saraceni Tauromenium occupauere; occultatum nè illic fuerit à Tauromenitanis, an in alias delatum ſit regiones, ignotum eſt: non deſunt, qui Taurominij finibus condi putent per ea locorum, vbi ædes eſt Sancti Franciſci. vtinam verè. tradunt alij, barbaris Inſulam vaſtantibus, Pancratij corpus Romam tranſlatum; nam extra vrbem in æde Sancti Pancratij ſub ara maxima, duo conduntur Pancratij, alterum eſſe Martyrem, qui Romæ occiſus eſt, alterum vero noſtrum Tauromenitanum Epiſcopum, ac Martyrem plerique arbitrantur.

16

Extant laudationes duæ de noſtro Antiſtite Pancratio ad eius ſepulchrum feſto eius die ad populum, qui frequens confluebat, olim dictæ. altera eſt Theophanis Ceramei 16 Tauromenitani Archiepiſcopi, (ſic enim legendum eſſe arbitror, non autem Philippi) altera eſt Gregorij Monachi Byzantini, ſed prima pauca admodum attingit de vita Diui Pancratij, totuſq; eſt orator in explicatione Euangelij, quod ad miſſam publicè prælegebatur. quare fragmētum inde deſumā, quod D. Pancratij res attingit, & poſt hanc Vitæ narrationē proferā: altera vero digna viſa eſt, quam integrā afferrē; ſcripta enim eſt anno, vt videtur, circiter octingenteſimo, ante Saracenicā ſcilicet irruptionē in Siciliam, & à docto viro, qui Acta D. Pācratij incorrupta legiſſe videtur, cum nihil afferat, quod ſuſpicionem vllam falſitatis inijciat, vel parum ſit cōſonum ijs, quæ ſumma fide ſcripta arbitramur: in Græcorū etiā Menæis hymnus eſt de S. Pancratio, idēq; ſed mutilus extat in M. SS. Codice Monaſterij S. Philippi Fragalatis. Crediderim fuiſſe ſcriptū à S. Ioſepho, cui Hymnographi agnomen datū, quod hymnos in omnium ferè Sāctorū laudē ſcripſerit, nec dubito quin Sāctos de Sicilia optime meritos, & Pācratiū inprimis celebrauerit. adnectam verò hunc hymnum ex verſione P. Auguſtini Floriti è noſtra Societate viri Græcè, latineque docti.

De Actis S. Pancratij iudicium.

Sed monendum hic lectorem cenſeo in M.SS. Codd. Cryptæ Ferratæ in agro Tuſculano, ac S. Saluatoris prope Meſſanam legi hiſtoriā græce ſcriptam de S. Pācratio, cuius ſe auctorem profitetur Euagrius, qui ſimul ſe diſcipulum, & in Tauromenitanæ Sedis Epiſcopali dignitate ſucceſſorem Pancratij, ijſque geſtis interfuiſſe narrat. Taurominij etiam eadē hiſtoria in latinum ſermonem, ſed perperam verſa reperitur. & quidē ea Acta ſunt valde antiqua, nam in codicē illum cryptæ Ferratę ea ſua manu exſcripta retuliſſe affirmat Baſilius Monachus, āno, vt ipſe ait, à Chriſto nato nongenteſimo octogeſimo, & lectiones in Breuiario Gallicano, quo diu vſa eſt Sicilia ex his Actis deſumptæ erant. Ego verò de hac hiſtoria ita ſentio, ſi res ipſas, quas de vita Pācratij, eiuſq; diſcipulorū enarrat, ſpectem⁹, facile recipiendas aio, ex veris quippe, & antiquiſſimis Actis depromptas exiſtimauerim: pleraſq; autem rerū circumſtātias, & nugas aliquas cum minime probare poſſim, vitiū in ijs agnoſco, & otioſi nugatoris manum. & quidē ipſa Actorum lōgitudo à veterū ſcriptorum in hac rē vſu abhorrēs, multa cōtra aliorū ſcriptorum hiſtorias cōgeſta, ſed maximè dicēdi genus, quod eò collimare videtur, ſi qd video, vt prodigijs admixtis ſingula exaggeret, admiratione vbiq; percellat, attonitumq; reddat auditorē, non leuē ſuſpicionē inijciūt; narrāt Bonifaciū Taurominij ducē ſupra 60. ānos in Præfectura fuiſſe a Caio ad Traianū, quæ res, & cōtra Romani Imperij mores erat; neq; credi poteſt in tanta tēporum varietate, cum vndecim Imperatores ſibi ſuccedētes in vrbe, ac Prouincijs omnia ſuſq; deq; miſcerēt, Bonifaciū ſupra omnes fortunæ ictus cōſtitiſſe, & continuaſſe imperia, cum ſe præſertim chriſtianum profiteretur eo tēpore, quo id nomen apud Imperatores odio habebatur. bella fingūt, & quidē maxima, cum pacata omnia tūc in Sicilia fuerint; ex exercitu Bonifacij contra Abares 17 proficiſcentis quingēta, ac quinquaginta hominū millia recenſet, ac paullo poſt ab Aquilino Calabrię Rege aduerſus Tauromenitanos ſexcenta armatorum millia cōducta; contentiones neſcio quas inter Pancratium, & Marcianū nugator ineptè, ac frigidè comminiſcitur de finibus dioeceſeon, litteras etiā vltro, citroq; miſſas refert, Creſcentem item in Galliam miſſum antequam ſuaſu D. Pauli Apoſtolorū Princeps Pancratiū Antiochia in Siciliam legauerit, ſed quàm falſo in Marciani vita oſtendimus. ſe deſignatum Pręſulem Tauromenitanū poſt Pācratij obitū imò etiam conſecratū narrat, cùm tamen Maximus à D. Petro fuiſſet ātea ad eam dignitatē delectus, ex Metaphraſte: vt hiſtoriam ſuam rerū admirabiliū pleniorē redderet, ac lōgiorem, adſuit D. Marciani Acta, eumque facit per proſopopœiam ſingillatim ſua geſta narrantem. Sed ſatis ſit hęc obiter attigiſſe de his Actis pſeudo Euagrij. omittam enim libens pleraque alia, quæ facilè prudens lector apocrypha animaduertet. Cæterum, vt dicebam, hiſce mendacijs immixta antiqua, veraque Acta Pancratij ab Euagrio eius diſcipulo olim conſcripta, vt teſtis eſt Theophanes Cerameus iam laudatus, contineri arbitror; id verò idcircò credo, quod eadem ibi geſta narrentur, quæ in Græcorum Menæis, ac Menologijs attinguntur, quæ Gregorius ille Byzantinus in laudatione

17.

De 29. Iun.

Pancratij, quam dixi, & mox ſubnectam, latius perſequitur, quæque S. Ioſephus Hymnographus eleganti ode complectitur, & demum in hanc, quam ſcripſimus vitâ, inde contulimus; nec prę-
[Theodorus Studita ad eam alludit.]
tereundum hic eſt Theodorum Studitam, qui
[Bar. ad ann. 826.]
octingenteſimo Christi anno circiter floruit, in Epiſtola catechetica, quam Leone Armeno
[Lib. 2. ep. 8. in M.S. cod. Bibl. Card. Columnę.]
Orientis Imperatore Eccleſiam perturbante, ad Confeſſores ſcripſit, contra hæreticos ſacrarum imaginum hoſtes hæc habere. *Apoſtoli vox eſt in hiſtoria S. Pancratij; Fili Ioſeph affer imaginem Domini noſtri Ieſu Christi, & imprime illam in Fyrgiſco, vt videat populus, qualem formam ſumpſerit filius Dei, vt videntes amplius credant forma typum intuentes, & reminiſcantur eorum, quæ per nos eis annunciata ſunt.* Hæc autem verba quamuis in his Actis Euagrij nomen præ ſe ferentibus non legantur, narratur tamen Apoſtolum Petrum per Ioſephum pictorem fieri iuſſiſſe imagines pleraſq. vniuerſæ propemodum Christi vitæ hiſtoriam complectentes; vnde non leuiter, vt opinor, confirmatur, quod paulo ante dicebam, hanc nimirum Euagrianam hiſtoriam non eſſe ipſa Diui Pancratij Acta paulo poſt eius Martyrium ſcripta, continere tamen illa, ſed admixtis futilibus exaggerationibus, alijſq. nugis rudium admirationem, vti fit in anilibus fabulis, excitantibus, eaque à leuis iudicij homine, & nugace fuiſſe vitiata, dum digreſſiones, & rerum auxeſes, vti hiſtoriæ ornamenta, male cõtrudit. Cum ergo ita de his Actis Euagrianis ſentiam, non abſonum erit, quæ in ijs de nonnullis Diui Pancratij Diſcipulis enarrantur, breuiter perſtringere, ac tanquam coronidem huic vitæ imponere; diſcipulorum enim laus magiſtri inſtituentis honori cedit; nec enim ea huiuſmodi ſunt, vt in falſitatis ſuſpicionem veniant: ſed dolendum profecto eſt egregiorum diſcipulorũ apud alios ſcriptores memoriã perijſſe quædam Chryſe, quæ licet olim Dianę Heronis filię Sacerdos, tamen Deorum ſimulacra contriuerat, cum ope Pancratij à lepræ morbo ſanitati reſtituta eſſet, Benedicta poſt baptiſmum dicebatur,
ſacras Virgines ſuæ demandatas curæ habuit *Benedicta*
orationi impenſe vacantes, eiſq. exemplo virtutum præibat non minus, quàm Diaconiſſæ
honore, ac nomine. Maria, & Seia ſorores pul- *SS. MM. ac*
chritudine inſignes, ſed pudicitia clariores Deo *Vir. Maria*
ſacratæ, deſponſæque Christo fuerant à Pancra- *& Seia ſo-*
tio; ſenior etiam Diaconiſſa de eorum tempo- *rores.*
rum more inſtituta eſt; ſed cum Elidus, alter Vrbis præfectus, Seiam perditè deperiret, vbi blandas precum illecebras, promiſſionumque machinas fruſtra admoueri ſenſit, ad magicas artes ſe vertit, hos verò impetus æque deluſit christianæ pietatis thorace pectus armatum: ad tormenta tandem deuentum, quæ blanditijs ſępe valentiora; Mariæ prius, quæ nuptias impudicas ſorori diſſuaſerat, Seiæ paulo poſt, crudeliſſime flagello cæſis caput obtruncatur; quare ſanctæ illę Virgines ſua pudicitiæ lilia purpu-
reis martyrij roſis exornàuere. Diaconiſſæ 18 18
alię, inter quas vti præcellens B. Paulina 19 nu- 19
meratur, plurimique è Christianis peractis ritè *Paulina.*
funebribus exequijs, quo maximo potuerunt honore ſepeliuere Virgines in loco, qui Varagdi murus appellatur, aiunt Acta. Deus tum miraculis, tum carnificum, aliorumque, qui conſpirauerant, vltione, celebriores reddidit: ad ſepulchrum autem extructum eſt aliarum virgi-
num collegium, 20 & ſacra ædes. In ijſdem Ac- 20
tis eximie etiam Neophyti Diaconi ſuauiſſimi *Neophytus*
mores, ſenilis prudentia in iuuenili ætate, non *Diaconus*
in græcis modo, & latinis, ſed in ſacris etiam litteris eruditio, temperantia, cæteraque virtutum ornamenta laudantur; & additur Sacroſancto Euchariſtici panis viatico inſtructum cũ ad extremum vſq. ſpiritũ diuinas decãtaſſet Deo laudes, animum placidiſſimè reddidiſſe, eumq. co
lumbæ 21 ſpecie in cælum euolantem diducto ſa- 21
cræ ædis tecto fuiſſe conſpectũ. De Diuo Pancratio latina Martyrologia tum vetus, tum recentius meminere die 3. Aprilis, Baronius, alijq. paſſim ſcriptores agiographi. Græci verò nono Iulij feſtum ipſius celebrant. *Vide Animaduer. fol. 10.*

EX HOMILIA SAPIENTISSIMI, ET ELOQVENT.

THEOPHANIS CERAMEI

ARCHIEPISCOPI TAVROMENITANI

dicta in Feſto S. Pancratij Fragmentum.

AGITE iam imitemur veriſſimum hunc paſtorem, Chriſtiq. imitatorem Pancratium, cuius ſanctiſſimam vitam perquàm breuiter perſtringentes, aut potius attingentes vobis, oſtendemus non adeo arduam eſſe, quin imitatione conſequi aliqua ratione poſſimus. Sanctus itaque Pancratius, quemadmodum, qui eius Acta conſcripſit Euagrius, diligenter tradidit, ex oriente ducens originem, & ijſdem, quæ ſacris ordinibus alios initiare conſueuerũt manibus Apoſtolorum Coryphęi Epiſcopus conſtitutus ad noſtram hanc Inſulam
ablegatur, atq. adeo ad hanc Tauri, & Menæ a 2
vrbem appulſus, nihil habuit antiquius, quàm vt execrandis dæmonum ſuperſtitionibus illam expurgaret, ac deteſtanda eorum ſimulacra demoliretur, in quibus, quæ præcipua religione colebantur, Phalcon, Lyſon, & Scamander numerantur: deinde vrbis rectorem Bonifacium, multoſq. alios ad veram religionem cum traduxiſſet, ac diuina templa, ſacraſq. manſiones in Dei optimi maximi honorem excitaſſet, martyrio vitæ ſuę finem concluſit; in hoc etiam

ſuum dominum æmulatus Pontificiam ſtolam tinxit ſanguine martyrij. Itaque purpuratus per Angelorum manus in cælum euolauit, Huius, inquam, inſtitutum ac mores in nobis effingere conemur, Chriſtianiſſima Concio; etenim nos etiam ex oriente ortum trahimus ex beata illa Eden, ex qua excidentes in huius vitæ carcerem detruſi ſumus, mundumque habitamus Inſulæ non diſſimilem malorum fluctibus vndiq; circumfuſi, plures ibi nequitiæ venti, crebræ flagitiorum procellæ, perpetui tentationum æſtus, quos ſtudet in nos commouere Taurus ille truculentiſſimus, qui domeſticam ſecum habet Maniam, hoc eſt Rabiem ac furorem, eſtq. vrbis conditor omnibus peruerſis artibus, ac ſtudijs tanquam incolis refertæ, de quo Pſalmus ait, *Vidi iniquitatem, & contradictionem in Ciuitate, die ac nocte circumdabit eam ſuper muros eius: iniquitas, & labor in medio eius, & iniuſtitia, & non defecit de plateis eius vſura, & dolus:* Ecce vrbem Tauri, & Maniæ, hoc eſt furoris, & amentiæ Ciuitatem, ad quam inhabitandam damnati ſumus. Huc igitur deportati altera ratione Pancratij, ideſt omnium victores eſſe ſtudeamus, victis ac profligatis turbulentis omnibus animi motibus; ita enim noſtratum perturbationum ſimulacra de medio tollentur, ac procul exterminabuntur, vt Phalcon, Lyſſon, & Scamander: poſſunt verò eſſe Phalcon, quaſi ὑφέλκων hoc eſt trahens nos ad peccandum peruerſa cogitatio: Lyſſon rabibus abſonæ abſurdæque voluptatis appetitus: Scamander verò vis iraſcibilis, quæ in virili animo tanquam σκάμμα ideſt cauea ad pugnandum, & certamen eſſe ſolet; in hunc modum mentis noſtræ idola profligemus; triplicemq; hanc animi facultatem perpurgantes, multis mortalibus, & ſacrorum miniſtri, & ſeruatores eſſe totis neruis totiſq. præcordijs contendamus: quiq. impiæ Ciuitati præſunt, hoc eſt, ij qui immanitate ſcelerum ac flagitiorum cæteros antecellunt, in portum ſalutis adducantur; atque ij faxit Deus primi ante alios fiant Bonifacij, quaſi dicas boni honeſtiq. effectores; neque enim euenire poteſt, vt quis Chriſto nomen dediſſe dicatur, neq. faciat tamen vt bona præclaraq. opera vnquam appareant. Excitauit Pancratius ſacras ædes, ac religioſa templa: tu etiam orna teipſum tanquam dei templum, ſanctiſſimæq. Trinitatis receptaculum; quòd ſi aſſiduis inuaſionibus te communis hoſtis aggrediatur, ad vltimum vſq. vitæ ſpiritum fortiter illi obſiſtere connitaris, itaq. fies propoſito, & voluntate martyr. Sacroſanctus verè religionis teſtis pro Chriſto ſanguinem effudit Pancratius; tu quoq; ad illius exemplum perennes lacrymarum riuos fundere ne graueris. Latent ſub terræ viſceribus venerandæ illius corporis reliquiæ; tu etiam latere ſtude in tui ipſius contemptu animiq. demiſſione, vt in æterna Sanctorum tabernacula, ac cæleſte regnum tandem aliquando admittaris. Summeq; beatitudinis delicijs in omnem æternitatem perfruare, ad quam vtinam peruenire mereamur bene iuuante domino noſtro Ieſu Chriſto, cui cum Patre ſimul, & Spiritu Sancto gloria, & imperium, & laus in ſæculorum ſæcula. Amen.

Pſ. 54.

Anno Chriſti. 40.

GREGORII
HVMILIS MONACHI BYZANTINI
Ex Monaſterio Paguirienſi
ENCOMIVM
IN DIVVM PANCRATIVM.

1 CVM 1 ad ſpirituale hanc celebritatem, ſumma cū fide côuênerimus iam, ad pretioſas animæ merces comparandas; quin eius auctori, mercatoriq. diuina munera offeramus, non ex auro, gemmiſq. aut margaritis diſtincta, neq. præclari artificis elaborata manu; non ex byſſo, purpura, ſericoque contexta: ornamenta illa quidem breui ſplendorem præſeferentia, ac paulopoſt intereuntia, vtpotè quæ ex fluxa, & interitui obnoxia materia conſtent, ad ſcituſque ſit ex arte decor, quem amittant tandem neceſſe eſt, & in priſtinam turpitudinem redeant. Verum ea demum ſint munera noſtra, quæ cælitus dimanent, maneantque in omnem æternitatem, diuinæ gratiæ artificio fabrefacta, ac ſancti ſpiritus illuſtrata ſplendoribus. Neque enim is, de quo agimus, materię fæce concretus eſt, ita vt eiuſmodi muneribus delectetur; ſed ab omni caduca, fluxaque concretione maxime alienus, atque ſeiunctus, proinde ſpiritualem illi decuit parauiſſe ornatum. Neque ſane immerito prouinciam hanc ſuſcepiſſe arbitramur. Quamuis enim huiuſmodi artium, ac diſciplinarum plane ſimus expertes, Peregrini nimirum, deſpicatique homunciones, iidem tamen fide ſubnixi, ad apicem ſpiritualis opificij pertingemus. Nam ſi fluxa, quæq. infra lunæ orbem ſunt, diuinus Pancratius plane homo adamaſſet, iure optimo non aliunde, quàm ex ijs laudationis ſumeremus argumentum. Cum verò ab omnibus id genus rebus mirum quantum ille abhorruerit, æternæ beatitudinis deſiderio fragrans, ac victis, edomitiſque prauis animi motibus cæleſtium vitam æmulatus, iam præſtantius, nobiliuſque illi donum offeramus. Non quòd is rerum noſtrarum ſit indigus, aut ad incorruptas, pereneſque eius diuitias, aliqua fieri poſſit acceſſio, ſed vt aliquam laborum noſtrorum mercedem nobis opulentiſſimus largiatur, mentis noſtræ caliginem ſuo ſplendore colluſtrans

Quæ dona ſanctis offerenda.

Sanctis dare eſt accipere.

quandoquidem cæleſtes ſibi diuitias comparauit, iam ſupernæ Hieruſalem ciuibus adſcriptus, iam diuini ſacrarij Sacerdos declaratus, iam incola paradiſi effectus, iam ſummarum cæleſtium mentium gratulatione acceptus, cum iiſdem vna glorioſe in eadem aula verſatur, puriſſimo decoris lumine colluſtratus. Chriſtum enim iuxta Diui Pauli ſententiam per ſacrum lauacrum induerat, quicumque enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. Verumtamen ſi Chriſtum, vt modo dictum eſt, iam induerat, ſane conſtat, & Spiritum Sanctum, atq. adeo Patrem ipſum induiſſe. quod ſi talem, ac tantum cælitus accepit ornatum, quis vmquam pro dignitate illum poterit exornare, qui omne laudationis genus longe tranſcendat, æterniſque in cælo laudibus ſatis ſuperque cohoneſtetur?

Ad Galat. c.3. v.27.

S. Pancrat. virtutes, ac laudes.

Verum enim vero quis tandem ſit is, cui tantus gloriæ ſplendor à Spiritu ſancto euenerit, quiq; tanta diuinitatis luce perfundatur? eum ego vobis nominatim indicabo, vt ex ipſa nomenclatura, verbique notione planè intelligatis, atque adeo admiremini res eius geſtas, vitæque ſeriem ab eius nomine minime diſſentire: Atque is demum Pancratius eſt, is, inquam, qui πᾶν κράτος hoc eſt omne robur, omnemque vim communis hoſtis deuicit atque profligauit; qui omnia eius tela ad gratiæ cotem alliſit, atque diffregit; qui radios è cæleſti ſpecula mente concipiens, tamquam nocturnus Lucifer iis, qui in ſumma veritatis ignoratione, vt in tenebris verſabantur, eluxit; qui terrena terræ, tamquam inutilem ſarcinam, dereliquit, cæleſtium, quæ ſola bona exiſtimabat, amore, ac deſiderio ſuccenſus. qui acceptum fidei talentum, per ardentiſſimum caritatis ſtudium multo fœnore adauxit. qui non ſocordiæ, ignauiæque ſe corrumpendum dedit, ſed ad impigre laborandum aggreſſus eſt. qui miſſus in nouellam vineam operarius, minimè ſe geſſit eo munere indignum. qui aquam ſuapte natura nulli idoneam viui ſupra naturæ vires, in iucundum conducibileque vinum commutauit; quæ ſanè potio vtpotè magna tolerantia laborum expreſſa, ipſas Angelicas virtutes exhilarauit. qui oratione, æque ac rebus geſtis præclariſſimos Rhetoras vicit, rudes ſpiritalibus diſciplinis informauit. qui terrenum Angelum, hominemque cæleſtem ſe prębuit, præſtititque; nec ſegnem in Euangelij promulgatione curſorem, atque miniſtrum, nec timidum in euertendis Deorum ſimulacris inſectatorem. qui ſacrarum nuptiarum veſte ornatiſſimè tectus, cæleſtium epularum guſtu fruebatur. qui in ſpiritali bonorum paradiſo, tamquam rationale lignū conſitus, & vitali fontium perennitate irrigatus, iuſtitiæ fructus edidit vberrimos. qui in Chriſti ouili, inſtar eximij, fortiſque arietis, præ ceteris conſpicuus, extitit, nunc verò in cæleſti grege innocentiſſimus agnus numeratur. qui in ſpirituali cythara multiplici inſtructa chordarū apparatu, vt loquaciſſima fides, ſonos edidit ſuauiſſimos; argutiſſimaque in diuinis tibijs fiſtula, numquam earum perturbauit harmoniā. qui ex vera vite inſtar racemi pendet maturrimi, & in diuina regione, inſtar ſpicæ perpetuo vigentis exurgit. qui iam cæleſti ciuitate donatus, nequaquam mortalitatis obſtringitur vinculis, nequaquam peccati catenis detinetur. is, inquam, tot virtutibus præditus, totque tamque præclaris nominibus exornatus, à Diuo Petro Apoſtolorum Coryphæo ſacris initiatus, ac verendo Sacerdotij iugo rite ſuſcepto, ad diuulgandum euangelium, augendamque Chriſti fidem, tum ad rationalium ouium regimen miſſus eſt.

A S. Petr. Ap. Ep. cōſecratus, & Tauromeniū miſſus.

Qui diuinis præceptis parendi ſtudio inflammatus, conſcenſa naui ad occidentem nauigauit. Cumque ſecundis ferretur ventis, ad Tauromenitarum vrbem appulſus eſt. Et nauis quidē (proh rem admiratione dignā) onus vehebat, ſed ab onere, ipſa incolumis ab omni periculo, ſeruabatur. Neque enim tam nauis a pelagi iniurijs vectum ipſum tuebatur, quàm vector naui tranquillitatem præbebat. Vtpote qui adeſſet in naui, tamquam periṫiſſimus gubernator, clauum tenens, & ope, ſubſidioque præpotentis Dei, ſecundo curſu dirigens. Ad litus igitur appulit nauis, ſtatim iis, qui inſano Idolorum æſtu ſuſque deque iactabantur, placidam veræ religionis attulit ſerenitatem. ad quam incolæ accurrentes, cæleſti gratia perfuſi, pro ſuo quiſque ſtudio, cæpere varia ex nautis ſciſcitari: ecquid, inquiunt, merces, quæ magno nobis futuræ ſint vſui, ad nos importatis, aduenæ? ſimulque pretium eloquimini. Tum ij mercium ſuarum vim, virtutemque demonſtrant. Oſtentoque vniuerſis Pancratio, magni nimirum pretij vaſe, nequaquam, inquiunt, auro venalia ſunt mercimonia noſtra, ſed fide parari poteſt, quod damus, neq; auro hic veneunt vaſa, quæ ſupra omne pretiū ſunt, ſed qui vehementer expetunt, his cæleſtis eſca gratis offertur, quæ non ad ſaturanda corpora, ſed ad animas enutriendas adhibetur. Itaque Dei famulus cum eos omnes, qui naui vehebantur à tenebris ad fidei lumen vocaſſet, iam in terram deſcendit, vt ad ſalutarem veritatis cognitionem omnes traduceret, ac pereuntem populum ad vitam reuocaret.

Nautas ad fidem conuertit.

Ac ſimul ex illius ore, velut ex æthere, diuina vox intonuit, quibus conterritæ omnes tremuerunt Dæmonum phalanges, fulgurare per linguam tamquam ex nubibus æternam, coruſcantemque diuini verbi vim, atque potentiam viſus eſt, & mente præditum Draconem iaculari. ac veluti alter Moſes ſapientiæ germen, Ægyptiam impietatem, turpiſſime victam profligauit. nec eidem ſe geſſit inferiorem, cum per maris vndas, quaſi per ſiccum pedibus iter fecit. hoſtes enim humani generis, animorumque inſectatores facili negotio in profundiſſima inferorum loca deturbauit. Illique longe ſimillimus, qui funda aduerſus gygantem pręualuit, cacodæmonem ſuperbia elatum, cæleſtis gratiæ funda, ac Sanctiſſimæ Trinitatis inuocatione, perinde atque tribus contortis lapidibus, interemit. Etenim præpotentis Patris virtute, malorum omnium parentem preſſit, iugo ſeruitutis. Ope verò Filij, cum Patre rerum omnium tenentis imperium, iræ, mortiſque filios patri in adoptionem dedit, cæleſtiſque hęreditatis participes effecit. Sancti demum ſpiritus ſubſidio, malignos ſpiritus abegit, atque exterminauit vniuerſos: prætendit pietatis, induſtriæque retia, ac mortalium genus eſt aucupatus. Extendit diuinæ linguæ calamum, ac fidei hamum in hoc mundi mare ſapienter proiecit, omneſque in errorum profundo demerſos in ſupernam lucem extraxit. Cæleſtis doctrinæ radios vibrauit, ac terram impietatis caliginem diſſipauit. Preclariſſimum religionis lumen emiſit, & impię ſuperſtitionis tenebras illuſtrauit. Ex diuino puteo hauſit aquas pietatis, & fidei pocu-

Diabolum vicit, contriuitque.

Multa bona aduentu ſuo affert.

pocu-

poculo Dei iuſtitiam ſitientibus cum propinaſſet, eorum ſitim continuo ſedauit, irrigauit, velut ſterilem campum, corda mortalium, riuis ſalutaribus, arentia iam, deficiente ſcilicet aqua diuinæ agnitionis; editaque vberrima virtutum ſegete, acceptiſſimum panẽ obtulit Deo Optimo Maximo, vidit populos cæleſti gratia denudatos, tunicaque Angelica manu contexta operuit. inuenit ciuitatẽ in multiplici Deorum cultu, tamquam in fœdiſſimo cœno iacentem, porrectaque diuinæ doctrinæ manu erexit; expurgatiſque ſordibus diuinæ lucis ſplendore, claram nitentemque reddidit. agnouit homines, præ ſpiritualis eſcæ inopia, fame confectos, ac cæleſtibus edulijs reficiens ad vitam reuocauit. Igitur dulciſſimo diuinæ cognitionis pabulo, ciues cum ſaturaſſet, ac per Euangelicæ prædicationis gradus ad Deum ipſum euexiſſet, ira in teterrimum ſerpentem accenſus, forti, conſtantique animo, duo illa ſimulacra deleuit; plane oſtendens quam infirmæ, atque imbecilles eſſent illius vires. Phalconem enim (id nomen erat Idolo) cum aſſeſſore ſimul, & Lyſſonem cum ingenti Dracone, quo veluti indumento contegebatur, quique impoſitas a libationes abſumebat, in maris ima proiecit; ac miſeros eiuſmodi religioni addictos, a ſeruitute in libertatem aſſeruit. Ita ciuitatem Idolorum cultui deditam à ſuperſtitionum fœce, ac luto ad vnius Dei cognitionem traduxit. ad hæc eorum delubra, tamquam nulli in poſterum vſui futura, cum expugnaſſet, ac funditus euertiſſet, orationis domum excitauit, atque aras Chriſto conſecrauit. quò Chriſti fidem amplexuri, quicumque confluxiſſent, cæleſti lauacro ſanctiſſimus vir tingebat, ſacroque chriſmate perungebat; quod multis pòſt annis *D. Laurentij* templum eſt appellatum. Cum hæc itaque ſeminaieciſſet, ac veræ religionis incrementa ſpectaret Pancratius, nequaquam conſentaneum eſſe exiſtimauit, totum dedere ſe ad ſolam ciuium ſalutem, ac diſciplinãm curandam, ac negligi ruſticos, auxilio, cæleſtique gratia deſtitutos, proinde Epaphroditũ, ad diuini verbi promulgationẽ cæleſti virtute idoneũ deligẽs, (ita enim ab omnib' habebatur) manibus ſuper illũ impoſitis, illabẽte Sancti Spiritus gratia, presbyterum inſtituit; mox ad diuulgandum ſalutis verbum apud agreſtem turbam ablegat, vt ſimul ab eorum ceruicibus Stygiæ ſeruitutis eriperet iugum. & verò in dies Dei Eccleſia propagabatur, ac ſingulari Pancratij cura, ac vigilantia à vanis ſuperſtitionibus ad veri Dei cultum innumeri tranſibant. Sed cõmunis humani generis hoſtis, iam inde à principio, odio, ac inuidia in homines inflammatus, aduertens multos mortales ad Chriſtiana caſtra transfugere, & a peccatorum lapſu erigi ad ſalutem; Aquilinum 3 tamquam inſtrumentum ad ſua conſilia incoeptanda ſatis idoneum aduerſus eos, qui ſacro baptiſmate à Diuo Pancratio fuerant abluti, vehementer incitauit. Tyrannus enim magno exercitu coacto ſtygiis furijs incenſus ad Tauromenium oppugnandum, aut ciues in deditionem accipiendos, recto curſu contendit. Sed hi conatus in irritum cecidere. ipſos enim in præſtantiorem, nobilioremque ſeruitutem fortiſſimus vir redegit: & iam ciues, cum immenſas hoſtium copias ſpectarent, metu perterrefacti, de deditione facienda, cogitabant. Verum Pancratius

Idola euertit: Dæmonem in mare proijcit.

2

Templum extruit, Ciuitatem ſacris imbuit.

Ruſticis auxilio deſtitutis opẽ fert.

Epaphroditum inſtituit Sacerdotem, ad eoſq; docẽdos legat.

3

Diabol' incenſus odio in Vrbem Chriſtianã, Aquilinum armat.

ingentes animos, præ ſumma in præpotentem Deum fiducia, concipiens; certus iam de victoria, omnibus identidem affirmabat, ſine vllo congreſſu, hoſtes ab vrbe reiectum iri. Itaque ſumpto venerandæ Crucis ſigno, ac imagine Chriſti Dei, ac Saluatoris noſtri, eiuſque intemeratæ parentis, eaque pro mœnibus perditiſſimæ genti aduerſus oſtentans, ac victoriam inclamãs, ſtatim hoſtilibus copijs, veluti quaſdam tenebras induxit, acies enim ſimul ſanctiſſimum virum conſpexerunt, in ſe ſe gladios conuertentes, mutuis ſe vulneribus confodere. nec tanta, tamque mira illico res ſtetit, ſed iam proprijs ſe armis miſeri contrucidabant; donec cæleſti Numine impediente, quid rerum gererent, vix animaduerterent. Poſtquam igitur reſipiſcere, ac tanti facinoris grauitatem intelligere cœperunt, protinus ad ſancti viri pedes obuoluti, ſacro fonte lauantur. Sic tam impius apparatus meliore, præter ſpem, exitu concluſus eſt. Quæ cum ita eſſent, admirantes Tauromenitani ciues, tam ſubitam crudeliſſimæ gentis mutationem, lubentius, alacriuſque Pancratij verbis parere, & in eius ſentẽtia acquieſcere ſtudebãt, ridentes, ac pro nihilo ducentes nefarios Diaboli conatus. ad hunc itaque modum cum populi multitudo in ſolidiſſima fidei petra fundata, & ad firmiſſimum diuinæ cognitionis faſtigium perducta eſſet, cruciatur animo, ac dentibus frendit malorum omnium architectus, rabie ſtimulatus aduerſus eorum ductorem, qui per tutiſſimum virtutis, ac pietatis iter incedere decreuerant. etenim iniquo animo ferens, Chriſtiani ouilis incrementa, omnes vires, neruoſque contendit, vt vigilantiſſimum paſtorem de medio tolleret. Itaque in Artagati pectus inuadẽs, diris intemperijs hominem exagitat, ad necem ſanctiſſimo viro ſaxis, ac lapidibus inferendam. cuius conſilijs truculentiſſimus Tyrannus obſequens, id quod iuſſus eſt, effecit. Sic Pancratium Stephano, eodem mortis genere, ſocium adiunxit. Ille enim ab Hebræis, hic à Græcis lapidibus impetitus; vterque tamen angulari lapidi arctiſſimè coagmentatus. Ambo Sancti Spiritus virtute fortes, animoſique redditi, eamdem pedibus viam calcantes, ad eamdem non manufactam ciuitatem peruenere. Neque vnquam à ſe diſiuncti, ambo cæleſtium mentium conuiuæ ijſdem diuinæ menſæ epulis perfruuntur. Ambo ijſdẽ Angelorum choræis immixti, diuinis, incomprehenſiſque myſterijs ſunt aſcripti. Quid enim inquam, eſt, quòd vtrique non ſit commune? ille primus ab Apoſtolis diaconus, hic à Diuo Petro 4 *primæ ſedis* delectus Antiſtes. ille Iudæorum ora compreſſit, hic inanẽ Græcis ſapientiam iactantibus ſilentium impoſuit. Ille vnitatem perſonæ à Deo abegit, hic multiplicem Deorum cultum ex mortalium animis deleuit. Ille cæleſtium orbium tractus reſeratos, ac Ieſum à dextris Patris ſtantem ſuſpexit, hic glorioſo obitæ mortis genere, celerrimis itineribus, ad præpotentis Dei filium profectus, iam tantæ ſplendorem maieſtatis propiùs intuetur, iam diuinæ pulchritudinis aſpectu mentis oculos paſcit; iam cæleſtium virtutum conſuetudine fruitur, quæ incredibili gaudio perfuſæ, inuictiſſimo Dei famulo obuiam procedentes, æquiſſimis pro ſuſceptis laboribus præmijs remuneratæ ſunt: pro fluxis nimirum, ac caducis æterna, immortaliaque reddentes.

Et à S. Viro Chriſti D. & B. V. imaginib' pro mœnib' oſtẽtatis proſternitur.

Suiſq; pœnis reſipiſcens ad Deum cõuertitur.

Totuſq; fidelium cætus in Chriſti fide confirmatur.

Rurſus in Beatum virum Artagatus à diabolo exagitatur.

A quo lapidibus impetitus fortiſſime obijt.

4

Multis Sãctis viris cõfertur. s. Stephano

Age verò quotquot iam inde à mundi primordijs, rebus bene geſtis, clari extitere, in medium adducamus; itaq; eorum facinora reſpectemus, vt cum noſtri hominis ſanctimonia, ac ſplendore aliquantiſper conferamus. atque vt à primo *Adamo.* parente exordium ſumamus; Adam ipſius Dei manibus fabricatus, à feliciſſimo vitæ ſtatu in vaſtiſſimum ærumnarum, ac miſeriarum pelagus decidit, callidiſſimi ſerpentis dolo, ac fallacijs pellectus. hic communi prauæ carnis contagione genitus, à deteriore ſtatu ad meliorem viuendi rationem ſemper aſcendit. Atque ille quidem conditoris ſui lege violata, letali fructu veſci non dubitauit: Noſter verò Pancratius à diuinis præceptis ne latum quidem vnguem diſcedens, tantùm abeſt, vt inobedientiæ lignum attigerit, vt omnem vim, opemque ſuam contulerit ad colendam obedientiæ arborem, fructuſque ſuauiſſimos ex ea decerpendos, quibus vitam ſuam educaret. *Abel.* Abel è ſacrificiorum, quæ Deo obtulit integritate, in iuſtorum numerum eſt relatus: hic quòd quinos ſenſus Chriſto, veluti victimas mactaſſet. *Seth.* Seth pulcherrima parentis imagine præditus, ab ea, vt eſt in ſacris literis, minime degenerauit, ſed Deo optimo maximo gratus, acceptuſq; filiorum Dei nomine poſteros cohoneſtauit. At Pancratius puriſſimo lauacro regeneratus, acceptam Dei imaginem, ad exitum vſque vitæ intactam, incorruptamque ſeruauit; eoſque, quos per Euangelium genuit, Dei filios, cæleſtiſque regni fecit hæredes. Iam vero quid egerit Enoch videamus. *Enoch.* Ille ab huius mundi habitatione in Paradiſum translatus à noſtris hiſce ærumnis eſt exemptus: hic quamuis in Mundo verſaretur corpore, animo tamen ad cæleſtẽ patriam, ab humanarũ miſeriarum cõmunione lõgè ſepoſitam, ferebatur. *Noe.* Et Noe quidem, vtpote iuſtus, ad paruæ arcæ fabricam, gubernationemque cælitus deſtinatus, paucos homines ad mortalem hanc vitam ſaluos, incolumeſque ſeruauit: Hic autem arcæ, diuina manu fabricatæ, præfectus, ac moderator ſuperno numine delectus, infinitos propemodum populos ad cæleſtem immortalitatem dux fidiſſimus adduxit. Sed prò quantum inter vtrumque eſt diſcriminis? quid ille niſi breuem, caducamque huius lucis vſuram ſuis conſeruauit? quid noſter? ad perpetuum, feliciſſimumque vitæ ſtatum, creditos ſibi mortales vexit. *Loth.* Loth etiam contẽplemur. is in Sodomis agitans ab omni illa ſpurciſſimorũ, fœdiſſimorumque hominum colluuione intactum ſe, integrumque præbens à temporaria clade, cælitus immiſſa, vnus incolumis euaſit. Quid Pancratius? inter ethnicos, impietatis cultores, diuinus plane homo, cum ætatem exigeret, non modo nullam labem à ſcelerata flagitioſorum hominum conſuetudine cõcepit, verum magnam eorum partem à fœdiſſimo Idolorum cultu abſtractos, ab æternis flammarum incendijs oblata immortalis vitæ anchora liberauit. *Abrahamo* An parum eſt, quod de Abrahamo legimus, qui nimirum inſigni liberalitate erga hoſpites præditus, quotcumq; ad ſe ventitarent, munificẽtiſſimo epularum apparatu exciperet, Deum etiam ipſum apud ſe hoſpitem habere, & ad epulas inuitare meruit, officiorum ſuorum fructum adeptus præſtantiſſimum. Hic verò ſalutis animorum deſiderio mirum in modum incenſus, famelicis populorum animis æternas, præſtantioreſq; epulas, cæleſti aſpirante numine ſuppeditatus, incredibili lætitia cæleſtes ſpiritus affecit. *Iſaac.* Iſaac paternis præceptis obtemperans, ad ſe ſacrificandum, duci à proprio parẽte non recuſauit; quamuis rem exſequi diuina prouidentia præpedierit. Hic eius inhærere veſtigijs ſedulò ſtudens, qui ſe puriſſimo lauacro genuerat, puram ſe ipſum cælo victimam obtulit, ac deuouit. *Iacob.* Iacob in ſomnis ſcalam vidit, qua in cælum patebat aſcenſus, hic arduam ac multis periculis refertam virtutis ſcalam aſcendere aggreſſus, nullis aduerſariorum inſidijs potuit retardari, quo minus ad concupitum culmen facilis euaderet. *Ioſeph.* prędicatur Ioſeph, quòd ab impudiciſſima Aegyptia ad libidinem prouocatus, cum fortiſſime obſtitiſſet, nequaquam pudoris leges eſt auſus violare. Pancratium verò quòd valentiſſimum bonorum omnium nactus aduerſarium, cum eo ſtrenue certaturus in arenam deſcenderit, atque ea in pugna imbellem, ignauumque illum oſtendens, parta victoria glorioſum triumphum reportarit, non admirabimur? *Moiſi.* Moſes adumbratiles à Deo leges accepit, & Amalech obſcuro crucis typo in fugam conuertit. Hic diuinæ gratiæ, veritatiſque leges populis promulgauit, ac Sacræ Crucis vexillo, ſanctiſque imaginibus in oculis hoſtium explicatis, cõfeſtim profligauit, & ad meliorem frugem reuocauit. *Aaron.* Iam verò Aaronem ſpectemus: hic terreſtrem agnum pro populis gladio mactauit, itaque ſanguinis effuſione in Dei amicitiam Hebræos rite conciliauit. Nil diſſimile eſt in Pancratio. ille enim linguæ ſuæ gladio cæleſtem agnum cum ſacrificaſſet, placatum, propitiumque Dei filium mortalibus oſtendit. *Ioſue.* Ieſus promiſſionis terra populis, quos ipſe ductabat, ſorte diſtributa, illos ingenti gaudio cumulauit; verum Pancratius homines Chriſtianis ſacris initiatos, ad immortalem, nulliſque miſerijs obnoxiam regionem, veluti dux ipſe perduxit, & in cæleſtium conſuetudinem inſinuauit. *Samuel.* Nunc quid de Samuele dicam? qui ſicut ex vtero matris Deo dicatus fuit, ita noſter ab ipſo regenerationis fonte in iuſtorum numero adſcribitur. *Dauidi.* Quid verò de rege Dauide, qui ſecundum Dei cor homo a Sãcto ſpiritu perhibetur? & Pancratius nonne in Chriſti membris diuinæ gratiæ vi eſt coaptatus? *Elia.* quid de Salomone, quid de Elia? quorum alter ſapientia præclarus, alter zelo diuino incenſus, ad Dei cognitionem obſtinata Hebręorum corda traducere prægeſtiens, cælum clauſit, ac negata pluuia, acerbiſſimam, crudeliſſimamque famem in terrarum orbem induxit. Sed Dei famulus, nec cęleſti ſapientia obſcurus, & caritate inflammatus, ſacroſanctæ fidei cælum mortalibus adaperuit, & cæleſtis benignitatis imbre, ſteriles animos fœcundauit, vitaliſq; tritici feraces reddidit; ſic ſummam attulit cæleſtis annonæ largitatem. *Eliſæo.* Quid quòd Eliſæum ſteriles aquas fecunditate donaſſe? Pancratium ſteriles animas virtutum fertiles reddidiſſe, mirum non ſit? *Ionæ.* Ionam commendamus, quòd ab impendenti diuinæ iræ vltione, liberaſſet prophetica prædicatione Niniuitas: Pancratium quòd à ventura Dei ira, futuriſq; flammarum cruciatibus, incredibili ſua virtute Tauromenitanos eripuerit, taceamus? *Tribus pueris. Dan. cap. 3. vide ibi Pererium.* an non tribus etiã pueris, qui in Chaldaicam fornacem coniecti Dei filium habuere conſortem, vnaque ſecum

exultantem ſe geſſit æqualem, cum in tentationum, ærumnarumque camino, Chriſtum Optimum aſſiduum, fidumque ſocium habere meruerit? Nec Danieli diſſimilis eſt exiſtimandus. quemadmodum enim ille prophetico ſpiritu cælitus afflari diſcupiebat, ita is Sanctiſſimę Trinitatis intuendæ deſiderio mirum quantum æſtuabat. Quamobrem ad expugnandam, quamcumque contraxiſſet ex huius vitæ ſordibus labem, Chriſti calicem lubenti, alacrique animo combibere, & baptiſmate baptizari non dubitauit. Iure igitur optimo inacceſſæ lucis ſplendore perfruitur, adſtans ante præpotentis Dei thronum. Sed quamquam decoris diademate, à puriſſimis illis ſpiritibus in cælo coronatus, immortali gaudio perfundaris, ſacroſancte Martyr Pancrati, ne quæſo à nobis mortalibus, impertitam tibi ſalutem dedigneris accipere. Valde enim pium eſt, mortales, qua poſſumus ratione, ſupernas virtutes æmulari. Salue itaque, Pancrati, qui tamquam fulgentiſſimum ſidus, verumque digitorum Dei opus, in cæli firmamento collocatũ, vniuerſo terrarum orbi lumen effundis. Salue, Pancrati, qui immaculatus in via, legeque Domini ambulaſti, & Chriſti teſtimonia es perſcrutat' in corde tuo. Salue iterum Pancrati, qui te corpore, æque atque animo Sanctum reddidiſti, quique in cæleſtibus tabernaculis verſaris. Age, beatiſſime Dei vir, Chriſtique ſedulus imitator, iam filiorum Dei libertate donatus, ne deſinas pro ouili tuo apud Deum Optimum Maximum preces effundere, atque hoſtem animarum noſtrarum inſidiatorem, tuarum precationum iaculis confodito. Tuque, ſummam Domini noſtri demiſſionem omni ſtudio imitatus, vti duo illa pauperculæ mulieris minuta, ita tu neglectiſſimum, tenuiſſimumque encomium, oblatum tibi à nobis munuſculum, minime deſpicias, noſque ſaluos, incolumeſque tuere. Da veniam, amabo, inſcitiæ noſtræ; neque enim noſtra ſponte ad tuas laudes dicendas acceſſimus, ſed ab his coacti, qui eas audire ſummopere expetebant; tuiſque precibus confiſi, hanc prouinciam recuſare non potuimus. Cæterum, Sanctiſſime vir, omnibus tuo nomini deuotis à præpotenti Deo pacem impetra; eſto ſoſpes illis, qui calamitatibus, ærumniſque miſere affligantur. ægrotantibus cæleſti medicina opem afferre, ne graueris. Quique te, tuamque commemorationem pie colunt, ab exterarum nationum incurſionibus libera. Omnes denique, magna caritate ad te confugientes, à ciuilibus bellis indemnes tuere. Hæreſes procul extermina, nouellum 5 Goliath proterne. inferorum hoſtium in nos inſidias diſſipa. Fac vitæ quiete, tranquillitateque perfruamur. congregatis tibi populis benedictioné impertire: da, Pater ſanctiſſime, vt tuarum precationum auxilio, ſine vlla offenſione ad cæleſtia regna tandem aliquando pertingere mereamur, vti Patrem, ac Filium, ſanctumque ſpiritum laudemus, nunc, & ſemper, & in ſęcula ſęculorum Amen. 5

IN SANCTVM PONTIFICEM PANCRATIVM HYMNVS EX GRAECORVM MENÆIS, A S. IOSEPHO HYMNOGRAPHO COMPOSITVS.

SVAVISSIMIS mellitiſſimæ linguę tuę verbis, diuinorum iaculorum ſplendore colluſtratis, omnem Occidentis regionem Pancrati, è tenebris ad lumen traduxiſti; aperte, & non diſſimulanter Sanctiſſimæ Trinitatis fidem prædicans, omnemque idolorum caliginem diſſipans: Pontifex, verus Apoſtolorum æmulator, tu, amabò, nobis Deum tuis precibus concilia.

In Occidentis plaga, quaſi ſtella illuceſcens, omnes per fidem ad cognitionis lucem perduxiſti, Sancte Pancrati, Pontifex, idemque Chriſti martyr; ex idolorum ſeruitute diuinis diſciplinis aſſerens in veram libertatem; opem, ſubſidiumque tibi Sacroſancta Triade ſuppeditante. Quare Sacram tui memoriam, vt decet, celebrantes, dignis te laudibus cohoneſtamus.

Inſtar Eliæ, ad ſupernæ beatitudinis culmen, tuis virtutibus euectus es, Sancte Pancrati, ſapiens, ſacerque concionator; cum à Beatiſſimo Petro gratiam ſimul, ac ſapientiam acceperis, diuitijs omnibus affluentem. Hinc ægris animi, corporiſque valetudinem impertis, quotquot ad templum tuum cum fide accedunt.

Reſpice, quos per ſacrum lauacrum peperiſti, filios fideliter congregatos, Sancte Pancrati, ſapiens, ac verende pater, audi iam, qui te perpetuis laudum vocibus in cælum tollunt; impertire quæſo lætitiam, animorumque ſalutem. Te enim patronum cum habeamus, glorioſe nobiſcum agi putamus; ſic enim hoſtium dolos, tuis precibus facile eludemus.

Sancte Pater Pancrati, vere D. Petri Apoſtoli diſcipulus, eius fidei incenſum ſtudium æmulatus, mundi illicebras, voluptateſque contempſiſti.

Anno Chriſti. 44. 12. Ian.

DE S. MAXIMO EPISCOPO TAVROMENII

AVCTORE

OCTAVIO CAIETANO SOCIETATIS IESV.

S.Petrus Apoſt. Taurom. venit

a In Vita S. Petri, & Pauli Ap. apud Surii 29. Iun.

b In notis num. 12.

BEATISSIMVS Petrus Apoſtolus, imperante Claudio, Romam nauigans, Tauromenium in Siciliam appulſus, ad Pancratium Epiſcopum diuertit, Auctore Metaphraſte; *a* aliiſque ſcriptoribus, quorum in Vita S. Pancratij meminimus: *b* haud crediderim illuc tempeſtate delatum, ſed caritate in alumnum ſuum, quem ante annos quatruor, Euangelij cauſſa, in Inſulam deſtinarat, & pro munere paſtorali, ac ſollicitudine Eccleſiarum, qua maximè ad inuiſendas, quas nuper fundauerat, vrgebatur. vt vt euenit, memoranda Siciliæ felicitas fuit, vt Principis Apoſtoli, qui Summus Pontifex, & Caput orbis terrarum erat, hoſpitium eſſe meruerit. Enimverò vltra modum hoſpitalis illius ſedis pretium fuit. Nec quiſquam abnuerit, Chriſtianam Religionem à Pancratio inchoatam, Petri Apoſtoli recreatam aſpectu; auctam cohortationibus acerrimis, præclariſq; legibus conſtitutam. Inter duces, quos Apoſtolus Taurome nij ad fidem traduxit, Maximum Chriſtianis imbutũ inſtitutis, ſacro abluit fonte. addunt *c* etiam tunc Maximum inſtitutum fuiſſe à Diuo Petro Epiſcopum, deſignatumque D. Pancratij ſucceſſorem, vt poſt eius obitum diœceſis Tauromenitanæ adminiſtrationem capeſſeret; Et ſane oportuit ſanctiſſimum illud Eccleſiæ caput iam tum diuinitus peruidiſſe, quo virtutum decore, diuiniſque beneficijs Maximi animus exornandus eſſet, cùm eum tum primum in Chriſtiana caſtra admiſſum, ducem conſtituerit. illud huic narrationi obeſſe videtur, quod in actis D. Pancratij ab Euagrio eius diſcipulo, vti titulus præſe fert, conſcriptis legimus; ibi enim Euagrius ſe deſignatum Epiſcopum à Pancratio refert, atque ea de cauſſa Romam contendiſſe, & à D. Petro fuiſſe inauguratum; ſed hæc parum me mouent, nam Acta illa à nugatore quopiam corrupta fuiſſe ſatis opinor oſtendi, cum de ijs loquerer in ipſa D. Pancratij vita; & ne alia, quæ in Actis illis enarrantur in examen vocemus, ſane hanc ipſam inaugurationem confictam facilè quiuis aduertat; volunt enim à D. Petro factam fuiſſe poſt D. Pancratij mortem, at Pancratius diu ſuperſtes fuit Petro Apoſtolo, ſi ſub Nerone Petrus, & ſub Traiano Pancratius, quod certum creditur, martyrium fecere. Crediderim ergo interfecto pro fide Pancratio Sanctum Maximum Beati Petri diſcipulum ſuffectum eſſe: Verum Sancti Maximi res præclare geſtæ in obſcuro amiſſis Actis manſere. hoc quamuis tenue monumentum per ſilentium obliterari religio penes me fuit. In Tauromenitana Eccleſia S. Maximi memoria colitur die 12. Ianuar. Meminit illius præter Metaphraſtem iam laudatum Hugo Etherianus lib. 3. de Spiritu Sancto. Demochares de Sacrificio Miſſæ. Vincentius Belluacenſis lib. 3. cap. 87. Galeſinus ad Martyrologium nonis Februarij, Philippus Ferrarius in ſuo Sanctorum Catalogo.

Maximum iniungit S. Pancratij ſucceſſore.

c Metaph. l. cit. Vgo Ather. lib. 3. de Spiritu S. Demochar de Sacris Miſſæ.

Anno Chriſti. 44. 21. Mar.

VITA S. BERYLLI CATANÆ EPISCOPI EX GRAECORVM MENAEIS

AVCTORE

OCTAVIO CAIETANO SOCIETATIS IESV.

Ex Menologio. S. Berylli Patria.

BERYLLVS S. Apoſtoli Petri diſcipulus fuit, patria Antiochenus, ſed in occidente cũ ipſo Apoſtolo degens Catanæ Epiſcopus inſtitutus eſt; quoto autem Chriſti anno id contigerit, certo affirmare non auſim; ſed conijcio reponendum id eſſe anno Chriſti quadrageſimo quarto;

Conſecratur à S. Petro Apoſt. Epiſc. Catanenſis.

Romam enim tunc veniens D. Petrus, vt in S. Pancratij vita narrauimus, Tauromenium diuertit, atque tùm maxime Siculæ Eccleſiæ, quæ Marciano, & Pancratio auctoribus prima chriſtianæ fidei ſemina excipiens, ſpem fecerat feracitatis vberrimæ, proſpexiſſe crediderim; nam ſi adeò ille conſuluit Tauromenitanæ Eccleſiæ, vt ſuperſtite adhuc Pãcratio, eius ſucceſſorem S. Maximum *a* iam tùm conſecrauerit, multo magis credendum erit tunc alijs, & præſertim vicinis vrbibus Antiſtites dediſſe, qui rẽ Chriſtianã promouerẽt.

a In eius vita.

Exiſtimo igitur Beryllũ, quẽ ſecum nauigationis ſocium detulerat D. Petrus, Tauromenij ſubſtitiſſe, atq; inde in propinquã vrbem Catanã Euãgelij lucẽ, vel primũ intuliſſe, vel ſi fortè iã affulſerat, longè lateq; auctam effudiſſe. Acta, quæ Berylli vitã, ſanctiſſimoſq; mores declarent, non habemus, ſed in Græcorum menologijs, vbi quæ maximè inſignem reddiderẽ ſãctum hominem, breuiſſimo compendio tradi ſolent, de S. Beryllo ad diem 21. Martij hęc leges. [cùm rectè, & ſanctè gregem ſuum paſceret, atque multa miracula operaretur, plurimos ad Chriſti fidem conuertit] quæ verba fructum vberrimum in diſcipulorum animis Sanctiſſimæ Berylli doctrinæ, moribus, atq; miraculis reſpondiſſe nos docẽt. celeberrimum verò fuiſſe oportuit prodigium illud, quod in ea breuiſſima rerum ſumma cæteris poſthabitis in eodem narratur menologio.

Amar. fons eius precibus dulceſcit. 4. Reg. 2.

Fons erat amariſſima manãs aqua, ſed dulciſſimo Dei nomine per preces implorato quidquid ibi ſalſum, amarumuẽ inerat, exterſum eſt. iterato planè magni Eliſæi miraculo, qui aquas ſanauit Iericontinas. ſubdit ibidem menologium eo prodigio attonitum Gręcum hominem idololatriæ apprimè deditũ, & cum eo pleroſque alios chriſtianam fidem lubenti animo ſuſcepiſſe; eius enim religionis auctorem Deum eſſe oportere ipſo iuuante numine ſibi perſuaſerunt, quam ille ſuæ potentiæ ſuffragio apertiſſimè comprobaſſet. Græcum hunc hominem ad fidem traductũ facilè quempiam ex Attica regione exiſtimo; nam, quamuis Siculi Græcis adnumerari tunc facile poſſent quorum idiomate vterentur, ſæpe tamen Græci dicuntur, qui Gentiles, Ethnicique ſunt; & hic exterum hominem, ſed inſignem, Menologium indicat. his clarus facinoribus Beryllus extremam attigit ſenectutem, quod diuina quadam prouidentia in pleriſque Eccleſiæ luminibus primo illo Eccleſiæ ęuo contigiſſe certum eſt, nè ſcilicet fides adhuc in hominum cordibus adoleſcens, ſi magiſtris deſtitueretur, vel detrimentum caperet, vel nimis inuſitata prouidentiæ ratione ſinè præceptorum induſtria promouenda eſſet. quam ob cauſſam diuino conſilio factum eſt, vt multorum præſulum vita tunc in longiorem protraheretur ætatem, & legamus Ioannem Apoſtolum, Clementem Pontificem, Papiam, Ignatium, Polycarpum, & è Noſtris Pancratium Epiſcopum Tauromenitanum alioſque ad Traiani tempora, quibus primum Chriſtianæ religionis ſæculum cõtinetur, peruenerint.

a Niceph. l. 3. c. 18.

quo mortis genere ad vitã cõmigrarit Beryllus, incertũ eſt. in Romano enim Martyrologio ad 7. Kal. Aprilis dicitur in vltima ſenectute quieuiſſe in pace. Sed certaminis, atque adeò martyrij meminerunt aliquot Græca Menologia, atque imprimis antiquiſſimum illud, quod latinitati donauit Guilielmus Sirletus Cardinalis, & quod itẽ edidit Andreas Scottus è noſtra Societate, ibi enim hæc verba leguntur, Certamen Sacroſancti Epiſcopi Berylli, Epiſcopi Catanæ; in alijs tamen menologijs dicitur tantùm, migraſſe ad dominum, nec additur ea vox, in pace, quæ in Romano Martyrologio, vt dixi, legitur; de ſepultura idem menologium ait Beryllum in eadem Inſula Siciliæ

Sãctiſſime moritur.

per

Sepulcrũ miraculis clarum.

perhonorificè ſepultum curationes, & remedia morborum omnibus, qui ad ipſum accedunt, vſque in eam diem exhibuiſſe. Et quidem Catanæ ſepultum profitemur, quamuis verò Catanę ædicula Beryllo dicata ſit iuxta veterem Diuæ Agathæ ædem, eiuſque carcerem, an ibi tamen defoſſus ſit, neſcimus. Quod de miraculis additur, ea perdurasse exiſtimo vſque ad Saracenicam Siciliæ cladem, qua etiam occaſione traditio, memoriaque loci, vbi Sanctiſſimæ illius reliquiæ iacent, exſtincta eſt.

Anno Chriſti. 74. 3. Iulij.

DE
S. CHRESTO
EPISCOPO SYRACVSANO
AVCTORE
OCTAVIO CAIETANO
SOCIETATIS IESV.

SANCTVS Chreſtus, Syracuſanæ Eccleſiæ Epiſcopus, B. Marciani primi Syracuſanorum Epiſcopi diſcipulus fuit, vt ille pro fide extinctus, in eius locum ipſe ſucceſſit. mortem obijt vitæ conſentaneam, & ſub ſacra menſa poſitus eſt, vt Syracuſanorum Pontificum falti docent. cætera ignoramus. Philippus Ferrarius in Catalogo Sanctorum ſub die 3. Iulij meminit S.Chreſti Epiſcopi, additque in pace quieuiſſe; ſed quamuis de eius martyrio nihil certi afferri poſſet, coniecturam tamen afferam fuſi pro Chriſto ſanguinis. ſub ſacra menſa reconditum Chreſti corpus diximus, & quidem altare ibi intelligi nemo ambiget opinor; altaria verò fuiſſe martyrum ſepulchra Ioannes Apoſtolus in Apocalypſi demonſtrat, & antiqua naſcentis Eccleſiæ conſuetudo. atque huc reſpiciens Cyprianus de laude martyrij, ait, vos intra ſe ſacrum illud altare, vos intra ſe magna illa venerandi nominis ſedes, veluti ſinu quodam gremij complectentis includit. Auguſtinus vero luculentius rem explicat de martyribus loquens. *Videte*, ait, *quem ijdem locum apud homines mereantur, qui apud Deum ſub altari meruerunt, dicit enim ſcriptura ſacra, vidi ſub ara Dei animas occiſorum propter verbũ Dei; quid reuerentius, quid honorabilius dici poteſt, quàm ſub illa ara requieſcere, in qua Deo ſacrificium celebratur.* & mox; *rectè ſub altari iuſtorum animæ requieſcunt, quia ſuper altare Corpus Domini offertur: conuenienter igitur, & quaſi pro quodam conſortio, ibi martyribus ſepultura decreta eſt, vbi mors Domini quotidie celebratur, ſicut ipſe ait quotieſcumque hęc feceritis, mortem meam annunciabitis, donec veniam; ſcilicet vt qui propter mortem eius mortui fuerant, ſub Sacramenti eius myſterio requieſcant; non immerito, inquam, conſortio quodam illic occiſis tumulus conſtituitur, vbi occiſionis dominicæ membra ponuntur, vt quos cum Chriſto vnius paſſionis cauſſa deuinxerat, vnius etiam loci religio copularet.*

Apoc. c.6.

Martyres ſub altari ſepeliebãtur.

Serm. 73.

vide etiam Aug. de diuerſis ſerm. 113.

Fuerunt etiam in Syracuſana Eccleſia alij Antiſtites Chreſti nomine inſigniti, quos nolim erroris occaſionem præbere; floruit quidem vnus ſub Conſtantino, ad quem is Imperator Epiſtolam ſcripſit, vt cum alijs duobus Siculis Epiſcopis, quos ipſe delegiſſet, Arelatem ad Concilium pergeret, vti refert Baronius anno Chriſti 314. a ſed is longo temporis interiectu diſtat à Chreſto, de quo nos loquimur: propior illi eſt alter Chreſtus, qui eius fuiſſe frater, ipſiq; in Syracuſano Epiſcopatu ſucceſſiſſe dicitur à Caſliano, Siculo, vt opinor, hiſtorico, quem refert Scobar in Catalogo Syracuſanorum Antiſtitum. Quod autem frater fratri ſucceſſerit, haud mirum videri debet, cum etiam Paulus germano Fratri Stephano in Romano Pontificatu ſubſtitutus fuerit, ex Anaſtaſio Bibliothecario, aliaque ſuppetant in hiſtorijs exempla. Syracuſis 3. Iulij colitur Chreſtus. ſed rerum viciſſitudines, & iniuriæ temporum viri Sanctiſſimi cùm venerationem, tum memoriam obſcurarunt. O fatum patriæ. iacere in tenebris quem Ciuem? quem virum?

Alij Epiſcopi Syrac. ab hoc Chreſto diuerſi.

a Euſeb. li. 10. cap. 5. nu. 49.

Imperatorum rabie in chriſtianum nomen Agrigentum ſe contulit Præfectus, aut Iudex quæſitionem de Chriſtianis habiturus. Sed Pelagius quidam, qui tanquam alter Iudas in eo religioſorum hominum collegio ſimulatæ virtutis ſpecie tectu, degebat, inuidiæ, perfidiæque ſtimulis actus Peregrini nomen apud Iudicem detulit; publicè ille iam comprehenſus conſtanti animo, & vultu ſe Chriſtianum profeſſus, Idolorum vanitatem irridere, & contēnere; tormentorum omnium doloribus, ac furori ſe obijcere: in Chriſti fide, quam multis Deo fauente ſuaſerat, non perſiſtere modò, ſed eam apud alios ſuæ conſtantiæ exemplo confirmaturum. Iudex verò, cum poſt pleraſque altercationes ſe operā ludere intellexiſſet, flammis Peregrinum addicit. In montem ergo Crotaleum raptus in ignem conijcitur, & ad beata diuini amoris incendia in cælum animus euolauit; ſed corpus, quod in cineres ſolui non potuit, ibidem a Domnina religioſa fæmina honorificè ſepultum eſt, & eiuſdem deinde diuitijs ſuperſtructo templo ad multa ſæcula miraculis clareſcens cultum eſt. Dolemus autem iamdiu *Siculos* neſcire, quis ille mons ſit, qui Crotaleus tunc fuerit appellatus, vt diligentius templi, & ſepulchri veſtigia perquireremus. Inter miracula verò plurimorum admiratione celebratum oportuit eſſe illud, quod eadem acta innuunt, & luculentius fortè explicatum haberemus, ſi integra ad nos perueniſſent. Narrāt ergo Lilybetanum ciuem nomine Liberatū, cum diu à dæmone obſeſſus, & conflictatus fuiſſet, Romam ad D. Petri ſupplicem contendiſſe; poſt diuturnas verò vnius anni preces intempeſta nocte orantem has exaudiſſe voces: iam voti compos redi in Siciliam ad montem Crotaleum, vbi corpus Peregrini Martyris ſitū eſt; ad eius ſepulchrum te offerre oportet, & nonaginta dies ieiunium de more tolerare. Vbi hæc feceris, efficiet Peregrinus nè iterum te Dæmon inuadat, ſimulque Abundantium filiū, quem paralyſis ſoluit, reddet incolumem. nec de proſpero euentu dubitandum reor, quamuis acta ſolum adnauigaſſe, & filium detuliſſe memorent; nam præter fidem ab Apoſtolorū Principe datam, initio narrationem iſtam Liberati acta inſtituunt, vt capta inde occaſione ad Peregrini martyrium progrediantur: neminem autem in dubium reuocare velim, quæ de Peregrino diximus, quamuis quem paullo ante Marciani Syracuſarum Epiſcopi diſcipulum, & Euangelij præconem fuiſſe vidimus, hæc acta in Agrigentinæ Dioeceſis finibus, Monachum, & ferè *Eremicolam* exhibeant; etenim prima illa naſcentis eccleſiæ ætate non eſt mirum præclaros doctrina, & fide viros in alias excurriſſe Dioeceſes, multaſque Vrbes perluſtraſſe ad *Euangelij* ſemen latiùs pro virili ſpargendum; Spiritus diuini conſilio, quò magè regebantur, eò minus humana iura fines præſcripſere; imò etiam eadem acta D. Marcianum in Agrigentinam Dioeceſim, cui Libertinus præerat penetraſſe narrant. Cæterum primo etiam ſæculo fuiſſe plurimos, qui, quod ſingularem vitam, & è ſæcularium curarum tumultu ſecretam diuino cultui intenti ducerent; externoque etiam corporis habitu profiterentur, Therapeutæ ideſt Dei cultores, & monachi dicerentur, apertiſſime D. Dionyſius, alijque conteſtantur,

à Pelagio proditur.

Martyr flāmis addicitur.

Miraculū.

Monachi etiam primo ſæculo floruerunt.

& in noſtra Sicilia Deo conſecratarum Virginum collegia auctore Pancratio Tauromenitano Antiſtite inſtituta in eius actis proditur: hinc autem nonnullos Epiſcoporum præſertim imperio, quibus ſubdebantur, adactos, aut impellente alienæ ſalutis deſiderio, tanquam è pietatis arcibus ad fidem edocendam erupiſſe, quis iure ambigat? nihil ergo video cur difficile centeri poſſit Peregrinum Euangelij præconem in ſuum illud aſceterium ſe paullo ante quam ſubiret mortem, recepiſſe. Demum licet Africanum fuiſſe hunc Martyrem, atque inde Peregrini agnomen apud Aſcetas illos inualuiſſe referant acta, tamen cum ea res inter altercationes iudicis, & Martyris reponatur, in quibus pro ſcribentium ingenio facile ad hiſtoriæ ornatum, pleraque dicuntur, neque amplius non raro, quàm veri ſimilitudo requiritur, quo minus Peregrinum credam Syracuſanum, vt pote à Marciano Syracuſis fidem edoctum, non facile abducor.

De Eccleſ. Hierarch. c. 6.

Iam ad Libertinum Agrigentinorum Antiſtitem venio, de quo obiter loquitur *Encomiaſtes* ille Syracuſanus paullo antè laudatus, & pauca admodum referunt acta illa S. Peregrini. *Et* quidem a D. Petro eccleſiæ illi Agrigentinæ præfectum fama ad nos vſque ducta, conſtanſque traditio edocet; idque factum reor anno Chr. 44. cum Apoſtolorum Princeps Romam veniens ad Pancratium Tauromenij in Sicilia Epiſcopum diuertit teſte Metaphraſte, vt in eius vita diximus: ibi enim Apoſtolus rebus Siculis ſollicitè proſpexit, & Maximum Epiſcopum conſecrauit, deſignauitque Pancratij ſucceſſorē, & Beryllum Catanam miſit Antiſtitem; quo factum credendum tunc etiam Agrigentinis dediſſe Libertinum, alioſque forte, quorum nomina exciderunt, alijs Vrbibus. Suam operam ſaluti Agrigentinorum diligentiſſimè impendiſſe Libertinum, eiuſque eccleſiam floruiſſe illud indicat, quod ad eam demetendam Imperatorum miniſtri accurrerint, & in eum maximè exarſerint: cum autem neque dolis, neque minus Sancti Pontificis pectus expugnari poſſet, acerbiſſimis diſcruciatum modis animū Deo reddidit. Si autem Encomiaſtis illius verba perpendamus dicentis, parem cum Peregrino triumphum retuliſſe Libertinum, planè in ignem fuiſſe coniectum arbitrabimur; Acta verò ſæpius laudata ferunt per aras apud Deum preces fundentem ſpiritum exhalaſſe, lapidibus obrutum, & gladio transfixum apud pleroſque fama eſt, & aliquot eius icones antiquiſſimæ adſtipulantur. Agrigenti prope forum ſepultus eſt honorificè, atque ad eius ſepulchrum multis annis collata beneficia referunt. Coluntur hi Sancti Martyres ad tertium Nonas Nouemb. Certum annum obitus conſignatum nullibi reperio, ſed facilè reiecerim ad Domitiani tempora; neque enim videtur longè præceſſiſſe Marcianus, quem *Syracuſarum* Epiſcopum in hac *Syracuſana* Vrbe, non in Agrigentina martyriū feciſſe acta ſignificāt, ſi ea ad veritatē, aliorūq; ſcriptorū mentē nō in vita trahere, ac benignè interpretari voluerimus: ſi aūt quis ad Neronis perſecutionē referre hæc velit, nō habeo cur obſiſtā. Cæterū vt meū iudiciū, meamq; interpretationem actorum veterum magis probet lector, non pigebit ea ſubnectere.

S. Libertinus Epiſc.

Saluti aliorum procurandæ vacat egregie.

MAR-

Ann Chriſti 90. 3. Nouē.

MARTYRIVM
S. LIBERTINI
EPISCOPI AGRIGENT.
ET
S. PEREGRINI
EX M. S. CODICE ANTIQVO.

Liberatus quidam à Dæm. vexatus, Lilybæo Romam pergit ad ſepulchrum S. Pet. Ap.

LIBERATVS quidam Lilybætanus, temporibus multis à Dæmone vexabatur. Quod verò calamitas humana ope pelli nequibat, ad eccleſiam D. Petri Apoſtoli Romam contendit; medicinam miſeriarum ex inclyti ſepulchri, aræque complexu petiturus. ad illa per annum manſit, interdiu, noctuque Apoſtolum orans raro perſeuerantiæ exemplo: poſt finem anni, intempeſta nocte ante aram iacens, effuſuſque in lacrymas, B. Petrum flagrantiùs precabatur, exaudiret aſſiduas vnius iam anni preces. aduerſus violentiam communis hoſtis ſubſidium obſeſſo ferret, ægro ſolatium, depelleret ſeruitutem, ac vincula, quibus miſerabiliter obſtrictus teneretur, incolumem redderet penatibus ſuis: manſuram penes ſe beneficij memoriam, inſuper depulſori malorum ſuorum, omnes apud gentes decus futurú.

Poſt annú oranti audita vox. Vt in Sic. rediret ad ſepulchrú S. Peregr.

Hæc orante, audita vox: Liberate, ab omni corporis, animique vexatione iam liber es. Sed redire in Siciliam iubeo, ad montem Crotaleú, vbi corpus Peregrini Martyris ſitum eſt. ad eius ſepulchrum offerre te preces oportet, & ieiuniú XC. dies tolerare; vbi id feceris, Peregrinú tibi præſtiturum confide, ne Dæmon aggredi te vltra audeat, ſimul opem à Deo impetraturum Abundantio filio tuo, paralyſi afflicto.

Igitur Liberatus alloquio cæleſti firmatus, Lilybœum in Siciliam regreditur. nec mora mandatis Apoſtolorum Principis exſequendis. Aegrum filium XVI. natum annos ad B. Peregrini ſepulchrum mox perducendú curat, oráq; Siculam adnauigans, ad montem Crotaleum peruenit, in quo corpus Peregrini ſitum erat; & inde ad Aſceterium, cui Triginta nomen fuit. ea tempeſtate, Aſceteris præfectus erat Agatho, acrique diſciplina exercebat, egregia vir religione, ſacriſque literis per quam eruditus; veſpere, Deo gratias agens, cibum capiebat, quē innocenter labore ſuo paraſſet: nec ſanctiſſimú virum pietate quiſquam anteiſſet, cum occinendis Deo laudibus, in eccleſiam conuentum eſſet: ſeptem per annos, quos in Aſceterio habuit, nemo vnquam ab eo triſtis abſceſſit, tanta animi [illegible] pollebat, hilaritate oris vtriuſque conſtantia: morum, ac vitæ diſciplina per Siciliam latè celebrabatur.

Per id tempus, eccleſiæ Syracuſanę Marcianus præerat Epiſcopus, qui Peregrini virtutum fama excitus, eius viſendi cauſſa ad Aſceterium venit: nonnullos per dies ſimul egere in ea ſolitudine curarum vacua, rerumque humanarum ad deſpicientiam, amoremque cæleſtiú ſeſe inuicem adhortando, allocutionibus ſupra mel dulcibus paſcebant animos. Vnum inſatiabiliter appetebant, tractabantque, regreſſum in æternam patriam, ſummique boni complexionem. Morabatur in Aſceterio Pelagius quidam Africanus, non eadem, qua ceteri virtute, nam corporis habitu compoſitus, animo corruptus, Dæmonis fraude, inuidiaque in Marcianum perculſus, animum in exitium omnium intenderat. cum ab Impp. ſcriptum eſt ad Quintianum, Siciliæ Conſularem, vt Chriſtianos adigeret ad ſacrificia, & aſpernantes pœnis afficerentur.

Valeriano, & Galieno per err. in M. S. Cod. ſcriptum erat.

In Sic. recrudeſcit perſec. Imperat. iuſſis.

miſſus à Quinctiano Siluanus, homo peſtifer, qui conquireret, excruciaretque: is Agrigentum ingreſſus, Libertinum Epiſcopum corripi iubet. non doli, non minæ, nihil omiſſum, quo reuocaretur à Chriſto, ſimulacra veneraretur. at Libertinus in æde S. Stephani Protomartyris, per aras Deum laudans, oranſque ſpiritum cælo reddidit. nec ſine luctu, in foro Agrigentinorum ſepultus, ſatiſque multos per annos ad eius ſepulchrum collata ſunt in ægros beneficia.

Corripitur S. Libert. Epiſ. Agrigent. Et in fidei conſtantia placide moritur.

Siluanus Agrigento ad Aſceterium rectà, Chriſtianos quæſiturus tendit: extemplo adit hominem Pelagius, fidei violator. illic detulit Africanum quemdam commorari, cuius artibus maxime faciles ab Imperatorum obſequio, Dijſque verterentur; vt qui pleroſque ad Deorú cultum tranſgredi cupientes exterreret. [Marcianum Syracuſiorum Epiſcopum de eadem ſuperſtitione damnatum, ea in vrbe flammis abſumptum.] proin Peregrinum eiuſdem ſectæ ſtudioſum, eadem ſupplicia conficerent: ſtatim comprehenditur Peregrinus, & ante Siluanum ſtatuitur, qui pernoui, ait, hominem externú te eſſe, quod tuum nomen oſtendit. quid auſus es, ciues peruertere, quo minus Imperatorum edictis obſequantur, & thura Dijs incendant? Peregrinus reſpondit: & me fateor, & ciues

Pelag. pſeudomonac. Pereg. defert.

Qui ante Iud. ſiſtitur.

meos

meos alieno à Chriſto non eſſe;& quæ mea in Deum ſpes eſt, nullam vim tantam tormentorum fore,quæ à fide me diuellat, neque operæ pretium eſt apud vos multa diſſerere, quorum aures ad falſas auditiones verſæ, animus corrupta ueris antehaberet: Siluanus ſubiecit, Pelagius ciuis tuus plurima aduerſum te prompſit, teque præſens arguet: tum Peregrinus,vocetur, ait,quod lubet,teſtificetur.

Fortiter depugnat.

Producto Pelagio,verſus ad Peregrinum Siluanus; en tuus, inquit, delator, ac teſtis. tum Pelagius cœpto iam ſcelere vecors, Peregrinus, ait, ex Africa in Aſceterium venit, moderatoremque Agathonem, ac præterea ceteros fraudibus ſuis inuoluit, vt Imperatorum edicta reſpueremus. Peregrinus reſpondet: quod ſuaſi,rurſum ſuadeo;quis enim Dijs ſacrificet, operibus manu factis? Siluanus dixit: Pelagij teſtimonium,vt video,verum eſt: iuſſis principum plane aduerſaris: Peregrinus reſpondit:dixi tibi, Chriſtianum me eſſe,& aſſeueratione conſtanti firmo,Deos veſtros aſpernor,quibus nulla inuidi potentia,vt ſaxis ſine mente:immane errant, qui colunt, qui hoſtias immolant, neque ijs error ſine exitio erit;quos ſempiternus ignis apud inferos depaſcetur. Sed mihi fides,ac ſacrificium iuxta ſunt, vera omnia,ac pura; nam æterno regi ſacrifico, in quem credo, qui in Trinitate manet,& in vnitate perſiſtit; qui verax eſt, ac præpotens, cui ſubiectus eſt mundus, & cælum. Siluanus dixit: vaniloquentiam iſtam tuam agnoſco,ſtultitiæ miſereor, quæ ad perniciem te trahit: neſcis quæ Marcianus Epiſcopus perpeſſus eſt? qua vitam morte finiuit? Peregrinus reſpondit: haud ſum neſcius Marcianum pro Chriſti fide extrema perpeſſum eſſe: felix, quem dira mors ad requiem tranſmiſit pleniſſimam voluptatum, atque vtinam æque participem me pœnarum eius, & regni feceris, daretur a te,quod cupio; diſſolui per cruciatus, & perfrui Chriſto meo.

Siluanus dixit, cognitum mihi, Chriſtianos cupidine honorum in cædes ruere,& venerationem numinum ex morte quærere: affectum pœnis te uelles, vt male mulctato corpori tuo cultus tribuatur; ſed euentus contra erit, tui ſimilium documento: ſequentis æui memoriam, cultumque, quem ſperabas,incendio tui corporis mox reſtinguam. ſententiam ergo ſic pronuntiat: Peregrinum Chriſtianum,qui Imperatorum edicta contempſit, & probra in Deos Saturnum, & Mineruam dixit, flammis comburi iubeo.quæ vbi B.Peregrinus audiuit,tibi,dixit, gratias ago,Ieſu Chriſte,qui me famulum tuum optatiſſima morte dignatus es, & per martyriū ad te vocas:pro nomine tuo patior,Chriſte, atrocitatem tormentorum ope tua ſuſtinebo: ſed oro te, precorque egredientem è corpore animum meum ne teterrimo obtutu Dæmō exterreat, ne meum iter in cælum impediat; verum præfulgentes miniſtri tui excipiant,ad te deducant, qui Deus es benedictus in ſecula.ſubinde raptus in montem Crotaleum, & in ignem coniectus: Deo ſpiritum cum commendaret, exanimatus eſt,ſed corpus inuiolatum manſit, receptumque à Domnina femina religioſa, eodem in loco honore ſepulturæ donatum, eiuſdemque opibus exſtructo ſuper templo, cultum. Illud verò miraculis per multa ſeculorum inclytum fuit. Natalis dies ritu anniuerſario ad III. Nonas Nouembris celebratur, præclarę mortis perenne monumentum, ad Dei gloriam, qui in omnem æternitatem viuit,& regnat.

Abnuentē ſacrificare dijs iudex igni cōburi iubet.

Sepelitur à Domnina

Miraculis clareſcit.

Anno Christi. 90. 7. Iunij.

DE SS.MARTYRIBVS AESIA SVSANNA, ET ZENAIDE.

ZENAIS, Æſia, & Suſanna Martyres Tauromenitanæ: quo paratu virtutum æternæ vitæ decus,ac palmam cælo meruerint, quoniam Imperatore,quo certamine vel genere cędis,mihi nōdum compertum eſt, amiſſis rerum monumentis, obſcura antiquitate. ſane prima ab infantia Siciilienſis Eccleſiæ Chriſtianam religionem à Pancratio hauſere, Tauromeniorum Epiſcopo, & B.Petri diſcipulo.felices,quibus fides ad Martyrium gradus fuit, ſeque ipſas proprio ſanguine decorauere. quod in femina tāto maior laus, quanto plus infirmitatis eſt. earum necem contigiſſe crediderim poſt cœptam à Tyrannis perſecutionem aduerſus exorientem Chriſti Eccleſiam. non tamen, diſtinxerim ſeu ferro Neronis,ſiuè Domitiani, aut Traiani.poſt Pācratij necem ſublatas fuiſſe inclinat animus: nam harum nulla mentio eſt in Actis S. Pancratij, in quibus tamen aliarum Virginum,quæ ipſo ſuperſtite martyrium fecere, memoria celebratur. Suſpicio mihi eſt, Zenaidem ſuper martyrium, dote virginitatis auctam, Chriſto placuiſſe. argumentum eſt, quod in eius elogio (mox illud proferemus) ipſam à mulieribus Æſia,& Suſanna Græci ſegregant. nec ſeorſim ſine vlla cauſſa, meminiſſe videntur, dempto mulieris nomine, quod in duabus haud prætermiſſum eſt. verùm longe ante alias Zenais inſignis fide,& miraculorum ingenti fama celebrata eſt:vnde illi penes maiores noſtros Taumathurgæ.i.miraculorū operatricis inditum nomē fuit.

fuit. Martyrum gloriam, & triumphos adeptis, dicatum templum, in agro Tauromenitano. eo forte loco fem[i]næ illuſtres aut glorioſe pro Chriſto interfectæ, aut pie conditæ fuere, qui mos vetus fuit extruendis ędibus. ex monumentorum noſtrorum naufragio inuentam tabulam poſteritati gratam, quam ſacram æternitati vellemus, in hoc hiſtoriæ templo ſuſpendimus; nam ita habent Græcorum t Menæa ad VII. Idus Iunias: *Sanctæ Martyris Zenaidis* ꝛ magnorum miraculorum effectricis, & ſanctarum mulierum *Aſiæ*, ac *Suſannæ*, diſcipularum Pancratij, Epiſcopi Tauromenij. celebratur earum ſollemnitas in Sanctiſſimo ȝ ipſarum Martyrio, in agro Baſiliſci. Ingentibus *Siciliæ* cladibus, quoque, extinctum agri nomen, templi veſtigia, diuinique honores clariſſimarum Martyrū, quin earū nomina patriæ diu ignota, nos è tenebris eruimus: tres tamen Martyres Pācratij diſcipulas fama celebrabat. quare non ita velim accipias quæ ex Menæis retulimus, vt ſoli Zenaidi martyrij palmam tribuas. Vtinam tres haſce ſtellas diuino ſigno clauſas, aliquando propitium, volenſque Numen aperiat.

Vide Animadu. fol. 19.

Anno Chriſti. 9o. 12. Maij.

D. ATANASII ARCHIEPISCOPI ALEXANDRINI DE VITA, ET MORIBVS S. PHILIPPI AGYR. COMMENTARIOLVS.

PRÆFATIO.

QVEMADMODVM Sol cernentibus, ſic audientibus Sanctorū ſermo lumen adfert. & vt aſtra Cælo ſunt ornamento, ita Sancti Eccleſiam, quos illa ſuo quaſi ſinu amplectitur, illuſtrant. quod enim in pratis ſunt flores, id ſunt Sancti in Eccleſijs. Sāctorum memoria ijs, qui à malis ſpiritibus obſidentur, quietam tranquillamque mentem, infirmis ſolatium, vitam omnibus, & firmam corporis valetudinem prębet. Virorum magnorum magna ſunt certamina, Martyrum, Sanctorūq; ſplendidæ coronæ, qui omnia huius ſæculi nihil duxerunt. quem animum vt ijs rependeret Dominus Deus, fecit, vt cum *Sanctis Angelis* perpetuò viuerent; etenim cum eos oppugnare antiquus humani generis hoſtis exiſtimaret, nihil aliud, quā Cælo familiariores ipſos reddidit. Magnis porro vocibus perſonandum ſit, quanta illi vitæ aſperitate ſe exercuerint, quantoque ſpiritu ad contemplandas res diuinas elati fuerint: quorum enim vox in vniuerſam terram peruenit, atque in loquendo facultas in extremos orbis fines perlata eſt, eorum profectò laudem eodem perferri merito oporteat. Verum quis vſquam eſt, qui ſe poſſe ſperet S. Philippi Agyrienſis, vulgo Argyrionis nuncupati, certamina pariter, & miracula, pro merito cōmendare? ille enim turbam dæmonum expulit, ille ſanguinis fluxum ſedauit, ille arefactam manum ſanitati reſtituit, ille denique mortuum ſuſcitauit. Quorum quidem omnium gloriam Deo rerum omnium curatori, ac pręſidi tribuere debemus, à quo facultas, & gratia in ſeruos ipſius emanat, qua non obſiſtere tantum, ſed etiam conculcare inimici vires facile poſſint. Quam obrem, & Dauid inquit *Mirabilis Deus in Sanctis ſuis*; ac rurſum *Iuſtus, vt palma florebit, & ſicut cedrus, quę in Libano eſt multiplicabitur*, & Salomon *iuſtus ſi morte pręreptus fuerit*, & iterum *iuſtorum animę in manu Dei ſunt, nec tanget eos tormentum*: has ob cauſſas in gratiam Filij Dei Ieſu Chriſti Sācti eius miracula enarrare inſtituimus.

NAR-

NARRATIO.

Phil. parentes Theod. & Aneſia ex Bethſa. oppido.

TEmporibus imperantis Neronis fuit Romæ vir quidam pius Theodoſius nomine; huic erat vxor Aneſia nuncupata ex Bethſaida oppido Andreæ, & Petri; fuere hi et chriſtianiſſimi & doctiſſimi, quamquam vxoris ſterilitas vtriuſque animum non parum deprimebat, & deijciebat. quam ob cauſſam eleemoſynis, & precibus diu noctuque aſſiduè vacabant, Deum obnixè rogantes; vt prolem eis concederet. quadam autem die abijt vxor in templum ſeorſum, vt oraret, apertoque ore cum lacrymis dixit ad Dominum, Deus Abraham, Iſaac, & Iacob, qui cœlum palmo, pugillo terram metiris, qui ſedes ſuper currū Cherubim, cui adſtant Angeli clamantes, ac dicentes, Sanctus, ſanctus, ſanctus, Dominus Deus Sabaoth, exaudi hodie ancillæ tuæ preces, & ſicut vtero Sarræ benedixiſti, dediſtiq; vt filium pareret Iſaac, & quemadmodum Annæ, quæ Mariam ſemper Virginem, Angelorumque Dominam peperit, benedixiſti, ita & mihi vteri mei fructum aliquem largire, vt ſancto nomini tuo dem gloriam.

Hæc & alia, cum dixiſſet, redijt in domum ſuam, cuius lachrymas, & preces non aſpernatus Deus Omnipotens, quod petierat conceſſit, & peperit illa puerulum maſculum; quo accepto parentes vehementer gauiſi ſunt, ille verò vbi ætate viſus eſt idoneus, cœpit rebus agendis, ac negotiationibus animū applicare, vt mos fert huius ſæculi, cæterum cum eſſet quadam die in locum alium profectus negotiationis gratia, ac pro more ſuo oues, ac boues, aliaque, item animalia quadrupedia emiſſet, reditumque in patrium ſolum pararet, opera Dæmonis interijt; etenim ille malorū omnium auctor, ac princeps, qui nihil non odit boni, cernens prolis, parentumque felicitatem, quodque ſumma ſynceritate ac fiducia ante Deum verſarentur, inuidia ſtimulatus, magnoque imbre excitato fluuium, qui tranſmittendus iuueni fuerat, ita auxit, vt eodem impetu, & animalia, & animalium dominum ſummerſerit, hoc; acerbo, repentinoq; nuncio de morte vnigeniti filij accepto parentes. in luctus, ac lamentationes eruperunt, ac mater ipſa in primis eiulans, ac gemens, hei mihi! (inquit) hei mihi viſcera mea ſentio perturbari, heu, heu, vbi mortuus eſt filius meus? vbi? inquam, vt illuc profecta, canum caput meum in formoſiſſimam eius faciem depilem neque enim te poſthac, fili mi, ſum viſura; vbi es lumen meum? non quidē tua cauſſa, ſed noſtra deſcendit Fluuius hic, qui te abripuit; noſque hæreditatis bona parte priuauit. Iam quidquid mihi vitæ ſupereſt, id totum in luctu, ac fletu, fili mi trāſigam, donec ego quoque hinc demigrans ad te proficiſcar; his dictis, atque alijs rurſum ſuam vterque ad Dominum orationem fudit, procidenteſque Deum in hæc verba ſupplicauerunt. Domine da nobis alteram prolem, ac ſiquidem maſculum progenuerimus, hunc tibi conſecrabimus in miniſterium templi tui in vrbe Roma, vt illic tibi deſeruiat, gratumque maieſtati tuæ præſtet obſequium; offeremus autem eum tibi, non ſecus atque Ioachim Mariam Virginem. Porrò Deus patientiam, & humilitatem eorum animaduertens, ſecundum filium, vt Annæ alterum Samuelem, illis donauit, cui nomen Philippo eſt impoſitum. hunc & ſi magno affectu educabant, tamen in metu ac tremore continebant. Cumque duodecimum ætatis annum attigiſſet, quid de eo ſtatuiſſent parentes in hęc illi verba aperuerunt, promiſimus, fili, in conſpectu Domini, ſi prolem nobis dediſſet, eaque fuiſſet maſcula, nos eam dicaturos templo Domini. Quare volumus, fili mi, vt Romam te conferas, vbi cognatum noſtrum Sanctiſſimum Petrum, Romanum Pontificem Chriſti Domini diſcipulum inuenturus es, cuius te permittens arbitrio, dabis operam, vt Deo placeas, & hominibus, nomenque Dei per te glorificetur. Hæc Philippus cum audiuiſſet libenter quod iubebatur accepit, & non multos poſt dies dixit ad patrem ſuum, Pater ſi me Romam vis, (vt dixeras,) proficiſci, benedic mihi; & ad Sanctiſſimum Papam ſcribe litteras, vt abeam, Deo ita volente; Quod audiens pater ſcripſit omnia quæ contigerant circa filium hunc; at Philippus acceptis à patre literis, & pecunia quanta ad iter opus eſſet, nec non vtriuſque parentis benedictione gaudens, egreſſus eſt; cumque in littus deſcendiſſet, conſcenſo nauigio profectus eſt. Poſtquam autem in Italicum tinum peruenerunt, flante vehementius vento, factaque in mari non parua tempeſtate nauigium prope ſubmergebatur. At nautæ hoc periculo conſternati diuinam opē implorabant, vtque ſe ab æſtu fluctuum tantorum Deus eriperet, orabant. Philippus quoque animaduerſa tempeſtatis magnitudine, poſitis genibus in hunc modum orauit. Domine Deus qui cœlum, terram, mare, & omnia, quæ in eis ſunt, creaſti, ne nos (quæſo) abſorbeat tanti maris gurges neque nunc moriamur, ſed quemadmodum Ionam Prophetam ex ventre Ceti poſt tertium diem ſeruaſti, ita nos ex inſtanti periculo libera. Vbi precandi finem fecit, magna ſtatim facta eſt tranquillitas; quam cum cernerent nautæ ex pueri precibus eſſe ſequutam, rei admiratione commoti Deum Optimum Maximum collaudauerunt, qui gratiam ſuam ſanctis elargitur; peruenerunt autem in Cretam inſulam, ibique ſeptem dies commorati, reſtauratis, quæ ad viam erant neceſſaria, inde digreſſi felici nauigatione Romam delati ſunt, vbi autem illuc ventum eſt, in hoſpitium quoddam, vbi & alij quidam chriſtiani habitabant, diuerterunt. Illa verò nocte ſenſit Petrus Pontifex, & Apoſtolus Ieſu Chriſti, diuinam intra ſe inſpirationem, quæ diceret, mitte qui accerſat cognatum tuum, & fidelem ſeruum meum Philippum nomine, in hoſpitio enim eſt, illumque in templum Domini introducito. Petrus autem vocato vno ex miniſtris, ingredere, inquit, in vrbem, ac dextram eius partem petens offendes hominem, Philippū nomine in hoſpitio morantem, hunc tu meo nomine ſaluere iube, & huc ad nos perducito. Profectus ille, repertum hominem in hæc verba ſalutauit. pax tibi; eamus (inquit,) ad Sanctiſſimum Papam; ad Nomen Pontificis

Diu ſteril. filium à Deo precibus exorarunt.

Iterat. precibus obtinent ſecūdum filiū Philippū.

Duodenn. Romam contendit ad S. Petr. vt ſe Deo mācīparet iuxta vot. parentum

Tēpeſtatē ſedat precibus ad Deū fuſis.

Eius Aduentum D. Petro reuelat. reſciuit.

ficis gauiſus adoleſcens miniſtrum ſequutus, templum ingreſſus eſt, ibique de more facta oratione, cernens Beatum Petrum, ſeſe in pauimentum abiecit, atque ad pedes Sancti Pontificis eſt prolapſus; Quem ille benigne manu acceptum eleuans; Dicito, inquit, adoleſcens, quo ex loco, quaue ex regione aduenis? & cum porrectam ab adoleſcente epiſtolam perlegiſſet, cognouit quæ de illo ſcriberentur; quem humaniſſime amplexatus, ac deoſculatus, rogauit de parentibus, vt valerent, vtque cum illis ageretur, quæ cum fuiſſet ſigillatim à Philippo edoctus, gratias egit Deo. Philippus autem illic permanens apud Apoſtolum, ieiunijſque, ac vigilijs vacans toto in Deum animo intendebat, doctuſque etiam ſanctas literas, ac ſanctæ ſcripturæ perceptis myſterijs, vita & moribus præclarus, magnum ſe coram Deo, & hominibus comprobauit; cernens autem Petrus virtutis eius magnitudinem in Diaconorum numerum illum adſciuit, ac deinde Sacerdotem conſtituit, atque ineffabilium myſteriorum fecit illum participem. illis temporibus prodigioſa res admodum contigit; in occiduis partibus orbis. fuit enim in *Inſula Siciliæ* Mons quidam Agyrion, vel vt vulgus Argyrion appellatus, eius accolas, ac circumfinitimos Dæmones exagitabant, opprimebantque adeo vt alios in mare demergerent, alios intra quaslibet aquas præfocarent, nonnullos præcipites ex editis locis deijcerent; Chriſtiani verò qui tum illic erant congregato concilio virum vnum virtute inſignem elegerunt, quem ad Beatum Papam cum codicillis legarant, in quibus erat ſcriptum, Orare ſe Sancti Pontificis Beatitudinem, vt per diuinam clementiam atque miſericordiam virum aliquem pietate præclarum ad eos mitteret, qui Dæmones regionem ſuam infeſtantes, & chriſtianos in mare demergentes, fugare, ac vincere poſſit.

Vocatum ad ſe Phil. erudijt, ac bene exercitum promouet deinde ad Sacerdot.

Agyr. in Sicil. petunt à D. Petro hom. qui eos defendat ab iniur. per Dæmones illatis.

Has literas vt ad ſe perlatas Pontifex perlegit, admiratione tantæ rei captus, vocatum ad ſe Sacerdotem Philippum ita alloquitur, vade, inquit, in inſulam Siciliam, in Montem Agyrion, ac ter implexum, verſatumque Draconem veritatis inimicum alliga, vt ab eius manu genus humanum liberes; Tum Philippus, non ſum, inquit, hoc miniſterio dignus, quoniam iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum, cui Pontifex, præſta, inquit, obedientiam, & proficiſcere.

Ego verò venerandam, ac viuificam Crucem, gratiamque, & poteſtatem tibi dabo, quã à Domino meo accepi, cum diceret, leproſos mundate, Dæmonia eijcite, gratis accepiſtis, gratis date. Tunc ſanctus Sacerdos obedire volens, & mox ad modeſtiam, & humilitatem compoſitus, in hunc modum reſpondit. Iube Venerande Pater, adſit modò nobis dominus, nec nos ſanctitatis tuæ preces deſtituant, & amanda me quòcumque Deo viſum fuerit; Pontifex igitur ſcriptis literis, fuſaque vt ſolebat oratione, benedictione à ſe donata in Siciliam eum dimiſit; Venit autem primum Catanam, indeque in Agyrion Montem aſcendit, & in eo à populo omni cum honore, ac veneratione acceptus eſt. Cœperunt autem poſt eius aduentum Dæmones omnia perturbare, & qui à ſpiritibus immundis tenebantur, in fugam ſe vertere. At ſanctus, poſitis genibus orauit, & ijs, qui aderant, præcepit, vt obſeſſos omnes ad ſe adducerent, qui vt ſe cogi viderunt, ſtridere horribili voce, & ſpumas e dentibus emittere cœperunt. Tandem Sanctæ Trinitatis potentia, in qua eſt vitę fons, atque principium, ſanos eos, & ſui compotes reddidit; Qua ex re nominis eius celebritas in vniuerſam inſulam diuulgata eſt.

Phil. illuc deſtinat D. Petr. cum Cruce.

Ibi Energum. atque Dem. vexatos liberat. Phil.

Miraculum primum.

Tum acceſſit ad eum vir quidam pius, cuius filia à Dæmonibus agitabatur, annos tredecim nata. Sanctus autem fuſa in hoc oratione, ſanitati reſtitutam, ac mente quietam, ſobriamque patri in manus tradidit, qui ea accepta cum gaudio, & exultatione diſceſſit.

Miraculum ſecundum.

Alius Ioannes nomine Dæmonis opera propè fontem deprenſus eſt mortuus, quem ter ſuo nomine vocatum, vt Chriſtus Lazarum, Sanctus facta oratione, in vitam reduxit. Spiritum verò nequam in finem ſeculorum vinculis indiſſolubilibus addixit, ac Ioannem parentibus non ſecus, ac Marthæ Chriſtus Lazarum reddidit.

Miraculum tertium.

Alius nomine Eutropius manum habuit aridam, hanc Sanctus ſuis precibus ſanitati priſtinæ reſtituit, indeque ille gaudens, benedicens, & collaudans Deum, diſceſſit.

Miraculum quartum.

Mulier quædam abortum paſſa, fœtum in vtero habebat, iam tres ante dies mortuum, huic ſanctus iuſſit Ambroſium Miniſtrum aquam bibendam porrigere, qua epota, ſtatim partus moleſtia in quo iam triduum laborauerat; liberata eſt, & laudem, ac gloriam Deo Omnipotenti reddidit.

✠

MIRA-

Miraculum quintum.

Altera mulier, quæ ſanguinis fluxum patiebatur, variaque Medicorum remedia experta curari non potuerat, ad Sanctum accedens, procidit ad pedes eius, ſtatimque fluxus ille ceſſauit, illaque abijt Deum laudans, ac glorificans.

Miraculum ſextum.

Vir quidam dictus Athanaſius cum inter colendam vineam labore feſſus ſub arbore obdormiſſet, Vipera manum eius momordit. at ille ex dolore vigilans clamabat, ac tantum non mortuus apparebat. accurrens autem ad Sanctum, cecidit ad pedes eius, & dixit ſancte Dei adiuua me; Oratione autem à B. Philippo facta, venenum è manu egreſſum eſt, ipſaque in priſtinum ſtatum reſtituta. Porro Athanaſius tanto beneficio commotus, laudem pariter & gloriam dedit Domino.

Miraculum ſeptimum.

Paſtor quidam, cuius oues lupi frequenter aduentantes præfocabant, quique non ſatis ſciebat qua ratione illos à ſuo grege arceret; erant enim multi; venit ad Philippum, ac procidens ad pedes eius, Sancte Dei, inquit fer opem, cui ſanctus, qua in re? luporum, inquit ille, multitudo gregem noſtrum infeſtat, quibus nec obſiſtere poſſumus propter multitudinem. Tum ſanctus incuruatus pulueris paululum accepit, quem ei porrigens, accipe inquit hunc puluerem, atque hoc oues tuas aſperge; quod ſi feceris, non ingredientur poſthac lupi in ouile veſtrum.

Miraculum octauum.

Tres viri vnà iter facientes in hoſpitium quoddam diuerterunt, horum vnus clam noctu aperto Cauponis Scrinio ſatis magnam pecuniam furatus eſt. at caupo inſequenti die, cum Scrinium vidiſſet apertum, tres illos detinuit, quærens quis ex ipſis pecuniam eſſet furatus, quod cum illi audirent, quid diceret ſe neſcire reſponderunt; eamus inquit Caupo ad Diuum Philippum, ille etiam quod quærimus ſtatim aperiet; illuc autem profecti, vt rem omnem Sancto narrauerunt, cognito ſtatim fure, hic eſt, inquit Sanctus, qui aurum tuum furatus eſt, ſtatimque manus eius aruit, qui furtum commiſerat, quam ob rem quàm citiſſime procumbens ſancti pedes eſt amplexatus, clamans, ac dicens, Sancte Dei miſerere mei, ego verò acceptum aurum reſtituam, quod cum re præſtitiſſet, repente in priſtinum ſtatum manus eſt immutata.

Multa quoque alia miracula, & ſupra modum admiranda prodigia cum ſanctus feciſſet, leproſis mundandis, omnique morborum genere ab humanis corporibus depellendo, deſcendit tandem ex Argyrio Monte in locum quemdam ſeiunctum ab vrbe Meſſana tribus paſſuum millibus, Vulgo appellatum, vbi extructa cella vna cum quibusdam religioſis viris ætate pariter, & moribus probatis habitauit, ieiunijs, ac vigilijs, & orationibus vacans aſſidue, multa etiam eo in loco miracula edidit, ac præcipue in expellendis immundis ſpiritibus, alterum ſe Eliam exhibuit, neque verò verbo minus quam opere ſanctum ſe eſſe prodidit. ſed cum in loquendo eſſet facundus, ac facilis, nequaquam eam facultatem otioſe, aut incaſſum poſſedit, in diuinis laudibus decantandis ſanctiſſimè occupatus, ſanctè quoque & pro Dei voluntate ſuum rexit gregem ſummo ſtudio, exercitijs ſpiritualibus intentus, vitaque, & moribus grauis. Denique cum vitæ ſuæ annos omni cum virtute percurriſſet, honeſta in ſenectute migrauit ad Dominum: funeris verò eius ſacræ reliquiæ, omnique veneratione dignum corpus in Argyrium Montem tranſlatum eſt, ex eius autem capſa precioſiſſima varia emanant remedia, morborumque curationes, & in hodiernum vſque diem miracula facere non deſinit Dei Omnipotentiæ gratia, quem decet gloria, imperium, & adoratio nunc & ſemper, & in ſæcula ſæculorum. Amen.

✠

Anno Chriſti. 90. 12. Maij.

EVSEBII MONACHI DE VITA, ET MIRACVLIS SANCTI PATRIS NOSTRI PHILIPPI APOSTOLICI PRESBYT. DAEMONVM EXPVLSORIS.

3 TEMPORIBVS 3 Ar-
cadij Imperatoris,
fuit in Thraciȩ Pro-
4 uinciȩ 4 vir quidã
nomine Theodo-
ſius, genere Syrus,
cui vxor erat Au-
gia ex magna Ro-
manorum vrbe
oriunda, amplis
opibus ambo, & fa-
milia, Deum in primis colentes, eiuſque legẽ
ſeruantes.

Theod., & Augia fortes in filiorum interitu.

His filij tres erant, qui omnes ſuas facul-
tates in iumentorum omnigenum emptione
collocabant, in Galatia, Cappadocia, Aſiaq;
vniuerſa, ætatem omnem ponentes in huiuſ-
5 modi negotiatione: die feſto exaltationis 5 Sã-
ctæ Crucis ſoliti erant Conſtantinopolim pe-
terȩ, cum inſtructu negotiationis, ibique cum
parentibus ſuis agitare diem ſacrum. accidit
ergò aliquando, vt dum inſtante feſto, menſe
Septembri, Sagarim amnem trajiciunt, vna
cum pullis equinis, quos emerant, repente
intumeſcens vnda fluminis ipſos cum iumentis
abriperet, quod cum perlatum ad patrem
matremque eſſet, magno dolore affecti, Deo
gratias egerunt, Iobi exemplo, dicentes; ſit
nomen Domini benedictum ex nunc, & in
ſecula. vrgente verò matrẽ ſtimulo mœroris,
dies, noctesque angebatur, ita vt clam mari-
tum relinquere cogitaret, & patriam repete-
rȩ, hoc eſt Romanam Prouinciam.

Prolem precantur a Deo.

Theodoſius autem pater aſſidue pro filijs
orabat, & bona multa largiebatur. quare in-
cenſum erga ſe amorem intuitus Dominus,
eius coniugem Augiam in ſomnis conſolatus
eſt nocte quadam, ipſe ſe exhibens ſenis for-
ma, & his verbis alloquens: quid ita indeſinen-
ter angeris, filiorum cauſſa? neſcis, quod qui
indiſcrete plangit mortuum, Deum prouocat
ad iram? & rurſum, ſi ad Domini ſeruitutem
acceſſiſti, præpara cor tuum ad tentationem.
& iterum, ſi facis bonum, expecta tentationẽ;
Dominus enim, quem diligit, caſtigat. itaque
pone veſtem lugubrem, & euigilans vnge ca-
put tuum oleo, & faciem tuam in lætitia cor-
dis tui laua, & accipe ſtolam, qua indueris in
eccleſia, & fac panes tres 6 ex ſimilagine, & of- 6
fer dona tua Deo in exultatione, & accede
ad virum tuum, & conſolare eum, & ecce
erunt dona tua in odorem incenſi. at illa ſur-
gens, diuino ſpiritu vere illuminata, in om-
nibus obſecuta eſt, & munera ſua cum marito
ſimul obtulit Deo, dicens; viuit Dominus,
non iam amplius dolor erit nobis de mortuis
filijs, ſed erimus, Domine mi Theodoſi, ſicut
in iuuentute, Deo ſeruientes, eiuſque manda-
ta cuſtodientes. poteſt autem nobis Deus da-
re filium vnum, pro ijs, qui mortui ſunt.

Filium ſuſcipiunt, quem Philipp. dic ſit Deoq, dicant.

Et peperit viro ſuo maſculum, quem ap-
pellauit Philippum: ablactatuſque puer, cum
ad ſeptimum annum perueniſſet, proficiebat
in moribus, & doctrina. quem detondens ma-
ter eccleſiæ dicauit. qui & Diacon' 7 factus eſt 7
anno ætatis 21. ſtudioſeque linguam Syriacã
addidicit, & eccleſiaſticam omnem diſciplinã,
ſæpe autem dicebat ei mater; fili mi dulciſſi-
me, ſi tibi liceret Romam ire, vbi cognati, &
propinqui mei vniuerſi, illic videres templa
maxima, & ordines Sacerdotum, & mona-
chorum congregationes, Aſcetarumque pru-
dentiam, continentiam, & vigilias, & laicos
cum timore eccleſiam frequentantes, aſſiſten-
teſque ſacrario, tamquam ad Tribunal Dei,
nec aliter capita ſua deorſum inflectentes: il-
lic nefas eſt, reprehenſibilem quemquam in-
gredi eccleſiam, aut ſuſurrum vllum, vel riſũ
exaudiri, ſed ſollicite omnes, & cum reueren-
tia, vt diximus, aſſiſtunt tãquam ad Tribunal Dei,

21. annum agens fit Diaconus.

Hæc

Hæc ille audiens animo incendebatur, & deſiderio; ruſumque reformidabat, timens parentes contriſtare, quibus nimirum ſolatio erat vnico, pro fratribus defunctus. conſidens porro cum parentibus ſæpe dicebat, non ſine affectu; vtinam mihi contingat Romam ire, & videre Synaxim Petri, Apoſtolici Patriarchæ, & ab eo communionem percipere, & poſtea ſtatim mori, ſi fieri poteſt; vehementerque angebatur Philippus hac cogitatione; interpoſuitque apud Patrem aliquot ex propinquis, vt ab eo impetrarent veniam proficiſcendi hac lege, vt ſimul ac dignus factus eſſet, qui Apoſtolos adoraret, & eccleſiaſticam diſciplinam inſpiceret, ad ſuos reuerteretur. Theodoſius verò cernens fixum eius in Deum amorem, manu ipſum apprehendens, & Syriaca dialecto preces fundens orientem verſus ſic effatus eſt: Deus Abraham, Iſaac, & Iacob in manus tuas commendo ſeruum tuum, ſicut vis, ita tibi cura ſit de illo, atque ita eum complexus dimiſit, inſcia matre, nihil hac de re cum ea communicans.

Nauigãs tẽpeſtate iactatur.

ille autem Dei voluntate nauigans appulit ad oram Italiæ, ſtatimque exorta eſt ingens maris procella. tum Philippus ſtans, Domine ait, in manus tuas depoſuit me genitor meus, ne perdas me hac aqua, ſicut perierunt fratres mei in aqua torrentis. quod ſi hęc tua eſt voluntas; voti mei prius compos fiam, ac tum id fiat, quod iuſſeris; verum ne propter peccata mea pereant, qui mecum ſunt viri 13. his ab eo dictis, in ſomnum verſi ſunt omnes, viſuſque ipſis eſt Apoſtolus, ſub Papæ figura, naucleroque Thomæ dixit; feſtina, nauclere, Romam appellere, ducens tecum Philippum Diaconum, quia illic mihi vſui futurus eſt. facta inde ſubito ſerenitate, ac tranquillitate magna, ſaluati omnes ſumus meritis Apoſtoli, tertioque poſt die Romam peruenimus, die Dominica.

In templo orans à Põtifice diuinitus agnoſcitur, & ad munus Diaco. accerſitur.

Exeuntes verò Philippus cum Monacho, vnanimes ad eccleſiam profecti ſunt; conſtiteruntque in læua Templi parte. nec mora, Deo fauente, reuelatur Papæ qui accito vno è Diaconis, ait illi. vade ad lęuam templi, ibi inuenies Diaconum penula tectum, cum altero Monacho, illum aduoca, & dic, vt eccleſiam ingrediatur, & tecum miniſtret. parens itaq; Diaconus omnia peregit, vt iuſſus fuerat, manuque prehenſum deduxit ante ambonē.8 ille
8
autem ne verbum quidem nouerat Romana lingua, ſed Euſebius monachus, quæ ei dicebantur, exponebat Syriace, callebat enim etiam Syriacam.

Significauit ergo per Diaconum, da veniã, Domine, ſeruo tuo, quoniam Romana lingua ne verbum vnum ſcio. Papa vero manum extendens, & ipſum obſignans, ait, in nomine Chriſti Dei noſtri, aperi os tuum, & eloquere in miniſterio tuo Romana verba. at ille ore aperto, linguam mouens propria lingua ſtatim dixit, in pace Dominum oremus, & quæ ſequuntur in ſacra liturgia, ad Diaconum pertinentia. commoratus autem eſt ibi menſes tres, dies 12.

Dolebat ei porro quod cum in Diaconi officio Romana lingua loqueretur, in ceteris rebus ne verbum quidem proferre poſſet. cogitante igitur illo ad Papæ pedes procumbere, & preces eius implorare, vt ſibi vſquequaque concedatur Romana dialecto loqui; nouit ſtatim Papa, quod animo agitabat, dixitque illi: accede ad lectionem. ille vero mutus manebat, legere non valens. & Papa, loquere, inquit, Philippe, ſicut nos loquimur. ſtatimque euolans ignis ex ore Patriarchæ, attigit labia eius, & Romane loqui cœpit cum omnibus. tũ creauit illum Presbyterum, librumque in manus tradidit ſcriptum, dicens; tomum Apoſtolicum cape hodie, cumque perueneris ad Auſtrales partes Prouinciæ Siciliæ, in montibus, qui illic ſunt, locus eſt, 10. cui nomen Agyrium, 11. è regione Ætnæ montis, ex quo erũpit ignis, perennem flammam eructans, quam Satanas 12. cũ ſpiritibus illic habitantibus, & vniuerſis copijs ſuis ſortitus eſt tamquam hereditatem. tomum autem, quem tibi dedi, manu mea ſcripſi, virtute Spiritus Sancti, quoad oẽs ad vnum illo expuleris, redire tibi ad parentes non licet.

Sac. creatur, & in Sicil. mittitur cum libro.

10
11
12

Apoſtolico mandato propere obediens Philippus, tomo accepto, & Papa conſalutato, peractaque oratione, accipiẽs etiam ſecum Euſebium monachum, nauim conſcendit, Deo bene iuuante, ſoluenteſque Rhegyum Calabriæ peruenerunt, magnam modeſtiam præferentes diuinoq; nutu Meſſanam 13. appulerunt, terreſtrique itinere in locum prædictum Agyrium venerunt.
13

Conſedit 14. Philippus in ſpelunca quadã, vbi triplex eſt columnarũ 15. ordo, & gradus tres lapidei expoliti, vbi de more ſedens, curationesq; faciens duorum dierum ſpatio poſt aſcendit in excelſum montem, qui è regione Ætnæ, vbi ſunt poſſeſſiones Agyrij Toparchæ, 16. factaque oratione in cacumine mõtis, orationem conuertit ad eum, a quo miſſus venerat, & ad Apoſtolum Petrum, dicens, oſtende, Domine, oſtende faciem tuam, & delebuntur Dæmonum cateruæ, ſignoque facto per tomum, quem manu geſtabat, viſa eſt monacho Dæmonum turba, inſtar lapidum volutari ex montis vertice, fugienteſque lugubri voce clamabant; væ nobis, Petri Apoſtoli manus iterum nos in vallibus iſtis deprehendit. alij dicebant, rurſum hinc pellimur, ſicut cum Simon Magus in altum ſublatus eſt, expulſi a Paulo ſumus; iterum pellimur nunc à Petro per Philippum Presbyterum.
14
15
16

Agyr peruenit Dæmon. expellit ex loco.

Et ex corpor. plurimorum.

Deinde quodam die, cum pro iis oraret, qui ab immundis ſpiritibus obſeſſi tenebantur acceſſit puella diuitis viri filia, Deumque timentis, quæ à ſpiritu vexabatur. ſtatim ergo protenſa manu Philippus, & illi impoſita dixit; in nomine Ieſu Chriſti, & Petri Apoſtoli, exi, & vade in locum tibi præparatum. Spiritus vero magna voce clamans, dixit; per Altiſſimum, Philippe, & Petrum Apoſtolum, ab hac quidem puella egredior; ex loco vero iſto numquam abibo, ſed tecum habitabo vſque ad nouiſſimum diem. mox corruens puella in ſolum ante pedes Sacerdotis Philippi ſana facta eſt, abijtque laudes referens Deo. erat autem magna multitudo eorum, qui à ſpiritibus torquebantur numero circiter XL. qui quidem ſummæ Trinitatis gratia, & Sancti Patris noſtri Philippi precibus ſalui facti ſunt, Deo gratias agentes, qui per ſeruos ſuos mirabilia facit.

Superſtit. morem abolet.

Mos erat populis illis, ante Sancti aduentū, propter immundorum ſpirituum metū, munera eis offerre. 17 neq; id ſolum, ſed & facul-
17 tates ſuas 18 in ſepulchris condebant, quia Dæ-
18 mones hominum ſpeciem induentes, dicebant patres mortuos petere a filijs: date nobis, filij, de bonis veſtris, vt fruamur. qua ratione decepti homines, ab egenorum ope reuocabantur. Sanctus autem vir eccleſias in Apoſtoli nomine multis locis exſtruxit.

Alio rurſus die, proficiſcente ſancto ad Boreales loci partes, orandi gratia, acceſſit ad eum vir cum vxore plangentes plāctu magno & dicunt ſancto; miſerere nobis, Sancte Dei, quia filius noſter vnigenitus, cum ad hauriendam aquam iuiſſet ad fontem, cui nomen eſt Mamoniaca, vt ex ea guſtauit, illicò extinctus eſt. at ille caput quatiens, confeſtim abijt ad fontem, videtque iuuenem mortuum iacentē, manuque prehendens, dicit eius parentibus, qui vocatur filius veſter? illi vero dixerunt, Ioannes, & conſignans eo tomo apoſtolico, ter eum vocauit Ioannes, Ioannes, Ioannes, in nomine Dei ſurge. ſtatimque ſurrexit iuuenis tanquam è ſomno, & dedit ipſum matri eius, dicens; vade da gloriam Domino Deo noſtro, qui per famulos ſuos facit mirabilia. Dominus mortificat, & viuificat, Tu vero ſpiritus immūde, qui hoc loco manere vis, caue hominem vllum lædas. quod ſi pergis in malitia iuxta tuum deſiderium, & Dei permiſſionem, hoc tibi erit à me, & ab Apoſtolo *Petro* ſupplicii, quod alligaberis ferreis catenis à Spiritu Sancto,
19 & Gabriele 19 Duce militiæ, & uinctus eris vſque ad ſeculi finem, vt hic habites, quemadmodum petijſti, & Deus permiſerit.

Ictum à vipera ſanat.

Sedente ipſo, & Euangelium in manibus habente, occurrit ſenex quidam nomine Athanaſius à vipera ictus, corpore ex eo morſu grauiter ſaucio, ac pene iam deplorato, accidit ad Sancti pedes prouolutus, & lugens. erat enim hic Athanaſius auarus, & munerum, ac perſonarum acceptor: & qui omnia in melius conuertit, permiſit, vt a fera vulneraretur, vt ad meliorem frugem reuocaretur: dixit ergo ei Sanctus; quid tibi contigit? ſenex oſtendit ei vibicem vulneris icti à ſerpente, & ſanctus vir manum admouens, ait, ſi ſanus factus fueris, abſtinebis te à nequitijs tuis? cui ille Sacramento addito, reſpondit; ſi precibus tuis ſanitatē recupero, abſtinebo ex hoc die ab omnibus meis prauis actionibus. ille vero in pauimentū expuens, & ſputo puluerem diluens, vnxit ei' vulnus, ſtatimque curatus eſt.

Mulier fœtum mort. emittit incolumis

Mulier fœtum gerens in vtero mortuum, ad dies quattuor eniti non poterat, mortique iam propinquabat. obambulans autem forib' eius Sanctus, ait, quidnam eſt, quod dolet puella? reſponſum eſt, fœtum in vtero mortuum eſſe, & parere illam non poſſe. & ille vtraque manu aquam capiens, & mittens in vaſculum iuſſit eam bibere in nomine Domini, & *Philippi* Apoſtolici *Presbyteri*, ſtatimque exijt infans penitus integer, & ſeruata eſt puella.

Venit ad eum paſtor meridie, dicens; miſerere, Domine, quoniam mercenarius ſum diuitis cuiuſdam, & paſco eius pecora, irruerunt duæ feræ agreſtes, & tractant ea crudeliter, Dominus verò impatienti fert animo, nec mihi vel vnicum ex illis remittit. itaque quid agā neſcio. at Dei famulus puluerem è terra tollens, & tomo ſuo benedicens, paſtori dedit, dicens; ſparge hunc in foſſa pecorum, & cum irruent feræ, dicito; peccator *Philippus Presbyter*, in nomine Domini, præcepit vobis hæc: abſtinete poſthac à pecoribus. fecit, vt iuſſus fuerat paſtor, & territæ fuerunt, & repulſæ feræ, ſancti Sacerdotis *Philippi* interceſſione.

Mulier à fluxu ſanguinis curatur.

Erat mulier ſanguinis fluxum paſſa nouem annis, quæ & ſua omnia in medicos abſumpſerat, vt ſanitatem reciperet, ſed fruſtra. vt vero audiuit de ſancto, & ter beato patre noſtro *Philippo*, acceſſit ipſo adhuc ſacrificante, & ſtetit eminus, vbi ille ſacris myſterijs operabatur. & poſtquam manus abluit, rogauit Hypodiaconum, vt ſibi daret aquam, in qua ſacras manus abluerat, quæ & ſudarium lineum attulerat ad tergendas manus ipſius. cumque abluiſſet, & aquam mulieri dediſſet Hypodiaconus, illa cum fide ſuſcipiens, & ex ea hauriens, diuino conſilio repente conualuit. & ſudarium referens domum, inuenit mulierem graui morbo laborantem, iacentemque in lectulo annis tribus, quæ alienis manibus victū capiebat. illa vero ſudarium applicans, in quo ſacras manus abluerat Sanctus, dixit; in nomine Ieſu Chriſti, & Sancti *Presbyteri Philippi*, per quem ſanitatem accepi, ſurge & tu è lectulo tuo, & ambula pedibus tuis, ad venerandam eius eccleſiam. & illa Sudario totum corpus attingens ſtatim conualuit. & ſurgens Deū laudabat, qui per famulos ſuos curationes operabatur.

Elephant. mundatur

Quidam cuius filia elephantiaco morbo grauiſſime laborabat, ita vt totum ferme illius corpus obtegeretur, acceſſit ad pedes viri Sancti, clamans, & dicens; Sanctiſſime Pater, exhibe miſericordiam, & curetur per te puella tua, quia eius vir deſtituere illam vult, propter exuberantem vim morbi. plurima enim conſumpſi in medicos curationis gratia, & nihil conſecutus ſum: ſed obſecro te, ſanetur puella tua precibus tuis. at ille Diacono iuſſit ad ſe afferri protenſum eccleſiæ velū, 20 & eo 20
tegi puellam, quæ ſtatim mundata refulxit auro clarior, & domum reuerſa eſt laudem tribuens Deo.

Rurſum celebrato per Philippum Sanctum Presbyterum die feſto Apoſtoli Petri aduenit Leontinus quidam nomine, vlcus habens putridum in femore, vociferabaturque in hæc verba: ſerue Dei, qui omnibus ſanitatis gratiā facis, iube & me ſanari ab hoc vulnere, quia mercenarius ſum, & manuum mearum labore victito. nunc verò cum hoc vlcere otioſus maneo, & quia laborare non poſſum, fame crucior. obſecro te ſana me per Dominum. tum ille abluens manus Diacono dixit, vade ad mediam eccleſiæ portam, & puluerem, quæ ei adhæret, hac aqua diluens, fac emplaſtrum è luto, & appone vlceri huius, dicens; per nomen Dei ſanetur vulnus, tibique præcipio, ſi quis interroget, quis tibi ſanitatem reſtituit, reſponde per Dei miſericordiam, & Spiritus Sancti gratiam, ſanus ſum, eademque hora reſtitutus eſt ſanitati, Deo gratias agens, per interceſſionem Sancti Presbyteri Philippi.

Mercenarius quidam ferum exercens ſubiugale

iugale iumentum, ab eo calcibus, & dentibus toties fuerat contuſus. hunc vero dolorem cu dies aliquot patienter tuliſſet, nec iumentum vlla ratione domare poſſet, recordatus miraculorum, quæ S. Philippus patrarat, dixit apud ſe, ſit nomen Domini benedictum. cras tollens ferum hoc iumentum, & manu mea ducam ad Philippum Presbyterum, qui & Dæmones expellit, vt præcipiat ei, domari ſe ſinat. poſtero igitur die deduxit ad ſanctum, dicens, miſerere mei, qui ægros ſanas, vide humilitatem meam, & laborem meum, quem ab agreſti hoc animali patior. quia ferre nequeo, quæ dies, noctesque ab eo mihi fiunt mala. ſubridens Sanctus Pater manum protendit, & animal conſignans, ait, obtempera Domino tuo & flecte illi indomitam ceruicem, neque amplius calce, & dente impetas illum. ſed eſto deinceps ſicut agnus in omni obedientia. & hora ipſa, Sancti Presbyteri iuſſu, redditum eſt oue manſuetius, abijtque homo gaudens, Deumque glorificans.

Cæco viſ° redditur.

Arca erat templo Sancti vicina, in eaque Dei permiſſu habitabat ſpiritus immundus, qui circa horā 6. prætereuntium oculos cæcos reddebat. quidam vero cum aliquando graui morbo detineretur, acceſſit ad arcam, vt requieſceret hora prima, ſtatimque excæcatus eſt. cum autem inclamaret, vbinam eſt Philippus, qui ſanitates operatur? interrogans eos qui pertranſibant, dicebat; miſeremini mei, deducite me ad portam eccleſiæ venerandi Presbyteri Philippi. & cum perductus eadem hora fuiſſet ad portam, dixit, Sancte Dei à multis ſtadijs ad te veni, ſanitatis cauſa, & cæcus factus ſum ad arcam templo tuo vicinam, hora circiter ſexta. at Sanctus indignans, ait; tibi dico ſpiritus immunde, qui hominum oculos cæcos reddis, eris ex hoc tempore in æternum cæcus ipſe, nihil videns intra arcam illam. extra vero non poteris ad hominem, aut iumentum vllum propius accedere, eademque hora liberatus eſt homo à cæcitate, & ſimul à morbo ſuo, abijtq; laudans Deum, qui ſeruos ſuos liberat ab omni infirmitate.

Homo quidam erat in toparchæ ditione, quem rabida fera momorderat. hunc videns ſacer Philippus, herbam ex agro afferri iuſſit, & comburi, ſimulque cum aqua infundi eius plagis, ſtatimque ſanatus eſt homo Dei voluntate, & ſancti viri precibus

Quidam ex Agragantinorum Ciuitate numero viri duodecim iniuſta accuſatione circūuenti, delatique ad Ducem a Præſide ſuo, quaſi in Ducem conſpiraſſent, iuncti adducebantur iniuſte necandi. cum autem Catanenſium Ciuitatem præterirent, rogarunt milites, quibus ducebantur, data ipſis pecunia, vt tranſire liceret per templum Philippi Presbyteri. Sperabant enim ſe illius oratione placatum habituros Ducem. quod & factum eſt: nam cum ad venerandam eccleſiam perueniſſent, voce magna, & lugubri clamarunt, dicentes, miſerere nobis, Sancte Dei, qui iniuſta morte condemnati ſumus; quia iniqua eſt accuſatio contra nos ſcripta, quam detulerunt milites. ille autem planctum eorum miſeratus, dixit militibus: adducite huc homines iſtos, quaſi percontari eos vellet, cur vincti ducerentur. at illi

Iniuſte dānati per eum ſoluuntur.

Sancto dixerunt; tradidit nobis eos Præſes, ſcripta etiam contra eos epiſtola, vt capitali pœna in eos animaduertat. oſtendente. ſimul litteras plumbea bulla obſignatas. tum ſanctus vir ait, ſcribatur in hac charta verbis meis, & Dei virtute, ſic intus, hi homines iniuſte damnandi ſunt, vt Præſide inuidia in eos acto. Tu verò miſericors eſto, Dux, nec flagellis, nec gladio eos ſubijcias, ſed liberentur ab iniuſta accuſatione, redeantque ad ſua lætantes. deinde cum perducti eſſent ad locum, quē Dux habitabat, ſimul atque epiſtolam legit, ſolui iuſſit vinctos, dicens, eos nihil iniuſte perpetraſſe, nec contra ſe quidquam machinatos eſſe. quin potius tanquam iniuriam paſſis cetur cibus, redeantque ad ſua læti. illi autem Deum laudantes, & Sanctum eius Philippum a quo fuerant prius liberati, reuerſi ſunt domum.

Qui verò eos iniuſtè accuſarat, & vinctos miſerat, vt reuerſos vidit, à Dæmone correptus eſt. tum dixerunt ei, qui vincti fuerant, quaſi ore vno, vade ad pedes venerandi Philippi Presbyteri, a quo nos ab iniqua cæde liberati ſumus, & te hic ab immundo ſpiritu liberabit: & ille curſu properans ſanctum illius templum ingreſſus eſt, & dixit, miſerere mei, famule Dei Philippe, expellatur a me precibus tuis nequam ſpiritus, qui me vexat. cui ſanctus, indignus es exculatione, inquit, qui pauloante viros innocentes ad mortem perſequebaris. tandem verò cum à miſero diu fatigaretur, miſertus eius, dixit ſpiritui: exi, & recede ab eo, in nomine Chriſti Crucifixi Dei noſtri. mox cadens in terram, ſanus euaſit. accepto à Beato viro mandato, ne quem vnquam donis corruptus falſo accuſaret. abijtque Deum magnificans, qui prodigia magna facit per famulos ſuos.

Spiritualis quædam erat femina, quæ curā gerebat cœnobij venerandi templi Sanctorum *Sergij*, & *Bacchi*, ab immundo ſpiritu grauiter agitata, venitque ad virum ſanctum, quo tempore ſacris intentus erat, ſtatimque vt apprehendit oram penulæ ipſius, & ore momordit ſana facta eſt diuina virtute, & ad Monaſterium reuerſa eſt prædicans Dei potentiam.

Ab immūdo ſpiritu dimittitur

Tres homines è Lydia Prouincia in Siciliam venerant, cum multis pecunijs ad emendum frumentum, habebantque auri libras circiter XXXII. ſuggeſſit vni Dæmon, vt clam tolleret, & ſibi vſurparet, quæ communia erant omnibus. turbatis autem illis ob aurum amiſſum, cum audiſſent de Sancto Patre noſtro Philippo, accedunt ad eum propere, & dicunt: miſerere nobis famule Dei, quia aurum quod ad negotiandum in commune habebamus, amiſimus, & neſcimus, quid dicere, aut agere debeamus. tum ſanctus aperiens os propheticum dixit eis; porrigite manus veſtras in ſolum, & lutum vbi conſiſti, & apprehendite lutum. cumque ſtatim manus in deſignatum locum extendiſſent, iterum dixit, adducite nunc manus veſtras, & duo quidem cum retraxiſſent, apparuerunt ſicut aqua munda lotæ. eius verò qui furatus erat, lutum exſiccatum digitos tenebat, ita vt explicare non poſſet. tum dixit ei ſanctus vade, redde aurum ſocijs tuis, & ſana eſto deinceps manus tua. illo verò clamante,

Furem cōuertit.

& di-

& dicente, ſanetur manus mea, ego ſum, qui aurum abſcondi. & confeſtim reſtituta eſt manus, & aurum ſocijs reſtituit, abieruntq; Deum collaudantes.

Dæmones expellit

Die quadam cum ad Petri Apoſtoli eccleſiam veniſſet venerandus Presbyter Philippus, vna cum Euſebio Monacho ad orandum, & animum intenderet nocturnæ orationi, circa horam ſextam noctis vocem audit ſpiritus immundi; inferius ruite, deſcendite, fugite, quia Philippus perſecutor noſter ad montem aſcendit, & ſtatim conſumet nos ignis. vox autem iſta erat ſpiritus, qui petierat in eo loco habitare, & hoc dicebat alijs ſpiritibus, qui ex longinquis oris conuenerant. tum ait Euſebius Philippo ſacro Presbytero: venerande pater, quæ nam eſt vox iſta? ille verò reſpondit, migrarunt huc è remotis locis immundi ſpiritus. nos verò fixi maneamus in Oratione, vt miſericors Deus per preces noſtras increpet ipſos, & hinc expellat. orantibus ergo illis, exſiluit extemplo ignis tamquam torrens, & expulit eos ex eo loco. qua enim hora ſpiritus vox audiebatur, ſiue noctu, ſiue interdiu, in eo loco,
21 qui dicebatur 21 Katopedontes, ideſt inferius ruentes, repente ruebat lapis, & occidebat ſeu virum, ſeu puerum, ſeu iumentum quodlibet. ex eo autem die ſani, & illeſi manſerunt quotquot homines, aut iumenta per Catopedontes locum tranſibant.

Tunc ei dixit Euſebius Monachus: vere, Philippe diſcipulum te oſtendiſti eius, qui Presbyterum te conſecrauit, Petri, cui paſcendum Chriſti ouile commiſſum eſt, vt paſceret viros velut oues, & pueros ſicut agnos. ſimiliter & Tu gregem tuum ſeruas à feris agreſtibus, & lupis, hoc eſt ab immundis ſpiritibus, ab omni noxia eos ſapientia tua cuſtodiens. & quidem debet vniuerſus Occidens thecam tuam aureã facere, & templi tui pauimentum argento inſternere, & preces tibi quotidianas offerre. nihil enim eſt ſub Sole, quod rependi poſſit beneficijs, quæ per merita tua ſinguli acceperunt. Philippus verò Euſebio reſpondit; ſit nomen Domini benedictum, frater, qui gratis miſeretur, & ſaluat mundum totum. quia nos omnes cum ſimus peccatores nihil boni faciẽtes, perpetua in nos gratiæ ſuæ munera deriuat. quod dignum eius gloria offerri à nobis queat, aut æquale beneficijs eius.

Ceterum Philippus quadraginta diebus ante obitum ſuum, apparuit vni ex optimatibus regionis nomine Beliſario, aſſumenſque pueros eius, venit ad Agyrium locum, & oſtendit ei in ſomnis delineationem eccleſiæ inſtar cru-
cis 22 extruendæ: ædificauit aũt & thecas duas 22
ſuperiorem quidem Euſebio Monacho, qui eius vitam ſcripſit, & miracula: inferiorem verò ſacris eius reliquijs. ædificauit idem Beliſarius ſacrum eius templum. quadraginta enim diebus ante eius obitum peregit quadragenarias eius inferias memoriæ, & perſolutis diuinis myſterijs, procumbens Sanctus ad ſepulchrum ſuum, aperiens os ſuum dixit: hæc requies mea in ſæculũ ſæculi. Dñe in manus tuas commendo ſpiritum meum: qui enim in te ſincere credit, & ſi moriatur, viuet. & ſic obdormiuit in Domino. Sanctè obit.

Sepulchr. eius fons miracul.

Vt autem poſt eius etiam obitum Dei famulus fontes curationum funderet ad ſacram eius thecam accedens Eulalius Monachus è Panhormo Ciuitate ab immundo ſpiritu grauiter vexatus, ingreſſuſque templum dicebat; me ad ſepulchrum volutari oportet, quoad conſequar ſanitatem, ſtatimque extendens manum ſuam ſanctus cum tomo, vt obſignauit illum, ille mox ſanus factus eſt, Summæ Trinitatis gratia. ſparſa autem fama eius miraculorum concurrebat multitudo magna male habentium ad ſepulchrum. Venit autem quadrageſimo die poſt eius conſumationem vir quidam nomine Eutropius, cuius dimidiata pars corporis arida erat, ſtanſque ad feretrũ, & admouens ſeipſum, ſtatim ſanus factus eſt.
accedentes 23 porrò ad feretrum cum timore, 23
ac deſiderio liberat omnes à tentationibus, & periculis, & ſpiritibus immundis, & calumnia mala, & bello ciuili, à varijs morbis, & periculis feminarum, atque maris, & ab ira Dei, & Principum, eos qui annuam eius memoriam cum fide, & metu celebrant. Sanctiſſimus vir
Philippus 24 vixit annos circiter LXIII. re- 24
quieuitque in pace. Agitur annua eius commemoratio obitus menſe Maio, die 12. per gratiam Spiritus Sãcti, cum quo gloriam Patri reddimus, & Vnigenito filio Verbo eius, cui gloria, & poteſtas in ſæcula ſæculorum. Amen.

✠

Vide Animadu. fol. 20.

Anno Christi 110. 12. Maij.

DE SANCTO EVSEBIO MONACHO ET CONFESSORE

Ex Actis S. Philippi Agyrienſis.

EVSEBIVS Monachus Syriace, ac latine doctus; incertum exinde Syrus ne extiterit, an genere Italus, ſocius fuit Philippi Apoſtolici Presbyteri, quocum ex Oriente Romam nauigauit; hinc Agyrium in Siciliam venit. Dæmones, qui proximum Agyrio montem, cauernaſque aduerſus Æthnam infeſti tenebant, coniunctis precum opibus procul exturbauere. ſedenim Beatus Euſebius deforme illud agmen vidit inſtar lapidum è montis vertice prouolui, ac ſpecie ignis è templo prorumpere. poſteaquam Philippus vita conceſſit, Euſebius Orbiani Toparchæ metu Alexandriam ſe contulit, ibique narrauit pleriſque, & tradidit vitam, & miracula Sancti Philippi, quæ conſcripſerat. inde Agyrium reuectus, in pace requieuit. hic ædem diuinitus ſibi deſcriptam Beliſarius quidam exſtruxerat, in eaque thecas duas, ſuperiorem quidem Beato Euſebio, inferiorem Sancto Philippo Presbytero. In præſentiarum corpora Sanctorum Euſebij, Philippi Diaconi, & Luciæ Abbatis eadem in arca ſeruantur. ſed caput Euſebij argento tectum oſtenditur feſto die Sancti Philippi ad quartum Idus Maias; quo die Euſebius vna cum Philippo Agyrij colitur. Agyrij obijt, & ſeruatur.

✠

Anno Christi 130. 12. Maij.

DE SANCTO PHILIPPO DIACONO PANORMITANO.

Ex Actis S. Philippi Agyrienſis.

VIR quidam locuples valde ex Panhormitana Ciuitate, ſed liberis carens, valde affligebatur. is vt de Beati Philippi miraculis audiuit, venit ad Agyrium locum, videtque eminus Sanctum ante fores templi ſedentem, dicitque famulis ſuis, en vere ſtellam, quam videre deſiderabam. quem & nocte in ſomnis vidi vocantem me, & hilari vultu inuitantem, en ipſe eſt. quod ſi ex Dei voluntate fuit viſio, quæ mihi apparuit, relicta ſede vocabit nos; & introire in templum iubebit ad orandum, & interrogabit, vnde eſtis, fratres, cur huc veniſtis? vir autem Sanctus Philippus, quaſi diuina reuelatione accepta, exurgens illico è ſede, in qua ſedebat, dixit Euſebio Monacho, voca hilariter eos, qui è longinquo veniunt ad nos. ſtatimque vocauit eos hilari vultu Euſebius, dicens, bene veniſtis, Peregrini, aduocat vos Pater Noſter Philippus Presbyter, cuius cauſſa peregre aduenistis. quo audito vir magna perfuſus lætitia Deo egit gratias, quòd quem quærebat inueniſſet, & voto ſuo potitus eſſet.

eſſer . ille verò iuſſit, vt oraret.

Poſt hæc multa is dona, quæ attulerat ante pedes eius proiecit, dicens; Pater, ſcis Deo reuelante, qua de cauſſa venerim: & Sanctus, ſcio, inquit, ſed tu domum redi, & quod optas, fiet tibi ſecundum fidem tuam. cumque domum reuertiſſet, inuenit vxorem ſuam lætantem viſo, quod ei noctu apparuerat. vidit enim Beatum Philippum dicentem ſibi, ecce redeunte viro tuo, ex eo concipies, & filium paries, quem Philippum vocabis, & benedictio Dei ſit vobiſcum; quod cum ex ea cognouiſſet maritus, miratus apud ſe dixit; Benedictus Domine Deus, qui facis mirabilia, qui & procul poſitis tamquam in momento proximam facis miſerationem tuam, per venerandum Presbyterum Philippum ſuper omnes, qui inuocant te in veritate. narrauit autem vir vxori, quemadmodum cognouiſſet, quod animo cupiebat, & Euſebium Monachum præmiſiſſet, & cauſſam aduentus nouiſſet.

Illi octennis a matre dicat*. Et breui poſt peperit maſculum vxor viro ſuo, vocauitque eum Philippum. cumque annorum eſſet circiter octo, Sancto Hierarchæ Philippo eum obtulit, dicens: en, Pater, fructum precum tuarum. ille verò blande manu apprehendens, offert ipſum templo, & benedicit, & dixit ei, vade, fili, ad fines natales tuos, & ædifica templum Domino, eritque benedictio eius tecum. & redeunte puero vna cum patre ſuo pòſt Diacon⁹ factus eſt ſub Archiepiſcopo Panhormi, deditque ei mandatum Philippus pater noſter, ne vmquam aurum curaret, aut argentum, ſed vt omnia ſua bona, quæ haberet, & habiturus eſſet, diſtribueret in pauperes. quod & fecit, deditque vir ille gloriam Deo, vna cum filio ſuo, per totam vitam, omnia ſemper erogantes pauperibus. accipiens autem puer Philippus à venerando Presbytero Philippo vnam ex tunicis eius, & ſudarium vnum, & cingulum, quo lumbos ſuos præcingebat, in eius memoriam, dum reuertitur, offendit in via hominem à Dracone tabefactum, volenſque Sancti curationes imitari puer, Aridum hominem ſanat. ſoluta zona, quam à Sancto acceperat, cinxit aridum hominem iacentem, dicens; in nomine Sancti Philippi, ſurge ſanus, & innoxius. ſurrexit è veſtigio ſanus, vt antea, laudem Deo dicens, & miratus eſt valde iunior Philippus quod acciderat, quod non ſolum præſens morbos curaret, ſed eius indumenta morbos expellerent.

Audientes autem id ciues Panhormitani, quod tunicæ Sancti deferrentur à Philippo Iuniore redeunte in Panhormitanam vrbem, & quod miracula per eas fierent, gauiſi ſunt ſupra modum, dicentes: Benedictus Deus quoniam miſertus eſt nobis indignis, & peccatoribus Sanctiſſimus Philippus, venerandas tunicas ſuas ad nos mittens, ad ſanandas infirmitates noſtras. & quid ei nos dignum rependere poſſimus? preces, & orationes ſupplices ad Philippum? ſed eius oratio, quam pro nobis omnibus facit, noſtra omnia munera exſuperat, auro, & lapide pretioſo, & ſapphiro pretioſior. videreque erat turbam nil aliud loquentem, quam, gloria ſit Deo, qui glorificat diligentes ſe, factaque eſt die illa lætitia, ita vt Deum ipſum adeſſe exiſtimare viderentur incolæ.

Statim autem Abbas quidam immundum ſpiritum patiens, veniente Philippo, vt intrarat primam portam ciuitatis, exclamauit; beneueniſti, iunior Philippe cum ſanctis veſtimentis, quæ adfers Philippi Presbyteri. ego enim hac hora feſtino ad eum vt liberer ab infeſtatione immundi ſpiritus. tum dixit ei vade citiſſime, reuertere ad Dominum, & herum meum Sanctum Patrem, & Presbyterum Philippum, & ab eo curaberis. quod & factum eſt. Philippi Iunioris, ac Diaconi corpus Agyrij ſeruatur, cum Sanctis Luca Abbate, & Euſebio Monacho, cum quibus ad quartum Idus Maij colitur. Agyrij ſeruatur, & colitur eodem die, quo S. Philippus.

✤

VITA

Anno Chriſti 90. 30. Ian.

VITA S. PEREGRINI CONFESSORIS

AVCTORE

OCTAVIO CAIETANO SOCIETATIS IESV.

SANCTVS PEREGRINVS Oppidi Calatabillottæ in Sicilia Patronus in Græcia a quidem natus eſt, ſed patriæ nomen nos latet, & quod dolendũ magis, præclara virtutum exempla, labores pro Chriſti Euangelio exantlati, penè omnia collata in Siculos beneficia, dum viueret, obliuione deleta ſunt. ſupereſt ſolum in eius oppidi tabularijs inſignis miraculi, ac beneficij breuis hiſtoria, quam olim ibi per lectiones diſtributam in ſolemni officio recitatam comperimus nos inde quæ de hoc tanto viro dicenda ſunt, deſumemus, pauca ad narrationis confirmationem addentes. Cùm ergo Peregrinus ſanctitatis opinionem eximia morum integritate apud ſuos comparaſſet, Petrus Apoſtolorum Princeps Romæ tunc degens, hominem cum alijs item præſtantiſſimis viris è Græcia acceſſit; Apoſtolus enim, cui tanquam Chriſti Vicario totius orbis excolendi cura maximè incumbebat, ne operariorum penuria chriſtiana ſeges elangueſceret, quos præ alijs diuinitus beneficijs affectos norat, huc atque illuc pro rerum opportunitate ſubmittebat. Peregrinum verò, poſt perſpecta cœleſtium donorum in illius animo admiranda veſtigia, in Siciliam eo potiſſimum nomine venire iuſſit, vt Dæmonibus antra ad incolarum internecionem obſidentibus, terrorem inijceret, & fugã imperaret: intelligebat ſcilicet tunc maximè in rabiem efferri Dæmones, cum de euertẽdo eius imperio non ageretur modo, ſed iam impeteretur, & labefactatum rueret; neć quidpiam Euangelio aditum magis reſerare, quàm Chriſti nomine exilium dæmonibus indici; vis enim planè diuina hic elucebat, quæ omnes abigeret ſpiritus humanis viribus ſuperiores; eamque non agnoſcere modo, ſed eius etiam amore allici oportebat, quos è tantis malis ſoſpites reddidiſſet. Vt in Siciliam venit Peregrinus, quid egerit, quis rerum ſucceſſus fuerit, quæ fidei per ipſum propagatio, vt dicebam neſcimus, id ſolum reperio ducente numine excurriſſe in oppidum, cui nunc Calatabillottæ nomen. hinc autem prima erumpit difficultas, quæ ſuperſtitem hanc Sancti Peregrini hiſtoriam penè funditus videtur euertere, & nudam nominis cognitionem relinquere: oppidũ illud cum Saracenico nomine, quod præſefert, extructum creditur à Saracenis poſt octingenteſimum ſaltem Chriſti annũ Siciliam inuadentibus. qui ergo dici poterit à D. Petro tranſmiſſus Peregrinus, qui oppidanos, vt narrabimus, ſingulari affecit beneficio? ego verò Saracenicum Calatabillottæ nomen agnoſco, ſed vetus oppidum, ſeu veteris oppidi partem credo; Saraceni autem nomen dedere, quia vel quod exiguum erat, frequentarint, vel ſi mauis, iam deſtructum reparauerint. in eo .n. monte, cui nunc Calatabillotta inſidet exiguo interiecto ſpatio ab ędibus, quæ incoluntur, antiquæ vrbis veſtigia viſuntur; Triocala a olim dicebatur. Origo nominis, vt Diodorus memorat, ea fuit, quod τρία καλὰ, ideſt tria bona in primis haberet, nimirum dulciſſimas, & perennes fontium ſcaturigines, agros feraciſſimos, vinetis præſertim, oliuetiſque cultiſſimos; ſitum demum à natura rupibus præmunitum. Bello autem ſeruili Saluius rebellantiũ Dux vrbem octo ſtadijs complexus foſſa profundæ altitudinis cinxit, ſuamque regiam in ea arce conſtituens, elegantibus ædificijs exornauit. Et quamuis eo bello exciſa fuerit vrbs, reſtaurata tamen poſtea fuit, diùque manſit; etenim inter D. Gregorij Papæ Epiſtolas vna Petro Tricalitano Epiſcopo ſcripta eſt, altera refert eidem Petro Agrigentinæ eccleſiæ viſitationem fuiſſe commiſſam. Miſſæ verò ſunt eæ literæ annum circiter Chriſti ſexcenteſimũ; imò nominis veſtigium adhuc remanet, nam ager ille, *Troècoli* à Siculis dicitur, ibique Prioratus à Rogerio Rege conſtitutus ob victoriam contra Saracenos, vocatur S. Georgij de Trocalis, quæ leuis vocum mutatio eſt. in hoc ergo oppidum Triocala, cuius pars, vel proxima, & hæredis inſtar fuit Calatabillotta, veniſſe credo Peregrinum; ideò verò in his actis Calatabillottæ nomen poni exiſtimo, quòd ea conſcripta ſint poſt eiectos è Sicilia Saracenos, cum primum illud vrbis nomen ab hominum ferè memoria exciderat, vel pleriſque erat ignotum. nihil ergo perſpicio, quod Peregri-

a In Græcia natus.

à D. Pet. in Sic. miſſus

Calatab. venit, q tamen oppidum Triocala dicebatur.

a lib. 36.

lib. .. ep. & lib. 9 .. 43.

r. nnum a prima illa naſcentis eccleſiæ ætate
renocet. Oppido enim, in quod veniſſe Pere-
grinus dicitur, non tunc, ſed poſtea Calatabil-
lotta nomen inditum, ſcriptor verò per pro-
lepſim Calatabillottam appellat, quod apud
3 alios etiam ſcriptores non rarò contingit. 3
4 Iam in antri 4 proximi latibulo ingens re-
5 cumbebat Draco, 5 quem vel Dæmonem
Draconē perimit. ſub ea ſpecie latitantem fuiſſe, vel dæmonis
imperio regi ſolitum, procul dubio conſtat;
miſerã illi tributum ciues, maiorum malorum
timore perterriti penſitabant, ſtato nimirum
tempore puerum ſorte ductum, vt alibi etiam
6 factum in hiſtorijs legimus, 6 tamquam dul-
ciſſimum cibum offerebant. cum autem pau-
7 peris, piæque fœminæ 7 filius vnicus iam ad
explendam Draconis ingluuiem mota vrna
deſtinatus fuiſſet, neque aliunde illa, quàm
è cœlo auxilium ſperaret vllum, ſperaret tamẽ
& ardentiſſimè efflagitaret; diuinitus factum
eſt, vt Peregrinus ſtipem corrogans quidpiam,
quod victui ſatis eſſet, ab ea emendicaret. illa
protinus, vt eleemoſynis, & pietatis officijs
Dei opem promereretur, cum ne fruſtrum
panis domi haberet, ad proximas ædes accur
rit mutuum acceptura, ſed ibi non panis, at
beneuolentię inopiam experta eſt; amica .n.
ſe non habere peierauit, ſibi etiam impreca-
tam tama memorat, vt panis, ſiquem haberet
lapideſceret. ita Peregrinus abit inanis, ſed
non inultus, neque ingratus; etenim cum
fœmina mendax panem, quem occultauerat,
8 vellet educere, ſaxum 8 eduxit, in quod pa-
nis ille retenta figura diuino miraculo tranſie-
rat: ſtupet illa rei nouitate primum, tum numi
nis leuem quidem, ſed ſalutarem vindictam
de inhumanitate ſumptam agnoſcens, viciniæ
factum narrat, & ſaxeum panem, quem etiam
num Calatabillottenſes ſeruãt, oſtentans, pau
peris illius ſanctitatem admiratur, quam Deus
tanto prodigio voluit conteſtatam. Craſtino
autem die cum abreptum è matris vlnis pue-
rum ad Draconem trepidi deferrent miniſtri,
adſtitit Peregrinus, & Cedo, inquit, puerum,
quid expolluiſtis? ego Draconi eum libens of
feram, nec enim timeo: accepto ergo pue-
ro pedetentim belluæ obuius procedebat:
at illa vt ſenem conſpexit venientem in-
genti ſtrepitu torqueri, furere, & membra
ſaxis colliderc. Peregrinus verò propiùs
accedens puerum vltrò porrigebat, ſed hi-
antem rictum eluſit; nam baculo, cui in-
nitebatur, immiſſo in teterrimam oris cauer-
nam proſternit belluam, nec paſſus bacu-
lum inde excuti, tamdiu retrogradientem
vrget, quò vſque in altiſſimum terræ
hiatum præceps illa decideret. 9 quanto
hic plauſu exceptus fuerit Peregrinus à ci-
uibus, quam lœto animo recepta, vel pro- 9
pagata chriſtiana religio fuerit, 10 quan-
tas ille, cæterique Deo gratias retulerint,
explicari facilè haud queat; vt autem Pe- 10
regrinus ſecuros in poſterum oppidanos red-
deret, non ſolum hiatum illum antri, quo
præcipitem egerat belluam, obſtruxit, ſed
illam incoluit cauernam quo ad uixit; quam-
uis verò Acta nihil adiungant huic narra-
tioni, non dubitauerim tamen Peregrinum
non Eremitarum more ſibi, Deoque ſoli
vacantium inhabitaſſe, ſed aliorum etiam
ſaluti, quà poterat, ſtuduiſſe; & ſanè non
deſunt, qui Epiſcopalem illi inaugoratio-
nem à Beato Petro Apoſtolo datam exi-
ſtiment; atque ab eo cæpiſſe Triocalitani
Epiſcopatus originem, cuius diximus apud
Diuum Gregorium Magnum fieri mentio-
nem, & diù poſt illa tempora. Sanctiſſi-
mus ſenex tantis poſt obitum miraculis in-
claruit, vt frequentes ex remotis etiam vr-
bibus ægri, opiſque diuinæ indigi accurre- Miraculis
rint, atque etiam nunc accurrant ad feli- poſt obitū
ciſſimum illud antrum tanti, Deoque ca- clareſcit
riſſimi hominis hoſpitium. benemerentiſſi-
mi patroni memoriam oppidani colunt ad
tertium Kalendas Februarias, & humerum,
vel eius partem ex Sanctiſſimo illo corpore
Peregrini reliquam: addam poſtremo anti-
quiſſimas eius Sancti Iconas 11 cum de-
mortuo Dracone depictas eſſe, vti ſingula-
ris beneficij monumentum. non ingratum 11
autem lectori futurum ſum arbitra-
tus, ſi antiqua acta Sancti Pere-
grini Confeſſoris prome-
rem, quare ea iam
adnecto.

✠

Vide Animadu. fol. 36.

VITA

Anno Chriſti 90. 30. Ian.

VITA
S. PEREGRINI
CONFESSORIS
Ex M. SS. Codicibus Calatabillottenſibus.

AB aſcenſu in cœlum Chriſti Domini noſtri, non ſtatim extincta eſt immundorum ſpirituum potentia, qui mundum antea occupauerát, ſed multę adhuc regiones vexabátur mi quo dominatu ſerpentium, & Draconum, quibus nequam illi adſidebant in terrorem generis humani. qua tempeſtate Epiſcopalis dignitatem cathedræ Petrus Apoſtolus tenebat, ac nonnulli viri à Deo illuminati in Græcia celebrabantur, de quorum numero erat venerabilis vitæ Peregrinus. quorum fama, cum ad Apoſtolum perueniſſet, accerſiuit ad ſe, perſpectaque eorum virtute, & ſanctitate, huc & illuc per diuerſas mundi regiones diſpertiuit, vt hominibus infeſtos ſpiritus conculcarent. oratione igitur ad Deum facta, vt ei placuit, Peregrinus in Siciliam ab Apoſtolo Petro miſſus eſt.

Domino autem ducente, in ciuitatem peruenit, cui nomen [hodie Calatabillotta] hic verò ingens tum Draco, & damnificus cauernam ſumma cum incolarum formidine incubabat: cui quotidie puer, ſortito ductus dabatur, alimentum miſerandum. Itaque Oppidũ in miſeram vaſtitatem paulatim diuabeoatur. quodam die, adductus ſorte eſt puer, matri vnicus ſuæ, quæ puro corde Domino ſeruiebat ei autem in Deo ſperanti, antequam Draconi filius obijceretur, tale quid euenit. ſtipem ab illa rogauerat Peregrinus, oppidum ingreſſus, & victum quæritans. pia mulier, cum nullum domi panem nacta eſſet, quem petenti præberet, ad vicinam ſuam currit mutuatum. hæc vero cum abunde haberet, non habere ſe iurat. ita Peregrinus abijt inanis. modico poſt interuallo ementitá verum femina ad panariũ pergit, & buccellatum comperit, quem habere ſe pernegarat, in marmor eſſe verſum. quo viſo, perterrita eſt vehementer, & id periurij, atque in pauperem inhumanitatis, eſſe ſupplicium intellexit; percurrenſque ſtatim vicinam marmoreum panem, cunctis admirantibus, oſtendebat, & quæ miraculo contigerant, palam narrabat.

Cum immanis Draco vexaret oppidum.

Ceterum mane facto, prodierát de latibulo ſuo Draco, ſeque inferebat in locum, vbi cibaria de more haberet. ſimul qui Draconi miniſtrabant, vt mos erat, abreptum puerum de muliere, deferebant. mater, vt auulſum de ſinu ſuo filium videt, & ab oculis ſubinde eripi pupillam ſuam, in ea miſerabiliter erupit, quæ matribus in tali caſu promptiſſima; opemque magnis à Deo clamoribus implorabat. cum vero puerum comportantes miniſtri, pauenteſque accederent ad Draconem, ecce adſtitit, diuino numine, ſenex, baculum manu geſtans; (is erat Peregrinus) & date inquit paruulum mihi, quem perferam. acceptoque puero, ſenior pedetentim ad belluam pergebat. vt illa venientem vidit, ingenti cum ſtrepitu ſerpens prę́ſultabat. ſed appropinquantem ſenem agnoſcens expauit; fremenſque, humum perhorrifice verberabat; neque prorepere eſt auſa. Beatus verò Peregrinus propius incedens, & metu vacans, Draconi puerum vltro protendebat. qui tandem hiante ictu, dapem illam conatus inuadere, eluſus eſt; nam dum ſenex porrigere puerum ſimulat, in ictum hiantis baculum, quem gerebat, immittit, tam diuque infixum tenuit, donec recurrés Draco, ad ſpecum, vbi cubile ſibi fuerat, perueniret. mox ingreſſum Peregrinus per foramen quoddam occluſit, neq; ille vſquam ex eo die viſus eſt.

Piæ feminæ, pretiũ pietat. fuit filij ſalus.

[illegible]

Populus hæc videns, clamare præ gaudio, Deum laudare, Peregrinum colere, ac reuerenparuulus matri redditus eſt. illa exſultans, narrabat miraculum pridie eius diei à Peregrino patratum: ſimul ipſum etiam ſaxum demonſtrabat de pane factum. eoque magis vniuerſi lætis vocibus clamitabant, Benedictus Dominus Deus, qui nos ab immani beſtia, & mortifera liberauit, per ſeruum ſuum Peregrinum. is verò ne pauidos, rudeſque deſeruiſſe videretur, eamdem cauernam, qua Draco latuerat, habitandam delegit, in qua ad finem vſque vitæ, in magna vir ſanctimonia permanſit. tantis verò poſt mortem miraculis illuſtratus eſt, vt multis procul regionibus delati illuc ægroti, incolumitatem conſequerentur. Oppidani benemerentis patroni memoriam ad tertium Kalendas Februarias colunt.

[illegible]

Vide Animadu. fol. 26.

PASSIO

Anno Christi 140 28. Apr.

SS. ELEVTHERII EPISC. EIVSQVE MATRIS ANTIAE AC PRAEFECTI COROEBI.

Ex M. S. Codice Eccleſiæ Syracuſanæ.

1 REM 1 noſtram fer-
ro perſequi acriter
cœptum eſt initijs
Adriani, nec in fine
intermiſſum. æter-
no Regi hæ placitæ
artes, Eccleſiam mi
nuendo augere, fir-
marique tot milli-
bus innocentiſſimo
rum hominum tru-
cidatis. hos inter Eleutherius celebratur, vir-
tutibus, & nobilitate conſpicuus. nam Romæ
2 ortus, in vrbe regnatrice patrem 2 Senatorij
S. Eleuth. Ordinis, & Conſularem, cui ſtirps vnica, par-
Ro. natus. uulus amiſit: mater 3 Antia fuit, antiquæ
3 4 ſanctitatis; quæ 4 Paulum Apoſtolum vidit:
Mat. Ant. ſimul ea filium in ſinu ſuo sãcte educauit, Deo
5 donum offerens, Sancto 5 Anacleto Pontifici
Anacleto tradidit, ſacris literis excolendum: Puer igitur
pp. inſtituē adoleſcebat caſtis moribus, & fidei ſtudijs in
dum tradit dies flagrantior: addebat pueritiæ decus cæle-
ſtis fauor, & Dei gratia, qua replebatur ani-
mus; vnde ætati reuerentia, omneſque eccle-
ſiæ honores tributi, virtutum, non annorum
6 ſuffragijs: ingreſſus 6 adoleſcentiam inter Dia
conos, anno duodeuigeſimo presbyteros in-
ter aſcitus eſt; eamque ætatem cum Deo carã
claritudo miraculorum approbaret, vigeſimũ
7 7 agens annum Epiſcopus a Pontifice Ana-
cleto creatur: rara laus incipientis adoleſcen-
tiæ, quam turbato orbe terrarum ampliſſimi
Sacerdotij capacem Romanus Pontifex, id eſt
ſuo cælum arbitrio æſtimaſſet.

Iam verò Eleutherius in adminiſtrationem
Prouinciæ, cui præpoſitus erat, intentus, chri-
ſtianam religionem miraculis, & prædicatione
mirum in modum propagabat. cum peruaga-
8 ta late fama Imperatorem 8 Adrianum tam
ex oriente reuertentem, vehementer offendit:
9 miſſus 9 propere Felix comes CC. cum militi-
bus, qui Eleutherium in vrbem perduceret: vt
ille, quò deſtinatus erat, peruenit, Epiſcopũ
populum in eccleſia docentem reperit: viſo Fe
lice, & militum globo, Eleutherius hunc in
modum alloquitur. quid cauſſæ eſt, Felix, q
ad nos expedito cum milite veneris, armiſque
in eccleſiam irruperis? num ne æſtimas armis
tuis obſiſtere nos non poſſe, tuamque tyran-
nidem propulſare? omnium cæleſtium præſi-
dia nobiſcum ſunt: ſed chriſtiana virtus, & vi-
ctoria patientia eſt. neque enim nos reſiſten-
do, ſed tolerando vincimus: arma, quæ circũ-
fers, nec metum afferunt, neque aduerſum
me vim habent; qui rexit adoleſcentiam meã
ipſe me tuebitur, Chriſtus meus, ipſe poten-
tiam veſtram infringet: tum Felix miſſum ſe
ab Imperatore docet, quo 10 in vrbem ipſum 10
ad quæſtionem pertraheret: Eleutherius re-
ſpondit; præſcium fuiſſe me ſcias aduentus tui
commonente Dei ſpiritu, & exitium, quod mi-
naris, vitare latebra potuiſſe, ſed expectare
maluiſſe, quòd cupitum eſſet pro Chriſto pa-
ti, & ſi huc caſura res eſſet, occurſurum
morti.

Admiratus Felix Eleutherij conſtantiam
ſimul audiens de Chriſto diſputantem, præmo
uente animum Deo, ad genua eius accidens
rogat: Dei famule, Eleutheri, doce in quem
credere me oporteat, cui deſeruis; plane enim
cognoſco vana eſſe ſimulacra, quæ colui. Eleu
therius præmiſſa prece fidei noſtræ myſterijs
pro tempore inſtruit; ſed iter Romam feſti-
nantes, cum ad fluuium veniſſent, Felix Eleu-
therium precabatur, vt aqua ſalutari ablueret,
qua prioris vitæ labes delerentur, & inſipien-
tiæ, quæ cæcum retineret animum, eximere-
tur. Tum prehenſa manu Felicis Eleutherius
orauit: Domine Ieſu Chriſte, qui 11 Philippũ 11
non prohibuiſti, quo minus Eunuchum effla-
gitantem in via baptizaret, dignare, & per-
mitte me ſuper hunc famulum tuum, tuæ ſalu- *Actor. 8.*
tis explere Sacramenta: aqua mox abluens, in
Nomine 12 Patris, dixit, & Filij, & Spiritus
Sancti. his peractis, militari cum cuſtodia Ro-
mam peruentum eſt.

Proximo die, ad Tribunal Imperatoris Eleu-
therius ſiſtitur: Adrianus verò his eum aggre- Eleutheri⁹ Imp. Adr. ſiſtitur.
ditur, quid eſt Eleutheri, quòd adoleſcens
ingenuus cum ſis, è familia Senatoria genitus,
ac patre conſulari, vaniſſimæ te ſuperſtitioni
dedidiſti. patibulatum hominem colis, & tur-
piſſima morte damnatum; Eleutherius ſtans
coram Imperatore, reticebat; ſed, vrgente
Principe reſponſum, ſuſpiciens cœlum, ſignans
ſe cruce, libertas vera, reſpondit, & nobilitas
generis, Adriane, hęc eſt, noſſe effectorem cę-
li, & terræ. tum Adrianus; acquieſce, ait Eleu
theri, & adora Deos, ex eo grande pretium
tibi erit; in aula enim mea ſummum ad faſti-
gium te extollam; reſpondit Eleutherius, os 13
tuum, Adriane, plenum eſt amaritudine, &
dolo; verum ego cruciari, & mori pro Chriſto
paratus ſum: hæc mea decora ſunt, hæc mea
lucra.

ſuera. Imperator in iram prolapſus, lectum æneum inferri iubet. nudumque athletam diſſipatis membris extendi, igne ſuccenſo: qui accurrerant ad atrox ſpectaculum, ingenuum hominem, & innoxium occidi clamitabant; ſed Eleutherius eo ſuper lecto placide quieſcebat. poſt horam, rati mortuum efferre, ſuſtulere nihil læſum, Deoque laudes occinentem. quo viſo, adſtantes, magnus eſt, diſtitabant, Chriſtianorum Deus, quem Beatiſſimi Apoſtoli Petrus, & Paulus prædicauere, qui multa

13 patrarunt in vrbe miracula, & Simonem 13 magum, Dæmonia colentem ad terram precibus elliſere.

His Imperator iraſcitur, & tormenta auget: allata eius iuſſu craticula oleo peruncta, acriore flammæ alimento, ſuccenſoque igni; Solem teſtor, ceteroſque Deos, ait, attende mihi, atque habebo in filij loco; abnuentem vero craticula iſta, ignisque vincetur. reſpondit Eleutherius: lupe rapax, & rabide, ſermones tui, Dijque te peius perdant; me autem neque à propoſito meo deijcies, neque a fide, quam à pueritia indui. tunc iuſſit Adrianus exſpoliatum Martyrem ſuper craticulam

Mox ſuper feruẽte in craticulã.

extendi: is verò ſuperimpoſitus confitebatur, ac extollebat nomen Domini Ieſu Chriſti; ſtatimque craticula deferbuit, igne reſtincto, quod Adrianus vt vidit, ira flagrantior, afferri ſartaginem adipis, ceræque plenam, incendique iuſſit, & in eam Eleutherium immitti: cum iuſſa carnifices exſequerentur, Eleutherius ætate iuuenis, ſed in Chriſto Ieſu ſenex, vt ſartaginem vidit ebullientem, inſilijt dicens, in nomine Ieſu Chriſti ſartaginem ſuper aſcendo: in

Sartagine aduri iubet.

ea verò Martyr quieſcebat, perinde ac ſi in herba recumberet rore perfuſa, verſusque ad Imperatorem, vbi ſunt, ait, minæ tuæ, & potentia tua? iam vides, quid poſſis aduerſum eos, qui Chriſtum colunt; atque is Tyrannidẽ tuam ſub pedes meos ſternet, vt Diabolum patrem tuum proſtrauit.

Hæc audiens Adrianus immutato vultu furebat, & bacchabatur. ad quem 14 Coroeb⁹

14 Coroebus noui tormenti inuentor.

Præfectus accedens Eleutherium ſibi dari poſcit, ſpondetque inuenturum ſe, quibus cruciatibus, aut pareret, aut male periret; ſtatim adproperatum eſt immane tormentum, clibanus ex ære fabricatur acutis intus ſudibus è ferro inhorrens: vt ſuccenſis ignibus excanduit oleum infuſum eſt. Eleutherius vero erecto in cœlum vultu, orabat, Domine Ieſu Chriſte, verum, obuiumque quærentibus te lumen, præſidio mihi ſis aduerſus Diaboli potentiam vt maiore gloria tuum nomen extollas, quod eſt benedictum in ſecula. cum reſpondiſſent Chriſtiani, Amen, ſe iecit in clibanum, ac ſubito reſtinctus eſt ignis, ſudeſque comminutæ hæc videns Coroebus ex Eleutherij carnifice, Chriſti confeſſor effectus proclamat, magnus eſt Eleutherij Deus: quam verò noxam hic iuuenis admiſit, vt adeo immaniter perdere, Imperator velis?

Quod Architecto ſalus fuit, & iter ad Chriſtum.

Adrianus Coroebo ait, auro, argentoue à matre redemptum te eſſe oportet, qui tanto tui diſcrimine filium defendas; & hanc Imperatori tuo gratiam refers, tu præfectura auctus, honoribusque à me cumulatus? Coroebus reſpondit, honores tui fortuitis caſibus, aut tempori obnoxij ſunt, tu certè mortalis es: Rex cui ſeruit Eleutherius, magnus eſt, præmia, ac decora, quæ pollicetur, æterna: ille me docuit, vana nomina Deos eſſe, quos colis; nam cui vnquam mortalium ſubueniſſe, cognitum eſt? & pudet adeo impenſe ad hunc diem illa coluiſſe. en tu, tantus Cæſar cum ſis, cui paret orbis, a Chriſtiano adoleſcente victus es: ex eo magnus eſt Deus, quem Eleutherius veneratur, & in illum ego credere concupiſco. iratus Adrianus Coroebum præcipit in eumdẽ clibanum inijci, cuius fuerat architectus, vt experimento ſuo torreretur; dum vero iactaretur in clibanum efferueſcentem, dixit, precare Eleutheri, Ieſum Chriſtum, vt nomine ſuo conſignatum me velit, ſuaque præcinctum virtute, vt Tyranni potentiam perfringam, magiſque ex eo nomen eius gentes apud omnes celebretur. Eleutherius dixit, conſtans eſto, Coroebe, in Domino Ieſu, nam Spiritum Sanctum in te manentem video, à quo in confeſſione tua, multorum exemplo firmabere: cum vero Coroebus iactatus eſſet, in igne inuiolatus manſit: ipſa ſæuitia Deo obediens auctori ſuo pepercit: ſed Adrianus furore amẽs gladio occidi iubet. Tum Coroebus, ora pro me, inquit, Eleutheri, vt effuſione 15 ſanguinis pro 15

Chriſto intinctus, efficiar chriſtianus, ſimul gladio cæſus, glorioſum certamen finiuit, ornauitque præfecturam fulgentiore prætexta.

Eleutherius autem in carcerem tradi iuſſus eſt interdictis alimentis, vbi Dei 16 ſpiritu 16

nutriebatur, cui gratias agebat, benedictus es inquiens, cæli & terræ Deus, qui iam inde a pueritia aluiſti me, iam nunc imple animum meum Spiritu Sancto, vt cibum carnis non concupiſcam, ſed ſpiritus: tu enim es qui *Eliã* in ſolitudine paniſti: tu Danieli nomen tuum leones inter occinenti prandium tranſmiſiſti: magnus es Deus, ac pius, & benedictus in ſecula. Poſt aliquot dies. Adrianus extractum è cuſtodia Eleutherium ſtatuit ad Tribunal: & quouſque te patiar, exclamat, Eleutheri? pare iam, vt viuas; Eleutherius reſpondit, miror tot, tantiſque victum te miraculis, non erubeſcere de his loqui; aude aliquid, quod pudorẽ tuum augeat. furẽs Adrianus indomitos equos quattuor ad curſum iniungit, fabricato temone ex ferro, quo igneſcente, perſtimulati equi deligatum Eleutherium per inculta, & aſpera locorum raptantes, dilaniarent, ac minutatim diſcinderent: vt currus agi cœpit, ecce tibi delapſus è cælo Angelus equos manſuefecit, ſoluitque Eleutherium, & in currum immittit, quo vehebatur, perinde vt de Tyranno triumpharet; plerique ad Chriſtum miraculo conuerſi ſunt.

3. Reg. 17. Daniel. 14.

Equis ad currum alligatus.

Sed Imperator atrociorem actus in rabiem, Eleutherium ad beſtias damnat. igitur vt in Amphitheatrum ſpectatoribus plenum productus eſt, mittitur leæna, quæ rugiens, teliquæ inſtar euolauit e cauea, mox propius accedẽs, Martyri adblandiebatur, ad eius pedes ceruicem inclinans; ne que Imperator humanitatẽ didicit ex fera. continuo educi leonem iubet, ſed qui cauea incluſus rugitu timorem adſtantibus incuſſerat, officijs deinde in Martyrem cũ leæna contendebat; ad pedes eius accurrens, in numeros inſilit, & circumplexus, nunc collum

Obijcitur leænæ, quæ Mart. adblanditur.

oſcu-

oſculabatur, nunc pedes extergebat; Amphitheatro nouis voluptatibus obſtupeſcente. ſimul excitatum eſt certamen inter adſpectantes, dictitantibus alijs, Eleutherium maleficum eſſe, alijs Deum laudibus attollentibus, cuius virtute talia miracula patrabantur; receptis feris Adrianus accerſitum Eleutherium per alloquium tentat, intelligeret tandem, quantū pro eo dij collaborarint, vt periculis eximeretur, proinde à ſtultitia ſua recederet; reſpondit Eleutherius, ſtultus es, Imperator, qui tā ſtulta loqueris. hæc omnia Dominus Ieſus Chriſtus patrauit, vt vel hinc eum cognoſceres; ſed quoniam peruicaciam tuam aduerſus lucem opponis, & gloriam eius in Deos transfers,
17 *Interitum comminatur Adriano Imper.* imperium 17 tuum ipſe euertet, & in alium trāſferet; Tunc Imperator in extremam adductus inſaniam, Eleutherij cædem imperat, qui cælum ſuſpiciens hunc in modum orauit; Domine Ieſu Chriſte, qui nullo meo promerito, ſed æterna numinis tui deſtinatione, ad hanc arenam me delegiſti, vt das certamini finem; ſi beneuolentia tua merui, da certanti coronam ex hac colluctatione, vitaque exeuntem, tribue ad te peruenire, ac te videre. hoc ſupremum precum mearum, & benignitatis tuæ erit: deinde cum ſe cruce ſignauiſſet, ceruicem 18 percuſſoribus obtulit.

Mox aucta ſæuitiæ exempla; Aderat morienti
18 filio Antia mater, digna tanto filio mater, & matre maior: cum illum rapi ad cędem videret. nihil locuta maternum, non triſtis, quod ipſa remaneret orba, non flens miſerabiliter, quod ille ſic periret, ſed gaudens, quod de fructu vteri ſui offerret Deo munus, gratulanſque Eleutherij fini: pulchram ad mortem filiū mater hortabatur, amore, lætitiaque iam iam *Filium ad mortem mater hortatur Ant.* morituri, carnifices inter, in eius amplexus ruit addita prece, memento matris, ô fili, cum beatam poſt mortem adipiſceris promiſſa pręmia fortiter pugnantibus: hæc videns Adrianus, vt intellexit Eleutherij matrem eſſe, accitam interrogabat: quo nomine appellaretur, illa reſpondit, Antia. Adrianus ait, quid expetiuiſſet damnato corpori circumfuſa, hærenſque? Antia dixit, ne ſepararer a meo pignore, ore, ſpirituque adglutinabar, atque vtinam merear pro Chriſto commori, ex eo matrem cum filio æternum victuram. Adrianus, recipies, quod optas, dixit: ne à filio ſeparere, gladius dabit: eiuſque iuſſu, iuxta cruentum iacentis filij cadauer, mater occiditur, quæ moriens Deo gratias agebat, quod nominis ſui confeſſione dignam, cariſſimo filio aſſociaſſet. Gaude Antia, & gratare ferro, quod eadem, qua filio luce, parenti cælum patefecit; neque per diem fas à filij triumphis abeſſe matrem; quæ filium tam pie, præclareque inſtituiſſet.
certamen 19 finiuere XIV. kalendas Maij, 16
Domino Noſtro Ieſu Chriſto regnante, cui honor eſt, & gloria in ſæcula ſæculorum.

Vide Animadu. fol. 27.

CERTAMEN SS. VICTORIS, ET CORONÆ.

Anno Chriſti 164 14. Maij.

Ex M.S. Codice Feltrenſi.

1 IMPP. M. Aurelio, & L. Vero, Victor
2 2 miles chriſtianus,
3 3 in Sicilia agebat; qua tempeſtate Sebaſtian' inſulæ præerat; is accepto imperatorum mandato aduerſum chriſtianos, Victorem ſiſti ad Tribunal iubet, cui Sebaſtianus, Victor,
4 Dominorum 4 noſtrorum edictis aſſentire, thus immortalibus Dijs, abiecta anili hac tua ſuperſtitione. Victor reſpondit, mortali, & interituro Principi non obedio; Ieſu Chriſti ſeruus ſum, cuius principatus ſolidus eſt, & æternus: in eo qui fideliter permanent, præparatā in cælo mercedem accipient. Sebaſtianus verò, audi me Victor, ait, & ſapiens ſis, iuſſis imperatorum obtempera, quibus Sacramento 5
5 militię religatus es, ſacrifica Dijs, alioqui dira animaduerſione mulctaberis. Tum Victor illi, quamquam homo militaris ſui, occulte tamē in corde meo Ieſum Chriſtum ſemper colui, quam ob cauſſam Diabolus mentem meam, & pectus obſidere numquam quiuit; corpus meum dumtaxat, ô Dux, in poteſtate tua eſt, animæ meæ quid facere poſſis, non video. Vnus Deus, cui ſoli ſacrifico, eius eſt Dominus; qui ſolo nutu efficit, ſeruatque omnia, deſtruit ac reſtaurat. Sebaſtianus iterum, dum nimium ſapiens videri vis ait, imprudens ad tormenta feſtinas. at ego vera, Victor inquit, in me eſſe ſentio eloquia Domini mei Ieſu Chriſti, qui in ſeruis ſuis, coram regibus, ac præſidibus ſpiritum Patris locuturum aſſeruit, quapropter ad proferenda ſupplicia promptius ingredior; mihi verò ex minis tuis, & obiectu pœnarum, creſcit in Domino ſpes felicitatis meæ.

*I*rridens Sebaſtianus, profecto, ait, ſcite loqueris, Lector ne es, 6 an Diaconus Victor reſpondit, haud equidem tali honore dign' 6
ſum; ſed vt dixi, loquitur in me ſpiritus Dei, qui

qui rectis corde, & mandata eius cuſtodientibus ſapientiam largitur. Sebaſtianus immobilem Martyris animum videns, ad ſæuitiam incitatus, toruoque vultu Victorem intuens, ecquid, ait, interitum diligis, an vitam? Victor cæleſti virtute armatus, reſpondit, interitum opto, ſi tamen interitus dicendus eſt is, quo vita ſempiterna comparatur. iratus Sebaſtianus imperat, digitos eius articulatim confringite. Sanctiſſimus Martyr erectis ad cælum oculis, dicebat, gratias tibi ago, Domine Ieſu Chriſte, in te ſperantium ſalus, qui non deſeruiſti me. Sebaſtianus ob conſtantiam Victoris, maiore percitus furore caminum ſuccendi præcipit, in quem coniectus athleta beatiſſimus, in genua accidens innoxios inter ignes orabat, & more trium adoleſcentium, parcente flamma, Dominum laudabat. poſt triduum, cum vix cinis eius ſupereſſe crederetur, ſoſpes inuentus eſt.

In ignem conijcit.

Sebaſtianus Victorem ratus ignem extinxiſſe maleficijs, veneficum acciri iubet, atque ab eo infuſum carnibus exitiabile venenum Victori tradit: cui Victor, magna eſt venenorum, & Magiæ tuæ vis, ſed longe maior eſt poteſtas Dei mei: mox oratione præmiſſa, carnes accepit: obſtupuit artifex, nec ſpiritum veneno rapi, nec turbari mentem, nec tabeſcere corpus; miraculo ergo victus, Chriſtum verum Deum confeſſus eſt, artemque 7 execratus, libros exuſſit, & à B. Victore inſtructus, in Ieſu Chriſti fide profecit.

7 Veneficus miraculo ad Chriſtũ conuertitur.

Victore rurſum adducto, Sebaſtianus dixit, ſacrifica Dijs Victor, vt prudens ſis tandem, nunc enim ſtultus probaris; ſe prudentiſſimũ, Victor reſpondit, & ſtultitiam ſæculi delegiſſe Deum, vt ſapientiam confunderet, tum Sebaſtianus, quis hæc comminiſcitur? reſpondit Victor, Paulus Chriſti Apoſtolus docuit, cui Sebaſtianus, Deus ne eſt Paulus? abnuit Victor Deus minime quidem, ſed Dei Apoſtolus eſt, qui more ſolertis architecti, iactis prius fundamentis, qui eſt Chriſtus Ieſus, diuinitus infuſa ſapientia ſuperædificans, opus ſuum abſoluit, interpreſque Dei ſcripturarum ſalutis iter nobis aperuit. Sebaſtianus iterum abijce, ait, vecordiam animi tui, & ſacrifica Dijs, alioqui tua hæc adeo compta, manuſque in dictio quentia exitio tibi erit: Victor reſpondit, vecors non ſum, ſed conſulte ago, qui Deum vnum colo: vecordes, & ſtulti ſunt, qui Deos adorãt; nam vt eorum pater Diabolus ab initio mendax fuit, & in veritate non ſtetit, ita qui verum Deum non cognoſcunt, cæci ſunt, & in mendaciorum tenebris oberrant; laceſſitus iis Præfectus, dixit, diſrumpite neruos eius. Victor autem in tormento, infractio, inquit, iſta neruorum eo me dolore afficit, quo quempiã ſolet ſpina, dum è pede detrahitur, atque dolor ea euulſa demitur, ita lacerum me, pro fide Ieſu mei, iucunditas mentis, & quies maxima conſolatur. Sebaſtianus addit, infundite feruens oleum in ima corporis. ſed Victor in pœnis quieſcens dicebat, quod meridie præ nimio æſtu laboranti viatori ſolatium affert aquæ frigidę potio, hęc mihi refrigeratio a feruido oleo præſtatur: ardentibus ſubinde lampadibus eius corpori admotis, illæſus, ac firmus in fidei confeſſione perſtabat.

Sebaſtianus, quamquam virtute Martyris ad crudelitatem accenderetur, dolos tamen aggreditur, vt quem non potuiſſet aſperis à propoſito reuocare, ſimulata lenitudine in errorem pelliceret: igitur blande alloquitur, adhuc miſeret me tui, Victor; quo circa non poſſum te non hortari, vt dimiſſa muliebri hac ſuperſtitione, Dijs immoles: hac ratione illorum gratiam inibis, & à diris cruciatibus, quibus obnoxius es, prudens te liberabis. Victor reſpondit, non tuæ Præſes, ſed Dei mei volũtati obtempero, qui corporis, & animæ poteſtatem habet; illi offero me holocauſtum mundum, & hoſtiam viuentem. Sebaſtianus quid agat? ad feritatem redit: & afferte, dixit, calcem cum aceto, & eliquatam in os eius infundite; Victor dum id fieret, acetum illud ait, & calx pro Domino meo Ieſu Chriſto, dulciora mihi fauo mellis videntur. Sebaſtianus rurſus addit, eruite illi oculos; ſed iis effoſſis, Victor dixit: quid magnum fecisti? abſtuliſti corporis oculos, qui vanitatem vident, ſed oculi cordis quos auferre non potes, verum lumen intuentur; quin amiſſo viſu corporis, acutius, clariuſque creatorem ſuum mentis lumina contemplantur.

Sebaſtianus Victorem animaduertens, quò acrius torqueretur, eo fortius inualeſcere, in hæc turbidus erumpit, quid te iſ perditum, mulier? quid me inſana iſta tua pertinacia exacuis ad atrociora tormenta? cur Dijs non ſacrificas? Victor reſpondit, fac, vt lubet, ope Domini mei Ieſu Chriſti, tormenta tua non timeo: Idola tua, vt vana ſemper deteſtabor. Præſes vrget, verſis pedibus eum ſuſpendite; quod factum eſt: ſed è naribus defluente ſanguine, ita triduum in Dei laudibus perſeuerauit: milites verò, quibus cuſtodia demandata erat, mortuum exiſtimantes, vt de eo cognoſcerent, accedentes cœcitate oculorum repentina obruuntur: quod cum Victor intellexiſſet vt eos collustraret veri Dei cognitione, quem in ſeruis ſuis perſequebantur, in nomine Dei mei, inquit, Ieſu Chriſti, propter quem patior aperiantur oculi veſtri. his dictis, cum Victor, tum milites ſtatim lumen receperunt: audito miraculo, Sebaſtianus rem magicis artibus tribuens, confuſus, & gliſcente ſæuitia violentius continuo carnifices excoriare 8 Victoris corpus iubet: dum illi propere exequuntur, quod impie mandatum erat, Victor dicebat, quamquam corium corporis ferro detrahitur, attamen non adimitur menti Chriſtus, ſed fides integra perſeuerat: Dominus me fortem faciat, vt ſuſtineam ſæuitiam tuam.

Verſo in terram capite, per triduum ſuſpenditur.

8

Ceterum dum Victor gluberetur, cuiuſdam militis 9 vxor cui Corona nomen, ingenuis orta natalibus, annos fere 17. nata, Martyris in carnificina illa conſtantiam admirata, & quæ per illum mirabiliter Deus operabatur, chriſtianam eſſe ſe, quod diu præ timore occultauerat, palam confitetur, atque his Victorem alloquitur, Præfecto, ceteriſque exaudientibus, Beatus es, Victor, & beata ſunt opera tua, ſancta, & acceptabilis eſt immolatio tua: eſto fortis, victoriæ inſignibus iamiam decoraberis: en coronæ duæ, quas cerno, deferuntur è cælo, quarum altera, illuſtrior ac maior, capiti tuo per duodecim Angelos imponitur;

9

nitur; alteram, quæ minor eſt, mihi ſentio reſeruari; nam licet ſim vas infirmum, eam tamen fortitudinem *Ieſus Chriſtus*, quem veneror, mihi præſtabit, qua conſors in cælo eſſe poſſim fortium athletarum, qui validiore vi depugnant: ſed præfectus cum Chriſti vitem, quam ſuccidere tormentis conabatur, nouello palmite ſuccreſcentem videt, inops conſilij hęret, æſtuatque, ad feritatem, ac cædem effrænate incitatus; ſed eodem, quo illuc ruit, impetu repellitur. adducta igitur Corona, Sebaſtianus dixit, tu ne muliercula contemptiſſima, nobis audientibus, chriſtianam ſuperſtitionem palam confiteri audes? quam te aſſeris? Corona reſpondit, Chriſtiana ſum. Sebaſtianus quærit, nupta es, an innupta? Corona verò, iam annus eſt, & menſes quattuor, ait, cum nupta ſum: tum præfectus, cur te perdis incautam, errore mentis deprauatæ? Corona reſpondit, mortalis, & corruptibilis ſponſi ſordes abhorreo, vt immortali, ac ſempiterno ſponſo Ieſu Chriſto, merear coniungi. Sebaſtianus Præſes, quam compte inquit, loqueris? adora Deos, alioqui diro te cruciatu diſcerpendam dabo. illa verò Deos tuos non colam; ſed vt Corona vocor, ita à Deo meo coronari exopto. tum Præfectus ira excandeſcens, iubet Coronam 10 dimiſſis arborum ramis diſtractam exſcindi; quibus per vim coeuntibus alligarunt carnifices, & dum violento impetu remittunt, laniatum corpus in partes duas diſcerpitur.

10 Corona arboribus diſtractaum.

Sebaſtianus Præſes, vt ſpectaculum Coronæ vidit, feræ rabie ſanguinem ſitiens, in Victorem gladio animaduerti iubet. lætus eo nuntio B. Martyr, Deo gratias agebat, qui cæleſtem ad patriam illum vocaret, vbi nullus eſt metus tormentorum, ac mortis, ſed lętitia ſempiterna manet. Deinde ad carnifices verſus, ceteroſque adſtantes, ingens enim multitudo conuenerat, pœnas ſcelerum prædixit, quas Deo perſoluturi eſſent, aſſerens, Siciliæ legatos 7. die, carnifices 12., Præſidem 24. morituros. poſtremum de ſe ita loquutus, corpus meum extera hac in terra haud diu ſepultum erit: poſt triennium venturos, qui tranſuehant, oro vos, in patriam meam transferri, ne prohibete, vt ſepulchro, quod mihi viuens poſui, condar: quibus dictis, à carnifice decollatus eſt. è vulnere ſimul ſanguis cum lacte emanauit, ita Martyres inuicti pridie Idus Maias glorioſo certamine triumpharunt. B. Victoris 11 corpus, vt is prædixerat, è Sicilia in vrbem Feltriam à ſuis delatum eſt, plurimi vero è ſpectatoribus, quorum animis iam chriſtiani nominis amor inhæſerat, mirabilia cum viderent, quæ in Sanctis Martyribus fecerat Deus, comprobataque euentu, quę B. Victor prædixerat, ardentius nomen Domini noſtri *Ieſu Chriſti* profitebantur, cui honor, & gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.

11 Corp. Feltriam Ital. vrbem deportatur.

Vide Animadu. fol. 30.

Anno Chriſti 204. 23. *Maij.*

DE
SS. MARTYRIB. BENIGNO ET EVGARIO

ATROCISSIMA perſequutionis tempeſtate contra Eccleſias excitata à Seuero Imperatore, eiuſque impio edicto in Siciliam perlato, plerique Chriſti athletarum pro pietate fortiter decertauere, eximij inter ceteros extitere Eugarius, & Benignus in Vrbe Syracuſarum, qui cum Dæmonibus ſacrificare nollent, per Beatum Martyrium, & confeſſionem nominis Ieſu Chriſti glorioſe mortem oppetiuere; eorum feſtus dies peragitur in Eccleſia Syracuſana die 23. Maij, neque aliud hactenus de his Martyribus reſcire potuimus. monumentum verò iſtud debemus, qui libro Lilio, quem de perſequutionibus eccleſiæ in vulgus dedit, hæc ſcribit. *Syracuſis in perſequutione Seueri Sanctorum Martyrum Benigni, & Eugarij.*

✠

DE

Anno Chriſti 238. 17. Apr.

DE SS. MARTYR. ISIDORA, ET NEOPHYTA

ISIDORA, & Neophyta Martyres Leontinæ, ſorores ingreſtuppe nobiles; altera Beatæ Theclæ mater, altera S. Neophyti Leontinorum Epiſcopi. Cæteribus eccleſiæ perſequentibus, Armato Siciliæ Conſulari chriſtianæ religionis accuſatæ, comprehenſæque, cum nulla atrocitate tormentorum adduci poſſent, vt Dijs ſacrificarent, profuſa vita, illuſtre fidei teſtimonium Ieſu Chriſto dixere. Neophytam 15. Kal. Maij obijſſe referunt Acta, de Iſidora autem tacent; ſed credi facile poteſt eodē die ambas ferro interemptas fuiſſe: corpora in Antranis condita ſunt, quod eorum erat ſuburbanum; quo loco florente pace Imperatoris Gallieni principatu, Thecla filia templū ædificauit Sanctis Martyribus Iſidoræ matri, amitæque Neophytæ. fortunarum par ſororum, non tam generis, opumque, & vitæ, quam claritudine mortis pro Chriſto obitæ commemorandum. Iſidoram, & Neophytam, dum Maximini furor in eccleſiam debaccharetur, ſublatas credo hac coniectura. Anno ſecundo Decij Imper., qui fuit Chriſti ducenteſimus quinquageſimus tertius in Sicilia Conſularis fuit Quinctianus, qui S. Agatham interemit; eo vero menſe Februario diuina vltione extincto, ſubrogatus eſt Tertullus, qui eodem anno Maio menſe, Sanctos Alphium, Philadelphum, Cyrinum, & Epiphanem occidit; non videtur ergo inter Quinctianum, & Tertullum Præſes alius adeo breui tempore interceſſiſſe: Iam cum Acta Sanctorum Alphij, & ſociorū Armatum Conſularem dicant rexiſſe Siciliam ante Tertullum, non tamen proxime, ſed ante Quinctianum etiam præceſſiſſe interpretor. quod verò Imperatoribus Gordiano, & Philippo, qui imperium ante Decium adepti ſunt, ſumma pax fuerit, exiſtimauerim Armatum in tempora Maximini, qui Gordianum præceſſit incidiſſe, ac tum feliciſſimas ſorores Iſidoram, & Neophytam ſuſtuliſſe.

Anno Chriſti 238. 1. Nou.

PLVRES SS. MARTYRES IN MONTE SVPRA MEGARAM.

ARMATO Siciliæ Præfecto eccleſiam Siculam vexante, plures chriſtianorum martyrium conſummauere in Monte, quā fluuius Aſſiā præterfluit, inter veterem Megaram, & Morgantium. in eo monte latebræ erant; in quibus chriſtiani metu perſequutionis occultabantur; quod vbi cognitū eſt Armato Conſulari, qui per eos Siciliæ tractus tum verſabatur, comprehendi à militibus iubet. conſtanteſque in Chriſti fide, alios igne viuos combuſſit; alios autem varijs modis interfecit. cœtus ille non virorum modo, ſed mulierum fuit; nomina in vitæ libro conſcripta ſunt. eorum memoriam Inſulæ cladibus diu ſepultam, vt excitaremus, & honoraremus, Sanctiſſimo Domino Noſtro Paulo Quinto placuit, Martyres de Monte appellare; in officio Sanctorum Cleonici, Stratonici, & aliorum ab eodem Pontifice approbato anno 1611. hæc illorum Martyrum laudes complectuntur. [Armatus Leontinorum Præfectus furentibus in chriſtianos Imperatorum decretis, fœdam in ea vrbe, & finibus, præcipue iuxta Megaram, Martyrum inſtituit carnificinam.]

Anno Chriſti 251. 23.Mart.

DE
SS. MARTYR. NICONE, EIVSQVE DISCIPVLIS CXCIX.
IN GRAECORVM MENAEIS.

1 SANCTVS 1 Nicon floruit ſub tempora Quinctiani Præfecti, ex Neapolitanorũ 2 regione oriundus, facie ſane liberali, aſpectuque præclaro iuxta
2 ac hoſtibus formidoloſo, patre quidem ethnico, matre verò chriſtiana naſcitur. bello 3 autem
3 maximo conflato, cum vehemens prælium iã iam ineundum eſſet, matris monita animo probè tenens, & ex intimo præcordiorum receſſu ſuſpirium petens, primùm implorato Ieſu Chriſti auxilio, deinde venerandæ Crucis 4 ſigno munitus, in confertiſſimam hoſtium aciem ſeſe conijcere non dubitauit; ac partem gladio cædens, alios haſta confodiẽs non ante, poſitis armis deſtitit, quàm omnes in fugam conuerteret, & huc illuc palantes diſ ijceret. omnibus itaque egregij facinoris admiratione percuſſis, rebuſque belli proſpere atque ex ſententia cedentibus, ipſe cum ceteris omnibus, domum reuertit. ibi cum de propoſito ſibi fine matri indicaſſet, ad Conſtantinopoiis 5 oram nauigat; interim ad Inſulam, quam Chium appellant, delatus, quemdam in montem ſecedit. eo loci ſeptem dies commoratus, ſeque ieiunijs, vigilijs, ac precationibus ſedulo exercens, cælitus ab Angelo monetur, in litus quam primum deſcendat, cum eo baculo, qui ab eodem auminis interprete ſibi fuerat delatus; tum ille è veſtigio in litus concedens, inuentum nauigium conſcendit. biduoque in Gani 6 montem appellit, ibi opportune præſto eſt in Monachi habitu Epiſcopus, qui hominem manu prehendens, in ſpeluncam, vbi ipſe habitabat, deducit, ac cũ rite chriſtianis rebus inſtituiſſet, in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, Niconem ſacro lauacro tingit, ſacris illum myſterijs incitans. ac tribus poſt annis, Sacerdotem, mox Epiſcopum 7 conſtituit. ſed cum omnium monachorum, qui ad eum conuenerant (erant ij numero centum ſupra nonaginta) præfecturam ſuſcepiſſet, Mytilenem cum omnibus venit. inde in Italiam traijcit. hic cum matrem inuiſiſſet, eiuſque funus curaſſet, in Siciliam aduehitur. Qua in Inſula, in Tauromenii montem habitaturus concedit, nouem alijs ſibi etiam adiunctis. Verum enim verò Præfectus. vbi ad ſe perlata ſunt ſancti viri facta, de repente omnes coram ſe ſiſti iubet. Qui interrogati, humi omnes proiecti, porrectique plagis primum impoſitis, dein gladio trucidantur. At Sanctus Nicon à quattuor lictoribus protentus, ardentibus corpori facibus admotis, vſtulatur; poſt iumentis alligatus per terram raptatur, & ab edita ſpecula præceps agitur. Os ſaxo frangitur, lingua abſcinditur, demum gladio caput amputatur, atque hunc finem habuit illius beata confeſſio.

Signo Crucis armat' hoſtes profligat. (4)

Baptizatus fit Preſbyter monachis præficitur. 7

✠

Vide Animadu. fol. 34

IN
S. NICONEM MARTYR.
HYMNVS
SANCTI IOSEPHI
HYMNOGRAPHI.

ASCETICO certamine Cacodæmona cum ſuperaris, iure optimo athletico decore coronaris, Deoque iam aſſiſtis, cum pro nobis deprecaris, qui te Sancte Nicon, veneramur.

Virtute eius, qui infirmas vires noſtras confirmauit, corroboratus, præclare te in bellis ante geſſiſti, ac victoriæ palmâ adeptus ad Chriſti baptiſma accurriſti.

Beatiſſimus diſcipulorum tuorum cœtus, martyrio decoratur prius, vir ſapientiſſime, exercitationibus illuſtris, & in geminis certaminibus geminis coronis redonatus.

Porta, Domine Ieſu, qua te nobis tuliſti, te inquam & ortum, & ſolem, & lucem myſtice appellatum, ſupra naturæ modum genuit, duplicis naturæ Deum, & hominem.

Militia ſpiritali accinctus, diuinum exercitũ, Chriſti martyr, ad certaminis ſtammata armauiſti.

Cum per aſceticam diſciplinam corpus cruciauiſſes primum, glorioſe martyr, ſacris concertationibus veluti flagellis Dæmonum cater nas exterminaſti

Ab orientali plaga, quaſi ſtella, Nicon, profectus ad occidentem perueniſti, vbi per mortem occidis, & ad Chriſtum exoreris.

Diuinis genitricis tuæ ſermonibus, lux præclariſſima tuo cordi illuxit; & ſacri baptiſmatis ſplendore illuſtratus, in monachorum cœtum adſcriptus es, mox te ſequentium, & dux & lumen appellatus, quibuscum Deum precibus flecte, vt miſericorditer nobiſcum agat.

Cæleſtibus illuſtrationibus te gaudio cumulantibus, tormentorum fluctus illæſus peruaſiſti, Nicon admirande, & nices, hoc eſt victoriæ coronam, martyr condigne, retuliſti.

Rebus præclariſſime geſtis decoratus, quaſi aſceta concertaſti, prius animi libidines, deinde corporis, concertatione interimens, Dæmoniacas acies in fugam conuertiſti.

Scuto pietatis hoſti teterrimo vos oppoſuiſtis, Dñi, & morte obita, inſigni gloria aucti eſtis. iccirco magna lætitia delibuti, clamatis gloria tuæ virtuti, Chriſte altiſſime.

Diuinis genitricis tuæ adhortationibus bene edoctus, vim, virtutemque Sacroſanctæ Crucis in bello expertus es.

Vita, quam traduxiſti, diuine, ac verende Pater, virtutum lumine coruſca, habet etiam certamen quaſi quoddam ornatiſſimum decus.

Ab oriente inſtar ſplendidiſſimi ſolis ortus, cum diſcipulorum quaſi ſtellarum choro in occidentem profectus, veſtris illum radijs illuſtratis.

Sacri cruoris effuſione, ſancte marty r, inſtar diluuij idololatriæ maria exundauere, ac profundo certaminum, crudelem, vafrumque ſceleris adinuentorem ſuffocauiſti.

Quaſi lilia in virtutum prato effloruiſtis; & vt ſuaue olentes roſæ, è martyrij decore noſtris cordibus odorem exhalatis, certatores diuina virtute afflati.

Inſtar auri, verberibus probatus diuine vir, te ſtabilem virtutis turrim præbuiſti, ac Dæmonum conatus, impetuſque propellens, clamabas: Benedictus Dominus, Deus meus.

Denique & poſt mortem corpus tuum, martyr, proiectum diuinos curationum ſplendores emittens, Dęmonis fraudem caſſam, irritamque reddidit, vt qui impellente diuina virtute, fecerit te omnibus conſpicuum.

Diuinis te totum nutibus, beatiſſime, tradens, corpus diris flagellis cædendum fortiter præbuiſti: ac proinde coronatus nunc, quem tantopere expetiuiſti, in cælo rerum omnium potenti glorioſus adſiſtis.

Omni ratione vtentium gregem paſcens, pater ſapientiſſime, à ſpiritalibus lupis incolumem, indemnemque ſeruauiſti. Demum cum ijſdem ad cæleſtem manſionem tranſmigraſti, vt omnium opifici adſiſteres.

Inextinctam ferens in corde flammam, ſacrique certaminis ſanguine, velut humore altam, depaſtamque, tranſiſti, tum in non manufactum domicilium, clamas: Benedicite omnia opera Domini Domino.

Aſcetarum, æque ac ſacrorum Athletarum ornamentum præ te, ſancte vir, tuliſti. in vtriſque enim admirandis tropheis cum aduerſus hoſtem fortiter ſtetiſſes, ingentem gloriam reportaſti clamans, omnia opera, laudate Dominum.

Sanguine animas cruentaſti, ſancte vir, & ad diuinum zelum magno animo inſurgens cicatricibus, quaſi gladijs Dæmonum aciem percuſſiſti, cum veram in te nominis notionem, Nicon, oſtenderis. ideo clamas, Benedicite, omnia opera Domini, Domino

Vidit te cicatricum decore efflorentem, & martyrij ſanguine purpuratum coronarum diſpenſator, teque ingenti, diuinaque lætitia exſultantem, Nicon, ad ſecum habitandum accivit.

O quam

O quam ingenti, amabilique deſiderio Dominum, Nicon, ardebas. ò calidum pectus diuino igni ſuccenſum: ò admirabile certamen, quod te cæleſtibus adiunxit.

Te in eccleſiæ faſtigio, perinde atque magnum ſolem cum habuerit certatorum multitudo, veluti ſtellæ diuino lumine circumfuſæ, vniuerſum terrarum orbem radiatis ſplendoribus, tecum vna colluſtrant.

Ad puriſſimas cæli regiones ſublatus es, martyr ſanctiſſime, duplicem Martyrum centuriã veluti chorum, afferens coronarum largitori, quibuscum vna memineris eorum, qui hodiẽ ſacram veſtri memoriam colunt.

Vide Animadu. fol. 35.

MARTYRIVM
SS. MILITVM XX.

Anno Chriſti 253 10. Dec.

Ex Actis SS. Alphij, & Sociorum.

1 PERSEQVENTE 1 Chri-
ſtianos Decio, Sanctos
Milites viginti abiurata
Deorum ſuperſtitione, &
Viginti milites. Imperatoris impij militia
Chriſto Sacramentum di-
xere; fuerunt pars agmi-
nis, in cuius cuſtodiam
traditi ſunt à Tertullo iudice SS. Confeſſores
Alphius, Philadelphus, & Cyrinus, vt Leonti-
nos Tauromenio perducerentur: eorum au-
tem victi miraculis, chriſtianam fidem acce-
Victi miraculis. pere. viderant in itinere graue iugum Alphij,
Philadelphi, & Cyrini ceruicibus impoſitum
vehementi orto turbine, delapſoque cælitus
ſplendore, ablatum, & in pelagus actum: dein
Symæthum amnem imbribus auctum, & cun-
cta raptantem, precibus detumeſcentem ger-
manos fratres citra noxam traieciſſe: contra
vero milites octo, qui ad traiectum amnis im
probe eos impellerent, abreptos, aquiſque
hauſtos: demum in ipſo Leontinorum ingreſ-
ſu, afflictum à Dæmone puerum liberaſſe. hæc
aliaque eiuſmodi poſteaquam videre, diuina
luce illuſtrati, ad reliquos verſi milites, con-
clamant; chriſtiani ſumus; ligate nos. cum
dicto ab equis deſcendunt, proiectiſque armis,
adiunxere ſe Sanctis fratribus. igitur ex Con-
feſſorum cuſtodibus, Chriſti confeſſores effe-
cti, ad Alexandrum Tertulli adſeſſorem ad-
ducuntur, qui ſpoliatos honore militiæ in
2 cuſtodias 2 coniecit, vbi à Sanctis Alphio,
Philadelpho, & Cyrino imbuebantur chri-
ſtianis inſtitutis, & ad certamen confirma-
bantur.
3 Tres 3 poſt menſes cum Tertullus Leon-
tinos rediſſet conuocato ad prætorium popu
lo, viginti milites duci ad ſe iubet: alacres ad
quæſtionem omnes venere, tùm Tertullus quiſ
nam vos, ait 2 Deorum beneuolentia dimo-
uit? vnus autem ex eorum numero, cui nomen
Mercurius, ore omnium reſpondit: in tene-
bris hactenus iacuimus, nec Deum noueram',
qui cælum, terramque, & omnia procreauit,
iam nunc illuxit nobis Chriſti gratia per eius
ſeruos Alphium, Philadelphum, & Cyrinum;
ideoque ſimulacrorum errorem reſpuimus. ne-
que illa amplius veneramur. non enim Dij
ſunt, ſed idola ſurda, quibus ſimiles fient, qui
ſine ſenſu adorant. hoc certum, Tertulle, fi-
xumque animo eſt, emori potius, conciſo
tormentis corpore, quam Deos colere ina-
nimes. habemus ſpectatorem certaminis Chri
ſtum, qui pugnantibus opem feret, morientes
coronet. his auditis Tertullus 5 præcepit ſu- 5
blime ſuſpenſos palmarum 6 funibus acriter 6
cædi, quoad eorum viſcera in terram effun-
derentur. ſed aſpectus ipſe ſupplicij erat inci-
tamentum virtutis, & patientiæ. in palmis, in
quibus cædebantur, ad cæleſtes palmas inflam
mabantur.
Verum Tertullus, vt milites conſtantes vi-
dit, initia 7 dixit, hæc tormentorum ſunt, quæ 7
inſuper augebo, quoad Dijs ſacrificetis, iuſſiſ-
que Imperatoris obtemperetis. Beati milites
reſpondere: ſæui, impie, vt libet. Chriſtiani
ſumus. tormentis omnibus ſuperiores, ſi lania-
ueris, numquam mentem mutaueris, nec per-
ſuadebis, vt Chriſtum eiuremus. tum Tertul-
lus gladio 8 in eos animaduerti iubet. ducti au 8
tem ſunt extra vrbem, in locum, qui Theope
nuncupatur. vbi cum orantes dixiſſent. Do-
mine Deus, accipe animas noſtras, à carnifi-
cibus capite plexi ſunt, quarto *Idus* Decem-
bris. corpora in obſcurum quemdam locum
proiecta; vbi puteus erat lapideus inſectus.
Verum Beata Thecla, quæ morientibus adfe-
rat, pecunijs ad Tertullum miſſis per Alexan-
drum eius Conſiliarium, facile impetrauit, vt
eductos è puteo Sanctos Martyres extra vrbẽ
ſepeliret. quos lineis 9 inuolutos, pretioſiſque
veſtibus in ſuburbano ſuo Antiano condidit,
vbi poſt obitum Tertulli, eccleſiam ſuperædi-
ficauit, quæ Sanctorum Viginti militum ap-
pellata eſt, ad Dei Gloriam, qui viuit in ſæ-
cula.

Vide Animadu. fol. 36.

1 Anno Chriſti 253. 5. Febr.

1

MARTYRIVM SANCTÆ MAGNÆQVE CHRISTI MARTYRIS AGATHAE

Ex M.S. Vaticano Græco verſum.

2 DECIO 2 Cæſare
imperij Romani
clauum tenente,
3 Quinctiano 3 Si-
cilienſi Prouinciæ
Præfecto, promul
4 gatum 4 eſt edi-
ctum, vt quicum-
que Sacroſanctã
Chriſti religionẽ
colerent, acerbiſ-
ſimis ſupplicijs plecterentur. erat ea tempeſta-
5 te Agatha magni, excelſique animi Virgo 5
Agatha Panhormi inſigni, præclaroque genere nata:
Pan. nata. hæc ſimul inaudiuit tam impium edictum cir-
cumferri, patriam generis claritudinem, glo-
riam, atque adeo breuem, caducamque vitam
nihil penſi habens, ad præclara Chriſti certa-
mina ineunda ſeſe fortiter armauit. Sed Quin
ctianus præfectus cum D. Agatham forma,
ſpecieque liberali eſſe cognoſceret, adeo vt
ſuas æquales omnes longiſſime anteiret, ſecũ
ipſe cogitare cœpit, qua ratione integerrimã
Virginem comprehendere, & ad ſuam ſentẽ-
tiam pertrahere poſſet; nec iam à nefario cõ-
ſilio vnquam animum àmouebat, donec effre
natæ libidini faceret ſatis. Quare nobiliſſimã
6 Chriſti ancillam eo prætextu, 6 quòd Chriſto
nomen dediſſet, à militibus comprehendi, co-
ramque ſe perduci mandat. porrò ea morum
elegantia, orationiſque vi pollebat, vt addita
etiam tam inſigni formæ præſtantia, quicum-
que ipſam intuerentur, in ſui admirationem
raperet, victoſque ſibi deuinciret. Quinctian'
vero cum amoribus, otioque eſſet deditus, ma
gno videndæ Virginis deſiderio tenebatur,
adeò vt libidinis ardor omnem illi mentem
eripuiſſe videretur. his itaque rationibus, vt
diximus, Quinctianus furijs incenſus compre-
hendi à militibus Agatham iubet; qui quidem
Catana profecti ad Sacroſanctam Virginem
adeuntes, à Cæſare, inquiunt, atque adeo ab
ipſo Præfecto decretum in te promulgatum
eſſe ſcias, vt quæ neque Dijs, quos Cæſar co-
lit, ſacrifices, nec eoſdem more patrio vene-
reris; nunc age iam, te illis rite ſacrificaturã
pollicere. ita enim fiet, vt ingenti cum hono-
re, pompaque inſigni, à nobis ad præfectum
adducaris. Verum Agatha, Virgo Sanctiſſima
cæleſti ope ſuffulta, non terrena quidem, ſed
fabricata à ſuperis arma induit contra Tyran
num fortiter dimicatura; vrgentibus enim
profectionem lictoribus, eamque Tyranno
quamprimum ſiſtere maturantibus, domum
ingreſſa, erectis in cælum oculis, hæc dixiſſe
fertur: Domine Ieſu Chriſte, probè noſti ſtu-
dium, amoremque erga te meum, quamque
prompto, alacrique animo in arenam, pro tui
nominis gloria, deſcendam; in hoc certamine
te mihi ducem præbe. iam enim nunc Tyran-
ni vim à continentia noſtra video victam, pro-
fligatam, extinctam, conculcatam. da Domi
ne Ieſu, (te enim vehementer etiam atque
etiam rogo,) da ad tui nominis gloriam, cu-
ius ope, ac patrocinio vitam [illegible]am ſanctè,
pudicèque instituí, vt Diabolum contra me
bellum meditantem vincere, ac debellare me
rear; neque deſpexeris lacrymas noſtras affa-
tim manantes. hæc precata cum eſſet, Panhor
mo 7 tamquam murus firmiſſimus, ac mu- 7 Vitæ illi[illegible] ſolatia [illegible] atrum.
nitiſſimus egreditur, ac per quam lubenti ani-
mo cum lictoribus ſe dat in viam. tum ſecum
animo virtutis pulchritudinem reputans, di-
cebat; primum equidem Chriſti Domini vir-
tute, atque auxilio, pro ſeruanda corporis ca-
ſtimonia, fortiter decertaui; deinde malo-
rum omnium auctorem, prauarumque vo-
luptatum humano generi ſatorem deuici, ac
pedibus conculcaui: Tu verò perditiſſime, ac
veritatis hoſtis infeliciſſime; an non vides, in
quo dimicatura ſim theatro, id ab interitu eſ-
ſe liberum, vbi viri iuſti, cæleſteſque ſpiritus
voluptatem, lætitiamque hauriunt incredibi-
lem, vbi immortalem præpotentis Dei filium
innumerabili Angelorum multitudine ſtipa-
tum habeo noſtræ pugnæ ſpectatorem. hæc
ſecum ipſa dicens, oculos quidem, lacrymis
rigabat, animo verò Deo gratias agebat. Ve-
rum ad quemdam 8 fluuium, vbi pons eſt cum 8
perueniſſet, leuiter in lapidem offendit, quo
9 calceamenti corrigia diſſoluitur; tum in 9
eodem lapide pedem figens eam deligauit; at- 10
que 10 is profecto lapis veſtigium ſeruat 11 11
noſtra ad vſque tempora, oleum ſcaturiens.

illa

[illegible] retro conuerſa cum neminem virum,
[illegible] eam ex ciuibus, qui eam deducebant,
[illegible] reſpiceret (iam enim omnes illam
[illegible] ingenti animi dolore percuſſa,
[illegible]: Domine Deus Omnipotens,
[illegible] infidelitatem, qui
[illegible], pro tui nominis gloria certamen
[illegible] fidem minime habuerunt, magnum
[illegible] oſtendit. con[illegible] eo loco ſterilis
[illegible] quæ Panhormitanorum animos
[illegible] notaret. Sed Agatha ſimul Catanā
12 venit, iubet præfectus cuidam 12 matri fami-
13 lias [illegible] 13 Aphrodiſiæ, cui in ipſo æta-
14 tis flore erant 14 Filiæ quinque, ad triginta
Quinct. Aphrodiſiæ[illegible] Virg. tradit. dies tradi, vti ſuo exemplo, ac verborum le-
nocinijs eius animum corrumperent, & ad
Dijs ſacrificandum pellicerent. & hæ quidem
nunc magnos honorum, ac decorum gradus
pollicentes, nunc minas intentantes, ſpera-
bant Sanctiſſimam Virginem ad Deorum cul
tum pertrahere. quibus artibus, cum conſtan-
tiſſimum illius animum perſtringere, ac diſſol-
uere enixe tentarent, ijs generoſa Chriſti
Martyr ita reſpondit: mens, atque propoſitū
meum in petra fundatum firmiſſime hæret,
proinde neque vnquam ſeparari, ac diſtrahi
poteſt a charitate Chriſti. veſtrum omnium
verba ſunt ventorum flatibus ſimilia, ſermo-
nes inſtar pluuiarum, minæ veluti currentes
amnes, quibus omnibus in noſtram domum
irruentibus, eamque euertere tentantibus,
nequaquam concuſſa aut ſuo loco potuit dimo
ueri, vt pote in Chriſti petra bene fundata.
hæc dictitans, perpetuo lacrymarum imbre
ſinum perfundebat; quemadmodum enim
Ceruus deſiderat ad fontes aquarum, ita eius
anima in certamen deſcendere, ardentiſſimo
deſiderio æſtuabat, promptum, alacremque
animum paratum habens ad omnem quam-
uis acerbam [illegible] tormentorum, ac cruciatuum
vim, dum pro Chriſti fide patiatur, perferen-
dam. Quæ cum ita eſſent, animaduertens A-
phrodiſia [illegible] firmiſſimum, inuictiſſimumque Vir-
ginis propoſitum, ad Quinctianum adiens,
facilius, inquit, eſt ſaxi duritiem emollire, ac
frangere, aut ferri rigorem in liquidum plum
bum conuertere, quam huiuſce puellæ animū
a Chriſti amore abducere, atque auocare; ne-
que enim ego, ſimul & filiæ meæ dies, noc-
teſque [illegible], modo illam monen-
do, modo hortando; ego margaritas, inſi-
gnes ornatus, veſteſque peregrinas; ego in-
gentem auri vim, ego præclaras domus, amœ
na ſuburbia, ego mancipiorum familiam an-
te eius oculos ponebam: ſed illa omnia hæc,
velut humum pedibus conculcans, perinde
atque non eſſent, pro nihilo ducit. Tum verò
15 Quinctianus ira ſuccenſus, in ſecretarium 15
16 eam iubet adduci. ſedenſque 16 in Tribunali,
quæ, inquit, genere nata es? tum Agatha, non
17 modo 17 nobili, illuſtrique genere progna-
Quinctiano cedit ad pugnam. ta ſum, ſed propinquos etiam habeo multis di
uitijs affluentes: Quinctianus dixit, ſi nobilis,
atque adeo illuſtris es, vt prædicas, cur mo-
ribus ancillam te præbes, ac præſtas? S. Aga-
tha reſpondit: recte dicis, cum etenim ancilla
ſim Chriſti, quid cauſæ eſt, cur non præ me
feram ancillā? ibi Quinctianus, cum ingenua,
ac libera es, cur te ſeruam autumas? & Aga-

tha; ea apud nos nobilitas, & gloria cenſetur,
cum quis ſe ſe Chriſti ſeruitio mancipauit.
Quinctianus ait; quid quod igitur nos liberta-
tis compotes non ſumus, qui Chriſti iugum,
ac ſeruitutem deſpicatui habemus? dixit Aga
tha, ſane verò in eam ſeruitutem eſtis adduc-
ti, vt non modo ſcelerum ſitis mancipia, ſed
deteſtanda etiam, nulliſque aucta ſenſibus ſi-
mulacra vana religione colatis. honorem, qui
vni Deo debetur, mutis lapidibus, ac lignis
impendentes. Quinctianus ait, quoniam per
amentiam in Deos conuicium iecisti, an non
poteris illis dare ſupplicium? ſed antequam
meorum tormentorum vim experiaris, dic
qua gratia, a Deorum cultu tantopere abhor-
reas? reſpondit Agatha, ne dixeris Deos, ſed
Dæmones potius, quorum 18 ora in æs cō- 18
uertere ſoletis, quorum marmoreos, aut fic-
tos è gypſo vultus inauraré. mox Quinctia-
nus, meliorem mentem, voluntatemque ha-
beas velim, ſinaſque perſuaderi, vti Dijs tan-
dem ſacrifices: quod niſi præſtas, varijs ſup- Sapientia Virg. victꝰ tranſgreditur ad ſupplicia.
pliciorum generibus cum ceteris capite dam
natis te mulctandam eſſe ſcias; cumque tuæ
familię ſplendorem per ſummum dedecus iā
obſcuraueris, tandem aliquando magnis Dijs
mutata ſententia ſacrificabis. dixit S. Agatha
ſit tibi Dea Venus in vxorem, tu verò ſicut
Iuppiter Deus tuus. hæc audiens Quinctianus
Virgini colaphum impingi mandat, ac ne, in-
quit, confidentiſſimis verbis, iniuriam, contu-
meliamque in Præſidem iacias; cui Agatha,
cur eorum numero adſcribi recuſas, quos tuos
tibi Deos eſſe memoras? Quinctianus dixit,
iam vero planum eſt, ingenti te cruciatuum,
ac pœnarum deſiderio teneri, vtpote quæ tuis
me conuicijs ad id venire compellas. D. Aga-
tha, ait, equidem admirari non deſino, quod
tu homo ſingulari ſapientia præditus, eo erro-
ris, & inſcitiæ turbine iacteris, vt Dijs tuis ſi-
milis eſſe nolis, neque vitę vſura, qua ipſi fru
untur, frui; nam ſi illi aliquod numen habent,
quod tu colis; certe bene tibi ſum precata:
quid a me igitur maledictis lacerari te autu-
mas? cum veſtram ab eorum viuendi ratione
diſcrepare, & diſſentire minime velim? ſin
eorum conditionem, ac fortunam recuſas, at-
que contemnis, addecet illos te mecum vna
deteſtandos appellare; proinde cum quis ali-
cui male precari, ac execrari velit, eam illi
vitam precabitur, quæ Dijs miſera, deſpica-
taque eſſe ſolet. Quinctianus dixit: quid tam
confidenter loqueris? aut Dijs ſacrifica, aut
varijs te cruciatibus vlciſcar. S. Agatha dixit:
ſi me feris obijcies, illæ exaudito Dei mei no-
mine, ſtatim manſueſcent, ſi in ignem conij-
cias, Angeli è cælo rorem mihi ſubminiſtrabūt:
ſi plagas, ac verbera infligas, habeo ſpiritum
veritatis, qui ex manibus liberet me tuis. Tum
præfectus caput iactans, in tenebricoſum 19 19
carcerem detrudi mandat, dicens, te melius In carcerē conijcitur.
perſpecta reſipiſce, Agatha, vt meorum tormē
torum vim poſſis effugere. huic Virgo, tu re-
ſipiſcas velim, vt paratos tibi æternos flam-
marum cruciatus queas euitare. his iracundia
elatus Quinctianus trudi, trahique in cuſto-
diam iubet. ſed Agatha Virgo Sanctiſſima
in carcerem, 20 perinde atque ad feſtas cho 20
reas, ingenti gaudio delibuta, properauit, cer

tamen

tamen ſuum, per multas preces, Deo com-
mendans. porrò inſequenti die, homo im-
pius illam in iudicium ſiſti iubet. Ecquid,
21 inquiens, 21 ſceleſta de tua ſalute conſide-
raſti? hic Agatha; mea verò ſalus Chriſtus
eſt. & Quinctianus, quouſque tandem, mi-
ſera, in miſera hac ſententia perſiſtes? ab-
iurata Chriſti religione, Deos venerare, ne
huius auræ vſura, atque adeo florenti ætate
orbata, mortem oppetas immaturam. San-
cta Agatha, tu, inquit, Deos tuos abiura,
cum nihil aliud ſint, quam lapides, ac ligna;
ac verum Deum rerum omnium molitorem,
qui te etiam effinxit, agnoſce, atque ample-
ctere, ne forte æternis ſupplicijs, continen-
tibuſque cruciatibus addictus, ibi fruſtrà reſi-
22 piſcere incipias, vbi nullus eſt veniæ locus.
Tum iratus Quinctianus 22 iubet pendentem
Virginem flagris cædi, dicens: abijce hanc
mentem Agatha, vt vita tibi condonetur. re-
ſpondit illa: tormenta tua lætitiæ fœnus mi-
hi pariunt, atque conciliant; efferorque
gaudio, vt qui optatiſſimum nuntium acci-
piunt, aut eius aſpectu fruuntur, cuius ingen-
ti deſiderio tenebantur, aut qui multos the-
ſauros reperere, ita tuis ego tormentis ma-
gnopere delector, ac voluptate perfundor;

Agat. exultat in cruciatu.

23 Neque enim euenire vnquam poteſt, vti 23
frumentum recte in horreo conteruetur, niſi
prius paleis viduetur; neque noſter animus in
paradiſum ire poteſt, niſi omnimodis ſuppli-
cijs corpus à tuis ſatellitibus diuexetur. rurſus
rabie ſtimulante, exitialis fera primum ma-
24 millam 24 Virgini dire torqueri, ac lacera-
ri iubet, deinde etiam abſcindi. Tum illi Mar
tyr: impijſſime, ac crudeliſſime Tyranne, iſt-
hæc in feminam patrare nõn erubuiſti, quam-
que in materno pectore ſuxiſti, mamillam
amputare? Verùm enimverò quamuis exte-
riorem hanc mihi mamillam ceçideris, alte-
25 ram 25 tamen intus in anima mamillam ha-
beo, quam tu lacerare, ac euellere nequaquã
26 poteris; iam enim vſque à primis 26 ætatu-
læ meæ annis Chriſto Deo deuoui, ac con-
ſecraui. Præfectus ira percitus in carcerem
iterum conijci iubet, prohibens ne medicus
ad eam curandam admitteretur, neu quis pa-
nem, aut aquam afferret. ea verò cum in car-
cere verſaretur ad mediam noctem in ſenis
27 ſpecie, Petrus 27 Apoſtolus apparet, cui
puer face prælucebat; is cum plurima manu
medicamenta geſtaret, medicum ſe eſſe di-
cebat, huiuſmodi verbis eam alloquens, ſi tã
diris in te cruciatibus ſæuiens impius Tyran-
nus mamillam abſcidit, tu certe grauius tua
conſtantia illum perculiſti, quo factum eſt, vt
mamillam tuam nõ modo cruciari, ſed etiam
penitus euelli decreuerit: propterea illius ani
mus torquebitur dolore ſempiterno; tu verò
cæleſtium immixta choreis, æternis delicijs
perfruere: cum autem ego, qua hora tu hæc
patereris, adeſſem, cognoſceremque, poſſe
ſanari mamillam tuam, idcirco hic preſto ſum
huic Sancta Agatha in hunc modum dixit:
quando nullam vnquam meo corpori medi-
cinam antehac adhibui, turpe nunc exiſti-
mo, quod mecum à primis ætatis meæ tem-
poribus natum eſt, atque adeò ipſius naturæ
legibus ſtabilitum, atque confirmatum tolli,

Ieſus Apoſtol ſuum ad illam delegat ſpec. med.

ac perire. reſpondens verò ſenex, nos etiam,
inquit, Chriſtum ſequimur, te ſanare poſſe
ſperantes, idcircò ad te gradum tulimus: nõ
eſt igitur cur aliquid vereare: & Martyr, quo-
modo id fieri poteſt, cum tu ſenex ſis, & æta-
te affecta: ego verò 28 puellula; ſed quamuis 28
mihi corpus ſit excarnificatum, profecto ſa-
tius mihi eſt plagas haſce ita relinquere men-
tem meam diſcrucient, & pungant: ex quo
Domino Deo meo gratias agere me oportet,
quod eiuſmodi erga corpus curæ, ac ſollici-
tudinis me fecerit immunem. ſed hoc vnum
te ſcire velim, nullam omninò medicinam
quam homines facere conſueuerunt, me ad-
miſuram membris meis illi reſpondens ſe-
nior, ait, quid tibi mederi me non ſinis? quod
inquit, Agatha, Ieſum Chriſtum Dominum
meum habeo, qui verbo ſuo ſanat omnia,
& deiecta, proſtrataque excitat, ac erigit; is
ſi voluerit, omnes in ſe credentes ſeruare, fa-
cili negotio poteſt. tum ſubridens ſenex, & me
inquit, ille ad te miſit. Ego enim ſum eius Apo
ſtolus, & in nomine eius, te ſanitati reſtitutam
agnoſce hæc ſimul dixit, ab illius aſpectu eua-
nuit. Hic currens ad preces Virgo integerri-
ma, dixit: Gratias tibi ago, Domine Ieſu Chri
ſte, quod mei recordatus, miſeris ad me Apo
ſtolum tuum, qui me confirmaret, meaque
membra priſtinæ redderet valetudini. Poſtquã
huic precationi finem fecit, corpus ſuum aſpi-
ciens reperit curata vulnera omnia, ac mamil
lam ſuo loco reſtitutam. atque noctem illam
omnem carceri lux effulſit, adeo vt 29 è ſplen 29
dore cuſtodia effugeret, & apertum carcerem
derelinqueret. tum qui illic vincti tenebantur,
id quod euenerat videntes, ad Diuam Agathã
conuerſi: en inquiunt, patent fores, nec qui
foris ſeruet, adeſt. proin euade, & fuge. illa
verò reſpondens, ait, abſit, vt me mei meo-
rum certaminum corona priuem, & carceris 30 30
cuſtodes in diſcrimen adducam. cum enim
Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, filium
Dei viui, mihi opitulantem habeam, in eius
confeſſione ad extremum vitæ ſpiritum perſi-
ſtam, qui me, & curare, & conſolari dignatus
eſt. Poſt quartum diem Quinctianus iubet eã
in iudicium adduci, dicens, quouſque inuic-
tiſſimorum Cæſarum edictis aduerſari in ani-
mo habebis? aut Dijs immortalibus immola,
aut acerbioribus te ſupplicijs plectam. Huic
reſpondit Virgo, omnia verba tua incaſſum
effunduntur, tuorumque Imperatorum edic-
ta iniquiſſima vel aerem ipſum videntur con-
taminare. Quare effare mihi, homo miſer, ac
ſine ſenſu, quis vnquam lapidum, aut lignorũ,
quibus nullus eſt ſenſus, auxilium implorauc-
rit? Sed ecce mamillam, quam tu diſcerpi iuſ-
ſiſti, vide quo pacto eius loco, altera ſit iam
exorta. Tum Quinctianus furore correptus,
quis inquit, te curauit? Dominus meus, dixit
illa, Ieſus Chriſtus, filius Dei viui. Quinctianus
ait, te ne Chriſtum rurſus appellare, cuius ego
nomen ferre non poſſum? S. Agatha dixit, pro-
fecto illum ore appellare, & corde laudare, ad
extremum vſque ſpiritum non deſiſtam. iterũ
Præfectus: equidem videbo, an Chriſtus iſte
tuus te ſeruet. mox 31 iubet ſterni ſolum te- 31
ſtis acutiſſimis, inijcique in eas carbones ſuc-
cenſos, quò nudato corpore innocentiſſima

Firmiter amat dolores ſuos, pretium Ieſu ſui

Reſtitutæ mamillæ obiectu tyrannum vltro concitat.

E Vir

Virgo proijceretur. Quæ cum ita gererentur,
de repente locus ille concuſſus eſt, ac pars hu-
mi decidens, oppreſſit ruina ſocium præfecti
32 nomine Siluanum, 32 & amicum eius Phal-
conium, de quorum conſilio, ac ſententia hæc
nefaria facinora moliebatur; quamquam non
ille locus tantum, ſed vniuerſa etiam Catanen
ſium vrbs ab eo terręmotu concuſſa fuit, adeo
33 vt ciues 33 omnes ad prætorium 34 concur
34 rerent, ac Præfectum non mediocriter pertur-
barent. Tunc Quinctianus primum è terræ-
motu timore perculſus, deinde populi motú,
35 ac ſeditionem effugere volens, iubet 35 Di-
uam Agatham in carcerem pelli. huc ingreſſa,
ſublatis in cælum manibus, dixit, gratias tibi
ago, Domine, qui me dignam exiſtimaueris,
quæ pro tuo nomine decertarem, & efferatā
belluam vincerem quique præſentis vitæ amo
rem à me ſubduxeris, & corpus meum toleran
tię virtute communiueris. Tu ergo, Domine,
exaudi me, vt ancilla tua à ſæculo hoc dece-
dere mereatur, & ad opimas tuę miſericordiæ
diuitias peruenire. habita huiuſmodi precatio-
ne, Deo ſpiritum reddidit. hoc vbi cognouit
36 36 populus, ſummo ſtudio carcerem ingreſ-
ſus, venerandas ſacroſanctæ Martyris reliquias
37 audacter ſepeliuit 37 eodem in loco, quo ſa-
crum illi poſitum eſt templum. interea 38
38 quidam adoleſcens centum puerorum corona
Et Ang. è cælo miſſi, inſcripto eum marmore condunt, & venerantur ſtipatus, ac pulcherrimo ornatu conſpicuus, pa
riterque omnibus, qui Catanam vrbem habe-
bant, ignotus in locum ingreſſus, vbi ſacratiſſi-
mum Virginis corpus condebatur, tabulam
39. 39 marmoream, quam geſtabat, in tumulo
collocauit, huiuſmodi notis inſcriptam. Mens
40 40 ſancta, ſpontanea, honor ex Deo, & pa-
triæ 41 liberatio. ea ad ſanctæ 42 Martyris
caput intus repoſita, ſepulchroque rite tecto,
41 ac munito ſeceſſit, nec in vrbe amplius eſt vi-
42 ſus, ita vt nonnulli ſuſpicarentur Martyris An-
gelum extitiſſe; verum vbi reſciuit Quinctia-
nus, fato conceſſiſſe Agatham, ad paternas ei' Qui uectū ſlum inebauſt, miſere perijt.
diuitias, domumq; properabat, accepitq; ſecū
vniuerſam cohortem, vti Panhormum conten
deret. iamq; eo proficiſcente iuſtum Dei iudi
cium hominem præoccupauit. contigit enim
vt in quodam adiacenti flumine, cui nomen
Symætho, interiret: illum quippe tranſmittere
43 cogitans cum ſuis equis, in ſcapham in-
ſcendit. ibi equi duo in hominem vim faciunt; 43
vnus quidem acerrimis morſibus totam faciē
dilacerauit, alter verò calcibus illum impetere
non deſtitit, donec præcipitem in fluuium da-
ret: eius corpus, pleriſque accurate perquirē-
tibus, ad hæc vſque tempora inueniri non po-
tuit. his in hunc modum geſtis, cultus, ac ho-
nor erga generoſam Chriſti Martyrem Aga-
tham percrebeſcebat; nec eius familię quidquā
moleſtiæ, aut damni eſt illatum. illud non eſt
prætereundum, quo in loco Angelus, cuius me
minimus, inuentus eſt, qui tabellam in Marty-
ris ſepulchro repoſuit, exacto 44 anno, eodē
ipſo die, quo in cælum illa migrauit, Ecce 44
tibi Aetnam montem ignem eructare, inſtar
fluuij, magnopere mugientem: itaq; ignis ille
lapides quaſi ceram diſſoluens, ac liquefaciens
incipiebat à montis vertice prorumpens, vni-
uerſam Catanenſium vrbem comburere, ac di
uaſtare: tum qui circum montem incolebant,
quamuis ethnici, flammas extimeſcentes, ad
Sanctiſſimę Martyris ſepulchrum confugiebāt,
ac velum, 45 quod arcæ erat ſuperimpoſitū
tollentes, igni è regione opponunt, atq; de re- 45
pente diuina prouidentia factum eſt, vt ignis
ille reprimeretur, qui Kalendis Febr. erumpere
cœperat, ceſſauit vero Nonis, ideſt 5. die, qui
dies eſt eius depoſitionis. hoc etiam rite illius
memoriam celebrantes, glorioſum prædice-
mus Ieſum Chriſtum, Deum, ac Dominum
noſtrum, cui gloria, & imperium in ſæcula ſæ-
culorum. Amen.

Vide Animadu. fol. 37.

PASSIO
S. AGATHAE VIRGINIS ET MARTYRIS
Ex Antiquis Codd. Latinis MSS.

1 IN Prouincia 2 Siciliæ paſ
ſa eſt Beatiſſima Martyr
Agatha, in vrbe Catanen-
ſium, ſub Decio Imp. ipſo
2 Decio 2 ter Conſule, die
Nonarum Febr. Quinctia
nus Conſularis Siciliæ, au
diens ſanctam opinionem
Virginis Deo dicatæ Agathæ, multifaria intē-
tione perquirebat, vt ad eam pertingeret, per
ſingula enim crimina mentis ſuæ, ſingulorum
in ſe vitiorum exagitabat affectus; vt pote pro
gloria ſæculi, concupiſcens ſuam opinionem
a extendere, nobiliſſimis 3 ortam natalibus, 3
Dei famulam fecit *b* arctari, vt qui erat 4 de *a oſtendere*
genere *c* ignobili natus, perſonaret *d* ad au- 4
res vulgi, quod tantus eſſet, ac talis, qui poſſet *b iuſſit.*
etiam ſpectabilium *e* ſibi ſubiugare perſonas: *c genere ignotus.*
vt libidinoſus aūt, ad aſpectū Virginis pulcher
rimæ, oculorū ſuorū concupiſcentia commoue- *d per hoc ſonaret per aures.*
bat; & vt auarus, ad facultates eius, cupidita-
tis *e expectabilium*

tis ſuæ frena laxabat: atque vt idololatra, &[d] Dæmonum ſeruus, feruore impietatis ſuæ inflammatus, Chriſti nomen audire non poterat, His furijs *f* agitatus: Beatam Agatham à ſuis fecit apparitoribus comprehendi, *g* & cuidam mulieri *h* tradi, nomine Aphrodiſiæ, quæ habebat 5 nouem filias turpiſſimas, ſicut earum fuerat mater, vt ei per dies quinque, 6 & triginta quotidie blandirentur, & mutarent animum eius.

Et modo promittendo læta, modo terrendo per aſpera, ſperabant mentem ſanctam a bono propoſito reuocare. Quibus Sancta *i* Agatha dicebat: mens mea *l* ſolidata eſt, & in Chriſto fundata. verba veſtra, venti ſunt; promiſſiones veſtræ, pluuiæ ſunt; terrores veſtri, flumina; quæ quantumuis *m* illidant, fundamentum *n* domus meæ non poterit cadere; fundatum *o* eſt enim ſuper petram. Hæc autem dicens, flebat quotidie, & orabat. & ſicut ſitiens, in ardore Solis, fluenta fontium concupiſcit, ita deſiderabat ad martyrij coronam attingere, & diuerſa pro Chriſti nomine ſupplicia *p* ſuſtinere. videns igitur Aphrodiſia, mentem eius immobilem permanere, abijt ad Quinctianum, & dixit ei, facilius poſſunt ſaxa molliri, & ferrum in plumbum *q* conuerti, vt quam ab intentione chriſtiana mens illius puellæ reuocetur. Ego enim, & filiæ meæ, ſine ceſſatione, nobis inuicem *r* ſucceſſimus, & per diem, *s* & noctem nihil aliud geſſimus, niſi vt ageremus, qualiter eius animum ad conſenſum boni conſilij inclinaremus. Ego gemmas, *t* & ornamenta inſignia, *v* veſtimenta quoque auro texta obtuli: ego domos, & prædia ſuburbana promiſi. ego varium ornatum domus; ego animam diuerſi ſexus, & ætatis, exhibui; ſed iſta omnia, quaſi terram, *a* quam pedibus ſuis conculcat, pro nihilo *b* putauit.

Iratus Quinctianus iuſſit, 7 eam ad ſecretarium ſuum adduci, & ſedens pro Tribunali, hoc initium ſermonis arripuit: cuius conditionis es? Agatha *c* reſpondit; non ſolum ingenua ſum, ſed & ſpectabilis *d* 8 genere, vt omnis parentela mea teſtatur. Quinctianus Conſularis dixit; & ſi ingenua probaris, & nobilis, cur moribus, te ſeruilem habere *e* perſonam, oſtendis? Agatha reſpondit: quia ancilla Chriſti ſum, ideò ſeruilem me oſtendo habere perſonam. Quinctianus dixit: certe, ſi ingenua es, & nobilis, quomodo te ancillam eſſe commemoras? Agatha reſpondit; ſumma ingenuitas iſta eſt, in qua *g* ſeruitus Chriſti comprobatur. Quinctianus dixit: Quid ergo? nos ingenuitatem non habemus, qui ſeruitium Chriſti contemnimus, & Deorum cultum *f* ſectamur? Agatha reſpondit: Ingenuitas veſtra ad tantam captiuitatem deuenit, vt non ſolum vos peccati ſeruos, verum etiam lignis, & lapidibus fecerit obnoxios. Quinctianus dixit: quidquid furioſo ore blaſphemaueris, pœnæ poterunt vindicare. Dic tamen, antequam ad tormenta venias, cur Deorum ſectam *g* contemnas? Agatha reſpondit: Noli dicere, Deorum; ſed dic,

comprehenſus.
g coarcta-ri.
5
6
h matrona
i Agatha,
l mẽs mea ſuper petrã ſol.
m impingant.
n fundam.
o fundata enim ſunt
p tormẽta
q plumbi mollitiem
r vicibus nobis inuicem ſuccedentes
ſ nocte, & die
t ego etiam & gemm.
v magna
a quaſi terram pedib⁹ ſuis conculcans.
7
b ita pro nihilo computabat.
8
c Agathe, & ita ſemper.
d expectabilis.
e deeſt hoc verbum in cod. Mazarenſi.
f Deos ſequ.
g ſacra. al. culturam.

Dæmoniorum. Dæmonia 10 enim ſunt, quorum effigies aere *h* veſtitis, quorum marmoreas, ac gypſeas facies inauratis. Quinctianus dixit: elige tibi, quodcumque volueris è duobus, *i* conſilium; aut in diuerſas pœnas inter damnatos *l* quaſi ſtulta incurres; aut ſapiens *m* eſto, & ſacrifica Dijs, *n* quos veros Deos eſſe, vera diuinitas *o* demonſtrauit.

Agatha reſpondit; ſit 11 talis vxor tua, qualis Dea tua Venus fuit, & tu ſis talis, qualis Iuppiter, Deus tuus. Quinctianus audiens hæc, iuſſit eam alapis cædi, cui & dixit, in iniuriam 12 Iudicis noli temerario ore garrire. Agatha reſpondit; dixiſti, *p* Deos tuos eſſe; quos vera diuinitas demonſtrauit: ſit ergo vxor tua, vt Venus, & tu vt Iuppiter; vt & vos poſſitis in Deorum numero computari. Quinctianus dixit; apparet, te hoc eligere, vt diuerſa tormenta ſuſtineas, quæ repetitis iniurijs, me exagitas. Agatha reſpondit: Miror, te prudentem virum ad tantam ſtultitiam deuolutum, vt illos Deos tuos dicas, quorum vitam non cupias tuam coniugem imitari; & dicas tibi iniuriam fieri, ſi eorum viuas exemplo. ſi enim vere *q* Dij ſunt, bonum tibi optaui; vt talis tua vita ſit, qualis eorum fuiſſe perhibetur. Si autem execraris eorum conſortia, mihi *r* conſentis. Dic ergo, eos peſſimos *s* eſſe, atque ſordidiſſimos, adeò vt qui maledicere alicui voluerit, talem illum optet eſſe, qualis fuit eorum execrabilis vita. Quinctianus dixit: Quid mihi verborum ſuperfluum curſum opponis? *v* aut ſacrifica Dijs, aut varijs *a* te ſupplicijs faciam interire.

Agatha reſpondit; ſi feras 13 in me immittas, *b* audito Chriſti nomine, manſueſcent: *c* ſi ignem adhibeas, rorem mihi de cœlo ſalutiferum Angeli miniſtrabunt: ſi plagas, & verbera, habeo intra me ſpiritum Sanctum, per quem vniuerſa tormenta tua deſpiciam. Quinctianus caput agitans, iuſſit eam in carcerem tenebroſum recipi, dicens ei: cogita tecum, Agatha, & prouide, vt poſſis euadere tormenta horrifica, *d* quæ te fortiter laniabunt. *e* Agatha reſpondit: tu miniſter ſatanæ, tu prouide, *f* vt poſſis euadere æternam damnationem. Tum Quinctianus iuſſit eam celerius *g* trahi ad carcerem, quia vocem eius publica confundebat. Agatha 14 autem lætiſſima, & glorianter in carcerem ibat, & quaſi ad epulas inuitata gaudens, *h* agonem ſuum Domino precibus commendabat. ſequenti igitur die, impuriſſimus Quinctianus ſuis eam aſpectibus iuſſit aſtare, cui & dixit; Quid cogitaſti *i* circa ſalutem tuam? Agatha reſpondit; ſalus mea, Ieſus Chriſtus eſt. Quinctianus dixit: quouſque, infelix, protrahis intentionem vanam? nega *l* Chriſtum, & Deos *m* cole; ne vitam *n* tuam acerba morte conſumas. Agatha reſpondit: tu nega Deos tuos, qui lapides ſunt, & ligna; & creatorem tuum, qui te fecit, adora. quem ſi contempſeris, acerrimis *o* pœnis, & perpetuis incendijs ſubiacebis.

10
h in æramentũ conuertitis.
i vnum è duobus
l damnaticios
m ſapiens & nobilis,
11
quod te natura dictauit.
12
n Dijs omnipotẽtib⁹.
o dignitas demonſtrat.
p veros Deos eſſe.
q veri Dij.
r meram ſentis
ſ tam peſſ. tamq; ſord. vt.
v peragis
a noxijs.
13
b mihi promittas
c manſueſcunt.
d horribil. cremabilia:
f pœnitere
g celeriter
14
h ita gaudens.
i tractaſti
l denega
m Deos incipe colere
n vitã tuã iuuentutis
o æternis pœnis ſubiacebis.

Tunc Quinctianus Conſularis iuſſit eam in eculeo 15 ſuſpendi, & torqueri, cumque torquerent eam dixit: relinque intentionem animi tui, vt vitæ tuæ poſſit eſſe conſultum. Agatha reſpondit: ego in his pœnis ita delector, ſicut qui bonum nuntium audit; aut ſicut qui videt, quem diu deſiderant: aut ſicut qui inuenit theſauros multos, ita ego delector in his pœnis corporalibus. *p* Non enim 16 poteſt triticum in horreo reponi, niſi theca eius fortiter fuerit conculcata, & ad paleas redacta. ita & anima mea non poteſt in Paradiſum Domini, cum palma intrare martyrij. niſi diligenter feceris corpus meum à carnificibus adtrectari, iratus Quinctianus iuſſit eam in mamilla torqueri, & tortam diutius, iuſſit abſcindi. tunc Beata Agatha dixit: impie, crudelis, & dire tyranne, non es confuſus amputare in femina, quod ipſe in matre ſuxiſti. ſed ego habeo 17 mamillas integras intus in anima mea, ex quibus nutrio *q* omnes ſenſus meos, quos ab infantia mea Chriſto Domino conſecraui. Tunc Quinctianus iuſſit eam in carcerem recipi, & vt *r* nulli medicorum liceret, introire ad eam, neque panem, neque aquam ei miniſtrare.

Cumque fuiſſet incluſa, ecce circa 18 medium *ſ* noctis, venit quidam ſenex, *t* quem antecedebat puer, luminis portitor, ferens *v* medicamenta in manu ſua, qui ſe medicũ eſſe commmemorans, *a* cœpit eam his verbis alloqui. licet te nimis *b* corporalibus pœnis afflixerit inſanus Conſularis, tu tamen eum grauioribus ſupplicijs torſiſti, reſponſionibus tuis, & licet vbera tua torſerit, & amputari *c* fecerit, illius tamen vbera in fel conuertentur, & in amaritudine erit anima illius in æternum. quia tamen ibi eram, qua hora patiebaris, conſideraui, & vidi, quod poteſt *d* curam ſalutis tua mamilla ſuſcipere. S. Agatha dixit: medicinã carnalẽ corpori meo nũquam exhibui, & turpe eſt, vt quod tamdiu, vel ab ineunte ætate conſeruaui, *e* nũc perdã. dixit ei ſenior: *f* & ego chriſtianus ſum, & noui medicinam, ne verearis. *g* Dicit ei Agatha, & quæ poteſt verecundia mea circa te eſſe, cum tu ſis ſenior, & maior *h* natu. mihi *i* verò, licet ſim puella, ita totum corpus meũ laceratum eſt, vt vulnera ipſa non permittant, aliquid *l* ſtimulari in mente mea, vnde poſſit verecundia excitari, ſed ago tibi gratias, Domine Pater, quia dignatus es mihi ſollicitudinem *m* tuam impendere. hoc *n* tamen ſcias, quod ad corpus meum medicamenta *o* ab homine facta numquam accedent. dicit ad eam ille ſenior, & quare non permittis, vt curem te? Agatha reſpondit: quia habeo Saluatorem Dominum meum Ieſum Chriſtum, qui verbo 19 curat omnia; & ſermo *p* eius ſolus reparat vniuerſa. is ſi vult, poteſt me ſaluam facere. ſubridens ſenior, ait, & me ipſe miſit ad te. nam & ego Apoſtolus eius ſum, & in nomine eius ſcias te ſaluam *q* eſſe. & cum hæc dixiſſet, ab oculis eius ſublatus *r* eſt.

Tunc proijciens ſe in orationem, B. Agatha dixit; gratias tibi ago, Domine Ieſu Chriſte, qui memor *ſ* es mei, & miſiſti ad me Apoſtolum *t* tuum, qui me confortauit, & recreauit viſcera mea. & dum compleſſet orationem. *v* reſpexit ad omnes *a* plagas corporis ſui, & vidit quod ſanata erant omnia membra eius, 20 mamilla *b* reſtaurata. ita autem per totam noctem lux exuberauit *c* in carcere, vt præ pauore cuſtodes fugerent, & carcerem apertum derelinquerent. vnde *d* dicebant S. Agathæ, qui illic erant clauſi, vt abiret. quibus illa dixit: abſit à me, vt coronam *e* meam perdam, & eos, qui cuſtodes ſunt, tribulationibus tradam. ego autem adiuta a Domino meo Ieſu Chriſto, perſeuerabo in confeſſione eius, qui me ſaluam fecit, & conſolatus eſt me. factum eſt autem poſt quattuor dies, iuſſit eam iterum Quinctianus ante ſuum Tribunal aſtare, cui, & dixit: Quouſque furis *f* contra decretum Principum inuictorum? *g* immola Dijs. ſin autem, ſcito *h* te acrioribus tormentis aptandam: Agatha reſpondit: omnia verba tua vana ſunt, & iniqua præcepta tua aerem ipſum commaculant. *i* miſer, *l* ſine ſenſu, & ſine intellectu es, qui ad auxilium tuum lapides inuocas, & non magis ſummum, & verum Deum, qui me dignatus eſt ab omni plaga, quam in me exercuiſti, ita curare, vt etiam mamillam 21 meã integerrimam *m* meo pectori reſtitueret. Dicit ei Quinctianus: & quis eſt, qui te curauit? Agatha reſpondit: Chriſtus, filius Dei. Quinctianus dixit: iterum tu Chriſtum nominare audes? *n* Agatha reſpondit: ego *o* Chriſtum confiteor labijs, & corde inuocare non ceſſo. Quinctianus dixit: nunc videbo, ſi Chriſtus tuus curabit *p* te. Tunc 22 teſtas acutas iuſſit ſpargi, & ſub teſtis carbones viuos *q* immitti, & in *r* eis nudo eam corpore volutari. cumque hoc fieret, ſubito locus, in quo ſanctum corpus volutabatur, commotus eſt, & pars 23 parietis concidit, & oppreſſit cõſiliarium iudicis *ſ* nomine Siluinum, & amicum eius nomine Falconium, quorum conſilio perpetrauerat ſcelera. ſed & omnis ciuitas Catanenſium vi *t* terræmotus exagitata eſt. Denique omnes *v* ciues adcurrerunt ad ſecretarium iudicis: & cœperunt nimio tumultu dicere; *a* quod ſanctam Dei famulam, impijs cruciatibus ageret. idcircò omnes periculum ſuſtinerent, Tunc Quinctianus fugit, *b* quod cum terræmotus vrgebat, & ſeditionem populi formidabat.

Igitur *c* iuſſit eam in carcerem recipi. ipſe autem *d* à poſterula 24 ſecretarij fugiens, populum 25 in ianuis reliquit. Sancta *e* verò Dei ingreſſa carcerem, expandit manus ſuas ad Dominum, & dixit: Domine, qui creaſti me, & cuſtodiſti ab infantia mea, & feciſti in iuuentute viriliter agere, qui tuliſti à me amorem huius ſæculi, qui corpus meum à pollutione ſegregaſti, qui feciſti me vincere tormẽta carnificis, ferrum, ignem, & vincula; qui mihi inter tormenta *f* virtutem patientiæ tribuiſti, te deprecor, vt accipias modo ſpiritum meum, quia tempus eſt, vt me iubeas ſæculum iſtud derelinquere, & ad tuam miſericordiam peruenire. & *g* cum hæc dixiſſet, coram multis, cum ingenti voce, emiſit ſpiritum.

Quod populi audientes, cum nimia *h* celeritate venerunt, & auferentes corpus eius, po

ſuerunt

Marginal notes (left):

15
p *Temporalibus*
16
17
q *Nutriui ab infantia omnes ſenſus meos, & Domino conſecraui.*
r *Et præcepit, vt*
18
s *Mediam noctem.*
t *ſenior.*
v *diuerſa medicamenta.*
a *commemorabat, et cœp.*
b *nim. ſi.*
c *amputare.*
d *potes enim ſalutis tuæ mamil. ſuſcip.*
e *ſeruaui, nunc perdere.*
f *ille ſenior*
g *nolo me verecũder.*
h *& grandæuus.*
i *ego verò.*
l *ad quem ſtimulari in mente, vnde poſſit.*
m *ſollicitudinem.*
n *ſed tamẽ*
o *medicina ab hom.*
19
facta non accedet.
p *& ſermo ſuo ſolo reſtaurat vniuerſa.*
p *Te eſſe ſaluandam.*
r *ablatus eſt,*
ſ *memor fuiſti*

Marginal notes (right):

Ectus es mei
t *Apoſtol. meum.*
20
v *or. ſuam.*
a *ad omnes maculas.*
b *& recuperata erat mamilla eius*
c *exuberabat in carc.*
d *Tũc dic.*
e *vt ego cor.*
f *furis, & contra d. p. i. facias.*
g *inuictiſſ.*
h *ſcias.*
i *maculant*
l *vnde me. c. ſ. ſ. et ſ. i. qui vult in aux. ſu. inu.*
21
lapides, & non Deum ſum. & ver. qui me.
m *mamill. in. exerc. ſanitatem. pect. reſt.*
22
n *habes nominare?*
o *ipſum*
p *curã habet de te*
23
q *mitti.*
r *& in eodem*
s *eius*
t *grauiter commotu.*
v *omnis ciuitas cõcurſum fecit ad ſecr.*
a *agere.*
b *fugiẽs ex*
24
25
vno latere terram. metuebat ex altero ſ. p. ſ.
c *iterum.*
d *ad poſter.*
e *ſãcta igitur Agat.*
f *inter torquentes.*
g *hac corã multis cum ingenti voce orans. commiſ. ſpir.*
h *cum ma*

26 fuerunt in ſarcophago 26 nouo. factum eſt
27 autem dum 27 aromatibus condiretur cor-
i corp. eius pus, i & omni cum diligentia collocarent il-
lud, venit quidam iuuenis, ſericis veſtibus in-
dutus, quem ſequebantur amplius quam cen-
tum pueri, omnes ornati, & pulchri, quem
nemo vnquam viderat ante in ciuitate Cata
nenſium, nec poſtea aliquis vidit, nec inuen-
tus eſt, qui diceret, hunc ſe ſcire. Hic ergo ve-
niens, intrauit ad locum vbi condebatur cor-
pus, & poſuit ad caput eius tabulam breuem
ex marmore, in qua erat ſcriptum: Mentem
ſanctam ſpontaneam, honorem Deo, & pa-
triæ liberationem. Poſuit ergo hanc ſcripturã,
intra ſepulchrum, ad caput eius, & tamdiu
ibi ſtetit, quamdiu cum omni diligentia clau-
deretur. Clauſo igitur ſepulchro, abſceſſit, ne-
que vlterius viſus eſt, neque auditus in ea re-
gione, vel in tota prouincia Siculorum. vnde
ſuſpicati l ſunt omnes, quod Angelus eius
l ſuſpic. ſunt omnes fuerit. Et hanc ſcripturam diuulgantes, qui
viderant, omnes Siculos ſollicitos reddiderũt
& tam Iudæi, quam Gentiles, vna cum chri-
ſtianis, communiter cœperunt venerari ſe-
28 pulchrum eius. Tunc 28 Quinctianus corri-
m cum off. ſuo. puit iter cum m officio, ad inueſtigandas fa-
cultates eius, & vt teneret omnes de paren-
tela illius. Qui Dei iudicio in itinere, in me-
29 dio 29 flumine interijt. dum enim traijce-
n duo equi frem. contra ſe dates, & calces ret flumen, duobus n equis fremitum in na-
ui dantibus, calceſque, vnus eum morſu in-
uaſit, o alter verò calcibus q tutudit, ſicque o morſu vaſtauit.
de naui in fluuium Symæthum proiecere, & q calcibus necauit. in fl. Symæ.
non eſt inuentum corpus eius vſque ad præ-
ſentem r diem. vnde timor ſ creuit, & ve- r in hodiern. diem
neratio circa B. Agatham, & nullus deinceps ſ tim. venerationis.
fuit auſus t inferre moleſtiam generi eius. Vt t & nullus vnquã moleſtus fuit generi eius
autem euidenter ſcriptura, quam Angelus v v Ang. Dei
poſuerat, firmaretur, poſt anni circulum,
circa diem natalis eius, mons Aethna eructa-
uit incendium, & quaſi fluuius torrens, ita
ignis vehementer exardeſcentem terram, &
lapides liquefaciens, veniebat ad Catanenſiũ
ciuitatem. Tunc paganorum 30 multitudo 30
fugiens, de monte deſcendit, & venerunt ad
ſepulchrum eius, & auferentes velum, quo e-
rat coopertum ſepulchrum eius, ſtatuerunt
contra ignem venientem, & ipſa hora ſtetit
31 ignis diuinitus: cœpit ignis pridie Kalend. 31
Februarias, & ceſſauit die Nonarum earum-
dem, qui dies eſt ſepulturæ eius, vt compro-
baret Dominus noſter Ieſus Chriſtus, quod a meritis S. M. A. eos liberaſſent.
à periculo mortis, & incendij meritis a San-
ctæ Martyris b eos liberaſſet, in nomine Do b S. Agath. Mar.
mini noſtri Ieſu Chriſti, cui eſt honor, & glo-
ria in ſæcula ſæculorum. Amen.

Vide Animadu. fol 43.

✣

EPISTOLA MAVRITII CATANENS. EPISCOPI DE TRANSL. DIVÆ VIRG. AGATHAE BIZANTIO CATANAM

1 MAVRITIVS 1 nomine, non merito, Catanenſis, vniuerſis eius prouiſioni commiſſis filijs, & fratribus omnibus, intra Siciliã ſub chriſtianæ legis profeſſione, ſalutem. Diuinorũ eloquiorum promulgata ſanctione didicimus, quoniam Sacramentum regis abſcondere bonum eſt, opera autem Dei reuelare honorificum eſt. idcircò, dilectiſſimi, pro humanæ mentis ignauia, remanere nulla tenus debet occultum, quod gratuita pietate ſui, pro omnium ſalute communi vult Dominus Omnipotens fieri manifeſtum. ipſe quippe in ſua natura immutabilis perſiſtendo, mutabilitati humani generis, quod deceptione Diabolica, varijs ſemper, atque multis modis vitiorum iaculis vulneratur, ſanare, & in bono ſolidare procurat, & nunc ſanctæ ſcripturæ dulcibus eloquiis admonendo, nunc minarum ſuarum aſperitatibus deterrendo, nũc ſanctorum ſuorum exemplis, & miraculis demulcendo, & ſic ad æternam vitam prædeſtinatos informans, de malis bonos efficit: & de collatis ſibi beneficijs ad ſe laudandum, & glo-

rifi-

rificandum promptiores reddit. igitur & nos pro inæſtimabili beneficio nuper nobis, non noſtris meritis, ſed ſua bonitate collato, & illi deuotas gratiarum rependimus actiones; & vt vos congaudendo nobiſcum, eadem faciatis, veſtras præſentibus noſtræ puſillitatis apicibus pulſamus aures. reddidit enim nobis Agathæ Beatiſſimæ Virginis, & Martyris corpus ſanctiſſimum totius Siciliæ peringens, & amabile Patrocinium. quo autem ordine, quibusque miniſtris actitatum, quantiſque miraculorum indicijs declaratum, cunctis ſcire volentibus, in huius ſcripti pagina declaramus breuitati ſtudentes, & verborum ambages penitus deuitantes. quapropter ſtudioſos quoſque lectores, qui hoc qualecumque dictatum legere dedignati non fuerint, dulciter admonemus, & ne in nobis linguæ nitorem, vel verborum ornatus inquirant, ſed ſimpliciter, & veraciter edita, ſimplici, & veraci mente ſuſcipiant. ſcientes procul dubio Deum non philoſophica diſertitudine, ſed in ſimplicitate & veritate ſemper eſſe quærendum.

Sicut in antiquorum libris autenticis inuenitur, Decio perſecutionem chriſticolis ingerente, Beatiſſima Virgo, & Martyr Agatha martyrio coronata eſt in prouincia Siciliæ, apud Vrbem Catanam ſub Quinctiano Pro-
2 conſule: ibique ſepulta 2 longo quieuit tempore, Domino per eam miraculorum inſignia
3 faciente. verum 3 poſt multa annorum curricula, populus chriſtianus ſuis peccatis promerentibus, iuſtitia diuina caſtigante, & vindicta, traditus eſt manibus barbarorum, qui diruentes eccleſias, & ciuitates cum habitatoribus deſtruentes, totam circumquaque prouinciam ſuo dominio ſubdiderunt ſeruiliter: quam ſtragem fidelium Conſtantinopo-
4 litanus 4 audiens Imperator, Exarchum, quem in bellicis rebus habebat expertiſſimum vocabulo Maniacum, cum armata manu in Siciliam deſtinauit. qui in breui tantam peragrans Inſulam, eam ferro, ingenioque perdomitam in ditionem accepit. qui Maniacus
5 corpus 5 Deo dilectæ Virginis Agathæ, cum multis aliorum ſanctorum corporibus, Conſtantinopolim, quæ prius fuerat vocata Byzantium, delegauit, credens orientis imperiũ, iamiamque caſurum, per eorum preces, & merita poſſe in robur priſtinum releuari. ſic igitur translatum eſt corpus Beatiſſimæ Virginis, & Martyris Agathæ de Catanenſi ciui-
6 tate Byzantium. ibique 6 decenter à quibuſdam loci incolis eſt conditum, & deuotiſſime veneratum. volente autem Domino, cuius vniuerſa reguntur imperio, relatum eſt tali modo.

Vbi diu quieuit, miraculis inclyta.

Anno incarnationis eius CIↃCXXVI. indict. 4. Apoſtolicæ ſedi præſidente poſt Caliſtum Honorio, duo quidam latini apud Vrbem Conſtantinopolim manſitabant, quorũ vnus Giſlibertus, alter verò Goſcelmus vocabatur; prior quidem genere Gallicus, ſequens autem Calabricus. cui videlicet Giſliberto, qui in aula Regis, militiæ fungebatur officio, ſicut ipſe præſentibus nobis aſſeruit, per nocturnam viſionem, ſe Beatiſſima Virgo, & Martyr Agatha ſemel, & iterum, atque tertio repræſentans, præcepit, vt ſe ab eccleſia, in qua iacebat, latenter ablatam, Catanam, vbi pro Chriſto fuerat coronata martyrio, reportaret. quæ viſio quoniam nonnullis videtur incredibilis, à nobis non debuit libramine humanæ rationis arctari, ſed Dei cuncta ſcientis iudicio reſeruari. hoc tamen veraciter affirmare poſſumus, quia niſi Deus voluiſſet, ad nos Virgo Beatiſſima non rediſſet. ceterum nos legem hiſtoriæ ſequentes, reliqua proſequamur ex ordine. Giſlibertus ergo tam magnos auſus inchoare formidans, ſocium ſibi fide conſtrictum Goſcelmum accerſens, quieto tempore noctis vna cum illo ſcala ſuppoſita, in qua iacebat corpus Virginis, eccleſiam introiuit, illudque reperiens furto laudabili rapuerunt, & in cophino roſis odoriferis hinc inde referto, venerabiliter collocarunt. protinuſque ad domum Goſcelmi cum theſauro ſibi diuinitus attributo, greſſu concito repedantes, caput Virginis in duabus ſcutellis, quanta poterant honorificentia, condiderunt: artus verò reliquos, ne quouis indicio poſſent detegi, in duabus pharetris, quas vulgo tarchaſias vocant, attulerunt.

Rurſum Catanam reportatum anno CIↃCXXVI

ille fidum ſibi comitem adſciſcit.

Interea tantæ rei ſtatim circumquaque fama diſcurrens, populari motu ad aures 7 7
vſque Principis peruolauit, dicens, eueniſſe ſibi in ipſius imperio triſte præſagium, Agathæ ſcilicet corpus amiſſum. nec moram patitur, miſſis vbique curſoribus per totam ciuitatem, perque vicini maris litora, regia proponuntur edicta, nequis ab vrbe non interrogatus abſcederet. ſed quid valet humana cuſtodia, contra diuinæ diſpoſitionis induſtriã? non eſt, ait ſapientiſſimus Salomon, ſapientia, non conſilium contra Dominum; nam prædicti viri nullo moleſtante, vel iſtius facti ab eis ſciſcitante negotium, ab vrbe regia, Domino protegente, progreſſi, portum maris adeunt, ibique conſcenſa naui, vento proſequẽte ſecundo, veloci remigio ad Smyrnam vſq; perueniunt. quo in loco diebus quattuor commanentes, & tarchaſias, vbi ſanctas occultauerant reliquias, aptius componere diſponentes, graui terræmotu ſunt repente perterriti, & repentino terrore turbati. Giſlibertus autẽ Goſcelmo ſapientior, atque fidentior, ſociũ ſuum ne trepidaret, multiplici conſolatione confortans, aiebat: diuinam illis adeſſe præſentiam, nulloque prorſus euentu ſe debere terreri, aut à cœpto deſiſtere. quos talis, tantique potentatus Domina, ſui comitatus præſidio, roboraret. ex templo facta dictis æquales, ratem, inde Corinthum nauigare volentes, facta pactione, conſcendunt. & maria pacata pro voto ſulcantes, ad optatum prædictæ ciuitatis portum Domino proſperante, perueniunt. ſic nil obfuit terreni Regis vetitũ cui cæleſtis Imperatoris virtus obſtat. nullum potens defuit auxilium.

Corinthũ proſpero curſu nauigant.

Igitur Corinthum peruenientes, vt dixim9, ibidem plus neceſſitate, quam voluntate, quatriduo ſubſtiterunt, optantes inuenire nauigium, quo vehente, poſſent in Siciliam deuenire. ſed cum deſiderio deeſſet effectus, poſt diurni temporis fatigationes, nocturno ſopore depreſſis, (vt poſt modum retulit) Giſliberto nominato ſuperius, imago Beatiſſimæ Virginis admirandæ venuſtatis, crinibus diſſolutis

hic morti Giſlibe. D. Agatha apparet.

appa-

apparuit, & plurimum de ipſius tarditate cõqueſta, vt cum ſocio ſe comitante nauigaret, admonuit, ſimulque per uiſum nauem oſtendit, quæ iam anchoram leuans, curſum dirigere properabat. qui ſtatim euigilans, indeque nociua moroſitate contempta, feſtinans, iuxta illud, tolle moras, ſemper nocuit differre paratis, peruenit ad portum, vbi ſuæ voluntatis, & diutinæ præoptationis compos effectus, nauem ſubijt, nulloque vel ſibi, vel nautis, interuentu Virginis, obſtante periculo, vna cum Goſcelmo laboris, & conſilij ſocio, Mothonæ litori applicuit. inde quibuſdam negotiatoribus ſociati, feliciter Adriaticum mare tranſmeantes, Altiſſimi volente conſilio, Tarentũ ſalui perueniunt ad litus, in quod deſcendentes, ciuitatem adeunt Tarentinam. ibique ce-
8 lebrata 8 miſſa ſuper Virginis glorioſæ reliquias, ac ſumpto cibo redeunt ad litus, vbi clã depoſitis artubus à pharetris, vt melius accõmodarent, factum eſt diuino miraculo, vt reponentes glorioſas reliquias Virginis credentes ipſas iam repoſuiſſe, extra dimiſerint mamillam, vbi fons quidam erat, ad quem femina quædam vidua, fama laudabilis, morum honeſtate venuſta, cauſſa abluendi pannos cũ quadam filia ſua paruula, quam adhuc lacte nutriebat, aduenit, quæ lotis pannis, ſomno ſoporata, fortiter obdormiuit. puella autem naturali inſtinctu appetens reficiolari, maternа quærebat vbera, vt lac ſugeret, vt conſueuerat. eundoque manibus, pedibuſque hinc inde diſcurrens, ad glorioſam mamillam miraculo diuino peruenit. quam in ore ponens illam ſugere cœpit, à qua lac miræ dulcedinis emanabat.

Dñi ſacras reliq. compoſit, mamilla propter fontẽ relicta

Igitur puella cum maxima delectatione ſugente, apparuit matri Virgo glorioſa, dicẽs, ſurge, & vade, quia filia tua meam tenet in ore mamillam; quæ conſurgens venit ad filiam, viditque illam mamillam, ſicut in ſomnis viderat, in ore tenentem: ea ibi relicta, ad ciuitatis Epiſcopum feſtinanter accurrit, & per ordinem explicauit; a quo conuocato vniuerſo ciuitatis clero, & populo in vnum coadunato, venerunt proceſſionaliter ad locum, vbi iam puella relicta fuerat. omnes vt ſimul aduenerunt, mamillam volentes extorquere ab ore puellæ nec blanditijs, nec vi valuerunt. Tunc præcepit Epiſcopus vt omnes Sacerdotes confiterentur cum deuotione, & reuerentia, & quilibet per ſe deberet accedere ad puellam, forte inter eos eſſet aliquis vita laudabilis, cui mamilla diuinitus condonetur. quo etiam peracto mamillam, nec ſic aliquo pacto habere potuerunt. tunc Sacerdos quidam bonæ vitæ, morumque honeſtate compoſitus, dicit Epiſcopo, fiat proceſſio in eccleſia S. Cataldi. tunc præcipiente Epiſcopo, facta eſt dicta proceſſio. dum cantarent litanias, & deuenirent ad B. Virginem Agatham, ter cantantes: S. Agatha, ora pro nobis. puella, quam Sacerdos geſtabat in vlnis, mamillam in ipſius Sacerdotis ſinum ab ore proiecit, videnſque eam Sacerdos, Epiſcopo reuerenter conſignauit, & ſic perceperunt, illam fuiſſe mamillam glorioſæ Virginis Agathæ. tunc Sacerdos ille, Epiſcopo concedente de domo ſua eccleſiam in honorem Virginis Agathæ conſtitui fecit, ibique ſeruiens ſub habitu monachali Sanctiſſime ſuam vitam finiuit. hæc narrauimus, vt immenſa miracula, quibus ſumma clementia ſuam Virginem honorauit, inſereremus. ad hiſtoriæ igitur ſeriem redeamus.

Tarenti eccleſ. D. Ag. con. ... ta eſt.

Repoſitis itaque artubus in pharetris Virginis glorioſæ, inde Giſlibertus, & Goſcelinus nauigio recedentes, breui peruenerunt in Siciliam. ſed prius quam cetera proſequamur de ſitu loci, quædam maiorum relatione, dicamus. Sicilia 9 à *Siculo* Herculij filio nuncu- 9
pata, vnà prouinciarum 10 Italiæ eſſe per- 10
ſcribitur, à qua 11 parui admodum freti, ſed 11
periculoſo 12 ſeiuncta diſſidio, tribus pro- 12
montorijs 13 dextra, læuaque protenditur, 13
Peloro, Pachyno, atque Lilybæo. fretum illud, quo ab *Italia* diſſeparatur, Carybdim,
14 & Scyllam habet, quæ fabuloſe dicitur ſub- 14
cincta canibus, & nauigantium ciilatrare naufragia. huic adiacet Meſſana, ciuitas inſignis ædificio, rebus opulentiſſima, quæ locorum dignitate, merito totius prouinciæ caput extat. ad hanc prædicti viri, reliquiarum B. Virginis Agathæ portitores, nauigatione peracta venerunt. & in ea iam ſecuri manentes, pauſauerunt per triduum. Giſlibertus autem, quod mente captabat, implere deſiderans, ſalubri percepto conſilio, Meſſanæ locum nihil de eius legalitate diffidens, cum corpore Deo dicatæ Virginis in quadam domo reliquit, & Catanam propere veniebat. Ego autem Mauritius, qui eiuſdem vrbis Pontificatu fungor immeritus, tunc temporis in quodam caſtro eccleſiæ noſtræ, quod Iacium 15 dicitur, com- 15
morabar; cum idem vir illuc adueniens, ad me ſe velle ſecretum loqui, profeſſus eſt. præmiſſoque ſalutationis alloquio, remotis omnibus, ſolus cum ſolo locutus; poſtquam perpendit, me toto niſu, totoque mentis affectu, beatiſſimi corporis affectare reliquias, & illius euangelici negotiatoris exemplo, qui pretioſam margaritam inueniens, eam, venditis omnibus, comparauit, omnia mihi commiſſa, pro loco, & tempore, pro tãto theſauro dare paratiſſimo, ſeriatim geſta detexit: vt ſecum duos de fratribus noſtris ad ſanctarum reliquiarum ſubuectionem mandare ſtuderem, deuotus expetijt.

ille ad Mauritiũ Catanæ Epiſ. contendit

Ratus igitur non incongruum fore, quod dixerat: duos monachos reuerentiſſimos, Holdomanum, & Lucam, quos tanto negotio fideliter exequendo cenſebam idoneos, cum eo Meſſanã deſtinaui quantocyus, vt tantum theſaurum nobis diuina largitate donatum, honore cum debito deportarent. qui iuſſa non ſegniter adimplentes, ſub omni celeritate corpus detulere ſanctiſſimum, quod ego lætabundus aſpectu præ omnibus, qui mecum aderãt ſolo tenus aduolutus ſuppliciter adoraui: deinde reliquias de tarchaſijs reuerenter extraxi & ſtatim mira odoris ſuauitas emanauit; vt iuxta illud euangelicum, tota domus nectare gratiſſimo repleretur. quibus 16 in noua cap- 16
ſa tantæ rei condigna, diligenti cura, in eodẽ caſtro repoſitis, lætus Catanam properaui, & cunctis fratribus in vnum coactus, quod geſtũ fuerat intimaui, qui Deum totius bonitatis auctorem collaudantes, mecum communi decreuere ſtatuto, eidem Dominæ noſtræ humili-

mili-

militer pariter, & lætanter occurrere; & in vrbem, vbi palmam martyrij ſimul & virginitatis, hoſte ſuperato, promeruit, cum hymnis, & laudibus illam reportare. die igitur conſtituta, videlicet 16. Kal. Septemb. eã quidem fratres noſtri a Caſtro, quod diximus, honorifice detulerunt. nos vero illi occurrimus, humilitatis indicium ſolemni gaudio ſalubriter admiſcentes; nudis pedibus, & in albis veſtibus procedentes. adhuc verò inſolitum, & prorſus inſigne ſpectaculum, magna ſexus vtriuſque diuerſæ conditionis, & ætatis, & fidei facta eſt conuerſio populorum: ita vt nos eundo, redeundoque præpedirent; & ſe conſtipatione ſui quam plurimum anguſtarent. vbi quædam res accidit omnino relatu digniſſima, & ad laudem B. Virginis prædicanda.

A prędicto caſtro vſque Catanam 38. ſtadiorum, itineris ſaxoſi, ſpatio, duo pueruli cereos accenſos ante ſancti corporis portauere reliquias, qui neque ventorum flatu, neque puerilis, vt aſſolet, inſolentia leuitatis, lumen amiſere, ſed ſemper clariſſimum ſeruauere. tanta igitur dignitate, tantoque triumpho ad ſuæ ciuitatis, quam ſibi Deus Omnipotens perpetuo priuilegij iure contulit, voluit reme-

17 are baſilicam, vbi quo 17 debuit, loco poſita miraculis ingentibus, quantæ ſit apud Chriſtum virtutis, & gloriæ circumquaque demonſtrat. eadem autem die iam ad veſperũ inclinata, quædam iuuencula, vt ferebatur, a natiuitate cœca, manu ſimul, & pede debilitata, ante ſanctum corpus medelam quæſitura, fideliter adorauit. quæ nobis, & multis alijs ſpectantibus, viſum recepit; & vtriuſque membri ſoſpitatem, Virginis interuentu, promeruit. Alia quoque mulier, genere Conſentina, a multo iam tranſacto tempore crudeli Dæmonio vexabatur, quæ ante Beatum corpus adueniens, quam inmani ab hoſpite ſuum teneretur hoſpitium ſibilis, & vlulatibus teſtabatur. affuit & huic Virgo dilectiſſima, quæ & Dæmonium effugauit, & illam priſtinæ ſanitati reſtituit. quam dum circumſtantes ſanam, ſibique ſignum viuificæ crucis imprimentem aduerterent, itemque Deo laudũ modulamina reſonarent; fratres cubilibus quieſcentes vocum ſonoritate protinus excitati, ſurrexerunt; & populo ſociati, Te Deũ laudamus, ſignis concrepantibus, cantare cœperunt.

ingentibus miraculis claruit.

Adhuc autem iſtius miraculi per ora cantantium concrepante tripudio, quædam rebus paupercula, fide ditiſſima, ſuum filium a natiuitate mutum, Agathæ Virgini Beatiſſimæ fletibus præſentauit, & precibus, cui Beata Virgo nouum loquendi officium, hactenus inuſitatum contulit, & matrem de filij ſanitate lætificans, a luctu diuturno ſedauit. his viſis magis ac magis clamor attollitur, populorum Deum laudantium, eiuſque nomen benedicentium. non tamen Virgo Sacratiſſima a pietate cœpta ceſſauit; nam quædam puellula lumine priuata quinquennio, clamare cœpit: gratias ago Deo quoniam luminibus orbata ſum, & modo clariſſime video: patrato igitur tot, & talium miraculorum inſigni præconio, fratres matutinorum vigilias conſuetudinaliter celebrarunt, & ſic cum ingenti gaudio ad ſua ſtrata reuerſi ſunt. nobis autem alia, quæ per eam ſunt perpetrata miracula ordinatim narrare volentibus, ne quis inde dubitet, Dominum veritatis amatorem, teſtẽ iudicemque proponimus, cuius poteſtati credat, nos nil à tramite veritatis extraneum, more laudantium, dicere; ſed ne prolixitas faſtidium generet, plurima præterire. quid .n. hoc facto videtur iniquius, quàm laudem illorum, qui veritatis fide ſemper, & operibus placuerunt, mendaciorum fucis quibuslibet colorare? illi enim ſi mendacijs obtegi, dum viuerent, voluiſſent, ad veritatis conſortium poſt mortem nullatenus perueniſſent. ſed abſit hoc à fidelium mentibus, qui credunt ſe etiam de otioſis verbis rationem in die futuri examinis reddituros, aliquid ſtulta temeritate confictum, quaſi ad Sanctorum prædicare præconium. Hæc igitur neceſſariò prælibantes, eumdem Dominum inuocemus, & ſola futuræ remunerationis mercede contenti, floccipendentes verborum elegantiam, cetera quæ reſtant, plebeio famine proferamus.

Cæcæ puellæ lumen reſtituit.

Matrona quædam, Syracuſani Pręſulis dapiferi copulata connubio, olim à Dæmone vel ſæuo poſſeſſa, ad amicam Dei venit, vt ab infeſtatione inimici eius mereretur ipſius orationibus liberari. nec tamen ſua petitione eſt fruſtrata. nam & a Dæmonis inuaſione liberata eſt, & Dominici corporis communione percepta, nobis, & qui aderant, vniuerſis, palam ſigna ſuæ ſaluationis oſtendit. vir autem ſuus ſaluti ipſius congratulans, ſibi per Virginem bonitatis conceſſæ non immemor, ad illam vnà cum coniuge gratias reddere venit, munus obtulit, & ad propria Deum benedicendo remeauit: huius fama bonitatis mox per vrbes euolat, perſtrepenſque tam longinquos, quam propinquos aduocat, monens omnes ſe debere Dei ſanctam viſere, & quod illis opus eſſet, ab eadem quærere. ægris plane perſuadens, ſoſpitatem petere; ſanis verò, delictorum veniam depoſcere. qui ſoſpites tarditatis hac in cauſſa neſcij, & peccati ſeſe multum prægrauantis conſcij, aulam ſanctæ pari voto frequentabant Virginis, & dimitti ſibi noxam flagitabant criminis. quibus aures inclinabat Virgo Sacratiſſima, & iuuabat illos ope miſericordioſiſſima. hos ab omni corporali curans ægritudine, & ſoluens illos a nodoſo Satanæ ligamine. Nec multo poſt eadem Virgo, Domina noſtra, pro noſtra pace ſolli-

cita, quemdam 18 de iſtis terræ magnatibus, diuitijs, & ſumma nobilitate conſpicuum vocabulo Henricum nocte per ſomnium viſitauit; dulci voce compellans, vt ad ſe viſitandam quam citius pergeret. qui protinus excitatus, dum hæſitans reſidet in lectulo, nec coniugi ſciſcitanti quid hoc eſſet, indicare voluit, ſed ſomni pondere prægrauatus, rurſus quieti membra dedit. cui Sancta Virgo hæc eadem perſuadens apparuit. mox ille vir ſagacis ingenij, Dei voluntatem intelligens, vxori quid vidiſſet, aperuit; & ad eccleſiam Virginis venit. qui votorum ſuorum debita ſoluens, fratribus Catanenſibus, quos olim pro quibuſdam cauſſis habebat exoſos, amicus effectus eſt, & ſic cum magno quæſtu lucrorum 18

ſpi-

ſpiritualium ad propriam repedauit domum. vtinam domum illam infeſtantibus taliter eueniret, & fortaſſis eueniet, nam iuxta illud poeticum, grata ſuperueniet, quę non ſperabitur, hora.

Ad domandam autem illorum vecordiam, qui contra Sanctos ora impudentes aperiunt, memoratu dignam rem recitare volumus; vt quicumque eam audierint, pertimeſcant, & ſanctos, quos Omnipotens Deus honorat, condignum honorem exhibeant. Mulier quædam in ciuitate Meſſanenſium manebat, in cuius domo Beatiſſimæ Virginis Agathæ, quos ſupra nominatos recolimus, portitores hoſpitium quoddam acceperant, cui cum vicini familiariter dicerent, eia ne pigriteris ad domum Beatiſſimæ Virginis, & Martyris Agathæ properare, vt ſicut ipſa tuam domum dignata eſt introire, ſic pro te dignetur diuinam clementiam implorare; feminea perlata ſuperbia, nolle ſe ait abire, ſed vocem temerariam grauior eſt illico ſubſecuta vindicta; nam auris ipſius, quæ ſaluberrimis monitis obſecundare deſpexerat, magno cruciata dolore, iuſtiſſima damnata eſt ſurditate, & quia durum eſt contra ſtimulum calcitrare, venit neceſſitate cogente Catanam, & coram Virgine piiſſima, ſuam cum lacrymis cœpit profiteri culpam, cuius precibus Virgo clementiſſima annuit, & dolore ſanato, priſtinum audiendi ſenſum reddidit: tunc clamans mulier, grates tibi, Virgo Beata, ſemper, ait, referam, quę verbere cæſa ſalubri, perſenſi celerem, te compatiente, medelam.

Reſipiſcentē à pœna eximit.

Michaelē Carpentarium à paralyſi ſanū reddit.

ſequenti autem tempore aliud per Virginem Beatiſſimam factum eſt, Domino cooperante, miraculum. Quidam carpentarius, Michael nomine per biennium fuerat paralyſi diſſolutus, ita tantum vt abſque alterius adiumento ſe ſubleuare non poſſet, qui famam audiens miraculorum, per Sanctæ Virginis reliquias patratorum, aſello ſedens quæſiturus opem, iam ſupra nominatam veniebat ad vrbem; appropinquans autem illi fluuio, qui duobus milliaribus diſtat ab vrbe, à commeantibus expetiuit, vt ſe ab illo, quo portabatur, animali deponerent, quem dum depoſuiſſent, membrorum tumentium, & diſſolutorum, mirabile dictu, ſolidata compage, nullo adminiculante, fluuium tranſmeauit, & proprijs pedibus ambulando Catanam vſque peruenit, omnibuſque Deo, & eius famulæ referendo gratias ſe repræſentans, ſuæ curationis euentum fideliter enarrauit, multiſque conteſtantibus claruit, illum & tanti temporis ſpatio mala valetudine laboraſſe, & ſoſpitatem integerrimam, per Sanctam Agatham, modo quo dictum eſt, meruiſſe. Ob hoc iterum clerus, populique iubilant, ſigna tinniunt, & cuncti Domino laudum modulamina ſoluunt, quibus ſi centum linguę eſſent, oraque centum, centum voxque ſonos pariter & redderet vna, eius ſignorum non poſſet dicere mira. ſequitur hiſtoria

Duobus vero modis ex ſancta ſcriptura ſcimus, praue agentes à Domino iuſtiſſime flagellari, vt aut ipſi ceſſent peccare, pœnarum timore, aut alij ſimilia perpetrare formident, illorum exemplo commoti; cuius rei gratia, cuiuſdam lenonis nequitiam, & qua mulctatus eſt, celerrima vltione, præterire ſilentio non debemus, vt ſui conſimiles audiant, & eius timore, imitatores fieri pertimeſcant, nā iuxta Salomonē, qui ambulat ſimpliciter, ambulat confidenter: qui autem deprauat vias ſuas, errat. Inter innumerabilem hominum multitudinem, qui vndique ad corpus Beatiſſimæ Virginis confluebant, accidit, vt quædam muliercula orationis cauſa veniſſet, quæ dum paululum ad re[illegible] naturæ de via ſecederet, & eius ſocij aliquantulum prgterirent, leno quidam adueniens, vt illi miſceretur in crimine, libidinoſis affatibus ſuadebat: mulier autem trepidans, & tam nefarium opus pertinaciter metuens, abſit, ait, frater, abſit, non me tali facinore polluam, quoniam ad domum S. Virginis Agathæ, Dominę meę, properare volo, & ideo illam iam nequiter offendere nequeo. Tu quoque talem peſtem Diabolicæ perſuaſionis, ait, abijce, ne Virginis Sanctiſſimæ iram incurras, & protinus mala morte depereas. leno vero omninò ſurdus ad iſta, mulieri uim inferre tentabat. cui reluctanti, & contradicenti pro viribus, affuit illa, cuius tendebat ad aulam, quæ ſuam famulam virtute mirifica liberauit, & illum terribiliter coercēs officio loquendi priuauit. cuius rei quamplures fideliſſimi teſtes adſunt, qui hęc ſuis oculis ſe vidiſſe veraciter aſſeuerant; nos autem ad coercendos luxurioſos hoc prodigium formidabile memorantes, ad ea, quæ dicere cœpimus, redeamus.

Libidinoſum [illegible] ſcitur, vim inferre mo[illegible] mulieri [illegible] [illegible]

Nonnumquam Omnipotens Deus, cuius iudicia abyſſus multa, mirabili diſpoſitione ſui, quoſdam famulorum ſuorum infirmari permittit ad tempus, vt ſi quid in eis ſuperfluum fuerit, doloris anguſtia reſecetur, vt eo deuotius ſeruiant, quo illi paternis verberibus caſtigati mundius appropinquant; ſunt enim vas electionis, Beatus Apoſtolus ait, quem diligit Dominus, corrigit, & caſtigat; flagellat autem omnem filium, quem recipit. ideò iuſtus in pœnis gaudere debet, & impius in ſuis proſperitatibus formidare. in hac vita multoties parcit Deus impijs, & non parcit electis: in futura autem vita perpetualiter parcit iuſtis, & numquam parcet iniquis. valde itaque neceſſarium eſt, iuſtum in hoc mundo verberibus Domini caſtigari, nè de benefactis ſuis inaniter extollatur, & mercedis æternæ fructum amittat, quod melius oſtendemus, ſi cuiuſdam fratris repentinam percuſſionem, & citiſſimam per glorioſam Virginem, & Martyrem Agatham ſanationem, ad eius gloriam referamus.

Quidam namque Græcus Abbas, vir valdè venerabilis, comperto Beatiſſimæ Virginis reditu, auditis quoque mirabili-

bus, quę per eam Dominus faciebat, de Trayna Ciuitate Siciliæ Catanam cum ſeptem Monachis veniebat, quorum quidam equitabant, quidam proprijs pedibus ambulabant; inter quos quidam nouitius erat, vocabulo Abbas, qui velociter curſitando ad domum Sanctæ Virginis feſtinabat. Sed repentino timore, & maximo dextri cruris dolore percuſsus de loco ſe mouere non poterat; quid ageret, & quo ſe verteret, ignorabat. Abbas autem fratris dolori compatiens, ei præcepit, vt niſu quo poſſet, ad cellulam, quæ non longe aberat, properaret, ibique eius præſtolaretur aduentum, & reditum, vt ad ſuum habitaculum pariter remearent. diſcedente vero Abbate vnà cum monachis, æger ille monachus ſolo decumbens, in medio obdormiuit itineris; cui Virgo Beatiſſima per uiſum apparens, quid agis, inquit, frater? & ille, volebam, Domina, ad Beatiſſimæ Virginis Agathæ deſideranter adire præſentiam, ſed meis interceptus criminibus, ſubitæ infirmitatis languore percuſſus ſum, & idcirco hic in via remanſi, omni ſolatio deſtitutus. Tunc illa, ſurge, ait, frater, & ſequere me, quoniam ego ſum Agatha, cuius deſiderio fatigaris, vt ad eius corporis viſionem peruenias. Excitatus tanta, ac tali monachus melliflua viſione, ſe quidem ſanum reperit, ſed Virginem cum qua loquebatur, viſibiliter videre non potuit; cumque tendere ſe putaret ad cellulam, in qua ſibi mandatum fuerat reſidere, ſtupendo ſatis modo, & admiratione digno, Abbatem, & Monachos, qui iam perrexerant, neſciens anteceſſit, & quaſi totum illud viæ ſpatium peruolaret, non longe ſe à ſupradictæ mœnibus Ciuitatis inuenit. Cognoſcens autem illum Abbas, & videns, quod tanta illo velocitate præceſſerit, ignarus rei, quomodo, & vnde venerit, curioſius ſciſcitatur. at ille nequaquam ſuæ ſanitatis ignarus, cuncta, quæ ſibi Sancta Virgo fecerat, & dixerat enarrauit ex ordine: tunc Abbas, & Monachi voluntate, gaudioque non diſpari, magnis Deum collaudando vocibus, vrbem ingreſſi ſunt. ſuæque laudationis in hymnine, corpus ſanctiſſimum venerantes ſicuti optauerant, ſuo deſiderio potiti ſunt. quo peracto, ad ſuum lætabundi redjere cœnobium. nimirum hoc eſt, quod ſuperius diximus, vtilitatis cauſſa, vel ſuæ, vel aliorum, qui Domino ſeruiunt, flagellantur, illoque ſalubri flagello de bono in melius prouehuntur. nemo cum viderit energumenos immundis ſpiritibus fatigari, illos abhorreat, quaſi derelictos à Domino, ſed humanæ debet miſeriæ compati, quæ multoties non ſponte, ſed coacte diuinis obſecundat imperijs, vt per hoc, ſecundum illud Apoſtoli, nonnumquam Satanæ tradantur in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit in die Domini. ergo quoties viderimus aliquos Diabolo mancipatos in corpore, duabus ex cauſſis fieri hoc a Deo iudice iuſto credamus, videlicet vel ad corporalem caſtigationem temporaliter, vel ad damnationem perpetualiter, ſed cuicumque illud fuerit detrimentum, nobis ſit ad timorem Domini documentum. His autem commonitionis cauſſa prænotatis, cuiuſdam Dæmoniaci curationem ſubſequenti ſtylo promamus.

Monachus ad eam pergentem repentino dolore in via afflictum, per viſum in ſomnis côſolatur, curatque.

19 Quidam Monachus mali genij hoſpes, per annos 10.

Quidam, Græca natione progenitus, vocabulo Spichius, in 19 caſtro, quod Geracium dicitur, ſub profeſſione monaſtica in Oratorio Sancti Protomartyris Stephani manebat, qui iam per decem annorum curricula à nequiſſimo Dæmonio vexabatur, quem quando arripiebat, per ſeptem horarum ſpatium detinebat; cuius mater, Anna nomine, comperiens rumoribus hinc inde reſonantibus, quod Deus Omnipotens multos malignorum ſpirituum infeſtationibus laborantes, iam per meritum Sanctiſſimæ Virginis liberaſſet, ad domum eiuſdem Sanctiſſimæ Virginis filium comitata, vt illi ſanitatem propriam largiretur, illam gemitibus, lacrymis, & verbis orabat: vouit etiam Domino, quod ſi ſuum ſanaret filium, ſeculum relinqueret, & ſub cultu monaſtico ſibi perpetuo deſeruiret. Sancta autem Virgo miſeriæ eius miſerata, fidem matris pro filio deprecantis amplectitur, & opem quam poſtularat largitur; nam cum vterque membra labore diutino fatigata ſopori dediſſet, viſum eſt arreptitio, ſtellam præclariſſimam de ſcutellis, vbi Sanctum fuerat caput exire, ſuoque capiti leniter aſſidere. qui confeſtim exſurgens, horrendiſſimam vocem emiſit; ita vt cuncti, qui aderant terrerentur. Subſequenti igitur die, eidem Beatiſſima Virgo, & Martyr apparuit; & vtrum ſanari vellet, inquiſiuit, cui cum protinus reſponderet, volo, Domina mea, & ideo cum deuotione ad te confugi: illa Dæmoniacum feriens alapa, Dæmoni, vt egrederetur ab illo, potentiſſime imperauit; quem deſerens omninò deinceps reliquit incolumem, ſurgenſque is ſanus intuitus adſtantibus ſe quemdam vidiſſe miræ magnitudinis ſerpentem mortuum à ſuo proprio ore delapſum; mater autem eius Deo, quod vouerat, reddidit, triduoque finito vnà cum filio gaudens, & benedicens Altiſſimo, ad propium eſt reuerſa domicilium.

Nec ſolum præſentibus Virgo celeberrima, verumetiam multoties profligatis aliquibus diuerſis anxietatibus multa beneficia conferebat abſentibus, vt oſtenderetur illud Epigramma Angelicum omninò eſſe veriſſimum: Mentem ſanctam ſpontaneam, honorem Deo, & patriæ liberationem.

Igitur exacto tempore non multo poſt illa exempla, quæ ſcripſimus, quædam femina Meſſanenſis, Chriſtiana, Deumque timens, ſe quibuſdam nautis, ora-

Mulier grauida, altero lumine capta, & aure ſurda, Meſſ. Catanam ad D. Agath. nauigat.

orationis cauſſa Catanam nauigantibus ſociauit; quæ quamuis eſſet grauida, tamen vnius oculi lumine, & vnius auris auditu carebat; vt per Deo dicatam Virginem, & Martyrem Agatham priſtinæ mereretur ſanitati reſtitui, hoc laborioſum iter arripuit: verum mari fluctuante, & fœtore ſentinę, vnde quamplures nauſeare ſolent, mulier debilis fatigata, ſingultu creberrimo, diruptis pene viſceribus, cruorem cœpit euomere: & in tantum eſt anguſtiata, vt putaretur à ſocijs, vitalem ſpiritum exhalaſſe, cumque ſæpius excitaretur ab illis, & plus indicia mortis, quam vitæ videretur habere, decreuerunt, ad litus diuertere, vt corpus mortuum, ſicut humanitas exigit, traderetur ſepulturæ. Sed non inuenientes habilem locum ad tale miniſterium aptius adimplendum, volebant in mare corpus eijcere. hanc enim ſepulturam in talibus, quam maxime mortis neceſſitas cogit inferre quidam verò miles lembo vehebatur eodem, qui hoc fieri rationabili, & modeſto ſermone vetabat, dicens ſibi videri, illam ſiue mortuam, ſiue viuam ad illum locum, quo properare deuouerat, ab illis debere iuſtiſſime deportari; ſimulque operiens cum reliquis, expectabat rei finem. poſt horarum quattuor intercapedinem, mulier illa, quæ ſic iacebat exanimis, oſcitauit, oculos aperuit, cunctiſque mirantibus, & lætantibus, ſe viuere demonſtrauit, nautaſque compellans, ſollicite percontari cœpit, quis illam in illud nauigium poſuiſſet. illis contradicentibus, tu ipſa, non aliorum, ſed tuis pedibus huc intrauiſti: mulier ad ſe reuerſa ſic ait: ego procerto noui, me raptam fuiſſe de corpore, & extra mœnia ciuitatis cuiuſdam, in quadam baſilica exſtitiſſe, vbi albatorum aderat multitudo pſallentium, qui cuidam Virgini, venuſtatis eximiæ, concinebant, a qua interrogata, quid quærerem, reſpondi, me ad ipſius veniſſe ſuffragium, vt ab ipſa mererer diu optatam conſequi ſoſpitatem: at illa me dextra manu, crucis ſigno benedicens, vade, ait, in pace, quoniam quod fideliter poſtulaueras, impetraſti. Ad domum autem meam properas nam ibi mea tibi promiſſa complebo. nautæ verò ſermonibus animati, curſu rapidiſſimo cum muliere Catanam peruenerunt, quæ dum coram Virgine clementiſſima ſoſpitata quieſceret, noctu nalis officij perſonante principio, lumen pariter, & auditum eius interuentu promeruit, cunctoſque qui videbant iſta, promonuit, laudibus immenſis attollere facta tonantis.

Senex cæcus Catanam Meſſ. pergit, catello comite.

Eodem die, quo apud Catanam hæc fuerant acta, quidam ſenex Ioannes nomine, iam duobus annis cæcus exiſtens, Meſſana veniebat ad vrbem, qui dum 20 ad locum, qui trium Monaſteriorum vocabulo nuncupatur, comitante catulo; perueniſſet, non caſu, ſed nutu diuino, vt credimus, more inſolito canis ille fugiens ſenem dereliquit, ignarum viæ, omnique deſtitutum ſolamine. Senex autem lacrymis faciem humectans, à Deo poſtulabat auxilium, cui per orationem Sanctæ Agathæ Virginis, vnius oculi viſum reddidit, eumque ipſa de ſuperioribus voce delapſa commonuit, vt ad eius reliquias viſitandas cœptum iter carperet, paruit, & vt ad aſylum Sanctiſſimæ Virginis venit, orauit, atque quod ſibi cœlitus fuerat repromiſſum, integerrime vtriuſque luminis claritatem accepit: deinde per nocturnam viſionem ab eadem admonitus, ſuæ ſanationis factus eſt prædicator voce, ſimul & ore pariter omnibus palam faciens per Sanctam Agatham ſe fuiſſe diuinam miſericordiam aſſecutum. Hæc nos de miraculis Sanctæ Virginis Agathæ modo dixiſſe ſufficiat. ceterum legentes hortamur, vt ſi quid indecens, atque ſuperfluum in hoc ſermone reperiant, infirmitati noſtræ attribuant; ſi quid verò decens, & vtilitati conueniens, Deo bonorum omnium largitori committant. his ergo miraculis euolutis, finem tenemus, verſus recitemus, & hos in laudem Beatiſſimæ Virginis.

Lętemur, fratres, & Chriſtum glorificemus,
Cuius tam carum de munere, munus habemus;
Qui Sanctæ nobis Agathæ corpus venerandum
Reddidit, immò dedit, plus mundi rebus amandum.
Cui nil terrenum merito valet æquiparari,
Quam voluit Deus in Cœlo ſine fine beari.
Quo reſidens ſolio Regi copulata polorum,
Pulſat, & orat eum lapſus releuando ſuorum.
Olim nos linquens orientis regna petiuit,
Sed miſerando ſuis, nunc ad ſua tecta rediuit.
Non bene ſeruaſti theſaurum, Græcia, talem,
Qui vireſque thronum cumulauerat imperialem.
Non fuit ille tibi, ſed noſtri denique iuris,
Sublatus furto; furtum ſine crimine furis.
Qua ſit apud Chriſtum ſublimi ſede locata,
Quandocumque potens, celeberrima Virgo Beata,
Quæ per eam fiunt oſtendunt vndique mira,
Per quæ quamplures Satanæ ſaluantur ab ira.
Orbatis viſum reddit, mutiſque loquelam [illegible]
Præſtat, & ægrotis repetit quamcumq; medelam.

H 2 Cre-

Credere, qui dubitas; ſi vis, ea ſigna videbis:
His etiam viſis, nec tu reticere valebis.
Vrbs felix gaudens, gaudeto Catanienſis,
Nec te dira fames, nec iam ferus obruet enſis.
Ordinis ipſe tui memor, ordo monaſtice, gaude:
Triſtia depellens, de tanta Virgine plaude.
Tuque redemptori dic carmen, clerice, lætum,
So licitans - - - - - - - - - - - - - negotia tecum.
Plebs etiam ſacro baptiſmi fonte re[illegible]
Actus linque tuos veteres, & ſis renouata,
Rex nouus ad ſuperos vehit hos, qui rite nouantur;
Trudit & inferno, qui ſordibus inueterantur.
Eius conuiuas accepiat candida veſtis,
Regis amicitiæ, fideique per omnia teſtis.
Qua qui veſte caret, manibus, pedibuſque ligatis,
In tenebras miſſus pœnas luet improbitatis.
Laus tibi ſit perpes per ſæcula cunctapotenti,
Virgineis precibus tot dona ſecunda ferenti.
Cui pariter mentes, & corpora noſtra dicemus,
Cuius tam carum de munere munus habemus.
Nos etiam Virgo ſemper commendet eidem,
Qui non mutatur, ſed permanet vnus, & idem.

Vide Animadu. fol. 37.

21 21

BLANDINI MONACHI AVCTARIVM DE MIRACVLIS S. AGATHAE V.

IGITVR fama Excellentiſſimæ Virginis, & Martyris Agathæ, plurima terrarum ſpatia peragrante, ad locum in quo venerabilis theca ipſius tenetur, certatim vndique properabant; alij enim medelam corporis, alij ſuam, ſuorumque tuitionem, alij facinorum veniam flagitantes. ſed vltimi quamuis minime exauditi videantur, non minus tamen exauditos credimus, ſi fideliter poſtulant, immo magis, quia quantò dignius poſcunt, tantò citius aſſequuntur. illi namque ſanitatem iterum interituram, iſti ſanitatem, quæ fine caret, poſtulant. plus eſt enim electorum vitæ de indigno dignum precibus aptare, quam præſenti vitæ moriturum mortuum reuocare. quod vtrunq; Sanctam hanc Martyrem feciſſe, non dubitamus. Reuoluto igitur anno, paucos ante dies ſuſceptionis glorioſæ
Virginis, ſuperuenientes 22 ab Hiſpanijs 22
piratæ, Siciliæ Inſulam vexauerunt: patratis verò quamplurimis malis, Catanam à gentilibus fraude capiendam adeunt. ſed fraus, meritis Sanctiſſimę Agathæ, chriſtianis non incognita manſit. & quamuis tantæ multitudini minime poſſent reſiſtere, oſtendunt ſe tamen promptos ad pugnandum, quibus viſis gens Deo odibilis, timore diuino perterrita,
longius receſſit. eodem 23 autem die 23
cum Syracuſanis certamen ineunt, vrbem capiunt, alios trucidant, alios necant, & alios ſecum ducunt. nihil præter mœnia, quę ſecū ferre non poterant relinquentes. Quod verò ita Catanam præterire, illius adſcribitur gloriæ, quæ propriæ liberatio eſt patriæ cumque appropinquaſſet dies ſanctæ ſollemnitatis, aduenit huc inde populus innume-

> D. Agatha vrbem Catanam a piratis incuſſo metu, liberat.

rabi-

rabilis, inter quos matrona quædam, pene nobis omnibus nota, quæ vtriuſque auris omnino officium amiſerat, adfuit. nocte itaque orationi vacans, paululum dormitare cœpit. adfuit interuentrix muliebri habitu admodum ornata, conſtipata cateruis lucidis, auribus auriculares mittens, protinuſque diſparuit. illa autem ſurgens mirabatur voces hominum. poſtquam verò ſe perfectè cognouit curatam, exclamauit, cũctoſque qui aderant, in Omnipotentis Dei laudem commouit. Alia priuata lumine, nocte eadem, tenebris depulſis, ex integro reſtituta eſt luci.

Improbũ Dęmonẽ à muliere depellit.

Quinto annorum vergente curriculo, ex quo ſacratiſſimæ Virginis, & Martyris Agathæ corpus Conſtantinopoli, Catanam relatum eſt, contigit quamdam mulierem Syracuſanam, nomine Bonafiliam à crudeli Dæmone nouem annis poſſeſſam, Dei nutu hoc ordine liberatam. Confluentibus quampluribus chriſtianorum cateruis ad diem feſtum relationis Sanctæ Virginis, præfata mulier mentis, atque ſalutis inops, ducatu ſui mariti, nomine Petri, genere Piſani, inter ceteras aduenit; quæ cum ſacræ baſilicæ propinquaſſet, iniquus poſſeſſor eam cœpit ſolito vehementius torquere, & pœnis atrocioribus vexare. intrante verò illa baſilicam, & ſacris reliquijs propinquante, idem crudelis agitator laxatis ſuæ malitiæ frenis, totis viribus in eam debacchari cœpit, & quaſi alieni iuris poſſeſſionem, quam ſibi iamiamque abripiendam ſentiebat, pene ſoluta compage membrorum, totam diſcerpere. quæ dum ſtridoribus dentium, & clamoribus altiſonis intonaret, vſque adeo vt ſonos organorum, quæ tunc ſolemnitatis gratia concrepabant, & voces in choro pſallentium, more tonitrui ſuperaret, totam eccleſiam ita perturbabat, vt nulli quieſcere, vel orare liceret, niſi quod vehementiſſimus eius clamor, cunctus Deum piè quærentibus materiam patrabat orandi. quid plura? tota nocte illa, & parte ſequentis diei non modica, in tantis calamitatibus expenſa, ventum eſt ad horam, qua ſacra miſſarum ſolemnia celebrari decebat. ordinata igitur proceſſione, cum Sacerdotes, qui ſacrum feretrum ſuis humeris portabant, ante Dæmoniacam veniſſent, præſentia ſanctarum reliquiarum, ita perturbatus eſt Dæmon immundus, vt videres ægram anguis more torqueri, & multo plus ſolito vexari, nec non miſerando geſtu membrorum veraciter confiteri, nullam eſſe ſocietatem Chriſti ad Belial, neque partem fidelis cum infideli. cum ſacrum Euangelium lectum fuiſſet, exhortationis ſermone ad populum habito, ſicut mos eccleſiaſticus exigit, admoniti ſũt omnes, orare Deum pro Chriſtianiſſimo Imperatore, pro Regibus, & pro his qui in ſublimitate ſunt conſtituti, & maxime pro illa miſera, & miſerabili factura Dei, quæ in præſenti crudeliter vexabatur, vt Deus qui omnia poteſt, precibus, & meritis Sanctæ Virginis, & Martyris Agathæ, ſalutem circa illã operaretur. tunc omnes, qui prius in ſilentio conſtituti, fraterna pietate commoti, & multis cordibus vnam faciunt Rempublicam & quaſi coniurationem aduerſus immundum habitatorem, lacrymoſos ſingultus, & preces ad thronum iudicis dant. in communi oratur, precibus cœlum pulſatur, nomen Sãctæ Virginis Agathæ ab omnibus frequentatur. quid multa? dum ſic feruet flamma caritatis, pias preces formans vnitatis, aures pulſat Deitatis, mox reportans dona pietatis. nam dum venerabilis Pontifex Mauritius qui tunc Epiſcopatum innocenti vita decorabat, præfationem miſſæ celebriter decantaret, repentino Dei nutu fugato habitatore, & mundato Dei plaſmate, iacuit illa pene exanimis effecta, ita vt putares illum de Euangelio puerum, qui plus vexatus eſt exeunte Dæmone, quam cum prius ab eodem fuerat poſſeſſus. quo viſo, cœperunt quidam puſillanimes trepidare, & licet in vanum, vehementer formidare, neforte cum immundo ſpiritu, proprium exhalaret. at vbi reſumpto anhelitu, ſuæ ſaluationis indicia demonſtrauit, Deo, & Sanctæ Virgini gratias referendo, & ſuorum peccatorum confeſſionis exordium proſequendo, certi omnes, & de fraterna ſalute congaudentes, lacrymas doloris in gaudium conuerterunt, & in laudes omnium bonorum largitoris proruperunt.

Sequenti nihilominus anno eiuſdem relationis ſexto, altera muliercula à Dęmonio eſt liberata. cum inter coruſcantium miraculorum ſacra pręconia, Beatiſſimæ Virginis Agathæ fama celeberrimis extolleretur faſtigijs, & a Siculorum non ſolum populis, verumetiam ab extranearum accolis prouinciarum, in vrbe Catanenſium in eccleſia ad honorem Dei, eiuſdemque fabricata Virginis, diuina largitate, & clementia, multa poſcentibus præbebantur beneficia. nam claudicantibus greſſus, Dæmoniacis, debilibuſque, ac varijs ægrotationibus laborantib9 ſanitas à Domino, eorum pijs recompenſabatur precibus. ſed quoniam ſermonis prolixitas faſtidium generat audientibus, idcirco breuitatem, ſimplicitatemque curauimus; nec audita tantùm, ſed quæ vidimus, & viſa approbauimus, poſteris dilucidare prouidimus Ieſu Chriſti Domini noſtri præeunte in omnibus gloria, quæ per famulam ſuam Agatham miracula operatur. Cum igitur Siculorum terra peſtilenti famis oppreſſione, demeritis exigentibus, à Domino percuſſa laboraret, vir quidam in Meſſanenſium ciuitate, Ioannes nomine, inter ſuos antea honoratus, cœpit inopia, & egeſtate tabeſcere cumque præter aſinos duos nihil ſibi reſiduũ opumue aliquid cerneret remanſiſſe, inſtigatus ab vxore regionem vndique peragrabat, pretio ipſe conducens aſinos, quo ſaltem inopem ſic poſſet ſuſtentare vitam. talia eo exercente quotidie, languore percuſſus valetudine omnium amiſſa membrorum, ſolis poplitibus vehebatur, & manibus. repẽtino itaque obſtrictus flagello, vxoris æſtuante in eum ira, duplici agebatur cruciatu, inſperata remuneratione à dilecta ſibi coniuge reportata. quid plura? quid faceret? quo ſe verteret? ceſſantibus vndique auxilijs, &

Viro inopia preſſo & ægro apparet D. Agatha

inua-

inualeſcente infirmitate, non medicorum, vt humana conſueuit calamitas, vſus eſt ſuffragio, ſed tota mente hærens cœlo, Omnipotentis Dei, Sanctorumque peraſſidue procumbens liminibus, deprecabatur miſericordiam. quod cum per longum tempus feciſſet, nocte quadam cum à B. Nicolai, vbi iacuerat, eccleſia, quę paruo interuallo diſtat
34 à ciuitate in Inſula, 24 quæ vulgo lingua dicitur, reportatus fuiſset, talis ei in eccleſia Beatæ Dei Genitricis, ſemperque Virginis Mariæ pernoctanti diuinitus oſtenſa eſt viſio.

Nam circa mediæ noctis horam, Virgo ei adſtitit eximia pulchritudine, veſte alba, tangenſque latus eius, proprio vocauit eum ex nomine, dicens; cur tanta, Ioannes, ineſt tibi ſegnities, vt ad meam domum ire minime diſponas? ſtupefactus itaque ad tantæ Virginis maieſtatem; in ipſo, in quo erat ſomno, ab ea inquirere cœpit ſollicite, quæ eſſet eius domus, vtque edoceretur, quid facere deberet. illa autem confeſtim, ſe eſse Agatham, quę pro Chriſti nomine in vrbe Catanenſium martyrio coronata eſt, eiuſdemque ciuitatis eccleſiam ſuam eſse domum, ei declarauit. ſubnectens, vt recepturus ſanitatem ad eamdem eccleſiam properaret. lætus igitur effectus, poſt modicum à ſomno euigilat. die luceſcente ad maris ſe portum continuo portare fecit, vt reperto nauigio, Virginis viſionem adimpleret. die verò medio contigit diuinæ voluntatis arbitrio, vt Meſsanenſem portum ex Catanenſium ciuitate nauis attingeret. nautæ autem ad terram de more progredientes, ac videntes eum in litore, quo ſe aſportari fecerat, iacentem, cauſam ſollicite ab eo inquiſiuere. ille exponit eis, & Virginis viſionem, & infirmitatis ſuæ incommodum. quibus ita narratis, cum læti in ſuam nauim ſuſcipiunt, ac dantes carbaſa ventis, Catanam poſt triduum deuenerunt: poſtquam Catanam peruentum eſt, infirmus in terra de naui ponitur, ac corporis inualidam glebam, manibus, genibuſque ſuſtentans, cuiuſdam ſui noti, quæ prope litus erat, vix attigit domum; quam cum ingreſsus fuiſset, ceram, quam ſecum Meſsana detulerat, in candelis commutans, ac toto corpore reptans, patrato officio, omnibus eum conſpicientibus ſpectaculum præbens, ſanctæ, ac glorioſiſſimæ Dei Virginis, & Martyris Agathæ petebat eccleſiam.

Vt domũ inuiſat ſuã iubet

Mira res. tanto namque ardore mentis, & feruore repletus incedebat caritatis, vt contra humanum morem, quod pedum ſubire, & officio manuum non præualebat, dentibus adimpleret, ore geſtans candelas. nobis quidem ex conſuetudine a completorijs perſoluendis laudibus venientibus, ſubito in eccleſia apparens, velut horrendum cunctis ſe præbuit monſtrum, voceque emiſſa, vt ei aperiretur, vehementiſſime deprecabatur. tunc vnus ex fratribus, cui eccleſię cuſtodia commiſſa fuerat, aperto oſtio, ad eum exiens, imperauit ſilentium, expletoque officio, & fratribus ad lectum euntibus, ſe aperturum denuo ei promittens. quod cum ita geſtum fuiſſet, & orationem ſecundum propriam voluntatem ad Dominum emiſiſſet, tenebrarum retentus caligine, ante Monaſterij valuas per totam noctem iacens, die adueniente neruorum valetudine recuperata, ac totius corporis ſanitate, eccleſiam ſoſpes ingreditur. fratribus itaque eccleſiam pro conſuetudine introeuntibus, Deum magnificãt hymnidicis vocibus; aliaque ex parte tintinnabulorum eximijs vocibus, vniuerſæ ciuitatis, vt ad eccleſiam properaret, concitatur populus. facta eſt igitur ad eccleſiam populi chriſtiani turba non modica, nocte lacrymabili, ſed pietate plena, Dominum benedicens, qui per interceſſionem glorioſiſſimæ Virginis, & Martyris ſuæ Agathæ operi ſuo miſeratus erat. patratum eſt hoc miraculum anno ab Incarnatione Domini CIↃCXLI. translationis eiuſdem glorioſiſſimæ Virginis & Martyris Agathæ à Conſtantinopolitana Vrbe in Prouinciam *S*iculorum in Ciuitatẽ Catanæ, anno 16. Indict.4. 4.Non. Iulij, regnante Domino Noſtro Ieſu Chriſto; qui cum Deo Patre, & SpirituSancto viuit, & regnat Deus per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Salutem totius corporis, pro foribus eccleſ. donat

Fratrum cunctorum minimus, vel ſeruus eorum,
Blandinus, ſcriptum dicendo protulit iſtud.
Martyris eximiæ quo ſit titulus memorandus.

Tempore, quo Yuenus electus Monaſterio Catanenſi præerat, mulier quædam, nomine Bona, neſcimus quo iuſto Omnipotentis Dei iudicio, Diabolo ad vexandum tradita, apud caſtrum, quod 25 Palatiolum dictum erat, quam eius conſanguinei nimio affectu diligebant, ac de eius ægritudine incredibiliter iugi mœrore afficiebantur; qui à compluribus crebro audientes miraculorũ beneficia, quæ ſolita pietate Omnipotens Deus, B. Virginis, & Martyris Agathæ interceſſione, ad reliquiarum eius loculum, deuotiſſime viuentibus aſſidue faciebat; manibus, & pedibus vinctis, prænominatam Dæmoniacam ad Deo dicatæ Martyris eccleſiam omni celeritate duxerunt. contigit autem, vt prædictum Yuenum ante fores Monaſterij ſedentem inuenirent, cumque multis precibus obnixe flagitarent, quatenus miſeram, tam crudeliter vexatam, Omnipotentis Dei pietate eccleſiam ingredi, & ſub B. Agathæ capſa pernoctare ſineret, quia nox inſtabat, & adhuc Monaſterij ornamenta propter Natiuitatis Domini ſolemnitatẽ, ſuper altare erant, vix ab eo obtinere potuerunt, vt Dæmoniacam eccleſiam ingredi pateretur: minime igitur ab Yueno impetrata licentia, Dei, & B. Agathæ Oratorium pariter cum ſuis ingreſſa eſt. illis verò ante Beatorum Petri, & Pauli cappellam ſtantibus, orantibus deuotiſſime, ecce duo teterrimi, & ingentes, admodum aſini, caneſante illorum præſentiam ſubito apparuere: quibus de Diabolica viſione ſtupefactis, ac tremefactis vnuſquiſque fronti vexillum Sanctæ Crucis ſibi impreſſit, & extemplo tetri Dæmones

Energum. Dæmo pellitur,

nuſ-

nuſquam comparuere. tunc Dæmoniacæ cuſtodibus, totam noctem, pro tanto terrore, inſomnem ducentibus, mane facto religioſus quidam Monachus tunc temporis ſanctarum reliquiarum reuerendiſsimus cuſtos, more ſolito pietate ductus, nimium miſerrimæ mulieri compaſſus eſt, atque eam, vt parentes poſtulauerant, ſub Beatiſsimæ Martyris capſam, dignisſime admiſit, glorioſiſſimum Virginis caput a loculo reuerenter abſtrahẽs ſuper infirmam diutisſime tenuit, ſuppliciter orans Omnipotentem Deum, quatenus meritis, & precibus Martyris ſuæ, eam à Dæmone ſolita pietate, liberare dignaretur. cumque prędictus vir venerandus orationi inſtantisſime inſtaret, refuga ſpiritus, qui Omnipotentis Dei creaturam inuaſerat, atque ſæuisſime vexabat, confeſtim vlulans cum ingenti ſtridore exprimere liquido auſus eſt: aufer, aufer Agathæ caput, recolo, recolo enim quod ante ſui corpuſculi depoſitionem, eam inſtantisſime tentauerim, ideoque à compluribus, quos ſuis peccatis exigentibus vexare permiſſum eſt, huc ad ſua ſuffragia concurrentibus, me violenter expellere non deſiſtit. ſed firmiſsime ſcio, quod ab hoc corpore, precibus eius violentius expellar. hęc immundo ſpiritu clamante, contigit illum, qui hoc miraculum ad poſteritatis memoriam conſcribere ſatagit, orationis gratia Oratorium B. Agathę deuotisſime ingredi, qui nequaquam mulieris, ſed ſęuisſimi Dęmonis balbutientis verba protinus intelligens, eum per Patrem, & filium, & Spiritum Sanctum adiurauit, quatenus nomen ſuum celeriter ſignificaret. tũc ipſe audito tanto nomine, quia ſilere minime audebat, Aethiopem ſe vocari plane reſpondit. Sed quia a cuſtodibus audierat, quod in pręcedenti nocte duo teterrimi canes ante illorum pręſentiam apparuerant, à Dæmone exquirit, vtrum maligni ſpiritus ij canes fuiſſent, qui apparuerant. tunc ille verſipellis ſodales ſuos eos eſſe cõfeſsus eſt: ſubiunxitque, quod vnus Satan, alter illorũ perſecutor nuncuparetur.

Rurſum ille inquirit, quam poteſtatem ipſe & ſui collegę haberent? inimico nullam aliã ſe habere, reſpondit, niſi zizanias, & diſcordias fratribus interſerere. prædicti verò ſocij mei longe ferociores, potentioreſque ſunt. illi namque cuiuſdam Palatij Burgenſis, qui Machætus cognominabatur, ſæuisſima nece animam extorſere. ſtatimque Dæmoniacæ cuſtodes, quod à *Diabolo* referebatur, recognoſcentes, penitus certisſimũ eſſe profeſſi ſunt. tunc Yuenus vna cum ſanctis fratribus, qui apud Catanam degunt, inæſtimabiliter admirans, ſacratiſſimas reliquias Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac Sancti Silueſtri a quibuſdam religioſis fratribus ſuper *Dæmoniacam* cum ingenti reuerentia afferri iuſſit, cumque ſuper eam delatæ forent, extemplo refuga ſpiritus de reliquijs Beatiſſimi Petri omnino ſilentio habito, vociferare cœpit, tolle procul Paulum, ac Silueſtrum, nam me acerrime incendunt, ſtatimque vniuerſi fratres, ac clerici, & populus, qui circum aderant, nimio terrore ſtupefacti de Diaboli dictis, vltra quam dici poteſt admirati ſunt. illum vero inſtanter nobis laceſſentibus, vt cuius reliquiæ eſſent, exprimeret, nullatenus ſe auſum de prædictis B. Petri reliquijs vel modice fari aliquid, reſpondit. quod ſi forte præſumeret, eius princeps atrociſſime illum inde verberaret; ideoque vniuerſitatem veſtram multis precibus flagito, vt me deinceps nunquam amplius ſuper hoc interrogetis; potius autem hanc miſeram crudeliſſime uexare ſinatis. quidam autem de circumſtantibus maligni ſpiritus precibus non quieſcentes, immo magis, ac magis cum inſtantius adiurantes, vt e veſtigio promeret, quo poſſeſſo, & defatigato vaſe expulſus, iturus eſſet? ille clara voce confeſtim reſpondit, quod ad puellam quãdam, quæ Marotta nuncupabatur, apud memoratum Palatiolum commorantem, conuolaturus foret, eamque atrociſſime afflicturus. cumque inſtantius ab illo inquireret, liquido reſpondens, ait, certe, huc ventura eſt, meritis & precibus huius Virginis continuo liberanda. mira res & inaudita, ſupradicta Dæmoniaca Omnipotentis Dei nutu, ac Beatisſimæ Virginis, & Martyris adminiculo, cunctis, qui aderant, cernentibus, à Dæmonio liberata eſt; poſt anni circulum, quemadmodum refuga ſpiritus prædixerat, puella prædicta, nomine Marotta, maligno ſpiritu plena, vna cum parentibus ſuis ad B. Agathæ Oratorium properauit, atque pro *Dei* miſericordia, hora, qua religioſiſſimi fratres miſſarum ſolemnia ſuppliciter celebrabant, è veſtigio à *Dæmonio* liberata eſt. tunc pijsſimi Catanenſes fratres propter puellæ miſeræ liberationem nimiũ exſultantes, immenſas gratias Omnipotenti Deo, à quo vniuerſa bona procedunt, ſimulque B. Agathæ deuotiſſime reddidere. ac ſigna cum ingenti iubilo concrepuere ad laudem, & honorem *Domini* Noſtri Ieſu Chriſti, cui ſit decus, & iubilatio, virtus, & gloria nunc, & ſemper, & per immortalia ſecula ſeculorum. Amen.

Anno Ch. 253. 26. Mar.

DE SS. VII. PVERIS MARTYRIBVS LEONTINIS

Ex Actis Sanctorum Alphij, & Sociorum.

IMPERATORIS Decij, & Valeriani perſecutione, Tertullo Siciliæ Præſide, quid ultimum eſſet in ſæuitia, ætas imbellis, & inſons experta eſt. quippe Leontinis necē tolerauere ſeptem Sancti Pueri, ſed à Tertullo prius excruciati tormentis, vt eorum atrocitate fides exſtingueretur. ſed Tyranni conſilium contra accidit. neque enim in pueris extincta eſt fides, & Chriſtus, ſed coronata eſt a Chriſto pueritia, infirmitatem corporis, animi uirtute tranſgreſſa. quo ſcelere, eo Tertullus immanior extitit, quò innocentior ætas, quæ ſupplicijs dilaniata eſt; Puerorum uero mors pulchrior, & maiore gloria fuit, quanto plus teneritudinis, ac roboris in breui corpore. illorum nomina, actaq; quod dolemus, ad nos minime peruenere. monumentum hoc hauſimus ex Martyrio Sanctorum Alphij, Philadelphi, & Cyrini, quos Tertullus Conſularis cum raptari nudos iuſſiſſet per aſpera ſaxorum, mox conſciſſos trahi ad ſe, in hunc modum allocutus eſt: vbi gentium veſter eſt Deus? cur non eripuit vos è manu mea? tum SS. Martyres Præſidi crudelitatem exprobantes; ò impie, dixerunt, nondum exſaturatus es ſanguine tot innocentium, quem iam inde a primordio magiſtratus tui profudiſti; nec talibus tormentis, quibus nos affixiſti? ſed id executus, coronas auxiſti noſtras, quemadmodum SS. Septem Puerorum, qui nos præceſſere, & propter Chriſti legem demortui sūt. ſed te flammæ manent, quas extingui poſſe nulla ſpes eſt. hæc illi. Ne luge Sicilia, Puerorum tuorum cædem; ſed gaude, habere te choros puſionum, qui ſimul in cœlo Deū laudant. nec vos matres Leontinæ, verſemini in luctu. parua iactura eſt puſilli corporis, vitæque paucorum dierum. ſed magnū iacturæ pretium, & in cœlo præmium; iam nuc filiorum veſtrorum obitum, an aditum? cum cantu celebrate. non enim emortui sūt, ſed in Deo cum Chriſto viuunt, cui ſit gloria in æternum.

Puerorum admirabilis in fide, conſtantia

Anni Ch. 253. 9. Aprilis

PLVRIMORVM IVDÆORV. MARTYRVM

Ex Actis Sanctorum Alphij, & Sociorum.

PERSECVTIONE Decij, & Valeriani, Tertullo Siciliæ Præſide, Confeſſores Chriſti Alphius, *Philadelphus*, & Cyrinus ad quæſtionem Leōtinos perductı ſunt. in ipſo 1 fere vrbis ingreſſu, obuiam illis fit Hebræi cuiuſdam filius,
1 qui à Dæmone obſeſſus, triginta iam dies vexabatur, & in via iacebat; habitabat enim
2 in vicinis ſpeluncis Dæmon, & prætereuntes perſæpe grauiter agitabat. Pater igitur & lacrymans pro filio mater, vnáque fratres pro energumeno fratres Confeſſores Chriſti rogabant; quibus hi dixere, creditis ne in Ieſum Chriſtum? & illi credimus, Domini mei: ipſi milites, qui Alphium, Philadelphum, & Cyrinum cuſtodiebant, commiſeratione permoti, eos orabant, vt miſerorum lacrymis flecterentur. Beati Confeſſores dixerunt, manicas laxate, vt componamus ad Deum orandum manus. cum milites abnuerent, Tertulli metu, vincula ſponte ſua cecidere. tum ſancti fratres in genua accidentes, orauerunt. Domine Deus, opifex cœli, terræq; ac maris, orationem exaudi ſeruorum tuorum: miſerere operis tui, & hominem à Diabolo vexatū libera, vt hoc in loco, in quem nos deduci voluntas tua fuit, palam fiat potentia tua, & nomen Sanctum tuum attollatur. his dictis, ſurrexere. mox S. Alphius ad energumenum accedens, in nomine, inquit, Domini Noſtri Ieſu Chriſti, immunde Dæmon, egredere à ſimulacro Dei: ſtatim profugit Dæmon, inclamans, daturum ſe 3 Tertullum eſcam feris, qui ſeruos Chriſti Alphium, Philadelphum, & Cyrinum Leontinos miſiſſet, quorum imperio à ſedibus ſuis deturbaretur. deuincti miraculo parentes

3 Dæm. profugit, & Tertul. minatur exitium.

Ho-

Hebræi, & conſanguinei fidem recepere. ſalutis vero ſignum petentes adhortabantur:
4 Sancti Adoleſcentes, irent 4 ad Epiſcopos, & Presbyteros in montibus, ac ſpeluncis latentes, a quibus baptizarentur. at illi diſceſſere gaudentes, & Deum laudantes.

Poſt menſes ferme quattuor, beneficium fidei, quod accepere, feliciter Chriſto reddiderunt. nam cum Beati Martyres Alphi⁹, Philadelphus, & Cyrinus ligneo onerati iugo, vrbem obirent, & Tertulli iuſſu, per altas ſpeluncas, & Iudæorum ſuperbia ducerētur, Hebræi parentes vna cum filijs cunctaque familia obuij Sanctis occurrere, orantes, vt eorum miſerti comites ad martyrium adiungi iuberent. Beatus Alphius, ſimul cum fra-
5 tribus reſpondit, det 5 vobis Dominus, vt participes ſitis ſortis Sanctorum; tum voce vna omnes inclamant, chriſtiani ſumus. quæ cum audiſſent reliqui Iudæi è ſpeluncis egreſſi, in quibus habitabant, lapidare illos cœperunt, quod Ieſum Chriſtum palam confiterentur, quem eorum Patres crucifixiſſent. his cognitis Tertullus per apparitores ſuos, pertrahi ad ſe vinctos iubet. continuo comprehenſi; virorum, & mulierum globus fuit. interrogati, cur patrias leges deſeruiſſent? reſponderunt, decepere nos, Tertulle, Doctores noſtri. ſed ope Dei, & miraculis Alphij, Philadelphi, & Cyrini, non niſi Chriſtianam fidem veram eſſe cognoſcimus. in Ieſum Chriſtum credimus, quem confitemur verum Deum eſſe, & pro eo mortē percupimus. tum Tertullus primores Hebræorum accerſitos conſulit, quid miſeris illis faciendum foret? reſpondere, ſi perſeuerant in ſententia, male perdantur. rurſum Tertullus euocatum Hebræum energumeni parentem ſic alloquitur; adhuc in amentia tua perſtas? animum aduerte, infelix, quid viri ſapientes gentiles tui dicent. is verò, ceterique cum eo dixerunt, plura loqui neſcimus; vnum profitemur, chriſtiani ſumus, Dæmonibus non ſacrificamus. tum Tertullus, vbi in Ieſu Chriſti fide conſtantes videt, gentilibus ſuis lapidandos tradit, à quibus procul vrbe eiecti, lapidibus 6 obruti, Deo ſpiritum red- 6
didere 6. Idus Aprilis; ijs gemmis coronas eorum Domino exornante, qui regnat in ſecula ſeculorum.

MARTYRIVM

1 Anni Ch. 253 10. Maij.

SS. FRATRVM ALPHII PHILADELPHI, ET CYR.

Ex MS. Codice Monaſterij Cryptæ Ferratæ.

IMperantes 1 apud Romanos Decio, conſiliarius eius fuit, & in Regno
2 2 ſecundus Valerianus; edixit 2 autem per omnes regiones, & vrbes
3 Decius, vt chriſtiani, qui
4 fidem abiurare nollent, morti traderentur. tum velut ſidera in nocte lucebāt Oneſimus quidam nomine, & adoleſcentes Alphius, 5 Philadelphus, & Cyrinus 6. & cum his etiam Eraſmus, qui omnes Sanctam Trinitatem confitebantur. venit itaq;
5 9 poſt id tempus Oneſimus in Vaſconum
6 Prouinciam. ingreſſuſq; vrbem præfectam, exceptus eſt hoſpitio à Vitali 8 viro nobili
7 & locuplete, Chriſtumq; colente, cuius filij

SS. Alph. Philadelphus, & Cyrinus Vaſcones.

erant tres illi, quos diximus. Eraſmus autem ex eius filia natus erat. quos omnes ſacris literis imbuebat. ſic vero diuina gratia profecerunt, vt admirationi omnibus eſſent, & ſan-
8 guinem pro Chriſto fundere vehementer expeterent, idque aſſidue precarentur. Tum Roma miſſus cū literis in eam vrbem venit Nigellio quidam nomine, cui cum indicati fuiſſent Oneſimus, & quattuordecim viri, qui ei adhærebant ex diuerſis vrbibus, & regionib⁹ eum ſecuti; protinus ire iuſſit milites ad eos comprehendendos, adducunt illi, & crinibus rapiūt Oneſimum, & quattuordecim, & adoleſcentes cum eis, omneſq. pertrahunt ad Nigellionem; qui vbi eos vidit, interrogauit, vnde eſſent? reſpondit Oneſimus, chriſtiani ſum⁹, & Dæmonijs non immolamus. quo audito, a Nigellio ne comprehenſi.

a Nigellio ne comprehenſi.

Nigellio militi imperauit, vt ei maxillas lapide contunderet: id videntes, qui cū Oneſimo erant, exclamauerunt, chriſtiani ſumus. Tum Nigellio capillis omnes ſuſpendi iuſſit, ab hora matutina ad veſperam vſq;. perſpecta autem eorū conſtantia, laxari ſub noctem eos iuſſit, & in carcerem retrudi, ligneis compedibus alligatos. Poſtridie autem cum militum manu in vrbem miſit ad Decium, & Valerianum. Per eos 9 dies Decius iter adornabat ad Orientem: diſcedens autem Valeriano iniunxit, vt chriſtianos omnes diris ſupplicijs afficeret; is ergo vt ſanctos veniſſe audijt, in vincula mitti iuſſit. proxima autem nocte, ap- 9
paruerunt 10 illis Apoſtoli, & dixerunt, ſaluete, multa vos acerba manent, pro Chriſti nomine, atq; ita prædictis omnibus, abierūt: Sancti verò ſoluti vinculis (vincula enim ad
ingreſſum Apoſtolorum ſua ſponte ceciderunt) deambulabant in carcere. ſeptimo poſt 10
die, cum eos in conſpectum ſuum deduci iuſſiſſet Valerianus, perſuadere conatus eſt, po-

poſitis honoribus, & Imperatoris beneuolē-
tia, vt ſacrificarent Idolis. ridentibus autem
hæc promiſſa viris ſanctis, continuo ſpoliari
eos iuſſit, ac neruis extentos cædi crudeliter,
& in carcerē ſic affectos reduci. ſequēti die, ad
Diomedē duci iuſſit; Præſidē Puteolorū, ad-
dita epiſtola, qua imperabat quindecim tor-
queri, & necari, reliquos vero tres adoleſcen-
tes in Siciliā mitti. impoſiti igitur nauigio cū
militibus, Puteolos perducuntur. vehementer
porro gauiſus eſt eorum aduentu Diomedes,
ac ſine mora compingi præcipit in vincula.
conſenſoq; tertio poſt die tribunali, aduocās
Oneſimū, cur, inquit, viros iſtos decepiſti? cui
ille reſpōdit. decepti nō ſunt. viam quippe ve
ritatis ingreſſi ſunt, per Chriſti gratiam. Tum
Diomedes: ſcelerate, quomodo auſus es, me
præſente Chriſtū nominare? & ſanctus, ò ſtul-
te, & cur dubitē Chriſtū appellare, qui & te, &
omnes creauit? his exaſperatus Præſes, reſupi-
num proſterni ſanctū imperat, eiuſq; ventri
ſaxum ingens imponi: ſublatum ergo torto-
res ſaxum in Oneſimū proijciunt, & ille confeſ
ſum Domino ſpiritum reddidit. tredecim au-
11 tem alios, & 11 Eraſmam gladio percuti iuſ-
ſit, nec mora, extra vrbem ducti, & capite trū
cati ſunt. Poſtea vero ſeorſim alloquens Dio-
medes Alphium, Philadelphum, & Cyrinum
parcite, ait, decori formæ, & ætatis veſtræ, tan
tum curate futilem iſtam fidem, & Impera-
tor magnis vos premijs afficiet. Tum illi.
Audi, inquiunt, Præſes munera tua tecū ſint,
nos vnum verū Deū colimus, qui & te gehē-
næ addicet. quibus verbis in furore actus Dio
medes, lapidibus cædi eorum ora iubet, & in
carcerem mitti, & post dies octo committit
12 12 eos Siluano, vt deduceret in Siciliam.

Delati autem primum ſunt Meſſanam, in-
13 de Tauromenium, vbi 13 tūc forte erat Tertul-
lus Siciliæ prouinciæ rector, multoſq; chriſtia-
nos neci tradebat: acceptis ergo literis Vale-
riani, quas ei Siluanus attulerat, Sāctos inter-
rogat, cuiates ſint, & quam religionem colāt?
cumque illi Chriſtianos ſe eſſe profiterentur,
tum ſereno vultu Tertullus, obtemperate in-
quit, & idolis ſacrificate. at illi, lapides ſunt, &
ligna, reſpondent. quo audito, efferatus Ter-
14 tullus, 14 radi eorum capita iuſſit, & picem
ſuperinfundi, faciemq; totam pice denigrari
15 tum 15 efformato in iugum ligno, imponi
collo ipſorum & manus quoq; in id inſeri, at-
que ita perduci eos vſque Leontinos. progre-
dientes ergo ad hūc modum, vbi peruenerūt
ad Maſchalorum 16 montem, ligni ponde-
re vehementior grauabantur, adeo vt Philadel
16 phus animi deliquio pene deficeret. quod ille
ſentiens, fratribus dixit: orate pro me, nam
vires me deficiunt. cumque oraſſent, protinus
affulſit in eos ſplendor, cum vehementi vēto,
collapſiſque in terram militibus, velut mor-
tuis, iugum quoque ſimul ablatum eſt, & in
mare actum. terribili autem vir quidam aſpe
ctu Sanctorum capita, & facies attigit, ac re-
pēte mundati ſunt, capillique, vt prius, enati:
excitarunt ergo milites, & iter alacri animo
proſecuti præibant ipſis, qui numero erant
XL. & quia in itinere erat Catanenſium ci-
uitas, eam ingreſſi, carcere incluſi fuerunt. po-

Ceruicib', manibuſq; iugum e ligno inſertum

ſtero die Leontinos perducti. vbi autem ad
Symæthum 17 fluuium peruentum eſt, quo- 17
niam vehementer exundarat, & tranſmittere
nemo poterat, cōpellebantur à militibus Sā-
cti fluuium ſubire, quin & capita eorum cæ-
debant, vt ingredi cogerent. cupidus enim
illorum exitij Dæmon aliena forma milites
inducebat, vt illos tranſire priores, iuberent,
dicens, ſe ante horam traieciſſe. coacti ergo
ſancti precibus ad Deum ſe cōuerterunt, re-
ſeditque confeſtim ad breue ſpatium æſtus,
atq; ita ſine periculo tranſmiſerunt, vix vt ad
genu aqua pertingeret. quod intuiti milites,
celeriter & ipſi fluuiū ſubierunt; verum aquis
18 ſubito cōfluentibus, obruti perierūt. quat- 18
tuor autem poſt dies reliqui eorum ſocij tra-
iecerunt, & ſanctos 19 perduxerunt Leonti- 19
nos. Introducti 20 igitur in Prætorium, Ale- 20
xandro tradunt, quos ille protinus in carcerē
21 duci iuſſit. morabatur interim Tertullus 21
per tractus illos. quin & Meſſanenſiū 22 vr- 22
bem adijt, & Mylas, Chriſti fideles vbiq; per-
ſequens: tertio verò poſt menſē Leontinos
reuerſus eſt.

Tranſactis autem aliquot diebus, cōſidens
pro tribunali, ſiſti ſibi germanos fratres iubet
obſtupefactuſq;, vbi eos vidit, hora integra
hæſit, animo agitans, quomodo eis renati eſ-
ſent capilli, & qua ratione mundati fuiſſent.
accitoq; vno è militibus, quibus eos Taurome
nij ducendos commiſerat, interrogabat; quid
hæc ſibi vellent? milés autem ſingula narra-
uit, quemadmodum mundati fuerant in mō-
te Maſchalorum, & de Symætho fluuio, & de
octo militibus in eo ſubmerſis. quibus auditis
Tertullus pudore ſuffuſus, retrahi ſanctos iuſ-
ſit in cuſtodiam. exactis demum decem die-
bus, adduci rurſum ad ſe iubet, crinibus arre-
ptos. & poſt multas, ſimulatis blanditijs, pro-
poſitas interrogationes, vt cōſtantes illos vi-
dit, adferri iuſſit duodecim 23 fuſtes è pal- 23
mis & apponi cuiq; illorū carnifices quattuor,
& eos cædere acriter. dū autē pergunt, cædē-
do tortores fatigati defecerūt, areſcentibus
ipſis manibus. tū ira incēſus Tertullus, ſolui
Sanctos iubet, & in carcerē reduci, eorūq; 24 24
pedes cippis ligneis includi, & ceruicibus im-
poni lignū ingens, quod viri ſex ægre ſuſtine-
bant. Sancti autē hac mole onuſti Deo gra-
tias agebant. Non ferens hæc Diabolus hu-
manā figurā induēs ad Sāctos aduenit, & di-
xit, audite, conſulā vobis adoleſcētes: adora-
te Deos ſimulatione, & liberabimini à tormē
tis, poſtea miſerebitur Deus veſtri; ad quæ re-
ſpōdentes Sancti, Diabolicū, inquiunt, hoc cō
ſilium, recede homo à nobis, atq; ita diſpa-
ruit. paucos poſt dies immiſit in animū Ter-
tullio Diabolus, vt fieri iuberet 25 vncinos 25
duodecim ad perimēdos Sāctos, admotiſque
ad ſingulos binis ante oculos tortoribus, &
totidē à tergo, extēdi iuſſit vncinos ferreos,
lacerabāturq; Sanctorū mēbra, ita vt viſcera
ipſa penetrarēt. diffluente autē vberrim ſan-
guine, defixis in cœlū oculis orabāt. & data il
lis eſt patiētia multa. Poſt hæc in carcerē re-
tracti ſūt. noctu autem apparuit eis Andreas
Apoſtolus, ipſos animans, & plagas eorum
ſanauit.

Poſtri-

Poſtridie itaque miſſo à Tertullo milite, qui videret, an adhuc viuerent. poſtquam audiuit eos conualuiſſe, accerſens ad ſe, ait illis: & quis vos ſanos fecit? Dij vtique, ætatis veſtræ florem commiſerati. ſacrificate igitur ipſis. At ſancti, & quomodo, inquiūt, opitulari nobis poſſunt muta Idola? Dominus Ieſus ipſe eſt, qui nos ſanauit, & de te pœnas ſumet. Tum iuſſit fieri calceos ferreis clauis munitos, & ignitis, atq; ita forcipe indui in pedes illorum; & hoc modo agi ſanctos à tortoribus. cum verò ambulare non poſſent, quia claui pedes eorum configebāt, fluebatque cruor affatim, & S. Philadelphus aliquantulum vi doloris ſubſiſteret, caputq; illius percuterent carnifices, animabant eū fratres Alphius, & Cyrinus, dicentes: curre; frater, ſuſtineamus hæc momentanea: futura bona æterna ſunt. quibus verbis ſic affectus eſt Philadelphus, vt reſumpto animo, iā ipſis præcurreret. claui porrò ipſorum pedes penitus transfixerant. ſed orantibus ipſis, factus eſt in eos diuinus ſplendor Spiritus Sancti, qui corda ipſorum confortauit, & acerbum illum cruciatum exemit. inde gaudentes, & Deum laudantes properabant, adeò vt vix aſſequi poſſent ipſi carnifices. Poſtquā ergo ad deſtinatum locum perducti, indeq;

26 reducti ſunt, contemplans eos Tertullus, 26 exiens è balneo, præ ſtupore vultum immutauit. dicebant autem magiſtratus, eos fortaſſe magos 27 eſſe. quo incenſus Tertullus iuſſit eos in carcere dies decem abſque cibo ſeruari. miſſis, qui 28 ianuas obſeruarent, ne quis panem, vel aquam ipſis adferret. At ſancti ſubridebant, dicentes: præ inſcitia hæc loquitur infelix, Deipotentiam ignorans, perſeuerantes que in oratione triduo manſerunt. tum claui s ianuis adſtitit

29 29 vir grandæuus tres adferens panes, & aquam in vaſe. quo viſo ac ederunt illi ad pedes, & dixerunt: bened. dic nobis, ô Sancte Apoſtole. ille autem erigens illos, ait, modicum adhuc torquebit vos impius, & è corpore migrabitis. diſcedente autem illo, ederunt ſancti, & biberunt. quo audito Tertullus, ira excandeſcens, quid faciam, ait, iſtis magis?

27 Incolumitate Mart. Tertullus inſanit

28

Exacto autem dierum decem ſpatio, adduci eos à militibus capillis tractos, iubet, atque ita alloquitur: quouſque tandem aduerſus tormenta obdureſcitis, magica potius arte nixi? obſequimini ergo, & Deos colite. cui ſancti, parati, aiunt, ſumus, quæ noſtra eſt in Chriſtum fiducia, ad cruciatus omnes.

30 iubet itaque Tertullus, boijs 30 ipſorum carnes crudeliter dilaniari. deinde colliquefieri 31 in lebete plumbum, picem, & bitumen; ipſorum vero corpora denudari, & ſaxo ingenti ſubſterni, arcteque colligari; tum effundi in eorum capita lebetem, & in corpus vniuerſum: Sancti autem clamabant; miſerere Domine, & da vt tormenta hæc perferamus, plumbum autem, & pix cum immitterentur, vento vehementi aſpirante, concreſcebant; ita vt ſanctorum corpora lædere non poſſent. Quod cernens Tertullus, furore ardens, iuſſit eos pedibus ſuſpē-

31 Adoleſcentes rurſum dilaniari boijs iubet & colliquefactum plumbum picemque infundi.

di, & acerrimum 32 fumum ad capita admoueri. cumque id etiam fortiter ſuſtinerent, grauius commotus, ſolui eos iuſſit, & capita iterum radi, vt antea, picemque infundi, & iugum ligneum ceruicibus imponi adeo graue, vt vix illud ſanctorum collo iniecerint viri decem: atque in hunc modum conſtrictos vrbem 33 totam obire, præeuntibus, qui dicerent, has pœnas dabit, qui Deis non ſacrificat. exinde Tertullus eos cuſtodiæ tradit. ingreſſi autem carcerem ſancti, ad preceſque conuerſi, ſtatim vinculis ſoluti ſunt ſua ſponte confractis, ligniq; machina euaneſcente, renati ſunt 34 capilli, & facies mundata. quod vnum optabant ſancti, nihil de iugo ſolliciti. 32 33 34

Vt ergo poſtridie adduci eos iuſſit Tertullus, & renouatos vidit, ira inflammatus, præcepit iterum eorum manus, pedesq; funibus illigari, addique ad pedes cuiuſq; milites decem, totidem ad manus, pronoſque in terram ab illis rapi per aſpera ſaxa, nudatis corporibus. ceterum effluebat vberrimus ſanguis, diſſecabanturque carnes, ita vt viſcera ipſa conſpicerentur. iuſſit porrò, & reſupinos quoque agi, & rapi, quoad oſſa denique apparerent atque in hunc modum tractatos reduci in carcerem. Turba 35 autem ingens, quæ ſequebatur, flens clamabat; Deus, quem colunt hi ſancti, miſerere illis, & nobis. Tum præcepit vecors Tertullus, fabricari craticulam 36 ingentem, & patellam ex ære, & vinculos tres primos ad exſcindendam Sancti Alphij linguam. At Thecla 37 & Iuſtina pecunijs 38 Alexandrum pro meritæ, carcerem intrarunt, vt Sanctorum vulnera linteis colligarent. Quibus Sancti, abſit, inquiunt, habemus, qui nos ſolo verbo ſanet. vos vero iſta egenis date, & pauperibus. Porro Iuſtina altero orba erat oculo, accedenſque ad Sanctum Alphium, rogauit, vt manum ſuam præberet, quam vt extendit complexa eam Iuſtina, & oculo admouens, ſtatim lumen recepit, abijtque Deum collaudans. Vna etiam è Iuſtinæ ancillis, quæ aridam habebat manum, Sanctis ſupplicans, illico ſanam, vt alterius ſimilem recepit.

Nudi per aſpera ſaxorum aguntur.

35 36 37 38

Piç feminæ carc. pecunia penetrant, vt vulnera Martyr. procurent

Poſt hæc Tertullus iubens ad ferri craticulam, & ſartaginem cum vncinis, incendi ea iuſſit ad ſummum: deinde inijci in ſartaginē plumbum, picem, & reſinam, & vehementer excalefieri. Tum productis in medium Sanctis; en, ait, quæ vobis præparaui; niſi Dijs ſacrificetis. cui illi, fac, vti vis, impie, nos nemo ſeparabit a charitate Chriſti. Exſtimulatus ergo ira Tertullus, Sancto Alphio linguā excind. præcipit. tum ille, & ſi vocis organum ſuccidas, attamen Deus ſilentes audiet. aperto itaque illius ore per milites, corripuerunt tortores vncinos, linguamque 39 extra productā abſciderunt, magnaque vi ſanguinis prorumpente, animam Deo efflauit. pari modo, & Philadelphum in craticulā imponunt. at ille cum aſſaretur, dicebat; Domine Ieſu, in manus tuas cōmendo ſpiritum meum. carbonum verò aceruus defluentis adipis copia extinguebatur. atque in hunc modum emiſit ſpiritum. Sanctus autem Cyrinus, Deum lau-

39 S. Philad. in crati 3 in aſſatus

laudans ſe ipſum coniecit in ſartaginem. atq; ita conſummati ſunt, cũ diros cruciatus pertuliſſent, Menſe Maio, die decima, in loco, qui Publecus appellatur, imperauitque Tertullus alligari funem ad pedes eorum, & tracta hoc modo cadauera, 40 in ciſterná ſiccam proiici in loco, cui Strobelio nomen eſt, prope domum Theclæ, & Iuſtinæ. erant verò beatæ hæ feminæ ſanguine coniunctæ, & diuites: his ergo cognitis, aduocatiſque famulis numero quindecim, ad puteum acceſſerunt, & ſuauem odorem perceperunt, lumenque conſpicuum circumquaque; propiuſque progreſſæ ſanctos ipſos ſupra ciſterná oſtenderunt, & collucentes eorum vultus, ac corpora prorſus integra, & intacta. cum ancillis igitur quinque accedentes Thecla, & Iuſtina eorum pedes exoſculatæ ſunt; & vnà ex ancillis Theclæ ſurda ab ortu ſuo, vt quæ vocem nullam vnquam perceperat, ſimulac pedes ſanctos attigit, continuo apertos ſenſit aurium meatus. Attonitæ itaque mulieres famulis præceperunt, vt corpora cum tremore tollerent. Vix autem manus admouerant tres è famulis, Barnabas, Iulianus, & Agathonicus, è quibus duo Theclæ erant, tertius Iuſtinæ, cum ſponte ſua humeris famulorum ſe ſe applicuerunt corpora, ita vt pondus nullum habere viderentur. adferunt ergo illa in ædes Theclæ, & Iuſtinæ, deponuntque 41 in cella parua, ac munda, vbi & ſpelunca erat. ante ſpeluncam verò exſtructa fuerat cella, vt ſuſpicari nemo poſſet, ibi ſpeluncã eſſe; in ſpelunca 42 porrò aſſeruabant feminæ viuificam, & venerandam crucem abſcõditam, ad quam ſingulis diebus adorabant, ipſæ, & familia earum. ibi ergo in ſpelunca illa depoſuerunt, vbi & 43 religioſum eorũ templum exſtructum eſt, poſt quam eccleſiæ Dei pacem nactæ ſunt per Dei gratiam, cui gloria in ſæcula.

40 Sepultum in cadau.

Surdæ, & mutę reſtituunt vſũ aurium, & linguam.

41

42

43

Vide Animadu. fol. 51.

MIRACVLA

SS. ALPH. PHILADELPHI ET CYRINI MM.

Ex eiſdem Actis Sanctorum MM.

QVATTVOR poſt annos ab exceſſu SS. MM. Alphij, Philadelphi, & Cyrini, Tertullus Conſularis, qui Siciliam 1 adminiſtrarat, multa cum cæde chriſtianorum, cæleſti tandem vltione pœnas luit. quippe ita rem moderante Deo; qui iam tum impune diù graſſatam eius impietatem extinctam volebat. noxæ verò fabricator Dæmon fuit. cum enim renuntiatum eſset Tertullo, in Cypareſſij ſpeluncis Epiſcopum Agathonem latere; milites ſtatim, qui eum comprehenderent, deſtinauit. Sed ille ſedes iam mutarat, ope Theclæ, & in Selenodium montem ad Alexandrum ſe contulerat. non tulit Diabolus ita ſe vinci, odioq; & rabie feruens aduerſus Theclam, hominis ignoti figuram, ſpeciemque induens, ad Tertullum defert, iam miſiſse famulos, equoſq; qui Chriſtianos illos in Selenodium perducerent, vbi & Alexander latitaret. Quo nuntio Tertullus ſummopere gauiſus, noſti, ait, delatori, locum? pernoſse ſe, cum reſpõdiſſet; conuocari milites iubet, ac ſequi quò Diabolus ille, quem hominem credebat, duceret: à Thecla interim abſtinuit, Marullo adſeſsore id perſuadente, nequid in vrbe tumultus excitaretur, donec Alexander comprehenderetur.

Dæm. Tertullum docet latebras Chriſtianorum.

Igitur egreſſi Leontinis, adſeſsoribus Herpione, Marullo, & Colymbione comitantibus, haud quaquam rectà, ſed per Iudæorum habitationem, ad Selenodium iter ineunt. cum verò Tertulli adſeſsores aberratum à via dictitarent: illud Dæmon cauſabatur, ne puluerem ex equitatu ſublatum proſpicientes ij, qui quærebantur, in fugam ſeſe proriperẽt. Inde vbi progreſſi ſunt aliquantulum ſupra 2 Leontinos, vbi præruptæ vndique valles, altiſſimæque terrorem incutiunt, Diabolus è veſtigio humanam exutus formam, in prægrandem ceruum vertitur, quem propere, vt Tertullus vidit, admiſso equo, inſequi cœpit; ille autem ſtudio ſe admouens certum in interitum doli neſcium trahebat; erat prope locus altus, obſcuruſque, & aſperis horrens ſaxis: hic dum ceruum ambiunt, Herpion, Marullus, & Colymbion, arrectis repente pedibus inſultant equi, viſique mox in conſpectu 3 SS. MM. Alphius, Philadelphus, & Cyrinus, gladios gerentes, quibus Tertullum impetunt, & Alphius quidem os impiũ transuerberat; humeros cædit Philadelphus, cor denique Cyrinus confodit. ad hoc Leontinorum primores, qui cum Tertullo erant, corruunt ad vnum omnes, vnà cũ equis. neque iam inter mortales vnquam reperti. Is fuit impiorum hominum fatalis exitus, vita dignus, qui ne iam terras, vel corporibus ipſis inficerent, abſumpti cũ ijs fuere. ceterum; quæ

3 Inſultant in ſanguinarios equi exterriti.

acciderat, cladem ex militibus vidit nemo. Sed vbi extinctos diu fruſtra exquiſiuerant, Leontinos recepere ſeſe, quamquam plures amicis inde narrabant, conſpectos ab ſe Sanctos fratres, cæleſteſque copias eos perſequẽtes. porrò ea ipſa nocte apparuerunt Theclæ Sancti Martyres Tertulli exitum nunciantes; ſimul iuſsere, vt Epiſcopo Agathoni, & Alexandro ſignificarent, eoſque in vrbem deducerent: ex eo tempore aucta eſt in Sanctos Martyres veneratio, quorum opera factum videbant Leontini, vt grauiſſimo Tertulli iugo ciuitas leuata eſset.

Fere Tert. cadau[er] vo[ratum]. Caput ſupra ſpeluncam MM. repertum.

Ceterum quo loco cælitùs percuſſi ceciderant impij, Tertullum feræ animantes deuorarunt. triceſimo autem pòſt die caput repertum eſt ſupra ſpeluncã, in qua Sancti Martyres condebantur. Quidam vero Lucianus è primarijs ciuitatis, qui Tertulli conſiliorum particeps numquã fuerat, illac prætereiens, caput vidit; ſimulque Leontinos regreſſus, Theclam alioſque monet, exirent 4 extra vrbem ad occaſum: ibi Tertulli caput ſupra ſpeluncã diuinitus apparuiſse; neſciebat enim ibi condita eſse corpora Sanctorũ; eò multi cum veniſsent, conterriti, clamabant, magnus, ac terribilis eſt Deus, quem Chriſtiani adorant, quod certe caput exurere flammis, cum viri pij deliberaſsent, Thecla, & Iuſtina religioſæ mulieres prohibuere, præſtare putantes, ibi relinqui ad inſigne illorum dedecus, qui ſuadentibus Sanctis in Chriſtum credere noluerunt, expectandũq; quid illo faciendũ, pateſaceret Deus. vniuerſi cũ abſceſſiſsent, ſpeluncam ingreſſi Epiſcopus Agatho, Neophytuſque, & Clerici, in precibus pernoctarunt. ecce autem ſub gallicinium Agathoni ſeſe, ac Neophyto ſpectandos offerunt Sancti Martyres, monentque: Tertulli caput hinc ſublatũ è ligno ſuſpendite, & relinquite ad notã amicorum eius; quamquam multi etiam viri, ac muliere, ſuũ in Chriſtum Dominum virus profundentes ſceleratum caput miſerabantur, & Tertulli vicem dolebant.

Miraculum ſecundum.

PRæcipui cultores Deorum Virgantinus Victorini filius, & impius Seruilianus, qui B. Euthaliam ſororem interfecerat, ſimul ac accepere Tertulli caput apud Strobelium iacere, illuc profecti contendere cũ famulis duobus, vt inde tollerent, in Deorũ delubra transferre cogitantes. illud tamen cum perluſtrato diu loco, minus inuenirent, maledicta in Sanctos Martyres Alphium, Philadelphum, & Cyrinũ dicere, furenteſq; comminari eorũ corpora cõbuſturos, cineresque in aërem diſperſuros: cũ ingenti de repente tremore correpti, & mente capti, iuſta infandi facinoris ſupplicia perſoluunt.

Diuina vltione puniti ob blaſphemias in SS. MM.

Tum ecce tres horribili ſpecie viri apparent, alijque ipſorum velut adminiſtri, candida omnes induti veſte. ibi tres illi indignantes adminiſtris dixere: percutite impios, & exſecrandos illos, qui poſuerunt os ſuum in cœlum, & Sanctos Domini blaſphemarunt. Poſteaquam multis in eos verberibus, acerbiſſime ſæuitum eſt, iuſſere rurſum viri tres excitate illos humo, in facie male cædite, defodite oculos: diſcant conditorẽ ſuum non blaſphemare. ita diuinæ vindictæ adminiſtris abeuntibus, ſceleſti homines ibidem afflicti, excæcatique iacuere; nihil inde quidquam mouere ſe valentes. Poſteaquam illuxit, Iulianus quidã illac iter faciens, quattuor illos iacentes vidit. vt propius acceſſit, agnouitque neſciens cæcos eſſe; ſurgite, dixit, è medio viæ, viri, vt tranſeam. Virgantius reſpondit; crede, frater, neſcimus, quo loco verſemur; & hora hæc dies ne ſit, an nox. omnes, quos cernis, cæci ſumus. pudet me vero cauſſam eloqui. Iulianus autem agnoſcens Seruilianum, numquid, ei dixit, tu impius ille es, qui ſororem trucidauit? tremefactus ille reſponſum nullum dedit.

Videns igitur illos Iulianus in tanta ærũna confeſtim redijt ad Theclam, hæc edocta rem, mirum Dei opus viſura, ad Strobelium feſtinauit cum puellis quinque, & famulis quattuor; vt peruenit, & excæcatos viros illos conſpexit, cognouitque, grauiter fleuit. nec noſſe ſimulans, qui nam eſtis, inquit, ò fratres? ecquid cauſſæ fuit, vt cæci eſſetis? agnouit Theclę vocem Virgantius, reſponditque: numquid tu, Thecla es, quæ tribus ſanctis fratribus miniſtraſti; quos impius Tertullus morte ſuſtulit? nos, Domina, miſeri, & infelices, nocte hac errantes huc venimus, deuotũ inferis Tertulli caput auferre hinc cogitantes. inuenire cum non poſſemus, inſanire cœpimus, & ſodalis hic meus ſanctos fratres contumelijs inceſſebat. neque hic ſcelerum noſtrorum finis fuit. ad puteũ ire deliberabamus, in quem proijci corpora Tertullus iuſſit, igniquе ea ſuccendere, & in cinerẽ redacta oſſa diſſipare. quæ nobis animo agitantibus, & quo deſtinatũ erat, pergere parantibus, repente ingens nos tremor occupauit: coramq; formidabiles viros tres aſpeximus, & cum ijs viros validos, & robuſtos, ipſis miniſtrantes, candida omnes veſte indutos, qui nos virorum trium iuſſu verberibus crudeliter affecerunt, & oculis orbarunt, vt quo nunc loco ſimus, plane ignoremus.

Hæc vbi Thecla audiuit, feſtine domum reuerſa eſt, narrauitque ordine Agathoni, Neophytoque, ac familiæ, quos magna cœpit admiratio, mox vt ea diſcuſsa eſt, celeriter omnes Strobelium petunt. hic rurſum B. Agatho, Virgantinum rogat, tantæ calamitatis cauſsam. is, vbi accepit eum eſse Epiſcopum, quẽ ſæpe quidem in ædibus Theclæ docentem viderat, ſed animum Doctrinæ ipſius numquam adiecerat; Pater ſanctiſſime, dixit, peccatũ meũ, & blaſphemia, quã in Sanctos Martyres dixi, hęc me iuſto malo mulctarunt. Tum B. Agatho dixit, & quẽ putas iſthæc potuiſse? Virgantinus reſpondit, haud ſane aliud ſcire ſe, quàm vnum hoc, magnum videlicet eſse Chriſtianorum Deũ. cumque tam inuſitatis modis, vnum potuiſſe in tantũ ſcelus animaduertere. eius quip-

pe

pe ſe terribiles vidiſse copias cum ſanctis fratribus, quos ſolos noſſet, quorumque iuſſu, omnes peſſime cæſi, & oculis orbati eſſent. Atque hæc Virgantinus eloquebatur, per oculorum cœcitatem mentis lucem iam conſecutus. at contra Seruilianus mœrore tabeſcere, æſtuare odio, nec reſpondere quidem.

Iam ſimul ac tanti caſus fama Leontinos peruaſit, effuſa multitudo concurrit ad ſpectaculum. & ipſe inter primos Victorinus, Virgantini pater, materque: ac filium grauiſſime afflictum, oculiſque, quaſi mucrone effoſſis, horr. lum conſpicati, veſtimenta præ dolore con cidere, capitibus iniecto puluere. lugebantque, væ nobis: quid agemus, fili, aut quemadmodum hunc tuum caſum perferemus? ceterique vna omnes cum eis collacrymabantur. Enim verò Deum omnes eo die pertimuerunt, atque adeo ex infidelibus multi nomina Chriſto dabant, palamque ſe chriſtianos eſſe profitebantur. tum Victorinus, eiuſque vxor, filium inde tollentes, ad Epiſcopi, & Neophyti pedes ſiſtunt, cum lacrymis obſecrantes: miſeremini noſtri, patres ſancti, Ieſu Chriſti famuli: orate pios Martyres, qui pro Chriſti nomine acerba hic ſupplicia perpeſſi ſunt, vt qui multos Chriſti virtute ſanarunt, filio impetrent ab eo ſanitatē: audiui enim ex vobis benignum, ac miſericordem eſſe Chriſtianorum Deum. cui Beato Agatho, reuera frater, miſericors, ac perbenignus eſt chriſtianorum Deus, ſupra omnem hominum malitiam, nec mortem vult peccatoris, ſed vt is conuertatur, & viuat. ad illum ipſum Deum ſi acceſſeris animo, & pœnitentiam egeris, credideriſque potentē eſſe, ad morbos omnes ſanandos, tibi plane reſpondebitur, quod us in Euangelio dictū eſt, qui cœci fuerant: ſecundum fidem veſtram fiat vobis. tum parentes, vnaque filius Virgantinus conclamant. Chriſtum confitemur, Chriſtum adoramus, Chriſtum inuocamus, Sanctoſque Martyres laudamus, qui pro Chriſto vitam profudere. ad hoc tamen illi duo ſe chriſtianos eſſe clamabant.

B Agatho inuitat ad pœnitentiā & fidem

At miſer Seruilianus ſolus ſedebat, nemini reſpondens. cui mater Europia dixit: cur & tu, fili, non accedis ad Chriſtum? ſpero enim, quod & te per Martyres ſuos ſeruabit; ille verò impius; diſcede, inquit, à me nugatrix, vnà cum ambuſtis, cui ſimilibus. ſatius mihi eſt, vt mortem oppetam, quam fidei me tradam, quam ignoro, & Deum adorem, qui aperte non cernitur. quæ cum audiret B. Agatho, ac Neophytus: hic dixere, iam traditus eſt Satanæ: ſinite illum. cum igitur ad ſalutaria illum monita obſtinatis animis obduruiſse viderent omnes, non ſine acerbo doloris ſenſu reliquerunt.

Sed alter obſtinatior, Satanæ traditus eſt.

Virgantinum verò filium Victorinus Agathoni Epiſcopo commiſit. is autem Neophyto, a quo inſtruebatur in dies, vnaque cum Victorino, ac famulis duobus cœcis ieiunabant, orabantque, vt viſum reciperent. illū ergo Neophytus docuit per dies quadraginta: dein perduxit ad ſpeluncam, in qua corpora SS. MM. Alphij, Philadelphi, & Cyrini condebantur; vbi dies alios quadraginta permanſere. tum viſi in ſomnis Theclæ Sācti Martyres, & renuntia, inquiunt, Agathoni, octoginta iam dies eſſe, ex quo diuino iudicio excæcati ſunt illi: educat hunc in ædes ſuas, inſtituatque alios quadraginta dies; atque vbi præterierint, reducite huc rurſum, & Dei virtutem agnoſcent poſteaquam Neophytus per dies centum & viginti probe eos inſtruxit, chriſtianiſque præceptis imbuit, in ædiculam ſpeluncæ SS. Martyrum adduxit. vbi poſt mediæ noctis preces, Neophyto, adſtante ſimul Thecla, viſus eſt Andreas Apoſtolus, vnàque SS. MM. Alphius, Philadelphus, & Cyrinus; atque Apoſtolus ita affatus eſt: quod petitis à Chriſto per hos Sanctos, vt cœci viſum recipiant, iamiam fiet ſed in ſaxo ſpeluncæ, quæ eſt ad Orientem, è regione Sanctorum Martyrum, oleum inuenies, Chriſti gratia fluens; inde accipiens, digito eorum oculos inunge. mane igitur, vt diluxit; Virgantinus, ac reliqui cœci ſacro oleo perunctanti a Neophyto oculorum lumen recepere. viſu reddito, Deum, & Sanctos Martyres laudibus efferebant. cum vero Victorinus, filium ſuum iam videre audiſſet, procedit ad pedes Agathonis, omneſque ſuas facultates Theclæ commiſit.

Cœci diuinitus illuminati ſūt

Miraculum tertium.

Claudus quidam erat Leontinis, aridam habens dexteram manum, & alterum pedem, quem trahebat; unicum item habebat oculum: quo autem die, Virgantino, Seruilianoque, ac famulis duobus lumina diuinitus eruta ſunt; claudus hic poſtremus omnium in Strobelium peruenit, baculum manu tenens, ut cognoſceret, quæ acciderant. Verum cum intueri eos non poſſet, qui excæcati fuerant, Dei uoluntate factum eſt, vt ſpeluncam inſcenderet, qua parte os patebat: porrò claudus hic perſæpe cum Sanctis Alphio, Philadelpho, & Cyrino, quo tempore detinebantur in carcere, familiariter uerſabatur, nec prohibebatur, quia cœcus erat, Chriſti uero pij Confeſſores ei ſuppeditabāt quæ à Thecla offerebantur. quodque ad ipſos ueniret, ualde diligebant. tunc igitur ſupra locum conſtitit, in quo Sancti Martyres quieſcebant. inde cum populus abſcederet, impulſus à turba cecidit. iamque humi delapſus prope erat, ut conculcaretur; quod ubi perſenſit, cum lacrymis exclamat, Sancti, & Domini mei, adeſte mihi hac hora, nè proterar pedibus, & enecer. hæc cum diceret, adfuit Sanctus Philadelphus, eique dixit Criſpe, frater, (hoc enim ei nomen erat) ſurge in nomine Domini Noſtri Ieſu Chriſti, & ambula. apprehenſaque eius manu arida, erexit eum, & complectens oſculatus eſt. Tū in ipſo S. Philadelphi complexu, ſtatim eius oculus apertus eſt. dixitque S. Philadelphus: vade, frater in pace, laudans, & glorificans Deum. quo dicto, cum dimiſit. ibat autem Criſpus exſultans, & Deum magna uoce collaudans, canenſque; magnus Deus Chriſtianorum; magna uirtus, & poteſtas SS. MM. Alphij,

Criſp* claudus, cœcuſque.

A turba ad necem proteritur

Alphij, Philadelphi, & Cyrini; magna, quæ per ipſos patrata ſunt miracula, pergebatq; hoc modo vociferans. quæ cum Agatho Epiſcopus; vnaque Neophytus, cum Thecla, & Iuſtina audiſſent, & turba, quæ aderat, laudem Deo dederunt, dicentes: Benedictus Deus, qui per glorioſos Martyres ſuos nos reſpexit. Peracta autem oratione, B. Agatho dimiſit omnes, dicens; ite in pace, fratres, & filij dilectiſſimi, Deum glorificantes, patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, quem decet gloria in ſecula ſeculorum.

Miraculum quartum.

Erat iuxta Theclæ domum Camellarica locus, in quo lapides cædebantur, ad extruendas ædes SS. Martyrum Alphii, Philadelphi, & Cyrini: æſtuans autem ira Diabolus, nec vinci ſe ferens, pluuia magna exorta vbi ſpeluncam introiere Latroni XXXIII. Donatuſque, & alii quinque ex aurigis, ſupra eos acervum lapidum impulit. at illi SS. Martyrum opem inuocantes, ab eis ſeruati ſunt. ſparſa tamen eſt fama per Leontinos, miſere oppreſſos obiiſſe. accurrit igitur turba cū B. Thecla, & ecce tres Sancti fratres, aliiq; Sancti Martyres XX. adiutores cum grandæuo Apoſtolo, lapides remouerunt, illoſque incolumes oſtenderunt.

Sed SS. Fr. & militum XX. adiuuantium, & Apoſtoli Andreæ ope periculo erepti ſunt.

Miraculum quintum.

Poſt Theodoſium Epiſcopū, arcano Dei iudicio, Creſcens impius Eccleſiæ Leōtinæ præpoſitus eſt. ſed ſtatim atque iniit Epiſcopatum, in eum Satanas ingreſſus eſt. igitur aduocatis ad ſe preſbyteris, & primoribus Eccleſiæ, nefas eſt, inquit, diuinum in ſacra menſa conficı ſacrificium, quamdiu in ea condantur oſſa. cui illi, quid nam eſt, quod loqueris? quomodo igitur Epiſcopi altaria ſanctificantes, ea non conſecrant, niſi Sanctorum reliquias in iiſdem locent? impius vero ille ait, hos ego ſanctos non appello, ſed peregrinos, propter linguæ intemperantiam igne conſumptos. demum die quodam arreptus furijs, in templum venit cum ignotis aliquot hominibus, auſuſque, clām ſuſtuliſſet Sanctorum Martyrum capſulas intra altare depoſitas, niſi Lucianus Archidiaconus superueniſſet, eique diſſuaſiſſet. quod vbi populus cognouit, parum abfuit, quin lapidib' illum conficeret. eodem tempore Creſcens, agitante Dæmone, in Antianum Caſtellum digreſſus eſt, vt reliquias Sanctarum Iſidoræ & Neophytæ, ac Sanctorum Martyrum XX. ex altaribus erutas proiiceret, quo audito, Lucianus miſit ad Heraclium Antianorum presbyterum, vt Eccleſiæ fores obſeraret. adueniens autem in Eccleſiam Creſcens, aperiri fores iubet. cum perficere rem, ſerui nequirent, Lucianus ei dixit: non ab Heraclio munitis foribus; ſed à Deo repellimur, qui Sanctorum reliquias proiici nequaquam permittit. iratus Creſcens, afferri ſecures iuſſit, portaſque erui. ſed nihil ſceleſtus profecit, præque angore animi, nec comedit eo die, nec bibit. per noctem ei Martyres XX. apparuere, ac circumdantes, quid agis, miſer, inquiunt? quid in nos furis, impie. qua veniſti ad nos via, redi, ne gladio ancipiti Deus te perdat. expergefactus, perterritusque Leontinos regreſſus eſt. Igitur cum in Eccleſia Sanctorum Martyrum Creſcens per triennium non ſacrificaſſet, rurſum inſtinctore Dæmone, bellum in Sanctos Martyres aggreditur XXX. viros in templum conduxit, qui capſas tollere conati, mouere neutiquam potuerunt. ſed obriguere, ac veluti mortui cecidere; nec ſurgere valuerunt, niſi a circumſtantibus foras educerentur.

In arcas auſi ſtatim examinantur.

Deinde artifices octo miſit, vt ſepulcra demolirentur; qui ſimulac attigere loculum Sancti Alphij, repente velut ab aliquibus vi magna pulſi, exanimes conciderunt. erupitque ex ſpelunca, in qua Sanctorum Martyrū corpora condebantur, ſplendor fulguris, ac Diabolum abegit, qui figura hominis, Creſcenti adſtabat. tunc horis tribus interiectis rediens ad ſe Creſcens, ductus eſt domum, paucis poſt diebus; aurum, gemmaſque omnes ſuſtulit, Martyrumque acta, & miracula, quæ Beatus Marcus monachus conſcripſerat, igni tradidit, tum tremore correptus animam miſere effudit.

✠

Vide Animadu. fol. 53.

TRANS.

TRANSLATIO
SS. MM. ALPHII PHILAD. ET CYRINI

SATIS conſtat, Sãctiſſimos Chriſti Martyres Alphium, Philadelphum, & Cyrinum, perſecutione Decij apud Leontinos pro Chriſto occiſos fuiſſe, conditoque eccleſia ſuperſtructa, ſed 2 eorum corpora, quo tempore, quãue cauſſa Leontinis ſublata ſunt, in obſcuro manet. traditum eſt dumtaxat à ſcriptoribus, centum triginta fere ante annos, arcam refertam oſſibus cum hiſtoria Græce ſcripta, inuentam in Monaſterio S. Philippi Fragalatis ad Tyrrhenum mare. quamquam alij inuetere, deſertaque eccleſia defoſſam prodidere, quæ prope idem Monaſterium fuit, dum eius abſis ad aram maximam dirueretur. Diu tamen ignoratum eſt, quæ corpora forent, donec Abbas Græce doctus Monaſterio præficeretur; qui perlecta hiſtoria, cum Sanctorum Martyrum Alphij Philadelphi, & Cyrini, ea eſſe corpora cognouiſſet, ſolemni ſupplicatione, inſignibuſque officijs honorauit, idque anno Chriſti Domini CIƆIƆXVII. factum eſſe commemoratur. Quod ubi Leõtini per Ioannem ſuæque urbis religioſum accepere, ita animati, recipienda corpora animum adiecere.

2 Inuen. SS. MM. Alp. Philadelp. & Cyr.

Magnis tum motibus Sicilia quatiebatur, inſtinctore Ioanne Luca Squarcialupo. cuius nacti occaſionem Leontini, viros aliquot præmiſere, qui facinus aggrederentur, profecti Auguſto ineunte, cum eorum conſilia detecta perſenſiſſent, infecta re intra quatriduum rediere. Primores igitur Leontinorum, cum ſuper eo negotio conſultaretur, vi agendum eſſe decreuere. itaque equites C. coacti ſunt, armiſque inſtructi, qui Monaſterium oppugnarent, clam vrbe digreſſi, dictitantes, cum ab obuijs interrogarentur, milites eſſe ducis Squarcialuppi, ſe eſſe ſicarios eius, qui latrocinia exercerent, intempeſta nocte, ad Fragalenſe Monaſterium perueniunt; foribuſq; perfractis, introgreſſi, irrumpentium ſtrepitus, equorumque monachos ſomno excitauit, aſpectus armatorum perterruit. tum Præfectus agminis, venia ab Abbate petita, ſi quid inuito pateretur; Leontinos eſſe eos, dixit, neque ipſis quidquam deliberatius eſſe, quam SS. Alphij, Philadelphi, & Cyrini reliquias in patriam deportare; conſulto illuc veniſſe: amore pignorum ſuorum pertractos. proinde aperirent, qua latebra occultarentur, nam fas, natales in terras deferri, quas profuſo ſanguine decorauiſſent. eoque ſolo condi, ſeruarique, vnde in cœlum commigraſſent.

Leontini ss. MM. corpora vi, armiſq; repetunt.

Contrirè Abbas, hiſque conatibus obniti ſed nulla eius excuſatio, nullæque preces peruicere, vt Leontini abſiſterent. qui vbi videre, nihil blandimentis profici, minas, terroreſque interiecere. his coactus Abbas, quibus latebris reliquiæ occultarentur, indicauit, ſupra tectum ædis abditæ erant. arca deinde deſumpta, ſacra oſſa ſingillatim Abbas monſtrauit, quibus odoratis, rurſumque in arcam incluſis, cum Græca hiſtoria, Leontini, ne à vicinorum opidorum accolis impedirentur, tranſuerſis itineribus in patriam cõtendere: feſta vrbs obuiam effuſa, Clerus, magiſtratuſque, vbi Martyrum ſuorum reliquias ſalutauere, magna cum pompa, lætitiaque in vrbem intulerunt ad 4 Nonas 3 Septemb. in ipſo Leontinorum ingreſſu multa miracula contigere, quæ conſequentibus etiam temporibus Sanctorum Martyrum promeritis continuata ſunt.

3

SS. Miraculis coruſcant

Exinde magiſtratus, populuſque Leontinus, Paulum Conſtantinum ad Leonem X. Romam deſtinauit, quem tota de re edoceret; precareturque, ne Leontinos antiquiſſima poſſeſſione Martyrum ſuorum moueri pateretur, quam ante annos CIƆCCLXIV. adepti fuiſſent, cum eorum cæde, ac ſanguine perfuſi, ornatique ſunt. Romanus Pontifex, precibus Leontinorum permotus vrbem Leontinorum decis exemit, reliquias vt retineret, diplomate ſuo firmauit: ex eo Leontini Collegium Canonicorum inſtituendum curauere, in eccleſia Sanctorum Alphij, Philadelphi, & Cyrini, iam inde ab antiquiſſimis temporibus exſtructa, vt celebriore cultu, maioreque religione, beatiſſimi Martyres percolerentur. quo loco multa ab eis beneficia præſtantur ad Dei gloriam qui viuit in æternum.

Leo X. reliquias retinendi Leontinis poteſtatem facit.

Collegiũ Canonicorum in honorē, cultumque SS. ædificant.

Vide Animadu fol. 56.

CER-

Ann.Ch. 253 12.Maij.

CERTAMEN S. EPIPHANES MARTYRIS

Ex Actis Sanctorum Alphij, & Sociorum.

ALexandro, Tertulli Conſularis Siciliæ adſeſſori, Epiphane vxor fuit, progenita è chriſtianis parẽtibus è vico 1 Magdalinorum. cum viro habitarat annis nouem, ac ſæpe ſolita erat cum Thecla, & Iuſtina affinibus ſuis conſilia conferre an Alexandrum fugeret, ſeque ad martyriũ offerret. at illæ diſſuadebant: quid ſcis dicentes, an opera tua crediturus ſit Alexander? quod & factum eſt. noctes enim, dieſq; inſtigabat illũ, vt conuerteretur, & Sanctos Chriſti confeſſores Alphium, Philadelphum, & Cyrinum aſſidue orabat, vt Deum pro viro ſuo precarentur. horum igitur ille miraculis, monitiſque ad Chriſti fidem conuerſus, Decij, &
2 Valeriani perſecutione in montes ſeceſſit. 2 quinto poſt diſceſſum eius die, miſſi ſunt a Tertullo, qui vocarent ad ſe Alexandrum Cõſiliarium: ingreſſi autem domum, ſolam inueniunt Epiphanem, cum ancillis duabus, interrogantque: quid factum ſit Alexandro? & cum diceret illa, ſe neſcire; reuerſi ſunt ad Tertullum, nunciantes Alexandrum fugiſſe: quo ille nuntio vehementer conturbatus eſt: ſed animo reputans, omnino ſcire vxorem, quo vir abijſſet, Herpyonem cum militibus decem miſit, qui Epiphanem comprehenderẽt.

Compre-henditur, vt maritũ prodat. Adducunt autem eam ad prætorium, magna enim alacritate inſequentem: miratus eſt eius pulchritudinem Tertullus, deinde percunctatus: Vbi eſt Alexander vir tuus, conſiliarius noſter? cui illa; qui ſcire poſſum, quò profectus ſit vir meus? an ego ei dominor? non enim eſt vir ex muliere, ſed mulier ex viro; tum Tertullus; depone inanes, & ſtultas reſponſiones iſtas, & mihi eloquere. quid factum eſt Alexandro viro tuo? & illa, iam dixi, me viro non dominari vt ſciam, quo iuerit. Tertullus dixit, numquid ego acerbius aliquid in eum dixi, vt è conſpectu meo ſic aufugeret? dixit ei mulier: tu ipſe noſti prorſus: & miſſus à te forſitan, vt ſolet, ad perimendos chriſtianos? & Tertullus, minime, inquit; ego illum non miſi, ſed receſſit à me propter execrãdos illos, quos in carcere cuſtodiebat; ipſe enim mihi narrauit de magicis artibus eorum; dicens, intraſſe virum quempiam, & cibum, potumque attuliſſe, illoſque cõfirmaſſe, ac prorſus omnibus patefecit, ſe à magis illis deceptum, & perſuaſum fuiſſe. Tum Epiphane, omnes, qui magicis vtuntur, tandem pereunt; hi vero ſuperant omnia, quæ in eos decernis grauia, & acerba ſupplicia.

Tertullus ait, & quam nam tu religionem colis. & illa: & chriſtianorum religionem veneror, & chriſtiana ſum, ſicut Alexander, vir meus. Tertullus dixit: numquid chriſtianus eſt Alexander, vir tuus? & illa, maxime. id enim tibi indicauit, cum chriſtianum ſe eſſe dixit. his auditis Tertullus, cuſtodiri eam iuſſit. at illa cum traheretur, duci ſe non ſinebat, vociferans, quorſum me cuſtodiæ mandari iubes, impudens, & inuerecunde, omnia, quæ ex me audire vis, palam interroga; cuſtodiri me ne iuſſeris. ego tibi iam dixi; chriſtiana ſum, & Deum colo, qui Dominus eſt cœli, & terræ & vnigenitum eius filium Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum. Tum Tertullus propius aduocans ipſam, ait, noli etiam tu inſanire, ne diris tormentis vita priueris. ceterum teſtare 3 palam, te Chriſtum eiurare, quem confiteri te dicis; acceptaque à nobis venia, domum redito: atula: quin tu potius nega, quæ colis Idolis, ſenſus expertia, & veniã impetrabis a Rege cæleſti Chriſto Domino noſtro. 3

Tertullus dixit: tibi parcens hæc dico; at ſi obſtirmata pergis in hoc veſano propoſito, male te mulctabo, per Deos iuro 4 maximos, & per caput 5 Imperatoris. Epiphane reſpondit: num dixi, quod nequaquã animum meum abduces à caritate Chriſti? quæ audiens Tertullus, nudari 6 eam iubet. accurrẽtes autẽ carnifices ſtatim eius veſtimẽta conſciderunt, eãq; denudarũt: illa vero ad Tertullũ impie, & impudẽs canis, nũquid & tu eadẽ natura prædıtus es? qui ergo hanc meã nuditatem non erubeſcis? ſecum autem reputabat Dominum in euangelio dixiſſe: quicũque erubeſcet me in generatione hac peccatrice, & adultera, erubeſcam & ego illum coram patre meo in cœlis. tum iuſſit eam boijs 7 cædi Tertullus ſine commiſeratione; dicens ei, ſacrifica Dijs, & liberaberis à tormẽtis, aut certe perſeuerans in vano hoc propoſito, male morieris. at illa dixit, percutiet te 8 Angelus Dei gladio occulto, Impie. poſt hæc iuſſit eam retrudi in carcerem, & cippo 9 colligi. id vero vbi audierunt Thecla, & Iuſtina, illico ad eã veniunt lacrymantes, & orantes, vt ad breue tempus ſuſtineat tormẽta. modica enim vexatio; quies vero, inquiũt, ſempiterna. en iam tibi aditum martyrij reſeraſti, illatoq; veteri indumento, eique impoſi-

4
5 Inſaniente Prĕſide ex poliatur.
6
7
8
9

poſito, cum illa pernoctarunt.

Rurſum e- ducitur ad quæſtiónē.

Poſtridie Tertullus iuſſit, Epiphanem ad
ſe duci in Prætorium productaq; in medium,
ſic eam alloquitur:quid de te ſtatuiſti?& illa
tu potius quid cogitas,infelix, qui animā tuā
Satanæ prodis? dicit ei Tertullus: vbi eſt vir
tuus?cui illa:Chriſtum ſecutus eſt,quo ille de
duxit. Tertullus dixit,& vbi eſt Chriſtus,quē
ſecutus eſt, vt dicis? & illa: medius ſtat inter
timentes eum inaſpectabilis. Tertullus ait,er
go is nunc tecum eſt?Et Epiphane,vtiq; me-
cum eſt. Tertullus dixit:at tu videre te ipſum
dicis?illa reſpondit; certe inquam ipſum vi-
deo ſpiritalibus oculis cordis mei. Tertullus
ait,quid ergo, numquid & ipſe oculos habeo
quibus videā?illa dixit:ſi oculos haberes,om
ninò cerneres Chriſtum,quem ego,& omnes
10 chriſtiani deſiderant,a quo 10 & nomen ſu-
mentes,chriſtiani nuncupamur:nunc vero in
felix, & veritatis inimice, tu cœcus es, nec
quidquam vides, neque audis?

Ad hæc exulceratus Tertullus,huc,illuc cir
cumſpiciebat multitudinem, leonis inſtar fe-
11 rociens.veritus 11 autem,ne populus inſur-
geret, deſiderio Alexandri;cogitabat cum
optimatibus rem agitans, Epiphanem extra
vrbem educere, ibique cruciare. quare iuſſit
eam reduci in carcerem, quoad de opportu-
no loco ſtatuiſſet.illa ergo ſummota, vocati
ſunt Herpyon, Marullus, & Colymbion, qui
ſuadebant in Ceramium perduci, ad locum,
cui nomen eſt Theope: non eſſe in vrbe ne-
candam, ne forte vſpiam lateret Alexander
& irruens cum propinquis auctores interfice
ret. Tertullus dicebat; & qui nā eius propin-
quī?at illi,Thecla Princeps Leontinorū,& Iu-
ſtina prædiuites. Tertullus ait, interficiamus,
& ipſas,ſi Chriſtū & illæ confitētur.dicunt il-
li:palam quidē non profitentur,tumvero ma
xime id produnt,cum aliquis ſiue chriſtianus
ſiue religionis noſtræ diem clauſit.accurrunt
enim, eumq; induunt,& ſepeliunt. neq; verò
ceſſant hæc facere. Tertullus dixit,ſi Deos of
fendunt,& Imperatorem,quid dubitamus in
eas manus inijcere?at illi,abſit, Domine, ne
prouinciam conturbemus.omnes enim Dea-
12 rum inſtar illas habent.atq; 12 hæc quidem
in hunc illi modum diſſerebant,nō quod be-
nignitas vlla in eis reſideret,ſed quia ſtatue-
rat illas Dominus ſeruare vſq, ad tempus re-
uelationis ſuæ.nouit enim ipſe ſuos ſeruare
quamdiu viſum fuerit.

Poſtero ergo die exeunt in Ceramiū, vbi
Theope locus, ibiq;cōſidens Tertullus,pro-
ducta in mediū Epiphane:nō obtēperas,in-
quit,miſera, Dijs noſtris? & illa abſit, inquit,
vt renuntiem ei, quē credidi Chriſtum, vni-
genitum Dei filiū.Tertullus dixit; quouſque,
infelix,pergis obſtinata in hac amentia? Tū
illa,tu ipſe infelix,& miſer,& ſenſu carens.En
deſpuo veſanum conſilium tuum, quod tibi
Satan iniecit, cum illo enim æternum ignem
ſortiturus es. his dictis, præcepit Tertullus,

abſcindi ei ferro mammas à carnificibus. ſic
quidem,vt mamma vna bifariam ſecta,partē
vnam auferrent, alteram in loco ſuo relin-
querent.quod cum ita factum eſſet,&ſanguis
profflueret,dixit Epiphane:impie, 13 non co 13
gitaſti te quoq;vberibus lactatum fuiſſe?per-
cutiet te Deus,facietq; ut eoſdē dolores ſen-
tias. non enim ſatiatus es pœnis Sanctorū,
quos igne peremiſti,ſed in debilem etiam,&
infirmum hunc ſexum deſæuiſti. hæc locuta,
vim doloris amplius ferre non valens, dixit:
Domine Ieſu Chriſte,accipe ſpiritum meum
pro 14 tui enim nominis confeſſione hæc 14
patior.ſtatimq; 15 reddidit ſpiritum. Ter- 15
tulli autem iuſſu,laqueum eius collo inſerunt
tractamque proijciunt in ſpeluncam obſcu-
ram, abſque ſepultura. uetuit 16 enim ille, 16
ne quis eam ſepeliret. uidentes autem The-
cla,& Iuſtina illam exceſſiſſe,redeunt domū,
Deo gratias agentes.

Exſecto mulierimā mę.

B. Thecla corpus S. Epiph. pecunia redimit.

Poſt duos autem dies Thecla Herpyonē
accerſit,Tertulli conſiliarium,petitque ab eo
corpus Epiphanes,oblata pecunia at ille, ti-
meo,inquit,ne illud quærat, & occidat me.tū
Thecla, ne dubita;nam ſi forte quærat,teip-
ſum miſſurus eſt. cuij autem erit,reſpondere
quod uoles.iam uero quid curæ id affert Ter
tullo? itaque pecuniis acceptis permiſit, ut
noctu corpus tolleret.ad quod illa decem fa
mulis comitata, in Ceramium uenit: famuli,
ut ad ſpeluncæ oſtium propius acceſſerunt,
præ horrore attoniti, non audebant pedem
inferre:at Thecla, & Iuſtina ingreſsæ ſunt;
& ecce Sanctos Martyres uident Alphium,
Philadelphum,& Cyrinum,qui corpus cuſto-
diebant.eorum uultus ſolis inſtar ſplendeſce
bat;& lux circumquaq,fulgebat.quam uiden
tes famuli aufugerunt. Sanctæ uero feminæ
magno gaudio perfuſæ ſunt, & procidentes
adorarunt; ſuauiſſimoq; odore impleta eſt
ſpelunca. ut autem exſurrexerunt, uident 17 17
Sanctos corpus geſtantes, & continuo exie-
runt.at famuli eos ad oſtium conſpicati (no-
rant enim illos)conſternati ſunt metu, man-
ſeruntque uelut exanimes. egreſſæ autem il-
lorum Dominæ, excitarunt eos, & proſequi
una iuſſerunt luminis ueſtigia, quod Sanctis
inerat, quoad uentum eſt ad locum, in quo
quieſcebant.quem ingreſsæ mulieres Epipha
nem iacentem uident ex obliquo iuxta illos,
& mamillas,quæ abſciſſæ fuerant,reſtitutas,
totumque corpus incolume.tum ad Sancto-
rum pedes proſtratæ,exclamarunt; vere mi-
rabilis Deus in Sanctis ſuis: & ipſe glorifica-
bitur in conſilio ſuo.mulieres autem ibi man
ſerunt,orantes vſque ad diluculum.erat autē
locus ille extra Leontinos aliquantulo ſpatio
ad occaſum ſitus, nomine Strobelius. donec
ædificatum eſt Sanctum ac uenerandum tē-
plum SS MM. Alphij,Philadelphi, & Cyrini,
Dei gratia præſtante,cui eſt honor, & gloria,
in omnia ſecula.

Exciſę mā mille pectori reſtitutę.

Vide Animadu. fol.57.

Ann.Ch. 253 24. Iulij. & 24 Ma.

MARTYRIVM SS. STRATONICI CLEONICI ET DE S. THALLELÆO CONF.

Ex Actis SS. Alphij, & Sociorum.

SANCTI Cleonicus, Stratonicus, & Thallelæus
Leontini, Imperatore
Decio, Tertullo Conſulari
Siciliæ chriſtianos
perſequente, in Selenodij
1 latebras ſéceſſere, apud
2 amnem ex Therreo mó
3 tè profluentem. quibus 3 dein Alexander, ex
Tertulli adſeſſore iam Chriſtianus, comitem
ſe adiunxit, abiecta impietate, iiſdemque
in ſpeluncis latuit. incrudeſcente autem ea
4 procella, B. Epiphane, 4 Alexandri vxor,
Chriſti teſtimonio nobili, à Tertullo interfecta
eſt. præclareque obita morte, multos firmauit
in fide, inflammauit ad martyrium.
Conſtantiam clariſſimæ fœminæ ipſa fama
in ſpeluncas tulit ad Cleonicum, Stratonicũ,
& Thallelæum. ardoremque prodendi ſe deliteſcentibus
iniecit, & pro Chriſto moriendi.
ergò ad Alexandrum verſi, viam ſalutis,
inquiunt, Epiphane iã ingreſſa eſt. beata, quæ
vitam Chriſto reddidit, diuinæ pretium mortis.
5 quid 5 hic nos reſidemus? quin accurrimus
ad martyrium. quibus Alexander incenſus
ſimul obijcere ſe ad martyrium deliberabat.
proxima autem nocte, a SS. Martyribus
Alphio, Philadelpho, & Cyrino admonitus
eſt, vt in eodem loco maneret. prædicto,
Thallelæum breui moriturum; Stratonicum,
& Cleonicum pro Chriſto ſanguinem profuſuros.

Paucis poſt diebus Thallelæus. ardenti febre correptus, obijt Deum confitens; lituerunt que cum ſocij Alexander, Stratonicus, & Cleonicus: atque in Antianum, ſuburbanum Theclæ detulerunt; vbi condita fuerant corpora SS. XX. Martyrum. nocte autem illa cum arcam apertam, in qua erat vnus miluũ miraculo reperiſſent, in ea B. Thallelæum depoſuere. interea afferuntur à Valeriano 6 litteræ ad Tertullum, quibus iubebatur, vt quotquot in Sicilia Chriſtum colere reperti eſſent, omnes e medio tolleret; ille verò milites in varia loca dimiſit, qui chriſtianos inquirerent. ergo cogente metu, fratres prodebantur à fratribus, liberi a parentibus, amici ab amicis. tum Stratonicus, & Cleonicus

Thalleleus Chriſti Cõfeſſor in Dei laudibus diem obit.

6 ſcrudeſcit in Sic perſecutio.

Multa chriſtianorum cæde.

Alexandro dixere: impij Tertulli minas declinare, nos modo non iuuat. eamus, ipſique nos offeramus: Dominus pro ſua voluntate de nobis ſtatuet. quibus Alexander; ite, inquit, fratres, in pace: meique 7 memores eſtote cum martyrium conſummabitis. 7

Stratonicus igitur, & Cleonicus relicto mõte, Leontinos in Prætorium recta contendunt. vbi autẽ coram Tertullo fuere, qui tũ forte 8 examinabat chriſtianos quoſdam ſex numero, conclamant: Chriſtiani ſumus & nos, ò impie. quo audito, ſtatim à militibus correpti ad tribunal ſiſtuntur. Tertullus eos intuitus, qui eſtis, inquit? Cleonicus, & Stratonicus reſpondere. ex hac ipſa ciuitate ſumus. tum Tertullus: ecquis vos adegit ita præcipites aduolare, te nos contumelia palam laceſſere? atque è veſtigio, dentes ipſis contundi lapidibus iuſſit: deinde perpetim à quattuor carnificibus verberari crudeliter bouis. Cleonicus autem, & Stratonicus cum cæderentur, dicebant: Domine Deus, da nobis veniam, & ſuſcipe nos in æterna tabernacula poſt hæc immitis Tertullus vncinos afferri præcepit, & vtrique linguas pariter abſcindi. quod à tortoribus cũ factũ eſſet, SS Martyres Deo animas reddiderũt 9. Kal. Aug. corpora aũt iuſſit Tertullus extra vrbẽ tracta proijci in altiſſimũ puteũ aqua refertũ 9 cui nomẽ Heracle'. 8

Et auell linguas.

9

Ea corpora poſt annos octo S. Alexander Leontinorum Epiſcopus tranſtulit. qui rediens vrbe Roma, cum ad Therreum fluuium deſcendiſſet, inde progreſſus ad locum, qui dicebatur Heracleus, presbyteris, qui vna cũ ipſo erant, dixit: ſcitis, fratres, hũc in locum à Tertullo proiecta fuiſſe SS. MM. duorũ corpora; age ergo vigilemus hanc noctẽ, vt Dominus ea nobis reuelet. cum noctem duxiſſent inſomnem, circa diluculum affulxit lux, ſimulque SS. Martyres Alphius, Philadelphus, & Cyrinus adfuere, eduxeruntque Sãctos duos è puteo, quos Epiſcopus, & presbyteri ſuſcipientes, Leontinos cum cantu detulerunt 16. Kal. Aug ea verò corpora S. Alexander Epiſcopus depoſuit in eccleſia SS. Alphij, Philad. & Cyrini, quam B. Thecla conſtruxerat ad Dei gloriam, qui regnat per ſecula.

Delata I e ont nos, & illata in eccleſ. SS Alphij Philadelphi, & Cyr.

K 2 INNV-

Ann. Ch.
254
18. Febr.

INNVMERABILES SS. MM. IN SICILIA CORONATI

Ex Actis SS. Alphij, & Sociorum.

TERTVLLVS Siciliæ Cõſularis, cum ſuapte natura ſæuus, tum Impp. Decii, & Valeriani literis incenſus, fœdam in tota Sicilia *Martyrum* laniena fecit. maxime vero vbi cõmoratus eſt, in perquirendis, torquendiſque chriſtianis, vrbes ad Orientem percurrit, Menæum, Leõtinos, Catanam, Tauromenium, Meſſanam, Mylas. & vbique locorum immanitatis ſuæ veſtigia reliquit. nam Tauromenii cum eſſet plures chriſtianorum interfecit. inde Meſſanã tranſgreſſus, & Mylas Chriſti fideles, vbique perſequens. tres poſt menſes a ſuo Leontinis abſceſſu, eò reuerſus, multorum Martyrum ſanguine ſæuitiam ſuam expleuit, ſex fere menſes in ea ciuitate moratus. cognito autẽ pleroſque chriſtianorum Leontinis profugiſſe in Menæum Caſtellum, huc contendit chriſtianum nomen deleturus. in eo tractu cum per annum, & menſes tres manſiſſet; rurſum Catanam regreſſus omnes pariter chriſtianos vndequaque inſectatus ex Catana Leontinos rediit. hic audiens in Cypreſſio monte chriſtianos latere, illuc perrexit. vbi diu vexatus SS. Martyrum Alphii, Philadelphi, & Cyrini gladiis occiſus, tot innocentium ab eo occiſorum, quamquam ſeras, iuſtas tamen pœnas dedit. quis igitur percenſeat, quattuor per annos, quos vir impius Siciliam adminiſtrauit. quot è tota fere Inſula hoſtias in cœlum miſit, quantam edidit chriſtianorũ ſtragem, qua ferro, qua igni? ex in iure crediderim Siciliæ campos, non tam ſoli ingenio, quam ſanguine Martyrum fœcundiores extitiſſe. gratamur his Martyrum agminibus, qui Siciliam decorauere: id vero collacrymamur eorum nomina periiſſe. omnibus pro Chriſti nomine hic interemptis, ſed in cœlo triumphantibus, ſtatuimus hoc monumentum.

Vide Animadu. fol. 60.

Ann. Ch.
257
27. Aug.

CERTAMEN S. EVTHALIÆ MART.

Ex Actis SS. Alphij, & Sociorum.

1 MORTVO, a diuina vltione, impio Tertullo, eius
quidem corpus eſca feris
obtigit, caput verò extra
vrbem proiectum ſupra
cauernam, in qua Sancti
Martyres Alphius, Philadelphus, & Cyrinus con-
diti fuerant. cuius rei fama cum ad vicina
2 loca permanaſſet, caput ſcilicet Tertulli in
Strobolo 2 ad Occidentem iacere; conuo-
lauit ingens vndique multitudo, tum ex vr-
be ipſa, tum ex propinquis vicis, viri, femi-
næ, ac pueri, vt impii caput viderent, à quo
Sancti Martyres occiſi, & multi paſſim chri-
ſtiani diris tormentis fuerant cruciati. iace-
bat reuulſum à corpore nefando, ludibrium
præbens populo. & à multis cum execratio-
ne conſpiciebatur, adfuit inter ceteras mulier
quædam nomine Eutropia, quæ ſtans fortui-
3 tò ſupra ſpeluncam, in qua Sancti iacebant,
ſic ſecum ratiocinabatur: vere 3 hi Sãcti Deũ
quempiam fortem, & potentem nobis annunciarunt. atque vt mihi quidem videtur, Dii noſtri, quos colimus, nullius ſunt momẽti; vt qui neque ſibi ipſis opem ferre poſſunt, neque nobis, qui colimus eos, exiſtimo prorſus Deum chriſtianorum, magnum eſſe ſuper omnes Deos. quãdoquidem Thecla primaria huius loci, cũ ſex annis decubuiſſet, ſimulac ipſam Sancti pueri tantum viderunt, & ab ea rogati preces fuderunt, confeſtim ſanata eſt. eodem modo Iuſtina eius conſanguinea, & ipſa in fide miniſtrans eis, vnius ex ipſis manum admouens oculo ſuo intermortuo, viſum recepit e veſtigio. Hæc ſecum ita locuta cum fuiſſet, oculos attollens in cœlum, & manus etiam aliquantulum, vt nemo videre poſſet. ſic precabatur: Domine Deus cœli, & terræ, cõditor vniuerſæ creaturæ, qui p Sãctos tuos, qui in hoc loco certamen peregerunt, mira feciſti; tu nunc, Domine, Ieſu Chriſte, reſpice etiam me humilem per Sanctorum tuorum interceſſionem, atque vt olim Hæmor-

Eutropia femina gẽtilis fidem Chriſti veram prædicat.

In ſomnis viſi Sancti MM. adloquuntur …

morrhoiſſam, duodecim annos cum morbo luctantem, virtute tua ſanaſti, cum veſtimenti tui fimbriam attigiſſet, & ſtatim ceſſauit fluxus ſanguinis eius, ita & me ſana, Domine, propter ſanctos tuos. laborabat enim & ipſa ſanguinis fluxu.

Hæc cum apud ſe dixiſſet mulier, & feſſa eſſet, conſedit, vt quietem aliquam caperet in eodem loco, & ad ſomnum ſe compoſuit. & ecce eadem hora, viſi ſunt ei Sancti Alphius, Philadelphus, & Cyrinus candida veſte fulgentes, eique dicunt: ſalue, in Domino, ſoror Eutropia. deinceps tibi credendum in nomine Domini Noſtri Ieſu Chriſti, ex hoc vero die iam ſana facta es; & ſed Euthalia filia tua quæ Chriſtum confitetur, poſt dies ſex gladio conſummabitur, & nobiſcum deinceps commorabitur. his dictis ſublati ſunt è conſpectu illius. euigilans mulier ſanam ſe reperit. Profecta ergo domum ſuam Eutropia inuenit filiam, quæ venienti matri dixit: quid rei eſt, mater, quod reditum tam diu diſtuliſti? illa verò ei reſpondit: neſcis, filia, quid geſtum ſit? & filia, nihil, Domina mater. tum Eutropia, proiectum eſt Tertulli caput in Strobelium, eoque confluxerat plurima populi multitudo, & rem miram obſtupeſcebant, quomodo nimirum, & vnde proiectum illuc eſſet. audiens hæc puella, valde mirabatur. & cum ad cibum capiendum ſediſſent, iam quippe veſpera proceſſerat, ſumpto mulier pane, oculoſque in cœlum erigẽs dixit: gratias ago tibi, Domine Ieſu Chriſte, qui me indignam famulam tuam, ad nominis tui agnitionem perduxiſti, curando me gratis per Sanctorum præſentiam. vere enim non vis mortem peccatoris, ſed vt conuertatur à via ſua praua, & viuat ipſe in pœnitentia, quoniam tu es Deus pœnitentiam agentium. cum diceret hæc mulier, defixa in eam filia erat, admirans, quæ dicebat. nuſquam enim tale quid audierat ex ore matris. quin ſolebat illa potius abominari, & deteſtari nomen chriſtianorum. mox ergo ad eius pedes ſe aduoluit puella cum lacrymis, & plena ſimul gaudio, ſic affata eſt; O Domina mater, mihi deſideratiſſima, ſors etiam tibi hodierno die oblata eſt chriſtianorum gratia, per Sanctos Martyres, qui iuxta Dei voluntatem, tam remotis ex regionibus huc aduenerunt? hæc autem dicente puella matri, mater viciſſim ob eius verba lætabatur, & Deum collaudabat.

Exponit filiæ ss. Martyrum beneficia

Cibo autem ſumpto, expoſuit Eutropia filiæ omnia, quæ acciderant Sanctorum Martyrum beneficio, & quæ ipſi per Spiritus Sancti gratiam fuerunt reuelata. quemadmodũ repente conualuiſſet ab infirmitate ſua, qua ſeptem annorum ſpatio detenta fuerat, à ſanguinis fluxu. attamen non dixit puellæ, quæ à Sanctis indicata fuerant de ipſius morte, quam gladio ſubitura eſſet, propter Chriſti fidem. dixit autem illi, audi, filia, ego chriſtiana ſum ex hoc die, & chriſtianam me appello, & Chriſtum confiteor, ac Trinitatem ſanctam adoro, & parata ſum, vitam ponere pro ipſius amore. Tum filia dixit, confiteor, & ego Chriſtum, ſicut tu, & chriſtiana ſum, & leges, ac præcepta chriſtianorum obſeruo. dixit ei Eutropia, audi filia, cum, ſicut ais, chriſtianam te profiteri velis, & Chriſtum confiteri, potes omninò, & ſanguinem pro eius amore profundere? & illa; certe credo, Domina mater, & valde cupio pati: vidi enim quanta Sancti illi pro Domini noſtri nomine pertulerint, & quam alacri, promptoque animo ſeipſos vero Deo & Patri hoſtiam immaculatam, & Sanctam obtulerint; vt ab ipſo immortalitatis coronas obtinerent. ipſi igitur ſpem habentes repoſitam in cælis, properarunt ad portum immortalis victoriæ. Quare & ipſa me indignam offero, ſperans, & credens, quæ nobis reuelata ſunt myſteria. quod, ſicut B. Paulus Apoſtolus dicit, non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. quæ audiens ab Euthalia filia mater Eutropia. tum ſingula ei narrauit, quæ in ſomnis clare cognouerat. quod nimirum Sancti de ipſa ei ſignificaſſent futurum, vt poſt dies ſex gladio conſummaretur. At puella ſimul hæc audiuit ex matre, immenſo gaudio perfuſa eſt; & oculis in cœlum ſublatis, Domine, inquit, Ieſu Chriſte, Deus, qui nobis per Sanctos Martyres innotuiſti, fac me dignam, vt certamen, quod ipſi pertulerunt, ipſa ſubeã, & eadem conſummatione defungar. tu enim ſolus es miſericors, & ſuſcipiens preces innocantium te toto corde. cumque hæc dixiſſet, perſeuerarunt die, ac nocte orantes, ſine cibo humique ſtratæ, flenteſque coram Deo, vt ipſarum animas ſuſcipere dignetur, & participes reddere bonorum, quæ à Sanctis audierant.

Eutropiæ filius Seruilianus crudelis, & impius.

Habebat porrò Eutropia filium, cui nomẽ Seruilianus, crudelem virum, deditumque ſupra modum veſano cultui inanium ſimulacrorum. forte igitur ingreſſus domum Seruilianus matrem offendit, & ſororem orantes, reſciuitque è famulis, matrem cum filia chriſtianas eſſe, & chriſtianorum *Deum* colere. quo nuntio conturbatus, viamque ſæuitiæ quærens, matri dixit; vide, Domina mater, quàm magnus Apollo, & Aeſculapius, & Hercules, & Dionyſius, qui Domini Tertulli caput oſtenderunt. reſpondit mater, vere, fili, magnus, & potens eſt Deus chriſtianorum, qui caput hoc oſtendit eo loco ad vituperiũ, & confuſionem amicorum impij Tertulli, quoniam iniuſte ſæuijt aduerſus beatos illos, qui in Chriſtum credebant. hæc audiens Seruilianus, diſcidit veſtimenta ſua, vociferans, quid faciam, inquit, delira, & execranda iſta? & his dictis, impetu inſilijt in matrem ſuam, vt necaret eam illa verò foras euaſit, & à famulis ſuis excepta profugit. Tum Euthalia ſoror eius, ò miſer, inquit, & infelix; nũquid ipſa te concepit? num lacte pauit? non ne Deus magnus parentes à liberis honorari iuſſit: & mortem, ac iudicium ſempiternum in eos ſtatuit, qui patrem, ac matrem malo afficiant? tu autem quomodo auſus es talia in genitricem, vt ei manus inferre non dubitares? at ille ad ſororem conuerſus, ait: numquid & tu vanam iſtam chriſtianorum ſuperſtitionem colis? cui illa: prorſus, inquit, chriſtia-

Obiurgat impium fratrẽ pia ſoror Euthalia.

Ex eo furit in ſororem frater

ſtianam fidem amplector, & Chriſtum verum Deum colo. eius famula ſum, & abominor inanium Deorum cultores. hæc cum dixiſſet, furore ardens, iræque impatiens Seruilianus, fores occluſit peſſulis, & conſidens in lectulo ſororem in cõſpectu conſiſtere iuſſit, atque ipſi: quis te abduxit à Deorum veneratione? & qui auſa es Chriſtum nominare? neſcis quàm multi, huius nominis cauſſa, perierint? vbi gentium Chriſti huius nomen auditum eſt, grauibus ſupplicijs addicti fuerunt, quicumque id confiteri audentes, Deos immortales contumelioſe ſpreuerunt. At puella virili animo, ſtans coram Seruiliano, reſpondit ei: audi, fratricida Cain, exſecrande, quis tibi videtur cœlum hoc condidiſſe, & terram, & mare, hominemque finxiſſe de puluere, & vitæ ſpiritum ei indidiſſe, vt viueret is, ex quo ſati omnes ſumus? Seruilianus dixit: Dij omninò hæc fecerunt. puella dixit: O fatue, & ſenſus expers; hoc ſi ignoras, qua ratione agnoſces omnium conditorem Deum?

Seruilianus dixit; hoc vnum age, Deos venerari te confitere, & ego te germanam vnanimem amabo, & locupleti viro vxorem dabo, intimo meo Virgantino, & quæ ad me ſpectant, tibi concedam. reſpondit puella: male tibi ſit, & amico tuo Virgantino. neq; enim mihi curæ ſunt iſta, quæ promittis: neque ego pereuntia iſta, & momentanea tanti facio. Chriſtum verum Deum adoro, qui pro terrenis iſtis æterna, & cæleſtia, quæ diligentibus ipſum ſeruat, dare poteſt. cum hæc ita dixiſſet, irruit in eam furore percitus Seruilianus, ſororemque exuens veſtimentis omnibus, nudam reliquit: atque illi; parce formæ tuæ, & ætati, ne male ſeducta à combuſtis illis, male pereas, eamdemque mortem ſortiare. & hæc, Deum obteſtor, inquit, & Sanctos, vt ſi diuina eſt voluntas, particeps fiam mortis illorum: tum ille colligauit eam & ex alto ſuſpendit, & virga arrepta crudeliter verberauit, dicens; noli in Deos blaſphema eſſe. & illa: quid me crucias, fratricida
4 Cain? percutiet 4 te Angelus Dei, quia ipſum non veritus es; nec recogitaſti, quod eodem in vtero fuimus olim, & eodem lacte enutriti. ſed & cum puella ſim, in hoc ſexu nudam me in oculis tuis ſtatuere non dubitaſti. dum hæc illa, & ſimilia loqueretur, audiebat foris adſtans mater filiam ſuam, orabatque in hunc modum: Domine Ieſu Chriſte, Deus Patrum noſtrorum, qui adfuiſti certamini, & conſummationi Sanctorum trium Martyrum, quos tibi viſum eſt in hoc loco felicem mortem, oppetere; in eorum gratiam qui crediturí erant in nomen ſanctum tuum; ades nunc, Domine: & opem fer famulæ tuę Euthaliæ, & vires ſuffice, vt tormenta hæc perferat, quibus excruciatur ab impio fratre ſuo. te enim confitens verum Deum, & patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ſanctum ac viuificum ſpiritum, hæc patitur.

Cum igitur eam diu vexaſſet his flagris frater, nec adduci poſset, vt Dijs cultum exhiberet, ſuſtulit eam è ligno, in quo ſuſpenderat illam infelix, aduocatoque famulo, qui primus ipſi nuntiarat, eam chriſtianam eſſe (ſoli enim erant cum ſororem cæderet) dixit ei: vim infer illi, vt pudore affecta, diſcat obſequi mihi; & videam num peſſimi illi, quos inuocat, & Deus, quem colit, eripere ipſam poſſint e manibus meis. hæc cum audiret puella, ad preces conuerſa; Domine, inquit, Ieſu Chriſte, Deus Sanctorum Alphij Philadelphi, & Cyrini, qui per eos in hoc loco mirabilia multa patraſti, qui & matrem meam ipſorum opera ſanaſti, ſeptem annis ſanguinis fluxu laborantem, tu nunc, Domine, per eoſdem oſtende magnam potestatẽ tuam, & noli permittere, vt tantum nefas in me committatur, nequando dicat inimicus, præualui aduerſus eam: poſt quam hæc ita precata eſt, cum attrectare illam pararet ſceleſtiſſimus ille; 5 confeſtim adfuerunt Sancti Martyres, qui puella ſpectante, veſtem in 5
ipſam iniecerunt, & nudam contexerunt, & nequam illum ab ea ſubmouerunt, qui quidẽ repente concidens exanimatus eſt. conuerſique ad Euthaliam; ſalue, inquiunt, ſoror Euthalia, modicum adhuc, & nobiſcum in quiete verſaberis. confide igitur in Chriſto, ſoror. hæc locuti, ex oculis ſublati ſunt.

Et immane nullius flagitium, quod omnia ſecula perhorreſcant.

Ceterum neſciebat Seruilianus, mortuum eſſe famulum, ſed putabat eum à puella repulſum concidiſſe, nam & ipſe humi iacebat metu perculſus ex præſentia Sanctorum, quorũ vocem audierat; rediens autem ad ſe, & accedens propius ad famulum, vt eum excitaret, mortuum eſſe comperit, grauique voce proclamans, pro quò me vertam? ad me etiam chriſtianorum magiæ incantamenta penetrarunt, atque vnanimem mihi famulũ peremerunt: & ſimul hæc dicens, itaque, & furore immenſo percitus à Diabolo, gladiũ eximẽs, caput abſcidit ſorori, ſub diluculum, protinuſque reſeratis foribus, aufugit; relicta puella in medio cubiculo, & famulo, qui in angulo exanimis iacebat. vt ergo vidit mater obtruncatum fuiſſe natæ caput, raptim ad Theclam profecta eſt. ea porrò ipſa hora, qua gladio cæſa fuerat, viſi in ſomnis Theclæ ſunt Sancti dicentes: ſurge, Domina mater, perge in Eutropiæ domum, & cura funus Euthaliç filiæ eius. iamiam enim caput ei ſubſcidit Seruilianus frater, cum perſuadere illi nõ poſſet, vt inanes Deos veneraretur. eius corpus ad nos defer, priuſquam illuceſcat. experrecta pia, & beata illa mulier, concito gradu in eam partem perrexit, in qua S. Agatho habitabat, eique viſum omne, & Sanctorum iuſſa expoſuit. Ecce autem, dum vnà loquũtur, adfuit Eutropia, quę ingrediens narrauit & ipſa ſingula, quemadmodum à fratre in eam geſta fuerant, & quod aduenisſent Martyres, & famulum interemiſsent, nefaria in Euthaliam molientem. Hæc autem audientes Agatho, & Neophytus, & qui ſimul erãt, metu magno perculſi fuerunt die illo, ſimul verò Deum collaudabant, & Sanctos.

Curate funus Thecla ss. Martyrum aſſu.

Exſurgens ergo Thecla ſimul cum Eutropia, & Iuſtina, & famulis quinque, profecti ſunt ad Eutropiæ domum, & inuenerunt gladio cęſam Euthaliam, eiuſque funus curarũt, ſicut 6 Sanctorum funera curare mos erat. 6
veſtis autem, quam ipſi impoſuerant Sancti,

è ſne-

è Theclæ linteis erat; ex iis nimirum, quæ ad eorum caput poſita fuerant. videntes igitur beatæ illæ mulieres, & agnoſcentes linteum, magno ſtupore perculſæ fuerunt, & Deo gratias egerunt. peruaſit autem rei geſtæ fama totam ciuitatem, confluxitque magna virorum, & mulierum multitudo. eorúq; qui per Sanctorum prædicationem in Chriſtum crediderant; lugebantque, & magno eiulatu deflebant illam omnes. iuſſi autem à Thecla famuli ſuſtulerunt eam, & tulerunt vſque ad Theclæ domum; ibique corpus depoſuerunt, quia die tam lucente, non potuerunt vſque ad Sanctos perducere. vt verò vidit B. Agatho S. Euthaliæ reliquias, fleuit impenſe, & Neophytus item, ac ceteri, qui cum illis, & preces de more perſoluerunt. ſed cum aduentaſset veſpera, detulerunt corpus eius ad Cryptam Sanctorum, depoſueruntque extra ſpeluncam ad læuum latus domunculæ, quam extruxerat Thecla, ibique pernoctarunt, pſallentes ad ſacrum eius monumentum, collaudantes Dominum Noſtrum Ieſum Chriſtum, qui viuit, & regnat in omnia ſecula.

Ad ſepulcrum eius peruigilia, hymnique

Vide Animadu. fol. 60.

TRANSLATIO
S. ERASMI MART.

S. Eraſmus nepos SS. MM. Alp. Philad. & Cyr. Puteolos à Valeriano mittitur.

SAnctus Eraſmus Martyr, ex ſorore Sanctorum Alphii, Philadelphi, & Cyrini natus eſt in Prouincia Vaſconum. inde ob Ieſu Chriſti fidem, vna cum illis delatus, & à Nigelliſone comprehenſus, ad Decium Imperatorem in vrbem mittitur. ſed is à Valeriano torquendos dedit. Valerianus Alphium, Philadelphum, & Cyrinum ad Tertullum in Siciliam deſtinauit, Eraſmũ ad Diomedem Puteolorum Præfectum: qui dies aliquot in cuſtodia tenuit. ſed cum vinculis augeretur Eraſmo animus, & conſtantia; Diomedi verò furor; Præſes impius animaduerti gladio in eum iuſſit.

S. Neoph. à SS. MM. Alph. &c. monitus S. Eraſmi corpus Leontinos defert.

Haud multos poſt annos, quo tempore Gallienus Imperator eccleſiæ pacem permiſerat, forte S. Neophytus Leontinorum Epiſcopus Roma in Siciliam reditum parabat. igitur vrbe digreſsus, vbi peruenit ad portum S. Hippolyti, videt in ſomnis SS. Alphium Philadelphum, & Cyrinum, qui Puteolos eũ proficiſci iubent, ibique Peregrinum quendam perquirere, qui ſepulcrum indicaret Eraſmi fratris; quem Leontinos in Siciliam transferret, ipſiſque adiungeret. factum à Neophyto Epiſcopo, quod SS. MM. imperaſſent. Puteolos venit, repertoque indice, ſepulchrũ defodit, in quo abſciſo capite truncum Martyris corpus inuentum eſt. ſed vt lætitiam augerent, viſi rurſum Neophyto SS. Martyres Alphius, Philadelphus, & Cyrinus, puteum in theatro demonſtrarunt, vbi caput occultabatur, ſigno addito, quod capillis eſset nigris, & in aure dextera, egregiã inaurem auream haberet. omniaque vt SS. Martyres monuere, reperta ſunt. Neophytus deinde Puteolis ſoluens, in Siciliam ad 17. Kal. Auguſti peruenit. proximo die Leontinos ingreſſus, ingenti cum lętitia, S. Eraſmi corpus in ſepulcrum intulit SS. MM. Alphii, Philadelphi, & Cyrini.

Vide Animadu. fol. 61.

Ann. Ch. 261
17. Maij.

TRANSLATIO
S. AGRIPPINAE
VIRGINIS ET MARTYRIS
Ex M.SS. Latinis Codicibus.

D. Agripp. Rom. nata Martyr ſub Valeriano

AGrippina Virgo, & Martyr orta, atque nutrita Romæ, Virginitatis tuendæ cupida, florem illum ab tenera ætate conſignandum obtulit Deo. eius verò monitis, ac multo magis exemplo Virginis puellæ cum fidem, tum virginitatem amplexæ ſunt multæ. facinoris rea fit apud Imperatorem Valerianum, ſimulque ad

quæ-

quæſtionem producitur. quo in diſcrimine animum præ ſe tulit adeo conſtantem, vt neque terrore concuteretur, neque ſeduceretur blandimentis. denudata igitur, atque ligata, toto corpore fuſtibus laceratur. ſed Angelicis ex eo ſupplicio ſoluta eſt manibus. deinceps maioribus eſt afflicta tormentis, donec gladio in iugulum adacto, ſpiritum Deo reddidit. corpus 2 in eccleſia B. Pauli Apoſtoli repoſitum eſt. Eo 3 tempore Sanctus Paramonus, & S. Baſſa Agrippinæ ſoror ſuas omnes, & defunctæ ſororis facultates in vnum collectas per Monaſteria religioſorum virorum, perque egentes in eccleſijs Apoſtolorũ commorantes, largiter diſtribuerunt. Duas vero Virgines Baſſa Paulam, & Agathonicã, quod Agrippinæ certamini adſtantes, compatientesque viderat, eamque vti ſecundo Agrippinæ in ſorores adoptaret, rogauerant, comites futuræ peregrinationis, ac germanas aſciuit. igitur diuina reuelatione inſtructi atque firmati Paramonus, Baſſa, Paula, Agathonica, corpus S. Martyris Agrippinæ cũ reuerentia de ſua ſede ſublatum, ad flumen

Eius corpus diuino monitu a ſorore Baſſa ſublatum, quo vellet Deus, aſportandũ.

4 vſque, quo iter direxerant aſportarunt. illic uero parata, atque ad nauigandũ inſtructa, eorum aduentum opperiens nauis reperta eſt. quos intuens Nauclerus, conuerſus ad monachum, bene inquit, uenisti, Pater. Vbi uero eſt onus, de quo nobis dixeras euehẽdũ? ille reſpondens, ait, has ego uobis Virgines cum capſa iſta commendo, fratres, teſtorq; immortalem Deum, Sanctoſq; omnes, atque Angelos, ut quo uobis eſt eundi animus, eodem nas feratis. Dominus uero noſter Ieſus Chriſtus ſit uobis optimus gubernator. ſimul hæc dicens, accedit ad pedes glorioſiſſimæ Agrippinæ. & elata uoce; uade, inquit, Sancta Martyr, in pace. ſentia eos, qui te fideliter ſuſcipiunt; ora pro me peccatore, nec non te pro tua ſorore, quæ lõgum tuum pertulit agonem, ut cum duabus his quæ tecum hoc iter ingrediuntur, puellis virginibus, ad beatitudinis portum queat appellere. Vix feminæ illæ nauem cum pretioſo eo onere conſcenderant, cum ecce tibi mirabilis, atque inuſitatus odor vndique per eam diflatur, adeo vt vectores omnes, & nautas admiratio, ac timor inuaderet. ſoluentes vero è portu cum commodiores auræ per noctem aſpirarent prima luce in vrbem quamdam, ad Italiæ litus poſitam, appulerunt. eo in loco triduum conſumptum, ad comparandum commeatum, ceteraque nauigationi pernecesſaria, quæ omnia viuentis olim Agrippinæ notis ac neceſſarijs largiter ſuffecerunt; inde octaua diei hora, proſperè flante vento proficiſcuntur, tertioque poſt diceſſum die, in Sicilia ad oram Agrigentinam propter 5 locum quemdam, qui græce lithos, latinè petra dicitur, ſubſtiterunt, & ad Baſſam conuerſi, nos quidem, inquiunt, Nautæ, Domina, in Africam iter intendebamus. qua vero ratione in hunc vecti ſimus locum, ignoramus. quod ſi vobis in animo ſit, nobiſcum Carthaginem vſque pergere, libentes ſane feremus, vt Paramono promiſſam fidem præſtemus. & quod rerum lateamus, veſtris ad

Deum precibus huc vſque ſaluti incolumeſq; peruenimus. his Baſſa reſpondit, ſinite nos hic, fratres, nos in litore, & expedita, dimittite. vos vero Deus in portum voluntatis veſtræ, & conſilij perducat. vt ſatisfactum a nautis eſt Baſſæ, oram ſoluerunt. Angelus autem Domini in eo litore virgines puellas aſſidue cuſtodiuit; taliquè odoris ſuauitate omnis illa vicinia redundauit, vt vrbium propinquarum accolæ rei nouitate ſtupeſcerent. forte per ea loca monachus iter faciebat. (dies Dominicus erat, hora diei tertia:) is è 6 quodã Monaſterio S. Stephani, ex vico, cui nomen Tyro, allegatus a ſuo Abbate Agrigentum ibat, de negotijs quibuſdam acturus cum Sãcto Gregorio eius vrbis Epiſcopo. itaque cum pergeret, ſentit odoris fragrantiam de Sanctæ Martyris corpore procedentem. & ſtupefactus quid hoc eſt, inquit? paululum vt proceſſit, tamquam auram captans, ſubſiſtit. tum ſtratus orationem Deo fudit, & ſacroſancto crucis ſigno communitus, ire vlterius cœpit. ecce autem ibi viſus eſt audire ſuauẽ quamdam pſalmodiam, velut numeroſæ legionis virorum pariter, ac mulierum. quamobrem animum, ac vires reficiens properauit ad locum, quo in loco Baſſa cum Paula, & Agathonica cantus Deo reddebat. quem cum accedentem ad ſe vidiſſent, obuiam facti, & profunde inclinato capite ſalutantes, ora pro nobis inquiunt, ſerue Dei. quibus monachus: verum eſt, orate pro me peccatore, qui theſaurum 7 ſalutis, auxilio Ieſu Chriſti, detuliſtis in hunc locum. ſed illæ humi proſtratæ diu ſermonibus monachi obſtiterunt, dicentes vobis, ò Sancte Pater, ſolummodo datum eſt pro nobis peccatricibus Deum exorare. quamobrem victus 8 ille, Sanctæ, inquit, orationes veſtræ, & omnium Sanctorum, & huius ſanctæ multa paſſæ, & decoræ Martyris, quæ nobiſcum adeſt, feruent in ſæcula. dicto Amen, erexere ſe. tum prior monachus de Sancta Baſſa quæſiuit; quo ex loco eſtis, Dominæ, & vnde, quoue pergitis? reſpondit Baſſa: de Romana vrbe egreſſæ in has regiones per Italiam deuenimus. illuc autem, quo voluntas Dei direxerit, ituræ ſumus. & ille: nunquid non hæc quam vobiſcum fertis, Sancta, ſedem edocuit, vbi quieſcere, & commorari decreuit. Reuelationes Dei frater, inquit Baſſa, & ſecreta myſteria pijs, & iuſtis hominibus patent, facientibus voluntatem eius diu, noctuque: nobis ſcientia, & credulitas infirma eſt; noluitque homini indicare, quo eſſent ituræ. vir autem ille, Deo dilectus, qua erat bonitate vitæ præclarus, honeſtate morum, ac Spiritus Sancti virtute illuſtris, noluit Baſſam pluribus interrogationibus offendere. ſed vale dicto ait, ora pro me, ſpiritualis mater. cui illa, orationes noſtræ tibi ſubueniant, cariſſime Pater. ergo inſtitutum iter vrgebat alacrius, vt Epiſcopum Gregorium edoceret de myſterio, quod cognouerat. erat autem ſeptima diei Dominici hora. Baſſa, vt abſceſſit ille, ſurgamus, inquit, filiæ meæ, atque hinc abeamus. conſilium enim ei viro eſt, cum comitatu ad nos redire. quod

Cuſtos, & itineris dux Angelus.

ſi mo-

ſi moram facimus, ſiue à fidelibus, ſiue ab Ethnicis capiemur; ac forte diſcrimine aliquo prohibebimur, quo minus ad eum, quē præcepit Deus, locum pertingere valeamus: itaque ſublato Martyris Agrippinæ corpore Baſſa in cœlum oculos conuertens, hunc in modum orauit, Domine mi Ieſu Chriſte, qui Sanctam 8 Eliſabetham cum præcurſore tuo Ioanne Baptiſta ſaluaſti, ſalua, & libera nos ab omni impedimento, vſque ad locum à te nobis reuelatum, vt illuc perueniamus: deinde totam noctem ambulantes ductu Angelorum in locum, quem Græcum appellant, vectæ ſunt, ad eccleſiam 9 Sancti Georgij Martyris. exceptæque cum gaudio, ac lætitia magna ab homine eius loci accola, cui nomen Dominicus. huic filia erat vnica, ab malo Dæmone obſeſſa, atque agitata, quæ deducta ad Sancti Georgij, cū ſe inclinaſſet Beatæ Martyris reliquijs, repente incolumis extitit, diſcedente ab ea Dæmone cum eiulatu, ac vòcibus, quæ præſentes vniuerſos admiratione corripuerunt.

Monachus autem hic Agrigentum cum perueniſſet, Epiſcopum offendit hora nona orantem; oratione peracta, facultas ei data eſt alloquendi. ergo hos ad Epiſcopum ſermones habuit: Sanctiſſime Pater, audi me, & narrabo ſanctitati tuæ cui Antiſtes, quid eſt, niſi eloquere. ait ille: admiranda, & glorioſa miracula peracta ſunt in his regionibus, te Præſule. Tres enim Sanctæ, venerabili forma puellæ, nauigio huc appulſæ, ſecū quoddam ſanctum corpus ferunt. ego cum Abbatis mei, nunc tui ſpiritualis iuſſu, ad ſanctitatem tuam huc ad Monaſterii negotia venirem, odorem odoratus ſum ſuauiſſimum. itaque proieci me in terram, atq; oraui peccator. tum erectus armaui me, vndique ſigno crucis obſignans. paulum deinde cum progrederer, cantum accepi admirabilem, tamquam populi multi, quare confortatus illuc pergebam, quo vox trahebat. ibi verò tres Sanctas animaduerti Virgines, quæ vbi me proſpexere, occurrerunt, & genua flexere. ſanctiores me cum eſſent, rogabant, vt eis benedicerem. nec cum vehementer, diuque repugnarem, peruici: ergo auſus ſum peccator bona illis comprecari. poſtea ad pretioſum corpus deductus, ante eius pedes me proieci, lætificataque eſt anima mea de glorioſo miraculo, quod vidi, & ſuauitate odoris exinde fragrantis. interrogaui autem eas: qua ex ciuitate eſſent? quarum mihi prima reſpondit: de Romana Vrbe huc vſque peruenimus: iturę autem ſumus, quo Dei nos voluntas direxerit. his a monacho auditis expauit Epiſcopus, adeo vt ne verbū quidem proferre poſſet. reuocatis tandem viribus, cū interrogatus is de loco, vbi hæc acciderent, optime ab ſe ſciri reſpondiſſet: acceſſit ad ſe Archidiaconum, & quoſdam de clero pudicos, ac fideles, iuſſitque parari velociſſimos equos. & vniuerſi, vergente ad occaſum ſole, conquiſitum de ea re celerrime auolarunt; prope eam ſedem, vbi prius Agrippina quieuerat, ventum erat; cum maxima cœpit odoris fragantia ad eorum nares penetrare. quo odore exhilarati pergebant alacrius, ſed propius cum acceſſiſſent, neminem viderunt, niſi tantum ſplendorem diffuſum. ijs partibus, quas reliquiæ Agrippinæ ſuo contactu afflarant, triſtatus Epiſcopus ſecum ipſe verſabat, quà pergere iter Virgines illę potuiſſent. atque inde profectus ad Emporium deuenit. illic erat Monaſterium, huc puerum iuſſit ire, qui quæreret à fratribus, numquid de his puellis cognoſſent. vnus è monachis, cum hac nocte, inquit, de litore piſcaremur, odorem ſane admirandum hauſimus, ſplendorem etiam vidimus totam illam oram maritimam colluſtrantem. itaque intelleximus Dei viſitationem eo in loco eſſe factam. ergo Antiſtes ab Emporio in partes haſce, ſub Galli cantum, peruēnit, ibiq; panis fractionem fecit.

Tertia denique feria illuceſcente, hora diei fere altera, ad Græcum peruenerunt. nec dum vero illi acceſſerant propius, cum ecce tibi ſuauiſſimus percipitur odor, qui vniuerſos affecit gaudio. itaque Epiſcopus ad comites, confido, inquit, in Domino, non permiſſurum regredi nos, antequam id, quod indagamus, aſſequamur hæc loquens progrediebatur. cum autem Baſſa, Spiritus Sācti munere, prænoſſet aduentum Sancti Gregorii, dixit ad comites ſuas ſurgite filiæ meę, procedamus obuiam Sancto Patri noſtro Agrigentino Epiſcopo. ſollicitus enim animus eius eſt noſtri conquiſitione. progreſſæque 10 cum cereis, ac turibulo extra vicum, eum ſalutauerunt; beneueniſti, Sanctiſſime Pater; & ille, Dominus Deus, qui coronauit ſanctam ſororem tuam, & largitus eſt illi triumphalem victoriæ, ſit tibi propitius, famula Chriſti. beata es, quia 11 enim inſtat tempus, quo ſocia, & conſors efficiaris in agone Martyris Sanctæ Agrippinę ſororis tuę, & cum eadem coronam gloriæ ſuſcipias de manu Domini, & viuas cum Chriſto in æternum. hæc cum proloqueretur ad Sanctam Baſſam, acceſſerunt Paula, & Agathonica, vt benedictionem ab eo promererentur, quibus & dixit: det vobis Deus, filiæ, virtutem, & perſeuerantiam in martyrio. Interea Sancti Georgij eccleſiam ſubierunt. Epiſcopus ibi ante corpus Sāctæ Martyris proſtratus, has obſecrationes fudit: ora pro me filia, & memento, quod optimum tibi conſilium dedi cum in tormentis verſareris. beata es, quæ in ætate hac viciſti crudelis tyranni ſupplicia. glorificemus Dominum Ieſum Chriſtum, qui per te multos in eo loco, quem ad habitandum delegeris, de ſuis infirmitatibus curabit. beati erunt, qui eo in loco degent, quia per te incolumitatem conſequentur. Quare Deo noſtro gratias agamus viuenti in ſecula ſeculorum Amen. Oratione peracta, induit ſe Pręſul Sacerdotalibus indumentis, & diuinum celebrauit myſterium ſupra corpus Sanctæ Martyris. eo expleto, communicatoque cum omnibus, ac participato myſterio, corpus cibo refecerunt. à prandio colloqui Epiſcopus cum Beata Baſſa cœpit de ſalute animæ, de gloria in aduentu Domini Noſtri Ieſu Chriſti futura,

Epiſc. quę ſit iam dias in viam ſe dat.

10 Quas, poſt multum laboris, ac væ, aſſequitur tandem.

11 eis martyrium prędicit.

ſupra corpus S. Agripp. diuina myſteria peragit.

vergente in veſperum die, dixit Baſſa ad Epiſcopum; hora eſt, Pater, vt hinc abeamus, & ad locum à Deo nobis præmonſtratum adeamus. cui Epiſcopus, nox eſt, Domina, & ignoratis viam; qua igitur ratione diſcedere ex hoc loco vultis? Pater, inquit illa, venerande, habemus Chriſtum verum ducem nobiſcum, qui nos continuò nocturnis etiam temporibus integras ſeruat. de die autem iter agere non eſt animus, ne forte in manus iniquorum Tyrannorum incurramus. ad hęc Præſul, ignoſce mihi, filia, quod ſuadere tibi talia ſum auſus. ite in pace, & Dominus Ieſus Chriſtus ſit veſter protector. ſaltem verò permittite, vt veſter comes ſit, qui primus vobiſcum locutus eſt monachus. admiſit comitem Baſſa, & Præſul cum adoraſſet reliquias Martyris, dixiſſetque, ora, filia, ora pro me peccatore. ſuſcepta Chriſti pace, puellas dimiſit; quæ ſublato corpore Sanctæ Agrippinæ, poſt occaſum Solis, ab Græco deceſſerunt, deducentibus Epiſcopo cum ſuis Clericis, & Dominico cum vniuerſa familia ſua, qui etiam à Baſſa vehementer petebat, vt ſecum filiam ſuam ire pateretur. At hæc illi, ne timeas, frater, quia ex hoc nihil præteriti mali ſentiet, patrocinante Sancta Martyre Agrippina. interim ad ripam fluminis cuiuſdam ſubſtiterunt, atque ibi de integro Sacroſanctum corpus venerantes, ceteri omnes, præter monachum, cum gaudio regreſſi ſunt, gratijs Deo actis de mirabilibus, quæ viderant.

SS. Virg. iter ſuum perſequuntur, nube, tranſuehũtur.

Traiecto flumine, pergebant Completorij preces pſallentes, ac cum monachus conſequi pari gradu puellas nequiret, ſubſtiterunt, donec adueniens cum illis conquieſceret. Et ſurgamus, inquit Baſſa, Pater, & eamus, antequam illuceſcat dies. eamus, Domina, reſpondit ille: nec proceſſerant vnicum, cum ecce nube, lucida puellas ab oculis monachi ſublatas tranſtulit. ille vero ſtupefactus concidit in faciem ſuam ſuper terram, erectuſque paulo poſt, neminem circumquaque proſpexit. & vultum cum fletu percutiens, heu me, inquit, qualiter perdidi hanc gloriam. ſed iuſte verò priuatus ſum, cum virtutibus omnibus deſtituar. Sanctæ autem Virgines Baſſa, Paula, & Agathonica cum depoſito, quod ferebant, ſub mediam
12 noctem in locum, 12 qui dicitur Draphon, peruenerunt. in eo loco ſpelunca eſt, Caſtello, cui Menæo nomen, ſubiacens. in
13 ea 13 Dæmones iam olim habitabant, mox vero vt illuc aduenit venerabile Virginis Agrippinæ corpus, aufugerunt cum vlulatu inclamantes; Quid faciemus, quia iſtæ maledictæ mulieres, quæ fugerunt à facie Valeriani Imperatoris, Roma huc accedentes, referunt ſecum quoddam imperiale vexillum, quo nos de domo noſtra expellunt? ſed hoc agamus, vti mulieres iſtæ, quæ illud corpus huc intulerunt, in Africa gladio percuſſæ occidant, peſſimeque moriantur. His vocibus Baſſa reſpondit: obmuteſcite, atque hinc recedite, & ite ad patrem veſtrum, qui ab initio deuorator hominum fuit. ite in abyſſum æterni incendij; eiecit enim vos hinc Dominus Noſter Ieſus Chriſtus, per aduentum corporis Beatæ Martyris Agrippinæ. repente nequam illi Spiritus de eo loco euanuerunt vſque in præſentem diem. poſthæc ingrediuntur Virgines in ſpeluncam, depoſitoque ſacro corpore conquieſcunt, gratias Domino referentes de ſummo gaudio, quod conceptum animo ſentiebant. cognouerat autem Spiritus Sancti virtute Baſſa conquieturum in eo Menæi Caſtello corpus Sanctæ Martyris Agrippinæ, idque in ſalutem multorum forte. tum ſibimet appropinquaſſe tempus, quo per martyrij agonem palmam à Deo perpetuæ felicitatis acciperet. interea Paula, & Agathonica ſollicitæ ad Baſſam, Domina, inquiunt, dimiſimus fratrem noſtrum in horridis montibus, & ne à feris deuoretur, timemus. quibus Baſſa, nequaquam filiæ; ſed craſtino ad horam ſextam perueniet ad nos noſter frater. quod ita contigit, & gratijs Deo actis, dixit monachus: Benedico Deum, Domina mea, quia vidi glorioſiſſima de vobis per hoc ſacrum corpus, vnde & ego peccator gratulor vobiſcum, & Deum glorifico.

Euprexia vidua Menæenina, clariſſima opibus & religione.

Erat autem Menæi ciuis vidua mulier, bona, ac timens Deum, de parentibus chriſtianis, ac pijs orta, edoctaque à pueritia intra ſemitam virtutis ire, nunquam deerrauerat; ſed cum chriſtianis communicabat, & quoniam præter familiam multam, animantiumque greges, copioſiſſima etiam re familiari viuebat, multa de 14 ſuis fortunis Martyrum cor- 14
pora ab incendio redimebat, & venerandis ſepulcris condebat. captiuos, & vinctos liberabat plurimos. & huius mulieris nomen Euprexia. adeò non ſolum chriſtianos, & pauperes, & viduas, pupilloſque fouebat, verumetiam paganos. coniuxerat 15 marito annos octo, ſine 15
eo decem tranſegerat, poſt viri obitum ſtatim Deo deuota. filiam habebat vnicam, annorum quattuordecim, quæ quinquennium iam occupata erat, tam ſæua paralyſi, vt membris omnibus deſtituta, nec pedem, nec manum commouere, neque in latus alterum reclinari ſine alterius adminiculo poſſet. his malis afflicta mater, multa in medicos erogarat. ſæpe ad Sãctos Martyres detulerat; ſed impetrare, quod petebat, non valuerat. Seruus ei erat Anatolius, fidelis inprimis, & valde bonus, hunc toti familiæ præpoſuerat. is duobus cum comitibus armenta Dominæ ſuæ inuiſurus, Draphonem verſus ibat. Locus is Euprexiæ erat, occupatus, vt diximus, à Diabolis; ita vt propius accedere nemo auderet. ſed per bina, ternaue ſtadia ſe procul quiſque continebat. quod ſi quis, aut homo, aut quadrupes eo pergeret, repente ab Dæmonibus trucidabatur.

Vnus illi dolor, vnica filia paralyſi afflicta.

tur. Verumtamen vt ſub aduentum Agrippinæ profugerant illi vniuerſi, armenta Euprexiæ, quaſi quodam impellente, vſque ad antrum tuto penetrauerant. locus autem erat amœniſſimus, atque herbidus, aquis fluentibus abundans. ſed ſpirituum terriculamentis iamdudum infrequens, atque incultus. hæc ſerui cum admiratione proſpicientes conuerſi adinuicem, quid eſt id noui, inquiunt? an hoc callide agunt Dæmones, vt nos ad ſe ducant, & pariter deinde cum beſtijs interficiant? & fortaſſe paſtoribus necem iã intulerunt. hinc autem, & illuc circũſpicientes oculis, paſtores aduerterunt longe antes, quos vocatos interrogauit Anatolius; quo id actum eſt modo? qui aiunt viſos ſibi nudiuſtertius veniſſe ad ſpeluncam nonnullos, neſcire viros ne, an mulieres. noctem verò circa mediam accepiſſe terribiles voces inclamantium, ac dicentium, væ væ cur nos expeliitis hinc? & ſimul dicto, euanuiſſe. tunc audite, inquit Anatolius, fratres, ſedeamus è regione ſpeluncæ, & expectemus ad veſperam, antrum exploraturi. ſi cum ſol occubuerit, non occidentur animantes, hoc in animis habete, quod Chriſtus, quem Domina noſtra colit, viſitauit nos, & neque nos, neque armenta deuorabimur. Dæmon enim amorem erga hominẽ triduum ſimulare non poteſt, imo neque horæ ſpatium vnius. conſiderunt itaque procul ab ſpelunca, explorantes viri tredecim. circiter vero horam diei nonam, cœperunt Virgines pſalmos decantare. & ecce pariter cum pſalmodia odor etiam ſuauiſſimus de ſpelunca diffundi. hæc ſentiens Anatolius, dixit ſocijs; profecto, fratres, vt dixi, viſitatio eius Dei eſt, quem hera noſtra colit. repenteque cum duobus comitibus, quibuſcũ aduenerat, ad Caſtellum aduolauit, & Euprexiæ ſuper filia ſua flenti dixit: attende, Domina, & narrabimus tibi. quid eſt, inquit illa, filij? Chriſtus, quem ipſa colis viſitauit te ſuæ virtute ſanitatis. ad hæc Euprexia, ſomnias, filij? at ille: multi Sancti aduenerunt in agrum tuum Draphonem, & locus ille totus odoris ſuauitate repletus eſt. ſicque recenſuit quidquid de armentis, de paſtoribus, de ſe, de vocibus expertus fuerat. quibus acceptis Euprexia, gaudio ingenti exſiliit, ductiſque ſecum puellis duabus, Anatolio, duobuſque

ad Draph. deſcendit. comitibus, Draphonem verius quam ocyſſime perrexit.

Præſciuit aduentum Euprexiæ Baſſa, & ad monacham, ceteraſque comites, filij, inquit, mulier ad nos quædam chariſſima properat, occurramus ergo illi. ſcio enim manere in ea Spiritum Sanctum. cumque illam propius acceſſiſſe ſentiret, ecce, inquit, adeſt: exeamus obuiam. egreſſæque de ſpelunca paulum proceſſerunt, mox vero, vt vidit Euprexiam rurſus Baſſa, gaude Domina Euprexia, inquit. Enimvero obſtupuit mulier, vt ſuo ſe nomine ab incognita ſalutari ſenſit. & gaude tu, filia Chriſti, reſpondit Dæmonum effugatrix. procidenſque in faciem ſuam oſculabatur pedes Sanctæ Baſſæ, cum lacrymis verba confundens. miſerere mei, adiuua me, & infidelitatem meam. Quæ reſpondit: confortare, ſoror, gaudiũ enim magnum aduenit in domum tuam. apprehenſam que manu deduxit in ſpeluncã, vbi poſitum erat corpus Sanctæ Martyris Agrippinæ. quod vt vidit Euprexia tremens

Marty. opē implorat, & incolumitatem fili.

prouoluit ſe ad eius corporis veſtigia, atque orauit: miſerere mei Sancta Martyr Chriſti viſita filiam meam, quæ paralyſi infirmitate detinetur, ecce annos quinque. cui precanti dixit Baſſa: ſi vere in Dominum credis, ſcito te, & filiam tuam non animæ ſolum verumetiam corporis ſalutem eſſe conſecuturas. Quæ reſpondit, credo, Domina, quod Chriſtus eſt verus Deus, qui erat in ſinu Patris, & pro nobis deſcendit in vterum Virginis Mariæ: crucem, & mortem ſuſtinuit, & voluntate patris ſurrexit à mortuis, & manifeſtauit ſe Apoſtolis ſuis, & poſt hæc aſcendit in cœlum, & ſedit ad dexteram Patris Dei, & iterum venturus eſt cum gloria in futuro, & tremendo iudicio iudicare ſeculum iuſte, & reddere vnicuique proprii laboris mercedem: & Beati qui ſanguinem ſuum pro eius nomine fundunt. Illi enim erunt hæredes illius gloriæ, quam oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit. quæ vt audiuit ab Euprexia, dixit Baſſa, confortare, Domina, & ſoror, eleemoſynæ tuæ, & preces aſcenderunt ad Deum, ſicut quondam Beati Cornelii. ſed ſurge eamus domum tuam, ſtatimque ſurgentes cum corpore Sanctæ Agrippinæ noctu in Caſtellum ſubierunt, Dum verò ſuccederent in ædes magno lumine locus ille, cum admiratione multorum refulſit. domum ingreſſæ, quæ in regione Calamarea ſita erat, corpus Martyris Agrippinæ in ſecreto, ornatoque thalamo collocarunt. quod vbi factum, repente ſuper lectum puellæ Euprexiæ filiæ gloria Dei reſplenduit. ſomnumque illi, quæ per paralyſim dormire non poterat, eodem momento intulit. in ſomno autem videre ſibi eſt viſa ſplendidam puellam, ac venerandam, ſublime ante ſe ſtantem, ac dicentem, filia, & ſoror mea Theognia, (ſic puella nuncupabatur) ſanet te Dominus Ieſus Chriſtus, ſponſus meus, apprendenſque manum eius dexteram, erexit eam, & duxit in cellulam illam, vbi Sanctum corpus condiderant. rurſumque ei eſt locuta; filia Theognia, locus iſte requies mea erit in ſeculum ſeculi, hic habitabo, quoniam elegi locum hunc, & huc me miſit Chriſtus. hoc cum re vera, non ſomnio accidiſſet, cunctis ignorantibus domeſticis, euigilauit puella de ſomno; ſeque ipſa erexit, ac ſtetit tamquam ſi nihil habuiſſet mali. & circumſpiciens, cum 16 loculum Sanctæ Martyris, 16

Valetudinem ęgrę Theognię impertit.

luce illuſtratum videret, aduertit tres propter illud aſſidentes puellas, & matrem cum eis, ad quam recta ibat.

Mater, vt ſtantem filiam, & incolumem aſpexit, expauit vehementer, & phantaſma ab ſe cerni putauit. ad quam puella: ne timeas, Domina mater, ego ſum enim filia

tua Theognia, quam alligauit Satanas, ecce quinque annis. nunc autem venit quædam Virgo nimium ſplendida, quæ erexit me dicens, ſanet te Dominus Ieſus Chriſtus. continuo ſurrexi tamquam nullum vnquam in corpore meo morbi genus ſenſiſſem. audiés hæc Euprexia, gratias Deo, & laudes effundebat: Benedictus ſis, Domine Deus patrum noſtrorum, qui viſitaſti humilitatem meam per iſtas virgines, nec non & per glorioſam Martyrem tuam Agrippinam, quam miſiſti in hunc locum propter ſanitatem, ac ſalutē fidelis populi tui. hæc cum audiret Baſſa, quę rit ab Euprexia, quid hoc eſſet, quod factum fuerat. illa aduocatam filiam iuſſit, flexam ante pedes Baſſæ, quæ ab Agrippina in ſomno accepiſſet, enarrare omnia: quibus cognitis, audi Domina Euprexia, & tu Theognia, inquit Baſſa: Deus, qui ſicut ei placuit, iter noſtrum direxit, atque huc nos deduxit, commiſit, vt uidetis, corpus Sanctæ Martyris, & Virginis in manus ueſtras. cogitate ergo, quid de eo ſit uobis agendum. Poſthæc quodam die, Euprexiam Baſſa in hunc modum iterum compellauit: eamus Domina, & ſoror Euprexia, ad corpus Sanctæ ſororis noſtræ, & Martyris Chriſti Agrippinæ, ut oſculemur uenerandos pedes eius. itaque cum omnes perrexiſſent, procidit Baſſa, & oſculata corporis ſancti pedes, dixit. vale, Domina & ſoror; ora pro nobis S. Martyr, ut comitetur nos Dominus, & explere curſum mereamur martyrij noſtri. ecce locus, quem optaſti. Dominus per orationes tuas ſit noſter gubernator. Poſt Baſſam acceſſerunt Paula, & Agathonica, & ante Agrippinam proſtratæ dixerunt: ora pro nobis, Domina, & orationem oſculis pedum coniungebant. qua perfecta, Euprexiæ, & Theogniæ poſt oſcula, atque amplexus, uale dixerunt; egreſſæque de nocte ad mare uſque deuenere. ibi quoq; ſalutatas reliquit monachus uiarum comes, & ad Monaſterium redijt glorificans Deum, ac laudans ſuper glorioſis rebus, quas uiderat, atque audierat: Virgines uero Sāctæ poſt orationem, aſcendentes in nauim, nauigarunt in Africam, & diei ſequentis hora quarta Carthaginem appulſæ ſunt. de naue in eccleſiam ſeceſſerunt Sanctæ 18 Dei Genitricis Mariæ in Suſis, de regione, cui Aſcuſa nomen eſt, atque eadem in vrbe, 19 poſt multos ab acceſſu dies, pro Chriſti nomine ferro trucidatæ ſunt, 4. Idus Aug. ſed ad Euprexiam redeamus. Poſtridie mane cum familiares, ac neceſſarij de more ad viſendam, cōſolandamque eius filiam conueniſſent, offenderunt domi incolumem, & in laudes Dei chriſtianorum prorupperunt. ea res tota vicinitate diuulgata, theſaurum abſcōditum manifeſtauit: ergo vndiq; comportabantur ad ſacras reliquias ægroti, ac Dæmoniaci, quarū ad contactum ualetudini ſtatim reſtituebantur, quandocumq; illos morbi genus diuexaret. Itaque exaltabatur Menæi, ac triumphabatur gaudio, quod ad Sanctæ Martyris corpus non de vicinis modo, verùm & longe diſ-

Expleta legatione ss Virg. ab ſcedunt.

Et Carthaginem nauigant.

17

18

ſitis regionibus, etiam traiecto mari concurrebatur, nemoque illud contingebat, quin omnem de integro ſanitatem recuperaret. Presbyter autem in vico quodam erat, qui morbi violentia vnius oculi vſum perdiderat. hic vt prædicta fama accepit, auolauit in Caſtellum, & ingreſſus cellam, vbi Sanctum corpus aſſeruabatur, procidit humi exorans: miſerere mei, famula Chriſti, & ſponſa. & repente lumen amiſſum redintegratum illi eſt, & ad ſua cum gratiarum actione redijt. & multa quidem alia per orationem Sanctę Martyris Agrippinæ operatus 19 eſt miracula Chriſtus Ieſus, quæ alio in libro recenſētur, & hæc etiam per compendium diximus, ne forte ab legentibus cum faſtidio ſuſciperentur. exinde 20 multos poſt annos, ædem Euprexia conſtruxit, magnam ſatis, & decoram. & in æde foſſam, ad condendum Agrippinæ corpus effodit, altitudine cubitorum ſenum. Priuſquam vero illud deponit, videt 21 Agrippinam dicentem, caue Euprexia, ne quiſquā locum cognoſcat, vbi meū peccatricis corpus reconditur: ergo exædificata eccleſia, ac Sācto Seuerino Catanenſi Epiſcopo ad id muneris accerſito conſecratur in honorem Dei & Martyris Agrippinæ 6. Idus Iunij, Imper. Conſtantino, & quieſcente per Chriſti beneficium eccleſia. Poſt hæc Euprexia quaſcumque poſſidebat opes, erogauit in vſum pauperum. & ornamenta poſiti ab ſe templi, & monaſticum 22 induta habitum, pariter cū filia, in eadem 23 eccleſia reliquum vitæ tēpus in magna obedientia, ac timore Dei trāſegit. nemo autem odorari potuit, qua parte corpus illud Sanctiſſimum eſſet ſitum. Siquidem non raro Euprexiæ apparere ſolebat in viſione ipſa Virgo Agrippina monens, ne cui locum, ſepulchrumque patefaceret. hoc 24 certo ſcitur, intus in eccleſia ſanctum theſaurum condi. vixerunt 25 autem Euprexia & filia eius in famulatu eccleſiæ S. Agrippinæ quadraginta annis; & more Sanctarum mulierum in confeſſione bona deceſſerunt.

19

20

Euprexia eccleſiã D. Agrippinę ſtruit eaq; corp. recondit.

21

22

23

24

25

Paſſa eſt 26 Virgo, & Martyr Chriſti Agrippina in Vrbe Romana, 9. Kal. Iunii iuſſu nequiſſimi Imp. Valeriani tranſlata eſt in Siciliam in Caſtellum Menæi 16. Kal. Iunij ſepulta eſt 6. Idus Iunij, intercedentibus eius ad Deum pro nobis, orationibus, eiuſdem filij Dei, hæredes eſſe mereamur, qui cū Patre, & Spiritu Sācto viuit, & regnat in omnia ſecula. Amen.

26

Vide Animadu. fol. 61.

EGRE-

EGREGIÆ M. AGRIPPINÆ MONVMENTVM

Ex Græcorum Menologio.

SANCTÆ Martyris *Agrippinæ*, quæ in illuſtri Vrbe Roma orta, & educata, virginitate, & fortitudine decorata, & Deo ipſi deſponſata, forti atque alacri animo ad martyrii palmam cucurrit, & propter amorem, & caritatem ſponſi ſui Chriſti multis cruciatibus ſeipſam tradidit. itaque virgis cæſa, vinculis, carceribus, & torturis afflicta, in tormentis ipſis, animam Deo commendans, Martyr exceſſit. eius corpus Baſſa, Paula, & Agathonice clam ſuſceptum, ex vrbe Roma in Siciliam transferentes repoſuerunt. Cum primum verò Sicilia illud accepit tenebricoſis *Dæmonum* erroribus liberata eſt. Cumque Agareni auſi fuiſſent caſtrum diripere, in quo Beatæ Martyris corpus ſeruabatur, repentino interitu perierunt. Ex eo tempore ad hanc vſque diem, leproſi cum fide illuc accedentes purgantur, & reliqui morbi, Sanctæ Agrippinæ interceſſione, abiguntur.

IN VIRGINEM ET MART. AGRIPPINAM HYMNVS

E Græco in latinum translatus.

QVI 1 lapidibus, multo errore decepti, cultum impendunt, te 2 lapide onerant, quod Chriſtum ſolidiſſimam petram confiterer is. quare morte obita, miraculorum ſplendore, glorioſa coruſcaſti, Agrippina, vt noſtrum omnium, qui te prædicamus, animas illuſtrares.

Te Romæ fortiter dimicantem, inſtar opulentiſſimi theſauri, eccleſiæ *Sacroſanctæ* Chriſtus Deus noſter attribuit. ibi cum eſſes, veneranda Martyr *Dæmonum* multitudinẽ tua præſentia procul exterminaſti. Proinde te beatam prædicamus, ac tuum hodie certamen pie celebramus, pugnaciſſima Agrippina. Baſſa, & Paula humeris te ſuis tulerant, eius imperio, qui fert vniuerſa: & regiones, & longa maria permutans Martyr Agrippina, edenſque terrifica portenta, ope cæleſtis gratiæ, conquieuiſti eo loci, vbi Deus deſtinauerat laboribus defunctorum quies. ac proinde celeberrima vbique prædicaris.

Diurno morbo mulierculam affectam liberaſti, tuarum reliquiarum admiſſione, ò
3 magni nominis Virgo, Porrò 3 Agarenorum audaciam, in venerabilis templi tui arcem ad prędandum irruentium internecione mulctaſti, quando iſtis deſuper adſtare viſa
es, inſtar 4 pulcherrimæ columbę volans, 4
crucemque 5 præferens, Virgo Agrippina. 5

Splendore gratiæ, quæ tibi ſuperne illuxit, ignorantiæ meæ tenebras diſcute, tuiſque precibus præbe, ò Agrippina, vim, vt tua certamina digne poſſim commendare.

Sole ſplendidior veriſſime exorta es, in Chriſti eccleſiæ firmamento, ac certaminũ, miraculorumque tuorum radiis, vniuerſi terrarum orbis fines illuſtraſti, Martyr Sanctiſſima.

Cum immortalis, vitæque auctoris ſponſi nuptias expetiueris, certamen, quaſi earum arrhabonem, attuliſti, à quo inuicem, & regno, & incorrupta corona donata es, *Martyr* veneranda.

Dei Optimi Maximi dextera gubernante, fluctuoſum impietatis pelagus emenſa, in portum ſuperni ſplendoris appuliſti, Agrippina ſapientiſſima.

In cordibus eorum, qui te cum fide, ò celebratiſſima Dei Mater, colunt, plane ortus eſt Lucifer, illuxitque dies ſplendidiſſima Chriſtus, qui ex tuo vtero exiuit, ò Dei ſpõſa beatiſſima.

Virgis cæſa, ingenti gaudio lætabaris. iiſ-

dem

dem conterens oſſa impietatis, & clamans, nihil plane vnquam à tua dilectione, Chriſte, me ſeiungat.

Vt hoſtium nuditatem, ô Martyr Sanctiſſima, notares, tunica exuta es. idcirco ſtola immortalitatis te Chriſtus donauit.

Os aduerſum te, æquiſſimam Chriſti Martyrem, iniqua obloquentis obſtructum eſt, te interim Chriſti magnalia prædicante.

Cum humi corpus tuum per ſummam ſtultitiam impius ſatelles protenderet, tu mentem in Deum intendebas.

Iſaiæ vaticinium plane impletum eſt. peperit enim Virgo, noſtra carne contectum, vitæ auctorem, noſtrarumque animarum reparatorem.

Qui voluntatem timentium ſe facit, per Angelum ſuum, Martyr, vincula, ac tormenta, quibus tenebaris diſſoluit; cum tu eadem Chriſti ſponſi tui caritatis vinculo nexa, omnem impietatem diſſoluiſſes.

Mortificata iam per caritatem eius, qui omnem mortis vim mortificauit, gratia ſcatens riuitica ad curandos, qui cum prauis cupiditatibus conflictantur, Chriſti decus, Agrippina Martyr.

Cum dolores corporis, ſponſi tui caritate ſuccenſa, ſuperares, fortiter ferebas verberū ictus, clamans: nulla porrò tormentorum vis à tua me, Chriſte, dilectione ſeparabit.

Quis Beatæ Societatis Baſſæ, Agrippinæque Virginis, Sacroſanctæ Triadis amore decertantis, fortitudinem explicauerit? quaue ratione infirmam, imbecillemque Idolorū vim acriter oſtenderit?

Regina Virgo, quam Patris Verbum, & æqualis Deus, quaſi odoratiſſimam domum habitare voluit, minime violata eſt puritas, minime es dolorem experta. quippe Emmanuelem, Deum, ſimul & hominem enixa.

Lux, occaſus neſcia, tuo inhabitans tabernaculo, in nocte veluti meridie te contuentibus oſtendit, torquens iacula miraculorū.

Incontaminata ouicula paſtoris veſtigiis inſiſtens, tamquam puriſſima victima, eidem Sancte oblata es.

Mentem habens plane prophetico ſpiritu afflatam, futura, perinde atque præſentia intueretur, veneranda Baſſa prædicere merita eſt.

O Dei genitrix, prauitatem meam ſana, quæ Sanctiſſimum Verbum peperiſti, quod ab omnibus Sanctum prædicatur.

Cum è Roma effulgens Sanctiſſimū corpus tuum, Agrippina Martyr, Sicilia religioſa excepiſſet, à terribili Dæmonum caligine liberata eſt.

O ter felices Martyres generoſæ, & ante mortem, in ipſa martyrij expectatione mortuæ. Tuum corpus emortuum quidem, ſed quod tamen vitam impertiat, ferunt.

Strictus in te inimici gladius obtuſus eſt. nam tamquam fundatas ciuitates, hoſtium audaciam deiecisti, Agrippina, glorioſis certaminibus, quaſi vecte armata.

Sacri tabernaculi tui attactu curantur, & qui ſanguinis fluxu, & qui lepra laborant. tū morbi omnes propelluntur, ſancti nominis tui inuocatione.

Gabrielis verba, Virgo laude digniſſima, vſurpantes, clamamus: Aue Mater, ſola benedicta, ſalue porta, quæ Solem iuſtitiæ contines.

Tamquam aurea columba, ſigno crucis præmunita, Agarenos noctu in Caſtellum tuum irrumpētes, omnino perdidiſti, ſeruans Chriſti fideles ab eorum immanitate.

Multis, varijſque pro Chriſti nomine laboribus defuncta, placido, immortalique fine, in eodem potita es.

Nox, inſtar diei, videbatur ijs, qui tuas Sacroſanctas reliquias geſtabant; locus omnis, qui te excipiebat, ſuauiſſimo odore replebatur. Dæmonum acies procul abigebantur, ſacrum corpus curationum guttas inſtillabat ijs, qui te in ſecula hymnis ornarent.

Cum ſponſi immortalis deſiderio conflagrares, poſt illius teſtimonia cucurriſti, eiuſdem paſſiones, ac mortem æmulata, clamās, laudate Dominum, omnia opera eius, & ſuperexaltate eum in ſæcula.

Fide, haud quaquam dormitante, prædita, tui cruoris oleo ardentem lampada gerens, intro admiſſa es in celeſtium gaudiorum thalamum, canens, laudate Dominum, omnia opera eius, & ſuperexaltate eum in ſecula.

Ad hoc templum exultans aduenisti, nam eius videndi magno ſtudio tenebaris, vt in eo, tamquam in proprio curſu inſidens oblectareris.

Rubus ardens incombuſtus iam olim mirabile tui partus myſterium adūbrauit, quippe diuinitatis ignem vtero geſtaſti, & incombuſta, intactaque Virgo permanſiſti; quo circa te in omne æuum commendamus.

Nutu eius, qui omnia molitur, ac gubernat, Agathonica cum Baſſa, ſimul & Paula ad martyrij finem libentiſſime feſtinantes, profecto vna omnes voto ſuo ſunt tandem potitæ.

O Virgo, in cæleſtes iam thalamos tranſlata, quæ ſpiritales, minime ſenſibus oculorū ſubiectas, pulchritudines intelligis, & Dei Optimi Maximi ſplendore frueris, puros, quæſo, te laudantes redde.

Corona gratiarum vertici tuo impoſita eſt, Agrippina, quippe quæ & curſum conſūmaueris; iam te mitorum ordines magno cū gaudio exceperunt.

Quæ conditori tuo, magna cum fiducia, cum ceteris omnibus, qui à ſeculo ſunt beatis ſpiritibus aſſiſtis, Martyr Agrippina, impetra peccatorum condonationem ijs, qui te laudare geſtiunt.

O Virgo Maria, quæ maternis vlnis eum geſtas, qui vniuerſum terrarum orbem continet, libera me ab hoſtium manibus, vt ſaluus, & incolumis, magnitudinem tuam valeam celebrare.

Vid: Animadu. fol. 64.

DE

Ann.Ch. 261. 22. Iun.

DE SANCTO GREGORIO AGRIGENTINO EPISC. ET CONF.

Ex hiſtoria Translationis S. Agrippinæ.

GREGORIVS Agrigentinorum eccleſię Epiſcopus præerat, Impp. Valeriano, & Gallieno, quorum ſæuis temporibus Romã profectus eſt, incertum, viſendi ſtudio ſepulchra SS. *Apoſtolorum*, an negotiorum fidei cauſſa, quæ cum Romano Põtifice conſultaret, exagitante *S*iciliam procella perſecutionis. in vrbe cum eſſet Gregorius, B. Virginem Agrippinam perſecutione Valeriani, & Gallieni, propter Ieſu Chriſti fidem ſupplicijs affectam, adlocutione ſolatus, ad conſtantiam firmauit. Agrigentum regreſſus, certior factus, Virgines tres ad proximum litus appulſas, è naui cum B. Martyris corpore exſcendiſſe, quod odore ſuauiſſimo late vias afflaret; ſtatim *A*rchidiacono, & quibuſdam è Clero ſumptis, quos fide, caſtiſque moribus conſpicuos noſſet, iter, quod ab indice didicerat, aggreditur. citiſq; equis Virginem Baſſam, B. Agrippinæ ſororem, aliaſque Virgines duas Paulam, & *A*gathonicam comperit, quæ *M*artyris Agrippinæ reliquias in Siciliam deportabant. quo audito, Gregorius mira voluptate perfunditur, humique ſtratus coronatam Virginem adorat, eximiæque affectu pietatis veneratur, & laudibus exornat. deinde ſupra S. *M*artyris corpus diuina myſteria rite perfecit, ac cœtũ illum ſacrificio adſtantem, Sanctiſſimo Chriſti corpore, dein diuino ſermone refecit: *SS.* Virginibus Baſſæ, Paulæ, & Agathonicę prædixit, participes Beatiſſimæ *Agrippinæ* ſortis breui futuras, & ex agone martyrij cæleſtes coronas à Domino accepturas. ſimul perſeuerantiam in tormentis à *Deo* precatus eſt. dictis ex euentu fides fuit. nam Virgines Baſſa, Paula, & *A*gathonica tres intra menſes martyrium in *A*frica pertulere. reliqua B. Gregorii acta ignoramus. cauſſas repetere graue eſt, ac peracerbum. quis ambigat, virtutibus inſignem virum extitiſſe, quem turbulenta illa tempora depoſcebant? in eccleſia *A*grigentina colitur die vigeſimo ſecundo Iunij.

Vide Animadu. fol. 64.

DE BEATO MARCO MONACHO.

MARCVS Monachus atrociſſima Decij Cæſaris perſecutione vixit. Sanctos *M*artyres Leontinos *A*lphium, Philadelphum, & *Cy*rinum comitatus, eis adfuit dum torquerentur, & à iudice interrogarentur. quorum etiam ſcripſit hiſtoriam, quam Creſcens impius igni cremauit; ſed reſtituit Beatus Lucianus Leontinorum Epiſcopus. haud plura his reſcire tempora permiſere; traditio tamen apud Leontinos Beatum prædicat, & colit; incertum mihi eſt an eadem illa perſecutione ſublatus ſit.

Ann. Ch. 262
10. Ian.

VITA S. THECLAE

Ex Actis SS. Alphij, & Sociorum.

1 THECLA, clariſſima femina Leontina, Sanctæ
2 Martyris a Iſidoræ filia, in cuius ſinu educata chriſtianam pietatem hauſit; opum maxime diues fuit, ingentis animi, ſed minus læta corporis cauſſa; perſecutione Decij, cum Sancti Alphius, Philadelphus, & Cyrinus ad Tertullum in Siciliam miſſi ſunt, perductique Leontinos, B. Thecla ſex annos paralyſi torquebatur, deſtituta viribus vſuque membrorum, cum vero inaudiſſet, horum precibus
3 Hebræi 3 cuiuſdam filium à Dæmone liberatum, in ſpem ſalutis venit. itaque accitum ad ſe Alexandrum propinquum ſuum, qui Tertullo a conſilijs erat, orat, obteſtaturque vt Alphium, Philadelphum, & Cyrinum mitteret ad ſe domum. cupere ſe eos videre, & alloqui, morbique remedium expoſcere ſimul offert quantam velit pecuniæ ſummam. qua perſoluta, Alexander miſſurum ſe recepit. ergo appetente nocte, per Sophronium, & Nicolaum Theclæ famulos idoneos, ac fideles, germani fratres ad ægram Dominam ducti ſunt. quibus illa conſpectis, ſalutatiſq; ſummo gaudio perfuſa eſt. mox cum, quibus excruciaretur doloribus, expoſuiſſet, eorum preces cum fide poſtulauit. Sancti adoleſcentes piam conſolati feminam ad cuſtodiam ſe receperé.

Nocte eadem, ſtatim domo egreſſis Chriſti Confeſſoribus, Theclam ſomnus conſopiuit. viſus illi per quietem prouecta 4 gra-
4 te Epiſcopus, qui exceptas cœlo, dixit, piorú fratrum preces, miſſumque ſe ad eam ſanandam. mox experrecta incolumis, ſoluta morbo, diuinaq; beneficij ſortita fide, in carcerē contendit ad SS Alphium, Philadelphum, & Cyrinum, quibus pro incolumitate gratias ageret. vbi inter eos ortum modeſtiæ certamen: cum Thecla SS. Fratrum precibus ſanā eſſe ſe diceret; illi contra, ſanarunt te fides tua, & eleemoſynæ tuæ. exinde ſanctiſſima femina non deſtitit interdiu noctuque carcerem adire, redemptis 5 pecunia cuſtodi-

Apoſt. Andreas Theclæ viſus ſanam facit.

5 6 bus, vinctos 6 Chriſti Confeſſores viſere,
7 catenas 7 exoſculari, cæſorum vulnera vngere, colligare linteis, victui neceſſaria ſubminiſtrare. neque eam vmquam ab his caritatis officijs metus abſterruit quin inter perſecutionis procellas, ad armandam pietatē ex auidiſſimorum prædonum faucibus diuitias, erepta eſt.

Se, ſuaſque opes in ſtudia pietatis impendit.

Porro ſæuientibus in rem chriſtianam Decio, & Valeriano, Siciliam immanem tempeſtas perculit turbulentiſſimi temporis. quod verò illorum fulminibus altiſſima quæq; quaterentur, ac Thecla prædiues eſſet, Princeps genere, ſanguine nobilis, exemplum pietatis, ſæpe ad necem expetita eſt. quippe Tertullo Conſulari cognitum erat, chriſtianam eſſe, & chriſtianam rem iuuare. cum igitur & Thecla pietatis inire certamen arderet, & Tertullus interficere percuperet, adſeſſores tamen eius diſſuaſere, feminæ claritudinem prætendentes, & populorum 8 ſtudia, qui mirum in modum Theclam reuerebantur. haud illi quidem id præſtitere, humanitate vlla permoti, ſed quod illam Deus Eccleſiæ præſidio, ac ſolatio ſeruare ſtatuerat. & vero perſecutionis temporibus Leontinam eccleſiam Thecla præcipue ſuſtentauit, vna cum Iuſtina pietatis ad miniſtra, gloriæ ſocia. Chriſtiano, in ſpeluncis deliteſcētes opibus aluit ſuis, ſuiſque in prædiis fouit. 8
Sanctorum 9 Martyrum corpora auro redimere, riteque ſepelire 9

Enim vero SS. Martyres XX. Milites humauit in Antiano, ſuburbano ſuo. SS. MM. Alphium, Philadelphum & Cyrinum, Epiphanemque, & Euthaliam Virginem in abdita 10 ſpelunca ædium ſuarum condidit: 10
quæ illi, familiæque, ac reliquis chriſtianis, tempore perſecutionis pro eccleſia fuit. Pace chriſtianis reddita ab Imperatore Galieno, opes 11 ſuas, quæ ſane ingentes erant, in 11
ædes 12 Martyrum conſtruendas contulit. 12
SS MM. Alphio, Philadelpho, & Cyrino eccleſiam in Strobelio, quo loco eorum corpora condebantur, exſtruxit: in quam Sancti Martyres Epiphane, & Euthalia illatæ ſunt. alteram eccleſiam in ſuburbano ſuo Antiano ædificauit SS. Mart. Iſidoræ matri, amitæq; ſuæ Neophytæ, & Militibus viginti. ad hoc in medio vrbis templum vetus, impia Deorum ſuperſtitio ſe expurgatum, Virgini Deiparę conſecrandum curauit, omneſque has ędes 13 ampliſſimis muneribus exornauit. 13
Iure Beatam Theclam Leontinæ eccleſiæ matrem, & altricem eius appellent, quæ mirifice illam auxit ſtudiis, & opibus ſuis.

Mart. Honorifice ſepelit.

Multas ædes ſacras extruit.

Digna ſane femina, cui SS. MM. Alphius, Philadelphus, & Cyrinus, ſæpenumero videndos ſe obtulerint multaque docuerint, quæ pro tempore in rem eſſent eccleſiæ Leōtinæ; cuique mortis diem prędixerint. enimvero conſecrarat iam ad 4. Idus Decembris Beatus Neophytus Epiſcopus eccleſiam SS. Alphio, Philadelpho, & Cyrino. triduo poſt apparuere ijdem Martyres Theclę, præmonentes intra XXX. dies eam è vita migraturam: igitur cum omnia, quę illi ſupererant,

De obitu ſuo præmonetur, & pie moritur.

id eadem maximam Beatæ Mariæ diſtribuiſ-
24 ſet, in pace 14 ſpiritum Deo reddidit, 4. Id.
25 Ianuarij, ſepultaque 15 eſt in læua parte templi Sanctorum Martyrum, quod ipſa cõſtruxerat, eius funus vniuerſa ciuitas lacrymis proſecuta eſt. clariſſimum Theclę nomẽ diuinis honoribus proſecuti ſunt grati ciues, eccleſia eius memoriæ erecta, in regione Sanctę Veneris, in qua vnà cum Sancta Iuſtina percoluntur in honorem Ieſu Chriſti Domini Noſtri.

Vid. Animadu. fol. 65.

Ann. Ch. 26x 10. Ian.

DE SANCTA IVSTINA

IVSTINA nobilis, ac prædiues femina Leontina, ſed nobilior fide, & chriſtiana pietate, altero oculo cum eſſet orba, & Chriſti Confeſſores Alphium, Philadelphum, & Cyrinum in cuſtodia viſeret, Alphij manum cum fide complexa, atque exoſculata, ſtatim lumen recepit. nec minoribus illa beneficijs eccleſiam Leontinam cumulauit. nam Decij, & Valeriani perſecutione religionem chriſtianam, vel maxime fouit, neque vnquam tyrannorum metu deſtitit, chriſtianos vinctos in cuſtodijs viſere, & extorres ſuſtentare opibus ſuis, corpora Martyrum rite ſepelire. quibus in officijs pietatis diu ſe exercuit, adiecitq; ſe ſociam Beatæ Theclæ conſanguineæ ſuę, cum qua collatis 1 ſtudijs, opibuſque plures eccleſias ædificauit, copioſeque dotauit; atque in actis Sanctorum Alphij, & Sociorum dediſſe dicitur prædia ſeptem, & pecorum tria millia; grandia pietatis ſuæ præmia in cœlo adepta, diuinos honores in terra promeruit, & cum eadem B. Thecla apud Leontinos, ad 4. Idus Ianuarias ritu ſollemni percolitur.

Ann. Ch. 262 24. Mart.

DE SANCTO EVERIO CATANENS. EPISC. ET CONF.

IN Actis Sanctorum Alphii, Philadelphi & Cyrini memoratur S. Euerius Catanenſium Epiſcopus, qui Leontinis Deorum fanum, vetere ſuperſtitione purgatum, vnà cum B. Neophyto, Leontinorum Epiſcopo, Sanctiſſimæ Dei Matri Mariæ conſecrauit. ipſius meminerunt Menologia edita à Cardinali Guillelmo Sirleto, & Andrea Schotto Societatis Ieſu, quamuis ibi Seuerũ, non Euerium appellent. cetera in obſcuro ſunt. O funeſtas Siciliæ clades quantum inde tenebrarum noſtris rebus offuſum eſt.

Ann. Ch. 270 16. Oct.

DE S. BASSIANO MART. SYRAC.

CVM ab Imp. Claudio, edictum aduerſus chriſtianos promulgatum, & in Siciliam perlatum eſſet. Syracuſis, vbi Præſes ius diceret, acriter in eos ſæuiri cœptum: comprehenſus hic à militibus Baſſianus, atque ad tribunal tractus, cum chriſtianum eſſe ſe, ac dæmonia reſpuere profiteretur, ab irato Præſide occidi iuſſus, agonem ſuum in Chriſti confeſſione laudabiliter confecit. cetera ignoramus, non minore detrimẽto pietatis, quam Patrię dolore. colitur in eccleſia Syracuſana 17. Kal. Nou. ipſius mentionem cum laude factam reperies apud Raphaelem Volaterranum in Anthropologia, & Albertũ Leandrum in deſcriptione Siciliæ.

Ann. Ch. 278 13. Nou.

VITA S. DONATI PRESBYT.

Ex Actis SS. Alphij, & Sociorum.

IN ciuitate Leontinorum, vir quidam erat primus inter Hebræos, Synagogæ præfectus, nomine Samuel, qui iam inde ab annis 22. tetra lepra laborabat. vehementer dolebat ærumnam viri coniux Suſanna, flenſque ad Eutropiam venit. hæc lugentem ſolata, atque ad ſpem attollens, perſuaſit; ſi vir eius fieret chriſtianus, futurum, vt eum ſanarent SS. Martyres Alphius, Philadelphus, & Cyrinus. hæc dum colloquuntur, offerunt ſe Samueli

mueli in ſomnis SS. Martyres, ſpecie terribili: ſimul eius manu contacta, mundataque, dixere: ſi credis in Chriſtum, ſanus, ſaluuſque eris, mox ire ad Theclam monent; auditurum à pia femina, quid illum facere oporteret. hic excitus Samuel, proclamat: chriſtianus ſũ, nec mora, eius vxor aduenit, ac mirata prodigium, vna cum filijs maritum ad Theclam duxit: Thecla ad ſpeluncam SS. Alphij, Philadelphi, & Cyrini, vbi noctu tergemini Martyres egreſſi, Neophytum aduocantes, inſtruere, ac baptizare hominem iubent, ac Donatum vocare, ac paulo poſt creare presbyterum in vico Antiano, vbi Iſidoræ, ac Neophytæ matris, & Mulctum viginti corpora condebantur. quo dicto iuſſa, addidere, in eius faciem, ſignoque crucis munit corpus. cum Neophytus tertium inſufflaſſet, ille ſanatus eſt. cum annos tũ prope L. natus eſſet.

Sanus fit à SS. Alphio. Philad. & Cyrino.

1 Igitur baptizatus eſt Donatus, vxor eius Suſanna, filij quinque Gregorius, Olympius, Iſidorus, Euſtratius, Chariton, filiæ duæ maior Aquilina, minor Chriſtina, nepotes Euſtathius, & Celetius ex fratre Beniamin; familiares, famulæque eorum, omnes 1 numero

Cum eo familia tota ſuſcipit.

1 CCLXXXIV. tum temporis Neophytus cũ Agathone Romam profectus eſt. Donatus autem in ædibus Theclæ manſit, eique facultates omnes ſuas, vt diſtribueret, dedit. Poſteaquam rediit Vrbe Roma Neophytus Epiſcopus, Donatum creauit presbyterum, præfecitque eccleſiæ Antianorum 11. Kalen. Nouembris, filios eius Gregorium, Olympiũ, & Iſidorum Diaconos in eccleſia Leontina: Euſtratium, 2 Charitonem Diaconos, Euſtathium, & Celetinum ſubdiaconos; vt cum patre in Antianis manerent. Vbi Donatus annos 17. ſanctiſſime vitam egit. omni præfulſit virtute, præcipue vero abſtinentia inſignis fuit: ſedenim carnis, vini, oleique vſum ab ſe penitus reiecit. cum vixiſſet annos LXVIII. in pace obdormiuit, animam in manus Dei tradens, qui eum delegit. ſepultus 3 eſt in dextera eccleſiæ parte, intra XX. Martyres, pridie 4 Idus Nouembr. regnante Ieſu Chriſto Domino Noſtro. ſed eius feſtus dies celebratur Leontinis idibus Nouembris & proprio officio colitur.

Vito Antianis præficitur Sacerdos.

2

3

4

Vide Animadu. fol. 66.

V I T A
SS. BABYLÆ, AGAPII, ET TIMOTHEI MARTYRVM

Ann. Ch. 284 24. Ianuarij.

Ex Græcis Meneis.

BABYLAS, 1 egregius Chriſti Martyr, parentibus nobili genere, & virtute prognatus eſt, eius 1 patria Theopolis Antiochia nimirum, illuſtris ciuitas in Orientis regione. ibi à primis temporibus ætatis ſuę, vt erat bonæ indolis, ſaluibre Chriſti monitiones maximi facere, ſeq; in ſacrarum 2 ſtudio literarum cœpit exercere; quæ tuta, rectaq; via eſt in ſempiternam patriam. Ille igitur adhuc natu minor, vnum Ieſum ſuſpirare, eius amplexus expetere, cetera infra lunam falſa, incerta, cum mobilia, & caduca nihil ducere. interea diem ſuum obierunt genitores. ipſe ſatis amplam hæreditatem in egenos, & pupillos, tum in viduas erogauit. Deinde vbi ex ſe ſe luxum excuſſit, in montẽ neſcio quem, vnà cum Agapio, & Timotheo, quos diſcipulos adiunxerat, ſecedit. eo loci ita pure, ſanctoq; ad ſenectutem vſq; vitam traduxit ſuam, vt 3 ampliſſimo, quo præditus erat ſacerdotio, dignum ſe præbuiſſe, illudque adeò cohoneſtaſſe videretur. Quoniã 3 vero immanes, & ſanguinarij Ethnici hoſtes Chriſtianæ religionis Babylæ nomen de neglecto Deorum cultu ad magiſtratus deferre quæritabant, Roma, vbi id temporis manebat, cum iis, quos memini, diſcipulis, in Siciliam traiecit. Hic reliquum vitæ ſuæ temp' exigens, qui erat ei caritatis ardor, complures ſui concionibus illuſtrauit, traducens ad veram Dei cognitionem. ſed ciuitas (quemadmodum eſt in ſacris literis) ſupra mõtem exædificata, abſcondi non poteſt: neq; ipſe nimium diu latuit Siciliæ Prætorem. Quapropter Babylas vnà cum duobus diſcipulis cõprehenſus, in iudicio ſiſtitur, rogantur à Prętore, an Chriſti religionem deſerere, contra vero Deorum cultum amplecti velint. Prætor, vt Martyrum conſtantiam nouit, ſatellitibus mãdat, vti verberibus male in eos animaduertãt. illi tã inhumaniter in corpora flagris ſæuierunt, vt exarata mẽbra omnia cruẽtarẽtur. Ad hoc, partim vt immoderatæ, qua eſſerebatur, iracũdiæ faceret ſatis, partim verò vt a Chriſto deterreret Siciliæ populos, per vrbẽ circumagi, iterumq; pulſari, verberariq; imperat. Ibi incredibilis Martyrũ conſtantia enituit, qui ad cæleſtia ſemper bona reſpectabant. Die verò inſequẽti primũ gladio trucidari, poſt in ignẽ conijci iubet. Ignis autem inuictos Chriſti duces reueritus, ne tangere quidẽ auſus eſt. id quod ex chriſtianis nonnulli cum animaduertiſſent, in eadẽ Siciliæ Inſula ſacroſancta Martyrũ corpora honorificentiſſime ſepulturæ mandarunt.

S. Bab. M. Antiochenus

Roma in Siciliam traiecit.

Martyrio coronatur.

Vide Animadu. fol. 66.

MAR-

1 2

Ann.Ch. 294 15.Iunij.

MARTYRIVM
SS. VITI MODESTI, ET CRESCENTIÆ

Ex M.S. Græco Cod. Monaſterij S. Saluatoris.

Vitus à pueritia chriſtianus plurima miracula perpetrat.

2 IMmaniſſimo à Diocletiano Imperat. Sanctus
6 3 Vitus magnam miraculorum vim in Sicilia perpetrabat. & ſi enim tenera adhuc eſſet ętate, Deum tamen magnopere timebat,larga manu aſſidue ſubleuās pauperum egeſtatē, & Chriſto quotidie ſupplicans,dicebat: oſtende, Domine, miſericordiam tuam mihi ſeruo tuo, & ne declines me à mandatis tuis,nec ſegreges à concilio iuſtorum,& congregatione.hęc vbi precatus eſt,Ecce vox è cœlo intonuit: exaudita eſt, Vite,oratio tua,impetrabiſque quidquid me rogaſti. his auditis, incredibile eſt quantam lętitiam animo conceperit Sanctus adoleſcens, ac mox poſitis ſplendidis veſtibus, viduas, ac pupillos iiſdem induit, ſe interim ſacco tegens.rei nouitate percullus pater,intelligens hæc ob Chriſti amorem à filio pręſtari, vt qui à ſimulacrorum cultu abhorreret,compellebat natum,vt à Chriſti fide deſciſceret,& Idolis honorem impertiret; ſi id faceret,& ingentes opes ſe largiturum,& magnos honores collaturum erat enim nobili genere,iuxta ac diuitiis clarus,& vanæ Deorum ſuperſtitioni addictiſſimus. huic filius: Ego vero Pater, Deum alium fateor me neſcire,niſi illum,qui ex omni ęternitate eſt,tenebraſque à luce diuiſit, illum, inquam, qui cœlum,terram,ac mare cōdidit,& quidquid hoc mundi ambitu continetur. his verbis ira
4 incenſus pater,filium 4 humeris cædi flagris juſſit,ſciſcitans ex eo,vnde iſthæc loqui didiciſſet? cui filius,poſt longam tunſionem, à Chriſto,inquit, cui ſeruio,hæc edidici. Tunc mandat pater Modeſto illius Pedagogo, ac magiſtro, admoneat puerum, obiurgetq; ne talia in poſterum audeat efferre. ſed Chriſti Martyr;hæc mea dulcedo,hæ meę diuitiæ.bonum mihi lex oris tui,ſuper millia auri,& argenti,vt eſt apud Prophetam. hæc cum ita ſe haberent,non multo poſt apparuit ei Angelus Domini, dicens; ego tibi cuſtos datus ſum,nimirum vt ad extremum vſq; vitæ diē te cuſtodiam. Quare Beatus puer abſque vl-
5 lo metu Deum colere, eique aſſiduis orationibus ſupplicare non deſiſtebat,magno cum patris dolore,ac fletu, vt qui eſſet ei vnicus. at Vitus patrem lacrymantem aduertens,vt ægritudinem leniret,quid fles, inquit, pater, quibus me dijs ſacrificare iubes? Ille, Ioui, inquit, ac Mercurio. cui filius, numquam ego plures eſſe Deos audiui,neq; nominatim eos appellari;ſed vnum Deum in tribus perſonis con,indiuiduam Trinitatem, Patrem, Filium, ac Spiritum Sāctum. quod ſi mihi aures velles applicare, cognoſceres,vnam ex his perſonam, filium inquam, ſuapte ſponte ſe neci obtuliſſe, nimirum vt mortalium omniū antiquam noxam ſuo ſanguine elueret,& è Diaboli ſeruitute in libertatem vindicaret.& Pater,audiui,inquit,hoc ipſum nomen,quod tu dicis Chriſtum,olim in Iudęa cruci ſuffixum. & Vitus,eius crucifixio ſalus peccatorum eſt, & redēptio. Tandem hoc vnum ſcias,pater, neminem eſſe,qui me ab eo ſeiungere,ac diuellere vmquam poſſit. ſane illum *Deum* eſſe,multi Dæmones confeſſi ſunt; quin & cœcis viſum reſtituit. hæc, & id genus alia cum patri filius narraret, Valerianus rem per perditiſſimos homines ſubodoratus,accito illius parente,audio, inquit,tuum filium,Chriſto, qui in cruce mortem oppetijt,nomen dediſſe,Deoſque noſtros contemnere, iube igitur adoleſcētem ad nos ire, vt videamus ecquid verum ſit,quod dictitant. Vt vero ad Præſidē pro Tribunali ſedentem venit, huiuſmodi verba loqui cœpit. vera ne ſunt,puer ſuauiſſime,quæ de te differuntur,te nimirum à noſtrorum Deorum religione abhorrere? an 5 te latet Imperatorum edictum? quo iubetur 9 varijs ſupplicijs affici,ac demum morte multari, quicumque Chriſti cultor deprehendatur. At Beatus Vitus,afflatus aura cæleſti, nō iam vllum metum, aut ignauiam, quod proprium teneræ ætatis eſſe ſolet, præſeferens, audacter Præſidi reſpondens, ait, verum eſt, ò Præſes,nec ſane diffiteor mutos me Deos, infanteſque minime venerari. habeo *Deum*, quem pie colo cæleſtium ſpirituum Regem, omniumque molitorem, qui in tribus perſonis Patre, Filio, SpirituSancto vnus Deus adoratur. hic genitor exclamans,ait, væ miſero mihi:obſcuratum eſt lumen oculorum meorum.iam vos,qui noſtri eſtis peramantes,aut propinqui, perditum filium vna mecum deplorate. cui filius me non eo perditum, inquit,ſed iam nunc in iuſtorum concilium ingredior. Tunc Valerianus conſtantia pueri fractus. hæc & generis nobilitas, & amicitia tibi condonare me iubent, cum alias malis te exemplis accipere deberem. ſed hoc conſilium,

Præſes ſiſti Vitum coram ſe iubet.

Tormenta com minatur

filium, quod in rem tuam eſt, cape: Diis noſtris ſacrifica, antequam membris dire dilaniatis, crudelem mortem oppetas. cui Martyr quidnam, inquit, mihi tormenta, ac necem interminaris, Valeriane? qui nec cruciatus timeo, nec mortem formido Chriſti mei caritatis memor? iratus Prætor humeros illius iubet verberari. quod dum præſtare aggrediuntur lictores, è veſtigio arefactis manibus, ſemianimes ſteterunt. aruerunt enim & horum & Præſidis vſque à brachijs manus, hic vnus omnium clamor; væ nobis, qui iam manus perdidimus. tantum ne valet vnius pueri Magia? atqui eum nondum attigimus, cum ab eo potius plectimur. Tú Prætor propius ſibi accito parente, magna, inquit, eſt filij tui vis. quippe cum eum torquere te paremus, contra ille nos dire torquet, ac punit. At Sanctus puer ſubridens, quid ita temere garris, Prætor? nullius equidé ſuperſtitionis ſum initiatus ſacris: cui ſane rei locupleté habeo teſté ipſum parenté meũ. At vero meæ magicæ artes, ac diſciplinæ Chriſtus eſt, qui bene docet cõtinenter leges ſuas. is mortificat, & viuificat. age vero ſanitati priſtinæ reſtituant manus veſtras Dij veſtri, quos me tantopere iubes venerari? Præſes dixit: tu ne hoc præſtare potes? ita ſane, inquit, Vitus, in nomine Chriſti mei poſſum. Præſes dixit; nunc verò Vite, fili mi, te queſo, ne ſempiternum dedecus, atque infamiam me poſteris meis relinquas, ſed præbe te mihi benignum, reddens me ſanum, ac beneualentem. Tunc Sanctus puer omnium manibus imprimens Sacroſanctum Chriſti ſignum, confeſtim eos ſanauit.

In Chriſti nomine Preſ. ſanat.

id cum vidiſſet Prætor, Sancti Martyris parentem ſeducens, ito, inquit, domum, ac filiũ tuum, vt ſapientem decet, in bonam frugem corrige, plane vt Diis ſacrificare animum inducat; neque in poſterum Chriſtum audeat nominare, ne in ſummum diſcrimen vitam adducat ſuam. igitur pater domi filium quibuſlibet blanditijs, ac verborum lenocinijs peruertere ſtudebat, ac menſam laute parãs, conuocatis amicis, ac puellis ſaltare corã puero mandauit, ratus facili eum negotio pellecturum. ſed hęc omnia gerebantur veluti coram homine, qui neque oculos haberet ad videndum, nec aures ad audiendum. Interim adoleſcens fixo in cœlum obtutu, dicebat; cor contritum, & humiliatum, Deus, nõ deſpicies. verum aduertens pater fruſtra eſſe conatus ſuos, iuſſit denuo pretioſis lapidibus cubiculum apparari, ibique filium concludi. eo loci cum eſſet Sanctus Vitus, orauit, dicẽs: Deus Abraham, Iſaac, & Iacob, miſerere mei, meque in virtute tua confirma, ne præuaricationis arguat me Draco, neue dicant gentes; vbi eſt Deus eius? hæc vt dixit, ecce tibi cubiculum ingenti lumine colluſtratur, ſuauique odore repletur, plane vt totam patris domum, & omnem viciniam perſuaderet: fatebanturque omnes nihil ſe vnquam huic fragantiæ ſimile ſenſiſſe. At Hylas cum per feneſtram in filium inſpexiſſet, vidit 6 ſeptem Angelos adſtantes ante puerum Sanctus, Sãctus, Sanctus, Dominus Sabbaoth, vna cum illo pſallentes, ac de repente cœcus effectus,

Oranti ſeptem Angeli videndos ſe offerunt 6

ingenti cum clamore, ad meum, inquit, filiũ venerunt Diui, & ego lumẽ oculorum amiſi; interim quid faciam, ignoro. pueris igitur, ac puellis Heri calamitatem deplorantibus (iã enim vxor eius fato conceſſerat) vniuerſa ciuitas commota eſt. fiuntque ad Hylam ingentes hominum concurſus, qui rumor ipſũ etiam Prętorem perculit, vt eò ſe conferret, rogaretque, qua ratione videndi facultas ei fuiſſet erepta? cui Hylas, vidi, inquit, coram filio meo in cubiculo verſanti, Deos ſcintillantes, cumque eorum aſpectum neutiquam ferre poſſem, perſtricta eſt acies oculorum meorum. Valerianus autem dixit, vere ne Dij erant, quos vidiſti? nunc vero concede in Templum Iouis, eumque venerare, & te priſtinæ ſanitati reſtituet, paret ille, ac ductantibus pueris ad Templum venit, vbi ſic precatur: O ſumme 7 Iuppiter, ſi me ſeruaueris, daturum me tibi polliceor taurum cornibus aureis inſignem: ſed ſomno grauabatur Iuppiter, ideoque non poterat preces eius audire, nec opem vllam afferre. ipſe vero rurſus altius inclamans; Iuppiter, inquit, præclariſſime, audi queſo voces meas, meque à dolore, & tenebris hiſce libera. ſed is, vt qui non magis ſenſus haberet, quam lapis, nec vocẽ mittebat, nec aure quæ dicebantur, accipiebat. tunc aduertens nihil prodeſſe fuſas ad Iouẽ preces, è templo domum reuerſus, accidit ad filij genua, & ab eo ſupplex, ac miſerandum in modum rogat, ſui miſereretur, & ex calamitate liberaret; æquum eſſe, filium paterni amoris memorem. Hic filius paternis malis illacrymans viſne, inquit, pater, ſanus fieri? ẽt ait pater, abiura, dixit Vitus, dæmonia. abiuro ait ille. Iouem, & Mercurium abiuraſè dixit filius. Hylas verò, qui, inquit, fieri poteſt, vt tantos Deos à me eiiciam? At Sãctus puer probe noui, pater, quam male indurauerit cor tuum ſed tamen propter eos, qui hic adſtãt, tui miſereatur Deus meus, & impoſita manu ſuper oculos eius, dixit: Domine Deus meus, qui à Tobia cæcitatem expuliſti, & Iob ab vlcere liberaſti, illuſtra oculos miſeri huius, mei ſecundum carnem patris. Tum confeſtim veluti ſquamæ ab illius oculis ceciderunt, ac recuperata videndi facultate, magna voce conclamauit, o felices, beatiq; Dii, quos ego pie colo, gratias vobis ago de valetudine reſtituta. hic placide ſubridens Sanctus adoleſcens, cum ſine omni ſenſu ſint Dij tui, qui poſſunt lumen oculorum aliis impertire? ſed profecto Chriſtus meus, qui illuminat omnem hominem, idem tibi lumen modo reddidit. excanduit pater, & iam tum quærebat, quibus eum cruciatibus interficeret, ſed qui omnia pernouit Deus, Angelum ad Modeſtum, Viti pedagogum, ablegat, qui illum moneret; tolleret Vitum cum Creſcentia, & ad mare properaret, vehe eos in regionem iret, quam ipſe indicaret, Tum ſenex, neſcio, inquit, viam, Domine. at Angelus, equidem vos ducam. Eos igitur 8 ad mare cum adduxiſſet, ibique paratum nauigium cum reperiſſet, rogauit Sãctus Martyr Naucletum ſineret eos in nauim conſcendere. cui ille: at vos quo tenditis? reſpondit ad eumdem locũ

Excæcat⁹ Pater à filio opem rogat.

Modeſtũ Ang. monet, Vitũ alias in terras vehat.

quo

quo vos nauigatis. ea erat in Deum fiducia: pro certo enim habebat, nunquam alio nauium appulſuram, quam quo Angelus ei ſignificauerat. & Nauclerus, vbinam eſt naulũ, dixit Sanctus Martyr, Chriſtus, quẽ nos adoramus, ipſe tibi mercedem amplißimam reddet. nos enim pauperes ſumus, nec habemus quod tibi perſoluamus. itaque conſcendunt, nauigant. tandem 9 in locum aduehuntur, quem vocant Alectorium, vbi vero in litus deſcenderunt, ſ. confeſtim ex eorum aſpectu nauigium eſt ablatum, quippe quod Angelorum miniſterio fuerat fabricatum.

In Lucan. ad Silarum fluuiũ peruehũ[tur]

10
Verum iter 10 facientes per fluuium Silarum, eo loci ſub quadam arbore conſtiterunt, vbi multas virtutes Sanctus Vitus edebat. nam & cæcis eò confluentibus chariſſimũ lumẽ, claudis greſſũ reddere, lepra contaminatos emũdare, ab energumenis dæmones expellere. demum omnes, quouis morbi genere laborantes in priſtinam valetudinem reuocabat, ſimul ad Sancti Martyris pedes aduenißent. Atque hinc factum, vt ingens ethnicorum multitudo, ad eum confluentes ſacro baptiſmate eluti, Dijs ſuis nuntium remitterent. in

11
eorum 11 numero fuit Diocletiani Imperatoris filius, qui cum immundo ſpiritu diu vexaretur, nec quidquam prodeßent medicamenta, carminaue magica, exclamare ſolebat, fruſtra eſtis amici, vanus eſt labor, à

12
nemine profecto mihi metuo, quam 12 à Vito in Lucania commorante, quicum capitales inimicitias exerceo, quique hominis in cruce ſuffixi amicus eſt. inaudijt hoc ipſe Cæſar, admirans Chriſti famulos magno eſſe metui dæmonibus. igitur ex eo ſciſcitatur vbi il-

13
le verſaretur. in Tanagritanorum 13 finibus inquit. eò itaque Diocletianus milites mittit ad huiuſcemodi puerum ſtudioſe inquirendum, qui illuc cum perueniſſent, didiciſſentq; ſub arbore Vitum habere, ad locum profecti inueniunt illum Deo Maximo ſupplicantem, cui dixerunt; Imperator te accerſit, Vite, cui magno vſui futurus es. & Sanctus puer, cum egenus homuncio ſim, cuinam vſui eſſe poſſum Imperatori? tuus, inquiunt, filius à dęmone diu cruciatur. & Vitus eamus igitur ad Cæſarem. verum ſimulac Romam peruenere, ac de eorum aduentu certior factus eſt Imperator; coram ſe, pro tribunali ſedente, Vitum ſiſti iubet. ille uero vt adductus eſt, omnes, qui circumaſtabant, locumq; ipſum miro ſplendore, ac pulchritudine, quæ in vultu ſancti pueri emicabant, illuſtrauit, dicam melius repleuit gratia, qua fuerat à Deo reſperſus. porro aderant cum illo Modeſtus, & Creſcentia. Verum ratus Imperator, ſenem illum eſſe Vitum, rogat: tune Vitus? at is, quippe homo candidæ mentis, ac vere Modeſtus, ſubticuit. quare Sanctus puer ad Cæſarem conuerſus, quem petis, Imperator? ego ſum Vitus Chriſti famulus. Cæſar, ait, quæ tua vis? ecquid potes filium meum curare? cui Vitus, poſſum ſane, inquit, Dei noſtri virtute. cumque adductum ad ſe filium vidiſſet, repente à dæmone male acceptus exclamauit; quid mihi tecum, ò Vite? quid opportune veniſti ad me torquendum? Tunc Imperator manã-

Filij ſalutẽ ab eo poſtulat, & exorat.

tibus lacrymis, ſi potes, inquit, iuua me. ille vero impoſita ſuper energumenum manu, dixit, audientibus vniuerſis, impure ſpiritus, exi à puero hoc? Chriſtus meus, qui in Iudæa crucifixus eſt, hoc iubet. atque continuo exſiluit cum magna ethnicorum ſtrage. plane vt etiã ipſe Diocletianus non mediocriter pertimeſceret. ſed bone Deus, quibus Cæſar præmijs remuneratus eſt Vitum, de reddita filio valetudine? hominem ſeducẽs, auſculta, inquit, mihi Vite, ac Dijs ſacrifica, teque in Imperio honoribus & opibus à me ſecundum efficiam, iam ab hoc ipſo die. ſin autem renuis, diris te cruciatibus afficiam. Dixit S. Vitus; tibi ſint imperia, honores, diuitiæ, vt qui nihil aliud, quam caduca mediteris, Satanæ mancipium. Equidem vehementer odi regnum, quod cæleſti me regno priuauerit. non admitto honorem, quod dedecoris mihi ſit conciliabulum. renuo diuitias, iacturam mihi ingentem parituras. nec profecto tantas mihi opes polliceris, quantas mihi apparat Chriſtus. habeo enim regnum ab orbe condito mihi paratum, iuſtorum omnium hæreditatẽ nec mihi deeſt honor, quo me dignatur Deus meus, cum me tyronem militem nuper delegit ad dimicandum fortiter cum ſupplicijs, quæ vos inferre nobis excogitatis. ſunt etiam mihi præclaræ diuitiæ, vnionum Margarita Chriſtus meus. iam igitur cæde nos, ſi placet crucia, torque; nam certum eſt nobis, velle nos propter Chriſtum, vt pecora mactari. Tunc Diocletianus inditis catenis in carcerem detrudi iubet; prohibẽs, ne quis aquam, ac panem afferret. itaque in tenebricoſo carcere concluſi cum eſſent, continuò inſolito ſplendore clareſcit domus, adeo vt cuſtodia ipſa obſtupeſceret. Hic exclamauit S. Martyr, Deus, in adiutorium meum intende; feſtina, ad nos ex hiſce periculis liberandum. hæc cũ

ob Chriſtũ coniicitur in vincula & alimenta prohibentur

dixiſſet, ingenti 14 terræmotu carcer ſimul, 14
& vniuerſa vrbs concuſſa ſunt, ita vt omnes ingenti terrore percuſſi, in magno metu, ac tremore eſſent. Angelus enim Chriſti ad Sãctos Athletas obuenerat, qui dixit, Vite, exſurge, ego enim ſum Angelus à præpotenti Deo ad vos demiſſus. dicto citius diſſolutæ ſunt catenæ in morem colliquatæ ceræ. tunc

gaudio elati, clamauerunt 15 Sancti Martyres, Benedictus Dominus Deus Iſrael, quia 15
viſitauit, & fecit redemptionem plebis ſuæ. Hæc vt accepit cuſtos, tremore, ac pauore perculſus obriguit, & ad Cæſarem accurrens, perit, inquit, Cæſar, ciuitas vniuerſa, omnes magno in diſcrimine verſamur. Porrò Imperator, cum ex terręmotu, tum ex cuſtodis nũtio perterritus; quid inquit, eſt, quod memoras? at ille, quos in carcere iuſſu tuo ſeruabã, magnus ſplendor illuſtrauit; viſuſque eſt cum his homo, homine maior: cuius aſpectum nemo ferre poteſt. Tum iuſſit Imperator eos ad ſe continuo perduci, vt ex his rem cognoſceret. eos igitur ad ſe adductos interrogauit quis vos exemit à catenis? quis vrbem pene funditus euertit? Chriſti mei virtus effecit, vt ex pedibus noſtris catenæ inſtar ceræ colliqueſcerent, quam ferre tellus, cum minime poſſet, commota eſt, atque contremuit. his

ſurg-

furore correptus Cæſar, vanos, inſipienteſq; appellauit. equidem, inquit, experiar, an poſſit Chriſtus e manibus noſtris hoſce ſeruare. mox iubet miniſtros, clibanum celeriter incē-
Imp. in ardentem ollam, conijcit. dere, & ad hunc aditum cacabum plumbo, pice, roſina plenum. Interea Sanctus puer Pędagogum ſuum confirmabat: eſto fortis, pater, neque hilum facias Diaboli minas; ecce prope nos eſt cęleſtis corona: igitur efferueſcente, atque ebulliēte dolio accerſit eos Imperator. mox inquit, videbis, o Vite, an poſſit e manibus meis vos eripere Deus veſter. atque in olłam ſtatim eos conijci mādauit. in quam ſubiens Sanctus puer, munit ſe ſacroſanctæ crucis ſigno: ac de repente intepuit efferueſcentis ollæ æſtus, factuſque eſt inſtar balnei. quapropter vno ore dicebant, gratias tibi agimus, Chriſte Deus noſter. ſicut enim olim tres pueros ex camino ardenti in gaudio liberaſti, ita & nos hodie, Deus. mox ad Imperatorem conuerſi, vbi vero nunc tuę minæ, ò Cæſar? tibi quidem etiam gratiam
16 habemus, quod balneum 16 nobis præparaſti, vtinam ita & lintea. hæc cum populus, qui aderat audiuiſſet, dicebat: magnus enim vero eſt chriſtianorum Deus. egreſſi vero ex olla Sancti Martyres, ne vllam quidem maculam in corporibus præferentes, ad Cæſarem dicebant; erubeſce, ò Satanæ fili, vnà cum tuo genitore: neque amplius audeas præpotentis Dei famulos vexare. Hæc cum ita eſſent, animo ira inflammato Cęſar emitti in eum horribilem, atque immanem leonem imperauit, qui cum eſſet emiſſus, ac crucis ſigno ſeipſum armaſſet, continuo ferocientē belluam manſuefecit. quæ ad pedes Martyris
Leo ille Vito blanditur. abiecta, eos lingua placide lingebat. Quare, exclamans Sanctus puer; Beſtiæ, inquit, Chriſti famulos honore honeſtant, tu vero, impudentiſſime, iuxta ac ſtultiſſime quotieſque deſines illos vexare, talia expertus. quod ſi Deū hunc, rerum omnium effectorem, & agnoſcere velis, & in eum credere, te ſat ſcio, admittet, & ſalutem conſequeris, miſericors vtique eſt Deus noſter, nec vult mortem peccatoris: cui Cæſar dixit: Tu, ac genus tuum in eum credas licebit. & Sanctus Martyr fiat, inquit, nobis, fiat, vt prædicas, vt cæleſti donemur corona, ipſo iudicij die. Porrò plerique hæc videntes, Chriſto gratias agebant, ac eius fidem amplectebantur. Tunc Cæſar, mitte, inquit, Vite, ſuperuacanea hæc, & doce me, quæ iſthæc ars ſit, qua in ignem, ac feras imperiū habes. cui Vitus, mea ars, Chriſti mei velle eſt, ac promiſſio facta ijs, quotquot in eum crediderint. dixit enim, ſi per ignem tranſieritis, flamma non exuret vos. Tunc ſatellites
17 iuſſit 17 Diocletianus, machinam apparari, tormenti genus ſane horrendum, & ad diros cruciatus inferendos ſatis accommodatum, vt eo SS. Vitum, Modeſtum, & Creſcentiam interimeret; qua machina adducta in eam, immitti Martyres iubet. in quam ingreſſi cū eſſent, S. Vitus dixit; ò ſanguinarie, ò impie tyranne, quid quod in muliere oſtentare geſtis potentiam tuam? quid mulierem in hunc modum torquere? cum igitur eo tormento vehementer cruciarentur, S. Vitus in cœlum ſuſpiciēs, clamabat: feſtina, ad liberandū nos ex hiſce cruciatibus, fili Dei Ieſu Chriſte. Tūc è veſtigio tonitruis, ac fulgetris in aere excitatis, ipſaq; terra intremiſcente, omnia 18 18
Idolorū fana, quæ in vrbe erant, corruerunt, bonaque ethnicorum pars interempta. ceterū Imperator fugam capeſſens, ac ſe manibus verberans, væ mihi miſero, dicebat, qui ex tali puero vincor. ſed Angelus Domini ipſos è Ang. è machina exſoluit, & in Lucaniam reſtituit ad Silarū.
machina eductos in fluuium reduxit, vbi prius verſabantur. Hæc videntes Sancti Martyres, clamabant. Quis loquetur potētias tuas, Domine? ac B. Vitus in primis dicebat: Benedictus Domine Ieſu Chriſte, qui non dediſti animam meam abſorberi ab inimicis meis, ſed liberaſti eam è manibus eorum, qui me perſequebantur. Nunc verò, ò Pater, accipe animas noſtras, & da, vt omnes, qui Martyrij mei, ac dormitionis memoriam celebraturi ſunt, ac veneraturi, quidquid vtile ſibi, ac conducibile petierint, id ſtatim impetrent; impertire peccatorum remiſſionem, ſalutemq; ſempiternam. demum ſit a 19 muſcarum infeſtationibus purus is locus, in quo quieſce- 19
mus, eo die, quem feſtum agēt chriſtiani, atque è veſtigio ad eam vox inſonuit: fiat tibi, Vite, quod deprecaris, & mox in pace conquieuere, & animæ quidem ab Angelis in manus Domini deductæ, corpora vero ab ipſis eodem loco aſſeruantur. Atque hoc tuum plane opus eſt, Deus Optime, & vnum ex tuis prodigijs. ſicuti enim concordi voluntate ſimul omnes in multis tormentis tuum nomē glorioſum effęcerunt, ita in vnum idemque domicilium in cœlo ſunt admiſſi. Ceterum Florentia quædam, mulier ſane pia, ac religioſa cum vadare fluuium tentaret, repente torrentis vi abripiebatur. Ecce autem hominem per aquas ingredientem videt bona mulier, quem lacrymis, & clamore compellans ſi tu, inquit, Dei Angelus es, ex hoc diſcrimine me velis liberare, at S. Vit eius manum prehendens, ne timeas, inquit, nam hac de cauſſa ego ibam ad te; ego vero ſum Vitus, qui cum meis magiſtris Modeſto, & Creſcētia ſub magna illa arbore obdormio. his dictis ſaluam, incolumemque Florentiam citra fluminis ripam perduxit, ſubiecitque; quidquid petieris à Deo, in nomine meo, facile impetrabis, & confeſtim ab illius oculis euanuit. Porrò mulier ad arborem curſum in- Quę corp. SS. Viti, Modeſti, & Creſc.
cipiens beatiſſima corpora ibi condita inuenit, & cum ex ijs, quæ in fluuio viderat, S. Martyris corpus dignouiſſet, pia commiſeratione, lacrymis cœpit irrigare, dicebatque, quā bene, ſanctiſſime, & ornatiſſime puer, caduca hæc poſt cæleſtia putans; ad felicem illam patriam euolaſti. tum pedes Sacroſāctos ſubmiſſe deoſculans, & aromatibus, vnguentiſq;
20 odoratiſſimis, quantum in ea fuit rite cō- 20
diens eodem 21 loci ſepeliuit, ad gloriam, 21
& honorem Chriſti, qui mirabilis eſt in Sanctis ſuis. Amen.

Vide Animadu. fol. 67.

IN NOBILISSIMVM CHRISTI MARTYR. VITVM

1 CARMEN ARSENII

IMMATVRA morte præciſus, bene pullulans frutex iacet ſed tulerat tamen 2 ex ſpinoſa, pravaque radice nonmodo martyrij, fideique non fictæ, ſed bonorum etiã morum fructus ſuauiſſimos, quibus Chriſto humanæ ſalutis reparatori optimo perplaceret. ac proinde magna cum fide memoriam tui hymnis cohoneſtamus, & continenter proclamamus. Beatiſſime Vite, eos tuis precationibus iuua, qui in tuas ſe laudes effundunt.

Sole ipſo præclarior omnibus terrarum finibus Beatiſſime Vite, illuxiſti diuinæ cognitionis lumine inter mortales illuſtratus. Ideo nos, qui ad tui memoriam celebrandã vndique confluximus, ſeruatorem noſtrum laudamus.

Magnum profecto luminare in tua adoleſcentia viſus es Vite ſapientiſſime, & verbis, & moribus mortalium animos illuſtrans. quapropter inclytus etiam martyrij palma viuis virtute Chriſti vitam extra omnem fortunæ aleam fortunatiſſimam.

Nomen enimvero habes, glorioſe Martyr Vite, rei ipſius accommodatum, viuis enim vitam immortalem, tuoſque laudatores in ſempiternæ vitæ ſedes tuis precationibus transfers, iiſdem Deum Optimum concilias.

Tu o perennis vitæ fons, Deus vnus natura, perſonis trinus, me iam peccatis mortuũ & ad vitæ lumen reſtitutum ſubleua, vimque ad tuum athletam verſibus ornandũ præbe.

Qui conditoris tui throno aditas, o Vite, choris Angelorum immixtus, tibi ſupplico vti per tuas preces euellantur à nobis praui motus animi, ſuppetatque oratio, vt pro dignitate te commendemus.

Rerum omnium effectrix ſapientia ex teneris vnguiculis te, Vite, elegit, eius obſequio te vt mancipares, multoſque ad Dei cognitionem traduceres.

Subſtantialis Dei ſapientia ſapientem te contra Reges oſtendit, vt ſine vllo pudore Chriſti fidem promulgares.

3 Quamquam 3 puer quidem annis eras, glorioſe Martyr, prudentia tamen maturum & grauem te præſtitiſti, precationibus, ac ieiunijs, candidaque mente Deum aſſidue flectens.

Editus plane es, Vite integerrime, ex ſpinoſa radice frutex, atque in morem roſæ in ſe calyce continentis ſuaueolentiam fidei omnibus exhalas.

Te limis intuens oculis genitor, Vite ſapientiſſime, ad mutis ſimulacris ſacrificandum impellebat.

Atqui fruſtra tibi humeros dire cecidit pater, ſcilicet inanimis lapidibus ſacra vt faceres.

Nec diſſimulanter tamen, ſed aperte omnibus prædicabas ſeruatorem noſtrum Dei Verbum eſſe verum, ac Patri conſubſtantialem.

Angelus à præpotenti Deo ad te miſſus, plane pollicitus eſt, cuſtodem ſe tibi ad vſque vitæ exitum eſſe deſtinatum, qui in malis, periculiſque omnibus te ſeruaret incolumem.

Vbi crudelis, ſuperbuſque Prouinciæ præfectus inaudiuit ſeruatorem noſtrum a te coli, ad ſuum te ſiſti tribunal iuſſit, vt per ſacrificia cogereris dæmones venerari.

Tu vero cum ſtatuis omni ſenſu carentibus immolare ſapienter recuſares; inſolens præfectus e veſtigio te vapulare iuſſit, ſed repente aruerunt lictorum manus.

Porrò infelix Valerianus grauiſſimis vexatus doloribus, valetudinem, glorioſiſſime Martyr precibus tuis recuperauit, quas nimirum vni Deo, humanique generis reſtauratori pie obtuliſti.

Cum tuo in domicilio conſuetis precationibus Deum venerarere Vite Beatiſſime, inter Angelorum choreas viſus es Dominum laudare, ſuauiſſimo odore ſpirans, ac lumine circumfuſus.

Parenti tuo, quod te cæleſtium mentium choro immixtum, ac lumine conſpicuum videre fuerit auſus, perſtricta eſt oculorum acies, iiſque orbatus, ſed Dei virtute viſum recepit.

Dilucide apparens cæleſtis nuntius Sancti adoleſcentis educatori, tolle inquit, Modeſte puerum inuictiſſimum, meque ſequere, vt nauigio in terram vos traiiciam, quam vobis Dominus ſeruauit, vti eius obſequio vos impenſe dedatis.

Iam vero in litus egreſſi quo vos per Angelum Deus deſtinauit gratiſſimum laudationis ſacrificium ſempiterno Deo immolabatis, ad 4 Salernicum flumium degentes, & interdum per alitem, veluti Thesbites Elias, alti refectique.

Virtute Dei Optimi *Maximi*, eiuſque gratia fultus, Vite integerrime, multa prodigia perpa-

perpatraſti. quo factum eſt, vt multi ad illius cognitionem per lauacrum regenerationis, ſint pertracti, edoctique conſtanter Sanctiſſimam Triadem laudibus venerari.

Olim Cratatis filium obſidens ſpurciſſim⁹ dæmon te per eius os euocabat, Vite Beatiſſime, quare Romam perductus illum a puero Dei adminiculo abegiſti.

Verum ira ſuccenſus Diocletianus gratiã longe aliter retulit infelix, quippe te vna cũ Modeſto in carcerem coniecit pſallentem, Chriſtumque ſuperexaltantem in ſæcula.

Sed in carcerem cum iam eſſetis detruſi, ingentique ferri pondere grauati, ſe per ſpeciem obtulit ſeruator omnium Chriſtus, atq; è veſtigio per eius virtutem, ferrum cecidit, vobiſque lumen aſſulſit Chriſtum collaudantibus.

Fruſtra immaniſſimus Tyrannus in feruentem olłam ingredi te iuſſit, nam & reſtinctus ignis eſt, & in placidum rorem commutatus. ſed & leonis feritas in manſuetudinem conuerſa eſt, idemque ad tua veſtigia eſt prouolutus.

Poſthæc deſtinatæ mentis homo conijci te in cataſtam iubet, vnà cum Modeſto, ac Creſcentia glorioſiſſime Martyr. verum de repente cœlo fulminibus tonante, magnoq; terræ motu, fœda Deorum altaria euerſa, dirutaque. Chriſto Domino tam magna prodigia perpetrante.

Cæleſtis mens, Dei iuſſu eripuit vos, & in eum vos locum tranſuexit; vbi antea verſati eſtis.

Atqui menti meæ non paruam admirationem gignit cuſtodia, excubiæque quas tuendis corporibus veſtris Diuinæ 5 Aquilæ ſeruauere dum Florentia ſepulturæ commendaret. ſ

Porrò Vite Beatiſſime, iam cœlo donatus in lumine Deum intueris, preceſque ad eum effundis pro ijs, qui te laudare geſtiunt.

Vide Animadu. fol. 71.

Ann. Ch. 836

TRANSLATIO
S. VITI MARTYRIS
Ex Laurentio Surio.

QVEMADMODVM vero & quo tempore pretioſiſſimi Martyris Viti corpus in Saxoniam tranſlatum ſit, & in Monaſterio quod Corbeia noua dicitur, collocatum, is, qui de tranſlatione eius inſcribitur libellus, indicat, cuius Auctor quædam ſe præſente, ceterum omnia ſuis temporibus contigiſſe teſtatur. Anno 1 Dominicæ Incarnationis octingenteſimo ſexto, Indictione 14. Sacratiſſimi vero Imperatoris Ludouici anno imperij 24. Vuarinus Abbas Monaſterii noui Corbeienſis, petiit à viro religioſo Hildeuino, Abbate Monaſterii Sancti Dionyſii Pariſienſis, (Auctor habet, quod eſt in pago Pariſiaco) vt de SS. Martyrum corporibus, quæ apud ipſum illo loco aſſeruabantur, quippiam ſibi impartiretur, ad cõfirmandam fidem gentis ſuæ, (puta Saxonicæ) quam nuper induſtria glorioſiſſimi Imperatoris Caroli, ſub iugum Chriſti redegiſſet. Quibus Vuarini precibus libenter annuit Hildeuinus, permittente etiam piiſſimo Imperatore Ludouico, conſentiente Pariſienſi Epiſcopo, & ceteris nobilibus viris, in ea Diœceſi commorantibus; eique beati pueri, & Martyris Chriſti Viti corpus in eccleſia S. Dionyſii, coram innumera tam monachorum, quam canonicorum, diuerſæque conditionis, & ætatis virorum, ac mulierum frequentia, poſt peracta, die Dominico, miſſarum ſolemnia, 14. Kal. Aprilis, ſummo cum honore tradidit.

Vuarin. ab Hildeuino Abb. Monaſt. Corbeienſis reliquias impetrat.

A temporibus enim Pipini Regis Francorum vſque ad illam diem pretioſiſſimum Martyris Viti corpus eo in loco multis ſemper inſigne miraculis permanſerat, poſtquã Folradus Abbas S. Dionyſii, conſenſu Regis profectus Romam, ex eo loco vbi conditum fuerat, in Franciam tranſtulit. Illud verò eo quo dictum eſt, ordine acceptum Vuarinus cum ſuis multa veneratione ſecum aſportãs, non paucis eum comitantibus tandem Saxoniæ finibus inuexit: atque idibus Iunii in Corbeiam nouam perueniens, ſpem, ſalutemque patriæ, totiuſque Saxoniæ ſpecialem patronum, cum inæſtimabili populorum tripudio illic depoſuit. Quantas vero, & quot morborum curationes per eius itineris ſtationes viginti, clementia Saluatoris exhibuerit (quę quidem quadragenarium numerum excedunt) qui vult, poteſt in libello memorato legere. nobis vero iam non vacat commemorare. præſertim cum præſentia Chriſti miracula maiorem iis reliquijs venerationẽ conciliare queant, quam literæ. Ab eo vero tempore, in geſtis Saxonicis legitur, ſub tanti defenſione aduocati, res Saxonum creſcere cœperunt, quę dilatatæ iam ipſa ſua magnitudine laborant. vnde non ſolum in Saxonia, ſed in cunctis pene Europæ finibus, eius nomini permultus conſtructus, & conſe-

In Saxon. deportat. Excipiuntur ſumma celebritate Et fulgent miraculis.

cratis

cratis templis, illius fidele patrocinium imploratur ab omnibus; quantique apud Deum ſit, miraculis declaratur.

S. Viti præconia

Qui nos ſui nominis indignos præcones ſuinam non deſpiciat. Verum ſuæ venerationis ſeruitiis inhærentes, placido ſupernis vultu reſpiciat. par pari quodam modo referat, fautoribus ſuis fautor foueat. ſi tamen fas eſt magnis componere parua, cæleſtibus terrena, manentibus tranſeuntia, ſuper flumina Babylonis diutinam captiuitatem deflentium, ſi tamen nequaquam oblitorum delectetur cantionibus Sion iam incola, perpetuum alleluia decantans in atrijs domus domini: ſciatque ſi vel ferrea nobis vox ſit, quæ centuplices edat ſonos, vel ſi membra omnia vertantur in linguas, haud quaquam tamen poſſe exprimere ſatis laudis ſtudium, quo eius cupimus amantiſſimum venerari patrocinium. Quamquam vt vel parum aliquid dicamus, ipſe nos amor, & contemplatio impellit, quod quidem ſacrificium laudis, ſi mundo corde offeratur, Domino Deo gratum eſſe, mens fidelis ambigere non debet. Itaque nullus pene à mundi exordio fuit Sanctus, cuius ſpiritus aliquo modo non repleuerit Sanctum hunc Martyrem Vitum. ita vt iure credatur cunctorum conſors in regno, qui cunctis propemodum meritis indiſſimilis viſus eſt. Quod quidem nemo temere dictum exiſtimet, ſed reuerenter, non audacter, ſed pie. quidquid enim vel dicere, vel cogitare poteſt homo minus eſt gratia prępotentis Dei, illi cooperantis. Nam nec Abelis ei deeſt martyrium, nec paternum, vt Iſaac, holocauſtum, & ſi non eadem deuotione, tamen conſummatius immolatum. Eſt hic alter Samuel diuino alloquio adhuc puer dignus inuentus. eſt puer Dauid elegans, qui patri, fratribuſque deſpectus, in Deo autem ipſum ex millibus eligente confidens, non de Gethæo, ſed tartareo Goliath offenſionis lapide triumphauit. Hic Daniel ſupra ætatem abſtinentiæ deditus, ſeniores ſapientia anteiuit. Hic Ieremias adoleſcentulus, ad genitorem incredulum, paternamque domum, & familiam plus ſatis exaſperantem mandata Dei imperterritus locutus eſt. Hic egregie fortis Iudas Machabæus, Angelicis inter prælia cinctus eſt præſidiis.

O clariſſimum Chriſti puerum, ante ſecula cum electis omnibus prædeſtinatum, generali cunctorum ſanctitate fulgentem, ſpecialiter, vt diximus, pene ſingulorum virtute, ſpecialiſſime vero martyrii conſtantia coruſcantem: qui rabidorum inſaniam hoſtium interritus adiit, modeſtus ſuſtinuit, ſecurus irriſit. O glorioſum, ò Sanctiſſimum Dei Martyrem Vitum, fornacis igne probatum, victorem tormentorum, inter flagella, beſtias, & cataſtam ſemper intrepidum, & ſemper inuictum, præpotentem precibus, Chriſti ſemper amore incredibili feruentem, Dei compellatione vocatum ad cœlos, & cum triumpho, Angelis comitantibus eò proficiſcentem. Te nunc communiter laudamus, benedicimus, & glorificamus, Chriſte Deus, qui nos in odorem vnguentorum tuorum corde ſaucio currentes, tam bellicoſo voluiſti duce corrigi, tam præpotente patrono fulciri; qui non ſolum contra poteſtates aereas victorię ſemper vexilla præferat, verum omnes terrenæ altitudinis faſces nobis infeſtos, ut luce clarius conſtat, ſemper pudefaciat, quoſdam quidem ad pœnitentiam, alios vero ad pœnam. Et quia in Sanctis tuis, perinde vt in te ipſo, mirabilis appares, bone Ieſu, etiam in illis glorificeris oportet, qui nunc per puerulum manum ſuã intra foramen aſpidis, vel reguli mittentem ſic per omnia triumphaſti, ſicut quando cũ eodem per te metipſum ex matre tricenarius, cum patre vero conſempiternus, in deſerto conflixiſti. Atque in te potiſſimum claudatur oratio, clauis Dauid, qui aperis, & nemo claudit, claudis & nemo aperit: in te confidentium à ſeculo virtus, in te ſperantium ſalus, pro te certantium fortitudo, afflictorum conſolatio, laborantium, & oneratorum refectio, perſeuerantium beatitudo, deſperatorũ ſpes, morte affectorum requies, Sanctus Sanctorum, benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

Vide Animadu. fol. 71.

Ann. Ch. 295

VITA SANCTI NEOPHYTI EPISCOPI ET CONFESS.

Qui primum Alexander dicebatur, Ex Actis SS. Alphij, & Sociorum.

ALexander, vir clariſſimus, Leontini ortus ex chriſtiana matre
1 Neophyta, quæ martyrium pro Chriſti fide paſſa eſt, vxorem habuit Epiphanem, quam Tertullus Siciliæ Conſularis reã chriſtianæ pietatis occidit, perſequēte eccleſiam Valeriano eidem Tertullo adiectsor primum is fuit, multoſque chriſtianos afflixit; ac neci dedit. ſed Martyris filius, & Martyris coniux perire haud quiuit. quippe ſurentem in chriſtianos matris e cœlo preces, & vxoris Epiphanes adſiduæ cohortationes mitigarunt, Sanctorumq; Alphij, Philadelphi, & Cyrini miracula infregere, nam cum Tertullus Conſularis Alphium, Philadelphum, & Cyrinum carcere retineri iuſſiſſet, interdicto victu, Alexandrum cuſtodiæ impoſuit, ne quis Chriſti cõfeſſores cibo recrearet: tum occluſis foribus, Andreas Apoſt. aditit, panemq; & aquam deferens, Sanctis opem tulit Ale-
2 xander vero, qui cuſtodiæ præerat, lumen cernens in carcere, & vocem exaudiens Apoſtoli, vehementer timuit, ac ſurgere conatus, neutiquam potuit: accitis tum militibus, viſa auditaque exponit: merito, dicens, hi Sancti Deum ſuum colunt, longe enim potẽtior eſt noſtris: nec ſine cauſſa factũ duco, quod Neophyta mater mea, & Iſidora mater Theclæ conſobrinæ meæ, multis tormentis vita ſibi eripi pro Deo illo paſſæ ſunt. profectus inde Alexander ad Tertullum, enarrat, quæ contigerãt: at ille excandeſcens, abi, inquit, chriſtianorum incantamenta, vt video, te cæpere. tu certe accepto præmio, fores reſeraſti, & panem cum aqua intuliſti. cui Alexander, qui potui, inquit, reſerare, cum ipſe anulum in manu geras: veni, & integrum 3 ſigillum
3 tuum vide.

Paucos poſt dies, Iuſtina femina chriſtiana Alexandri conſanguinea, quæ altero carebat oculo, ſimulac S. Alphius manũ admouit, lumen recepit. Alexander autem, vt Iuſtinam vidit oculum recepiſſe, præ ſtupore obmutuit: vt ad ſe rediit, cognouitq; ex ea, SS. Alphij, Philadelphi, & Cyrini precibus id obtinuiſſe, mox in carcerem ingreſſus, & eorũ pedibus aduolutus, ignoſcite, ait, Dei ſerui, quæ in vos admiſi, & pro me Chriſtum deprecamini, vt me ſacro baptiſmate dignum efficiat. cui Sancti Confeſſores: fiat, quod cupis, & quidem ſi placitum Deo, à te ſuſcipi baptiſma, bene habet, ſin minus tuo te ſanguine baptizabit. Egreſſus ergo cũ conſiſteret pro foribus carceris, accerſitus eſt a Tertullo; a quo iuſſus, vt focum, & patellam, in qua SS. Alphius, Philadelphus, & Cyrinus aſſandi eſſent, deferẽda curaret, facturũ ſe pernegauit, aſſerẽs ſe Chriſtũ colere, quẽ chriſtiani adorant. quo dicto, e conſpectu Tertulli ſe ſubduxit, & domum ſuam petijt, vbi mærens animo retractabat, quæ in chriſtianos deliquerat. vxor autem Epiphane, cum cognouit chriſtianum eſſe, vehementer lætata eſt, inuicemque adhortantes, Tertullo ſeſe obijcere ad tormenta conſtituerunt.

Homo cõcuſſis muris credit in ſeſum Chriſtum.

Hæc illis animo uoluentibus, adſunt a Tertullo miſſi tres Leontinorum magiſtratus, Herpyon, Marullus, & Colymbion, multiſque verbis dimouere Alexandrum de ſententia ſtudent, & ad Tertullum reducere, Imperatoris 4 beneuolentiam, aliaq; id generis proponentes. Alexander, qui offendi eos nollet, priuſquam Alphium, Philadelphũ, & 4
Cyrinum in carcere conueniſſet, morbo, inquit, detentus, nunc ipſum adire haud queo. poſteaquam illi abſceſſere, Alexander vna cũ vxore Epiphane in cuſtodias ad Alphium, Philadelphum, & Cyrinum ſub noctem conceſſere, complexiq; eorum pedes, veniam, preceſque obteſtati ſunt. Alphius, Philadelphus, & Cyrinus gratias Deo agentes, futurum prædixerunt, vt Epiphane vitã pro Chriſto profunderet: ad quos Alexander, cupio & ego tradere me Tertullo. at illi: tu quidem hæc tecum, Chriſti amore, ſtatuiſti, at Deus non ita, ſed vt paratam latebram petas, quoad tibi ſignificet, quid deinceps facere debeas, accipieſq; ſacri lauacri donum: Epiphane autem quinto ab hinc die certamen inibit. quibus auditis Alexander, vehementius inardeſcebat in amorem Chriſti. Epiphane SS. Alphij, Philadelphi, & Cyrini preces expoſcẽs eorum pedes deoſculabatur: ſimul aderant Thecla, & Iuſtina, quæ vt Alexandrũ viderũt ouem è lupo factum, Deo laudem retulere, multiſq; vltro, citroq; dictis, & animantes inuicem diſceſſerũt. poſtero die Alexãder coactis omnibus facultatibus, atq; ex SS. Alphij, Philadelphi, & Cyrini conſilio iis reſtitutis, quæ iniuſte poſſidebat, reliqua Theclæ, & Iuſtinæ cõmiſit pauperibus diſtribuẽda. ſeruos
5 itẽ omnes manu miſit, (liberis enim carebat Alexander) eiſq; congruentia præbuit. 5

Cum SS. MM. noctu conſultat in carcere. hi iubent vt lateat.

Male parta reſtituit & reliquas opes ſuas largitur in pauperes

Nocte

Nocte autem appetente, adſcitis famulis duobus, ex iis, quos libertate donarat, christiana eos fide imbuit, unaque cum uxore carcerem petiit, quò iam Thecla, & Iuſtina conuenerant, prædixeruntque Alexandro Sancti Alphius, Philadelphus, & Cyrinus fore, vt ab Epiſcopo quodam baptizaretur, euaderetque 6 gubernator, & fidei cymbã regeret, complexique inter ſe mutuo, valedixerunt; egreſſus Leontino Alexander cum famulis duobus in Selenodium montem peruenit. vbi ſaxum Dei prouidentia nacti ſunt in medio monte, paruum quoddam foramẽ habens, trium hominum capax, quod ingreſſi, ſtoream inuenerunt, in quam procumbẽs Alexander, hæc, inquit, requies mea in ſeculum ſeculi. hæc porrò ſtorea caſu ibi erat. Chriſtiani enim tres Thallelæus, Stratonicus & Cleonicus eo loco diuerſabantur, qui cum Alexandrum aduentantem vidiſſent, metu perculſi, in fugam ſe dederant, tegete relicta. eminus dein conſpicati, neque illum copias ſecum habere animaduertentes, ibique reſidere vili cultu corporis, tãdem poſt dies tres, cum ſilentio propius accedunt. verebantur enim ne ad ipſos comprehendendos aduenisset. at ille homines notos habens, ſaluete, inquit, chriſtiani fratres, ſimulque omnes in eo loco habitarunt. paſcebantur autẽ in vicino tractu Theclę greges, alebanturque viri ſex ab Hermilio paſtorum magiſtro, Dominæ voluntate.

6 In Selenodium ſecedit. Saxum illi domus.

Poſt diceſſum Alexandri Leontinis, vxor eius B. Epiphane à Tertullo conſulari comprehendi, ac necari pro Chriſto iuſſa, quod chriſtianam eſſe ſe fateretur, ea cum certamen pietatis expleſſet excisis mammis, Deoque gratias agens animam exhauſiſſet, admonitus à Thecla Alexander acri dolore ictus vocem extulit: o Domina mea Epiphane, tu debilius membrum cum eſſes, Tertulli tremitum non reformidaſti; ego vero, Domina, qui tibi adnumerari valeam? reliqui item, qui cum eo latebant, Thallelæus, Stratonicus, & Cleonicus, affatim luxere: cumque Epiphanes martyrio, in omnes iniectus eſſet ardor pro Chriſto moriendi, deliberant, poſtero die, ſiſtere ſe Tertullo, parati omninò fortiter pati pro Chriſti nomine. porrò Alexander famulum ad Theclam, & Iuſtinam conſanguineas ſuas remittit, quibus nunciaret, ſtatuiſſe cum Thallelæo, Stratonico, & Cleonico Leontinos manè reuerti, & offerre ſe Tertullo: hæc audiens Thecla, ſtatim redire famulum iubet ad Alexandrum, his cum mandatis, ego fili, idonea non ſum, quæ tibi conſilium ſuggeram, aut impediam aduentum tuum. atqui SS. Martyres Alphius Philadelphus, & Cyrinus, nobis audientibus latere te, & abdi iuſſerunt; non quod ipſe non poſſes Tertulli tormenta ſuſtinere, ſed diuina quadam ex prouidentia id tibi impetrarunt. addentes Tertullum, poſt dies quinque, ſciſcitaturum de te, & S. Epiphanem Tertulli ſæuitia interfectum iri. quæ omnia ita prorſus acciderunt, inſuper adiecere, vt in eo loco maneres, ad quem Deus te deduxeret. in hoc igitur negotio orãdus eſt Deus & Sãctorum preces aduocandæ. Hæc à Thecla cum accepiſſet Alexander, fiat, inquit, Domini voluntas.

B. Thecla diſſuadet, vt ſe prodat.

Nocte proxima, obiiciunt ſe Alexandro SS. Martyres Alphius, Philadelphus, & Cyrinus, dicentes, nos quidem tibi, Deo monente, ſuggeſſimus, quæ ille nobis indicarat; quorſum Theclæ negotium faceſſis? en breui 7 finem capiet Diaboli furor aduerſum chriſtianos, tu vero cõſiſte in loco iſto, quoad te Deus aſpiciat; ſi quidem opera tua Domino vſui futura eſt. ipſe porrò animam tuam ſuſcipiet, ſicut & ſororis Epiphanes, ſed è ſocijs tuis Thallelæus paucos intra dies vitam claudet, Stratonicus, & Cleonicus martyriũ pro Chriſto obibunt. his dictis, ex eius oculis ſubiati ſunt. Expergefactus Alexãder Deo gloriam dedit, & quis ego ſum, inquit, Domine, vt mihi Sanctos tuos oſtenderis, qui te ſupra omnes perſecutus ſum? perſeuerabat autem orando, & deflendo ſingulis diebus ea, quæ in chriſtianos admiſerat, ac præſertim in SS. Martyres. paucis poſt diebus Thallelæus ſupremum diem expleuit, delatuſque in Antianum Theclæ prædium, cum SS. Militibus XX conditus eſt. ibi tum procurrens Alexander ad ſepulchrum B. Neophytes matris ſuæ, & Iſidoræ ſororis eius, matriſque Theclę, lugebat: hei mihi, Domina mater, intercede pro me, apud Chriſtum, pro quo ſanguinem fudiſti, vt ſaluet animam meam, ſicut & B. Iſidora, ſoror tua, orat pro Thecla filia, dataque eſt illi gratia hoſpitalitatis, & eleemoſynæ: ſic igitur & tu ſupplica Domino Ieſu Chriſto, vt conſequar veniam peccatorum meorum, ac præcipue eorum, quę admiſi aduerſus SS. Alphium, Philadelphum, & Cyrinum, reuerſique ab Antianis ad Selenodium montem, ibi commorabantur.

7 Viſique SS. MM. firmant conſilium.

Sed qua ratione Alexandro, rebuſq; Leõtinis conſuluerit Deus, operę pretium eſt hoc loco commemorare. Sæuiente in chriſtianos Decio, fuit in Liparenſium Inſula Epiſcopus, nomine Agatho, vir pius, & Deum timens, & in diuinis literis apprime verſatus. cum ergo illuc perueniſſet impetus tempeſtatis, & ab impio Diomede, qui eò aduenerat, multi è chriſtianis interfecti eſſent, ipſe etiã Agatho nominatim ad cædem petebatur. ſed is collato 8 cum eccleſiæ Liparenſis primarijs conſilio, chriſtianorum quorũdam negotiatorum nauigium conſcendit; tribuſque adſcitis comitibus, inde ſoluens ad 9 oſtium fluminis, quod è Therreo mõte dilabitur, in Siciliam traiecit. egredienti è cymba, obuius in ipſo flumine fuit Domitius vir chriſtianus. à quo perbenigne inuitatus eſt Agatho, vt ad eum diuerteret. habitabat 10 autẽ in loco, quẽ Cypareſſiũ vocabant, ſolus in ſpecu, diuitijs abũdãs. is igitur aduenientem Epiſcopum excepit in ſpeluncam, quæ ex obliquo ſita erat. interrogauit autem Domitium Agatho, quid cauſſę eſſet, cur illic ſolus habitaret? cui Domitius, ſcito, inquit, Pater, ſæuum hic eſſe contra chriſtianos motum ab impio Tertullo, prouinciæ huius Rectore, qui nunc apud Leon-

Exagitãte Liparam Diomede, B. Agatho Epiſc. in Siciliam profugit.

8

9

10

tinos agit. miracula ſubiiciens, quæ SS. Alphius, Philadelphus, & Cyrinus patrarant, & quibus tormentis vitam finierant. quæ cum audiſſet B. Agatho, plane hæſit. grauem inde mœrorem ſuſcipiens, nec quidquam edit aut bibit eo die, proſtratuſque in ſolum lugebat, quod martyrium effugiſſet, nec ſe Diomedi ad certamen obtuliſſet: cum lacrymis autem orabat, *Domine Ieſu Chriſte*, exaudi me, & doce, hic ne conſiſtere debeã, an redire in Inſulam meam.

Inter hęc obdormiuit, videtque in ſomnis SS. Alphium, Philadelphum, & Cyrinum ſplendida veſte ornatos, qui propius accedẽtes ipſum adorarunt; ille autem attonitus, quinam, ait, eſtis, filii, diuinum hoc ſpectaculum exhibentes? & illi; ſumus, inquiunt, quos chriſtianorũ hoſtis Valerianus ad *Tertullum* miſit: ſed quorum corpora mactarũt, animas lædere non potuerunt. te vero mœrentem cernentes, venimus, vt benedictionem tuam conſequamur. opportune aduenisti, Pater, *Deo* te prouidentia ſua ad nos deſtinante. oportet enim te hinc migrare in aliquem Siciliæ locum, ibique impii *Tertulli* exitum expectare; ceterum in his oris multorum animæ ſalutem opera tua ſuſceptura ſunt. commorare in his ſpeluncis ad dies XL. dein perge quò ducet te *Deus*. his dictis SS. Martyres eum adorarunt, ac ſe ſe è conſpectu ſubduxere. Excitus Agatho vbi illuxit, accerſito *Domitio*, viſa illi aperit, *Deumque* collaudarunt. Poſt aliquot dies, *Domitius* Leontinos profectus, *Theclam* edocuit, veniſſe ad ſe *Peregrinum* quemdam Epiſcopum, cui SS. Fratres mira quædam per noctem enuntiaſſent. at *Dei* famula, cum neceſſaria omnia parari iuſſiſſet, domus præfectum miſit, vna cum *Domitio*, in Cypareſſiũ, qui locus erat *Theclæ*, his cum mandatis: nuntia homini, quem tibi *Domitius* indicabit, me eius preces expoſcere, ac ſperare participem earum fore. digreſſus ille cum *Domitio*, & famulis tribus ad ſpeluncam cum perueniſſent, procubuerunt ad pedes Epiſcopi. quibus is viciſſim dixit: renuntiate *Dominæ Theclæ*, benedictam ipſam eſſe, & benedictam domum eius: neque è vita exceſſuram vſque dum, quæ exoptat, perfecerit.

Interea *Tertulli* exploratores, eiuſque furoris adminiſtri, illac forte prætereunt, vbi B. Agatho quadraginta iam dies deliteſcebat. hic vbi voces concinentium in ſpeluncis exaudiuere, accedunt propius, Epiſcopum, comiteſque tres conſpicantur. inde Leontinos aduolantes, rem enuntiarunt. ſed aberat *Tertullus*. enimvero poſteaquam in Sanctos *Stratonicum*. & Cleonicam deſæuit, in genti cum Militum manu, in Menæum Caſtellũ profectus erat, vbi chriſtianos aliquos è Leontinis eſſe acceperat. igitur proxima nocte viſi in ſomnis *Theclæ* MM. Alphius, Philadelphus, & Cyrinus imperarunt, vt famulũ mittat in Cypareſſinum, qui Epiſcopum educat è ſpecu, inde ad Alexandrum deducat, & vna ſint, quoad *Deo* videretur. idque eò imperatum, quod impii quidam Epiſcopum ad Herpyonem, quem *Tertullus* pro Alexandro conſiliarium adſciuerat, deferre cogitarent. His excita mulier confeſtim accerſit Hermyllum, ac perge, ait, cum altero è ſociis, & equis tribus in Cypareſſinum, ibiq; inter ſpelũcas inuentum Epiſcopum, Clericoſque tres, equis impoſitos, in montem ducito, in quo *Alexander* latet. nec mora, obſecutus Hermyllus ad locum ſtatim peruenit, obſtupeſcente Epiſcopo mulieris fidem. & quia meminerat, quod SS. Martyres prædixerant, illinc poſt quadraginta dies migraturum. feſtinato inde digreſſi ſunt ante galli cãtum. vbi ad *Alexandrum* peruenere, Hermyllus, hunc, ait, ad te mittunt SS. Martyres Alphius, Philadelphus, & Cyrinus, qui te erudiat, imbuatque chriſtianæ vitæ myſteriis. Agathonem vbi intuitus eſt Alexander eius pedes exoſculatus, benedictus *Deus*, inquit, qui me gratię expertem manere haud paſſus eſt. Epiſcopus vero, ſalue, ait, fili, ſalue, ſimulque Deo gratias egit, quod in *Siciliam* haud quaquam fruſtra veniſſet. erudiebat autem Alexandrum Epiſcopus, & in diuinis literis inſtruebat. porro in monte Selenodio annis duobus manſere.

Viſi Martyres Epiſc. [illegible] & ſolantur.

Thecla certior fit de aduentu Epiſcop.

Agatho Epiſc. ad Alexãdrum ducitur.

Eodem tempore Tertullus in Menæi partibus anno vno. & menſibus tribus verſatus eſt, vnde Catanam rurſum profectus, chriſtianos inſectabatur. exactis duobus annis, apparuerunt SS. Martyres Agathoni, & *Alexandro*, dicentes, abite hinc, quoniam Tertullus aduenit, ite in Crecum, 11 iuxta ma- 11
re. ibi nos conſiſtere oportet ad mortem vſque Tertulli eadem nocte, viſi ſunt etiam Theclæ; quorum illa admonitu Hermyllum cum famulis duobus, equiſque ſeptem miſit, vt eos omnes tranſueherent. ipſo in itinere conatus eſt bonorum hoſtis Diabolus in lacum eos deiicere. ſed eò cum perueniſſent, equi ſubſtitere. attonitus vero Hermyllus, aberrauimus, inquit, à via. *Deus* SS. Alphii Philadelphi, & Cyrini, ades nobis, noſque deducito, iam quò deſtinaſti. ſtatim adſtantes Sancti dixerunt; ſequimini, viri; præeunteſque, ad Crecum vſque maritimum perrexerunt: viſoque, dixere: ecce Crecum; ibi manete. quo indicato, ex oculis ſublati ſunt. illuceſcente die, vir quidam Deum timens, Publius nomine ad eos propius acceſſit, & vnde nam dixit, Peregrina ſpecies Sanctorũ iſtorum? numquid & vos Tertulli metus huc adegit? cui reſpondent, certe, frater: verumtamen præbe, oramus, nobis locum. & ille latebram dedit, quam habebat in medio 12 12
monte, iuxta Aſſiam fluuium. eiſque neceſſaria ſingulis diebus ſuppeditabat.

Porrò hic Publius templum ędificarat, valde elegans (nullumque in illis oris aliud erat) Dominæ noſtræ, laudatiſſimæ *Dei* genetricis, ac ſemper Virginis Mariæ, nec dum fuerat 13 conſecratum ab Epiſcopis; quod 13
Tertulli metu, nemo venire illuc, auderet. templum B. *Agatho*, ac baptiſterium picturis 14 exornauit. quadraginta verò diebus 14
elapſis, Publio mandat, vt ſacrum fontem aqua impleat, quam cum ſanctificaſſet, Alexandrum baptizauit; Neophytum 15 ap- 15
pellans, nomine immutato, quem Publius è

ſacro

ſacro fonte ſuſcepit. illum igitur vt ſacro pe-
16 runxit oleo, corpus, 16 & ſanguinem Do-
17 mini impertijt. 17 participabat autem per
ſingulos dies. inde poſt dies octo, Neophytũ
18 tondet, ac Clericis adnumerat, donato 18
lectoris munere. vbi autem quadraginta dies
effluxere Diaconum 19 ordinauit. ceterum
hic S. Neophytus, ex quo baptiſmum ab Aga
19 thone ſuſcepit, vinum non bibit; carne etiã
abſtinuit, ieiunabatque ſingulis diebus; duos
exinde dies, interdum totam ieiunus hebdo-
madam continuabat. igitur in eo loco man-
20 ſere annum vnum, ac menſes decem, 20 ma
21 nicantes, & ſacram 21 quotidie liturgiam
peragentes. Poſt hæc Epiſcopus Alexandro
dixit; volo tibi presbyteri munus dare cui il-
le vti iubes, Pater; cum iam aduentaſſet dies
feſtus natalis Domini, & ſacram liturgiam
peregiſſent, presbyterum illum deſignauit.
diuinaque gratia operante Neophytus in
alium virum mutatus eſt, ita vt Epiſcopus
ipſe miraretur.

Ordinat Diaconũ.

Dein Preſbyterum.

Interea Tertullus ex vrbe Catana Leon-
tinos reuertitur, tum qui Epiſcopum, ſocioſ-
que viderant in Cyparelli ſpeluncis, id ei re-
nunciant. quo audito, ſtatim Milites deſtinat,
qui homines comprehendant. ſed iter illis
fruſtra ſuſceptum eſt. enimvero vacuas, de-
ſertaſque ſedes inuenere. iam enim e Sele-
nodio in Grecum conceſſerant. verum Ter-
tullus, dum eis perquirendis obſtinate in-
tendit, ducente ac fallente dæmone, cæle-
22 ſtium 22 gladijs interemptus eſt; cum di-
uina illum ira, primoreſque Leontinorum
comprehendiſſet. de cuius exitu admonita
in ſomnis Thecla à SS. MM. Alphio, Phila-
delpho, & Cyrino, Epiſcopum Agathonem
Alexandrum, ſocioſque per Hermodum in
vrbem aduocant. vnaque cum Pabulo venien-
tes, in ædibus Theclæ diuerſati ſunt. Igitur
vt Theclam, atque Iuſtinam B. Agatho Epi-
ſcopus vidit, beatæ, ait, eſtis, propter quas
tam multa, adeoque mira ida tergemini Mar-
tyres fecere. mox orauit, vt ad eorum ſedem
deducerent. ſimul in ſpeluncam Epiſcopus
introiuit, ſuauiſſimum odorem percepit, lu-
menque vidit, ſacra corpora circumfulgens.
ita procidentes, eorum pedes exoſculati ſũt,
fuderuntque abunde lacrymas noctem, 23
23 vero ſolidam duxerunt in hymnis, & ſacra
lectione, quem locum frequenter adiere, quo
ad extructæ ſunt eccleſiæ.

Agatho, & Neophyt⁹ Leontinũ redeũt mortuo Tertullo.

Quadam igitur nocte, cum Neophytus,
aliique peregiſſent in ſpelunca mediæ noc-
tis 24 officium adſtante B. Thecla, lux in-
24 gens corpora circumfulſit, apparuitque An-
dreas Apoſtolus, Epiſcopi habitum præfe-
rens, quem circumſteterant SS. MM. Alphius,
Philadelphus, & Cyrinus, ac miniſter vnus.
ibi Neophytum 25 B. Apoſtolus conſecra-
25 uit Epiſcopum Leontinorum, tergeminis
Martyribus miniſtrantibus. Poſt collatum
Epiſcopi munus, ei dixit, quando iam deus de-
legit te Chriſtus, populum baptizabis, atque
vt gubernator bonus reges. Romam tamen
ire te oportet cum Agathone, vt gratiam ibi
ab SS. Coapoſtolis meis percipias. inde re-
diens Agatho, ſedem ſuam recepit. ſed The

Sed Romã ire iubetur ad S. Apoſtol. Principes.

cla eccleſiam extruet his Sanctis, quos vides,
& reliquis vna paſſis Epiphanę, & Euthaliæ:
ſimul uero maxime venerandum templum
matris Domini. his dictis, abſceſſere. Igitur
Agatho, Neophytuſque diuino oraculo mo
niti, profectionem parabant, ſed oratione
prius ſua ſolatus chriſtianos Agatho, ſimul
Neophytum futurum paſtorem indicauit,
qui eos paſceret, ac baptizaret. ſe autem cũ
eo Romam ad ſummum 26 Pontificem pro 26
ficiſci, vt eo volente Epiſcopus rite renuntie-
tur; quod ita haberet eccleſiaſtica conſtitu-
tio, vt ſine primam ſedem obtinente ſanctiſ-
ſimo Epiſcopo, & Papa, Epiſcopus non fiat.
acclamauit his cœtus ille: virum digniſſimũ
eſſe Neophytum, qui ad id muneris delige-
retur: eaque ex hora videre adſtantes illi SS.
Martyres, & arcana quędam hilari vultu ſi-
gnificantes. per eos porrò dies, quidam ex
Liparitanæ Inſulę optimatibus, cleroque Leõ
tinos venere, cum illic Deo reuelante, per-
noſſent, Epiſcopum ſuum Agathonem age-
re: quem docent ceſſaſſe 27 iam perſecutio- 27
nem aduerſus chriſtianos.

Igitur quindecim poſt aduentum Liparen
ſium dies, accito Neophyto Epiſcopo The-
cla; age, inquit, facultates omnes noſtras di
ſpiciamus, quas in eccleſiam SS. MM. colla-
turi ſumus. ſimul 28 idolorum fanum, ſub
ſpeluncis in medio vrbis ſitum, ac Tobolo
vicinum conſecremus nomini glorioſæ, ac
ſemper laudandę Deiparę. exinde ſola in
ſpeluncam ingreſſa, atque effuſa in lacrymas
ita orauit: Domine, qui SS. fratres tergemi-
nos, hunc in locum dignatus es ducere ex Va
ſconum regione, da vt implere promiſſa
tibi poſſim poſt preces, in tabulas relata
ſunt bona, quæ ad eccleſias ædificandas a
Thecla, & Iuſtina conferebantur. Thecla
enim ſuburbana decem, & octo donauit, &
pecorum millia nouem, Iuſtina verò ſubur-
bana ſeptem, & pecorum millia tria, atque
alia plurima ſubſcriptæ ſunt tabulæ a The-
cla, & Iuſtina, Eutropia, Victorino, alijſque
permultis, traditæque B. Agathoni, quas ad
Romanum Pontificem deferret, ſed Neophy
tus pios aliquot viros ſelegit, quos ad ſacros
ordines probe aptos norat. B. Rhodippum
29 in primis fratrem B. Epiphanes, vxoris 29
ſuæ. Criſpum, Palumbum, Theodoſivm, Phi
lemonem, Iſidorum ex vico, cui Troidia
nomen. Aquilam, Andronicum, ac Notarios.
Digreſſi ſimul Leontinis, ſub hordei meſſem
Romam peruenere ad XV. Kal. Aug. quos
benigne omnes Papa excepit, ſummaque cũ
lætitia. poſtridie ad Apoſtoli Petri ædem dę
ducit, vbi coactis cleri primarijs, Theclæ ta
bulas legere, ipſam admirantes. tum B. Aga
tho multa de Neophyto, plane vt omnes
acclamarint, & Epiſcopi ſede digniſſimum
hominem exiſtimarint. ita non multo poſt
cum adueniſſet ſacra Pentecoſte, Neophytũ
ordinare voluit Pontifex. noctu autem appa
ruerunt ei Beatiſſimi Apoſtoli, dicentes:
quid agis? neſcis Neophytum ab Andrea
Apoſtolo ordinatum eſſe? ſed imponens 30 30
ei Apoſtolicam, & humerale, 31 quæ in ſa- 31
cra myſtagogia ſuper altare inuenies. poſtri
dic

Collatę opes eccleſ. 28 a Thecla, & Iuſtina.

B. Apoſt. Pontif. monent, Neophytum à S. And. conſecratum.

die Pontifex iuſſa exſecutus eſt; Apoſtolica
31 & humerali traditis. viditque 32 laminam
auream ſuper caput eius, ac manum Apoſto-
li, & literas in hunc modum; *D*iuina Ieſu
Chriſti gratia dignatur virum hunc a Preſ-
bytero transferre ad *E*piſcopum. ordinauit
verò Pontifex *P*alumbum, & *T*heodoſium
*P*resbyteros, Diaconos vero Rhodippum,
& Criſpum.
His peractis. poſt annos ferme tres Roma
33 ſoluentes XI. Kal. Iulij ad S. Hippolyti 33
Et is Leontinum redit. portum deuenere, exinde Puteolos. hinc
Neophytus diuinitus admonitus *S*. 34 *B*raſ
mi Martyris corpus in *S*iciliam ſuſtulit. *P*u-
34 teolis profecti, Liparam 35 Inſulam intra
35 ſeptem dies tenuere, vbi cum dies quinque
contriuiſent, mox in *S*iciliam tranſmittunt
ad *T*herreum fluuium 17. Kal. Auguſti quo
eis loco *T*hecla, Iuſtina, cœtuſque chriſtia-
norum occurrere. haud longe à *T*herreo Mar
36 tyrum 36 duorum corpora a *T*ertullo in
puteum proiecta Neophytus *E*piſcopus edu
xit, ope *SS*. Alphii, Philadelphi, & Cyrini.
proximo die ingenti cum lætitia Leontinorũ
37 ingreſſi ſunt ciuitatem, euntibus 37 obuiam
populis *E*piſcopo cum cereis, & odoribus.
Multos Leontinorũ baptizat. Paucos intra dies Neophytus *E*piſcopus, cũ
diligentem nauaret operam, in augenda re
chriſtiana. homines CIↃCL. catecheſi im-
buit, ac baptizauit, præter mulieres, ac pue-
ros. erant per id tempus apud Leontinos
*P*rincipes viri, piique Anatolius, *S*trouelius,
& *E*reus. conſilio cum eis inito Neophytus
Aquilam, & Andronicum, cum literis, ac
Deiparæ ædem conſecerat. precibus, miſit ad Beatum *E*uerium Cata-
nenſium *E*piſcopum, vt Leontinos, ad ec-
cleſias vna conſecrandas, veniret: ei Neophy-
tus *E*piſcopus ad Cypareſſinum occurrit. pri-
die nonas *S*eptembris. Euerium Neophytus
in ſpeluncam induxit. vbi corpora erant *SS*.
Alphii, *P*hiladelphi, & Cyrini, & paſtopho-
rium, 38 quod Thecla condiderat illuc in- 38
greſſi *S*anctos adorarunt, ferre non valentes
ſuauitatem odoris, & ſplendorem. quo Mar-
tyrum ora collucebant, deinde ad ædem Vir
ginis Deiparæ aſcenderunt, eamque conſe-
crarunt. in qua baptizarunt viros CCCCX-
XX. in veſte candida, quorum omnium ma-
ter fuit Thecla, cum Iuſtina, & Eutropia,
ac peracto diuino ſacrificio, receperunt San
ctiſſimum Corpus Domini Noſtri. mox *S*.
Euerius Epiſcopus Catanã rediit, erat enim
grandæuus. Neophytus autem *E*piſcopus
baptizare pergebat, cum plurimi ad fidem
Chriſti in dies conuerterentur. conficiens di-
uinum ſacrificium, tradenſque recens illu-
minatis.
Ceterum V. Idus Decembris. corpora San
ctorum *MM*. *A*lphij, Philadelphi, & Cyrini
collocauit in thecis, quas Thecla fabricarat,
intra ſacram 39 menſam. poſtero die 40 39 40
conſecrauit eccleſiam, ibique Palumbum
conſtituit presbyterum. Chartularium 41 41
vero, & oeconomum omnium, quæ Thecla
donarat, Iſidorum Subdiaconum. in vico au
tem *A*utiano, in eccleſia *SS*. MM. Iſidoræ,
& Neophytę, & *SS*. XX. Militum, B. *D*ona-
tum Presbyterum præfecit. *P*orrò S. Neo
phytus 42 Leontinorum Epiſcopus cum 42
munus ſuum pie obiuiſſet, multoſque è popu
lo ad Chriſtum traduxiſſet, dierum plenus,
bonorumque operum, deceſſit. vixit annos
XXC. ſedem 43 tenuit annos XXXVII. 43
menſes quinque; obiit 15. kal. *M*aii, quo die
S. Neophyta, eius mater, obierat. conditus
eſt in ſepulchro B. Theclæ conſobrinæ ſuæ.

Vide Animadu. fol. 71.

Ann. Ch. 294

DE SS. QVADRINGENTIS MM. SELINVNTIIS

1 DIocletianus, 1 & Maximian'iã
inde ab imperij initijs, inſtigã-
te dæmone, ad chriſtianã reli-
gionem penitus delendam in-
ſane conſpirantes, omnes pro-
uincias piorum cædibus impie
funeſtarunt: ſub finẽ vero imperii, furore
quodam acti, maiore vi conuellere, quæ non
poſſent, contenderunt: quippe poſtremis
duobus annis, tantus perſecutionis impetus
in Siciliam graſſatus eſt, vt chriſtianis cen-
turiatim interfectis, oppida pene exhaurirẽ-
tur, agri ſanguine inundarent. ſederum præ-
ter agmina, quæ alibi retulimus, CD. *M*ar-
2 tyres iuxta 2 Selinuntem fluuium, cum Ieſu
Chriſti fidem ſumma conſtantia retinerent,
confeſſionis ſuę coronam, & palmas numquã
interituras promeruere. *E*x proximo Selinũ
ti 3 Vrbi fluuio, Selinuntios extitiſſe, 3
non dubitauerim. gratamur gen-
tilibus noſtris, vno omnibus
die purpuratis, patro-
nis Inſulam com-
mendamus.

Vide Animadu. fol. 77

Ann. Ch. 298 13. Sept.

DE SANCTIS LXXV. MM. MENDENSIBVS

1 SAncti MM. LXXV. ex opido 1 *Mendis*, prope vetus Netú fuere. eorum cædes in Impp. Diocletiani, & *Maximiani* tépora incurrit. nam cum Lucia & Geminianus, vt eorum ac-
2 ta 2 memorant, in *Siciliam*, ope cælestium ad oram *Tauromenitarum* primum delati, (Opidanos Euang. & miraculorum luce collustrãt.)
ad Mendas inde peruenissent, ſtatim conciuere opidanos prædicatione, & miraculis, quibus plerique commoti, chriſtianam fidé amplectebantur: quod vbi cognouit *Apophraſius* Iudex, qui Catanæ commorabatur, rapto ſuorum agmine, iter eo maturauit, vt in Luciam, Geminianumque, & ceteros chriſtianos animaduerteret. ſed illis furorem Iudicis latebra declinantibus, comprehenſi multi fuere, quibus neq; animi fortitudo defuit, nec chriſtiana libertas. nam percunctátem *Apophraſium* de Luciæ, & Geminiani vita, actionibuſque acriter incuſabant, clamitantes non eſſe poteſtatem penes impios, cognoſcendi de chriſtiana pietate; contra fas, chriſtianos inquiri, impieque trucidari, eademque conſtantia nefarios Deos deteſtantes V. & LXX. virorum, feminarumque agmen inclytum, *Apophraſii* iuſſu, ſectus ferro ceruicibus, ad laureas ſempiternas conuolarunt ſtatim atque ſupplicio affecti ſunt, viſus eſt Angelus, qui ſuper eorum ſacra corpora vas funderet odorum plenum. *S*anctiſſimos veró Martyres Idibus 3 Septembris cæſos, 3
ſcriptum reperio. ſed ſceleſtus Iudex *Apophraſius* effuſi innocentium ſanguinis mature ſupplicium luit. dum Catanam reuerteretur, turbatus equus cum nulla ſe proderet cauſſa, ſedentem, exanimemque excuſſit, ac nuſquam inuento corpore, ab iiſdem inferorum furiis, & occiſus, & raptus creditur. (Iudex cælitus plectitur.)
documento aduerſus impietatem, & violantes ſummum Numen, cui ſit gloria in æternum.

Vide Animadu. fol. 77.

† ✠ †

Ann. Ch. 299 16. Sept.

1

CERTAMEN SS MM. LVCIÆ, ET GEMINIANI

Ex pluribus Codicibus M. SS.

2 IMPP. 2 Diocletiano, & Maximiano, in vrbe 3
3 Roma, illuſtris femina Lucia ſex, & triginta annos caſtis in penatibus vixerat. (S. Lucia Romæ genita vidua)
4 filius 4 illi Euprepius, parenti diſſimilis, & Deorum ſuperſtitione infectus, quem Mater trahere ad Chriſtum cupiens,
5 propoſito 5 Diocletiani, & Maximiani edicto, & perſecutione in dies glíſcente aduerſum chriſtianos filii, ait, ecce paratum tempus ad palmam, ecce lux ad vitam data, Dæmonum ſimulacra derelinquamus, qui perdere nos poſſunt, liberare nequaquam poſſunt, Dominum adoremus Ieſum Chriſtum, qui animam, & corpus ſeruare, ac perdere in æternum iuxta poteſt. Euprepius reſpondit, deliramenta loquens, mater. & huc decurſum à te, vt Chriſtum illum contitearis, qui flagellis ſeruorũ more cæſus, & cũ latronibus crucifixus eſt? Lucia dixit, miſer, & ſceleſte, aduerſus Dominum, qui te fecit, obloqui audes? contingat tibi iuxta prophetæ effatum, obſcurentur oculi eorum, ne videant, & dorſum eorum ſemper incurua: verum filius ſuperſtitione amens, & officiorum naturæ oblitus, ad Imperatorem Diocletianum pergit, matremque accuſat, confiteri Chriſtum, Deoſque contumeliis afficere. (Accuſatur à filio)

Audito indice, Diocletianus Luciam corripi, ſiſtique ad tribunal ſuum iubet. adſiſtéti dixit, filius noſter Euprepius index, ac teſtis eſt, Chriſtum te nominaſſe; monitam voluimus, vt Diis ſacrifices, ne pereas. Lucia reſpondit, ſanè veró Euprepius, per quem vobis innotuit, me chriſtianam eſſe, filius veſter eſt: nam filius eſt tenebrarum: Ego autem credo in Dominum meum Ieſum Chriſtum caſtitatis amatorem, cui gratias ago qui nó

dele-

deſouit ancillam ſuam de vitæ libro: in illo
permanens ero, neque à mandatis eius peri-
bo. Imp. Diocletianus dixit, ab hac ſtultitia
ceſſare te oportet, vt propitios habere Deos
poſſis. Lucia reſpondit, ita eſt, vt aſſerui, neq;
vmquam mutabo propoſitum. Quin parata
ſum ad vincula, ad ignem, ad beſtias, ad quæ
uis tormenta, nihil extimeo. Diocletianus ad
ſua libita pertrahere Luciam volens, impe-
rat in carcerem trudi, ciboque interdicit. cũ
fores illa carceris ingrederetur, contremuit
6 locus, quem mox ſuauitas odoris afflauit.
proxima nocte, viſus eſt Luciæ Chriſtus Do-
minus, eamque alloquio ſuo recreauit.

Ad quæuis tormenta pro Chriſto ſe offert.

Quattuor poſt Dies, terræmotu, qui in
regione eadem contigit, Deorum ſimulacra
7 quędam proruere. Sacerdotibus 7 Luciæ
maleficio, id fieri dictitantibus, extimulatus
Imperator Diocletianus, rurſum ad tribunal
ſtatui iubet, incuſatque acriter, malefica, ho
die te male perdam. Lucia reſpondit, tormẽ-
ta tua nihili habeo; in Domino confido: a
propoſito meo numquam remouebor. ira-
tus Imp. Diocletianus dixit, afferte nodoſos
fuſtes: extendite eam, verberate fortiter: ol-
lam æream incendite, ſpoliate, & in illam
dimittite: ibi Lucia ferueſcente oleo, triduũ
fuit, ſed illæſa, nihilque ex igni ſentiens, ac
ſicut lilium redolens ſuauiter enitebat, ca-
nebatque: probaſti me, Deus, igne me exa-
minaſti, ſicut igni excoquitur argentum. tũc
Diocletianus pudore ſuffuſus, in cuſtodiam
8 retrudi Luciam iubet, ferro 8 onuſta cum
eò retraheretur, ædes prætеriję illuſtris viri,
9 cui Geminiano nomen, à quo 9 multa do-
mi ſimulacra habebantur. illac igitur Lucia
pertranſeunte, viſa Geminiano, fœminæ co-
ſtantiam admiranti, columba candida, illius
ſupra caput, è cælo delabi. eique poſtquam
ter in crucis formam deuolaſſet, inceſſit. ad
mirabili ſigno reclusa illi mente, cœlum ſu-
ſpiciens, patentes aulæ cælestis portas, excel
ſumque Dei ſolium videt. ſimul inflamman-
te animum amore Dei, Geminianus ſtatim
pergit ad carcerem, introgreſſuſque, ac Lu-
ciæ pedibus prouolutus, gratiæ matrem ap-
pellat, cognitam Deo demonſtrante, quod
domum ſuam cum præteriret, vidiſſet An-
gelum columbæ ſpecie, erectiſque in cœlum
oculis, cognouiſſet, in quem credere oporte-
ret. precatur, vt chriſtianæ fidei myſteria
edoceat, & Ieſum Chriſtum, in quem ipſa cre
deret, manifeſtum faceret. Lucia dixit, per
10 dies 10 tres ieiuna: Deo curæ eſt, deſtinare
11 qui te 11 purificet, die Dominico.

Conſtantia ſua Geminianum trahit ad fidem.

Cœlum illi patere viſum, & demon. colũbam.

Erat in vrbe Sacerdos quidam Protaſius
nomine, qui credentes in Chriſtum baptiza-
bat. circa medium noctis, angelus, coronam
manu tenens, excitauit, & exſurge, inquit,
12 Protaſi, perge 12 ad carcerem Capitolij, &
Geminianum purifica, qui toto ex corde me
quærit. Euigilans B. Protaſius, auctus lætitia
alacriſque contendit ad carcerem. foribuſ-
que vltro recluſis ingreſſus, ac cæleſti fulgo-
re locum illuminante, inſtructum Geminia-
num, tot rerum gratulatione baptizauit. in-
terea Lucia, & Geminianus in cuſtodia co-
hortabantur inuicem ſe Tyrannorum cru-
ciatus vt fortiter pro Chriſto tolerarẽt. Ter
tio poſt die Imp. Diocletianus Luciam pro-
duci rurſum imperat, cui dixit: quidnam de
ſalute tua cogitaſti? Lucia reſponſum nullũ
dat. Tunc Geminianus Luciam è carcere co-
mitatus, fideque accinctus, vltrò 13 Dio- 13
cletianum increpat, quod impius, cœcuſque,
& à dæmone incitatus in Chriſtum creden-
tes immaniter ſupplicijs affligeret: palam af
firmando, dæmonia eſſe gentium Deos, qui
perdere poſſent, ſed liberare neminem qui-
rent. atque ego cum tui ſimilis eſſem, & ſi-
mulacris perdite deſeruirem, ſpiritualis ma-
tris meæ precibus illuminatus ſum, quam mi
hi Dominus IeſusChriſtus dono dedit. Imp.
Diocletianus, Leonis inſtar fremens, dixit:
cædite eos fuſtibus. cum cæderentur, B. Lu-
ciæ Geminianus dicebat? ne mater, expaue-
ſcas, intelligant dæmonum cultores in Dei
ſeruos tormenta eorum ſagittas paruulorũ
eſſe, ac nihil poſſe. hæc audiens Lucia Deo
gratias egit, dicens, tibi gloria, excelſe Deus,
qui paruulis ſcientiam das recti conſilij. en
iam ſapientes ſunt, qui imprudentes eſſe pu-
tabantur. nunc ergo auxiliare nobis, Domi-
ne Deus cœli, ac terræ, & Angelum tuum
mitte, qui confirmet & dirigat nos.

Luciam, & Gem. mactari fuſtibus iubet Imp.

Tum motu terræ, domus magna ex parte
proruit, Iudice, multiſque Gentilibus lapſu
tectorum oppreſſis, Lucia, & Geminianus in-
columes dimittuntur: diuinaque 14 virtu- 14
te in Siciliam poſtea deportati, apud mõ-
tem 15 Tauromenium depoſiti ſunt. Inde
Angelo eodem duce, in Prætorium Aleſinũ
venientes Eucarpion hoſpitio excepit. filia
vero Eucarpionis duodeuiginti annos à dæ-
monio vexabatur: ſed liberata eſt, ſtatim
atque Lucia, & Geminianus domum paren-
tis ingrediuntur, inclamante dæmonio, quid
incendis 16 me, Lucia Martyr Chriſti? alte- 16
ro die, qui dies erat Iduum Ianuarij, Aleſi-
nio agro profecti, ad fluuium 17 Symæthũ 17
peruenere, ſed hyemis imbribus adeo intu-
muerant aquę, vt tranſmittere flumen nequi-
rent. Deum verò Sancti Martyres precaban-
tur: Domine, qui adfuiſti ſeruo tuo Moyſi,
vt diſrumperet mare rubrum, & populum
tuum a ſeruitute Aegyptiorum eriperet, libe-
ra famulos tuos, & in locum tibi placitum
deducas. ſtatim ſuper aquas tranſmiſere, am
nem perinde pedibus calcantes, ac ſtratos
ſuper lapides incederent. traiecto flumine,
ad oppidum, 18 cui nomen Mendę, peruen 18
tum eſt, qua territorium infeſtis dæmonijs
refertum erat, qui Sanctorum Martyrum
aduentu pulſi, aduenisse iam eorum finem,
palam lamentabantur.

Ceterum Lucia, & Geminiano Deum pre
cantibus, audita eſt vox; eam illis deſtinatam
ſedem, illic conquieſcerent. igitur diuina vo-
ce firmati, eò loci permanſere, miraq; pro-
digia, vt illis mos erat, patrare cœperunt.
Chriſti fidem ſerere, curare ægrotos, illumi-
nare cœcos, dæmones fugare. quibus mira-
culis, plures ex Gentilibus ad Chriſtum con-
uertebantur. Hæc & alia in proximas vrbes
diuulgante fama, audiens 19 Apophraſius 19
Iudex, atrox ãnimi, ab vrbe Catana iter eo

Fidem Ch. prædicant multis cũ mirac., & fructu.

pro-

properat, naſcentem religionem tormentis repreſſurus. illuc vt peruenit, cum Luciam, & Geminianum diu quæſitos non inueniſſet, in ceteros debacchabatur. comprehenſi multi qui fidem Chriſti ſuſceperant, interrogatiq; vna omnes voce impietatem Iudicis accuſabant; quod homo ſceleſtus chriſtianam pietatem aduerſum fas inſectaretur. acri reſpōſo commotus Apophraſius, ſatellitibus ſuis præcepit, vt omnium vitam gladio finirent,
20 *Apophraſ. LXXV. p Chr. occidi iubet.* quinque 20 & ſeptuaginta cum viri, tum mulieres cæſi ſunt; diuinis honoribus fortiſſimos Martyres Deo decorante. nam ſectis eorum ceruicibus, continuò viſus eſt Angelus Domini fundēs ſuper corpora phialam odoramentorum plenam. nec diuina vindicta in Apophraſium impium Iudicem ſera fuit. Ca
21 tanam reuertentem equus, 21 quo vehebatur à dęmonio arreptus exanimem excuſſit: neque vſquam corpus eius inuentum eſt.

Vagata per Prouinciam fama formidandi exitus Apophraſij, rerumque Luciæ, ac Ge
22 miniani, Megaſium 22 excitauit, Paſchaſii patrem Siciliæ conſularis, & Luciæ Syracuſanæ interfectoris. accenſus igitur furiis Iudex Syracuſis celeri itinere digreditur, in Luciā, & Geminianum animaduerſurus. ii vero ſæuitiam, furoremq; hominis infeſti pauentes, latebras quæſiuere. precantes effugium exaudijt Deus, & repentino hiatu montis occultauit. cum æſtus, ſitiſq; triduum deliteſcentes fatigaret, auxit miracula Dei fauor in Martyres. fons è ſaxo diuinitus erumpens, ſiti ve-
23 xatos refecit, ſpecuſq; 23 ac fons ęuo noſtro manent. Verum Lucia laboribus iam,
24 ſenioq; 24 confecta, cui quinq; & ſeptuaginta anni vitæ ſpatium fuerant, Deum vt vitæ finem poneret, hunc in modum preca-
Lucia laborum finem à Deo exorat. batur: Domine Ieſu Chriſte, fili Dei viui, excipe ſpiritum meum in vita hac periclitante meq; ad tutam vitæ æternę ſtationem perdu
25 cas. hæc cum oraſſet, ſpiritum 25 placidè emiſit. ſed Geminianus metu adhuc in ſpelunca cohibitus, triduum corpori pro cuſtodia fuit, incertus quo ſepulchro cōderet, quidve conſilij capiendum pro tempore foret. tertio poſt die, latebra digreſſus, funus matri paraturus, cædis ſuæ præmium tulit. à Megaſij milite ſtatim correptus, abſciſſoq; capite, eamdem in ſpeluncam prouoluitur. 26

Inde tranſiens chriſtiana femina 26 Maxima nomine, è territorio Plintitano, ſuauiſſimum odorem percepit, quo late locus afflabatur, quæ ſitura vnde proueniret, de via declinans, & in ſpecum pertracta recentia SS. MM. corpora reperit. pieque collecta, pretioſa velis ad funus obuoluit. ipſi 27 cœlites, 27
augendo Martyrum decori, iuuere mulieris pietatem. nam manifeſto viſi marmora comportare, quibus Martyrum ſepulchra extrue 28
rentur. mox 28 ſepulchris duobus, Angelorum opera, compoſitis; SS. MM. corpora à 29 *Eccleſiam extruit ſupra corp.*
Maxima ſeorſim cōtecta. Dein 29 ſupra ſepulcra, templum DD. Luciæ, & Geminiano à Maxima eadem, prædiuite femina, in collis vertice ædificatum eſt, quod illud eſſe, vetus fama tradit, quod in ſummo colle dirutū iacet, integra adhuc apſide. iuxtaq; fons, multis gradibus ſubterraneus, qui SS. MM. precibus diuinitus è ſaxo fluxit, cuius aqua multi ægroti ſanantur. contra veterem eccleſiam, *Multos poſt annos iſtum Rogerius comes ædem incohat.*
Rogerius Pius Comes, pulſis Sarracenis, populorum ſtudiis, tot annorū Tyrannide nondum intermortuis in eum locum, quo Lucia ac Geminianus martyrium expleuerant, ędē magnificam, eorumdem nomini ſtruere cœpit. mors obſtitit, quo minus abſolueret; quæ anno ſequente optimo Principi accidit. ſed inchoatum a Rogerio templum, Tancredus Guillelmi Comitis filius perfecit, ac dote inſtruxit. Guillelmus vero Syracuſarum Epiſcopus anno Domini CIↃCIII. dedicauit, agitur dies natalis SS. MM. Luciæ, & Geminiani 16. Kal. Octobris, ad laudem Domini Noſtri Ieſu Chriſti viuentis in ſęcula ſæculorum. Amen.

Vide Animaduerſ. fol. 78.

Ann. Ch. 303 21. Febr.

DE SS. CLAVDIO, SABINO, MAXIMO, ALIISQVE LXXIX. MM.

IMPP. Diocletiano, & Maximiano, atrox in Sicilia cædes facta eſt Chriſti Confeſſorum: tanta Præſidētium, perſcrutantium, torquentium ſæuitia, tāto chriſtianorum ardore, vt hi turmatim pietatis cauſſa mori cuperent, illi impie trucidarēt. præ ceteris eluxit fortitudo 1 ani-
1 mi SS. MM. LXXIX. qui multis, diuerſiſq; tormentis dilacerati, cum pari conſtantia ſimulacrorum cultū repudiarent, qua Ieſum Chriſtum conterrentur, præmium conſtantis confeſſionis, cæleſtes coronas tulere, ad 9. kalen. Martias. ex hoc cœtu, ſed extra eum numerū tres ad exemplum præcipui commemorātur Claudius, Sabinus 2 & Maximus. ceterorum 2
nomina, amiſſis monumentis, intercidere. digna æternitate nomina, quæ non terreſtri, fragilique hoc noſtro, ſed aere ęterno, quo fuſum eſt cœlum, micantes inter ſtellas, inſcripta ſint.

Vide Animaduerſ. fol. 82.

1 Ann. Ch. 303 12. Aug.

1

ACTA CONSVLARIA
SANCTI EVPLII
DIACONI MART.
Ex M.S.Codice Vaticano.

2 Eupliusad Prætorem adducitur DIOCLETIANO 1 octies, & Maximiano ſepties Cō ſulibus, pridie Idus Aug. in Catanenſium ciuitate,
3 cum 3 eſſet extra velum
4 ſecretarij Euplius 4 Dia-
5 conus (qui ab 5 exploratoribus legere Euangelia, & docere chriſtianos deprehenſus ab illis tentus eſt,& perductus cum libro) proclamauit, dicens, chriſtianus ſum, & pro Chriſti nomine mori deſidero. audiens hæc Caluiſianus 6 Conſularis dixit,ingrediatur,
6 qui clamauit;& cum ingreſſus fuiſſet Euplius ſecretarium Iudicis,Euangelia portans,vnus 7 ex amicis Caluiſiani, nomine Maximus,
7 dixit,non decet 8 tales chartas eum tene-
8 re,contra regalem præceptionem. Caluiſianus Conſularis dixit ad Euplium, vnde hæc ſunt?de domo tua exierunt?Euplius reſpondit,non habeo domum,hoc & Dominus me' Ieſus Chriſtus nouit: Caluiſianus Conſularis dixit,tu ea huc deportaſti?Euplius dixit, per me ea huc deportaui, ſicuti & ipſe vides, inuenerunt me cum illis Caluiſianus dixit,lege ea. Euplius aperiens legit, Beati, qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam,quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum, & alio loco, Qui vult venire poſt me,tollat crucem ſuam,& ſequatur me.cum hæc,& alia legeret, Caluiſianus Conſularis dixit, hoc quid vult eſſe?Euplius dixit,lex Domini mei,quæ mihi tradita eſt. Caluiſianus Conſularis dixit, a quo?Euplius reſpondit,à Ieſu Chriſto, Filio Dei viui. Caluiſianus Conſularis interlocutus dixit: quoniam innotuit eius confeſſio, interrogetur ſub tormentis, tradatur tortoribus, & cum traditus eſſet,cœptā eſt ſecūda cognitio per queſtionem.

Diocletiano octies,& Maximiano ſepties Conſſ.pridie Idus Aug.Caluiſianus Conſularis dixit ad Euplium poſitum in tormentis, quæ per tuam confeſſionem hodie dixiſti, quid dicis modo de eis?Euplius libera manu ſignans ſibi frontem, dixit, quæ tunc dixi,
Signo Cr. munit ſe ad queſt. & nunc ea confiteor, me eſſe chriſtianum, & diuinas ſcripturas legere. Caluiſianus dixit, quare apud te habuiſti, & non tradidiſti has lectiones, quas Imperatores vetuerunt?reſpōdit Euplius,quia chriſtianus ſum,& tradere non licebat,magiſque expedit mori, quam tradere.in his vita æterna eſt:qui tradit, vitā æternam perdit,vt eam non perdam,vitam meam do.Caluiſianus interlocutus dixit; Euplius,qui ſecundum edictum Principum non tradidit ſcripturas,ſed legit populo,torqueatur. Cum torqueretur, dixit Euplius, gratias tibi,Chriſte,me cuſtodi, qui propter te hæc patior.dixit Caluiſianus Conſularis:deſiſte Eupli,ab inſania hac:Deos adora, & liberaberis. Euplius dixit, adoro Chriſtum, deteſtor Dæmonia:fac quod vis,Chriſtianus ſum. In tormē-tis animo excelſior & propter.
hæc diu optaui;fac quod vis,adde alia, chriſtianus ſum. poſtquam diu tortus eſſet, iuſſi ſunt ceſſare carnifices, & dixit Caluiſianus, miſer,adora Deos,Martem 9 cole,Apollinem,& Æſculapium.dixit Euplius,Patrem, Filium,& Spiritum Sanctum adoro,Sanctam Trinitatem adoro,præter quā non eſt Deus. pereant Dij, qui non fecerunt cœlum,& terram,& quæ in eis ſunt; chriſtianus ſum. Caluiſianus Præfectus dixit,ſacrifica, ſi uis liberari. Euplius dixit, ſacrifico modo Chriſto Deo me ipſum: quid vltra faciam, non habeo.fruſtra conaris, chriſtianus ſum. Caluiſianus præcepit,iterum torqueri acrius.cumque torqueretur, dixit Euplius, gratias tibi Chriſte,ſuccurre Chriſte: propter te hæc patior,Chriſte. & dixit ſæpius, & deficientibus viribus,dicebat labijs tantum, abſque voce, hæc,vel alia. Caluiſianus 10 intra velum
interius ingrediens ſententiam dictauit: & 10
foras egreſſus, afferens 11 tabellam, legit.
in Eupliū 12 chriſtianum, edicta Principū 11
contemnentem, Deos blaſphemantem, nec 12
reſipiſcentem,gladio animaduerti iubeo; ducite eum.Tunc 13 appenſum eſt ad collum
eius Euangelium,cum quo apprehenſus fuerat,proclamante 14 hæc præcone: Euplius 13
15 chriſtianus inimicus Deorum, & Impe- 14
ratorum.Euplius 16 dicebat ſemper lætus: 15 16
gratias Chriſto Deo: & cum ad locum perductus eſſet, genuflexus 17 prolixius orauit: & iterum gratias agens, præbuit iugulum, & à carnifice decollatus eſt.ſublatum 18 eſt poſtea corpus eius a chriſtianis,& conditum aromatibus, ſepultum eſt.

17 Perfuſus lætitia moritur.

18

✠

Vide Animadu. fol. 83.

MARTYRIVM
S. EVPLII MARTYRIS
Ex MS. Græco Cod. Monaſterij S. Saluatoris latine redditum.

DIOCLETIANO, & Maximiano imperantibus, is idololatriæ fu-
ror exarſit, vt omnes per re-
giones, & Inſu-
las Idola denuo omnia erigeré-
2 tur. hinc 2 Pen-
tagorum quem-
Imp. edicta in christianos mittunt. dam in fines Prouinciæ Siculę Imperatores
miſere cum mandatis, vt in quo, nondum
animaduerſum eſset, omnino delerentur.
Imperatorum legatus Catanam primum ve
nit; ingredienti vrbem, quod erat ſolemne
Græcis, ciuitas obuiam proceſſit, vt Caluiſia
3 no placuit, qui ſtatim ponì 3 in Achilleo
tribunal ſuum iubet, eoque populum conuo-
cari per præconem. illic vnà cum conſediſſet
aſtante populo, omneſne Pentagorus di-
xit, Deos noſtros colunt? cui Caluiſianus, ſa-
ne omnes, quos pietas tua videt. tum Penta-
gorus, cum populum dimitti imperaſset,
Caluiſiano aperit; quæ ab Imperatoribus
mandata perferret de cæde christianorum,
4 traditiſque 4 edictis, vt ea Caluiſianus ex-
ſequeretur, ad alias ipſe ciuitates digreſsus,
5 Agrigentum 5 meditatus feſtinabat. Calui-
ſianus igitur cum dæmonum facibus, tum li-
teris Imperatorum inflammatus, præcipit
apparitoribus ciuitatem, ſubiectamq; regio-
nem diligenter perſcrutentur. & ſi quem
Chriſti cultorem reperiant, adducant illicò
ad ſe, quiſquis fuiſset, cumulatam annonam
honoreſque præ ceteris conſecuturum.
6 Continuò adſiſtentium quiſquam Calui-
7 ſiano Præſidi dixit, Domine, 6 hoſpes qui-
dam hic, cui nomen Euplus: is 7 libellum
habet ſecum, quo multos in fraudem induit,
conteſtans, magnum eſse christianorū Deū.
audito Caluiſianus plurimum commotus,
properato hominem vinctum adduci coram
8 iubet: ſimul ſatellites ciuitatem percurrunt,
Euplus cō prehendi iuſſus repertumque 8 in cellula B. Euplum, Dei
Euangelia docētem, aggreſſi, vinctum ad tri
bunal Præſidis ocyus trahunt. impius autem
9 Caluiſianus à dæmone actus B. Eupli 9 ma-
nus, pedeſq; vinculis ad genua implicās, tu nè
inquit, es fraudator Deorum, & Imperatorū
10 contemptor? & quid 10 illud eſt, quod in
manu tenebas? Euplus dixit. lex, & teſtamen-
tum Domini mei Ieſu Chriſti, quod iens cu-
bitum, ſurgenſque è ſtrato identidem reuol-
uo. Caluiſianus dixit; immola Dijs. & Euplus
qui nam ſunt iſti Dij tui, quibus immolem?
Caluiſianus, Ioui, 11 inquit, Aeſculapio, 11
Dianæ, & Galino. tum Euplus dixit, vere in
his cæcus es, quod Ieſum Chriſtum Dominū
noſtrum ignoras, qui cœlum, & terram con-
didit, hominemque è luto compoſuit, qui
chriſtianos immortalitatis veſte nos induit,
venerabili, prægloriosō, ſanctiſſimo, præful-
gente, & incutiente terrorem baptiſmate.
Caluiſianus dixit, nondum tormenta ingreſ-
ſus, tyrannice adeo loqueris? Euplus vero di-
xit, tormenta tua coronæ meę ſunt; tibi vero
tenebrę, & perditio. quibus auditis nequiſſi- ad palum
mus Caluiſianus, furore ſuccenſus a Diabolo defixus, di-
parente ſuo, defigi palum iubet, Euplumque laniatur
ex eo appendi, manus 12 item è ferro con- 12
fici, uſque carnes eius ſedulo dilaniari. B. Eu
plus cœlum ſuſpiciens, Domine Ieſu Chriſte
dixit, ſi tu laniari carnes meas, & nudum,
cruentumque ſiſtere ad nefarium tribunal vo-
lunt, indue me carne immortalitatis, neque
tormenta, quæ parant aduerſum me præua-
leſcant. tunc audita eſt è cœlo vox: conde
Euple, & forti animo eſto. nam vera illa ve-
ſtis præparata iam tibi eſt. exinde 13 Cal- 13
uiſianus Conſularis dixit, quod ſi iam velis
deſiſtere à nugis iſtis tuis, agedum 14 acce- 14
de, & ſacrifica Dijs. ita enim non modica
præmia adſequere ab inuictis Imperatori-
bus, eriſque amicus noſter. Euplus dixit, vel
ex hoc agnoſce teipſum, perditiſſime homo,
& opera tua Diaboli eſſe, quod venerari
15 me Idola præ auro, & argento ſuades. 15
Caluiſianus Tyrannus furore percitus, mal- tibię, ma-
leos ferreos confici præcepit, iiſque B. Eupli xillæque ei
cum tibias colliſi, tum maxillas contundi. contunduntur.
Euplus dixit, fatue, & amens, quid his excru
cias me tormentis? alijs, ſi potes, excrucia.
Statim autem Caluiſianus Præſes vinciri
B. Euplum iuſſit, colloque eius ſacrum Chri-
ſti Euangelium alligari, eoque derdiculo in
carcerem abire. cuius 16 fores, poſt Eupli 16
ingreſſum obſignari annulo ſuo mandauit,
inſuper excubare milites ad cuſtodiam. Iam
dies, noctesque ſeptem B. Euplus in carcere
tranſegerat, cum ſiti confectus, ſublatis in
cœlum manibus, ſic orabat: Dominator Ie-
ſu Chriſte, fili Dei, & verus Deus noſter, qui
nulli animantium eſcam negas, qui Hebræo-
rum ſatiaſti ſitim, aquis è ſaxo, per Moyſen
famulum tuum miraculo expreſſis; qui San-
ſoni fontem in demortua maxilla, quam for-
te arripuerat, aperuiſti, qui nos lætificas, in-

duiſque pretioſo baptiſmate; qui fluentum Iordaneum, & immortalis vitæ lauacrum hoſtem conterens, ſcaturire præſtas: Domine Ieſu Chriſte, vel nunc iube fontem aquæ viuæ, qua ſatier, hic prorumpere, vt cognoſcant omnes, alium præter te, Deum non eſſe. finita prece, ſub carcerem repente fons erupit. ille vero Deo gratias agere, conſubſtantialemque, ac viuificam Trinitatem laudare non deſiſtebat. ſimul ineffabilem Dei erga homines caritatem, ſumma animi iucunditate celebrabat.

Fons ad eius preces in carcere erumpit.

17 Septimo exinde die, rurſum impius 17 Caluiſianus B. Euplum ſiſti vinctum ad Tribunal ſuum imperat. neque id ſegniter à ſatellitibus præſtitum eſt. quibus fores carceris aperientibus, de improuiſo exundans aqua viſa eſt. quæ, vt B. Euplus quaſi manu increpuit, ſtatim inaruit. apparitores verò, cum quod geſtum erat, vidiſſent, inuicem dicebant, magnus eſt huiuſce viri Deus. dein B. Euplum è cuſtodia ad Præſidem Caluiſianum adducunt, qui contuitus vultum eius, vel nunc, dixit, immola Dijs noſtris, priuſquam gladio conficiare. at Euplus, exlex, dixit, vecors, miniſter Diaboli, qui in eodem throno præſides, quinam, deſerta luce dieit in tenebris graditur? Caluiſianus dicto turbatus, præcipit apparitoribus, vincirent Euplum, vncisque ferreis aures eius lacerarent: cum reduceretur ad Tribunal, vniuerſus populus, quaſi ad celebre ſpectaculum, eo conuenit. nequiſſimus autem Caluiſianus medio diei 18 ſellam ſuam iuxta carcerem locarat. vbi cum ſediſſet, Sanctiſſimum Euplũ capite plecti iubet. ſed B. Euplus Caluiſianũ rogans, vt ad orandum ſibi tempus concederetur, aperto ſacroſancto Euangelio, mirabilia Domini Noſtri Ieſu Chriſti myſteria enunciare cœpit. quo factum eſt, vt per ipſum plurimi de plebe fidem receperint. dein intentus in preces, vocem hanc è cœlo audiuit: bono, Euple, animo eſto. Beatus es. veni, & cũ ijs, qui in vita complaciti mihi ſunt, requieſce. qua accepta voce, gladio percuſſus eſt. pretioſas 19 eius reliquias dilecti 20 Chriſto monachi quidam honeſto loco poſuere; vbi frequentes morborum curationes eius beneficio præſtantur. Beatiſſimus Euplus martyrium laudabili confeſſione conſummauit. Pridie 21 Idus Auguſti. Impp. impiis Diocletiano, & Maximiano, regnante vero in nobis Domino Ieſu Chriſto, cui ſit gloria in ſecula ſeculorum.

18

In eum gladio animaduertitur.

honeſtiſſime condit.

16 20

1

Vide Animadu. fol. 85.

MIRACVLA DVO
SANCTI EVPLII
IN VRBE NEAPOLI
Ex MS. Codice.

1 VAgabatur 1 vndique S. Euplij multis teſtificata miraculis liberalitas. Ioanne, 2 vrbis Nea-
2 politanæ Conſule, mulier, quæ correptas elephantiaſi manus mouere vix poterat, eius 3 ad
3 ædem ſupplex acceſſit. hæc multos dies obnixe ſe Martyri commendans, vt facilem ſibi ad Deum aditus impetraret, neque à templo vmquam diſcedebat & magnam interim cõſequendæ valetudinis in ſpem veniebat. Tibi identidem, inquiebat, Sancte Dei, me ipſa commendo. tu quamuis indignam adiuua. quandoque non pauci diuerſis, qua morborum calamitatibus, qua Dæmonum oppreſſi, atq; afflicti tyrannide, eum inuocarent, reuelari ſe ſenſerunt. cum ego miſera ne fruſtra compellem, ſed compos voti, atque vinculis his extricata referre Deo tuo gratias, per te valeã. In crea manus, quas faſcijs atque ad pectus alligatas gerebat, cum ſubleuare in auium cõtenderet, vt precantis mos erat, cum incredibili præſentium omnium admiratione, ac ſtupore, excipiebatur acerrime à Diabolo, ne id videlicet auderet. Quamobrem vniuerſi cum gemitu Sancte, inquiunt, Eupli leuita ſerue Dei, medice clementiſſime, licet abſens huic tamen miſerrimæ ancillæ tuæ præſens adeſto. quique omnibus præſtas auxilium, hanc ne deſertã habeas. Et mulier acerrimis veſani ſpiritus agitata ſtimulis, inclamabat, ſubſidium à ſancto viro expoſcens, neque fas eſſe vociferans, reliquis omnibus incolumi valetudine ab eo templo recedentibus, ſe ſolam derelictam, ac depoſitam ibidem iacere. igitur nocte Dominicum diem præcunte, ſenſit ſibi ea tempeſtate, qua ſollemni cõuentu recitari ad matutinas horas pſalmi ſolent, adeſſe Sanctum, & apprehenſis eius manibus ſic affari. Eia, mulier, manum exere, & Chriſti ſignum fronti imprime. excitatur illa ſomno, & pauore ſimul, & lætitia cumulata, faciles manus ad cœlum ſuſtollens; Domine, inquit, Omnipotens, magne, & mira-

Elephantiaca curatur.

bilis

bilis, qui es glorioſus in ſanctis tuis, faciens in cœlo, & in terra mirabilia. claro deinde die, Sacerdos eius templi æditunus mulierem eam intuitus, ſic aggreditur: hilaris, vt video, es mulier amiſſam credo valetudinem recuperaſti: & illa, quippe, Domine mi, à Domino, ac ſeruatore adiuta. Quæſita rationem facti, ita rem ordine diſtinxit, vt explicaret, apparuiſſe ſibi adoleſcentem aſpectu pulchro, tum apprendiſſe palmas, & vt elata dextra frontem ſignaret, iuſſiſſe. hic inueſtiganti curioſius viro de habitu, ac veſtitu ado-
4 leſcentis, reſpondit: laxis indutum veſtimentis, & orario ad collum propenſo. His ille ſignis deprehendit, Euplium Leuitam fuiſſe, qui ex tam graui morbo laboranti feminę liberaliſſime ſuccurrerit, & poſthac, inquit, quia gratam eſſe expedit, ne deterius aliquid accidat, repudiato ſeculo curatori Deo ſtude, ſi ſapis mulier. & illa cum ſe tam eximij memorem fore beneficij, neque vlla ſe labe criminis fœdaturam recepiſſet, gratijs Deo, atque Sancto Euplio peractis valens, atque hilaris ad ſuos redijt. ceteri qui de tam graui morbo ereptam, atque integram videbant, facere non poterant, quin ſummis Deum Optimum Maximum laudibus exciperent, & celebrarent; qui tantas res, & tam admirabiles per Sanctos ſuos efficeret.

Energum. liberatur.

Neque ſilentio eſt prætereundum, quod mulieri, cui nomen Faſanæ erat, ab teterrimo ſpiritu vexatæ, contigit. hęc ex Villa noua pago exorta fuerat, tranſuecta imprudens Neapolim, per eius vrbis publicas vias vltro citroque lymphata vagabatur, non ſine eorũ formidine, ac pauore, qui ſpumantem eam, ſeque acerrime diuerberantem, quò Diabolus præcipitem ageret, ferri viderent. Itaque exceptam pij quidam, ac religioſi viri deducunt ad Sancti Euplij ædem. ſed videlicet obſeratis foribus, aditu intercludebantur; neque vllus ianitor. agitare illi animo de ea demittenda per tegulas, aut feneſtras. ſed deliberantes, fuit, qui de forium clauibus ſeniori Sacerdoti concreditis, edoceret. ergo introductam cœperunt cum Sacerdote, qui recens aduenerat, Deo, atq; Euplio magnopere commendare. ſed cum eius eccleſiæ cuſtos abeſſet ex vrbe, in eum tamen diem expectaretur, confecta oratione, quiſque ſe ſuã in domum recepit. Femina intra ædem ſola eſt reuinctis manibus, ac pedibus relicta. Paulo poſt ingreſſus in templum presbyter quidam furioſæ illi cœpit vehementi oratione inſtare. hunc vero proſtrata humi, cum ad eius ſe pedes mugitu horrendo peruolueret, atrociter momordit, inflictoque vulnere, abire de ſuo conſpectu coegit. Alter & Sacerdos, & monachus, eiuſdem viſendæ gratia, ad S. Euplij perrexit, ingreſſuſque; Faſana, inquit ſanet te *D*ominus Ieſus Chriſtus. at illa toruo intuitu, ac terribili voce: Ablaute vecors: quando videre te volui, tu venire ad me noluiſti, nunc aſpicere te minime poſſum. Impie, inquit *S*acerdos, obmuteſce, peſtifer; deſine iam per os plaſmatis Dei talia profari. & ſimul inſtantiſſimis precibus obſecrabat, vt qui ſuo nutu, ac voluntate moderaretur omnia, eius miſereretur, quæ per beatiſſimi Leuitæ, ac Martyris Euplij merita miſericordiam expectaret, nec dedignaretur, potentiæ ſuæ, clementiæque flumina in eam deriuare tantiſper, qui largiſſima alijs fluenta diuiſerit. poſtremo iniquum videri aiebat, triũphare de chriſtiana ancilla ſua Tyrannum, atque hoſtem communem, quam arctiſſimis oneratam vinculis iam diu affligeret: in orãtem mulier facere impetum vehementiſſime conabatur, ſed furorem illum virgis, ac flagellis Sacerdos perfringebat, & inter verberandum hi: obſidentem ſpiritum adurgebat: exi ab ea, Satan, quia imperat tibi Chriſtus, qui de Genezarena muliere tuos collegas in porcorum gregem expulit: quique te in abyſſo miſerum relegabit. Quid plura? mẽſis erat nec execrationibus vllis eijci truculenta illa furia, nec coerceri flagris, nec vinculis, nec obſecrationibus ad *D*eum fuſis, ſedari poſſe eius furor videbatur: cum ecce tibi de media nocte, iuuenis illuſtri aſpectu, atque ore fragantiſſimis odore veſtibus, conuerſus ad mulierem, contenta, ac ſublimi voce, ſurge, inquit, Faſana, ſurge, tibi, te eſſe ſanam, dico. ſtetit illa continuo, iuuenemque eſt demiſſe venerata. clamabat interea, & obſeſſam increpabat *D*æmon, cur tandem ad *E*upliũ veniſti? en ille abs te me diuellit, ac deijcit. At enimvero ſi tui inuadendi ſe ſe dabit occaſio, ne ego, ſi te dimiſero, ſtultus ſim. Hanc audaciam ſic Sanctus retudit: obmuteſce, neque talia vnquam aude: nunc abi, Dominus Ieſus Chriſtus te in imam abyſſum relegat. mulier confeſtim ſalua facta eſt, & gratijs Deo, ac D. Euplio peractis, nonnullo et iã donario ad beneficij memoriam relicto, reliquum vitæ tempus incolumis tranſegit, magnificans Deum, ac liberatorem ſuum Chriſtum Ieſum, qui viuit, ac regnat.

Vide Animadu. fol. 86.

IN S. EVPLIVM M.

HYMNVS

S. IOSEPHI SICVLI

Ex Græco verſus.

Ode 1.

TEMONE crucis, proſpera nauigatione vſus, portum vitæ ingreſſus es, vbi iucunde degens, ſeda mei cordis, ò glorioſe, tumultuoſam æſtuationem, vt ſereno animo tuam celebrem memoriam.

Tamquam lucidiſſima ſtella, virtutum fulgoribus, fideles illuſtrans, ò ſapiens Euple, in venerando eccleſiæ firmamento apparuiſti, & virtute ſpiritus, tenebras *D*æmonum diſpuliſti.

Corroboratus, ò ſapiens poteſtate diuina, Deum de Deo genitum, intrepida mente prædicaſti, ſponte crucis pœnam ſubeuntem ò glorioſe, & mortem morte deſtruentem.

Omne os in tuam vertatur laudem, ò diuine, quia omnes qui tuos ſermones obſequenter amplectebantur, diuinis doctrinis de ore inimici rapuiſti, ò generoſiſſime Chriſti pugil.

Deiparæ.

VEntrem tuum, lucis baiulum, tremendo deſcenſu Chriſtus illuminans, ò pura Virgo tanquam ſol hominibus apparuit, obſcuriſſimus, quas Deorum multitudo obfuderat, tenebras diſſoluens, & fines orbis terrarum illuminans.

Ode 2.

Deeſt.

Ode 3.

TAmquam agnus te ipſum tradidiſti pro Chriſto, volens libenter immolari, qui pro te ſponte pauper fieri voluit, & immolari, ò beatiſſime Euple.

Vt victima immaculata, fragrantiſſima hoſtia, & oblatio perfecta, *D*eo oblatus es, ò beate, iucunde canens, Sanctus es, Domine.

Confirmatus Euangelicis legibus, ò diuine, inter iniquos ſteriſti, publice clamans, adſum, te quærentibus, eorumque impietatem redarguens

Deiparæ.

DEus in medio tui tabernaculum ſuum ponens, nequaquam virginitatis tuæ clauſtra perfregit, o Virgo, quem perpetuo deprecare, vt omnes, qui te laudant, confirmet.

Chriſti leges manibus circumferens, in ſtadio adſtitiſti, clamans inimicis, ſponte adſum, fortiſſime pugnaturus, vnde demiſſo alacriter collo, aciem gladii recepiſti, curſũ tuum perficiens.

Ode 4.

VEriſſime præbuiſti te viuum Sanctiſſimæ Trinitatis templum, & Idolorum templa, ò Euple, armis fidei ſolo æquaſti.

Diuina pulchritudine illectus, ò Euple, verbera, labores, immenſaque tormenta, atque enſes deſpexiſti, & lętus certaſti.

Perſecutoris ſuperbum cor, ò diuine Martyr, ſtratus ſtrauiſti, & ad eum, qui mortales exaltat aſcendiſti.

Amore *D*omini flagrans, ò Martyr, omnes, qui à vera aberrabant via pariter inflammaſti, & ad martyrium alacriter proceſſiſti.

Deiparæ.

DEprecantur te, ò Virgo, diuites plebis tuæ, quæ genuiſti Chriſtum, Deum noſtrum, qui vniuerſos ſuis diuinis ditat illuſtrationibus.

Ode 5.

DIuino prorſus numine afflatus, & fortitudine munitus tamquam leo, ò optime, ad ſtadium confidenter accurriſti, impietatem fugans.

Triſtitiæ expertem vitam, tibi, pro ipſo mortem acerbam ſubeunti, largitur Redemptor, ò glorioſe victor, & fortiter dimicantẽ choris Martyrum te adiungit.

Parato animo collum tuum inclinaſti, & abſciſſo capite Chriſto clarius vnitus es, ò

Sa-

Sancte, diuinitate fruens.

Deiparę.

VEre Angelis ſuperior es, ò mater, eadē & Virgo, quia ſuperintellectualem Angelorum creatorem peperiſti, qui Sanctos Martyres glorificat.

Ode 6.

STillans ſanguine, adſtitiſti certaminis tui præſidi, ò generoſiſſime Euple, diuina ſapientia prædite, & ab ipſo victoriæ coronas lætus accepiſti.

Conſtanter ante Tribunal, leges Domini tui vlnis tenens, ſtetiſti, ò Sancte Euple, & palam iniquos audacter redarguens.

Multitudinem tormentorum non es veritus, nec gladium horruiſti: veritatem tu ante tribunalia iudicum religioſe prędicaſti, & mendacium peremiſti.

Deiparę

O Miraculum inauditum? quomodo paris cum virum non cognoueris? quomodo vere lactas ò Virgo, eadem & mater, largitorem lactis, & omnis creaturæ altorē

Ode 7.

SAnguis tuus in terram guttatim decidens ò feliciſſime, rogum erroris extinxit, Eccleſiam vero Chriſti, pie te celebrantem, abundantiſſime irrigauit.

Magnanima prudentia, & immobili conſilio errorem labefactaſti, patronoſque mendacij veriſſimis doctrinis, ò ſapientiſſime Euple, conuiciſti.

O Beate Euple, Chriſti Martyr, tibi paradiſi ianua aperta eſt, vidit enim diuina paſſione, & victrici corona cohoneſtatum.

Animam diuino igne perpurgatam habens, ignem extinxiſti infidelitatis, clamans benedictus es, Domine, Deus patrum noſtrorum.

Deiparę

VT fornax Perſica, ò immaculatiſſima, tuum diuinum gremium figuraret, incombuſtos ſeruat iuuenes, clamantes, benedictus es, Domine Deus.

Ode 8.

AEgritudines varias curādi, & malignos ſpiritus expellendi vim habent tuæ reliquiæ, quas circumdantes, clamamus; omnia opera benedicite, laudate Dominum.

Propter te gaudet fidelis populus, quia apud Chriſtum te mediatorem poſſidet, & interceſſorem feruentiſſimum, & patronum, ò beate Leuita Euple, Sanctorum Angelorū ſodalis.

O viri congregati, haurite de ſepulchro Martyris conuenientem ægritudinum medicinam, & ex fide clamate; omnia opera benedicite, laudate Dominum.

Deiparæ

SPecioſa facta es ò Virgo immaculatiſſima, ſuper omnem Angelorum decorem. factorem enim hominum, & Angelorum peperiſti, cui concinimus; benedicite opera Domini Domino.

Ode 9.

VEre dignus inuentus, ò beatiſſime, vt videas ea, quæ diu deſideraſti, tamquam qui deſiderabilium ſummum tui deſiderij terminum, comprehenderis, rectè à deſiderio ceſſas, ò Euple Leuita digniſſime.

Manu tua, ò beate, tenens crucem, tamquā ſceptrum, purpura autem, quam ſacro ſanguine tuo tinxiſti, indutus, Chriſto Regi præbes nunc, ò Euple, Martyrum trophæum.

Hodie Catana, veneranda Metropolis, feſtum agit, quia te patronum ſuum poſſidet, celebratque vna cum omnibus prouincijs, præfecturis, & ciuitatibus, tuum diuinum certamen, quam tuis interceſſionibus protegis.

Vere ſtella lucidiſſima fuiſti, & iuxta lucē diuinam habitans, ò Martyr, diuinæ beatitudinis participatione, Deo ſimilis effectus; & modo, ò beate, illuſtre tuum certamen celebrantes illuminans.

Deiparæ

FVlgoribus luminis tui, ò Sponſa Dei, animam meam in te illumina, iacentem in profundo perditionis ſuſcita, inimicos cor meum aſſidue tribulantes, & ad paſſiones me impellentes, confundens.

In omne æuum Omnipotenti Deo adſidens radijs reſplendens, ò victor, memor eſto celebrantium tuam illuſtrem memoriam, teque ò Sancte Martyr, Euple, tamquam miniſtrum Sacramentorum Chriſti venerantium.

HYM.

HYMNVS II.

IN S. MARTYREM EVPLIVM

Ex Greco verſus.

CHRISTI initiatus myſterijs rerum diuinarum curator nuncuparis ſapiens Euple; Diaconus, diuini ſpiritus micuiſti fulgoribus, erroremque omnem Gentilitatis perfecte obſcuraſti, & fidelium corda diuinitus illuminaſti, quare certamine inito, deuictoque ſerpente, hoſtia acceptabili oblatus es conditori tuo, ideo clamamus tibi, Chriſtum Deum precare. &c.

Celeberrime Euple, Chriſti cruce, animæ obſeptis ſenſibus aduerſarium tuum ſpontanea mente fortiter adijſti; illoque palam in fugam verſo, cum vniuerſorum Rege ſimul regnas in æternum cum illo exſultans.

Celeberrime Euple infeſti hoſtis conatus viriliter diſiecisti, ſtrenuo conflictu tuo cum illo colluctans, & Chriſto conditori tuo, vniuerſorum Regi, hoſtia munda, & acceptabilis conſecratus nunc es in æternum, Martyr exſultans.

Venerande Euple, Chriſtum adeptus adiutoré, materialia côtempſiſti; corpus propter ipſum perſequenti, Martyr, in flagella tradens, pugnans ad ſanguinem vſque reſtitiſti, quapropter victoriæ te ornauit corona Dominus, & Saluator.

Certaminis pelagus bene transfretaſti, Spiritus Sácti auris feliciter nauigans, ò beate, & tranquilliſſimo Regni Dei portui appulſus es, in quo laborum tuorum copioſa præmia recepiſti, atque orbis Domino, ſimul cú Angelis coronatus adſtas, ò beate.

Mirandus Euplus, myſteriorum Domini miniſter cum eſſet, velut agnus innocens, & fragrantiſſima hoſtia, plane beatus, vereque diuinum effectus ſacrificium, in holocauſtum oblatus eſt. hunc igitur, Sancti Martyris ſtudioſi prædicemus, beatum ſacrum eius certamen religioſe hodie celebrantes.

Occidentis luminare, Euple, & Catanenſiú gloria, & orbis fulgentiſſima fax, vehementer Dominum pro nobis precare, vt liberemur à tribulationibus, omnique ira, & hoſtiú damno, atque è graui Gentium, Martyr, violentia; omnemque, tuam celebrantium memoriam, extingue, quæſumus triſtitiam, ò glorioſe.

Auguſtam tui piè celebrantes memoriam ſerua, celeberrime Euple, patriam tuam protege, defende, cuſtodi. in te enim gloriamur, teque obteſtamur, ora, quæſumus pro grege tuo, à Gentium incurſu glorioſam tui memoriam cum ſtudio celebrantes libera, celeberrime Martyr.

Inoccidium tu, Chriſte, lumen, ſapientia, & verbum, & ſcientiæ donator, gratiam mihi ad Sanctum Martyrem Euplum hymnis cantandum impertire.

Ineffabilium Dei myſteriorum miniſter effectus, ad athleticos ſudores animoſe ductus es, erroriſque ac ſeditionis inſtantem contentionem, certamenque viciſti, ò beate Euple.

Certaminibus pro Chriſto ſuſceptis, magnam cum Deo gratiam iniuiſti. nobis, tui memoriam celebrantibus, peccatorum expoſce remiſſionem.

Deum in vtero carne veſtiens, qui me paſſionibus deprauatum renouat, duplici conſtantem ſubſtantia, perfectum Deum paris, & hominem, ò caſtiſſima.

Splendeſcens, velut ſtella matutina, ex occidentalibus plagis ortus es, diuinitus radiás, præclaris facinoribus tuis Siciliam illuſtras, omnemque idolorum caliginem obſcuraſti.

In certaminis arenam deuolaſti, impioſq; nil veritus, gaudens exclamaſti, chriſtianus ſum, ac Græcorum religionis turpe, deiectúque dogma abominor.

Furiato, crudelique Proconſuli ſponte te ipſum manifeſtas, palam manibus geſtans, inſtar fortiſſimi clypei, venerande, prædicationis Euangelium.

Vt Dominum, qui te glorificauit, Sanctiſſime Euple, pro nobis ores vehementer rogamus, quotquot cum deſiderio conuenientes ad ſanctam tui memoriam in hymnis, & cantibus encomia teximus.

Super te, Deipara mirum in modum lingua omnis humana, ac mẽs obſtupeſcit, qua ratione mater paris, infantemque vlnis geſtas, & Virgo nihilominus poſt partum permanſiſti, ſole clarior.

Hodie Sancti Martyris Eupli certaminis memoria exiſtit, ſplendide nos ſuis colluſtrans fulgoribus.

Carnis tuæ contumaciam rationis imperio ſubiecisti, diuina mente prædite Martyr, & mortalia ſpreuiſti.

Zelo feruentiſſimus, quæ ad fidé petinent, Euple, profeſſus es: in certamine vero firmiſſimus, & aduerſus tyrannos pugnaciſſimus.

Sacerdos nuncupatus es Euple, diuina

ple-

plenus gratia, & per ſanguinem holocauſtum effectus es gratum pro Domino ſacrificans.

Firmum te habentes præſidium, ſponſa Dei rogamus, ex omni aduerſitate incolumes cuſtodi famulos tuos.

Peſſimo Tyranno Caluiſiano, Martyr, cũ ſiſtereris, verborum tuorum demonſtrationibus, eum ſtultitia ductum, & execranda animi veſania, vanis intendere cultibus, ipſe oſtendiſti.

Iuuenilibus annis, perfectum ſenilem animum præſeferebat Martyr, hoſtem fortiter ſuperans, vnde & victoriæ ob fortitudinem palmam tulit, immortalem gloriam.

Intolerabiles cruciatus crudelis intentat Proconſul, & tuam in Deum conſtantiam frangere ſatagens fruſtra; ſed confuſus eſt, in ſe ipſo deceptus, certaminibus inuictum cernens te.

Velut precioſum vnguentum in Occidente exiſtens, venerande Euple, Orientis terminos, & orbem vniuerſum bono tuo odore repleuiſti. quo & nos repleti ſpiritualiter ſenſibus roboramur.

Tremendum, horroremque inducens eſt myſterium grauiditatis tuæ Deipara Virgo, quia ſine ſemine in vtero tuo concipiens, ſine corruptione paris carni creatorem, qui terminos naturæ renouat.

Vitæ tuæ nauigationem feliciter peragis, celeberrime, ſæuamque idolorum tempeſtatem effugiſti. quare cognomento Euplus dictus es, in portu Chriſto quieſcens.

Sacerdotij nobis & martyrij argumentũ exſtitit generoſus Euplus, amboous enim optime claruit, & duplex præmium à Deo ſortitus eſt.

Dum relegis populo ſacrum Euangelium pia ex hoc Chriſtianorum perſuadetur religio, Deum enim per hoc cunctis mundi finibus prædicatum demonſtrasti.

Multum in te gloriatur Catanenſium Metropolis, quippe quæ inclytum te, Euple, ciuẽ habuit: quam ex omni barbarorum irruptione tuis precibus ſaluas incolumem.

Sine patre ex te Virgo caſtiſſima, procedit filius, qui etiam ex Deo patre ſine matre procedit. duas enim generationes vnius Dei didicimus & colimus.

Vnanimi zelo pios mores diuini victoris, feſti celebratores, cantibus ornemus Domino hymnum concinentes.

Vulneratus cum eſſes rerum optimarum ſtudioſe, Chriſti amore, eius viuificis per martyrium paſſionibus communicaſti.

Mundi delicias nihili feciſti, optime Euple, inanimis vero ſtatuis diuinos cultus non tribuiſti, ſed exclamabas conditori tuo: Benedictus Deus patrum noſtrorum.

Te ipſum Deo, ſapiens Martyr Euple, ſacrificium offeres, quæ in vmbris, & figuris hoſtias ſuperabat in holocauſtũ ſũma fideoblat*

Primi mandati tranſgreſſione mortui, ſacra Deipara, inaudita tua deſponſatione priſtinæ vitæ reſtituti ſumus, cantantes.

Leuitica Sacerdotij ſtola myſticé (vt digneras) indutus es, athleta Euple, hancq; martyrij ſanguine variegaſti. vnde Deo ſplendidus clamas.

Per enſem prompto animo, glorioſeque mortem ſubiens, Euple, merito militorum ordinibus connumeratus es, & vita nunc illa ſplendente donatus, Saluatori clamas.

Pium in modum, ô Sancte Euple, ad reliquiarum tuarum loculum fideles læti accurrimus, & inde que morborum ſanitatem conſequentes, illum amplectimur Chriſto canentes hymnos.

Annuæ tuæ ad Deum profectionis memoriam hodie celebrantes, Deoque laudem gratulabunde cantantes, vt ab omnibus periculis, calamitatibus, & tentationibus liberemur ora Martyr.

Te Montem Dei vmbroſum præuidit Abacuc, rubũ incombuſtum nouo igne Moyſes, ſanctificationis arcam prædixit te Virgo Sanctiſſima, Dauid, vt nos clamamus.

Cum primo contendentes Martyre tremendorum Dei myſteriorum, Diaconus extitiſti, more leuitico, in ipſo conflictu ſacrificaſti, iterumque coram inimicis tuis intrepidus conſtituiſti. quapropter ſimul cum ipſo dignam tuis laboribus coronam Euple recepiſti.

Ingentis inſtar theſauri in Occidente, abũdantiſſima miraculorum exhibitione illuſtris Sanctiſſime Euple, Siculos ditaſti, ideo in vnum conuenientes, indeſinenter cantibus te honoramus.

Inter ſublimes Angelos, admirande Martyr, ſacra facis, & Martyrum congaudens choris Deum non ceſſabis, qui in terra degũt propitium reddere, vt eccleſia inconcuſſa perſiſtat, contra prauas hæreticorum linguas ſtabiliſq; in fide maneat populus catholicus.

Extollamus hymnum hilariter fideli Martyris memoria profeſtum hodie concinentes, claræ ac viuæ dormitionis caſtæ Deiparæ, ad quam celebrandam puris nos mentibus præuenire digneris, miſericors Saluator.

Te ſolam ô Deipara apud Deum propitiationem, tutelam, refugium, protectionem, ſubſidium chriſtiani habemus, peccatorum malis infeliciter vndique circumdati, tibi itaque confidentes animarum, corporumque ſanitatem conſequamur

Ann. Ch. 303 13. Dec.

S. LVCIAE VIRGINIS MARTYRIVM

Ex MS. Greco Cod.

5 CVM glorioſæ, 1 inuictæque Martyris Agathę fama propter miracula, quæ ab illa edebantur per vniuerſam prouinciam promanaret; factũ eſt, vt Syracuſarum etiã incolæ ad ſacroſanctum Martyris templum, adorandi ſtudio flagrantes confluerent. inter quos Lucia, Syracuſanæ vrbis Virgo cum primis nobiliſſima cum matre Eutychia (id erat parenti nomen) ipſo ſollemni D. Agathæ die venit. hæc ſanguinis
6 2 fluxu ad quadraginta annos cum laboraret, omnia ferme in medicorũ ſumptus erogauerat, nec tamen quicquam morbo leuabatur. verum cum illæ audirent ex Euangelio hæmorrhoiſſę hiſtoriam, quomodo ex attactu fimbriæ Domini, ſanitatem fuiſſet cõſecuta; tum Sancta Lucia ad matrem conuerſa, ſi credideris, inquit, mater ijs, quæ modo recitata ſunt, credes & Agatham pro Chriſto mortem paſſam oppetiuiſſe, ac pro ſuis meritis magnam orandi libertatem in cæleſti curia adeptam. tange igitur, ſodes cum fide illius ſepulchrum, & morbo liberabere. itaque cum Sacra peracta eſſent iam, atque omnis populus domum reuerteretur, ipſæ ad ſepulchrum accedunt, procumbenteſque in genua, ſacroſanctam Martyrem, manantibus lacrymis, deprecantur. ſed orationẽ in longum ducentibus, graui ſopore Lucia occupatur. *(orans ſomno corripitur.)*

Ibi D. Agatham videt inter Angelicos cœtus ſtantem, ac ſplendidiſſime ornatam, quæ ad ſe diceret; Lucia ſoror, Dei Virgo, quid a me petis, quod tu ipſa datura es? certe fides tua tuę matri fuit adiumento, & iam nũc conualuit. etenim ſicuti a me vrbs Catanenſium beneficijs afficitur, ita à te ſeruabitur Ciuitas Syracuſanorum, gratia, ac virtute Domini Noſtri Ieſu Chriſti, tuæ virginitatis merito, quam intactam, integramque ſeruaſti. *(D. Agatha prædicet valetudinem matr.)* hæc vt exaudiuit Lucia, expergiſcitur, ac ſurgens, trepidanſque ad matrem ait. Mater cariſſima, Chriſti, eiuſque Martyris beneficio iam rite procurata es; tuaque vota iam ſunt adimpleta. nunc vero illud te rogo, ne mihi vmquam ſponſi nomen vſurpaueris, neque fragiles, caducoſque fructus ex nobis videre prægeſtias. ſed quidquid pro dote mihi es elargitura, vt mortali viro nubam, id cedo mihi ad immortalem ſponſum properanti. Chriſtus enim Deus noſter multa ſe nobis dona largiturum pollicetur. tum reſpondens mater, en inquit, Lucia filia, & meas
3 & patris 3 tui facultates integras, incohumeſq; ſeruo; quin & eas amplificaui, igitur ſi tibi cordi fuerit, vbi ego naturæ conceſſero, accipias licebit mea, patriſque tui bona omnia, iiſque vtaris arbitratu tuo. & Lucia tũ mater, conſilium non omnino Chriſto probatur, ſed ſi Chriſto de te optime merito gratiam referre volueris, huic ea offer. & quorum moriens neceſſe habes iacturam facere eadem ſalua, & incolumis illi attribue. & ſi quid mihi daturam te recepiſti, Chriſto dones velim. Hæc locuta, Syracuſas reuertit, ibique eadem dictitabat.

Sed cum inceptarent ipſæ facultates ſuas vendere, ac pauperibus diſtribuere, res ad eius aures peruenit, qui illam poſcebat. is magnopere ſollicitus, rogabat 4 Eutychiam, *(Bonorum pretium in paup. tribuit.)*
quid a Lucię fieret, & qua gratia, quæ ad ornatum pertinerent, diſtraheret. illa vero reſpondit, tua ſponſa prædium reperit, quod mille nummum quotannis ferat, id tibi emere in animo habet. his verbis nomino fidem habens concedit, ſe etiam autumans, dimidium pretij præbere velle: interim Lucia omnia vendens, ea egentibus, viduis, pupillis, hoſpitibus, demum omnibus, qui ſe diuino obſequio mancipaſſent, erogabat. rurſus cum iterum ſponſus 5 didiciſſet, Luciam inter eos, qui Chriſtum colerent, verſari, ingenti furore correptus rem ad Paſchaſium Præfectum defert. ſponſam, inquiens, Luciam nomine adamabam, ſed hæc contempto 6 Cæſarum edicto, Chriſtum colit.
4
5
6

Tum Paſchaſius comprehenſam Luciam Dijs ſacrificare cogebat. Lucia dixit. purum ſacrificium Deo offerimus, cum viduas, pupillos, hoſpites inuiſimus, eóſque, qui aduerſis fortunæ caſibus affli ctantur, & a ſumma rerũ omnium egeſtate: & iam 7 tertium annum *(ad Tribunal ſiſtitur.)*
7
eiuſmodi ſacrificia Chriſto Deo immolo, inſumẽs omnia, quę poſſideo. verum cum minime liceat in Orco ſacrificare, Deo memet hoſtiam viuentem offero, quodque illi coníibrtum fuerit, noſtra oblatione faciet. Paſchaſius dixit, tu haſce nugas ſtultis hominibus, tuique ſimillimis eloquere. ego quippe, qui leges Cæſarum ſeruo eiuſmodi ineptias audire non poſſum. Lucia dixit. tu ſane Cæſarũ decreta ſeruas, ſicut ego die, ac nocte meditor legem Dei mei. tu illorum iuſſa metuis; ego Dei mei mandata reuereor: quod ſi tu ijs obſiſtere, ac repugnare numquam velis, ego quomodo audeam, contra Deum meum dicere? tu illis placere ſummopere ſtudes, ego vero ſerri in oculis Dei mei vehementer expeto. tu igitur quæ in rem tuã eſſe arbitraris, ea facias; ego vero curabo, quæ ſunt ex animi noſtri ſententia. Paſchaſ.

dixit

dixit, iam patrimonium tuum turpiſſimis helluonibus profudiſti. Lucia dixit, patrimonium meum tuto depoſui, neque turpitudinem experta eſt vmquam caro mea. Paſchaſius dixit, ipſa turpitudo es & animo, & corpore. Lucia dixit, immo vos eſtis turpitudo corporis, de quibus Apoſtolus dixit, corrumpitis hominum animas, plane vt 8 fornicentur à Deo viuente, & ſeruiant Diabolo, & Angelis eius, qui etiam ſunt in corruptione, atque illi quidem præſentem, caducamque hanc voluptatem æternis bonis anteponentes excidunt à beatitudine ſempiterna.

Lucia pudicitiam tuetur, Idololatriā accuſat
8

Tum Paſchaſius, pone iam modum petulantiæ tuæ; ad ſupplicia veniamus: & Lucia, fieri non poteſt, vt verba Domini condam ſilentio: & Paſchaſius; ergo, inquit, Deus es tu? cui Lucia, ego, inquit, Dei immortalis ſeruam me eſſe autumo. is vero dixit, cum ad Pręſides, ac Reges ducemini, nolite cogitare, quomodo, aut quid loquamini; non enim vos eſtis, qui loquimini, ſed Spiritus Sanctus, qui loquitur in vobis. Paſchaſius ait; itaque in te Spiritus Sanctus eſt? Lucia reſpondit: Apoſtolus dicit, caſte, 9 & pie viuentes templum Dei ſunt, & Spiritus Sanctus habitat in eis. hic Paſchaſius, equidem efficiam, 10 vt ad Lupanar adducaris, vbi incipias miſere, ac turpiter vitam ducere; itaq; fugiat ex te Spiritus Sanctus. Lucia dixit; ſane non 11 violatur corpus, niſi etiam mentis conſenſus acceſſerit, quod ſi 12 in manibus meis tus poneres, ac per eas Dijs ſacrificares, qua ratione id offeratur, probe nouit 13 Deus, qui conſcientiam diiudicat. porrò is in caſtitatis violatorem, perinde atque in furem, ac prædonem ſe conuertit. ceterum ſi mihi vitium offerri iuſſeris, caſtitas mihi duplicabit coronam.

9
10
In Lupanar Pretor iubet abripi.
11
12
13

Paſchaſius dixit; niſi Imperatorijs legib⁹ parueris, ſcias acerbiſſimis te cruciatibus mortem oppetituram. Lucia dixit: numquā efficere poteris, vt voluntas mea in peccato tecum conſentiat. ecce tibi corpus meum paratum ad omnes cruciatus. quid cunctaris? iam ea incepta, quæ velit Diabolus, pater tuus.

Tunc ira ſuccenſus Paſchaſius 14 mandat lenonibus, Virginem teneant, atque omnem populum aduocent ad illam violandā, ſic enim corrupto integritatis flore, de repēte illam interituram. verum vt cœpta eſt ad Lupanar trahi, dedit ei 15 Spiritus Sanctus, vt tam firmiter hæreret, ac reſiſteret, plane vt ne loco quidem dimouere aliqua ratione poſſent. quin accedens 16 magna militum multitudo, cum Luciam traducere tentaret, magno labore defatigata, imbellis omnino reddebatur, at Chriſti Virgo perſtabat immota. pòſt manus, pedeſque funibus colligantes, vna omnes illam pertrahere incipiunt Lucia vero hæret immobilis, inconcuſſaq; , vt collis. tunc animo angi Prætor, ac cōuocare magos, Sacerdoteſq; idolorum; rogare eos, Diis ſupplicent, vti Lucia poſſit loco moueri. ii vero ruentes in preces, nihil minus Chriſti Martyrem mouere potuerunt. quod videns Paſchaſius illam lotio inſpergi 17 iubet. dictantibus Sacerdotibus, è magicis artibus id euenire illi, quod ita ſtet immobilis. poſt iubet multa boum paria adduci, vt vel per boues tandem aliquando trahi poſſet. neq; hi tamen Virginem queunt dimouere. qui enim fieri poſſet, vt quam Spiritus Sanctus ſtabilem, incōcuſſamq; ſeruaret, eamdem ſceleratæ manus quaterent, atque impellerent?

14
15
16
Magi, Milites boum iuga è loco mouere nequeūt 17

Ibi Paſchaſius, & quæ, inquit, tuæ ſunt præſtigiæ, Lucia? cui Sancta Virgo: præſtigiæ quidem hic nullæ ſunt, ſed vero diuina vis. Et Paſchaſius, quid cauſſari vmquam potes, cur puella a millibus attracta, minime dimouearis? cui ſubiicit Lucia; quin ſi altera millia adiicias, ſentient profecto Sanctum Spiritū in me dicentem: cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis, ad te autem non appropinquabunt. his auditis, homo vesanus mirum quantum animi diſcruciabatur, quo ſupplicio Virginem afficeret. cui Beata Lucia exclamans, dixit: quid miſer Paſchaſi, affictaris? quid ab inſania palleſcis? quid tua te cura macerat, ac conficit? iam enim cum ſatis, ſuperque vidiſti, eſſe me 18 templū Dei, in poſterum crede. is vero hæc audiens eò magis inſaniebat. quare iubet a ſatellitib⁹ ingentem pyram 19 circum Virginem incendi, eoque picem, ac reſinam, tedas item, atque oleum inici, vt quam celerrime à flāmis abſumeretur, quod ei publicam ignominiæ notam inceſſiſſet.

18
19 vallari Virginem ac cenſo igni iubet.

Porro illa immobilis in nomine Ieſu Chriſti perſiſtens, ego, inquit, implorabo Ieſum Chriſtum Dominum meum, vt ignis iſte nihil in me dominetur: & credens in crucem Chriſti, tibi planum faciam petiuiſſe me inducias in hac concertatione, vt iis, qui in Chriſtum credunt, oſtendam, quæ ſit Martyrii vis; incredulis autem, quantis ſuperbiæ tenebris obruantur. tum 20 Principis aſſeclæ nihil hæc penſi habentes, ducunt 21 eam gladio perimendam. hic Diua procumbens in genua, deprecata eſt, quod ſibi maxime collibitum eſſet, mox ad eos, qui circumſtabant conuerſa. en, inquit, 22 prædico vobis, eccleſiis Dei pacem eſſe, ac Diocletianum, & Maximianum, ab imperio cecidiſſe. & quemadmodum Vrbs Catanenſium S. Agatham, ita vos me etiam coletis, virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti. ac Dei Opt. Max. mandata ex animo ſeruate. hæc cum dixiſſet, obtruncatur. in eodem autem loco, vbi ſpiritu emiſit, 23 templum ei eſt excitatum. hic S. Luciæ meritis beneficia, ac morborum curationes fidelibus impertiuntur, ad eius reliquias confluentibus, ac Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum venerantibus, cui gloria, & imperium in ſæculorum ſæcula. Amen.

Sed illa ibi inuiolata, & lętabunda
20
21
22
23 Ibi deinde templum ædificatū eſt.

Vide Animaduerſ. fol. 87.

PASSIO
SANCTAE LVCIAE VIRG. ET MART:
Ex Antiquis M. SS. Codd.

DVM per vniuerſam Siciliæ Prouinciam Beatiſſ. Virginis Agathæ fama crebreſceret, & Syracuſanus populus, per millia prope quadraginta, ad vrbem Catanenſium ſitienter pergeret ad ſepulcrũ S. Virginis Agathæ venerandum, cõtigit Luciam venerabilem Virginem nobiliſſimam Syracuſanorum, ſimul *a* pergere, feſtiuitatis gloria inuitante, cuius mater Eutychia per annos quattuor fluxu ſanguinis fatigata, nullo poterat medicorum remedio liberari. igitur dum proceſſionis 1 myſteria agerentur Euangelij lectio fuit recitata, qua *b* legitur tacta fimbria veſtimenti Domini Ieſu, mulier à ſanguinis fluxu liberata: dum hæc lectio recitaretur, dixit S. Lucia matri ſuæ: ſi credis, mater, iis, quę leguntur, crede, Agatham paſſam pro Chriſti nomine hoc meruiſſe, vt ſemper in præſenti habeat eum, pro cuius nomine paſſa eſt continge ergo ſepulcrum eius credens, & liberaberis.

Igitur cum peractis omnibus populus abſceſſiſſet, proſtrauerunt ſe ante ſepulcrum S. *c* Virginis mater & filia, & cœperunt cũ lacrymis flagitare ſuffragium. interea dum orationis prolixitas tenditur, *d* ſomno Lucia Virgo corripitur, & videt in ſomnis B. Agatham in medio Angelorum gemmis ornatã ſtantem, & dicentem ſibi: ſoror mea Lucia, Virgo Deo deuota, quid à me petis, quod ipſa *e* poteris præſtare continuo? nam & matri tuæ fides ſubuenit: & ecce iam ſaluata eſt. & ſicut per me Catanenſium ciuitas ſublimatur à Chriſto, ita per te Syracuſana ciuitas decorabitur, quia *f* iucundum Deo in tua virginitate habitaculum præparaſti. His auditis expergefacta ſurrexit tremens, & ait matri ſuæ: mater mea, ecce ſalua es. per ipſam te deprecor, quæ te ſaluauit orationibus ſuis, ne tu mihi aliquando ſponſum nomines, neque velis de corpore *g* meo poſteritatis fructum, prolemque mortalitatis inquirere; ſed omnia, quæ mihi datura eras eunti ad corruptionis meæ auctorem, mortalem *h* hominem, da mihi eunti ad integritatis meæ auctorem Dominum Ieſum Chriſtum: cui mater eius Eutychia ait: omnia *i* quæ fuerunt Patris tui ante nouem annos defuncti incontaminata *l* cuſtodiens, ampliaui potius, quam minui patrimonium tuum: mea vero omnia, quæ *m* ſunt, vel

a Sim. perg. ad eius ſeſtiuit. glor. inuitatam.
1
in qua legebatur per fimbriæ veſtim. tactũ, mulierem a fluxu ſanguinis liberatam
c S. Virg. Agathæ.
d Tenderetur.
e Quod tu poteris
f Quia quod iucundum Deo eſt, in tua virgin. Chriſto habit. præp.
g de corp. mei poſteritate fructum mortal. inquir. al. de corporis mei integritate fru. t.
h hom. moriturum.
i omnia quæcunque.
l intaminata.
m quæcunque ſunt.

quæ poſſunt eſſe, tu ipſa melius noſti. tege prius oculos meos, & quodcumque tibi placuerit de facultatibus facito. Lucia dixit: audi mater, conſilium meum. non ſatis *n* Deo carus eſt, qui illi hoc dat, quo ipſe perfrui non poteſt. ſed ſi vis gratum eſſe Deo, hoc illi da, quo tu poteras vti. nam quod das moriens, ideo das, quia tecum ferre non potes. viuens ergo & ſalutem tui corporis tenens, da Chriſto, quæ poſſides, & quidquid te mihi daturam ſpoponderas, vel etiam cogitaueras, Chriſto incipe tradere.

Igitur cum de his quotidie ſermocinaretur Virgo *o* cum matre ſua, fiebat rerum diſtractio, & quotidie neceſſitatibus pauperum impendebatur. interea dum diſtrahuntur prædia, & gemmæ venduntur, ad ſponſi notitiam peruenit. *p* iſque ſollicitus a nutrice B. Luciæ cœpit inquirere, quid hoc eſſet, quod diſtractionem repentinam prædiorum, & gemmarum venditionem audiſſet? cui hæc nutrix cauta confinxit: ſponſa tua inuenit poſſeſſionem in venalibus, quæ 2 mille, & eo amplius ſolidos præſtet. hanc in tuo nomine cupiens comparare aliqua diſtrahit. credidit ſtultus carnale *q* mercimonium, & animum ab indignatione *r* reuocans, etiam ipſe cœpit auctor eſſe vendendi. *ſ* at vbi pene omnia diſtracta *t* ſunt & pauperibus erogata viduis, orphanis, peregrinantibus, & Deo 3 ſeruientibus, tũc iis viſis ſponſus *u* proponit litem in iudicio Paſchaſij *a* Conſularis, dicens ſponſam ſuam chriſtianiſſimam eſſe, & contra leges Auguſtorum viuere. Paſchaſius Conſularis corripiens Virginem cœpit ad *b* ſacrificia Dęmonum inuitare. cui B. Lucia dixit: ſacrificium *c* verum, & immaculatum apud Deũ & Patrem hoc eſt, viſitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum. ego verò per iſtos tres annos nihil aliud egi, niſi ſacrificaui *d* Deo viuo. iam quia nihil habeo, *e* quod ſacrificem, me ipſam offero in ſacrificium Deo, hoſtiam viuentem. quod ipſi *f* placet de hoſtia ſua faciat. Paſchaſius Conſularis dixit: hæc verba, tibi *g* ſimili, ſtulto narrare poteris chriſtiano: mihi autem qui Principum decreta cuſtodio, iſta fruſtra proſequeris. B. Lucia reſpondit: tu Principum tuorum leges *h* cuſtodis, ego Dei mei legem obſeruo. tu Principes tuos times, ego Deum meum timeo. tu illis placere deſideras, ego, vt Chriſto ſoli placeam, concupiſco. tu ergo fac, quod tibi *i* eſt vtile, ego hoc

n non ſatis Deo carus eſt ſi hoc illi das, quo ipſa perfrui non potes. ſed ſi vis Deo gratũ eſſe, quod das, hoc illi da, quo tu poteras vti
o Virgo Lucia.
p Quod cũ ſollicitus quærere cœpiſſet, quod diſtractio repent. prædiorum & gemm. fieret venditio; vt hæc nutrix finxit eloquia
2
q carnali mercimon. al. car. mercimonio.
3
r ab inten.
ſ venderiſſ.
t didicit
u propoſuit
a Paſchaſio Conſulari
b ſacrificiũ
c ſacrif. mundũ, & imm.
d ſacrificiũ Deo viuo offerre.
e quia mihi eſt al. nihil ſupereſt.
f placuerit.
g tibi ſimili chriſtianorum nar.
h attendis.
i ſcis vtile eſſe.

hoc ago, *l* quod mihi proſit ad ſalutem animæ meæ.

Paſchaſius Conſularis dixit. patrimonium tuũ expendiſti *m* cum corruptoribus tuis & ideo quaſi meretrix loqueris. B. Lucia reſpondit: patrimonium meum tuto in loco *n* conſtitui. corruptores autem nec mentis meæ nec corporis mei aliquando ſuſcepi. Paſchaſius Conſularis dixit: qui ſunt corruptores mentis, & corporis. B. Lucia reſpondit: corruptores mentis vos eſtis, de quibus Apoſtolus dicit: corrumpunt mores bonos colloquia mala. ſuadetis enim animas hominum meretricari, id eſt vt dimittant virum ſuum *o* Deum viuum, & verum: vt *p* ſequantur Diabolum, *q* & ſacrificent idolis vanis, & inanibus ſimulacris. corruptores vero corporis ſunt ij, qui temporalem delectationem delectationibus ſempiternis, & labentem lætitiam perpetuis gaudiis anteponunt. *r* Paſchaſius Conſularis dixit: ceſſabunt verba, cum fuerit peruentum ad verbera. *ſ* B. Lucia reſpondit: verba Dei ceſſare non *t* poterunt. Paſchaſius Conſularis dixit. tu ergo Deus es? B. Lucia reſpondit: Dei ſummi ancilla ſum; & ideo loquor verba Dei, quia ipſe dixit, cum ſteteritis ante Reges, & Præſides propter nomen meum, nolite cogitare, quomodo, aut quid loquamini. non enim vos eſtis, qui loquimini, ſed Spiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis. Paſchaſius Conſularis dixit. in te *u* ergo Spiritus Sanctus eſt? B. Lucia reſpondit: Apoſtolus dicit, quod caſte, & pie viuentes templum Dei ſũt, & Spiritus Sanctus habitat in eis. Paſchaſius Conſularis dixit. ego te faciam 4 ad Lupanar duci, vt dum fueris ſcortata, fugiat à te Spiritus Sanctus. Beata Lucia reſpondit: non inquinatur corpus, niſi de conſenſu mentis. nam ſi in manu 5 mea tura ponas, & per manum meam iacias in ſacrificium, Deꝰ hæc attendit, & deridet. de ſenſibus enim, & de voluntatibus iudicat. nam ſic patitur violatorem caſtitas, ſicut ſerpentem, ſicut latronem, ſicut barbarum, quod ſi me inuitam violare feceris, caſtitas mihi duplicabitur ad coronam. Paſchaſius Conſularis dixit: ego ibi te faciam in turpitudinis *a* loco expirare, niſi modo ceremonijs conſenſeris Auguſtorum. B. Lucia reſpondit: iam dixi tibi voluntatem meam, numquam poteris prouocare *b* ad peccati conſenſum. ecce corpus meum paratum eſt ad omne ſupplicium, vt quid moraris? incipe deſideria pœnarum tuarum in me exercere, fili Diaboli, quidquid enim feceris corpori meo, quod in poteſtate tua videris habere, hoc ad ancillã Dei pertinere non poterit.

Tunc Paſchaſius 6 Conſularis iuſſit venire lenones, & tradidit eam illis dicens, inuitate ad caſtitatem eius populum, & facite eam tamdiu illudi, donec mortuam *c* nuntietis. at vbi illi cœperunt trahere ad Lupanar, tanto pondere eam fixit Spiritus Sanctus, vt penitus moueri non poſſet. accedentes autem multi *d* ſimul ex officio, & impellentes, trahenteſque eam, deficiebant. ſed Virgo Chriſti immobilis perſiſtebat. tunc miſerunt funes in manus eius, pedeſque, & cœperunt omnes pariter trahere. illa vero quaſi mons permanebat. tunc, vt vidit, Paſchaſius Conſularis angi cœpit, & mœrore deficere, & vocauit ad ſe magos, & aruſpices, & templorum omnium Sacerdotes, qui *e* omnes ſuperſtitionibus ſuis agebant, vt moueretur, ſed illa *f* permanebat fixo corpore, vt *g* nec pedum veſtigio moueri videretur. tunc Paſchaſius Conſularis lotio eã perfundi iuſſit; credens aſſerentibus, quod maleficijs ſtaret immobilis. adducta ſunt multa paria boum, vt ab his traheretur, nec valuerunt *h* Virginem Chriſti mouere. quã enim Spiritus Sanctus ſtabiliuerat, quo modo manus peccatorum *i* mouerent? Paſchaſius Conſularis ei dixit, quæ ſunt iſta maleficia tua? B. Lucia reſpondit: maleficia *l* iſta non ſunt, ſed Dei beneficia. Paſchaſius Conſularis dixit; quæ ratio eſt, quod puella delicata *m* à mille viris tracta non es? B. Lucia reſpondit: & ſi decem millia adhibueris, non poteris me mouere: ſed *n* audies me per Spiritum Sanctum dicentem, cadent à latere meo mille, & decem millia à dextris meis.

Hoc audito *o* acrius torquebatur inſanus iudex, & inter cogitationes, & viſcerum cruciamenta fremebat. cui ſacra Virgo dixit, ô Paſchaſi miſerrime quid cruciaris quid palloribus trepidas? quid per diuerſa mentis tuæ tormenta torqueris? templum Dei ſi me eſſe probaſti, crede; ſi vero non probaſti, *p* diſce. hæc Paſchaſius Conſularis audiens, eò furioſius anhelabat, quò eam de ſe ipſo riſum ſibi exhibere cernebat. tunc præcepit miniſtris, vt ignem circa eam accenderent. picem, & *q* reſinam, ac feruens oleum ſuperiactarent, vt celerius conſumeretur, quia voce eum publica confundebat. at illa in nomine Domini Ieſu Chriſti ſtetit immobilis, dicens. ego rogaui dominum meum Ieſum Chriſtum, vt ignis 7 iſte non dominetur mihi, quatenus *r* tibi inſultem plaudens in Domino: & 8 impetraui ab eo inducias Martyrij mei, vt credentibus *ſ* timorem paſſionis, non credentibus vocem inſultationis auferrem.

Tunc *t* videntes angi Paſchaſium amici *u* eius, iuſſerunt gladium mergi in guttur eius, & confeſtim percuſſa, quamdiu voluit allocuta eſt turbam circumſtantem, dicens eis: annuntio 10 vobis pacem *x* eccleſiæ Dei redditam, Diocletiano de regno ſuo eiecto, & Maximiano 11 mortuo. & ſicut habet Catanenſium ciuitas interuenientem pro ſe ſororem meam Agatham, ita me ſciatis huic Syracuſanæ ciuitati datam *a* à Deo, ſi voluntatem eius facientes, ſuſceperitis fidem Domini noſtri Ieſu Chriſti. hæc *b* vero proſequente famula Dei Lucia, gladio viſceribus patefactis, ante oculos eius ferro vinctus ducebatur Paſchaſius. *c* cõcurrerant enim relationes Siculorum, quod fuiſſet deprædatus Prouinciam, qui perductus ad vrbem Romam, ab omni 12 Senatu auditus, accepit 13 capitalem ſententiam. Dei autem Martyr *d* Lucia Virgo, de loco, in quo percuſſa *e* eſt, penitus non eſt mota, neque

l ego hoc eligo, quod mihi vtile eſſe cognoſco, [illegible] m dilapid. n collocaui. o dim. vir. ſuum, id eſt Deum viu. p ut. q Diab. & idola vana & inania ſimulacra r præponũt ſempiternis ... ſ ſupplicia t non poſſ. u eſt in te Spir. S. 4 5 a ſub turpi locum b inquinare 6 c mortua nuntietur d milites ſimul cum off. e qui omn. agebant ſu perſtit. ſua circa eam, vt mou. et.

agebant ſu perſtit. ſua f ſed illa ita perm. g vt penit. nec pedis veſtigio moueretur. h & omn. moueri non potuis i manꝰ peccatorũ mouere poter. l iſta male fic. mea non ſunt. m puella frag. à mille hominib. tacta non moueatur n aud. mihi Spir. S. dicen. ẽ: cadent à latere ſuo mil. o hoc aud. & d. m. à dextris tuis. plus tor. ju. iudex inſanus præ cogitat. torm. quali cum pæna perderet eu. S. Luc. dixit. p diſce, & ab idolis ceſſa 7 q reſinam 8 ſimul cum cera, & ol. feruenti. r au hocvt inſultem tibi fid. in Chr. ei ideo petiui induc. Mart. 9 ſ credentibus in Chr. 10 t tunc an- 11 guſtiari cæpit Paſce. et torqueri, et non ferẽtes amici eius cum anguſtiarẽ, gladiũ in eius viſcer. mergi fecerunt. quæ ẽt 12 13 poſtq̃ percuſſa eſt quandiu voluit oraui: quadiu voluit alio.

neque exiuit ſpiritus eius ab ea, donec *f* venientibus 14 Sacerdotibus, & Sacramentorum 15 myſteria ei dantibus, omni 16 populo reſpondente, Amen, in confeſſione Domini emiſit ſpiritum, & ædificata eſt in eodem loco baſilica; in qua orationes eius florent, & beneficia dantur omnibus contingentibus ſepulcrum eius vſque *g* in hodiernum diem. Paſſa eſt autem B. Lucia in ciuitate Syracuſana Idibus Decembris, regnante Domino noſtro Ieſu Chriſto, cui eſt honor, & gloria in ſæcula ſæculorum. Amen

Vide Animaduerſ. fol. 90.

...paſſ da- 14 ... 15 16 ...ana eccleſ. De. Diocl. ... ad inter ... cedendum ſi ... hæc loq. ... incurre- ... ac enim re ... latæ Sicul. ... quæ fuiſſet ... preſſa Pro- ... inc. Sicil. ... ... Mar. Lu- ... cia Sacratiſ- ſima.

e paſſa eſt penitus moueri non potuit.

f niſi ven. Sac. myſteria ei dantibus, atq; ceter. reſpondentib. Amen.

g in edit. Surij: floret nunc, et ſep & quouſq; mund. iſte ſteterit.

TRANSLATIO

SANCTAE LVCIAE VIRG. ET MART.

1 POSTQVAM 1 Inſula Sicilia, arcano Dei iudicio, a Sarracenis capta eſt, impioque dominatu barbarorum profana, ſacraque omnia vaſtabantur, corpus Sanctiſſimæ Virginis, ac Martyris Luciæ, quod Syracuſis, vrbe patria, ſeruabatur à pijs ciuibus in abdito latebrarum occultatum eſt, ne pretioſiſſimum illud cœli margaritum lutulenti ſues peſſum darent: qui-
2 bus in latebris C. ac LX. 2 fere per annos
3 manſit, donec ab Imperatore 3 Orientis Michaele Paphlagone, Georgius Maniaces Patricius, inſtructa cum claſſe, in Siciliam miſſus eſt, qui Sarracenos debellaret. nec virtuti Ducis, militia clariſſimi, fauor Dei, & felicitas defuit. fuſis enim prælio barbaris, receptæ Syracuſanæ, aliæque ciuitates 13. tunc Maniaces 4 Sanctæ Martyris Luciæ corpus, à ſene quodam illi proditum, ſuſtulit, & ab Imperatore reuocatus, Conſtantinopolim ſub Chriſti annum CIↃXL. deportauit. ea in vrbe C. & LXIV. annos ſtetit. nam ſimulatque anno Domini CIↃCCIV. pridie Id. Aprilis, Conſtantinopolis, pulſo Sarraceno, à latinis recepta eſt, 5 Henricus Dandulus,
5 Venetiarum Dux, qui eo bello egregiam operam rei chriſtianæ præſtiterat, quidquid in captæ vrbis præda ditiſſimum, maximeq; cupitum, inuentum eſt, occupauit. nempe Crucem auro incluſam, quam Conſtantinus Magnus in bello detulerat, & Sanctiſſimæ Virginis Luciæ corpus, quod Venetias tranſmiſſum eſt. ſed tranſlati corporis feſtu dies anno conſequente, ad 15. kal. Februarias celebratus eſt. ſacrum corpus in æde Monaſterij, quod D. Georgio dicatum, honorifice depoſitum: quod vero Monaſterium illud in Inſula ſitum, interiecto ab vrbe freto, quod hyeme ſæuum, nec ſine periculo, metuue nauigijs modicis traijciebatur, ac Sanctæ Martyris templo, reliquiſque viſendis, ciues abſterrebantur; Senatus Veneti decre-
to, corpus 6 ex eo ſublatum, & in ædem Deiparæ Virginis Annuntiatæ aſportatum eſt; quæ deinde S. Luciæ, ab illato eius corpore, appellationem habuit. 6
vbi 7 magna cum religione, concurſuque populorum percolitur & multis in dies miraculis claret. 7

Vide Animaduerſ. fol. 94.

IN S. LVCIAM VIRG. ET MART.

HYMNVS

Ex Græco verſus.

CVM diligenter Intemeratæ Virginitatis pudorem excoluiſſes, hilaris Deo, qui te condidit, oblata es: mortales .n. O glorioſa, detractans nuptias, Chriſto nupſiſti, curſuque fidei, clariſſimique martyrij confecto, nunc curationum chariſmata obſequio tuo addictis præbes, ò Lucia.

Purpureo amictu è tuo ſanguine tincto, ſplendide induta, cœlum fulgentiſſimis circumdata nitoribus habitas, non ſecus ac regia quædam Virgo, diuiniſque ſplendoribus clariſſima, ò Martyr Lucia.

Deiparæ.

CApax diuinæ naturæ domicilium, ò Dei genitrix, fuiſti; ideo virginitatis tuæ decore illecta poſt te, filio tuo ſe ſe obtulit Lucia.

Tamquam ſponſa pulcherrima Regis, & Dei, ò auguſta Martyr Lucia, cœli regiam adepta es.

Virginitatem conſecuta, in ſupremis cœli regionibus, à Deo, ò Lucia, ijs qui te honore, cultuque proſequuntur, criminum veniam impetra.

Virginitatis, & certationum gloria illuſtris, Verbo, tibi à tenera Virgine cognito incorrupta deſponſata es, glorioſa Lucia.

Tua dumtaxat pulchritudine, vt Virgo delector; tui, ò Domine amore æſtuans, enſi me mactandam, tamquam victimam offero, Lucia exclamabat.

O beata ſors, ò pars à Deo data, ò femina honeſtiſſimo conſilio errorem primæuæ matris exſuperans.

Glorioſa in conſpectu Domini mors fuit tua, ò Martyr: potior ſiquidem tibi mors quam vita, vt viuentem Chriſtum in te, Venerabilis Lucia, haberes.

Deiparæ.

RObur ſuum, ò Deipara, te eſſe, vt experta eſt Lucia, victrix certaminis, fortiter tulit verbera, & poſt te omnium Domino læta ſe deuouit.

Diuino igne flagrans, ignem nihili duxiſti: igitur perpluis vndique in fideles ſanationum diuina fluenta, affectiones damnoſas exſiccans, ò victrix certamini Lucia.

Deiparæ.

O Virgo mater, vt te puram, & incorruptam purum Verbum amauit? Ex te carnem induens, totum hominem reformauit, qui Luciam miraculis illuſtrem reddidit.

Impiorum oculos obſcuraſti, mentemq; illorum ſuperbam, & claram, Lucia Sancta, glorioſis tuis certaminibus depreſſiſti, & ad Deum ſubuectaes, in fide pſaliens; Benedicite, omnia opera Domini, Domino.

Deiparæ.

SVblimior cœlo viſa es, quæ vel cœli conditorem Deum, puriſſima peperiſti eum, qui humanum genus ad cœlum ſubleuat, & venerabilem Luciæ memoriam illuſtrat, cui clamamus; laudate omnia opera *Dominum*

MIRACVLA DVO
SANCTAE LVCIAE
Ex antiquis M.SS. Veronenſibus in Monaſterio Diuæ Luciç.

1 AD Dei 1 Maximi gloriã Diuæque Luciæ Martyris decus, nõ reticuerim, quod meritis eiuſdem Sãctiſſimæ Virginis, mirabiliter Veronæ patratũ eſt. Anno Domini ſupra milleſimum trecenteſimo octauo, Decembri menſe, Pax Draperius Ioannis filius Veronenſis, ex Vicinia Ferrabobus, diris adeo doloribus dilacerabatur, vt mori mallet, quam in iis cruciatibus vitã trahere. nam ſiniſtro pede, crureque vlcera putrida, vndecumque ſerpebant, quæ carnẽ miſerandum in modum corroſerant, neruoſque, & oſſa detexerant. itaque Draperius tactuque, & viſu cunctis erat abominatus. iamque non de viri modo ſalute deſperatum erat ſed etiam de vita timebatur. vt fit in aſperis rebus, conſultatum eſt inter medicos periculoſo ſuper morbo, & quanam ratione malo occurrendum foret: deliberauere crus pedemque præcidendum eſſe, ne paulatim irrepente tabo, ſincera corporis traherentur, ſanieque putreſcerent. verum Pax animo parum firmus aduerſum tormenta, metuenſque diſcrimen, medicorum conſilijs aduerſabatur; & malle expectare mortẽ, qui vrgeret: vitãq; miſerrimã viuere, quam atroci exitu ſectum, uſtumque occidere. intempeſta nocte, quæ medicorum conſultationem ſecuta eſt, nihil æque Draperium anxium habebat, quam ne igni ſe, ferroque committeret, vnaque corporis, animique ægritudine conficiebatur. tum noctis inter tenebras, conflictationeſque, lux menti eius è cœlo affulſit, vt ad Diuam Luciam, quam ſummo ille ſtudio venerabatur, preces ſuas conuerteret; eius ope à tormentis illis, morboque ereptum iri conſideret: mentem illam à Deo datam Pax complexus clariſſimum Virginum decus Luciam precabatur, exaudiret clientem ſuũ: morbo, remedioque iuxta horribili eximeret, quæ vna poſſet à Deo impetrare, pro gemina Virginitatis, atque martyrij laurea. hoc ſolatium expetere ſe fido ex patrocinio piæ Virginis, redderet ope ſua incolumitatẽ famulo, quæ parenti inde ſubuenisset, precibus adnectit vota. ſi feciſſet, cœnobium Virginum, olim nominis dicatum, belloruque ſæuitia temeratum, vulſumque, ſe ſuis expenſis, deuoueret. inſuper ſi liberos ex vxore ſuſciperet editam primum filiam, Deo, Luciæque cum cœtu Virginum perpetuo ſacraturum. fine precum, perſenſit exſiliire gaudio pectus. & mirifica iucunditate mentem recreari, morbi dolore mitigato. mox ecce tibi Beatiſſima Virgo Lucia, ore læto, decoraque forma, diuinæ lucis fulgore perfuſo lecto, decumbenti adeſt: & Pax, inquit, pax tibi erit: quod promiſiſti, reſerua, dictoque abijt Virgo, ſed obfuſo aeri ſplendore leniter euaneſcente, ad exſultantis voces excita familia accurrit, admirata lumen, quod è cubiculo nondum penitus abſceſſerat, ex eo viſu omnes in ſpem inducti herum ſaluum fore. orta luce, chirurgi rerũ neſcij in ædes Draperij conueniunt, pridie conſultata executuri. expediebantur cultri, ignis in foco accenſus, medicamenta componebantur. ſed Pax medicos à ſe reijciebat, ad ſpem in Deum erectus, Diuamque Luciam, ab illa dictitans ſperare ſe remedium, eiu voto deuinctus eſſet. ſed exiſtimabatur a medicis deliramenta loqui præ dolore, metuque, atque comparatis omnibus cruri ſecando, vrendoq; Chirurgi executionem vrgebant: mirum dictu, vtraque. Pax alacris è lecto proſilit, dolore, morboque fugatis. actæ Deo, Diuæque Luciæ gratiæ

Porro Draperius eſſati memor penes Prophetam, vouete, & reddite, quam primum Architectis extruendo cœnobio, operiſque conductis, extra Vrbis mœnia in locum digreditur, quo vetus ædes Diuæ Luciæ fuit. iã miraculum in proximas vrbes fama vulgauerat, dieique à dis natalem iaciendis fundamentis, ingens inde multitudo confluentium populorum, non modo ex Vrbe Verona, ſed Mantua, Vicentia, aliſque ex opidis, caſtriſque circumiacentibus. iuuit eam conſtructionem Thebaldus Epiſcopus Veronenſis, qui populi ſtudium, pietatemque augere cupiẽs illuc contendit, locumque inuiſentibus veniã induſſit peccatorum. ceteris etiam Epiſcopis eo venientibus, vt idem præſtarent, vltro permiſit. vt perfectum eſt cœnobium, & Pax pro incolumitate vota vndecumque perſolueret, naſcitur ei filia, cui ſacrõ fonte Luciæ nomen imponitur, quæ cum eſſet intra ſeptimum ætatis annum, feſto die S. Andreæ cũ Virginibus duabus Beatrice, & Catharina à Thebaldo Epiſcopo, Cleroque, ac religioſis ordinibus magna populorum frequentia in cœnobium deductæ, traditæque in diſciplinam Helenæ Sanctimonialis S. Ioannis Baptiſtæ Zemolæ, ex Diœceſi Paduana. ea cum eſſet è ſtirpe nobili Aleadorum Veronenſium orta, ob uitæ, morumque ſanctitatem à cognatis expetita, cum duabus alijs monialibus India & Thomaſina propinquorum precibus Paduano Antiſtite permittẽte illuc

Raph. Bagata in antiquis monum. Epiſcoporum Veronenſium.

illuc venerat, quæ inſtituendis Virginibus præſideret.

Hoc vero cœnobium, quod Pax Draperius, vt ante memoraui, conſtruxerat, rurſus euerſum eſt; qua tempeſtate Veronæ ſuburbia diruebãtur. quod anno Domini M.D.XVII. obtigiſſe traditur. tum Moniales Virgines in Vrbem ſe tranſtulere, cum in locum, quem nunc habent, quem locum idem Pax à fratribus S. Luciæ tunc hoſpitalitatem exercentibus conceſſu Thebaldi Epiſcopi, impetrauerat, quo Virgines belli tempore in tuta loca ſe reciperent.

Miraculum ſecundum.

Dignum cognitu, quod Syracuſis in æde S. Luciæ anno Chriſti CIↃCCCLXVII. obuenit. forte incendium in ea cœptū, auctumque contiguis alimentis, quod nulla eum templo cuſtodia erat, quæ reprimeret; initium ex altari ortum, candela ibi antè qua- dam ſuper eo relicta, po t preces, & vota ſed ex paruis initijs, vt interdum fit, incendium factum eſt. igitur vbi aram ignis inuoluit, abſumpta ſacra veſte, ignisque validior, Luciæ effigiem ex caudicibus corripit: tabulam ad vſque pectus populari fas fuit; inde ignis veluti diuina vi repulſus, in latera diſpergitur, prorumpens in editiora. ſed circum flagrante tabula, quantum diuitis coloribus capite, ac pectore occupabatur, miraculo inuiolatū reliquit. ſanè impetu corripiendi cuncta flammæ, vt Luciæ vi neri propinquatum, reuerentia, ac metus fuit: conſpecto ſanguine, qui pictoris arte, videbatur è collo profluere, extingui viſus. tabulæ eo ex incendio exemptę & in templi læuam dein trãſlatæ, in præſentiarum multus honos, donis ex argento, cereiſque circum pendentibus.

Ann. Ch. 303 14 Oct.

DE S. EVSTRATIO

Beatus Euſtratius, Presbyter Leontinus, S. Donati illius, cui vita functo in Antianorum vici præfecturam ſubrogatus, eum gregem piè, ſanctèque gubernauit. quo munere annos XXV. perfunctus, ad Dominum migrauit, anno ferme Chriſti CCCIII. Ex Græcis Actis M.SS. Bibliothecæ Cryptæ Ferratæ, Sanctorum Alphij, Philadelphi, & Cyrini.

Ann. Ch. 303 15. Nou.

DE S. EVTYCHIO

EPISCOPO, ET CONFESS.

EVTYCHIVS Syracuſarum Epiſcopus in maximis rerum, ac temporum d ſſicultatibus præſedit, cum atrociſſima Impp. Diocletiani, & Maximiani perſecutione vniuerſus terrarum orbis concuteretur, qua tempeſtate gregem ſuum paſtor optimus deſeruiſſe viſus nō eſt, verum per vrbis latebras commoratus, vt cōmiſſam ſibi eccleſiam violento turbine iactatam moderaretur, & cum res poſceret, Sanctis Chriſti Confeſſoribus ope, ſolatioque præſto eſſet. Enimvero B. Luciæ veſtigijs adhuc ſuis hærenti, quo loco Paſchaſij Conſularis iuſſu ſatelles iugulum Virginis perfoderat, & per larga eſſugia ſanguinis Martyr ad ſponſum ſuum Ieſum, properabat, Eutychius Epiſcopus perlatū Chriſti Domini corpus communicauit. Incertum eſt, nec dum cōpoſitis rebus, perituſne ad cædem fuerit, an tranquillo hinc quieuerit. non ambigo, multas perpeſſum fuiſſe ærumnas pro Chriſti nomine perſecutionis procella ſuperurgente, & id circo poſt obitum, anniuerſaria memoria cultum à maioribus noſtris: nam ſacratiſſimum Eutychii Epiſcopi corpus, Syracuſis in vetere Martyris Luciæ baſilica repoſitum, ac diutius ſeruatum in muro fuit, vbi ſacræ veſtes reponebantur, læua ad Occidentem. inde Georgius Maniacus militia clarus, debellatis in Sicilia Sarracenis, captiſque Syracuſis, Conſtantinopolim, ad Imp. Michaelē Paphlagonē deportauit, vna cum ſacris corporibus B. Virginis, & Martyris Luciæ, & S. Clementis Abbatis Syracuſani, quod ibidem ſitum erat. quantum, non Syracuſæ modo, ſed tota Sicilia ereptum ſibi ocellum illum defleuere! feſtus dies S. Eutychii Epiſcopi Syracuſis agitur XVIII. kal. Decēbris. eius meminere veteres membranæ Syracuſanæ manu exaratæ; item vetuſtæ quædā ſchedæ Cæſaris Aquanuæ humaniſſimi viri Panormitani: Chriſtophorus Scobar in Catalogo Epiſcoporum Syracuſanorum.

D. Lucia morienti Eucharist. miniſtrat.

Corp. Syrac. Conſtantinop. aſportatū.

Ann.Ch. 304 31. Iulij.

DE SS. FANTIO ET DEODATA MM.

Ex Vita S. Fantini eorum filij.

Fontius & Deodata diu prolis cupidine tenentur

FANTIVS, 1 & Deodota coniuges, ſplendore generis, & opibus inter *Syracuſanos* clari, cũ Ethnici adhuc eſſent, miroque liberorum deſiderio, quibus diu caruerant, tenerentur, largitate in pauperes, precibuſque ab Diis expoſcebant ſuis. nocte quadam Fantius viſus ſibi eſt in ſomnis videre, ſiſti ſe vnà cum *Deodata* vxore ad Dei Patris iudicium, damnarique ſuperſtitionis impiæ crimine ad æternos inferorum ignes; ſed adſidentem filium, Ieſum Chriſtum, coniugibus adſtitiſſe, plagiſque Patri ſuo obiectis, ſimul ijs veniam, ſtirpemque impetraſſe; mox etiam pollicitus, parentes fidem rectam à filio ſuſcepturos. qua Chriſti Domini prece, dicta iam ſententia à ſummo iudice reuocata eſt. viſo territus, excituſque Fantius, auditoque Deodata, mẽte conditam numinis reuerentiam tenuere, recteque factis aluere. ſed ſomnio ex euentu fides. omen lætum parentibus fuit, natus puer, cui Fantino nomen. is, quo die 12. annũ explebat, cum in agro Syracuſano venaretur ceruam forte oblatam, ac diuinitus refugientem in antrum inſecutus. Sanctum 2 Eremitam offendit, à quo vnà cum Leontio famulo inſtructus in Ieſu Chriſti fide, ac baptizatus eſt.

Domum reuerſus puer, quæ ſibi contigerant enarratis, parentes chriſtianæ vitæ inſtituta docet. ij verò, cum animo, quæ in ſomnis Fantius vidiſſent, probe commemoraret, fidem alacres cum familia ſuſcepere. ſimul Beati parentes ſua omnia, quæ haberent, in egentes erogant: ex eo chriſtianæ religionis accuſati, prehenſique vnà cum filio ante Conſularem ſiſtuntur; interrogati, qui nam eſſent; chriſtianos eſſe, reſponderunt. ob id dictum, irati Conſularis iuſſu, omnes plumbatis 3 contuſi ſunt. ſed cum nulla vi doloris, & atrocitate ictuum egregiæ vocis conſtantiam mutarent, in cuſtodias coniiciuntur, vbi noctu delapſus cum luce Angelus, cibo refecit, & ad martyrium confirmauit. prædictoque Fantium, & Deodatam poſtridie martyrium obituros, Fantinum puerum vinculis exſolutum, foribus vltro patefactis, liberum abire permiſit, quo duceret *Deus*. Orto die, Fantius, & Deodata ad Conſularem retracti, cum eius obtemperare mandatis, ac Dijs adolere tura reſpuerent, decollati ſunt. oblatiſque pro Chriſti nomine ceruicibus, ad immortalitatis lauream conuolarunt.

ſua omnia in pauperes erogãt.

Vide Animaduerſ. fol. 103.

Ante annum 304 20. Nou.

DE SS. AMPELO ET CAIO MM.

MESSANÆ, pro Chriſto extrema paſſos Ampelum, & Caium, deque proſtrato hoſte trophæa ſideribus intuliſſe, ſacrorum faſtorum ſcriptores memorant. nec plura his. inde præliorum, victoriarumque æque ignaris, ac cupidis acrior noſcendi cupido; ſed patefieri, nondum ſupremo numini viſum. ſacra corpora Meſſanæ auditum eſt condi in S. Franciſci æde, ſub Ænea tabula, & candelabro, quod item ex ære fuſum, in Chori gremio, cui ſubiacet cauerna ingens: rem leui fama tenemus, eoque timidius dicimus. Sanè ſi ſententiam rogas meam, candide prompſerim, & in alia omnia ierim. precor benignam Meſſanenſium terram, vt quem admodum iam Placidum, ſocioſque e ſinu protulit ſuo; Ampelum, Caiumque reddat aliquando, quos inſignibus officijs poſteritas veneretur. eorũ natalis dies ad 12. kal. Decembris Romanis faſtis adſcriptus eſt. Eorumdem meminere omnia Martyrologia, Romanum, Bedæ, Vſuardi, Adonis præterea M.SS. Martyrologia eccleſiarum Siciliæ. creditur martyrio coronatos fuiſſe immaniſſima perſecutione Diocletiani, & Maximiani. Ferrarius in noua Topographia ait eorum Acta eſſe in eccleſia Taurinenſi; ſed libro, quem poſtea edidit de Sanctis Italiæ, memorat, Acta eorum non extare. certe diu quæſita à me, nuſquã inuenta ſunt. Mendoſe apud M. Bellinũ pro Ampelo, *Ampelles* apud Bedã in Martyrologio, *Gagus*, pro *Caius*, vt habent libri omnes editi, & non editi.

DE S. GREGORIO LILYBOETANO EPISC. ET M.

Ante An. 203 5. Ian.

GREGORIVS Epiſcopus Lilyboetanus, incompertum mihi quo tempore, quibus Cæſaribus eccleſiam Siculam perſequentibus, vitæ æternæ iter ſibi ferro aperuit: non is modo Lilybœi ſedem ſuam, ſed Agrigentinum carcerẽ illuſtrauit, vt inde præclara vitæ eius, hinc mortis exempla poſteris proderentur. nam comprehenſus, vinctuſque Agrigentum Lilybœo perductus ad Tircanum Tyrannum, ei⁹ iuſſu in vincula detruditur. ſanè Magno Iuſtiniano imperante Agrigenti carcer oſtendebatur, quem Beatiſſimus Epiſcopus Lilybœi Gregorius cruciatib⁹ honeſtauerat ſuis. miramur conſecratum carcerem ſanguine Martyris, tunc in vſu fuiſſe, quippe eodem Principe, vt Leontius memorat, S. Gregorius Agrigentinorum Epiſcopus, impia Sabini, & Creſcentini factione in eam cuſtodiã coniectus eſt, in qua ſupplicio affectus fuerat Gregorius Epiſcopus Lilyboetanus. feliciſſimo carceris eius fato, quem Gregorij Epiſcopi duo patientiæ exemplis nobilitarent. haud crediderim tamen, carcerem illum facinoroſis omnibus communem, ſed reuerentiæ Beati Gregorij Agrigentini datum, vt eodem quo Lilyboetanus, carcere clauderetur. quid vero veterem morum diſciplinã in eo perquiram, quod à Sabino, & Creſcentino impie factum eſt? ſed Gregorium Lilyboetanum Epiſcopum, diù pœnali carcere Agrigenti incluſum, multas ærumnas perpeſſum eſſe oportuit, quibus denique habitus eſt cœleſti palma dignus, nam Tircano Tyranno iubente, in eodem carcere gladio tranſuerberatus occubuit, ac glorioſum martyrium conſummauit.

Vide Animaduerſ. fol. 103.

PLVRES IN SICILIA MARTYRES

Incerto æuo, locoue.

ANTIQVI ſcriptores Martyrologiorum alios in Sicilia Confeſſores martyrio decoratos prodidere; nuda nomina collegimus, atque hic damus. incompertum mihi eſt, quo æuo qua perſecutione Tyrannorum gliſcente, quibus tormentis, quo genere mortis, rebuſq; geſtis, vita conceſſere. ſummo omnia ſtudio quæſita à me, labor in irritum recidit. ſed multorum certus eſt dies, ac locus. quippe
1 Syracuſis 11. kal. Iulij. *Ruffinus* 1 *& Martia martyrij purpuram virtute ſua promeruere*: *Catana celebre eſt certamen* 2 *SS.*
2 *Stephani, Pontiani, Attali, Fabiani, Cornelij, Sexti, Floris, Quintiani, Mineruini, & Simpliciani.* ſimul omnes pridie Kal. Ianuarias cœli ciues decreti. maius Tauromenio decus ex agmine Martyrum. vbi ad 8.
3 Idus Iulias *SS. Sperus,* 3 *Corneliianus, alijque LX.* Martyrum nomen, & lauream deportauere. at quorumdam Martyrum ignota patria; *enimvero* 3. *Non. Iunij, Expergenitus,* 4 *& Chreſta Martyres cõmemorantur:* 3. *Non. Iulij Agatham,* 5 *& Triphina,* 4. eq; 17. kal. Iulij *Nonitus,* 6 *Candidus*
4
5
6 *Cantianus, Cantianilla, Protus, Chryſogonus. Artheon, Quintianus, & Theodulus* ſuis Siciliam triumphis coronauere. taceamus hic toties deploratam Actorum iacturam; noſtris potius Martyribus gratulemur.

O Beati ciues, quibus vitam habere obtigit, poſt quam perdere promeriti eſtis, quod olim vobis triſte, & acerbum fuit pro Chriſto pati, nunc dulce eſt cõmemorare, maximeque precioſum. nam quod ſupra omne precium eſt, mortis, & contumeliarum precio contemptiſſimo redemiſtis. obita percruciatum mors cæleſtes fores lætis aperuit, ignominia præbuit ingreſſum in iuſtorum cœtum, in Sanctorum lætitiam ſempiternam. fortiſſimi Athletæ nomen triumphale, quod veſtro ſanguine in cœlo ſcripſiſtis, ne horrete atramento, atque ære deſcribi, noſtriſq; plauſibus renouari laureas à vobis in ſinu immortalitatis repoſitas. accipite non modo a cœlo, ſed à terris triumphalia ornamenta ac dona, coronam non confectam ex auro, ſed è laudibus; triumphorum veſtrorum purpuram, quam hiſtoria dare poteſt, non acu factam, ſed lingua, non pictam flori-

 bus.

bus, ſed affectibus gratantium animorum; nullæ in ea intextæ auro imagines, ſed Dei, veſtrumque gloria. ſtudiis vero noſtris hoc rependi oramus, exoratum patriæ numen concedite, ciuibus conſortium æterni Regni.

Vide Animaduerſ. fol. 104.

Ann. Ch. 304
25. Apr. vel 2. Septembris.

DE SS. MM.

CALLISTE EVODIO ET HERMOGENE

NOTKERVS in ſuo Martyrologio ad ſeptimum kal. Maij hæc habet. [*Syracuſis ciuitate Siciliæ Natiuitas SS. Euodij, Hermogenis, & Calliſtę*, ſed Romanum Martyrologium ad eumdem diem eraſo Natiuitatis nomine eorumdem meminit: quod prudenter factum arbitror, cum natalis eorum Sanctorum in primam, aut ſecundam Septembris diem, vt mox dicemus, incurrat, aliamque eſſe cauſſam nobis incompertam oporteat, cur ſeptimo kal. Maij eos ſibi vindicet. Natiuitatis eiuſdem, quam idibus menſe Aprili deſignat eccleſia, iam celeberrimum olim fuiſſe horum SS. Martyrum certamen, & non leui indicio eſſe poteſt, quod cum plures, grauiſſimique ſcriptores ad populum verba facerent, aut ſcriberent de ſolemni nouę indictionis die, lætitiæ inde, & exultationis argumentum deſumpſerunt: nec eorum verba pigebit exſcribere: Ioannes Monachus, qui Damaſcenus eſt, ait, [*Aduenit initium anni inuitans ad celebrandos illuſtres Calliſtem, Euodium, & Hermogenem germanos fratres athletas:*] Philippus 1 Tauromenitorum Antiſtes, qui idem
1 forte eſt, ac Theophanes eorumdem Præſul. [*Calliſtem, ait, Euodium, & Hermogenem minimè diuidamus, neque enim illos natura ſeiunxit, aut voluntas, & conſpirans animus, & martyrij æqualitas*]. Quorum ſcriptorum auctoritate horum Sanctorum feſtū diem primo Septembris celebratum conſtat quamuis Romanum Martyrologium ſecundo Septembris reponat, niſi quis malit illis ſcriptoribus ſatis fuiſſe, ſi primæ Veſperę feſti diei in primum Septembris incurrerent. ſed cum acta horum Martyrum interierint vix duo ſuperſunt, quæ de iis cognoſcamus; alterum eſt Calliſtē fratrum pietatem adeo promouiſſe, vt eos in fide genuiſſe videretur [fideliter, ait S. Ioſephus Hymnographus, in ſcamma martyrij Calliſte ingreſſa es prædicans cum duobus fratribus Chriſtum Deū noſtrum, quippe diuino amore ſuccenſa vere ſpiritualia eccleſiæ Chriſti vaſa eos perfeciſti, quare cum ipſis Martyr in cæleſtem vitam coaptata es.] quod adhuc clarius edocet Hymnus mox afferendus. alterum eſt in Græcorum Anthologio breue hoc elogium de iis eſſe conſcriptum.

Vere optimum Calliſta finem repperit,

Diſſerta cum duobus vna fratribus. Hi Sancti 2 Martyres germani fratres, vt poteab eadem alue geniti ſacro fonte ſpiritualiter regenerati ſunt Edicti temporibus; poſtea vero quam tamquam chriſtiani ad Præſidem adducti, & eorum nobilitas, animique præſtantia, ac magnitudo bene cognita eſt, capitis ille ſententiam in eos pronunciauit, atque ita martyrij curſu confecto ad Dominum migrarunt.] extat etiam in hos ſanctos hymnus, 3 quem ſubnectere viſum eſt.

Vide Animaduerſ. fol. 104.

✠

PRE-

1 1

Ann. Ch. Ant. à 314

PRECATIO AD SS. MM. CALLISTEN EVODIVM, ET HERMOGENEM

Ex Greco Carmine.

2 PRÆCLARE a ſane Chriſto decertauiſtis, amore coaliti, quaſi vnus in tribus eſſet corporibus animus, genere fratres, fide Martyres Sanctiſſimi. Tu vero, qui vnus es, in ſanctis viris glorioſus, eorum precationibus nos tueare.

3 Operæ pretium exiſtimo à ſacris 1 victoribus impartam hymnos in medium afferre. quare oro te, o ſapientiæ largitor, vt Sancti Spiritus tui ſplendore, mentem, linguamq; meam emundes, vt ea concinam, quæ laus ſaſque iubet. hoc abs te etiam atque etiam peto; ex te enim chariſmatum fontes emanant O Verbum patris, qui fontem luminis in tenebricoſos effundis, ſapientiamque impertiris indoctis, imperitiſque, quæ tua bonitas eſt, ſolus in Sanctis requieſcens.

Tota pulchra es, ò Martyr 4 Calli- 4
ſta, quapropter concupiuit Rex ſpeciem tuam. tu quippe perinde ac propria, veraque mater germanis fratribus pietatis nutricem te præſtitiſti, & vrgens eos ad certa-
men Hermogenem, Euodumque, 5 tam- 5
quam dona 6 gratiſſima, Domino obtuli- 6
ſti, quibuſcum vna immortalia præmia fortitis, quæ nobis ſe daturum recepit is, qui ſolus requieſcit in ſanctis ſuis.

Vide Animaduerſ. fol. 104.

1 1

VITA SS. CALOGERI GREGORII AC DEMETRII

AVCTORE OCTAVIO CAIETANO

Societatis Ieſu.

EGREGIVS Chriſti aſceta Calogerus, & aſcetarum in Sicilia pater, Chalcedone natus eſt, vrbe Aſiæ, in aduerſo Byzantij litore: in Sici-
2 liam venit commoto 2 oriente atrociſſimis Imperatorum edictis aduerſum Chriſti fidem. tum vero, cum maxime in ora Chalcedonenſi perſecutio deſæuiret, cœtus quidam virorum pietatem excolentium in Siciliam profugere. horum dux, cœptique conſilij auctor S. Gregorius fuit, generoſus Chriſti athleta, eiuſque adminiſter diuinus Calogerus, ac magnus Demetrius eccleſiæ Chalcedonenſis Diaconus, alijque ſanctimonia inſignes viri: hi vna omnes gentilem ſuperſtitionem deteſtantes, cariſſima patria, fortunisque omnibus amore Chriſti derelictis, in alienas terras ſua ſponte commigrarunt. haud illi quidem cruciatuum metu, ſed Dei potius inſtinctu, vt Sanctiſſimæ Trinitatis nomen remotis regionibus promulgarent; quin ante diſceſſum è patria fortitudinis periculum fecerant aduerſus idolorum cultum fortiter decertantes. opere maximo dolemus, ceterorum intercidiſſe nomina, qui ſanctitatis elogio clari cum Calogero, Gregorio, & Demetrio ad nos venere. Hi ergo, quibus me-

ſummam hic adnectere me debere ſentio, ne omninò reieciſſe videar, quæ a probatiſſimis viris probata hactenus fuerunt, neque certæ falſitatis argui omninò poſſunt, ſi taltem ſentias duos fuiſſe Calogeros, qui Siciliã ſuis præclaris facinoribus illuſtrarint.

Calogerus ergo in ijs Actis Conſtantinopolitanus dicitur ſacris literis imbutus, multarum virtutum, & abſtinentiæ in primis ſpe-
6 cimen dediſſe, 6 & imperante Nerone Ro-
7 mam ad B. Petrum veniſſe, ab eo monachi 7 habitum indutus in ſolitudinem, cui nomen Homionomo, ſeceſſit: vbi totus in ieiunio corporis afflictationibus, precibuſque Deo fundendis aſſidue verſabatur herbarum radicibus tantum & aqua vitam ſuſtentans. illic ab Angelo monitus eſt, vt ad Petrum Apoſtolum regrederetur: ſocios illi itineris
8 dedit Petrus Philippum, 8 Eunophrium, & Archileonem, & volente Deo in Siciliam omnes deſtinauit ad expellendos inde Dæmonum phalanges. Digreſſi Roma Inſulam Liparam tenuere; hinc in Siciliam Calogero relicto, Philippus ciuitatem Agyram, Eunophrius, & Archileó Suteræ ſolitudinem ac Paternionem petiuere. Calogerus verò
9 grauis annis cum apud Liparitanos 9 ſubſtitiſſet, Dæmonibus ex Inſula fugatis eos ad chriſtianam fidem traduxit. ſed rurſum à Deo admonitus, ne profectionem in Siciliam diutius protraheret, ac in montem Gé-
10 marianum 10 tenderet, vt Dæmones, qui illuc ſe ſe receperant, tamquam a ſuis latibulis extruderet eijceretq; eodem quo monitus eſt die in opidum Saccam monti proximum peruenit; ciues vero omnes intra hebdomadam ad Chriſtum vi miraculorum conuertit, ac baptiſmate ſalutari abluit. tum conſcendit in montem, atque ex eius cauernis ſigno Crucis Dæmones exterritos, & pa-
11 uentes abegit. quinque 11 & triginta annos in eius montis ſpelunca, in qua altare condiderat, vt Deo incruentum ſacrificium noſtræ legis offerret, ſanctiſſime degit, ipſique iam graui ſenectute confecto, Dei beneficio, accedens cerua victum ſuppeditabat. ſed forte accidit, vt Arcarius, quem primum omnium Saccenſium Calogerus baptizarat, in venatu ceruam ſagitta confoderet; illa verò ſaucia ad ſui Calogeri pedes accurrit ſtatim, ibique ex vulnere mortua eſt. defleuit bonus ſenex vitæ ſuæ adminiſtram, inſequentem venatorem, cum ſpeluncæ ſe ſe intulit, acriter increpans. illum facinoris pœnituit, & culpam deprecabatur, quare non veniam modo Calogerus piiſſimus dedit, ſed in ca-
12 uernas montis eum deducens ſedium 12 ſaxearum, quę inibi erant, vim edocuit, & quæ cuique ægritudini depellendæ Dei beneficio apta eſſet. in aliam deinde cauernam in qua altius eſt puteus, pertracto aquarum vim indicauit, iuſſitque, vt balnea ibi conſtrueret. obiit Calogerus poſt ceruæ necem dies quadraginta. Arcarius autem, cum ſanctiſſimũ ſenem conueniret, mortuum in ſpelunca reperit flexo ante altare genu, eumque ibi mæ-
13 ſtus honorifice ſepeliuit. 13 hæc eſt illorum Actorum ſumma.

Iam quod de patria Calogeri dicitur haud multum diſcrepat ab ijs, quæ e Sergio retulimus, nam Chalcedon Vrbs eſt ad Boſporũ Thracium vix mille paſſibus à Byzantio diſtans; & facile etiam fuit Conſtantinopolitanum dici, quem inde ad nos veniſſe fama prædicabat. Difficilius verò illud eſt, quod ad S. Calogeri ætatem ſpectat, Acta enim & eorum fidem ſecutus Fazellus rerum Siculorum ſcriptor diligentiſſimus, a imo etiam fama apud pleroſque nunc vigens, cum ad S. Petri Apoſtolorum Principis tempora referunt; Sergij tamen antiqui ſcriptoris ſilentium in hac re, vnde non exiguam Calogero laudem, quod maxime volebat, potuiſſet cõparare, ſuadere omninò videtur, vt in poſteriora illum tempora retrahamus, & in ea fere, quibus Diocletiani, & Maximiani perſecutio moriente deſeruens fugam Calogero, & ſocijs ſuadere potuit. ſed illa in his actis probare nequeo. Calogerum ab Apoſtolo Petro in Siciliam ire iuſſum in Liparitana Inſula, veluti immemorem ſubſtitiſſe, quovſque iterato vrgeretur imperio; quo item die profectus eſſet e Lipari, eodem Saccam appuliſſe, ducentis numerum, & 20. paſſuum millibus, eoque amplius, diſtantem; ceruæ etiam Calogerum alentis miraculum confictum videtur, cum neque ceruas Sicilia habeat, neque ſi Saccam, vt narrant, ad fidem ille traduxiſſet, piæ fidelium eleemoſynæ Magiſtro defuiſſent, vt ad miracula confugiendum eſſet; nec demum, vt alia præteream, adducor, vt credam balnea Calogeri iuſſu ſimile condita; etenim video Saccam ab ijs balneis Thermas olim fuiſſe nuncupatam à b Pomponio, & Plinio c qui ſub Claudio, & Veſpaſiano floruerunt, & in Diodoro d legam inter præclara opera, quæ Dædalus Minois iram fugiens in Sicilia Cocali Regis ope effecit. [*Speleum in agro Selinuntiorũ adornaſſe, in quo vaporem à ſubterraneo ibi igne exæſtuantẽ dextre excepit, vt tenero ſenſim calore ſudor eliceretur, & cum voluptate quadam inibi verſantium corpora paullatim ſine vlla feruoris moleſtia curarentur:*] exiſtimauerim tamen non parũ his balneis profuiſſe Calogerum, tum dæmonum ex iis antris expulſione, tum ob religionem, pietatemque fidelium facta nonnunquam miraculorum acceſſione.

a lib. 6. 1. dec. c. 5.

1

b lib. 2. de ſitu orbis cap. 7.
c lib. 3. c. 8.
d lib. 4.

Cum ergo his, alijſque indicijs ſuſpecta reddantur ea Calogeri acta, prudentiſſime Sacra Rituum Congregatio, pleraque ex iis recidiſſe videtur, cum enim anno 1598. Simon Aragonius Siculus, & S. R. E. Cardinalis a Clemente VIII. Pontifice Maximo exoraſſet, vt in Siciliæ Regno, miſſa, & officium S. Calogeri recitari ſolemni ritu poſſent, eáque ob cauſam eiuſdem vita in tres lectiones de more referenda eſſet, ex iiſdem actis ab Andrea Argumento Saccenſi tunc ſolum oblatis, (latebant enim Sergij hymni, quos nunc primum edo) ea deſumpſit, quæ maioris probabilitatis ſpeciem præ ſe ferrent, reliqua vero ſilentio inuoluit; addidit vero in ſecunda lectione ea verba, [*Hic Sanctus vir ille proximus exiſtimatur, de quo mira Sanctus*

ctus Gregorius ſcriptis mandauit, &c. Atqui hiſtoriam illam ex . dialogorum libro refert de ſolitario Liparā habitante, qui Theodorici Regis animam a Ioanne Papa, & Symmacho Patricio, quos peremerat, ad inferos præcipitem agi viderat: ſed hoc iudicium, quod ſacra Congregatio retulit quidem, & incertum relinquens ſua noluit auctoritate ſancire, protulerat paulò ante, ſed ferè ſubdubitans Maurolycus Abbas Meſſanenſis vir apprimè doctus, tum in ſuo Martyrologio, tum in rerum Sicanicarum cōpendio. hæc tū opinatio non aptè congruit cum ijs, quæ Sergius de Calogero ſcripſit, ſenex enim ille Liparitanus ſexto Chriſti ſæculo vixit, at Calogeri ætatē, quamquam certo non exprimat Sergius, ſubindicat tamen referendam in ea tempora, cum ethnicismus, & idololatria tū in oriente, vnde per eam occaſionem diſceſſit, tum in Sicilia vigeret, quam ob rem ſi Sergii dictis ſtandum ſit, Diocletiani imperio poſteriorem Calogerum non faciam & tradit Baptiſta Agouſianus Eremitā, qui Theodorici Regis animam in Vulcani ignem deiectam vidit, fuiſſe *Sanctum* Launonem ex familia Eremitarum S. Auguſtini; cuius rei fides apud ipſum ſit.

Multis admirandiſque laudibus Sergius Monachus in ſuis hymnis hos præclaros viros celebrat, atque, vt quæ ſparſim ab eo dicuntur, in vnum colligamus, Calogerum ſeorſim ab alijs appellat, *Verum Chriſti Aſcetā, magnanimum Eremi cultorem, Dei verum ac Sanctum, verum Dei amicum, pientiſſimum Patrem, Sanctiſſimum, ſapientem magnum, diuiniſſimum, admirandum; patrem beatiſſimum, in omnem æternitatem memorandum, vndequaque feliciſſimum.* præterea eumdem Calogerum ſimul ac Gregoriū & Demetrium vocat *Aſcetas ſapientes, patronos Sanctiſſimos, diuinę eccleſiæ luminaria Sanctorum ornamenta, inuictiſſimos Martyres.* alibi Gregorium vocat *Archierarcham ſanctitate conſpicuum, futurorum præſcium, populorum ſtudioſiſſimum.* Demetrium verò, *admirabilem, & magnum eccleſiæ Diaconum* compellat; ex quibus cognoſcet lector non modo Sergii pietatem, ſed quanto in honore Calogerum, Gregoriū, ac Demetrium noſtri maiores habuerint, quantaque religione coluerint; nec pium eorum affectum in ſanctiſſimis viris celebrandis imitari pigeat.

Iam corpora *Sanctorum* Calogeri, Gregorij, ac Demetrij aſſeruantur in Monaſterio S. Philippi Fragalenſis Ordinis S. Baſilij iuxta opidum S. Marci; eorum dies feſtus agitur ad 14. kal. Iunias, & ex decreto Clementis VIII. in Sicilia ritu duplici S. Calogeri eodem die celebratur officium ad Dei Maximi gloriam, qui regnat in ſæcula.

MEMORIA

Ann. Ch. 313

SS. CALOGERI GREGORII, ET DEMETRII IN CRANIO SICILIAE

Carmen Sergij.

1 PIENTISSIME Calogere, ſingulari temperantia, continentique precationis ſtudio turbulentos animi motus ita domuiſti, vt Dei virtute nihil ab iis afficerere. Sacri Spiritus receptaculum viſus, a quo adeptus es, vt tartareos ſpiritus vndique fugares, & in vita, & poſt mortem cæleſtium numero adſcriptus.

Sanctiſſime Pater Calogere, Patriarchæ Abrahami verus imitator, procurabas quotquot vndique ad te confugerent. ad hęc Iobi in aduerſis fortitudinem tibi comparaſti, ac Dauidis manſuetudinem æmulatus es, Angelicam vitam in terris traducens, ad concupitæ felicitatis terminū perueniſti, nos Deo commendaturus.

Sancte Pater Calogere, tu eius, quæ verè vita eſt, deſiderio inflammatus, in ſpeluncā te abſtruſiſti, minime quidem hoſtis inſidias eiuſque verbera, ac vanos ſtrepitus pertimeſcens. quippe ſacroſanctæ orationis vi armatus facile cōculcaſti, magnanimus eremi cultor. ex quo fit, vt & veneremur te, beatumq; prædicemus.

Illuſtra animum, mentemque meam, Saluator optime, ad Calogerum pietatis cultorem laudibus cohoneſtandum, tu inquam, Chriſte, qui lux es, neſciens occaſum, vt eius meritis errata omnia mihi digneris condonare.

O rem admiratione dignam, quomodo rerum omnium molitorem tuo vtero geſtaſti? quomodo infantem tuis vlnis fouiſti orbis vniuerſi effectorem? ſanè quidem tuus ineffabilis partus mentem omnem, cogita-

tionemque timore percellit, ò puriſſima, ò integerrima Dei genitrix. proin eum deprecare, vt te noſtri miſereat.

Calogerum, fideles, concordi animo laudibus cohoneſtamus, vnaque ſimul Demetrium, ac Gregorium, numen aſſidue nobis propitium conciliantes.

O ſapiens, diuineque Calogere, corporũ, animorumque medicus, quotquot ad tuum templum cum fiducia confugiunt, noſtras etiam prauas animi perturbationes iam nũc medicare, acceptis laudibus, quibus tui te ſerui exornant.

Tu relicta Chalcedone patria exoſus deteſtandam impiæ gentis religionem, in Siciliam applicuiſti. eo loci cum Gregorio, cui de cœlo datum futura longe prouidere, orthodoxum vnius, triniuſque Dei cultum docuiſti.

Quæ Dei verbum ſupra omnem intelligendi rationem peperiſti, qua ratione ſibi viſum eſt; qui ex eodem Deo genitus eſt: O neſciens thalamum Domina, ne deſinas orare, vt vniuerſus terrarum Orbis, ab omnibus malis liberetur.

Torrente lacrymarum tuarum incultæ ſolitudinis ſterilitatem excoluiſti, & ſuſpirijs ex imo petitis tuorum laborum fructus vberrimos retuliſti. atque hinc miraculorum ſplendore inſtar ſolis terrarum orbem illuſtraſti, Calogere Pater. Neque interim tamen Chriſtum Deum orare prætermittas, vt ſalutem animæ noſtræ adipiſcamur.

Honoratus es, vt verus Dei amicus, nimiſque tuus confortatus eſt principatus qua precibus, qua ieiunijs hoſticas fraudes eluſiſti, ò Calogere, miraculorum patrator, proinde Deum nobis reconcilia.

Quænam vnquam mater dicta eſt Virgo? quænam Virgo dicta eſt mater? enim vero Dei genitrix, omnia mira ſunt, quæ de te dicuntur, ideo magna cum fide te magnã prædicamus.

Excute, anima, inertiæ ſoporem, & accende præclaram pœnitentię facem, magnaque cum lætitia egredere ex vitæ huius caligine ad occurſum immortalis ſponſi, dic verò: ſuſcipe me, ò Verbum patris, neque me repellas, ſi tuæ vnquam genitricis preces tibi acceptæ fuerunt.

Ad antrum feſtinemus, fratres, vt admiranda facinora videamus, quò ſimul penetrauit Sanctus vir, Dæmonum acies exegit, omnibuſque eò confluentibus morborum curationes benigna manu elargitus eſt.

In omnem terram exiuit ſonus tuus, Ca-
2 logere admirande; fluxa enim caducaque dereliquiſti, ac ſublata ſuper humeros cruce ſerpentem teterrimum, malorum omnium originem, ſubegiſti. quare te hymnis honoramus.

Fluenta curationum nobis abunde præbetis, vos ò vndequaque laudabilis Gregori, diuiniſſime Calogere, admirabiliſque Demetri, Martyres inuictiſſimi, noſtrique apud Deum patroni ſanctiſſimi.

Portus, Deipara, famulorumque tuorum tutela, Virgo ſimul, ac mater puriſſima, ad te ego etiam ſupplex accurro; opitulare mihi, Domina, meque libera anguſtijs.

Conſcenſo iam contemplatiuæ, actuoſæque vitæ faſtigio, pater beatiſſime, miraculorum fulgoribus inſtar ſolis in Sicilia perſpicue enitescis. quo circa hodie præclariſſimam tuam commemorationem celebrantes, magna cum fide te laudamus, diuine Calogere.

Chalcedone ab impij erroris ſectatoribus perſecutione excitata iam hierarcha 3
3 Gregorius, conuocatis iis, qui Sanctæ Trinitatis cultui ſe mancipaſſent, inſcenſa naui in Inſulam profecti ſunt.

Cum eſſet hierarcha Gregorius ſanctitate conſpicuus, Demetrium magnum Eccleſiæ Diaconum, pleroſque alios Sanctimonia inſignes viros ſecum accipiens, in quibus noſter Calogerus, ſecundo curſu nauigarunt.

Nequaquam vero pœnas, cruciatuſque (abſit hoc vt dicamus) fugientes; verum, vt Sanctiſſimæ Trinitatis vim, virtutem que omnibus promulgarent, cum igitur Lilybœum tenuiſſent, fuga abſcondere ſe neceſſe ijs fuit, propter prædicationem.

Intacta Virgo, præſidium, gloriaque eorum, qui te laudibus efferunt, ſerua quæſo, qui fide pleni tuam opem implorant, & à cunctis neceſſitatibus libera, quæ Deum in carne, quæ eius tibi voluntas, edidiſti.

Rupes erat inconcuſſa magnus aſceta Calogerus, immundos ſpiritus è ſuis ſedibus oratione & crucis virtute in profunda inferorum deturbauit.

Noſtris etiam temporibus ſole ipſo illuſtrior omnibus fidentibus Sanctus vir elucescit; eius in templo ſanitatum ſcaturigo omnibus qui cum fiducia illo confugiunt, eiuſq; diem feſtum colunt.

Recordare, ò beatiſſime Pater Calogere, [illegible] omnium, tuiſque precationibus, qui venerandam tui memoriam celebrant, adiuua, & à damnis, ira, minis, obſidione hoſtium libera.

Reſpice noſtras tuorum famulorum miſerias, anguſtiaſque, ò vna inter omnes, optima Deipara Virgo, & ſemina filium tuum exorare, vt à iugo ſimaculæ nos ſeruitutis vindicet in libertatem.

Edomitis per temperantiam prauis carnis tuæ motibus, magna nunc Pater, tanquam aduerſus Iezabelem diuini vatis Eliæ zelo præditus, errore animam fortiter liberaſti.

Vates Dauid, Chriſti Domini pater, olim cecinit: ecce elongaui fugiens: quem recte ipſe quoque imitatus, ad Inſulam appuliſti.

Annue noſtris precationibus, qui glorioſam tuam agimus commemorationem, reſpice quæſo miſerias, calamitateſque noſtras diuine pater, & preces apud eum effunde,

de, qui vnus miſericors eſt, vt ab hoſtium nos malis tueatur indemnes.

O Laudatiſſima Domina Virgo, quæ Deum, vt ſibi viſum eſt, progenuiſti, precibus ab eodem contende, vt nobis, qui te hymnis cohoneſtamus, peccatorum remiſſionem impertiat.

Calogeri hodierna luce diuinam memoriam cantibus celebrantes, Chriſtum etiam laudemus, qui miraculorum gratia ſanctum virum donauit ad morbos omnes rite curandos.

Fluenta nobis ſanitatum quotidie præbetis, Sacerdos Gregori, & Demetri, celebratiſſimi, fortiſſimique Chriſti Martyres, & vobiſcum vnà Chriſti amantiſſimus Calogerus, qui morbo laborantibus præſentem opem affert, ſimul etiam vobiſcum vna pro ſuo ouili Deo ſupplicat.

Qua ratione te miſer egò, contemptuſq; laudauerim? te inquam beatiſſime Calogere? Verum ne dedignere laudes, quas tuus tibi famulus continenter decanto.

Humeris geſtans Chriſti crucem pro virga, impiorum errorem confudiſti. cuius etiam virtute fugas Dæmonum cateruas, Pater in omnem æternitatem memorande.

Nos qui Sanctam, hilaremque tuam feſtiuitatem fideliter colimus, Chriſtumque rite commendamus, vna omnes voce clamamus: Benedictus es, Domine, qui tanta gloria ſanctos auctas tuos.

Qui ſolus ex Virgine, vt probe noſti, prognatus es, Seruator, ratione ineffabili, eiuſdem precibus acceptiſſimis, qui ad te magna cum fiducia accurrunt, incolumes ſerua.

Sanè quam probe imitatus es Patriarchā Abraham, Sancte Pater, cum cariſſimam patriam dereliquiſti, & in Sicilienſi antro tuum domicilium figens, Deum Optimum laudas, & benedicis.

Omnes conciliaſti in amicitiam tuam Beatiſſime Dei vir, monitionibus, & fidei lumine illuſtrans, erudienſque ad pſallendum. Omnia opera benedicite, & laudate Dominum.

In patientia tua, Calogere, mercedem tibi comparaſti. in manus enim Dei tradidiſti ſpiritum, continenter illud cantitans: benedicite, & laudate Deum.

Vaticinia Prophetarum Dei ſimul, & hominis Mater, adimpleta ſunt. tu enim vero Mons es, Thronuſque, ac porta ſemper clauſa, in quam ingreſſus, egreſſuſque eſt ſolus Deus noſter.

Tu virtute Omnipotentis Dei hoſtis tartarei vires afflixiſti. ſapientiſſime Pater accipiens capite tuo diadema decoris. ex quo in pace requieſcis.

Reſpice, Domine, de cœlo, & vide humilitatem noſtram ſeruorum tuorum; hoſtium deprime ſupercilium, ac largire nobis pacem precibus Sancti tui.

Impetra quæſo inuictam fortitudinem tuo laudatori ad elidendas prauas animi libidines, tum omnibus qui fiducia pleni celebrant templum tuum, tum vero Regibus orthodoxis.

O ſuauitas, ac dulcedo iis omnibus ſemper expetenda, qui te adorant Trinitas incomprehenſa, Pater, Verbum, & Spiritus Sancte, quæ coleris in vnitate Deitatis, nos omnes ſeruare digneris.

O illuſtrem hunc ſolem, ò diem feſtum, commemorationemque Sanctiſſimi viri præclaram, ad fidelium mentes illuſtrandas! Agite, Chriſtiani cœtus, feſtis cantibus, hilarique animo hunc diem celebremus, omneſque vnà voces ad eum mittamus, qui aſſiduis precationibus nobis Saluatorem reconciliet.

Calogerum, Demetrium, ac Gregorium concordi voce fideles in cœlum tollamus, vt pote qui nobis Deum deprecentur.

Nemo quiſquam alius ex Sanctis Patribus æque Deo gratus acceptus fuit, ac tu, aſſiduis te laboribus exercens.

Precibus B. Calogeri Deus, paſtorem, gregemque ſuum ſerua incolumem.

Tuum, ò Sacroſancta Virgo, myſterium ne cæleſtis quidem mens, ne dicam mortalis ac terrena comprehendere vnquam poſſit. vt enim ineffabile eſt, ita incomprehenſum. tuo enim vtero concludi voluit, qui nullis poteſt finibus capi.

Certamina ſapientum monachorum, ac Chriſti militum labores, vt par eſt, exornantes Gregorii, inquam, Calogeri, ac Demetrij, voces ad vſque cœlum tollamus; velit nos Deus ex omnibus malis eorum precationibus ſeruare.

Inſignem planè a Deo pacem adepti eſtis Patres generoſiſſimi, malorum, calamitatúq; fluctus emenſi iam, Viri ſanctiſſimi, milites fortiſſimi, eorumque qui vos laudant, apud Deum deprecatores.

Legitime decertaſtis ſapientes quidem, at vero à Deo redditi longe ſapientiores, at veluti bonorum omnium conceptacula mundo apparuiſtis, diuina eccleſiæ luminaria, Martyres, ac Sanctorum ornamenta.

O ſola mundi Regina, ſola Dei genitrix, ſola hominum ſalus, Beatorum Martyrum meritis vndique nos defende.

Hodie Monachorum cœtus libenti animo coacti ſunt, hodie ſacro paſtori laudes, hymnoſq; perſoluunt. lætatur Sanctorum populꝰ, tremunt tartareæ phalanges, diſſipata iam eorum habitatione. nos etiam ad cœlū vſque eleuati ſumus, ac proinde collaudantes clamamus; Gloria in excelſis Deo.

Tamquam verus Chriſti aſceta, Beatiſſime Pater, coronatus es; oculum enim animæ ita perpurgaſti, vt Deum cuius amore æſtuabas, merueris videre. quemadmodum vidiſſe olim accepimus, ab illo quidem miraculorū gratiam accepiſti, quibus in tui cognitionē venimus tui laudatores.

Agite iam fideles vniuerſi, qui eiuſdem feſtum celebraturi conueniſtis, intueamur magni Calogeri miracula: antrum enim reddidit Sanctum, Dæmonibus procul inde exterminatis, & in Sacroſanctum Chriſti templum commutauit,

vbi

vbi malis omnibus ii liberantur, quicumque eius celebrant feſtiuitatem.

Plane dignus fuiſti, Pater Calogere, chariſmatum Spiritus Sancti. impendis autem fidelibus, qui tuam memoriam colunt, pacem, ac miſericordiam, noſque ab omni periculo ſaluos, indemneſque ſeruatos ad lumen occaſus ignarum perduc pretioſiſſimis tuis meritis, pater vndequaque feliciſſime.

DE S. CALOGERO

Carmen Sergij Chroniſtæ.

SAcroſanctæ Crucis virtute ſerpẽtem interemiſti, idolorumque errorem extirpaſti. Calogere Sanctiſſime, ac in Siciliam profectus miraculis coruſcaſti. ora pro nobis, qui pie, ſtudioſeque te celebramus.

Iis, qui cum fide ad tuam ſpeluncam accurrunt, multarum curationum gratia ſcates
1 & 1 ſudoris miraculum liquido cognoſcẽtes.
Deo gratias agunt immortales, Sancte Calogere. Interim me indignum tuis gratis, acceptiſque precationibus redde condignum, qui te merito laudem; te enim præſtas patro
3 num, adiutorem, beneficiorumque promum ijs qui flagranti animo te colere conſueuerunt.

Ab oriente 1 in Siciliam appuliſti Diuine Pater, vt à multis maioribus accepimus, 1
vnà cum Gregorio tuo Archierarcha Sancte Calogere, deteſtans nimiam idolorum ſuperſtitionem. ſed ille meruit pro Chriſto calicem bibere. tu vero in antro habuiſti intercede pro filijs, qui tui memoriam colunt.

Profecto fluenta ſanitatum in nos quotidie effunditis, ò Diuiniſſimi Patres Gregori Hierarcha, ac Demetri, celeberrimi, inuictiſſimique Martyres Chriſti. populorum ſtudioſiſſimus, cuius adminiſter erat Calogerus, ægrotantibus præſentem opem affert.

Ann.Ch. 314 5. Nou.

INVENTIO
SANCTAE TROPHIMÆ
VIRG. ET MARTYRIS.

Ex M.SS. Codicibus Eccl. Panormitanæ.

1 COmpellitis 1 nos, cariſſimi fra
2 tres, Sanctisſimæ 2 Trophimes miracula, quæ per eam Dominus edidit, ornatius perſtringere, qui vix poſſumus in communibus etiã argumentis mutire. Quare veſtram opem imploro, eam deſidero: Deum vos, ac Dominum Ieſum Chriſtum pro nobis deprecamini, ianuam vt noſtri cordis aperiat, ad miracula Sanctæ Virginis exprimenda, qui vilis aſelli linguam ſoluit in humanas voces. Et verò ſic ſtatuo, veſtra me deprecatione impetraturum, quod pro mea
3 imperitia plane diffido. Aeolicis 3 igitur è
4 finibus, vt inſcripta ipſius tumulo 4 carmi
5 na demonſtrant, aducta Trophima, 5 litus
6 Reginnarum, Angelo 6 duce, tenuit. quæ
7 cum, 7 ignaris omnibus, & incurioſis, ad prædicti litoris oram in ſuo tumulo deliteſceret, tandem aliquando cum ad fluuium mulier quædam, diuino ſanè conſilio, lanatũ veniſſet, cœpit ſuper Sanctiſſimæ Trophimæ tumulum fortiter tundere intortum linum: quo prodigio eius ſepulcrum
cum 8 vero, tametſi ſonitum è cauo ſaxo 8
reſultantem audiret, ab opere non deſiſteret in lito. deprehensũ.
eius exemplo manus exaruere. indoluit illa vehementer, cumque à loci accolis rogaretur, ecquid tantopere doleret? niſi veſtros mihi Presbyteros, inquit, huc aduocaueritis, nullum omninò à me reſponſum feretis. cauſſam illis quærentibus, ait. vereor ne qui mihi arefecit manus, & linguam exſcindat, euellatque.

Plerique illis temporibus eo loci commorabantur Presbyteri 9 Parthenopenſes: & Amalphitani; multæ enim ibi (quod ex iis, quæ nunc pene dirutæ viſuntur, coniectare liceat) ſacræ ædes poſitæ a Chriſti Sacerdotibus celebrantur. Conuocatis ergo Preſbyteris, referre mulier ordine cœpit quæcũ-

E carmine tumulo inciſis D. M. cognita

quę acciderant. Audito Sacerdotes miraculo attoniti, properant ad litus omnes, vbi tumulus erat Beatiſſimæ Martyris. Cumque diu tentarent, ſi qua lateat tumulo theſaurus pateret, ſimulque viri ne, an mulieris ibi reliquię ſeruarentur, certo cognoſcerent;
10 conuerſi ad tumuli caput, cœlata 10 reperiunt huiuſmodi carmina.

Qui tumuli cauſſas ingreſſus diſcere quæris;
11 Martyris 11 hic Trophime intactæ Virginis artus.
12 Et Pia membra cubant; quæ 12 dum præcepta profani
Temporis, & mundi polluta altaria vitat
13 Sicanios 13 fugiens deuota puella parentes,
14 Aequoris 14 in medio naturæ ſorte quieuit.
15 Membra 15 dedit Reginnicolis, animāque Tonanti.
Hinc Chriſti inter odoriferas depaſcitur aulas.

Hæc Sacerdotes carmina cum legiſsent, & quæ lateret in tumulo pretioſa margarita pernoſsent, maturo curſu ad Amalphitanū Epiſcopum contendunt, vt qui diu delituerat theſaurus, cunctis iam fidelibus euulgaretur.
16 Tum verò Pontifex eccleſiam 16 gubernabat Amalphitanā Petrus, qui cum ab iiſdem Sacerdotibus de tanto miraculo cognouiſset, maximo in Sanctam Martyrem amore ſuccenſus, Diacono, ac Primicerio ſuo ceteriſque Presbyteris aduocatis, quæ de Sācta Trophime inaudierat, enarrauit; Tum habitu Pontificio auguſtior, clero, frequentiſſimoque populo ſtipatus, Minoram properat, vbi Virginum decus, & ornamentum quieſcebat.

Minoram delata nec ſine miraculis.

Excipiunt ſacrum onus, turba proſpectante, gratias Domino immortales agētes, diuiniſque laudibus omnia complentes; dumque ſuppoſitis humeris eò deferre Sanctum corpus, conantur, vbi nunc eius baſilica viſitur, nihil omninò per integrum diem procedunt. Tandem hoc init conſilium Epiſcopus, intactas adduci, pulcherrimaſq; vitulas iubet: ſubeunt illæ onus, perniciſſimoq; curſu corpus ad deſtinatum locum aſportāt. Hic, dum fidelis populus, accenſos manu cereos tenens, hymnos Deo canit: mulier, cuius exaruiſſe manus diximus, ad ſacrum feretrum accedens, ſanctumque corpus auidius attrectans, ſic repente conualuit, vt nunquā id incommodi paſſam diceres. Interea dum Epiſcopi iuſſu canitur, accenſæque in Chriſtianorum manibus nitent faces, locum deſignat Petrus, vbi theſaurus reponatur: Sacerdoteſque nudatis pedibus, arreptiſque ligonibus, certatim fodiunt, cauato tandem aliquantulum in loco, Sanctæ Virginis corpus pretioſis conditum aromatibus, cum eo, in quo inuenta fuerat, loculo condiderunt, vbi mirum eſt, quanta Deus, & quam multa in honorem ſui, ſuæque Virginis Trophimæ nominus edat miracula. Nunc ergo quis ambigat, quamuis incertum ſit, quo tempore, quid Trophime paſſa ſit, quo tyranno, Sanctum in cœlo degere, Sanctos inter, beatiſſimoſq; Spiritus; cum ipſius magnitudinis, atque eximiæ ſanctitatis non obſcura ſigna Deus per tot, ac tanta miracula demonſtraret?

Templum conſtituitur, in quo conditum corpus.

TRANSLATIO, ET MIRACVLA SANCTAE TROPHIMAE VIRG. ET MART. SICVLAE.

17 LIBET, 17 fratres cariſſimi, de Sanctiſſimæ Virginis, & Martyris Trophimæ tranſlatione, ac miraculis breuiter, annuente Domino, nonnulla perſtringere. iam enim de ipſius corporis inuentione ſatis eſt cunctis fidelibus peruulgatum. Valde enim abſurdum eſſe videtur, ſi fidelium aures eius non perſonent laudibus, per quam plurima Deus, atque admiranda facere non deſinit. Merito igitur eam nos laudare oportet, quæ ſanctitatis merito potentiſſima, opem imploranti negat nemini. Quis enim ægrotantium, animoque male valentium, ad eius baſilicam pie accedens, non illico recipit ſanitatem?

Nimirum hoc Sanctis Martyribus diuinitus datur, vt qui eorum tumulos fidenti, pioque adierint animo, non ſolum curentur exterius, ſed interius etiam ab omni peccati labe mundentur.

Igitur, vt hinc narrationem exordiamur,
quo tempore, Sicardo, 18 Beneuentano 18
Principi eximio, tota 19 pene obtempera- 19
bat Auſonia, non leuis extitit Amalphitanos inter, & Salernitanos diſſenſio. Verum ex Amalphitanis maiores natu, Sicardi moderatiſſimi, prudentiſſimi, fortiſſimique Principis fama commoti, ei ſe, relicto natali ſolo ſponte ſubiecerunt; qui cum plurimis ab eo donis cumularentur, ciues ſuos, populareſq; miſſis clam epiſtolis, qua poterant arte, cohortabantur, monebantque, propria & ipſi relinquerent, & ad ea loca quantocyus feſtinarent,

narent. Cohortationibus his monitiſque non aſſentiebantur. itaque tale illis reddidiſſe reſponſum dicuntur. Vobis aurum ſit, & argentum: nobis autem niſi Lucaniæ finitima prædia, iure iurando interpoſito, diſtribuantur, numquam erit, veſtris perſuaſionibus vt acquieſcamus. Accipitur conditio; pactoque
20 clam conueniunt. Interea Tyrrheni 20 maris inſulas, & vniuerſa Auſoniæ loca inſtrabat glorioſus Princeps, Sanctorum corpora conquirens; & quotquot inuenire poterat, Beneuentum debito cum honore, cultuque aſportabat. Quod cum accepiſſent Amalphitani natu maiores, priuſquam ea regio à Longobardis vaſtaretur, Beatæ Chriſti Martyris Trophimæ corpus inde ereptum, Principi tradidere. Sed melius ex his, quę dicam, res tota conſtabit.

D. Troph. corpus Amalphiam Minora tráſfertur.

Minorę ciuitatis excidium cum imminerer, populuſque Minorenſis à Longobardis maxime timeret, ne propria patrona priuaretur, aduocato Amalphitanorum Epiſcopo Petro Secundo, frequentique collecta populorum multitudine, conſcenſis nauigiis pergunt, vbi ſacrum Virginis corpus deliteſcebat.

Diruto igitur altari, ſub quo Chriſti Martyr poſita erat, præire his verbis cœpit Epiſcopus: Laudate Dominum in Sanctis eius: laudate eum in firmamento virtutis eius: laudate eum ſecundum multitudinem magnitudinis eius.

Ad hæc alternatim clerus; ſurgite Sancti de manſionibus veſtris; proficiſcimini in viam præparatam; ſanctificate locum; plebem benedicite: & nos famulos veſtros in pace cuſtodite. Interea ſarculis fodere populus cœpit in eo loco, vbi compoſita Beata Martyr iacebat. Dumque alacres, piique inſtant operi iam diu deſideratam, quam inquirebant, Chriſti Martyrem illibatam, integramque inueniunt, ſub tribus cameris miro opere conſtructis, in eodem, in quo olim fuerat, ſepulchro tumulatam. Ipſe autem loculus ſuper pumices poſitus erat nitidiſſimos. tres in eo affabre factæ ampullæ. vna in qua miri odoris oleum continebatur, ad caput Virginis poſita: ad dextrum altera: tertia denique ad ſiniſtrum pedem. In quo quis non videt, Sanctiſſimæ Trinitatis gloriam prædicari? ſimulque comprobari. Pſalmiſtæ teſtimonium dicentis, dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquitatem: propterea vnxit te Deus, Deus tuus, oleo lætitiæ, præ conſortibus tuis? quæ ſanè verba Pſalmiſta Sancto Spiritu afflatus ita protulit, vt in quemlibet animum quadrent, qui ſectetur iuſtitiam, iniquitatem auerſetur. Tanta igitur inde odoris eſt late diffuſa ſuauitas, vt non ii ſolum, qui aderant, ſed & qui in nauigiis ad litus remanſerant, perſentirét conſtanterque aſſererent, nunquam ſe tanta captos odoris ſuauitate.

Accurrunt ergo & nautæ, nauigiis non longe ab litore relictis. Hic tum Petrum Epiſcopum cum Archidiacono, ceteriſque Preſbyteris videre erat, Sanctam Martyrem ſimul in tenuiſſima ſindone geſtantes. ſed cũ tumultu, ac vociferatione omnia perſonarét ac pro baſilicæ veſtibulo tantiſper neceſſariò ſiſteretur: particulas è Sacratiſſimo corpore pro ſe quiſque euellere furtim contendebat. Sed ex artubus Virginis (res profecto mirabilis, cunctiſque, cum id fieret, perſpecta fidelibus) dum ita diuellerentur, ſanguis, proinde quaſi cum viua Trophima carnificis gladio percuteretur, effluebat. Concurritur vndique, rei que miraculum obſtupeſcunt. Defertur ad nauem corpus; inde Amalphiam ſummo cum honore transfertur; vbi in Sanctiſſimæ Virginis Dei genitricis Mariæ templo perhonorifice collocatur, anno Domini IↃCCCXXXVII. Sed octo iam exactis diebus, res accidit admiratione digniſſima. Nocte intempeſta Epiſcopus, per ecſtaſim vidit Trophimam rubro tectam pallio, magnoque ſtipatam Virginum comitatu. tunc illa manum in Petrum intendens, interminanſque; quid tu, inquit, temere auſus es, Epiſcope, meum tumulum violare? cunctiſque detegere corpuſculum meum? At etiã meos diripi, diuellique artus paſſus es; nempe nihil me reueritus. Te igitur proxime moriturum denuntio, eruendumque è ſepulchro corpus tuum, & a canibus diſcerpendum, deuorandumque; contra atque ceteris Præſulibus factum eſt, qui propriis in tumulis immoti requieſcunt.

M[...]rum, a[b]ſciſo M[ar]tyris corp. recens ſanguis emanat.

Epiſc. qui id fieri paſſ[u]s ē, virgo per quietē obiurgat, ſeuereque vindicat.

Tum excitatus Epiſcopus, nocturnumque viſum ſecum ipſe recogitare, ac retractare tremebundus cœpit: mox extrui ſibi in ipſo pariete ſepulchrum iubet, tribus quaſi ſupra terram cubitis, aquilonem verſus, in æde Sãcti Ioannis Baptiſtæ. Parato ſepulchro tum graui Epiſcopus febre corripitur, vt è viuis tertio die exceſſerit, cæleſti prius pane refectus, ſalutatoque grege. Poſt hæc impendente iam non multo poſt huic regioni à barbaris vaſtatione, datum eſt, vt ſupra dicebamus de paucorum conſilio, Beneuentano Principi S. Trophimæ corpus, Beneuentumque tranſlatum. Depopulatur ergo barbarus Amalphiam, ac Minoram, nulla fit cædes tamē nihil funditur ſanguinis. Dumque hac, illacque diſcurrunt ſecreta ædium, templorumque adyta rimantes, ſi quid forte theſauri in tã opulentis vrbibus inuenirent, in tumulum incidunt Epiſcopi, in quo reconditum eſſe argentum, aurumque ſperantes, illum diruũt ſed Epiſcopi cadauere conſpecto, fœtido, ac pene iam abſumto, retroceſſere omnes, (ò admirabile, atque horrendum ſane Dei iudicium) tumuloque ita relicto, abiere. Peracto excidio, euerſiſque ciuitatis mœnibus; dum ciues ibi adhuc nonnulli commorantur ecce tibi canes ore rabido, rapido curſu ad Epiſcopi cadauer aduolant, è tumulo abſtrahunt, diſcerpunt, deuorant. quod ipſum fuerat videlicet S. Virgo vaticinata.

Corpus D. Troph. Beneuentum deportatur.

Iam vero populus Amalphitanus, euerſa ciuitate, vaſtatis agris ita, vt nihil iam per annum, atque amplius, niſi fruteta, atque virgulta ſuccreſcerent, cum Salernitanis tandē per mutua connubia conuenerat, cum Beneuento profectus Princeps ad venationem, fixo in prædio Abellanenſi tentorio, dum aucupio dat operam, à ſuis 21 multis conci- 21

ſus

ſuis plagis, interimitur, vitamque cum regno finit: vir ſanè ſplendidus, & in omnes liberalis, ac munificus præſertim in Amalphitanos, fortitudine, ac viribus pollens, in conquirendis Sanctorum corporibus diligentiſſimus, ſtatura ad dignitatem apta, animo ceteris in rebus excelſo, ſed ad venerea ſatis procliui, quem turpibus corruptus, voluptatibus ſæpè inquinauit. vbi de Principis morte compertum eſt, Amalphitani milites, cũ populo Minorenſi conuenientes, nouũ Principem rogant, Trophimæ Virginis corpus, vt ſibi reddatur. Annuit Princeps, imperatq; Beneuentũ vti legatos mittant, ſi forte id ab electo venerabili Vrſo impetrẽt. Ad id negotij mittũtur ciues Minorenſes duo Conſtãtinus, & Sergius Sacerdotes, qui primo lenius, mox actius cum Vrſo agentes, numquam ſe Principi obtemperaturos pronuntiant, niſi Trophimæ Virginis corpus reſtituatur. Ad hæc ille ingemuit, ſuſpiriumque alte petens, ò venerabiles, inquit, Domini Sacerdotes; rem ſanè poſtulatis perdifficilem, Trophimam a nobis repetentes, quæ inter Sanctorum recondita loculos, vbi & corpus B. Apoſtoli Bartholomæi ſitum eſt, vna ipſa noctu, quaſi fax accenſa, ſplendeſcit. quoniam vero iniquum eſt, propria vos patrona priuari, neque illam omninò damus, neque negamus, neque adeo tenemus. nouum illis genus orationis admirantibus reſpondit Electus; Sanctum Virginis corpus ita vos habere, nobis volentibus, liceat, vt & nos tanto munere nõ omninò fraudemur. tanta enim per eam Deus operatur miracula, quanta per neminẽ ex his, quorum hic apud nos habemus ſanctiſſima corpora. Hæc vbi reſponderat Electus, quod promiſerat, præſtat; adiicitq; alia dona, legatoſque dimittit.

Accepto Legati theſauro, Salernum primo adueniunt veſperi. Hic clerus, populuſque lætantes B. Virginem excipiunt, quam auide expectabant. Per eam noctem Salerni conſtitere legati; Salernitani deinde, quoniam ad eos Sanctiſſima Virgo diuertiſſet, ædem illi conſtruxere ad mœnia ciuitatis eodem in loco, vbi noctem illam fuiſſet diuerſata; quem hodieque S. Trophimæ vicum appellant. Vbi autem illuxit III. Idus Iulij, legatos iam abituros clerus, populuſque Salernitanus honorificentiſſime ad litus vſque longo ordine proſequitur. Eo tria iam nauigia a Reginnis, eademque Minora venerant. conuenerat Amalphitanus clerus, Parthenopenſis quoque, & Minorenſis: qui pretioſum Virginis corpus perhonorificè, lætiſſimeque excipientes in medio nauigio depoſuerunt, exſultantes, canentesque; O quam glorioſũ eſt regnum, in quo cum Chriſto gaudent omnes Sancti: amicti ſtolis albis, ſequũtur agnũ quocumque ierit. Pergite iam Sancti Dei, ad loca vobis placita, ac deſtinata Ita, altiore iam ſole, breui Minoram perueniunt: vbi Amalphitanus Antiſtes cum ſuo, Minorenſi, & Parthenopenſi clero, aliiſque quamplurimis, ſacrum corpus excepere, laudantes Deũ, ac dicentes; Benedictus Dominus, Deus Iſrael; quia viſitauit, & fecit redemptionem

Beneuẽto reportatũ in vrbem Minoram

plebis ſuæ. Laudate Dominum in Sanctis ei⁹. Hoſanna Benedictus, qui venit in nomine Domini. Feſtiuis ergo vocibus dum circumſonant omnia, ſericiſque terra veſtibus ſternitur, & oliuarum ramis, Epiſcopus, cum Archidiacono, & Primicerio ſuo, aliiſque compluribus ex clero, populoque, nobilibus Parthenopenſibus, Amalphitaniſque humeros ſacro ferculo ſupponentes, procedenteſque in eo tandem loco poſuerunt Virginis optatiſſimæ corpus, vbi primam ſibi ipſa ſedem delegerat; cantu, verbiſque huiuſmodi lætitiam animi exprimentes, Deumque ac Virginem laudantes; exſultabunt Sancti in gloria; lætabuntur in cubilibus ſuis, Cantate Domino canticum nouum. Laus eius in eccleſia Sanctorum. Corpora Sanctorum in pace ſepulta ſunt; & viuent nomina eorum in ſæculum ſæculi.

Ceterum de B. Trophimæ miraculis non nihil diſſerere operæ pretium duco. Atque vt hinc exordiar, Maurus quidam Presbyter nocte quadam epilepſia correptus, ita eſt loquendi vſu deſtitutus, vt per annos tres, & mẽſes octo nutu dumtaxat, aut ſcriptura res poſſet, & animi ſenſa exprimere. Is vbi Virginis corpus aſpexit, manuſque, & pedes oſculatus eſt, diſſoluto repente linguæ vinculo, diſtincta, claraque voce palam elocutus, cum Zacharia dicebat, Benedictus Dominus De⁹ Iſrael. Nec minorem expertus eſt puer ille benignitatem. qui ad nonum iam annum ita ab ortu claudus permanerat, vt repere eſſet opus; cum neque ſurgere, ac ſtare, nec ambulare poſſet. Delatus autem à parentibus ad ſacrum Virginis tumulum, eam ſubito ſanitatem eſt conſecutus, vt domum, ſuis inſiſtẽs pedibus, regreſſus ſit, Deum laudans, Trophimæ ſanctitatis, ſuæque ſanitatis auctorem. Atque hęc, aliaque pręterea multa miracula eodem ipſo die edita, nos ipſi perſpeximus. Nec minora ſanè ſunt, quæ ſequuntur.

ope Diuæ Mart. Troph Presb. Maurus ab Epilepſia liberatur

Poſt excidium Amalphiæ, ac B. Trophimę corpus inde ſublatum, Presbyter quidam ſacræ ipſius ædis cuſtos, de ablato corpore vehementer dolens, huc, illucque mœſtus, lacrymanſque vagabatur, eratque propterea ad ſuum munus obeundum piger. Is ergo cum templum aliquando ſummo mane ingrederetur, Sanctam Virginem conſpicatur, thuribulum manu tenentem, incenſiſq; odoribus ſuam ædem late complentem. Tum illa ad Preſbyterum; Quid tu certis horis Domino Deo laudes in meum honorem non perſoluis? Cui Presbyter, quæ tandem es tu, inquit Domina mea, cuius ex ore melle dulciora fluunt verba? Trophima Virgo ſum, ait illa, quæ meam hanc ædem tueor, perpetua cultrix. Hic Presbyter, qui poſſum ingreſſus hoc templum, laudes perſoluere Deo debitas, tibique (ò Virgo, cum te hinc ſublata, tanto locus hic ornamento careat, & inhonoratus ſit? Ad quem Virgo, ne tu me hinc putes eſſe ſubiatam: namque vbi priſtinus exſtat tumulus meus, ibi & ſanguis eſt, quem Chriſti cauſſa profudi in medio mari. Quare hic me ſpiritu adeſſe ſtatuas, tametſi corpore non ſum. Atque hunc in locum inſpice ſæpius.

Presbytero Amalphit. Diua apparet, & ad cultum ſui hortatur.

pius. vbi quondam fuimus. His dictis euanuit Virgo, lumenque, quo circumfuſa ſe ſe videndam obtulerat; obſtupēto ad hæc Preſbytero, & ad rei nouitatem attonito.

Conſtant. Presb. deſperata ſalute, per quietem viſa ſanat.

Sed & illud Preſbytero contigit admirandum: Conſtantino huic erat nomen: qui cũ patruum ſuum Petrum nomine, prope Beati Eraſmi Martyris ædem, ſepulturæ mandaſſet, peractis exequijs, B. Trophimæ templũ ingreditur, preces vt inibi ad Deum funderet: cumque pro ſuis criminibus Dominum deprecaretur attentius, ita eum repentinus languor inuaſit, vt vix efferre pedem è limine potuerit: vrebatur ille vehementi febris ardore, vt certum ipſius parentes interitũ expectarent. neque vero vlla poterat medicorum ope releuari malum. Statuunt ergo filiũ deferre Neapolim, ſi qua forte ibi optatam recipere ſanitatem daretur. Nauem conſcēdunt, Amalphiamque appulſi, in B. Mariæ ſemper Virginis æde quieuere tantiſper, dũ à villicis ſuis, quotquot erant ad valetudinẽ neceſſaria, portarentur. Interea mulier quædam, quæ ad ægrotum inuiſendum acceſſerat poſt multam, (de more feminarum ſcilicet) orationem, potionem ei quamdam, varijs ex herbis confectam, dat non reluctanti. qua ille hauſta, repente obdormiuit. At ecce per quietem duas coram ſe videt puellas adſtantes, quæ quaſi ad inuiſendum aduenerant. earum porrò ſpecies Lunam, Solemque candore vincebat. ceterum ex his altera virides, florenteſque in manibus calamos geſtabat; altera vero puniceum in collo velum. Adſunt ergo: blandoque ægrotum ſermone ſalutantes; Saluet te Dominus Ieſus Chriſtus, inquiunt. Saluete & vos, ait ille. ſed quæ tandem eſtis, aut vnde huc acceditis? legatæ ſumus, reſpondent, à B. Trophima, quę te, quod in eius ædem, iuſtis tuo patruo perſolutis, pollutus ingredi auſus fueris; merito punijt; ſed morti non tradidit te. a Domino ſiquidem tibi iam ſanitatem exorauit, & ecce ſanus es, ſed caue iam, nequid huiuſmodi committere audeas. Tum calamos ad caput lectuli vnum, alterum ad pedes, figentes ſtrauerunt puniceum velum; arcuatiſq; calamis, ac ſalutato Conſtantino, ſeſe ex oculis ſubduxere. Experrectus Presbyter, parentibus, cœptum vt iter perficeretur, hortantibus, ſe plane conualuiſſe nuntiat B. Virginis Trophimæ interceſſione; propterea gratias immortali Deo immortales agendas. Gratijs ergo communiter ſalutis auctori peractis, regrediuntur; accenſiſque facibus, piaque pompa ad eiuſdem Virginis Trophimæ templum veniunt, vota Diuæ ſoluentes, cuius opera illius priſtinæ fuiſſet ſanitati reſtitutus.

Theodonandam mulierem e acerbiſſimis cruciatibus liberat.

Trophimæ quoque ope Theodonanda conualuit. hæc in matrimonium collocata viro, cui nomen Maurus, tam acerbis eſt cruciatibus correpta, vt iam iam animam exhalatura videretur. neque vero grauem, diuturnumque morbum leuare medici poterant. Salernum tandem adductam Ioterus intuitus, præſtantiſſimus illius ætatis Archiater, quaſi morbo detentam inſanabili primo reſpuit: tum parentum actus precibus, vt ab illis cognouit, quartum iam eſſe menſem, quo filia cruciatibus torqueretur, plurimos ad medicam artem pertinentes libros verſare cœpit, morbi ſaltem nomen expiſcaturus. Quo non comperto, pronuntiat, neque morbum ſibi, neque adeo remedium patere vllum. Theodonandam aut vna Dei miſericordia ſanandam, aut iuſto ipſius iudicio puniendam. Hæc illi poſtquam mœſtiſſimis animis accepere, inde profecti Reginnas, ſeu Minoram contendunt, vt ibi filiam (ſic enim ex Archiatri verbis ſibi perſuaſerant) iam iam morituram lacrymis, iuſtiſque proſequerentur. Sed ſubit animos cogitatio, quam mutuo explicantes ſtatuunt, filiam ad B. Virginis Trophimæ baſilicam deducere, vnde non longe aberat ipſorum prædiolum. Adductam ad Virginis tumulum, ſemiuiuam apprehendēs monacha quædam Agatha nomine, ante aram collocauit; oranſque, cum parentibus tres ipſos dies rei exitum expectabant. Tandem quaſi pertæſi parentes beneficij moram, filiã Agathæ committentes abeunt. Cum autem Agatha ſomno ſe ante aram dediſſet, egreſſa pedetentim puella, ſola flumen petebat: cum ecce tibi puellam conſpicit forma præſtantiſſimam: quæ cum eam ter ferula cecidiſſet; quid tu, ait, auſa es è templo ſola egredi; reuertere iam; & cauere tibi numquam deſine. Trepidans repente puella Agatham cõuenit, docet omnia. gaudet illa vehementer Trophimam ſeſe puellæ videndam dediſſe. cum ecce pauimentum animaduertit ſuauiſſimi odoris oleo ſudare; eòque cum precibus inſtaret ardentiſſime, Trophima Virgo adeſt; eoque oleo iubet, inungi puellæ corpus. Peruncta illa conualuit extemplo, Deique miſericordiam agnouit incolumis.

Q. MA-

Q. MARIVS CORRADVS DE S. TROPHIMA

MINORA Ciuitas eſt in promontorio Mineruæ, ad mare inter Salernum, & Surrentum ſita. hęc magna, & antiqua religione corpus Trophimæ colit Sanctiſſimæ Virginis, quod ad ea litora quodam tempore de Sicilia eſſe allatum, homines illi in ſuis oſtendunt monumentis literarum. id collocatum eſt in ſummo Vrbis templo, quod eſt Minorenſiũ Pontificum ſedes, eamque de nomine Virginis, ædem Trophimianã vocant. non dico illi ſacra; & rem diuinam fieri, ſed quidquid illa in ciuitate eſt rei diuinæ, & ſacrorum, id pene omne in templo, atque ara Diuæ illius fieri ſolere. *D*iem illi feſtum agunt ſemel nonis Nouembris, cum diuino conſilio corpus diuinaque opera cognoſci ab accolis primũ cœpit, antea per multas hominum ætates ignoratum ab omnibus. Iterum tertio Idus Quinctilis, cum id amiſſum à Beneuentanis longo interuallo receperunt. concurritur ad illa ſacra, dieſque feſtos ad ſalutandum corpus ex remotiſſimis etiam vrbibus, totaq; res multitudine vndique infinita, & ſumma religione hominum frequentatur. Magnæ vrbes olim Amalphia, & Beneuentum ſumma contentione de Trophimæ Virginis corpore decertarunt. denique tamen, cum à Beneuentanis receptum, ad Minoram, vnde ereptum fuerat, reportaretur, Salerno iter factum eſt. Hic ad veſperam, infinita manus hominum, qui ſequebantur, ſibi quieſcendum putauit. poſtridie mane ad Minoram, quæ duodecim millibus paſſuum *S*alerno abeſt, cum corpore multis vndique nauigijs cõparatis venerunt. Salernitani autem, quoniam Trophima noctis vnius hoſpitio vſa eſſe videretur, vt poſteritati etiam tantæ rei memoria teſtata eſſet, ędem Virgini in loco, vbi nocte illa corpus fuit, conſtruxere. Maximi quodam motus illius de corpore fuerũt, maxima eiuſdem poſtea apud vrbes omnes, æternaque religio manſit. Quæritis fortaſſe quorſum hęc tam longe repetita ſpectet oratio? Dicam, ſi me attente audietis; atque ita dicam, vt vos malim audire velle, quibus rebus adductæ tot præclaræ vrbes, qua fide, quibus viſis, aut oſtenſis, quibus ante cognitis Trophimæ parentibus, qua patria, quo ſanguine, qua vita, qua morte publice perſpecta, & cognita tantum illi cultum præſtitere. ac de oſtentis quidem plurima commemorare poſſem, quæ ſunt poſt inuẽtum corpus conſecuta. ceteris autem de rebus vehementer ſum miratus apud multos, nihil eſſe cognitum, niſi Trophimam Virginem puellam de *S*icilia, ac de parentum manu fugiẽtem, ne ſacra fabuloſis veterum *D*ijs faceret in mari eſſe mortuam, & Minoræ ſepultam. res hæc octo verſibus in ſepulchro latine, ac ſatis belle factis, expreſſa eſt. nec amplius aliquid Sanctiſſima de Virgine cognoſci vmquam potuit. perquiſiui enim, qui parentes ipſius eſſe dicerentur, qua in vrbe *S*iciliæ res tam nefaria accidiſſet, qua hominum ætate, quibus Tyrannis religionem oppugnantibus, qua ſaltem familia nata, quod vitæ genus ante egerit. in mari autem quo genere mortis perierit: vtrum enim obitu, nece, an maris, & laborum incommodo perierit: à quibus tandem ſit ei honos habitus ſepulchri; nihil eſt omnino, vnde cognoſcatur. vnum illud eſt memoriæ traditum. muliercula veſtes, & penſa lini torta ad ripam fluminis lauabat, ea madefacta cum ad ſaxum illideret, ex ipſo loco, & vicina rupe ſonitus audiri cœptus eſt, qui mulierem commouere poſſet, perficere tamen illa pergit, quod inſtituerat, nec ſonitum valde miratur. ſtatim igitur ei manus torpuit, atque ad ictum erat iam elata, retroque inflexa, manſit immobilis. re ad vicinos, ad ſacrorum præfectos, ad Amalphitanorum Pontificem delata, omniumq; animis ad quærendum permotis, cognitum eſt antiquiſſimis literis, oſtento quod iam dixi, & pluribus deinde inſecutis, Trophimæ corpus latere ſub ſaxo, quod a muliere tundebatur. cognoſcitis, quam paruo momento, paruiſque rerum initijs, quanta religio coorta, & regionem omnem, vltra montis Mineruæ fines, peruagata eſt? Ac de Trophima quidem non eſt quod ſuſpicemur, ex publica religione, & Maximorum Pontificum legibus, & auctoritate, nomen ei tantum, & pietatis cultum acceſſiſſe. nihil prorſus iure Pontificio actum, illius de diuinis honoribus, nihil de diuinitate cogitatum. hominum ſola religio effecit, vt pluribus in vrbibus Mineruæ montis, numen illius coleretur, & Minoræ templum, res diuina, & ſacra, & qui antea non fuerat Pontificatus, in templo illius conſtitueretur. Ignoratio vero tanta eſt rerũ ceterarum, quas ante iam dixi; vt vna tantũ, eaque non ſatis firma ſuſpitione res nitatur. Narrat enim, grauiſſima ijs in locis auctoritate ſenex, Ioannes Galius, ſe puero, ante ſexaginta annos, veniſſe ad eam vrbem de *S*icilia, qui vitam Trophimæ ſubtiliter a principio deſcriptam haberet, eumque in librum adiunxerit, quæ Minoræ poſt inuen-

uen-

uentum corpus acciderant. is illa ipſa in vrbe Siciliæ natum ſe memorabat, vnde metu paternę impietatis Trophima quondam fugiſſet. vrbis nomen Pactam dicebat. Eſt hic Pontifex religione ſumma, & mecum ſingulari neceſſitudine iunctus Ioannes Auguſtinus Campanilis, homo integerrimus, cuius in domo, in mea illius triennij procella temporum, vna æſtate, ſuauiſſime ſum verſatus. hominem igitur modeſtiſſimum ex illa Pauli IV. Pontificis Maximi diſciplina, & illa bonitate naturæ, ſtatim conuenio, eique ignorationis tantæ religionem obiicio, cum ſit præſertim, vnde res omnes cognoſcere & nomen Virginis Trophimæ illuſtrius reddere poſſimus. ſic denique ex illo ſermone conuenit inter nos, vt ipſe mihi de Sicilia curet ea quæ deſunt; ego vero, vt allata ad nos erunt, (ſi mihi per fortunas liceret) voto quodam teneri me putem, omnia cultu latinæ orationis illuſtrare. Hæc tamen apud nos, non amiciſſimi hominis gratiæ, quam Trophimæ ipſius memorię dare volui.

Ann. Ch. 314
23. Sept.

VITA
S. SOPHIAE V. ET M.
Ex M. S. Codice Eccl. Sortinenſis.

Soph. ex illuſtriſſ. ſtir pe genita

BEATA Sophia ex illuſtri Proſapia Imperatoris Cōſtātinopolitani fuit, vt orbata eſt matre in quadam turri diligēter cuſtodiebatur, ne vnquā oculis quiſquā hominum eam videret. qua tempeſtate pater eius acriter chriſtianos perſequebatur. Sed peruaſit ad Virginem domi clauſam fama, Timotheum, cuius celebe erat in vrbe nomē permagna de Chriſto prædicare. quibus auditis inflammata Sophia, nutricem orat, cui à patre in cuſtodiam data erat, ſi mereri gratiam alumnæ tuæ cupis, Timotheum Chriſtianum voca huc ad me. ardeo enim ſacra baptiſmatis aqua lauari. Nutrix dixit, in mētem filiā tibi non venit, quibus furens pater tormētis chriſtianos in dies torquet? ad quā Sophia, ſi tormenta expaueſcis, mihique etiam formidanda comminaris, quid facies quæſo magnum pro ſalute animi tui? ſane ego ſcriptum inaudio, nō timendos eſſe q occidūt corpus, nec poſſunt animam occidere: cōmota nutrix Sāctum Timotheum occulte adit, & Sophia Virgo, ait, te vocat, Pater, audire ex te expetit, inſtruique de Chriſtianæ fidei rebus. eo nuntio Timotheus magno gaudio perfuſus ad Virginem contendit, quam ſalutaris doctrinæ præceptis imbutā, ſacro baptiſmate abluit, ſumptæq; fidei munimentum, data Sophiæ a Timotheo imago Chriſti è cruce pendentis matrem Virginem inter, & B. Ioannem.

Timotheū chriſt. clā in ædes inducit.

Nocte quadam læta Sophia coram Chriſto crucifixo has preces fundebat: Domine, qui latroni in patibulo dixiſti, hodie mecum eris in paradiſo, enuntia mihi ancillæ tuæ, nū delegeris me, vt pro nomine tuo patiar, vt mori pro te merear. interim oboriūtur lacrymæ, & ſōnus inter lacrymas oculos merſit. ſecundum quietem Ieſum Chriſtum videt, auditq; ita colloquentem; tu mecum vnà vis eſſe, & ego tecum ſimul ero; dataque arrha, deſpondeo te mihi. cum hoc dicto, annulum a auro effulgentem tradit, & accipe, inquit, quod expetiuiſti: ex eo iam non hominis, ſed Chriſti ſponſa vocaberis. experrecta Virgo, atq; exſurgens ingenti lætitia cumulata annulum apud ſe comperit, quo Chriſtus in ſomnis donauerat. ex continenti nutricem accersēs, en Dominus meus, ait, annulo ſuo pactam me ſibi voluit, & proinde ſponſam me decorauit. ſimul oſtendebat annulum, coniugij cæleſtis indicem, ac vinculum, quod vis nulla rumpat, neque mors dirimat. ex eo nutrix fidentior, ſimul quod alumnam filiam vnice diligebat, libentius ad eam firmandam Sanctum Timotheum ducebat.

Sed quamuis hæc cautim, & quam occulte fierent, domi tamen plures infidelium ſtudia chriſtianæ Virginis aduerterūt. Igitur ad patrem deferunt; filiam ſpretis immortalib' Dijs crucifixum hominem à Iudæis adorare, & pro Deo habere. Pater, audita obiiciens, incuſat, quod Chriſtianam coleret, Deos aſpernaretur. filia reſpondit: ego Pater, neutiquā adoro ſimulacra vana, ſed vnum Deum viuum ac verum, & filium eius Ieſum Chriſtum puram hoſtiam, & integram. hæc vbi pater audiuit, tamen verberis filiam verberari iubet: deinde in cuſtodiam claudit. quo in loco Deus ancillæ ſuæ viſus eſt, quam media cum numero Angelorum, & exurge ait filia & confirmare; quia ego tecum vna ſum, & liberabo te a cruciatibus tuis. & illa, gratias tibi ago Domine, qui me dignatus es viſere & adlocutione tua conſolari. illud peto abs te, vt animam meam tibi concreditam a me ad exceſſum vſque vitæ commendatam habeas, ac Deus, neque te ſolam tuear, & iuuem ſed omnes, qui tuum nomen inuocauerint, a

Coercetur a patre ne. & in carcere

S quo

Eius cum Cr collo quia à cuſtodib⁹ audiuntur.

quouis animæ, corporiſue periculo libe a:ū
iri confidant, hæc vt dixit audiri, videriqueꝫ
deſiit. ſed vltro, citroque ſermones clara vo
ce habebantur, vt cuſtodes carceris exaudi-
rent. ergo chriſtianę fidei amore ſuccenſi,
3 ocyus ad Sophiam ingrediuntur.& vrceum 3
plenum aquæ deferentes, baptizari ſe velle,
flagranter orabant. illa vrceum manu capiēs
baptizauitꝫ eos in nomine Patris, & filii, &
Spiritus Sancti. ſubinde cuſtodes iam Chri-
4 ſtiani, patefacto carceris oſtio, abeundi 4
poteſtatem Virgini fecere.

Eadem nocte Sophia nauem conſcendit,
5 ventiſque flantibus in 5 Inſulam Siciliam
prouecta eſt. egreſſa naui, in vrbem Panta-
6 licam 6 peruenit. illic forte offendit quē-
dam hominem claudum medio viæ ſtipem
per *Deos* corrogantem. cui illa, noli Deos
dicere, ſed dæmonia. eique elargita Zonam
ſuam auream in nomine Ieſu Chriſti,ſanum
illum fecit,qui lætitia exſiliens, clamitabat:
venite,& Deam videte,quæ miraculo me ſa-
nauit: & ex clamore res vrbe percrebuit;ple-
rique ad Virginem ægrotos adducebant,om
neſque ad incolumitatem redibant. hæc vbi
7 7 Martialis ciuitatis gubernator audiuit,So
phiam conquirit, quæ ſalutem fuga quærens
8 in ſpecum 8 peruadit,cui nomen a Deorum
cultu fuit. introeūtem forte videre paſtores
duo,interrogatiq;a Præſide Martiali de mu-
liere, alter ſcire ſe iure iurando pernegauit,
alter digitum intendens latebram demon-
ſtrauit. ſed iniuriam Virginis ſuæ non tulit
impunitam Deus. decidens è cœlo ignis ſce-
leſtum indicem ſtatim abſumpſit. ceterum
præſes arreptam per capillos Sophiam in vr-
bem retraxit. ibi quænam, & vnde eſſet, in-
terrogat. Virgo Beata reſpondit; chriſtiana
ſum,& vnica filia Principis viri ex familia Im
peratoris Conſtantinopolitani,nomen vero
mihi Sophia.quod Martialis audiens,ad eius
pedes accidit,ſuæ temeritatis veniam preca-
tus: mox inſignibus officiis cultam, additis,
qui Virginem comitarentur,quo par erat ho
9 nore,ad 9 parentem remiſit.

Claudum ſanat.

Sophiam,cum audiſſet pater,vehementer
obiurgauit, quod tamquam meretrix nullo
cum comitatu Siciliam circumierit. hoc re-
ſpondit illa, ob id feci, Pater, quod tu veri-
tatem ignorares,ſummæque legis præſtātiā.
percuntatur Pater,ecquid eſt ſumma veritas?
filia reſpondit; ſumma veritas eſt,chriſtianā
confiteri fidem, diuinamque redemptionem
intelligere. Ego te, Pater dixit,igni creman-
dam iuſſero, in eo probabitur fides tua; ſta-
timque ſuper craticulam poſita, ſuccenſis
ignibus,filia à patrē torreri iuſſa. ſed eo in
tormento Virgo Beata pſallebat: Domine
Deus,qui tres adoleſcentes ex ardenti forna-
ce liberaſti,libera me famulam tuam,& ignis
vim reſtingue, ne me excruciet, vt te ſolum
Deum pernoſcant omnes, & alium præ-
ter te Deum non eſſe. hæc ea orante, ſtatim
euaneſcere ignem vident, & Virginem Do-
mini flammis illæſam manſiſſe. permoti mi-
raculo multi Byzantiorum crediderunt in
Ieſum Chriſtum,& baptizati ſunt.Pater atro
cior decollari filiam iubet, quæ cum ad locū,

Inaſſari ſuper cratic. pater iubet

vbi pleſtenda erat, perueniſſet, hunc in mo-
dum precata eſt, Domine Deus meus, qui li
beraſti me de flamma ignis, exaudi preces
ancillæ tuæ,& concede, vt quiſquis memoriā
paſſionis meæ fecerit,nullum animi, corpo-
riſque in lethale diſcrimen incurrat, ſed ab
omni peſtis exitio, & tempeſtatis incolumē
ſerua.Quando verò oportuerit hinc excede-
re Angelus pacis obuiam veniat,&gratia tua
cum eo ſit ſemper, quo dicto vox è cœlo red
dita:Beata es Sophia, quæ in *Deum* credidi-
ſti,proque eius amore decertaſti:iam nomen
tuum in libro vitæ conſcriptum eſt, ſed me-
mo.ia tui .eterna erit; pro quibus autem ro-
gaſti me feram opem,& vniuerſum per orbē
nomen tuum celebrabitur. Tunc Beata So-
phia ceruicem ſuam protendens,detruncata
eſt,loco autem ſanguinis niueo 10 lacte ma 10
narunt exciſæ colli venæ. aduenientes verò
ægroti ſolo contactu virginei cadaueris ſa-
nabantur.Quæ miracula ſecum animo repu-
tans Pater,ſimul emollitus caritate filiæ, in
lacrymas,queſtuſque prorupit,dulciſſimæ fi-
liæ nomen ingeminans, lugenſque quod acer
biſſimos perpeti cruciatus animum obfirmaſ
ſet:dum mortuam parens lamentatur, cæle-
ſtis ei ſpecies filiæ viuentis oblata eſt,&inter
choros Angelorum collucentis,quam ita lo-
quentem audire videbatur.Gaude 11 pater 11
filiæque gratulare,nam magna eſt apud *Deū*
merces mea,& omne vltra precium has vero
lacrymas & lamentationem ad te verte.pec-
cata tua dole,eorumque te pœniteat,vt bap
tiſmate deleantur. oratione,viſuque filiæ Pa-
ter ad Deum ſtatim conuerſus,& baptiſma-
tis fonte ablutus eſt. ſtruxitque Eccleſia So
phiæ Virgini,& Martyri, in qua promerita
eius,ac preces florent, & multa per eam mi-
racula patrantur,præcipueque abigēda pro-
cul peſte. *Paſſa* eſt B.Sophia (ſub annum 12 12
Domini CCIII.) regnante Domino noſtro
Ieſu Chriſto qui eſt benedictus in ſecula.

Secta ceruice lac virgini profluxit.

Patri Sophia videndam ſe offert cum comitatu Angelorū baptizatur.

Agitur dies eius feſtus apud Sortinenſes
9. Kal. Octobris, qui patronam oppidi So-
phiam colunt.Oppidum autem nō longe eſt
à ſpecu,vbi Sophia delituit. quæ cauſa Op-
pidanorum cultus in Sanctam *S*ophiam.ſane
Pauli III priuilegio Romæ reſcripto Anno
Domini M.C.XXXVIII. V. Idus Mar-
tij *S*ortinenſibus, eorum rogatu
ſupplicationum dies permiſ-
ſus eſt, vtque imago *S.*
Sophię ad augen-
dam populi
pieta-
tem
per oppidum du-
ceretur.

Vide Animaduerſ.fol. 111.

✠ (·) ✠

PAS-

Ann.Ch. 308 22. Maij.

DE SS. XXXIV. MART. PANORMITANIS.

Ex Actis Sanctę Nymphæ Virginis.

PANORMITANI Martyres quattuor & triginta ex chriſtianorum agmine feliciter electi, quod ex centurijs duabus conſtitit. ſane omnes cum Mamilianum Epiſcopú audirent de Chriſti myſterijs differentem, ſimul à militibus ex officio comprehenſi ſunt. à quibus conſciſſi verberibus, ſpoliatique veſtibus, rapiuntur ad tribunal maiore exultatione reorum, quam alacritate trahentium. interrogati ab Aureliano Præfecto, quinam eſſent, Deorum ne cultores an Chriſti? haud veriti circumſtantes lictores, faſceſque, ac ſecures, vna reſpondere, chriſtiani ſumus. Aurelianus minis eos adortus, nolite, ait, in hac veſania perſtare, ni tormenta experiundi libido vos tenet. illi nihil exterriti, minus tuas, inquiunt, perinde ac Deos aſpernamur. Præfectus vt videt objectu ſuppliciorum reuocare non poſſe, equuleo diſtendi imperat, cædique quamdiu vel nouiſſimum ſpiritum, vel ſtudium chriſtianę religionis effundant. neque his velut ictibus precioſi adamantes Chriſti quicquam comminuuntur. concurrerat ad ſpectaculum vis ingens populorum, qui tot innocentium carnificinam cum infectatione Præſidis miſerabantur. is eo motu perpulſus equuleo depoſitos in cuſtodjam includit. ſed trepidans ne totius agminis imperata cæde, atrox ciuitatis odium ferret, ad terrorem ceterorum paucos occidi iubet. certamen in delectu morientium fuit; multo promptiores erant, vt vitam pro Chriſto relinquerent, quam vt relinquerentur. 4. & 30. amputatis ceruicibus interfecti, quorum conſtanti exemplo firmati magis ad ſupplicium, qui reliqui fuere, quã ad defectionem tracti. & mira vis decoro ſanguini inerat accendendis mẽtibus ad palmam. triumphi diem, locumque ſepulturæ ignoramus. Vtinam ditem hunc theſaurum, quem concha aurea, ſinu tuo recondis, plus æquo auara iam proderes. Feſtum eorum diem celebrat Eccleſia Panormitana 11. kalend. Iunij.

Ann.Ch. 309 16. Iunij.

DE S. MAMILIANO EPISCOPO, AC MARTYRE.

Ex Actis S. Nymphæ Virginis.

MAMILIANVS egregijs animi, corporiſque dotibus, ac nobili genere clarus ſub initia Conſtãtini Magni agebat Panormi Epiſcopus, rem chriſtianam pro temporibus occulte propagãs. in primis Nympham Chriſto peperit, Aureliani Siciliæ Præfecti filiam. vnde acrioribus in eum ſtimulis actus parens hominem corripi, ſibique exhiberi imperat. ſimul minis ac conuicijs adortum, vt interritum videt, libereque Idolorum vanitatem coarguentẽ, in equuleum tolli, cædique acerbius iubet, læ tantem quod diu cupitis epulis frueretur. inde in cuſtodiam detruditur, vbi multos ad Chriſtum traductos baptizauit. è carcere in feruens oleum immiſſus, Diuina ope liber exiuit. Angelus enim Domini adſtitiſſe viſus, ignem reſtinxit exinde rurſum conijcitur in carcerem, & interdicitur alimentis. ſed ab Angelo refectus, cumque apertis vltro foribus cum Nympha, & Golbodeo, eiuſdem conſilij ſocijs ducem ſecutus, ad litus peruenit.

Ibi nauim tempeſtiue adpulſam nacti, Romam vt BB. Apoſtolorum ſepulchra venerarentur, curſum tenuere. eam nauigationem Epiſcopus miraculo inſigniuit: modico ſiquidem vino, quod ſacrificij cauſſa ſecum attulerat, viros ferme XXX. vinum defeciſſe quiritantes, ita refecit, nihil vt iã plures dies prę vini copia deſiderarent. Ergo ad Aegilium Inſulam deuectus paululum illic reſtitit, capiente illum loco ad quietem peropportuno. ſed inſtantem vitæ exitum ab Angelo edoctus, Romam Apoſtolorum monumenta viſurus properauit; primoque in nauim ingreſſu tumidum pelagus mo-

mento compeſcens, ad Romani portus Pharum exinde peruectus eſt. hic autem noctu ab Angelo monitus, ſpecum adijt contra Suanam ſitum, quo Proculus, & Euſtotius ipſius Epiſcopi Sectatores Panormo profugi ſeſe à perſecutionis tempeſtate receperât.

Igitur poſt lætos, beatoſque congreſſus, multis vtrinque commemoratis, Nympha & Golbodeo comitibus, Romam ad uota perſoluenda feſtinat. confecta tandem re ad Proculum, & Euſtotium regreſſus, quod vitæ reliquum fuit, in ea ſpelunca tranſegit diuinis rebus intentus, mortemque iam iam imminentem paratus expectans, haud multo tempore interiecto, per noctem oranti apparuit Angelus, & qua hora mortem obiturus eſſet admonuit. igitur diſcipulos adhortatus, extremum vt diem ob oculos cauti, fideique conſtantiam retinerent, & continuam in pugna cum hoſte vigilantiam; perutilibus tandem mœrentes, lugenteſq; ſolatus alloquijs Chriſtum ſuum, quem prædicarat, atque vnice dilexerat, viſuris migrauit. ſtatim atque Mamilianus dulciter emiſit ſpiritum, B. Nympha, ceterique laudes, cantuſque Angelorum audiuere; ſimulque cum eis ad auroram vſque concinentes, magiſtri cariſſimi corpus ſub idem tempus eodem in loco condidere; cum lacrymis, hymniſque ad Dei gloriam, qui regnat in æternum.

Ann. Ch. 309 8. Decembris.

DE SS. PROCVLO, ET EVSTOTIO MART. PANORMITANIS

Ex Actis S. Nymphæ Virg.

PROCVLVS, & Euſtotius Panormitani diſcipuli fuere B. Mamiliani Epiſcopi, pro Chriſti fide, patria extorres profugerunt, quam ob cauſſam Martyres appellari in tabella perlegi, quæ cum Romæ agerem in æde S. Mariæ Montis cœli ad aram pendebat. ſanè metu perſecutionis, Conſtantini Magni initijs, Panormo in Italiam profugi in latebris egere, haud longe Suana, vrbe in ora maritima Senarum ſi mea me non fallit coniectura, aut non longe è Portu Romano vt acta præ ſe ferunt; eodem non multo poſt Mamilianus Epiſcopus, Golbodeus, & Nympha Virgo Angeli monitu conuenere. ſimul omnibus in diuinas commentationes intentis, iucũdiſſimus conuictus, ſed breuis fuit. Primus Mamilianus ad Deum è uita migrauit, dein Proculus, & Euſtotius ſex intra menſes extincti, ibidem à B. Nympha iuxta S. Mamilianum ſiti ſunt. fortunati ambo, qui declinando aciem, non amiſere palmam, quam alij extrema audendo compárauere. eorum corpora, aut aliqua corporum pars, quemadmodum BB. Martyrum Mamiliani Epiſcopi, Nymphæ Virginis & Golbodei, in Eccleſia S. Mariæ Montis cœli Romæ aſſeruantur. Vidi ipſe, & ingenti gaudio exoſculatus ſum.

Ann. Ch. 310 8. Dec.

DE S. GOLBODEO MAR.

Ex Actis S. Nymphæ Virginis.

GOlbodeus Confeſſor Panormitanus, Mamiliani Epiſcopi diſcipulus, & Nymphæ Aureliani Siciliæ Præfecti filiæ Magiſter, ac ſalutis auctor fuit. Cum enim Prætorium adiret, Chriſtianis in quæſtione confirmandis, ore, habituque permodeſto, proſpectantem e feneſtra Nympham ad amorẽ noſtræ religionis inflammauit. igitur in eius æde, per noctem inductus, Virginem edocuit chriſtianæ fidei rationem, quam vehementer expetiuerat. quamobrem infenſo Aureliano comprehenſus, ſupplicia, quæ ad terrorem proponebãtur, nihili faciens, & Ieſum Chriſtum confitens, iuſſu Præſidis equuleo torquetur, hinc detruſus eſt in cuſtodiam. vbi viſus Angelus refouit, eiuſque ope patefactis vltro foribus cum Mamiliano, ac Nympha ereptus, Romam adijt, vt SS. Apoſtolorum ſepulchra viſeret. inde in Beatã ſolitudinem perrexit iiſdem comitantibus. illic in meditatione rerum cæleſtium, ad Chriſti laureas breui migrauit. pie demortui funus, Beata Nympha

pha curauit, & iuxta Sanctum Mamilianum
in eadem crypta ſepeliuit. Conſequentibus
temporibus inde tráſlatos crediderim: nam
partem eorum corporum Romæ coli in æde
Sanctæ Mariæ Montis Cœli, ſatis certum
eſt, partem verò Suanæ.

Ann. Ch. 310
12. Nou.

PASSIO[1]

SANCTAE NYMPHAE

VIRGINIS,[2] ET MART.

3 IN Sicilia 3 Inſula, ciui-
tate Panormo, fuit qui-
4 dam vir 3 nobilis, Au-
Nymphæ Præfecti vrbis filia. relianus nomine, pru
dens, & eloquens, cui
5 Romanæ 5 vrbis Prin-
6 cipes Præfectoriam 6
conceſſerant dignitaté.
hoc ei in mandatis iubentes, vt omnes ſine
audientia perimeret, qui ceruicem ſuam Ido
lis flectere recuſaſſent. hic habebat vnicam
filiam, ornatam moribus, facie ſpecioſam,
7 nomine Nympham, quam 7 volens ab in-
fantia cuſtodire, in ſecreto ſui Palatij cubi-
culo collocauerat, duabus ancillis ad eius ob
ſequium delegatis. erat autem in eadem ci-
uitate Epiſcopus vocabulo Mamilianus, ſa-
pientia plenus, vultu modeſtus, moribus de-
coratus, qui cum ob perſecutionis ſæuitiam,
prædicare publice non auderet, ſecretò quos
poterat ad fidem conuertebat. Factum eſt au
8 tem die quodam, vt duò 8 ex diſcipulis eius
verſus Præfecti curiam pergerent, ſi forte
aliquos ſuæ fidei homines agonizantes cer-
nerent, quorum corroborati exemplo diſce-
rent ſæua pœnarum genera non timere. &
dum palatio propinquaſſent, intuens Nym-
pha per cancellos triclinij, vidit eos pariter
venientes, & mirata compoſitionem greſſus
eorum, vocauit vnam de ancillis ſuis, & dixit
ei: qui putas iſti ſunt tanta grauitate compo-
ſiti? quæ reſpondit: puto, Domina, quod
Chriſtiani ſint, illius *Dei* famuli, qui de cœlo
deſcendens per vterum Virginis in mundum
venit, & multa fecit mirabilia: tantæque
humilitatis dicitur extitiſſe, vt etiam diſci-
pulorum lauaret pedes, & pro ſalute mundi,
crucis ſubiret patibulum; & tandem mortis
victor ad cælum creditur aſcendiſſe. Nympha
dixit: & quare hæc omnia ſciens mihi ea nō
reſerabas? illa reſpondit: quia cum ſtupenda
ſint, non poteram de omnibus reddere ra-
tionem, & Nympha dixit: quidquid tuę co-
gnitioni deeſt, per hos ſcire poterimus. cum
igitur ſol occubuerit, admitte viros, vt tam
præclara myſteria indagemus. Quod cum
9 9 ſecreto illa feciſſet, introducti ſunt viri in
cubiculum, vbi cum ſuis ancillis Virgo glo-
rioſa manebat, & poſtquam ſalutauerunt ſe
mutuo, fecit eos Nympha coram ſe reſidere
& alloquens eos, ait: obſecro, veri Dei fa-
muli, vt omnem ſeriem fidei chriſtianæ mihi
per ordinem narretis; nam quaſi furtiue ſu-
ſcepit auris mea, quæ de eadem mihi ſugge-
ſta ſunt. at illi cognoſcentes deſiderium eius
cœperunt euangelicæ doctrinę referre hiſto-
riam, & notas ei facere vias vitæ. Tunc Nym-
pha ſemen verbi Domini, quaſi bona terra
ſuſcipiens, armariolo ſui pectoris, omnia re-
condebat, & dum de ijs mutuo loquerentur,
ſuggeſſit Virgo clam ancillæ ſuæ, vt afferret
aquam & peluim, ac linteamen, quatenus ad
ad exemplum 10 *D*ominicum lauarentur 10
pedes ſanctorum, quod vbi factum eſt, pro- Humilitatem exemplo Chriſti exercet.
cidit Virgo ad veſtigia eorum, dicens: de-
precor 11 vos, famuli Chriſti, vt lauentur 11
pedes veſtri; per manus ancillæ veſtræ, qui
reſponderunt cum lacrymis: aperiat Domi-
nus oculos cordis tui, vt fructificet in te doc-
trina noſtra. poſtquam vero lauit pedes eo-
rum, fecit parari menſam, vt eis miniſtraret
carnalia, qui ſibi ſpiritualia miniſtraſſent. de-
inde ait eis: explete in me, amici Dei, quid-
quid expedit ad ſalutem animæ meæ. qui re-
ſponderunt, ſine, indicemus hæc magiſtro no
ſtro, Mamiliano Epiſcopo, & ipſe veniens
dabit tibi Sacramentum Baptiſmatis, & in-
dues Dominum Ieſum Chriſtum. Nympha
reſpondit: hoc vnus ex vobis poterit exequi,
alter vero nobiſcum remaneat, vt confir-
met per illum Deus, quod operatus eſt in
nobis. At illi, elige, inquiunt, ex nobis vnū;
alius enim properás negotium prouocabit:
Virgo reſpondit: æque vtrumque deligo, tā-
tum impleatur deſiderium meum. tunc vnus
12 ex eis Golbodeus nomine, concite per- 12
rexit ad B. Mamilianum, & notum fecit ei
quidquid acciderat. qui gaudio repletus, ora-
uit Dominum, dicens: Domine Deus, qui de
lapidibus ſuſcitaſti filios Abrahę & confor-
taſti cor ancillæ tuæ Iudith, ad extinguendū
hoſtem populi tui, confirma cor huius Vir-
ginis, & in ſui propoſiti deuotione corrobo-
ra, ſaltem quouſque ad eam valeam perue-
nire. tranſacto itaque die, qui ſibi pro deſi-
derio prolixior videbatur, cum iam terram
tenebræ obduxiſſent, exiens Epiſcopus de la-
tibulo, ac concite pergens, quaſi furtim pa-
latium

Ab Epiſc. baptizatur.

latium ingreditur, & in Virginis cubiculum
introducitur. quo illa viſo pedibus eius ad-
uoluitur, dicens: bene veniſti, diu deſidera-
te, medice animarum, exhibe animæ ancil-
læ tuæ medicinam ſalutis æternæ. ille ait: ſa-
lus æterna hæc eſt, vt credas vnum Deum in
Trinitate, & baptizeris. at illa dixit: credo,
Domine, adiuua deuotionem famulæ tuæ.
tunc Epiſcopus catechizauit eam, eiuſque
13 famulas, & baptizauit 13 in nomine Do-
mini. mox refulſit lumen in cubiculo, & ecce
14 apparuit 14 Angelus coronam roſarum, ac
liliorum ferens in manibus, quam impoſuit
capiti Nymphæ, dicens: hæc tibi mittit ſpō-
ſus tuus candidus, & rubicundus, vt Virgini-
tatem conſerues, & vſque ad effuſionem ſan-
guinis in confeſſione ſui nominis perſeueres.
15 Poſtquam 15 ergo baptizatę ſunt, ſedens
Epiſcopus docebat eas, quæ ſunt præcepta
vitæ, aperienſque os ſuum, dixit: ecce, filiæ,
baptizatæ eſtis, exuentes vos veterem ho-
minem cum actibus ſuis, & induentes nouū,
qui renouatur in agnitione, iuxta imaginem
creatoris ſui. imago creatoris non habet co-
pulam nuptiarum, ibi ſexus aufertur diuerſi-
tas: veterem hominem exuimur, & induimur
nouum. ibi in Chriſtum renaſcimur Virginē
qui & natus eſt ex Virgine, & renatus per
Virginem, ſeruate ergo virginitatem, cum
qua natæ, & renatæ eſtis, vt quaſi ſponſæ
Chriſti, in templum eius adducamini, ſecun-
dum vocem Prophetæ dicentis: adducentur
regi Virgines in lætitia, & exultatione, addu-
centur in templum regis. Ad hæc Nympha
reſpōdit: apparet manifeſte, quod exhorta-
ris nos ſeruare virginitatem, in quo videris
præceptis Dei obuiare dicentis, quod heri
ex ore diſcipuli tui audiuimus: creſcite, &
multiplicamini, & replete terram. Epiſco-
pus ait: quod dixit Dominus; creſcite, & mul
tiplicamini, hoc in principio mundi dictum
eſt: neceſſe enim erat prius plantare ſiluam
& creſcere, vt eſſet, quod deinceps poſſet
excidi: ſimulque conſiderate vim verbi, *& re-
plete terram*. nuptię terram implent, virgi-
nitas paradiſum. nec hoc dico, vt nubere
peccatum ſit, cum Apoſtolus dicat: non
peccat Virgo, ſi nubat, ſed ad honeſtatem,
& quietem corporis prouoco. quæ enim nu-
bunt, vt idem ait, tribulationem carnis ha-
bebunt, quæ ſunt tribulationes carnis? domi-
nium mariti, ſollicitudo filiorum, cura do-
mus, cruciatus concubinæ, tumor ventris,
pondus concepti fœtus, quo efficitur mulier
ęgra, & pallida; ita vt anima eius ſalubres
cibos reſpuat, noxijs delectetur. aliquando
periclitatur in partu, aliquando gignit filiū,
aliqua parte corporis debilem, vel fatuum, &
qui factus adultus, eſſe ſibi moleſtus incipiat.
Nos ignari, putabamus nuptias ſolam car-
nis habere lætitiam, habent autem tribula-
tionem. Præterea tempus breue eſt: Domi-
nus prope. etiam ſi nongentis viueremus an-
nis, vt antiqui homines, tamen breue putā-
dum eſſet, quod habebit aliquando finem,
& eſſe deſinet. quod autem breuis ſit lætitia
nuptiarum, cum contrahimus matrimonia,
quæ mors cito diſſoluit. hinc idem ait: qui

De Virginis bono. Epiſc. diſputat.

habent vxores, tamquam non habentes ſint,
& qui gaudent tamquam non gaudentes, &
qui vtuntur hoc mundo, tamquam non vtā-
tur. præterit enim figura huius mundi. volo
autem vos ſine ſollicitudine eſſe de ijs, quæ
ſunt mundi, quæ cum mundo ſunt tranſitura;
nam mulier nupta, & Virgo, cum non im-
mineat ei ſollicitudo maxima, expedire co-
gitat quæ ſunt Domini; vt ſit ſancta corpo-
re, & ſpiritu. nonnullæ namque ſunt Virgi-
nes carne, & non ſpiritu: quarum corpus in-
tegrum eſt; anima vero corrupta. ſed illa
virginitas hoſtia Chriſti eſt, cuius nec carnē
libido, nec mentem maculat cogitatio. e co-
trario quæ nupta eſt, cogitat quæ ſunt mun-
di, quomodo placeat viro. Præterea oportet
vos cauere ſuperbiam, odium, auaritiam,
& reliqua vitia, & imitari virtutes, quia ſola
virginitas non ſufficit ad ſalutem. oportet
vos cauere nimietatem cibi, & potus, atque
queris, ſuperfluitatem veſtium, & alias mun-
di delicias. difficile eſt enim verſari inter de-
licias, & deliciarum vitijs non teneri. Nym-
pha reſpondit: numquid non omnia ad vſū
hominis creata ſunt? Epiſcopus, ait; verè ad
vſum hominis, vt vtatur eis ad neceſſitatem
tantum, non ad voluptatem. cito expletur
naturæ neceſſitas, frigus, & fames ſimplici
veſtitu, & cibo poteſt expelli. vnde & Apo-
ſtolus: habentes inquit, victum, & veſtitum,
his contenti ſimus, cetera enim, & epularū
varietas, fomenta ſunt auaritiæ, ac libidinis.
Tunc vna ex ancillis proloquens, ait: audi,
Pater Sancte, licebit nobis deinceps purpuriſ-
ſo vti, alijſque rebus, quibus ſolet informari
ſpecioſitas, vel facies colorari? Mamilianus
Epiſcopus reſpondit: nequaquam; iniuria
enim creatoris eſt, velle transformare figmē-
tum, quod ille ad ſuam fecit imaginem, & ſu-
pra naturalem colorem, colores peregrinos
inducere. ſed neque carnis curam feceritis in
deſiderijs veſtris, nec muliercularum ſuper-
ſtitiones ſectabimini, nec maleficia, nec ob-
ſeruabitis dies, vel horas, quas alij in ſuis ſo-
lent operibus obſeruare. cumque de his ſer-
mo prolixior haberetur, aurora apparuit. tūc
inferens *Epiſcopus* ait: tempus eſt, vt redeā
ad hoſpitium meum, vos autem perſeuerate
in his, quæ didiciſtis, & tradita ſunt vobis.
quoniam qui perſeuerauerit vſque in finem,
hic ſaluus erit. Interea nonnullos de familia
patris, tam viros, quam mulieres, Nympha
docens conuertebat, & ſuadebat eis de regno
Dei, mittebatque eos ad magiſtrum ſuum,
vt baptizarentur ab eo. ſicque factum eſt, vt
creſceret numerus chriſtianorum valde in il-
la ciuitate. factum 16 eſt poſt dies aliquot, 16
vt Aurelianus mitteret armigerum ſuum ad
filiam ſuam, quatenus exiret de interiore cu
biculo ad veſtibulum Palatij. erat enim cu-
piens videre eam. quod cum ei armiger nun
tiaſſet, illa reſpondens, ait; ò fili cariſſime
quanto meliorem poſſes habere dominum,
ſi patrem meum velles deſerere, & illi Domi-
no adhærere. at ille ait: quis eſt de quo lo-
queris? Nympha reſpondit; creator omnium
rerum viſibilium. at ille, inquit, quomodo
poſſem eum videre? Nympha reſpondit: per

Sola non ſufficit ad ſalutem.

Sacra-

Sacramentum regenerationis. armiger ait:& quis mihi conferet hoc Sacramentum? Nympha reſpondit: venerabilis Mamilianus Epiſcopus. ille vero ait, & ego vbi hunc inueniā? at illa aſſumens vnam de puellis ſuis, miſit cū eo, vbi latebat Epiſcopus. Qui grates Chriſto de Virginis ſollicitudine referens, baptizauit eum. interea Aurelianus multiplicibus negotiis occupatus, oblitus fuerat filiam viſitare. cum autem recordatus propoſiti ſui, intraſſet palatium, inuenit filiam ſuam inſtruentē prædictum armigerum, & quoſdam alios fideles, de nomine Ieſu Chriſti. & ſtupefactus, exclamauit, dicens: quid eſt, quod audio, filia? numquid inſana effecta es? Nympha reſpondit: verba vitæ ſunt, quæ Chriſtus veniens in mundum edocuit. Aurelianus ait, quis eſt Chriſtus? dicit ei Nympha: filius Dei viui, qui natus de Virgine, redemit humanum genus. Aurelianus ait: quomodo conſequens eſt vt alios redemerit, qui interemptus eſt à Iudæis. Nympha reſpondit: ſi velles in eum credere, approbares verum eſſe, quod loquor. Præfectus ait: quomodo tam verboſa facta es, quæ hactenus vt elinguis fuiſti? quis eſt, qui te docuit? Nympha reſpondit: ſapientia quæ aperit os mutum, & linguas infantium facit diſertas. Tunc viri iniqui accedentes, ſuggeſſerunt Præfecto, & ſic locuti ſunt: Mamilianus, quem veſtris auribus ſæpe detulimus, mentem filiæ veſtræ, & multorum aliorum alienauit, & niſi cito eum tuleris, deteriora his faciet. Tunc Aurelianus iuſſit diligenter claudi cubiculum, ne quis cum Nympha poſſet habere colloquium, & ira magna præcepit, vt Mamilianus, & omnes complices eius tenerentur. Euntes ergo milites, quibus fuerat imperatum, inuenerunt Epiſcopum in ſuo hoſpitio populum exhortantem: mox arripientes eos per capillos, & pugnis contundentes, & alapis cædentes, eiecere eos de latibulo, & coram ſe impellentes, ad Præfecti Palatium deduxerunt. quos intuens Aurelianus, ait; & hi omnes chriſtiani ſunt? reſpondentes 17 ex officio, dixerunt, & multo plures, quam iſti: ſed ij ſimul ſuis maleficiis incumbebant. Tunc Aurelianus iuſſit Epiſcopum ab aliis ſeparari; & ſuis cum tribunalibus ſiſti, cui & dixit: tu es ille, qui ſuades hominibus, à Deorum cultu recedere, & vanis ſuperſtitionibus implicari? Mamilianus reſpondit: ego ſuadeo eis, ab Idolis manu factis recedere, & Omnipotentis Dei cultui adhærere. Prefectus ait: ſufficiebat tibi alios decepiſſe, cur & mihi meam filiam abſtuliſti? Epiſcopus ait: vt eſſet eius, qui creauit eam, & mater, & filia, & ſoror, & ſponſa. Aurelianus dixit: impoſſibilia ſunt, quæ loqueris, aures noſtræ faſtidiunt hęc audire. Mamilianus reſpondit: non ſine cauſa dictum eſt; carnalis homo non percipit ea, quæ Dei ſunt. Præfectus dixit; recede à prauitate viarum tuarum, & filiam meam in incolumitatem priſtini ſenſus reforma, alioquin dolorem noſtri animi & Deorū iniuriam vindicabimus. Epiſcopus ait; via veritatis eſt, quam elegi, quamque filiam tuam docui, ab ea nullatenus recedemus. tunc Aurelianus hunc amoueri iuſſit, & eius diſcipulos ſuis obtutibus præſentari, quos interrogans, ait: cultores Deorum eſtis, an eius qui dicitur Chriſtus? at illi: cultores, inquiunt, Chriſti ſumus. Præfectus ait; nolite in hac inſania perdurare, ſi diuerſa non cupitis experiri tormenta. Sancti vero reſponderunt, & te, & minas tuas pro nihilo reputamus. iratus ad hæc Præfectus, carnificibus ait: ſuſpendite 18 Mamilianum vnà cum his in equuleo, & verberibus eos diutiſſime cædite. cumque immaniter cæderentur, concurſus factus eſt populorum clamantium & dicentium; magna iniquitas, affligere homines innocentes. Præfectus autem fecit eos deponi de equuleo, & cuſtodiæ mancipari, præcipiens quæſtionariis, vt quoſdam ex eis occiderent, ne cunctorum examinatio nimiū ſibi fieret oneroſa. ſicque factum eſt, vt triginta 19 quatuor ex eis capite punirentur. quorum nece reliqui magis corroborati, qui tormenta eadem pati pro Chriſti nomine exoptabant. ſequenti die Aurelianus Nympham ſibi intra palatium exhiberi fecit, & nunc ei blanditias, nunc minas proponit. ſed Sancta Virgo nec blanditijs decipi, nec minis poterat deterreri. videns itaque Præfectus immobilem eius animum, iuſſit eam iterum in cuſtodiam recipi, præcipiens 20 de cunctis partibus ſpecioſas Virgines congregari, quæ cum adductę fuiſſent, contulit eis ornamenta præcipua, & dona multa, rogans eas, intrare ad Nympham, ſi forte poſſent, ipſius animum immutare. intrantes autem proponebant Nymphæ delicias temporales, gloriam nuptiarum, fructum filiorum, in quibus etiam viuat homo poſt mortem, & omnia, quibus ſolent amatores huius ſeculi delectari. At vero Nympha ſpiritu diuino repleta, quidquid de contemptu mundi, de nuptiarū moleſtijs à S. Mamiliano acceperat, per ordinem referens, ita ſibi omnes Virgines cōmuniuit, vt nō ſolum baptizari depoſcerēt, ſed etiam cum ea pati, pariter exoptarent, quod cum Præfecto nuntiatum fuiſſet, fecit eas dehoneſtatas, atque exutas, eiici de Palatio, & Nympham in tenebroſo carcere claudi, vbi Mamilianus, & eius clerici ſeruabantur. venientes autem ad eos Virgines, ſequēti nocte, baptiſmatis gratiam per manum Epiſcopi perceperunt. Poſtero vero die, putans ei pater terrorem incutere fecit eam ſibi ad oſtium carceris adduci, & in cōſpectu eius omnia tormentorum genera exhiberi, & proloquens ait; omnia hæc tormenta experieris, ſi æquis conſilijs refutaueris adhibere conſenſum. Nympha reſpondit; vano labore cōmineris: fac quod facturus es; nihil enim me ſeparare poterit à caritate Dei. tunc indignatus Præfectus carnificibus ait: ipſam & peruerſorem eius in feruentis olei mittite dolium, vt par pœna puniat, quos par connectit iniquitas, & eadem tormenta ſentiant, eadem perfidia copulati, & his dictis abſceſſit; quaſi refugiens filiæ cernere cruciatum. carnifices autem exequentes eius imperium, cum nox aduenisset, omnia parauerunt: & exuētes vtrumque, miſerūt eos in dolium feruentis liquoris. quod cum fieret 21

ora-

ſi Patre reprehenditur.

Mamil Epiſc. a militibus comprehendi iubet Præfectus.

17

18 Equuleo & verberib. in ipſum & diſc. ſæuit.

19

20

Multas Virgin… Deum cō… uertit.

Mittitur in d…m olei … tus cū Mamiliano

orauerunt Sancti dicentes: Domine, qui aſſiſtiti tribus pueris in camino, adeſto nunc
nobis, & noli deſerere præſumentes de te:
& ecce apparens Angelus Domini ſuper eos,
ignem extinxit, & miniſtris terrorem magnum incuſſit. Sancti autem exierunt de olla, vncti potius, quam aduſti, confitentes
Domino, ac dicentes: tranſiuimus per ignẽ,
& aquam, & induxiſti nos in refrigerium. regreſſi autem carnifices ad præfectum, cuncta
quæ geſta fuerant, retulerunt. qui exprobauit eos; mittenſque alios carnifices, ait illis:
ite & eos in carcerem mittite: vbi tamdiu ſine refectione ſint, donec mihi mortui nuntientur. euntes autem carnifices, fecerunt, vt
eis fuerat imperatum, & cum poſt aliquot
dies B. Nympha eſuriret, auxilium Domini
frequentibus cœpit orationibus, vnà cum
Sancto Epiſcopo, & Golbodeo eius diſcipulo, poſtulare. Angelus autem Domini apparens, refecit eos, & ait illis: quia perſequuntur
22 tur 22 vos in ciuitate iſta, mandatum attẽdentes Dominicum fugite in aliam. Sancti
autem dixerunt: ſi hinc exire vos oportet,
inſtrue quali iter Romam pergere debeamus.
23 deſiderio enim deſideramus 23 Apoſtolorum memorias viſitare. Angelus ait: ſequimini ergo me, & ego implebo deſiderium
veſtrum. ſurgentes autem ſequebantur eum,
& peruenerunt ad ianuam carceris, quæ vltro aperta eſt eis, & exeuntes peruenerunt
ad litus maris, & ecce nauis tranſiens coram
illis, & innuerunt naucleris, vt applicarent
ad litus, quod & fecerunt, & expoſuere eis
deſiderium ſuum. quomodo Romam videre
24 deſiderarent & ſuſceperunt eos, & cum 24
longa maris ſpatia nauigaſſent, cœperunt
nautæ loqui de prandio, triſtati quod vinum
eis omninò deficeret. quod B. Mamilianus
intelligens, ait: nolite triſtari fratres: eſt nobis parum vini in vaſculo, & potens eſt Deus
augere illud. confortati nautæ ad verbum
eius, cœperunt comedere. erant autem viri
numero quaſi XXIX. & auxit vinum ad verbum S. Mamiliani, qui auxerat oleum ad verbum Eliſei, ita vt non deficeret nautis per
plures dies, donec Romam venerunt. & cum
25 perueniſſent 25 ad montem Gilium, & vidiſſent Sancti locum aptum, in quo poſſent,
ſine ſeculari tumultu, contemplationi vacare, elegerunt ſolitudinem: ibique remanſerunt die, noctuque Domino ſeruientes, &
cum ſalutaribus ſtudijs iugiter inhærerent,
apparuit eis Angelus, dicens: parati eſtote,
Dominus iubet ex hac luce migrare, vt ſit
requies laboribus veſtris. illi autem proſtrati ad orationem dixerunt: fiat voluntas tua,
Domine. Veruntamen prius optaremus Sanctorum Apoſtolorum limina viſitare. iterum
apparuit Angelus Beatæ Nymphæ, dicens:
deſideria cordis veſtri Dominus exaudiuit,
concedens vobis vitæ ſpatium, donec fiat vobis ſicut petitis. deſcendite ergo ad mare, &
inuenietis nauiculam Romam euntem, cumque B. Nympha hoc ſocijs retuliſſet, alacres
facti deſcenderunt ad mare, & inuenerunt
nauiculam ſecus litus. accedentes itaque ſalutauerunt nautas, atque dixerunt: quo nauigaturi eſtis, fratres? qui reſponderunt, Romam. & ait eis Sanctus Mamilianus: [illegible]
nos vobiſcum, & recompenſetur vobis a Domino: qui reſponderunt, nequaquam, niſi
naulum dederitis. B. Nympha reſpondit: nõ
eſt nobis argentum, vel aurum, hoc & Dominus noſter Ieſus Chriſtus nouit, qui poteſt
vobis retribuere mercedem, pro ſeruis ſuis.
ad hæc verba, nauta faciem ſuam auertit, nolens Sanctos in naui leuare. qui reuerſi sũt ad
cacumen montis orantes, & dicentes: Domine, qui dignatus es prædicere nobis obitũ
noſtrum, dignare inſinuare, quomodo Romam valeamus adire. interea tempeſtas valida orta eſt, ita vt nauicula, quæ leuare nos
noluerat, videretur periclitari, & cum expectarent naufragium, quod iam deſperauerant,
recordatus vnus eorum ait proximo ſuo: forte quia viros illos exaudire noluimus. ideo
nos inuenerunt mala iſta. & vouentes vota
Domino, conabantur reducere nauim ad
montem, vbi Sanctos dimiſerant, quo cum
tandem perueniſſent, occurrentibus Sanctis,
locuti ſunt: peccauimus, nolentes compati
vobis, idcirco impediti ſumus: precamur itaque vos, vt oretis pro nobis, ſi forte placetur Deus, & ingreſſi nauigate nobiſcum: cumque introiſſent in nauim, facta eſt magna tranquillitas: & nauigantes, peruenerunt 26 ad 26
Pharum Romani portus, & permanſerunt ibi
nocte illa, & ecce Angelus Domini apparuit
Sancto Mamiliano in ſomnis, dicens. exite de
naui diluculo, & pergite 27 ad locum ſitum 27
iuxta Buccinam, quẽ multitudo paganorum
inhabitat. vbi videbitis altam Pinum, & ſub
ea Cryptam pulchre conſtructam, in qua 28 28
Proculus, & Euſtotius commorantur. Sanctus
autem Mamilianus audiens de diſcipulis ſuis
qui perſecutionem metuentes ſeceſſerant,
glorificauit Dominum. mane igitur facto,
valedicentes nautis, arripuerunt 29 iter eis 29
a Domino præmonſtratum, & cum 30 per- 30
ueniſſent ad Cryptam, ingreſſi ſunt, & receperunt Sanctos. quos in 31 pacis oſculo ſa- 31
lutantes, pariter permanſerunt. & poſtquam
ſua geſta inuicem ſibi narrauerunt, ſumentes
cibum, collaudabant Dominum. Poſt hæc B.
Mamilianus diſcipulis ſuis ait: noſtri propoſiti eſt Romam petere, & Apoſtolorum memorias adorare: nunc igitur preparate nobis hic locum, vt redeuntes maneamus vobiſcum, & his dictis, aſſumens B. Nymphã
& Golbodeum, recto itinere Romam venerunt. cum autem vrbem intrarent, ecce leproſus quidam iacebat in itinere, a tranſeuntibus alimoniam poſtulans. hunc aſpiciens
B. Nympha, compaſſa eſt ei, & aſſumens panem, quem habebat in pera, porrexit ei, &
cum ſibi panem ad os applicuiſſet, ſanus factus eſt, & currens diuulgauit omnibus, quomodo receperat ſanitatem. quærentes autẽ
Sanctos, cum eos reperire non poſſent, obſeruabant portas ciuitatis. Porro Sancti tranſeũtes, per medium illorum ibant, & tamen videri non poterant. Reuerſi autem ad Proculum, & Euſtotium, morabantur pariter in
prædicta Crypta Domino ſeruientes. poſt
aliquantum temporis, preſciens S. Mamilianus

Extincto igne liberantur ab Angelo.

Vini miraculum.

In monte Gilio contẽplationi ſe dant.

Nautæ cõtemptos Dei ſeruos repulisset tempeſtate iactantur.

Nympha leproſam ſanat.

eius obitum ſenem conuocauit B. Nympham, aliosque fratres, & ait eis: audite, iam patrẽ veſtrum, & præparate vos ad ſepulturã eius. tempus enim reſolutionis meæ inſtat, quo
32 terra 32 mei corporis terræ reddatur, & puluis pulueri commendetur. vos autem ita te firmi in fide, pugnate aduerſus inſidias inimici, vt die vocationis veſtræ parati inueniamini. Porro Sancti hæc audientes flebant quaſi qui patrem, & paſtorem amitterẽt. & cum iterum eos B. Mamilianus ſalutaribus commoneret alloquijs, & in manus Domini ſuam animam commendaret, emiſit ſpiritum. At illi iuxta traditionem Eccleſiaſticam, eius celebrantes exſequias, & hymnos
33 33 Domino decantantes, ſepelierunt 34
34 eum in eodem loco. Poſt cuius obitum Pro-
35 culus, 35 Euſtotius, & Golbodeus, infra ſex menſes, ſimiliter migrauerũt, & à B. Nympha ibidem ſepulti ſunt. Poſt hæc vixit Beata Nympha vndecim mẽſib⁹, & diebus quatuor. infra quod omne ſpatium, piis inſiſtẽs operibus, cunctos ad ſe venientes de fide catholica, & die mortis, ac timore ſupremi iudicii commonens, incredulos conuertebat, & D.Nym. pag- credentes autem in via Domini roborabat, & cum per ipſius doctrinam, idolorum cultura pene vbique deleretur abolita, quidam pagani zelo Diabolico concitati irruerunt in ipſam, volentes eam perimere, & Cryptã manſionis eius euertere: eadem hora, terræmotus factus eſt magnus, ita vt omnis illa regio concuti videretur. quod pagani cernentes, territi ſunt, & credentes in Chriſtum, S. Virginem reuerebantur. cum autem iam vellet eam ſponſus in ſuum cubiculum introducere, & eius nuptias celebrare, languore tacta eſt, vt vocationis ſuæ diem ſollicitius exſpectaret. itaq; exhortatis omnibus, quos Chriſto lucrata fuerat, in magna mentis hilaritate mi- 36
grauit 36 ad Dominum, menſis Nouemb. die duodecimo. Chriſtiani vero plorantes, valde triſtes, ſepeliemnt corpus eius, iuxta corpora aliorum Sanctorum. vbi Eccleſiam
37 conſtruxerunt ad honorem Domini noſtri Ieſu Chriſti, viuentis in ſecula ſeculorum. Amen. 37

Mors Mamiliani.

Euſtotij, & Golbodei mors.

Templum cõſtruitur, ſuper eius ſepulcro.

Vide Animaduerſ. fol. 115.

M I R A C V L V M
SANCTAE NYMPHAE
Ex Actis in Vaticana Bibliotheca.

1 SVB idem 1 tempus ruſticus quidam meſſoribus panem ferens, ſolis æſtus impatiens, ſub umbras arborum procubuerat. vbi eum corripuit malo ſuo ſomnus, forte coluber per os ingreſſus in viſcera delabitur. ſimul expergeſecit hominem labor, cui nullum leuamentum fuit ad veſperam vſque. poſtea quam ſerò domum rediit, cubitumque poſt cœnam diſceſſit vt ei quies eſſet à lecto. ſõnoq; obdormiſcentẽ vexare ſerpẽs cœpit, & acriter torquere. excitus opẽ expoſcit, proclamãs: iuuate me, ignotis acerbitatibus dilaniatus emorior. adcurrit ad voces familia, adſidetque mœrens, & in lacrymas effuſa, æque ignara exitus, atque remedii. nouiſſimũ miſeri caſum audientes, qui Romanum portum habitabant, virique, ac mulieres domũ eius confluxere. rogitantibus verò, quid mali miſero illi accidiſſet, nemo erat, qui promeret, eodẽ ignorante, qui atrociter conflictabatur. vnde difficillimum, ac deſperatũ morbo remedium, niſi afferret Deus. ita æger ſolidam noctem in eo cruciatu perſtitit. luce prima plerique ex iis, qui domum conuenerant, admirabilium rerum memores, quæ à SS. MM. patrabantur, hominem iam feſſum ac morti propriorem cohortantes ad eorũ ſepulchra detulere; ante quę vbi depoſitus eſt, mirum dictu, ſtatim colubri figura Diabolus egrediens, incolumem virum reliquit: omnibus qui præſentes aderant inſpectantibus, qui Dominum collaudabant, & merita SS. MM., maxime verò B. Nymphæ attollebant, qui ope ſua hominem ab interitu vindicaſſent.

Diabo. fugatur.

Sed is, poſteaquam ſanus factus eſt, ſpretis vitæ blandimentis eodem in loco permãſit, vbi *Deo, Sanctiſque Martyribus*, quorũ corpora ibidem conquieſcebant, quibuſque beneficio obſtrictus erat, ad finem vſq; vitæ deſeruiuit. ceterum nihil æque famulantes templo fatigabat, quam ductuum aquarum inopia, neque aliud, quam à precibus auxilium ſperabatur, & Martyrum promeritis. igitur in ſpem inſiſtentes, Deum orabant: poſſe Martyres impetrare aquas hominibus qui Deo ſanguinem obtuliſſent. vt precibus finis fuit, fons aquæ dulcis ad caput ſepulchri B. Nymphæ prorupit. tum omnes Martyrum victorias, & munificentiam, præcipuéque Virginis Nymphæ celebrauere, per quos adeo mirabilia patrarat Deus, ad gloriam nominis ſui, cui eſt imperium in ſęcula.

Fons erũpit.

Vide Animaduerſ. fol. 125.

T TRANS-

TRANSLATIO CAPITIS

S. NYMPHAE VIRG., ET MART.

CLEMENTE Octauo Pontifice Maximo, Philippo Secundo Hiſpaniarũ, & Siciliæ Rege, Prorege Didaco de Guzmañ, Comite Oliuaris Sanctiſſimum Diuæ Virginis, ac Martyris Nymphæ caput Panormum tranſlatum eſt. ſeruabatur id Romæ in æde Sanctę Mariæ Mõtis Cœli, cum piiſſima fœmina Maria Pimẽtella, Proregis vxor, Panormitanis popularem reddere, vrbique patronam addere cupiens, Panormum ferendum curauit, vibẽque, quam in primis caram habebat, tanto voluit ditare theſauro.

Ea res Ludouico Secundo de Torres Mõtis Regalis Archiepiſcopo, qui tum forte Romæ degebat, demandata, facile à Pontifice impetratur. ſacras inde reliquias accepit Pactenſis Epiſcopus Gilbertus Iſfar Corighes Panormũ, Senatu Panormitano poſtulante, delaturus. Is, ardentibus aſſiduo circa ſacrum depoſitum cereis, Neapolim primum, inde Thermas Siciliæ ciuitatem inuectum tantiſper in æde maxima depoſuit, dum omnia Panormus adornaret, quæ ad id decere videbantur.

Adſtabant interea ad cæleſtem theſaurum nobiles, religioſique viri complures, quos ad id muneris Senatus delectos miſerat. Igitur vbi dies aduenit, accepto, qua par erat veneratione, capite, atque in nauem impoſito Pactenſis Epiſcopus frequẽti ſtipatus nobilium, ac religioſorum hominum agmine Panormum contendit. Sed quam læta Diua patriam repeteret, id argumento fuit; vento ſiquidem, qui iam reflarat aduerſus, ad Vrbis proſpectum, in ſecundum repente mutato V. Idus Septembris A. M. D. XCIII. Panormum appulit nauis; exceptæque reliquiæ ſunt ſumma frequentis populi veneratione, ac triumpho.

Vide Animaduerſ. fol. 26.

Ann. Ch. 312
2. Febr.

DE BEATO RHODIPPO EPISCOPO

Ex Actis SS. Alphij, & Sociorum.

1 RHODIPPVS, 1 Epiſcopus Leontinus, & Confeſſor, familia clarus, ſed pietate Chriſtiana clarior. Sanctæ Epiphanes Martyris Germanus frater fuit. Romam Profectus cum Beato Neophyto Leontinorum Epiſcopo, Diaconus à Romano Pontifice ordinatus eſt. inde in Siciliam Leontinos reuerſus, ab eodem Neophyto Epiſcopo Sacerdos conſecratur. deinde cum plures per annos, magnis virtutibus, id munus obiuiſſet, in demortui Neophyti Epiſcopi locum, Eccleſiæ Leontinæ præpoſitus eſt, quam in perſecutionum turbinibus, cum pie, ſanctéque adminiſtraſſet; per annos XVII. dierum plenus, bonorumque operum, in pace obdormiſcens, ad æterna præmia conuolauit.

Ann. Ch. 312 5. Ianuar.

DE B. EVPREXIA ET B. THEOGNIA

Ex Actis Tranſlationis S. Agrippinæ

Patria Euprexiæ.

EVPREXIA, femina nobilis Menenſis, parentibus chriſtianis, ac Deum timētibus nata eſt. pietatem cum lacte matris accepit, & conſtantis vitæ inſtitutis à pueritia coluit. tanto *Dei cæli* fauore, & ope Altiſſimi profecta eſt, vt à ſemitis eius numquam deerraſſe crederetur nec pietati denegatæ a natura opes. copioſa erat Euprexiæ res familiaris, ſeruorum, ancillarumque familiæ, poſſeſſiones, multæ animantium greges. ſed ditior chriſtianæ feminæ cenſus, magnæ virtutes fuere: fidei ſtudium, miſericordia in egentes, patientia in aduerſis rebus, eximia in Deum religio. nam chriſtiano viro, cum quo annos VIII vixerat, ſuſcepta vnica filia, amiſſo: ſtatim Ieſu Chriſto ſe iunxit. diuitias vero ſuas in

Pietas.

officia pietatis, & ſubſidia chriſtianæ religionis impendit, quam perſecutio Tyrannorum affligebat. igitur Sanctorum neceſſitatibus de fortunis ſuis communicans chriſtianos in carceribus aluit, vinctos libertate donauit. multa illa Martyrum corpora pecunia ex igne redempta honeſte ſepeliuit. quid? benigna caritas opes eius omnium commodis deſtinarat, nullo religionum diſcrimine. nam viduas, & pupillos non chriſtianorum modo, ſed Ethnicorum ſuſtentabat.

Verum cum Euprexia pietate, ac vitæ officijs Deo perplaceret, neceſſe fuit, vt fides eius aduerſis probaretur. agebat Theognia, hoc erat filiæ nomen, annos XIV. ſed ægro ex paralyſi corpore, per quinquennium cōflictabatur, adeoque intabuerat, vt nec manum mouere, nec pedem, nec reclinare in latus, ſine adſiſtentium adminiculis poſſet. auctor vero tantæ calamitatis Dæmon, qui inuidia in parentem, illigatam malo Virginem miſerandum in modum tenebat, permittēte Deo, matrē in ægra filia vexabat, vt non modo matris, ſed puellæ virtus palam

Fides inter aduerſa.

fieret. mœrens de filiæ ægritudine mater, quid nam reliquit intentatum? multa in medicos profudit: plures ad Martyres ægrotam filiam detulit. ſed humana ope procurari morbus non poterat, diuina non dum permittebatur. attamen Euprexia erigebat ſe ad ſpem, fidens auxilium ſibi filiæque a Deo affuturum. ſane digna erat, quæ tot miſeros pietate ſua leuauerat, vt ab ea miſeria leuaretur. nec diu ſeorum miſericors Deus obliuiſcetur.

Poſtquam Euprexiæ preces, & eleemoſynæ ad Deum, vt quondam Cornelii Centurionis peruenere; ſolatium matris, & filiæ ſalus maxima numinis beneuolentia, mirisq; modis adproperatum eſt. tum enim imperantibus Valeriano, & Gallieno, martyrium vrbe Roma pertulerat B. Virgo Agrippina. eius corpus Baſſa ſoror diuinitatis inſtinctu conſcenſa naui in Siciliam aduehit. ex Agrigentino litore, quò appulerat, duce itineris Angelo. Menas pergebat in Euprexiæ penates, quibus cæleſtis theſaurus deſtinabatur,

Corpus S. Agripp. domum eius Romā delatum.

vt inde noteſceret, quātum illa à Deo, & Agrippina diligeretur. ſtatim atq; audiuit Euprexia obuiam progreſſa, Martyrem ſalutauit, adorauitq; ſalutem filiæ expoſcens. hic B. Baſſa mutrē ſanctitati eius teſtimonium dedit; nam cum nomine ſuo Euprexiam inuiſā, ignotamq; ſibi, ac Deo dilectam cōpellaſſet; firmauit ſcire ſe Spiritū Sanctū in Euprexia manere. dein lacrymantem pro incolumitate Theogniæ ſolata, matrem, ac filiam dixit, nō modo corporum, ſed animarum à Deo ſalutē fide cōſecutas eſſe. exinde in Euprexiæ domū vna cōtendūt, & B. M. Agrippinæ corpus in penetrali cella deponunt.

Nulla miraculo mora Theogniæ lectum, domumq; lux circumfulſit, & iucundiſſimus ſomnus, quem antea ex morbo capere non poterat, conſopiuit in ſomnis venerādam Virginem præ ſe ſublime ſtantem, & collucentem cernere, & audire viſa eſt adloquētē: filia, & ſoror mea, Theognia, ſanet te Dominus Ieſus Chriſtus, ſponſus meus. ſimul prehēſa manu dextera erexit, duxitq; in ædiculā, vbi ſacrum Martyris corpus locatum erat, illic aſſerens perpetuo requieturā, quo miſerat Deus. euigilās Theognia, ſomnoque & morbo exſolutam vidit ſe ſtantem corpore integro, ante fulgentem Agrippinæ loculū, Virginesq; tres Baſſam, Paulam, Agathonicamq; ac matrem Euprexiam prope adſidentes. Mater incolumi filia, pauentior, an lætior, vt audiuit viſa narrantem, in lætitiam grateſq; ac Dei laudes effunditur. multos exinde poſt annos, reddita pace Eccleſiæ à magno Cōſtantino, Euprexia B. Agrippinæ ædem ſatis amplam, & elegātem conſtruxit corpusq; S. Martyris in ea condidit. ſimul opibus in pauperes diſtributis, vel in templum ab ſe ſtructum cōlatis, reliquum vitæ tēpus Sancto habitu velata, vna cum Theognia, in eodem templo tranſegere, Deo ſeruiētes &

Plena dierum quieuit in Domino,

S. M. Agrippinæ in quo miniſterio, Sacriſq; pietatis officiis, cum annos XL. mater, & filia vixiſſent, more Sanctarum mulierum, Deum confitentes ad Dominum commigrauere.

DEPOSITIO CORPORVM

Ann Ch.
331
28. Iunij.

SS. MM. PAPPIANI ET LVCIANI

1 1

Ex Grecorum Menæis.

QVAM admirabilis Deus,
inSanctis ſuis,liceat nûc
mihi exclamare, qui in
animo habeo terrificû,
mirumque prodigium
ediſſerere. ſanè 2 vero
2 Diuus Bartholomæus
Apoſtolus cum in varijs
orbis terrarum prouincijs Domini Noſtri
Ieſu Chriſti nomen mortalibus promulgaſ-
ſet, in magna Orientis Armenia cruci affi-
3 gitur. eius corpus Chriſtiani in 3 arca la-
4 pidea incluſum in 4 Vrbani ciuitate depo
nunt. ſed ea theca cum aſſiduis curationum
ac ſanitatum miraculis ſcateret,ingentes ad
eam fiebant populorum concurſus,qui mor
bis,quibuſcum conflictarentur, ſtatim leua-
bantur. Hæc videntes Diaboli ſatellites,in-
credibili odio, ac furore in ſacram tumbam
5 elati, ſtatuunt Sanctum Apoſtoli corpus,
vna 5 cum quattuor alijs Sanctorum Mar-
tyrum capſulis,in mare per ſummam im-
S.Bartho- pietatem proiicere.atque id diuino factum
lom.corp. conſilio arbitror,nimirum,vt ea maria,quę
in mare, illa percurrerêt, ſancta, religioſaque fierêt;
proiectû, ac regiones, quibus á numine diſtribuendæ
& cum eo eſſent venerandæ reliquiæ. donis cæleſtibus
alij mm. cumularentur, atque inprimis Deus ipſe in
Sanctis ſuis mirabilis prædicaretur, vt ſacris
6 literis proditum eſt.Etenim 6 vbi Ponticû
ſinum nauigauit Apoſtolus, atque Helleſpô
ti anguſtias cucurrit, ad Aegæum, Adriati-
cumque mare delatus eſt. relinquenſque il-
luſtrem, omnibuſque conſpicuam Siculo-
rum Inſulam, comitatus iam á Sanctis Mar
tyribus Pappiano, Luciano,Gregorio, & A-
cacio, qui alijs in capſulis condebantur, in
Inſulam Liparim venit.Pro mira Dei facta!
nam quis vnquam eſt, qui ea rite poſſit re-
ferre, ne dicam laudibus ornare? Sacti Mar-
tyres,vbi Apoſtolum ſociauerût, confeſtim
quam ſibi quiſque ſedem delegerat, ad eâ-
dem tenêdam reuerterunt.Si quidem Pap-
7 8 pianus 7 Mylas 8 Siciliæ opidum, Lucia-
9 10 nus 9 Meſſanam, Gregorius 10 Côlem-
11 nam Calabriæ vrbem, Acacius 11 vero in
12 Aſcalos, nomen opidi eſt, profecti ſunt.
13 Verum 12 Agáthoni,qui per 13 id tem-
Apoſt Ep. pus Liparenſem Epiſcopatum gerebat,Bar-
Liparenſi; tholomæus Apoſtolus ſe prodidit: ibi Epi-
ſe prodit. ſcopus prodigium admiratus, cum ad litus
feſtinaret, exclamâs; vnde, inquit, tibi, ò
Liparis, tantæ opes, ac diuitiæ? enimvero
ſummo te honore cohoneſtauit Deus Op-
timus Maximus accipe iam Sacroſanctum
Apoſtolum, eiq; gratulare aduentum. hæc
dixit Epiſcopus aliaq; in S. Apoſtoli, ſuæq;
Inſulæ laudes. quoniam verò in inſigni loco
celeberrimum exædificandum erat Bartho
lomæo templum, vbi venerandæ illius reli-
quiæ conquieſcerêt,euenit,vt côplures the-
cam pertrahere connitentes,ne mouere qui
dem loco poſſent. Tum per quietem diui-
nitus admonitus Agatho, iubet adduci par
iuuencarum, iiſque arcam tenui fune alliga
ri,quæ facili negotio,quo Apoſtolus ire de- 15
ſtinarat,eumdem aduexerunt.ecce autem
ante actis nouum miraculum additur,quod
incredibile fortaſſe iis videbitur, qui diui-
norum ſunt myſteriorum ignari. Etenim
15 paruula Inſula, quæ Vulcanus appella- 15
tur, in qua fons noctu, atque interdiu ebul-
liens,ſimulac propinquum aduentum Apo
ſtoli ſenſit,celeriter inſtar fulminis, ſeptem
ſtadia longe excurrit. atque id ſane mira-
culum hodieq;perſeuerat,quod nulla vnquâ Templum
ſecula videre. Poſtquam vero ſumptuoſiſſi- ædificatû.
mum templum D.Bartholomæo eſt ab Epi
ſcopo excitatû,eo loci ditiſſimum theſaurû,
beatas,inquam,reliquias vna cû theca, quâ
aduectæ sût,depoſuit. quis verò referat mi-
racula, quæ ibidem quotidie patrâtur? mul-
tis 16 poſt annis, nouiſſimis temporibus; 16
Teophilo Imp.cum opidum,vbi côdebatur
S.Apoſtolus, ab Agarenis propter noſtra
flagitia,captum fuiſſet,Inſulaq; omnis vaſta
deſertaq; iaceret; Princeps 17 opidi, cui 17
nomen eſt Beneuêto,cognitis quę per Apo
ſtolum gerebâtur,miraculis, è magna in Sâ-
ctû virum pietate permotus;ab vrbe Amal-
phi Nautas aliquot pretio côduxit,irent Li Agarenis
parim,Sanctaſq; reliquias caperêt, ac reue- Lipâram
herent.Princeps igitur cum Epiſcopo,clero, vaſtantib⁹
magnaq; populi freqûêtia cum non longe Beneuêtû
abeſſet Sacroſancta theca, obuiam proceſ- transfertur
ſerût, eamq; Beneuêtum attulerunt,in ſacro
loco deponentes. vbi multis ægris ſanitatê
Sanctus Apoſtolus reſtituens,gloriam ſuam
omnibus conſpicuam fecit.Ad gloriam Dei
Noſtri Optimi Maximi.

Vide Animaduerſ. fol.134.

DE B.

Ann. Ch. 331 6. Iunij.

DE B. CHARITONE PRESBYTERO

BEATVS Chariton, Leontinus Presbyter, Sancti Donati filius, quincto loco natus, Diaconus in Eccleſia Antianorum, iuxta Leontinos, cum Donato patre fuit, cui demortuo Euſtratius filius in Eccleſiæ illius præfecturam ſucceſſit, Euſtratio germanus frater Chariton ſuffectus eſt. quam is tenuit XXX. annos pie, ſancteque obijt, nonagenario maior, Chriſti ferme anno CCCXXXIII. Ex Græcis Actis MSS. Bibliothecæ Cryptæ Ferratæ, Sanctorum Alphij, Philadelphi, & Cyrini.

1

Ann. Ch. 336 24. Iulij.

VITA S. FANTINI

Ex Vetuſto M.S. Syracuſano.

2 SYRACVSIS 2 natus eſt Fan-
3 tinus. Fantio, 3 ac Deodatæ nobilibus, atque in re familiari copioſis parentibus. hi tametſi Idolorum erant implicati cultu, tamen in pauperes natura erant propenſi, & de ſuo ſubleuabãt multos. quod eo etiam liberalius præſtabãt ac libentius, quòd ea ratione in ſpem veniebant, impetraturos ſe à Dijs ſuis liberos, quibus carebant. ſed Dij eis nulli quidem, verus autem Deus, qui neminem vult perire, & lucem veritatis omnibus impertit, neque infrugiferam eleemoſynarum eſſe ſementem ſinit, liberales precantibus aures dedit, & hoc inter dormiendum vtriq; viſũ iniecit. Videbantur ſibi ante tribunal Dei tamquam indicto die ſiſti, & Idololatriæ nomine accuſatos, ad extrema ſupplicia damnari. in magna trepidatione, nec opinatus adfuit patronus miſeris, Ieſus Chriſtus, cuius erat habitus talis, toto corpore plagis, ac vulneribus diſtinguebatur, vnde ſanguis, atque horror quidem nullus, ſplendor plurimus eminebat. is in conſpectu Iudicis ſtans hunc in modum orat. Hi, quas, tu pœnas in eos cogitas, meriti quidem ſunt, Pater, ſed eas primum mihi, tum eleemoſynis eorum condonato, precorque abſ te, vt vitam iis, ac liberos concedas, & ad ſuperſtites reos conuerſus, vobis, inquit, filius olim, quem expetitis, naſcetur, qui 12. annum cum attigerit, fidem in me, patrẽq; meum concipiet. tum hanc vos edocebit, & ad martyrium viam aperiet. ipſius autem monitis, multi in veritatis viam traducentur. Poſtea Fantio, ac Deodatæ poteſtas eſt abeundi facta, & naſcituro filio, nomen vt Fantino imponant, eique ab anno 12. verbo obſequentes ſint, imperatum. à ſomnis euigilantes, mutuo viſa cum narraſſent, lætitiam ſimul cum ſpe capiunt. Tempore ſuſceptus eſt filius, & vt iuſſum, nomen huic indunt Fantino. In exortu, atq; aduocatione duo fuerunt digna, quæ miremur. Vnum quod infantis, à parte læua, pectus notatũ eſt crucis ſigno, non ſubtenui ac paruo, ſed alte impreſſo, & pro corpuſculi portione, in ternorum digitorum latitudinem lõgius producto, color eius ſanguineo erat ſimilis. Alterum quod in recentiſſima ætatula, ſæpe de lectulo ſurgebat, & repens perſpondam demittebat ſe humi, ſicque recubabat. eius rei cauſam cum ſciſcitarentur, militare inquit, Chriſto volo. in quo quidem illud eſt plenum admirationis, puerum hunc cum Ieſu Chriſti nomen appellabat eius nominis memoriam feciſſe, quod ab alio dictum ipſe antea numquam exceperiet. Inter hæc Fantino duodecimus appetiit ætatis annus. atque cum ea tempeſtate venandi ſtudioſus, vno cum comite, feras inſectaretur, nactus eſt ceruum proceritate mira, atque ardua, tum nouo etiam miraculo ſpectabilem, Huic multæ inter cornua cruces extabant: humana autem vox eius ex ore prodiit, qua ſe vt ſequeretur, hortabatur, & tempus, inquit, eſt, vt & captaris, & capias; veneris, ac rurſus te alius venetur. Ergo poſtquam per agrum Syracuſanum ad duo paſſuum millia præeuntem ceruum proſecuti, propter quandam ſe ſpecum vident. Itaque cum deſcenderent de equis, offenderunt in ſpecu hominem ſenem, atq;

Patria

Parentes pietate in paup. filiũ à Deo habent.

Naſcitur infans ſigno crucis notatus.

Euocatur ſigno ad [illegible] idem Ch.

erem-

eremitam. huic præterita nocte nuntiauerat Ieſus Chriſtus, venturum ad ſe craſtina luce, adoleſcentem nobiliſſimum Fantinũ, eum rectam fidem edoceret, de qua ſua diuinitate, atque humanitate inſtrueret; fore enim, vt huius opera non pauci ſalutem conſequantur. At poſtera quidem lux Fãtinum eremitæ in cõſpectum tulit, quem ſibi ad pedes accidentem, cum ſubleuaſſet, parentum illi de ſuis natalibus viſionem recitat, crucis ſignum impreſſum in pectore manifeſtat. & ſuper hæc, magnas enim verò, inquit, Fantine, gratias debes inſtauratori generis humani Chriſto, qui antequã ſacro baptiſmatis flumine ad vitam tranſmitteretis, Sanctiſſimæ te crucis ſigillo notauit. hic nudato pectore adoleſcens, cum accepta à Chriſto Domino ſigna patefeciſſet, arrepta rurſus occaſione, in multam noctem ſenex dixit plura de ſeruatori noſtri cum in eius vita, tum poſt obitum etiã confectis myſteriis. ac quidem noctis tenebras diſpulit admirabilis crux circumfuſa lumine, & in propinquo in cœlo viſa. Hoc autem veluti nuntio lucis à Deo accepto Fantinus, atque eius comes 4 Leontius abluti ſacro fonte chriſtiani facti ſunt. & cũ noctis reliquum ſacris inter ſe colloquiis, atque ad Deum obſecrationibus tranſegiſſent, orto iam ſole ad vrbem redeunt. cum vero Patri Fantinus occurriſſet, ſalutatione eum excepit, qua Ieſu Chriſti mentionem faceret. At nouum verborum genus pater demiratus, quamobrem ſe ea ſalute donaret, ab filio quæſiuit. Ille Spiritus Sancti luce repletus, cum ſuſceptæ paulo ante fidei principia, atque arcana explicaſſet, ſimulq; in memoriam patri priſtina viſa reuocaſſet; eò patrem adduxit, vt Chriſto per baptiſmum libentiſſime manus daret. Vterque autem poſtea Deodatam de ſuſcepta religione docuerunt, & dominos chriſtianos vniuerſa imitata familia eſt, præter contumacem vnum, qui ab teterrimo Dæmone in obſtinationis ſupplicium arreptus, ſe ſe in flumen præcipitem dedit. Chriſtiani hi cum ſunt facti, dictorum etiam Chriſti, niſi quis renuntiauerit omnibus, quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus, eſſe memores, atque etiam obſequentes cœperunt. Itaque diuenditis, quæ poſſidebant omnibus, magnam ex agris, & fortunis ſuis pecuniam conflant, quam egentium ſubſidio, ac victui largiter in dies erogabant. eas ob res defertur eorum nomen ad Proconſulem, is in conſpectum adductos interrogat, cuius eſſent religionis, ac ſectæ. Chriſtianos eſſe, & Chriſtum ſe crucifixum colere, reſpondent

5 ob id iuſſu Proconſulis, vehementiſſime 5 plumbatis vapulant, tum in vincula, ac cuſtodias coniiciuntur. Ecce autem cum nox omnia opacaſſet, Angelus Domini deuolat in carcerem, & poſtquam luce locum illuminauit, appoſitis cibariis, refici cuſtoditos, ac confortari iubet. à menſa prædicit Fantium quidem, ac Deodatam mortem pro fide poſtridie eſſe obituros; Fantinum ad alia reſeruari: quamobrem excederet ex

Dum baptizatur cæleſti luce circumfũditur.

Propterea verberantur, & in vincula coniiciuntur

eo loco, atque in alias ſe partes reciperet. Tum arreptas catenas Fantinus facillime perfregit, quippe quas inſtar ceræ molliſſimas virtus diuina fecerat. Hæ in præſentem 6 vſque diem Syracuſana in Eccleſia demõſtrantur. 6 deinde patefactas ſua ſponte fores cum offenderet, ſenſim cum comite Angelo egreditur, vſque ad portas Vrbis, quas ſigno crucis impreſſo reſerat, atque aditum ſibi facit. Interea illuxit, & producti illi duo, cum recuſarent Proconſuli obedire, & tura Diis adolere, capita iis præciſa ſunt. Fantinus Meſſanam appulit, & exceptus hoſpitio mulieris cuiuſdam, filium ei captum oculis, luce iterum donauit. quem inter dormiendum nigerrima hominis ſpecies violenter exoculauerat. id cauſſæ fuit, quod Ieſu Chriſto nomen familia vniuerſa daret. ea res famam Fantini Meſſana, quæ etiam tum Idolis ſeruiebat, diſſeminauit. conquiritur ergo à magiſtratu Mamertino, pœnam ſuę fidei daturus. ſed ille diuino monitu, conſcenſa per noctem nauicula, quamquam ſine remigio, ac velo, tamen curſum freto Rhegium verſus, cæleſti ductu, tenebat. neque cum eum armata triremis inſequeretur, conſequi vnquam potuit, quam obiecto ſigno crucis impediuerat. Vt Rhegium deductus, in Matronæ ſe cuiuſdam domum ab foro ſubduxit, & frigidam ſibi ad potandam datam, vinum merum facit: matrem autem familias victam rei miraculo & procidentem ad pedes chriſtianam facit. inde longius receſſit, & tertio poſt die opidum, 7 cui Tauriano nomen, ingreditur, ſeque Balſamio, locupleti homini, in ſeruitutem locat. ſed cupido deſpectus ſui, ac vilitatis pro Deo, cõtra accidit. eo enim notior vniuerſis, & carior habebatur. Erat Fantinus ingenio docilis, ſermone non inelegans, caſtitate ſumma, atque honeſtate morum præditus, ieiuniorum abſtinẽtiæque amantiſſimus. Verum propter gentilium metum, fidem arcano pectoris cõcreditam abſcondebat. Itaque 8 paſcendis iumentis, amandatur ab domino ſuo ruri, quod ille alacriter quidem, fideliterque præſtabat. Moyſis memor, greges ducẽtis, & apoſtolici eius dicti, ſerui ſubditi eſtote Dominis veſtris, in omni timore. Aeſtas ſumma eſſe cœperat, quo tempore frumenta in areis congregantur ad trituram. id occaſioni ſibi datum, exiſtimauit Fantinus, ad ſubleuandos egenos: ergo partem iumentorum locat, ad terendum frumẽtũ, pretium trituræ tribuit in pauperes. Mos Fãtino is frequens erat, inter terendam areã, preces poſt iumenta corde, atque ore profundere, Deumque laudare: deinde ſoluta terendi cura, & paſcentibus iumentis, cœli genuſlexo ſuſpicere, cæleſtiaque aſſidue meditari. interim Dæmone inſtigante, nuntius Balſamio perfertur, male à Fantino iumenta tractari, paſcuorum loco commodari terendis ariſtis. id auaritia fieri, & ſpe lucri, quod ſibi aſſeruaret. Balſamius, quod de probo adoleſcente credere nollet, experiri maluit, quàm audire, & ſimul in agrum per-

Fantinus ad alia ſeruatur, non ſine miraculo educitur.

Aquam in vinum vertit Rhegii.

7 Taurianũ progreditur

8 Paſcendis iumentis.

perrexit, quid rerum fieret odoraturus. Feſelliſſetque Fantinum, niſi famulo ſuo pro tempore Deus accurriſſet. Nam accedentem ad ſe Fantinus herum cum proſpexit, procidit in genua, & factum ſuum Chriſto cui laborabat, commendauit: inter orandū occupatur ſomno, & Balſamio propius accedenti cum iumenta in arcam circumirent atque ariſtas contererent, tamen in vberibus paſcuis eſſe, atque pratum omnino viride, atque herbidum viſa ſunt depaſcere. quamobrem excitatum Fantinum, de fidelitate ſua laudat, confortatque vt commiſſa fide, ac curæ ſuæ iumenta bene curet. Inde in vrbem lætior redit. ſed in incœpto ſuo cum perduraret Fantinus, iterum certior ea de re fama Balſamio per quoſdam nuntiatur, cui quamquam principio nullas aures prębebat, & deferentes auerſabatur, tamen facere non potuit, quo animus non nihil tandem auditis inclinaret. Itaque perrexit quæſitum, eo animo, vt ſi vera offenderet, quæ illi accuſarent, Fantinum in vincula coniectum affligeret: ſi vero ſecus, eos omnes inuidiæ, ac mendacij conuictos ab familia ſua reijceret, cum infamia, ſeruum innocentem honore, ac mercede maiore donaret. Aduentum heri, & cogitationes Fantinus, quamquam abſens, diuino tamē ſpiritu, prouidit, & vt iræ concederet, fugæ ſubſidium cœpit in Syluam. cūmque ad Metaurum perueniſſet, neque haberet, qua ratione flumen traijceret, ſuſpirat, oculos huc, illuc circumferens, ac veſtigans aditu. Interea videt iratum dominum appropinquare, tunc ille Deum, ne ſe ea hora deſereret, etiam atque etiam exorauit. & perfecta oratione, virga aquas percutiens, Metaure, inquit, in Chriſti nomine paulum de tuo curſu ſiſte, hoc præcepto, aquæ duas in partes diceſſerunt, & viam in vlteriorem ripam Fantino fecerunt: eo tranſuecto, rurſum coierant. Hæc omnia cum vidit Balſamius, illico iracundiam depoſuit, & humi ſtratus Fantinum ex aduerſa ripa precari extenſis manibus cœpit: ne ſe in tenebris ignorantię deſertum vellet; ſcire ſe famulū veri Dei eſſe eum, cupere eiuſdem Dei obſequio, ac ſeruitio addici, qui tantam ſuis poteſtatem largitur: ſeque veniam ab ipſo petere, & vice verſa famulum eius velle eſſe, ac dici, eiuſque præceptis obtemperare. his eſt vehementer lætatus Fantinus, & heri promptitudine cognita, Chriſti Ieſu legem ei prædicat, conuerſumque in fide inſtruit. non multo poſt patris familias exēplum vxor Mathildis, eorumque liberi, totaque eſt domus conſecuta. ea autem exinde Balſamij vita fuit, vt eam ciuitatem ad veram fidem traduxerit; ipſum vero multis miraculis Deus ornauit. Fantinus Balſamio ſegnior non fuit, nam congregata cōcione, ſæpe populum de diuinis rebus docebat, pauperes, egenteſque comparata ope ſuſtentabat adeo vt breuiſſimo tempore Idolorum fana, lucoſque deſtrueret; Eccleſias vero *Deo*, eiuſque vero filio Ieſu Chriſto ædificaret. Hæc dum facit in annū

Falsò accuſatus à Deo defenditur cœleſti prodigio.

Dñs. & Ciuitas conuertuntur ad fidem

ætatis tertium, ac trigeſimum ingreditur. poſtremo 10 die menſis Iulij, populum vocari iubet ad concionem, eamque vehementiſſime de diuinis rebus peroraret, prædixit die Dominico proxime ex hac vita ſe eſſe abiturum, cum Sacerdos rem ſacram perfeciſſet. paulo poſt corripitur febri, & illuceſcente prędicto ab ſe die, iuſſit intra chorum templi in feretro ſe collocari. peracto ſacro, manibus in cœlum ſublatis, cum Chriſtum Ieſum ab ſe corporeis oculis cerni teſtaretur, atque ſubinde iterāret, in manus tuas, Domine, commendo ſpiritum meum, animam Deo reſtituit, tam expers doloris in morte, quam ille criminis, ac turpitudinis in uita. eius cadauer tāta luce, ac ſplendore luſtratum eſt, vt per duas horas ne cerni quidem ab vllo poſſit, odor autem, triginta integros dies, Eccleſiam ſuauiſſimus perfudit: & ex ſepulchro cœpit oleum redundare quoddam tantæ virtutis, vt cum omni morborum generi, tum vniuerſis etiam animæ tentationibus occurreret. Porro nonnulla Fantini miracula recenſebo. Theodorus quidam ciuis Taurianenſis, cuius ædes templo erant Fantini contiguę, allegatus à Præfecto Prætorij eſt, vt ſummam pecuniæ fiſci nomine cogeret. is coactam conſignauit, accepta Syngrapha. moritur nō multis poſt diebus Præfectus, & ſucceſſor acceſſitum Syracuſas, vbi tum agebat, Theodorum perſolutæ pecuniæ ſymbolam repoſcit. qui quia illam in parte repoſuiſſet, cum in memoriam ei nō rediret, in carcerem coniicitur. cumque in Taurianum, quo in opido S. Fantini corpus eo tempore condebatur, immiſſi ſerui operā conquiſitam diligenter nuſquam reperiſſet, innixus meritis Fantini Deum in tot anguſtijs, atque iniurijs orabat. Ac nocte quadam ei apparuit miles in equo ſedens, qui quæreret ex ſe, cur mœrore diſſolueretur? cui cū cauſsā expoſuiſſet, en ego, inquit, miles quantum tua cauſa ſpatij confecerim, ſudor equi declarat, tuus vero ſum in Taurianenſi opido, domo proximus, atque conuicinus, accipe tibi tuam ſyngrapham, & vale. Hic expergefactus Theodorus, cum videret intra manus ſyngrapham ſuam, gaudio exſiliuit, & actis *Deo* gratijs Præfecto tradidit, atque omni eſt periculo ſolutus.

10

Obitum ſuum prędicit.

Cadaueri luce, & odore cœleſti perfunditur.

Mirac. receptæ ſchedulę.

Taurianenſium Eccleſiæ Archidiaconus prædicti Theodori filius, cum occuparetur acerba ſcabie, quæ corpus inſtar lepræ maculis immanibus operuerat, deferri ſe iuſſit in ædem S. Fantini. ea in æde, præter Fantini reliquias, SS. etiam Pontificum Georgij, & Ioannis corpora tumulis decentibus aſſeruabantur. Orauit aliquandiu æger, & cœperat ſenſus dormire, neque tamen omnino ſopore premebatur, cum videre ſibi viſus eſt *S*anctiſſimum Fantinum de ſepulchro prodeuntem, adire ad illorum Sanctorum tumulos, atque his verbis excitare quieſcentes: conſerui, exurgite, & venite: quid iſte exoret, videamus. Hi Pontificijs induti veſtibus prodeunt, hinc atque hinc me-

Archidiac. à lepra mundatur

medium faciunt Fantinum, ſimul ad Archidiaconum adeunt. Tunc præcipit ei Fantinus, vt exterius, interiuſque veſtimentũ, quo operitur, exuat. ille quamquam pudebat, præſtitit. Iterum ei præcipitur, pellem eijciat, qui dicto obſequens, cœpit perfricando niti, ſi quomodo poſſet corium deponere. eo autem momento exutum ſcabie ſe, atque integra valetudine confirmatum ſenſit. iterum mandat Fantinus, vt veſtimentum recipiat. illi vero ad tumulos redeunt. His viſis euigilat Archidiaconus, & quæ viderat, vera fuiſſe cognoſcit.

Med. morbo oculorum curatur.

Dauid natione Syrus, arte medicus, oculorum morbo adeo vehementi laborabat, vt neque collyria iuuarent, & proſpectus in dies ita deficeret, ſanguis etiam per genas ſenſim deflueret. Hic cum de S. Fantini liberalitate acciperet multa, in ſpem bonam venit: perrexit ad eius tẽplum, & oculos aqua lauit, quæ de tumulo manabat. id illi aciem omnino redintegrauit. Puella infans duorũ annorum, nobilis viri filia, noctu cum dormiret, arripiebatur de latere matris ab Dæmone, & nudo ſolo cubiculi deponebatur. ſenſit verſutiam hoſtilem pater, & delatam filiam ad ſancti viri ædem, cum hoc voto commitatur: Sancte ſerue Dei, hinc non exibo, niſi filiam ſanaueris. Prima noctis vigilia, cũ in oratione perſeueraret, ecce ſuperuenit Diabolus, & fores templi cum ſtrepitu, atq; ira compulſat, & puellæ interminatur; quæ metu deterrita ſe ſe in gremio patris abſcõdebat. miniſtri ad portam pueri duo neminẽ oſtenderunt. quamobrem obfirmato oſtio, regreſſi ſunt. multa nocte, vniuerſi cum dormirent, ſtrepitus iterum fit ingens, & minæ; ſed illi cum facile intelligerent, interclusum eſſe aditum Diabolo ad templum, ſpei pleni orabant. altera nocte, ſerius aliquanto adfuit iterum Diabolus, ſine ſtrepitu, in formã nigerrimi canis; tũ tertio pene ſub aurorã. tertio die puella tam diris terriculamentis liberata eſt; id quod ſignis manifeſtiſſimis declarauit, quæ XX. annum cum attigiſſet, incluſa monaſterio S. Fantini, religioſam vitam traduxit: ei Gregoriæ nomen fuit. *cetera in libro manuſcripto deſiderantur.*

Puella à Diab. terriculamẽtis liberatur.

[a] *Vide Animaduerſ. fol. 136.*

Ann. Ch. [1] 336

PETRI [1] EPISCOPI

[2] NARRATIO

DE VITA S. FANTINI

MYSTERIVM regis, vti ſcriptum legimus, abſcondere bonum eſt: opera autẽ Dei reuelare, & cõfiteri, honorificum. Regis quippe myſterium non cuſtodire, vti reuera periculoſum, ſic etiam perniciosum eſt. ceterum Dei opera reticere, incredibile eſt, quantum animo periculum creet. Nos igitur in diuinis rebus vti ſilẽtio male metuentes, imminẽſq; ſeruo illi periculum ſuſpectum habentes, qui Domini ſui talentum terra occultauit, cui dictum eſt: ſerue male, & piger oportuit te committere pecuniam meam nummularijs: ſacram, animiſq; perutilem narrationem, haud obſcure quidem, ſed apertiſſime circumſonantem, quæque ad nos vſque peruenit, non fuit cõſilium occultare ſilentio, ſed vero eam potius per orationem in vulgus indicare, litterarumque monumentis tradere: ac veluti menſæ apponere, vt audiuimus, & cognouimus, & patres noſtri narrauerant nobis ne eſſet occultata filiis eorum, (vt in ſacris litteris didicimus) ſed ad nepotes vſq; tantarum rerum cognitio propagaretur, neue bona obliteraretur, aut obliuionis obſcurata profundo (id quod etiam numine afflatus quidam egregie iuxta ac præclariſſime dixit) intercluderẽt. Turpe nimirum eſt, vitas quidem impiorum hominum memoriæ proditas eſſe; contra vero eorum, quos veros Chriſti ſeruos nouimus, virtutes ſilentio contegi. Ita ſacro oraculo monente, aperi os tuum verbo Dei, & nos etiam, præterquam quod fas erat, auſi, ſordidumq; & mutile os noſtrum reſerantes, ſic ad narrationem aggredimur. Memoria iuſtorum cum laudibus, quæ fuit ſapientiſſimi Salomonis ſententia: benedictio Domini ſuper caput iuſti. ad ipſius enim laudes, populi geſtient igitur cũ anniuerſaria ſancti viri memoria populo huic lætitiæ ſit argumentum, age iam, & nos pro viribus, haud certe laudationum legem ſecuti, per verborum amplificationem, ſed debitum veritati ſoluentes, pedeſtri quadam, & minime compta oratione, hominis facinora exponamus, id ipſum

Tob. 12. *Matth. 25.* *Pſ. 77.* *Prou. 10.* *Pſ. 10.*

ipſum pro laude ponentes, teſtimonium
videlicet rerum ab ipſo geſtarum, ad
legentium atque audientium vtilitatem.
nimirum hæc prudentibus vera lætitia;
quam vtique capiunt, dum iuſtorum v-
ſurpatur memoria, inde ſpiritale quod-
dam gaudium, inde bonorum æmulatio-
Fantini nomen illuſt. nem, imitationemque colligentes, ex
iis, quæ rite audiunt incitati. Igitur ce-
leberrimus hic Dei ſeruus diuino quodam
conſilio Fantinus eſt appellatus. decebat
quippe eum, qui prius quam in matris
vtero formaretur, Deo cognitus fuerat,
Hier. 1. vt diuinus Hieremias ait, illuſtri aliquo
nomine nuncupari, vt vel ex ipſa certe
appellatione perſpectum omnibus foret,
3 diuinæ lucis participem eſſe, piiſſimum
hunc virum, moribuſque nominis ſui vim,
ſignificatumque referre. Namque is di-
uinitus nomen ſortitus, Balſamio quidem
neſcio cui ſeruiebat, tum forte Rempu-
blicam gerenti. ſed propter ingenii præ-
claram indolem, vel potius ob inſpiratam
illi ab rerum omnium præſcio Deo diui-
ni luminis illuſtrationem, ad firmitatem
quamdam ſummumque diſciplinæ amorem
peruenit, (nouit enim Dominus celebres
reddere ſuos. quos autem prædeſtinauit,
ad Rom. 8. inquit Apoſtolus, hos & vocauit con-
formes imaginis filii ſui) erat autem clan-
deſtinus, at verus Chriſti cultor manda-
ta Domini ſeruans, nihilque ab iis vn-
quam declinans, abſtinens ab omni ope-
re malo, ieiuniis, precibuſque indeſinen-
ter inſiſtens, purum ſe à mundi delicijs,
integrumque conſeruans, interdiu, noc-
tuque cum Deo per preces colloquens,
omninò ad monaſticam normam vitam
traducens. Porrò ſicuti de Moſe diuinas
literas accepimus docentes, dum oues pa-
Exod. 3. ſceret Iethro ſoceri ſui, in ſolitudine
Madian, dignum effectum, qui Deum
ipſum per ignem in rubo apparentem con-
ſpiceret, diuinaque vſum conſuetudine,
formidanda ſcilicet edidiſſe miracula: ita
plane, & huic contigit. cum enim illi à
Domino creditum eſſet equorum armen-
tum ad paſcendum, cum iis ipſe degebat
in montibus, ac ſolitarijs locis, ita con-
uictum hominum fugiens, ſolitudinem po-
tius, & quietem elegit; inde vti minime
diſtractus, in diuinas ſeſe precationes li-
berius effunderet. Igitur equas agens, eas
nunc è paſcuis educebat ad paſcua, nunc
ex aquis ad aquas, & herbeſcentes cam-
pos, vt pulchras, pingues, lectas ſuo ip-
ſius hero exhiberet. itaque hoc munere
fideliter, reuerenterque fungebatur, di-
ad Epheſ. 6 uinum Apoſtolum audiens docentem: ſer-
ui, obedite Dominis veſtris carnalibus
cum timore, & tremore, in ſimplicita-
te cordis veſtri, ſicut Chriſto: non ad
oculum ſeruientes, quaſi hominibus pla-
centes, ſed vt ſerui Chriſti facientes vo-
luntatem Dei ex animo, cum bona vo-
luntate: ſeruientes non modo bonis, &
modeſtis, ſed etiam diſcolis: ſicut Do-
mino, & non hominibus. ſcientes quo-
niam vnuſquiſque quodcumque fecerit bo-
num hoc recipiet a Domino, ſiue ſeruus,
ſiue liber, ſiue glorioſus. In his igitur
Beatus vir ita ſe gerens, ſimulque puri-
tate, ac temperantia præditus, atque in
precationibus, abſtinentiaque perſiſtens,
aliis etiam à Deo muneribus eſt inſigni-
tus. ad tanta enim, quæ diuinitus ho- in pauperes pius.
mini fuerant congeſta bona, illud item
accedebat, quod & in pauperes egregie
animatus, & valde miſericors erat, ſecun-
dum illam Domini vocem: eſtote miſe-
ricordes, ſicut & pater veſter miſericors
eſt. Nimirum is miſericordia, vel maxi- Luc. 6.
me commouebatur aduerſus egentes, qui-
bus cum benigne facere ſtatutum habe-
ret, idque vero, quippe ſeruus, haud fa-
cile poſſet, commiſeratione victus, cum
aliud nihil ſuppeteret, quod illis eroga-
ret, meſſis tempore, pauperum, men-
dicorumque manipulos cum iis, quas pa-
ſcebat, equis triturabat, idque adeo no-
ctu, ne ſcilicet herum deſerere, aut ex-
citare turbam videretur. neque enim per
noctes vana quadam ſpe ductus, nefariis
operibus, actionibuſque diuinebatur, ſi-
cut in Iſaia ſcriptum eſt, qui in nocte,
inquit, ſpes mala, ſed contra potius bo-
ni in Deum operis ſpe mentem ſuſten-
tante, nocte in egeſtate laborantium au-
xilium impendebat. Sed interea dum iſt- Calũnias
hæc vir ſanctus exercet, bonorum hoſtis patitur.
Dæmon pauperes quiete priuare, bea-
tumque hominem à propoſito, ac bene
agendi ſtudio auocare ſtudens, cum ma-
leuolorum hominum calumniis ſubiicit.
qui ipſius dominum adeuntes, Fantinum
inſimulant, quaſi vero equas affligeret,
dum in amicorum, & conſanguineorum
4 gratiam per noctes earum opera vti-
tur ad triturandum. Quæ cum ille acce- 4 Eos Deus diſſipat.
piſſet, furore inflammatus exſurgit; an
ita res habeat, inſpecturus abit. ſed iam
illuc appropinquantem herum ſuum, vbi
Beatus Fantinus, ſpiritu docente, per-
ſenſit, manu flagelloque equas diuerbe-
rat ſuper manipulos: tum vero hos quaſi
virentem herbam in agro vidiſſes: illæ
autem tamquam ſuper herbam quieſcen-
tes accubabant.

At ipſe humi recubans dormiebat. igi-
tur herus cum aduenisſet, eumque dor-
mientem, equas vero ſuper herbam cu-
bantes vidiſſet, Beatum virum compel-
lans; quid, inquit, equæ tuæ Fantine,
quid rerum exercent? hic ille quaſi è ſom-
no per herum excitus, conſurgens, ecce,
ait, vt vides, here, ſuper herbam inter-
quieſcunt. quibus auditis, oculiſque ip-
ſis perſpecta re, inde homine relicto, con-
cedit. ceterum Sanctus, diuinuſque vir ab
eiuſmodi opere, quippe bono, neutiquam
deſtitit, ſed id vſque diligenter exercuit.
Rurſus igitur Sycophantæ illi, quibus ho-

V ribus?

neſſum odio, obtrectatio contra curæ erat; ad ipſius herum Balſamium accedentes, quid ita, inquiunt, famulum tuum pateris, equas atterere in alienis laborantibus? ecce enim eius opera factum eſt iam, vt & ſpecie turpes, & corpore tenues ſint, plane vt inutiles iam nunc ſint in poſterum ad opus. id ergo cum ille ſane quam moleſte ferret; ſi lubet, adijciunt improbi, certo rem cognoſcere, iam, & vide. adhæc ſurgens, conſcenſo ſtatim equo abit, quæ dicta iam ab ijs fuerunt, planè perſpecturus, an dictis veritas conueniret. ſed Fantinus vbi herum opus iam confecerat, atque vbi herum iam iam aduentantem ſenſit, conſueto equo proficiſcitur equas agens, vti proximum flumen, cui nomen Metaurus transmitterent. qui ex alto monte præceps defluit, & decurſu velox, & ipſo aquarum ſtrepitu terribilis fremit. eius quippe diabentes aquæ eo aliquando, præſertim vero hyeme, feruntur impetu, vt retineri vix poſſint. Porrò Metaurus appellatus eſt, vt puto, non modo, quia *Meteoros*, hoc eſt ſublimis ex alto ruit è ſaxoſis, ac præruptis locis, verum etiam quia metaauras, ideſt vnà cum aura violenti flatus de monte, vnde ipſius aquæ defluunt, impellitur: fluxionemque ex ipſo diſceſſu, quaſi irritatus efficit vehementiorem, ſæpiuſque ſine pluuia exundat, atque impetu ruit validiſſimo, plane vt ipſum traijcere haud facile queas. vel certe quia multa in illum confluunt flumina, ex quibus ingens aquæ vis. ac proinde Metaurum dixerit quiſpiam, quaſi Metaphris, hoc eſt, vt ita dixerim, confluxiones. omnes enim fluuiorum in ipſum influentium aquas excipiens, rurſuſque in mare diſtribuens, vnus ipſe Metaurus appellatur, niſi certe, & alia quædam ſit ſuper hoc nomine coniectura. Etenim Taurus quidam extitit vrbis fundator, qui ipſius amore captus, eam pro ſuo nomine Taurianum indigitauit, haud certe ignobilem; imo vero quam illuſtriſſimam: cuius reliquiæ, inſigniaque ad noſtram vſque tempeſtatem manent, hinc inde ex vtraque ipſorum fluminum parte extantia, veteremque ſplendorem, atque ipſius magnificentiam oſtendentia: tametſi nunc inhabitabilis, & inculta eſt altera pars, propter eas, quas multis iam annis locus hic paſſus eſt, euerſiones. Quoniam igitur mediam Tauri vrbem flumen interfluit, proin iam tum Metaurus eſt dictus, idemque in præſenti retinet nomen. Igitur hunc fluuium cum equis, vt dictum eſt, traijcere dum cupit Fantinus, eas vt conſuetum in locum reduceret; eum valde tum per totam crepidinem redundantem videns, cognoſcenſque haud facile ſe poſſe illum transmittere; ad hæc herum ſuum pone inſequentem conſpicatus, precationis armis accinctus, quaſi magnus ille Moſes, mentis, vt puto, auribus diuinam illam vocem accipiens, quid clamas ad me? equam agebat leniter, virgamque manu extendens, eaque fluminis aquam percutiens, quaſi illud animatum eſſet, Metaure, inquit, Metaure: Fantinus enim Dei ſeruus tranſit. flectere hinc, atque inde aquæ. ita vir Sanctus quaſi per aridam humum, cum equis traiecit. Ceterum herus, tanquam Pharao, dum à tergo hominem perſequitur, in actum hoc omni dignum admiratione contuitus, magna vocis contentione poſt illum exclamauit, & mei miſerere, inquit, ſerue Dei altiſſimi: meque ad te venire iubeto. neque enim ipſius cor, vt olim Pharaonis obduruerat; tametſi inſequebatur: verum nouæ, atque inſolitæ rei metu percuſſus, repente è veſtigio ad Dei cognitionem acceſſit. Porro autem Fantinus, vbi etiam preces pro illo fuderat, efficit, vt is quaſi per aridam, ſicco pede tranſiret; iterum proprium in locum redeuntibus: hic miraculo conſpecto, Balſamius obſtupefactus, atque horrore correptus, ad ſancti viri pedes accidit, veniam ab eo petens, illacrymanſque, nunc demum, inquit, vere te Dei ſeruum eſſe cognoui. iam nunc igitur tu mihi Dominus eris, tu herus. Atque illud etiam, quod in hoc miraculo contigit, conſiderandum eſt. Etenim per virgam, quæ ab ſancto viro geſtabatur, haud ſimplicem quidem, ſed pelliceis loris conſtrictam, (ſiquidem huiuſmodi lora geſtare, qui equos paſcunt conſueuere, hæc autem taureas appellant) miraculum editum eſt maximum. Namque per virgam quidem Moſis, per flagellum vero pelliceum Eliæ, & Eliſæi miraculo ſimile fuit, quod à ſancto viro patratum eſt facinus. vt enim ij, virga quidem alter Erythræum mare, alter ouina pelle Iordanem fluuium percutientes, ſiccis traiecere veſtigijs; haud ſecus vir hic plane admirabilis. Neque verò id mirum, & horum ſiquidem virtutes Beatus expreſſerat, eoque paribus etiam donis affectus eſt. Neque enim ei quidquam nocuit ſeruitutis nomen, vt qui Deo mente ipſa ſeruiret, in eoque collocatum haberet animi deſiderium, quem etiam imitaretur. quippe ille, (quæ ſumma ipſius benignitas eſt, ac miſericordia) ſerui formam noſtra cauſſa ſuſcepit, ſeque ipſe ad noſtram omnium ſalutem ad mortem vſque demiſit. Nimirum eum, qui recte viuere ſtatutum habeat, nihil impedit, tametſi ſeruitutis iugo preſſum circumagi aliquando contigerit. ita Ioſephus cum in ſeruitutem venditus, caſte tamen, pieque vitam traduxiſſet,

totius

Flumen Fant obediens viã dedit traijcienti.

Exod. 14.

Viſo miraculo Herus cõuertitur ad Deum.

Fant confertur cũ Moſe Elia & Eliſæo.

Humana ſeruitus diuinam nõ impedit.

totius Aegypti Princeps conſtitutus eſt,
Regni gloriam conſecutus atque ſortitus.
ita & Oneſimus ille (ſcientes alloquor)
qui certe is fuit, vt vel ipſius Apoſto-
li teſtimonio comprobari meruerit, qua-
ſi aptiſſimum pietatis inſtrumentum, ad
obſequium paratiſſimus; imo etiam li-
Ad Chor. 1 ber, & genere ipſo nobilis. Hos nam-
Ad Rom. 1 que pluris æſtimat in gloria Deus ſiue,
Ad Eph. 6. qui quæ ſtulta ſunt mundi, & ignobi-
Ad Coloſ. 3. lia, & contemptibilia, & ea, quæ non
ſunt, elegit: eaque in Regno ſuo cæle-
Act. 10. ſti nobilitat. non enim eſt perſonarum
Ad Coloſ. 3. acceptio apud Deum. Siquidem in Chri-
ad Chor. 3. ſto Ieſu non eſt, inquit diuinus Apoſtolus,
Gentilis, & Iudæus, circumciſio, & præ-
putium, barbarus, Scytha, ſeruus, liber,
neque mas, & femina, ſed omnia, & in
omnibus Chriſtus. etenim cuiuſque opus
in horribili illo die planum fiet. atque
vnuſquiſque propriam mercedem accipiet,
non ſecundum dignitatem, nobilitatem-
que Seculi huius, ſed vero pro vt quiſque
laborauerit. habita videlicet ratione ob-
Matt. 13. ſeruationis mandatorum Dei, quemad-
Luc. 8. modum ea confecerit. Tum verò non
diuites, non ſanguinis claritate præſtan-
tes, ſed iuſti fulgebunt, ſicut Sol, in
Regno patris ſui, qui habet aures audien-
di audiat, dicit Dominus. Cæterum hæc
vita eſt, hoc inſtitutum, hæc ſupra ho-
minum cogitationem miracula, cæteriſ-
que conatus percelebris, ac ter beati
viri Fantini: his virtutum laboribus for-
Matth. 25. titer, conſtanterque inſtitit, celſoque ani-
mo contra obſiſtentem hoſtem dimicauit,
ac de manu Domini præmium accepit: Eu-
ge, ſerue bone, & fidelis, loquentem
Dominum audi, quia ſuper pauca fuiſti
fidelis, ſuper multa te conſtituam, intra
in gaudium Domini tui, ingredere iam,
atque in cœlo cum cœleſtibus mentibus
vna choros ducito, digna laboribus præ-
mia conſecutus. ac prius quidem ratio-
nis expertes paſcebas animantes; nunc
autem paſcito Domini populum. iam
vero de hominis vita, quam in corpo-
re vixit, perorata hactenus narratio eſt.
hinc iam ad maiora ipſius miracula con-
uertamus orationem? Egregius hic pie-
tatis armiger, ac tolerantiæ adamas, hac
6 natus 6 eſt patria. quamuis enim ſerui-
Fallitur li ſit conditione prognatus, at certe no-
Scriptor le ſter eſt. Vnde maiore etiam hominem
ge notas in amore proſequimur, menteque comple-
s. Fant. vi- ctimur, quippe noſtrum, domeſticumque
tam nu. 52. decus, & ornamentum. vt enim arbores
fructuoſæ, quos enutrierunt fructus, na-
tiuo ſolo, quaſi in cœnam apponunt. ita
& is noſtro è ſolo exiſtens, atque ad ſu-
premum gloriæ faſtigium in miraculis edē-
dis euectus, & quaſi floreſcens palma,
aut cedrus, quæ in Libano eſt, ductus,
ei, quæ ipſum, & protulerat, & aluerat,
terræ mercedem retulit pietatis, fructum
ſui, ad æmulationem, imitationemque
vitæ ſuæ volentes excitans. Qui nam au-
tem beati huius, ac celeberrimi viri exi-

tus, aut qualis vitæ terminus fuerit, haud
ſatis liquet. neque enim auditu percepi-
mus, niſi quod ſacræ ipſius corporis re-
liquiæ, cum apud nos aſſeruentur, in mor-
bis, languoribuſque omnibus remedio ſunt, Mirac cla-
plurimoſque paſſim reuocant ad ſanitatem. reſcunt e-
proinde quaſi operum admirabilium fons ius Reliq.
propoſitæ, aut diuerſarum ægritudinum
medicinæ. non enim vti Moſis, ſic &
Beati huius viri ſepulchrum, incertum eſt.
verum illius manifeſta quidem mors, tu-
mulus vero occultus hominibus eſt. in
hoc ſanctiſſimo viro contra accidit; pre-
tioſa namque de Dauidis ſententia, facta
in conſpectu Domini ipſius mors, nos etiā
num latuit. at vero illuſtris iam, & cla- Pſ. 115.
ra ſepultura eſt, quæ in ipſius templo ad
hanc vſque ætatem, quaſi iugis quidam
medicamentorum fons ſalutares iis ema-
nat aquas, qui fide tecti, & deſiderio arden-
tes accurrunt.

Vnde obſtupefacti quidam magnitu-
dine rerum, quas ſupra naturæ vim, &
ordinem poſt mortis quietem is edit, in
eam venere ſententiam, hunc Martyrum
loco dignum effectum. ad ea ſiquidem
miracula reſpicientes non leuem quandam
arbitrantur fuiſſe beati huius, ac celeber-
rimi viri actionem, pro collata ipſi gra-
tia, ad tot, tantaque opera patranda.
niſi enim is, aiunt, per certamen obie-
rit diem, quomodo talibus, ac tam ad-
mirandis operibus diuinitus nobilitatus eſt?
haud ſane recte, vt arbitror, ſentientes.
quod enim virtutis opus in Moſe prius
inuenimus, quam Deum in rubo vidiſ-
ſet? quod in Eliſæo, ante frequentem ad
Eliam acceſſum? quando duplicem ab eo
ſpiritum cum accepiſſet, miranda illa
edidit miracula. quod vero certamen ſu-
bierat tum, cum etiam poſt obitum, ip-
ſius oſſium ſolo contactu, qui mortuus
fuerat, in vitam repente eſt reuocatus?
Nam & beatum ipſum, ac cœli curſorem
Eliam, qui nec dum obijt, quas confe-
ciſſe pugnas ante nouimus, quam tot,
tantaque patraret miracula? nihil aliud
profecto præceſſerat, quam certa in
Deum fides, egregiaque aduerſus proxi-
mos, egenteſque miſericordia. (cuius cer-
te rei diuinæ literæ teſtes ſunt.) quam-
quam, & alia quædam iis ineſſe ſpecia-
tim perſpiciuntur, & Moſi quidem man-
ſuetudo, vt &. Dauidi; ſimplicitas autem
Eliſæo, iuxta ac Iacob: Eliæ vero zelus.
patiens quippe oratio illum tametſi in-
digentem, pietate certe, atque intima
cum Deo familiaritate eximium, ac præ-
mium fuiſſe. quæ certe omnia virtutum
faſtigia, non minus argumenta ſunt pro-
fuſi ſanguinis, quam certæ, vt dictum eſt,
inſeparabilis atque ignitæ fidei, per quam
& tanta conficere virtutis opera potuere.
id enim indicat Domini ſermo in Euan-
gelijs dicentis: amen dico vobis, ſi habueri-
tis fidem, ſicut granum ſinapis, dicetis mōti
huic, tranſi hinc illuc & tranſibit, & nihil im-
poſſibile erit vobis. id quod nimirum & in

V 2 beato

beato hoc viro videre eſt . quomodo etiam
Abrahã patriarcha, iuſtus ex vna fide repu-
tatus eſt. ſic enim ſcribitur; credidit Abra-
ham Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam.
Hieremias item vnus inter Prophetas ad
miſericordiam ciendam aptiſſimus,& prius
Gen.15. Deo cognitus erat,quã formaretur,& ante-
Ad Rom.4. quam ex vtero prodiret in lucem,ſanctitate
donatus,magnam in gentes regeſq; poten-
tiam conſecutus . Nam caprarum quidem
Amos,ſed prophetiæ munere donatum,vo-
lẽtes prætermittemus: vt & Dauidem pro-
phetam item,ac regem,quo de nunc ſingil-
latim dicere non licet. quæ enim exponi de
eo poſſent , norunt ij, quos ſacrarum litte-
rarum myſteria non latent . quomodo eum
Dominus à paſcendis ouibus euocarit ad
paſcendum Iacob ſeruum ſuum , & Iſrael
hæreditatem ſuam . ſed operæ pretium eſt,
Pſ.77. &illud intelligere , nempe non donorum
laborumue multitudinem , ſed minime du-
biam ſinceri animi fidem acceptam habere
Luc.21. Deum.etenim ea, cuius in Euangelijs men-
tio eſt,vidua minutis aſſibus duobus cæleſte
Matt.25. regnum coemit. at quinque virgines poſt
ſudores , ſuſceptoſque ad virginitatem cu-
ſtodiendam labores plurimos, propterea
quod nulla alieni mali cõmiſeratione , aut
humanitate tangerentur, ex illo deturbatæ
ſunt. Namque huiuſcemodi perturbationes
ferinum arguunt, impiumque animum . ita
& Ioannes Baptiſta infideles, ingratoſque
Iudæos , quod nulla in alios miſericordia
Luc.3. moueerentur,viperis comparat:hortaturque
fructus faciant pœnitentia dignos . de dua-
bus item tunicis dent indigenti;idemq;de
cibis,vti faciãt præcipit. Quid autem latro-
nem , quamuis e cruce penderet, cæli here-
dem momento temporis fecit,niſi vera
qua eadem ipſa hora colluſtratus eſt , Dei
cognitio,minimeque hæſitans fides, & pro-
bum, ſincerumque propoſitum ? igitur nõn
volentis, neque currẽtis ſed miſerentis Dei:
Ad Rom.9. miſerebor enim, inquit ; cuius miſereor, &
Exod.33. miſericordiã præſtabo,cui miſerebor.Quod
ſi præter diuinas illas actiones, virtuteſque,
& in auditorum efficaciam miraculorum,
athleticaq; certamina,ſanctus vir,proſtrato
hoſte,proprioque effuſo ſanguine, mortem
oppetens,Martyris corona cinctus fuerit,id
vero minime mirum cuipiam videatur. fuit
ſane ſeruus,haud inficiamur ; quomodo au-
tem ſeſe martyrio libenter non dederit,vo-
cante ipſum Deo ; cum talis,tantuſq; in vir-
tutibus extiterit, ac ſublimitate miraculo-
rum inhærente ſibi Sancti Spiritus virtute,
& gratia corroboratus? quare ſi hæc ita ſe
habent,vti dictum eſt,duplex hinc nobis ve-
nit exſultationis gloria. quippe duplex eſt
athletæ noſtri corona . Præterea noſter eſt,
ex nobis enim ortum trahit . quoniam vero
& aliorum miraculorũ, quæ Beatus vir poſt
depoſitionem tabernaculi,atque ad cæli ſè-
des aſcenſum edidit , mentionem fecimus:
age producamus ; & alia quædã ab ipſo pa-
trata,vti per hæc, & ea quoque, quæ ante
memorauimus , vera eſſe confirmet oratio.
non enim aniles fabulas ſecuti iſthæc dici-

mus , ſcribimuſque , ſed nonnullorum ex iis
oculati teſtes ſumus , ac miniſtri . quæ vero
iſta ſint,accipe. purgatio leproſorum,para-
lyticorum reſtitutio , vexatorum à Dæmo-
nibus ſanitas,ægrotantium curationes,viſus
cæcis redditus, ſtatus claudis erectus. ſed &
mortuorum ſuſcitationem,ſi quis adijceret,
haud quidem à recto aberraret . Ad hoc in
ſomnis viſa, locutioneſque,rerum conduci-
bilium admonitiones præceptioneſque , &
calamitatum ſolutiones . in marinis pericu-
lis apparuiſſe periclitantibus , qui ipſum
nominatim inuocarent, opemque illis præ-
ſtitiſſe : atque à periculis erutos à variis, vt
diximus , calamitatibus liberaſſe . ſed illud
miraculorum eius initium.

Theodorus quidam vrbanis dignitatibus Miraculorum initiũ syngrapha pditę inuocatio.
illuſtris , cum aurum ab eo, qui tum rerum
potiebatur, mutuum petiiſſet , accepiſſetq;
eò pro libidine vſus eſt . inde autem non
multo exacto tempore repetenti aurũ prin-
cipi perſoluit debitor , accepta inſuper ſyn-
grapha,quod nomina iam expediiſſet. Rur-
ſus autem non multo poſt , Princeps ſiue
oblitus , ſiue de induſtria agens , aurum ex-
poſcebat, negans redditum ſibi à Theodo-
ro;ſyngraphamque poſtulabat,qua pateret
num illud recepiſſet. Hic repẽte Theodorus
ad ſua ipſius ſcripta currit , cautionẽ exqui-
rens Principis . vbi multa perſcrutatus eſt,
rimatuſq;, inuenire illam haud quaquã po-
tuit. tum lacrimis,luctuque conficere ſe,ge-
menſque, ac grauiſſime ſuſpirans Deo ſup-
plicare cœpit : vellet ipſum ab ea calamita-
te vindicare,ſanctique viri nomen inuocãs,
aitꝫ ades hic miſero mihi, Sancte Dei Fanti-
ne, meq; hoc periculo, ac neceſſitudine cir-
cumuẽtum libera. Inde vbi superuenit nox,
ſomnuſque in hominem irrepſit , videt in
ſomnis Fantinum ad ſe ſe accedẽtem , equi-
tis habitum præſeferentẽ, ſudoreque perfu-
ſum ipſius equum , quaſi poſt longum iter,
curſu eq; vehementiſſimo eò tandem ad-
ueniſſet. qui ſic moeſtum alloquitur : cedo
mihi , quid habes? quidue tanto Domine
mœrore tabeſcis ? cui ille, animi crucior,in-
quit,quoniam,quod minime interuerti, au-
rum à me exigitur. maleque metuo ne cum
familia mea vniuerſa , pro auri ratione di-
uendar. hic pauitantem excipiẽs Fantinus,
nouit,ait, optimè Deus, huc me tua cauſſa,
tot paſſuum millia emenſum aduenisſe. Ec-
ce enim equus meus , vt vides,multo ſudore
manat. Nam quis tandem es tu , Domine?
ſubiecit ille. vicinus ego tuus ſum,reſpondit
Fantinus, Taurianæ vrbis accola. nam quod
ſcriptum inquirebas, in iſto eſt tomo, ad fi-
nem chartæ.quibus dictis,abſceſſit. Pro rem
admirandam,rogatus quippe,quis eſſet, no-
men celauit , ex loco dumtaxat proprium
templum manifeſtans, vbi pretioſæ eius re-
liquiæ aſſeruantur. Igitur conſurgens Theo-
dorus,chartamq; à ſancto viro per quietem
iudicatam inueſtigans , quam inquirebat ,
ſyngrapham in calce conſcriptam inuenit.
ita profectus , eamque apud Iudicem pro-
ferens,impune abiit, Deum inde rite dilau-
dans.diuinum enim hominem, quẽ inuoca-
uerat,

uerat, cum ipſum eſſe agnouit, qui iam ap-
paruerat, ipſumq; periculo explicarat. Qua-
re iam tum ſancti viri memoriam quotannis
recolebat, oleum abunde ſuppeditans ad
fouenda templi lumina; ac ſane quam co-
7 miter, liberaliterq; 7 tractans eos, qui apud
ipſum eo die conuiuio exciperentur. tanta
nimirum erat ipſius in ſanctum hominem
fides, & amor; tam ardens, & immutabile,
8 quo aduerſus illum tenebatur, deſiderium.

Leproſus ſanatur.

Porro Nicetas 8 huius hominis filius, à
quo, & hæc accepimus, Archidiaconus dum
eſſet noſtræ S. Eccleſiæ, aliud nobis dignum
vtique, quod literis mandetur, miraculum
commemorauit. Sic autem ille aiebat, ado-
leſcens cum eſſem, grauem in morbum for-
te incidi, plane vt corpus mihi præ fera ſca-
bie totum ſcateret vlceribus. igitur ſic affe-
ctum domeſtici equo impoſitum me ad ſã-
ctum virum adduxere. noctu autem aliquan-
do video ſecundum quietem ſtantem ſan-
ctum, comiteſq; viros duos Epiſcopali habi-
tu auguſtos, quos ille nominatim compel-
labat, hunc quidem Georgium, illum vero
Ioannem. Porro hi ſancti Epiſcopi munus
obierant in loco Sãctæ, & Catholicæ Eccle-
ſiæ, non ſine pietatis eximiæ teſtimonio:
quorum etiam in S. Fantini æde reliquiæ
ſeruantur. hos ego quaſi e propriis tumulis
egreſſos videbam Sãcto adhærere. is igitur
ad me ſurge iam, inquit, tum ego è veſtigio
conſurgens in pedes ſteti. rurſus ille exuere,
ait, inde dum iuſſa pauidus exſequor, alte-
rumque induſium exuor, alterum vero cor-
pori adhæreſcens relinquo. repetit ille: exu-
ere; quod præſtare cum erubeſcerem, acer-
bius locutus, exuere, inquit. igitur eo expo-
liatus induſio, nudus cõſtiti, totus vlceribus
horridus. ſed ille cum mihi rurſus, vt exuerẽ
imperaret; quid mihi ſic aſpere loqueris? in-
quam. at idem illo repetente, tum ego pro-
priis manibus corporis mei pelle apprehen-
ſa, illam ipſam conabar detrahere. quam
vbi manibus extendi, totam inde quaſi ve-
ſtem exui, in terramque proieci. Tum ſan-
ctus ecce, inquit, conualuiſti, induere iam
veſtibus tuis, tuaſque ſedes repete. adhuc eo
loquente excitus cognoui me depulſo mor-
bo plane valentem. cum enim repente pur-
gatus ſurrexiſſem, ad ædes meas abii, im-
mortales Deo gratias agens.

Peierãs p S. Fantinũ punitur à Deo.

Cum nummos tres à neſcio quo mutuos
accepiſſet quidam, cuius nomen facinoris
horrore commotus, volens prætáeribo, ali-
quo autem tempore præterlapſo, debitum
à creditore repeteretur; pernegabat ipſe,
nihil omnino ſe ab eo accepiſſe, dictitans.
ille vero negantem ipſum, debitumq; red-
dere minus valentem, neq; adeo volentem,
vbi animaduertit: hic tu mihi, inquit, ſi iure
iurando S. Fantinum teſtem feceris, debere
te mihi omnino nihil, à controuerſia deſi-
ſto: nihil iam tibi de hoc moleſtus ero. Igi-
tur cum ad ædem Diui vterq; cõceſſiſſent:
iurauit infelix, per ſancti viri ſepulchrum,
nihil ſe illi debere, inde abſcedentes ad ſua
quiſq; exiere. paucis vero poſt diebus, operæ
pretium fuit, eum, qui peierarat proprium

quoddam ipſius negotium expediturum
proficiſci. Profectus igitur, confecta re, redi-
re voluit. ceterum in medio itinere cum eſ-
ſet, parumque de via publica deflexiſſet, &
ex equo deſiliens, illum alligaſſet arbori (cu-
ius truncus cum radice etia num extat fa-
cinoris argumentum) ſtetit mutus, ac veluti
mente captus, multoq; horrens vlcere, huc,
atque illuc circumſpectans. igitur incondita
demum emiſſa voce, Sanctique Fantini no-
men inuocans, quaſi ab eo excruciaretur, il-
liſus in arborem, cõcidit ſuper eam, ſubitoq;
animam efflauit miſer, exemplum factus
peieraturis.

Alius quidã ex optimatibus ciuitatis, pe-
dibus æger, vehementiq; dolore confectus,
neque iam perferre valẽs cruciatus vim, ad
ſanctum accedit, eademque ipſa nocte, dum
vna cum aliis, qui cum ipſo erant, dormit;
videt in ſomnis ex eius pueris quidam, pe-
des ipſius loris quibuſdam ad tritos vſque
ad crura hærere hic puer, ac ſecum ipſe co-
gitare. quid tandem hoc eſſet, quiſue heri
ſui pedes circumligaſſet. hæc dum ſecum ip-
ſe volutat, virum quemdam cõſpicatur ter-
ribilem, aſpectuque venerabilem, iuxta do-
minum ſuum aſtantem, quem & puer qui-
dam comitabatur, ad quem is, qui appare-
rat, quis, inquit, iſte eſt, qui hic cubat? cui ille
hominis nomen ſubiiciens, talis eſt ait; ſed
pedibus laborat. inde in ſubſellio quodam

Aeger pedibus cõualeſcit.

cum ſediſſet is, qui iam ſe videndum obtu-
lerat, auguſtus vir, ſolue, inquit, ipſius pedes.
extemplo ille vtraq; manu ex hominis pe-
dibus eximere lora aggreditur. cumque al-
terum expediſſet, ſolue, & alterum, ait ſan-
ctus. paret puer. Tum ſanctus dimitte homi-
nem, iam abire licet. Atque his dictis euã-
nuit. igitur cum ſtatim ille mane ſurrexiſſet,
valens, gaudenſq; abiit in domum ſuam. ce-
terum hæc nobis eius familiaris narrauit.

Puella quædam, tenella admodum æta-
te, alterum propemodum agẽs annum, cum
matre dum noctu dormit, aliquãdo percuſ-
ſa, mediaſque in ædes excuſſa eſt. excita pa-
rens, puellamq; in cubili nõ inueniens (neq;
enim quidquam ſenſerat, quemadmodum
ea è ſuo ipſius ſinu ſublata eſſet, id videlicet
agente Dæmone) feſtina exſilit, mediuſque,
vti dictum eſt, in ædibus ſedentem, lumini-

Puella à diaboli vexatione liberatur.

buſq; captam videt. ambigebat porro, quid
hoc eſſet. ſed nihil quidquã eius pater mo-
ratus, prehẽſam filiam ad ſanctum deduxit.
igitur prima nocte, dum in æde Diui dor-
mirent puellæ pater, auuſque, ingentem in
foribus templi ſtrepitum ſentiunt, quaſi im-
pellentis alicuius, aut illas irrumpentis. Hic
genitor timore percitus, puellamque com-
plexus cum ea accubuit. auus autem animo
confidentior, abiit inſpecturus, ecquis nam
oſtium impelleret. quod cum reſeraſſet, ac
neminem conſpexiſſet, rurſus occluſo re-
uertit, ſuoque in lecto recubuit. extemplo
autem collidi iterum mutuo concurſu fores
coepere. agnouit ille Dæmonem eſſe, quem
Sanctus templi aditu prohiberet; ita nihil
iam id penſi habuit. ceterũ proxima nocte,
templi fores commotæ. Tum ab ancillis,
quæ

quæ in templum aduenerant, profunda nocte, viſus Dæmon, quaſi prægrandis canis, extra ianuam ſtans. inde tertia nocte, poſt auroram, die iam illuceſcente, apertis repẽte oculis puella, ſuum patrem agnouit. eam igitur valentem lætus accipiens pater, domũ repetit, laudes Deo gratus perſoluens. Porrò autem puella hæc cum adoleuiſſet, Deiq; gratia, vitæ inſtituto, virginitate non minus, atque ætate profeciſſet, trigeſimum fere annum agens, digna iudicata eſt, quæ ſacrarũ Virginum, in ſancti ipſius monaſterio, Antiſtita crearetur. nomen autem illi Gregoria.

Med oculorum ſanitatem impetrat.

David quidam, ſcientia medicus, genere Syrus, religione chriſtianus, cum acri aliquãdo laboraret oculorum dolore, vt ne parietem quidem præ nimia corporis ſpiſſitate, ac craſſitudine videre poſſet; vehemẽter dolore cruciabatur, cumque ea, qua pollebat arte, multa expertus eſſet, ſanare certe ſe ipſe non potuit. Quare cum præ diuturna, laborioſaque ægritudine oculis ſe plane priuandum præſentiret, iter maturat ad ſanctũ. deſcendenſque ad ſepulchrum, quod infra poſitum erat. quo in loco prius precioſæ, ac venerabiles ſancti viri reliquiæ ſeruatæ dicebantur, paululum inuenit aquæ, è foramine quodam effluentis. (quippe humidus erat locus.) eam igitur vt accepit, laudeſque referens numini, diſceſſit. ei ſcilicet haud abſimilis, qui in Siloe cum lauiſſet, cæcitate pulſa, recepto gauiſus eſt lumine.

Eunuchus quidam, presbyteri dignitate clarus, hæc nobis ad ſe ipſe commemorans, cum nondum ex ephœbis, inquit, exceſſiſsẽ, grauiſſimum aliquando in morbum cecidi, qui me ſex ipſos menſes diuexauit. igitur ad S. Fantini ædem a conſanguineis adductus, dies ibi non paucos manſi. morbi autem grauitate preſſus, ſancto viro ſupplicabam, me vti reſpiceret, ac miſereretur: itaque rogabã Deo cũ primis, cariſſime ſancte vir, qui multos miſertus es, atque ſeruaſti, tute nunc & me famulum tuum miſertus, benigne ſeruato. inde nocte quadam, videre mihi videor ſecundum quietem ſanctum virum, ſpeciem figuramque pulcherrimi adoleſcentuli præ ſe gerentem, præcinctum chlamyde, calceatumque. porrò anteibat illum puer quidam, accẽſam facem manu geſtans. is vbi è ſepulchro aſcenderat, feſtinus ad altare ingreditur, fuſiſque precibus, acceſſit ad me. mox puero facem præferenti, quis, inquit, iſte eſt? cui ille, æger eſt, Domine. At ſanctus nihil illi, ait, mali eſt. dumque hæc loquitur, fragrans mihi tus præbet: additque, ſurge iã ſanus es: tum ad ianuam abijt, quæ occidentem ſpectat. Hic ego ſomno excitus, odoratuſque, ſenſi è manu mea fragrantiſſimum afflari odorem. ſtatimque conſurgens meas ad ædes, reſtituta ſanitate, conceſſi, Deum laudans.

Infirmus vires recipit.

Alius quidam toto corpore diſſolutus, ac ſindone ſublatus a quattuor, ac ne in ſuo quidem lecto paululum ſeſe alio conuertere ſe ipſo valens, adductus tandem à domeſticis in S. Fantini porticu conſtitutus eſt. quẽ & nos miſere laborantem conſpeximus. is intra paucos dies, recepta ſanitate, domum propriis pedibus regreſſus, Deo gratias egit. inde autem & nos hominem vidimus operantem: ab eoque modum edocti, quo ſanitatem obtinuiſſet, Deo laudes obtulimus, Dauidicum illud vſurpantes: mirabilis *Deus* in ſanctis ſuis.

S. Fantinũ irridens cæditur, deprecans cõualeſcit

Sed illuſtre quoque illud in illuſtri viro miraculum. namque Andreas quidã, eximia quidem in vrbe dignitate florens, ſed elato ſuperboque animo tumens, eò peruenit audaciæ, vt & S. Fantini præclara, quæ paſſim diuulgabantur miracula, paruipendẽs, illud etiam temere garriret; quis tandem iſte Fãtinus eſt? quippe illum & famulum ſcimus, atque adeo equarum paſtorem. Enimvero & ipſe, ſi lubet, parem mihi poſſum breui colligere ſanctitatis famam. ſic inſaniebat miſer, in ſe non minus, atque in cœlum: declarabatque his verbis, minime magnam fuiſſe gloriam Fantino diuinitus datam. Igitur venatum egreſſus aliquando, iuſtas dedit impiæ temeritatis pœnas. ſi quidem ex equo forte præcipitans, contracto miſerum femore, vehementer affligebatur. ſed afflicto grauiter corpore, rediit ad ſanitatem mens. tetigit namque animum deſpecta ab ſe S. Fãtini memoria. atque hanc reputabat vnam tantæ calamitatis cauſſam. Errorem igitur, impietatemque cœpit pœnitendo corrigere, ac ſuam acerbius infidelitatem accuſare. inde ad B. virum preces intimas effundere, etiam, atq; etiam rogare, ſibi benignus parceret, contritoque femori mederetur. adfuit repẽte expectatum auxilium, quidquid erat doloris, morbique leuatum, depulſumq;. ergo ille vbi conualuit; meritas Deo laudes gratus perſoluebat. Fantinumque pro viribus efferens, vere, aiebat, egregia huius viri ſanctitas, incredibilis virtus, neque vero gratus animus in poſterum quidquam deterbuit. Namque iam tum ſancti viri memoriã ſumma deinceps quotannis religione, ac fide colebat. præclarum eo die, lætumque cõuiuium apparans, ingentemque cum familiaribus lætitiam agitans.

A Diab. liberatur puella.

Puella quædam impubes, atque ætate tenerior, cum ab impuro cacodæmone diuexaretur, ad ſanctum virum à matre deducta eſt, monaſteriique Antiſtitę tradita. quæ cũ ſancti viri opem, auxiliumque imploraret, vna cum vniuerſo ſororum cętu, vti malo Dæmone miſera liberaretur, candide quidẽ puellam commiſerabatur. igitur vbi preces effuderat, accepto de extincta ſancti viri lãpade oleo, puellam perungentes, breui ſanã, incolumemque accepere. Ceterum ea monaſticum induta habitum, cœnobio ſeſe addixit, monaſticam in eo vitam cum ceteris degens, puritate, ac virginitate laudabilem: atque in S. Fantini obſequio ſedula noctu, diuque perſiſtens.

Alius item nequiſſimo ſpiritu correptus, Sancti ædem ingreſſus, paucoſque in ea dies commoratus, mox ſanitatem cõſecutus, domum abiit, iuſtum perſoluens debitum gratiarum.

Theoctiſtum quemdam appellabant, Eu-

nachum hominem, ac monachum. is mihi narrauit, adiiſſe ſe aliquando S. Fantinum, precatumque, domum repetiiſſe. nocte autem appetente, vbi accubuerat, dormieratq; viſum ſibi in Sancti templo ſe verſari, atq; vna cum ſororibus canere conſueta laudes. inde vero iis concinentibus, adoleſcens quidam, ait, æqualis meus adſtitit, nigris, criſpiſque capillis prorſus eximia ſpecie. is baculũ manu tenens Antiſtitę adſtabat, concinebatque cum illis innixus baculo, in quo inſcriptum erat; exſurge, Domine, adiuua nos, & libera nos propter nomen tuum. tum ille ſubſellio quodam cum ſediſſet, canebat. cui

10 Antiſtita, nobis, inquit, id a patre noſtro Domine, traditum non eſt. atqui ego reſpõdit adoleſcẽs, & id probe noui, verum apud me ita aſſolet. nam vnde es? ait Antiſtita: ad quam ille, protenſa ad templum dextera: hinc ego ſum, atque hæc ædes mea eſt. igitur conſurgens ad dexteram abiit tẽpli partem, orientem verſus. tum illa, ergo ne abis, Domine? abeo iam, inquit, quandoquidem ad miniſterium dimiſſus ſum, quod obiturus iam pergo: mox autem rediens, vobiſcũ vna morabor. tum Antiſtita: propitium nobis, Domine, tuis precibus Deum reddito. igitur ille conuerſus, ſignoq. venerandæ crucis illis obſignatis, eam in partem abiit, quæ orientem ſpectat. Hic ego, inquit Theoctiſtus, qui ſpectator fueram, experrectus, maximopere miratus ſum, Deumque laudaui. Quæ cum ego a monacho illo accepiſſem, annotaui.

10 viſus inter ſacras Virgin. Deum laudare.

Appetente aliquando S. Fãtini feſto die, ſanctoque maioris hebdomadis inſtãte ſabbato, cum Aſceteriarum Præfecta angeretur animo vehementer, quod nec ad templi luminaria, neque ad ſororum vſum, olei quippiã eſſet in cœnobio: ecce tibi ſub horam diei ſextam, vir neſcio quis vas affert, oleo plenum, ſextariorum fere duodecim. quod cum obtuliſſet, ſanctiſſimus, inquit vrbis Epiſcopus, hoc ad S. Fantinum oleum mittit. cum enim in mari periclitaretur, in eoque adhuc fluctuans, cum in conſpectum Sancti veniſſet eum precatus, præſentem opem ſenſit, atq; ex marinis fluctibus euaſit. ea re oleum hoc miſit. Igitur oleum accepit Antiſtita, immortales Deo gratias egit, effecitque, conſueto vti niteret eccleſia decore, ſororumque neceſſitati ſatis prouiſum foret in Sancto, ac feſto Chriſti reuiuiſcentis die. Hæc nos vbi perſpeximus, accepimuſque, Deum laudauimus inexplicabili prouidentia vniuerſa moderantem.

Epiſc. naufragi liberatio.

Puella vero prope quadrima, cum à parentibus aliquando ad S. Fantini ædem adducta eſſet, introductaque 11 ad aram à patre, vbi ſancti viri tumulus erat, acceptam Antiſtita educauit in cœnobio, ſacraſque literas edocuit, ac monaſticum inſtitutum, ſororibuſque adiunxit. cumque aliquod tempus in cœnobio egiſſet, morbo implicita eſt qui & vitæ poſtremus fuit. Natam igitur parentes accipientes, vt ipſi debita in infirmitate præſtarent officia. (neque enim à cœnobio longe aberant) ei miniſtrabant. Cum autem ea iam iam eſſet obitura, ad matrem hilari vultu conuerſa, mater, inquit, Ecce S. Fantinum: nam vobiſcum adeſt S. Fantinus. vbi eſt? ait parens: cui puella: en vbi ſtat. ecquid illũ non vides? ſtatimq; animam exhalauit. igitur allatas ipſius reliquias in cœnobium, ſepulturæ mandarunt. his nos ab eius parentibus acceptis, diuinum numen extulimus.

11 Cõſolatur morientẽ.

Acerbius deſæuiens morbi vis mulierem quandam ſic attenuauerat, vt iam iam animam exhalatura videretur. Eam ergo familiares ad ædem S. Fantini ſanitatem exoraturi deducunt. ſed minime tamen tum febris deceſſit. imo vero ſic omnes exhauſerat corporis vires, vt & omnis pene ſenſuũ vſus deperditus videretur. nam neque cibi quidquam capeſſere, neque aquam deguſtare omninò poterat: ſed & auditus illi, aſpectuſque nullus: omnino cadauer potius dixiſſes, niſi pertenuis dumtaxat ei ſpiritus ſuperfuiſſet. ita ſepulturæ mox mandanda videbatur. Verumenim vero naturæ conditor inſtauratorque Deus, inuſitato quodam modo Fantini ſui virtutem explicauit. Cum enim ægram, afflictamque mulierem, ne ibi potius moreretur, domum lugentes familiares reportaſſent, Ecce tibi repente valẽs, incolumiſque exſilit, ad venerabilem S. Fantini ædem pergit, teſtatur gratias, quam poteſt maximas, agit optime de ſe merito: atque ad ſacrum ipſius tumulum anathema ſuſpendit, grati animi monumentum.

Moribũdæ vitam producit.

Cum aliquando ſacrarum Virginum Antiſtita, vnaque ipſius cœtus, templum diluculo eſſent ingreſſę, conſuetam Deo hymnodiam perſoluturæ eaque peracta iam eſſet, atque omnes, Chriſte eleiſon, vt in abſolutione matutina aſſolet, enuntiaſſent, de repente viſa ex altari quaſi lampas ignea, paruaque, quæ paulatim creſcens, vt nobis relatum eſt, totum altare luce compleuit. vbi maxime venerabiles aſſeruantur S. Fantini reliquiæ. Id vbi monachæ conſpexere, timore concuſſæ, plane obmutuere, nihil omnino canere, atque adeo loqui præ ingenti ſtupore valentes, inde vbi lux euanuit, multo, ſuauiq; odore quaſi vnguenti plurimi tota ædes repleta eſt. extemplo igitur erupere è templo monachæ, pauore non minus, atque ingenti affectæ lætitia: ſiquidem timorẽ ac ſtuporem iniecerat admirabile ſpectaculum.

Ara Reliq. eius mira luce fulget

Neque porrò abſimile fuit, quod viro cuidam accidit, nomine Salomoni, quem id cõmemorantem audiuimus. cum enim is aliquando, vt aiebat, cum amico quodam de monte deſcenderet, veſperaque appetente, de via declinantes, ad S. Fantini templum in montis deſcenſu poſitum acceſſiſſent, iucundam ibi quietem capturi (hanc autem ædem S. Fantino extruxerant indigenæ, vbi illum, equas dum paſceret, egiſſe fama erat: ibique etiam Sancti aream eſſe aiunt, vnde locum illum S. Fantini aream hodieque appellant) igitur ii, quos ante diximus, templũ hoc ad quietem ingreſſi, vident aperte intempeſta nocte peruiſum, viros quoſdam plures albis amictos veſtibus, equis inſidentes;

Templum eius cœli ciues honorant.

tes, ex eiſque deſcendentes templum ingreſſos. mox ædem conſpicimus largâ omnem luce compleri, claraque illos voce cãtantes. Porrò equi foris ſtantes hinniebant. Ego vero, inquit Salomon, ea perterritus cum aſpectarem, ſtupefactus obmutui. tum ad proximum comitem, qui dormiebat, audin', inquam? ſurge iam, & miraculum vide: ſed cũ ille graui adhuc ſomno preſſus iaceret, iterũ manu percutiens hominem aio; eia, miſer, conſurge tandem, ac myſterium intuere. igitur trium circiter horarum exacto ſpatio, cantuque alijs, qui albati apparuerant, viris peracto, templum vndique clauſum video, nullamque accenſam lampadam, viſos denique homines euanuiſſe. Hic ego, quam terribilis inquam eſt locus iſte? nõ eſt hic aliud niſi domus Dei. inde conſurgens ilico conterritus abſceſſi, Deum laudans. hæc nobis ille cum lacrymis enarrabat, timorem, vt arbitror, iuxta ac gaudium miraculi memoria faciente. Nos autem vbi hæc accepimus, tẽpus, dienique accurate perquiſiuimus, itaq; plane comperimus, vt ille docuerat.

Gen. 28.

Nam id, quod parum abfuit, quin me præteriret, quaſi coronidem adijciam narrationi; quod ſcilicet huius vrbis indigenæ propemodum omnes in ore habent, atque à maioribus acceptum, tamquam hæreditatem quãdam per manus nepotibus tradunt. id autem eſt huiuſmodi. quo tempore, aduerſus chriſtianos, tamquam immánes belluæ, fremebant impij Sarraceni, erupere ex Africa aliquando magno cum exercitu omnia depopulaturi chriſtianorum loca, ac deuaſtaturi, prædamque ipſo die facturi ſpoliorum, ac populorum, qui dies feſtus agebatur *S.* Fantino, quo frequens de more conueniebat populi multitudo, publicis conuentibus, magnaque celebritate exornans ſancti viri memoriam, quæ quarto, & vigeſimo recolitur Iulij die. Forte igitur in vrbẽ hanc nauis impiorum illorum quædam appulit, apparuitque contra *S* Fantini templũ vbi de repente commouetur turbine pelagus, magnaque excitata tempeſtas. tum nauis nimborum, vndarumque impulſa vi, atque ad ſcopulos appulſa, ſubito afflicta, diſſolutaque eſt. ceterum ex ijs, qui in ea erant, hoſtibus, alij in imo gurgite periere, alij ab iis, qui eò concurrerant, chriſtianis comprehenſi ſunt. quibus & illud memorabant; ſe, cum eo naui applicuiſſent, virum quemdã in ſcopulo conſpexiſſe, ætate iuniorem accenſam facem manu geſtantem, iuxtaque purpuratam quandam mulierem adſtantẽ, cuius nutu, quam manu tenebat facem, cũ ille in nauim contorquens iaculatus eſſet, omnes repente combuſtos. Hæc vbi à Sarracenis audiuere, qui ad feſtum diem agitãdum confluxerant, diuinum numen pſalmis, hymniſque, & ſpiritalibus canticis extulere, qui ſe præter opinionem ſeruaſſet per Sancti Fantini patrocinium. maximo igitur gaudio, lætitiaque triumphantes, feſtum diem confecere, qui vero capti fuerant Sarraceni, ex eo quod ipſis acciderat, edocti magna eſſe, ac ſalutaria chriſtianorum myſteria, fide illuſtrati, ſacroq; abluti baptiſmate, Chriſto nomina dedere. neque iam ſuas repetere ſedes voluere. ſed quid ego ſingula ſancti viri miracula commemorem, numeremque? quippe narrantem me tempus deficiat: multa namque, ac magna, & inuſitata Sanctus, ac Feliciſſimus Chriſti ſeruus Fantinus edidit: quæ quia prope innumerabilia ſunt, narrari, aut literis mandari neutiquam poſſunt. hæc autem de multis pauca ſcribimus, hinc vti conſtet, quam libere, familiariterq; cum Deo ageret, propter vitæ puritatem.

Suos defẽdit, hoſtes percutit.

Quæ verò mihi quamlibet humili, tenuique homini ex Dei gratia, benignitateque, ac S. Fantini deprecatione contigere, ſilentio inuoluere prorſus iniquum duco. Quare quæ tandem ea fuerint, aut quomodo contigerint, paucis explicabo quo tempore Leo hæreticus tertio iam anno imperabat, mandatum mihi, atque alijs quibuſdam Siculis ab eo, qui id 12 temporis in Sicilia rei bellicæ ducem agebat, vt ad Imperatorem legati adiremus de quibuſdam ad Prouinciã ſpectantibus capitibus corrigendis. ita nauigium nacti Byzantium profecturi, conſcẽdimus: ſoluẽteſque e Sicilia, opportuno perflante vento ad mare Adriaticum venimus, vbi contra nos excitatus eſt ventus turbulentus, qui vocatur Euroclydon, vt in Actis SS. Apoſtolorum ſcriptum eſt. quæ certe appellatio vera eſt. late ſiquidem hic ventus, violenterque ſpirans magnam, vt arbitror, quæque vix ſuſtineri queat, toto mari tempeſtatem excitat, Eurum namque, vel Euros, late: clydon tempeſtatem, fluctuationemq; ſignificat. igitur cũ tumeret pelagus, vndæque vento impellente, nunc attollerentur, atque ad montes ipſos aſcenderent, nunc in ſola, campoſque deſcenderent: Nautæ cõtraxere nauigij vela, gubernaculoque intro portato, nauigium permiſere pelago iactandum, tantâ igitur dum nos tempeſtate vexamur, treſque adeo dies, totidemq. noctes periclitamur, & cum aſperis illis fluctibus vna ad ipſum modo cœlum attollimur, modo ad ima prope tartara detrudimur, non mediocri ſane moleſtia, animique mœrore afflictabamur: iam enim ablata erat ſpes omnis ſalutis noſtræ. vt enim apud Ionam legimus, cum nauis periclitaretur, timuerit nautæ, & clamauerunt ad *Deum* ſuum, ita & nobis prope idem accidit. qui enim nauigio vehebantur, Deum quiſque inuocabant. *Sã*ctos item, quos norant, atque adeo ad S. Aemylianũ, vt 13 nauigantibus mos eſt. Nos autem vnà cum Deo, noſtram quoque Dominam, *S*anctamque Dei parentem, ac reliquos Diuos, Sanctum itidem Fantinum, quippe noſtrum, implorabamus. hæc dum agimus, preceſque cum lacrymis effundimus cubare me nautæ credidere. ita gubernator cui Elias nomen, exclamans ad me: ſurge, inquit, Domine, ac precare, nobiſque à Deo præſenti periculo depulſo, ſalutem exora. His ego auditis, maiore nimirum timore perculſus ſum. in me ipſe mentem, animũq; conuertens, quippe ad hæc me haud ſatis idoneum, nec quidquam poſſe cognoram.

12 *Tẽpeſtatẽ depellit.*

Act. c. 27.

Ion. 1.

13

Verum

Verum à ſpe tamen in Deum haudquaquā decedimus, ac tametſi vitijs nos contaminatos agnoſcebamus, haud certe quidquam deſtitimus à ſupplicando, ita benignum, ac miſericordem Deum exorabamus, noſtri miſereretur, ac per Sanctorum ſuorum deprecationem. ex ea cunctos neceſſitate expl'icaret, multa feſſos inedia, grauiterque afflictatos. Iam tertio poſtridie, qui mecum erat Diaconus (de quo in vltimo capite) cum paululum cubuiſſet, videt in quiete Sanctū, eodem plane habitu, figuraque, qua mortalibus apparere conſueuerat, celeriter ad aquas accurrentem, generoſo inſidentem equo, tum nauigij ad proram aſtantem, flagello, quod dextera geſtabat, ter vndas percutere. extemplo igitur excitatus Diaconus nobis omnibus viſa narrauit. nos autem vbi hæc accepimus, obſtupefacti, Deum laudauimus, voceſque gratiarum emittere exſultantes cœpimus, ciboque ſumpto vires recreauimus: & quidquid reliquum erat pauoris, omne depulimus. igitur eo ipſo die, mare pulſa tempeſtate ſedatum eſt; ſummaque procellam excepit tranquillitas. inde curſū belle ſtante vento, confecimus, Deo gratias, laudeſque perſoluentes, qui nos per S. Fantini patrocinium, auxiliumque de triſti leto liberaſſet.

Propitiū reddit Imperat. ſuo encomiaſti.

Iam vero vnum dumtaxat Sancti viri miraculum, ſi memorauero, finem narrandi faciam. Etenim, vt poſtremum ſit, certe memoria dignum cenſeo. id autem Conſtantinopoli contigit. cum enim ad Imperatoré nos, itemque alij legati eſſemus, & Conſtantinopolim appulſi, conuiuioque ab Imperatore excepti, apud eum comediſſemus; inuidi quidam, undique, Imperatoris animo in nos concitato, res noſtras perdere adnitebantur, in primis verò meas, nempe quia cauſſæ auctor eſſem. exſilium igitur, ac triſte ſupplicium, quantum ſane nondum expectabamus, in nos mouebantur. Equidem hic ego triſtari vehementer, Deoque ſupplicare cœpi, illam à noſtris capitibus calamitatem depelleret, ne publicæ nos ignominiæ, atque infamiæ in alieno ſolo exponeremur, vnde infideles hoſtes gaudio exſultarent. his ego precibus vbi dies aliquot inſtiti, mœſtitiaque, & curis confectus, (ſiquidem in acie nouaculæ poſitus eram) Deum pro viribus exoraueram, ad S. etiam Fantinum preces conuerti, mihique vt in ea cauſſa præſto eſſet, ſupplicabam, ac me à grauiſſima, qua circumuentus iam eram, calamitate vindicaret. Eum igitur ſic ex intimo animi ſenſu, deprecabar. Sancte, Deoque cariſſime Fantine, ſi quid ego te noui, vere ſanctum eſſe, exhibe mihi iam virtutem tuam, teque mortalibus auxilio eſſe poſſe, cognouero. Inde ea nocte, ei qui mecum erat, Diacono viſum obiectum eſt huiuſmodi. In aula degere ſibi videbatur, ſedentemque 14 Imperatorem 14
videre in ea, quæ dicitur Magnaura, irato, ac ſane quam turbato vultu, meque illi adſtantem, eumque mihi acerbe interminantem, dicentemque, quæ mihi debuiſti, iam accipe: nihil omnino tibi debeo. mox vbi hæc dixerat, argenteos quoſdam è ſinu proieciſſe. ea dum Imperator ageret, virum quemdam Diaconus aſpicit, ſenem, glorioſi neſcio cuius ex noſtratibus habitum præſeferentem, qui cum ad eum acceſſiſſet; abi, inquit, omnem ex animo metum, ac mœroré euacua. abi tu modo: equidem ego pro te Imperatorem alloquar, tuaque curabo atq; his dictis, euanuiſſe. ibi expergefactus Diaconus, illuceſcente iam die, me conuenit, ſōniumque exponit. Inde ego bonam in ſpem adductus ad aulam hilaris, alacriſque contendi, paulatim, ac latenter abſumi ſentiens ex animo mœrorem. Statim igitur vnà cum comitibus ab Imperatore accerſitus, multiſque ab eo donatus muneribus, auro, veſtibuſque, dimiſſi ab eo ſumus, ingenti cum gaudio; Deum laudantes, qui ſpem in ipſo collocantes, conſeruat incolumes. cui omnis gloria, honor, & adoratio Patri, Filio, & Spiritui Sancto, nunc, & ſemper, & in ſæcula ſæculorum. Amen.

Vide Animaduerſ. fol. 138.

✠(†)✠

HYMNVS

IN S. FANTINVM

Ex M. S. Greco Codice Monaſterij Sancti Philippi Fragalatis.

SPlendidiſſimo virtutum lumine diuinitus corde, & animo illuſtratus, prauarum libidinum tenebras diſſipaſti, vir admirande; ac perenni miraculorum gratia ditatus, letales morbos, Fantine, curas. quare tuam Sanctam commemorationem celebrantes, tuum ſepulchrum pie veneramur. vnanimique voce conclamamus: impetra à Chriſto Domino peccatorum noſtrorum condonationem.

Beate Fantine, quem diuina gratia afflauit, lucem in terris præbuiſti, ſole ipſo clariorem; virtutum ſplendoribus, ac miraculorum radiis vniuerſos terrarum fines illuſtrans, diſſoluenſque denſiſſimam maiorum caliginem. quocirca memoriam tui percolimus, tuarumque reliquiarum tumulum amplectimur.

Beatiſſime Fantine, diuinitus illuſtrate, cœcis viſum, claudis greſſum, languidis ſanitatem reſtituiſti: multos à fera maris tempeſtate incolumes ſeruaſti. magnum domui tuæ ſplendorem attuliſti: noua prodigia in terra patrauiſti, precare quæſo Deum, vt nos te cohoneſtantes iuuet.

Fantine, vndequaque beatiſſime, ac ſapientiſſime, cæleſti cœtui immixtus, ac ſorte feliciore ineffabiliter Deo adhærens, gaudio, gloriaque incomprehenſa auctus, memineris tuere: ſerua tuis precationibus ab omni nos miſeria, & calamitate.

Sancti Spiritus lumine cum præluceas, Fantine, cordis mei tenebras aſpelle; mentem, animumque meum, per tuas preces, luce perfundens, vt clariſſimam commemorationem tuam dignis hodie laudibus in cœlum feram.

Diuinus te, Fantine, amor à puero ſuccẽdit, quo duce, prauas corporis voluptates perfecte domuiſti, teque redemptori tuo vas mundiſſimum obtuliſti.

Cum diuinis te præceptis dicto audientẽ præbueris, merito miraculorum gratia à præpotente Deo donatus es, ad procurandos difficiles hominum morbos, & ab obſeſſis corporibus Dæmones expellendos, ac proinde te beatum prædicamus, ac tui memoriam fidenter celebramus.

Inſtar magni ſolis, virtutum ſplendoribus auctus, ex occidente nobis ortus es. nimirum vt nos omnes tuo lumine illuſtrares qui cum fide tuam memoriam veneramur.

Inſigni commiſeratione permotus eius, qui te, beate vir, inuocabat; nihil cunctatus es innocentiam oſtendere. nam per quietem perſpicuè, & dilucide ſyngrapham homini oſtendiſti.

Lucidam immortalitatis veſtem indutus iam, ei qui graui cum morbo conflictabatur, præclare te videndum obtuliſti, iubens omnem morbi ſaniem veluti ſaccum exuere.

Omnem tartarei hoſtis faſtum, ac ſuperbiam fortiter depoſuiſti, abijciens, demittenſque te ipſum à ſumma virtutum tuarum celſitudine.

Quod mentis tuæ acies diuino lumine eſſet illuſtrata, iam diu cœco, diuina virtute, videndi viſum reſtituiſti.

Ad ſanandos hominum morbos, prauoſque ſpiritus effugandos ſacroſancta reliquiarum tuarum tumba, Fantine, omnibus poſita eſt.

Hominem diuturno morbo tabeſcentem, quæ tua fuit commiſeratio, ture accepto, priſtinæ incolumitati reddidiſti.

Commiſeratione mirum quantum excellaiſti, Fantine. cumque inter homines quaſi Angelus à materiæ fœce alienus vitam egeris, miſericordiam à Deo maxime miſericorde hauſiſti. à quo etiam curationum gratia, veluti quibuſdam radiis, munificentiſſime ditatus es.

Haud obſcure ei te oſtendiſti, qui diuinã tuam gratiam periurio conſpurcauit. iubés ex hominum cœtu ſceleſtum de repente rapi, ac tolli, quo nimirum facto arrogantium hominum fœdiſſimam peruicaciam reprimeres.

Hominem pedum vſu deſtitutum, graui morbo laborantem, & multis, quibus cruciabatur doloribus, leuas; & ad recte incedendum, valetudinem reddis, ea qua à Spiritu Sancto, beatiſſime Fantine, gratia donatus es.

Cum rebus à te præclare geſtis, Deum Optimum Maximum honore honeſtauiſſes, ab eodem multa miraculorum vi cohoneſtatus es; quæ ex tuis reliquijs quotidie dimanant.

Vir paralyſi detentus ad tuas reliquias cum acceſſiſſet, ea liberatus eſt. quibus etiã vehementer attritus, miſericordiam nactus eſt, qui ſacrilego ore in tua dona per blaſphemiam fuerat inuectus.

Deſpondetur Chriſto puella, ex qua immundum ſpiritum eieceras, hominique per viſum apparẽs, admirãda myſteria detexiſti

Moyſis manſuetudinem, Eliæ zelum, Dauidis ſimplicitatem, atque innocentiam, Fãtine, imitatus, gratiam ad curandos hominum morbos cœlitus adeptus es.

In templo, quod tibi poſitum eſt, in noctem lux ingens ijs viſa, qui Deo laudes decantabant: qua te dilucide agnouerunt.

Radijs vndequaque circumfuſus Agarenis apparens, eos immani excitata tempeſtate in mare præcipites demerſiſti, cum tamen regenerationis filios ſaluos, incolumeſque ab eodem periculo liberaueris, Thaumaturge Fantine.

Populum Dei Optimi Maximi cultorem, à marinis fluctibus mirifice ſeruauiſti, ſub ſpecie Angelica viſus, & mare tẽpeſtate inquietũ celeriter trãquillans, Fantine, prodigiorum auctor, ac Ieſu Chriſti famule.

Prauis animi motibus iactatos, omnimodiſque tentationibus, quaſi fluctibus, miſere diuexatos, diuina virtute ad ſalutis portum quotidie adducis.

Sanctiſſime, ac magna cum fiducia, glorioſe Fantine, tuam hodie ſacroſanctam memoriam celebramus, tuo ſepulchro circumfuſi, quæque ab eo promanant ſanitates, pie haurientes.

Domine Ieſu, qui famulum tuum omnibus admirabilem reddidiſti, eius quæſo precibus mirifica in me Chriſte miſericordias tuas, integramque peccatorum da nobis condonationem.

Cuiuſuis morbi curationes effundis, difficileſque animarum ægritudines ſedas, ac moderaris, patrans mira prodigia, teque animarum, ac corporum, præbens medicum peritiſſimum.

Magnus animæ tuæ decor, mira domus pulchritudo, & ſpecies, vbi conditum tuum corpus venerandum languidos ad ſalutem reuocat, illuſtrat tenebris obductos, putreſcentia vlcera ſanat, pellit dolores, morbos curat.

Iam ſancto prophetarum, Apoſtolorumque, ac Martyrum cœtu adiunctus es in cœlo, qui ſacros eorum in terra mores imitatus pugnans fortiter, diuiniſque iuſſis te dicto audientem præbens. ac proinde, Fantine, te egregijs titulis Deus Optimus Maximus inſigniuit.

Sepulchrum vitalem redolet odorem, ac memoria, vt ſol terræ illuceſcit, piorumque animas mirifice illuſtrat, quam rite percolentes, oramus te, ò Fantine, vt à conditore noſtro peccatorum veniam digneris impetrare.

Ann.Ch. 312
8. Iunij.

DE S. SEVERINO EPISCOPO

CHriſtiana religione, vnà cum Conſtantini Magni principatu, coronatum Martyribus caput attollente, B. Seuerinus Epiſcopus eccleſiam Catanenſem regebat. præter memoriam nominis, æuique, quo vixit, cætera longe potiora, ne poſteris memorarentur, tempora obliterarunt. illam vero Agrippinianis actis poſteritas rependat. quippe tradunt, S. Seuerinum Agrippinæ Martyris ædem Menis ſacrauiſſe, Euprexiæ rogatu, nobilis feminæ Meneninæ, quæ ſuis opibus extruxerat: eaque in æde, eiuſdem Virginis, ac Martyris corpus ad 6. Idus Iunias ſolemni ritu depoſuiſſe.

Ann.Ch. 398
23. Apr.

VITA
S. VRSI RAVENNATVM
EPISCOPI
AVCTORE
OCTAVIO CAIETANO
SOCIETATIS IESV

1 VRSVS Rauennæ Epiſcopus, in Sicilia natus ex familia nobili, & opulenta, B. Baſſiano Syracuſano per affinitatem connexus fuit. ſanè iſte ſumpta Chriſti fide; vt
2 Vrſus Siculus. Ethnici patris iram declinaret, à Deo monitus eſt: effugeret Rauennam ad Vrſum affinem ſuum. conijciet fortaſſe aliquis, ex coniunctione Syracuſani ſanguinis, Vrsũ Syracuſis vrbe Siciliæ ortum. ſed in occulto eſt cauſſa, tempuſque, quibus ex inſula profectus Rauennam Italiæ vrbem acceſſerit. Vbi
3 Rauennæ Epiſc. creatur. ſacerdotio ampliſſimo auctus, 3 Rauennatem eccleſiam ſuſcepit regendam, morte deceſſoris Liberij vacuam, eique deſponſam prælato ceteris ob egregias dotes. nam pio, excelſoque animo iuxta fuit, maximeque inflammato ad augendam Chriſti religionem, animo ſimile corpus, caſtiſſimum, & ab omni labe procul. ſed nihil æque celebre Vrſi nomen, atque præclara eius facinora poſteris fecere. enimvero primus amplum Deo templum conſtruere Rauennæ cœpit, vt gregem Chriſti, ac ſuum, qui ſparſis in tugurijs adhuc vagabatur, in vnum ouile paſtor vigilantiſſimus cogeret, ac tuto ſeptum videret.

Iam verò magnæ opes, quæ ceteris per ignauiam, luxumque dedecori ſunt, magnæ gloriæ Vrſo fuere; diuitias enim, quas à parentibus ſuis in Sicilia copioſe acceperat, in Dei Maximi domos ornandas, earumque decora contulit. Opus eximiæ artis, & magnitudinis Rauennæ aggreſſus, quod altitudinem mentis ſuæ, & accenſa in religionem ſtudia teſtificaretur, quippe templum maximum, ac pulcherrimum à fundamentis ædificauit, futuriſque vrbis paſtoribus, popu- (Rauennæ Baſilicam exſtruxit pecunia ſua.)

populoq; certam reliquit ſedem ſacri Pontificatus, atq; religionis, Vrſianum templũ, indito a conditore vocabulo, poſteritas appellauit. quod ſitũ eſt in regione Hercularia a coloſſo Herculis dicta, qui iuxta ædem B. Agnetis præ foro ſpectabatur, atque illud ad noſtram vſque memoriam manſit. quam quam vt ægritudinis venuſtatem corporũ, ita templi pulchritudinem tempora extinxère. at enim Vrſus flagrans ſtudio ſacrorũ, & ingens animi, templum quadruplici ordine columnarum præclaro è marmore Græco ſtatuit. teſtudinem de muſiuo pinxit. nec parietes modo emblemate vermiculato di-
4 ſtinxit, hominumque. 4 & animantium cruſtis, ſed pretioſi, etiam lapidibus, gemmiſq; circumtexit: gemmis ipſis mutam per ambitionem exſultantibus, quod à vanitate hominum in Dei cultum pietate Vrſi tranſlatæ eſſent. Rauennatium vero populus, quaſi corpus, quod vno regeretur animo, ſtudia pij paſtoris æmulabatur; & in conſtruenda Chriſti domo laborem ſua ſpõte ſuſcipiẽs, lætitiam, & gratulationem præferebat. Deſique laudabat, quod Sacerdotis ſui precibus Rauennatium publicam rem proſperaret.

Dedicauit idibus Aprilis, die Reſurrect. Domini.

Sane vero templum Vrſi opibus perfectum, Idibus Aprilis dedicatum eſt; quibus natalis Chriſti Domini ad vitam reſurgentis eo anno celebrabatur, qui fuit ab eius ex ortu CCCLXXXIV. a die dedicationis, Baſilicæ nomen fuit *Anaſtaſis*: iiſdem ſtudiis Vrſus Sanctorum honores, ac præſertim indigenarum cultum procurauit. nam ſatis cõſtat, iam inde ab eius temporibus Diuos Siculos Rauennatibus magno in honore habitos, Sanctiſſimiſque Virginibus Agathæ, & Luciæ templum Rauennæ dicatum fuiſſe tunc etiam feſtus dies, ſollemniſq; agi cœptus eſt Sancti Euplii Martyris Catanenſis. ſed Vrſus viginti annos Eccleſiæ cum præfuiſſet, ad beatam vitam meritis ſuis tranſlatus eſt, anno Chriſti CCCXCVIII. Impp. Arcadio, & Honorio. Miti ægritudine, mitiore obitu deceſſit, iiſdem Idibus Aprilis, eoque ipſo die Sanctiſſimæ Reſurrectionis Ieſu Chriſti, quo die Vrſus XIII. ante annos illuſtre templum ſacrauerat. hunc honorem eius eximiæ pietati dediſſe Deus videtur, vt eo die è vita excedenti cœli templa patefecerit, quo ille è morte excitatum dedicatione magnifici templi percoluiſſet.

In Vrſiana æde conditus.

Extinctus Vrſus omnium ordinum lacrymis ſua in æde ſitus eſt, ante aram, ſub marmore porphyretico, vnde ſuperiorem in arã conſequentibus temporibus importatum fuiſſe fama eſt. corpore fuit decoro, tenſa, pulchraque facie, modice nudo capilli vertice. morum integer, excelſus animi. eius imago de muſiuo picta in teſtudine templi D. Apollinaris in Claſſe conſpicitur. domum
Rauennæ Vrſus habuit iuxta 5 foſſam amnis, qui de Organaria, id loco nomẽ eſt, emanabat, ſub Priſcorum ponte qui miræ olim magnitudinis fuit, & magnificis 6 ædibus habitabatur. idem Vrſus vrbem Rauennam multis ædificiis auxit. ampliſſimum 7 in Sicilia patrimonium Chriſto, & Eccleſiæ 8 ſuæ tradidit, nulla victus cognatorum affectione. ſane publica magnificentia chriſtianum Principem, virtutibus, quæ ſolidior in Pontifice laus, ſummum Sacerdotii faſtigiũ exæquauit. æternam vtroque famam apud poſteros, & cæleſtes honores adeptus eſt.

Vide Animaduerſ. fol. 140.

1

V I T A S.

Ann. Ch. 418 19. Ian.

BASSIANI LAVDENSIS

E P I S C O P I

A V C T O R E

OCTAVIO CAIETANO

S O C I E T A T I S I E S V

2 S. Baſſ. natus Syrac.

3

4 A pat. Romiſſus ſtudiorum cauſſa.

BASSIANVS a Imp. Conſtantino Magno, *Syracuſis* è familia nobiliſſima ortus eſt, patre 3 Sergio, vrbis præfecto. XII. 4 natus annos ſedẽ ac magiſtram eloquentiæ Romam à parente miſſus eſt, vt pueritiam honeſtis artibus excoleret. vbi cum liberales diſciplinas acrius, vltra quam ętati conceſsũ hauriret, audita religionis chriſtianæ myſteria, Baſſiani pectus alte penetrarunt. ergo inania ſimul, ac falſa Numinum reputans, incenſum, & flagrantem Chriſti amore animum ad diuinam eius philoſophiam trã-
ſtulit.

5 ſtulit. ſed metuens ne conſilia 5 mentis occulta famuli introſpicerent, quibus pater in cuſtodiam dederat, anxius animi quærebat, cui ſenſus abditos tuto committeret. id autem Deo curæ fuit, qui Baſſianum militiæ ſuæ deſtinarat. igitur Gordianum Presbyterum magnæ virum ſanctitatis, ſecundú quietem ter monet, adoleſcentem Baſſianú quæreret. ſimul aperit eius conſilia, & quas animo verſaret curas. ille ſolito maturius exſurgens, per vrbis domos quærendo inueſtigat tandem, paternoque affectu complexum in ædes ſuas perducit. hic ſtatim aperit quæ p quietem manifeſta fecerat de illo Deus. quibus auditis, Baſſianus Deo gratias agit, qui piu m hominum affectum perire non ſinit, illumque ex animo quærentibus veritatis viam docet. ad ſenis pedes exinde prouolutus, flagrantiſſimè poſtulat, edoceret Chriſti fidem neque vltra myſteriorum, quæ diu multumque cupiuerat, ignarum eſſe pateretur.

Dum chriſtianæ diſciplinæ præceptis Baſſianus inſtrueretur, per arctum, anguſtumq; iter ingredi ſtatuit ad vitam. diuinæque ſapientiæ inſtitutum, nam Chriſto mancipare ſe ſatagens primam omnium, abſtinentiam cibi ſectatus, animum expians, carnem edomabat. tertia parte ſoliti canonis victam ſuſtentans, reliquas duas in egentes erogabat. in ceteris vero virtutibus adeo profecit, vt Gordianum, quem præceptorem ante coluerat, poſt modum æmulum, atque imitatorem haberet. exacto anno, cum Baſſianus militiæ ſuę rudimenta Gordiano probaſſet, baptiſmatis gratiam veluti donatiuum ad maiora certamina ſuſcepit, ornante cœlo Chriſti militiæ ſolemnia. enimvero dum ſacro fonte lauaretur, pulcherrimus adoleſcés magna cum luce delapſus aditit, veſteque candida Baſſianum induit. qui iuuenem reueritus, cum percunctaretur, quis eſſet, quáque ob cauſſam, eam ſedem adijſſet: reſpondit ille, iam pridem cælitus miſſum eſſe ſe, vt ſanctum eius animi propoſitum proſperaret, & quæque noxia abigeret ab eo procul. quo munere expleto, adoleſcens ab omnium oculis dilapſus eſt. eius abſceſſu, per mediam ferme horam, ea odoris ſuauitate ædes afflata eſt; vt qui illic adſiſtentes eſsét, depoſita hac mole terræ, cum cęleſtibus degere viderentur.

Baptiſmũ ſuſcipienti adſiſtit Ang & veſte cãdida induit.

Interea Baſſiani comites, famuliue ignari rerum, præter vnum natu grandiorem, quem ſuorum ille ſecretorum participem adſciuerat, nouam ſanctioris vitæ rationem ab eo initam admirabantur. ergo inuicem ſciſcitantur: quidnam Baſſianus adeo parce ac duriter vitam ageret, pernoctanſque pręter morem vigilijs corpus attereret? famulus vero arcanorum domini conſcius, dictitabat, accidiſse Baſſiano in literarum ſtudia abdito, quod ceteris ſapientiæ amatoribus vſuuenit, qui philoſophiæ dediti, ſuperuacaneis voluptatibus reiectis, quod naturæ conſentaneum eſt, paucis contenti viuunt. verú cum veniret in mentem famulis, quod Baſſianus adhuc puer cruces, quas numquam viderat digito deſcribebat in puluere, culmoſque ſegitis ad earum inſtar componebat, non deſtitere curioſius percontari, donec compertum eſt, chriſtianum eſſe, & baptiſmate ablutum. ipſe Baſſianus, quod famulú maxime occultauerat, prodidit. nam cum nocturnis defatigatum excubijs, interdiu ſõnus complexus eſſet, audiunt per quietem Sanctiſſimæ Trinitatis nomen inuocantem, precantemque, vt ad felicitatem dirigeret. Deum diligentibus promiſſam, cui vox è cælo reddita: Gaude, fideliſſime Chriſti miles Baſſiane; precationem tuam admiſit Deus, & iam parata tibi ſedes in cœlo eſt. quod vt intellectum eſt ſeruis, ad parentem detulere filium chriſtianum eſſe: quo nuntio Sergius, qui ſceleratos adhuc Deos colebat, ſæuo dolore amens, profectionem in vrbem parat: vt filium qua blande, quave aſpere à ſuſcepta Chriſti fide reuocaret.

Chriſtian. ſe ipſe prodit, audit in ſomnis S. Trinitatem appellare.

Per famul. delata res ad patrem

Sed impios parentis conatus eluſit Deus primis fere gallicinijs baſilicã B. Io. Apoſtoli Baſſianus adierat. illic dum in preces de more intendit, patronum ædis videt veneranda canicie decorum, auditque ita loquẽtem: ſcito, adoleſcens, vrbem quam citiſſime tibi vertendam eſſe, & Rauennam ſ ſido cum comite abeundum. nam pater tuus inſidias ſaluti tuæ ſtruit, & à recta, vel inuitum retrahere te molitur. me vero Deus deſtinauit huc ad te, cui ſuorum ſalus curæ eſt. fuge hinc, ne præuertat te pater, ne veterator hoſtis effugium tibi præcludat. mox cum adoleſcentem ſalutaſſet Apoſtolus abſceſſit. Baſſianus humi fuſus, fundere preces flagrantius, Deoque gratias agere, cuius ope impẽdenti periculo præriperetur. vbi finem orandi fecit, accerſito famulo, quem fides, & caritas ei copulauerat, Apoſtoli iuſsa narrat. nec mora ijs exſequendis fuit. cõtinuo quidquid facultatum reliquum erat, in pauperes elargitur, & imperatam fugam capit. caducas res omnes onera & impedimenta ratus quibus abiectis expeditior eſſet ad pietatis curſum, poſtero die, digreſſus Roma, comitante famulo, Rauennam ire pergit. verum iter illud cæleſtium monitu cœptum, miris prodigijs comprobatum eſt. nam 7 cum vrbe Rauenna XV. paſsuum millibus Baſſianus procul eſſet, forte ceruam cum duobus hinnulis videt, quam venatores circumegerant, vt nullum pateret effugium. ſimul pio in feras etiam affectu permotus, periculo exemit, nec cerua deſtitit certare officijs cũ Baſſiano. nam iuſsa venire ad ſe in nomine Domini, ſtatim paruit: exutaq; feritate, nullo agitantis metu propius acceſſit, ille venienti multo ante ſibi fuctam demulcet manu. cerua vero pedes eius lingere, ac deoſculari viſa, perinde ac liberatorem ſuum noſset. Interea venatores Baſſianum circumſiſtant, prædã expoſtulaturi. paullulum attoniti ſimiles ſtetere, & natura pauidas animantes, ac feras ignoto viatori adſidere cicures, & manſuefactas ſtupebant. cum vnus audientior ceteris, quid ſtamus, ait, ſtupidi? neque abripimus ab homine iſto laboris noſtri pretium? quo dicto, è Baſſiani manibus abſtrahere 6

Fugam illam miraculis illuſtrat Deus

7

here ceruam adortus eſt. ad quem ille: non ego, inquit, ſed imperat tibi Deus, ne aude hanc pecudem vexare. ſed venator inſano furore percitus, Dei ſeruum arrogãter propellit. quo facinore læſum numen audaciã eius vlciſcitur. ſtatim homo ſceleſtus à Dæmone arripitur, vexatuſque excæcatur, ac ceteris ſpectantibus agere animam videbatur. quo reliqui metu, ſanctiſſimi viri Baſſiani pedibus aduoluti, veniam cum lacrymis expoſcentes, ne par ſupplicium luerent, precabantur. tum Baſſianus abire comites procul iubet. mox quo ille loco moribundus humi prouoluebatur, vna cum famulo ingenua accidens, has ad Deum preces fudit: rerum omnium conditor Deus, & hominum generis piiſſime reparator, qui de morientium ruina doles, ſed de viuentium ſalute lætaris, te oro, vt ignoſcas huic miſero quidquid aduerſus ſanctum nomen tuum temere commiſit. dein apprehenſa iacentis dextera, Dæmon, inquit, qui cæleſti de ſede ſuperbientem truſit in ima precipitem, ipſe tibi hoc imperat: imagine, ac ſimilitudine ſui relicta, abi preceps in tartarum, probe noſti, æterno te illic igni excruciandum fore. non dum finierat preces, cum fœlicitatis humanæ hoſtis hominem breui poſſeſſum, ac morte tenus concuſſum confuſus triſtiſque deſeruit. porrò corpus vti exanime, luminibus etiam tum orbatum, atque immotum iacebat. ſed Baſſianus ſigno crucis cæcitate ab eo depulſa, perinde vinculis ſolutum, exſilire hominem iubet, vocatiſque ſocijs incolumem reſtituit. qui miraculo perterrefacti, Deo præpotẽti, qui in ſancto ſuo mirabilis videri voluiſſet, ac venerabili Baſſiano gratias agentes, in ſedes ſuas conceſſere. vbi ad Dei honorem, eiuſque ſerui Baſſiani, quæ acciderant, vniuerſis læti, ſtupenteſque narrabant. cerua interim adhuc opperiens, quid illi mandaretur à ſancto viro, latibula cum catulis ſuis repetere iuſſa eſt.

Baſſ. hominem à Dæmone liberat, & à cæcitate.

8

Baſſianus iter ſuum exſecutus, in Claſſem 8 Rauennæ opidum peruenit, & in Sancti Apollinaris æde delituit, vt à tumultu ſecretus Chriſto viueret, Deoq; liberius vacaret. ſed in nobiliſſimo illo otio magnos in õni virtute progreſſus fecit, fama late celebrãte.

In Claſſe delitescit, Deo vacaturus. Sanctitate eius fama celebrat.

Per id tempus afferuntur ad Rauennatiũ Præſidem codicilli ab Imperatore Valentiniano cum mandatis, vt Bithynius Rauennæ iudex poſtulatus maieſtatis, capite puniretur. iamque vinctus, quo loco plectendus erat, tenebatur, cum vitæ amore has ex animo preces dedit. Baſſiane 9 Dei ſerue, fer opem: per Deum, a quo gratiam inij, tu mihi præſens eſto. neque illum fruſtrata eſt fides ſua. itaque intendente ictum ſpeculatore, ſecuris longe è manibus reſilit. Præſes carnificis dolo factum ratus, alterum ſubſtituit: haud tentata res diuerſo exitu. ferrum bis valide molienti bis excidit. vnde terror in Præſidem, & commiſeratio; in reum populi fauor, & ſtudia. ergo Bithynius à Præſide ſolui iuſſus, & in cuſtodiam coniectus eſt: dum ſuper eo Auguſtus conſulitur. re cognita Princeps, ſibi ob clementia ſua hominem

9

iubet, bonaque innoxio reſtitui, quæ Fiſcus inuaſerat: ille vero reiectis ſeculi negotijs Deo vitam plane deuouit, à quo rurſum acceperat. Baſſianus egregiam ſeruati viri gloriam tulit. ſub idem tempus, cleroque, ac populo cogente, Baſſianus omnes per gradus eccleſiaſticos ad ſacerdotij dignitatem promotus eſt. nec multo poſt miniſter eius, bonus Chriſti Olympionices, vitæ curſu religioſe expleto, labore breuiſſimo æterna præmia adeptus eſt. iam ſeptimum diem depoſitus erat, cum Baſſiano 10 pie ſacrificium pro eo offerenti, adſiſtente Bithynio, vox cælitus delata eſt: gaudiis, cœtuque iuſtorũ fruitur, pro cuius ſalute ſollicitus oras. quod enim percepit fide, opere fecit. vbi vero Dei vir incruentam hoſtiam immolauit, rem Bithynio lætus exponit. iſque vocem audiuiſſe ſe, gratulans aſſerebat. ſed deliteſcentem virum vltra non tulit virtus, ſacraſque ad infulas extulit, cælitum etiam oraculis annitentibus.

Initiatur Sacerdos

Famu eius pie, ſancteque obit.

10

Extincto Laudenſi Epiſcopo, ſupplicationes pro ſucceſſore à clero, populoque in triduum decretæ ſunt; vt eis noteſceret, quem vacuæ Deus eccleſiæ præſidere vellet. Et inſignis cõſtitit ex eorum pietate beneuolentia ſummi numinis. nam Clementem 11 eiuſdem eccleſiæ Preſbyterum his verbis per quietem commonefecit: Baſſianum ſcitote vobis præficiendum, gemmis cæleſtibus inſignitum; qui ſuorum iam metu vacans, pro aliorum delictis orare non deſinit: multoſque Rauennatium, apud quos cœlo militat, honeſtis moribus informandos curat. proinde Epiſcopum deligerent, quem delegiſſet Deus. Clemens diuino lætus oraculo, primores Cleri, populique, qui religione præſtarent, accitos docet Dei monita, quemque paſtorem numen expoſcat. commoti ſimul omnium animi inſtinctu quodã diuinitatis; & flagrantibus ſtudijs Baſſianum Epiſcopum clamauere. ſtatim delecti duo, qui vitæ exemplo, & facundia pollerent, preceſque omnium ad ſanctiſſimum virum perferrent: Dei monitus aperirent, enixeque orantes inducerent: ſimul iter ingreſſi, poſtero die Baſſianum conuenere. ab eo facta loquendi poteſtate, legationis ſummam grauiter exponunt. haud magnum certamen fuit. vicit legatio, concedente Baſſiano. neque enim illi fas abnuere. enimvero nocte, quæ præterierat, Deus omnia præmonuerat proximo die viros 11 duos Laude adfuturos: beneuole exciperet, & prouinciam, quã precarentur, accipere ne recuſaret. ita velle ſe, ac iubere. ergo Baſſianus Laudenſes legatos ita affatus eſt: hunc in finem cõdidit hominem Deus, vt mandatis ſui conditoris obſequeretur. ſed ille, hoſtis fraude retractus, aberrauit ab itinere ſapientiæ, & a iuſtitiæ lege. itaque ſe, poſteroſque perdidit, & infinitis affixit malis. grande mortalibus documentum, ne à recta deflectant, Deique imperia detrectent. ecquis cæleſtium placitis temere auſit aduerſari? igitur honoris ambitum reſpuentes, quamquam inuiti, laboris onus pro fratribus ſubeamus. hæc eſt enim Domi-

11

Miſſi ad eum legati vt exorent

12

Honorem aſpernans onus ſubit

Domini voluntas:& obniti,nefas. his dictis,
legatos de via feſſos in hoſpitium inducit,
& curare corpora hortatur. ſed voti compo
tes,lætanteſque breuis quies tenuit. intem-
peſta nocte Laudem reuertuntur, optatiſſi-
mum nuntium Clero,populoque perferẽtes

Ceterum Baſſianus quo prouinciam ſpi-
ritu ſuſceperit, quoue inſtinctu caritatis, il-
luſtre miraculum in ipſo vrbis ingreſſu pa-
tefecit.nam cum à populo Laudenſi magno
cum gaudio exciperetur,vir quidam nobilis
obuiam ijt, quẽ dira ex paralyſi, vocis vſus
iam diu defecerat.Baſſianus hominem com
plexus humaniter,atque exoſculatus: attac-
tu liberauit a paralyſi, oſculo vocem reſti-
tuit,conuenientibus deinde Epiſcopis pro-
13 uincialibus,Epiſcopus 13 conſecratus eſt.
in pontificatu, quod eſt in honore difficil-
limum,modeſtiam mire tenuit. quin eo de-
miſſior animo, quo dignitatis gradu excel-
ſior fuit. menſa eius peregrinis,& egentibus
præcipue reficiendis inſtruebatur. ipſe mi-
niſtrare, ac ſeruire diſcumbentibus. cumq;
hoſpites exciperet laute, & liberaliter, par-
co ipſe victu, caſtigando corpori, vitam age
bat;adeoque pertenui,prope vt naturę ter-
minos excedere videretur. nec poteſtatem
ſibi vnquam vini fecit,ſuccine vilius,qui mẽ
tem grauat, præterquam dominico die, vel
præcipuis Sanctorum Natalitijs. continẽter
paſcebat animum ſacra lectione,& medita-
tionibus rerum diuinarum.Quo paratu vir-
tutum ad hæreſes corrodiendas ſtrenuus
inſurrexit,& Sancto Ambroſio ſe collegam
adhibuit, acremque propugnatorem aduer
ſum hæreticos, eccleſiæ perduelles.itaque
14 primo anno, quo ſedem iniit, concilio 14
interfuit, quod Damaſo P.R. Impp. Gra-
tiano, Valentiniano, & Theodoſio aduer-
ſus Palladium,& Secundianum Arrianæ hæ-
reſis defenſores, Aquileiæ coactum eſt qui-
bus omnium Epiſcoporum conſenſione dã
natis,concilio ſubſcripſit. anno proximo in
vrbem venit, Romano concilio adfuturus,
quod S. Damaſi iuſſu ad eccleſiam ſtabilien
dam celebratum eſt.exinde paucos poſt an-
nos, Siricius Papa damnato Romæ Ioui-
niano impuriſſimo hæretico, literas ad Ec-
cleſiam Mediolanenſem ſcripſit, quibus Sy-
nodum Epiſcoporũ cogi iubebatur ad eiuſ-
dem Iouiniani, noui Epicuri, portenta cõ-
uellenda, vt ea in vrbe draco peſtilens occi-
deretur, cuius è latibulis nuper prodierat.
adfuit in eo conuentu Baſſianus, qui S. Am-
broſio duce habitus eſt, damnatoque Ioui-
niano,eiuſque ſectatoribus, Ambroſius, &
15 Baſſianus literas 15 ad Siricium Papam
dedere,eorum indices ſtudij, in tuenda Ec-
cleſiæ fide.

Sanè verò Baſſianus pietate præcellenti
fuit.eius propagandæ ſtudio,Oratorium 16
16 Sanctorum Apoſtolorum in ſuburbijs ad
Orientem ædificauit: perfectoque opere,
ſumptibus ſuis, Mediolanum adiit, corãq;
Sanctum Ambroſium precatus eſt,vt ad de-
dicandam ædem Laudem veniret.ſimulque
17 ad 17 Felicem Epiſcopum Comenſem li-
teras daret, quibus ad ſolemnia dedicatio-

Hom. paralyticum & mutum ſanat.

Contra hæret. acriter decertat vna cum S. Ambroſ.

Orator. ss. Apoſt. pecunia ſua conſtruit

nis inuitaretur.magna ædis nobilitas, quam
Sanctiſſimi tres Epiſcopi Ambroſius, Felix,
& Baſſianus dedicauere: illum ſanè diem
grande miraculum inſigniuit. nam dũ per-
ageretur ædis dedicatio, Dæmon, qui puel-
lam forte vexabat, ferociter vociferabatur:
quorſum, Dei ſerui,prælium adeo iniquum
aduerſum me initis.nec pudet depugnare
tres aduerſus vnum. haud compotes, exuiſ-
ſe me viribus, & nocendi potentia, à mea
me domo arcetis. ſimul cõminabatur,exire
è puella ſi compellerent, validiore duorũ,
aut plurium comitatu, ſedem aliam occu-
paturum. hæc ſuperbe locutus, conticuit. tũ
Sanctiſſimi Epiſcopi procumbentes humi
diuinam opem certantibus ſtudijs orabant,
vt Dæmone fugato iis,qui adſtarent, Dei
potentia clareſceret. in preces inſtantibus,
cum diu puellam Dæmon diſcerpſiſſet, tan-
dem victus,ac turpiter expulſus eſt. ſed illi,
finita prece, parentibus incolumem Virgi-
nem reddidere, cohortantes, vt Deo ſalu-
tis auctori, gratias agere nunquam deſine-
rent. conſecratione ædis rite perpetrata,
vnanimes Sacerdotes cum gratiarum actio-
ne ad menſam accubuere. illic nõ tam cor-
pus,quam mentem reficiebant; diuinis de
rebus, ſacriſque ſcripturis conſultantes.po-
ſtero die cum iterum ſimul ieiunia ſoluiſſẽt,
ſuas quiſque in ſedes regreſſi ſunt.

Haud multos poſt annos eadem ædes Sã
ctorum Apoſtolorum nobiliore miraculo
inclaruit.meſſis tempore,dum quidam puer
metentium inter manipulos inambularet,
morſu ſerpentis interiit. miſere extinctum
in eccleſiam ſanctorum Apoſtolorum com-
portant: vbi tum Baſſianus Deo laudes de
more concinebat. ſed pſallentis conſtantiã,
piumque animi affectum clamor,lacrymæq;
infelicium parentũ peruicere. igitur omnib⁹
egredi ex æde iuſſis, proiectus humi Sacer-
dos,defunctum iuxta puerum, lacrymis a
Deo vitam eius orabat. cum repente viſum
exanimati pueri,corpus ter concutere ſe: tũ
exurgente e precibus viro ſanctiſſimo, vna
puer exſurgit rediuiuus; ac perinde nullũ
fuiſſet malum perpeſſus, primum vocare
matrem cœpit. quo parentes audito, cete-
rique, qui pro foribus adſtabant, moram
præ gaudio non ferentes, in ædem irrum-
punt, Dei virtutem, quam per Sacerdotem
ſuum patefeciſſet, admirantes, atque extol-
lentes. tum Baſſianus multitudinem, quæ
conuenerat, ſalutaribus monitis inſtruens
hortatur, vt Deo bonorum omnium largi-
tori deſeruire ſtudeant, eiuſque mandatis
obſequi, cuius nutu puer ad vitam rediiſſet.
abſceſſere læti parentes, populuſque Deum
laudantes, & Epiſcopi ſanctitatem prædi-
cantes.

Per ea tempora grauiſſimo Italiæ vulne-
re Sanctus Ambroſius Mediolanenſis Epi-
ſcopus deceſſit.ægrotanti adſedit Baſſianus
amicorum proximus, vt ſtudiorum vitæ ad
tuendam rem chriſtianam particeps, arca-
norum in morte conſcius. Ambroſius enim
corpore ægro decumbens, ac Deum orans
aduentantem Ieſum Chriſtum, ſibique ar-
riden-

Eoque die Dæmonẽ à puella fugans.

Extinctũ puerum precibus ad vitam reuocat.

S. Ambroſ. ægrotanti adſidet.

laudeſque Baſſiani celebrante. fur verò pœnitentia veniam meruit; ingreſſionemque Eccleſiæ, à qua propulſatus primum ſcelere ſuo fuerat, patere ſibi ſenſit: vbi Deo, & Beato Baſſiano, dum vixit, cum virtute ſeruiuit. idemque ad meliorem frugem iam conuerſus, non ſine gemitu narrare ſolebat, qua nocte boues abſtraxerat, aues teterrima ſpecie ſceleris ſui præſcias ſibi viſas circumuolitaſſe, & oculorum ſuorum acié obturbaſſe. neque abſceſſiſſe à ſe, donec ad fores Diuæ Virginis Turricæ ire vltra repellerentur, & nequitiæ primum ſuaſores, conſcientiæ dein carnifices expertum fuiſſe.

Neque illud omiſerim, quod tradit Equilinus, conſequentibus temporibus accidiſſe. enim verò cum Mediolanenſes ferro, igniſque laudem vaſtaſſent, Sancti Baſſiani corpus loco moueri nunquam potuit. quin ad ſepulchrum eius accedentes, auſi facinus, velut exanimati concidebant. ergo illic relictum, metu compellẽte. verum vt Imperator Fridericus Laudem, quo nunc loco eſt, inſtaurauit, Beati Baſſiani corpus eo translatum eſt, vbi multis in dies miraculis clareſcit, ad Dei gloriam, qui viuit in ſecula.

Vide Animaduerſ. fol. 141.

Ann. Ch. 383 21. Octo.

DE SS. GERASINA, ADRIANO, AVREA, BABILLA, IVLIANA, VICTORIA, MARTYRIBVS.

GERASINA, eiuſque filij quinque Adrianus puer, Virgineſque Babilla, Iulia, Victoria, & Aurea, ex Inſula Sicilia extitere. cum in Britãnia commorarẽtur, magna eorũ felicitate, adlectæ ſunt in Virginum legiones duas XIC-IƆ. habentes, Vrſula duce, ac matre caſtrorum, Dionoci filia, Cornubię in Britannia Regis. nam cum Fl. Maximus imperium in Britannia per ſcelus inuaſiſſet, ſimul ad opprimendum Gratianum Auguſtum in Gallias traiecit: hic Armoricis pro Imperatore ſtantibus ſæue pulſis legiones Britannorum duas impoſuit, munimentum Britãnię aduerſus Gallos, ſi belli moles à Gratiano ingrueret. ad propagandam ſobolem, conſilio Connani inter Britannos nobiliſſimi in Caſtris Maximi militantis, acceſſitæ ex Britannia ad coniugium pari numero Virgines, inter quas Vrſula, Princeps agminis, Connano expetebatur. Igitur electiſſimæ Virginum turmæ nauigiis impoſitæ in Gallias ad oram Armoricorum deuehebantur, vt Gentilibus illic ſuis matrimonio copularentur. ſed aduerſa tempeſtas in Germanicũ litus ad Rhenum impulit. vbi glorioſa palęſtra Virginibus pro pudore fuit, quem ne perderent, vitam multo felicius, quam ſi ſeruaſſent, amiſere. forte incurſabant mare illud Picti, Hunnique Melga, & Gauno Archipiratis, quos aduerſus Maximum Tyrannum Imp. Gratianus acciuerat. ij refertas Virginum naues aggreſſi, vbi Britannas animaduertere, rebellium ſanguinem, primum amore vecordes, & in Venerem ardeſcentes, iniuriam moliuntur. ſed Virginibus pudicitiam pertinaciſſime retinentibus, & flagitiũ perhorrentibus, vbi Barbari vident libidinem explere non poſse, ſanguinẽ rabiem explent, corporibus in litore contrucidatis. fortiſſimæ, ac beatiſſimæ Bellatrices nulla vnquam Britanniearum legionum maiore gloria fuit, nullæ vnquam victoriæ in tota Germania clariores: neque vnquam Oceanus nobiliore ſãguine purpuratum ſe vidit. Ceterum S. Geraſinę Siculæ Martyris ex nobiliſſimo Vrſulæ comitatu, caput Aſſiſij ſeruatur, in cœnobio fratrum Minorum S. Frãciſci. illuc S. Bonauenturam illud è Colonia detuliſſe fama eſt.

S. Geraſin. Sicula ex legione S. Vrſulę

Eius caput Aſſiſii ſeruatur à S. Bonauẽt. è colon. delatum.

Vide Animaduerſ. fol. 143.

Ann.Ch. 400 3. Ianua.

DE B. LVCIANO EPISCOPO

Ex Actis SS. Alphij, & Sociorum.

1 LVCIANVS, 1 vir apprime pius, ac Deum timens Leontinę eccleſię Epiſcopus ex Archidiacono conſecratus eſt. Creſcenti Epiſcopo miniſter, Dei prouiſu delectus, vt eius 2 auſis
2 3 contra iret. ſed enim Creſcens 3 inito Epiſcopatu, intrante in eum Diabolo, SS. Martyrum corpora, antiquo eccleſiæ more, intra altare depoſita, clam defodere, atque extra eccleſiam proijcere conatus eſt, verũ à tam nefario ſcelere Lucianus tum Archidiaconus oratione, operaque deterruit ſua, Creſcentem ita allocutus: poſt mortem cõdi in altari dignos eſſe, qui Chriſto in vita
Pro reliqu. s. certat. placuere, multaque pro eo perpeſſi, ſanguinem profudere. habitare illic Deum, Sanctique Spiritus gratiam ſplendere, quæ Sanctos cuſtodiat. quippe ſentiſſe ſe odorem ex eo loco ſpirantem, noctuque lucem vidiſſe, quæ corpora conſtitret. proin haud pugnãdum cum ſanctis, & cum Deo eſſe. Nec multo poſt Creſcenti 4 Diuino iudicio miſere ſublato ſuffectus, in eccleſiaſticam diſci-
4 Creſc. Ep. tollitur plinam intendens, quæcumque homo impius peſſumdederat, magna cura reſtituit. Eo regente eccleſiam Leontinam, ſæuit aduerſus vrbem fames, ex eaque lues graſſata eſt; adeo vt CLX. vno die morerentur. quod Epiſcopus iuſta Dei vitione factũ ratus, Creſcentis impietatem vindicantis, populum vniuerſum in ædem SS.MM. Alphij, Philadelphi, & Cyrini conuocatum, æmulatione Niniuitarum cohortatus eſt ad propitiandum numen: indicto, 5 vt ſeptem 5
per dies ieiunarent omnes viri, feminæque ac pueri, ſimul Deum precarentur, & SS. Martyres, vt eius morbi lues procul abigeretur. pietati, precibuſque Sancti Epiſcopi pondus fuit. enimvero poſt ſeptem dies, eadem in æde noctu peruigilantibus Epiſcopo, cleroque, & populo, viſi ſunt SS. Martyres Alphius, Philadelphus, & Cyrinus, & cum 6 eis grandæuus vir, Apoſtolico habitu indutus, qui cœtum omnem ſic allocutus eſt. Chriſtiani fratres, pax vobis eſto. en SS. Martyres videtis, quos Creſcens vir impius, hinc extrudere conatus eſt. propterea hanc plagam inflixit Deus, quòd permiſeritis. ſed Chriſto Domino Martyres ſupplicarunt, cuius clementia peſtis ſublata ... mox iterum pace dicta, Apoſtolus, Martyreſque ex omnium oculis euanuere: populo Deum laudante, & in lætitiam effuſo. proximo die, Dominico illuceſcente, Lucianus Epiſcopus lacrimarum Deo obtulit, peſtiſque coercita eſt. porro B. Lucianus, cum per annos 27. Epiſcopatum pie, ſancteque gubernaſſet, in pace ſpiritum Deo reddidit, corpus eius iuxta fores baſilicæ conditum fuit.

Eius precibus paſſis coercetur

6

plenus meritis Deo ſpir. reddit

Vide Animaduerſ. fol. 144.

Ann.Ch. 500 16. Febr.

DE S. EVLALIO SYRACVSANO

Ex Vita S. 1 Fulgentij.

1 BEATVS Fulgentius Aegyptiorum monachorum vitas admirabiles legens, inſtitutionum ſimul, atque collationum ſpiritali meditatione ſuccenſus, memoratas terras nauigio petere ſtatuit: duabus videlicet ex cauſſis, vt vel ibi depoſito nomine Abbatis, ſub regula viueret in humilitate, vel diſtrictioris abſtinẽtię legibus ſubderetur. Et quia deſiderium ſuum impediri poterat publicatum, quærit primitus occaſionem proficiſcendi Carthaginem. Dehinc veniens ad ipſius mœnia ciuitatis, vno tantum fratre, cui nomẽ fuit Redemptus, ſocio peregrinationis electo, nauem conſcendit, Alexandriam petiturus, nullos forte ſumptus peregrinationi tantæ neceſſarios ſecum ferens, ſed in Deo, qui diues eſt, ſpem ſuã firmiter ponẽs, ſuauiter canebat cum Dauid: Dominus paſcit me, & nihil mihi deerit. ventis itaq; flatu proſpero conſequentibus Syracuſanũ contigit feliciter portum: Deiq; ſummi prouidẽtia ductus eſt ad hanc ciuitatem, vbi tunc Eccleſiam 2 Catholicam B. Papa 3 Eulalius 2 3
gubernabat vir eximiæ ſanctitatis admirabilis 4 hoſpitalitatis, perfectiſſimæ caritatis: in cuius corde theſaurus ſapientiæ ſpiritalis abſcõditus, multos talentorũ Dominicorum negotiatione ditabat. virtute enim diſcretionis ſuper omnia decoratus, monachorum profeſſionẽ ſingulariter diligebat. 4

ha-

habens etiam ipſe monaſterium proprium, cui ſemper adhærebat, quoties ab Eccleſiaſticis actibus vocabat.

Ad hunc ergo B. Fulgentius veniens, inter alios peregrinos hoſpitalitatis officio libenter excipitur: neque tamen diu latere permittitur, Mox enim ſicut moris eſt in cõuiuio Sacerdotum dum de diuinis rebus ortus eſt ſermo, virum ſingularis ſcientiæ locutio ſua contineo prodidit. Intellexit Epiſcopus, ex ornatu ſermonis, & reſponſionum moderatione, ſub monaſtico habitu magnum latere doctorem. diſtulit tamen eumdem vel quis eſſet, curue aduenisſet, conuiuis præſentibus inter epulas quærere. Poſt prandium vero cum meridianis horis domi ſuæ deambularet Epiſcopus, per feneſtram reſpiciens obſeruantem ſe ſicut ceteros Beatum Fulgentium vidit: quem continuo peculiariter vocans, de inſtitutio-

6 nibus ait, & collationibus loqui cœperas, dum pranderemus 6 affer mihi obſecro, codicem, ſi portas. ille ſine mora iuſſis obediens, codicem detulit: in quo quid contineretur, verbis proprijs iuſſus exponit. admiratur Sanctus Eulalius ſcientiam iuuenis, & tali hoſpite delectatus, cur ex Africa venerit, diligenter inquirit. Ille metuens arrogantiæ notam, ſi deſiderium ſuum fateretur, incurrere: parentes, inquit, meos requiro, quos in illis partibus viuere peregrinos audiui. vere enim parentes ſuos requirebat, quorum ſuauiſſimos mores imitari cupiebat. Intellexit Epiſcopus reſponſum non manifeſtum, totiuſque itineris eius, per alterum fratrem, qui fuit ſimplex, inueſtigat cauſſas. Ibi tunc Beatus Fulgentius ſalubriter proditus veritatem ſimpliciter confitetur: iturum ſe ad vltimam Thebaidæ regionis eremum dicit, vt illic, ſicut lectio monebat, mundo mortuus veniret, vbi maior abſtinentium numerus aſſumptioni ſuæ nullum gigneret impedimentum; ſed forte potius præberet exemplum. recte facis, reſpondit Epiſcopus, cupiens meliora ſe-

in Thebaidam profectionem diſſuadet Fulgentio.

7 ctari; ſed ſcis quoniam Deo ſine fide impoſſibile eſt placere. Terras 7 ad quas pergere concupiſcis à communione Beati Petri perfida diſſenſio ſeparauit. Omnes illi monachi, quorum prædicatur mirabilis abſtinentia, non habebunt tecum altaris Sacramenta communia. Quid ergo proderit affligere ieiunijs corpus, vbi ſolatijs ſpiritalibus indigebit anima, quæ multo melior eſt corpore? reuertere fili, ne vitæ melioris intuitu periculum rectæ fidei patiaris.

Qui Syracuſis morabatur doctrina, & opere vtilis.

Ego enim quondam iuuenis, antequam ad me pontificalis honoris gratia perueniret indignum, diu cogitaui ſanctiſſimę huius profeſſionis in illius prouinciæ monaſterijs adimplere propoſitum. ſed hæc cauſſa me prohibuit aſſumpta perficere. conſenſit Beatus Fulgentius monentis patris conſilio ſalutari, ſuæque intentionis feruore depoſito, ſuadetur ibi apud Syracuſas paucis menſibus degere Sancto Eulalio præbente victum, & hoſpitium congruum. ſed quia bonæ mentis indoles numquam vacat, caritatis opera ſemper exercens, in ipſo paruiſſimi hoſpitij, quod acceperat habitaculo, cœpit hoſpitalitatem multis ſuperuenientibus exhibere peregrinus, & alterius indigens ſolatio, conſolandos ſuſcipere peregrinos. Miratur Sanctus Eulalius affluentem ſancti animi libertatem, magnoque gaudio ſaginatur, dum per manum Beati Fulgentij, cui victum quotidianum nihil habenti miniſtrabat, alimenta miniſtrari non habentibus videt. Et ſi fas eſt dicere comparatione minorum creſcere maiores ſolere, quamuis eſſet Sanctus Eulalius in pauperibus gubernandis omninò perfectus, opera tamen B. Fulgentij conſiderans, de die in diem plus miſericors efficiebatur, & largus.

Peracto itaque præſentis hyemis tempore, cura vehemens Beatum Fulgentium commouet, Epiſcopum quendam Ruſinianum nomine; qui perſecutionis 8 violentiam fugiendo declinans, ex Byzaceno concilio nauigarat, ibique prouinciæ Siciliæ vicinus, in quadam 9 breuiſſima commorabatur inſula, vitam monachi laudabiliter gerens, videre quam primum. vt eius admonitione ſecundo firmatus, quid facere deberet, agnoſceret? Hoc autem volebat, non quia Eulalio Pontifici minus credebat, ſed quia in rebus dubiis vtiliſſimum ſemper eſſe multorum conſilium ſentiebat. Per multos itaque pedeſtris labores itineris ad illũ Siciliæ veniens locum, cui plus propinquior illa inſula fuerat, vbi Sanctus Ruſinianus Epiſcopus habitabat, modicula nauicula deportatus, Sacerdoti venerabili velociter præſentatur, à quo ſimiliter, ne in Aegyptum proficiſci perſeueraret, admonitus, redire 10 protinus ad proprium monaſterium ſtatuit

Huius Sancti Epiſcopi memoriam Cathedralis Syracuſana recolit 14. Kal. Martij.

Ann. Ch. 535 29. Ian.

DE S. POTAMIONE EPISCOPO

Ex Actis S. Gregorij Epiſcopi Agrigent.

1 POTAMIO 1 Sanctiſſimus Agrigentinæ eccleſiæ Epiſcopus, Sanctum Gregorium Agrigentinum baptiſmate abluit, eique à puero pro parente fuit, humaniſque, ac diuinis literis inſtruendum curauit. duodénem deinde in clerum adſcripſit, oblatumque, vt tonderetur, prophetico ſpiritu, ſanctiſſimum offerri ſibi vas, prædixit. obſcuræ B. Potamiònis res manſere, ob calamitates ſæpiſſime deploratas. verum 2 is inter ſanctos viros in eccleſia Agrigentina colitur. 4. Kal. Febr. 2

✣

Ann. Ch. 541 5. Octob.

1

VITA, ET PASSIO SANCTI PLACIDI MARTYRIS ET SOC.

SCRIPTORE DOMNO STEPHANO ANICIENSI

2 SVB S. Spiritus diſciplina degentibus ſanctis viris, qui in Eccleſia Caſinenſi cœnobialis exercent militiæ pietatem, Stephanus Aniciẽſis indignus, & vltimus ſeruus eorum ſpiritum Eccleſiæ duplicem promereri. Philoſophos cœli vos eſſe, & cæleſtem philoſophiam profeſſos, ſpiritale tyrocinium veſtrum docet, & ipſa rerum clamat electio meliorum. elegiſtis partem optimam cum Maria, & de Hur Chaldęorum egreſſi, Aegyptique tenebras fugientes, montem ſanctum, montẽ coagulatum, & pinguem, vt Deum Sabaoth videre poſſitis ſingularitate conuerſationis, & vitæ ſpecialiter obtinetis. depoſita vetuſti hominis vilitate, in cæleſtis Adæ trãſfiguramini nouitatem, & ſedentes in ſpelũcæ oſtio cum Elia, ſuſpenſis deſiderijs ad æterna ſentire vos credimus ſibilum auræ tenuis, veſtris ſine ſono cordibus inſonantem. ad ſolatium peregrinationis, & ærumnas temporalis exilij demulcendas foditis diligenter, & ſtrenue puteos ſcripturarum, in quibus eſt aqua uiua. & in nocte mortalitatis huius tres panes euangelicos exigitis ab amico, vt aqua refectionis potati, veriq; panis ſoliditate cibati in fortitudine cibi huius, montem Dei Horeb, ſicut viriliter, ita & feliciter attingatis. ſecuri iam de adipiſcenda cohabitatione Sanctorum, viros cõfeſſionis & gratiæ, qui vobis ſemitas perennis vitæ ſuis veſtigijs impreſſerunt, ea teneritudine ametis, & colatis quaſi commilitones in bello; ſed futuros conciues in regno, diuinis cultibus honoretis, eorumq; pro viribus induatis ſimilitudinem pariter & figuram. placet vobis imitari, quos colitis. & ne fames Chriſti Dei, qui opprimit terram Canaam, & ſummos etiam Patriarchas peregrinari compellit, fines veſtros violenter inuadat poſt ſcripturas canonicas, ſanctorũ paſſiones, & geſta humiliter recenſetis, & in eis velut in ſpeculo vultus natiuitatis veſtræ refigurare gaudetis, vnde & Placidi Martyris 3 veſtri triumphos pariter, & agones, qui Latinorum in curia diu ſilentio ſepulti erant, cum apud Græcos egregie vixerint atque floruerint, de Græco erutos produxiſtis in lucem, & vt eoſdem ſtylo mediocri edito, verbis ornatioribus, & magis proprijs debeamus colorare, poteſtatiuæ precis inſtantia poſtulatis. auctoritatis veſtræ mole depreſſus, munus, quod tam ſolem- 3

Epiſt. dedicat monachis Caſſinenſibus.

ſenis vox exigit negare non poſſum. ſed ti
meo, ne fiſtula pauperéſcentis ingenij ve-
ſtris vſibus impar appareat; quia, & apud
vos noui eſſe fontem aquæ viuæ ſalientis in
vitam. & tanta eſt huius Martyris claritudo
vt eloquio meo infacundo ſatis, & tenui ob-
nubiletur potius, quam clareſcat. ſupponam
tanto oneri ceruicem meam, & imperij ve-
ſtri pondus ſubiectis humeris ſuſtinebo, vt
Placidi monachi pridem nunc Martyris, cõ-
militonis olim veſtri, nunc tutoris pariter,
& patroni ſinceriſſimam paſſionem, ea, qua
poſſum ſermonis integritate perſtringam.
non erit opus martyrium Beati viri rheto-
ricis ſententiarum vel ornare coloribus, vel
floribus inueſtire; cum tantus ſit in hac hi
ſtoria pietatis ſplendor, virtutum, vel operũ
vt ipſe, & proprietates rerum, quæ exprimẽ-
dæ ſunt, ſermonem coloratiſſimum extor-
quere poſſint etiam ab inuito. nec in nos ali
quis vel nimis diligens, vel minus cautus de-
uoluere velit calumniam, quaſi ſeneſcenti
iam mundo nouum Martyrem inducamus.
cum autenticus ſit Martyr iſte nõ rudis, nec
nouitius ſed antiquus, teſte orientali Eccle-
ſia, quæ triumphos illius per Gordianum
monachum expreſſos in Græco venerata eſt
ab antiquo, & Iuſtiniano Imperatore te-
4 ſtante, qui per ſacram 4 imperii Vigilio
Papæ directam canonizari fecit Sancti hu-
ius Martyris paſſionem. nos quoque eorum
ſequentes veſtigia expreſſam ab eis in Græ
co veritatem reformabimus in latino, &
quaſi in via veteri nouam ſemitam figuran-
tes, ita mediocriter incedemus, vt & ſatiſ-
faciamus negotio, & aurium veſtrarum de-
litias prolixitate ſuperflua minimè vul-
neremus.

PROLOGVS.

IMmortales Beatorum triumphos, & Mar-
tyrum perénnes victorias præconiis ef-
ferre cæleſtibus, & diuinis titulis honorare,
ſicut honeſtum Eccleſiæ, ſic legentibus eſt
iucundum. præclaræ ſunt actiones Sancto-
rum, & ex radio virtutis Dei tantum capiũt
ſplendoris, & luminis, vt totum mundum ſuf
ficienter valeant illuſtrare. in Regem Deita-
tis, & in ipſam maieſtatem domini peccare
videtur quiſquis tam diuinorum operum
claritatem, aut voluerit obnubilare ſilentio,
aut non ſtuduerit eo, quo poteſt eloquentiæ
genere colorare. Quapropter etiam nos ad
hoc opus idonei, minuſque digni, ne ma-
gnalia Dei noſtri ſuppreſſiſſe ſilentio velut
ex inuidia, videamur, exactoria prece San-
ctorum, qui Deo in cœnobio militant Ca-
ſinenſi, Beati Placidi monachi ſimul & Mar
tyris, paſſionem Deo fauente, ſuſcepimus
deſcribendam, quam à Gordiano Patris Be
nedicti diſcipulo, & eiuſdem Martyris ſocio
Græce deſcriptam, & minus ferè in latinum
tranſlatam, eo ſtyli genere proſequamur,
vt & ſeriem actionis veritatis compendio
perſtringamus, & rebus Domino dedicatis
debitæ proprietatis gratia non negetur. in
quo tamen negotio non erit neceſſe Mar-
tyrium ſancti viri vel flore rhetorico, vel
ſermonum coloribus inueſtire, quia tã pre-
cioſa eſt in conſpectu Domini mors Sanc-
torum, ut etiam inculta vel nuda piarum ſe-
ries actionum aliena ſuffragia non mendi-
cet, nec verborum floſculis egeat coronari.
In ea puritate veritatis actus Beati Marty-
ris exſequemur, vt & illud quod inuenimus
apud Græcos, ſuę integritati reddatur, &
noſtræ relationis honeſtas non faſtidium
ingeneret, ſed deuotionem pariat audienti,
Aſſiſtat veritatis ſpiritus cordi, pariter &
ori meo, vt ita poſſim reuerentiæ Martyris
ſubſeruire, quatenus idem ſanctus meo la-
bore poſteris innoteſcat, & ego cum lecto-
ribus meis, qui pie ſuſceperint opus illud,
mercedem in cœlo mereamur ampliorem.

PASSIO

BEatus igitur Placidus Chriſti Martyr,
ex linea Senatoriæ dignitatis erumpẽs D. Plac. pa
Romanæ Ciuitatis indigena fuit, & ad mun triaGenus
di huius caliginem illuſtrandam, tempore
Iuſtini 5 Imperatoris, velut ſplendidiſſimũ 5
ſidus, emicuit. de ſpina militiæ ſecularis ro-
ſei floris ad initar, genitura temporali pro-
cedens, lauit in vino ſtolam ſuam, & in ſan-
guine Ieſu Chriſti pallium carnis ſuæ mira-
biliter purpurauit. Pater eius Tertullus no-
mine; primo miles, poſtea per honorem
faſces, & officia dignitatum exercens in cul-
men 6 Romani Patriciatus euaſit. mater 6
eius ex Octauia 7 gente deſcendens, partu 7
ſobrio ſatis, & vtili hunc ipſum, de quo agi
mus, quaſi quoddam lilium puritatis effudit.
Felix & tanti filii tam digna mater, non
hoc ſolum germen protulit ſanctitatis, verũ
etiam tres alios eſt enixa Eutychium, Vic-
torinum, & Flauiam Virginem, vt in qua-
tuor 8 filiis, veluti in quatuor fluminibus 8
terram ſitientis Eccleſiæ pudica fœcundi-
tas irrigaret. Superſedemus in Placido ter-
renæ nobilitatis efferre præconium; quia
tantus eſt in illo ſplendor meritorum, & ope
rum, vt ad gloriam virtutis eius, claritudo
carnis penitus euaneſcat.

Parentum diligentia nutritus puer, & te- D. Bened.
nere ſicut opportunum fuerat educatus, cũ traditur e-
iam ſeptennis pueritiæ metas attingeret, be- ducandus.
atiſſimò Pátri Benedicto, qui in territorio
Sublacenſi vitam Angelicam exercebat, nor
ma inſtitutionis monaſticæ regulariter in-
buendus oblatus 9 eſt. Suſcepit vir Deo di 9
gnus puerum nutu diuino, parentumque
deuotione, vel fide cælitus aſſignatum, vt pe
ritus Eccleſiæ hortulanus lilio pubeſcenti
riuulos cæleſtis doctrinæ admoueret, & ſub
eius magiſterio vel ducatu tenerrimus flos
virtutis in maturitatem erumpens, ſuo tem-
pore martyrii fructum daret. Digniſſimum
planè fuit, vt vas electionis & gratiæ futu-
rus puer, qui in Martyris nomen, & meritum
fuerat promouendus, de ſpeculo Benedicti
formam ſibi ſumeret ſanctitatis, & vitæ in-
no-

nocentiam, quam ab illo ſuſceperat, candidatu confeſſionis, & purpura martyrii coloraret Religionis habitu veſtitus puer, magiſterio Benedicti, ſicut aſſidue, ita etiam ſtrenue adhærebat. rigabatur nouella plantatio cæleſti doctrina, & ſub Sancti Spiritus diſciplina ad perfectionem conuerſationis, & vitæ, ætas adhuc informis, & tenera formabatur. ſubarrauerat pueri deuoti mentē Spiritus pietatis, & in tabula cordis eius amoris rudimenta depingens, ad virtutem humilitatis. & obedientiæ conſectandam gratiæ ſuæ largitionibus inſtruebat.

Cum his virtutum ſtudijs animus puerilis intenderet, & felicem moliretur in anteriora proceſſum, ex more monaſterii iuſſus, aquam de flumine ad vſus neceſſarios deportaret, verbum iubentis obedienter amplectens, Romani Patricii filius aquarium vas aſſumens ad flumen deuenit; ſitulam minus prudenter in aquam depoſuit, eamque incaute ipſe ſequens cum vaſe, quod intuderat, quantum iactus eſt ſagittæ à terra in flumen vnda rapiente, detractus eſt. Venerabilis magiſter eius Benedictus, & Spiritus Sancti radio perfuſus, quo ſæpius ſolebat eſſe, remotorum & abſentium cognitor, & diſcuſſor, quod de puero factum erat ſpiritualibus oculis intuens, Maurum 10 plenioris ætatis diſcipulum aduocauit, & quid

10 *Eripitur è lacu.*

circa puerum Placidum ageretur ſignificans vt in ereptione mergentis, curſu velociore contenderet, modeſto vigore ſpiritus imperauit. implorata humiliter & accepta benedictione paterna, Maurus monachus ad flumen venit, & puerum Placidum pœne iam merſum inueniens, inſtar Petri Apoſtoli ſuper elementum aquę liberos excurſus dedit crine puerum rapuit, illumque è medio fluminis vſque in terram expedita, & ſecura velocitate reduxit. dicat quiſquis quod ſenſerit, ego abſolute dennio Beati Patris meritum & virtutem id primo loco potuiſſe peragere, vt mobilis vndæ liquor impreſſi pedis veſtigium pateretur. ſed hoc ſimplicē innocentiam Placidi meruiſſe, vt ad magiſtri imperium mediis ereptus aquis, ad maioris gloriæ finem poſſet *Deo* ſibi ſuffragante ſeruari. noluit pius arbiter æquitatis innocentem, & minus cautam pueri ſui vitam aquis rapientibus intercludi; ſed eum ad meliora promouere diſponens, & ab inſtanti mortis articulo, eo quo ſolet, clementiæ genere liberauit, & ad victoriam paſſionis cū gloria ſubeundam præſtituto apud ſe tempore reſeruauit. Demptus aquarū periculo, hic pius puer quotidianis augmentis proficiebat in melius. & ſicut exterius ratione temporis, videbatur creſcere per ætatem; ſic in interiori homine ſuo, ad Dei imaginem renouari ſatagebat aſſidue per virtutem.

Intereſt mirac. S. Benedi. aq. è ſaxo educentis.

In ſchola magiſterii ſpiritualis, Benedicto patri humilis, & deuotus aſſiſtens, id familiaritatis, & gratiæ obtinere meruit apud illum, vt non ſolum publicis actionibus eiuſdem patris communis ſpeculator adeſſet, verum etiam ſecretis, & intimis ipſius precibus ſiue miraculis teſtis idoneus tanto verior, quanto ſecretior, ſæpius intereſſet. adfuit puer deuotus nocturnis ſupplicationibus Beati Patris, cum ab eo ſpecialiter aſſumptus in comitem vidit, & expertus eſt quid poſſet meritum Sancti viri, qui verticem rupis excelſæ ſiccum penitus, & arentem, violentia precis ſuæ ſudare compulit aquas viuas, quæ ad remedium fraterni laboris, pariter & querelæ, quotidiana ſuffragia miniſtrarent. credimus venerabilem Benedictum eo ſpiritus oculo, quo futurorum notitiam capiebat, præſenſiſſe de Placido, quantæ excellentiæ futurus eſſet, ſicut nobis renunciat veſtra ſimplex opinio. Hac de cauſſa pius pater felicem diſcipulum ſuis arcanis intereſſe volebat, vt qui de publicis eius ſermonibus, vel exemplis ſumpſerat formam vitæ, de cæleſtis contemplatione ſecreti congruos orandi modos, & vim veræ ſupplicationis hauriret. Satis congruum arbitramur Placidum debuiſſe magiſtri miraculis intereſſe, vt qui ſuo tempore miracula facturus erat, ex magiſtri qualitate, vel habitu facile deprehenderet, qua forma precis vel inſtantiæ, ſupplicandi neceſſitatis articulo, de uena pietatis diuinæ, ſignorum potentiam potenter extorquere deberet. vnde factum eſt vt magiſterium cæleſte ſequens, ſpiritualis magiſtri fieret imitator, & qui mirabilium operum dudum fuerat inſpector, & teſtis, ipſe quoque mirabilium fieret operator, & ne lucerna ſuccenſa lateret ſub modio, qui in Dei oculis magnus erat, in oculis etiam hominū mirabilis apparebat, adoleſcentiam exuens, & robur induens iuuentutis, Beatus Placidus, inter ſcholares alas tyrocinii ſpiritualis, in cœnobio Caſinenſi, caſtrenſis exercitium diſciplinæ ſub Benedicto Dei famulo ſequebatur.

Superuenerant 11 eo tempore de Sicilia procuratores cortium, & villarum, qui 11
Patri Beatiſſimo retulerunt poſſeſſiones, & prædia, quæ Tertullus Placidi Beati pater monaſterio Caſinenſi Patritia liberalitate contulerat, ab incolis terræ illius vaſtari, & diſtrahi; nec poſſe à miniſtris annuum cenſum Caſinenſi Eccleſiæ reſignari. cum fratribus communicato conſilio, bonum viſū eſt omnibus, & maxime in oculis Benedicti, vt ad locorum illorum reformationem, pariter & tutelam Placidus mitteretur, qui & ex viuacitate prudentiæ, deſtitutis locis prouidentiam exhiberet, & tā auctoritate perſonæ, quam excellentia parenteiæ, commiſſa ſibi prædia reſeruare ſufficeret, ac tueri. ex deliberatione communi Benedictus Pater iniungit Placido cæleſte negotium, & duobus ſibi comitibus delegatis Gordiano, & Donato, qui cum eo ſudauerant in commilitio ſpirituali, cum paterna benedictione

in Sic. mittitur.

dimiſit. 12 non humanitus factum puto, 12
ſed diuina potius prouidentia contigiſſe, vt ſic Placidus deberet in Sicilam deſtinari. vt, quod credimus, & ſuorum meritorum, & temporis ordo poſcebat in illa prouincia. & ſudoris ſui curſum, Deo ſibi propitio, terminaret, & exacto paſſionis agone, triumphi

phi cæleſtis ſumere brauium, pariter & coronam. Quibus in itinere illo miraculis floruerit Beatus iſte, quibus virtutum radijs claruerit in illa via, quantum ex hiſtoria Gordiani Patris Benedicti diſcipuli, & eiuſdem Martyris ſocij deprehendiſſe potui, non omittam.

Capitis dolorem ab infirmo abigit.

Digreſſus à præſentia B. Patris Placidus, athleta Chriſti, cum apud Vrbem, quæ Capuana dicitur, deueniſſet, a felicis memoriæ Germano Epiſcopo officioſa ſatis humanitate ſuſceptus eſt. ciuitas iam erecta, & poſita ſupra montem latere non potuit, ſed publicas omnium aures rumor occupauit honeſtus, Sanctiſſimi viri Benedicti diſcipulum Placidum Capuanam ciuitatem ſua præſentia illuſtraſſe. Erat in maiore Eccleſia, quæ B. Protomartyris Stephani titulis inſignitur, Zoſſus quidam primicerii gerens officium, qui morbo illo capitis, qui dicitur Cephalæa laborans, acrimoniā doloris ſui nullis remedijs lenire poterat, vel auferre. aduentu cognito Beati viri, & nocturnam manſionem apud Epiſcopum ciuitatis Placidum accepiſſe præſentiens, conſpectibus eius exhibens ſe præſentem, qua moleſtia premeretur, reuoluit, & aperit: & vt per eius meritum curari debeat, & ſanari, quantacumque poteſt exactoriæ ſupplicationis inſtantia flagitat, & expoſcit. eſſe ſe certiſſimum confitetur, tam potentem haberi in Placido virtutis, & ſanctimoniæ veritatem, vt ſuffragio precis ſuæ, inueteratū iam morbum velocitate, qua velit, omninò ſufficiat amouere, qui ſi ad hoc etiam attētandam inferior, & impar eſſet, poſſent tamen virtutes, & merita Benedicti, cuius diſcipulus ipſe erat, id potenter efficere, vt inueterata capitis ægritudo, quæ mœrore confecerat laborantem, ſuo eum lætificaret abſceſſu. Placidus amicus Dei in cuſtodiam humilitatis ſe erigens, cum pie repelleret ſupplicantem, & ſupra meritum ſuū eſſe, quod ab illo petebatur, aſſereret, languidus ille, cui fuerat morbus in cauſa, S. Benedicti nomen medium interponens, conteſtatur Placidum, & adiurat vt ad remedium doloris ſui capiti eius manum admouere, & orationis medelam ſibi apponere non recuſet. victus ſupplicatione petentis, & exaudito nomine patris ſui compunctus, pariter & permotus, ſurgens de loco, languentis capiti manū apponit, & iterato nomine Ieſu Chriſti, Benedicti Patris nomen humiliter ſubſecundans, ſigno crucis admoto, dolorem, qui diu latuerat incluſus, excluſit: totumque hominem debitæ ſaluti reſtituens, ad domū propriam, communi, tam ſua, quam illorū, qui aderant, cum exultatione remiſit. O dignum admiratione ſpectaculum. operatur abſens diſcipulus in nomine magiſtri ſui expetitæ miraculum ſanitatis, & Heliſæi Prophetæ factum ſuo quoque opere figurans, qui magiſtri pallio percuſſas aquas legitur diuiſiſſe, miraculi nouitate, & ſuum prodit meritum, & præconium proprij præceptoris attollit. ita Beatus vir humilitatis integre ſtatum conſeruans, dum languido manum apponit, ſed magiſtri vocabulum interponit, ex altero quidem vere miraculi patrator apparet, ſed in altero quaſi cauens ne ſibi ſuperbiæ peſtis irrepat, magiſtro ſuo totum aſſignat, penitus & adſcribit. Fama patrati miraculi, Capuanam impleuerat ciuitatem, voluebatur in ore cunctorum, languenti ſanitas impertita, & de cæleſtis nouitate miraculi, totus ſimul populus exultabat.

Cæco dat viſum.

Erat in vrbe Capua cæcus quidam, quem oculorum officio deſtitutum nox æterna damnauerat. audito nomine viri Dei, & indultæ ſoſpitatis veritate præcognita, quis ſit tantus operum diuinorum effector, diligentius inueſtigat. dictum ſibi eſt, Benedicti Caſinenſis Abbatis hunc eſſe diſcipulum, qui magiſtri ſui diligentiſſimus imitator, ſicut fuerat ſocius in doctrina, ſic illius quoq; eſſet hæres efficaciſſimus in virtute. concepta ſolidæ ſpei fiducia, cœcus ille deduci ſe fecit ad hoſpitium Beati viri, ſeque ſub oculis illius præſentem exhibuit. qui dum violentia ſuarum precum obteſtaretur virū Domini, vel rogaret, vt amiſſam lucem cæcis oculis perfūdere dignaretur, amicus Dei Placidus ſibi eum protinus iuſſit adſtare, & oratione præmiſſa, inuocato nomine Saluatoris, perpetuę noctis horrorem patientibus oculis ſignum crucis impreſſit. cum itaque vir beatus ſuper oculos illius cæci ſignaculum crucis infunderet, & Benedicti Patris nomen ſaluberrimum iteraret, adſiſtentis illius oculi, ſubitam proruperunt in lucem, & viſibilis aeris huius lumen viſibiliter haurientes, ad uidendi officium ſunt promoti, deterſa penitus prioris caligine cæcitatis. de quondam miſero factus felicior homo ille, ad B. Placidi veſtigia pronus ruens, de percepto beneficio ſoluit gratias, quas debebat, & eos qui aduenerant contemplatores virtutis, in admirationem deflectens ad gaudium, Ieſu Chriſti potentiam in ſeruo ſuo gratulabundus magnificat, & attollit. Innotuit ciuitati virtutis opus, quod fecerat Sanctus homo, & per ora omnium volitabat hic ſermo, Placidum amicum Chriſti, ea poteſtate, qua languenti capiti reddiderat ſoſpitatem, oculis etiam tenebroſa cæcitate damnatis videndi gratiam reformaſſe. fit exclamatio generalis in populo; ciuitas tota tripudiat, & exſultat. Ieſu Chriſti fauor, & gloria tollitur in immenſum, & in eo Benedicti quoque ſancti nomen, & meritum ſummis in vrbe præconijs celebratur. ſic Placidus veræ lucis amicus, & filius dum cæcis oculis lucem optatiſſimam infundit, cuius ſit apud Deum meriti, manifeſtam producit in lucem, & auctorem lucis clarificans in ſe ipſo parit eam, quam poteſt, diuino nomini claritatem.

Languido vires reddit.

Egreſſus Capuæ ciuitate, cum cœptum iter in Siciliam maturaret, ciuitatem aliam prætermeans, quæ vulgo Galatia nuncupatur, obuium habuit hominem langueſcentem; qui cum infortunij ſui modum, & languorem, quo miſere premebatur exprimeret, multos ex accolis regionis illius eo-

dem

dem incommodo laborare, cum gemitu, & dolore teſtatus eſt. orare, & precari cœpit, vt vir Domini, cuius virtus dignis effectibus carere non poterat, miſericordia moueretur, & ſe, qui prius occurrerat, ſanitati reſtituens primo loco, diuinam demum potentiam in ceteris exhiberet. miſeri languentis hominis miſertus ſanctus, nec minus compatiens calamitatibus aliorum in orationē ſe dedit, & ea completa, tam illum, qui primus occurrerat, quam alios qui de diuerſis partibus confluebant, forma crucis muniēs, & conſignans, ōnes illos, qui ſibi oblati ſunt plena incolumitate donauit. virtutum miniſtrō, virtutis efficacia deeſſe non poterat. & ſatis congruus erat ordo, vt qui ſtudijs indefeſſis virtutum exercitijs inſudabat, ad Chriſti laudem, cuius gloriæ militabat, virtutum ſignis glorioſior haberetur. quocumque tenderet Sanctus ille celeberrimus, aduentus eius fama celebris anteibat. Lucerna denique lucens, & ardens, quæcumque loca præſentialiter illuſtraſſet, eorum incolas ad amorem, & deſiderium ſe videndi mirabiliter accendebat.

Vnde quædam mulier opinione ſanctitatis illius accepta, filium paruulum, ſupremo iam ſpiritu, ſoloque pectore palpitantē B. Placidi pedibus lacrymabiliter, & anxie ſatis expoſuit vociferans, & conteſtans, vt eo pietatis ſpiritu, quo plenus erat, ſibi condeſcenderet, & maternæ conſuleret orbitati; redderet ſibi filium, quem mors nimis immatura, ea violentia, qua cunctos ſolet auferre, ſibi etiam omnino præcipere feſtinabat. hanc ſe habere fiduciam, & tanta in dominum fide niti, vt quidquid ab eo Placidus Beatus expoſceret, ſine cunctatione aliqua ſuis poſſet precibus obtinere. non poſſe carere virtutis effectu diſcipulum Benedicti, cui ſanctitas magiſtri, vel virtus ſicut in diuinis exſequendis miniſtrauerat diſciplinam, ſic in mirabilibus exhibendis obtentu aſſiduo apud Domini potentiam impetraret. ita mulier miſera prorſus, & lugubris in viribus magni diſcipuli, ſummi præceptoris Benedicti nomen, & meritum inculcans, reſtitutionem filii cum obteſtatione, & lacrymis exigebat. induit cunctis tandem miſericordiæ viſcera benignus homo, & magiſtri ſui nomen apud ſe inaniter iterari non ſuſtinens, puerulo pœne iam mortuo, & extremum ſpiritum vix trahenti dexteram ſuperappoſuit ſignum viuificæ crucis impreſſit, & de faucibus mortis ereptum, vitæ reſtituens in momento, ita plene viuificat vix ſpirantem, vt reformet lamentanti præoptata gaudia genitrici. implent loca finitima rumor iſte, prædicatur Benedictus in diſcipulo ſuo Placido: ſic reſplendens, & conſona omnium veritate magnificus in vtroque Chriſtus Dominus prædicatur.

Puerum à morte eripit

Athleta Domini Placidus ſicut in curandis ægritudinibus animarum ſcientiam ſūpſerat a magiſtro, ita etiam per magiſtri interuentum ſimul & meritum, in propulſandis moleſtiis corporum cæleſtem potentiā mirabiliter exercebat. Oblatus eſt ei paralyticus quidam in via, membrorum omniū deſtitutus officijs, quem diſſolutio iuncturarum ſic in omnibus membris ſuis totum dānauerat, & reddiderat prorſus inutilem, vt nec terrę pedem imprimere, nec apponere manum ori poſſet, niſi alienis ſuffragiis niteretur. videns hunc hominem ſeruus Dei, & compatiens dolori eius, contulit ſe ad Deū, in quo poſuerat fiduciam totius ſpei, & vibrans in paralyticum ſignum crucis, myſterium Trinitatis expreſſit. ad benedictionē ſancti viri, debilitata natura reſumpſit ſuarum virium quantitatem. ſuccus vigoris diffunditur paſſim per neruos, & membra omnia, quæ contraria paſſione marcuerant, colore ſimul & robore reparantur. ſicque factum eſt, vt quod in illo miſero deturpauerat origo corruptior, ſancti viri virtus ampliſſima reformaret: & membra ſingula reſtituta ſuis officijs, facultati propriæ redderentur, adſtat ſanus, & incolumis in momēto, qui diu non æger, ſed pœne mortuus iacuerat in grabato, & magis proficiens ex S. Placidi munere, quam prius ſumpſerat ex collatione naturæ, erigit pariter corpus, & animum, & Deum glorificans in opere ſuo, Placido cuius miniſterio ſanatus erat, gratiarum vota gratulabundus exſoluit.

Paralyticū curat

Chriſtianæ fidei deuotus cultor, cum in magnis virtutibus exercendis facultatem, & gratiam haberet in promptu, in minimis quoque non negligens aut ſegnis erat, ſed pari ac ſimili ratione, & florebat ex minimis, & fructificabat in magnis. quartano incommodo vir laborans, occurrit in eodem itinere ſancto viro, intemperie caloris, & frigoris ſic exutus, vt pallore, & macie putens eſſet, cum validiſſimæ febris incendijs æſtuaret. Beati viri conſpectibus ſe præſentans, genibus eius aduoluitur, ſupplices manus protendit, morbum cuius ſigna lucebāt in facie, confitetur. & vt per ſeruum Domini ſalutis gratiam mereatur, expoſcit. fidem ſe habere pleniſſimam, & ex fide fiduciam concepiſſe, ſi poſſit viri Beatiſſimi vel orationem promereri, vel tactum, febri propulſata, recuperatæ ſanitatis gaudia ſuſcepturum. exuberans pietatis viſceribus animus ſancti viri, totum ſe in orationem effundit, & illum deprecans, qui ſocrum Petri ſola verbi poteſtate liberauit a febribus, & puerum Centurionis paralytici decumbentem membrorum officiis inſtaurauit, vt huius quoque debeat miſereri genuflexus implorat: inter orandum, cum nec dum finem orationi dediſſet, virtutem mirabiliter emanantem de Placido ſenſit ægrotus; & penitus extincta vi febrium, ita totus ex integro redditur ſanitati, vt nulla iam in eo prioris morbi veſtigia reſiderent. agit gratias curatori, & imperio ſancti viri ſummitti morbos, ſubijci paſſiones, ſublatis in cœlum vocibus atteſtatus, qui tremebundus, & pallens aduenerat incolumis abſceſſit.

Quartanā laborantē ſanat.

Poſſem in infinitum verba producere, & paginam onerare miraculis, ſed ne lectorē compellat prolixa lectio nauſeare, & quaſi cum faſtidio refutare, quod ſummis eſt ſtudium

Muto linguam claudo pedēs ſoluit

dium

dijs amplectendum, quicquid ſequitur de miraculis huius Sancti, fidelis oraculi breuitate perſtringam. tantam Dominus in illo Calatienſi territorio virtutis amplitudinẽ miniſtrauit, vt ſignorum diuitias, quæ ſequuntur, ſicut diuinitus, ſic ubertim effunderet in locis illis. Vir quidam pariter mutus, & claudus diuinum officio præſentatur; qui ad benedictionem Sancti plectro linguæ reſoluto, vigorem motus, & locutionis excepit, & in pedibus quos neruorum imbecillus ſtupor inuaſerat, gradiendi ſumpſiſſe meruit libertatem. Alium morbo podagrico laborantem, & vehementer afflictum, cruce Chriſti humiliter conſignauit, eumque protinus excuſſo morbo, bonæ valetudini reſtituens ad propria remiſit incolumem. Puellulam oblatam ſibi, quæ ſimul fuerat oris, oculorum, & aurium priuatione damnata, fuſa prece pro ſalute illius, crucis impreſſione ſignauit, eius ſenſus redintegrans diminutos: vt quæ muta fuerat, loqueretur, carens oculis plene videret, & ſurda prius patenter audire obtinuit. Romanæ ciuitatis indigena cum infirmitate peſſima teneretur, ad Domini ſeruum deductus eius ope curatus eſt.

Multa edit miracula,

Brachium cuiuſdam viri, cuius tumor nimius in putredinem ſimul & ſaniem laxabatur, ſigno crucis appoſito, ſiniſtra valetudine vacuauit. Alterius contractam manum cum ad eum, morbo ſuadente veniſſet, ſignaculo crucis appoſito, neruorum flexibus integratis, plenæ reſtituit ſoſpitati. Cœcũ ſibi occurrentem virtute crucis, per quam operabatur hæc omnia, viſibili lumine ſuperfudit. Energumenum quemdam, qui ab immundo ſpiritu peſſime vexabatur, ſolito crucis auxilio, ſic conſtrinxit, vt ſpiritus, qui eum inuaſerat, inſtar fumi, quaſi de vertice illius egrediens, hominem male poſſeſſum, ſanum relinquere cogeretur. Senem cœcũ, data prius oratione, ſignauit, & lucem diutius denegatam, mirantibus oculis mirabiliter infudit. Morbo hydropico fatigatum, cuius venter intumuerat, inſtar vteris, & cutis in morem vitri prælucebat, ſigni ſalutiferi munimine ſuperfudit, atque in eo peſtiferum liquorem exhauriens, corpus inæquale penitus, & diſtenſum, humore ſiccato, æqualitati priſtinæ reformauit. Hæc in Calatienſi territorio contigiſſe, in Gordiani reperimus hiſtoria, & ad Chriſti magnificentiam probandam in Placido legenda poſteris deſtinamus.

Viator bonus accelerans iter cœptum, Furcas, vt dicitur, Caudinas attingerat, 13 locum illum, cui prius fuerat nomen tormenti, fecit eſſe locum miraculi. ſuper oculos cuiuſdam cœci, qui ſibi in eodem loco oblatus eſt, manum impoſuit, præmiſit precem, crucem infudit, & diutius amiſſum diem ſtupentibus oculis inſtaurauit. Mulier debilis, & infirma implorato auxilio viri Dei per orationem eius oblatam meruit ſoſpitatem. Febricitãtem alium deductum ad ſe, conſueta gratia benedixit, & languore ſubmoto remiſit incolumem. Manu debilis acceſſit ad eum, cuius cum digitum præmiſſo Benedicti nomine contrectaſſet, laxatis articulis, extenſa palma, ſiccitas diuturna reuiruit. Corruens quidam ex alto fracti brachij læſione mulctatus, viſitatione pariter & prece Sancti, deſiderata ſanitate donatus eſt. In eodem loco, cum ſuper quẽdam, qui ſpiritu moleſtabatur immundo, formam crucis, manus extenſione, ſignaſſet, igne ſcintillante de naribus eius, in ſpecie fumi de illo habitaculo peſſime vſurpato, nequam ſpiritus inuitus egreſſus eſt. Maculoſum cuiuſdam oculum tunc ſanauit, & iuuenem cuius calcanea natibus adhærebãt orationis virtute, vel crucis liberum reddidit, & erectum. Quot ægrotos contraria valetudine laborantes in illis partibus virtus curauerit Ieſu Chriſti nos quidem ſuperſedemus euoluere, ſed Deo relinquimus illud totum, cuius ope & auxilio hæc, & alia diuerſa patrauit, & ad cuius referenda ſunt gloriam quæcumque fecit. Nos interim ſimplicem hiſtoriam proſequamur.

Virtute pollens, & coruſcans miraculis Placidus miniſter Chriſti Beneuentum aduenit, ſuſceptus honorifice à B. Marciano ciuitatis illius Epiſcopo, claudum quemdam Maiorem nomine, qui genibus ad poſtrema recuruis, terram ſcabellulis, quaſi verrere videbatur, inuocato nomine prius Chriſti, poſtea Benedicti, tibiarum, & pedum naturali reſtitutione donauit. ibidem etiam lumen quod amiſerat, cœco reddens, ſuſceptori ſuo Marciano Pontifici valefecit, & in Apuliam vltra progrediens apud Canuſiam ciuitatem, à S. Sauino Epiſcopo multa cum humanitate ſuſceptus eſt. vbi etiam Landulfum quẽdam nomine, habentẽ aridã, & curuam manum benedictione data naturali reformans officio, in anteriora progreſſus Deo ſe, & opera eius dirigente, Rhegium Calabriæ ciuitatem aduenit exceptus à Seſinio venerabili Epiſcopo illius vrbis, leproſum quemdam cuius ſuperficiem fere totã ſubalbam lepræ color obduxerat Benedicti meritis, & prece ſua, corporali munditiæ reformauit. Ibi quemdam clericum Sicone nomine, mutum & ſurdum, cui ex auribus vermes deſfluebant, ſibi expoſitum, fuſa prece, & interpoſito nomine Benedicti plenius inſtaurauit ad auditum pariter & loquelam.

Beneuentũ adit.

Die ſequenti, cum ſuis ſocijs nauim aſcẽdens Meſſanam appulit, & apud Meſſalinũ Romanum ciuem Tertulli patris ſui familiarem pariter & amicum, manſionem accepit, cum quo diem illum cum nocte ſequenti in Domini laude, & fidei collatione deducens; alterius diei luceſcente crepuſculo, cum eodem Maſſalino deſcendit ad portum, & idoneum locum reperiens ædificia conſtruendi cannibula 14 ſua, quam geſtabat in manu locum, in quo Ioannis Baptiſtæ oratorium, & officinæ ceteræ fundarentur, diligentius aſſignauit. ita vir Domini vndecumque artificibus congregatis, iecit in Chriſti nomine fundamenta, & opere ſuo ſedulus maturator adſiſtens, cœpti monaſterij fabricam ad perfectum deducere co- 14

Meſſanã adit. S. Io. Templũ conſtruit.

nabatur. quantis virtutibus ibidem floruerit, quibus ſignis emicuerit, in loco illo ſequentia pietatis opera manifeſtant. Quadã die vir Dei dum a monaſterio rediret domum, cœcus illi adfuit ex occurſu, qui ſuffragium eius implorans, per orationem eius, oculorum officium debita cum integritate recepit. factum illud regioni ſtatim innotuit, ſua perſona, in qua ſignum oſtenſum eſt, indigena fuerat Romanæ Vrbis, & notiſſimum fuerat apud omnes, eum, cui reddita dies erat, Siluium nominari. Glorificabatur dominus in ſancto ſuo, & mirabilia faciens per manum eius, per totam Siciliam nomẽ eius mirabiliter propagabat, & famã, ducebantur ad eum varijs paſſionibus obligati: inter quos quidam vir correptus a dæmonio, cum eius conſpectui ſiſteretur, eo interueniente purgatus eſt. Paralyticus quidam, cuius vniuerſa membra continuo languore defecerant exhibitus eius præſentiæ, ſupradicto Meſſanino aſſiſtente, pariter & vidente, membrorum ſuorum officioſam reſtitutionem emeruit.

Virũ cuius brachium cum manu arida ſiccitate torpuerat, oratione præmiſſa, ſubſecundato etiam nomine Benedicti in ſtatum priſtinum reparauit, adſiſtentibus plurimis, & tanti miraculi nouitate ſtupentibus. Paralyticum Siculi viri ſodalem virtute ſimul orationis & crucis languore ſanato, ſuis viribus inſtaurauit. Alium quem iam vitæ carentem officijs, & multi longæuitate durantem, cui in corpore iam extincto ſuperſtes ſpiritus anhelabat, & cadauer exanime ſeruabant omni vigilantes, ad precem Beatiſſimi Placidi plenam totius corporis reformationem excepit. Quidam ex primoribus illius prouinciæ elephantina infirmitate percuſſus, cum nulla poſſet medicorũ inſtantium arte curari à lepra, quæ inuaſerat corpus eius, Beato Placido mediante mundatus eſt. Obſeſſum à dæmonio per os cuius contumelias in ſanctum virum malignus ſpiritus euomebat, ſolo imperio verbi ſui ereptũ à dæmonis poteſtate, Beatus Placidus antiquæ reddidit libertati. & virtute qua ſuperiores ſanauerat, in eodem monaſterio poſitus ad ſe plurimos concurrentes, qui morborũ diuerſis moleſtijs premebantur, in Ieſu Chriſti cruce ſalutifera mediante, curauit.

Conuerſabatur autem B. Placidus in loco ſuo apud eccleſiam, quam in honorem B. Io. Baptiſtæ in portu conſtruxerat Meſſanenſi, ieiunijs & orationibus plene vacans & ceteris omnino ſtudijs pietatis inſiſtens, Euangelicus negotiator vitæ perpetuæ margaritam precioſis operibus mercabatur. Aggregabat ſibi, quos poterat, & qui vitam Apoſtolicam ſequi vellent, ſecum in eodem monaſterio coadunans doctrinis ſpiritualibus informabat. proponebat ſemetipſum ſubditis ad exemplum, & formam diſciplinæ, cui deberent imprimere ſemetipſos, in ſuis actionibus ſculpebat. In eum tandem numerum cohabitantium ſibi fratrum creuerat multitudo, vt triginta iam eſſent, qui relicta mundi vanitate, vel pompa, nudam

Exemplum eius multi ſequuntur

Chriſti crucem nudis humeris ferẽtes, illius ſpirituali magiſterio ſubderentur: qui religionis & ordinis diſciplinam in ea veritate, quã ſumpſerat à magiſtro, cuſtodiri faciens, & ſeruari, cenſuram rigoris monaſtici plenæ feruore ſpiritus ſequebatur. Occupauerat fines Siciliæ ſanctæ opinionis, & nominis eius fama, & ipſos quoque terminos illius prouinciæ potenter euadens refundebatur etiam in exteras nationes.

Sanctitas Placidi culta, pariter & ornata miraculis, impleuerat Romanum orbem, & celebritas virtutis eius condita multiplicitate ſignorum, populari fauore ad ſidera ferebatur. Ita ſe habebat Placidus, ſic viuebat, vt apud conuenientes ſibi domeſticæ manſuetudinis gratiam exerceret, & haberet teſtimonium bonum, ab illis etiam, qui foris erant, in gloriam Ieſu Chriſti, communiter omnium ſtudijs vteretur. ducebat inter poſitus cœleſtem vitam, & angelicæ puritati pro viribus ſe conformans, cum adhuc peregrinaretur in carne, cœlos tamen deuotione ſpiritus iam tenebat. quam plene caſtigauerit corpus ſuum, qualiter domuerit, & ſeruituti ſubdiderit carnem ſuam ſingillatim exprimere, quaſi ſuperfluum iudicamus, cum omnes actiones illius, & eius ſtudia vniuerſa in eam perfectionem eruperint, vt futuræ paſſionis veloci quædam præludia viderentur, & conſummandam in eo virtutẽ martyrij plenius redolerent. Gloria ſancti viri & ſolemnitas ſignorum eius circum poſitas regiones prætermeans, attigerat Romanas aures, ore publico ferebatur, patebat & ſonabat, qualiter B. Placidus, Tertulli Patricij filius, Benedicti Caſinenſis diſcipulus, conſtructo in Sicilia monaſterio intra patrimonij ſui fines, triginta ſibi fratribus aggregatis, monachale propoſitum exercebat.

Ang. imitatur.

Eo tempore Eutychius, & Victorinus B. Placidi germani fratres, cum Flauia Virgine ſorore ſub procuratione, pariter & defenſione parentum, patris intra domeſticos parietes morabantur. qui accepta relatione communi, quod frater eorum Placidus in Sicilia fũdaſſet locum, facti deſiderio videndi fratrem, ex parentum ſententia, vel aſſenſu nauigio ſe tradentes, cœperũt in Siciliam proficiſci. emenſa vaſtitate illius maris, quod a Roma vſq; Siciliam Campaniæ fines, atq; Calabriæ videtur e latere prætereo labi, tandem proſperis ventis vſi, Meſſanam applicuerunt. ibi deſiderij ſui finem B. Placidum diligentius requirentes, apud eccleſiã Beati Ioannis Baptiſtæ, quam ſibi in patrimonio ſuo prouidus fundator erexerat, & in ſanctitate & iuſtitia ſeruientem Domino reperere: adſiſtẽtium monachorum inditio compertum fratrem, quem dudũ facie ignorabat ſe inueniſſe gauiſi ſunt. agnitione mutua triũphantes Placidũ, & fratres eius oculis porrectis inuicem, & lacrymis effuſis præ gaudio alternis colloquijs ſe fouentes, decreuere per dies aliquot pariter commorari. fruebantur alternatim conſpectu diutius exoptato, & ex ore Placidi maioris natu quotidiana cœleſtis vitæ ſeminaria, deuote

Imitatur [illegible]

ac humiliter audiebant, incitabat verbis cæleſtibus frater monachus fratres ſuos, adhuc in ſeculari habitu conuerſantes,& infirmas ac debiles mentes eorum ad ęternæ vitæ deſiderium, vel amorem quotidianis ſermonibus animabat. non defuit Spiritus Sãctus ori eius, qui per Placidi miniſterium, Eutychij, Victorini, & Flauiæ cor illuſtrans, in ea caritatis fortitudine ſolidauit, vt vſque ad triumphum victorię, ſequentes fratrem cum eo, cum quo non diu vixerant, morientes, per ipſum pariter, & cum ipſo vitam conſequerentur æternam.

Cæleſtis patriæ deſiderio ardet.

Opportunum tempus aduenerat, in quo ſudores Placidi, vel labores reponerentur in cœlo,& quotidiani agones illius, quos in palæſtra monachatus pius belligerator exegerat, dignis deberent a Domino compẽſationibus præmiari. Trahebatur ad odorẽ cæleſtium vnguẽtorum, & prælibãs animo, menteque perguſtans dulcedinem ſpiritualium gaudiorum, ad eorum conſecutionem & palmam plenis deſiderijs ferebatur. incaluerãt eius medullæ, ſuccenſa fuerãt eius præcordia Ieſu Chriſti pariter dulcedine, & amore;& cupiens iam diſſolui, & eſſe cũ eo ad depoſitionem tabernaculi ſui, quod in proximo fuerat diſſoluendum, ſummis ſtudijs anhelabat. erat ei temporalis vita faſtidio, deformis, & ſquallida videbatur ſpecies terrenorum,& ad ſolam pulchritudinem Ieſu Chriſti contemplandam pariter & habendam, toto mentis rapiebatur exceſſu. aſpirabat ad æterna, qui temporalium cõtemptor erat:& quia necdum poterat conſequi propoſiti ſui finem, eliquebatur in lacrymas, & ad meſſem gaudij capiendam medullitus æſtuabat. Pius pauperum auditor Deus non deſuit Placido ſe quęrenti, ſed exaudiens eius preces,& ſalubria vota complens, bonum quod petierat conceſſit. noluit Placidum Deus vniuerſę carnis ingredi communem viam, ſed eo genere largitatis, quo vere mirificat ſanctos ſuos, eum, quem fecerat confeſſione mirabilem, paſſionis triumpho decreuit facere glorioſum, cuius ſeriem paſſionis ſequenti ſtylo breuiter duximus explicandam.

In illo tẽpore, quo Beatus Placidus apud Meſſanam Vrbem Siciliæ morabatur, Abdala 15 Sarracenæ gentis, & ritus caput, & Princeps toti Hiſpaniæ præſidebat. Hæc ei vnica erat cura, hęc ſollicitudo fuerat ſpecialis, vt pro regali magnificentia, ritum attollere gentis ſuę Meloch, 16 Rempham & luciferi ſidus venerando, & viribus deductis in cumulum, chriſtianum nomen non deprimere, vel conculcare, ſed omninò extinguere conaretur. communicanit conſiliarijs ſuis ſecretum, Baronibus, atque principibus terræ ſuæ, & hoc eſſe propoſitum ſuæ mentis teſtatus eſt, vt ſicubi poſſet, ſubitaneum quemdam aſſultum faceret in Romanos, qui in chriſtianæ gloria dignitatis primum caput obtinere tunc temporis videbantur. fideles ſui, qui tunc aderant, hoc ex officio dedere reſponſum. Romani nominis excellentiam in hoc non mediocriter poſſe lædi, ſi in Siciliæ, quæ vtique Romani iuris certa poſſeſſio illo in tempore habebatur, per Hiſpanam gentem daretur aliquando militaris aſſultus. aſſenſione communi probatum eſt,& in hoc verbo tantum principalis ſententia requieuit, vt nauibus præparatis, dato viatico quod fuerat opportunum, dextera militaris de ſinu Hiſpanico, ſtudio diligentiore collecta, Romanorum in Sicilia poſſeſſiones inuadat, & tantum inferat detrimenti, vt quod factum fuerit,& Romanæ virtuti afferret ignominiam, & gloriam Regni ſui deducat in memoriam poſterorũ.

15 Abdala Sarac. claſſẽ cum. Mamucha in Sic. immittit.

16

Eligitur de gregaria multitudine ceterorum quidam nomine Mamucha gentis Agarenæ non infimus, chriſtianæ fidei validiſſimus expugnator, & hoſtis, qui electę militiæ Dux præeſſet, & in nocendo Romanis ſe exhiberet omnium ampliorem. Paratis nauibus, delecta ad militiam iuuentute, collatis rebus quæ ad tranſnauigandum viderentur neceſſariæ, nauigio ſeſe pariter omnes committunt, carbaſa proſperioribus ventis obpandunt,& emenſa totius pelagi vaſtitate, Siciliam attingentes, portum illum in quo vir Sanctus Placidus cum ſocijs domino ſeruiebat, ſtatu tempori arridente, contingunt. Intempeſta nox erat,& mortalium oculis ſomnus infuderat gratiã quietis ſuæ, cum blaſphema crucis Dominicæ gens nefanda, litus illud exoptatiſſimum comprehẽdit, vbi Placidus vir beatus cum tyronibus ſortis ſuæ demane vigilans,& erectus ad Dominum nocturnæ ſynaxis ſolemnia celebrabat. Agareni, qui portum apprehenderant, partim de immunitate locorum, partim de ſilentij nocturni ſuffragio pręſumptionis ſolatium capientes, egreſſi de nauibus, primis aſſultibus portum inuadunt. concurrũt exinde pariter, ſicut fuerãt adiudicati prõptiores, ad Monaſterium Beati viri. facto impetu fores exterminant, diruunt clauſtra, & quicquid ineſſe poterat munimenti, omnino diſſipant,& effringunt. Perueniunt ad locum illum, in quo ſanctus vir Placidus, futurus Martyr cum ſuis ſociis nocturnis excubus, indefeſſis viribus, incumbebat. Sanctos omnes, qui vigilijs cæleſtibus inſudabant, Agareni improuiſe,& ſubito comprehẽdut, & vno tantum ex eis, Gordiano videlicet, in fugam lapſo, reliquos quotquot erant, distrahentes in vincula coniecere. in illa tamẽ inuaſione ſeditioſa penitus,& minime circũſpecta, Donatus 17 quidem, Beati viri Placidi quondã indiuiduus comes in via, ætate iam prouectus in ſenem, Sarracenico gladio decapitatus,& Martyr felicis effuſione cruoris regna ſibi cæleſtia comparauit.

Mil in Monaſterium rũpũt noctu.

17 Donat. obtruncatur caput

Diſtractis rebus, & effracto monaſterio B. viri, matutinus dies illuxerat, cum Mamucha perfidiſſimæ mẽtis homo, Beatiſſimos MM., quos dudũ vinculis fecerat mãcipari, Placidũ, Eutychiũ,& Victorinũ, cum Flauia Virgine,& ſociis eorũ triginta ſibi celeriũs exhiberi pręcepit. quos cũ leniſſet primo blãditiis, minis poſtea terruiſſet, videns eos ita ſeminantẽ contẽnere, acerrime torqueri fecit. hortabatur ſermone quo poterat, vt vi-

tũ ſicci Chriſtianę penitus abnegantes, ſuperſtitionẽ gentiliũ ſequerẽtur, & niſi facerent ſe in illis expẽdere quicquid inueniret ſupplicii, vel tormenti inſtãtiſſime minabatur. Quicquid crudelis beſtia detonaret, quantũcũq; deſæuiret in ſanctos, hi ſpretis omninò tyranni tam minis, quam etiam blandimentis, Chriſtum vere ſe credere, & pro fide illi' decertare ſe vſque ad ſanguinem, conſtantiſſime profitentur. ſemel acceptam religionis, & fidei veritatem nulla ſe poſſe ratione deſerere: ſed pro caritate Chriſti Ieſu, qui in redemptionem eorum crucis, & mortis patibulum non expauit, ſe quoque ad mortis tolerantiam paratos eſſe. non timere ſe mortem, quæ ſibi ad vitam æternam tendentibus, ſicut miſeriarum exitus, ſic beatitudinis ingreſſus eſſet. velle ſe carnis huius vinculis expediri, & certo paſſionis tramite, agnũ ſubſequi præeuntem, vt vitam quæ ſine aliquo claudi non nouit per triumphum Martyris mererentur.

Vinc fame flagellis, ſuſpendio ſummo diũ, ac ſæpius.

Sic viriliter ſe habentes, & fiducialiter ſe agentes in Domino Placidum cum ſuis ſocijs Mamucha ſceleratus manibus poſt terga reuinctis, cum ferreis annexos compedibus, per ſeptem dies cibo fruſtratos, & potu carceri mancipaſſet, ſuis iterum conſpectibus reſtitutos, flagellis atteri, fuſtibus laniari, & in ſpatio dierum quattuor cum eis nec cibo vellet indulgeri, nec potu, quotidianis eos ſupplicijs attrectari præcepit. Ita perſeuerantes in fide, glorioſos Martyres Ieſu Chriſti, Placidum, ſocioſque illius, verſis pedibus in ſublime capitibus deorſum preſſis, fœtente fumo Sanctorum naribus aſpirante, ſuſpendens pariter & flagellans, iteratæ cuſtodiæ tradi fecit. Vbi etiam ſequenti nocte, cum in Dei laudibus Martyres excubarent, Gordianus ille cuius ſupra fecim' mentionem, latenter irrumpens in carcerẽ, pœnas eorum, & vincula cõſolatorijs verbis deliniens ad agonem Martyris felices Sãctorum animas animauit. Sequenti die, cum infidelis Mamucha Beatum Placidum cum
18 ſocius Eutychio, Victorino, & Flauia Virgine. Fauſto 18 quoque & Firmato Diacono cum ſocijs eorum triginta, crudeliſſime fuſtigaſſet, tam ſtupendum in Virgine Flauia voluit exhibere miraculum, vt lenones qui ex iuſſu tyranni, eam apprehendere, ſeu corrumpere niterentur, ſtupentibus neruis, brachijs areſactis, cum manibus, dolore nimio torquerentur: ita vt nec Virginem tangere, nec ſuis viribus vti poſſent. ſic virginitatis amator Chriſtus Virginem ſuam Flauiam, cuius Virgineos deſiderabat amplexus, a vitio corruptionis illibatam ſeruauit. vt Flauia Martyr, & Virgo, ſicut ex victoria paſſionis, cæleſtis Regni purpuram obtineret, ſic inter lilia Paradiſi, quocumque ierit ſequẽs agnum, canticum nouum puritatis, & ſanctimoniæ in ſuæ carnis ſcithara reſonaret.

Plac præciſa lingua Flauia torta mamill. Chr. confitentur.

Verberibus, atque ludibriis Beatus Martyr angebatur, & cruda barbaries crudeliter effrenabatur in Deum, & Sanctos eius vrgebat tormentis, ſupplicus attrectabat. Placidus iam Confeſſor, ſed in proximo futurus Martyr Chriſtum quem fide cõceperat, voce publica frequentans, & iterans, eum in quo repoſuerat terminum ſpei ſuæ, confeſſione multiplici celebrabat. Moleſte ferens æmulus nominis chriſtiani frequentari in ore Placidi Chriſti nomen, indignans, quia præ omnibus, & pro omnibus loquebatur, cum os eius lapide contudiſſet, quaſi deputans minus factum, linguam eius ſummo tenus eradicans, quicquid minus hactenus fecerat, nequitia crudeliore ſuppleuit. Flauiã vero Virginem, ne fratre Martyre in ſupplicijs eſſet inferior, beſtialiter potius, quam humane, mamillarũ fecit extorſionibus agitari. Sed Deo in Sãctis ſuis mirabiliter operante, & Martyr Placidus etiam præciſa lingua loquendi obtinuit facultatem, & Flauia Virgo ſeruans immobilem fidei firmitatem, pijs in Chriſtum laudibus reſultabat.

Per Ang. curantur.

Tyrannus autem immanis, & magis beſtia dicendus, quam homo, virtutem expertus toties chriſtianam, ſed fidem adhibere detrectans, cum poſt plagas, & vulnera Deo per Angelum medente, curata, cum inter catenas & vincula, inter anchoras nauium cum magnis lapidibus tibus eorum ſuperpoſitis, videret inuincibiles animos innocentum, non habens iam quo conferre ſe poſſet capitalem in Sanctos Dei ſententiam promulgauit. accepta deliberatione Tyranni, Beatum Placidum cum duobus Germanis Eutychio, & Victorino, & eorum ſorore Flauia Virgine ſimul cum ſocijs triginta tribus ſatellites impietatis aſſumunt: de cuſtodia carceris in quo clauſi tenebantur, eijciunt, & vſque ad litus maris, vbi fuerant decollãdi flagris eos, & verberibus afficientes, educũt. Ibi Placidus toties iam Martyr, & in deſiderium vitæ perennis animo, & deuotione trãſmigrans totus in orationem decumbit, & ſpiritum ſuum commendans manibus redemptoris, implorato auxilio Benedicti, de cuius magiſterio id habebat, vt cœlum ſanguine mercaretur, protenſam ceruicem porrigit percuſſori. venerando capiti ſpeculator impius ſuperſtans, vibrat micantem gladium in ceruicem, & reddens abſciſſione capitis truncum corpus, reliquos tam Placidi fratres, quam ſocios pari enormitate decapitans, funeſta potius victoria, gratulabundus abſceſſit.

Cap. plectuntur.

Iam immani ſcelere perpetrato Mamucha cum omni ſuo comitatu accidente clementia temporis, nauim ſubiit, quaſi Rhegium profecturus. Sed Deo in vltionem ſanguinis innocentum ſeuerius vindicãte, pondus iniquitatis eorum mare non patiens, ſublatis vndis in tumulos, tam impatienter inhorruit, vt nauibus allidis penitus, & ſubuerſis, inimici crucis Chriſti ſub tanto & cõmuni naufragio quotquot erant æqualiter necarentur. 19 Ita damnatis cæleſti iudicio perſecutoribus Beatorum, Gordianus ille quem ſuperior pagina præſignauit, ad hoc ſeruatus (vt credimus) vt Martyribus decollatis, humanitatis obſequium miniſtraret, Sanctorum corpora, quæ quatuor diebus inhumata iacuerant, gremio litoris 19

illius

Sepulchro mãdantur à Gordian.

illius infodiens, venerabile corpus B.Placidi Martyris in Eccleſia S. Ioannis Baptiſtæ, quam ipſe ſibi in portu erexerat Meſſanenſi, & dirutis alijs officinis ſola ſupererat, cũ
19 reliquijs Germanorum ſuorum, honeſtè, prout potuit, tradidit ſepulturæ. 20 Ita Beatiſſimus vir Placidus, Benedicti diſcipulus, monachus ſimul & Martyr, conſummatus in breui, 3. Nonas Octobris curſum precioſæ paſſionis expleuit, & de manu Domini immarceſcibilem coronam accipiens; cœlos cruoris ſui laurea purpuratus aſcendit. Inſignis Martyr, & omni tam ætati, quam ſexui reuerendus, coruſcans in terra virtutibus, meritis in cœlo viuens, ſe colenti, & amanti Eccleſiæ Caſinenſi indefeſſus patrocinator aſſiſtat, & ſua ſemper ſolemnia celebrantes ſic in præſenti, cæleſti reconciliet gratiæ, vt in futuro comparticipes faciat coronæ ſuæ, Ieſu Chriſto Domino largiente, cui decus eſt, & imperium per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

Vide Animaduerſ. fol. 145.

FRAGMENTVM EX HISTORIA

1

PETRI DIACONI

DE VITA, ET PASSIONE
Sanctorum Martyrum,

PLACIDI ABBATIS,

ET SOCIORVM EIVS,
vbi ingens noſtrorum cædes Syracuſis, ac Meſſanæ facta narratur.

2 TEMPORE illo quo Cõſtans Imperator voluit nouæ Romę Imperium in ſeniorem Romã trãſferre, ab vrbe Roma Siciliam veniens remoratus eſt ibi per annos ſex. cum autem balneũ Daphne, quod apud Syracuſas eſt cauſſa lauandi ingreſſus fuiſſet, cœpiſſetque ſapone gallico deliniri, Andreas 3 filius Troili ſumens ſitulam, dedit eam in vertice Imperatoris, fugaque lapſus euaſit. aſt Imperator cum tardaret in balneo, inſiliunt hij qui foris erant, inuenientesque Imperatorem occiſum, ſepulturæ tradere ſtuduerunt. & in loco eius Mezentium quemdam abſque voluntate Romanorum elegerunt; contra quẽ Conſtantinus Imperator iam dicti Conſtantij filius cum Romanorum exercitu veniens in ciuitate Syracuſana illum morti addixit. hæc dum ad notitiam 4 Sarracenorum, qui iam Ægyptum peruaſerant, deueniſſent, ſubito cum multitudine nauium venientes, Siciliam inuadunt, Syracuſas ingrediuntur, multamque ſtragem facientes Chriſtianorum, ad Beati 5 Placidi monaſterium deuenerunt, illud prædonũ manibus direptum ad ſolum vſque proſternunt. ſolam tantum eiuſdem Martyris eccleſiam relinquentes. monachos verò quotquot ibidem inuenerunt diuerſis ſupplicijs affectos letho dederunt, vix paucis Chriſtianorum euadentibus, qui per munitiſſima caſtra & iuga confugerant montium; auferentes quoque prædam nimiam. & omnem illum ornatum, quem Conſtans Auguſtus ab vrbe Roma abſtulerat in ære, & diuerſis ſpeciebus, Alexandriam redierunt. itaque dum Caſinenſi Congregationi tunc Laterani degenti relatum fuiſſet, qualiter Sarraceni iam dicti Martyris Placidi Monaſterium ruinæ, & monachos morti dediſſent, Vitaliani 6. Papæ adminiculo fulti, cum ingenti apparatu mittentes in Siciliam, idem Monaſterium reſtaurauerunt. 6

Conſtante Imp. Syr. occiſo

à Sarac. iterum S. Pl. Monaſt. diripitur.

Poſt hæc 7 Sergius protoſpatarius, & prætor Siciliæ, contra Leonem Imperatorem inſurgens, coronauit in Sicilia propriũ Imperatorem filium Gregorij Onomaguli, Tiberium, mutato nomine, vocitatum. hæc dum Leonis Imperatoris peruenissent ad aures, Paulum patricium cum Romanorum exercitu, Syracuſas dirigens, falſum Impe- 7

raro-

ratorem, & Principes, qui ab illo producti
erant, capite truncauit, & capita illorum ad
terrorem cunctorum, ad vrbem Romam
direxit, reliquos vero verberatos, & tonſos,
quoſdam verò abſciſſis naribus in exilium
deſtinauit.

Poſtquam verò idem Imperator carnis
vniuerſæ viam ingreſſus eſt, multorum emẽ-
ſis annorum curriculis, tempore, quo Ludo-
uicus Caroli filius in ſeniori Roma auguſta-
le ſumpſit imperium, Ioanne VIII. Papa in
ſede Apoſtolica præſidente, in Caſinẽſi ve-
rò eccleſia Leone Abbate Cathedram gu-
bernante, primo anno ordinationis eius, Do-
8 minicæ 8 incarnationis anno DCCCC.
indictione tertia menſis Auguſti die prima,
9 Sarraceni 9 à Babylonia, & Africa ad in-
ſtar examen apum cum Abrahymo impiiſſi-
mo Rege ſuo venientes, Siciliam intrant. in-
Magna clades in Sic. per Saracenos uenientes itaque pacatam inſulam, quaqua
verſum impietatis agmina tendebant, de-
uaſtabant, depopulabantur, incendio, & ho-
micidiis cuncta tradentes. cumque ad villas
Agrigentinam, Catanenſem, Tyndaridam,
Drepanenſem, Segeſtanam, Partenicum,
Hiccaram, & Solũtum, Caſinẽſi cœnobio
ſubditas peruenriſſent, quantoſcumque inuẽ-
nire poterant, morti trãdebãt.

Iam vero quis digne referre valeat, quãti
tunc Caſinenſium monachorum in Sicilia
habitantium, ab illis diuerſis pœnarum ge-
neribus extincti ſunt? non enim ſexus infir-
mior, paganorum crudeles animas mitiga-
bat, & ibi ira exaggerabatur furoris, vbi mi-
niſtros inueniebant diuinitatis. ſenes enim,
& venerandam canitiem, quæ celſitiem cã-
pitis, vt lanam candidam dealbarat, nullam
ſibi ab hoſtibus miſericordiam vindicabat.
infantes etiam, qui nuper nati erant ab vbe-
ribus maternis pagani rapientes, inſontem
infantiam, nec dum per ætatem loqui valen-
tem, elidebant ad terram. Sanctarum quoq;
eccleſiarum, & domorum ædificia, quæ di-
ſcipuli Beati Martyris Placidi in poſſeſſioni-
bus eius extruxerant, diruentes, ſolo æqua-
bant, vt nunc antiqua illa ſpecioſitas, nec
10 quia fuerit, prorſus appareat. villas 10 etiã
& ciuitates Caſinenſi cœnobiò pertinentes
aut raris aut nullis habitatoribus incolẽdas
ſtatuerunt. inde itaque digredientes, Ther-
mas, Cephalœdium, Aleſium, Galeate, Acti-
leate, Agrigentinum, Acium, Bideuſem, Cen-
tipinum, Aliciam, Himeram, Soluntanam,
Heracleam, Ennenſem, Herbitenſem, Argy-
rinam, Netinenſem, Habitenſem, Mugenti-
nenſem, Aſſorinam, Maccarenſem, Menenĩ,
Tiſſẽnſem, Ameſtram, ac Petrinam funditus
deleuerunt, interfectis cunctis habitatoribus
illarum. munitiones vero, quas expugnare
nequibant, congregatis in circuitu mortuo-
rum corporibus, gladiis feralibus cruciabãt.
agebat enim hæc antiqua, & callens ipſorũ
verſutia, vt putrefactis cadaueribus, quos
adire non poterant, arcente murorum defẽ-
ſione, corporum liqueſcentium enecarent
fœtore. poſt tantas itaque crudelitates, ip-
11 ſas vrbes 11 Panhormum, & Syracuſas ce-
perunt, & antiquam illam Romanorum co-

loniam, in ſeruitutem redegerunt. reſiduos
vero in captiuitatem deportandos ſanxe-
runt: Epiſcopos quoque, Presbyteros, atque
Diaconos in ſeruitutem redegerunt.

Poſt tantas itaque direptiones, occiſio- S. Plac. Monaſt. iterũ perditur; Monachi necantur.
nes, incendia, & captiuitates, ſæuiſſima gens
Sarracenorum ad Meſſanam ciuitatem ex-
pugnandam deuenit. cumque Monaſterium
Beati Martyris Placidi ingreſſi fuiſſent, eua-
ginatis gladiis, monachos aggrediuntur, il-
loſque Chriſtum negare, & nefandam reli-
gionem venerari compellunt. quod dum cõ-
temnerent omnes in eodem loco, vnà cum
monachis Caſinenſibus, qui ibi ab Abbate
ſuo directi fuerant, Sarracenorum gladiis,
occiſi ſunt. illis quoque hoc ordine pro fide
Chriſti iugulatis, monaſterium 12 omne 12
præter Eccleſiam Sancti Martyris Placidi à
Sarracenis deſtructum eſt. horum autem 13 13
Martyrum paſſiones noſſe qui cupit, Con-
ſtantinopolitanæ vrbis Bibliothecas perlu-
ſtret, ibi quanta tormenta ſuſtinuerunt, fa-
cunde ſatis deſcripta inueniet. Chriſtiani ve-
ro, qui reſidui erant diffuſi per campos, Sil-
uarum ſecreta petebant, radicibus herbarũ
ſua mẽbra vegetantes. ſtratæ erant viæ cor-
poribus chriſtianorũ, cadaueribus repletæ ſe-
mitæ, exhalantes fœtorem mortuorum, gra-
dientes viuos ex omni parte necabant. nec
deerant quotidie chriſtianorum vel ſpirãtium
ſpirantium funera, nec erat, qui miſeratiõnis
impenderet ſepulturam. montes, & colles,
plateæ, vniuerſaque per Siciliam ciuitatum
ſtrata omnibus ſtrerant ſepulchra. ſed quid
ego immoror in explicanda ruina Siciliæ, &
Villarum, & Opidorum Caſinẽſi cœnobio
ſubiacentium? Deuicta itaque, ac ſubiugata
Sarracenis Sicilia, deſtructis ciuitatibus, &
Villis, ac Monaſteriis Caſinenſi cœnobio
pertinentibus, Liparitanam Inſulam adeun-
tes, ad ſolum vſque proſternunt. ſicque Sici-
liam reperſi die Kalendarum Auguſti, vrbẽ
Tauromenium cum reliquis Villis, & Opi-
dis ad ſolum vſque proſternunt. ſolam iux-
ta ciuitatem Meſſanam Beati Placidi Eccle-
ſiam relinquentes, anno Domini DCCCC-
IIII. Indict. VI.

Igitur dum per quam plura tempora, Si- Sarrac. a Maniace pulſi, reuertuntur
cilia Sarracenorum iugo depreſſa iaceret, a
Conſtantinopolitano Imperatore Mania-
ces 14 Dux cum exercitu directus, in breui 14
tempore vniuerſam fere Siciliam ſub Ro-
mani Imperii iura reſtituit. ſicque an[illegible]
potitus victoria, ſublatis exinde 15 Sanc- 15
tarum Virginum, & Martyrum Agathæ, nec
non Luciæ corporibus, Conſtantinopolim
rediit. ſed quia ſine præſidio militari Inſulã
dereliquit, Sarraceni 16 cuncta, quæ amiſe- 16
rant, in paruo temporis ſpatio receperunt.

Qualiter autem, vel quo ordine, meritis
Beatiſſimi Placidi, & Sociorum eius interuenien-
tibus, eadem Inſula Siciliæ de manibus pa-
ganorum erepta ſit, dignum videtur ad po-
ſterorum memoriam, opuſculo præſenti
inneſtere.

Cum igitur Panhormitanæ 17 ciuitatis 17
regimen, Vulchamnus 18 Admiralius 19 18 19
teneret; Belchus 20 ſeruus eius contra 20

eum

cum inſurgens honore illum, patriaque pri
uauit. pulſus itaque ille a Sicilia, ad Rober-
ti Ducis Rhegentis confugit auxilium. Dux
vero, quæ optauerat ad votum euenisse per
ſpiciens, Siciliam, Chriſto Duce expugnatu-
SS. MM. me ritis victi, & occiſi. rus ingreditur. contra quem Sarraceni iux-
ta ciuitatem Meſſanam cum valido exerci-
tu congredientes, meritis beatiſſimi Placi-
di Martyris, & ſociorum eius interuenienti-
21 bus, ſeparati & occiſi ſunt. Anno 21 Do-
minicæ incarnationis M. LXVIIII.

22 Meſſana itaque capta, eiuſque Admira-
rio interfecto, Dux 22 ad Vrbem Rimetũ
peruenit, quam tributariam efficiens cum
mille equitibus, totidemque peditibus, ad
23 Caſtrum Iohannis peruenit, aduerſus 23
quem Balchaoth Sarracenorum Admira-
24 rius cum quindecim 24 millibus equitum
& centum millibus peditum properans, bel
lum inijt. mirum, & temporibus omnibus in
auditum. cum de chriſtianis nemo equitum
vel peditum vulneraretur, vel moreretur ex
paganorum interfectorum multitudine, nu-
merus vix colligi potuit. inde Dux victor re-
25 cedens, venit in 25 Vallem Demona, in
26 qua aciem 26 in honorem S. Euangeliſtæ
Marci conſtruens, Panhormum vndique ex
pugnari præcepit: factum eſt. ipſe verò ſu-
pra ciuitatem Catanenſem adueniens, diu-
que expugnans, tandem obtinuit. ſicque
27 Panhormum, 27 per quinque menſium
curricula obſidens, cepit. ac demum prout
volebat, Sicilia tota potitus eſt. itaque dum
iam dicta inſula Francis repleta fuiſſet, Ec-
28 cleſia, in 28 qua S. Placidus quieſcebat, nõ
eiuſdem Martyris nomine, vt antea iam di-
ximus, ſed S. Iacinthi illam corrupte nomi-
nare cœperunt, neſcientes proprietatem
nominis, vtpote homines exteræ gentis, &
ſuperaduenientes; ideoque vſque in hodier-
num diem, ſemper eamdem Eccleſiam cor-
rupte S. Iacinthi nomine appellare conſue-
uerunt. ſupradictorum vero Martyrum Pla-
cidi, & ſociorum eius paſſio, cum à tempori-
bus Iuſtiniani vſque ad tempora Alexij Im-
peratoris in noua Roma Conſtantinopo-
leos, Græcis apicibus, vt ante iam diximus,
deſcripta retineretur, Omnipotens Deus tẽ
poribus iam dicti patris Raynaldi hoc ordi-
ne ad Caſinenſe cœnobium retranſmittere
dignatus eſt, cum à viuifici Verbi incarnatio
ne annus quintuſdecimus centeſimus, atq;
milleſimus volueretur, ætatis autem meæ
quintus elaberetur, Paſchale Papa Secundo
in Sede Apoſtolica præſidente, in Caſinenſi
verò Eccleſia Girardo Abbate cathedram
29 gubernante, 29 quinti Henrici, & Alexij
Impp. temporibus.

Quidam Sacerdos de ciuitate Conſtanti-
S. Plac. hiſt. quomodo in Sic. delata nopolitana Simeon nomine centum, & de-
cem ætatis habens annos, Salernum deue-
nit, deferens ſecum beatiſſimi Placidi, & ſo
ciorum eius Martyrum à Gordiano eiuſdẽ
Martyris famulo, vt ſupra diximus, paſſionẽ
Græcis literis exaratam. qui dum in mona-
ſterium S. Laurentij Martyris ſitum Salerni
deueniſſet, & nonnulla de miraculis, & paſ-
ſione Beati Placidi Martyris referret, oſten-
dit paſſionem ipſius Argolico ſtylo deſcrip
tam, & dixit: hoc quod videtis deſcriptum,
paſſio eſt beati, & glorioſi Chriſti Martyris,
Placidi, & fratrum eius Eutychij, Victorini
& Flauiæ Virginis ſororis illius, ac ſociorum
triginta triũ apud Meſſanam Siciliæ ciui-
tatem. hæc cum dixiſſet, quidam frater Ca
puani monaſterij, Ioannes nomine, eminus
aſtans, dixit ad eum: qualiter paſſio
iſta à Sicilia Conſtantinopolim delata ſit,
percunctanti mihi ediſſere. Cui ille: eo tem
pore, quo S. Placidus, beati patris Benedi-
cti diſcipulus, paſſus eſt, Gordianus famu-
lus eius, qui ei ad ſeruiendum à Beato Be-
nedicto traditus fuerat, poſt paſſionem
eius Conſtantinopolim veniens, ab anti-
quis parentibus meis hoſpitio receptus:
hic ea, quæ circa Beatum Placidum, & ſo-
cios eius euenerant, iam dictis conſangui-
neis meis per ordinem replicauit, & Græcis
literis deſcribens in domo, in qua hoſpitio
ſuſceptus fuerat, Siciliam rediens, dereli-
quit. fuitque ibi vſque ad tempora iſta,
cum ego Siciliam veniens, paſſionem iam
dictam mecum attuli, requirenſque locum
martyrij eius, inueni omnia, prout legen-
do didiceram. quamuis deſtructa ſit anti-
qua Meſſana ciuitas, & monaſterium, præ-
ter eccleſiam. à Sicilia verò Salernum ve-
niẽs, paſſionem iam dictam mecum detuli,
& hæc eſt carta, quam idem Gordianus B.
Placidi famulus, manu ſua Conſtantino-
poli deſcripſit. ſtabant autem tunc iuxta cru
cem intus in eccleſia. igitur cum talibus di-
ctis nullus præberet aſſenſum, ſenex ille Si-
meon in lacrymas reſolutus, lignum crucis
tangens, dixit: per iſtam ſacratam Domini
crucem, & per Sacroſanctam imaginem
Saluatoris, quæ ibi depicta eſt, quia hæc, quæ
locutus ſum ad vos de B. Placido Martyre,
vera ſunt, & hanc cartam, quam de marty-
rio ipſius, & ſociorum eius in manibus te-
neo, Gordianus famulus eius deſcripſit, &
in domo parentum meorum reliquit, iuxta
relationem eorum. his auditis cœperunt im
minere eidem ſeni, quatenus eamdem paſ-
ſionem in latinum transferret, quod ille ſe
libentiſſime facturum ſpopondit. maximè
quia ſæpe, ac multum voluerat eamdem paſ
ſionem dare Ioanni præpoſito S. Laurentij,
vt deferret illam Caſinenſi cœnobio, ſed
omnino ſuſcipere noluit, dicens, illum de-
luſorem Conſtantinopolitanum eſſe. allata
itaque charta, idem ſenex interpetrabatur
latine, quod Græce deſcriptum erat, illeque
pro vt poterat, latinis literis exarabat. ex-
pleta verò deſcriptione, ſenex ille reuerſus
ad monaſterium S. Ioannis in Buſamula.
præcepit eidem fratri, vt eamdem paſſio-
nem ad Caſinenſe cœnobium deferret. ille
autem chartam accipiens, Sardiniam petijt
vbi Dei ordinatione, morte præuentus eã-
dem paſſionem ad iam dictum patrem Ray
naldum Caſini remiſit. quam ille accipiens
noſtræ exiguitati contradidit, præcipiens
vt diligentius illam emendans, futuris ge-
nerationibus habendam contraderem, hac
[illegible] iuſſio-

iuſſione contentus parui, & ad Regis æterni laudem, beatiſſimi patris Placidi paſſionem excultiore ſtylo digeſſi, ſuppliciter illius implorans clementiam, quatenus filiorum ſuorum voces attendat, affectus humilium conſpiciat, veternoſi ſerpentis malitiã comprimat, diſcordantes ad pacem reuocet, & ad cæleſte regnum inducat. me quoque indignum ſuum ſeruum, Petrum Diaconum, miniſtrorum Christi vltimum, huius operis præſumptorem, ſuique encomij prædicatorem, ab omni inimicorum perturbatione eripiat, à ſpiritualibus nequitijs cuſtodiat, quatenus in futuro examinis die peccatorum remiſſione conceſſa, ſit mihi præmium, fugiſſe ſupplicium, præſtante hoc omnium creatore, & gubernatore Ieſu Chriſto, Domino noſtro, qui viuit, & regnat cum Patre, & Spiritu Sancto, per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

Petr. Diac. ſcripſit.

Vide Animaduerſ. fol. 153.

ILLVSTRE MIRACVLVM SANCTI PLACIDI

ANNO à partu Virginis CIↃCCLXVI. poſtquam Carolus Rex Siciliæ Regnum occupauit, B. Placidus S. Benedicti indutus habitum, Meſſanæ in vico ſellariorum, Raymundo, & Florello ſellarijs apparuit, iuſſitque feſtum ſibi diẽ ad id vſque tempus inuiſitatum omnino celebrarent. haud abnuere illi; ſed quoniam inauditum adhuc fuerat Placidi nomẽ nedum inſtitutum hominis, atque res geſtæ, quæ fuerunt, oſtenderetur ſibi figura corporis, planumque fieret, quid ipſe tandem geſſiſſet. Profert ille conſcriptum librum, in quo ipſi vita conſcripta erat: iubet, populum ne hiſtoriam celent. ſuam vero effigiem hoc modo reliquit. Primario in templo præſentibus iiſdem ſellarijs, itemque Presbytero Iacobo, & Seri Sergio æditui, pictorem, qui & ipſe aderat, effingere imaginem iubet, ſeque ipſum exemplar inſpicere. monachum ipſum exprimit pictor. mox ad eum conuerſus, rogaturus, vera ne eſſet effigies, nec ne, ediceret, monachũ videt nullum, abierat ille, quamuis eſſent occluſę fores. Rem ipſam ita ſe ab ipſo Florello auo ſuo accepiſſe, in S. Placidi feſto die pro concione ſæpe dixit Raymundus Doctor, & Prior Conuentus Fratrum Prædicatorum. ſed hiſtoriam hanc totam Placidus Campulus in S. Placidi monaſterio monachus legiſſe ſe refert in libro ſodalitatis S. Placidi, qui Meſſanæ in templo maximo ſeruabatur. id facit ad veritatẽ hiſtoriæ, ꝙ Sarracenis dominantibus memoria paſſionis S. Placidi coli deſierit, recuperata verò Sicilia diu adhuc feſtum non celebraretur, quare in officio S. Placidi occaſione eius miraculi inſtituto, in quodam reſpõſorio dicitur.

Vera Dei pietas, cui militat ordo, vel ætas, Exhilaret mẽtes, Placidi noua feſta colẽtes.

INVENTIO SANCTORVM PLACIDI SOCIORVMQVE MART.

AVCTORE IOANNE ANTONIO VALTRINO SOCIETATIS IESV.

D. Plac. genus.

GENS Anicia, inter Romanas familias nobiliſſima, magnam ſuæ claritatis partem videri poteſt accepiſſe ab eo Anicio, qui Proprætor de Gentio Rege, & Illyrijs triumphauit. exinde Octauiæ, Flauiæque clariſſimis ſtirpibus inſerta, & feliciſſime propagata, non ſolum in Republica, ſed etiam ſub Romanis, Græciſque Imperatoribus, Gothorumque Regibus ita floruit, vt nulla vnquam familia

præſtantium omni laude virorum feracior fuiſſe videatur. nam vt omittam, quod tot ſeculis, in tam numeroſa ſobole, vix aliquis proferri poteſt, quin Conſulatu, ſummiſque honoribus perfunctus ſit; plurimi etiam exierunt ex ea viri ac mulieres, qui Chriſtiana pietate, aut etiam fortiter ſuſcepto martyrio inſignes, cæleſtium numerum auxere. Flauiæ autem gentis quantus fuerit ſplendor, vel ex eo colligitur, quod Græci Imperatores, Gotthorumque Reges vnà cum ſumma poteſtate, Flauiorum nomen, honoris cauſſa, ſuſciperent. Hac igitur familia, familiæque principe Tertullo Patricio, natus eſt Placidus, Anaſtaſio imperante, maiorum ſuorum parta decora proprijs ipſe laudibus cumulaturus. Hunc inter fratres natu maximum pater cum Beato Benedicto ſeptennem in religioſam diſciplinam tradidiſſet, ſimul cum eo, quaſi appendicem quamdam, cum in reliqua Italia ingentes poſſeſſionum diuitias, tum verò in Sicilia Cortes duodeuiginti, cum omnibus finibus, liberaliter obtulit. poſt mortem autem Tertulli, cum

Aduent. in Sicil.

Sicilienſe vectigal ex cortibus non penderetur, Placidus annum agens alterum & vigeſimum à Diuo Benedicto in Siciliam miſſus eſt, vt ſua auctoritate patris beneficium monaſterio tueretur. is cum ex Caſinenſi cœnobio Rhegium terra pedibus veniſſet; inde fama miraculorum, quæ plurima toto itinere fecerat, admirabilis Meſſanam traiecit: rebuſque ex ſententia conſtitutis Pompei Cuii portitorum Principis ſtudio, oratorium Sancti Ioannis Baptiſtæ, monaſteriumque haud longe à portu Mamertino, in paterna poſſeſſione conſtruxit.

Vbi dum ſanctitatis exemplo, ac miraculorum magnitudine monaſticam diſciplinam Placidus propagat, ſubita Sarracenorum irruptione, noctu pſallens cum Monachis in Eccleſia opprimitur, quinto anno ab ipſius in Siciliam aduentu.

Martyrium

Qui ante Mamucham Addalæ Regis Hiſpaniarum Sarraceni archipiratam adductus, atque ab eo fruſtra, vt Chriſtum deſereret, ſollicitatus, fuſtibus cæſus, vinctuſque ſine vllo cibo truditur in carcerem: ſed mirabiliter ſuſtentatus, poſt multos dies à Tyranno euocatur, atque in eadem fide perſeuerans, primum verberibus affectus, nudus capite demiſſo ſuſpenditur, ſubiectoque fumo excruciatur, deinde immanibus anchorarum, molarumque ponderibus obrutus, totis membris varie torquetur. cumque ex omnibus cruciatibus, ſanatis etiam diuinitus plagis victor exiſſet, ad extremum contuſis dentibus, auulſaque lingua, cum nihilo ſecius diſtincte loquens, argueret vanitatem Idolorum, vna cum Eutychio, & Victorino fratribus, Flauiaque ſorore virgine (qui non ita pridem ad fratrem videndum vſque Roma contenderant) nec non Donato, Fauſto, Firmato Diacono, Monachiſque triginta, in ipſo portus Mamertini litore, ceruicibus abſciſſis, Martyr occubuit, III. Nonas Octobris, Chriſti Domini IↃXLI. Iuſtiniani Imperatoris anno VII. Quinto die poſt, cum exultans ſcelere Mamucha portu ſoluiſſet, Rhegiumque peteret, in medio freto Sanctorum necem vindicante Numine, ipſe cum nauibus centum, militibuſque ſexdecim millibus octingentis, horribili naufragio perijt. Poſt diſceſſum, ac naufragium barbarorum Gordianus Monachus, Placidi comes, qui fuga elapſus eiuſdem Placidi res geſtas memoriæ commendauit, Sanctorum Martyrum corpora, à Tyranno feris obiecta, nec ab illis tacta, inuſitato inſuper odore fragrantia cum collegiſſet, ipſum quidem Placidum, cum fratribus, ac ſorore in Diui Ioannis templo (quod vnum reliquo monaſterio è barbaris euerſo, ſuperſtes erat) eodem ſimul omnes ſepulchro condidit. ceteros

Cultus ap. Meſſanen.

verò Monachos in eo loco, quo paſſi fuerant, in ipſa litoris arena humauit. quos etiam fama eſt non multo poſt in eamdem Diui Ioannis ædem fuiſſe tranſlatos. Pia erga ſuos Martyres ciuitas Mamertina fuit. Diuus enim Placidus patronus publice adoptatus, ſollemni, & anniuerſaria celebritate, ex Gallicano rituali ad noſtram fere ætatem eſt cultus.

Verum cum poſterioribus ſæculis, impio barbarorum dominatu Ciuitas, Inſulaque eſſet oppreſſa, incenſa æde, in qua Sanctorum reliquiæ aſſeruabantur, perturbatiſque ipſius ſepulchri ſignis, paulatim vnà cum loci memoria, cultus quoque, honoſque Sanctorum obſoleſcere viſus eſt per manſit tamen communis illa, conſtanſque

Eius Monaſter. à Rogerio reſtituitur.

opinio à maioribus accepta, Diui Placidi, Sociorumque Martyrum corpora in Diui Ioannis æde condita eſſe, licet, confuſa locorum memoria, ipſum proprie Sanctorum ignoraretur ſepulchrum. ex hac igitur fama, an quia maiores quò propius à rei geſtæ temporibus aberant, eò etiam magis diſtinctam loci memoriam retinebant? cum Diui Ioannis templum à Rogerio Comite reſtitutum eſſet, in eius templi apſide Placido, ſociorumque martyrium depictum eſt, verſuſque famæ conſentientes adſcripti.

Relliquias Placidi celebres Meſſana perennes.
Hic iacet, hic ſaeuam pertulit ille necem.

Quæ pictura ad noſtram durauit memoriam, albario tandem ob vetuſtatem inducto. extat quoque hodie in ipſa Mamertinæ Vrbis æde maxima Beati Placidi marginata tabula antiquiſſima, eo cultu, tonſuræque genere, quæ tum forte Diui Benedicti ſectatoribus in vſu fuere: quam tabulam ante annos fere CCC. N. N. dilutis oleo coloribus, pinxiſſe traditur. In eius igitur tabulæ margine, paruulis tabellis, ipſius Placidi res geſtæ eadem manu pictæ ſunt; vt is in lacum delap-

Effigies

ſus, à Mauro extrahatur, atque in Siciliam veniens Monaſterium, templumque ædificet; ac tandem à Mamucha cum ſocijs captus, varijſque cruciatibus necatus, Gordiani humeris in templum ad ſepulturam deferatur. ipſum porrò templum in ea tabella, eadem, qua nunc Diui Ioannis ædes cernitur, forma, & deſcriptione depictum eſt. vt iam tum opinio illa hominum animis inſita fuiſſe videatur, quam, vt fere accidit, ſecutus ſit pictor, Sanctorum Martyrum reliquias, licet ignoto ſepulchro, tamen in Diui Ioannis æde omninò aſſeruari. nam vt veteres fines Vrbis oſtendunt, Diui Ioannis ædes olim extra muros poſita, mari pœne alluebatur: licet ea nunc extruſo molibus mari, pomœrioque prolato, intra Vrbem ſit recepta.

Seruari in æde S. Ioannis, quæ eſt traditio.

Acceſſere præterea diuinitus oſtenſa prodigia, quæ hanc hominum de Sanctorum Martyrum ſepulturæ loco opinionem comprobarent, confirmarentque. Ferunt enim, ſuperioribus temporibus, inter eius templi clericos, antiquæ virtutis, ætatiſque Sacerdoti ad nocturnas preces exſurgenti ſæpe viſos Monachos complures, à læua templi parte, binos candelis accenſis ingredi ſupplicantium ritu, atque ante aram maximam ſiſtere ſeſe, inde mox ad Diui Placidi aram, quæ ad dexteram apſidis pilam erat, flectere, ſubitoque abſcedere. Alter item eius ordinis Sacerdos, Franciſcus Caramauna, ſumma religione, & integritate vir, dum viueret, multis audientibus narrare ſolitus erat, ſibi ſub auroram templum ingredienti frequenter Monachos viſos eſſe tres, ante Sacroſanctæ Eucharistiæ aram pſallere: neque dubitabat affirmare, ſanctos illos eſſe Martyres, qui in ea Eccleſia iacerent; addebatque fore, vt ſe mortuo eorum ſacra corpora inuenirentur. Quare licet Sanctos Martyres publice iam pridem co.e.e deſijſſent, multi tamen in eo templo priuatum illis cultum, preceſque adhibebant. Hiſce rebus adductus patrum memoria Archiepiſcopus Mamertinus cum indignum iudicaret, tot tamque illuſtres Martyres, tot ſeculis, obſcuro, ignotoque ſepulchro, ſine vllo honore latitare; omne ſuum ſtudium, operamque contulit, vt eorum ſacras reliquias inueniret; atque tum in Eccleſia Sancti Ioannis, tum extra ipſam pluribus locis fodi iuſſit diligenter. ſed huius Antiſtitis tam pij conatus ad irritum omnes reciderunt: Deo nimirum ita volente, qui eius tam pretioſi theſauri inuenti fructum, & gloriam alteri reſeruabat.

SS. MM. corpora inuenta à Rynaldo equite Syracuſano.

Hoc igitur rerum ſtatu, famaque, anno CIƆIƆXXCVIII. Rynaldus de Naro Syracuſanus militaris Ordinis Hieroſolymitani, Eccleſiam Sancti Ioannis cum Prioratu accepit. (ei enim Ordini ædem illam à Rogerio Comite, vti dixi, reſtitutam, Prioratumque Rogerius Comitis filius, ac primus Siciliæ Rex attribuit anno CIƆCXXXVI.) is cum decimotertio Kalendas Iulias Meſſanam veniſſet, nihil prius habuit, quam vt Fratris Vgonis Cardinalis, magnique totius Hieroſolymitani Ordinis Magiſtri iuſſu, Sancti Ioannis templum in formam elegantiorem reconcinnaret: non ſine etiam ſpe aliqua Sanctorum Martyrum reliquias inueniendi, quas fama inaudierat in eo templo iam diu ignotas, occultaſque ſeruari. Re igitur cum Antonio Lombardo Archiepiſcopo, Iuratiſque Ciuitatis Patribus communicata, quinto Kalendas Iulij, aram maximam in aduerſam templi partem, qua fores erant, cum choro transferri, ipſe in eo loco, vnde ara tranſlata fuerat, nouas fores perforat in aream, viamque publicam, totamque Eccleſiæ faciem explicare conſtituit. In harum 1 1
rerum fundamenta, dum effoditur humus, ſub altera ara (duæ erant enim ex vtroquè abſidis latere) ſub ea igitur ara, quæ ad dexteram pilam Diuo Placido dicata, eiuſdem tabulam priſci operis habebat, pridie Nonas Auguſti altius molientibus terram ad decimamquintum dodrantem inter duos parietes ad imitar cryptæ cuiuſdam faſtigiatum primo lateritiæ ſtructuræ, poſtremo ex vario marmore ſepulchrum apparuit, pedum circiter octo longitudine, latum quattuor. quo aperto mortuorum hominum corpora quattuor, capitibus, reliquiſque oſſibus omnibus integris inuenta ſunt. Intra ſeptum, quod ſexti dodrantis fuit, complura 2 2
item cadauera reperta, ordine quodam circa ſepulchrum collocata, ſinguliſque 3 3
ad caput, pectuſue ſingulæ appoſitæ vitreæ, fictileſque ampullæ, 4 ſanguinis plenæ, aut cruenta terra infertæ, nempe 4
quam manantem è vulneribus cruorem ebibiſſe admodum veriſimile eſt. viſebantur quoque paſſim combuſtorum oſſium, cinerumque aceru, laterculis quaſi furnulis quibuſdam diligenter cooperti; telorumque 5 ex ære fragmentis admix- 5
tis, in quibus etiam ſagittæ duæ agnitæ ſunt, porrò quod maximam admirationem apud omnes facere debet, ex ipſis oſſibus per tot annorum tabem conſumptis, atque adeò ex ipſo puluere ſepulchri, inuſitatus quidam, itemque ſuauiſſimus 6 odor efflabatur. 6

Hac noua corporum inuentione per Vrbem vulgata, licet 7 notæ nullæ ſe- 7
pulchro eſſent inſcriptæ, quæ rem indicarent, nemini dubium fuit, quin ea ipſa Sanctorum Placidi, ſociorumque eſſent corpora, quæ tot ſeculis occultata, pio fuerant potius, quam felici labore quæſita. Itaque magni ſtatim hominum concurſus ad ædem D. Ioannis fieri cœpti: atque 8 innumerabiles alij alijs morbis 9 8
oppreſſi, cum aquam, 10 quæ ad imum ſe- 9
pulchrum ſcatebat, bibiſſent, aut etiam ipſū 10
ſepulchrum contigiſſent, Deo Magno ſuos glorificāte Martyres, mirabiliter ſanati ſūt.

certior his de rebus, provt debuit, Archiepiſcopus factus, in D. Ioannis ædem venit; inſpectiſque coram rebus omnibus diligenter, iuſſit Thomam Caluum Abbatem in miracula, quæ facta dicerentur, ſtudioſiſſime inquirere; eaque teſtibus comprobata in publicas tabulas per ſcribam recte, atque ordine referri. Tum adhibitis medicis, chirurgiſque duodecim doctiſſimis, quæſiuit ex iis, num ſciri aliqua ratione poſſet, quorum illa eſſent oſſa, quæ in lapideo ſepulchro ſeorſim condita eſſent. qui capitibus ſingulis attente conſideratis ex oſſium magnitudine, ac figura, aliiſque artis anatomicæ præceptis, conſtanter reſponderunt; tria corpora virorum ſibi videri, quartum verò puellæ; idque etiam tactis rite ſacris, conteſtati ſunt. Cum autem plerique ab Archiepiſcopo efflagitarent, vt pro ea poteſtate quam Synodus Tridentina Epiſcopis concedere videretur, ipſe Sanctorum Martyrum reliquias hominum exiſtimatione miraculiſque vindicatas, publice adorandas exponeret; is ne quid temere in re tanta ſtatueret, in conſilium aduocauit ex ſuis clericis, religioſiſque familiis litteratiſſimos quoſque, ferme ad triginta, & quamuis tres mares cum puella in eodem ſepulchro reperti, ſepulchri præterea ipſius ſub abſide ſitus ac ſpecies, locus ipſe, hiſtoriarum monumenta, maiorumquè traditio, nec non admirabilis odoris fragrantia, certiſſimaque inquiſitione explorata miracula, inuenti tandem theſauri fidem facerent, neque in iis vindicandis de Archiepiſcopi poteſtate dubitaretur: tamẽ quo maiorem auctoritatem minore cum dubitatione apud nationes vniuerſas hæc inuentio obtineret, tota res integra ad Romanum Pontificem Max. reiecta eſt. Itaq; idẽ Archiepiſcopus Romã profectus Rem Sixto V. Pontifici narrat, rogatque vt pro ſua auctoritate quod tot rerũ argumentis oſtenſum erat, & comprobatum, ratum faceret. Pontifex lætus rerum euentu cum purpuratis Patribus rem communicat, & de communi ſententia SS. MM. Placido, ſociiſque, & eorum reliquiis Meſſanæ inuentis cæleſtium honores habendos eſſe decernit, perſcripto diplomate, & Meſſanam ab Archiepiſcopo allato ingens lætitia ciues perfuſit; tum decretum a Meſſanenſi Senatu, vt anniuerſario ritu ſolemni pompa, ac ſupplicatione feſta SS. Inuentio ad 3. Nonas Auguſti celebraretur.

Doctiſſim. virorum iudicio.

21

Odore Reliquiarum.

Declar. a S. Pontifice reijcitur

DE BEATO GORDIANO

M O N A C H O

Ordinis Sancti Benedicti.

Ann. Chr. 542.

GORDIANVS clariſſimi Patriarchæ Benedicti diſcipulus, & Beati Placidi comes, cum quo ex Monaſterio Caſinenſi in Siciliam miſſus eſt, vt exorientis Ordinis coloniã ducerent. igitur Abbas Sanctiſſimus Placidus dum monaſticam diſciplinam Meſſanæ propagat, ſubita Sarracenorum irruptione cum monachis opprimitur. ſed Gordianus fuga elapſus, cædem euaſit. ſane volente Deo relictus, vt Sanctorum MM. Placidi, & Sociorum corpora, quæ Tyrannus Mamucha proiici iuſſerat inhumata, ſepulchro cõderet. exinde Conſtantinopolim nauigauit; incertum accitusne ab Imp. Iuſtiniano, vt de B. Placidi martyrio certior ab eo fieret, qui ſpectator fuiſſet. illic ab eodem Principe iuſſus, Placidi res geſtas Græcis literis memoriæ commendauit. ex Vrbe Conſtantinopoli in Siciliam regreſſus, Syracuſis ſupremum diem explens, in Domino dormiuit. pietatis & ſanctitatis laude clarum vitæ finem expleuiſſe conteſtantur ſcriptores ex S. Benedicti familia. eius cum ſancti titulo meminit B. Monachus in M. S. Chronico, vnde exſcriptum hoc elogium ad me miſit D. Conſtantinus germanus frater Abbas S. Caronti, quod ſubnecto. S. Gordianus monachus, & diſcipulus S. Benedicti; literis Græcis apprime eruditus ad venerabilem Benedictum peruenit, ſeque eius magiſterio ſubdit, tempore quo Tertullus Patricius donationem fecit de monte Caſino, cæteriſque poſſeſſionibus. Collega fuit S. Placidi, dum iret in Siciliam, eiuſque paſſionem, cæterorumque, ad inſtantiam Iuſtiniani Imperatoris deſcripſit. hæc Chronicon.

Ann. Ch. 564. 23. Nou.

DE VITA, ET MIRACVLIS
SANCTI GREGORII
AGRIGENT. EPISCOPI
AVCTORE
1
LEONTIO PRESBYTERO.

ADMIRANDVM ſane, & in-
comprehenſum, vniuerſoque
terrarum orbi, atque ipſis in
primis, qui pauidis æque, atq;
audis audiunt animis, vtile
miraculum, cum ad accuratio
rem intelligentiam, ego qui nihil vel inge-
nio, vel virtute valeam, explicandum ſuſce-
perim, dum grauem ipſius rei memoriam
2 perpendo, non 2 mediocres profecto hu-
iuſmodi cogitatio pœnas dedit, imo verò
acerrimis veluti tormentis vel maxime affe
cta eſt, multumque adeo, atque grauiſſimum
animo metum inijciens, & horrorem indu-
cens. haud equidem mediocriter mente per
cellor, cum mecum ipſe reputem, me de ho-
minis vita, conſtantiaque diſſerere haud ſa-
tis poſſe. Ecquis enim exponere huiuſmodi
narrationem valeat? aut quo tandem ego
ore proloquar? qua te obſecro lingua aggre-
diar ad dicẽdum? At dicere quidem eſt ani-
mus, ſed minime tamen valeo. Audebo for-
taſſis ſermonem inſtituere de Beato, ac Sã-
cto Patre noſtro, Paſtore non minus ac do-
ctore Gregorio, qui Dei eccleſiam piè, reli-
gioſeque gubernauit? Verum enim verò, vbi
me ſic ad memorandum accinxi, rurſus ex-
timeſco; neque enim ea mihi dicendi facul-
tas eſt, quæ res ab eo præclare geſtas pro di
gnitate cõ memoret; quę ſane hoc admira-
3 biliores, 3 quod in nouiſſimis hiſce diebus
extremaque ætate talem ſibi Chriſtus opta-
uerit operarium. Nam quid ego hic memo-
rem? cũ, & religioſiſſimos maiores noſtros,
& inſignes viros in admirationem adduxe-
rit huius viri tolerantia, manſuetudo, atque
animi lenitas! qui vel in anguſtijs ipſis læta-
batur, & exultabat. ea ſiquidẽ fuerat mitiſſi
mi Dauidis prophetæ præclara vox, qui
quaſi hirundo veris æterni nuntia, quo poſt
exantlatos labores, quaſi exacta hieme, iuſti
fruentur in cœlo, de ipſorum tolerantia, in
timore Dei canens; patientia, inquit, pau-
perum non peribit in finem. & rurſus: ſalus
iuſtorum à Domino, & protector eorum eſt
in tempore tribulationis: &, ſuſtinentes au-
tem Dominum, ipſi hæreditabunt terram.
At multi quoque alij Prophetæ paſſim de
iuſtorum beatitate ſtatuerunt. ſed age iam
ſinceram fratres, & immaculatam vitæ ra-
tionem ab ineunte ætatę ſuſceptam, & pro
bam Beati, ac venerabilis Patris noſtri Gre-
gorij educationem aggrediamur. Beati hu-
ius viri 4 patria vicus fuit, quod Prætoriõ 4
dixere, prope Agrigentinam vrbem. Porrò
patre 5 natus eſt Charitone, matre verò 5
Theodote, quæ à Vico 6 quodã Tyride or- 6
tũ duxit. Hi cũ multis affluerent opibus, ſuaſ- D. Grego. pat. parentes Baptiſ.
què res pie, ac religioſe gererent, (ſiquidem
& peregrinos amice excipiebant, & faciles
ad impertiendum erant, ac *miſericordes in
omnibus*, alijs denique virtutibus, & recte
factis inſignes, quæ certe in præſenti præ-
termittere ſatius viſum eſt,) Gregorium 7 7
edidere. quem deinde Sanctiſſimus 8 Agri 8
gentinæ eccleſię Antiſtes Potamio è ſacro
ac ſalutari fonte ſuſcepit. cumque iam eſſet
octennis, eum parentes in ciuitatem addu-
xerunt ludo literario tradendum, vbi ſacris
literis imbueretur. adductum igitur Grego-
rium ad Epiſcopum, qui puero erat pro pa
rente, multis illi, pulcherrimiſque oblatis
muneribus ad ipſius pedes ſiſtunt, dicentes
fauſta puero precare omnia, Pater in primis
obſeruande, vt eum Dei filius, Dominus No
ſter Ieſus Chriſtus, qui illuminat omnem ho
minem venientem in mundum, cæleſti luce
perfundat. ibi Epiſcopus, accito pio quodã
viro, cui nomen Damiano, quem vel diuites
vel egentes quotquot in vrbe degebant, ad
docẽdum vtilem eſſe, ac natum teſtabãtur:
hunc ego puerum, inquit, tibi, Damiane, co
ram Deo, cunctaque eccleſia commendatũ
volo; tu curam ipſius gere, ſacraſque eum li
teras, Sancti Spiritus gratia iuuante, doce, vti
mentem inde omnium hominum ad pœni-
tentiam excitet. Hic Damianus ad Epiſco-
pi pedes accidens annuit, diuino numini mo
rem omninò gerendum putans: contrà ille,
impoſitis puero manibus, ait: Gratia *Dei*
Patris Vnigenæ filij, idemque ipſe filius V-
nigena, qui in ſinu *Patris* eſt verus Deus, ex
Deo vero progenitus, & rurſus ſanctiſſimi,
ac vitalis ſpiritus tecum, fili, ſit ſemper, ut
malignas, multaſque teterrimi hoſtis cauta-
re molitiones poſſis. ad hæc autem cum om
nes acclamaſſent, accepit puerum de Epiſco
pi manibus Damianus, cũctiſque preces pro Progreſſ. in lit. & pietate.
eo fundentibus, parentes domum reuertũt,
Deum in omnibus dilaudantes proſperaq;
puero deprecantes. Acceptum deinde illum
Damianus curabat ſedulo, ac diligenter. ita

pue-

puerulus egregium ſeſe in re literaria præſtitit, plane vt omnes, quotquot ipſum inſpicerent, in admirationē raperentur. inde biennio iam interim exacto, diſciplinam integre omnem abſoluit, rationem, ac conuenientiam numerorum, feſtorumque dierum ambitus perfectiſſime comprehendit, atque ad alta, ac ſolida progreſſus, diuina Dauidis carmina perdidicit. Verum enimverò in quotidianis Eccleſiæ hymnis, diurniſque, ac nocturnis laudibus vſque adeo impiger, ac ſedul' erat, vt admirationi eſſet omnibus, vt qui doctorem ipſum quà lectione, quà cognitione præſtaret, & æquales ſuos, natuque etiam grandiores anteiret. Vbi verò duodecimum annum attigit, in ciuitatem ipſius parentes redeunt, natumq; amplexati, ad ſanctiſſimum Epiſcopum Potamionem deducunt, etiam atque etiam ſupplicantes, velit in clericorum numerum cooptare puerulum. Quod cum Epiſcopus accepiſſet, incredibili perfuſus gaudio, his Gregorij parentes alloquitur: magnum profecto, mihi credite, filij, ſanctiſſimumque vas numini offertur, hodierno die. Tum piis ad Deum precibus fuſis, comam illius tondet, clericis adnumerat, ac lectoris munere donatum, Donato 9 Archidiacono, ac

Cler. adnumeratur duodecimus.

9 Bibliothecario commendat: ad hæc aſſignat libros omnes, quos quotidie legendo percurrat; docetque vti ad ipſorum dicta, ſententiaſque diligenter aduertat animum. Iā verò decem omninò dies in vrbe degentes exegerant pueri parentes, ingentes vnà cū Epiſcopo ſanctiſſimo lætitias agitantes. videbant enim nocturnis, diurniſque precibus filium inter omnes clericos inhærentem, lectionibus, libriſque peruolutandis iucunde inſiſtentem, atque adeò dum maxime timidus, ac tremēs aſſiſtit, quæ inibi dicerentur etiam, atque etiam attendentem. Erat quippe Pater eius doctrinis probe excultus, & in lectione apprime verſatus, cantuſque item peritus, in quo & Beatus Gregorius maxime ſuauis audiebat, adeo vt eum, & audiret quiſque libentiſſime, & ſummis laudibus efferret. confectis itaque decem diebus Epiſcopum, fratreſque omnes eius parentes amplexati, domum repetunt, immortales Deo ſuper hac re gratias agentes. haud certe deſtitit interea filius ab incœpto, ſed noctu, atque interdiu Eccleſiæ aſſidebat; atque adeo quod in pſalmo legitur, vacate, & videte, quoniam ego ſum Deus, ſeruare pro virili adnitebatur. ex eo porro factum eſt, vt & mater cognoſcere à filio ſemper aueret, & quam tandem inire viam deberet, vti aditū habere ad Dei miſericordiam, ac cæleſte regnum ingredi poſſet. Idem igitur vſque propoſitum ſequens Gregorius Deum exorabat, virtutem ſibi, ac ſenſum diuinarum literarum liceret intelligere. quæ ſecum ipſe dum volueret, incidit aliquando in vitā S. Baſilij Magni Epiſcopi Cæſareæ, & Cappadociæ: quam dum ſemel, iterumque, ac ſæpius ſedulo lectitat, quos communis pater noſter labores, quæ certamina ſubijſſet, intelligit. Hic ille hæſitare, æſtuare, multa ſecū

Ex vita S. Baſil. Hieroſolymam inardet.

agitare: tum vere, inquit, ego, quod in optatis habeo, conſequi neutiquam potero, niſi me quoque in ſancta illa loca conferam. vnde Sanctus iſte, ac Beatus Pater Sancti ſpirit' gratiam eſt conſecut' is. Iamque duodeuigeſimum agebat ætatis annum, cum nocte quadam in 10 ſacrarij cubiculo dormiente Ar- 10
chidiacono, ipſe templum ſolus ingreſſus, accidenſq; in terram pronus, fuſis vbertim lacrymis has Deo preces dedit. Domine Ieſu Chriſte, ex vero Deo parente vera progenies, Deus vere, tuque adeò ante ſecula ſanctiſſime, itidemque ac Pater, & filius, æterne Spiritus, exaudi me humilem, ſceleſtumquè homuncionem, dignumque benignus effice, qui ſancta teneam loca, quæ ſanctitate conſpicui patres noſtri peragrarunt. ſalutem indidem conſecuti, gratiæ inquam ſpiritum, quem poſtulaſſent, abs te obtinētes, ad viam veritatis cognoſcendam. Poſt autem vbi multum orauerat, ex humo conſurgens, in cubiculum recta proficiſcitur, ac propter Archidiaconi Donati lectum diſcū-
bens, paululum 11 cum obdormiſſet, adeſt 11
de repente quidam, exclamatque, Gregori: cui is, Ecce adſum, Domine; tum Propius ad Archidiaconi cubile accedens, quid me, inquit, Domine, aduocaſti? Haud ego te fili, ait ille, quidquam vocaui. Tum verò abiēs iterū ſe quieti dedit. intonuit ſecundo vox, Gregori. cumque is currens, ac coram Archidiacono conſiſtens iam ſe præſto eſſe diceret, paratumque, idem atque alias ab eo reſponſum tulit. Horruit autem ad hæc Archidiaconus, ac ſi eamdem, inquit, vocē, fili, rurſus exaudieris, tum verò reſponde quid eſt, Domine? quid me iubes facere ſeruum tuum? Igitur cum iterum accubuiſſet puer, adſtans Angelus ait; quādoquidem id rogaſti Deum, vti Hieroſolymam videre tibi liceret, ac ſacroſācta illa loca peragrare; concede iam, cum luceſcet, ad litus, ibi eos inuenies, qui te ad ea vſque loca trāſmittāt.

Exauditū ſe à Deo cognoſcit per Angelum.

Hic lætitijs incedens omnibus Gregorius, ſimul Deum, vt par erat, laudans, fidemque eius, a quo vocatus fuerat, minime ſuſpectā habens, ſed ocyus egreſſus è cubiculo, relicto Archidiacono dormiente, ac nemine huiuſce rei arbitro, ſe, ſolus ad mare deſcēdit. Iamque ad flumen, 12 quod ciuitatem al-
luit proficiſcebatur, cum eadem ipſa ho- 12
ra caſu offendit in litore nauigium, iamiam ad flumen ſubiturum, et aquam hauriret. id quod diuinitus nimirum accidiſſe nemo nō videt: accedenſque ad nauigium Gregorius, ſaluete, inquit, fratres in Domino omnes. At illi, ſalue & tu: commodum aduenisti, frater. quonam iter inſtituitis Domini mei? inquit Gregorius. Carthaginem inquiunt, Domino volente, proficiſcimur. Tum ille, & me fratres, vobiſcum vnà deducere ne grauemini.

Carthag. nauigat.

Hic nauiculator, 13 haud nihil ambi- 13
gens, numquid ſeruus, ait, es tu, fugamque ab hero tuo cogitas? cui Gregorius, Chriſti quidem ſeruus ſum ego, minime verò hominis. Quiſquis es, inquit ille, ades iam, nobiſque comes adiungere, teque adeò, quocumquè volueris, ducemus. Atque hæc verò na-

nicu-

uiculator dicebat,humana quædā ſpectans, ſcilicet eum, inquam, vendere in animo habens. conſcendit igitur nauim Gregorius, nautæque ea, quæ viui forent afferunt;cum ecce tibi ipſum id temporis commodus,opportunuſque ſpirat ventus.ita è flumine hilares egreſſi,tribus poſt diebus Carthaginē appellunt. ſed interea dum nauigarent,animaduertens nauiculator in mari Gregoriū haud languide,& ſomniculoſe orantem,iugiterque pſallentem, hæc ſecum admirans ait: vere puer iſte, diuinus plane homo eſt, ſed parce mihi,Domine,qui contra inſontē hunc puerum iniqua cogitauerim.ad ciuitatem igitur cum perueniſſent,deductum in domum ſuam nauiculator, in quieto quodā cubiculo, ſecretoque loco conſtitutum perbenigne recreat,cumque enixe rogat,velit ſibi precibus propitium numen reddere,ob eam, quam contra ipſum cœperat, cogitationem. quippe puero cauſſā profeſſus eſt, quamobrem eum in nauem ſubito admiſerit.ad hæc temperare lacrymis haud poteſt Gregorius,reſpondenſque, recte,inquit, facis,Domine, quod tui te conſilij pœnitet; ſcriptum eſt enim, cogitatio cordis hominis confitebitur Deo,& reliquiæ cogitationis diem feſtum agent tibi.ſed tamen facilis tibi ignoſcat Deus,tuoque poſtulato fiat ſatis. Porrò Gregorius è cubiculo,quod ei Nauiculator dederat ad quietem, haud pedem extulit; neque verò eum in vrbe quiſpiam vnquam vidit: ſed rerum diuinarum commētationibus deditus poſt biduum aliquādò, aliquando verò poſt triduum cibum capere, non numquam integram etiam hebdomadam ieiunus tranſigere. quem verò cibum vbi ſumebat, is erat modicum panis fruſtulum, aqua,olera ſale, non oleo condita. ſed conſtantem ipſius patientiam vbi animaduertit Nauiculator, 14 Vrbis Epiſcopum adit, quidquid obſeruaſſet in homine planum facit: quod vt inaudijt Epiſcopus, Archidiaconum mittit,qui hominem ad ſe adducat. lectioni vacantem in cubiculo (librum enim acceperat a Presbytero quodam,qui martyrium Sanctorum Machabæorum inſcribebatur, qui vitam pro Dei nomine profuderant.) conuenit Gregorium Archidiaconus, ac ſalutatione viciſſim impertita, ſtetit ante Archidiaconū venerandus puer.Cui,Epiſcopus,inquit ille, quem certe perinde quaſi parentem, vt colas, par eſt, te ad Epiſcopatū accerſit. annuit puer, profectuſq; cum Archidiacono, Epiſcopum adit: ad eiuſque pedes cum accidiſſet, ſalue,inquit Antiſtes,cariſſime fili, ad nos miſſus es? diuinitus profecto,reſpondit,huc, Pater venerande, ac magiſter, peruenimus ad ſanctitatem tuam, vti Deum pro me miſerabili venereris. Ad hæc Epiſcopus, Chriſtus, ait,Dei filius, tibi,fili, in omnibus vijs tuis præſto ſit: inde ſedere eum iubet. percontatur, vnde venerit, quò tendat,quaue vrbe ſit natus, quodque ipſi ſit nomen. atque is,Gregorius,ait, mihi eſt nomen,patria ſum Agrigento, ex Prouincia Sicilia: numine autem fauente, tuiſque precibus adiuuantibus in Sanctam Sionem ire conſilium eſt, vti in ſacroſanctis illis locis, Chriſti ſeruatoris noſtri veſtigijs conſignatis,orem.probatur votum Epiſcopo: ac Dominus noſter Ieſus Chriſtus, inquit, votis tuis omnibus, fili, reſpondeat,aſpiretque quodcumque opus bonum ſuſceperis.Sancti Spiritus gratia.tum ille rurſus Pontificis pedibus prouolutus,fauſtus,inquit, verbis tuis Domine, exitus accedat, noſtraque fortunet. Hic Epiſcopus rogare, apud ipſum ad feſtos vſque,ſanctoſque dies maneat,præpotentem Deum ipſius res adminiſtrare pro arbitratu poſſe. Igitur conuiuio exceptus, apud Epiſcopum comedit eo die.Inde cum illi Pontifex bene precatus eſſet, in domicilium dimiſit, vbi quietem agens diuerſabatur,aſſiduamque, ac ſedulam lectioni nauabat operam,infimis à Deo precibus implorans, vellet quamprimum deſiderium, quo teneretur, explere. Iam verò cum in ſacro illuſtris Martyris Iuliani templo forte ſederet aliquando,ac legeret,Ecce tibi de repēte tres Monachi eximia ſpecie,vultuque apparent,qui ſimul templum ingreſſi ſunt,ſeſe in preces dedere, quas & decenter abſoluerunt. hos vt videt Gregorius, immortaliter gaudet,quippe non minimum inde commodi ad ſe venturum certo ſperās, aſſurgit,eos veneratur. ex ijs denique vnus aſſidet, cui duo nō mediocriter extimeſcentes aſſiſtūt. adſtat item Gregorius demiſſo vultu, atque humilis. hi namq;illi mores proprij,ac perpetui erant. in eum igitur, qui ſederat Abbas coniectis oculis,quid hic tu,inquit,Gregori, ſerue Dei, qui optimam partem elegiſti,quæ de Domini ſententia,abs te numquam auferetur? hic ille ad inauditum Abbatis ſermonem mente perculſus,ac contremiſcens, perfuſus lacrymis, monachi pedibus aduoluitur, ſibique pro ſua benignitate vt parcat, miſerumque, ac nefarium hominem precibus numini cōciliet, expoſcit.cui Monachus,vtinam æque mihi animus flagitiis oppletus eſſet,ac tuus: nempe longe te miſeriorem in ſeipſo reputans.tum iubet eū aliosque fratres aſſidere,parent illi,mox blāde Gregorium ſic affatur.Scito fili, humani generis amantiſſimum Deum aperuiſſe nobis omnia conſilia de te ſua;ea propter igitur gaude: nos enim Dominus miſit, qui te acceptum nobiſcum,ad ſancta,quæ diu iam exoptas, loca perducamus: eò ſiquidem, & nos contendimus. hic illacrymans Gregorius,gratiæ,inquit, Deo patri,laudeſque referantur,cuius id vſque conſiliū eſt, vt quidquid nobis vtilitatis ſit,id verò faciat. Atq; hic iam hæreo, neque adeo quid loquar habeo de his,quibus me Deus famulum ſuum, multis,magniſq; affecit beneficijs.inde hæc & ſimilia locuto,Abbas, in tuum, inquit,domicilium, fili, concedamus. ſurgenteſq; eò ſe contulere, vbi Gregorius, more ſuo,ſcilicet, quietè Deo vacabat. ſed Nauiculator, pane, coctiſque quibuſdam edulijs allatis, menſam illis ſub occaſum ſolis adornat. qui vbi corpora cibo curauerunt, à veſpera ad primam auroram, quà canentes, quà cum

Nauicul. ad meliora cõuertitur

14 Virtutes ei' apud Epiſc. prædicat.

A quo vocatus benigne excipitur.

Tres monachos comites Deus illi tradit.

Cum quib' Tripolim appellit.

Deo colloquentes peruigilauere. ac mirabantur quidem Monachi pueri ſcientiam, reſponſioneſque. Cum autem quattuor omninò dies Carthagine tranſegiſſent, monet Gregorium Abbas de diſceſſu, quippe commodum adeſſe tempus. ita veſpere iam appetente, ex vrbe ſoluunt Monachi, Gregoriuſque. atque vbi viginti dies, Deo aſpirante, nauigaſſent, Tripolim appellunt, egreſſique in ſacro Diui Leontij templo cõmorati ſunt. quos, vbi aduentarunt, religioſus quidam Presbyter hoſpitio accepit, menſaque illis appoſita, cum pane, & aqua recreauit. Hic Gregorius ſedulo miniſtrare aliis. contra Monachi admirari ſummam hominis patientiam, atque conſtantiam; preſertim cum biduo, triduoue, nihil omninò caperet cibi, quem etiam tandem Abbate cogente ſumebat. voluit aliquando generoſã Gregorij mentem pertentare Monachus, nihil ne tibi ait, Gregori, animum tangit, an gitue parentum ſolicitudo? haud equidem reſpondit de hoc, pater, audeo verba facere, ſed iube, ſis, loqui famulum tuum, tum ego ſuper hac re facile reſpondebo. facta poteſtate venerabundus ſic occœpit; audi iam, pater optime, paſtor, ac magiſter, Domini Dei, ac Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti vocem in Euangelio, qui amat patrem, aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus. & quæ ſequuntur. & aliàs, qui non odit patrem ſuum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc autem & animã ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus, cuius ego ſacroſancti præcepti, Pater, nihil etiam num conficere, quidquam potui; verum & illos tamen Deus, quæ ipſius benignitas eſt, benigne conſoletur, conſilioque confirmet, & me facinoroſum, ac miſerum hominem per ſanctas preces veſtras ex inferni hoſtis inſidijs vindicet. Poſt autem vbi triginta dies Tripoli commorati eſſent, vſi presbyteri illius miniſterio à quo & excepti perbenigne fuerant, nemini interea cum illo colloquendi data poteſtate, vſque dum ex vrbe exirent, presbyterum amplexati, fauſta pro illo adiecta precatione, cum Gregorio Monachi proficiſcuntur. vix dum menſes quattuor nauigando exegerant, cum Hieroſolymam, læti proueniunt. ibi monaſteria ſedulo perluſtrari, amplexari fratres, ſingulorum optimos mores, pro ſe quiſque notare: interea dum ea obeunt loca, ad monaſterium deueniunt, non procul ab vrbe poſitũ, vbi ſacros magni ieiunij dies peregere. ſed egregius in primis Gregorius tale de ſe, ſuaque animi contentione documentum dedit, vt & Monachorum comitatus omnis cum Præfecto, & qui illuc adoleſcentem deduxerant, Deum plane ſtupidi extollerent. Porrò Monaſterij Præfectus vir erat maximè frugi, ac pro ſua prouidentia Gregorium in re chriſtiana ſuffulciens, edocebat monaſtici, ſacriq; ſtatus peculiares leges, id ipſum ſubinde ſubmonens, Dei timorem vt ſemper ob oculos haberet; pauperem numquã deſpiceret, neq, in lectione ſua quidquã ſuperbiret, ſed enim in primis animi demiſſioni numquam non ſtuderet. Neque verò in aduerſis rebus deficeret, ſed libenti, præſentique animo, quæque ingruerent, tentationes amplecteretur, minimeque aduentãtibus indoleret. Nimirum optime norat Pater, Sancti ſpiritus fulgore mentem illuſtrãte, multa, ac varia Gregorium incurrere tentamenta oportere: ad hæc Epiſcopi dignitate ornandum, ab eoque rite, ac pie Chriſti ouile paſcendum. accepit hæc libenter omnia Gregorius. atque adeò in diuina diſciplina ſolertiorem præſeferebat, ac feruẽtiorem, multoque acerrimum in legendo, ac ſacrarum literarum ſtudio; id in primis agens, vt quæ inibi manifeſtarentur arcana, cognoſceret, finemque vt in omnibus noſtrũ omnium amantiſſimum Deum gloria, & prędicatione efferret, qui ipſum ſuæ gratiæ minime feciſſet expertem. Appetente autem ſolemni hebdomada, quã Chriſti Seruatoris cruciatuum memoria anniuerſaria celebritate recolitur, magnas omninò res, & admirabiles, atque inuſitatas in eo Monaſterio fieri animaduertit: homines videt é terris tranſmittentes ad cœlum, eorumque cõſuetudinem Angelicæ parem: videt effuſa lacrymarum flumina, homineſque ſolidam hebdomadam ieiunio perſiſtentes, aliaque id genus miracula. Obſtupuit, percuſſoque pectore, hei mihi, aiebat, nam quid ego faciã miſer? qui tandem cum iſtis ſanctis viris occurram in extremi iudicij die? porro autem omnem plane ſpem abijcere nolens, addebat, iuxta eſt Dominus ij, qui tribulato sũt corde, & humiles ſpiritu ſaluabit. meq; adeò ſeruare Deus poteſt, ac mercede donare, perinde atque eos, qui vndecima hora conducti nihil dum operis effecerant: Atq; ego quidem in immenſum diuinæ miſericordiæ, benignitatiſque pelagus merſus, confido, fore, vt ſalutem, vitamque conſequar. Hæc igitur ac ſimilia, cum diu locutus eſſet, ad Præfectum abit. ſedebat autem, & Præfectus, & qui eum illuc incolumem deduxerat Monachus: reliqui fratres ipſis aſſiſtebant, itemq; Gregorius. Hic Abbas, à quo conductus eo fuerat, Domini mei Præfecti, ac Patris noſtri iuſſu age iam ſede, fili. Paret ille, corpus venerabundus acclinat, Præfecto aſſidet. Tũ illi hortari, ne propterea quod hoſpes ageret, quidquam inde moleſtiæ traheret, ſperare ſe in optimo parẽte Deo, ipſum, ſi ſuos quæreret, ad eos non multo poſt reuerſurũ. Aſſurrexit Gregorius, atque ante ipſos conſiſtens: audite, inquit, Patres, ac Domini mei, noſtis iam nihil omninò Deo peregrinum, ſed omnia nuda, & aperta eſſe oculis eius, quæ fuit B. Apoſtoli vox. non igitur eo mœrore conficior, vt exiſtimatis, quod hic ſim; procul hinc à me huiuſmodi cogitatio. Id verò Patres, etiam atque etiam oro vos, omnemque diuinitus collectum cœtum, precibus adiuuate miſerum. quæ cum peroraſſet, dimiſit illum Præfectus, nullumque rem de hac re ne breue quidem cum eo verbum fecit. Cum autem ſolemne triduum aduenisſet, quo Chriſti ab inferis redeuntis, & a mortuis reſurgentis triumphus celebratur, fra-

Matth. 10. *Luca 14.*

Hieroſolymam perueniunt.

Admirabilis Monachorũ pietas in Ch. paſſione recolenda.

Loca ſancta lætus perluſtrat cũ Monachis.

fratres omnes, vnà cum Præfecto, Gregorio
item, ac tribus illis Monachis in ſanctam ci-
uitatem aſcenderunt. relictis autem in Ec-
cleſia quinque Monachis, ac presbytero, Præ
fectus, alijque locum ingrediuntur Chriſti
ad vitam redeuntis memoria clarum, ſanc-
taque obeunt loca, ac venerantur. hic geſti-
re Gregorius, ac triumphare, in Deum quas
poterat laudes congerere, gentis, quæ illic de-
gebat vitam Angelicæ æmulam conſpica-
tus. inde cæleſti conuiuio excepti, miniſtrã-
15 te Sanctiſſimo Archiepiſcopo 15 Mona-
cho, qui Hieroſolymorum id temporis cla-
uum tenebat. Hic Monachis domum ſeor-
ſim dari ad quietem, tres autem illos, qui cũ
Gregorio erant, cubiculo, quod ſuo proxi-
mum erat, excipi mandat. Iam verò Matuti
næ nocturnas horas expleuerant; poſt abſolu
tionem autem, & lectiones aſcendẽs de mo
re Archiepiſcopus, ſedenſque iubet primo
Monachi cum Gregorio ad ſe veniant. ad-
ſunt illi, ad ipſius pedes accidunt: eum am-
plexantur, ſancteque deoſculantur. atque
ita deinceps vel Epiſcopos, vel presbyteros,
Monachoſque ingredi omnes permittit, at-
què adeo populum vniuerſum. quos cum
omnes blande comiterque amplexibus ex-
cepiſſet, aptamque deinde de pœnitentia
orationem habuiſſet, conuentum dimiſit.
accerſito mox Abbate, tune, inquit, Marce,
vnde huc ad nos Gregorium, hominem ado
leſcẽtem, Chriſto vere addictiſſimum ſeruũ
adduxiſti, qui loca iſthæc ſane quam ſancta,
ac ſalutaria, cupiditate flagrans adiuit? haud
equidem reſpondit Abbas, nos iſtum Domi
ne, ſed Chriſtus huc deduxit, Dei filius, cui
nimirùm in primis cordi eſt omnium homi
num ſalus, eoſque vult in veritatis cognitio-
nem venire: tuæque item ad id acceſſere
preces: Obſtupuit vehementer Gregorius
ad Marci appellationem; nondum enim ta-
le ei nomen vmquam innotuerat, quamquã
erat tamdiu cum illo verſatus. neque verò
duorum monachorum, quibus cum conui-
xerat, nomina norat, cum numquam eos in-
terrogare auſus eſſet, ecquod eis nomen fo
ret. quos item Archiepiſcopus nominans.
Abba Leonti, inquit, immortales ago Deo
gratias, qui nos in Chriſto Ieſu confirmarit,
dignoſq; per Sancti Spiritus gratiam effece-
rit, vt peruigilem hunc virum, ſolicitudine
non pigrum, ſpiritu feruentem, Domino
ſeruientem, ſpe gaudentem, in tribulatione
patientem, orationi inſtantem omnino ex
Apoſtoli ſententia factum, ad ſancta iſthæc
piaque loca, atque adeò ad nos pauperes,
vobiſcum vnà duceretis, eiuſque deſideriũ
impleretis. Atque alia mihi quædam, filij, de
puero dicenda ſunt: quoniam verò tempus
adeſt iam, quo ſacris rite operemur, alias vo
bis quæ de ipſo mihi Dominus aperuit, pro-
nuntiabo. templum igitur ingreſſus Archie-
piſcopus ad ſacra peragenda, Archidiaco-
no ſuo imperat, Gregorium collocet, in dex
16 tera 16 templi parte, quæ ſtrepitu vacet,
qui angebatur animi vehementer, vberri-
mamque fundebat lacrymarum vim, oculis
quidem humi defixis, mentem verò ad ſem-

A Macario Epiſc. cum honore excipitur.

piterna ſemper elatam gerens. Porrò hic B.
Gregorius Sancti 17 Spiritus gratiam, San 17
cto, ac Beato Archiepiſcopo aſſiſtentem
videt. inde Sancto, incorruptoque pane re-
fectum iubet Antiſtes Gregorium, itemque
tres Monachos, Rectoremque Monaſterij,
ac reliquos fratres menſæ ſuæ accumbere.
ità percelebri illo ac Sancto Dominico die
apud Archiepiſcopum pranſi. Atque vt dic-
tis compendium faciam, poſtridie eius diei
Macarium adit Marcus, eiuſque pedibus pro
uolutus, orat, ſuis ipſos precibus munitos di
mittat, cum alijs fratribus, vt coniungantur,
ſuaſq; ſedes modo faueat numen, læti repe-
tant. Ilicet, ait Archiepiſcopus. hilaris profi
ciſcere iam, Pater, atque vſque maneto dum
Dominicus dies aduenerit, qui à Paſchate
octauus eſt. tuas intereà Domino preces red
dens, tum ad nos, vti libuerit, redito, tecum
vt & nos coniũgamur, tuaque impertiamur
benedictione, mox tuas ad ædes te te reci-
pias. ità in Monaſterium omnes dimiſſi, Ar-
chiepiſcopo rite ſalutato, ab eius ædibus
egreſſi, quò conſilium fuerat, profecti ſunt.
ſed dum ea cum Macario Abbas colloque-
retur, forte aberat Gregorius. eum ergo Mo
nachis profectis, accerſit Antiſtes: adeſt ille;
audi inquit, fili Gregori, atque id iam à me
cognoſce, Dominum Marcum, qui te huc
adduxit, hinc abijſſe, fratres amplexaturum,
qui circa Sanctam Sionem habent, cui præ-
cepimus, ad nos vt rediret proximo Domi-
nico die, ac nobiſcum coniungeretur, mox
ad ſuas ædes abiturus. Hæc vbi accepit Gre-
gorius ab Archiepiſcopo, ſane quam grapi-
ter, moleſteque tulit, ad eiuſque pedes cum
ſeſe abieciſſet, hæc oculis lacrymãtibus ait:
Sanctiſſime Pater Macari, Dei ſerue cariſſi-
me, & vnde nam 18 hi magnanimi viri sũt, 18
qui nuper hic aderant? hinc equidem ortos
puto. ex vrbe Roma, inquit ille, ſtadijs fere
viginti diſtat locus, vnde hi ſunt, eoque re-
dire ſtatutum habent ad proprias ſedes. At
enim, ait Gregorius, vereor, Pater, ne iam
homines viſurus ſim, eorumque adeò precũ
expers futurus. bono cum animo iubet eſſe
Macarius, haud ità futurum, ſed eos inde re-
dituros: ſic enim, inquit, mihi Marcus rece-
perat ad 19 nouum ſeſe venturos, Deo be 19
ne iuuante, Dominicum diem: Itaque futu-
rum, vt ex eorum precibus fructum ambo
caperemus. his Gregorius paululum dolore
leuatus, inde diuinis cõmentationibus vnà
cum Archiepiſcopo ſedulam, aſſiduamque
nauabat operam, honeſtæque, ac virtute
inſignis vitæ inſtitutum, quod ille tenebat,
pro viribus æmulabatur. is enim erat diui-
norum oraculorum, ſiquis alius, ſtudioſus.
Ad hæc Gregorius quotidie diluculo lege-
bat aſſiduus, omnibuſque admirationi erat,
quod libros, & recte legeret, & acute intel-
ligeret, ſatiſque idoneus eſſet, permiſſa ſibi
ab Archiepiſcopo poteſtate, ad eos inter-
pretandos; quod ille munus videlicet obi-
bat, magna cum animi demiſſione. Id igitur
erat quotidie præclari adoleſcentis opus: ſa
crarum literarum meditationi deditum eſ-
ſe, orationi, petitionique ſumma cura, ſtu-

B. Macariũ imitatur.

Mira eius geſta.

dioq;

dioque inſiſtere, cibum ſumere ſemel dum-
taxat in die, humi cubitationes, vigilias vſq;
amplecti, cultus elegantiam negligere. iam
dies Domini proximus cum aduenisset, Mo
nachi ſub occaſum ſolis in Sanctam Sionem
reuerterunt, ingreſſique Archiepiſcopum,
vnàque S. Gregorium amplexi ſunt. Porro
Gregorius totam noctem lacrymas effun-
dere, eos rogare, vt pro ipſo ſuo inde precari
ne deſiſterent, recte vt pœnitentiæ curſum
conficiens, idoneus eſſet, qui cum ipſis vnà
in horribili Chriſti Domini die inueniretur.
vbi verò illuxit, ad Sanctiſſimum Antiſtitem
ingreſſus Marcus, eius pedibus aduolutus po
ſtulat, fauſta ipſos imprecatione proſequa-
tur, & ad anguſtum ipſorum cubiculum di-
mittat. Quibus ille ſingulis cum manus im-
poſuiſſet, oculis in cœlum ſublatis: Deus,
inquit, cæli, terręque, & maris, eorum-
que quæ in eis ſunt, omnium opifex, ac fa-
bricator, quique prius omnia noſti, quam
crearentur, tu, inquam, hos famulos tuos
ipſe conſerua, qui nimirum huc tuo nomi-
ne profecti ſunt, vt Sancta hæc loca, in
quibus duriſſimos olim pro nobis cruciatus,
pertuliſti, viderent, ac venerarentur. ne-
que in hoc tantummodo laborem ſubeun-
tes, ſed dignum etiam reportantes pœni-
tentiæ fructum: hos, inquam, populumque
omnem coram te nobiſcum aſſiſtentem,
quæ tua eſt virtus, ac potentia, ſaluos, &
incolumes præſta, teque auctore, liceat
his tuto proficiſci, prout tibi libuerit,
quoniam Sanctus es in ſecula. Cunctique
Amen, cum ſubieciſſent, Marcum, Sera-
pionem, Leontium amplexatus, ſancteque
exoſculatus dimiſit. ſed hos abeuntes Gre-
gorius conſpicatus, præpropere feſtinans,
illorum ad pedes proiectus, ſe ſceleratum,
ac miſerum hominem, vt miſererentur la-
crymans, ſupplicabat: nam quid ego iam
faciam? vos mihi ſecundum Deum meæ
ſalutis auctores: à vobis ego probatæ vitæ
leges edoctus: quamquam in ijs rite ſeruan-
dis inertem me, ignauumque præſto. Vos
ardens, quo tenebar, deſiderium expleſtis,
& errantem nacti, naufragumque multis è
fluctibus ſeruatum in portum tranquillum
aduexiſtis. Nunc ego iam quid faciam?
qui tandem à vobis, patres, fratreſque
diuellar? vbi me ſecedentes, Domini mei,
ſolum hominem relinquitis? eum verò ſic
lacrymis, ac dolore contabeſcentem exci-
piens Abbas: ne te ſic lacrymis conficias,
inquit, fili, te namque Domino Ieſu Chri-
ſto permittimus filio Dei viui, quem tute
à prima ætate delegiſti, quippe qui Sanc-
ta vocatione dignatus eſt, vt prophetam
olim Samuelem tempore Heli: quique adeò
te in Sanctorum Patrum chorum coopta-
uit. Atque huius te quoque communis,
atque optimi Patris noſtri Macarij fidei cõ-
mittimus, qui te, tuaque, quam fieri po-
teſt, optime curabit. Hæc ille locutus. San-
cti Macarij pedes amplexus, Pater, inquit,
venerande, & hic eſt ex Eccleſiæ Catho-
licæ grege: idemque ipſe, futurum eſt
aliquando, vt ipſius gubernacula ſuſcipiat,

dignitas ei⁹ prænuntiatur.

doctrinæque, ac ſpiritus clauo illam gu-
bernet, ſine fraude. Quam ob rem ipſius
res, rationeſque cura diligenter, vt nihil
vnquam eius animæ decorem inquinet, aut
ſplendorem obſcuret, neue de teneræ æta-
tis luto, quidquam ſordeſcat animus: ſed 45
eum pro tua patientia, atque animi ma-
gnitudine, doctrina ſuffulcire, ac coercere
ne deſine. Hæc tum Abbas diu locutus cum
Macario ingentemq; cum ipſe profuderat
lacrymarum vim, tum qui aſſiſtebant Sacer
dotes, ceteraq; multitudo. cum hæc illi S.
Antiſtes: noſti ipſe etiam, Abba, Beati hu-
ius adoleſcentis vitæ inſtitutum, & educa-
tionem, diſciplinamq; puerilem: quam ſi-
bi Deus ex vtero matris ipſe ſecreuerit,
mentem ei tribuens firmam, immotamq;
ac Dei timore obuallatam. nam primum
omnium in diuinarum rerum commenta-
tiones, omnem ſuam curam, & operam
contulit, totam hebdomadam ieiunans,
atque à ſacræ ſcripturæ meditatione num-
quam deſiſtens: libros rectè lectitando
percurrens, eorumque ſententias, cum
probe percipiens, tum explicans luculen-
ter, nihil vmquam de ſe magnifice ſentiẽs,
ſed pudorem vſque, modeſtiamque conſer-
uans. Poſt vbi hæc Macarius edixerat, ap-
prehenſum Gregorium excitat ſecum, ibi,
vt maneat, ſi lubet, hortatur; Dominum 46
Ieſum Chriſtum vtriuſque res ex ſententia
adminiſtrare facile poſſe. quod ſi cum illis
vna proficiſci velit, vtique licere. Cũ
Gregorius haud equidem ait, hinc abi- 47
re, donec vita ſuppetit, animus eſt; ve-
rum ab illis tamen vt fauſta mihi in abi-
tu imprecentur, expoſtulo, ac etiam con-
fido, eos me in vita, Deo volente,
reuiſurum. Hic illi miſere lacrymare, in
amplexus ruere, ipſum deoſculari: tan-
dem in ordinem cum omnibus compo- 48
nendi tres Monachi ab ſancta ciuitate,
abeunt decimo ſeptimo Kalendas Maij,
altero ab noua Dominica die, alacres,
Deumque prædicantes.

Hieroſol. remanſit Gregorius

Porro Gregorius Hieroſolymis cum
remanſiſſet, ſanctitate inſignia loca, item-
què Monaſteria, ac ſanctorum virorum
qui illic agebant, domicilia perluſtrabat.
at vero Monachi Hieroſolymis egreſſi, Tri-
polim appulere kalendis Iunij, vbi 20 20
Nauim diuinitus oſtenderunt, Panormi-
tani Epiſcopi, quæ Vrbs eſt in Sicilia,
mercibus onuſtam, eam igitur nacti iam
iam ſoluturam, hortati nauiculatorem,
conſcendunt, ac præſente numine in Si-
ciliam deuenere decimo ſeptimo Kalen-
das Iulias ad 21 Plenchiadis oras, eo lo- 21
ci, quem 22 Paſſarareas dixere. vbi Nauis 22
reſtitit paucis diebus, rurſuſque impetu
facto, nauim impellentes Agrigentum
ad fluuium aduertunt, in 23 ſuburbium, 23
quod Emporium dicitur. Tum exce-
dentes Monachi, ad Monaſterium,
quod ibi extructum erat contendunt,
adueniunt, fores pulſant: renuntiat
Præfecto Ianitor, adeſſe ad ianuam
pios quoſdam Monachos

Ad Monaſt. Agrig. redeunt tres illi Monachi Gregorii comites.

Bb qui

qui ipſum alloqui cupiant. vbi hæc audit
24 Præfectus, deſcendens illis occurrit 24 in aula Monaſterij, ac poſt mutuam ſalutationem, amplexumque, eos in templum inducit, vbi cum orandi finem feciſſent, Abbas, & Monaſterij Præfectus aſſedere, duo verò reliqui aſſiſtebant. Hic Abbas Præfectum nominans Paulum, ecquid valeat, rogat. qui ſe proprio nomine ab ignoto homine compellari audiens, vehementer obſtupuit. ac recte, inquit, Pater, Deo, precibuſque tuis aſpirantibus. rurſus ille, qui valet Sanctiſſimus Epiſcopus Potamio, communis Pater noſter? bene, ait, præſenti Numinis ope, tuiſq; precibus pater in primis colende, accedentibus. Propitius vſque ſit illi Deus, inquit, Abbas, eique fortunet omnia: inde ad hoſpites accedentes, qui ibi degebant Monachi, rogant, numquid velint: cubiculum illi petiit: datur à Præfecto, menſaque etiam apponitur. pane igitur, & aqua de more reficiuntur. Dein Marco loquente, mirum quantum fratres, ac Præfectus ipſe gaudij cœperint. mittit intereà Præfectus ad Sanctiſſimum Antiſtitem, certum hominem, qui de Monachis nunciet, atque adeò ipſum vt Abbas præter omnium opinionem nominarit. In ſomnes illi à prima ad vltimam vſque noctē canendo, legendoque duxere. ſed Epiſcopus vbi rem edoctus eſt, omnibus inceſſit lætitijs Deo quam poterat maximas gratias agens de Beato Nuncio appetente verò die, Donatum Archidiaconum ire ad Emporium iubet, Monachoſq; accire ad Epiſcopatum. acciti præſto ſunt Monachi, atquè occurrenti Epiſcopo accidentes, ſibi vt bene precetur, ſupplicant. quibus cum ille ipſorum id potius eſſe munus, reſpondiſſet: atqui quod inferius eſt, inquit Abbas, à ſuperiore benedicitur; tandem aliquando à Marco coactus Epiſcopus, Dominus noſter Ieſus Chriſtus, ait, verus Deus veſtris precibus id exorantibus, noſtri miſereatur. acclamant illi, mutuoque ſe ſe amplexu, atque oſculo excipiunt. tum domum Epiſcopus, & Monachi aſcendentes cum conſediſſent, ſic Epiſcopus: vnde huc ad nos homunciones, amici aduenistis diuinitus immiſſi? cui cum illi aduenas eſſe ſe, Romamque, dum faueat numen, transmittere in animo habere, reſpondiſſent; quæ quæ in vobis, ait, euentura ſunt, ex Dei voluntate cadant omnia. Inde paululum vbi conſedere, eaque quæ ad animi vtilitatem ſpectant, inuicem collocuti ſunt, alijs fratribus comitantibus, Epiſcopus templum ingreditur ſacris operaturus. feſtus enim dies tum agebatur Sanctorum, maximequè laudabilium Apoſtolorum Petri, & Pauli, incorruptorumque; ac vitalium myſteriorum compotes effecti, apud Epiſcopum comedère; qui & domicilium apud Epiſcopatum conceſſerat. Poſtero deinceps die templum adeuntes Monachi, cum matutinas laudes perſoluiſſent, Epiſcopi domum ineunt, eumque rite reueriti ſedent. ſermonemque cum eo inſtituunt.

Porro Gregorij parentes ad Vrbem venerant, neceſſaria deferentes, vt nato iuſta facerent, eo ſiquidem die Gregorius inde abſceſſerat, pridie Kalendas Iulias; cumque æquales pueros inibi habentes viderent ingredientes, & egredientes, eamquè ætate grandiores factos, tetigit animum memoria filij. ita mœſtiſſima parens grauiter vlulare, afflictare ſe ſe: hei mihi, dicebat, fili dulciſſime, ſane quam breuiſſime maternum tenui nomen; quam cito de te, quæ capiebam gaudia, plane occidere? eheu miſerum filium? nam quis te durus venator ſimplicem cœpit? cui tu, tener agne, rapaciſſimo lupo præda fuiſti? aut quis te vnigenam, atque adeò cariſſimum occuluit locus? an verò à beſtijs captus, earumque diſcerptus vnguibus? atqui regio hæc à feris immunis. numquid te nocte fortaſſe quiſpiam ſuffocans, in mare præcipitem egit? nimirum ego quid iam dicam? aut quonam alio genere occubueris, plane ignoro. ſed nouit hæc ſcilicet, quem nihil vſpiam latet, Deus. ad hos mulieris gemitus, & acerbiſſimos eiulatus, conuenere ciues; neque certe temperare ſibi poterant, quin & ipſi cum afflicta parente deplorarent: vſque adeò eius vicem dolebant. ſed ingentem luctum, vt accepit Abbas, vehementer animo commotus; cedo, inquit, pater, quis tantus in vrbe tumultus, quem exaudio? cui Epiſcopus, cum noſſet ad Vrbem aduenisse iam Gregorij parentes, eoſque eſſe, qui tam acerbus modis lamentarentur, alte ſuſpirans, inde etiam illacrymans, audi, inquit, Pater, iam te, quod in hac vrbe duobus ab hinc annis contigerit, edocebo. In vico quodam, huic ciuitati proximo, vir agebat honeſta coniunctus vxore, diuinique numinis obſeruantiſſima: ambo diuitijs, opibuſque florentes, quas vt pote ſibi diuinitus impertitas pie, religioſeque adminiſtrabant, pauperibus illas, ac viduis, pupilliſque diſpertiri. omninò egeſtate confectis omnibus opitulari abunde, quæ neceſſaria forent, pro virili ſuppeditantes, Sanctorum neceſſitatibus communicare & ipſi ſtudentes. His Dei conceſſu, ac beneficio ſtirps virilis fuit, quem ego nequam é ſacro fonte ſuſcepi. Eum igitur parentes, vt edidere, abſtinuere deinceps vſu coniugij: octo iam annos, natum puerum huc adducunt, quem ego ludo literario addixi. qua quidem in re, Chriſti gratia cum primis aſpirante, ita verſatus eſt, vt biennio literas, ac numerorum rationem, ſacras item Dauidis odas, aliaque huiuſmodi perdiſceret, plane vt ad vnum omnes mirarentur tantam in puero animi contentionem, ac ſtudium, ipſiuſque ſupra ceteros æquales excellentiam. Inde cum duodecimum ageret annum, parentes filij pietatem religionemque promoturæ, huc redeuntes, Chriſto per nefarias manus meas addicūt, conſecraneq; cum igitur clericorum cœtui adiungentes, lectoris munere donatū, Archidiacono noſtro, ac Bibliothecario tradidimus

Luctus parētum Greg. cauſſa quem mortuū credebant.

mus, cum vt in legendis libris etiam, atque etiam inſtrueret. (erat quippe ſane quam ſtudioſus puer diuinorum oraculorum. id quod nimirum hic inuenire, atque adeò in tota Sicilia perdifficile eſt.) inde porro quid factum de puero ſit, dicere non habemus; repente ſiquidem ex Vrbe euanuit: neque verò illum inuenire, vt multas rimaremur ſpecus, totamque adeò Siciliam circumiremus, vnquam potuimus. nunc vt cum maxime animis angimur de puero, cum nihil dum nobis, noſtrorum ſcilicet opera flagitiorum, de illo aperuerit Deus. ideoq; ipſius parentes eodem plane die, quo deceſſit puer, nato parentant. Hæc vt ab Epiſcopo accepit Abbas, hæſit cogitabundus, ac triſtis; tum in cœlum ſuſpiciens, vnam aut alteram horam ſtetit elinguis. poſt hæc vna cum reliquis, qui cum ipſo erant, Monachis, perfuſus lacrymis, iube ſis, inquit, Antiſtes optime, ad nos accedant pueri parentes: ad id ille Diaconum dimittit: adſunt accerſiti Chariton, vxorque. ad Epiſcopi, itemquè Abbatis pedes accidunt, mox conſurgunt, atque ante ipſos conſiſtunt. ad quos Abbas, quid vos tam miſeris exemplis cæditis? quid eſt, quod hæc patimini? ſilent

Edocentur, quæ Dei cõſilio facta eſſent, & vbinam degeret.

illi, intercludente verba mœrore: eos ergo vt in magna mentis, ac conſilij inopia hærere Monachus videt, coniectis in Charitonem oculis, ac probe perſpectum, non obſcuram animaduertit perterre eum Gregorio ſimilitudinem: ſiquidem & Chariton forma erat venuſta, ac decora, coma flauus; prorſus eximia pulchritudine. Tum gaudere vos, ait, ac geſtire, & gratias agere Deo immortales præſtaret, quam immoderate de filio lugere, qui licet vos ad hoc vſque tempus latuerit, Deo tamen ſemper patuit, ad quem & ille pro vobis preces effundit. Omninò ſic habet, reſpondet Chariton ſi namque, vt ſacræ literæ docent, infernus, & perditio coram Domino, quantò magis corda filiorum hominum? nempe & filius meus, ſiquidem humana dextera cecidit, ipſius certe corpus perditum eſt, ceterum animus in Dei manus traditus; quippe inſons occidit. Porro autem eius vxor ex Abbatis ore pendebat; quid ſuper hac re reſponſi daret, expectans. cum hæc ille ad Charitonem; & ſiquidem ſe ſua ſponte in malum dediſſet filius tuus, haud hoſtili, vt putas manu peremptus foret (quod nimirum minime contigit.) haudquaquam Deus (mihi crede) labores, lacrymaſq; huius, qui cum puero, tum communis eſt parens, nihil penti haberet: ſed omninò ipſi de puero aperuiſſet. Atqui (nec verò me falsũ puta) in bonis verſatur ipſius animus. Hic accipere ſe, ait, hortationem Chariton, nempe aptam, & vtilem, ceterum quid factum illo foret, pernoſſe Deum, ſcilicet, ipſoſq; reſpecturum, animamque filij, prout ipſi collibitum fuerit, curaturum.

Tũ Abbas Epiſcopo, iube, inquit, prodeat in medium Archidiaconus tuus. adeſt ille: tum Abbas cedo, ait, quid tu Domino meo Epiſcopo, de his quæ Deus in puero maxima fecerat non indicaſti? verum abiens fodiſti in terram, & abſcondiſti pecuniam Domini tui, nequam illum ſeruum, ac doloſum ſecutus, qui talentum profudit, ſeu potius malignum cacodæmona, qui hanc tibi mentem iniecit, falſo perſuadens Dei gratiam, vt celatam haberes. num tute aliquando nõ legiſti, glorioſum eſſe Dei opera manifeſta habere? quid ergo tot, tantoſque labores, & ærumnas tua cauſſa ſubierit Sanctiſſimus Epiſcopus, atque adeò populus vniuerſus, in primiſque pueri parentes? Enim verò ſiquidem diuini numinis gloriam in puero patefactam ipſis aperuiſſes, exſilijſſent præ gaudio vniuerſi, atque in tantum mœroris, quo iam confecti ſunt, neutiquam incidiſſent. Heus tu igitur, age iam de ſingulis edicito. his facie immutari Archidiaconus, ac contremiſcere, collidi mutuo concurſu genua, ibique accidens, grauiterque ingemiſcens, ac deplorans, ſermonem occœpit; mei quæſo vos, patres, pro ſanctitate veſtra miſeremini; ſcelus admiſi, fateor coram Deo, populoque hoc vniuerſo, præſertim vero in communem omnium noſtrum parentem Sanctiſſimum Epiſcopum. mihi iam obſecro, quæ veſtra eſt in Dominum pietas, ignoſcite. cui Abbas, ſurge, ait, quæque de puero vel ipſe noſti, vel certe accepiſti, coninne mora. Exſurgit Archidiaconus, exorſuſque; audite me, inquit, patres, fratreſque: dum noctu aliquando in ſacrarij cubiculo ſomno preſſus cubarem, Ecce tibi horribilem vocem puerum inclamantis, qui conſurgens atque ante me conſiſtens, quid eſt, quod me aduocaſti? inquit: cui tum ego, haud te vocaui, inquam, fili: poſt paulò cum idem ſecundo Gregorium compellaret, ad me rurſus feſtinus adiens, Ecce adſum, ait, quid me vocaſti? nego illum à me vocatum. porro intellexi ſpectrum illi apparuiſſe, tum ſi te ſemel, inquam, compellarit, reſponde. Ecce me: quid vis, Domine, famulus tuus mandati capeſſat? inde adeſt ille te[illegible]o, inclamat, conceptam puer reſponſionem profert. Tum ille (quod aliqua ex parte audiuerim) iubet ad litus concedat, inuenturũ ibi vnde traijciat; hæc videlicet ego ab eo accepi, qui formidabili voce puerum inclamabat. ſed tamen exterrefactus, viſum nemini palam feci, ne mihi forte minus crederet quiſpiam; verum à me vel diuenditũ illum, vel interfectum diceret, Tum verò Abbas, tibi Deus, inquit, per communis patris noſtri preces ignoſcat. ſed audite iã fratres, patreſque audite, qui frequentes huc conueniſtis vniuerſi rem plane admirãdam, atque inuſitatam, quæ diebus hiſce contigit. Samuelem Prophetam, vt ex libris Regum accepimus, cum nondum ex pueris exceſſerat, ante Sacerdotem Heli dum obdormiret aliquandò, Angelus Dei compellans, ait: Samuel, Samuel. atque huius vero vox ter pueri auribus inſonuit, qui propere cucurrit ad Heli, eiuſq; iuſſa perficiens, in vatem eximium prodijt coram Deo: nequè porro imparem ei dixerim beatũ hunc puerum, tametſi is, quando gloriam vidit,

occultare putauerit. ſed enim indignos nos Dei benignitas, quæ puerum attingerent, minime cælauit: nempe vt ipſius opera, reſque admirabiles Patri noſtro aperirentur, qui aſſiduis Deum precibus pro puero deprecatur. adeſdum ergo, audi pater in primis obſeruande, audite populi omnes, paruí mixta, ac magni, viri, mulereſq;. rem ego vobis, quam vultis admirabilem, inauditam enarrabo. Dum Romæ nos haberemus, ad S. Petri Apoſtolorum Principis oratum conceſſimus. forte autem contigit, vt in loco quodam apud Monacham diuerſaremur. Porro viri quidam horribiles duo ea nocte mihi ſeſe videndos obtulere, dicẽtes: Abba; quibus ego pauidus reſpondeo, quid eſt, Domini mei? Tum illi, agedum, inquiunt, ſurge ocyus cum duobus, qui tecum vna ſunt, Monachis, atque in Africam nauigate, ibique Carthaginem ingreſſi in domo cuiuſdam Nauiculatoris, cui Varo nomen eſt, hoſpitẽ quemdam Gregorium nomine, Siculum ex Agrigentina Eccleſia illuc aductum inquirite. Deum enim exorat, diſcupitque Sanctã Sionem inſpicere. feſtini ergo diſcedite, cũque Hieroſolymam vſque incolumem ad Macarium Antiſtitem deducite. nimirum nos ei de homine præcepimus, illi vt opitulletur, in ipſo enim ſpiritus noſter acquieuit, vt Eliæ quondam in Eliſæo. Atque his dictis ſeſe mihi de repente è conſpectu ſubduxere. hic ego expergefactus, ad fluuium contendo, vbi (ſic rem videlicet adminiſtrante numine) nauigium offendo, iam tum nauigationem in Africam adornans, Nauloque perſoluto, cum duobus hiſce fratribus conſcendo, ac Deo nimirum volente Carthaginem intra decem dies tranſmiſimus. hic puerum inuenimus ad ædem S. Iuliani Martyris legẽtem, amplexamur; inde nobiſcum ille Hieroſolymam aſcendit: ibi demum cum reliquimus ſancto, ac nouo Dominico die cum Sancto Macario Hieroſolymorum Epiſcopo, vitam e[illegible]centem honeſtam, decentemque ac virtutibus inſignem, prorſus, vt omnes, quotquot illic degerent, puerum ſuſpicerẽt. Hæc vbi monachus expoſuit, vniuerſa, quæ audierat populi multitudo, virorum ac mulierum vocem in altum extollentes, manuſque tendentes in cælum, clamabant kyrie eleiſon. Porro autem Chariton, vnaq; vxor in terram proni concidentes, ſicuti exanimes iacebant. accedens autem Monachus eos apprehendit, excitatq; ſurgite, inquiens, filioli mei, Deoque, vt par eſt, gloriam date, qui nobis præcipue aperuit honeſtum, ac de virtute laudabile ipſius vitæ inſtitutum. Inde benedictione ab Epiſcopo impertiti, cõſedere laudantes, & gratias in omnibus agẽtes ſeruatori omnium Deo, qui magna nimirum, atque mirabilia patefecit per Sanctos ſuos, qui ſemper ipſi probati ſunt. Tum Gregorij mater ad Abbatem: te, tuaque, Pater ſancte, fortunet Deus, qui & myſteria tibi aperta eſſe voluit, ad nos miſeros excitandos. quid vero? viuit ne mihi filius? etiã, inquit ille, Deo bene iuuante, viuit: valetq; pulcherrime. quippe illum patri ſuo Domino Charitoni, viro tuo, quam ſimillimum diceres. namque colore fuluus eſt, oculis pulcher, decorus, iuſto naſo, decentibus ſuperciliis, modica ſunt illi labella, demiſſus vultus, mentis verò oculi ad Deum erecti. Ad hoc ſuauis eſt; accitúſque ad cantum, aures ad veneranda oracula prius arrigit: ad inutilia, futiliaque verba loquenda tardus: turpi riſu prorſus abſtinet, nihil vnquam in ore habet, niſi quod optimum, incorruptũque ſit: ſummo rerum diuinarum ſtudio deditus, multam ſibi parauit, egregiamque animi tolerantiam. Hæc, aliaque multa cum Abbas peroraſſet, ciuitas vniuerſa conuenit, Deum in omnibus dilaudantes, quæcũque per Abbatem acceperant. ingens porro eo die agitatum eſt gaudium, tum Gregorij cauſſa, quem viuentem audiuiſſent, tũ quia ipſius parentes, multis leuati, ac magnis moleſtijs fuiſſent. Poſt vbi factum ſilentium eſt, ſacraque rite peracta, cibo curant corpora, Epiſcopus, Monachi, & Gregorij parentes. hi Antiſtitem, Monachoſque amplexati, domum hilares repetunt, Deo gratias pro ſe quiſque agentes, vnde id ſibi veniſſet beneficij de filio. ſed Monachi triduo cum Sanctiſſimo Epiſcopo Potamione cõmorati, poſt amplexus dimiſſi, Panhormum vſque reduces eo cum primis auctore appulere. indeque nauigium ingreſſi, Romam tranſeuntes ad ſuum ipſorum Monaſterium incolumes aduenere.

Porro autem Gregorius Hieroſolymis agens, ſummo cũ ſtudio, ſẽper impigre peruigilabat, diuinarum literarum meditationi intentus. cum autem ſolemnes ſacræ Pentecoſtes dies aduenaſſent, Diaconus a Sancto Macario Archiepiſcopo Hieroſolymitano creatur Gregorius, à quo cum paucis poſt diebus commeatum petijſſet, ſibi vt liceret in montem Oliuetum exire, patreſque inibi verſantes amplexari, facta poteſtate, geſtiens profectus eſt. quæque illic erant monaſteria obiens, magnam ex Monachorum adhortationibus vtilitatem percepit, ac præcipuo quodam dolore cũ primis ipſius animus angebatur, acrioreſque generoſo pectori ſtimuli admouebantur, dum ſe ſe ijs virtutibus, quas ibi ſuſpiceret, vacuum putat. annum igitur cum illic diuerſatus eſſet, patres amplexatus, enixe ab eis expoſcit, vt ſauſta ipſum precatione dignarẽtur. erat enim in interiorem eremum profecturus. felicia Gregorio precãtes fratres ad vnum omnes, dimittunt. te, tua fides, inquiunt, fili, tuaque, quã flagras in Deum caritas, ſaluum, incolumemque præſtabunt. Igitur ex Oliueto monte pedem efferens, inijt in ſolitudinem iter, ac poſt tres dies Monachum quemdam reperit precibus inhærentem ad ſextam horam. id quod videlicet diuinitus contigiſſe aio, vt 25 alibi dictum eſt. cum ergo Monachus aduertiſſet, fine precibus impoſito, percontatur, ecquò tandem iter inſtituat. tum ille: quo Chriſtus ducet, inquit; nimirum eſt animus, volente Deo, in ſolitudinem ingredi. cum Monachus ſecum vt eat, hortatur. viginti iam ipſos dies cum iter feciſſent, co

loci

Greg. Diac. creatur.

Monachorum Monaſteria luſtratur cum pietatis fructu.

25 Eremum petit.

loci perueniunt, vnde *Monachus* illi domi-
cilium longe indicat, geminatq; ante illud
palmas. additque, in eo domicilio, fili, ma-
gnus habitat pater, quod ſi tibi ſalus eſt in
optatis, eò iam contendito, foreſque pulſa-
to: quod ſi pſallat, cantum cum ipſo foris
ſtans perſoluito, indeque tibi reſpondebit.
mihi enim aliò eſt iter. igitur poſt mutuos
amplexus, ſeceſſit *Monachus*, ſolumque re-
liquit Gregorium, qui genibus nixus, huiuſ-
modi preces fudit. Domine Ieſu Chriſte,
Deus noſter, qui patres olim tibi acceptiſſi-
mos, locum hunc ingreſſos conſeruaſti, &
me ſceleſtum hominem, ac miſerum ſuſcipe,
mihique adeò peccata dimitte. Neque enim
id tibi conſilij eſt, vt quiſquam intereat, ſed
verò mortales omnes vis in veritatis cogni-
tionem venire. Hæc vbi orauerat, exſurgens,
cruce ſe ipſe ſignat, ad domicilium iter in-
greditur, aduenit, ſiſtenſq; canentem audit,
ac cum eo veluti frequentem turbam, vt vi-
debatur: propiuſque accedens, obſeruanſq;
rurſum quaſi tres tantum pſallentes audire
ſibi eſt viſus, neque tamen pulſare fores au-
ſus eſt, verum cum eo concinebat, vſque dũ
Nonam ille perſolueret. qui cum Gregoriũ
per domicilij fores conſpexiſſet, eo aduoca-
to, inquit, Gregori, ades hic fili, quibus ille
auditis, feſtinus aduolat, accedenſque ad pe-
des ſenioris effuſis lacrymis, ait, te mei mi-
ſereat, Pater; meque adeò nefarium homi-
nem, precibus adiuuato, meam vt animam
vindicet ab interitu Deus. cui ſenior, miſe-
ricors in te ſit Deus, laboreſque, atque ærũ-
26 nas tuas, fili remuneret. Inde quattuor 26
Hieroſol. re- annos apud ſenem commoratus, dicendi fa-
uertitur. cultatem omnem, Philoſophiam, Aſtrono-
miam, itemque Grammaticam ſibi compa-
rauit, planè vt alterum Chryſoſtomum di-
ceres. Poſt hæc autem omnia, Gregoriũ ſe-
nior amplexatus, eiq; bene precat' dimiſit:

Igitur Hieroſolymã redit Gregorius: exci-
pitur a S. Macario cũ egregia lætitię ſignifi-
catione. ibiq; cum annũ egiſſet, non minimũ
ex illorum Patrũ virtute, ac ſanctitate præ-
ſtantium conuictu ſolatij percipiens, Archie-
piſcopum rogat, velit ipſum dimittere, pre-
cibuſque inuare: annuit ille libenter, ceteri-
que viri religioſi. Ita Hieroſolymis egreſſus
IV. Idus Aprilis Antiochiam proficiſcitur.
quo cum veniſſet, domicilio excepto ab 27
Antiochiã Sancto Euſtathio eius Vrbis Archiepiſco-
proficiſci- po, in qua Sanctus Baſilius Magnus Hexa-
tur. meron interpretatus eſt. & ipſe tam egregie
27 de dogmatibus cœpit ſermones habere,
vt ex Antiochenis ſapientibus par eſſe
illi nemo poſſet, quippe quem gratia
Sancti Spiritus ornarat. Annum Antio-
chiæ iam exegarat Gregorius, ſummam-
què inieccerat admirationem ſui, atque om-
nium ore celebrabatur, cum Antiſtitem,
Inde Con- fratreſque amplexatus, ſoluenſque Conſtan-
ſtant. inop. tinopolim appulit. ibi à quodam excipitur,
qui Sanctorum Sergij, & Bacchi ædi præerat
repertiſque Sancti Chryſoſtomi libris, per-
uolutiſque, ſeſe ipſe miſerum ducens, aiebat:
hei mihi, quid faciam miſer? qui tandem
ego maleficas hoſtis vaferrimi machinas de-
uitem? aut quo pacto multas Chryſoſtomi
virtutes, quæ nulla adumbrari imagine queũt,
comprehendere, vel ex innumeris pauca mi-
hi parare poſſim? verum indignus tamen
ſum equidem, qui tanta hominis, aut tam
præclara facinora conſequar. ſedenim oro,
obteſtorque miſericordem Deum, Patriſq;
huius manſuetudinem, benignitatemque, vt
quæ à me in dies ſingulos admittuntur, be-
nigne condonet. Inde conſtantem præterer-
re tolerantiam, in cantu ſuauitatem, concin-
nitatemque, ſummam item abſtinentiam,
(nihil enim omninò per totam hebdoma- 28
dam capiebat cibi, vſque ad ſabbatum, ac
tum quidem ſolis oleribus ac ſale nutrieba-
tur) aſſiduum præterea ſacrarum literarum
ſtudium, vigiliaſque. quæ quidem vti Præfe-
ctus aduertit, omnia Archiepiſcopo 28 Cõ- 28
ſtantinopolitano renuntiat, aduenisse in Mo
naſterium ſuum Diaconum quẽdam, aſpe-
ctu pulcherrimum, rerum diuinarum contẽ-
plationi deditum, vitamque ducentem vir-
tute conſpicuam, in librorum lectione ver-
ſatum, ſtudioſum, & interpretem ſacrarum
literarum vſque adeo præſtantem, vt præter
ipſum Antiſtitem, cuius diuinam, excellen-
temque ſapientiam perſpectam omnes há-
berent, nemo prætereà in ea Vrbe reperiri
par id ætatis poſſet. Poſtquam ea accepit
Archiepiſcopus, incredibili affectus gaudio,
ſunt 29 hic, ait, homines ſapientes, eos 29
igitur mittamus, qui nihil quidpiam eo ſu-
ſpicante à nobis immiſſos, quaſi per occaſio-
nem hominem cognoſcant, atque alloquan-
tur, itaque & nobis videre eum liceat. cui
Præfectus, hos tu, inquit, domine, noctu ad
nos mittito, quando ille intempeſta nocte
precibus vacat; neque enim libere loqui cũ
aliquo audet, vſque adeò demiſſe de ſe ſen-
tit, vitamq; exercet ſecretam, quietamque.
Igitur ea nocte Conſtantinum 30 accerſit 30
Archiepiſcopus præfectum chartis, itemque
Maximum philoſophum, vtrumq; verò Dia-
conum; abite, inquit, illi, ad Monaſterium
Sanctorum Sergij, & Bacchi: ibi hoſpitem ho-
minem nacti, ſalutate. cumque lectionis tẽ-
pus venerit, primum quidem ex vobis alter
acceptum librum perleget. deinde quæ San-
ctus Gregorius Theologus difficilia ſcripſit
homini legenda tradite. vnde omnino ex-
ploratam habueritis ipſius ſapientiam, nihil
illum in ſuſpicionem adducentes, aut quid-
piam offendentes. igitur Diaconi dictis pa-
rent, ad Monaſterium abeunt, quo cum ad-
uenere, fores pulſantes ingrediuntur, Grego-
riumque inueniunt vna cum tribus Mona-
chis illud ex nocturnis horis pſallentem: Do-
mine, probaſti me, & cognouiſti me. inde
vbi precati ſunt viri, Gregorium, ac Mona-
chos honeſte, ac decenter ſalutant. cum au-
tem conſediſſent, ingreſſus eſt etiam præfe-
ctus, atque ad homines Patriarchæ familia-
res: age iam librum accipiat ex vobis alter,
legatque ad communem vtilitatem. ibi libro
accepto, Præfectus chartis orationem Sanc-
ti Ioannis Chryſoſtomi de lobo aggreditur.
ſedebat intereà Gregorius quietem animi,
demiſſionemque præferens, quæque dice-
rent,

rent reuerenter attendens, crebris interim
in ſinum decidentibus lacrymis. iamque
orationem abſoluerat chartis Præfectus. ſur
rexere iterum pſallentes monachi, ſtetit au
tem Gregorius in loco quodam immotus,
demiſſo vultu, mentis verò oculis cæleſtia
ſuſpicientibus. porro obſeruabant hominẽ
Diaconi,& contemplabantur, ipſius in can
tu ſuauitatem ſumma cum animi voluptate
audientes, quietumque atque immotum ſta
tum admirantes. confecto igitur de more
cantu, conſidunt rurſum Præfectus, ac Dia-
31 coni 31 Patriarchæ domeſtici, fratreſque
itidem ceteri. ſtabat autem Gregorius ad-
huc in præſcripto loco: cui Præfectus ingre-
dere, inquit, fili, ac lege, & aliquid nobis vti-
litatis affer. dicto audit illicò Gregorius. Por
rò Diaconi librum Theologi, quem in ma-
nu habebant illi tradunt. age dum ait Præ-
fectus, abſtruſos, fili, arcanoſque ſermones
lege. accepta ille benedictione, incipit. ni-
mirum illi multorum locorum ſolutiones
ignorabant. Itaque hominem per Præfectũ
hortantur, velit ſibi eas explicare. hic primo
Gregorius priuſquam librum in manibus ha
beret, ſibi, vt ignoſcerent, precabatur, ni-
hilque præterea reſpondebat. Inde vbi ac-
ceptum librum perlegit, aſſident ambo. hic
Præfectus, quid tu nobis, Gregori, nihil dum
commodi attuliſti, impeditos, difficileſque
locos expediens? mihi quæſo te, inquit, Gre
gorius, parcito: homo enim & ſceleſtus, &
rudis ſum. Tandem Præfecto compellente,
cœpit ſine libro, iam inde ab initio explana-
re, ac diſſoluere locos ad vnum omnes ex-
plicatu perdifficiles, reconditoſque. Iam
verò & alia multa cum illi propoſuiſſent,
tranquillo, lenique animo ad omnia re-
ſpondit. Igitur vbi homines, quidquid
in mentem venerat, ſatis quæſierant,
eum reuerenter amplexati, ad Archie-
piſcopum abeunt læti, Deum de his om-
nibus laudantes, quæ vel audierant in hò-
mine, vel viderant. ingreſſi renuntiant Ar-
chiepiſcopo quæcumque à Gregorio acce-
perant, dicentes, vt nobis quidem videtur,
Domine, nemo certe omnium eſt in hac vr
be, tuam vnam excipimus perſpectam ſatis,
ac dignam beatitudinem, quem videas huic
homini parem. his auditis Archiepiſcopus
Præfectũ chartis poſtridie dimittit, qui Gre
gorium ad Epiſcopum accerſat. hic triſta-
ri ſummopere Gregorius de cauſſa, quam-
obrem vocaretur, indeque quantocyus egrè
di, ac Romam proficiſci volebat. at verò
iuſſus audit. ita ambo iter ineunt, mox vbi
ingreſſi ſunt, Archiepiſcopum Gregorius, vt
par eſt, veneratus, accidenſque in terram
pronus, ſimulq; lacrymans, ſibi vt parceret,
ſupplicabat, ac pro ſe Deo ſupplices funde-
ret preces. homine nequam, ac nullius pre-
tij: inde aſſurgens contra Præſulem ſtetit
pauidus, ac timens. Ceterum Archiepiſco-
pus hominem exoſculatus, amplexuſq; per
mihi gratus, inquit, ades, fili, verus Chriſti
optimi ſeruus. læti excipimus venientem ad
nos, peruigilem mentem, atque oculum or-
thodoxæ, catholicæque Eccleſiæ. Nam vnde

Archiepiſc. illum hoſpitatur, pietate. ac doctr. eius delectatus.

huc aduenisti, fili, quoue proficiſci animus
eſt? ex vrbe ſancta, inquit, huc appulimus,
Domine, ad tua ſancta veſtigia, Romam in-
de ituri, dum faueat numen, tuæque preces.
Igitur viginti dies Antiſtitis hoſpicio vius,
magnam illi conſtantis patientiæ ſuæ, aſſi-
dui, feruentiſque orandi ſtudij, ſummæque
continentiæ admirationem iniecit. fieri .n.
vix poterat, vt cibi quidpiam caperet, vſque
dum ſabbatum appeteret. Porro noctu, diu
que mutuo diſputabatur, multas interim
quæſtiones, & exempla in medium adducen-
tibus Patriarchæ Diaconis, chartis Præfe-
cto, & Maximo, quippe ceteros ex Epiſcopis
longe præſtantibus. ſed nihil tamen ab his
proponebatur, quod ipſis facile non expli-
caret Gregorius, atque ordine perſuaderet,
rem ipſam probe, conuenienterque demon-
ſtrans. inde poſt aliquot dies, per Conſtan-
tinũ petijt ab Archiepiſcopo, vt ipſum fau-
ſta precatus dimitteret. is verò Gregorium
accerſitum rogat, expectare velit aliquan-
tulum: inimicum 32 hominem in medio 32
tritici Catholicæ Eccleſiæ ſeminaſſe ziza-
nia, mandaſſe 33 pijſſimum Imperatorem, 33
vt collegæ Epiſcopi præſto eſſent ad radi-
citus euellenda, quæ extiterant, zizania: an-
nuit Gregorius. ita pedem efferre, aut ab ſe
illum diuelli, intereà dum Conſtantinopoli
degeret, Archiepiſcopus haud paſſus eſt.
quippe eum quam libentiſſime audiebat.
impiam igitur hęreſim Gregorio aperit,
quæ tum extiterat, Sergio, 34 Cyro, & 34
Paulo pernicioſiſſimis auctoribus. ita multas
Conſtantinopoli beatus vir edidit cum ad
docendum, tum ad laudandum compoſitas
orationes, vt vel ad pijſſimi Imperatoris no
ſtri aures ipſius fama peruaderet. Inde poſt
multos dies adſunt 35 Epiſcopi, Alexan- 35
drinus, Antiochenus, Orientales 36 omnes. 36
Romanus 37 verò quippe graui morbo 37
detentus, libellum 38 mittit, propria ma- 38
nu conſcriptum, de ſententia orthodoxorũ
Antiſtitum, ipſius locum ſeruantium. poſt
vbi patrum 39 multitudo, in templum cõ- 39
uenere, 40 ſedent omnes; magna interim 40
in magna, atque adeò prodigioſe condita
Vrbe pace vigente. ibi Gregorium Patres
hortantur, ſuadentque thronum 41 obti- 41
neat Epiſcopi Sardicæ Conſtantiæ Cypri,
& ipſe ſiquidem ægrotabat. ita in eam, quæ
iam exorta fuerat, hæreſim fraudulentam
cœpta diſputatio; multaque ab orthodoxis
eo die in hæreticos probata. ceterum Gre-
gorius quaſi omnium viliſſimus nihil ad hęc
reſpondebat. inde catholici cum ſediſſent,
hæretici contra (aderat autem ingens mul-
titudo) ſuperbire, animos attollere, & quaſi
alis ſubuehi. ibi tum Sancti Spiritus gratia
illuſtrante, Gregorius cœpit quietius agere
contra male ſanæ mentis Epiſcopos, dog-
matica primum vſus oratione, de ſancta
incorrupta, & inſeparabili Trinitate: par-
tim iis ad ſingula reſpondendo, partim po-
ſtulando, vt ea, quæ dicerent, demonſtrarẽt.
Ac 42 tantum ipſi ſapientiæ, tantum in- 42
telligentiæ datum eſt, vt nemo quidem om-
nium ex ea turba reſpondere ſatis poſſet ad

In Synodo hæret. conuincit,

ea

ea verba,quæ de ſacris literis decerpta pro-
ferebat. ſic autem hæreticorum oppilauit
ora,vt Patres omnes plane obſtupeſcerent
talem homini à Sancti Spiritus illuſtratione
collatam gratiam. ita non pauci ex ijs, qui
principes inter hæreticos videbantur,iam
43 tum cum eos Gregorius per titulos, 43 li-
belloſque coercuit, ad orthodoxam Catho
licæ Eccleſiæ fidem confugere. Ex eo por-
ro die ne mutire quidem aduerſus catholi-
cos auſi ſunt impij, inaneſque,ac fraudulen
tas voces iactare,quæ tentauerant aſpera,
fœdaque eueniſſe animaduertentes. confec
ta porro Sacroſancta Synodo, Gregorio
omnes gratulari, benigniſſimum Deum ex-
tollere,qui talem hominem in medium ip-
ſorum præter opinionem immiſiſſet,vt eos
curis vacuos, ſartoſque ac tectos conſeruaſ-
ſet. res enim haud minimi operis,temporiſ
que videbatur tam prauas impiorum hære-
ticorum opiniones conuellere: quod certe
vir ſanctiſſimus ſummi Patris,Filijque egre-
gia voluntate, & Sancti, vitaliſque Spiritus
aſpirante numine celerrime confecit. quip-
pe intra paucos dies vetus, nouumque te-
ſtamentum vſurpans,Eccleſiaſtica,Rhetori-
caque ſcientia probe inſtructus,hæreticorũ,
vt dixi,prauitatem, impoſturaſquo detexit,
eorumque fremitus compeſcuit. Quæ ſane
cum multi accepiſſent,vndenam vir iſte,di-
cebant: Angelum enim oratione æmulari,
vel certe de ſanctis illis, magniſque patrib⁹
quempiam,plane videtur.At præter ceteros
incredibile cepit ex homine gaudium pijſ-
ſimus Imperator noſter Iuſtinianus,Senatuſ
que vniuerſus.eum igitur amplexati Patres
omnes, qui ad eam Synodum conuenerant,
eique vt iam diximus, gratulati,ad ſuas ip-
ſorum ſedes quiſq; rediere læti,ac Deo gra-
tias agentes maximas,quod eorum à quibus
ametur,deſpiciat neminem,& Eccleſiæ Ca-
tholicæ incolumitatem, tã egregie tueatur.

Pleroiq; ad idem conueniunt.

Imperat. & Epiſc. omnes illi gratulantur ſapientiam

Poſt vbi Patres Conſtantinopoli diſceſſe
re, Archiepiſcopum accerſit Imperator.ro-
gat,vndenam eo appulerit Gregorius, vir
enimverò eximius tali,tantaque gratia præ
44 ditus. cui ille 44 accidens, hominemque
veneratus,immortales,inquit, numini gra-
tias agimus,pijſſime Imperator, quod fides
tua,ſinceruſque Dei cultus,quem numquam
non exercuiſti, vnàque cum primis oratio
tua, accedente iſtius hominis opera,hæreti-
corum ora coercuit. Ceterum hic,Domine,
externus eſt,ex ſancta ciuitate huc aduenit.
Inde paucis poſt diebus, iubet Imperator
ad Prætorium accedat Gregorius: audit ille,
adeſt. ibi Imperator percunctari vnde ad-
uenerit,ex qua regione,qua vrbe,qua gente.
vbi verò accepit ex Sicula illum Prouincia,
vrbe Agrigento ortum, Hieroſolymam trãſ
miſiſſe,indeque Conſtantinopolim tandem
appuliſſe clariſſimã vrbem; felix,inquit,no-
bis tantaque cœli ingreſſus ad nos tuus,&
præſentia.ac debetur quidem Deo laus,quo
niam ſuum numen,ac maieſtatem merenti-
bus, ſibique obſequentibus arcana ſemper
aperire myſteria conſueuit. verum enimve-
ro,nunc domum multo maxime diuino nu-

Imperat.& Greg. colloquium.

mini laudes,gratéſque reddendæ,quod tam
vtile inſtrumentum hoc demonſtrauit, cu-
ius opera Sancto Spiritu præſcribendi agen-
te, prauæ hæreticorum machinæ molitio-
neſque perderentur.hæc,atque alia multa
poſtquam cum Gregorio locutus eſt Iuſti-
nianus, accidit ille coram Imperatore, 45 45
atque humilis iterum ac tertio hominem
veneratus eſt, quem deinde Iuſtinianus ad
Archiepiſcopum dimiſit. ibi cum paucos
dies immoratus eſſet Gregorius,nuntiat Im
peratori per Marcianum quemdam,ſibi iux-
ta,atque illi perfamiliarem, velle ſe Romã
proficiſci, Sanctos,atque omni laude digniſ
ſimos Apoſtolos veneraturum. probatur
hoc Imperatori, itemque Archiepiſcopo,
poteſtas fit Romam abeundi, ita tamen vt
mox Conſtantinopolim reuertatur.

Inde igitur diſcedens Gregorius,Romam
tandem peruenit 11. Kalendas Iulias. Hic
Sanctorum,atque illuſtrium Apoſtolorum
ſepulchra pius venerari,ac loca omnia præ-
teriens,cum à Præfecto Monaſterij S.Sabbę
cubiculum expetijſſet, inibi diuerſatus eſt,
conſcio huius rei nemine;frequentes nimirũ
hominum congreſſus declinans, neque te-
mere ſeſe in cuiuſuis colloquium dans. Sed
Epiſcopi in Concilium à Pontifice miſſi,
Gregorij aduentu anteuertentes Pontificẽ
ipſum docuerant,Gregorij virtute,ac ſapiẽ-
tia hæreticorum audaciam petulantiãque
repreſſam. interea dum Romæ degit Gre-
gorius,diem 46 obit Agrigentinus Epiſco 46
pus, magnaq; adeò Agrigenti ſeditio coor-
ta turbas agitante populo.atque hi quidem
Sabinum presbyterum, contra illi Creſcen-
tinum Diaconum eligebant.Verum 47 Eu 47
plus,qui tum forte Archidiaconum agebat,
ac pleraque cum vrbana,tum finitima plebs
rem diuino potius conſilio aperiendam, ac
dijudicandam malebant. igitur delectu ex
Agrigentina Eccleſia atque ex finitimis pri
mores, maritimum iter ingreſſi, Romam
traijciunt; poſtulant 48 à Pontifice ſibi 48
Epiſcopum creari. Porro cum ijs vnà & B.
Gregorij parens Chariton profectus erat.
hæc vt Pontifici renuntiãtur, mandat vt ad
ſe homines adeant,adſunt,ſummumque An
tiſtitem venerati, hinc Sabinus, quique ab
eo erant,inde Creſcentinus, ceterique aſſe-
clæ conſiſtunt. Namq; Euplus, cuiuſque ſen-
tentiæ populares homines laici,clericique
retro omnes ſtetere.Quibus Antiſtes, quem
de vobis Epiſcopum decerni vultis? Ibi Sa-
binum ſui, contra illi Creſcentinum procla-
mant. Tum ad Euplum Archidiaconum,
Charitonem, & alios conuerſus Pontifex,
vos autem,inquit, filij,quid ſuper hac re di-
cere habetis?quæ veſtra eſt ſententia?illi au-
tem corpus primo in terram acclinantes
venerabundi,tum ſurgentes per Charitonẽ
reſpondent,neminem ſibi honorem aſſume
re;ſed ſiquis vocetur à Deo,eum verò hone
ſtandum; veruntamen ex diuino conſilio,
puraque,atque accepta ipſius Pontificis cõ-
muniſque Eccleſiæ parentis oratione rem
gerendam. atque vtinam, inquiunt, is no-
bis per te Paſtor detur, qui publico commo

Romam traijcit.

do

do res noſtras curet. Inde Pontifex ijs, qui à Sabino, itéq; Creſcētino ſtabant, cōſulite, ait, inter vos optime, vt vno omnes cōſilio petatis, quem vultis, & communi ſententia probari, & teſtimonium, vt ſcriptum eſt, habere bonum. ad hæc illi nihil iubentem audiunt, ſed omnia turbis ac diſceptationib⁹ miſcent. igitur impudentem, & iniquam vt videt ſeditionem Pontifex, ira ſuccenſus, inde eos e veſtigio abduci iubet, vt neque iam auderent illuc ad petitionem accedere. Poſt tres autem dies accerſitis Archidiacono Euplo, Charitone, ceteriſque eiuſdē ſententiæ ſocijs, clericis laiciſque, agite iam inquit, fratres de ijs, quæ propoſita ſunt, veſtram aperite ſententiam: factioſi homines iſti, ac turbulenti, atque adeò in turbis conciendis principes, omninò fruſtra ſunt, inepta plane, & inutilia moliuntur. Hic Archidiaconus, vnaque Chariton, non ab homine inquiunt Domine in primis venerande, neque adeò per hominem, ſed verò Ieſu Chriſto aperiente res conficienda. quamquam pro ſincero tuo in Deum cultu, aſſiduiſque ad Deum precibus edocere te Deus facile poteſt, quid in nos fieri tandem oporteat. Probatur porrò Pontifici reſponſum, ac laudatur. ſed hac in re cum anxius animi mæſtuſque iaceret, poſt aliquot dies nocte quadam viſus eſt ſibi videre viros duos Apoſtolico plane habitu ſecum hunc in modum loquentes, quid tu iam animi cruciaris ob diffidentes homines iſtos de Siculo Epiſcopo? nam qui huc ab his deductu ſunt, indigni plane ſunt, qui hanc prouinciam ſubeant. Eſt autem in hac vrbe vir hoſpes pius, Gregorius nomine, qui in Monaſterio S. Sabbæ hoſpitio exceptus eſt. at ſimul homines illos huc aduentaſſe ſenſit, inde ocyor aufugit, latuitque in Monaſterio 49 S. Eraſmi. mitte igitur qui hominem aduocet creatūque Epiſcopum in Siciliam vnà cum orthodoxis Agrigentinis primo quoque tempore tranſmittito: in eo ſiquidem Sanctus Dei Spiritus acquieuit: atqui & eum locus ille deſiderat. Poſt vbi hæc illi dixerant, ſimulq; hominis effigiem, quæ inter eos erat, indicarant, ſeſe ex ipſius conſpectu repente ſubducunt. ſomno excitus Pontifex, tumenſque conuocatis Abbate 50 Marco, (quippe tū forte ingreſſus in vrbem fuerat) & Eccleſiæ primoribus, quæcumque viderat, itemq; de Apoſtolicæ Eccleſiæ metu narrat. gratulatur viſum Pontifici Marcus; benedictus, inquiens, Deus, qui non amouit orationem tuam, & miſericordiam ſuam à te, ſed tibi per ſanctos ſuos aperuit ea, quæ in ouili tuo peracturus eſſes. Tum Eccleſiæ Archipreſbyter, itemque duo Epiſcopi, qui iam ex cōcilio venerant in Monaſterium S. Sabbæ mittuntur. vbi Gregorio non inuento, Præfectum rogant, ecquid homini factum ſit, qui nuper ibi degeret? ex eo facile cognoſcunt biduo ante è Monaſterio egreſſum Gregorium in 51 S. Eraſmi conceſſiſſe; rem edocti feſtinant: B. Gregorium iam digreſſurum offendunt, quos ille eminus conſpicatus, agnouit Epiſcopos, currenſque in hortum ſeſe in medijs plantis abdidit. igitur ingreſſi homines, Præfectum acriter vrgent vti ſeſe de homine doceat, quem inibi hoſpitio excepiſſet, flagitantes. hic animo, & cogitatione ſuſpenſus ille, paululum vt ſubſtineant, exorat; ſi qua forte hominem exquirens inueniat, itaque ijs tradat. in hortū igitur deſcendens, illum inter olera latitantem videt, ita grauiter indignans, vnde huc, ait, ades obſtricte criminibus homo. exquiſitus igitur ab eiuſmodi viris, aſcende iam, ac reſponde, criminationeſque diſſolue ſi potes. ea iactanti nihil omnino reſpondet Gregorius: ſed ad aulam dum aſcendit, viros inuenit conſidentes. ſimul autem hominem conſpicantur Epiſcopi, agnoſcuntque accurrentes ad eius ſeſe pedes abijciunt. probe ſiquidem norant quantoperè illum cum Patres omnes quotquot in Synodum Conſtantinopolitanam conuenerant, tum pijſſimus Imperator, eſſent venerati, quem etiam ampliſſimis affeciſſent honoribus. Tum Gregorius dimittere ſeſe, humilia de ſe ipſe prædicare, ſibi vt parcerent ſupplicare. cauſſam inquirere quamobrem ad ſe nullius pretij hominem venerint. qui vbi aſſurrexerant, hominem læti complexantur. tum communis, inquiunt, Parens noſter qui principem in Eccleſia locum obtinet, thronumq; Apoſtolicum, te iam per nos ſeruos ſuos familiares aduocat, ſeque vt adeas, poſtulat. nihil ad hæc ille cunctatur, ſed cum his vna abit. intereà Abbas Marcus, multa Pontificē de Gregorio docebat, ipſius ab ineunte ætate vitæ inſtitutum, manſuetudinem, tranquillitatem, vti diuino olim monitu Hieroſolymam illum aduexiſſet. contra vero Pontifex quæcumque is in Conſtantinopolitana Synodo præclare geſſiſſet, Abbati Marco narrabat. nempe vt illic (quod ipſius erat in literis, ac ſanctitate præſtantia) obſtruxiſſet hæreticorum ora. Intereà verò dum hæc illi mutuo diſſerunt. Epiſcopi, Gregoriuſque vna adueniunt. Porrò is ſimul ingreſſus eſt, Pontificis pedibus prouoluitur, quē ille ſane quam lætus excipiens, Deo gratias agit per quem pleniſſime certior de homine factus eſſet, atque vt audierat, ita & vidiſſet. Inde Gregorius cum ſurrexiſſet, eum benignius exoſculatus Pontifex, iubet aſſidere circumſpectoque homine, facile cognouit lineamenta, quibus illum adumbrarant, qui per quietem apparuerant ſancti viri. Paululum autem cum caput, oculoſque ſurſum reflexiſſet Gregorius, videt ex aduerſo ſedentem Abbatem Marcum, exſilienſque de repente ad eius ſeſe pedes proiecit lacrymās, atque immortales ait, immortali Deo gratias ago, Pater venerande ſalutis meæ cauſſa potiſſima, quo duce regiam omnis diſciplinæ viam, inire, ac tenere licuit. Vere iam quod mihi olim cecinisti fore, vt iterum te in vita reuiſerem, vt optatiſſimum, ita veridicum effectum reddidiſti. hæc vbi ille, aliaque perorauit, admirari omnes, ac collacrymari. Inde dimitti omnes Pontifex iubet præter Gregorium, Abbatem Marcum duos Epiſcopos, paucoſque alios: mox Gregorium

Apoſt. Pontificē monent de creando Greg. Epiſc.

49

50

51
Greg. fugit honorem

Pontificis ad Greg. oratio

gorium

gorium ſic alloquitur: Te fili Gregori, Dominus Noſter Ieſus Chriſtus per Sanctorũ Apoſtolorum ſuorum præſentiam vocauit, Sanctæque, ac Catholicæ, & Magnæ Eccleſiæ Agrigentinæ paſtorem præfecit, illi vt populo cæleſtia pabula præbeas: te namq; locus ille deſiderat, vt per te gentis illius reliquiæ ſeruentur. Hic detrectare dignitatem Gregorius, indignumque ſe tanta prouincia dictitare. quem contra Pontifex hortari, Deum vt timeret admonere, multos propterea quod contradicere, ac repugnare auſi eſſent, grauiſſima perpeſſos. rogat ille, paulum modo vt ſuſtineat, exiguique ad reſpondendum temporis inducias exorat. inde vnà cum Abbate in cubiculum abeunt, noctemque ipſam inſomnem ducunt. Gregorius autem inde in Hiſpaniam fugere cogitabat; neq; verò dum nouerat patrem ſuum Romæ iam habere cum reliquo populo. igitur monet eum Marcus illuc veniſſe Charitonem cum ceteris orthodoxis ſummoque Pontifici carum in primis eſſe: quod vt audiuit Gregorius, magnum animo mœrorem concepit, ſeque ad fugam Roma capiendam parabat. Quem vt a ſuſcepto conſilio reuocaret Marcus, ne tu inquit, fili, Deum ſic irritare tentas. quippe memoria tenes cenſeo, quid olim tibi beatus ille ſenex præceperit, apud quem quattuor annos commoratus es; is enim omnino pernorat (Deo nimirũ de te hominem cuncta docentem) pro Dei in te beneficentia, execrationem, ſi quid auderes huiuſmodi, relaturum. Iam tum acquieuit Gregorius.

Poſt paucos autem dies Siculos adeſſe Pontifex iubet, quid de ſua ipſorum ſalute decreuerint, rogat. cui Euplus Archidiaconus, & Chariton, nos, inquiunt, nihil iam quod reſpondeamus habemus: quod tibi Deus aperuerit, id verò tute perfice. Porro ex Marco didicerat Pontifex Charitonem eſſe Gregorij parentem, id autem occultũ adhuc habuerat: ſed vtrumque contemplãs ſimilitudinem admirabatur. Inde vbi pauci effluxerant dies, Agrigẽtinos omnes aduocans Sacerdotes, Clericos, primoreſque, omnes laicos Agrigento finitimos homines: age inquit, omnes cum monachi, tum quæcumque vrbem incolit multitudo, ad Sanctorum Apoſtolorum ædem cum ſupplicatione concedamus. ſuper quem autem ſignum aliquod diuinitus illuxerit, is demũ vnus eligetur. Igitur vrbs vniuerſa procedebat ſupplex, templumq; Apoſtolorum Principis ingreſſi Gregorium hortantur, vt edito è loco euãgelium edicat, quod dum peragit, magna populum admiratione afficit, miraque voluptate perfundit: ea erat ipſi in legendo ſuauitas, atque oris concinnitas. id igitur vbi confectum eſt, ſurgenſque Pontifex populo benedixit, Ecce 52 tibi columba ab altari aduolans, inſidet Gregorij capiti: rem plane admirabilem, & inuſitatã vident omnes, atque obſtupeſcunt. Neque adeo Gregorius parentem ſuum latuit, aut quempiam ex vrbe: omnes iam tum hominem dilexere.

52 Columba inſidẽs Gregor. probat eius elect.

Neque vero mediocrem concepere lætitiam ipſius populares, & incredibili quodam ſtudio in eum ferebantur omnes Siculi, atque adeò Agrigentinæ prouinciæ frequens multitudo. inde conuenientes poſtero die Synodales Epiſcopi B. Gregorium Agrigento Epiſcopum dari conſentiunt. Paſtorem læti accipiunt, Deum omnes dilaudantes, clerus, quiq; ciuitatem accolebãt, optimates. Porro decem ab eius creatione dies Romę commorati, nec ſeſe ab ijs S. Abbas Marcus abduxit, Gregorium ſubinde monens, futuras vt anguſtias, calamitateſque præſenti animo ferret. iam vero cũ nocte quadam à lecto Chariton exſurrexiſſet, cubiculum adijt, vbi S. Gregorius, & Abbas Marcus verſabantur; pulſanſque oſtium, monaſterium ingreditur, offenditque ambos de rebus ad ſalutem ſpectantibus colloquentes: ad eorum ſe pedes lacrymis perfuſus acclinat, ſibi vt precibus ſuccurrerent, rogat, magna de amiſſo filio moleſtia confecto. cui B. Marcus, Ecquid ait, meminiſti enuntiatum olim à me tibi fore, vt filium aliquando in vita reuiſeres? ita ſane inquit Chariton, ſed verò iam tum ego, cum te primum hic vidi, nimis quam aueo nuntium abs te aliquem de meo filio audire. ſed interea patris orationem ſane quam libenter edebat filius. Porrò autem Marcus Charitonem bono eſſe animo iubet, nunquam futurum, vt eius lacrymas, ſiquid incurriſſet incommodi filius, deſpiceret Deus; verumtamen inquit, haud me falſum accuſaueris: natum, vt prædixi tibi, dum vita ſupererit, aſpicies. Hic Gregorius; viuit ne ait, puerili mater, quem interijſſe dictitas? viuit Deo bene iuuante, inquit, Chariton, ingentiq; mœrore conficitur de ſublato filio. cui Gregorius, quantum ab illius interitu temporis intercedit? tertius 53 decimus hic agitur annus inquit: tum Gregorius hortari hominẽ, conſolationemque quam poterat maximã adhibere cœpit, verbis primo vſus obſcurioribus. Inde vt rem tandem breui concludam, ſede feſtinus exſiliens, ſuffuſus oculos lacrymis (quippe tetigerat animum patria caritas) parentis pedibus aduolutus, mi pater, inquit, obſecro miſerere, mihique quod in te admiſerim libens condona. iam nunc enim te curis plane vacuum omnibus volo de miſerabili filio tuo. ego enim ipſe ſum. mox vbi ſurrexit, patrem arctiſſime dum cõplectitur, fuſæ vtrinq; abunde lacrymæ. vbi a luctu pauliſper temperarunt, hortatur Marcus omnem animo mæſtitiam euacuent, auctori potius Deo gratias agant, qui ipſos iã in vnum cõiunxiſſet. inde gratijs rite à Charitone actis Seruatori Ieſu Chriſto, quoniã quod a Marco olim accepiſſet, effectum iã per eiuſdem preces videret, conſederunt ad primam vſque auroram de animi ſalute diſſerentes. Igitur diluculo omnes ex Agrigẽtina eccleſia Siculi, Pontificem adeunt, accidentes venerantur, quibus ille, en, ait, quã etiamnum exquiſiuiſtis, Dei voluntas aperta eſt, impletaq;: quippe & vos admirandũ 54 ſane myſterium conſpexiſtis, quod hiſce

Patris, & Filij iucunda agnitio.

53

A Pontifice Epiſc. creatur.

54

diebus oculis veſtris exhibitum eſt. Vos interea virum hunc ſane quam admirabilem, Deoque in primis acceptum, quaſi parentē vos ad optima quæque cohortantem obſeruate, & colite. atque ita veremini, vt & ametis. plane vt illi vos dicto audientes vſque præbeatis. Aſſenſere omnes, Præſulique ſuo ſe obſecuturos recepere. iis igitur bene precatus Pontifex, vna que Epiſcopi, qui ex Cōcilio illic aderant, Gregorium populo commendat: Dominus noſter inquiens, *Ieſus Chriſtus* det vobis gratiam id ipſum ſapere ad gloriam Dei Patris cum *Sancto* Spiritu in ſecula ſeculorum. cumque omnes, Amen

55 reſpondiſſent, eos dimiſit, ſociumq; 55 ad-

56 didit Felicem Epiſcopum, cuius 56 opera Gregorius inauguraretur. tum ad Charitonem, hem tibi, ait, filius, cuius in ſinu requieſcet ſenectus tua. ſed ea quid ſibi vellent minus percepere qui Charitonem circumſtabant. *Igitur* nauim conſcendentes Romæ ſoluunt 18. kalendas Septembris. *IV* verò idus Septembris in Siciliam cum appuliſſet,

57 *Panhormum* exſcendunt. quos 57 Panhormitanus Epiſcopus vna cum clero, populoque vniuerſo, & monaſterijs virorum ac mulierum, perhonorifice, incredibilique lætitię ſignificatione ſuſcepere: namque de moribus hominis vitæque inſtituto cognorant. vt autem vrbem primum iniit Gregorius, cum in templum iam pedes inferret, Eccè tibi lepra horridus quidam monachus accurrens adeſt, ipſiuſque pedibus aduolutus, clamitanſque opem implorat, efflagitatq; ſui vt miſereatur, à Deoq; precibus exoret, vt eo flagello liberetur, grauiſſimoq; dolore, quo premebatur, aliquando leuetur. Cui Gregorius, crede, inquit, fili: nihil enim Deo factu difficile: *Verum* id tamen ex me accipe iam in nomine Domini noſtri *Ieſu Chriſti*; iam nunc pœna illa leuabere. prædictionē è veſtigio ſecutus euentus. Lepra, qua detinebatur homo, purgatur, factaque eſt caro eius proinde quaſi paruuli pueri, vt alibi in libro Regum proditum eſt. Hic ſtupere omnes inſolitum rei miraculum, virtutemque ſupra hominē in ſubita monachi ſanitate, Deum etiam extollere, qui per homines ipſum amantes mirabilia ſolus ederet.

Ab Epiſ. Panorm. honorifice ſuſcipitur.

Leproſum ſanat.

Igitur in proprio Epiſcopio commorantur, cui ab S. Gregorio nomē erat, quod certe olim *Agrigentinæ* eccleſiæ fuerat. Libertinum appellatum. Tres Panormi dies egerant, ingentes cum *Epiſcopo*, ac diſcipulis lætitias agitantes. *Inde Epiſcopum*, fratreſquè amplexatus Gregorius Panhormo egreditur. iam vento commodum aſpirante, flumen intra duos dies ineunt ad octauam ho-

58 ram in 58 ſuburbium, *Emporium* nuncupatum. Vbi verò ſuos aduentiſſe iam cum *Epiſcopo* quodam Gregorio cognouere *Agrigentini*, ingens repente eos cum admiratione mœror inuaſit. ſcilicet ex duobus, quos diximus, vnum ſibi futurum *Epiſcopū* ſperabant. Præfectus igitur monaſterijs laudatiſſimę Deiparæ ſacri, fratreſque vnà omnes, ac populus in ſuburbanis degens, occurrentes Gregorium excipiunt ex naui exſcē-

Agrigentū peruenit.

Magno populi cócurſu, & gaudio excipitur

dentem, non ſine ſupplicatione, cantuque qui cum in loco quodā conſtitiſſet, manuq; ſilentium indixiſſet, omnes deſtitere: tū iubet vt *Archidiaconus Euplus*, verba, quorū initium eſt, *attendamus*, enuntiet. demū populo beneprecatus, *Pax* vobis, inquit, & cū ſpiritu tuo, ſubiecit circūfuſa multitudo. Vt autem *Archidiaconus* verba illa: ſapientia, ceteraq; quæ ſequuntur, rite perſoluit, accidens in genua S. Gregorius vnam, aut duas potius horas inſumpſit in preces. ſed ſolo demum exſurgens, populoq; rurſum benedictionem impertiēs, ter in hæc verba vocem extulit: Benedictus Deus, qui facis mirabilia ſolus, nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorum. populi acclamatio ſecuta. *Igitur* acceſſere omnes, ad eiuſq; pedes accidentes, venerantur *Epiſcopum* à quo mutuo excepti oſculo grandiores iuxta ac minores natu, atq; adeo lactentes pueri, impoſitaq; manu viris, mulieribuſq; beneprecabatur *Antiſtes*. *Inde* igitur ſecedentes, ipſum adeunt monaſterium, canentibus interea vocibus haud intermiſſis.

*V*bi in æde Dei parētis, ac venerādæ omnium Dominæ preces fuderat Gregori⁹, pedemq; iā è tēpli foribus efferret, monachus quidam obuiā it, ſeque ad *Epiſcopi* pedes proijcit venerabūdus quem certe *Præfectus* propellens, ad Gregorij pedes accedere hominē vix patiebatur *Verū* conuerſus ad Præfectū, ſine modo, inquit Antiſtes, ne prohibe, frater; Tū ille: amens eſt, Domine, loquendi prorſus, atq; audiendi facultate deſtitutus. ibi grauiter ſuſpirās Gregorius, lacrymanſq; ac manus in cælū attollens, huiuſmodi orationem habuit. Domine *Ieſu* Chriſte, cæli, terræq; molitor, qui lepra infectos homines ſancta olim præsētia tua emundaſti, ſurdorumq; aures ad audiendum reſeraſti, ac linguæ etiam vincula diſſoluiſti, tute nūc ſeruum hunc tuum diuina virtute ſanato, vt ſanctiſſimum nomen tuum perpetuo celebretur. Hæc vbi perorauerat, apprehenſum monachum erigit, atque in nomine, inquit, Domini noſtri *Ieſu* Chriſti, qui ſurdo mutoq; Dæmoni imperauit, vt ex eo, quod ſuis ipſe manibus finxerat, opere tandem exiret, recte iam loquere, & audi, Deumq; laudā cōditorē tuum, confecta repente res eſt. exclamare ille vehementer, atq; edicere. magna ſcilicet opera tua Domine, quæ per virum hunc iuſtum, qui me quamlibet humilē reſpexit, edidiſti. *Porrò* hunc cum rogaſſet Gregorius quotus iam is annus eſſet amiſſæ vocis, haud equidem, inquit, memini me loquutum aliquando, aut audiuiſſe. Hic *Præfectus* vbi ſeſe ad Epiſcopi pedes abiecerat, conſurgens, viceſimus, ait, agitur annus, ex quo mutum hic ſeculo remiſit in meo monaſterio, ſed annum attigerat octauum, quando hic tonſus eſt. ibi tum ingens omnes inuaſit timor, ac ſtupor, Deumque nemo non celebrabat, quod ſe per beatum illum virum reſpici iam ab ipſo animaduertunt. *Igitur* monaſterij cœnaculum aſcendunt, iſque qui ſurdus modo, ac mutus fuerat, miniſtrat.

Mutum, & Surdum ſanat.

ipro-

Intereà mandat Gregorius ex Vrbe per eum diem exeat nemo.ipſe autem in Monaſterio cum remanſiſſet, noctem ipſam inſomnis cum reliquis ducunt ad vſq; diluculum; Nam cum primum illuxit, B.Gregorius Epiſcopus,ac frequēs populi multitudo è ſuburbio diſceſſere,quos Monachi cum Præfecto ſequebantur pſallentes, itemque clerus omnis,qui cum eo Roma nauigarat.Qui autem ſanitate donatus fuerat monachus ipſos anteibat, clamans ipſe ego ſum ſurdus pridem,ac mutus,nunc iam per Sancti Antiſtitis preces plane valeo. Igitur vrbana multitudo,tribuni,ac principes,populuſque frequens ex vrbe egreſſi Sancto Epiſcopo occurrunt, eumque ad portam iam accedentem venerantur. quos ille contra benedictione impertitos blande comiterque amplexatur. Sed intereà 59 Gregorij mater,

59 Matris de filio gaudiū

vna cum ancillis, ac ſenioribus intra magnā vrbis portam ſubſtiterat, dum ille ingrederetur. cum ergo eminus conſpicata, agnouit hominem ex patrio charactere, atque is,inquit,vere ipſe eſt filius meus,quem perdideram:neque porro falſum agnoſco iam

60 beatum 60 illum monachum,qui mihi receperat fore vt viua viſerem filium meum. Iamque propior Gregorius cum circūſpiceret,

61 matrem 61 videt cum vetulis,ancilliſque adſtantem, incredibilique lætitia geſtijt.Mox oculos in cœlum attollens gratias Ieſu Chriſto immenſas agit,quo auctore ſuā ſibi videre parentem licuiſſet.igitur accedētes illę accidenteſque ad Epiſcopi pedes, Beatum hominem venerantur,quibus ille ſingulis manus imponens, beneprecatuſq; ſaluete,inquit,Deo quaſi nouellæ agnæ cariſſimæ, quæ curſum ad virtutem egregie perfeciſtis: gratia vobis,& pax augeatur à Deo patre, ac Domino noſtro Ieſu Chriſto Amen.illis ſubijcientibus ad matrem conuerſus,ſalue ait, & tu Domina Theodote, cuius opera mihi lucis huius vſura,& corpus donata ſunt.qui vales? recte illa reſpondit, Deo dante fili dulciſſime: & vero Benedictus Deus,qui te nobis elegit, paſtoremque

62 populi ſui deſignauit. Tum 62 ille caræ parentis pedibus prouolutus, eoſque deoſculatus, pro ſe vt precetur ſupplicat,qui multa in illam peccaſſet,eoq; parcere ne deſpuat, poſt vbi ſurrexit,ipſius manus exoſculatur. contra vero rogare parens, ſe ipſam potius precibus iuuaret natus, veniamque commiſſorum parentibus impetraret.

Poſt hæc templum canens aſcendit populus vniuerſus, peractiſque diuinis myſte-

63 Colūba caput Greg. inſidere viſa.

rijs,Felix Epiſcopus,qui Gregorium 63 in ſede locaturus Roma abſceſſerat, videt deſcendentem columbam, Beatumque Antiſtitem adumbrauiſſe. nimirum,& Epiſcopus ille dignus erat,cui diuina gratia conferretur. ità cum Sanctum ex Gregorij mani-

64 bus,& in corruptum 64 corpus,pretioſumque ſanguinem ſumpſiſſent omnes, Deoq; vt par erat gratias egiſſent, corpora deinde ad Epiſcopi menſam curauere. ad extremū eum amplexati, domum quiſque ſuam repetiere geſtientes,numenque pro eo celebrantes.Poſtridie verò eius diei, feſtus agitabatur venerandæ,ac viuificæ crucis exaltationis dies:ita complures, quicumque vel morbo, vel cacodæmone detentos habuere,in templum adduxerunt, quibus manus imponens Multa edit miracula

Gregorius,dicto citius eos liberabat, prorſus vt admirationi eſſet omnibus, planeque ſimilis Sancto Patri noſtro Gregorio Taumathurgo haberetur.quæ cum ita haberēt, magna tum in vrbe,tum in ſuburbanis vicis omnibus lætitia,& gaudium agitabatur.Porro Epiſcopus,qui cum Gregorio aduenerat perſpectis quæ ab eo edebantur, ſignis,quā maximas poterat Deo gratias agebat,mirabaturq; virtutibus inſignem vitæ rationem, atque conſtantiam. cum autem ſex cum eo menſes egiſſet, ingentemque ex eo conuictu voluptatem percepiſſet, Agrigentino Præſule,cunctiſque ciuibus ſalutatis, acceptiſq; ad iter neceſſarijs inde abſceſſit.

Iam verò B.Gregorius in Ciuitate reſi- Ciuitatem obit.

dens,Preſbyteros, Diaconoſque, qui eiuſdē eſſent animi,creauit,atque in ſuam quemq; paroeciam immiſit: illud inſuper præcepti adijciens,mandata,vt rite ſeruarent, egentem ne irritarēt, neu deſpicerent aliqua neceſſitudine circumuentum. At ipſe vero ciues,alioſque monere aſſiduo, inſtruere, ac docere,curare diligenter, nullam omninò prætermitti viduam, orphanum nullū, quin eis optime conſuleret.omnino quicumque egerent, ijs verò neceſſaria ſuppeditabat. ſed & in dies ſingulos ab hymnis diuiniſque laudibus nunquam deſiſtebat: ieiunia quoquè vigilias,humi cubationes exercebat,conſtātiſſime.Porro autem pios quoſdam adoleſcentes aliorumque teſtimonio probatos

tres 65 Diaconos creauit,quorum mores, 65

operaque facile perſpecta erant. Eraſmum,

66 inquam, Philadelphum, & Platonicum, 66

qui cum illo plurimum verſantes,miraque eius geſta ſpectantes inſignem quoque virtutibus vitam æmulari ſunt.ſed aliquot poſt diebus vrbem luſtraturus egreditur Gregorius,ægrotoſque qui in ea degerent,pauperes item ac viduas inſpecturus. ità dum ciuitatem obit, ſiqui forte infirmos haberent apud ſe,eos in platea ſtatuebant,vnde Beatus Antiſtes tranſiturus eſſet,è quorum ille

Mirac. fulget.

corporibus quodvis morbi genus manuum impoſitione pellebat in nomine Domini Ieſu.ſed illud ſane præclarum.

Sabinus 67 quidam presbyter filioſam 67

habebat ſane quam pulchram, ſed reſolutis ante annos nouem Satanæ opera artubus; itàvt iaceret miſera,nec mouere ſe quidquā poſſet, cibumque adeò ipſum alienis manibus quotidie caperet.auditis igitur eius mater ſignis,quæ per B. Epiſcopum edebantur, eduxit & ipſa filiam, quattuor illam vt inanime quoddam pondus deferentibus. Hic verò extra veſtibulum infirmam depoſuere:ſiquidem illac B. Gregorius iter facturus erat.eo igitur ad Sabini oſtium appetente egreſſa hominis vxor,atque ad B. Gregorij pedes prouoluta, ingenſque ſui miſereatur exorat, ſibique ſi quid in fiducia ipſa deliciat,opem auxiliumque ferat. quid ea opus

haberet, percontatur Antiſtes. Tum illa rurſus ad Gregorij pedes proiecta, eiuſque miſericordiam implorans, reſoluto iam corpore, inquit, filia mea iacet afflicta, ſeque ipſa mouere omnino non poteſt. Hic Epiſcopus cum de viro mulierem rogaſſet, egreſſu Sabinus procidit, atque ſibi eam vxorem eſſe ait. Rurſus ille, quot iam ab hinc annis id huic mulieri contigit morbi? nouem reſpondet Sabinus. Igitur B. Gregorius corpus acclinans in genua, huiuſcemodi preces fudit: Domine Ieſu Chriſte, Deus noſter, qui cælum, terramque, ac mare, & quidquid in his continetur, condidiſti, reſpice iam in preces famuli tui, meque nunc humilem, atque improbum exaudi, puellamque iſtam Sanctiſſimi Spiritus tui virtute inuiſe. His peroratis exſurgens, ac benedicens, in nomine, inquit, Ieſu Chriſti Domini noſtri ſurge iam

atque in pedes tuos conſiſte. ſurgit repente puella: mox ad ſeruatoris ſui pedes accidens, qua potest Deo gratias agit, qui per Sanctum Antiſtitē ſuum, cuius param, ſinceramque ſeruitutem probarat, ſe ipſam iā depulſo morbo ſanaſſet. Porro cum vrbana multitudo ſequebatur, inuſitata, quæ ab illo edebantur, mira illa demirans. Vt autem totam obiuit ciuitatem, cunctaque quæ viui forent, bonus Paſtor dupertijt, in Eccleſiam rediit ad nonam, Clero populoque comitantibus: ſacriſque rite perpetratis, menſam apponit frequenti populo, Sacerdotibus, Clero, que, priuatimque adeò viduis, egentibuſque. atque ipſe panno præcinctus cum tribus Diaconis Eraſmo, Philadelpho, ac Platonico cuncto populo miniſtrabat. Porro autem viduis, egenisbuſque mater eius

Beneficus in viduas.

cum ancillis ſedulam operam dabat, ſingulorum pedes proprijs manibus abluēdo. ſed Chariton è templo minime diſcedebat, ieiunijs, precibuſq. inſiſtens, ſupremoque obſequens minimi pannoſa amictus veſte, lectitans, libroſque verſans: cui Gregorius ordine lingua interpretabatur, atq; adeo Diaconos inſtruebat in lectione, cantuque, atq; interpretationibus ſacrarum literarum, ve-

68 teris nouique teſtamenti. datum 68 eſt autem & parentis, & ijs quæ dicerentur, accurate attenderent, admirationique eſſent omnibus non ex vrbe ſolum, ſed ex Inſula etiā vniuerſa, atque vero quotidie exercebantur.

Miraculum in D. Greg. ob ...

Vt autem malorum princeps Diabolus purum, ſincerumque perſpexit hominis inſtitutum, in eque rem ferens, inuidiaque percitus bellum contra iſtum, faſque mouit, quo virum iuſtum de throno deturbaret. Nam-

69 que 69 Sabinus presbyter, Creſcentinuſq; Diaconus, qui mutuas anteà inimicitias exercuerant, tum demum in gratiam redierant, id nimirum ſcelerum auctore Satana ſtruente. igitur inter ſe conſultantes, quouſ-

70 què tandem dixere, iſti 70 non parcamus impoſtori, atque venefico, qui ignares, ac ſimpliciores huius vrbis homines per ſanctimoniam ſuam deludit? et quid nos latet, hunc eum olim ad gentes profugiſſe, ibique vt accepimus commoratum, nefariam veneficiorum artem penitus hauſiſſe, nunc autē

in fraudem inducere mortales, ſeque vt Magus olim Simon, diuinum hominem eſſe dictitare, cū Dæmon ſit? hem neque edit, neque adeò quidquam bibit: nimirum neque Dæmones omninò edunt, neque vnquam bibunt: Hæc inter ſe commentati, vt facinus promoueant, exquirunt ſedulo vrbem circumcurſantes, nefarij conſilij ſocios ex populo inueniunt, atque ex Clericis quidem triginta, eoſque rudes videlicet literarum, quos nec ſuam ipſorum dexteram, neque ſiniſtram cognoſcere poſſe diceres, ex popularibus autem quinque & viginti. Qui nimirum omnes contra iuſtum coniurarunt,

vt eum ex vrbe exturbarent. ac 71 Leucium 71

quemdam crearent, hæreticum, mentitumque presbyterum, & externum, illuc appulſum ex Concilio Laodicenſi, à quo fuerat ſacro percuſſus anathemate. cuius tamen aduentum Gregorius non adhuc perceperat. latitabat autem apud Theodorum 72 72

quemdam Exploratorium, prope locum, qui Diolus dicebatur. ibique quaſi Draco delitecens menſes exegerat omnino tres. videlicet is iuſtum apud illos in inuidiam rapuerat. igitur omnes hi cum Sabino, atque Creſcentino conſilium ineuntes, pecuniam ijs numerarunt, quæ ſatis ad rem viderentur, nēpe vt in illum calumniam appingerent. Viderat autem aliquādo Leucium in Oriente Gregorius, cum eoque de diuini verbi incarnatione ad diſputandum congreſſus, repreſſit hominem, audaciamque coercuit, atque in exilium exegit. Hunc igitur, vt iam dicebam, facinoris auctorem ſtatuunt, omni prorſus vel commiſeratione, vel humanitate vacuum, ſæuiſſimum hominem, acerbiſſimum, impium.

Erat autem in ea vrbe puella quædam non minus forma, quam impudicitia præ-

ſtans, cui nomen 73 Euodia. hanc diligen- 73

tes 74 impij ſibi, vt obtemperet, cum ſe 74

ipſis vnà ſentiat, hortantur. habere quod ei conſiderent, arcanum quoddam, vnde grandes ipſi venturæ eſſent diuitiæ. Illa quid tandem ſit, rogat. profitere, inquiunt, apud Epiſcopum, tecum illum eſſe verſatum. Hic ſubuereri illa: ac timeo, inquit, homines, ne forte nulla meis dictis habita fide, quaſi falſa ciuibus pœnas dem: illum enim iuxta atque Angelum venerantur. contra mitant perdiei minime verò ita eſſe dicentes, ſed ipſis modo conſentiret, ſaluam ſe illam præſtituros. vi tādem adacta mulier improborum hominum, quidquid ij velint, edicturā ſe recipit. intereà multa illi agitare, exquirere, quam tandem ineant viam, vt immittere illam in Epiſcopium poſſint. ita nocte quadam in templum deſcendit Epiſcopus, vnaque Euplus Archidiaconus, treſque adoleſcentes Eraſmus, Philadelphus, Platonicus Diaconi, ac duo item monachi religioſi, vt preces media nocte perioui ſolitas implerent. ſed cuſtodiebant intereà ſedulo Epiſcopij fores Tribunus, ac Damaſcenus, quos nimirum impij, perditique homines Sabinus, & Creſcentinus cum ad ſuam ipſi ſententiam allexiſſent, pecunia corruperant. itaq; reſe-

reſeratis ædium foribus. vbi quieſcere Gregorius conſueuerat, ſcortum illuc immittunt. ſtatuuntque in angulo domus. confectis igitur precibus Epiſcopus vna cum alijs in Epiſcopium aſcendit. vbi cum aſſediſſet, librum ſibi dari poſtulat: datur. in eo porro vitam B. Ioannis Chryſoſtomi, vt ceteris virtutib⁹, ita in primis animi tolerantia maximi, perlegere cœpit. Hæc ille dum facit, Deoque gratias agit, obdormierat puella neq; adeò in cubiculum aliquis aſcendiſſe perſenſerat.
itá iubet 75 ille lignum pulſet Archidiaco
nus ad matutinas laudes: ſtatimque 76 vocatis adoleſcentibus ad templum rurſus contendit, precibuſque rite perſolutis, conuenit frequens clerus, reliquuſq; populus, ſic enim monuerat Antiſtes. ergo ad ædes reuertitur illis comitantibus, eius vt doctrinam audirent. id enim erat ei quotidianum opus: ea nimirum vbi é templo dimiſſus fuerat populus, eodem audiento legebat, quæ vtilia forent,

S. virum de ſtrupo accuſant.

Porro autem peſſimi illi, ac fraudulenti conſilij auctores, e reliquo orthodoxo atquè vnanimi populo ſeiuncti, quaſi ſilueſtres belluæ, turbatis animis, vultuque, ac contra iuſtum nefaria molientes inter ſe ipſi conſuebantur, iuſſique de more parere, cumque paſtore ſuo vna ingredi recuſantes, tandem inſiliunt ſacrilegi Sabinus, Creſcentinuſque, atque alij cum ipſis decem; petulantemque puellam eripientes coram Epiſcopo ſtatuunt: tum clamore, ac tumultu complentes omnia, adeſte dum, inquiunt, populi omnes, ac plane improbum Antiſtitis noſtri facinus videte. hunc videlicet dignum exiſtimabamus, & quantiuis pretij virum. ceterum iam nunc Apoſtolico throno prorſus indignum renũtiamus. Hic horrere omnes, & quaſi lapides obmuteſcere. Porro Sycophantæ, manibus in virum ſanctum miectis, in atrium Epiſcopij pertrahunt. iuſti hominis vicem interea dolente, & lacrymãte populo. inde accedentes tribuni, vrbiſq;
77 optimates, ſcortum 77 rogãt, verum profiteatur: an cum ipſa coiiſſet Epiſcopus? annuit impudica, noctu ſcilicet id contigiſſe ſed Archidiaconus itemque monachi rem vt exploratam haberent, & qua tandem noctis hora facinus patratum? á cœna reſpondit, nimirum ab impijs ita præmonita fuerat. tum verò monachi, Archidiaconus, itẽque tres Diaconi: viuit Dominus inquiunt; falſa enimverò eſt hæc puella. contra verò improbus improborum hominum conuentus: haud equidem vos, aiunt, ſi quid de homine dixeritis, fidem vnquam facietis, quippe ipſius familiares. hic cum á Diaconis vnus Philadelphus propheticum illud vſurpaſſet: muta fiãt labia doloſa, quæ loquuntur aduerſum iuſtum iniquitatem, in ſuperbia, & in contemptione. facto impetu ſacrilegus Creſcentinus adoleſcentem ſub maxilla percuſſit. conſurgit aduerſus impium effuſa multitudo, eiuſque caput petit. nam quid tu, inquit, homo execrande, inſontem cædis?

His dictis in Creſcentinum vno quaſi agmine irruunt. ſed ad populum conuerſus Gregorius, ita omnes hortatur dimittite iam obſecro, illum, fratres, ac Dominum mei & nunc iam pro libidine rem gerat. eius enim parens Diabolus ſedulam illi in re præſenti operam præſtat. iamiam vero magnus apparebit miſeri hominis caſus. Sed hic maxi-
me 78 pendebat animi populus, ſecumq; 78
ipſe volutabat, ecquid vera eſſent, quæ ab
impijs dicerentur. ita prætumere ſacrilegi, Iuſt⁹ in car-
ac male ſanæ mentis homines, iuſtumque ceremi conij-
in carcerem conijciunt, compedibuſq; vin- citur.
ctum aſſeruant. vbi S. 79 Gregorius Lily- 79
betanæ vrbis Epiſcopus incluſus olim fuerat, martyrij denique palma donatus, cum gladio cæſus obijſſet ſub Tyranno Tyranno. Vniuerſa porro multitudo ciuitatis circa cuſtodiam conueniunt, foreſque inſtantes pulsãt, plane vt aſſiliatim effringere eas velle viderentur. Namque alij ferreis vectibus allatis perrumpere carcerẽ admitebantur. ea dum agitarentur deuenit ad optimos rumor. Quare ad flagitioſos, & facinoroſos homines Sabinum, Creſcentinum, neque ac ceteros conſilij populares tollendos conſpirant. Quos tamen S. Gregorius etiam atque etiam hortabatur, inquiens, ne quæſo vos filij cariſſimi, ne contra hos acerbum quidpiam admittite. Siquidem Domini mei vindicta eſt, fratres, ego vero, vt aiunt, vere nequam homo ſum. ſed populus, nobis, inquit, Pater ſancte, ac filijs noſtris imputentur peccata tua. inſtat ille rogando, ne manus in eos inijciant, ſed expectent, ne quando ab illis occidatur. nimirum id ille dicebat, certiores eos facere volens de Chriſti erga ſe beneficentia. Porro Archidiaconum, Monachos, pueroſque ingreſſu prohibuerãt agreſtes belluæ, quo minus cum Gregorio clauderentur. interea dum foris præſtolatur multitudo, gratias Ieſu Chriſto immortales orans agebat vir ſanctus, quod ipſius nomine illuc deductus eſſet. Ecce autem intempeſta nocte, cuſtodiam lux magna circumfulget, Angelus quippe Domini accedens compedes repente diſſoluit: atque vbi Gregoriũ confirmarat, amplexus hominem abiit. Vltro autem recluſæ ſunt carceris fores, quæ cum vidiſſet multitudo; ſigna nimirum diuinitus edita, ingreſſi ad pedes ipſius procũbunt dicentes: Nunc demum tecum eſſe Deum, vere cognoſcimus. igitur vehementer commoti, prompto ad vnum omnes animo, paratoque ſtabant, aut ad mortem pro iuſto appetendam, aut impiis inferendam. id quod videlicet effeciſſent, ni S. Gregorius rurſus eos cum lacrymis ita obſecraſſet: Tribuni, Optimates, ac reliqua multitudo, oro atque obteſtor vos fratres ac filij cariſſimi, ne manus in vos inuicem conſerite, innoxium ſanguinem pro me miſerabili profundẽtes. meum enim ſanguinem potius profundi præſtat, quam veſtrum quempiam iniuria quidquam affici. atque ego quidem habeo pro me pugnantem Chriſtum, quem ſemper vindicem experti ſunt ii, qui omnem in eo ſpẽ poſuere, confidentes fore, vt in manus inimicorum numquam eo volente traderentur.

Ora⁺ populum ne inimicos vleiſcantur.

Ang. carcere recludit, vincula ſoluit Gregor. continuat.

tur. ad hæc omnes amplexatus, benigne iis precatus, cibo refectos dimiſit.

Tum ſacrilegis Sabino, Creſcentinoque vocatis, audite, inquit, quæ veſtra, fratres, eſt de me ſententia? quid hic me concluſiſtis? aut me iam è medio tollite, aut quoquo tandem fert animus ac lubido, mittite: at illi
80 literas 80 ſe ad Exarchum, cui Apoſtolicum hoc opus incumberet, dediſſe, qui Antiſtitis rebus accurate diſcuſſis, de eo quod vellet, efficeret. Et verò ad illum ſcripſerant, vt preſto iam eſſet, erat enim apud 81 Philoſophianos neceſſaria comparans ad nauigationem: Romam quippe nauigare cogitabat. Vt autem Agrigentum aduenit Exarchus, poſtridie iubet omnes in forum, quod erat in media ciuitate, conueniant, ſedensq; iuſtum è carcere educi mandat. eductum vrbana multitudo omnis conſequitur: qui cum eo loci perueniſset, vbi reſidebat Exarchus, iubet is Tribunos, primoreſque vrbis aſſidere, atque in iuſtum inquirere; abnuunt hi, ac nos, inquiunt, nec profecto tua cauſa ſtamus, neque ea ſedemus. ſed inique ferimus iniqua pati paſtorem, patrem, ac doctorem noſtrum videntes qui tam multa per Ieſu Chriſti nomen ſigna dedit in hac ipſa ciuitate, quorum tute oculatus es teſtis, quin & ea facile edixerit vxor ipſa Sabini iſtius, quem alterum Iudam Iſcariotem, proditoremque iure optimo dixeris. Te verò quippe communis Patris noſtri Pontificis miniſtrum, iniquum eſt in talem virum inquire-
82 re, neque porro conſentaneum, hûc 82 nullo prorſus aduocato conſilio, coram te ſtare. ſed te potius examinari fas erat. Hæc vbi ab Optimatibus accepit Exarchus, male ſibi metuebat, ne quaſi in ipſum ſeditione coorta, trucidaretur. Igitur conſurgens ſacrilegoſque Sabinum, & Creſcentinum aduocans; producite huc, inquit puellam, qui cū dicitis veſtrum Epiſcopum cōſueuiſſe. Nos enim hunc pium hominem religioſum, & commodis moribus eſſe nouimus. agite dū ergo, vt probe deinceps cognoſcam quidnam Pontifici Domino meo ſim de homine relaturus. producunt illi puellam, quæ ſpectantibus omnibus pauida tremenſque aſtitit. Rogat Exarchus; numquid verum ſit, ꝙ ipſa de Præſule dixiſſet, ſecum illum concubuiſſe. annuit impudens. hic autem mirum,
83 atrox repente falſam, 83 impudicamque Dæmon inuadit. volutari illam ante omniū oculos, atque ad Gregorij pedes horrēdum ſpumare, omnes contra expaueſcere, clamāteſque tum demum credere ſe dicebant, mēdacia fuiſſe, quæ contra Gregorium iactarentur. Sed impij per ſummam impudentiā nonne rectè iam dicebamus, veneficum eſſe iſtum, atque impoſtorem.

Exarchi iniquum iudicium.

Scortum à Dęmone vexatur.

Atque vt rem breuibus expediam poſtulat ab Exarcho Gregorius, ſi velit de rebus
84 ipſius ad 84 Pontificem referat, ipſum intereà vinculis aſtrictum cum Pontificijs nauibus mittat, vt dum per tempus liceat, ſaluti conſulatur, neque enim æquum eſt, inquit, nos hic vſque ſtare, dum res noſtra pro vt debet, conficiatur. Iam verò Sabini vxor, itemque filia, & alij complures, quique mutus olim, ac ſurdus fuerat, ad Epiſcopi pedes procidentes deflebant, utique vt miſereretur, deprecabantur, malorum porro memoriam, ſi quæ ab ipſis illata eſſent, non illam ſeruaret neque adeò iniurias meminiſset, quibus ab exſecrandis illis hominibus affectus eſset. ſed præ ceteris Sabini coniux, ad virū conuerſa, acerrimeque increpitans; apage, inquit, iam nunc meis ab ædibus abſcedito. quid tu iam contra iuſtum hunc virum inique cogitare auſus ſis, qui per preces tantum filiam noſtram iſto inſpectante populo ſanauit. hinc ergo faceſse iam ingrate; haud mihi certe hic mortem ipſam conſciſcam. concidit ad hæc Sabinus, atque inſtar lapidis mutus hæſit. Tum ſic Exarchum Gre- 85
gorius alloquitur; quoniam 85 arbitrum te, iudicemque contra me nemo conſtituit, permitte ſis abire me in carcerem, compedibuſque vſque coerceri: dum de me diligēter inſpectes, ad eum plane modum, quo veteres Tyranni. cui Exarchus non ego te coerceri quidem iubeo; ſed qui te accuſant, ij verò te cuſtoditum volunt. Vltro igitur Gregorius in cuſtodiam abit: vbi noctem ipſam inſomnis ducit vnà cum Archidiacono, reliquiſque Diaconis Eraſmo Philadelpho, & Platonico pſallens, multaq; intereà ſine libro memoriter efferens, nihil enim omninò ex Epiſcopo efferre licuit.

Poſt hæc autem accerſit in carcerem Exarchum Gregorius, ac velim, ait, vnà cum iys, qui meum ad te nomen detulerunt, Romam dimitti ad Summum Pontificem, qui thronum obtinet Apoſtolicum. arridet hæc Exarcho ſententia; atqui ego, inquit, id iam ago, vt hinc quantocyus emittaris: iam verò veſper aduenerat. Exarchum rogat Gregorius liceat ſibi, dum populus quieſceret, per poſticum emitti vnde proſpectus patebat in mare, ac Pontificijs nauibus iam id noctis è flumine ſoluturis commendari. eum igitur, vnaque Sabinum, ac Creſcentinum, decemque alios educit Exarchus, qui vt ad litus deſcenderunt, naues oſtendunt iam profecturas. Porro eum parentes proſequebantur. at ille pedibus vtriuſque prouolutus rogabat, ne ſe ipſius cauſſa lacrymis conficerent, Dominum quippe Ieſum Chriſtum minime paſſurum vt in manibus calumniantium ſe gratis relinqueretur. Deum intereà precarentur, vt multa, quę admiſiſſet flagitia condonaret. hæc ille dum loquitur, vnū e nauiculatoribus, cui nomen Procopio, cōpellans Exarchus, Epiſcopum ei commendat, relationemque tradit abſe ſcriptam ad Pontificem contra Gregorium, cum ipſius Exarchi, tum verò iniquorum accuſatorum ſigillo obſignatam. Nec verò alium quempiam cum eo ſimul nauigare paſſi ſunt, niſi vnum è Diaconis Platonicum. cum verò iā ſeſe nauigationi eſſet commiſſurus Gregorius Exarchum, ſacrilegoſque ſic alloquitur: Attendite quæſo vos qua tandem ratione Dei Eccleſiam adminiſtrare ſtatuitis: nam quaſi apri quidam agreſtes eam deuaſtetis, eaque te Prępotenti Deo rationem ne non

Ad Pontificem duxti poſtulat.

reddere vos oporteat in die iudicij. Hic E-
xarchus nos, inquit, curabimus pie, riteque,
vt gerantur omnia, ac pro te iam populus
86 dignum 86 virum delegit, qui in throno
collocandus ſit. His dictis acceſſere Archi-
diaconus, ac duo Diaconi Eraſmus, & Phi-
ladelphus Exarchum, perditoſque Sabinum
ac Creſcentinum exorantes, liceret eis cum
patre, ac doctore ſuo proficiſci. at illi verò
neque audire quidem eos impij ſuſtinuere.
quare è primo dumtaxat litore clamantes
pro ſe vt preces funderet, Gregorium pre-
cabantur. quos ille, bene ijs è nauigio pre-
catus ab ſe dimittit atque abite iam, inquit,
filij, Chriſtus enim vos in ſua charitate ſer-
uabit. hic illi, dictis tuis, inquiunt, annuat nu
men. Tum amotæ protinus à litore naues
profunda nocte.

Diſcedit Romam nauigans.

Porrò ſacrilegi, vnaque Exarchus Grego
rium irridere, quaſi miſerum, qui ſua damna
nihil quidpiam penſi habens, ea curaret, quę
numquam eſſet aliquando viſurus. Sed vrba
na multitudo, Tribunique ac primores ni-
hil dum cognouerant egreſſum Gregorium,
nauim conſcendiſſe. Diaconi verò in cuſto
diam abeuntes, inibi per eam noctem man-
ſere igitur ſub gallicinium vniuerſa populi
multitudo cum Tribunis, optimatibuſque,
in cuſtodiam conuenere, Gregoriumque,
non inuenientes turbari animis vehemẽter,
deplorare, ac contra exſecrandum illud con
cilium exclamare: ergo paſtorem noſtrum
optimum per ſummam impietatem occi-
diſtis? minimo verò, inquit Exarchus, ita
res habet, vt cogitatis, ſed à nobis ipſe peti-
ta facultate, vltro ad Dominum meum Pon
tificem profectus eſt. Tum accerſitis illi Eu
plo Archidiacono, ſocijſque rogant, an ve-
ra forent, quæ geſta ab ijs eſſent? idem hi,
atque Exarchus, affirmant. igitur populus
abrepto igne Sabini quidem, ac Creſcenti-
ni Sycophantorum ædes incẽdunt, tum per-
ditos ipſos exſecrandi ſceleris auctores per-
dere feſtinant. ſed ij fuga ſibi conſulentes
in eccleſiam declinant. contra inſtat popu-
lus: quibus tamen in templi foribus accur-
rens Chariton, ſiſtite iam inquit, fratres, ne
quæſo vos, ſacrilegorum ſanguine fœdetis
manus, ne forte vera videantur, quæ ab ip-
ſis in Epiſcopum obiecta ſunt crimina; vos
autem quaſi rei deprehendamini. Parent
Charitoni, ab impetu deſiſtunt. interea fu-
gam etiam arripuerat Exarchus, atque ad
Philoſophianorum ciuitatem conceſſerat.
igitur Charitonis verba, vt accepit populus,
manus quidem abſtinuit ab impio conuen-
tu, neque iam ſacrilegos proſequebantur.

Pop. paſtorẽ ſuum deplorat.

Optimates pro Epiſcopo ſupplicant.

Verum de communi ſententia Princeps,
Tribunique Syracuſas proficiſcuntur ad Si-
87 ciliæ 87 Prætorem, atque adeò ad Sanctiſ
ſimum eiuſdem vrbis Epiſcopum, cunctaq;
iis, quæ acciderant S. Gregorio ſuæ ciuita-
tis Antiſtiti, ſacrilegique populi ſeditionem
exponunt: hic demirari cum Prætore Epiſ-
copus, populuſque vniuerſus: quippe omnes
Gregorium pernorant, acerbiſſimumque
caſum vehementer dolere. igitur poſtula-
uere à Prætore primores, Tribunique Agri-

gentini, vt certos homines mitteret, Epiſco
piumque munire iuberet. Tum ille pios quoſ
dam viros, nempe Paulum cum exercitu du
centorum hominum, Epiſcopus verò Archi
diaconum ſuum mittunt. Hi cum Tribunis
vnà, ceteriſque Agrigentum aſcendentes,
Epiſcopium quam diligentiſſime muniunt.
Euploque Archidiacono commendant. vbi
diſceſſere homines, coeunt rurſum Sycophã
tæ, ſeſe etiam atque etiam ipſi confirmant,
factaque conſpiratione ſtatuunt Archidia-
conum ingreſſu Epiſcopij prohibere, noctu-
que per inſidias interficere. reſciuit ille do-
los, prauaſque molitiones. ita ea vrbe cedẽs
in loco quodam vſque delituit, dum Sãctus,
ac Beatus Gregorius rediret. Sabinus autẽ,
& Creſcentinus ceterique aſſeclæ iniquum,
& hæreticum Leucium adducentes in Epi-
ſcopio collocant. ſed Principes, Tribunique
per Charitonem edocti Gregorium aſpirã-
te numine in ciuitatem rediturum, deſiſte-
re. inde agreſtes beſtiæ eccleſiaſtica mune-
ra ex libidine diuidebant.

Cum autem Romam vir ſanctus appulſſ-
ſet, literas nauicolator, quibus de homine
referebatur, Pontifici tradit: quas vt legit,
quæque inibi contra Gregorium deferebã
tur, vt vera, ita contra ſas iuſque eſſe ſtatuit.
ira in illum ſucceuſus, ne ante conſpectum
quidem ſuum adeſſe paſſus eſt, ſed indigni
cum ignominia tractum in carceres detru-
di iubet, grauibus ibi vinculis, ferreoque
compede pedes, manuſque deuinctum arctè
cuſtodiendum. Hic ille pertractus, & in cu-
ſtodiam coniectus Dei nomen vſque effe-
rebat, gratias identidem Chriſto Ieſu alacer
agens, quia per ſanctum nomen ſuum dignũ
ipſum effeciſſet, qui mala illa ſubiret, quam
uis pauca, ad eleuanda ſcilicet quæ admi-
ſiſſet crimina. intereà carceris cuſtodi nun-
tiatur, ne vinculis illum ſoluat: ita cuſtodiæ
oſtio diligenter munito, vnoque relicto Gre
gorio, abeũt. Diaconum 88 verò alio quo- 88
dam in loco cuſtodiri Pontifex mandat. igi-
tur dum in carcere detinetur B. Gregorius
ferreo pedes compede vinctus, Ecce tibi dũ
preces numini ſedulas offert ſub intempe-
ſtam noctem, ingens repente lux locum vn-
dique circumfulſit. ſimulque duo viri, ore,
vultuque verendi, atque Apoſtolicum præſe
ferentes habitum adſtitere Gregorio: ac ſal
ue, inquiunt, Chriſti ſerue cariſſime, ac no-
ſter Gregori: en hic, Chriſto mittente, ad-
ſumus, te vinculis liberaturi, quæ Pontifice,
iubẽte haud merito tuo ſcilicet indita ſunt.
Nos autem & conſtantem patiẽtiam tuam
probamus, tibique adeo gratulamur. nimirũ
& in hac vrbe multa iam oportet per te edi
miracula, Sanctiſſimi Spiritus adſpirante
gratia. Tum vincula contingentes è mani-
bus, pedibuſque illicet eximunt. Hic alacer
cum aſſurrexiſſet Gregorius ad eorum pe-
des accidens, eoſq; exoſculans, Deo, inquit,
gratias ago, quod vos præſentes ſenſerim,
vos, inquam, Ieſu Chriſti Apoſtolos vere ca
riſſimos, qui cæleſte lumen per vniuerſum
orbem terræ diffudiſtis: nunc autem & mi-
hi famulo veſtro meam humilitatem non
dedi-

Romam appellit.

Põtifex male ab inuidis deceptus eum in carcerẽ trudit.

SS. Petr. & Paul. virum iuſtum confortantur.

dedignanti, præſtò eſtis, animi mei vulnera curaturi: qui verendo numinis throno aſſiſtitis. hęc vt ille perorauerat, amplexati hominem Apoſtoli ex eius repēte oculis elapſi ſunt, ſed inde digreſſi ad Platonicum ingrediuntur, quem cum inde abduxiſſent, vbi incluſus aſſeruabatur, itinerisque duces præterentes eò vſque deduxiſſent, vbi Gregorius agebat, abiere. igitur vt paſtorem ſuū aſpexit Platonicus admiratione ſimul ac gaudio affectus, diuinam in ſe beneficentiam effert.

Diſcruciatū à diabolo ſoluit.

Erat autem carceris cuſtodi vnigena filius, viceſimum agens annum, quem ſex abhinc annis acerbiſſimus vexabat ſpiritus, itaque diſcruciabat, vt teneri à nemine vnquam poſſet. hunc igitur per eos dies forte prehenſum pater, & manibus, pedibuſque, ac collo ad columnam, quæ domi erat, alligatum cuſtodiebat. & porro nocte effractis Dæmon adoleſcentis vinculis, eumque in aera primo delatum, mox in carcerem deiecit ad pedes beati viri, qui ſtans decantabat, eum ſcilicet offendere, atque adeò ab oratione abſtrahere tentans. ibi malo correptus Dæmone adoleſcens ſe ſe volutare, ac ſpumas horrendum agere. tum Gregori⁹ manus in cælum tollens, Domine Deus, inquit, cui cœlum, terræque atque vniuerſa creata parent, ab hoc ſeruo tuo Sāctis Apoſtolis tuis deprecantibus, calamitatem depellito. inde Dæmoni comminatur, iubetq; in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, hominem deſerens erumpat. dicto citius erūpit ſpiritus, adoleſcente quaſi mortuo iacēto. cum verò dextera prehenſum Gregorius excitatumque hortatur Deo gratias agat Seruatori. Intereà adoleſcentis parens exſurrexerat, natumque ſedulo exquiſitum nō inueniēs, os cædere, exclamare ſe miſerum, hærere quid filio factum eſſet: omninò eum à Dæmone in gelu, vel aqua ſuffocatum putare. inde vbi circumſpexit, carceris oſtia videt aperta, in eoque ingentem emicare lucem. hic magis, magiſque exclamare, ac ſe ſe miſerum dictitare cœpit, quid enim de homine, qui inibi aſſeruabatur, reſpōderet, non habere. ſed cum forte oculos eo coniecisset, vbi Gregorius diuinas laudes ſtans decantabat, & filium vna vidit, Platonicumque. igitur nato cognito procurrens, cuſtodiamque ingreſſus Gregorij pedibus prouoluitur, lacrymiſque perfuſus, ipſius miſericordiam implorans, gratiamque delictorū, quæ in ipſum admiſerat: rogatque ſuas manus potius vinculis arceat: tu namque diuinus plane vires, ita Gregorio iam tum carceris cuſtos, miniſtrabat, diuque, ac noctu aſſidebat.

Contractā ſanat.

Inde multo poſt tempore vidua quædā mulier auditis, quæ per Gregorium edebantur, ſignis, cuſtodiam feſtina adit, Beatū hominem lacrymans orat, vnicæ filiæ ſuæ præſto eſſet, quæ ſuſpicere omninò non poterat, quippe ad terram inclinata. Vnius Dei opus eſt hoc, inquit, Gregorius: is demū verbo ſeruare poteſt, quomodo contractam olim, inclinatamque mulierem erexit, ſed inde profecta mulier, filiam mox adducit ad S. Gregorij pedes, rogatque infimis precibus, exorare pro ipſa ne recuſet. Hic ille genua inflectit, Deoque ſupplicās, Deus, inquit, qui nihil non potes, ſolus ſanctus, & incomprehenſus, ſolus rerum patrator admirabilium, reſpice iam in preces ſerui tui, puellamque iſtam abdita virtute tua, validaq; ac ſpiritali dextera curato clementius: cunctis, vt pateat, te vnum eſſe miſericordem Deum, teque etiam atque etiam inuocantibus, numquam non eſſe propitium, quoniā ſanctus es in perpetuum: Amen. vix dederat precibus finem, ſurgenique puellam Chriſti veri Dei nomine benedictione impertierat, atq; vt in pedes recta ſtaret, edixerat, cum ea repēte incolumis, valenſq; erecta cōſtitit. Tam læto euentu lætiſſima parens, immortalibus Deo gratijs actis, cum filia domum abijt, admiranda plane opera, quæ cum ipſa per B. Gregorium patrauerat De⁹ tota vrbę diuulgans. rogabant mulierem familiares, cuius tandem opera ipſius filia tā pulchre conualuiſſet? quibus illa: externi cuiuſdam Epiſcopi è Sicilia, quem reum fecerunt, atque adeò carcere detentum. hęc igitur aliaque quamplurima Gregorius, dum vinculis coerceretur, edebat; multoſque adeò curauit.

Exacto 89 autem anno recordatus Gre 89
gorij Pontifex, Marcum Abbatem è Monaſterio euocatum ſic alloquitur: haud equidē latere te cenſeo de Epiſcopo Agrigentino Gregorio, quemadmodum è Sicilia ad nos vinctus deductus, atque adulterij accuſatus, obſcuro carcere incluſus ſit. hic Abbas vtinam, inquit, in partem mihi liceat Domine vocari cum ipſo, quando ad horribilis communiſque iudicis tribunal ſtaturi ſumus. ad hæc immutato vultu Pontifex, vide ſis, ait, miſſas mihi ab Exarcho Tiberio contra ipſum literas: quippe hunc in Siculis regionib⁹ habemus. eas vt legit Abbas ſubriſit, exclamanſque, pro Deum immortalem, inquit, falſa enimverò eſt accuſatio. Verum coerce hominem tamen, quouſque libeat, dum
90 Synodum cogas: tum cuncta tibi de illo 90
manifeſta fient à Deo. is enim magnos illos, & Gregorios patres æmulatur, quos edidiſſe mirabilia prædicamus, quod & perſpectum tibi, communis omnium parens, & exploratum eſt. Equidem, ait Pontifex, ſat ſcio gratiam in eo fuiſſe iam, quam certe nunc per ſcelus miſerum perdidit. Hic ille, nouit, Pater, ſuos Dominus. quid ergo ſubiecit Pontifex, faciamus? quid hic conſilij affers? Audi me, inquit, Domine, tuique ſerui conſiliū
accipe, 91 neque enim de homine nos fer 91
re iudicium poſſumus, niſi Archiepiſcopi Cōſtantinopolitani, itemque piiſſimi Imperatoris accedente conſilio. Quamobrem miſſis in Siciliam literis, cum accuſatores ipſos mulieremq; quicum habuiſſe rem dicutāt, huc deducendos curato: & habeatur ſane in vinculis interim Gregorius. Atque eum, præterea, quem Epiſcopum ipſi renunciarunt (quod ſane quam indignum eſt) huc adducant. itaque quod Deo aperiente cogno-

Pontificem Marcus Abbas docet de innocentia Gregorij

gno-

gnoueris, id verò efficito.

Probatur Pontifici conſilium, quare literas ad pijſſimum Imperatorem noſtrum Iuſtinianum, Sanctiſſimumque Archiepiſcopum Conſtantinopolitanum accurate ſcribit, aduocanſque duos Epiſcopos, qui cum Sancto Gregorio in concilio vna fuerant, datis, quæ ad iter vſui forent, Conſtantinopolim dimittit. itemq; Principes quoſdam duos ad res gerendas idoneos in Siciliam ad eiuſdem Prouinciæ Exarchum Tiberium ad commune totius populi optimates, Tribunoſque, vt Epiſcopi accuſatores, ac mulierculam, in quam Gregorius incidiſſe dicebatur, Romam deducendos curent, vt ne vnus quidem ex accuſatoribus deſideretur, quin etiam vt cum illis vna adeſſetis, quem ipſi Epiſcopum decreuiſſent, ità Roma profecti Principes poſt Sanctam Pentecoſten, in Siciliam peruenere VI. Idus Iulias ad vrbem Agrigentinam. Forte autem & Exarchus inibi verſabatur. is vbi iuſſus literas perlegit, tertioque principes illos procidens veneratus eſt, confecta iam eſſe ait ex Pontificis præſcripto omnia. Porrò autem Epiſcopi Conſtantinopolim tandem appulere venerandæ, ac vitalis crucis Exaltationi ſacro die, literaſque cum pijſſimo Imperatori, tum Sanctiſſimo Archiepiſcopo dedere. quibus perlectis, eorumque quæ in ijs ſcriberentur, vi perſpecta, tum vero vehementer de Gregorio doluere, quod in cuſtodia tamdiu habitus eſſet. neq; adeò perſuadere ſibi potuerunt rem ità habere, vti à Pontifice per eas epiſtolas de Sancto, ac Beato viro dicebatur. Paucis auté poſt die-
92 bus Epiſcopos dimitti iubet Imperator, co-
93 mitemq. illis dat Marcianum 92 Spathariũ
ſuum. Archiepiſcopus item accerſitos Cyzici, &93 Corinthi Epiſcopos, Romam inde mittit, quibus etiam adiungi voluit præfectum chartis Conſtantinum Diaconum, ſed coactis prius in Regiam Epiſcopis, & Marciano, Imperator ſic occœpit: ite iam Sancti Patres, iuſſuque ſanctiſſimi Pontificis, atque huius etiam communis patris noſtri, noſtræque à Deo protectæ vrbis Antiſtitis, ſanctum concilium aduocate, cumque aſſederitis Deum inprimis ritè verentes exquirite omnia cum de muliercula, tum verò de accuſatoribus: ne quid omninò in cuiuſpiam gratiam praue facite, ſed vero vti veritatis vrget vis, ità rem gerite: quippe hominem calumnijs circumueniunt, quotquot Deo gratiſſimæ legi noſtræ ſubiacent laici, tradantur; eo ſiquidem Spatharium noſtrum dimittimus. quotquot autem clerici diuino, ſacroque Canoni ſubduntur, deferantur. hominem verò ad me deducite.

Imperator clariſſimos viros mittit ad defendendum Greg.

Igitur egreſſi Byzantio vterque Epiſcopus, itemque Spatharius, Romam veniunt. Porrò autem cum decem, & octo ſtadijs ab vrbe abeſſent, Marcianus in grauem morbum inciderat, plane vt moriturus omnibus videretur, quare non mediocris Epiſcopos, comiteſque dolor inuaſerat; verum vrgente neceſſitate Romam ingreſſi fuerant. Poſt dies verò decem cum animam ageret Marcianus, Eccè tibi ſub occaſum ſolis mulier cuius filiam ſanarat Gregorius, auditis forte quæſtubus, eiulatibuſque ſuper Marciano, rogabat, & quid ſit, quamobrem ità ſe dolore conficiant: vbi audiuit à quodam cariſſimum eius dominum iam iam animam exhalaturum, eamque quæſtuum, & lacrymarum cauſſam. Agite iam, inquit, vna cum lecto deferte, meque ſequimini ducem, virum ego quidem vobis oſtendam ſanctum, admirabilemque, vnde certa ventura ſit ſanitas. Intereà ſuperuenerat profunda nox, vrgebat porrò eos mulier, vt cubile cum homine tollerent, cumeoque vnà procederent. Conſcendunt illi domum, Dominum circumligant, febris æſtu iactatum, lugentemque, prorſus vt quid agerent in ſe pueri ſui, neutiquam aduerteret.

Spatharius grauiſſimo morbo tentatur.

Igitur eum tollentes in cuſtodiam, vbi Gregorius agebat, intro deferunt, quem vti beatus vir pene exanimem vidit, lacrymis lectum ità rigabat: vt plane deficeret; afflictumque cum ſemel, atque iterum Gregorius compellaſſe, nihil ille dare reſponſi potuit: neque adeò præ doloris afflictatione cognoſcere hominem valebat. Hic ad æſtuantem accedens Gregorius manibus impoſitis, pias de more preces dedit. Vnde poſt paulo Marciani dolor, æſtuſque ſedatus: Eique ſomnus conciliatus: quem quinque iam, ac viginti dies, capere nondum potuerat. Id vbi pueri conſpexere; accedunt venerabundi, atque ad ſancti viri pedes prouoluti, miſericordiam ab eo, preceſque pro domino implorant, ipſi videlicet cariſſimo. quibus ille; Filij, inquit, quod illo, nobiſue fieri voluerit Deus, id verò fiat.

Ad Gregorium defertur.

Iam intempeſta nox aderat cum illi Marcianum adeuntes, prehendenteſque cum febris ardoribus liberum inueniſſent, Deum quam poterant maximis laudibus efferebant. Quos cum Sanctus Gregorius intereà ſilere iuſſiſſet, dum eorum dominus acquieſceret, noctem ipſam peruigil exegit, Deum vſque rogans, vt hominem ſanitate donaret. Idque ad primam vſque auroram inſtitit. Porrò matutinis laudibus cœptis, vbi ad quinquageſimum pſalmum deuentum eſt, thus adolente Gregorio, exſilit è cubili Marcianus, hominemque contemplatus agnoſcit. Inde accurrens, pedeſque ipſius amplexans, accidit, veneraturque. Atque immortales, inquit, Deo gratias ago, qui me tuis id precibus videlicet exorantibus ſanitate dignum effecerit. Igitur cum eo Marcianus, vnaque pueri canebant, extollebantque ſeruatorem omnium Deum iamque abſolutis laudibus conſedere.

Qui vitam illi impetrat

Hic mirari vehementer Marcianus quam tenebricoſo in loco vir ſanctus iniuriis deliteſceret. Cui Gregorius, qui vales, ait, Domine Marciane ſerue Chriſti? qui longum ſane iter noſtra vnius cauſa confeciſti vna cum Sanctiſſimis Epiſcopis, duriſſimo tecum ob ſceleſta mea labore fractus. Pulchre, inquit, Marcianus in præſentia, precum tuarum opera ſcilicet. Ceterum Orientales Epiſcopi, quos comites habuerat Marcianus, ipſius domum adierant, Spatioque non inuento ſuas 94 ipſorum facies cædere, acerbiuſque deflere caſum, ac dicere: hem quid malum nobis accidit? vbi tandem is eſt, qui iam nobiſcum erat, Marcianus? quid miſeri, cum in Patriam redierimus Domino noſtro Imperatori de homine reſpondebimus ipſi chariſſimo? hæc illis iactantibus, ecce tibi de pueris vnus adeſt è cuſtodia, atque omnem, ait, ex animo dolorem abigite: diuino ſiquidem beneficio, precibuſque illius Epiſcopi, qui in cuſtodia habetur, de quo vos huc iudicaturi aduenitis, Dominus meus viuit, valetque pulcherrime, cum eoque ſimul in carcere manet, neque adeo abeſſe quidquam ab homine ſtatuit. Hæc vbi præſules accepere, diuinam extollunt beneficentiam. inde in cuſtodiam, puero comite recta contendunt, ingreſſique B. Gregorium inueniunt, Marcianumque cum pueris, atque eum, qui teterrimo, quo vexabatur Dæmone, liberatus fuerat. igitur hominem conſpicati agnoſcunt, tremanteque ad ipſius pedes accidunt, ac benedictus a Domino es, inquiunt, Gregori, qui Ieſu Chriſti gratia, ſanctique ſpiritus aſpirante numine, morbis mederi inſanabilibus potes. At ille, tametſi & vos in Domino, omnes catholicæ Eccleſiæ columnæ, ac ſolidum armamentum: quid huc vos Domini, ad humilem, abiectumque hominem quippe Domini mei Apoſtolicam hanc ſedem tenentis iudicium ſatis erat, ſiue iuſtum ille me, ſiue reum decernat. Ad hæc Epiſcopi, quam vellemus, aiunt, tecum vna, Sancte pater, in extremo iudicij die damnaremur. Ruſus ille ſibi vt parcerent, poſtulabat, homini nefario.

His dictis aſſident illi, horribilemque carcerem admirantes, rogant quamdiu in vinculis detineretur? Vnum inquit, atque alterum annum, & menſes quatuor exegimus. Indignari Epiſcopi, ac ſuccenſere Pontifici, qui tamdiu diuinum hominem non inuiſerit, neque adeo de rei veritate, ac firmitate quærere accuratius voluerit. ita cum ipſi, tum Marcianus educere Gregorium e cuſtodia volebant. quod ille recuſans, vſque dum, inquit, aduentant, qui meum nomen detulere, meaque vobis explorata ſit res, qui fieri poteſt vt hinc egrediar? cum præſertim nullum eſſet Pontificis compromiſſum. Igitur ad Pontificem adeunt omnes; cui Marcianus omnem edixerit miraculi ſeriem, quemadmodum ſanitate protinus a Gregorio donatus eſſet, quomodo in lecto delatus ad cuſtodiam veniſſet prorſus ignorans. Tum è pueris ſuis vnum aduocans iubet iterum de muliere narret. Rem ille, vti acta fuerat, exponit. Allocutam ipſos mulierem, eamque mox ad cuſtodiam vſque ſecutos ſe, tum verò Marciano manus impoſuiſſe hominem, effeciſſeque vt is, qui, quincto iam ac vigeſimo die præ capitis grauedine, qua afflictabatur, ſomnum capere numquam potuiſſet, morbo fugiente conquieſceret.

Hæc vt 95 inaudijt Pontifex, ſancti viri facinora, vehementer obſtupuit, animoque concidit. Eum ſiquidem quaſi vnum quempiam è Sanctis Vrbs vniuerſa venerabatur. Per 96 eos verò dies decem ligna perpulchra quidem per flumen inuecta fuerant, ad ſanctam, ac venerabilem Sanctorum ac Principum Apoſtolorum Petri, & Pauli ædem perferenda. Quæ vbi ad medium flumen tranſuecta ſunt, reſtitere, quaſi ferro plumbone firmata, lateraque fluuij ita cinxere, vt ingredi nauigia, vel egredi minimè poſſent. quare non mediocris certè ſuper hac re Romanos dolor inuaſerat, ſæpiuſque cum Pontifice, non ſine ſupplicatione, deſcenderant. Neque adeo mouere quidquam ea potuerant. Ità ciues de communi ſententia, Oremus, inquiunt, virum hunc ſanctum, vt certè per ipſius preces ligna iſthæc trahi facile queant. Ceterum Pontifex cruciabatur animi ſuper hoc, neque verò Orientales Epiſcopos rem celatam voluit, quippe Sancti Spiritus gratiam & ipſi participarent. Porrò illi Pontificis narrationem admirantur.

Poſt paullo principes adſunt cum Epiſcopi accuſatoribus, ac puella: cumque ipſis vna duo ciuitatis Tribuni, & Archidiaconus, itemque Eraſmus, Philadelphus, ac Diaconi, frequenſque multitudo. Quod vbi Pontifex reſciuit, mittit qui Orientales Epiſcopos, & Marcianum vocent, quippe hi cum Beato Gregorio quaſi addicti in cuſtodia verſabantur, aderatque inibi Abbas Marcus: qui, venere, inquit, ij, qui Gregorium Epiſcopum accuſarant? Affirmant illi audiſſe ſe de hominum aduentu (erat autem paraſceue, cum aduenerant) Igitur Pontificem ſic alloquuntur Epiſcopi, iube ſis Epiſcopos coire omnes, ac ſi Dei voluntas tulerit, die ſecundo decernito, tum verò ſedentes de homine inquiremus.

Hic Abbas Marcus, væ inquit accuſatoribus illis cum in præſenti, tum verò maximè in futuro ſeculo. cui Pontifex, tu quidem vnus (pace tua dixerim pater) iſtuc ais. Tum Epiſcopi,

& Mar-

& Marcianus, audi iam, Domine, cum ipſi
nos, tum hæc vrbs vniuerſa beatum hunc
virum exiſtimamus, miramurq; eum abs te
vno coerceri. Inde turbati animis abſcedût
muſſanteſque hæc inter ſe loquebantur: in-
uidia nimirum ſtimulatus Pontifex, vera
quæ afferunt, de homine teſtimonia, non
accipit. omnes autem illarum regionum
Epiſcopos coegerat Pontifex. ceterum ac-
cuſatores iuſſit diligentiſſime cuſtodiri. Iam
verò Tribuni, Diaconi, ceterique vti cogno-
uere vbi S. Gregorius ageret, ad eum in cu-
ſtodiam proficiſcuntur. ibi porro & Orien
tales Epiſcopi, & Spatharius erant. eò cum
acceſſere, manus, pedeſque ipſius amplexa-
ti, lacrymiſque perfuſi: nos, inquiunt, gratias
agere numini par eſt, qui nos à cariſſimo no
ſtrorum animorum parente omninò arceri
minime paſſus ſit. noſque adeo, vel viuere
tecum, vel pro te mori, noſtrumque ſangui-
nem profundere pro vno, atque acerrimo
veritatis propugnatore parati ſumus; mul-
tus nunc tua cauſſa, pater, in vrbe luctus, de
te viduæ, egenteſque, quos mirum tenet
deſiderium tui: hæc aliaque cum lacrymis
detulere. ad hęc Epiſcopi, Marcianuſque la-
crymari, admirari.

Concilium cogitur pro Gregorio.

Altero verò die conſidere Pontifex con-
cilium iubet in paruo quodam tribunali, in
ædeS. Hippolyti, prope carcerem, vbi S. Gre
gorius erat. igitur Epiſcopi omnes cum ſup
97 plicatione deſcendunt. erant 97 autem
omnes numero centum quinquaginta, tum
qui ab Oriente aduenerant, tum *Præfectus*
98 98 chartis, itemque indigenę monachi
omnes, ac Sacerdotes, populuſque fre-
quentiſſimus, vt locus eos vix caperet. igitur
ingreſſi Pontificis benedictione imperciti
aſſident. mandat ille intereà S. Gregorij
accuſatores adeſſe. adſunt decem ſupra cê-
tum in Sacroſancti Concilij conſpectu: Por-
rò Diaconus Patriarchalis, qui & Præfectus
erat chartis, Conſtantinopolitani Archiepi
99 ſcopi vices obibat. iubet 99 igitur tres Epi
ſcopos, Presbyteros prætereà quinque cum
Abbate Marco dimitti, qui virum iuſtum è
cuſtodia euocent. maturant illi iuſſa, cuſto-
diam adeunt, Gregorium legentem inue-
niunt. erat quippe ſecunda diei hora, vbi mu
tuo inter ſe venerati ſunt, renuntiant illi ip-
ſius in Sacro Concilio aduentum expectari.
Sed S. Marcus ſalue, inquit, athleta optime,
100 percutere, 100 & vince, vt alibi ſcriptum
eſt. ita egreſſi rectà abeunt ad Concilij lo-
cum. quò cum aduenisset Gregorius, ter ſe
ſe in terram acclinans, conuentum venera-
tur: tum vbi ſurrexit, in Epiſcoporû conſpe
ctu tacitus, tremenſque ſubſiſtit. Porrò autê
Orientales Epiſcopi, Archidiaconuſq; tem-
perare lacrymis haud potuere, ſanctum vi-
rum adſtantem animaduertentes: accerſi-
tis ergo Pontifex ſacrilegis Sabino, Creſcê-
tinoque, ac ceteris aſſeclis; quid eſt, inquit,
quod in veſtrum antiſtitem criminationis
infertis? inuentum ab ſe reſpondent impij
cum puella cocuntem. vos, ne ait, ille id ip-
ſi vidiſtis, an verò puella narrante, didici-
ſtis. Rurſus illi impudentiſſime, ingreſſi, Do

Ibi à Sabin. & Creſcent. accuſatur.

mine, inquiunt, ipſum de more veneraturi,
mulierem offendimus in hominis cubiculo
dormientem; quam prehenſam quærimus;
verum illa haud inficiatur; idemque adeo
Exarcho ipſi, frequentiſſimoque populo præ
ſente, de nefaria cum homine commixtio-
ne confeſſa eſt; ac propter iniquum facinus
iam tum nequam in eam ſpiritus dominа-
tus eſt. Hic Orientales Epiſcopi, imprimiſ-
què Ancyranus; iniqui, diriſq; à Deo impre-
cationibus deuoti, Iudaici ſenſus homines,
quid hoccine iniquitas veſtra, an iuſti huius
hominis pietas fecit? at impij contra, pro-
ducite in medium, Domini, cadentem, ſpu-
mantemq; puellam, inde vt pernoſcatis
quemadmodum ipſum coarguet. mitti igi-
tur, qui puellam deducant adeſt in conci-
lio, duobus ex nefaria coniuratione illam
tenentibus, vultu immutato; prorſus vbi gê-
tium eſſet ignorat.

Tum Pontifex rogat verum edicant; nul-
lam ſe puellæ fidem adhibere; quid enim
malo iactatur dæmone furenſq; examine-
tur? & vos, inquiunt ſacrilegi, â nefario iſto
quęrite, cui facinus fecit, de ſe vt eloquatur.
Hic ille vt circumſpexit, ſurgentes, ait, in
me teſtes iniqui, quæ ignorabam, interro-
gabant me; retribuebant mihi mala pro bo
nis. Verumtamen id vobis, Deus, fratres,
pro ſua benignitate condonet. hæc eo dicê
te, peſſimis ab inferno ſpiritu exemplis di-
ſcerpitur mulier, atque ad Gregorij pedes
ſpumans, lacrymanſq; volutatur. tum Bea-
tus, ac diuinus plane vir, oculis in cælum ſub
latis horam tacitus inſumpſit in preces, om
nium òculis in orantem intentis. igitur vbi
orauerat in nomine, inquit, Domini Dei ac
Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti, ſanctorumque
ac Principum Apoſtolorum accedente de-
precatione, ſanctorum item omnium illorû
patrum, impure Dæmon egredere, diuinæ-
que dexteræ opus ne iam vexato, vt reſipi-
ſcens puella, verum de me profiteatur. Tum
ille dilaniata prius puella, de repente exſi-
lit, ea interim, quaſi iam animam exhalaſſet,
iacente. quam tamen manu prehenſam Gre
gorius excitat: ſtat illa, cunctis inſpectanti-
bus. rogant, ecquod ipſi nomen? Euodia,
inquit. ac chartis Præfectus, ecquid noſti, ait
tuæ ciuitatis Epiſcopum? Tum vero mulier
ità Domine, notus mihi vel maxime is eſt,
ſæpius enim tranſeuntem vidi, vrbanoſqu
pauperes inuiſentem, viduis item, atque or-
phanis neceſſaria præbentem. quin & ipſa
ego miſera ſtipem ſemper accepi à mini-
ſtro quodam ad id conſtituto: rurſus illi, nû
hominem noſſet turpiter ſecû aliquãdo ver
ſatû, rogant. hic alte ſuſpirans mulier, ocu-
loſq; ſuffuſa lacrymis, elata voce, viuit Dñs
exercituum, ait, haud equidem ſic, vt dixiſtis
noui vnquam hominem iſtum mecum con-
ſueuiſſe. ſed verò qui hic adſtant Sabinus,
Creſcentinuſq; bene magnam mihi pecuniã
largiti ſunt, vt per ſummam iniuſtitiam ho
minem quaſi flagitioſum, vt ipſi dicebant,
traducerem, malo ſcilicet iniquorum homi-
num dolo capta. Pare rependat ijs Domi-
nus Deus ſcelus animæ meæ, duos quippe

Mulier intea à Diab. diſcerpitur.

Sed à Greg liberata ca lumniâ ſuá accuſat.

annos, & menſes ſex malo correpta dæmone torta iam afflictaque ſum. hæc vbi perorauit, Epiſcopos omnes circumſpiciens, cū oculo, mox in S. Gregorium coniec ſlet, agnouit hominem; accurrenſque ſeſe ad illius pedes abiecit, lacrymanſq; ac vocem, vt poterat, intendens, miſericordiam ſibi humili mulierculæ, veniamq; implorabat: conſilium profecto dicens contra ius faſq; aduerſum te datum ſecuta ſum. viuit Dominus Deus meus, haud equidem è pedibus vnquam tuis conſurgam, donec mihi iniqui facinoris gratiam feceris. quarè ne tu Pater ſanćte cogitatione, aut memoria repetas, quæ iamdudum in te mala patraui.

Hæc dū mulier; cui vir ſanctus: haudquaquam in nobis, vt putas, eſt veniam polliceri, ſed opus id eſt videlicet vnius miſericordis, atque hominum amantis Dei, qui & cruciatus noſtra cauſſa vltro pertulit; carniſq; morbos nouit, quippe eam vt condidit, ita & indutus eſt. Verum ipſe tamen, mulier, nobis pro votis noſtris ignoſcat; noſq, adeò ab omni ſcelere reddat immunes. ipſe enim eſt, qui tollit peccata mundi. Inde prehenſam erigit. Hic expauere omnes, quotquot in Sacroſanćto Concilio aderant, dicentes benedićtus Deus Patrum noſtrorum, qui talem ſibi deligens operarium, in orbem terræ protulit extremis hiſce temporibus. Tum vero inde ſecedentes, templum adeunt, vbi ſacro peracto corporeq; ac ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti refećtus animus apud Pontificē eo die corpora recrearunt Orientales Epiſcopi, Spatharius, & Præfećtus chartis; Gregorio interea quamuis modico pane, oleoque minime conditis oleribus abunde ſufficientibus. Inde autem egreſſi cum Epiſcopis vna manſere Gregorius, Spatharius, chartique Præfećtus. noctem porrò ipſam peruigiles exegere tantamque omnes gratiam admirabantur. qua nimirū indicante, Sanćtoque ſpiritu illuſtrante, Gregorius fuerat inſignitus. vbi illuxit, Pontificem omnes viſuri adeunt ad venerabilem auguſtamq; ædem Sanćti, & Apoſtolorum Principis Petri, & Pauli. igitur ſummum An-
101 tiſtitem venerati in magno 101 quodam ſuggeſto quod ab S. Andrea Apoſtolo nomen habet, conſedere. Populus verò Agrigentinus vniuerſus, duo item Tribuni, & Archidiaconus cum Eraſmo, Philadelpho. Platonico eo quoque conuenerant. Porro autē impij, & iniqui accuſatores in cuſtodia detinebantur. Eos ergo Pontifex Epiſcopis conſidentibus, adduci in medium iubet, ipſorum de rebus, vt inquiratur. quos, vbi coram ſanćto cōcilio adſiſtere, ſic alloquitur. quæ vos perditi, ac miſerabiles homines impulit mala mens, vt virum hunc iuſtum inſimulaّretis? quem certe multa edētem ſigna vos ipſi vidiſtis? an verò neſcitis, quemadmodum diuina olim gratia, virtuſque ipſius caput vobis aſpećtantibus adumbrauit? atque ipſo volente Numine veſter & paſtor, & doćtor vnus creatus fuerit? at infelix Sabine, quid tu filiæ tuæ per ipſius preces extēplo redditam ſanitatem oblitus es? Nam & ipſi vos oculati teſtes omnes eſtis, mutū olim ſurdumq, illum monachum linguæ auriumq; vſum, eiuſdem opera recepiſſe. Hæc ille locutus, Felicem Italiæ Epiſcopum iubet, quæcumque tum ipſe viderat edita per Gregorium ſigna, cum ad eum Agrigento reſtituendum dimiſſus eſt, omnia percenſere. Tum aſſurgens Felix, quæque in eam rem nouerat, exponit omnia. Hæc vbi accepere Orientales Epiſcopi, Diaconus Præfećtus chartis, ac Spatharius perſuaſi nouā, & inopinatam viri narrationem vehementer admirantur, obſtupeſcunt. nondum n. iſthæc Epiſcopi à quopiam audierant. Igitur Pontifex accuſatores iubet, ſiquid ad ea reſponſi habeant, proferant, edicantque quid velint. Qui cum nihil haberent, quod reſponderent, abiecere in faciem ſeſe, atq; ad luctum lacrymaſq; conuerſi miſericor- Iniqui accuſatores reſi-
diam implorant, peccaſſe ſe, ac contra iuſtum virum multa feciſſe. Inde ſecerni eos pīſcētes miſericordiam
Epiſcopi iubent, clericos a laicis in eoſque implorant.
demum concilium vniuerſum cum Papa tulere ſentētiam, & 102 Sabinus quidem 102
vt in Hiſpanias exſularet, reliqui vero clerici Rauennam, erant autem hi, vti diximus, triginta. laici 103 vero ońtoginta, eoſque 103
definitum eſt Balchanos 104 abire. Laicorum porro aliquos in vincula coniici, atque 104
ex piæ legis præſcripto ſubiacere Spatharius iubet. qui cum à militibus in carcerem ducendi regerentur, mœſtis, ac flebilibus vt cum maxime vocibus ab Dei ſeruo miſericordiam exorare cœperunt. ne ipſos in alienorum manus traderet, ſed Sacroſanćtam Synodum, eumq; qui ab Imperatore erat, pietatis ſtudioſum hominem, pro ipſorum ſalute rogaret: nefarij ſe quidem facinoris reos, verum in præſenti certe parceret. His Gregorius auditis, faciem ſedere atque illacrymare vehementius cœpit, tum Pontificis, itemque Orientalium Epiſcoporum pedibus aduolutus, orare: audite quæſo vos Domini mei Patres, atque in Sacerdotio ſocij, exaudite me famulum veſtrū: neque verò ab iſtis pro me pœnas repetite. vnius quippe Domini vindićta, vti ſcriptum eſt, mihi vindićta, & ego retribuam, dicit Dominus. atque ipſi flectetur omne genu cæleſtium, terreſtrium, & infernorum. Nunc autem coetum omnem diuinitus coaćtum exoro, nihil vt mali mea cauſſa hominibus accidat. Equidem ego, quippe miſer, dignus ſum, qui omnibus excrucier pœnis. Rerum namque omnium conditor Deus quæ admiſi, leni iam, benignoque animo tulit; meamque iniquitatem clementer operuit. cuius vos exemplar inſpicientes, & hos ſaluos incolumeſque ſeruate. Ad hæc Epiſcopi ac Pontifex continere lacrymas haud valētes, ſiquidem tute dicebant, non minus atque ipſi, eos poſtulas immunes eſſe malorū nihil eſt iam cur laboremus. vere vtique id ſcriptum eſt, vnius Dei eſſe vindićtam. ita iubetur, eos à militibus dimitti, iterumque in vnum omnes congregari.

Eccè 105 autem dum illi vnà ſunt, in- 105
gens repente procella, nimbuſque locum

Del vindicta in accuſatores nefarios.

vbi conſtiterant, inobſcurat. ventus autem è terra erumpit. ciueſq; obducit terra caligo, plane vt omnes aſſererent labem feciſſe terram, atque impios abſorbuiſſe: cunctaq; Synodus protẽſis in cœlum manibus exclamaret, ſuppliceſq; ad miſericordem Deum voces tolleret. ad extremum non multo poſt, diſciſſa, quæ ſuper eos incubabat, caligine, viſæ eorum facies nigræ: atq; aliorũ quidem totæ, Sabinus verò ac Creſcentinus alijq; non pauci non facie ſolum apparuere nigra, ſed eorum etiam ita depreſſa ſũt labia, vt illa conſtringere ad loquẽdum vix poſſent. hoc diuina indignatio in impios accuſatores deſæuijt ſigno. Quarè conciliũ vniuerſum acclamans, nunc cognouimus, inquit, quoniam ſaluũ fecit Dominus Chriſtum ſuum: & exaudiuit illum de cælo ſancto ſuo: in potẽtatibus ſalus dexteræ eius. magnus Dominus noſter, & magna virtus eius, & non eſt inueſtigatio conſilij eius. vere magnus, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non eſt finis. Benedictus Dominus Deus noſter, qui cuncta ad vtilitatem agit. ipſe enim nouit diligentes ſe, eoſq; ſeruat, ac liberat de manu inimicorum, & de anguſtijs omnibus. ipſe iuſtos efficit, ipſe aperit myſteria, ſeruatq; timentes ſe in veritate, ac pro ijs mature vindictam ſumit. quoniã dieiq; ac noctes ad eum clamant. His peroratis ad Gregorij pedes prouoluti dicebãt, ora pro nobis pater ſancte, tu namq; in extremis hiſce temporibus vnus patientiæ cultor, Chriſtiq; ſeruus, ac diſcipulorum eius extitiſti. quarè etiam atq; etiam obſecramus, preces pro nobis offeras ad Deum ſuas. contra ille ad vniuſcuiuſq; pedes accidens, veneranſq; ſingulos, Vos mihi, inquit Sancti Patres, veniam date. Ego enim ſum vermis, & non homo, opprobrium hominũ, & abiectio plebis. veſtras potius miſero mihi preces expoſco: Hic amplexati hominẽ cuncti oſculo ſancto. vniuerſa quippe vrbs, viri, mulieresq; atq; adeo lactẽtes pueri conuenerant, admirandi, quod in nefarios accuſatores editum fuerat, prodigij fama percrebeſcẽte, mirabanturq; vel maxime, vbi nigras aſpexere hominum facies.

Pontificis in eos ſentent.

Inde autem aſſidẽtibus ruſus Epiſcopis, aduocantur accuſatores, mox ante concilium ſiſtuntur. Hic Pontifex in eos acerbè inuectus, audite, inquit, hominum miſerrimi, eccè iam ſimiles facti eſtis Diabolo patri veſtro, quem videlicet ducem habuiſtis ad iniuſtam in iuſtum hominem iſtum accuſationem. Iam nunc vos, nepoteſq; veſtri, quotquot inquam hoc ſigno, quod quidem hic diuinitus decretum eſt, conſignati à vobis in ciuitate naſcẽtur, Epiſcopis in Catholica illa Apoſtolica, ac magna Eccleſia deligendis vſq; ſeruietis. Quiſquis autem Epiſcopus rerum à vobis geſtarum conſcius è genere, ac ſemine veſtro quempiam ad Sacerdotium euexerit, nimirum is à Sanctis Apoſtolis, præſẽtibus item ſanctiſq; viris, qui ad ſacroſancta iam, atq; œcumenica conuenere concilia, ab Eccleſiæ communione ſecluſus eſto. ſiquis autem ex futuris Epiſcopis Agrigentinis decretum in eos noſtrum ſpreuerit, atq; obſeruare recuſauerit, Presbyterumq; aut Diaconum, aut Clericum ſui generis quempiam creauerit, ijſq; vel laico rerum Eccleſiaſticarum aliquid crediderit, ſacer eſto, pœniſq; inferorum deuotus. His ter ab vniuerſa Synodo acclamatum anathema, anathema, anathema. Tum S. Gregorio, manda ſis, inquiunt, de ijs, atque homines hinc dimitte. ita duos ille Tribunos, primoreſq; vrbis aduocans, accuſatores ijs tradit, adijcitq; iſtos vos homines in veſtram vrbem deducite, ac ſuas in ædes, vſque dum ſtatuerit Deus, reſtituite: nos autem illuc adueniemus. eos igitur Tribuni, primoreſq; vrbis eo ducunt, vbi fuerant cõgregati. Inde adeſt, quæ ipſum detulerat

Puellæ pœnitentia.

puella, pronaq; in faciem ſuam accidens,
miſerumq; illacrymans, vt miſereãtur, exorat:
per eoſq; vt liceat Deo ſeſe in religioſarum
familia dedicare. nolle enim ſe poſt
hac in patriam redire. ita ſurgẽtes Epiſcopi,
fauſtaq; mulieri precati, comam ipſius
tondẽt. tum accerſita iubet Pontifex Diaconiſſam
106 S. Cæciliæ piam, religioſãque femmam. 106
vbi illa adfuit, rite cunctos
venerata, ac benedictione affecta, ante concilium
conſtitit; cui Pontifex hanc tibi, Domina
mater, puellam commẽdo, vt ipſius
animam cures, præſteſq; inuiolatãm in die
Domini, mercede ab eo pietatis acceptura.
Igitur cunctis illi beneprecantibus, Diaconiſſa
duce, in cœnobium contẽdit. vbi
duos 107 cum exegiſſet, ac viginti annos 107
perutili pœnitẽtiæ, confeſſioniſq; medicamẽto
priores detergẽs animi maculas, multaq;
ſubiens certamina, diem obijt.

Vt autem nonus aduenit dies, mandat Põtifex
rem diuinam peragat Gregorius. Hic
Orientis Epiſcopi, cæteriq; de concilio videt
non obſcure habitantem in eo ſpiritum gratiæ.
& ipſi ſiquidem gratia ſanctoq; ſpiritu
digni erant. Igitur ſacroſancto Ieſu Chriſti
corpore ac pretioſo ſanguine miniſtrante
S. Gregorio, refecti, mox à Pontifice conuiuio
excepti ſunt. Noctem autem Epiſcopi
ad primum vſque diluculum traduxere de
ſalute, rebuſq; ad vtilitatẽ faciẽtibus colloquẽtes.
Prima verò luce Gregorio Põtifex
accerſito, audi, inquit, fili, rem tibi exponam
quæ in hac vrbe contigit, nimirum
ob ſcelera mea, ligna 108 quædam per flu 108
minis alueum inuehebantur ad Sanctorum
Apoſtolorum ædem deferẽda: iam inierãt
fluuium, cum in medio ita conſtitere quaſi
ferro fixa, firmataq; . ita nauigiorum ad vrbem
ingreſſum, & egreſſum ex ea remorantur.
Quàobrem ingẽs agitat vrbem dolor.
Vt enim ſæpè id tentauerimus, illa certe
extrahere nunquam potuimus. Quando autem
vos hic adeſtis, eò quæſo contendite,
preceſq; veſtras cenſeo exaudiet Dominus.
parendum omninò Gregorius putat; igitur
Põtifice iubente lignũ pulſauit, cũctaq; vrbs
vel cœnobia, vel populus omnis in venerabilem
Sancti, ac Principis Apoſtoli Petri
ædem conuenere. Tum Epiſcopi publica
ſupplicatione procedunt ad flumen. interea

dum

dum irent, mulier quædam furnum incende-
bat: paullulum igitur de via deflectens Gre-
gorius, parum ſibi rogat ignis dari. at illa,
apprehenſos ferreo inſtrumento carbones
ad eum defert, quos ille pallio extenſo ſuſce-
pit; poſtulauitque ab Archidiacono thus, quod
habuerat a ſene, qui cum fuerat in ſolitudi-
ne verſatus. iamque ad eum locum, vbi li-
gna ſteterant, accedebant, cum Pontifex li-
gna thure ſuffire, ac benedictione impertire
iubet. Hic Epiſcopi, populuſque vniuerſus,
109 vbi in Gregorij 109 pallio prunas atque
inibi thus adoleri vident, ad hominis pedes
proiecti, lacrymiſque perfuſi, tuæ dumta-
xat, inquiunt, preces ad hæc extrahenda, vr-
biſque aditum patefaciendum valent; Inde
eum adigebant, vellet Deo preces adhibere:
paret ille perſuaſus, nequid forte tumultus
suboriretur, ijs etiam atque etiam inſtanti-
bus, vt id efficeret. acclinans igitur in genua
Gregorius, huiuſmodi precationes init: Deus,
& Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſolus bo-
nus, ac benignus, qui cœlum, terraſque, &
mare procreaſti, in preces obſecro ſerui tui
reſpice, benigna vnigeniti filij tui, ac Dei no-
ſtri voluntate, nec non Sancti Spiritus, & ſan-
ctorum tuorum diſcipulorum ope accedente,
da, vt ligna iſthæc trahi facile queant;
itaque ad deſtinata tandem loca perferri.
Supplices item exoramus, ſeruorum tuorum
commiſſa ne reſpicias, fidenti nimirum ani-
mo miſericordiam, benignitatemque tuam
adimus. ſanctæ illius vrbis miſerere, in qua
mortem tua cauſa appetiuere diſcipuli tui,
quos & prædicamus, vt per eos populum
hunc tuum vnius dexteræ tuæ virtute con-
ſerues, quoniam clementiſſimus es in ſæcula
Amen. His dictis mox lignis thure, quod
erat in pallio ſuffitis, trahi illa præſentibus
mandat: euulſa ligna repente ex aqua, & in
terram pertracta ſunt: inuentaq; in ijs hu-
iuſmodi inſcriptio; Quinque quidem ſancti
ac Principis Petri, alia verò quinque Pauli
ſelectiſſimi inſtrumenti. mirandum igitur
opus, ac ſupra naturæ vim, & ordinem ex-
tracta ligna cum Pontifex, & Epiſcopi om-
nes, populuſque vidiſſent, tantam rem ad-
110 mirati. dixeres enim vero alter 110 iam
in terris extitit Gregorius.

Precibus ligna ex Tyberi extrahit.

Iam vero his Romæ peractis, lætitiaque
perfuſi ad ædes quiſque ſuas reuertuntur.
Porro Marcianus, vbi cuncta confecerat,
quæ in vrbe facienda præſcripſerat piiſſim⁹
Imperator, facultatem à Pontifice poſtulat
Conſtantinopolim adeundi; idemque ro-
gant Epiſcopi, Diaconus, chartis præfec-
tus. Sed Pontifex de S. Gregorio decernen-
dum, ait: ita ſedere concilium iubet in San-
cti ac Beati Apoſtoli templo. conuenere
illi. Siculos omnes, Tribunoſque, atque op-
timates ſecum ducentes. quos vbi coactos
vident, ita Pontifex & Epiſcopi, ecce pater
veſter, ac doctor, illi vos obſequimini; ve-
renteſque, & amantes præſtate. neque enim
vos latet, iuſtum eſſe Deum, ſinguliſque pro
operibus retribuere. Gratulantur omnes, ac
Deo, inquiunt, iuſta ſit laus, qui iuſtum no-
bis hominem dedit, pium, Deique amantiſ-
ſimum, ac diuinæ voluntati obſequentem;
cuius integer puruſque in Deum cultus iam
diuinitus patuit. hæc vt illi dixerant, exſur-
gens Gregorius Pontificem, ſanctumq; con-
cilium rogat, liceat ſibi Epiſcopalem ſedem
alibi in vrbe ipſa Agrigentina exædificare,
catholicamque Eccleſiã 111 inibi inſtau- 111
rare. Leucium enim hæreticum altare ſub-
uertiſſe, ſacraſque, quæ in eo aſſeruarentur,
Reliquias demerſiſſe. Annuit poſtulato Sy-
nodus, atque etiam hoc, inquiunt, decerni-
mus; ita facias vti poſtulaſti: tecum enim eſ-
ſe Deum nouimus, tibiq; in omnibus actio-
nibus aſſidere præſentiſſimum. ita 112 li- 112
bellum dant, rem vti pro arbitratu ſuo ge-
rat. ſed Gregorius interea Eccleſiæ curam
Euplo Archidiacono, & Eraſmo, qui ſecuti
ipſum fuerant, committendam cenſuit. Igi-
tur Epiſcopi Diaconos, populumque fauſta
omnes precatione dimittunt lætiſſimi. Dei
virtutem, beneficentiamque laudantes.

Cum autem ibi latere Leucium Sancta
Synodus cognouiſſent, eumque diligentius
inueſtigaſſent, inuentum producunt in me-
dium, verbiſque in hominem vehementius
inuehunt Orientales Epiſcopi: Ter infelix,
nonne ſatis putaſti à Sanctis patribus in
Oriente aduerſum te côtortum anathema?
at etiam hic ades, eamdem ſcilicet, vt hæ-
reditatem cernas. ad hæc ille nequidem hi-
ſcere auſus.. Inde eum Pontifex exſilio mul-
tatum in Hiſpaniam mittit. Cæterum Agri-
gentino populo, Diaconiſque dimiſſis, qui
& accuſatores in Agrigentum duxere, re-
ſtitit in vrbe tantiſper Gregorius, dum vna cū
Epiſcopis, Spathario, Archidiacono, & char-
tis Præfecto diſcederet. nimirum id erat piiſ-
ſimi Imperatoris, itemque Archiepiſcopi
imperium, ſed aliquando Gregorium ac-
cerſiri priuatim Pontifex iubet; quò cum ve-
niſſet, accidit venerabundus ad illius pedes
ſibique veniam preceſque lacrymans, expo-
ſcit. Cui Pontifex, quid tibi, fili, rependa-
mus pro omnibus, quæ nobis Deus per te
tribuit? ac 113 noſti iam dimidiam noſtræ 113
vrbis partem, itemque Epiſcopatum, Sancto,
ac Principi Apoſtolo, qui hic eſt, tuo ſacere,
rem prorſus ita habere affirmat Gregorius.
At Pontifex, mecum ipſe ſtatui iam, quæ
peculiaris nobis eſt, mediam vrbis noſtræ
partem, a Sancto, diuino ſempiternaque
laude digno Imperatore noſtro Conſtanti-
no Apoſtolorum Principi donatam, per te
nunc Deo temploque abs te ædificando at-
tribuere. ibi Gregorius: Beate, inquit, Do-
mine, id tu ipſe Deo addicas, qui tibi, quæ
ipſius bonitas, ac benignitas eſt, parem
referat gratiam. Inde aduocati à Pontifice
Eccleſiæ delecti, primoreſque vrbis, cumq;
aſſediſſent, vnà cum Pontifice ſcripſere li-
brum, quem à Synodi Epiſcopis cunctaque
Eccleſia obſignatum B. Gregorio dedere.

Leuc. hæreticus exilio mulctatur.

Pontificis liberalitas in Gregorium.

Igitur vbi perfecere omnia Marcianus, &
Epiſcopi, Gregoriuſque accepto à Ponti-
fice neceſſariò ad iter commeatu, multiſque
donato muneribus ſacroſancta loca rite ve-
nerati, Pontificemque amplexati, ac bene-
dictione impertiti, Roma cum Præfecto

char-

chartis egrediuntur. Interea dum iter faciunt, dici vix poteſt quantum ex iis quæ Gregorius loqueretur, caperent voluptatis. Porrò eum comitabatur Diaconi duo Philadelphus, & Platonicus; adoleſcentes item duo, Secundus, & Stratonicus, qui Tribunorum erant filij, & clericus quidem ille, hic vero laicus eorum notarius. Vbi eos Con-

Conſtantinopolim appellit Gregorius. ſtātinopolim appuliſſe probitatis ſtudioſus Imperator cognouit, Gregorium iubet in S. Sergij monaſterium, vbi iam pridem fuerat, concedere. eum igitur aduenientem incredibili Præfectus lętitiæ ſignificatione excipit. poſt duos vero dies acceſſitum Marcianum Imperator, quomodò iuſti viri rem diiudicarit Synodus, rogat. Tum Marcianus quæcumque Gregorius miracula edidiſſet, exponit. inprimiſque quæ noua, ac ſupra naturam erāt, de puella ab Dæmone obſeſſa, de eo quod in ipſius accuſatores diuinitus geſtum eſſet, ac de pannis in ſanctum pallium ſuſceptis, ligniſque per ipſius preces ex aqua extractis, aliaque id genus. tum multa de hominis manſuetudine, quietè, conſtantia. quæ nimirum omnia pijſſimus

114 114 Imperator Iuſtinianus vt audijt, admirari, deoque quas poterat, gratias agere. Ceterum id ipſum Archiepiſcopo narrat Præfectus chartis cum Epiſcopis; ſtupente

& Benigne ab Imperatore excipitur. interim illo, atque hominis miracula demirante.

Poſtridie vero eius diei adeſſe ad Palatium iubet Imperator ſanctiſſimum Archiepiſcopum eoſque, qui Romæ fuerant, Epiſcopos, vnaque Gregorium. Primus igitur ad Imperatorem ſe confert ſanctiſſimus Archiepiſcopus, eumque veneratus conſidet, tum ille, num audierit quæ ab iuſto viro Romæ fuerant edita ſigna percunctatur. audiuimus pijſſime Domine Imperator, reſpondit Archiepiſcopus, vehementerque lætati ſumus, ac Deo tua cauſſa gratias egimus, quando te pium imperium diuinitus obtinente, mitem hunc virum Deus, quietum mirandiſque ac ſupra hominis conditionem editis operibus inſignem protulit. qui cum tuos candidos ac religioſos mores, amauit vehementer: auditu ſiquidem acceperat benigne faciendi ſtudium tuum, perpetuamque animi lenitatem, & aduerſus omnes humanitatem, immutabilemque in Chriſtum, & orthodoxam fidem. ea re ad nos inde ab Hieroſolymis cōtulit ſe ſe. poſt

115 hæc Imperator 115 Gregorium ingredi cum Epiſcopis iubet. ingreſſi ter incuruato in terram corpore Imperatorem venerantur. ſtantibuſque illis ſic ad Gregorium Imperator, gratiſſimus videlicet aduentus ad nos tuus Sancte Chriſti ſerue, ac venerande Gregori, gratiſſimus, inquā, ades, qui precū opera tanta miracula ſolus edidiſti, alterum enimvero, verumque Gregorium Thaumaturgum te ſides oſtendit. hæc aliaque diu locutus pijſſimus Imperator, eos amplexatus, ſanctoque oſculo excepto dimiſit. Ceterum Archiepiſcopus adiuncto ſibi Gregorio in Epiſcopium concedit qui, & cibum adductus apud ipſum ſumpſit. id enim ei moris erat ipſam hebdomadam cibo abſtinere, præter quam in Sabbato, itēque Dominico die. Gregorius apud Archiepiſcopū eſſe, Marcianuſque cum ipſo, qui & nocturnis eius precibus mirum quantu capiebatur.

Inde Archiepiſcopum, Gregoriumque in Palatium adeſſe mandat Imperator, quibus vbi aduenere, audite inquit, ſancti Patres, in animo eſt Deo volente, ſanctoque ſpiritu aſpirante nouos ſanctæ atque Catholicæ Dei Eccleſiæ canones edere, qui ſint deinceps in morem. ad quem illi, omnino & id tibi pijſſime Domine diuina Domini noſtri Ieſu Chriſti gratia, ſanctique ſpiritus illuſtratio aperuit. Ceterum quod de tua ſententia fuerit, id vero Dei cauſſa facito, quod enim ais recte de religione ſentiētibus chriſtianis vt bonum, ita perutile eſt. Cum igitur adeſſet Cineralium tempus, quietum ſibi quemdam deligunt locum, ibique pijſſimus Imperator 116 nouos ſancit, ſacroſq; 116

canones. Interea Gregorius ſermones edere Conſtantinopoli ad docendum compoſitos de dogmatibus, de ieiuniis ipſis cineralibus conciones

de ſancto, atque Apoſtolorum principe Petro, alioſque complures Tum porro cum habet ad populum.

pietatis cultor Imperator, tum Archiepiſcopus omneſque, quotquot in vrbe agebāt, ſapientes admirabantur. patientiam, conſtantiamque, ac ſummam imprimis continentiam ſuſpicientes. confectis igitur quadraginta ſolemnis ieiunij diebus, peractoq; ſancto atque illuſtri Domini noſtri Ieſu Chriſti reſurgētis die, rogat diuiniſſimum Imperatorem Gregorius locum ſibi aliquē

117 concedat in vrbe ad aliud Epiſcopij Templum erigendum. id autem Gregorius cariſſimo ſibi Marciano Spathario ſcriptū 117

dederat ad Imperatorem. accepto igitur à Marciano, lectoque chirographo Imperator, maxime gauiſus eſt de poſtulato, Deū laudibus efferens, qui talem homini gratiā contuliſſet Quare aduocato ſanctiſſimo Archiepiſcopo miſſam per Marcianum petitionem oſtēdit quam vbi perlegit Antiſtes obſtupuit & ipſe cum Imperatore poſtulati explicationem Inde miſſus Marcianus ab Imperatore, vt ex Monaſterio S. Sergij, vbi Deo vacabat, ſanctum virum educeret. Igitur aſcendens in Palatium Gregorius, ter miſſo in terram corpore, adorat Imperatorem, qui contra e ſolio conſurgens ipſum etiam adorauit, ac manus ex oſculatus, ſibi quippe improbo propitium redderet, placatumque Deum, rogauit hic ad Imperatoris pedes accidens Gregorius ſic illacrymās & elata voce, quid, ait, & pius rerum adminiſtrator Domine, quid inquam eum te in famulum tuum geſſiſti? ſed audere tamen mihi liceat egregiam Dei magnificentiam apud tē prędicare, quæque in te congeſſerit Deus exponere, vtque tibi ſe ſe præſtiterit leniorem, indulgèntioremque. quæ quidem ego in auguſto, religioſoque imperio tuo videre videor, moderante illud Domino noſtro Ieſu Chriſto, ad hæc Imperator quandoquidē nos de Epiſcopatus mutatione rogaſti, cedo quæ ſit in hac re tenenda

nenda ratio? aut quid tandem hoc à nobis
poſtulat beatitudo tua?

Domine imperator, inquit Gregorius,
Leucius ille hæreticus presbyter, quem ſa-
croſancta Synodus Laodicenſis anathema-
te perculit, quique inde ortus eſt, in Siculas
oras appulit, ad noſtram vrbem, delituitq;
apud hominem quemdam. Sed intereà dũ
ſeruus tuus Romam, ad ſanctiſſimum Papã
ab accuſatoribus miſſus eſt, eum homines
illi pro me in Epiſcopio collocarunt, ſuum
illic Epiſcopum ſtatuentes. Is igitur altare
funditus euertit, ſanctaſque in eo repoſitas
reliquias, tentauit quidem flammis exurere,
ſed ne leuiter quidem eas igne tangente,
noctu miſit, qui in pelagus proijceret de-
mergendas, quæ nimirum etiamnum latue-
re. Ad hoc nouum extruxit altare, duobus
118 ad id acitis Epiſcopis 118 Seleuciæ, Pon-
tique magni, quos certe ſancta Synodus tuo
nomine collecta mulctauit exſilio. Igitur &
hi noſtram in vrbem aduenientes, vbi rem
aperuere, Eccleſiam dedicant, alteram po-
nunt aram, ex veſana ſcilicet, quam animo
imbiberant opinione, tenebricoſaque doc-
trinà. Hæc vt piiſſimus Imperator, & Ar-
chiepiſcopus accepere, Nõ mediocriter ad-
mirati, num ità res haberet. Quippe audi-
uerat Imperator de Leucij ſacrilegio: ita
nequaquam, ait, nos huic poſtulationi reſi-
119 ſtemus; Eccè 119 enim dimidiam vrbis
Imperatoris in Greg. beneficentia. partem, quæ pio ſubeſt imperio noſtro per
te Deo damus, dicamuſque, vti ædem Deo
fidelem, Epiſcopiumque vbi vbi libi erit,
inſtaures inde decerni, donarique Grego-
rio locum, multaſque poſſeſſiones iubet.

Igitur ad ſanctam Pentecoſten in vrbe
commoratum Gregorium, paullo poſt in
Palatium aduocat Imperator, ac primum
omnium rogat, velit pro ſe aſſiduas Deo
preces offerre. accidit ille ad ipſius pedes,
terq; hominem pronus veneratus, quid nos
inquit, tibi pro acceptis muneribus repen-
demus? aut quis tandem ego ſum miſer, &
facinoroſus in quem huiuſmodi dignitates,
magnaque piiſſime Imperator dona con-
geſſeris? nam ipſe idem qui tecum imperium
adminiſtrat Deus, det tibi Domino meo Im-
peratori, eos qui in te arma cœperint, ho-
ſtes proterere, & conculcare. inde eum, vbi
hæc dixerat, amplexatus Imperator aureũ
talentum largitur; atque hæc tibi dona in-
quit, exigua quidem pro magnis tamẽ ſint.
Cæterum ne quæſo nos, quamlibet humiles,
in tuis precibus memoria vnquam excida-
mus. Tum in ſuam illum ciuitatem dimiſit.
120 Neq; vero piiſſima 120 Auguſta viro quid
piam ceſſit, ſed verò multis Gregorium do-
nauit muneribus auro, argentoque, quod ad
Eccleſiæ vaſa conficienda eſſet ſatis.

Igitur Conſtantinopoli tandem egreſſus
Gregorius Romam aduenit 13. Kal. Augu-
ſti, vbi ſancta obiens loca, patreſque omnes,
& S. Marcum amplexatus, itemque ſanctiſſi
mum, lætiſſimeque ab eo, ac reuerenter ac-
ceptus viginti cum ipſo dies commoratus
eſt. Tandem dignis cumulatus muneribus,
fauſta precatione dimiſſus, ad proprias ſe-
des, facta inſuper poteſtate altare diruendi
quod Leucius hæreticus poſuerat, additiſq;
religioſis quibuſdam Diaconis Angelo, &
Palumno, qui ipſum vſque ſaluum, incolu-
memque præſtarent, dum templum reædifi-
caret expeditum.

Roma igitur profecti, atque in Siciliam Agrigẽ. reuertitur.
appulſi, Agrigentum veniunt 4. Idus Septẽ-
bris, ſic vero volente Deo, qui illum ſemper
& ſeruarat, & adiuuerat, fluuium ineunt in
ſuburbium, quod Emporium dicitur ad ter-
tiam diei horam, (erat porrò ſabbatum, cũ
illuc appulere) fortè autem Archidiaconus
illic in monaſterio fuerat, rerũ neſcio quid
acturus, nactuſque nauigium, flumen ingreſ-
ſus eſt, feſtinuſq; contendit ad nauim, videt-
que Diaconum Platonicum aquam Grego-
rij manibus ad lauandum dantem. inde vbi
B. Antiſtitem, cæteroſque, qui cum eo erãt,
exſcendentes conſpexit, deſcendit & ipſe,
præproperanſque Beati viri pedibus aduo-
luitur, effuſiſque lacrymis de aduentu gratu
latur paſtoris ſui, qui multa ſubijſſet, pro ſuo
ouili certamina. At ille Archidiaconũ ma-
nu erigens, rogat de ciuitatis concordia, de
Tribunis, populoque, ac de parentibus ſuis,
pacem is, ait, per ipſius preces firmam om-
nibus diuinitus datam, Iam, inquit Grego-
rius, nuntia fili, cariſſimo populo præſentiã
humilitatis noſtræ. Hic ad vrbem feſtinus
aſcendens Archidiaconus adeſſe renuntiat
Dominum, patremque communem in ſub-
urbio. Accepere nuntium Tribuni, primo- Excipitur è Clero & populo cũ honore.
reſque vrbis, viri muliereſque, atque ad vnũ
omnes gratias Deo, laudeſque retulere, qui
tam fauſto ipſos nuntio de B. Paſtore ſuo
affeciſſet. Tum vniuerſus Clerus 121 cum 121
thure, facibuſque, populus item omnis, mul-
titudo ingens, quotquot in vrbe erant, illi
occurſuri prodeunt. Qui vbi è naui deſcen-
dit, in monaſterium abit, ibique inuicem oc
currentes, precibus tandem perſolutis con-
ſedere. Inde omnes amplexatus populares
minores æque, atque maiores natu, è mo-
monaſterio egreditur, & in vrbem mona-
chis comitantibus, atque canentibus ſolen-
ni pompa procedit. Cantus autem erat hu-
iuſmodi: Benedictus es Chriſte Deus, qui
caſtigas, & ſanas, qui confractos tua virtute
dirigis, atque in te ſperantibus gratiam cõ-
fers, eos vbique conſeruans: ciuitatem hanc
tuam, populumq; fidelem tuere, eos vt gra-
tum tibi fuerit, ſeruans, nobiſque magnam,
qua vales, miſericordiam tribuens. Inde de-
ſcendens vrbana multitudo Sanctum Anti-
ſtitem excepere, verbis illum ampliſſimis ef
ferentes, ſimulque Deo gratias agentes. ille
autem oſculo ſancto omnes excipiens, ſin-
guliſque manus imponens bene ipſis preca-
batur.

Inde Patri obuiam factus eius ſeſe pedi-
bus aduoluitur, mutuo interim vtroque col-
lacrymante. Conſpicatus item cum vetulis
vrbis mulieribus matrem, pedes, manuſque
ipſius oſculatus, veneratur: vrbemque ingre
ditur, eodem interea cantu ædibus perſo-
nantibus. Neque tamen aut in Epiſcopium
aſcendit, aut in Eccleſiam; neq; adeò oculos
in illud

in illud aduertere voluit. ſed inde cedens
extrà Idolorum templum, quod mœni-
bus proximum erat ad meridiem ſedem
122 fixit. ibique poſita 122 ex aduerſo ſacra
menſa vnà cum populo continuo pernoctabat, erexitque inſuper venerandam, ac
vitalem crucem. Inde Deum precatus
123 *D*æmones 123 in *I*dolo Euer, & Raps
delitescentes profligauit: templumque
inibi pulcherrimum extruxit Sanctis, ac
Principibus Apoſtolis Petro, & Paulo ſa-
crum. Tum Archidiacono mandat, cun-
ctis in vrbe egentibus, viduis, orphaniſ-
què, quæque vſui forent, ſuppeditet.
Confecto demum anno, templum conſe-
crat, ibique ſacris operatur, aptiſque cu-
biculis exędificatis illic cum alijs ipſe quie-
te degebat. In ſingulos porro dies, viduis,
egentibuſque menſam omnibus appara-
bat, quibus & ipſe vltro miniſtrabat. idem-
què ipſius mater æmulabatur. Iam verò
dies, noctéſque ſingulas populum de pœ-
nitentia, animique ſalute monebat, vt-
què omnem prorſus iniquitatem auerſa-
rentur, hortabatur. Ita cum Gregorius
in dies pro ſpiritalibus; quibus ornatus
erat, donis in hominum animis, quà
verbis, quà opere, fidei aratro ſulco
altius impreſſiſſet, ac cæleſtia ſemina
ieciſſet, acceptum populum, de Beati
Petri Apoſtoli ſententia, ſeruatori om-
nium domino conſecrauit. omnem pla-
nè hæreſeos pernicipem, ex eorum, quos
ipſe paſcebat, mentibus acuto diuini ſpi-
ritus gladio abſcindens, ſuauique cæle-
ſtis cognitionis ſale cuncta condire num-
quam deſiſtens. atque id verò non in po-
pulares ſuos tantum, ſed in exteros, in-
deque procul habentes exercebat. Pror-
ſus vt vniuerſas pene terras ipſius fama
peruaderet, omneſque ad eum accurrerent
ſupplices, atque ad ipſius pedes homi-
nes à ſpiritibus immundis vexatos dedu-
cerent omnino aliquid ab eo commodi
percepturi omnes accederent, quorum
certe nemo fuit, quin animorum, cor-
porumque ſanitatem per ſancti paſtoris
preces conſecutus, domum lætus repete-
ret. Hoc erat Beati Gregorij vitæ inſtitu-
tum, *ſic in lege Domini* (id nimirum
*D*iuino Dauide docente) meditans die,
ac nocte. *factus eſt tamquam lignum*,
quòd plantatum eſt ſecus decurſus aquarũ,
fructum ſuum in dies afferens, egentibuſ-
què communicans.

Verum cum populi multitudo ſanitatis
gratia *A*grigentum frequentaret, præciſa
Gregorius exiſtimationis occaſione, futi-
lemque hominum gloriolam fugiens, de
religioſis clericis ſuis aſcitis quibuſdam
in ſolitudinibus, montibuſque ab hominum
conſuetudine remotis Deum in ſpiritu al-
loquebatur. *A*t non omninò ſe vir ſapien-
tiſſimus gregi denegabat. Euplus enim
Archidiaconus, & Eraſmus res Eccleſia-
ſticas de ipſius præſcripto gubernabat. at-
què ille quidem, viduis, orphaniſque
paſtoris iuſſa ſecutus, abunde neceſſaria

Templum extruxit SS. Petro, & Paulo.

Egentibus miniſtrat.

Secedit in ſolitudinem vt gloriam fugeret.

præbere. hic autem ad populum de fide
verba facere. quippe ingenio pollens, at-
que ab Gregorio eruditus. His igitur ne-
ceſſaria miniſtrantibus, Sanctus Gregorius
plurima ſecum ipſe loquens, quæ ad ſa-
lutem facerent, edebat oracula. ita mi-
randis, ac ſupra naturæ ordinem operi-
bus in vita nobilitatus, plurimis ad ſani-
tatem reſtitutis infirmis 124 cum diu iam, 124
plurimoſque annos eccleſiam Dei paſtor
optimus adminiſtraſſet, eam a rationalium
luporum vaſtatione integram vſque con-
ſeruans, in 125 pace tandem obdormijt, 125
ſpiritum ſuum in Dei manus commen-
dans. Et illud quidem illuſtre nobis re-
liquit virtute inſignis vitæ monumentum,
coniectas videlicet in ipſum ab humani
generis hoſte petitiones egregie ſupera-
tas. is iam inde à pueritia, cum Deus
illi arcana aperiret, magnum Samuelem
præſetulit. in animi vero demiſſione, ac
tolerantia iuſtum illum Ioſephum æmu-
latus eſt. in anguſtijs denique ærumniſque
non forti modo, ſed & libenti animo per
ferendis, egregium ac plurium certami-
num victorem *I*obum. Sed quid ego plu-
ra? diuinum ſane Gregorium quiſpiam
cum Theologis Patribus recte contulerit,
is enim vt acrem Eliæ aduerſus diuinas
iniurias animum; & obedientiam, pa-
remque in miraculis virtutem referebat.
quin & vtrumque diuinæ gratiæ myſter
Petrum, ac Paulum, illius animi ardorem
æmulatus, huius in perluſtrandis terris
diligentiam ſolicitudinemque omnium Ec-
cleſiarum, atque in docendo virtutem.
Ioannem præterea de diuinis rebus altiſ-
ſime diſſerentem imitabatur, æternitate,
ſolio, gloria omninò pares *P*atrem, Fi-
lium, & Spiritum Sanctum pro viribus
prædicans. Sed & teſtimonio ſingula com-
probans fortiſſime pro veritate decerta-
uit; Deique populum docens, ac men-
tis compotes animantes a malis auocans,
gregem incolumem, valentemque ſerua-
uit. Omnino Patriarcharum fundamen-
tum, ſanctorum contubernalis. omnes
quippe virtutis vias pro virili Deo cum
primis fauente, percurrit; id quod fre-
quens in diuino eius ſepulchro cuiuſque
morbi ſanitas non obſcure teſtatur.

In pace obdormit.

Sepulcrum eius miraculis clarum.

At ò *P*atrum apex, Gregori, cui libe-
re iam cum amantiſſimo Domino collo-
qui datum eſt, vt qui ſolium obis con-
ditoris tui, ne quæſo nos deſpice, ſed be-
nigniſſimo Domino commendare ne deſi-
ne. noſque in primis reſpice, qui præter di
gnitatem tuam ſcilicet, tenuem, balbutien-
temque linguam ſoluimus in laudes tuas.
tuũ enim hic ad laudes tuas percenſendas
adeſſe ſacratiſſimum organum, oportebat,
quod fortaſſe de te pro dignitate faceret
laudationem. Verum enimverò cum
propoſitum meum probe cognoſcas, pue-
rili miſeræ mentis meæ titubationi, hæ-
ſitantiæque facilis ignoſcito. Finem tan-
dem habeant in Eccleſijs concitatæ ab
hæreticis offenſiones. Barbarorum im-

petus qui in vocatum à Chriſto populum nequicquam feruntur, deprecator comprime. Stabilem compone rei noſtræ pacem: delectos quoſque monachorum à Leoninis hominibus prauorumque patrum impetu, precibus ad Deum tuis libera. animi corporiſque morbos efficaci precum medicina depelle. iiſdemque, quippe quæ facile exaudiantur, nos ab obtutum fugientibus hoſtibus in præſenti quidem ſartos, tectoſque conſerua. in futuro autem ſeculo detur beatam illam vocem audire, quæ ad cæleſtem thalamum vocat eos, qui rectam duxerint, integramque vitam, ac diuinas leges cum verbo, tùm opere ſedulo, conſtanterque ſeruarint. quod vtinam omnes aſſequamur per gratiam, benignitatemque Domini noſtri Ieſu Chriſti, cui gloria, & imperium, nunc, & ſemper, & in ſecula ſeculorum.

Amen

Vide Animaduerſ. folio 167.

IN SANCTVM GREGORIVM AGRIGENT. EPISCOPVM HYMNVS.

SANCTI Spiritus radiis mentem illuſtratus, Sãcte Gregori, lucidumque ſidus effectus, me tuis precibus totum illumina, te vt laudem.

Rerum præſcius omnium gratia mentem tuam exornas: te, ſplendoribus diuinitus communicatis, ab incunabulis conſecrauit, diuinis virtutibus pater, miraculiſque conſpicuum futurum.

Depulſa è palpebris deſidiæ dormitione, lucerna vigil, ò Deifer, apparuiſti; re ipſa declarans, Gregori, nomen tibi haud temere impoſitum

Deiparam te proprie, vereq; confiteor, Dominum enim inexplicabili quodam modo, Virgo integra, peperiſti, in duplici ſubſtantia, voluntateque perſpectum.

III. Te Pater laborantem ſuſcipiens creator, ſeni tradidit erudiendum in ſolitudine, qui te, Gregori, ſacris literis plene initiaret.

Solidam trahens hebdomadam ieiunus, cæleſti, Pater, eſca nutriebaris, tuarum irrigatus imbribus lacrymarum, diuinituſque exhilaratus.

Tibi à Deo, Pontifex, datum cor, quaſi flumen puriſſimos enim dogmatum latices copioſe effudiſti, qui fidelium irrigarét corda

Præconum ac vatum diuinorum dicta impleta ſunt Ecce enim Virgo nouum genuit infantem, Adamo antiquiorem, eodem in ſolio cum patre ſedentem.

Seſſio. Ab incunabulis vt celeberrimus olim Samuel, Domino dicatus, vocantem te pariter ſeruatorem audiuiſti: animumq; cum expiauiſſes, factis bonorum acceſſionibus, ſacerdotij gratiam digne es conſecratus. Vnde gregem in virentibus diuinæ cognitionis herbis paſcens, late fulſiſti, Gregori, partiens pluribus ſanitatem. Chriſtum Deum deprecare, flagitia condonet iis, qui ſanctam amanter celebrant memoriam tui

IV. Quanti benigna tellus efflorescens, Pater, centeſimam tuliſti ſpicam, tuarumq; doctrinarum falce hæreticorum impia dogmata præcidiſti, te ipſe S. Gregori exhibens concilij propugnatorem.

Pontifex cæleſti ſuffragio, Chriſti ſerue renuntiatus es, gregẽ vt bene duceres, Chriſti opera vindicatum, qui ſplendorem, ò beate, prouiderat animi tui.

Perturbationum macula purus, Deitẽplum extitiſti: ſacroque in templo dum aſſiſteres Sanctum Spiritum aduenientem excepiſti, qui te ſub ſpecie venerabilis columbæ reddidit glorioſum.

Humanum genus incomprehenſo tuo partu ſeruatum eſt, & qui in tenebris verſabantur, & in vmbra mortis, ò ſanctiſſima Dna, quod ex tuo ventre eluxerat lumẽ, ò reparationis noſtræ cauſſa puella, peruidere.

Fœdo olim corruptum morbo leproſum ad te fidenter accedẽtem, priſtino (quæ fuit verborum tuorum vis) nitore donaſti, diuinitus enim, vt diuinus Heliſeus, gratia inſignitus es, qua polles, ò ſapiens, ò pie Gregori, mira edere.

Balbi

Balbi os, & aures, Gregori, precibus tuis aperuiſti, vim conſecutus, ò beatiſſime, ad ſanandum maximam. Theologiæ quoque ex te profunditas erupit, qua impij perderentur.

Terreno, Pater, affectu te purum cum reddiſſes, morbos, vt Petrus Apoſtolorum princeps, vmbra tua pellebat; eos, qui grauibus tenerentur malis, diuine perſanans.

Qui paternos ſinus, cum carnem indueret, minime vacuauit, tuo iam in ſinu contentus, ò integerrima, videtur, vt infans; quem tu ijs propitium concilia, qui te, Virgo Dei ſponſa, pie ac religioſe colunt.

VI. Puella corpore languida cum te adijſſet, ò ſancte, te deprecatore conualuit in annos plures: Chriſtumque profeſſa eſt rerum omnium auctorem.

Integerrimæ te Domini vitæ veſtigijs inſiſtentem, cum iniuſte affligerent, & calumniarentur, non abiectus, fractuſque Gregori perſtitiſti.

Eiuſdem nequitiæ populares homines te ſimplicem agnum, atque ab omni malitia abhorrentem, quaſi agreſtes feræ, corripientes cuſtodia multarant, diuina, pater, gratia cuſtoditum.

Magnum partus tui myſterium excogitare mens nequit, hæretque. Deum enim perpetua Virgo peperiſti, hominem factum, longe mentem omnem excedentem.

Seſſio. Vniuerſam Dei eccleſiam, quaſi magnus ſol, miraculorum ſplendore colluſtrans, multos homines ſeruaſti precibus tuis, ex omni tuo maleſentientes exturbaſti, propterea te, diuine pater, ac ſapiens Gregori veneramur.

VII. Te in iudicium, ò beate, vocato, miraculum creator edidit, meretricula namque dæmonum correpta impetu, purum te, caſtumque, Gregori, apud omnes profeſſa eſt.

Seruatoris diuini diſcipuli radios eiaculantes, tibi, ſancte, cum præſto fuiſſent, ad lignum te compeditum lætiſſime complexi ſoluerunt.

Tuam Dominus patientiam, Pater, animaduertens, maioribus te miraculis mirabiliter illuſtrauit; morborum caliginem abigentem.

Creatorem omnium, matrem vti decebat, genuiſti: & continentem omnia, tamquam Cherubinus thronus, in manibus geſtaſti, nuptiarum expers.

VIII. Horribili dæmonis flagello tuis, ò beate, precibus liberatur, quæ te puella iniuſtorum hominum malitia incitata iuſtum calumniata eſt, teque agonotheta Chriſtus in media ſynodo reddidit perpetuo glorioſum.

Qui contra te improba moliti ſunt, Pater, obſcura ſunt offuſi caligine; ſed tua contra, Pater Gregori, clara vita reſplenduit quorum in conſpectu miracula, prunas manibus tenens, edebas.

Vt fulgentiſſimum Sidus vere cum apparuiſſes in eccleſiæ culmine, pater, nos virtutibus, ac miraculorum radijs ſemper illuſtras, qui tuam Pontifex diuine Gregori, memoriam hymnis celebramus, lumen afferentem.

Admirabilis partus tuus, ò ſola benedicta, mentes noſtras in ſtuporem adducit. Ex te enim Deus carnem aſſumpſit, Dei genitrix, quod erat permanens, natura immutabilis, quem in omnia ſecula ſuperexaltamus.

IX. Ecce illuſtris celebritas: Ecce ſacra memoria: Ecce gratia ſanitates fidelibus omnibus conuenientibus abunde ſcaturiens. Accedamus; Gregorij namque ſepulcrum æternam lucem, & immortalitatem fundit.

Chriſti aquis, quaſi flumen, impletus es, vt oliua vitæ oleo ſcaturis, vt palma exaltatus es, Gregori, vt vitis, racemos nobis tuarum virtutum profers, vnde vinum bibimus incorruptionis.

Nobiſcum vna hodie in tui memoria lætetur ſacerdotum cœtus, & multitudo Sanctorum, omniumque Angelorum ordines; quibus cum creatori aſſiſtens, luce perfuſus, memento, Pater, te amanter laudantium.

Sanctificatum fuiſti, Pater, Chriſti tabernaculum; Eccleſiæ columna, & fidelium portus, & gladius errorem exſcindens; ſanationum fons; diuinarum cogitationum abyſſus; fax peruigil, & paſtorum paſtor.

Quæ lumen æternum, quod ex Patre reſplenduit, peperiſti, meum, puella, animum, mentemque illumina, perturbationum à me tenebras, Virgo longe depellens te vti beatam prædicem, quam nemo vnquam non beatam prædicauit, & fidelium ſpem.

Vide Animaduerſ. folio 176.

VITA

Ann. Chr. 594. 9. Iunij.

S. MAXIMIANI EPISCOPI SYRACVSANI

AVCTORE

OCTAVIO CAIETANO

SOCIETATIS IESV

MAximianus Syracuſarum Epiſcopus, ambigitur Syracuſis ne ortus ſit; at
1 genere Siculus certo fuit. incompertum mihi eſt, induerit ne habitum
2 monaſticum in Sicilia an Romæ, vbi diu vixit. Sed huc inclinauerim, fundamenta vitæ ſeuerioris in natali ſolo ieciſſe, ob eximiam verò indolem, moreſque pios Gregorio Magno notum, dilectúmque, cum is monaſteria ſex in Sicilia de patrimonio ædificaret ſuo. dein eiuſdem opera Romam ad maiora euocatum. Cæterum vitæ ſanctioris inſtituta complexus magnos in ea progreſſus fecit. quippe virtutum ſuarū gradibus ad Gregoriani monaſterij Præfecturam in Vrbe ſecundus aſcendit; Magnique Gregorij educator, & in diuina philoſophia magiſter fuit. Is 3 enim eſt Maximianus, quo poſt Valentionem inſtitutore S. Gregorius, eccleſiæ dein Pontifex maximus, monaſterij diſciplinam didicit, cum Præfecturæ Vrbis trabea ingenti ſpiritu abiecta, Chriſtum induit. vt igitur monaſteriū quod D. Andreæ ſacrum Gregorius Romæ exſtruxit ad Cliuum Scauri, plane ante annum 4 Chriſti IↃLXXX. ad faſtigiū perductum eſt, Valentionis Abbatis habitari primum auſpicijs cœpit. Valentione extincto Maximianus 5 in eo munere ſuffectus eſt, quod 6 plures annos cum laude geſſit. Illam ſane Præfecturam ante annum IↃLXXXIII. inierat. quo anno 7 Conſtantinopolim petijt, Gregorij viſendi cupidine. qui tum Pelagij P. legatus apud Imperatorem Tiberium agebat. ea in Vrbe dum moras trahit, Pelagius Gregorium per literas monet, vt Maximiani reditum in Vrbem feſtinaret, quod eius miniſterio, & operi, cui præpoſitus erat, plane omnino neceſſarius eſſet. ignotum mihi quid operis illuc fuerit. Sed inde intelligo quo loco apud Pōtifices duos Pelagium, & Gregorium Maximianus fuerit, cuius opera, ac ſtudijs vterentur ad eccleſiam regendam.

Alter S. Gregor. parens, eiuſq. in Tyrocinio Magiſter.

Reuertentem Conſtantinopoli Maximianum ſæua 8 tempeſtas exercuit in Hadriatico mari, permiſſumque à Deo eſt, vt ira maria ſanctitati eius teſtimonium darent. Sane ille inuſitato miraculo in ſe, cæteroſque, qui naui vehebantur Dei iram, atq; beneuolentiam iuxta expertus eſt. Aduerſo enim numine, & in vectorum ſcelera deſæuiente ſimul in eorum exitium venti, pelagus, cuncta ceſſere. vi turbinum eripitur naui gubernaculum; maloque abſciſſo, proijciuntur in vndas vela, impulſu fluctuum, excuſſus alue' prope diſſoluebatur. hiſcentibus verò rimis irrumpentes vndas ad ſuperiores vſque tabulas nauem repleuerant. neque eſſe in mari nauis, ſed mare adeo intra nauem videbatur. iam nautæ, vectoreſque viſis mortis exercitij, pace impertita ſanctiſſimum 9 corpus, & ſanguinem Domini ſūpſerant: Deum precantes, vt miſericors eorū animas reciperet, quorum corpora tam pauendæ morti deſtinarat. at Deus, qui mentes omnium miris perterrefecit modis, vitā mirabili' ſeruauit. octo iā dies nauis aquarum plena, iter tamen peregerat ſuum, nono ad portum Crotonis appulſa. poſtquam omnes, qui cum venerabili viro Maximiano nauigarant, incolumes deſcendere, ipſe omnium vltimus egreſſus eſt, ſimulque demergitur in portu nauis. vt hinc oſtēderet Deus quod onuſtam nauem Maximiani meritis, quaſi manu tenuerat, quæ leuata onere hominum, ſuper vndas conſiſtere nullo pacto quiuit.

8 Grego. l. 3. Dial. c. 36.

Romā Conſtantinopoli redeunti mare, venti, & nauis, teſtimonium dedere.

Poſteà verò quàm Gregorius Romam rediit, defunctoque peſtilentia Pelagio Cleri ſuffragijs, populique Romani votis, Pontifex renuntiatus, è ſuo monaſterio diuulſus, monaſterium ſecum in palatium trāſuexit. nam vt erat eximiæ pietatis, ac ſimilium ſui conſuetudini ſuetus, laicis adminiſtris e cubiculo ſuo remotis, Clericos, monachoſque delegit in interiorem cohortem palatinam quos pernoſſet rerum prudentia, & vitæ integritate præcellentes, vt eorum conſilijs, operaque adiutus, clauum ad quem ſederet, contra temporum impetus recta teneret. ex clericis Petrum Diaconum, Gregoriano dialogo nobilem, ex monachis 10 Maximianum familiares aſciuit, qui Gregorio plures ante annos familiariter notus, atque carus iuxta fuit. quippe ex eius fontibus iam inde à tyrocinio ſuo illuſtrem quandam pietatem hauſerat, probeque nouerat quantum

à S. Greg. ad Petri ſedē ſublato inter primos in ſacrum Palatium adlectus.

Ioan. Diac. l. 2. c. 11.

virtu-

virtute præſtaret. Maximianus igitur in primos ordine palatinos adiectus, ab initijs

Idem lib. 2. c. 12. & ſeq 11

Gregorij Pontificatus ad tempus vſq; quo Syracuſis Epiſcopus datus eſt, diu, noctuque in ſacro 11 palatio egit. domi quidem Gregorio, ſuper gregem vigilanti, ſeruire conſilio, adhærere domo exeunti, & ornare Pontificis comitatum, non ſecularium faſtu, ſed animi modeſtia, caſtiſque moribus. vix annum in palatio Maximianus cum Gregorio fuit.

Nec multo poſt Eccleſiæ Syracuſanæ Pontifex præficitur.

ipſa inter initia Pontificatus, Agathone Epiſcopo Syracuſano vita functo, in eius locum Gregorius Maximianum ſubrogauit. neque enim diu latere lumen potuit, quod accenderat Deus, vt præcelſiore ex loco pluribus affulgeret. itàque vir ſanctiſſimus è monaſterio ad palatium eductus eſt, è palatio ad Epiſcopatum, vt qui fuiſſet monaſterij Pater, comes ſacri palatij, eccleſiæ magiſter eſſet.

12 *Ioan. Diac. l. 3. c. 7.*

Magna 12 verò fuit neceſſitas, quæ Gregorium compulit, vt Maximiano priuaret ſe, homine coniunctiſſimo cum veteri conſuetudine, tum conſenſione morum, ſuiſque conſilijs ad Reipublicæ tempora perutili adſeſſore. ſed quod magni intereſſet, homini integro, ſtrenuoque Syracuſanam eccleſiam committere, Paſtor optimus libenter orbare eo ſe, ſuumque palatium paſſus eſt, vt Syracuſas ornaret, florentemque Siciliæ Prouinciam, quam miro amore proſequebatur eius; quippe administrationem maxime ad Reipublicæ conſeruationem ſpectare intelligebat. Ceterum quanti Gregorius Maximianum faceret, quantum eius integritati, vigilantiæ, induſtriæque confideret, quo animi conſilio ad inclytam Syracuſarum ſedem ſuſtulerit, ſatis aperuit, cum Prouinciam illam adeoque Siciliæ totius eccleſias ſponte ſua commiſit. Sed enim literas 13 ad

13 *Totam Siciliæ commiſit, eiq; vicarium ſedis Rom. præfecit.*

eum Gregorius dedit, cum amicitiæ ſuæ plenas, tum fidei in legatum ſuum, quibus aſſerebat, mandatum à Deo munus alacrius exſecuturum, ſi in partem curarum capaces vocaret, dignoſque, cum quibus labores ſuos communicaret; proin ſedis Apoſtolicæ vices ei decreto ſuo in Sicilia delegare, vt pro cauſſis, quæ iudicio eius finiri poſſent, Prouincialibus maria tranſmeare neceſſe non eſſet. quarum verò arbitrum eſſe ſe nollet, ad Pontificem deferret: Sed eam poteſtaté nequaquam tribuere ſe loco, ſed perſonæ: experiendo didiciſſe ex anteacta eius vita, quid conſequenti confidendum foret.

Greg. l. 2. Epiſt. 4.

Ex quibus plane cognoſcitur, quantum Gregorius Maximiano detulerit, colueritq; ob inſignes eius virtutes longo vitæ vſu ſibi perſpectas. cum verò ex literæ laræ ſint mêſe Decembri ad Ct 10. extremo anno 15-XCI ſatis oſtendunt, Maximianum aliquot ante menſes conſecratum fuiſſe Epiſcopum & ad Syracuſanam eccleſiam regendam in Prouinciam miſſum anno [illegible] tum inductionis decimæ [illegible] extremo [illegible] ineunte, nona. nam eodem anno, altera Auguſto menſe [illegible] Septembri inciperet. Maximiano igitur viro grauiſſimo, ac præſtantiſſimo in Sicilia [illegible] Gregorius Epiſcoporum Prouinciæ illius

ad Vrbem conuentum, qui triennio fieri de more conſueuerat, in quinquennium diſtulit, ac lege ſanciuit. Quod 14 Gregorius tuc decreuit, vt Epiſcopi Siciliæ eo leuarentur onere, quorum cauſſis maxime prouiſum eſſet, cum Maximiano vices in Prouincia ſuas cômiſit. Sed datum maxime fuit Maximiani induſtriæ, ac fidei. plane is extrema indictione vndecima, quæ in annum 593. incidit, Romam ad Gregorium proficiſci meditatus eſt. cauſſam haud facile aſſeruerim, ſine luce ſcriptorum. an vt Gregorium viſeret, arctiſſima ſibi caritate deuinctum, cuius adeo viſendi ſtudio Conſtantinopolim ſe contulerat? an vt de Prouinciæ, quam ſuſtinebat, difficillimis rebus coram cum Pontifice ageret? an vt ſacra limina more maiorû exoſcularetur triennio iam incunte? nam Gregorius licet antiquata trienni lege ſacris liminibus quinquennium ſanxiſſet, definiſſe tamen videtur Epiſcopis tempus, quod ijs præterire non liceret, ad peragendos Romæ côuentus. Sed ſi cui citra illud adire placuiſſet, non prohibuit. Itaque Maximianus, quod lege non debuit ex pio animi ſui ſenſu facere potuit. Porro profectionem hanc in Vrbem, aut adornaſſe Maximianum, aut animo deſtinaſſe Gregorius docet; qui cû dialogos meditaretur de ſanctorum virorû rebus in Italia præclare geſtis, ad Maximianum ſcripſit, vt quæ olim de Nonnoſo retuliſſet, aut ſi quid aliud ſcriptu dignum ſciret, niſi venire ad ſe properaret, in memoriam per epiſtolam reuocaret. Exſecutus id Maximianus videtur literis ad Gregorium redditis. Is enim quæ de Nonnoſo memorat in dialogis, ex Maximiano Epiſcopo, & Laurione monacho accepiſſe ſe profitetur. quod argumento eſt prohibitum fuiſſe Maximianum à profectione, quam ad Gregorium moliebatur. ac fortaſſe Prouinciam ſibi commiſſam, & Siciliæ totius adminiſtrationem, ob difficultates rerum deſerere non licuit. an diſceſſum in conſequentem annum diſtulit?

14 *Greg. l. 3. Lib. 6 ep. 19 cap. 23.*

Gregor. l. 2. epiſt. 30.

Profectioné ad S. Greg. aut adornat aut animo deſtinat.

Eadê epiſt.

lib. 4. Dial. c. 9.

Sed aliter viſum Deo. Neque enim Maximiano ad Vrbem, ſed iter ad cœlum fuit. qui cum onere negotiorum, tum ingraueſcente, ſeueraque vitæ ratione debilitatus, fractuſque, maximo publicæ rei detriméto, bono tamen euocatus ſuo ad Beatorum ſedes feliciter euolauit, Gregorio alûno olim ſuo luctum, Syracuſis, atqueadeò toti Siciliæ magnum deſiderium ſui relinquens. Iâ verò Maximiani obitum, virique iacturam eccleſiæ perneceſſarij ſanctiſſimus Pontifex quam vehementer ingemuit, ac deplorauit! Inde Cypriani 15 Diaconi literas, quibus nuntius de Maximiani morte ad eum perlatus eſt, amariſſimas appellat ob ſummum animi dolorem, quê perlectis accepit. Quid verò acerbius accidere Gregorio potuit, quam hominem veteri ſibi familiaritate deuinctum, integritate vitæ, morumque ſanctitate cariſſimum, in adminiſtranda publica re induſtrium, ſtrenuumque adiutorem ſui ſublatum, tantoque eccleſiæ detriméto difficillimis temporibus extinctum? quæ

15 *lib. 5. ep. 19*

Eius morté S. Greg. acerbiſſime tulit.

duæ

duæ res commouere homines ſolent, publici, priuatique boni ratio, eæ ambæ optimum Pontificem vehementer angebant. ergo, Maximiani cognita morte, Gregorius ad Cyprianum Patrimonij in Sicilia Rectorem literas dedit, indices acerbitatis ſuę, adeoq; ſollicitudinis, ob deſtitutam Syracuſanorum eccleſiam, ſimul hominem monuit, vt eum ſucceſſorem deligendum curaret, qui Maximiani locum, ac regimem promerere ur.

Eadē epiſt. Deſtitutæ Eccleſ. prouidet.

Sed recreauere Pontificem nobilium Syracuſanorum literæ, quas ad Gregorium præſcripſere, Maximiani laudum plenas, noui paſtoris electionem in grauiſſimum eius arbitrium reijcientes. vtrumque Gregorio gratum fuit, cum nobilium Syracuſanorum pium erga defunctum Patrem officium, plenaque beneuolentiæ recordatio, quæ amantes filios decebat: tum ſingularis illa pro nouo paſtore deligendo modeſtia. quam ob cauſam Gregorius epiſtolam illam teſtimonium laudis Syracuſanæ nobilitatis appellat. ſed enim reſcripſit ad nobiles Syracuſanos laudans, quod onus illud deligendi Epiſcopi ſapienter declinaſsent, & in Pontificem retuliſsent, Epiſcopum depoſcentes qui Maximianum referret, honorifica cum teſtificatione virtutum eius, quas obtrectantibus alijs poſt obitum parentis, tanto maiore eorum laude boni filij non tacerent. ſed magnæ virtutes numquã extra inuidiam fuere. neque vnquam ſanctitas, vt firmaretur, ac ſplẽdeſceret magis obtrectatore ſuo, qui exerceat, vacauit. enimvero quid in Maximiano fuerint criminati obtrectatores virtutis, non inuenio; habuiſſe quid criminari potuerint non credo. fuit enim omni laudis genere præſtantiſſimus & inter eos, qui ætate ſua præcelluere, toto occidente conſpicuus; cum ſola virtus primum ad Gregoriani monaſterij faſtigium, mox ad ſedis Syracuſanæ infulas extulit. nobis verò ſatis ſuperque ſunt pro Maximiani ſanctitate, illuſtria ſane teſtimonia ſanctiſſimi Pontificis Gregorij Magni.

lib. 5. ep. 47

Principio quantum eſt illud, quod Gregorius vices ſuas in tota Sicilia Maximiano delegauerit, præclaro illo eius integritatis conſtantiſque virtutis elogio: quas vices nõ loco, ſed perſonæ tribuimus, quia ex tranſacta in te vita, ait, didicimus, quid etiam de tua ſubſequente conuerſatione præſumamus. Maximiani verò ſanctitas adeò eminens erat, vt Gregorij iudicio grauiſſimo, & integerrimo par illi non eſſet, qui Syracuſanæ eccleſiæ præficeretur. itaque in epiſtola ad nobiles Syracuſanos hoc, inquit, ſciat magnitudo veſtra, quia ciuitati iſti, quem dare poſſimus Maximiano reuerentiſſimo ſimilem non habemus: eademq; epiſtola Maximiani ſucceſſorẽ eius virtutũ imitatorem exoptat: deſiderij noſtri eſt, talem illic cum Chriſti gratia ordinari Pontificem, qui bonorum ſupradicti Epiſcopi, cui⁹ vos actionibus teſtimoniũ perhibetis, in omnibus debeat, Deo adiutore, imitator exiſtere. Neque vnquam in laudando Maximiano Gregorius ſibi ſatisfacere viſus eſt tanto eum, quoties incidit oratio, cum honore nominat ſeu viuẽtem ſeu vita functũ: appellat virum *a* venerabilem, *b* reuerentiſſimum, *c* reuerendiſſimum, *d* venerandæ memoriæ Epiſcopum, *e* ſanctæ memoriæ, *f* Dei famulum, *g* ſanctiſſimum: dignũ ſollicitumque eccleſiæ ſuæ Patrem. quæ laudes cum à laudato viro Gregorio, eoque integerrimo, ac Romano Pontifice ſanctiſſimo proficiſcantur, quanti illæ ſunt æſtimandæ?

libr. 2. ep. 4. Maximianũ viuentẽ miris Gregori⁹ elogijs ornat.

lib. 5. ep. 47.

a l. 1. dial. c. 3. l. 3. c. 8 & tom. 34. ſup. Euang.
b l. 2. ep. 4. & l. 5. ep. 47
c l. 2. ep. 24
d l. 5. ep. 41
e l. 3. ep. 4.
f l. 3. dial. c. 3.
g l. 13. epiſ. 13.
h l. 5. ep. 48

Porro in ſollicitudine, quam Paulus Apoſtolus ab eccleſiarum Præpoſitis, animarũque paſtoribus exquirit, Maximianus eximius fuit, fidemque muneri ſuo Magni Gregorij luculento teſtimonio ſeruauit. Eiuſdẽ in clèro, populoque recte informando, expurgandoque, in exquirendis, inſectandiſquè criminibus ardorem animi, in paſtorali cura vigilantiam, & ſollicitudinem Gregorius ſæpe laudat, in epiſtola ad ipſum Maximianum, admonemus, ait, vt hoc tantum nefas ſub ea viuacitate, quam te in cauſis pijs habere, certiſſime ſcimus, requiras. Epiſtola ad Cyprianum Diaconum, vir inquit, ſanctiſſimus Maximianus Epiſcopus noſter eccleſiam Dei prauis hominibus purgare deſiderans, laudabiliter erga Eccleſiaſticorum vitam, ſicut noſti, ſollicitus fuit, qui dum eorum actus, vigilanter cura paſtorali intenderet &c. Demum ob peccata noſtra nobis ereptum teſtatur. vt paucis multa complectar, viuentem Maximianum Gregorius amauit vt amicum, vt patrem coluit, veneratus eſt vt hominem ſanctum: demortuum in beatorum numerum adſeripſit epiſtola ſua, qua de Maximiano ſcripſit, & ille quidem ad præmia deſiderata peruenit. Obijt 16 vir ſanctiſſimus ad V. Idus Iunias, anno Chriſti IↃXCIV. cum ferme triennium Syracuſanam eccleſiam rexiſſet, quo die eius meminit Martyrologium Romanum.

lib. 13. epiſtola 13.

lib. 5. ep. 19 Demortuũ inter cæleſtes epiſtola adſcripſit.

Vide Animaduerſ. folio 177.

Anni Chri. 602. 6. Septembris.

DE S. FAVSTO ABBATE
MONASTERII S. LVCIAE
Prope Syracuſas.

SANCTVS Fauſtus Monaſterij B. Virginis, ac Martyris Luciæ apud Syracuſas, Præfectus; pueritiæ Sancti Zoſimi educator fuit, quem ad ſepulcrum eiuſdem Sanctiſſimæ Virginis caſte inſtituit, & monaſtica pietate imbuit. quemque æmulum, & imitatorem vitæ ſuæ habuit, Monaſterij deinde Præfecturæ ſucceſſorem ſortitus eſt. Sanctiſſimus ſanè pater Fauſtus dierum plenus, actibuſque vitæ præcipuis clarus, obdormiuit in Domino, & ad patres adpoſitus eſt ſuos. Floruit Pelagio ſecundo, & Gregorio Magno, *Pontificibus* Maximis, Tib. Conſtantino. & Mauritio Impp. Syracuſis colitur VIII. idus Septembris, atque ex antiquo hymno qui in ea eccleſia olim decantabatur, itemque ex vita Sancti Zoſimi monumentum hoc excerpſimus.

Anni Chr. 610. 23. Septéb.

VITA SANCTI IOANNIS
EPISCOPI SYRACVSANI.
AVCTORE
OCTAVIO CAIETANO
SOCIETATIS IESV.

MAXIMIANO Epiſcopo Syracuſarum extincto Cleri populique ſtudia vertere ſe ad ſucceſſoris delectū, quo potiſſimum Gregorius Pontifex Romanus animū intendit, qui ſollicitudine eccleſiæ tum vacantis, vel maxime vrgebatur. Scripſit igitur ad Cyprianum Diaconum Patrimonij in Sicilia Rectorem, vt videret, quis defuncto Maximiano ſucceſſor deſtinandus foret. credebatur, Traianum Presbyterum à Syracuſanis, delectum iri, quem virum bonum fama vulgauerat, ſed Gregorij iudicio tantæ Prouinciæ impar erat. is Cypriano mentem aperuit ſuam; Ioannem eccleſiæ Catanenſis Archidiaconum digniorem ſibi videri, qui Maximiano ſuccederet: proin hoc ageret, vt is eligeretur. operam verò præſtaret cum Leone Epiſcopo Catanenſi, vt orbari ſe Archidiacono ſuo facile pateretur, maiore Chriſti Eccleſiæ bono. plane rem ſumma cum prudentia, tum diligentia conficeret. hic ſi cōmemorauerimus illuſtre Gregorij teſtimoniū de Maximiano neutiquam habere ſe parem viro illi Epiſcopum, quem Syracuſis præficeret, ſummam teſtificationem Ioannis virtutum eſſe dixerimus, dignum Maximiani ſucceſſorem à Magno Gregorio exiſtimatum fuiſſe,

l.4. ep.19.

Ioann. Catanenſis Eccl. Archidiac.

l.4. ep. 47. S. Greg PP. iudicio delectus qui Maximiano ſuccederet

1 Interea Syracuſis 1 conuentus agebantur, ſed inter ſe diſcordantes, nam à Clero & plebe Agatho, à pleriſque neſcio quis alter delectus eſt. at nobilitas Syracuſana id oneris ſapienter declinans in Romanum *Pontificem* reiecit: adiecto que inſigni elogio B. Maximiani parem *Epiſcopum* à Gregorio poſtulabat. is nobilium Syracuſanorū laudata modeſtia reſcripſit vt quos Clerus ac plebs delegiſſent, mitterent ad ſe in Vrbem, vt quem potius inſtitueret, coram decerneret. dum dantur vltro citroque litteræ, Cyprianus qua pollebat dexteritate, præſtitit, vt a Clero populoque Syracuſano, compoſitis rebus, Ioannes Archidiaconus eccleſiæ Catanenſis deligeretur, quem ſanctiſſimus vir Gregorius deligendum cenſuerat. igitur ab exceſſu Maximiani poſt annum & mēſes ferme quattuor Gregorius Ioanni Epiſcopo pallium more maiorum permiſit: admonens vt quod ad ſacerdotalis officij decus accepiſſet, exornare moribus contenderet. futurum vtroq; honore conſpicuum, ſi corporis habitus, virtutesque animi conſentirent. ſimul etiam eccleſiæ Syracuſanæ priuilegia auctoritate apoſtolica firmauit; decernens vt rata in poſterum manerent.

Sub idem tempus ſcripſerat ad Gregorium Ioannes, ad nouam eccleſiam proficiſcenti, arduumque regendi onus ſubeunti neceſſarium ſibi eſſe presbyterum, quocum vetus in eccleſia Catanenſi vſus fuerat. cauſſa erat, vt cum negotiorum, rerumque anguſtijs premeretur, notum hominem haberet,

ret, in cuius ſecreto pectoris requiem, ac leuamen inueniret. proinde curarum ſuarum ſolatium, opemque à Pontifice deprecabatur. ſi eius auctoritas intercederet cum Leone Epiſcopo, certus ſpei erat, Presbyterum benigne ſibi conceſſum iri. Gregorius verò Ioannis epiſtola permotus ſcripſit ad Cyprianum, vt cum Leone Epiſcopo ageret, leniterque ſuaderet, vt hominem, quem Ioannes Epiſcopus expetebat, dare vellet. quemque, vt Epiſcopus inſtitueretur, volens conceſſerat, eumdem iàm ſubſidijs, ſolatiiſque neceſſarijs deſtitutum ne pateretur. Simul Ioannis Epiſcopi modeſtiam commendabat, qui eo animo adhùc eſſet erga Leonem Epiſcopum, vt eius ſe Archidiaconum profiteretur; neque futurum vt beneficiorum obliuiſceretur.

Eius modeſtiam is laudat.

Sane Ioannes vt adminiſtrationem eccleſiæ ſuſcepit, aduerſus Venantium Patricium ſtrenue pro eccleſiaſtica iuriſdictione decertauit. ſed is, vt impotentes animi homines ſolét, perinde accepiſſet, ac non feciſſet iniuriam, literas queſtuum plenas ad Gregorium ſcripſit. Sanctiſſimus vero Pontifex aliunde intellecta re, Venantium per literas obiurgat, quod in Epiſcopi domum homines armatos immiſiſſet, Ioannem Epiſcopũ iuſto in eum dolore commotum; probeque noſse ſe, qua ille grauitate, manſuetudine, & ſanctitate polleret. dein monet, vt ſacerdotem, ac parentem ſuum, vt filium decetet, reuereretur; neque ad iram animũ eius prouocaret. ſed tumore animi depoſito ageret cauſsam ſuam, caritate intemerata. Literis verò ſuis Gregorius Ioannem Epiſcopum hortatus eſt, vt Venantium perinde ac filium reciperet in gratiam, & beneuolentiæ officijs promereri ſtuderet. ſimul Eccleſiæ iuriſdictionem ità tueretur, vt nullum caritas detrimentum caperet.

Pro Eccl. iuriſdictione inſigni zelo decertat.

L.5. ep.42.

Iàm verò cum impijs Longobardorum armis Italia vexaretur & benigniſſimus Pontifex redimendis captiuis, inſigniter operã præſtaret. Ioannes cum ſtudia eius æmulatus, tum profuſos ſumptus commiſeratus, pecunia per Candidum miſſa, Gregorium iuuit; qui caritatem Epiſcopi mirifice complexus eſt, eique per epiſtolam gratias egit. quod autem Ioanni ex animo ſuo metienti rem, modicũ viſum eſset, contra Gregorius vltra modum ex Epiſcopi opibus æſtimauit, magnifico largitatis eius elogio, quod penes quem greges pauperum eſsent, ſemota adeò loca, expienda miſericordia perquireret. extrema verò epiſtola Gregorius Ioannem monet, ne ſcripta ſua coram extraneis ad prandium, cœnamve legi permitteret. quod monitum in vtriuſque laudẽ cedit. nec modeſtiam modo Gregorij monſtrat, ſed Ioannis Epiſcopi pietatem, & ſacerdotalem in capiendo cibo temperantiã; qui ſacra lectione menſam inſtrueret ſuam, animumque reficeret.

Eleemoſynæ a Io. Gregori. mittit.

L.6. ep. 9.

Poſt quinquennium a Ioannes Epiſcopus profectionem ad limina Sanctorũ Apoſtolorum molitus. Sed auditum Gregorius iter prohibuit. crediderim Eccleſiæ Syracuſanæ bono vetitum, cui Gregorius Ioannem perneceſſarium sciret. verum is in triſtitiam lapſus, quod deſiderio ſuo, pietatiq; facere ſatis non poſſet, vt Gregorius intellexit, cum diligeret, & videre Epiſcopum percuperet, nubeculam illam mœroris ex animo eius excuſſit, facta poteſtate, vt opportuno tempore Romam nauigaret. primo igitur vere anno 601. Ioannes ad S. Gregorium profectus eſt, & Sanctorum Apoſtolorum limina veneratus. ex Vrbe regredienti adminiſtrationem ſacri Patrimonij Gregorius commiſit, quam vltra annũ procurauit, donec ad illud regendũ, Adrianus Chartularius in Siciliã à Gregorio miſſ' eſt.

6 Ad limina SS. Apoſt. contendit. l.9. ep. 31.

Patrimoniũ B. Petri Siculum procurat. L.10. ep.46. & 48. L.11. ep.30.

Sed ex Gregorij epiſtolis, negotijſque Ioannis Epiſcopi fidei permiſſis, facile cognoſces, quantum Gregorius eius integritati, virtutique ſubniteretur. nam Decij cauſſam Epiſcopi Lyboetani cognoſcendã B. Ioanni demandauit. ſane cum Lucillus Melitæ Epiſcopus apud Sedem Apoſtolicã recuſatus fuiſſet, Gregorius ad Ioannem ſcripſit, vt Epiſcopis quattuor in Conciliũ adhibitis, de illius facinoribus iudicaret, Presbyteriſque, ac Diaconis, qui ſcelerum participes fuiſſent, efficeretque, vt quantũ illi Deum ad iracundiam laceſſiuiſſent, tantum ſeuera ipſe emendatione placaret. factum ab eo, quod Pontifex imperauit, ac Lucillum flagitiorum conuictum de gradu deiecit. ad hoc accuſationem Bizaceni Primatis Prouinciæ Africæ Gregorius ad arbitrium Ioannis retulit. hoc addito præconio: de eius amore in omnipotentis Dei cauſſa, certum eſſe: exſequi, ne dubitaret, quod Ioannes ageret, putaret egiſſe Gregorium. præterea controuerſia de agrorum finibus, inter Cæſarium Abbatem Monaſterij S. Petri ad Baias, & Ioannem Abbatem S. Luciæ, prope Syracuſas, ad eumdem Epiſcopum detulit. itemque præſcripſit, vt in Diaconos Eccleſiæ Catanenſis inquireret, procedere auſos in calceis compagis, quod Diaconis ſolum Meſſanenſibus ſedes Romana conceſserat.

L.8. ep.1. L.7. indic.2. ep.64.

L.6. epi.36.

Lib.7. ind.1 epiſt.58.

Ea verò Gregorij de Ioanne exiſtimatio fuit, ea de virtute eius opinio, vt præſcriptas contra eum querimonias ſemper ſuſpectas habuerit, mox falſas repererit. itaque reſcripſit ad Felicem, qui querelas ad Pontificem dederat: quidquam iniuria factum à Ioanne ne ſuſpicari ſe quidem potuiſse. quod neque eius cogniti mores, neq; actus permitterent. Venantium Patricium de eo conqueſtum acriter incuſauit, aſserens haud ignotum ſibi, qua Ioannes Epiſcopus ſanctitate præſtaret. ſed eius Gregorius ſæpenumero ſumma cũ laude meminit. a appellat virum prouidi conſilij. b Laudat eius mores, c iuſtitiam, ſapientiam, caritatis ſtudium, curam rerum eccleſiæ. Alias ſcire ſe ait, d ſanctitatis eius diſcretionem, & inditam illi tranquillitatem. de e eius ſanctitate, & ſolicitudine certũ eſse. f quod amorem ſuum, quoties ſe offerret occaſio, in B. Petrum præferre non ceſsaret: certumque eſse ſe, de amore eius in Dei cauſſis. quæ

Querelas aduerſus eum ſuſpectas, mox falſas. L. 7. ind. 7. epiſ.43.

Multæ S. Greg. de eo laudes, & præconia.

a L. ep.
b L.7. ind. 2. ep. 100.
c L.10. epiſtol. 48.
d L.7. ind.2. ep.43.
e L.8. ep.50.
f L.7. ind.2. epiſt.64.

Ioan-

Ioannis Epiſcopi præconia ſane omnes intelligunt qui illud ducti ſunt, cum ex S. Gregorij iudicio grauiſſimo, & integerrimo prædicantur.

Ceterum Ioannem 4 Epiſcopum prophetico ſpiritu clarum in Actis S. Zoſimi antiquus ſcriptor prodit, qui ante annos vixit. nam cum defuncto Beato 5 Fauſto Abbate monaſterij S. Luciæ, inter monachos certaretur, quem in eius locum ſufficerent, pluresque Præfecturam iam ambirent, de communi conſilio res ad Ioannem Epiſcopum delata eſt: virum per id temporis (hoc ornat elogio ſcriptor iſte) ſanctitatis reuerentia plenum, & præconio venerabilem, virtute præcipuum, præſcientiæ gratia ditatum. Ioannem igitur adijt monachorum cœtus, relicto Zoſimo, ſepulchri S. Martyris Luciæ, eiuſque eccleſiæ cuſtode. ſed ille ſacrū conuentum intuitus, ac Zoſimum quem contempſerant abeſſe diuino ſpiritu pernoſcens, interrogat; num ne aliquis in monaſterio remanſit? nemo, reſpondent, venerabilis pater. Rurſum Epiſcopus rogitat: videte, ſi quis, quem nequaquam habeatis in monaſterio? reſpondere, neminem alium illic eſſe, præterquam oſtiarium ad eccleſiæ cuſtodiam relictum. tum Ioannes vt mature Zoſimum accerſerent, iuſſit. coram adductum ſummo cum honore excepit, ceteris omnibus præ inſolentia rei, in admirationem adductis. et ſanctiſſimus Epiſcopus cum reuelante Deo, videret ſuper Zoſimum adoleſcentem contemptum, requieſcere ſpiritum Domini ad monachos conuerſus, hic, inquit, Abbas veſter eſt. mox Presbyterum, & Abbatem inaugurauit. ita lapis reiectus factus eſt in caput anguli. ceterum quot annos B. Ioannes in Epiſcopatu vixerit, incertum. crediderim S. Gregorio ſuperſtitem fuiſſe. ſed pie, ſancteque obijſſe, ex ſcriptoribus, qui poſt eum floruere, ſatis cōſtat. S. Ioannis Epiſcopi feſtus dies in eccleſia Syracuſana colitur 10. Kal. Nou.

Prophetico ſpiritu claruit. (margin)

S. Zoſimum diuinitus cognoſcit & Abbatem conſecrat. (margin)

Sancte ad Deum migrat. (margin)

Vide Animaduerſ. folio 179.

DE SANCTO ISIDORO SICILIAE EPISCOPO.

Anni Chr. 610. 15. Ian.

ISIDORVS B. Gregorij Papæ Magni diſcipulus fuit, à quo Epiſcopum in Siciliam fuiſſe olim deſtinatum Conſtantius Felix *a* docet, & Arnoldus Belga *b* in ſuo Martyrologio Monaſtico id refert, nā aliorū ſecutus opinionem monachum fuiſſe putat è Monaſterio S. Andreæ, quod Romę ad Cliuum Scauri D. Gregorius conſtruxerat. inclinat ſane animus vt noſtrum hunc Iſidorum eum item eſſe cenſeam, quem Martyrologium Romanum, Beda & Notkerus in ſuis martyrologijs reponunt etiam ad 18. Kal. Februarij; idemque vtriuſque natalis eſt dies, quæ item verba in martyrologio Romano cum Iſidorū memorant ſanctitate vitæ, fide, & miraculis inclaruiſſe, eadem fere de noſtro Iſidoro ab ijs martyrologiorum ſcriptoribus afferuntur. cuius coniecturam Doctiſſimus Baronius, qui Iſidorum, cuius meminit martyrologium Romanū *c* ſine vlla certi loci notatione à duobus Ægyptijs Iſidoris diuerſum, atque alibi vixiſſe, quam in Ægypto exiſtimat. quamquam verò martyrologia illa Romanum Bedæ, & Notkeri Iſidorum non compellent Epiſcopum, non ideo à noſtro alium eſſe concludas; facile enim fuit eum titulum excidere in eo, cuius eccleſia neſciretur; nec adhuc mihi explorata ſit poſt impenſam in ea re peruеſtiganda diligentiam. Bononiæ Vrbe Italiæ, corpus S. Iſidori ſeruatur; ſed num id eſſe S. Iſidori Siculi Epiſcopi dixerimus? certe quidem S. Iſidori Hiſpalenſis Epiſcopi corpus Legione in Hiſpania conditur, vti tradunt Lucas Tudenſis, *d* Rodericus Toletanus, *e* Iacobus Braulius, Ioannes *f* Mariana, *g* quare Abbas Dominus Conſtantinus *h* meus germanus frater dubitauit, an Bononiæ conditum corpus eſſet S. Iſidori Siculi, & Bononienſes homonomia fortaſſe decepti: nam vtrique Epiſcopo idem nomen, eadem ætas. Synchroni enim fuere; vterque S. Gregorij diſcipulus Regulam S. Benedicti profeſſus, dignitate Epiſcopus, doctrina, & ſanctitate inſignis fuit, inde tamen, ne quid diſſimulem, coniectura debilitatur, quod frequens admodum ſit idem corpus dici in duabus longe diſſitis vrbibus ſeruari, quod vtrobique aliquæ eius particulæ ſeruentur.

a In ſuis ephemerid. ad 18. Kal. Februarij.
b In notis eodem die.
c Eod. die.
d Chron.
e Lib. 6. de rebus Hiſp.
f In præfat. ad opera S. Iſidori.
g Lib. 9. c. 5.
h In notis ad tumuliſ dorum.

Anni Chr. 647.

DE BEATO IOANNE ANACHORETA SICVLO

ex Aimóini Hiſtoria.

EO tempore, quo terminum Dagobertus ſortitus eſt vitæ, quidam illuſtris Anſoaldus nomine, Defenſor 2 Pictauienſis eccleſiæ, partes peragrabat Siciliæ, qui dum euectu reuerteretur nauali appulit ad quamdam 3 breuem inſulam præſentia, & meritis cuiuſdam ſolitarij, qui dicebatur Ioãnes, redimitam; a quo dum de ſalute animæ cum eo ſermocinaretur interrogatus, vtrum Regem Dagobertũ cognoſceret: illic ne ſe eum optime noſſe, reſpondiſſet: rurſum à ſene rogatus mores, vitamque Regis expoſuit: cui ſenex, cum, ait, multa vigiliarum ac ieiuniorum, ſimul & ſenectutis fatigatione depreſſus paululum membra ſopori dediſſem, aſtitit mihi quidam veneranda decoris canitie, monens vt propere ſurgerem, & pro Dagoberti Regis anima, quæ eadem 4 corpore exceſſerat hora, Domini exorarem clementiam. quod cum facere maturato curaſſem, apparuerunt ſub eo haud procul in pelago deformes, ac truculenta facie dæmones vinctum Regem Dagobertum per ſpatia maris agitantes, inflictiſque inſuper vulneribus ad Vulcania loca trahentes.

Qui diſtentus cruciatibus, inter agitationes, & verbera, quorumdam ſanctorum audiebatur poſtulare ſuffragia. cum repente aperto cœlo, inter fulmina ac fluctus cum fragore ruentia, viſi ſunt deſcendiſſe viri decore nitentes mirabili. requirere cœpi ab eis, qui eſſent, qui dixerunt ſe illos eſſe, quos Dagobertus ad ſuum vocarat auxilium, Dionyſium videlicet, ac Mauritium martyres, nec non Martinum Confeſſorem. hi ereptam dæmonibus animam ſecũ ad æthera leuauerunt, canentes hunc pſalmum: Beatus quem elegiſti & aſſumpſiſti Domine, inhabitabit in atrijs tuis. hæc ille vir venerabilis Ioannes Anſoaldo retulit ſe vidiſſe, qui in Galliam reuerſus, Sancto Audeno narrauit, qui ea in vna conſcripta chartula poſteris reliquit in ordinem hiſtoriæ redigenda, ex qua re datur intelligi nullo modo a ſanctis orna[illegible] contemni, quem ad eorum memoriam ſancti conferunt viri, quamquam cum quorumdam calumniatorum, & cuncta deuorare cupientium hæc vox ſit: nihil [illegible] vo[illegible] protinus aurum ſiue argentum ligno a[illegible], ſeu pariet[illegible] eſt, euidentia palla: non tamen [illegible] vltione puniti ſunt diuina Balthaſar va[illegible] de templo Domini [illegible] conuertens vſus, vel Heliodorus ærarium Dei ripere conatus; & Antiochus, quia Hieroſolymitanæ [illegible] templum Altiſſimi con[illegible] expoliauit, pos[illegible] fœtens vermibus expirauit. Dagobertus vero eos ſpecialius ſanctos ſibi auxiliari poſcebat, quorum baſilicas præ cæteris ſe opibus [illegible] meminerat.

Vide Animaduerſ. folio 151.

Anni Chr. 656. 30. Martij.

VITA S. ZOSIMI EPISCOPI SYRACVSANI

Ex M.S. Cod. Eccleſiæ Bouinenſis.

1 Illuſtris 1 hodie, cæleſtique ſplendore mirabilis, nec cæteris poſthabendus adeſt feſtus dies: exultemus, & lætemur in eo; itaque, vt par eſt in Domino. rectos enim decet collaudatio. Quoniã igitur feſtiſſimus illuxit dies, ea volumus afferre in præſentia, quæ ſanctum feſtiuant, expleantque ſtudium veſtrum; præſertim cũ diuinis cautum ſit legibus, ſanctorum memorijs vt communicemus. eſt enim dicendi materia, noſtræque narrationis argumẽtum Pater 2 noſter ſanctiſſimus Zoſimus. Accedam igitur ſermonem habiturus ſane iucundum, ſuaue quippe eſt [illegible] ipſius nominis agitare memoriam. Quapropter ex plurimis pauca deligens, ipſius præclara facinora, quam breuiſſime potero, proponam. Quod enim [illegible] vitaſque deſcriptas, imo verò ſæpe confictas tanto ſtudio, & labore ab ethnicis ſcriptoribus, ad illorum, ſuique memoriam, videamus, ſi pia ſanctorum, & præclara facinora obliuioni tradiderimus? Decidentibus enim omnibus, & morte interceptis, qui ſanctiſſimam Zoſimi vitam, vel ſigna præ oculis habuere, futurum erat profecto, niſi fuiſſent literis conſignatæ, vt nos, tantarũ theſaurus, & copia virtutum lateret: & vos quo-

quorum ætas eſt grandior, quique adeo miraculorum à ſancto viro editorum retinere aliquid memoria poteſtis, ea præteribatis, virtutes videlicet hominis dumtaxat, ſanctitatemque mirantes, ac pro magno habentes. & ſane multo maiora ſunt virtutũ opera, quam ea, quæ ſint ſupra naturam admirabilia. præclara ſi quidem virtutis actio ſuadet incredulis, immemores ad memoriã tardoſque deducit ad ſcientiæ ſemitam. Proinde laudabiles præcedentium ſanctorũ actus memoriæ tradendos curauere, qui ante nos fuerunt.

Sed oportet, dilectiſſimi fratres, quando ad feſtum hunc, celebremque diem conueniſtis, vt ſancti viri opem ardenter imploremus, vt nobis ipſe ſuis precibus vires, animumque ſufficiat ad dicendum, vt laudum ipſius commemoratio nobis vtilitati ſit, ac ſaluti. Et quidem memoria iuſtorum cum laudibus; quas in vnum hunc conferre non immerito licet, propterea quod omnes ipſe participauit Sanctorum virtutes; quibus vt viuens præditus fuit, ita mortuus immortali cum ſanctis vita perfruitur. Deo enim viuunt, ex ipſius præſcripto qui viuunt, & oblectamenta vitæ huius aſpernantur, & ieiunijs, vigilijſque corpus atterunt, ac domãt veluti mentis inimicum; nimirum vt efferueſcentis vim appetitus euincant, itaque Deum ad miſericordiam inclinent humilitate commotum. nihil enim profecto potius Deum conciliat, quam corpori, Dei vnius cauſſa, inflictæ pœnæ. quin & idem quoque pijs euincitur hominum lacrymis;

3 dixit 3 enim è Patribus quidam, ſed & ſuadent lacrymæ Deo; atque adeò (dicere liceat) vim faciunt. Atque in hoc genere mirum eſt, quam pauci ſe ſe conſtanter exercuerint. rectè enim illud, multi ſunt vocati,

Matth. 20. 16. propter naturę communionem ſcilicet; pauci verò electi, propter conſtantiam.

Quamquam enim Deus ad ſalutem neceſſaria confert omnibus omnia, præcipitq; communiter, mandata vt curent; alius tamen alio accuratius ea conficit. Id quod iã inde à principijs naſcentis orbis, ac deinceps præſtitere Deo cariſſimi homines: vt Abel protomartyr Deo dilectus, Enoch tranſlatus adhuc viuens, Noe ſolus dignus, qui in diluuio ſeruaretur, Abraham peregrinari à Deo iuſſus, paterno ſolo relicto, Iſaac Deo oblatus à patre, Iacob vnà cum duodecim Patriarchis, Moſes legiſlator, Aaron ſacerdos, Ieſu Naue ductor populi Dei, Iudices Iſrael, Samuel leuita à Deo electus, Dauid ex humili loco euectus ad regnum,

4 Salomon 4 Trinomius, Helias in igneo curru raptus, Heliſæus miraculorum potẽs, Prophetæ, quique captiuitatem præiuere, quique ſubſecuti ſunt, Præcurſor ſalutaris, & veri lucerna luminis, ſancti Apoſtoli, & Chriſti diſcipuli, & Euangeliſtę, Paſtores, & Doctores, nec non & ceteri Chriſti teſtes martyrio conſummati. Atque his quidem omnibus videtur adnumerandus Pater noſter Zoſimus; quamquam ex his proximos alijs fuit, alios bonorum operum paſſibus procurrens aſſecutus eſt; nonnullos verò virtutib' etiam anteiuit: atque horum quidem manſuetudinem, tranquillitatemque, illorum verò hoſpitalitatem, atque conſtantiam ſectatus, quorumdam plurima, aliorum omnia imitatus, in vnam quamdam virtutis imaginem cuncta compoſuit, ſuam ex multis vitam inſtituens. Hunc igitur ſanctiſſimum vobis Patrem ſermone quodam modo picturus cum ſim, vt eius ſaltem vmbra ſuammi-ni, primum enixe ipſum deprecemur, vt ſummo quaſi digito auxilij ſui gratiæ ſtillã labijs meis infundere dignetur, vt recreatus, confirmatuſque, imperitiam abigam, & aliqua de multis referre dignus inueniar. formidine quippe, fateor, vel maxime teneor, ne forte tantæ victus materiæ mole ſuccũbam. Ita, cum digne nequeam, det veniam pro ſua miſericordia clemens hic Pater, qui, tametſi imperitum, rudemque noſtrũ certe animum videt ſtudioſum ſui. neque verò Rhetoricorum deſiderat verborum affluentiam, quoniam ipſe ſibi laus eſt, & prædicatio ſufficiens. Iam igitur, Deo duce, narrationem auſpicemur.

Parentibus natus eſt Zoſimus terrenis quidem bonis affluentibus; ſed in ijs, quæ ad pietatem, Deumque ſpectant, multo locupletioribus. eorum cura, ſine auaritiæ ſordibus tamen, erat propriæ poſſeſſionis; quæ non longe diſtabat à 5 monaſterio quodã eruditiſſimorum virorum ſanctæ, ſemperq; Virginis Luciæ nomini dedicato, cuius in ditionem (adeò a fluxarum rerum amore abhorrebant) ſua dederant omnia. His, atque alijs huiuſcemodi pietatis actibus intenti, denique, multa prece filium ex animi ſententia, vel Dei potius prouidentia ſuſcipere meruerunt ſanctiſſimum hunc, miraculiſque clariſſimum Patrem noſtrum Zoſimum. Neque hoc ſane immerito, ſed diuino potius conſilio ſortitus eſt nomen. quod

Zoſimus diuitibus, pijſque parentibus natus. 5

6 enim Attice *Zoſimus*, latine, Vitalis, eſt. nam quod illi Zoen, nos vitam dicimus. & in Chriſto quidem vere viuit, in cæleſti ciuitate conſtitutus, Angelorum ciuis, vitamque mortalibus, Deo fauente, impertitur, dignus deprecator alijs in quæ ſatis ſint ad vitæ præſentis vſum, bona largitur: quorũdam morbos, ægritudineſque diſſoluit; alios autem vitæ ſuæ, ac virtutum exemplis erudiens, prouocat ad imitationem. At poteſt quidem ipſe ſiti pietatis accenſos, velut Iſmaelem in ſolitudine reficere; & iam pene expirantes, atq; adeò extinctos ſui ſpiritus igni afflatos in vitam reuocare. Itaque gratiæ ſunt agendæ immortali Deo, quoniam noſtris quidem temporibus, tametſi nobis immeritis, licuit Patre Zoſimo frui, rerum admirabilium, ac ſalutis auctore maximo. qui in domo parentum quamquam ſecularium, non negligenter tamen, neque remiſſe, vt plerumque aſſolet, enutritus eſt; ſed quaſi munus Deo futurum, cura præcipua. Septennis deinde in prædictum monaſterium à iuſtis parentibus, vt olim Samuel cooptatur; offerturq; ſanctæ martyri, ſemperq; Virgini Luciæ idq; diuina, vt credim'

Quem Dei munere ſuſcepere. 6

Septennis in monaſt. D. Luciæ traditur.

prouidentia, cum eamdem, & ipſe, quam illa vixit, vitam ſit æmulatus, inextinctam
7 7 ad exitum vſque vitæ ſeruans virginitatis lampada. Audet quidem & excelſius aliquid ſermo. nam quemadmodum virginem virgini, dilectoque diſcipulo Dominus in cruce commendauit, quatenus quæ ſupra naturam ſunt, oſtendens, Deus cognoſcatur: & quæ ſecundum naturam ſunt, cuſtodiēs honoretur: ita & virginē Luciam Zoſimo virgini commendauit. oportet enim ſimilia ſimilibus cuſtodiantur, Id quod vel ex eo patebit, quod ſequitur.

Sanctus enim Zoſimus cum ætate, tum
8 virtutibus inter ſanctos proficiens, cuſtos 8 pretioſi loculi ſanctæ virginis Luciæ conſtituitur à Sancto Fauſto Abbate ipſius mo-
9 naſterij, cuius 9 vt vitam, moreſque eſt imitatus, ita dignus, qui illi ſuccederet, habitus eſt. alias autem indigne digno ſuccedit anteceſſori, qui ſanctis diſcordat illius moribus; vt aduerſarius potius, quam ſucceſſor ſit appellandus. ſimilia namque ſimilibus conueniunt; diſſimilia vero ruinam ſibi ipſa, perniciemque pariunt. Iuuenis autem ergo a Fauſto munus dum obit puer, parentum deſiderio ſtimulatus (id quod ſanctiſſimus Elias, qui mox Zoſimo Diaconus in ſancto, & incruento altari miniſtrauit, qui-
10 que ſācrum 10 eius ſacerdotium poſt eum
Deſiderio parentum à ſepulchro puer abſcedit, ſortitus eſt, referebat, accepiſſe ſe ab ipſo venerabili Zoſimo) parentum, inquam, deſiderio ſtimulatus, fugiens è monaſterio ad eos venit: qui cum eſſent nimium intuiti, attoniti, quid hoc eſſet, tacitè cogitabant. cumque culpam ſubito deprehendiſſent, arguentes, comminantes, blandientes, volētem, nolentemque, ſed volentem potius illum ad monaſterium reduxerunt. Monaſterio iam reſtitutus, cum ſopori ſe noctu dediſſet, ecce ubi ſonitus quidam ad valuas honoratiſſimi loculi factus eſt, egreſſaque
Cui D. Lucia minitabundam ſe per quietē offert, & à 11 transfugij abſterret. ſancta martyr, arguebat puerum, interminabatur, iamque illum quaſi crudelibus, variiſque flagellis cædere volebat, vt ex ipſius furibūdo corporis motu videbatur; niſi alia quædam 11 mulier præſto fuiſſet, purpureo habitu venerabilis, vultus iucunditate gratiſſima, quæ martyrem à flagris prohibens, Zoſimi quaſi nomine promittebat, nihil eum poſthac tale commiſſurum, aut vlterius à monaſterio receſſurum. ipſo autem ſtabilitatem illius verbis atteſtante, abijt mulier, euanuitque. Hic ille horribili exterritus viſo, numquam deinceps ea, qua ſolebat fiducia, ſacroſancto auſus eſt accedere tumulo. ſed virgini tamen ſimplici, ſincero, fidentique animo ſeruiebat: ac moderabatur. itaque animum temperabat vt quædam in moribus, quaſi harmonia appareret. quod ſane ſtudium licet omnes nutriat, foueatque virtutes, præcipue tamen quaſi parens eſt virginitatis; quam quia ſedulo Zoſimus, atque omni contentione ſectatus eſt, omnibus in virtute, ac ſanctitate præfertur Abbatibus præcedentibus, præſentibuſque, & monachis in eo monaſterio commorantibus.

Nec verò tanta virtus diuino teſtimonio caruit. Idem enim ſanctiſſimus Elias Epiſcopus de ſancto Patre noſtro Zoſimo cum verba faceret, audiui; inquit, à Sancto 12 12
& venerabili viro Ioanne Epiſcopo, cum adhuc in viuis eſſet, rem ſane mirabilem. Acceſſit aliquando ad eum 13 Patricia 13
quædam, nomine Domnina pro quadam poſſeſſione, indecens, indigna, temerario faſtu, eumque contriſtauit. qui autem reges increpat, dicens, nolite tangere Chriſtos meos, & in prophetis meis nolite malignari Patriciam languoris plaga diſſoluit, temerariiſque quam multis illius exemplo documentum dedit. ſæuo autem oppreſſa languore mulier ad ſanctam martyrem Luciā confugit, manifeſti ignara periculi, numquam perpendens, iniquis ſancta non prodeſſe, ſed obeſſe potius. itaque auctum eſt temerariæ fœminæ malum, quæ 14 in quodam ſecularis dignitatis accedens, ad venerabilem procidit ipſius martyris tumulum quaſi curanda. Somno deinde facto, vidit martyrem Zoſimus (ſolebat enim iuxta ipſius tumulum requieſcere) exeuntem, alapiſque quaſi cædentem mulierē Domninæ faciem, dicentemque; hinc abijce fœtidam hanc, impudentemque mulierem quatocyus proijcite. Hæc vbi vidit, accepitque, exſurgens obſequentibus ei famulis, Tollite hanc, ait, Domninam veſtram. Illi vero accedentes, Domninam ſuam iam mortuam repererunt, efferentque ſepelierunt. Quæ cum ita ſint quis non coniectabit, eximiam quamdam familiaritatem caritatis fuiſſe apud Dīuā martyrem optimum Zoſimum, qui eius prę ſentia iam frequens per viſum, in corpore adhuc degens, moueri que ſe ſui potuerit? Aut quis virginitati, virtutem non adiuuetur, & ad Dei gloriam tanti eam? Virginitas enim prima diuinitati eſt virtus, primum diuinitatis inſigne.

Domnina Patricia Zoſimum temere conſtat.

Iniuriā Lucia Martyr vlciſcitur.

Tanta inſignitus virtute S. Zoſimus exegit in eo monaſterio annos triginta, ſingulis ſubditus, cautus in omnibus, ad omne opus bonum paratus, fortis, conſtanſque, in egeſtate diues, manſuetum ſe præſtans omnibus, impiger ad miniſterium, in ſancto vitæ propoſito permanens integre, cōſtanterque. His ille dum ſtudet, ceteriſque virtutibus, atque ad maiora procedit in ſingulos dies, S. Fauſtus Abba obdormiuit in Domino, annis auctus, atque virtutibus, appoſituſque eſt patribus ſuis. Intereà pendebant animis monachi, cuinam curam crederent monaſterij, cupiditate ducti quidam muneribus; alij, alij rationibus contendentes; dignitatem ſibi vendicare tentabant; iniquum videlicet opus, & inane, cum Dei decretum auertere poſſit nemo. Omnes tamen, vno Zoſimo, quippe quem nihili facerent, ad eccleſiæ, loculique S. V. Luciæ cuſtodiam relicto, communi conſilio B. Ioannem adeunt, ſub quo, vti diximus, miſera Domnina luit ſuperbię pœnā, virum ſanctitate venerabilem, futurarum rerum ſcientia, vt iam patebit, ornatum. Quos vt vidit Epiſcopus, inquit; Reliquum

Fauſt. Abb. moritur.

Succeſſoris delectum Monachi ad Ioan. Epiſc. deferunt.

non

non habet veſtrum monaſterium aliquem? nullum, aiunt illi, venerabilis Pater. At ille, videte, an alius prætereà ſit aliquis. Tum ij, non eſt, domine Pater, niſi Oſtiarius templi cuſtos. hunc ſi forte quæris, vocatus veniat. Extemplo igitur iuſſus adduci, adeſt, ab Epiſcopo accipitur honorificentiſſime: ceterorum autem tantus mentibus inceſſit ſtupor, vt non dicam vocem, ſed cor hebetauerit eiuſmodi euentus. Tunc illum, nulla interpoſita mora, Abbatem creat, monachiſque dat, prudentem diſpenſatorem, ac ductorem optimum. Omnibus autem fratribus rem admirantibus, ex ijs quidam, vere, ait, Pater, in te hodie illud impletum eſt ſcripturæ dictum, ſuper quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem, & trementem ſermones meos?

Qui diuinitus eductus Zoſimũ Abbatem creat

Non multis autem interiectis diebus à Sanctiſſimo Ioanne, cuius ſæpe mentionem fecimus, aduocatus, Presbyter 14 eſt ordinatus ſanctæ eccleſiæ ſemper virginis, & glorioſæ Dei genitricis Mariæ. Quem ergo in admirationem non adducat tam facilis ipſius, maturuſque progreſſus, quo de virtute in virtutem, nullo interiecto moræ obice, procedens ad altiora ſemper beato curſu properauit? Nimirum hunc ſanctus, ac venerabilis Ioannes Epiſcopus, quaſi magnus ille Præcurſor Ioannes Baptiſta, ea, qua pollebat, futurorum ſcientia, deſignabat, magnum futurum, ac præclarum virum. Namque annis quadraginta, quibus monaſterio præfuit, adeo omnibus moderate ſe geſſit, vt nec bonis odioſus, nec remiſſus malis videretur. & crederes quidem præcedentem quempiam, neque verò ſubſequentem [illegible] in eo monaſterio ſimilem. quos dam angere ſtudet, fratres clementer, quaſi pater erudiens, diſcretionis virtute præ ceteris [illegible], ad excellentem 15 ſummi ſacerdotij ſedem ſubito, Deo volente, promouetur. cuius rei de repente fama percrebuit. quoniam ſuper candelabrum, id eſt pontificatus altitudinem extollendus, non iam ſibi vni, aut paucis fratribus, ſed omnibus notus, exemplo cunctus eſſe, ac prælucere debebat: Igitur Petro 16 quodam ſancto Epiſcopo vita functo, ductorem Zoſimum, & paſtorem ſibi plebs militanter petebat. Cumque 17 clerus, & populus, alius alium petentes, diſſiderent, vnum tamen illum habuere, quem Dei prouidentia vocabat. Et quidem ex clero, plebeque quicumque iam ſecundum interiorem incedebant, & ſentiebant hominem ſanctum Zoſimum vocitabant Patrem; eaque ſententia petebatur Epiſcopus. ſed quoniam oportebat non ſine labore, ac ſudore ædificari eccleſiam, quam Chriſtus pretio quæſierat ſanguinis ſui; ſicque futurum eccleſiæ paſtorem erudiri; tentatus quidem ille eſt, ſed veritas extitit, Dei virtus euicit. Populus igitur, cleruſque diuerſa ſentiebat: alij taciturnitatem hominis, eruditionemq; laudantes, probabant; alij contra quaſi abiectum, humilemque pro nihilo habentes, improbabant. Zoſimum quidam, alij Venerium Epiſcopum conclamabant. recuſabat 18 ille; contra hic clamoſus, ac tyrannicus ingerebat ſeſe. alter veritate, precio nixus alter. illi lex, & bona gloria potior; hic exlex, & inanis gloriæ cupidus erat. Quid plura? Romam vterque cedit; adeunt, & partes. Sed famulum ſuum qui nouerat Deus, Zoſimum elegit. Is ergo de veri [illegible] ſententia, ſub Theodoro 19 ter beatiſſimo Papa Rom. Epiſcopus creatus eſt.

Mox ordinat presbyterum.

14

15

16

17

18

19

Sed inuitus à Theodoro PP. Epiſcopus ordinatur.

Nec verò prætereundum videtur, quod ſæpe de eo dicere memorabilis Elias conſueuerat; adeo ſcilicet moribus fuiſſe mitẽ, quietis amantem, & humilitate ſupra omnes excellentem, vt nullo modo voluerit impoſitum ſuſcipere ſacerdotium, magnũque inde ſibi diſpendium fore lacrymis fateretur, ſi ex ignoto notus, ex humili magnus exiſtimaretur. cumque, inquit idem Elias, vel maxime formidarem, ne Papam adiens, dignitatem recuſaret omninò; illũ conuenio, atque oro te nunquam, obſecroq; per omnipotentem Deum, ac ſanctum Petrum, venerabilis Pater, ne præſenti te ſubtrahas ordinationi, à Dei fortaſſis voluntate diſſidens; neque alij cupiam deſtinatum tibi ſacerdotium cedas; tuaque nos præſentia deſtituas, atque orbes. Hæc, atque his ſimilia dicenti mihi acquieuit, promiſitque ſe non reluctaturum, ſed diuinæ voluntati, quæ cuncta quò vult, ducit, & vnde vult abducit, obtemperaturum. Itaque ſuſcepit onus: Pontificemque ſuum, veluti patrem, agnoſcentes clerus, populuſque Syracuſanus, vbique gaudebant omnes, & exultabant. Videre tunc erat (quod ſacræ vaticinatæ ſunt literæ) vnum ouile, & paſtorem vnum, excellum operibus, æſtimatione ſua deſpectũ, atque contemptum, modeſtum, beneuolũ, virilem, quietum moribus, ſpecie Angelicũ, hoſpitalem, humanum, iuſtitiæ ſtudioſiſſimũ, quique 20 gregem ſuum ſalubribus, lætiſque cæleſtis doctrinæ paſcuis diligentiſſime paſceret. nam de iracundia, ſi quando ſermonem inſtituiſſet, dicere ſolitus erat, quantum à ſerenitate tempeſtas, tantum à lenitate diſtat iracũdia. Quare amabilis potius, per lenitatem eſſe, quàm per iracundiam formidabilis. De morte autem diſputans, iam dicebat, ijs pro lucro eſſe, qui ex virtutis præſcripto viuerent, vtpote laboris requiem, vinculorumque ſolutionẽ. peſſimum vero exitum contingere malitiã diligentibus, inſipienterque viuentibus; vt qui eſſet pœnæ principium. Hæc, & plura huius generis memoratu digna cum diſputaret ad eos, qui conſluebant, miſericordiã ſemper anteponebat; eam vti ſtudioſius colerent, ſubinde monens, adhibitis ad hoc identidem aptis è ſcriptura ſententijs; vt, miſericordia exaltat iudicium, &, miſericordiam volo, & non ſacrificium.

En quot ſtellis hoc cælum diſtinguitur.

20

Hæc diligentiſſime diſputans, ſuam cuiq; medicinam prudens afferebat. nec dictis facta diſſentiebant. narrabat enim beatiſſimus Ioannes Diaconus eius, & Notarius, ad Epiſcopum adijſſe quemdam aliquando qui ſtipem rogaret. tunc me ille, inquit Ioan-

Ioannes, largiri egeno iubet nummos duos.
cum autem, vnde erogaretur, non eſſe, di-
cerem; perge, ait, miſertus inopiæ, vende
21 21 penulam tuam; duoſque quos iuſſi,
nummos pauperi dato, nouam autem tunc
penulam emeram. Ad hæc ego cum ad-
murmurarem; incenſus ille, ſume, inquit,
meam hanc penulam; vendito. Iamq; exue-
re penulam publicè cœperat, cum per idem
tempus, egreſſo me, nummos vt miſero da-
rem, iuuenis quidam aduenit, ad Epiſcopi
22 22 pedes accidit, aurum offert plurimum.
Redeuntem deinde me acriter increpauit
Epiſcopus, vt qui puſillo, abiectoque fuiſ-
ſem animo, minuſque in Dei benignitate
confidiſſem. Quare nihil vnquam deinceps
auſus ſum ab eo diffidere. Hæc Ioannes.
Paulus autem Abbas, qui æqualis illi fuit,
& in virtute verſatus, cum, inquit, in Epiſ-
copium ad eum accederem aliquando, ac-
cepturus aliquid, quod egentibus diſtri-
buerem, tunc ille ad me, Romano ſermone,
Pater Paule, quid operatus es hodie? virtu-
tis opus videlicet intelligebat. hoc enim
ipſe dumtaxat opus agnoſcebat. cui ego,
ecquid operari tandem potui, cum nihil ha-
buerim ad operandum? Quid tu, te nihil
habuiſſe ais, inquit Zoſimus? ergo non
oras? an verò neſcis, quia qui petit, acci-
pit, & qui quærit inuenit, & pulſanti aperi-
tur? Tum exurgens, tribuit mihi, quod
diſtribuerem; adiecitque; cape iam, Pater
Paule, & operis tui curam habeto.

Veſtem exutus ſuam vendi præcipit, datq; egeno pretium.

Sed & illam ceteris virtutibus addide-
rat neque enim ab alio quopiam, nedum
à parentibus, aut miniſtris volebat ſibi mi-
niſtrari, qui manus, pedeſque, & cetera
ſuſcepiſſet à natura in ſeruitium ſui. nam
turpe eſſe dicebat, ſiquis valenti, ſanoque
miniſtraſſet. nam qui valeret, contra Dei
prouidentiam faceret, à qua cum oculos,
manus, pedes, valentes accepiſſet ad regi-
men ſui, miniſterium tamen appeteret alie-
23 num. Itaque, vt Papa 23 Maurus refere-
bat, vir ab ineunte ætate probe eruditus,
quique Epiſcopi promptuaria curabat, &
Epiſcopi cubiculum frequentabat, eique
propter conſtantiam erat amabilior, cum
ſolus ageret aliquando Zoſimus, ſomnoq;
preſſus multum infeſtaretur à muſcis, con-
dolens Maurus, arrepto flabello muſcas abi-
gebat importunas: cum ſubito expergefa-
ctus, Maurum videt, moleſteque rem fe-
rens, illum increpat, ne tu iam id facias, in-
quiens; alioqui tibi omnis ad me negabi-
tur aditus: ſed ſedens meditare pſalterium.
Iam verò clericos Zoſimus, laicoſque, di-
uites æque ac pauperes ita curabat, vt pro-
prium ad quemque, appoſitumque ſermo-
nem haberet. Illa verò præcipue monebat
omnes, futura vt attenderent, ac proude-
rent; tumultus fugerent: afflictorum com-
municarent ærumnis; turbulentis impera-
rent animi motibus; linguas retinerent; ob-
temperarent Præpoſitis; eoſque ſibi conci-
liarent; ſeniores venerarentur; abſtinerent
ireiurando; diſciplinam arctè, accurateq;
tuerentur; ſapientiam ſerutarentur abſcon-

Famulantiũ ſun ſeruitia refugit.

Omnes Chriſtianæ diſciplinæ præceptis inſtituit.

ditam in cordibus ſapientum; ſanctorum
memoriam in primis colerent, quod iuſtũ
eſt iudicarent; mortalia ne cuperent; vir-
tutis operam darent actionibus; quæ ſcili-
cet ipſa incorruptibile bonum ſit, & immor
tale; ſeruorum miſererentur; ſibi ab ebrie-
tate temperarent, beneuoli in omnes eſsẽt;
ſe ipſi negligerent; hiſce vt artibus animi
ſalutem conſequerentur.

Atque his ille, alijſque præceptis cleri-
cos erudiens, laicoſque, illud in primis cu-
rabat, nequid prætermitteret aut verbi, aut
operis inexplicatum. Ita ſe ſe ad glorioſum
ſanctæ, & venerandæ Dominæ noſtræ Dei
genitricis, ſemperque virginis Mariæ tem-
plum exornandum lætus accinxit; vbi in-
cruentam hoſtiam offerebat, preceſque
fundebat ad Deum ſuper cleri, populique
delictis, & orbis terrarum ſalute. quoniam
verò cogitata deducebat in opus. 24 tem- 24
plum omnibus inſignitum ornamentis ad
gloriam, & laudem Dei, & Saluatoris noſtri
Ieſu Chriſti, octogeſimo ſecundo ætatis ſuæ
anno, Epiſcopatus quinto, renouauit, ac cel-
eberrime dedicauit, omnibus ea de re gau-
dentibus, & exultantibus: quod cum He-
bræi 25 quidam aduenæ animaduertiſſent, 25
ſuam, & ipſi ædificare Synagogam volue-
runt: ſed male ſibi a beato Præſule Zoſimo
metuebant; cumque intelligerent ſibi eius
rei non fieri poteſtatem, per ſubornatos
pecuniis, corruptaſque perſonas rem ſe
obtenturos, ſed fruſtra, ſperabant. Nam
Princeps quidam Syracuſanus aliquando
muneribus, & largitione corruptus, hanc
ipſam ob cauſſam Epiſcopum adiens, alter
inquit, eſt, quod ego poſtulem a ſanctitate
tua. ne me contemnito filium tuum: neque
enim inutile affero poſtulatum. Haud ego
te contemnam, nli, ait Zoſimus; ſi, quod
expediat, nec factu difficile ſit, poſtulas. Ro
gat ille, peregrinis in ea ciuitate Hebræis
permittat, ſuam vt Synagogam 26 dudum 26
a Vandalis euerſam ædificent. Commotus
animo Epiſcopus, non ne, ait, qui te ode-
runt, Domine, oderam illos, & ſuper inimi-
cos tuos tabeſcebam? perfecto odio oderã
illos; & inimici facti ſunt mihi. mox paululũ
cum obticuiſſet, ad hominem conuerſus,
ait, quid te illis morem gerere oportebat,
à quibus nunc contumelia Chriſtus afficit-
tur? id enimverò Zoſimus numquam con-
cedet. magnus ex his repente Principem
inceſſit timor, & admiratio, quod ipſi ſuc-
cenſuiſſet is, quem lenem ſemper, facilemq;
fuiſſet expertus; quoque ita decreuiſſet. Qua-
re iam tum ille, ac deinceps à Synagoga, He
bræiſque auertit animum, quorum tamen
antea fautor, ac propugnator fuerat.

Sed & illud hic præter cetera referam,
vnde perſpici poſſit ab omnibus eius ſanc-
titas. Eupraxius quidã 27 D.N. Imperat. 27
cubicularius multa de præclaris Zoſimi vir-
tutibus, admirandiſque actionibus audiens,
adduci minus poterat, dictis vt fidem ha-
beret, nemo eſt, inquiens, hoc tempore, in
quo Deus acquieſcat: omnes enim defeci-
mus, & vexati ſumus à tribulatione malorũ
& de-

Deiparæ templum exornat, dedicatque.

Virum Principem, Synagogã Hebræis extrui flagitantem acribus verbis abſterret.

& doloris. Cum autem accepiſſet aliquando vita mirabilem Zoſimum morbo [illegible] ſenectute, ad eum ſubito profectus eſt, inuenit-
28 que in grabato iacentem, tegete 28 dumtaxat ſubſtrata, ſeruilique tegetem, planeque inutilibus veſtimentis. Tunc [illegible]

Ægrotus ſuper tegete decumbit, laceraq; veſte ſe tegit.

Zoſimus cum multa monuiſſet, quæ ad ſalutem animæ pertinerent permotus [illegible] maximi Patris noſtri Zoſimi doctrina, patientia, ſanctitate: oportet, [illegible] morbi efficere, nec ætatis cauſa, [illegible] ſubmolle ſubſternis, vt corpus aliquantulum recreſcat languore confectum. At vero ægrotus, non aſſuetum ſe huiuſmodi deliciis eſſe dixit; magisque, ſi contra conſuetudinem feciſſet, pœnam quàm voluptatem eſſe capturum. Precibus autem vrgente Cubiculario, et tandem acquieſceret, acquieuit ſanctus: in eo enim erat obedientia virtutum omnium maxima. Stramina igitur

Pictamq; veſtem ſtragulam qua decumbat mit-tit.

afferuntur, [illegible] variam elegantemque textura admiratus Zoſimus, [illegible] eas paſſus eſt, ibique diſcubuit aliquantulum: mox vero aduocatis miniſtris, [illegible] ſtragulas hæc veſtes venales proponite; vt [illegible] quod Hoſpitiorum [illegible] Parent illi, ſeduloque mandata conficiunt.

Quam ille vendi iubet & pretium in pauperes expendi.

Paucis vero poſt diebus cum reuiſitur [illegible] eſt cubicularius; videnſque cubantem in ſtorea, permoleſte tulit, non ſtraguli quidem diſpendio commotus, ſed illius [illegible] tus & morbo & ſenectute grauati. Mirenti autem, & condolenti Zoſimus ait, iucundiſſime, crede fili, ſuper hoc ſtramine requieſco. Eius ergo exploratam habens voluntatem Eupraxius obticuit, preceſque vrgere deſtitit. Inde poſuit ad pedes eius, quæ indigentibus erogarentur.

Ita venerabilis eius, laudabiliſque vitæ virtutum vbique diffundens radios, multos prouocauit exemplo, cumque annos decem & tres, ad [illegible] ſuos, [illegible] migrauit ad Dominum glorioſus, ſpiritu tamen à nobis minime diiunctus. Igitur febricula correptus, [illegible] præ [illegible] eius mortem, ſanctiſſimum Archidiaconu
29 Eliam hortatus, ſummum 29 Sacerdotem
30 & Syracuſani populi 30 Præſulem pronuntiauit; id enim diuinitus [illegible] cognouerat: itaque in manus Domini [illegible] tradidit
31 ſpiritum. Vita functum omnes cum præ ſcripto cubiculario quaſi proprium parentem multis, amariſque lacrymis proſequebantur; tantique paſtoris deſiderio cruciabantur: omninò quaſi ſuo quiſque primatus bono deſt. bat; virgines caſtitatis propugnatorẽ; nouitij confirmatorem; ſortes quaſi manuductorem; [illegible] bonum diſpenſatorẽ; nutritorem pauperes; Sacerdotes doctorẽ; monachi ſanctitatis magiſtrum deſiderabant omneſque confecti lacrymis, conſolationi præcluſerant aditum. Conuenerat autem populus frequentiſſimus, Zoſimumque contingere quiſque contendebat, cum Philotheus quidam vere Deo amabilis, vt

Mirac. poſt mortem fulget.

32 ipſius [illegible] oſtendit, populi 32 defenſor, eo ipſo tempore interfuit, petijtque ardentiſſime, conſtantiſſimeque à Fortunato quodam Deo amabili Diacono (qui & ipſa [illegible]) aliquid ſibi daret è S. Zoſimi veſtibus. Dedit ille lineum pannum, quo ſancti viri corpus abſterſerat. Accepto Philotheus munere, domum abijt lætiſſimus; vxorique iamdiu [illegible] laboranti ſacrum pannum ſuperpoſuit. quæ repente conualuit gratia[illegible], vt par erat, communes cum famulis, [illegible] Deo, qui glorioſus eſt in [illegible] ſuis. Iam vero viri mulieresque omnes [illegible], ipſique [illegible] & populus [illegible] ſacrum feretrum manibus cum [illegible] vocibus proſecuti, [illegible] 33 tandem in 33
loco collocarunt, [illegible] tus Deus ſanctitati reſtituerit, qui precioſum locum contigiſſent.

Nam Theocrates, quidam nauclerus, cui filius erat [illegible] inde ab ortu claudus, cum vna [illegible] vxore ad ſanctum adducens, Sancte Zoſime, inquit, pro tua in omnes, qui ad te confugiunt, miſericordia, nos reſpice: ſana [illegible] filium noſtrum. [illegible] tua opera ingrediatur, vt admirabilem in te, glorioſumque Deum prædicemus. Poſt hæc puerum ad [illegible] Vix pauci præterierat dies, cum tandem [illegible] incolumem receperunt, immortales S. Zoſimo, ſecundum Deum gratias agentes. Eam item quoque benignitate [illegible] Theodora, [illegible] genere [illegible] quæ [illegible] ex oculis laborabat, deſperabatque de ſalute, cumque medici ferrum, & acerba medicamenta, tamquam malo neceſſaria, vna voce pronuntiarent, grauitatem illam remediorum vehementer extimeſcens, ad S. Zoſimi ſepulcrum confugit, non dubia, ſed certa ſpe. fore vt eius virtute plane conualeſceret.
34 Oculos ergo quotidie perungebat 34 oleo lychnorum ante ſacrum loculum pendentium. Itaque voti compos facta, planeque curata eſt. Sed adeſte vos iam, quotquot eſtis teſtes oculati, ſancta que illius, ac memoratu digna miracula commemorantes, nobis communicate: quæ fateor, vel me latuere; vel enarrare vtpote prolixiora, non potui. [illegible] que referre omnia, & admirari [illegible] orationis; neque virium profecto [illegible] Nos enim pauca de multis [illegible] quæque tradita nobis memoriæ [illegible] noſtro, veſtroque ſtudio [illegible] gerentes, huc contulimus, multa his, qui viderant ipſi, relinquentes. Iam ipſum nunc imploremus, Seruatori Chriſto vti ſupplicet, delicta condonet nobis benigniſſimus Deus, quem decet omnis gloria, honor, & imperium in ſecula ſeculorum. Amen.

Vide Animaduerſ. folio 280

PES

Anni Chr. 664. 26. Aug.

DE SANCTO ELIA EPISCOPO SYRACVSANO

1 ELIAS 1 Epiſcopus ex Archidiacono Eccleſię Syracuſanæ, qua vacua, beato Petro Epiſcopo defuncto, inter Clerum populumque Syracuſanum de ſucceſſore magnum certamen fuit. potior pars Zoſimum virum ſanctiſſimum, Abbatem Monaſterij Sanctæ Luciæ; deterior Venerium clamabant Epiſcopum, hominem indignum, ac tyrannicum vt diuerſa populi ſtudia, ita deſignatorum Epiſcoporum diuerſi mores erant. Venerius ambire, immodice appetere, intrudere ſe auro, & vi gerere rem. contra Zoſimus reluctari, ac refugere prę animi demiſſione, & amore quietis. Demum contentio ac partium ſtudia ad Romanum Pontificem Theodorum delata ſunt. tum B. Elias diuini ſpiritus inſtinctu Zoſimum regendi onus abnuentem, magnoque ſibi diſpendio futurum cum lacrymis conteſtantem, orat, obteſtaturque per Deum, & S. Petrum, deſtinatum ſibi à Deo ſacerdotium Venerio, ambienti ne cederet, ne diſſideret a voluntate Dei, ne contriſtaret Spiritum Sanctum eiuſque Eccleſiam. eo demum flagrantibus precibus pium hominem perduxit, vt diuini numinis voluntati nequaquam reluctaturum, ſed obtemperaturum ſe polliceretur. igitur Zoſimo ad Epiſcopatum a Theodoro Papa præpoſito, B. Elias Diaconus in ſancto, & incruento altari, ſumma cum pietatis laude miniſtrauit, dein ſacrum eius ſacerdotium diuinitus regendum accepit. nam cum diuinus homo Zoſimus inſtantem ſibi mortem præſentiret, illa vnquam cygnea voce Eliam Diaconum, quod ſpiritu præcognouerat, populi Syracuſani Præſulem, ac ſummum ſacerdotem pronuntiauit. factumque vt a S. Zoſimo prædictum eſt. Elias 2 vero a S. Vitaliano Papa Epiſcopus conſtitutus, cum gregem ſuum piè gubernaſſet, ſancto fine quieuit. colitur Syracuſis die 26. Auguſti. 2

Vide Animaduerſ. folio 184.

SANCTORVM SICVLORVM INDEX ALPHABETICVS

COMPLECTENS NOMEN ; PATRIAM , TEMPVS , DIEM Ipſorum memoriæ ſacrum, Tomum,ac Paginam, vbi de illis agitur . Quidquid hic certum , dubiumue ſit in Animaduerſi onibus explicatur .

NOMEN	PATRIA	ANNVS Chr.	Dies feſtus,	Tomus	Folium vbi vita.	vbi Animad.
Adrianus M.	.....	383	21 Oct.	1	169	143
Æſia M.	Tauromenium	90	7 Iunij.	1	23	19
Agapius M	Antiochia	284	24 Ianuar.	1	90	66
Agatha V. & M.	Panormus vel Catana.	253	5 Febr.	1	47	37
Eiuſdem Translatio	.....	1126	17 Aug.	1	53	46
Agatho M.	.....	....	1 Iulij	1	123	104
Agatho Papa	Panormus	682	10 Iunij	2	1	1
Agrippinæ V.& M.Translatio	Roma.	261	17 Maij	1	79	61
Albertus Confeſſ.	Drepanum vel Eryx	1300	7 Auguſti.	2	219	72
Alphius M.	Præfecta in Vaſconia	253	10 Maij	1	65	51
Eiuſdem Translatio	....	1517	2 Sept.	1	72	
Ampelus M.	Meſſana	304	20 Nouemb.	1	122	
Andreas M.	Syracuſæ	...	23 Sept.	2	39	20
Angelus M.	Hieroſolyma	1220	5 Maij	2	184	64
Angelorum Septem Inuenta Imago .	Panormi	1516	29 Septembr.	2	266	92
Antia M.	Roma	140	18 April.	1	38	27
Antonius M.	Syracuſæ	....	23 Septemb.	2	39	20
Artheon M.	.....	...	15 Iunij	1	123	104
Athanaſius Epiſc.	Catana	885	29 Iulij	[illegible]	52	18
Attalus Abbas	Tauromenium	...	3 April.	2	32	
Attalus M.	Catana	...	31 Decemb.	1	123	104
Auguſtinus Nouellus	Thermæ Himerenſes.	1309	19 Maij	2	226	79
Aurea V. & M.	....	383	21 Octob.	1	169	143
Babilla V. & M.	....	383	21 Octob.	1	169	143
Babylas M.	Antiochia	284	24 Ianuar.	1	[illegible]	66
Bartholomæus Abbas	Semeri	1140	19 Aug.	2	136	49
Baſſianus M.	Syracuſæ	270	16 Octob.	1	89	
Baſſianus Epiſc.	Syracuſæ	418	19 Ianuar.	1	164	148
Benignus M.	Syracuſæ	204	23 Maij	1	42	
Bernardus Abb.	Meſſana	....	15 Iunij	2	32	
Beryllus Epiſc.	Antiochia	114	21 Mart.	1	18	
Caius M.	Meſſana	304	20 Nouemb.	1	122	
Calliſte M.	Syracuſæ	304	25 April.	1	124	104
Calogerus Conf.	Chalcedon.	314	18 Iun.	1	125	105
Candidus M.	..	...	15 Iunij	1	123	104
Cantianilla M.	...	....	15 Iunij	1	123	104
Cantianus M.	...	....	15 Iunij	1	123	104
Chariton Presbiter	Leontini	331	6 Iunij	1	139	
Chremes Abbas	....	1116	6 Aug.	2	131	47
Chreſta M	...	...	4 Iunij	1	123	1 4
Chreſtus Epiſc.	Syracuſæ	84	3 Iulij	1	19	
Chriſtinæ V.& M.Translatio	Volſinij	1160	7 Maij	2	145	58
Chryſogonus M.	....	...	15 Iunij	1	123	104
Claudius M.	...	303	21 Febr.	1	105	82
Clemens Abb.	Syracuſæ	....	5 Martij	2	41	
Cleonicus M.	Leontini	253	24 Iulij	1	75	59
Conon PP.	....	687	22 Octob.	2	1 2	[illegible]
Conon Monachus	Neſum	1236	28 Mart.	2	200	67
Corradus Eremita	Placentia	1351	19 Febr.	2	246	85
Coræbus M.	Roma	140	18 April.	1	38	27
Cornelianus M.	Tauromenium	..	8 Iulij	1	123	104
Cornelius M.	Catana	...	31 Decembr.	1	123	104
Corona M.	....	164	14 Maij	1	401	31
Coſmas Epiſc.	.....	1160	20 Septemb.	2	144	58
Creſcentia M.	Mazara	394	15 Iunij	1	91	67

Cyriacus

Nomen	Patria	Annus Chr.	Dies Feſtus	Tomo	Folio vbi vita	vbi Animaduer.
Cyrinus M.	Præfecta in Vaſconia	853	10 Maij	1	64	51
Eiuſdem Tranſlatio	...	1517	2 Septemb.	1	72	56
Demetrius Diac. M.	Chalcedon.	314	18 Iun.	1	125	105
Demetrij Anachoretæ Inuétio	...	...	19 Septemb.	2	37	15
Deodata M.	Syracuſæ	304	31 Iulij	1	122	103
Donatus Presb.	Leontini	278	13 Nouemb.	1	[illegible]	66
Donatus M.	Roma	541	16 Septemb.	1	172	158
Drepanitanæ Virginis Aduentus.	..	1250	15 Aug.	1	202	
Eleutherius Epiſc. & M.	Roma	140	18 Aprilis	1	38	27
Elias Epiſ.	Syrac.	664	26 Aug.	1	232	184
Elias Monachus.	[illegible]	903	17 Aug.	2	63	25
Elias M.	..	1082	......	2	127	
Eliſabettæ Anachoretidis Inuen.	..	....	19 Sept.	2	37	15
Epiphane M.	Magdalinum	253	12 Maii	1	73	57
Eraſmi M. Tranſlatio	...	260	......	1	79	61
Eulalius Epiſc.	Syrac.	500	16 Febr.	1	170	
Eugarius M.	Syracuſ.	204	23 Maii	1	42	
Euerius Epiſc.	Catan.	262	24 Maii	1	89	
Euodius M.	Syracus	304	25 April.	1	124	104
Euplius Diac. & M.	Catana	303	12 Auguſt.	1	106	83
Euplius Conf.	Catana	...1	11 Septemb.	2	32	
Euprexia Vidua	Menæ	312	5 Ianuar.	1	147	134
Euſebius Monachus	.....	110	22 Maij	1	33	
Euſtochium V.	Meſſana	1491	20 Ianuar.	2	...	91
Euſtratius Presb.	Leontini	303	14 Octob.	1	121	
Eutlotius M.	Panormus	309	[illegible]	1	140	
Euthalia V. M.	Leontini	257	27 Aug.	1	76	60
Eutychius m.	Roma	541	5 Octob.	1	172	145
Eius inuentio	....	1588	3 Aug.	1	184	155
Eutychius Epiſc.	Syrac.	303	15 Nouemb.	1	121	
Expergentius m.	...	...	4 Iunij	1	123	104
Fabianus m.	Catana	...	31 Decemb.	1	123	104
Fantinus Conf.	Syracuſæ	316	24 Iulij	1	149	137
Fantius m.	Syracuſæ	304	31 Iulij	1	122	103
Fauſtus Abbas	Syracuſæ	602	6 Septemb.	1	223	
Firmatus Diac. m.	...	541	5 Octob.	1	172	153
Flauia V. & m.	Roma	541	5 Octob.	1	172	145
Eius inuentio	. . .	1588	3 Aug.	1	184	155
Flos m.	Catana	...	31 Decemb.	1	123	104
Fridericus Solitar.	Syracuſæ	1338	2 Aug.	2	239	82
Gandolfus Confeſſ.	Binaſcum.	1260	17 Septemb.	2	209	68
Eiuſdem Tranſlatio	. . .	1320	17 Maij	2	212	
Geminianus m.	Roma	299	16 Septemb.	1	103	78
Gerardus Confeſs.	Valentia	1349	29 Decemb.	2	240	84
Geratina m.	. . . .	383	21 Octob.	1	169	143
Gerlandus Epiſc.	Veſantio	1100	25 Feb.	2	128	145
Eiuſdem Tranſlatio	....	1159	20 Martij	2	129	
Gerlandi Equitis Inuentio & miracula	.....	1327	18 Iunij	2	234	82
Golbodeus m.	Panormus	310	8 Decemb.	1	140	
Gordianus monach.	Roma	542	18 Martij	1	187	
Gregorius Epiſc.	Agrigentum	262	22 Iunij	1	87	64
Gregorius Epiſc.	Agrigentum	564	23 Nouemb.	1	188	167
Gregorius Epiſc.	Agrigentum	680	19 Decemb.	1	[illegible]	176
Gregorius Epiſc. m.	Lilybæum	303	5 Iunij	1	123	103
Gregorius m.	Chalcedon	314	18 Iun.	1	125	105
Gregorij Anachoretæ Inuē.	....	....	19 Septemb.	2	37	15
Guilelmus Cænobiarcha	Politium	1321	16 Aprilis	2	230	81
Guilelmus Eremita	Netum	1404	4 Aprilis	2	251	89
Hermogenes m.	Syracuſæ	304	25 April.	1	124	104
Hermogenes Epiſc.	Agrigentum	...	24 Nouemb.	2	32	
Hilarion	....	...	...	2	98	35
Ieſu Chriſti Clauus	....	1393	14 Septemb.	2	250	88
Ieſu Chriſti Imago apud Netinos.	....	...	....	2	214	
Iacobus Epiſc. & m.	Catana	778	21 Martij	2	32	
Ioannes m.	Syracuſæ	...	23 Septemb.	2	59	20
Ioannes Epiſc.	Syracuſæ	610	23 Octob.	1	223	179

Ioannes

Nomen	Patria	Annus Chr.	Dies Feſtus	Tomo	Folio vbi vita	Folio vbi Animad.
Ioannes Iunior Aſceta	...	...	5 Febr.	[illegible]	42	[illegible]
Ioannes Theriſtes	Panormus	1074	24 Feb.	2	107	38
Ioannes Anachoreta	...	647	...	1	226	179
Ioannes Monachus	...	...	...	2	96	35
Ioſeph Hymnographus	Syrac.	880	3 April.	2	45	16
Iſidora Mart.	Leontini	258	17 Aprilis	1	43	
Iſidorus Epiſc.	...	610	15 Ianuar.	1	225	
Iuliana V. & M.	...	385	21 Octob.	1	169	145
Iuſtina V.	Leontini	262	10 Ianuar.	1	89	
Laurentius monachus	Frazano	1162	30 Decemb.	2	172	60
Leo II. Papa	Herbita, vel *Meſſ.* vel Catan.	684	28 Iunij	2	2	3
Leo Epiſc.	Rauenna	725	20 Febr.	2	5	[illegible]
Leo Lucas Abbas	Corilion.	915	1 Martij	2	80	27
Libertinus Epiſc. et mar.	Agrigentum	90	3 Nouemb.	1	20	18
Lidanus Epiſc.	Antena.	1118	2 Iulij	2	133	47
Lucas Monachus	Tauromenium	...	6 Nouemb.	2	41	
Lucas Abbas	Agyrium	...	1 Martij	2	32	
Lucia V. & M.	Syracuſ.	303	13 Decemb.	1	114	87
Eius Translatio	...	....	18 Ianuar.	1	118	
Lucas Abbas Caſalius	Nicoſia	1164	2 Martij	2	183	63
Lucas Abbas	Demena	993	13 Octob.	2	96	34
Lucia vidua & mar.	Roma	299	16 Septemb.	1	103	78
Lucia Virg Sanctimonialis	Calatagironum	1300	26 Septemb.	2	215	68
Lucianus Epiſc.	Leontini	400	3 Ianuar.	1	170	144
Luciani mar. Translatio	.....	331	28 Iunij	1	148	134
Mamilianus Epiſ. et mar.	Panormus	309	20 Iunij	1	139	
Marcus monachus	....	253	...	1	87	
Maria virg. et mart.	Tauromenium	...	...	1	10	
Marina V.	Scanium	1062	7 Iulij	2	109	40
Martia mart.	Syracuſæ	......	21 Iunij	1	123	104
Marcianus Epiſc. et mar.	Antiochia	68	14 Iunij	1	1	5
Martyres ſub Nerone	....	68	1 Ianuarij	1	4	
Martyres Innumerabiles	Leontini	254	18 Febr.	1	76	60
Martyres ſupra Megaram	Megara	238	1 Nouemb.	1	43	33
Martyres XX. milites	.....	255	10 Decemb.	1	46	36
Martyres CXCIX. Sancti Niconis ſocij	Græcia, & Tauromenium	258	23 Martij	1	44	[illegible]
Martyres VII. Pueri	Leontini	253	26 Martij	1	64	
Martyres plurimi Iudæi	Leontini	253	9 April.	1	64	150
Martyres	Menæ	254 & 261	.....	1	76 et 82.	60 et 62
Martyres	Meſſana	254	......	1	76	60
Martyres Plures	Meſſana	541	.....	1	182	152 et 158
Martyres	Mylæ	254	....	1	77	60
Martyres	Catana	254	.....	1	76	60
Martyres CCCC.	Selinus	294	.....	1	102	77
Martyres LXXV.	Menda	298	13 Sept.	1	103	77
Martyres LXX X.		303	21 Febr.	1	105	82
Martyres XXXIV.	Panormus	308	22 Maii	1	139	
Martyres IX.	Tauromenium	...	8 Iulij	1	123	104
Martyres Plures	Tauromenium	254	....	1	76	60
Maximianus Epiſc.	Syrac.	594	9 Iunij	1	220	177
Maximus Epiſc.	Tauromenium	510	12 Ianuar.	1	17	
Maximus mart.		303	21 Febr.	1	105	[illegible]
Mercurius mart.	...	253	10 Decemb.	1	46	36
Minerunus mart.	Catana	......	31 Decembr.	1	125	104
Modeſtus mar.	Marara	294	15 Iunij	1	91	67
Neophyta mar.	Leontini	238	17 April.	1	43	
Neophytus Epiſc.	Leontini	295	1 Septemb.	1	98	72
Nicandri Anachoretæ inuent		....	19 Septembr.	2	37	15
Nico mart.	Neapolis	253	23 Martij	1	44	34
Nicolaus Conf.	Syracuſæ			2	32	
Nicolaus Eremita	Adernio	1167	17 Auguſti	2	180	61
Nicolaus monachus	Netum	1330	1 April.	2	200	
Niuitus mart.	....	...	15 Iunij	1	123	104
Nympha virg. & mar.	Panormus	310	12 Nouemb.	1	141	115
Eius capitis Translatio		1593	9 Sept.	1	146	126
Oliua virg. et mar.	Panormus	915	11 Iunij	2	84	28
Pancratius Epiſc.	Antiochia	102	3 April.	1	7	10
Pappiani mar. Translatio	....	331	28 Iunii	1	148	134
Peregrinus mar.	Syracuſæ	[illegible]	3 Nouemb.	1	20	18
Peregrinus Conf.	Grçcia	90	30 Ianuar.	1	35	26
Perpetuus mart.	Syracuſæ	..	23 Septemb.	2	39	20
Petri Anachoretæ inuen.	....		19 Septemb.	2	37	15

Nomen	Patria	Annus Chr.	Dies feſtus	Tomus	Folium vbi vita.	vbi Animad.
Petrus Hieremias Conſ.	Panormus	1452	3 Martij	2	...	
Philadelphus mar.	Præfect. in Aſconia	253	10 Maij	1	64	51
Eius Translatio	...	1517	2 Sept.	1	72	
Philaretus mart.	Panormus	828	8 April.	2	42	16
Philaretus Conſ.	Panormus	1070	6 Aprilis	2	112	41
Philippus Presb.	Bethſaida	90	12 Maij	1	24	19
Philippus Diaconus	Panormus	130	12 Maij	1	33	
Placidus Abbas et mar.	Roma	541	5 Octob.	1	172	145
Eius, Sociorumq; Inuen.	..	1588	3 Aug.	1	184	155
Pontianus mart.	Catana	....	31 Decemb.	1	123	104
Potamio Epiſc.	Agrigentum	853	29 Ianuar.	1	173	
Proculus mart.	Panormus	309	8 Decemb.	1	140	
Procopius Epiſ. et ma. cũ ſoc.	Tauromenium	903	....	2	60	21
Protus mart.	...	....	15 Iunii	1	123	104
Quintianus mar.	Catana	.....	31 Decemb.	1	123	104
Quintianus mar.	......		15 Iunij	1	123	104
Reſtitutæ V. miraculum	....	1382	17 Maij	2	249	
Rhodippus Epiſc.	Leontini	312	2 Febr.	1	146	133
Robertus Abbas	Syracuſæ	...	24 Aprilis	2	32	
Roſalia V. Anachoretis	Panormus	1160	4 Septemb.	2	146	
Eiuſdem Inuentio	....	1624	15 Iulii	2	158	
Rufinus mart.	Syracuſæ	....	21 Iunij	1	123	104
Sabbas Abbas	Agyrium	995	5 Decemb.	2	100	
Sabinus Epiſc.	Catana	690	15 Octob.	2	3	
Sabinus mart.	....	303	21 Febr.	1	108	82
Seia virg. & mart.	Tauromenium	..	...	1	10	
Serapion Conſ.	Catana		11 Septemb.	2	32	
Sergius Papa	Panormus	702	9 Septemb.	2	4	4
Seuerus Epiſc.	Catana		21 Martij	2	32	
Seuerinus Epiſc.	Catana	812	8 Iunij	1	163	
Sextus mart.	Catana	...	31 Decemb.	1	123	104
Sierius	...	...	18 Iunij	..	...	
Silueſter monachus	Troina	1164	2 Ianuarii	2	176	58
Syluia	Panormus					
Simeon monachus	...		27 Iulij	2	32	
Simeon monachus	Syracuſæ	1037	1 Iunij	2	101	36
Simplicianus mar.	Catana	....	31 Decemb.	1	123	104
Sophia virg. & mar.	.....	304	23 Septemb.	1	137	111
Sperus mart.	Tauromenium	...	8 Iulij	1	123	104
Stephanus Papa IV.	Syracuſæ	772	1 Febr.	2	28	12
Stephanus mart.	Catana	....	31 Decemb.	1	123	104
Stratonicus mart.	Leontini	253	24 Iulij	1	75	59
Suſanna mar.	Tauromenium	90	7 Iunij	1	23	19
Thallelæus Conſ.	Leontini	253	24 Maii	1	75	59
Thecla virg.	Leontini	262	10 Ianuarij	1	88	65
Theodulus mart.	...	...	15 Iunii	1	123	104
Theoctiſtus Abbas	Caccabe		4 Ianuarij	2	33	
Theoteſius Epiſc.	Syracuſæ	700	18 Maii	2	1	
Theogenia virg.	Menæ	312	5 Ianuar.	1	147	
Timotheus ma.	Antiochia	284	24 Ianuar.	1	90	66
Triphina mart.	...	...	5 Iulij	1	123	104
Trophima virg. & mart.	Pactæ		5 Nouemb.	1	131	108
Venera virg. & mart.	Gala	929	26 Iunii	2	84	30
Victor mart.	....	264	14 Maii	1	40	30
Victoria virg. et mart.		383	21 Octob.	1	169	143
Victorinus mart.	Roma	541	5 Octob.	1	172	145
Eius Inuentio		1588	3 Aug.	2	144	155
Vitalis Abbas	Caſtronouum	990	9 Martii	2	86	32
Eius Translatio	.....	1020	28 Aprilis	2	93	33
Vitus mart.	Mazara	294	15 Iunii	1	91	67
Eius Translatio	..	806	13 Iunij	1	96	71
Vrſus Epiſc.	Syracuſæ	398	13 Aprilis	1	163	104
Zenais virg. et mart.	Tauromenium	90	7 Iunii	1	23	19
Zoſimus Epiſc.	Syracuſæ	656	30 Martij	1	216	180

IN-

INDEX OPVSCVLORVM DE SANCTIS SICVLIS

QVORVM PLVRIMA NVNC PRIMVM PRODEVNT.

TOMO PRIMO.

	Vitar. fol.	Anim fol.
VITA S. Marciani Martyris Epiſcopi Syracuſani, auctore Octauio Caietano S.I. ex Græcorum Menologijs, Syracuſano Panegyriſta. Antiqua Ode S. Ioſephi Hymnographi, & ex actis Eccleſiæ Syracuſanæ, & Caietana.	1	1
Laudatio S. *Patris Noſtri Marciani Epiſcopi Syracuſ. & M. incerto ſed Antiquo Scriptore ex Bibliotech. Vatican.*	4	7
Antiqua Odes Fragmentum ex Græco verſum in S. Marcianum Epiſcop. Syracuſ.	7	9
Vita S. Pancratij M. & Epiſcopi Tauromenitani, auctore Octauio Caietano S.I. ex Græcorum Menæis, laudatione Gregorij Monachi, Hymno S. Ioſephi Hymnographi, Homilia Theophanis, ſepoſitis Euagrianis Actis maxima ex parte corruptis.	7	10
Ex Homilia Theophanis Ceramei Archiepiſcopi Tauromenitani in die feſto S. Pancratij fragmentum ex M.SS. cod. Monaſterij Montis Sancti.	10	16
Gregorij Monachi, Byzantini ex Monaſterio Paguriensi encomium in D. Pancratium, ex M. S. Græco Codice, & ex Bibliotheca S. Saluatoris Meſſan.	11	17
In S. Pancratium Hymnus ex Græcorum *Menæis a S. Ioſepho Hymnographo compoſitus.*	15	
De S. *Maximo Epiſc. Tauromen. Auctore Oct.* Caietano *S.I. ex Metaphraſte.*	17	
Vita S. Berylli Catanæ Epiſc. ex Græcorum *Menæis. auct. Oct. Caiet S.I.*	18	
De S. Chrestio Epiſcopo Syracuſ. auct. Oct. Caiet. S.I.	19	
Martyrium SS. Peregrini, & Libertini Epiſc Agrigentini auct Oct. Caietano S. I. ex Actis Monaſt. S. Mariæ in Agro Acutiano in Sabinis.	20	18
Martyrium eorumdem ex Antiquo M.S. codice actorum eorumdem.	22	18
De SS. Martyribus Actia Suſanna, & Zenaide ex Græcis *Menæis*	23	19
D. Athanaſij Archiepiſc. Alexandrini De Vita S. Philippi Agyrenſis commentariolus ex Græco *cod. translatus.*	24	19
Narratio Euſebij Monachi de Vita & miraculis S. P. Philippi Apoſtolici Presbyteri Dæmonum expulſoris ex Bibliothecis Vaticana Cryptæ Ferratæ & S. Saluatoris Meſſan. & tablinis Eccleſ. Panorm. Syracuſ. Catanenſis, & Agyrenſis.	28	21
De S. Euſebio Monacho & Confeſſore ex actis S. Philippi Agyrenſis.	33	
De S. Philippo Diacono Panormitano, ex actis S. Philippi Agyrenſis.	33	
Vita S. Peregrini Confeſſ. auct Oct. Caietano *S.I.*	35	26
Vita eiuſdem ex M.SS. Codicibus Calatabillottenſibus.	37	
Paſſio SS. Eleutherij Epiſc. eiuſq; matris Antiæ, ac Præfecti *Corabi ex* M. *SS. codice Eccleſ. Syracuſ.*	38	27
Certamen SS. Victoris & Coronæ ex M. *S. cod. Feltrenſi cœnobij* S. *Hieronymi.*	40	30
De SS. *Martyribus Benigno & Eugario ex Lilio.*	42	
De SS. *Martyribus Iſidora, & Neophyta Leontinis.*	43	
Plures SS. *Martyres in monte ſupra* Megaram, *ex actis* SS. *Alphij &c.*	43	33
De SS. *Martyrib. Nicone, eiuſq. diſcipulis CXCIX. ex* Græcorum *Menæis.*	44	34
In S. Niconem M. Hymnus S. Ioſephi Hymnographi, ex Græcorum *Menæis.*	45	35
Martyrium SS. XX Militum *ex actis* SS. *Alphij & ſociorum.*	46	36
Martyrium *S. Magnæq; Chriſti Martyris Agathæ ex* M.S. *cod. Vaticano Græco verſum.*	47	37
Paſſio *S. Agathæ V. &* M. *ex antiquis codicib. latinis m.ss.*	50	43
Epiſtola Mauritij Catanenſis *Epiſcopi de Tranſlatione D. Agathæ Byzantio* Catanam, *ex* M. S. *cod. Eccleſ. Catanen. cum Blandini* Monachi *Auctario de miraculis S. Agathæ V. &* M.	53	46

	Vitar.ſo.	Animad.ſ.
De Sanctis Septem Pueris Martyribus Leontinis, ex Actis SS. Alphij, & Sociorum.	64	
Plurium Iudaeorum Martyrum memoria ex Actis SS. Alphij, & ſociorum.	64	50
Martyrium SS. Fratrum Alphij, Philadelphi, & Cyrini, ex Graeco M.S. Codice Monaſterij Crypta Ferrata in agro Tuſculano, & ex Actis Eccleſ. Leontinae.	65	51
Miracula SS. Alphij & Soc. edita Leontinis, ex Actis eorumdem Graecis.	68	55
Translatio SS. Alphij Philadelphi & Cyrini MM.	72	56
Certamen S. Epiphanes M. ex Actis SS. Alphij & ſoc.	73	57
Martyrium SS. Stratonici, Cleonici, & De S. Thalelao Conf. ex Actis SS. Alphij & Soc.	75	59
Innumerabiles SS. Martyres in Sicilia Coronati ex Actis SS. Alphij & Soc.	76	60
Certamen S. Euthalia Martyris ex actis SS. Alphij & Soc.	76	60
S. Eraſmi Martyris Translatio Puteolis Leontinos.	79	61
Translatio S. Agrippinae V. & M. ex M SS. Latinis Codicibus Eccleſiarum Panorm. Syracuſ & Menaninae. ubi Multorum Martyrum Menenino-rum memoria.	77	61
Egregia M. Agrippinae Monumentum ex Graecorum Menologio.	85	
In Virg. & M. Agrippinam Hymnus e Graeco in latinum verſus ex M. S. Codice Monaſterij S. Philippi Fragalatis.	85	84
De S. Gregorio Epiſc. Agrigentino ex Hiſtoria Translationis D Agrippinae.	87	64
Vita S. Thecla ex actis SS. Alphij & Soc.	88	65
De S. Iuſtina. ex ijsdem actis.	89	
De S. Euerio Catanenſi Epiſc. & Confeſſ. ex ijsdem actis	89	
De S. Baſsiano M. Syracuſ. ex traditione Eccl. Syrac. & Volaterrano, & Leandro.	89	
Vita S. Donati Presbyteri ex actis SS. Alphij & Soc.	89	
Vita SS. Babylae, Agapij, & Timothei Martyrum ex Graecis menęis.	90	66
Martyrium SS. Viti, Modeſti & Creſcentiae ex m.s. Gręco Codice Monaſt. S. Saluatoris Meſſan.	91	67
In Nobiliſſimum Chriſti Martyrem Vitum Carmen Arſenij ex Graeco m. s. codice Monaſt. S. Philippi Fragalatis.	95	71
Translatio S. Viti M. ex Laurentio Surio	96	71
Vita S. Neophyti Epiſc. Leontini & Confeſſ. ex actis SS. Alphij & ſoc. ubi etiam de S. Agathone Epiſcopo Liparenſium.	98	72
De Quadringentis SS. Martyribus Selinuntijs.	102	77
De SS. LXXV. Martyribus Mendenſibus ex Actis SS. Lucię & Geminiani martyrum.	103	77
Certamen SS Martyrum Luciae & Geminiani ex pluribus Codicibus m.ss. latinis Romanis & Siculis	103	78
De SS Claudio, Sabino, Maximo, alijſque LXXIX. Martyribus. ex Martyrologijs, & Breuiario Gallicano, & Panormitano.	105	82
Acta Conſularia S. Euplij Diaconi M. ex m.s. Codice Vaticano.	106	83
Martyrium S. Euplij M. ex m. s. Gręco Codice Monaſt. S. Saluatoris Meſſan. latine redditum.	107	85
Miracula Duo S. Euplij in Vrbe Neapoli ex m. s. cod.	108	86
In S. Euplium M Hymnus S. Ioſephi Siculi ex Gręco verſus.	110	
Hymnus II. in S. M. Euplium ex Gręco verſus.	112	
S. Lucię Virg. Martyrium ex m. s. Gręco Codice in Palatio Adriano.	114	87
Paſsio S. Lucię V. M. ex Antiquis M. SS. Codicibus latinis.	116	90
Translatio S. Luciae V. & M. ex varijs auctoribus.	118	94
In S. Luciam V. & M. Hymnus ex Gręco verſus.	119	
Miracula Duo S. Lucię ex Antiquis M. SS. Veronenſibus in Monaſterio D. Lucię. cum Epiſtola, & ſermone Sigeberti Monachi Gemblacenſis de Paſſione S. Lucię in Animaduerſ.	120	98
De S. Euſtratio ex Actis SS Alphij, & Soc.	121	
De S. Eutychio Epiſc. Syracuſ. & Confeſſore, ex M. SS. Syracuſanis, & Panormitanis.	121	
De SS. Pantio & Deodata Martyribus ex vita S. Pantini.	122	103
De SS. Ampelo & Caio Martyribus ex Martyrologijs.	122	
De S. Gregorio Epiſc. Lilybaetano & M. ex vita S. Gregorij Epiſcopi Agrigentini per Leontium Abbatem ſcripta.	123	103

Plu-

	Vitar. ſo.	Animad. ſ.
Plures in Sicilia Martyres incerto aeuo. locoue, SS. Ruffinus & Martia, SS. Stephanus, Pontianus, Attalus. Fabianus, Cornelius. Sextus, Flores, Quintianus, Mineruinus. Siplicianus SS. Sperus, Cornelianus alijq; LX. Expergētius et Chreſta Martyres. Agathon, & Triphina, Nouitus, Candidus. Cantianus, Cantianilla, Protus, Chryſogonus, Artheon, Quintianus, & Theodulus. ex varijs Martyrologijs. Breuiarijs, M.SS. Codicibus	124	104
De SS. Martyribus Calliſte, Euodio, & Hermogene ex Martyrologijs & Scriptoribus.	124	164
Precatio ad SS. MM. Calliſtem, Euodium, & Hermogenem ex Græco carmine in condacarit. Monaſterij S. Philippi Fragalatis.	125	104
Vita SS. Calogeri, Gregorij, ac Demetrij Auct. Oct. Caietano S I. ex Hymnis a Sergio ſcriptis.	125	105
Memoria SS. Calogeri, Gregorij, & Demetrij in Cranio Siciliæ Carmen Sergij.	128	108
De S. Calogero carmen Sergii Chroniſtæ.	131	108
Inuentio S. Trophimæ V. & M. ex m. ss. codicibus Eccleſ. Panormitanæ.	131	108
Quintus Marius Corradus de S. Trophima.	136	
Vita S. Sophiæ V. & M. ex m. s. codice Eccleſiæ Sortinenſis in Diœceſi Syracuſana.	137	111
De SS. XXXIV. Martyribus Panormitanis ex Actis S. Nymphæ.	139	
De S. Mamiliano Epiſc. Panormitano & M. ex ijsdem Actis.	139	
De SS. Proculo & Euſtotio Martyribus Panormitanis ex ijsdem Actis.	140	
De S. Golbodeo Martyre. ex ijsdem S. Nymphæ Actis.	140	
Paſſio S. Nymphæ V. & M. ex codicibus Eccl. Panormitanæ, S. Mariæ Maioris, & S. Mariæ TransTyberim, & Vaticanæ Bibl. atq; ex occaſione Acta SS. MM. Nymphæ, Tryphonis, ac Reſpicij.	141	115
Miraculum S. Nymphæ ex Actis Vaticanæ Biblioth.	145	125
Translatio capitis S. Nymphæ V. & M. Roma Panormum.	146	126
De Beato Rhodippo Epiſcopo Leontin. & confeſſor. ex Actis SS. Alphij & Sociorum.	146	133
De B. Euprexia & B. Theognia ex Actis Translationis S. Agrippinæ.	147	134
Depoſitio Corporum SS. Martyrum Pappiani & Luciani ex Græcorum Menæis.	148.	134
De B. Charitone Presbytero Leontino ex Actis SS. Alphij, & Soc.	149	
Vita S. Fantini Confeſſoris ex vetuſto m. S. codice Syracuſano.	149	137
De Vita S. Fantini Narratio Petri Epiſcopi Taurinenſis, vt videtur, in Calabria, ex M. S. Græco codice Monaſterij S. Saluatoris Meſſan.	152	138
Hymnus in S. Fantinum ex M. S. Græco codice Monaſterij S. Philippi Fragalatis.	161	
De S. Seuerino Epiſcopo Catanenſi.	163	
Vita S. Vrſi Rauennatum Epiſcopi Auct. Oct. Caietano S. I.	163	140
Vita S. Baſſiani Laudenſis Epiſc. Auctore Oct. Caietano S. I. ex Hiſtoria Rauennatium.	164	141
De SS. Geraſina, Adriano, Aurea, Babilla, Iuliana, Victoria Martyribus.	169	143
De S. Luciano Epiſc. Leontino ex Actis SS. Alphij & Soc.	170	144
De S. Eulalio Epiſc. Syracuſano ex vita S. Fulgentij.	170	
De S. Potamione Epiſcopo Agrigentino ex Actis S. Gregorij Epiſc. Agrigent.	172	
Vita & Paſſio S. Placidi M. & Sociorum 36. Scriptore Domno Stephano Anicienſi ex M. S. codice Caſinenſi.	173	145
Fragmentum ex Hiſtoria Petri Diaconi de Vita & Paſſione SS. MM. Placidi Abbatis & Sociorum, vbi ingens Noſtrorum cædes Syracuſis ac Meſſanæ facta narratur. ex M. S. codice Caſinenſi.	181	153
Illuſtre Miraculum S. Placidi anno 1266.	184	
Inuentio SS. Placidi Sociorumque Martyrum auctore Io. Antonio Valtrino S. I. cum reſponſionibus eiusdem ad dubitationes tunc exortas, & Epitome tum Martyrij tum Inuentionis.	184	155
De B. Gordiano Monacho Ordinis S. Benedicti. ex M. S. Chronico B. Monachi.	187	
De vita & Miraculis S. Gregorij Agrigentini Epiſc. Auctore Leontio Preſbytero Monacho & Præfecto Monaſterij S. Sabbæ in Vrbe Roma ex M. SS. codicibus Græcis in Bibliotheca Monaſterij S. Saluatoris Meſſanenſ	188	167
In S. Gregorium Epiſc. Agrigentinum Hymnus.		
Vita S. Maximiani Epiſc. Syracuſani auct. Oct. Caietano S. I. ex Dialogis & Epiſtolis S. Gregorij Papæ.	220	177

De

	Vitar. fo.	Animad. f.
De S. Fauſto Abbate Monaſterij S. Luciæ prope Syracuſas.	225	
Vita S. Ioannis Epiſc. Syracuſani auct. Oct. Caietano S.I.	223	179
De S. Iſidoro Siciliæ Epiſcopo	225	
De B. Ioanne Siculo Anachoreta ex Aimoini Hiſtoria	226	179
Vita S. Zoſimi Epiſc. Syracuſani ex M.S. codice Eccleſiæ Bouinenſis, lectionibus antiqui Breuiarij, & Martyrologijs ac Menais.	232	180
De S. Elia Epiſcopo Syracuſano ex actis S. Zoſimi epiſc.	232	184

T O M O S E C V N D O.

De S. Agathone Panormitano & Romano Pontifice ex Græco Menologio Imperatoris Baſilij.	1	1
Vita S. Agathonis Papæ ex Anaſtaſio S.R.E. Bibliothecario.	1	1
Vita S. Leonis Papæ ex Anaſtaſio S.R.E. Bibliothecario.	[illegible]	3
Vita S. Cononis Papæ ex Anaſtaſio S.R.E. Bibliothecario.	2	
De S. Sabino Epiſc. Catanenſi & Confeſſore ex Vita S. Leonis & Breuiario Gallicano	3	
De S. Theodoſio Epiſc. Syracuſano ex Panegyrica oratione S. Marciani eruta ex Bibliotheca Vaticana.	3	
Vita S. Sergij Papæ ex Anaſtaſio S.R.E. Bibliothecario.	4	4
De S. Leone Thaumaturgo Catanæ Epiſcopo ex Græcorum Menais.	5	6
Vita & Geſta B. Leonis Epiſcopi Catanæ ex Græcis verſa, ex Codice Vaticano, & ex Bibliotheca crypta Ferrata, & S. Saluatoris Meſſan.	6	6
Vita S. ac Beatiſſimi Leonis Catanenſis Epiſc. ex M.S. cod. Syracuſ.	[illegible]	9
Vita S. Leonis Catanenſis Epiſc. verſibus expreſſa ex M.S. codice Monaſterij S. Saluatoris Meſſan.	22	11
In S. Leonem Epiſc. Catanenſem Hymnus S. Ioſephi Hymnographi in Menais.	26	12
Vita S. Stephani Papæ ex Anaſtaſio S.R.E. Bibliothecario	28	12
De S. Iacobo Epiſc. Catan. & M. ex Menologio Gulielmi Cardinalis Sirleti, & ex Anthologio Græcorum.	32	
Plures in Sicilia SS. Confeſſores incerto æuo. S. Seuerus Epiſc. S. Hermogenes Epiſc. S. Robertus Abbas, S. Attalus Abbas, S. Bernardus Abbas, S. Lucas Abbas, S. Simon Monachus, S. Nicolaus Confeſſor, ss. Euplius & Serapion, ex varijs Martyrologijs.	32	
De S. Theocliſto Abbate in monaſterio Cacumienſi ex Hymno Græci Menologij, & Græcorum Horologio.	33	
S. Theocliſti Hymnus ex Menologio.	34	
Commemoratio Hippolyti Sicilienſis Epiſcop. ex Hiſtoria legationis Luitprandi Cremonenſis Epiſcopi.	36	14
Commemoratio Inuentionis SS. Nicandri, Gregorij, Petri, Demetrij, & Eliſabettæ ex M.S. codice Monaſterij S. Saluatoris.	37	15
Vita S. Lucæ Confeſſoris Tauremonitani ex Græcorum Menais.	41	
De s. Clemente Abbate Syracuſano.	41	
De S. Ioanne Iuniore Fragmentum Hymni & M.S. Condacario Monaſterij Baſilienſis S. Philippi Fragalatis.	42	
Vita S. Philareti Monachi & M. ex M.S. codice Monaſterij s. Bartholomæi de Virgine in Calabria.	42	
Vita S. Ioſephi Hymnographi ex m. s. Græco codice Monaſterij s. Saluatoris.	43	16
Vita eiuſdem s. Ioſephi Hymnographi ex Græcorum Menais.	51	
Petri Humilimi Argiuorum Epiſcopi Epitaphium in B. Athanaſium Methones Epiſcopum ex m.s. Græco codice monaſterij S. Saluatoris Meſſan.	52	18
Certamen SS. Martyrum Andreæ, Ioannis, Petri & Antonij qui in Africa mortem obiuere, ex Menologio Sirletiano.	59	20
Martyrium S. Procopij Epiſc. Tauromenitani, & Sociorum ſcriptore Ioanne Diacono Neapolitano ex m. s. codice Monaſterij s. Seuerini Soſſij Ordinis S. Benedicti.	[illegible]	21
Vita S. Eliæ Iunioris Monachi ſcriptore Anonymo ſed Synchrono & m.s. codice monaſt. s. Saluatoris Meſſan.	63	23
Vita s. Leonis Lucæ Abbatis & Confeſſoris ex m. ss. codicibus Eccleſiæ Panormitanæ, Mazarenſis, & Corilionenſis.	80	27
Vita S. Oliuæ V. & M. Panormitanæ ex m. s. codice Eccleſiæ Panormitanæ.	34	28
Martyrium s. Veneræ Virginis Siculæ ex hiſtoria Sicula, & traditione Ec-		

cleſiæ

	Vitar. fo.	Animad. f.
cleſiæ Caſtri Regalis & Galæ.		
Vita S. Vitalis Abbatis Anonymo Scriptore Monacho.	86	30
Translatio S. Vitalis Abbatis.	86	31
Vita S. Lucæ Abbatis ab Anonymo eius Diſcipulo ſcripta.	93	33
De S. Sabba Abbate Monaſterij Agyrenſis S. Philippi.	96	34
Siculi Eremitæ commemoratio ex B. Petro Damiani in vita S. Odilonis.	100	
Vita S. Simeonis Syracuſani ab Eueruino Abbate Monaſterij Dolcienſis conſcripta.	100	
Vita S. P. Noſtri Ioannis Cognomento Theriſtes ex M.S. codice Monaſterij eiuſdem S. Ioannis iuxta Stilum Calabriæ Vrbem.	101	36
Vita S. Marinæ V. ex M.S. Græco codice Monaſterij S. Saluatoris.	107	38
De S. Philareto Iuniore Nili Monachi ſermo ex Bibliotheca Monaſterij S. Saluatoris Meſſan.	109	40
De B. Elia M. ex Gaufredo.	112	41
Vita S. Gerlandi Episc. Agrigentini & Confeſſoris ex M. SS. codicibus Eccleſiæ Agrigentinæ, Panormitanæ, & Saccenſis. & aliis	127	
Translatio & miracula eiuſdem S. Gerlandi Episc.	128	
Vita B. Chremetis Primi Abbatis Monaſterij S. Saluatoris de Placa, Auctore Oct. Caietano.	129	
Vita & Miracula S. Lidani Abbatis auctore Dionyſio Episcopo Setino ex membranis Eccleſiæ Setinæ.	118	37
Vita S. Bartholomæi Fundatoris Magni Monaſterij S. Saluatoris a Daniele Monacho ſcripta, & ex Græcis codicibus translata.	133	47
De B. Coſma Episc. Africano, ex traditione Eccleſiæ Panormitanæ, & eius ſepulcrali epigraphe.	136	49
S. Chriſtinæ V. & M. translatio ex M.SS. codicibus Eccleſiæ Panormitanæ & Sapinenſis.	144	58
De S. Roſalia Virgine Panormitana & Anachoretide. Auctore Octauio Caietano S. I.	145	58
Vita S. Roſaliæ Virginis ex Hiſtoria Iordanis Caſcini Soc. Ieſu.	146	
Inuentio Corporis S. Roſaliæ V. Panormitanæ ex Hiſtoria Iordanis Caſcini.	147	
Aliquot Miracula in Inuentione S. Roſaliæ V. Panormitanæ ex Hiſtoria Iordanis Caſcini.	153	
Aliquot Miracula in Inuentione S. Roſaliæ V. Panormitanæ publicis tabulis, & iuratis teſtibus auctoritate Eccleſiæ conſignata.	153	
Vita S. Laurentij Monachi Confeſſoris ex M. SS. Græcis codicibus italice olim verſis.	165	
Vita S. Silueſtri Trainenſis e M.SS. Græcis Monaſterij Trainenſis.	176	59
Hymnus in D. Silueſtrum e ſacris codicibus eiuſdem Monaſterij.	178	
Vita S. Nicolai Adernionis Eremitæ ex Anonymo Monacho Synchrono & ſacris Lectionibus Breuiarij.		
Coſmani Theologi in D. Nicolaum Eremitam Hymnus.	180	61
Vita S. Lucæ Abbatis cognomento Caſalij ex M.SS. codicibus Nicoſienſibus.	182	62
Vita S. Angeli M. ſcriptore Enoch Patriarcha Hieroſolymitano collata cum M.SS. codicibus, præcipue Vaticanis	183	63
De B. Nicolao Netino Monacho Ciſtertienſi penes S. Mariæ de Arcu.	184	64
Vita S. Cononis Monachi Neſitani ex Græcis codicibus verſa, & ex aliis ſcriptoribus.	200	
Illuſtria quædam eiuſdem S. Cononis miracula	200	67
De Virginis Drepanitanæ Aduentu in Siciliam ſcriptore Octau. Caiet. S. I.	201	
Vita B. Gandolfi Ordinis Minorum, ex Iacobo Narnia Episc. Cephaladenſi.	192	
Hiſtoria aduectæ in Siciliam Imaginis Crucifixi Ieſu Chriſti D. N. apud Netinos cultæ.	209	68
Vita B. Luciæ V. ex M.SS. codice Salernitano in Monaſt. Virginum D. Mariæ Magdalenæ incerto auctore.	214	
Vita & Miracula S. Alberti Confeſſoris Auctore Vincentio Barbaro.	216	76
Vita B. Auguſtini Nouelli ex Beato Iordano de Saxonia & aliis.	219	2
Vita B. Guilelmi Cœnobiarchæ ex opido Politio ex Lectionibus proprij officij eruta.	226	79
Inuentio & Miracula B. Gerlandi equitis.	230	81
Vita B. Friderici Syracuſani Solitarij ex M.SS. codicibus.	234	82
Vita B. Gerardi Confeſſoris ex B. Bartholomæo Piſano excerpta.	239	83
Vita S. Conradi Eremitæ ſcripta a Vincentio Littara.	240	84
Memorabile Miraculum a D. Reſtituta editum.	246	85
Memoria SS. Claui Ieſu Ch. D. N. in Monaſterio D. Nicolai Ordinis S. Benedicti in Vrbe Catana.	149	
Vita B. Guilelmi Netini Eremitæ ex Iuratis Actis auctoritate Eccleſiæ.	250	88
	251	89

Vita

Vitar. fo. Animad. f.

Vita B. Petri Hieremiæ Scriptore Anonymo, ſed Synchrono. 254 90

Vita B. Euſtochij Abbatiſſæ Cœnobij Montis Virginum Meſſanæ, auctore Abb. Franciſco Maurolyco. 91

Hiſtoria repertæ SS. Septem Angelorum imaginis in Vrbe Panormi, ex ijs quæ ſcripſere Thomas Bellroſus & Antonius Duca. 92

In Appendice.

De aliquot antiquioribus pietatis fama illuſtribus. ubi epiſtola de Syracuſarum excidio a Saracenis. Vita Antonij de Noto; & mors Fr. Iuniperi Siculi.

Origines Illuſtrium ædium Sanctiſſimæ Deiparæ Mariæ in Sicilia, quarum indicem fol. 302. reperies.

FINIS.

PIO LECTORI

COLLEGI, vt potui, per ſummum laborem Sanctorum Siculorum vitas tot, tantiſque implicitas difficultatibus, quot longa rerum antiquitas, ſcriptorum ſeu penuria ſeu negligentia, tam multæ vrbium clades, ac direptiones pepererunt; Nunc vero eaſdem illuſtrandas, explicandaſque ſuſcepi, vt quam poſſem, tantis in tenebris, tibi lucem præferrem; Scio enim nonnulla veluti claudicare, alia hærere, repugnare alia, omnia omnino peculiarem aliquam animaduerſionem deſiderare: cum multorum exemplo, quos idem, & in prophanis, & in ſacris hiſtorijs feciſſe vidimus, tum etiam ne hiſtoriæ ſeries interturbaretur, coactas in vnum notas edidimus; ſic enim tuis commodis, magis conſultum credidimus. Vale.

ANIMADVERSIONES IN VITAM S. MARCIANI EPISC. ET MART.

1 MARCIANVS] *Acta Sancti Marciani M.SS in Eccleſia tum Syracuſana, tum Caietana reperiuntur; eorum initium eſt* poſt Triumphalem Victoriam Domini noſtri Ieſu Chriſti. *Cum ſint autem ſatis inquinata mendacijs, vt in hac ipſa vita à me conſcripta obiter oſtendo, & longe certiora me afferre credam, nolui, vt in lucem conſpectumque omnium venirent. Pleraque etiam in ijs excerpta ſunt ex illis Actis quæ de S. Pancratio Euagrij nomine inſignita circumferantur; ea verò corrupta ſuo loco a dicemus. Iam ego ex græcorum menologijs, Syracuſano Panegyriſta, Antiqua Ode in S. Marcianum vitam hanc conſtaui. Si quæ verò in ijs Actis remanent vel incerta, vel falſa breuiſſimè referam in hiſce notis, ne quid Lectorem lateat, quod fort. ſcire deſideret. Lectiones Breuiarij Gallicani deſumptæ ſunt ex ijs Actis Syracuſanis.*

a In vita S. Pancratij.

2 PAVLLO ANTE] *Græcorum Menæa quinto Idus februarij innuunt Marcianum (Marcellum corrupte in aliquibus leges) non ſecus, ac Pancratium celebritate famæ, & mira ulorum Ieſu Chriſti, dum in terris degeret perrexiſſe Hieroſolymam; B. Petri amicitiam iam tum iniiſſe, atque poſt Chriſti Aſcenſionem illi adhæſiſſe. Similiter idem ſignificare videtur Encomiaſtes, vbi Marcianum Dei Verbum incarnatum mentis acie, & oculis intuentem, & palam annunciantem Moyſi comparat; fortè ergo cum primùm Chriſti Euangelium prędicari capit, ei credidit Marcianus. In actis Euagrianis, de quibus quid ſentiam ad Diui Pancratij vitam differo, Marcianus Hieroſolymis ab Apoſtolis miſſus Antiochiam, & è Diſcipulis ſecundi ordini fuiſſe dicitur. Sed verius credo, quod Encomiaſtes habet, Marcianum Diuo Petro Antiochiam primùm in reſſo adhæſiſſe. Diſcipulos ſecundi ordinis vocat Hieronymus ad fabiolam Epiſt. 127. Manſ. 6. illos ſeptuaginta à Chriſto delectos diſcipulos. ſed in hoc ordine Marcianum non recenſeo, quòd nullum eius rei aſſerendæ fundamentum ſe mihi offerat; hęc verò Euagriana Acta adeò res ſingulas augere ſtudent, vt in ipſarum rerum perſonarumq; circumſtantijs fides frequenter minimè ſit adhibenda.*

3 SVBMITTERET] *Pancratium etiam Diuus Petrus Tauromenio dedit Antiſtitem, Catanæ Beryllum Libertinum fortè Agrigento, alioſque alijs Siciliæ Ciuitatibus, eamque ob cauſam Innocentius Papa Epiſt. ad Decentium ſcripſit in Sicilia nullum hominum inſtituiſſe Eccleſias, niſi quos Venerabilis Apoſtolus Petrus, aut eius ſucceſſores conſtituere Siciliam autem creditam Marciano hymnus, quem afferam, apertè edocet.*

4 OPINANTVR] *Miſſionem ad gentes Gaſpar Sanctius de prædicat. D. Iacobi in Hiſpania c. 6. & 7 reponit paullo poſt ſpiritus S. aduentum; alij differunt poſt tres annos cum dimidio à paſſione Chriſti, iuxta quam ſententiam Theodoretus in illa verba apud Danielem cap. 9.* Confirmabit pactum multis hebdomade vna, & in dimidio hebdomadis deficiet hoſtia, & ſacrificium. *Cenſet tres annos cum dimidio tribui ab angelo prędicationi Chriſti, ac totidem alios prędicationi Apoſtolorum ad Iudæos: quidquid enim in templo poſtea factum eſt, non fuit ſacrificium Dei ſed cultus diaboli, vt ait Euſebius, qui facem prætulit illi explicationi à D. Hieronymo relatus in eum locum Danielis; quare profectionem Apoſtolorum ad prouincias captam aiunt anno 37. a nec longè abit Antonius Caracciolus in controuerſia de acceſſu D. Iacobi in Hiſpanias dum eam refert anno 38. b factam: ſuos quiſq; patronos laudat quamuis Baronius in annum 44. reijciat. Illud pro re mea aio firmoq; ante annum Chriſti 40. tum Apoſtolorum prædicationem per orbis prouincias captam, tum Cornely*

a Caiet. & Cornelius a lapide in Chronotaxi ad Acta Apo[illegible] & c. 10. Act. b in B[illegible] controuerſi.

Centurionis baptiſmate fores ad fidem gentibus patefactas; nam ad Galatas primo D Paulus ait, Deinde poſt annos tres veni Hieroſolymam videre Petrum, & manſi apud eum diebus xv., alium autem Apoſtolorum vidi neminem, niſi Iacobum fratrem Domini: *Hæc autem Pauli profectio hieroſolymitana, & cum Petro congreſſus anno 3. ab eius conuerſione contigit, vt omnes docent:* a *conuerſus autem Paulus eſt anno 2. à Chriſti paſſione, vt habet Martyrologium Romanum, Euſebius, alijq; atq; adeò anno ab ortu Chriſti 36. venit ergo Hieroſolymam Paulus anno 39. cur autem tunc non viderit alios ex Apoſtolis pręter Petrum, & Iacobum, ita diſſerit ibi S. Hieronymus.* Non vidit autem eos, non quod contemptui duceret, ſed quòd illi ad euangelium prædicandum toto fuerant orbe diſperſi. *Ac in eamdem ſententiam veniunt D. Anſelmus, Claudius Altiſiodorenſis Beda æqualis, & Caietanus.* b *Nec ſolida ratione ducitur Lorinus* c *cũ diſceſſum Apoſtolorum è Hieroſolymis intra triennium illud à Pauli conuerſione reſtringit ad propinquiora Hieroſolymis loca, qualis erat Samaria, quam Petrus, & Ioannes adiuere: nam quod affert ex Apollonio apud Euſebium,* d *qui traditione ſe accepiſſe ſcripſit præcepiſſe Chriſtum Apoſtolis, ne ante duodecim annos ab Hieroſolymis diſcederent, ſatis, & meritò refellunt Baronius, Gaſpar Sanctius, & Antonius Caracciolus ſupra laudati cum è Cæſarienſis aliorumque teſtimonio conſtet Petrum Apoſtolum poſt Herodis vincula Romam nauigaſſe anno ſecundo Claudij Imp. decimo autem à Chriſti in cælum Aſcenſu: quare ſubdubito, an traditio, quã refert Apollonius, fuerit nè Apoſtoli ab Hieroſolymis diſcederent ante duodecim dies, nimirum nè pedem inde efferrent niſi poſt aduentum Spiritus Sancti.*

a Martyrol. Rô. die 25. Jan. Euſeb. hiſt. libr. 2. c. 1.

b In c. 11. Act. Apoſt.

c In cap. 9. Act. Apoſt.

d lib. 5. hiſt. c. 17.

Quod ſi quis pertinaci animi ſenſu in poſteriora tempora reijciat gentium vocationem ad Chriſti eccleſiam, dici adhuc poſſet Marcianum ad Iudæos, qui in Sicilia erant primum adducendos deſtinatum fuiſſe, & vt deinde in tempore Gentibus prodeſſet, qua ratione idem Petrus miſit in orientis prouincias Syriam, Phrygiam, Cappadociam, Ciliciam, Pontum, & Inſulas Cyprum, Cretam aliaſq; qui Iudæos cognatam gentem primùm ad Chriſti fidem euocarent, vt ſine eorum offenſione digrederentur ad Gentes iuxta & Pauli, & Barnabę verba in actis Apoſt. cap. 13. Vobis oportebat primum loqui verbum dei; ſed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. *Sed vt fatear quod ſentio, id parum, aut etiam nil arridet nam anno Chriſti 40. Gentes etiam ad Chriſtum euocatas credo, & Marcianum video in ipſo aduentu Syracuſis Chriſtum prædicaſſe Iudæis, & Gręcis, ſeu Gentilibus vti Græcus Encomiaſtes Marciani, & Hymnus in eiuſdem laudem à me in Hiſtoria allatis narrãt.*

5 COMPERTVM EST] *Theodoſius Monachus Syracuſanus in Epiſt. de Syracuſarum Excidio refert veterem Matricem Eccleſiam Syracuſis fuiſſe extra eam regionem, quæ Inſula dicitur, & nunc ſola incolitur, ſeque, & Syracuſanum Antiſtitem ibi à Saracenis captum: exiſtimo verò hanc ipſam ædem fuiſſe à Diuo Marciano dedicatam eamque eſſe, quæ ab inſtauratore eius D. Gregorio Magno nunc ædes S. Gregorij dicitur, adique adnectitur S. Ioannis Apoſtoli. huc opinor reſpexit Leo X. cum de Syracuſano Cathedrali templo in diplomate ſcripto anno 1517. die quinta maij dicit* Cum, ſicuti accepimus Syracuſana Eccleſia, quæ ſecunda poſt Antiochenam Chriſto dicata aſſeritur, in aliqua eius parte præ nimia vetuſtate ruinam minetur.

PAVLVS APOSTOLVS] *D. Lucas 28. v. 12.* 6
nauigationem D. Pauli è Melita Inſula redintegratam memorans ait, Et cum veniſſemus Syracuſam, manſimus ibi triduo *Vicina etiam Syracuſis loca, vicoſque obiuiſſe creditur; quamquam enim vinctus Romam duceretur, humanitate Iulij Centurionis, cuius cuſtodia tenebatur, multum Apoſtoli reuerentiæ dabatur; Sidone enim ab eo permiſſus ad amicos ire, & ſui curam agere: Melita apud Publium tres dies hoſpitari: ſuper humanitatem Centurionis accedebat pietas, & Chriſtiana Religio, quam omnes profitebantur, quicumq; ſoci, nauigationis D. Pauli fuiſſent, vt mòx dicam, eorumque amor erga Apoſtolum cuius beneficio naufragium euaſiſſent, & in Chriſtum credidiſſent; nam in Pauli gratiam omnium, qui naui vehebantur, non ſolùm corpora naufragio, ſed animas infidelitati ereptas ex actis Apoſt. & D. Io. Chryſoſtomi interpretatione mòx dicemus. Ex his ergò non ambigimus doctori gentium permiſſum fuiſſe Syracuſis libere agere, prędicare Regnum Dei, quin proximos Vrbis vicos obire; certè quidem procul Syracuſis ferè octo paſſium millia, in agro, cui Solarino nomen, Eccleſia eſt D. Pauli Apoſtoli titulo inſignita, & ſanè antiqua architectura, in ea puteus viſitur, cuius aqua hauſta, ablutiſque ægrotis inuocatione Apoſtoli Pauli multa in dies miracula patrantur: votaque, & tabellæ pendentes S. Apoſtoli collata mortalibus beneficia conteſtantur. apud Syracuſanos vetus traditio eſt Diuum Paulum Apoſtolum, cum Syracuſas venit, eum in locum excurriſſe, Eccleſiamque à Chriſtianis in eius rei memoriam fuiſſe extructam; in eo ſanè tractu antiquæ habitationis veſtigia reperiuntur, fortaſsè quo illo oppidum ibi fuit, quod Apoſtolus pro caritate ſua inuiſit.*

Exſcripſit hæc Cornelius à lapide in Acta Apoſt. cap. 28. ſ. 11.

ALIISQ; E NAVI CHRISTIANIS] *Nau-* 7
tę vectoreſque omnes, qui cum Paulo Apoſtolo erant in naui, non ſolum eius promeritis à periculo ſeruati, ſed ab infidelitate erepti ſunt; D. Ioannes Chryſoſtomus verba illa interpretrans ecce donauit tibi Deus omnes, qui nauigant tecum, ait, Quod autem dixit, donauit tibi omnes, non erat arrogantiæ, ſed volentis adduci ad fidem nauigationis ſocios, non vt ipſi gratiam habeant, ſed vt credant his, quæ ab ipſo dicebantur. *Porrò in Inſula Melita propè ſinum, ad quem Paulina nauis impegit, ædicula eſt S. Ioannis, dicta Telchereb, id eſt ruinarum, quòd eo loco veſtigia extent veterum ruinarum; inibi traditio Melitenſium eſt, Paulum Apoſtolum ſocios nauigationis ſuæ miraculis conuictos, & prædicatione ad fidem conuerſos baptiſmate abluiſſe.*

Act. Apoſt. c. 27.

QVATVOR MENOLOGIIS] *Primùm eſt,* 8
quod ex vetuſtiſſimo codice latinitati donauit Guillelmus Sirletus Cardinalis, & in lucem edidit Henricus Caniſius Tomo ſecundo antiq. lect. fol. 730. ſecundum eſt menologium Patris Andreę Schotti è Societate Ieſu: tertium in Bibliotheca Collegij Romani Soc. Ieſu: Quartum in Meſſanenſi Eccleſia S. Marię de Latina. Illi incendio, quod in vita narro, fauet traditio

Syra-

Syracuſanorũ, in quorũ portu maiore, iuxta Plẽmyriũ inſula adeſt parua, cui à S. Marciano nomen, in eam ſe recepiſſe aiunt ab incendio: potuit verò Marcian' has flãmas pati, ac deinde eo mortis genere, quod menologia referunt, occumbere.

9 APVD ME, ALIOSQVE HABENT] *Philippus Ferrarius de Sanctis Italiæ ad diem 14. Iunij emendatione egere ſcripſit.*

10 PALICOS] *Indigenas Siciliæ Deos Polemon libro de admirabilibus Siciliæ fluminibus apud Macrobium vocat. De ijs videri poſſunt Seruius, & Sabinus in lib. 9. AEneidos. Iam humano ſanguine ijs litatum Plutarchus docet in Parallelis; ſed mitigatos deinde aſſerunt ijdem Seruius, & Sabinus ad illud Virgilij* Pinguis vbi, & Placabilis ara Palici; *id fortè factũ cũ Hercules in Siciliã venit, quem ſcilicet humanas hoſtias in Italia ſuſtuliſſe refert Halicarnaſſeus libr. primo.*

Lib. 9. Aeneid.

a Apud Macrob. lib. 5. c. 19.

De Palicis dijs refert Polemon a *de mirabilibus Siciliæ fluminibus*, Opus eſſe, vt qui ad eos veneraturi acceſſerint, procul ſint ab omni impuritate, atq; à concubitu abſtineant, nouis induti veſtimentis. *Memorat Diodorus* b *in templo Palicorum iuramenta præſtari ſolita cum ſumma religione, nam peierantes repentina numinis vindicta puniebantur, ac pleriq; capti oculis è delubro excedebant, qui nimirum peieraſſent in ea numinis inuocatione.*

b Lib. 11.

Lib. 24.

Et qui præſenti domitant periura Palici
Pectora ſupplicio.

De admir. auditionib⁹

Sed Ariſtoteles, Eſt, *inquit*, Fons in Palicis Siciliæ iureiurando ſacer; quæcumq; enim libet tabellæ inſcribunt, & in fontem abijciunt: ea ſi vero iureiurando confirmentur, natans in ſuperficie tabula teſtabitur; ſin ſecus, veluti pondere depreſſa, eripitur ex oculis, igneq; corripitur periurus. *Eadem habet Stephanus, verbo, Palica. Cur* Pinguem *Virgilius vocet aram Palici ex hiſtoria Xenagoræ Macrobius iam laudatus explicat;* Nec ſine diuinatione, *Ait*, Eſt Palicorum templum; nam cum Siciliam ſterilis annus areſeciſſet, diuino Palicorum reſponſo admoniti Siculi Heroi cuidam ſacrificium celebrauerunt, & reuertit vbertas. Qua gratia Siculi omne genus frugum congeſſerunt in aram Palicorum. *Credebantur autem hæc numina præeſſe crateribus putidas aquas exufflantibus, quod non aliunde eſt quàm ab AEtnæis ignibus latè ſerpentibus intra cauernas montis, qui in venas ſulphuris, bituminis, ſalis, & metallorum incidentes ea efficiunt, quę naturæ miracula meritò dici poſſunt, & falſis dijs à veteri ſuperſtitione tribuebantur. Sed alij credunt hæc Palicorum numina diuerſa eſſe ab eorum fratribus, quos Dellos dixere, aut Crateres, & lacui præerant teterrimi odoris, in quo ebullientes aquę in altum proiectæ ibidem iterum reſorbentur. Naphthiam hunc lacum Siculi vocamus. De quo omnia auctorum antiquorum monumenta collegit Philippus Cluuerius in deſcriptione antiquæ Siciliæ lib. 2. cap. 8. vt autem ad inſtitutum redeam; aio ex abolito more ſacrificandi homines dijs Palicis, mihi non eſſe veriſimile quod narrant Acta illa de puella defoſſa in fundamentis templi: videtur hic nugator rem ex Procoro deſumpſiſſe qui in vita S. Ioannis narrat Epheſi viuentem puellam ſuffoſſam in fundamentis thermarum, quas inde futuras ea de cauſſa feliciores credidere; inde verò rem, vt arbitror, vel ex ſimili narratione tranſtulit in Siciliam, vt ſua Acta admirabiliora redderet.*

Lib. 9.

EIVS ANTRI] *In hoc Antro ſepultum S. Marcianum Encomiaſtes ipſius in laudatione, quam poſt eius vitam aſſero, teſtatur. Iam verò extant Syracuſis effoſſæ ſpecus inter minorem portum, & pręruptam Acradinæ rupem vſque ad mare verſus orientem, quas ſubterraneas vrbes meritò dixeris; nam latis tranſuerſiſque vijs vndique ſunt diſtinctæ, & earum finem vix reperias: ſpeluncæ omnes inuicem ſibi ipſis perուæ ſunt: attamen multis in locis intercluſi ſunt aditus ruina teſtudinum, aggeſtuq; terrę è ſpiramentis cum imbribus delatæ ad viarum latera, interdum etiam in ſolo, exciſa videas ſepulcra in lapide, & ſane miro diſpoſita ordine; per interualla ædificia tentorij inſtar grandiore concameratione aut rotunda, aut alterius figuræ ſunt efformata. Sub teſtudinis medio, aut propè, tumuli eminent grandiores integro ex lapide. Nunc D. Ioannis, & D. Luciæ Cryptæ nuncupantur, quod in eas ſpeluncas aditus pateat ex eorum templis. Diutius dubitatum à me eſt fuerintne cryptę iſtæ Gentilium Syracuſanorum ſepulcra, an Chriſtianorum, aut etiam martyrum. Gentilium ſepulcra hic eſſe id ſuadet, nam antequam S. Marcianus Syracuſas appelleret, fideiq; Chriſtianę facem inferret, eas cryptas ibi fuiſſe, & dæmonum laruis obſeſſas ab Encomiaſte S. Marciani Syracuſano ciue, & antiquiſſimo ſcriptore compertum eſt. Nec in alium vſum, quàm ſepulturæ, effoſſas creditur; Syracuſis enim olim quidèm cadauera non comburere, ſed humi condere mos fuit, quamquam id Regibus honori tributum ſit, vt cremarentur, quod de Hierone Rege Plinius docet, de Dionyſio Tyrãno Tullius, de Timoleonte Plutarchus, viſuntur adhuc in extrema Neapoli ſupra vetus theatrum antra in viarum anfractibus & in his inciſa ſaxo arcę, in quibus condebantur: ad portas etiam Agragianas, quibus Thyca Neapolim deſcendebatur ad meridiẽ, magna eſt frequentia ſepulcrorum, quorum Tullius meminit: id etiam magis vrget quòd in iiſdem S. Ioannis, vt vocant, cryptis antiquæ ſint picturæ, quæ adhuc ſpectantur, auium, arborum, roſarum; præterea numiſmata, & vaſa in ſepulcris illis reperta ex veterum gentilium more. At verò Chriſtianis ac etiam martyribus ſepeliendis cryptas haſce deſeruiſſe non ſecus ac Romæ SS. Martyrum cæmeteria, quorum inſtar hæc ſunt, id ferè euincit, nam SS. Martyrum Marciani Epiſcopi, & Luciæ Virginis corpora in ijs cryptis condita fuere, & adhuc exciſa ſaxo ſepulcra fama à maioribus tradita indicantur, & quidèm D. Marciani ad occidentẽ eſt in extremo antro ex Pelopijs: D. Luciæ ad orientẽ iuxta minorẽ portam; & ſepulcris cultus olim, & veneratio fuit, & adhuc viget. Prętereà antiquiſſimas SS. Martyrum imagines in arcis lapideis depictas eſt intueri, & pleraq; inducto tectorio reſtaurata inſpiciantur; cuinam autem id curæ fuiſſet, niſi ſepulcri ſanctitas impuliſſet? Demum Chriſti nominis ſignũ ex litteris, quibus ſcribitur, conformatum, quod antiquam Chriſtianorum fuit inſigne ac teſſera. imò prope lapideam arcam ibi in corrupto ſepulcri epigrammate hanc vocem olim legi græcè ſcriptam Kyrie, & tabellam marmoream in tumulo reperi, in qua Chriſti nomen expreſſum eſſet. E vinea etiam D. Vincentij Mirabellę in cryptas ingreſſus ſupra lapideas arcas in viarũ laterib. hinc inde diſpoſitas legi hęc nomina in-* 11

Plin. lib. 8. c. 20.

Tull. de nat. deorum lib. 3. Plut. in Timoleonte.

In 5. Tuſc

cal-

calce Græce ſcripta colore penè cæruleo. Iouinianus, Dapſilianus, Iulius, Albius: inſcriptiones iſta ſua breuitate, ac ſimilitudine cum ijs, quæ in Romanis ſunt cæmeterijs, vbi leges, locus Maximi, & tituli ob eam breuitatem dicuntur à Prudentio, a cum ait, Titulumque, & frigida ſaxa liquido ſpargemus odore, Mihi non videntur eſſe Gentilium ſepulcris appoſita.

a In cat. hymno de defunct.

In eundem locum coniecta Gentiliũ, & Chriſtianorum cadauera quis credat? antiquis ſanè eccleſiæ moribus Chriſtianorum cœmeteria à prophanis Gentilium ſepulcris diſcreta erant, nè à quibus viuentes abhorruerant, poſt obitum commiſcerentur: itaque Martiali Epiſcopo Aſturienſi in Hiſpania crimini inter alia datũ, quod filios in prophanis Gentilium ſepulcris ſepeliuiſſet, vt ait D. Cyprianus epiſt. 68. ad Hiſpanos. Quid igitur dicemus? nil prorſus decerno, nam cum allata argumenta euincant in ampliſſima illa ſubterranea vrbe, & Gentilium, & Chriſtianorum cadauera reperiri, nec ſine diſcrimine commiſſa credam, dicendum eſſet, diuerſis, ſiue annorum ſiue locorũ ſpatijs Chriſtianos ijs vſos fuiſſe cryptis pro ſuorum ſepultura; ſaxa verò ſola detritis epigrammatis, ac ſignis, vbi ea adſunt, indicare id ſatis nequeunt; quare crediderim aliquam fuiſſe ibi diuiſionem, ſed quæ nam illa ſit, aut fuerit, haud dignoſci; ideòq; vt dicebam, nil decerno.

12 CAIETAM] M.S. codex Ioſephi Madrẽſij I.C. Syracuſani refert ſacrum cadauer deportatum Patras B. Andreæ ſepulcro nobiles, & in templo S. Theodori conditum: apud me certior fides eſt hac in re Actis Syracuſanæ, & Caietanæ Eccleſiarum.

Quamuis demum Acta S. Pancratij, quę Euagrio eius diſcipulo tribuuntur, corrupta eſſe dixerim, & pluribus oſtendam in eiuſdem S. Pancratij vita; cum tamen antiquiſſima ſint, nec ea afferre viſum ſit, futurum operæ pretium exiſtimaui, ſi paucis traderem, quæ in ijs remanent de S. Marciano, cuius res geſtas obiter ſed multis enarrant, neq; adhuc in vita, vel in Animaduerſionibus allata ſunt; ita enim fiet, vt nec ea inquirere opus ſit, nec multum temporis, aut laboris impendatur.

Narrant ergo ad Marcianum perlatum fuiſſe Epaphroditũ a Pancratio Tauromenitano Epiſcopo Sacerdotio initiatum in Melamphori ditionem, quæ in Syracuſana erat diœceſi excurriſſe, ibiq; multis patratis miraculis pleroſq; ad Chriſti fidem traductos ſacro baptiſmate eluiſſe. Eadem verò loca Melamphoricę ditionis dicuntur paulò poſt, naxius tractus, & nybetus. vel, vt eſt in Codice Siculo, marſinorum, & lybetorum tractus: & quę in codice M. S. cryptę Ferratæ dicitur Palladij poſſeſſio, ad quam etiam adiuiſſe Epaphroditum narrant, in Siculo dicitur, Petronica tryphæa, quæ deſcendit alſus Platani torrentis: in quibus verbis penitus ignotis tenebras patior Cimmerias. Tranſmiſſis ergò litteris Marcianus dolet Pancratium ſuę diœceſeos fines tranſiliſſe, ſed querimonias illas reſciuit Pãcratius Deo reuelante, antequàm eius epiſtolam legiſſet. Reſcribit verò iſte ſe id feciſſe impellente ac iubente Deo; quod etiam à Deo monitus cognouit Marcianus, antequàm Euagrius Pancratij diſcipulus epiſtolam Pancratij ad ipſum referret: quare poteſtatẽ Marcianus facit Epaphrodito, vt erecta in titulum cruce templi aream dedicaret, ſacramq; ędem exędificaret. Sed has litteras à nugatore quopiam confictas arbitror, & his Actis adſutas. De quibus plura dicam ad vitam S. Pancratij nota 14.

Narrat deinde in ijſdem Actis Marcianus exantlatos à ſe labores, vt Chriſtianam fidem edoceret, eamque tueretur; oppugnationem, inſidiaſq; ſibi paratas perpetuò ait à Iudæis, Mõtanis medis prę ſtigiatoribus ignem vti Deum colentibus, Græcis, Seleuco, & Gordio Tyranni nepotibus, ſeu vt alibi legitur, Præſidibus Syracuſarum, quos tamen Breuiarium Gallicanum ex ijs Actis conſlatum viros Conſulares vocat. Sed hic vides, lector, quam multa male inuoluantur: hi recenſentur perinde ac omnes colerent falſos deos, quod ſanè de Iudęis dici nequit, nec enim eorum ſecta idololatriæ ſe mancipat. Qui nã ſint Montani iſti, numquam perſpicere potui; video tamen ex hoc nomine compilatorem Actorum Syracuſanorum deceptum dixiſſe contentiones D. Marciano fuiſſe cum Montaniſtis hæreticis, imò etiam cum Iconoclaſtis; ſed parachroniſmum quis non aduertat? Montium accolæ eſſe non poſſunt; nam in vrbe degere dicuntur: ſectam ergò Gentilium ſignificat nomen, ſed vnde deductum ſit, haud ſcio.

Ad componendas turbas dicuntur ibidẽ Marcianus illiq; Idololatræ conueniſſe, vt miraculis veri numinis fides ſtaret: ęgrotos ergò plurimos in condictũ locum deferunt; hinc Idololatræ ſuos deos in ſuis locant ſedibus ac thenſis: inde Crux ſacroſancta, atq; Ieſu Chriſti, Deiparę, & Sancti Petri icones conſtituuntur; ad harum tamen conſpectum idola conciderunt; caſum verò Idololatrę vafre interpretabantur, quòd eorum Dij dedignarentur ſe conferri, & æquali veluti in throno eſſe cum ijs, quos Chriſtiana religio coleret: quare ad pręcludendum illorum effugium ſacris imaginibus velum obduxit Marcianus, ſuadebatq; Ethnicis vt ſuas in ſedes idola repoſita inuocarent, & ægrotis valetudinem exorarẽt. Fatigarunt illi quidem ſuos deos, ſeu ſeſe potius enixis precibus, ac vociferationibus diſrumpebãt; ſed fruſtra, quid enim ſurda marmora audirent? tandem cum ſe voti compotes reddi non poſſe aduerterent, permiſere Marciano, vt ſuæ religionis experimentum daret; ille verò fuſis ad deum precibus, ingenti ſonitu, lociq. tremore ſenſit primùm propitium ſibi numen adeſſe; dein cęcis viſum, claudis greſſum, paralyticis neruorum vim, leproſis carnis integritatem de repente exorauit. Quam ob cauſſam idolis in fruſtra conſciſſis ad Chriſti fidem acceſſere omnes, adeò vt iam integra Syracuſarum Vrbs Chriſtianam religionem profiteretur; nam quamuis pauci aliquot è Iudęis, & Montanis iterum tentarint, vbi Sclauorum erãt habitacula, delubra idolis exſtruere, imò etiam vrbem eorum, qui à ſacris Chriſtianis abhorrerent; dei tamen monitu illuc profectus Marcianus, eorum conatus facile eluſit. Sed hæc hiſtoriæ pars conformata videtur ad exemplum Elię libr. 3. Regum cap. 18. & ſimile quidpiam de S. Petro, & Simone mago venientibus in certamen miraculorum narrat Theodoretus de fabulis hęretic. lib. 1. cap. 1. Quod tamen hic dicitur de imaginibus Deiparæ, & D. Petri ſuſpicionem falſitatis non habet; nam certum eſt Deiparam adhuc viuentem imaginibus, imò templis cultam; quod etiam de S. Petri imagine refert Euſebius lib. 3. cap. 14. Mirum tamen eſt

quod

quod Sclauorum mentio hic obtrudatur ętate Marciani; nam ij plura poſt ſęcula cogniti. Georgius Cedrenus a Hunnos, eoſdemque Sclauinos Iuſtiniano Imperatore in Romanum imperium irrupiſſe tradit. Sed Nicephorus Callixtus, b & Auctor miſcellę hiſtoriæ memorant ſclauos eoſdem, atq; Sclauinos ex extremo Oceano Occidentali à Cagano Abarum Rege primùm excitos, qui iunctis Sclauorum atq; Abarum copijs in Thraciam inuaſit Imperante Mauritio anno Chriſti quingenteſimo nonageſimo tertio: Sclaui deinde anno ſexcenteſimo Iſtriam deprædati ſunt, & in extrema Italię ingreſſi, vti conſtat ex Paulo Diacono, d & Gregorio Magno: e conſequente verò anno in Siciliam inuadere moliti ſunt, ſed precibus D Gregorij repulſi ſunt, vt ex eiuſdem Gregorij epiſtola ad Epiſcopos Siculos cognoſcimus.

a in Iuſtin. anno 22.
b libr. 28. c.28.
c Miſcell. lib.17.
d libro 4. c.25.
e lib.8. ep. 36.& lib.9. cap.45.

Demum referunt eadem Acta Marcianum cum Euagrio Tauromenium aduiſſe; ibiq; à Pancratio, & Primoribus iam Chriſtum profeſſis humaniſſimè ac obſequentiſſimè exceptum, dum liturgiam faceret, igne cęlitus demiſſo ipſum omneſq; fideles, qui ſacra intererant Synaxi, fuiſſe circundatos, eumq; triduo cum Pancratio, ſemota turba, in templo ſtudioſe perlegiſſe Sacros Canones ab Apoſtolorum Principe tranſmiſſos: ac tandem conſcenſo nauigio Syracuſas cum Pancratio rediſſe. in his diſcutiendis hærendum non eſt. nil eſt quod ex aliorum monumentis confirmem, aut reſpuam.

ANIMADVERSIONES
IN LAVDATIONEM
S. PATRIS NOSTRI
MARCIANI EPISCOPI.

1 INCERTO SED ANTIQVO AVCTORE] *Eruimus ex M. SS. Codd. vaticanę Bibliothecę. Latine vertit P. Iacobus Sirmondus è Societate Ieſu. vixit is orator ante Saracenicam Siciliæ direptionem, quæ accidit nono Chriſti ſæculo; nam orationem habuit, cum adhuc Syracuſis S. Marciani corpus coleretur; ſe item allocutum dicit eos, qui ſpectatores fuerunt, cum ſolemni ritu clerus, populuſque Syracuſanus Theodoſio Antiſtite proceſſerunt ad ſacra facienda aduerſus lemures cryptarum inſeſſores, inter Epiſcopos verò Syracuſanos primus qui Theodoſius diceretur ſexta Synodo œcumenicę anno ſexcenteſimo octogeſimo interfuit, reliqui verò eodem nomine inſigniti intra proximos centum annos floruerunt. in ſeptimum ergo, aut octauum ſæculum incidit hic Encomiaſtes. fuit verò Syracuſanus, vt ipſe innuit.*

2 ANTRA QVAEDAM SVBIIT] *Syracuſas opibus, potentia, magnitudine celebratas, cum maxime florerent, quinque vrbibus conſtitiſſe Strabo, a & interpres b Pindari memorant; nimirum Inſula (quæ Græca lingua Dorica naſos, & prius Ortygia dicebatur,) Acradina Tycha, Neapoli, & Epipoli quę Tychę ad occidentem adiacebant atq. eę non modò nomine partium vrbis Syracuſarum, ſed pro ſua mole inſtar vrbium erant, vt Liuius, c & Plutarchus d tradidere; nam propria vnicuique circumiecta mœnia, vnoq. ſimul omnes muro claudebantur; cuius ambitus fuit ſtadiorum cxxc. vt auctor eſt Strabo, ideſt P.M. duo, & viginti, & conſentiunt ruinę, ſi intra hunc ambitum Epipolas incluſeris; alioqui falſus Strabo, nam Inſula, Acradina, Thyca, Neapolis. CLXVIII. Stadijs coercentur ideſt M.P. XVIII. Dionyſij iunioris tyrannide, belliſque Epipolarum pars vaſtata, ac deſerta itaque M. Cicero Syracuſas quadriurbem appellat, quod vrbes quattuor suo ſuo extarent. eas M. Marcellus, poſt Hieronis Regis mortem, eademque Hieronymi nepotis, bello interno diſtractas, cum pars Carthaginienſium factioni, pars Romanis fauerent, obſeſſaſque triennium proditione Merici cepit, ac belli iure diripuit, haud tamen excidit, quòd pleriquefalsò autumant, perennius ſuę victoriæ trophæum ratus, ſi humanitate victoris manerent. Sex Pompeius Magni filius irarum in Syracuſas retinens, quod pro Tullianis partibus ſtetiſſent, armis vltus, odiumque iis vaſtatis expleuit. Sed Auguſtus Cæſar, Pompeio apud Siciliam oppreſſo, veterem vrbiũ gloriam, ſidemque miſeratus, colonia ducta refecit: neque ille omnem, ſed magnam, quod Strabo ait, veteris ſtructuræ partem reſtaurauit, quæ in Inſulam vergeret, portubuſque obiaceret. Thyca verò, & Acradina editiores, quæ maior vrbium pars, incultę manſere, an fato potentię arcano, quod ardua ſitu, muris, arciumque molibus, & operis munita, oppugnatu difficiliores eſſent, ſi fors rebellarent? an quod tantum vrbium reſtaurare, operoſum, & arduum? igitur prœter Inſulam, adiacentes vrbium duarum partes refecta, proxima Neapolis, & inferior Acradina: quæ partes à meridie vtroque portu claudebantur. Sed Acradina ad Orientem mari alluebatur: ab occidente, & ſeptemtrione, incultarum vrbium prærupta incumbebant.*

a lib. 6.
b ad odem 2. Pythior.
[illegible]
c lib.25.
d in Timoleonte
[illegible]
Strab.lib.6
21
Cic.Verr.6
Liu.l.25.& Plut. Marcello.
Dio. lib.5 & Strab.l.6

Qua tempeſtate Marcianus Syracuſas appulit, C. Caligula imperante, totus ille tractus habitabatur, qui à derupta rupe, cui Thyca, & Acradina inſederant, admare iacet & ad vtrũq; portum: ſed incompertum, quo locorum extrema protenderentur: æuo noſtro deſerta omnia varijs cladibus, rerumque humanarum caſibus, adeoq; mutata facies rerum, locorumuè, vt incredibili

cum

*cùm admiratione, ac commiſeratione perquiratur, vbi nam antiqua illa Syracuſę fuerint. Igitur egreſſus è naui Marcianus antra adijt in extrema Acradina reliquijs, quę, vt retulimus adhuc extabant. illa conſtanter eſſe aio, quas hac ætate Cryptas Sancti Ioannis appellamus, cuius eccleſiæ adhærent. tradit Encomiaſtes, eas ſpeluncas Acropoleos vrbis fuiſſe, ideſt in edita Acradinæ parte, quæ tamen habitabatur. Nam Acradinæ pars ſupra has ſpeluncas multo editior eſt: ſed ea tùm inculta, & colonis vacua ea antra Pelopia nuncupabantur. ſed cauſſę nominis inobſcuro. an à Pelope Architecto? ita Agrigenti Phæaces cloaca ab architecto Phaace, vt auctor eſt Diodorus.*a *an à loco? Locus autem fortaſſè à colonis Doribus, qui Archia Corinthio Duce Syracuſas à Peloponneſo traiecere auctore Thucydide lib. 6. quædam verò ex his antris incoluit Marcianus, eaque in templum vertit, vbi ipſius ſepulcrum eſt, cætera ad Theodoſij Antiſtitis tempora à dæmonibus obſeſſa, vt infrà idem Encomiaſtes. hęc ergo antra ſibi delegit Marcianus, vt facilius inde cuniculos ageret ad euertendam Iudaicę ſuperſtitionis arcem, nam contra ſynagogam ſita erant.*

a lib.10.

3 IMPIÆ IVDÆORVM SYNAGOGÆ] *Philo libro contra Flaccum, & delegat ad Caium docet, è Hieroſolymis, Iudeę Metropoli, miſſas colonias in Aſiam, Africam, Europam, & mediterranei maris inſulas, Iudæoſque in cunctas Romanorum prouincias commigraſſe. id captum eſt poſt Iudæam armis Pompeij ſubactam, vt Rutilius Claudius in ſuo itinerario lib. 1. his verſibus cecinit.*

Atque vtinam nunquam Iudæa ſubacta fuiſset,
 Pompeij bellis, imperioque Titi.
Latiùs exciſæ peſtis contagia ſerpunt.
 Victoreſque ſuos natio victa premit.

Et apud Aug. lib. 6. de Ciuit. Dei c. 11. ea l. Seneca expoſtulatio eſt, Vſque eo ſceleratiſſimæ gentis conſuetudo conualuit, vt per omnes iam terras recepta ſit, victi victoribus leges dedere.

4 IN LAVACRO] *Hoc Lauacrum putamus eſſe grande vas ex marmore, quod in ædicula Caſtri Maniacij paucos ante annos proiectum vidi, quem in locum ex æde Sancti Ioannis, quæ extra vrbem eſt, deportatum fuerat, ex ipſo nimirum antro, in quo S. Marcianus habitauit, templumq. ac Lauacrum poſuit, in quo Syracuſani baptizarentur. à ſenioribus autem Syracuſanis olim audiui vas ab eo S. Ioannis templo apportatum fuiſſe eo conſilio Hiſpani arcis Præfecti, vt baptiſterium eſſet præſidiariorum militum liberis; ſed cum Syracuſanus Antiſtes id fieri prohibuiſſet, inde factū eſt vt ibi ſine honore iaceat. anſas habet vas illud à ſummo ad medium vſque pertingentes; orificium in orbem ducitur nouem palmis, ſub labro extrinſecus inciſę ſunt circum litterę bene docti artificis manu, ſed pluримę iam corroſę ſunt; ex his quæ leguntur, nullum ſenſum elicias.*

5 TRIPLEX LVMEN] *Sanctiſſimæ Trinitatis Myſterium Phraſi à Patribus vſurpata, intelligit.*

6 DRACO CÆSVS] *ſeù ſymbolicòs idololatrię ſuperſtitio, ſeù Dæmon Euangelica prędicatione profligatus. Gregorius Pagurienſis in Encomio in Sanctum Pancratium* Mente prædi-

Gregor. Pagur. Encó. in S.Pancratium.

tum Draconem iaculari. *Ab vtroque Encomiaſte*

Iſaias.c.27. *alluſum videtur ad Iſaiæ locum illum,* in illa die viſitabit Dominus in gladio ſuo duro, & grandi ſuper Leuiatham ſerpentem tortuoſum, & occidet cetum, qui in mari eſt. *Facit adhuc locum Conſtantini Magni tabula depicta, quam in ſublime ante Palatij veſtibula ſuſpendit: in ea ſalutare crucis ſignum, ſuum ſupra caput expreſſit, hoſtilem verò belluam, Diabolum, qui Eccleſiam* Dei *impiorum tyrannide oppugnauerat, Draconis ſpecie, medio ventre transfixi, & in profundum mare demerſi. pluribus narrat Euſebius in vita* Conſtantini.

Euſeb. l.3. cap.3.

7 DEIFERO MARCIANO] *Deifer Grecè Theophoros, ideſt diuinus, Deo plenus, deſumpta fortè vox ex illis D. Pauli verbis 1. Cor. 6.* Empti enim eſtis pretio magno glorificate, & portate Deum in corpore veſtro, *Quod maximè iis conuenit, qui ità Deo ſubijciuntur, vt equorū inſtar ad omnem eius nutū ſed liberè agantur, nec minus animo, quàm corpore adeò prompte, ſi quid agendum, patiendumuè ſit pro Dei amore ſeſe exhibent: frequentiſſimè ea etiam vox vſurpata de S. Ignatio Martyre apud ſcriptores ſacros, imò & in ſingulis ferè eius epiſtolis præfixa, ſi vnam excipias ad Polycarpum; ità etiam dictus S. Leo* Catanenſis *in eius vita, eademque ſententia Timotheum ipſe Ignatius Chriſtophoron vocat, & Sanctam Teclam S. Baſilius.*

8 MARTYRIS PEREGRINI] *In Greco* Pelegrini; *ſed reliqui omnes ſcriptores,* Peregrini *nos communem in ſcribendo rationem ſecuti ſumus.*

9 CACVMEN CROTALEOS] *ignotus nobis mons; ſed propè Agrigentum ſitus: nomen eſt ex latina, Grę caque voce. vide Acta SS. Peregrini, & libertini, quæ ſuo loco reponemus.*

10 PER ID TEMPVS] *mendum irrepſerat, nam legebatur,* Per id tempus Valeriano, & Gallieno tyrannidem exercentibus miſſa ſunt, &c. *Eraſi verò ea Imperatorum nomina; quis enim gloſſema eſſe, quod à ſciolo quopiam libri ora adiectum, in hiſtoriam deinde per ſcriptorum imperitiam irrepſerit, non aduertat? Valerianus autem, & Gallienus poſt annum Chriſti 254. imperium inijerunt; ſed Marcianus primo ſæculo vixit. alluſum hic reor ad Neroniana tempora. Nero enim non ſolum, vt Tertullianus ait,* Orientem fidem Romæ cruentauit, *Sed etiam vt Oroſius ſcribit lib. 7. c. 7. Chriſtianos per omnes prouincias pari perſecutione excruciari imperauit. furere cæpit immaniſſimum illud monſtrum anno Chriſti 66. atque hanc primam perſecutionem innuere mihi videtur Encomiaſtes, quare non inclinat animus, vt in Domitiani tempora S. Marciani interitum reijciam.*

Apoſt. c.5. Tacit. l.15. Baron. in Annal.

11 PROTOMARTYRE VNIGENITO DEI] *extrema oratione: Protomartyr Ieſus, Dei Filius, & Deus noſter. Diuus Auguſtinus appellat Chriſtum* Caput Martyrum, *Diuus Paulinus* Martyrum Martyrem. *Hęc autem primatus in Martyrio dignitas maximè propria Chriſti fuit Itaque refert Euſebius ex litteris Eccleſiarum Viennenſis, & Lugdunenſis, eam fuiſſe modeſtiam SS. Martyrum, qui nondum certamen finiuiſſent, vt ſi quis eos ſalutaſſet Martyres, ęgrè ferrent.* Libenter enim, *ait Euſebius,* Martyris appellationem Chriſto fideli, & vero Martyri, primogenito mortuorum, Duci, & auctori vitæ, quæ eſt ex Deo, conceſſerant.

S.Auguſt. ſer. 2. de S.Stephano
S. Paulinus Epiſt.12. lib.5.c.2.

12 ETENIM SPELVNCA ILLA] *Speluncas frequentius habitare ſolita Dæmonum caterua;*

quid

quid niſi tenebras amarent, lucemque odiſſent Rectores tenebrarum? Speluncas Syracuſanas inſediſſe, habes ex hoc Encomiaſte; Leontinas, ex Actis SS. Alphij, Philadelphi, & Cyrini; Meneninas, ex tranſlatione Sanctæ Agrippinæ; Agyrgas ex Vita Sancti Philippi Presbyteri; Thermitanas, & Selinuntinas, ex hymno Sergij Monachi in Sanctum Calogerum. *In ſuperiorem eius ſpeluncæ locum tranſlata ſunt reliquiæ S. Marciani, quod florente pace Chriſtianæ religionis factum credo. Ea ergo antra, vbi viſitur adhuc ſepulcrum Martyris, illa eadem ſunt, quæ abactis dæmonijs templum Deo ipſe conſecrauit.*

13 VERVM ETIAM ZOSIMI] *qui floruit anno Chriſti IↃCXL. Eius vitam ſuo loco reponemus. De Theodoſio Antiſtite paulo ante iam dixi.*

14 EXEMPLO BASILII] *Illuſtre hoc certamen lege apud Amphilochium in Vita Sancti Baſilij.*

15 HANTIMISSA DICITVR] *Græcus Codex habet hantimiſia, apud Suidam hantimiſium,* (Suidas) *apud Nicephorum Homologetam, & Balſamonem hantiminſium voces Græcobarbaræ, ex Græcis, & Latinis conflata, ac propè menſalia ſunt, ſeù ſacræ veſtes ad ornatum altaris inſtrata, ex quibus altare dictum Hantimiſſa, vel Antimiſia. Nam, vt Anonymus quidam, Epiſcopus Bellenſis, memorat cum Antiſtes templum dedicaſſet, pannum humi ſtratum, & menſa circumuolutum, diſcindebat in partes, & Sacerdotibus diſtribuebat, qui ſacras iis menſas amicirent, atque ſine illis ſacra facere non poterant. Tradit eadem Balſamon ad Concilia. Haud tamen neceſſe erat, omnem menſam Hantimiſia inſtrui, ſed eam tantum, de qua conſecrata ne eſſet non conſtaret, vt auctores ſunt Manuel Patriarcha, & Nicephorus Homologeta.*

Niceph. Homol. in can. Balſamon. Reſp. 13. Anon. Epiſ. Bellenſis quæſitis.

Balſamon. ad Conc. vi. can. 31. & Conc. vii. can. 7.

Ex his clarum eſt, cùr hoc loco fixa dicatur Hantimiſſa, quòd altare temporarium, nec conſecratum eſſet, ſed hoc panno inſtratum. Antimenſia exponunt alij eſſe aras, ideſt quadras illas marmoreas, quæ loco ſacrarum menſarum ſeruiunt.

DECANTATISSIMAM] *ferè nemo ſcriptorum eſt, qui Syracuſarum magnitudinem, pulchritudinem, principatum, geſtas cum laude res, non extulerit. Diodorus a Siciliæ Metropolim dicit, ideſt, quæ pluribus imperaret vrbibus, Græcis nimirum, nam idem Diodorus lib. 12. cum inter Agragantinos, & Syracuſanos diu turbatum eſſe narraſſet, & inde duas in partes reliquarum vrbium diſſidia oborta, addit* Ipſæq. vrbe, in Sicilia Græcæ ſummam imperij, & rerum adminiſtrationem ſponte apud Syracuſios, eſſe permiſere. *Marcus Cicero,* b Græcarum vrbium maximam, & pulcherrimam *appellat; erant verò aliæ in Sicilia vrbes, quæ inter Græcas non cenſerentur: Valerius Maximus,* c Siciliæ caput. *Syracuſas appellat eodem ſenſu; Florus* d *item* Grande, & inuictum caput. *Bunemius,* e Natalibus quondam victorijs nobiles Syracuſas; *Solinus,* f Principem vrbium Siciliæ. 16

a lib. 14.

b Orat. in Verr. 6.
c lib. 21. c. 8
d lib. 2. c. 6.
e Panegyr. Conſt. C. rſ.
f in Polyhiſtor.
c. it. ita etiã Iſidor. orig. lib. 14. c. 6.

17 PATRIAM TVAM] *Patria Martyri eſt, in qua per ferrum cælo natus, vt natalis dies ille eſt, quo caſus: Tertullianus ait,* Tunc Paulus, Ciuitatis Romanæ conſequutur natiuitatem, cum illic martyrij renaſcitur generoſitate. *Diuus Petrus* Chryſologus, Natalem Sanctorum, *inquit,* cum audias cariſſimi, nolite putare illum dici diem, quo naſcuntur in terram de carne, ſed de terra in cælum.

Tertull. Scorp. c. 14

Chryſ. ſer. in S. Cypr. Mart.

ANIMADVERSIONES
IN ODES
FRAGMENTVM.

PRIMAM STELLAM] *Luciferum appellat Encomiaſtes Syracuſanus. His ſignificari videtur, ſicuti Sicilia Romani imperij prima prouincia fuit, ita in Chriſtiano etiam imperio primam inter occidentales prouinciam fuiſſe. ſed cum apud me certum ſit ea ſolum ſcribere, quæ in ſpirituale animorum commodum queant cedere, contentioneſque de honorum prærogatiuis declinare, ſi cui minus id placeat ob Sancti Iacobi in Hiſpaniam aduentum, vel Maſſilienſem nauigationem à pleriſque Chriſti diſcipulis ſuſceptam, non repugnauerim, quin Marcianus dicatur primus non inter omnes, quotquot in occidentem commigrarunt, ſed ex iis, quos Diuus Petrus tranſmiſit.*

Ex his quæ de S. Marciano ſcripſimus, facile eſt agnoſcere Michaelem Bucchingerum in Eccl. hiſtoria a Siculorum rerum parum gnarum fuiſſe, cum ſcripſit Siciliam ſub Carolo Magno ad Chriſti fidem conuerſam.

a in Leon. 3

ANIMADVERSIONES
AD VITAM
S. PANCRATII.

1 VITA S. PANCRATII] *deſumpta
eſt ex Menais, & Menologijs
Grecorum ad 7. Idus Iulij, ex lau-
datione Gregorij Monachi, Hym-
no Sancti Ioſephi Hymnographi,
homilia Theophanis Ceramei. ſepoſui Acta
Euagrij nomine inſignita, nam vitiata arbi-
tror. monebo tamen quid in ijs reperiatur.*

2 Tauromenium quo tempore conditum. TAVROMENIORVM] *Tauromenium vrbs
eſt Siciliæ à Siculis incoli capta; dein verò ad-
ſcitis Naxijs aucta; nam Dionyſius Syracu-
ſarum Tyrannus exciſa a Naxo (quod olym-*
a Lib. 14. *piadis 94. anno 2. Vrbis 350. accidiſſe Diodo-
rus ſcribit) Naxiorum agrum finitimis Si-
culis donauit. collem ergo Taurum à veteri*
Li. 14. & 16. *Naxo duobus paſſuum millibus diſtantem ſi-
culi cum profugis Naxijs inſedere, a vrbemque
muro circumcinxere auctore Andromacho Ti-
mæi hiſtorici patre, anno 3. Olymp. 105. Vr-
bis C. 395. atque ab ea in Tauro manſione,*
b Dec. 1. li. 3. c. 3. *vt idem Diodorus docet, Tauromenij de-
ducta appellatio eſt. Fazellus* b *nomen in-
terpretatus eſt, Tauri fortitudinem, quæ Græ-*
c lib. 3. c. 8. in Polyhiſt. c. 11. *cis μένος dicitur; etymon ex Tauro, & Menæa
coniugibus, quod vulgus ſecutum eſt & mox
in alijs notis de eodem S. Pancratio narrabo,
probare nequeo, cum nullum eius rei in lauda-
tis ſcriptoribus veſtigium ſe prodat. fabulas ſæ-
pè vulgus facilius recipit, quas nunquam de-
doceas. Hinc interpreteris velim Plinij, & ſo-*
a lib. 3. c. 8. in Polyhiſt. *lini verba; ille* a *ait,* Colonia Tauromenium, quæ ante Naxos: *hic verò* Peloritana ora nobilitatur Colonia Tauromenio, quam priſci Naxon vocabant; *nam reuera diuerſæ fuerunt
vrbes; Tauromenium colli inſidet arduo, Naxus*
b lib. 6. *olim æquo in littore à Chalcidenſibus Duce*
c lib. 6. *Theocle cõdita ex Thucydide,* b *& Strabone.* c

3 ANTIOCHIÆ VRBE] *Vide quæ latius
ſum proſecutus in Vita Diui Marciani.*

4 PANCRATII PATER] *ita Acta Græca
Cryptæ ferratæ, & Sancti Saluatoris, & M.S.
codex in bibliotheca Cardinalis Sfondrati; ſed
in illis tunc triennis fuiſſe dicitur Pancratius:
hic verò codex grãdiorē ætatem ſignificat, cùm
amicitiam D. Petri Pancratium iniuiſſe narret.
Et planè ſi 40 Chriſti anno, Epiſcopus Tauro-
menij conſtitutus eſt, vt dicemus, nè minorem,
quam par erat, ætatem in eo requiſiuiſſe Diuus
Petrus videatur, poſt trigeſimum Chriſti an-
num, à quo initium ſumpſit Chriſti prædicatio,
non triennis, ſed adoleſcens facilius exiſtiman-
dus eſt.*

5 COLEBATVR] *Deos omnes, qui auerrun-*
Lyſius Deus Lyſon. *candi mali gratia colerentur, Lyſios antiquis
dictos, auctor eſt Iulius Pollux: præcipuè tamen*
Pollux Onomaſt. *Iuppiter, & Bacchus id cognomenti tulere.
Alyſius Iuppiter, qui templum, & lucum in*
Aut Iuppiter. *Creta promontorio habuit, à vicino monte, dic-
tus eſt, vt memorat Arati Græcus interpres. &
à Sophocle Alexitor Iuppiter, malorum depul-* Sophocl. in Oedipo
ſor. præterea Lyſiphobon Iouem antiqui colue- Epicolono.
re, quod metu ſolueret, cuius meminit Diony- Diony. Ha-
ſius Halicarnaſſæus. Lyſon autem idem, qui Ly- lic. 16.
*ſius, & Alyſius. extat nummus Syracuſano-
rum, vulgatus ab eruditio viro, Philippo Paru-
ta, in quo Iuppiter Lyſon; ſed Liberi patris ædē,
cognomento Lyſij, apud Thebanos fuiſſe, ſcribit
Pauſanias cauſſa cognominis, quod Thebanos,
à Thracibus vinctos ſoluerit. Lyſius Bacchus* Pauſan. in
Sycionijs etiam cultus, idem Pauſanias. alij Bœoticis.
*autem Lyſius Bacchus à ſoluendo Græce dic-
tus quod ſiuè mala, ſiuè curas mero ſolueret ex-* Aut Bac-
tat apud Guilielmum Choul vetus numiſma, chus.
*in cuius altera parte, eſt Bacchus hedera
coronatus, cum Græca inſcriptione Lyſon:
in altera inſanientes Bacchæ manibus inter ſe
complexæ in orbem, ſubſcripto,* Dionyſio Donũ; in Chorio-
Bacchus autem idem, qui Dionyſius. memorat tiacis.
*Pauſanias, apud Sycionios Lyſij Bacchi ſignum
fuiſſe ex ebore & circa eum Bacchas è candido
marmore, quas ſacras Deo fęminas dixere,
inſtinctu liberi Patris afflatas. nummus penes
me extat, fortaſſe Tauromenitanorum, expreſſo
Dionyſij capite, cum inſcriptione Lyſonis*

*Ad hæc, Iuppiter æque ac Bacchus eadē ſu-
perſtitione ſerpentum viſi, cultique. Nam Io-
uem forma Draconis illuſiſſe Proſerpinę, tradit
Arnobius cum Olympiade, Alexandri Magni* Arnob. cõ-
matre, concubuiſſe viſus Draco, qui Iuppiter tra gẽt. l. 5.
Ammon ex oraculo creditus, ita Plutarchus. Plut. in
exinde Alexander Iouem generis ſui auctorem Alexandro.
aut credebat eſſe, aut credi volebat, ex Q. Cur- Q. Cur. l. 4.
*tio. quam ob cauſſam ſcitè illum adducit inde-
riſum Lucianus in Dialogis ſed Imp. Adrianus* Luc. Dial.
in templo Iouis Olympij, quod Athenis magnifi- Philippi &
cum extruxit, Draconem prò numine poſuit, Alex.
quem ex India deportauit, tradit Dio. at Indos Dialog. in Adriano.
*Draconem coluiſſe, veluti Liberi patris ſimula-
crum, auctor eſt Maximus Tyrius. Origo eri* Max. Tyr.
cultus ex fabula, quòd Bacchum è Iouis femore ſerm. 38.
*natum, Parcę immanibus anguibus cinxere,
qui tamen os pueri innoxie lamberent. ex his
incertum mihi, Iuppiterné, an Bacchus fuerit
Lyſon Tauromenitanus; cum præſertim ab an-
tiquis vtrique adſcripta vaticinandi facultas.
de Ioue tritum eſt tot oraculis, Dodonæi, Am-
monis, Tryphonij. de Baccho tradit in Sym-
poſio Plutarchus. Nemo putauerit alienum* Plut. Symp.
à vero, Dæmonem forma Serpentis. ſimulacro l. 7. c. 10.
*Lyſonis adſediſſe, ſeù verum illic ſerpentem
opera Dęmonis fuiſſe, quem cæca olim gens
adorarit. Nam cum ſuperſtitio dominaretur,
non inſolens fuit colendorum Serpentum* Cultus Draconum.
*ritus, qui ſimulacra obuoluerent. ipſis in vrbi-
bus id factum humanitatis cultricibus, altri-
cibus ſapientiæ. Virgilius de Serpentibus,
poſt Laocoontis, & liberorum patratam
cædem.*

At ge-

At gemini lapſu delubra ad ſumma dracones
Effugiunt, ſæuæque petunt Tritonidis arcem,
Sub pedibuſque Deæ, clypeique ſub orbe teguntur.

Ad quem locum vetus, doctuſque interpres Seruius poetam obſeruat, reſpexiſſe ad Dracones, qui in templo vrbis Romę fuere, ac ſimulacro implicabantur. Romæ verò ſerpentem Aeſculapio ſacrum fuiſſe, Epidauro in Vrbem publica legatione aductum, cultumque dedicato in Inſula templo, Liuius, Plinius, & Gellius prodidere. Ab Athenienſibus etiam anguem ingentem in templo ſeruatum, cuſtodem arcis, ſcribit Herodotus. Sed hęc antiquiora ſuperſtitionis exempla: recentiora retulerim. Imp. Adrianus Draconem ex Indis delatum, in templo Iouis Olympij, quod Athenis extruxerat, collocauit, quem prò numine colerent, Dio memorat. Non magnum igitur negotium, feras animantes in Sicilia cultas, quæ Romę, & Athenis, Italiæ, & Græciæ cultioribus vrbibus colebantur. Quid de barbaris nationibus cogitandum? ad ipſi ſtorias, quæ huiuſmodi ſuperſtitionum plenæ ſunt.

Liuius libr.
Plin. lib. 29. c. 4.
Gellius l. 2. c. 10.
Herod. Vrania.
Dio. in Adr.

6 COLEBATVR DEVS PHALCO] *Sicilia etiam ſuos olim ſibi finxit Deos Adranum, Butacidem, Chriſam, Palicos, alioſque. De Adrano Diodorus lib. 14. Plutarchus in Timoleonte. De Butacide viro Crotoniatæ Olimpionice, & omnium ſui temporis ſpecioſiſſimo à Segeſtanis culto Herodotus libr. 5. Chriſæ fanum propter viam erat, quæ Aſſaro itur Ennam. Cic. Verr. VI. & nummus antiquus apud Parutam. De Palicis Seruius Sabinus in libr. 9. Aeneid. Stephanus de vrbibus. Quid ergo mirum de Phalcone ignoto Deo?*

Dij Siculi.

7 NON PROCVL A LITTORE] *aream templi fuiſſe crediderim, quam petram Phalconis etiamnum incolę appellant prope littus eius cherſoneſi, cui Naxos olim impoſita ex Thucyd. libr. 6. & Strab. libr. 6.* & Schiſo *nunc nomen habet: in hiſtoria enim Euagrij, de qua in hac Diui Pancratij vita ſub finem diſſero, templum euerſum, in mare proſiliuſſe, & nauis Diui Pancratij ad locum appuliſſe dicitur, cui Phalco nomen erat. Fuit hoc eodem in littore delubrum Apollinis Archagetę à Tauromenitanis culti, Thucydides c enim.* Græcorum primi Chalcidenſes ex Eubœa nauigantes cum Thucle illius coloniæ deductore, Naxum incoluerunt, & aram Apollinis Archagetæ, quæ nunc extra vrbem viſitur, vbi quoties è ſicilia ſoluunt oracula petituri, primum ſacrificant. *In quibus poſtremis verbis non ea eſt ſententia, qui è Sicilia ſoluunt, Apollini ſacrificant, & oraculum de profectione, redituque petunt; ſed ſignificat eos, qui è Sicilia ſoluerent adeundi cauſſa oraculum aliquod, Apollini Archagetæ prius ſacrificare; vt enim docet Scholiaſtes Sophoclis ad œdipum. 5. 114.* *appellant eos, qui oracula adeunt, vt diſcant, quę perquirunt. Pręter aram autem, ſimulacrum Apollini poſitum Appianus d edocet, ait enim de Cęſare Auguſto.* Præternauigato flumine onobala, & ſano Veneris ad Archagetam appulit, precatus Deum poſitus ibi caſtris oppugnaturus Tauromenium; eſt autem Archageta parua ſtatua quam primam dedicaruut Naxij coloni miſsi in Siciliam. *Sed quam quam Naxus à Dionyſio iuniore funditus deleta ſit ex Diodoro, f argę tamen ſuperſtitio, & Apollinis ſimulacrum plures poſt annos remanſit; nam præter Appianum iam allatum Pauſanias, a qui ſub Imp. Antonino Pio ſcripſit, ſua ætate extitiſſe ait Naxi ruinarum fragmenta, Apollinis Archagetę aram, & ſimulacrum, quod à Naxi initijs extra vrbem fuit. extant Tauromenitanorum nummi, in quorum altera parte Apollinis caput cum corona ex lauro, & inſcriptione Gręca AR HAGETA, in altera tripus, vel lyra cum hac voce TAVROMENITAN: ſubdubitabam equidem an idem fuerit Phalco, & Apollo Archageta, & an aduentu Diui Pancratij Apollinis templum fuerit euerſum, quod deinde eius forte Sacerdotes collapſum reſtituerint; ſed cum ſola locorum propinquitas id non euincat, veterumque libidinem in nouis Dijs effingendis coerceri nunquam potuiſſe conſtet, non eſt cur in vnum idemque numen, ac templum commiſceam Phalconem, & Apollinem Archagetam, eorumque delubra.*

c lib. 6.
Apol. Archageta.
d li. 5. bell. ciuil.
f lib. 16.
a in Eliac. poſt.

8 DIRVIT PANCRATIVS] *rem tradunt viri antiqua fide; nam Gregorius Byzantinus ait D. Pancratium pleraque delubra expugnaſſe, ac funditus euertiſſe. Sanctus Ioſephus Hymnographus,* Idolorum fana, *Pancratius* Funditus demolitus. *Et rurſum:* Verbo delubris funditus in terram proſtratis *ſpeciatim verò templi huius meminit:* Corruit. *D. Pancratium alloquens,* E tuo conſpectu idolorum templum, oſtiumque gentibus patefactum. *En Diuus Ioſephus Phalconis templum digito fermè demonſtrat, quo per miraculum à B. Pancratio funditus euerſo, Tauromenitanis oſtium ad Chriſtianam fidem apertum eſt. Eidem miraculo D. Pancratij robur eſt ab exemplis; Nam Sanctus Gregorius, Magnę Armeniæ Epiſcopus, templum Herculis iuxta fluuium Euphratem, ſola oratione, ab ipſis euertit fundamentis, ita eius Acta: S. Marcellus Apamęę in Syria Epiſcopus, delubrum Iouis diruit, ex Martyrologio Romano: Sanctus Pelinus Epiſcopus Brunduſinus, templum Martis, S. Leo Epiſcopus templum Cereris in vrbe Catana deturbauit precibus ſuis vt in eius vita narratur.*

Greg. Biz. laud. in S. Pacratium.
S. Ioſeph Hymno. In S. Pancr.
Acta S. Gregor. Epiſc. apud Sur. 30. ſept.
Martyr. 14. auguſt. nonis decẽbr.
Vita S. Leõ. Epiſc. Cat.

9 PER LITTERAS] *Litterarum inſcriptionem fuiſſe referunt Acta illa ab Euagrio conſcripta, de quibus iam dicemus,* Lyſſoni Scelesto, immundo inſenſibili, Tauromenitanorum Deo: *ſuſpenſas autem litteras narrant è collo idoli per Lycaonidem Nauarchum iam promouendæ rei Chriſtianæ deditum, & Pancratio adiunctum, eumque retuliſſe, Dęmonem diris modis tortum tandem obmutuiſſe: addunt etiam ſub horam noctis tertiam auditas tunc fuiſſe has voces,* Serue Dei viui, quod iuſſit ſanctimonia tua, iam fecimus, ſerue, & diſcipule veri Chriſti Dei aſcende ad ciuitatem tuam. *Scripſiſſe etiam Dæmoni S. Gregorium Thaumaturgum Ponti Epiſcopum lego; a is enim templum ingreſſus Dæmones, qui illic colebantur, & reſponſa reddebant, exterruit Chriſti nominis inuocatione, temploque expulit. rogatus ab Aedituo, vt Dæmones in templũ reuocaret, breuem quamdam libelli particulam rupit, ſcriptoque in ea; Gregorius Satanæ ingredere, Aedituo dedit quam cum is accepiſſet,*

a Apud Greg. Nyſſ. in eius vita.

altari impoſuit. mox iuſſus à Gregorio Dæmon obtemperauit. Aedituus autem diuina Gregorij poteſtate, Dæmonibus imperante, commotus in [illegible] Chriſtum credidit, vt memorat S. Gregorius Nyſſenus.

10

Plat. libr. de nomine.

Scamander

ALIA SIMVLACRA] præter Lyſonem, & Phalconem Theophanes Cerameus addit tertium idolũ Scamandri. Plato docet lib. de nomine pleraq. Heroum nomina à Poetis conficta, vt Hectorem, quòd vrbem tenuerit, patriamque tutatus ſit, Aſtyanacta verò quòd cum filius Hectoris eſſet ad eum ſpectaret, vrbis imperium, compoſita voce ex ijs quæ apud Græcos vrbem, & Imperatorẽ ſignificant. itaque, quem viri à nomine dignitatis, Aſtyanacta, mulieres à ciuilibus officijs, Scamandrum dixere. is ne Scamander Tauromenij cultus? ſanè Scamander fluuius in Sicilia, prope Segeſtam fuit ex Diodoro: ſed à Troianis Segeſtæ conditoribus inditum nomen; nam Strabo narrat, Troianos, qui in Siciliam traiecerant, Segeſta condita, proximos fluuios Scamandrum, & Simoentem denominaſſe. Factum id quidem illis eſt, vt Troiæ fluuios, ex qua pulſi, ad conſeruandam patriæ memoriam, referrent. Igitur alterum horum fuit, aut, quemadmodum HectorIlienſibus, ex Athenagora habitus pro Deo, ita Scamander fluuius Segeſtanis; aut fluuius ipſe Scamander, ab iiſdem conſecratus, eadem ſuperſtitione, qua ceteri Siciliæ amnes, fonteſque. Alteruter Deus fuerit, à Segeſtanis ad Tauromenitas tranſmiſſus. Demum Acta Græca adijciunt Iouis, & Dianæ ſimulacra inter ea, quæ deiecit Pancratius.

Diod. l. 20.

Strab. l. 13.

Athenag. legat. p Chriſtianis

11

Magiſtrat⁹ inſignia.

BONIFACIVM] Theophanes Cerameus, & Menæa die 9. Iuly vocant Ducem ſeu Præfectum vrbis, & fuit fortè è Duumuiris Tauromenitanæ coloniæ. Sed Euagriana Acta de quibus iam dixi, ſuam de more auxeſim proſecuta appellant aliquando illuſtrem conſulem, conſulariaque inſignia illi tribuunt, quæ fuiſſe aiunt chlamydem, & ſcipionem; topactitem, ideſt loci fundatorem vocant ex recta, diuturnaque adminiſtratione. Proconſularem Siciliæ fuiſſe hæc ſignificant. Sed hæc ſtatim ſuſpecta. Nam Antoninus a Pius Imperator prouincijs impoſitos, vel quos in alijs publicæ rei ſtationibus collocaſſet ornamentis conſularibus donauit, Capitolino teſte. Bonifacij verò ætas diù præceſſit; fauere tamen poſſet Actis, quod eadem inſignia procuratoribus ſuis Claudius ſæpe conceſſerit ex Suetonio, b quamuis ſi id munus demandatum Bonifacio affirmes, diuinare velle videaris. Rurſus Chlamydem Auguſtus c magiſtratibus permiſit, quos Imperator in Prouincias mitteret, ademit verò ijs, quos ſenatus deſtinaret; Sicilia verò Proconſularis fuit, & in Senatus poteſtate, d quamquam pluribus poſt annos ſub Theodorico Italiæ Rege Prouinciæ Rectores chlamydem induebant, teſte Caſſiodoro. Scipio item eburneus Conſulum dumtaxat geſtamen fuit. Tam diuturna etiam adminiſtratio Bonifacij credi vix poteſt, minus autem ea appellatio fundatoris; quare licet Bonifacium exiſtimem aliquem ex vrbis Tauromenitanæ magiſtratibus, Proconſularem tamen Siciliæ non credam, cum in ea vrbe degere non ſoleret, & Acta illa in ſingulis admirationem inijcere quoquo tandem modo conentur. In ſuſpicionem apud nonnullos venit ipſum Bonifacij nomen, quod vix apud Romanos vſurpatum pro [illegible] videretur; & apud veteres nunquam; ſed leue id duco, nam Apollinarem Rauennatium Epiſcopum Pancratio ſupparem ſub Præfecto paſſum Bonifacio legimus in eius vita.

a In vita Anton.

b In Claud. c. 24.

c Dio l. 53.

d Dio.

Lib. 6. formul. 21.

Dionys. Halic. Lucius Valer. Max. Vopiſcus in Aurel. Caſſiod. libr. 1. Ep. 1.

LÆTA EIVS ECCLESIÆ] cum prædixiſſet Iſaias c. 11. Adijciet Dominus ſecundo manum ſuam ad poſſidendum reſiduum populi ſui, quod relinquetur ab Aſsyrijs, & ab Ægypto, & à Phetros, & ab Æthiopia, & ab Ælam, & à Sennaar, & ab Emath, & ab Inſulis maris. De ſuis legatis paulo poſt ſubdit, Et volabunt in humeros Philiſthijm per mare, ſimul prædabuntur filios Orientis. Hoc eſt, vt D. Hieronymus ibi ait, primum maritimis prædicent Paleſtinis, & per mare volucri curſu pergant ad ca[illegible]ras gẽtes; ſed iuxta LXX. interpretes legerunt, Volabunt in nauibus alienigenarum, [illegible] ſimul prædabuntur. Iam quantum [illegible] nobis ſeculis ceſſerit ex Diui Pauli in Siciliam appulſu attigimus in Diui Marciani vita, nunc Diui Petri aduentum gratulari nobis debemus, qui non modo Tauromenitanam Eccleſiam confirmauit, deſignato etiam Maximo Epiſcopo, ſed alios etiam Epiſcopos alijs vrbibus dedit, vt ſuo loco dicemus de ijs agentes. Miror equidem à Paulo Aemilio Sanctorio à ſcriptum fuiſſe, B. Petrum in Europam enauigantem præuectum Tyrrheno freto inuiſa Sicilia in Campaniam Neapolim acceſſiſſe. ſed enim Principis Apoſtoli in Siciliam aduentum, ſuper traditionem Eccleſiarum Siciliæ, plerique ſcriptorum docent, ex antiquis monumentis Metaphraſtes tradit, B. Petrum in Siciliam Tauromenium appuliſſe, & apud Pancratium Epiſcopum diuertiſſe, quod anno 2. Principatus Claudij contigit; à Diuo Ioanne Chryſoſtomo idem fuiſſe ſcriptum, Conſtantinus Laſcaris in ſchedis ſuis firmat, quas in Theſauro Mamertinæ vrbis legimus. Sed vir doctus deceptus eſt, qui orationem Metaphraſtis, qua B. Petrus Apoſtolus Tauromenium nauigaſſe traditur, Diuo Ioanni Chryſoſtomo tribuit: an ille in aliam Chryſoſtomi orationem incidit, quæ non dum ſit edita in lucem? Metaphraſtis teſtimonium doctiſſimi viri Vincentius Belluacenſis, Guilelmus Spirenſis, Petrus Galeſinius, & Illuſtriſſimus Baronius firmauere. In Siciliam vna cum B. Petro quod ait Metaphraſtes, venere eius diſcipuli Marcus, Sanctorum Euangeliorum ſcriptor, Apollinaris, Martialis Ruffus; Menæa addunt Beryllum. Magna Siciliæ felicitas, quæ tot Eccleſiæ principum, quamquam ad breue tempus, hoſpitium eſſe meruit. 12

D. Petr. Ad[illegible] in Siciliam.

In vita D. Petri Apoſt.

Tauromenij cum eſſet B. Petrus Maximum catecheſi probè inſtructum, vt auctor eſt Metaphraſtes, baptizauit, & Epiſcopum ordinauit: inſtitutum, vt Pancratio ſuccederet, aiunt Vgo Heterianus, Petrus Galeſinius, & Guilelmus Spirenſis. Nemo ambigat, Petrum Apoſtolum, ſollicitum ſtudioſumq; ouium ſuarum paſtorem, dum Tauromenij ageret, multos, quà per domos, quà per publicos conuentus ad Chriſtum traxiſſe, Chriſtianos in fidei conſtantia firmaſſe, inſtituiſſe Apoſtolicis legibus; nec dubitauerim ad pleraſque etiam Siciliæ vrbes Epiſcopos tranſmiſiſſe.

S. Maxim⁹.

DIVI LAVRENTII] ita Gregorius Byzan- 13

tinus in Encomio Diui Pancratij Dilemus e-ro adeo celebre ſanctitatis monumentum fœda Saracenorum clade deſectum. Fama tamen fert templi veteris à Pancratio conſtituti ad orientem, & mare veſtigia conſpici in hortis Cœnobij Sanctæ Mariæ Ieſu.

14 EPAPHRODITVM] *ita paucis reſtrinximus, quæ vera de tota hac re credimus, quam multis exaggerant nugis Acta Euagriana. Atque in primis locorum nomina plurima, quò ille adiuerit, de ſuo cerebro fingunt; cum enim tot locorum meminerint, Toracineæ Cernidoli, Clozoni, agri Palladij, Platani torrentis, melamphoriæ ditionis, tractus nazicæ, ac nibeti, aliorumque, mirum planè eſt, nullum eorum veſtigium conſpici penes ſiculorum rerum ſcriptores: deinde adeò frequenter obiectos oculis cæleſtes radios ab Epaphroditi, aliorumque recens baptizatorum ore proſilientes, narrant, vt cuius Græcus ſcriptor magna ac mira cumulare voluiſſe videatur, & quæ de mentis illuſtratione, & doctrinæ ſplendore veriſſime dici potuerunt, ea ad corpus transferens per oris, crucisque radios explicarit. Xantippum prius dictum, ac Philoſophum ſapientia clarum, magnaque inter ſuos auctoritate fuiſſe Epaphroditum narrant. Addunt in eo volumine, quod illi videndum oblatum eſſe diximus, eſſe quatuor homines quaſi vno ore loquentes; quibus verbis innuere vult conſenſum ſacrorum Euangeliſtarum, ſed male cautus ſcriptor non aduertit quatuor Euangelia tunc non fuiſſe adhuc omnia conſcripta, cum ſaltem Euangelium S. Ioannis anno Chriſti 99. editum fuerit. crediderim, ſi hæc aduertiſſet impoſtor, qui Acta vitiauit, futurum fuiſſe vt diceret, oſtenſum prophetico more fuiſſe Euangelium ſuo ſcribendum tempore. In baptizandis catechumenis eius antiqui moris Eccleſiaſtici meminerunt Acta, vt ad occidentem ſtatuerentur, & ter diabolo renunciarent, eiuſq. amicitiam deteſtarentur; mox ad Orientem conuerſi Chriſto ſe ſubmitterent, eiuſq. fidem profiterentur. Cuius moris mentionem expreſſe reperies apud Cyrillum in myſtag. c. 1.*

Eadem Euagriana Acta litteras aſſerunt à Diuo Marciano ad Pancratium ſcriptas, in quibus queritur, quod fines Diœceſeos tranſiiterit ab Apoſtolis conſtitutos, & ordinationem in aliena prouincia fecerit; ſubdunt deinde reſponſionem Diui Pancratij diuino imperio per ſenſiles voces ter inſinuato ſe id feciſſe dicentis: ſed facilè Græculi cuiuſpiam impudentiam, qua hæc intruſit deprehendo, Epiſtolarum enim ſententia, atque ſcribendi ratio longiſſimè abeſt ab ea grauitate, quam Sanctiſſimorum Præſulum mores præ ſe tulere. Sed acrius vrgeo, quamuis enim admiſerim ab Apoſtolorum temporibus conſtitutos fuiſſe Præſulibus diœceſis fines, vt mihi videor colligere ex Epiſtola ſynodica Patrum concilij Cõſtantinopolitani ad Damaſum Papam, & Canone Apoſtolico 35. quem egregie tuetur doctiſſimus vir Franciſcus Turrianus è noſtra Societate (quod ipſum alij ad poſteriora tempora Nicæni concilij referunt.) At ea diuiſio id maxime ſpectabat, nè auderet Epiſcopus extra ſuos fines in vrbibus ſibi non ſubiectis quemquam ſacris initiare, vel in ſua diœceſi clericum alienum; hic verò nihil horum factum;

De litteris mutuis Pãcratij, & Marciani.

Libr. 1. c. 9.

Pro Canon. Apoſt.

Apud Barõ. t. 3. ann. 325

Epaphroditus enim è diœceſi erat Tauromenitana, & Tauromenij inſtitutus eſt Diaconus; ſolum ergo queri potuiſſet Marcianus, quod ille Presbyter Pancratij in ſua Diœceſi ipſo incõſulto docuerit, templumq; conſtruxerit. Sed hæc in illis rerum Chriſtianorum initijs licuiſſe facile quiuis ſibi perſuadeat; & ſatis eſſe queat tum exemplum S. Polycarpi, à quo miſſus eſt Diuionem in Gallias Presbyter Benignus cum multis fratribus Aureliano Imp. tum auctoritas S. Ambroſij, qui in commentarijs ſuis in epiſtolam ad Epheſ. ita ſcribit: Poſtquam omnibus locis Eccleſiæ ſunt conſtitutæ, & officia ordinata, aliter compoſita res eſt, quàm cœperat: primum enim omnes docebant, & omnes baptizabant, quibuſcumque diebus, vel temporibus fuiſſet occaſio, nec enim Philippus tempus quæſiuit, aut diem, quo Eunuchum baptizaret, neque ieiunium interpoſuit. Neque Paulus, & Silas tempus diſtulerunt, quo optionem carceris baptizarent cum omnibus eius. Neque Petrus Diaconos habuit, aut diem quæſiuit, quando Cornelium cum omni domo eius baptizauit; nec ipſe, ſed baptizare iuſſit fratribus, qui cum illo ierant ad Cornelium ab Ioppe. Adhuc enim præter ſeptem Diaconos nullus fuerat ordinatus: vt ergo creſceret plebs, & multiplicaretur, omnibus inter initia conceſſum eſt, & euangelizare, & baptizare, & ſcripturas in Eccleſia explanare. At vbi omnia loca circumplexa eſt Eccleſia, conuenticula conſtituta ſunt, & Rectores, & cætera officia in Eccleſia ſunt ordinata. *Hæc, & plura eo loco S. Ambroſius. vbi Eccleſiæ primordia intelligit ea tempora, quibus Apoſtoli viuerent: ac tum contentiones has inter Pancratium, & Marcianum extitiſſe, oportebat; nam Marcianus eadem Neronis perſecutione, qua Apoſtoli Petrus, & Paulus, ſublatus eſt. neq; etiam Chriſtiana reipublicæ Epiſcopi in Eccleſijs conſtituti tanquam militès in ſtationibus, à quibus vlterius progredi prohiberentur ad proximos populos, nondum fundata fide, & rebus Eccleſiæ conſtitutis. Facit etiam Canon XIV. Apoſtolorum, vbi non licere dicitur Epiſcopo relicta Parochia, in alienã tranſilire, niſi cauſa aliqua rationi conſentanea eum cogat hoc facere, vt ſi maius lucrum iis, qui illic habitant, pietatis verbo conferre poſſit, præſertim iudicio, & exhortatione aliorum Epiſcoporum.*

Acta Benigni apud ſuriũ 1. nou. Ambroſ. in Epiſtol. ad Epheſ. in illud c. 4. & ipſe dedit quoſdam, Apoſtolos.

1. Cuſtodem

IN CALVM COMMIGRANS] *Menæa, ac Menologia ad 7 idus Iulias Pancratium aiunt à montanis interfectum. Codex M. SS. Cardinalis Sfondrati, ab Ethnicis, à Græcis Gregorius Encomiaſtes, quo nomine Ethnicos, vt ſæpe fit, ſignificat; Maurolycus etiam Artagatum paganum dicit. Idem ergo montani, Pagani, Græci hic videntur, qui Ethnici. in Euagrianis Actis ſæpè montanorum fit mentio; ſubdubitaui, an ſignificarent ruſticos, & montium incolas; ſed credo illo nomine magos intelligi. Ad ſeptimum idus Iulias in Græcorum Menologijs Pancratij mors notatur, eoq; etiam verſiculo id teſtantur.* 15

Pancratius nona ſolium omnipotentis adiuit: *quamobrem in notis Baronij ad Martyrologium Romanum 3. Aprilis, vbi dicit de Diuo Pancratio Græcos agere in Menologiis, 5. Idus Iunij, repondendum eſt, 7. Idus Iulij ſiue die nona eiuſmenſis.*

THEO-

16 THEOPHANIS CERAMEI] Cur Philippi nomen in aliquo ſcriptum codice abraſerim, dicam in Animaduerſionibus ad eam Homiliam.

17 ABARES] vt impoſturam hanc omnino cognoſcas, altius exordiendum eſt. Scythę olim vno nomine, vt Strabo ait, omnes ad ſeptemtrionem gentes appellabantur. Multitudo earum innumera, quibus haud ſemper durauit priſca illa appellatio, quod Plinius iure conqueritur, propter inconſtantiam ſcriptorum, ac rerum vices. Vnde obſcuritas gentium, migrationum, & nominum mutationes. Sanè Abares (Auares Corippo Africano) inter ſcythas, trans Caucaſum, qui Hamaxobij dicebantur, enumerat Euagrius, ac Nicephorus. Ad Sauromatas ſpectare Hamaxobios, docet Plinius: Hamaxobios verò dictos ex Sauromatis, qui in Plauſtris degerent. Et lux ex Pomponio Mela, qui de Mæotide, huius, ait, flexum Buges amnis ſecat; Agathyrſi, & Sauromatæ ambiunt; quia pro ſedibus plauſtra habent, dicti Hamaxobitæ. Porrò Abares ijdem, qui Huni, Paulus Diaconus. Alboin cum Auaribus, qui primum Huni, poſtea de Regis proprij nomine Auares appellati ſunt, fœdus perpetuum iniit. Non omnes tamen Huni Auares, ex Iornande: Huni, quaſi fortiſſimarum gentium fœcundiſſimus ceſpes, in bifariam populorum rabiem pullularunt: nam alij Auliziagri (al. Aliziagri) ijdem, qui à Græcis Abares, ſiue Auares nuncupantur. Itaque verum, quod ait Plinius, Sauromatæ multis nominibus; nam, vt iam diximus, à vita cultu Hamaxobij, à regum nomine prius Huni, dein Abares appellati. Sed impoſturam hiſtorię iam planè cognoſce.

de Abar. Strab. l. 1. Plin. l. 4. ca. 12. & l. 6. c. 17. Coripp. de Iuſti laud. Euagr. ſch. Eccl. hiſt. lib. 5. c. Niceph. l. 8 c. 20. Plin. libr. 4. c. 12. Pomp. de ſitu orbis. lib. 2. c. 1. Paul. Diac. de reb. Long. l. 1 c. 27. Iornandus lib. de reb. Geticis. Plin. libr. 6. c. 17.

Quanam tempeſtate è Scythia Abares in Europam exundarunt? adi Euagrium Scholaſticum, qui docet, Abares à Turcis finitimis pulſos ad Boſporum primùm commigraſſe, inde in Europam tranſgreſſos, imperante Iuſtiniano, cuius permiſſu ad Iſtri ripas conſedere; Iſtro traiecto, inuaſere in Thraciam, Cagano Duce, vt idem tradit, Iuſtino Imperatore. Sed multo ante pſeudo abares Illyrici partem, relicta Pannonia, occupauerant. Quippe Hunnorum Rex Attila varias è Scythia gentes in Italiam contraxerat. Furenti barbaro, & Romam contendenti, S. Leo Papa ad Mincium occurrit, cuius ille legatione commotus, & oratione perterrefactus, in Pannoniam, Danubium vltra, regreſſus eſt. Extincto Attila, filios de Regno, earumque gentium diuiſione contendentes, Ardaricus Rex Gepidarum profligauit. Tum ab Imperatore Marciano Sauromatę, & quidam ex Hunis in Illyrico, ad Caſtrum Martenam, ſedes accepere, vt memorat Iornandes. Verùm hos falſo Abarum ſibi nomen vſurpaſſe, tradit Nicephorus Calliſtus. Abares verò à Bulgaris internecione deletos, Suidas affirmat. Ex his mendaciſſima Acta planè cognoſces. Bonifacius ſicula claſſe, contra Abares nauale bellum geſſit, in Ionio mari, ſiue quod aiunt, ad Dyrrachium: ſanè quidem id factum oportuit ſub aliquo Romanorum Principum à Caligula, cum viueret Pancratius, ad Traianum vſque: ſed auo illo non dum notus is hoſtis, nec in Europa viſus: nam primùm Abares in Imperium inuaſere, Imperat. Iuſtiniano, & Iuſtino: Pſeudo Abares Illyricum tenuerant, concedente Marciano Principe, trecentis quinquaginta poſt defunctum Pancratium annis, eòq; amplius. Iam conuicta mendacij Acta. Quidquid pro ijs tuendis dixeris, veram hiſtoriam labefactabit. Illud hinc noſcis, Acta poſt eruptionem Abarum in Europam compoſita.

Euagr. l. 5. c. 1.

DIACONISSÆ] frequens Diaconiſſarum mentio apud eccleſiaſticos ſcriptores. Duplex eius nominis acceptio. Sępe ita appellatæ, quæ Diaconorum fuerant vxores, quas ſcilicet ante Diaconatum duxerant. ſed earum vſu tunc abſtinebant; ac de ijs locutum D. Paulum, cum dixit 1. ad Timotheum c. 3. v. 11. mulieres ſimiliter pudicas, &c. voluere Chryſoſtomus, Theodoretus, Theophylactus. a Aliæ ita dictæ non à quapiam manuum impoſitione, nam eas inter laicas adnumerat Concilium Nicęnum can. 19. ſed à munere quod obibant. Olim enim collegia, & quaſi monaſteria viduarum inſtituta, vt ſuam nauarent operam in cura, inſtitutione, & diſciplina aliarum fæminarum, ait idem Cornelius eadem epiſtola prima ad Timotheum cap. quinto: ac de his Viduis, quarum qualibet erat quaſi Diaconiſſa D. Paulum intelligit, cum ait, Vidua eligatur non minus Sexaginta annorum. Iam hę poſtea vocatæ Diaconiſſę, vel certe in earum locum ſucceſſere. Diaconiſſarum munera ex Epiphanio, a & Clemente, b Baronio, c Cornelio, d alijſq. hæc erant. Præerant ijs templi foribus, quà ſolis fęminis patebat in templum aditus; quare ab Ignatio e dicuntur. Sacrorum Veſtibulorum Cuſtodes; ad mulieres perſecutionum tempore conſilijs Epiſcopi iuuandas, & exhortationibus confirmandas mittebantur: in baptiſmo mulierum eas, quà oportebat nudabant: in confirmatione frontes earundem ab Epiſcopo inunctas oleo ſancto abſtergebant: mulierum cadauera ad ſepulturam ſacram ritu eccleſiaſtico abluebant, & componebant. 18

Diaconiſſæ

a Vide in eum locum Cornelium à lapide.

a hæres 79. b lib. 3. cōſtit. c. 15. c ann. 34. Chr. d 1. ad Timoth. ca. 5. e I. piſt. ad Antioch. & vide Baron. ann. 57.

PAVLINA] in Actis Tauromenitanis dicitur Virgo; in Crypta Ferrata, Archidiaconiſſa. 19

SACRA ÆDES] hoc forte Collegium, & ſacram ædem innuit Theophanes Ceramita, qui extructa à D. Pancratio docet. 20

COLVMBÆ SPECIE] ſic de S. Iulia martyre crucifixa, Ado ad XI. Kal. Ianuar. idem S. Columbę contigit.

Acta Euagrio Pancratij diſcipulo inſcripta, ex ijs quæ in vita eiuſdem Pancratij, & in meis Animaduerſionibus hactenus ſcripſi partim probata ſunt, partim corrupta eſſe exiſtimaui. Vt ea integra darem, & poſt Vitam S. Pancratij reponerem, non auſi, nam in ſanctorum hiſtoriam aliquid, quod falſum eſſe deprehendi, conijcere, piaculum mihi eſt. Nil attingere, non decuit; nam præter antiquitatem, quæ fidei multum affert, ex ijs multa etiam decerpſiſſe ſcriptores oſtendi. volui ergo, vt vidiſti lector, pleraq. ex his Actis vel in vitam, vel in Animaduerſiones referre; nunc breuiter ſi quid eluceat ibi omiſſum, hic tranſcribam in pauca contrahens, quæ ibi multis enarrantur, ſic enim fiet vt nemo vnquam ea Acta deſiderare poſſit, aut cum damno careat. 21

Ergo Pancratium in vico Pyrgiſco natum in Ponto faciunt, & cum eò Diuus Petrus

excurriſſet, tractum ad fidem cum famulis, quos ipſe Maximus aut Maximi in eo uico Epiſcopi cura commiſit; diſtributis verò bonis omnibus in pauperes, ac retenta ſolum cruce aurea, quam eius Pater, quem ſub finem Malem vocant, à Iudæo quodam redemerat, Diuo Petro adhæſiſſe, & cum illo Antiochiam nauigio aduiſſe.

Sed Antiochiæ natum ex Menæis diximus, & S. Petrus in Pontum excurriſſe videtur anno Christi 44. vt colligitur ex Actis Apoſtol. Vide ibi Cornel. *cap. 12. adiunctis ijs quæ narrat Metaphraſtes, qui etiam à Pancratio exceptum S. Petrum narrat eodem anno Romam euntem; antea ergo Antiochiæ Pancratium diſcipulum à Diuo Petro adſcitum fuiſſe oportet.* 29. Iunij. *Pyrgiſci nomen turriculam ſonat; inde nomen Vico Sed paulo poſt in his Actis Pyrgiſcus ſignificat telam aut tabulam in qua Ioſeph pictor imaginem Christi depingit.*

Referunt Acta ſuadente Paulo Apoſtolo D. Petrum Pancratium, & Marcianum ſacris Epiſcopalibus initiatos in Siciliam delegaſſe Antiochia. Sed id nutat, nam Paulus poſt tres à ſua conuerſione annos Hieroſolymis Petrum conuenit, ac non niſi poſt plures annos Antiochiæ cum Petro eſſe potuit, in Siciliam autem Antiochia illi diſceſſerunt anno circiter 40.

Cum Lycaodine, & Romyllo Nauarchis ducentos nautas ad Chriſti fidem veniſſe Acta memorant, & Phalconis templum in mare à Pancratio ſigno crucis dirutum proſiliſſe ad 30. ſtadia: loco ex ſceuſſionis Phalconis nomen fuiſſe aiunt, & forte eſt Cherſoneſus ſeu promontorium illud, quod nunc dicitur, Schisò eius Naxos olim impoſita, cuius reliquiæ in Tauromenium, vt dixi, confluxerunt. Et quamuis ibi portus nunc non ſit ullus, nec veſtigia appareant, forte tamen tunc factis molibus ſinus excipiendis nauigijs aptus fuit; nam memorat Polyænus libr. 5 ſtratagematum portum Naxiorum: ſic ac portu Mylenſium Silius. Lib. 14.

> Et iuſti quondam portus, nunc littore ſolo
> Subſidium m..dum fugientibus æquora Mylæ.

Et de portu Vlyſſis inter Catanam, & Xiphonium promontorium, de quo Virgilius, Lib. 3. Aeneid.

> Portus ab acceſſu ventorum immotus, & ingens.

Ipſi Aetnæ ignibus ſaxiſque liquefactis illuc deuolutis oppletum fuiſſe intuemur. Haud abſimiles etiam portuum mutationes ſcimus fuiſſe in Panormitano, & in minori Portu Syracuſano. Idem ergo huic portui accidere potuit. Quod de 30. ſtadijs, quò parietina excurrerint, dicitur, non lego alibi.

Sacerdotes idolorum in his Actis vt deos patrios vlciſcerentur, vinctum Boniſacium victimam Deo Lyſſoni ſiſtunt: nam is non ſolum Chriſti fidem profitebatur, ſed eò magis Pancratio fauebat, quò plura ac ſæpius idola corruerent eius opera. Is tamen è vinculis, & periculo eximitur à Pancratio non alia, quàm omnipotentis dei dextera, quà Lyſſonem contriuit, eiuſq. Draconem mole etiam ipſa horrificum diſrupit, & vtrumque proiecit in mare. Illud tamen mihi difficillimum eſt, denegatum ſacrum baptiſma Boniſacio fuiſſe à Pancratio, quia vt aiunt Acta, homo auſterus erat, & ſanguinis effuſor dilatumq. id eſſe poſt mortem Pancratij, atq. adeo poſt 60. annos à ſuſcepta fide, in qua conſtans perſtitiſſe dicitur homo de Eccleſia Tauromenitana benemerentiſſimus.

Poſt bellicam neſcioquam expeditionem redens Boniſacius captiuos omnes vt ad Chriſtum tranſirent effecit, repetijtq. pœnas ab Elido altero Vrbis præfecto, quòd Mariam, & Seiam ſorores Chriſtianas occidiſſet; addunt verò Acta omnia Elidi membra poſt mortem in draconis ſpeciem conuerſa, præter manus, & pedes. Mirum certè; ſed quid atrocius accidit anno Chriſti 950. Nam Sacerdos quidam Prapoſitus Eligenſis Eccleſiæ, cum ſibi ſuiſq. Collegij Sacerdotibus coniuges haberet, Pontifice Romano, Epiſcopis, Rege ac monachis omnibus aduerſantibus, in anguillas cum vxoribus, & liberis verſos tradunt Guilelmus Malmeſburius; Ioannes Capgrauus, Balæus centuria 2. ſcriptorum Britanniæ.

Expeditionē deinde ſacrā Epaphroditi ad ruſticorū animos fide Chriſti imbuendos Pancratij imperio inchoatam narrant Acta, eaq. occaſione mutuas Marciani, & Pancratij epiſtolas, & congreſſus referunt, de quibus iam memini in Animaduerſionibus ad Vitam S. Marciani.

Pācratius dicitur ſuum in Præſulatu Tauromenitano ſucceſſorem delegiſſe Euagrium, ſed vt Romam pergeret ad Petrum Apoſtolum ab eo recepturus conſecrationem; quod factum eſſe narrant. Nugas hic vides; nā à S. Petro delectus ſucceſſor Pancratij, vt in eius Vita diximus. Adde Pancratij ætatem ex iſtis Actis protractā ad Traiani tempora; ſed diu ante S. Petrus in crucem actus fuerat. interim Archagatus Fiſdi patruus, & Prætorio Præfectus alijq. ſceleſtiſſimi homines per inſidias domi Pancratium, qui ſcamandrum idolum deteſtabatur, & precibus deo fuſis contriuit, crudeliſſime gladijs, ſaxiſq. impetitum obtruncant, & cadauer in voraginem coniiciunt, quod deinde à diſcipulis repertum cæleſtis lucis indicio cum 12. auguſtioris formæ viris in theca auro argentoq. elaborata reconditū in ſpelunca repoſitum eſt. Sed Pancratius tertiò in ſōno viſus Euagrio reſpuit ea ornamenta, mandauitq. vt terram terra cōmitteret, quæ de cauſſa in ſepulcro è marmore lacedæmonico conditum eſt, eius adiecta hæc epigraphe, Martyr Males Pancratius qui vixit annos LXXX. *Nam Males Pancratij pater dicebatur. Multa hic difficilia, nam in loculis aureis, argenteiſue ea tempeſtate naſcentis Eccleſiæ paupertatem præſeferentis condita Martyrum cadauera difficile creditu eſt. Datus tamen is cultus conſequentibus ſæculis; Prudentius Hymno in S. Hippolytum M. ait.*

> Ipſa illas animæ exuuias, quæ continet intus
> Ædicula, argento fulgurat ex ſolido.

Corpus S. Victoris Mart. in Gallia in arca argentea repertum anno 609. vti tradunt Aimonius libr. 3. cap. 90. hiſt. Franc. & Sigebertus in Chronico ad eum annum. Sed in vaſe aureo oſſa B. Samuelis è Iudæa in Thraciam tranſtulit Arcadius Auguſtus ex S. Hieronymo in epiſt. aduerſ. Vigilantium.

Illa etiam inſcriptio cum Patris memoria, & ætatis annis, non ſapit antiquum, & ſacrum inſcribendi morem in Martyrum loculis.

Tan-

Tandem in iiſdem Actis narratur, Euagrium cum Bonifacio Romam adiuiſſe, & à B. Petro conſecratum rediſſe Tauromenium, ac baptizaſſe Bonifacium, qui antea vltus fuerat Pancratij mortem occiſo Archagatho. depoſitoque Magiſtratu Bonifacius ad Pancratij Martyris templum nuper exſtructum detonſa coma cum Vitaliano presbytero, & Lycaonide Diacono quoufque vixit, miniſtrauit. Sed iam ſecunda hęc a Bonifacio ſumpta vindicta ſecundò diſplicet mihi; non is eſt Chriſtianę religionis ſpiritus, ac ſenſus.

ANIMADVERSIONES
IN FRAGMENTVM HOMILIAE
THEOPHANIS CERAMEI
ARCHIEPISCOPI TAVROMENITANI.

a THEOPHANIS] *Homiliam hanc cum pleriſque alijs habuimus ex M.S. codice Meletij Athenienſis Monachi montis ſancti è familia S. Baſilij, qui ex Oriente Meſſanam appulſus librum manu exaratum perbenigne commonſtrauit. Præfixus ei M.S. hic titulus.* Sapientiſſimi, & Eloquentiſſimi Philippi Ceramitæ, qui poſt indutum habitum monaſticum Philagathus appellatus eſt, *vt in mea Idea operis olim edita edixi. Sed iam Theophani Cerameo, aut Ceramitæ eam aſcribendam exiſtimo his rationibus ductus. Homilia hæc pluribus vnius eiuſdemq auctoris adiuncta vnum homiliarum corpus conficit, cuius latine reddendi prouinciam in ſe ſuſcepit P. Franciſcus Scorſus è noſtra Societate, & vti ſpero, quà eſt Gręca lingua peritia & ſedula diligentia inſignis typis dabit; iam in Vaticana, & tribus Gallicanis bibliothecis, & in Hiſpania apud Monaſterium S Laurentij, quod Eſcurialem vocant, vt ex indicibus homiliarum, & primis cuiuſo verbis ad ipſum tranſmiſſis liquet, eaſdem omnino eſſe compertum illi eſt; huic verò corpori tum initio, tum in calce adiectum eſt in alijs M SS. Theophanis, in alijs Gregory nomen, qui tamen vbique dicatur Cerameus ſapientiſſimus, & eloquentiſſimus, & Archiepiſcopus Tauromenitanus; ab omnibus verò M. SS præterquàm è Meletiano, vt dixi, abeſt Philippi nomen. Quare labens in eam ſuſpicionem, quam idem Scorſus ſuggeſſit, venio, vt Philippum exſcriptorem fuiſſe credam, qui de more ſuum ſubſcripſerit nomen, eaq occaſione exſcriptores deinde alij oſcitanter, vti fit, Philippum crediderint ſcripſerintq. auctorem. Sed cur idem homiliarum corpus iam Theophanis, iã Gregory nomen præſeferat, non magis diſquirendum arbitror, quam cur pleriq ſermones modo huic modo illi auctori inſcripti, Auguſtino exempli cauſſa, aut Fulgentio tribuantur. erratum ergo exiſtimo à legentibus, & exſcribentibus homilias, nec in animum induco vt plagis, eum alterutrum credam. Eumdem eſſe, qui duplici nomine modo Theophanes, modo Gregorius dicatur, non video qua nam ratio ſuadeat: potuit quidem duplici idem inſigniri nomine pro duplici ſtatu religioſa vita, & Præſulatus; ſed tunc non rectè vtrumq. nomen cum Archiepiſcopali dignitate iungeretur; non enim vtrumq. ſeorſim, dum eſſet Archiepiſcopus vſurpare potuit. Auctor ergo homilię mea ſententia eſt aut Theophanes, aut Gregorius, ſed quinam ſit eius operis parens, neſcio. Theophanis tamen nomen inſcripſi, quòd & celebrius ſit, & frequentius vſurpatum in codicibus M.SS.*

Quamuis verò hic Theophanes nonnullis videtur eſſe ille, qui hiſtoriam conſcripſit à Maximiani Imperio vſque ad Nicephori obitum; diuerſus tamen eſt; nam hiſtoricus ille fuit Abbas ſeu Prefectus Agri, vti ſcribit Ioannes Curopolates; Theophanes verò Agri Prefectus obijt anno circiter 814. vti narrat ad eum annum Baronius: at noſter Theophanes in prima Quadrageſima Dominica die ſermonem habuit de Sanctis Imaginibus, cùm poſt proſcriptam Iconoclaſtarum hęreſim feſtum annuum ea die inſtitutum iam eſſet: ea autem inſtitutio feſti in annum Chriſti 842. incidit: poſterior ergo eſt noſter Theophanes Theophane hiſtorico. Ceramei aut Ceramitæ vox figulum ſonat, & familia cognomen videtur; cum Philippus, quem fuiſſe exſcriptorem homiliarum paulo ante ſenſi, Cerameus etiam dicatur, nec habeam quam illis communem patriam eo ſignificatam nomine tribuam.

Sed fragmentum huius homilię hic profero latine olim verſum ab Auguſtino Florito noſtrę Societatis; nam integram, vt ſpero cum alijs in lucem proferet idem Franciſcus Scorſus, & hęc tantum pars ad rem meam pertinet; quæ enim initio affert, ad explicationem Euangelij faciunt, quod prælectum erat feſto die S. Pancratij, quod ęque grauiter ac pie ea oratione interpretatur auctor.

TAVRI, ET MENÆÆ] *in Actis S. Pancratij, PſeudoEuagrio conſcriptis, de quibus in Animad. ad vitã S. Pãcratij meminimus fabella narratur, nimirum Taurum quemdam Chananęum à Syris captum, & Mercatori Romano venditum in Calabriam ductum ad Remaldum Toparcham, cui vxor erat Menaa Macedoniſſa; ſed cum Remaldus in eo bello, quod geſſit contra Aquilinum in Calabria Regem, cæſus eſſet; Menęa Tauro nupſit: Mox Aquilinus* b

Rex

Rex copias contra Taurum eduxit; iſq; cum Menaa coniuge in Siciliam profugit, vbi Tauromenio condito nomen illi fecit ex ſuo & coniugis nomine: in animaduerſione mox nugas haſce breuiter repellam. Sed laudo Theophanis noſtri prudentiam, qui fama in vulgus didita vſus, cum ingenti laude ad mores populi conformandos ſymbolicòs conuertit. Quod etiam à viris grauiſſimis factum eſt qui fabulas ad mores deduxerunt.

PANCRATII] *alludit hic Theophanes ad nominum etymon. Pancratius idem eſt ac omnium dominator. Menaam quaſi maniam, interpretatur inſaniam. Phalcon quaſi* φαλκων, *concupiſcentiam ac voluptatem, qua vnumquemque trahit, ſonat. Lyſſa Græcis idem eſt ac rabies, inde per Lyſſonem vim iraſcibilem notat. Scamandri nomen à* σκαμμα *deducit, quæ caueam in qua gladiatores, & feræ decertabãt ſignificat.* 3

ANIMADVERSIONES IN HOMILIAM GREGORII BYZANTINI.

1 CVM AD HANC SPIRITVALEM.] *Orationem hanc Græce exſcripſimus ex M.S codice antiquo Octauij Camerarij Medici Sinopolitani: dein compertum à me eſt eamdem extare in duobus M.SS. Codicibus S. Saluatoris Meſſanæ, quibus titulus inſcriptus, Orationes Panegyricæ, latine reddidit Pater Auguſtinus Florit̃us Mazarienſis è noſtra Societate. Ad Tauromenitanos dicta eſt oratio, ait enim Gregorius exterum ſe, ac peregrinum eſſe; non itaque Byzantij, neque in Monaſterio Pagurienſi, cuius eſſet Monachus, ſub finem demum à D. Pancratio petit defenſionem ouilis ſui quod verò illud ſit, niſi Tauromenitanum, cuius D. Pancratius fuiſſet paſtor? alibi verò hæc ſupplicare, minus aptum, & alienum videtur. At quo tempore habita oratio? exiſtimo ante Saracenicam ſeruitutem, eo argumento, quod ab alienigenarum incurſionibus liberari eos petat, qui S. Pancratij memoriã colunt. cur diceret incurſus, ſi ſeruitute iam premebãtur? an verò tãta res in tot poſtulationibus omittenda? cæterũ Monaſterij Pagurienſis, cuius iſte Gregorius Monach' fuit, mẽtio eſt in Concilio Nicæno II. qui interfuit Ioannes Præfectus Pagurij act. IV. ſed actione I. Pegurij legitur, corrupte vt reor pro, Pagurij.*

2 IMPOSITAS LIBATIONES] *dominante ſuperſtitione ſerpentes in templis colere, & alere mos fuit. Nota Lanuuini Draconis ſuperſtitio, qui cibarijs à virgine porrectis paſcebatur, pudicitiæ puellarum experimento. de qua vide Propertium lib. 4. eleg. 8. eamdemque ſuperſtitionem perſequitur Aelianus, & Plutarchus, apud quem pro*, Lamuſium, *lege* lanuuini. *Romæ ſuperſtitio eadem, euoq; Plinij manebat*, Anguis, ait, Aeſculapius Epidauro Romam aduectus eſt vulgo paſcitur; *fraude, & auaritia Sacerdotum id factum eſſe ex ſacris monumentis cognoſcimus. Daniel c. 4. Itaque Draconem hunc Tauromenitanum libationes potius libaſſe, quàm abſumpſiſſe crediderim; nec ſine magico carmine res peragebatur. D. Auguſtinus de Nephandis Ophitarum ſacris*, Habent vnum colubrum, quem nutriunt, & venerantur, qui incantante ſacerdote, egreditur de cauerna, & aſcendit ſuper altare innixum ſpeluncæ, & oblationes eorum lambit, & inuoluens ſe circa eas regreditur ad ſpeluncam. *plura de his præſtigijs Sanctus Epiphanius.*

Aelian. lib. de animal. 10. c. 16.
Plut. in parallelis.
S. Aug. de hæreſ. ad Quod vult Deum.
S. Epiph hæreſ. 37.

3 AQVILINVM.] *Quæ hic de Aquilino eiuſq; exercitu narrat Gregorius eorum veſtigium nullum in hiſtorijs video. Sed eadem mirabiliter memorant Acta illa nomen Euagrij præſeferentia, de quibus multã ſuperius; tradunt enim Aquilinum Calabriæ Regem alterius Aquilini nepotem (cuius armis Taurum, & Meneam coniuges Tauromenij conditores in Siciliam profugiſſe dixerant) obſidione cinxiſſe Tauromenium cum ſexcentis armatorum millibus; Pancratium verò cum Euagrio presbytero, & Tatiano Diacono pro mœnibus oſtentaſſe, imagines Chriſti, & Deiparæ, & ſigno Crucis efformato tenebris obuoluiſſe; quamobrem illi, veluti in nocturna pugna, in ſeſe inuicem tamquam in hoſtes irruebant. mox cum Dei Tauromenitanorum opem implorarent, à Pancratio Euangelium edocti, baptizati ſunt ad vnum omnes: & cum ijs in Calabriam profectus eſt Pancratius, vt Eccleſiam ibi conſtitueret, ibiq; permanſit quouſq Rauennæ D. Petrus Stephanum Epiſcopũ Rhegyum miſit. hæc autem quis probet? nõ regibus, ſed Imperatoribus Romanis Sicilia, & Calabria tunc parebant: Numerus hic tanti exercitus aduerſus Tauromenitanos vnius collis incolas, fidẽ nõ impetrabit vnquã: tam ſubita tot bellatorum hominũ conuerſio in eo rerum articulo miraculum fuiſſet, cui ſimile haud fortè legeris: Stephanus itẽ Rhegyenſis Epiſcopus à D. Paulo, cũ Romam vinctus duceretur, inſtitutus eſt vt eius Eccleſiæ tabulæ, atq; traditio teſtantur. Quæ autem Gregorius narrat minus quidem difficilia ſunt, ſi præſertim in exercitus nomine, mutuoq; conflictu, & conuerſionis celeritate oratoriam aliquam auxeſim agnoſcas; non deſunt ſanè exempla quæ fidem iuuare poſſint. Eliſæus magnam equitũ manum, quos ad eum cõprehendendum Rex Syriæ miſerat, cæcitate percuſſit. Auctor Metenſis Epiſcopus, Hunnis, à quibus duce Attila captus fuerat, oculorum lumine priuatis, captiuis cum ciuibus elapſus eſt, ex Sigeberto. Iacobus, Epiſcopus Niſibenus exercitum* 4. Reg. c. 6.

Sigebet. Chron. — Theod. in Vit. S. Iaco. — Niceph. Call. l. 9. c. 28. — Men. Græc. ix. Kal. Iulij

Saporis Perſarum Regis, Niſibin obſidentis, profligauit, Deum prò vrbis muris deprecatus, cabronumque, & culicum acie diuinitus impetrata; Theodoretus, & Nicephorus narrant. in Sicilia, cum Sarraceni Menaum caſtrum diripere auſi eſſent, in quo B. Martyris Agrippinæ corpus ſeruabatur, viſa prò mœnibus Agrippina tutelari, repentino interitu periere, Menologium Græcorum. Hæc & talia miracula virtute Sanctorum ſæpiſſimè patrata non ambigimus: ſed alia ſunt, quæ Hiſtoriam falſi conuincunt, quæ paulo ſuperius commemorauimus.

6 PRIMÆ SEDIS] Metropoles olim dictæ ſunt eæ vrbes, à quibus fides Chriſtiana ad alias felici propagatione tranſiſſet. Tertullianus lib. de præſcript. c. 20. ſic ait de Apoſtolis, In vrbem profecti eamdem doctrinam eiuſdem fidei nationibus promulgauerunt, ac proinde Eccleſias apud vnamquamque ciuitatem conſtituerunt, à quibus traducem fidei, & ſemina doctrinæ, cæteræ deinde Eccleſiæ mutuatæ ſunt, & quotidiè mutuantur, vt Eccleſiæ fiant. Iam has vrbes eleganti voce dixere olim Metropoles, & earum Epiſcopos, primæ ſedis Epiſcopos. Factum deinde eſt, vt Metropolitæ dicerentur Antiſtites, quibus alij ſubderentur, quos Eccleſia leui vocabulo ſuffraganeos vocat. Iam hic Diuus Pancratius, quod à Diuo Petro datus ſit Tauromenitanis Antiſtes, dicitur meo iudicio primæ ſedis Epiſcopus; quo etiam nomine non dubito, quin dictus etiam ſit S. Marcianus Syracuſis à Diuo Petro præfectus.

NOVELLVM GOLIATH] Sarracenorum Principem puto nouellum Goliath appellari, 5
qui per ea tempora Chriſtianas vrbes vexabat; appoſite enimuerò, nam Goliath alienæ nationis, & Religionis fuerat ab Hebræis. Sed hic ſubit animum cogitatio, nouellum Goliath dici Leonem Armenum, impium hæreticorum propugnatorem; moueor, quod ab Encomiaſte, poſt hæreſes procul auertendas, ponitur. Sanè Goliath meritò dici potuit quòd hæreticus Iconoclaſta, & à vera religione alienus. Nouellus verò, quod tunc fortè inito imperio perſequi Catholicos cœpiſſet, inde ſuſpicio eſt, Encomium hoc circa Chriſti annum IↃCCCXV. à Gregorio dictum.

ANIMADVERSIONES
AD MARTYRIVM
SANCTORVM
PEREGRINI, ET LIBERTINI.

TRANSMISIT] eorum Actorum initium eſt, Annuente Dei omnipotentis miſericordia, in Domini Conſtantini Abbatis Caietani Bibliotheca Aniciana codex ſeruatur. Hiſtoria ex Græco vt ſuſpicor Latinè conuerſa, ſed ab homine tum Græci, tum Latini ſermonis parum perito; quare rem ipſam, quam docere volunt, attendi magis, quàm verborum proprietatem neceſſe fuit. Initio cum Liberatum adiuiſſe ſepulchrum Peregrini narrent, ſubdunt, ea tempeſtate aſcetis Præfectus erat Agatho, &c. & inter eos Peregrinum iam viuentem adnumerant; oportet ergo, vt verba illa ea tempeſtate, non referas ad tempus peregrinationis ad ſepulchrum, ſed vt ſignificent, eo tempore, quo vixit Peregrinus. Ita etiam Agrigenti referunt. Pelagium hæc protuliſſe Marcianum Syracuſarum Epiſcopum de eadem ſuperſtitione damnatum hac in vrbe flammis abſumptum ſi autem, vt ſonant, ea intelligas de morte Marciani Agrigenti obita, falſa erunt, mendaciique redarguentur ab ijs, quæ in Vita Marciani ſcripſimus; potius ergo interpretor, vt dicant, in hac Syracuſarum Vrbe, & euare vt facilius erroris anſa tolleretur, reperi ea in vrbe.

TRIGINTA] apud Metaphraſtem, & Menæa in Vita SS. Andronici, & Athanaſiæ cœnobium traditur, cui nomen Octauum Decimum: Pontius Diaconus de S. Cypriano, cum perueniſſet in locum, qui dicitur Sextus, quarto ab vrbe Milliario, expoliauit ſe birro & tradidit carnificibus; in Chalcedonenſi concilio, martyrium S. Io: Baptiſtæ, quod eſt in ſeptimo, ideſt ab vrbe Conſtantinopoli. 2

PEREGRINVS] ita in his Actis ſemper ſcribitur, ſed apud Encomiaſtem Pelegrinus legitur, 3

Quamquam verò in ea quæ ſcripſi de S. Libertino Epiſcopo, & S. Peregrino Martyribus, intulerim quæ habentur in Actis ad me tranſmiſſis, viſum tamen eſt operæ pretium ſi eadem Acta integre afferrem, nam forte plerique eorum deſiderio tenebuntur. Sed quia exemplar eſt deprauatum cum innumeris ſolœciſmis, leuiter mutaui verba, ne dicendi ſtylus ingratus omnino eſſet, moueretque ſtomachum. Periodum verò nullam loco moui, nec vllam addidi, vt ipſa Acta habeas. Inconcinnæ dictionis mutatio ſtat cum iiſdem rebus immotis, & cum eadem hiſtoriæ ſerie. Quod etiam in alijs vt facerem eadem ex cauſa adactus ſum.

ANIMADVERSIONES IN SS. ZENAIDEM, ÆSIAM, ET SVSANNAM.

1 GRÆCORVM MENÆA] *quamuis Grȩci* Zeraidem *vocent; vſus inualuit, vt apud Latinos diceretur,* Zenais.

2 ZENAIDIS MAGNORVM MIRACVLORVM EFFECTRICIS] *Græce habetur Thaumaturga, quo ex cognomento quiuis intelliget inſignem prȩclariſſimæ fœminæ, eiuſq. miraculorum vim, ac magnitudinem. Eodem Thaumaturgi nomine appellari meruit magnus ille Gregorius Neocæſareæ in Ponto Epiſcopus, & ex Diuis Siculis ob illuſtria, & ingentia ab eis patrata facinora, Sanctus Leo Catanenſis Epiſcopus, eius vita. S. Agatho Pontifex M. Panormitanus, Menȩa. S. Calogerus, Hymnus Sergij id teſtantur.*

3 Men. ad 8. id. Iunij. Hym. in S. Calogerum

IN SANCTISSIMO IPSARVM MARTYRIO.] *Martyrij nomine eccleſiam hic accipe SS. Martyribus Zenaidi, Aeſia, & Suſannæ dicatam. Enimuero eccleſia in memoriam Martyris erecta Martyrium Græcis dicitur. In Concilio Chalcedonenſi,* Martyrium S. Euphemiæ, *vbi ſacra ſynodus celebrata eſt. In Actis S. Luciani,* Circa Nicomediam Martyrium Sanctorum Infantium; *nempe eccleſia Martyrum, qui à Maximiano infantes pro Chriſto occiſi ſunt.* Martyria extra Antiochiam *ex Leone Imperatore; quamquam nomen latius interdum pateat, & Martyrium idem ſit, ac teſtimonium, itaque Tertullianus quod Latine* Tabernaculum teſtimonij *in Exodo dicitur, voce Grȩca* Tabernaculum Martyrij *nominat. adhoc Hieroſolymis Baſilica Conſtantiniana, quam magnus Conſtantinus, vt tradit Euſebius extruxit,* Martyrion *eſt appellata, vti ſcribit Cyrillus Hieroſolymitanus, ideſt teſtimonium, Chriſtiq. Reſurrectionis monumentum.*

Leo Imper. encom. in S. Ioã. Chryſoſt. Tert. de coron. mil. c. 9.

Euſeb. vita Conſt. lib. 3. c. 24.

Cyrill. catech. 14.

ANIMADVERSIONES IN VITAM S. PHILIPPI AGYRIENSIS EX DIVO ATHANASIO.

1 DIVI ATHANASII] *duplicem reperi hiſtoriam de vita S Philippi Agyrienſis, alteram ſcripſiſſe dicitur S. Athanaſius Alexãdrinus Archiepiſcopus, alteram Euſebius monachus. Si res geſtas conferas, quas narrant, non multum differre ſentias; plura tamen narrat miracula Euſebius, & pluribus, nam & verboſior eſt, & ſimpliciori ſtylo vtitur, vnde factum vt multa intrudat, quæ non multum ſapiant. Sed in conſignando tempore, quo vixit Philippus, maximopere diſcrepant; quare eo nos adhùc lumine deſtitutos dolemus, quod à doctis viris hac in re prȩcipue expetebatur. Athanaſius ſub Nerone illum reponit, & à Diuo Petro in Siciliam miſſum Philippum aſſerit. Euſebius temporibus Arcadij Imperatoris in quinto ſeculo conſtituit. Huc ergo redit huius controuerſiȩ difficultas, vt quanam Acta probabiliora ſint iudicemus.*

Pro Athanaſij vita tria afferri poſſe video argumenta non contemnenda. Primum eſt Commentariolum illum à grauiſſimo, doctiſſimoque Magni Athanaſij nomine commendationem habere non vulgarem. Græcè ſcriptum, & quidem antiqua characterum forma opuſculum iſtud habebat inter ſua manuſcripta doctiſſimus Antiſtes Antonius Auguſtinus iuris prudentia, & eruditione celebris. Rurſus Meſſanæ cum eſſem in Collegio noſtro illud latinè ſcriptum in vetuſto codice reperi, & exſcripſi: vtrumque autem exemplar D. Athanaſij Archiepiſcopi Alexandrini nomen præfefert: duo prȩterea ſunt, quæ tanto auctori opus adiicant; nam D. Athanaſius, quamquam illi cũ tot hæreticorum monſtris bellandum fuit, ſcripſit tamen aliquot Sanctorum virorum vitas; ab his nimirum exempla virtutis, & in ſuis ærumnis ſolatia exquirebat, ad quorum ſocietatem auidiſſime inhiabat; triumphos Antonij de ſtygijs hoſtibus litteris mandaſſe ſcimus: in vita S. Angeli deſcripta ab Enoch Patriarcha

Anno 1650 quo hæc eduntur, Id M. S. eſt apud eruditum, & Reuer. Abba. & Priorem S. Luciæ D. Mart. la Farina, qui ex Hiſp. illud nuper aſportauit cum alijs opuſc. eiuſd. Antiſtitis manuſcriptus.

Hieroſolymitano aduerti etiam poteſt, cum in proœmio cauſſam afferat Enoch, cur ad ſcribendam eam Angeli hiſtoriam manus admouerit, id ſe feciſſe, ait, Athanaſij Epiſcopi Alexandrini, & Hieronymi presbyteri Cardinalis veſtigia imitantem, & aliorum doctrina, & Sāctitate praſtantium hominum, qui magna virtute, & fide Vitas, & paſſiones Martyrum, & Chriſti Confeſſorum diuerſis temporibus conſcripſerunt, opportunitatem verò conſcribendæ de Philippo hiſtoriæ nanciſci potuit Athanaſius, reddiq; etiam certior, quamuis Alexandriæ eſſet, de rebus à Philippo olim geſtis in Sicilia; cùm enim poſt eiuſdem Philippi obitū, illius ſocius, cui nomen Euſebij faciunt, Alexandriam perrexiſſe dicatur, & præclara Philippi facinora in commentarium à ſe relata pluribus legenda obtulerit, mirum non erit, ſi ad Athanaſij tempora ibi vel aliquot exemplaria, vel ſchedarum ſummam referentes peruenerint, ex quibus ſui commentarioli conſcribendi occaſionem & materiam deſumere potuerit Athanaſius. Capito Siciliæ epiſcopus Nicæno concilio interfuit acer aduerſus Arium propugnator, vt idē Athanaſius refert ergò ab hoc etiam Epiſcopo edoceri facilè potuit Athanaſius de rebus à Philippo præclare geſtis in Sicilia. Præterea licèt non ſim neſcius duos Athanaſios inter Alexandrię Epiſcopos recenſeri, alterum eximiæ ſanctitatis laude præſtantem, & acerrimum Arianorum oppugnatorem; alterum verò, qui eam ſedem occupauit anno 489. huic tamen ſecundo Athanaſio eum commentariolū de Philippi rebus tribuere nequeo; is enim hæreticus fuit, Acephalorum patronus, nec honorificum, & ſanctitatis indicem titulum vnquam habuit; cùm ergo Athanaſij nomini Diui etiam titulus præfigatur, eò veroſimilius opuſculum iſtud magno illi ſcriptori, & Sanctiſſimo viro Athanaſio addicitur. Si autem ſemel à D. Athanaſio Alexandrino Archiepiſcopo ſcripta fuiſſe hæc Acta de D. Philippo aſſeramus, non modo probabiliſſime à tanti viri teſtimonio, ſed omnino apertiſſime ab eius ætate euincemus D. Philippum ad Arcadij longè ipſo poſterioris tempora trahi non poſſe, quod Euſebiana Acta voluerunt; atq; adeò iuxta ipſius Athanaſij hiſtoriam, reuocandus erit Philippus ad ætatem B. Petri Apoſtolorum Principis.

Secundum argumentū pro Athanaſij Actis deſumo ex aliorum conſenſu; nam quæ ille ſcribit de D. Philippi ætate in primo Chriſtianæ religionis ſæculo, ea maximè probantur alijs ſcriptoribus, qui rem aliunde didicerūt, quam ex hoc Athanaſij commentariolo: atq; vt omittam perpetuam conſtantemq; Siculorum famam à Maioribus ad nos traſmiſſam, Acta D. Calogeri antiquitùs apud noſtrates recepta memorant D. Philippum à D. Petro in Siciliam tranſmiſſum; in eandem iuere ſententiam auctor hymni Græcè ſcripti, quem in M. S. codice Monaſterij S. Philippi Fragalatis reperi: Carolus Stengelius in vita D. Petri c. 41, Fazellus a, Ioſeph Carnimalius b, Ioſeph Bonfilius in ſua Meſſana c, Galeſinus in Martyrologio quarto idus Maij, Philippus Ferrarius in ſua noua Topographia d, Gallicanum Breuiarium, quo diu vſa eſt Sicilia, Romanum Martyrologium e latinè editum Romæ ſub Gregorio XIII. ac dein Antuerpiæ anno 1586. Martyrologiū idē Italicè ſcriptū: & quamuis modò in Martyrologio Romano nō amplius dicatur à D. Petro miſſus in Siciliam Philippus, ſed repoſitum ibi ſit, à Romano Pontifice; id tamen factum reor, non quòd admiſſam olim opinionem falſam exiſtimarit, ſed cum animaduerſum ſit Acta, quæ circumferuntur, hoc habere initium, In diebus Arcadij Imperatoris, cauere falſitatis periculum voluit, Petri nomen in Romani Pontificis nomen cōmutans; ſed adhuc coniectura pro his ſcriptoribus ſuperſtes eſt in eo Martyrologio licèt immutato; cùm enim dicat magnam Siciliæ partem à Philippo ad Chriſtum traductam, præſtari primo quidem ſæculo id potuiſſe quiuis intelliget; ſed in quinto ſæculo, quò Philippum trahit Euſebius in ſuis Actis, cum iam diu in Sicilia res Chriſtiana latiſſimè pateret, ea verba commodè dici nequeunt. Addo ipſum Baronium in Annalibus anno Chriſti 46. eidem fauere opinioni, Epiſcopos enim enumerans, quos à D. Petro habuit Sicilia, recenſet Pancratium, Marcianum, Beryllum, & Philippum; iam verò Philippum hunc ab Agyrenſi alium eſſe ne ſuſpicari quidem poterit, qui in Siciliç hiſtoria bene verſatus ſit, nec enim alterius Philippi vſpiam memoriam reperiet, quæ ad hanc rem facere poſſit. Quamuis verò Baronius in notis ad Martyrologium quinto ſçculo dediſſe Philippum Agyrenſem videatur, dum laudat Acta Euſebiana quorum initium eſt, In diebus Arcadij Imperatoris; merito tamen laudandus ipſe eſt pro ſententia Philippum retrahente ad D. Petri tempora; nam ſuo Tomo 3. ad annum Criſti 257. num. 3 in editione Colonienſi anni 1609. ipſe hoc profeſſus eſt, Cum videris à notis in Martyrologium Annales diſcrepare, eas ex his emenda; nunquam hactenus conceſſum doleo, vt eaſdem ſingulas recognoſceremus, licet lucri cupidus typographus eas ab auctore poſuerit eſſe recognitas in pagina liminari: idq; in re noſtra facilius eſt, cum hæc Acta Athanaſij nō viderit fortè Baronius, ſed Euſebiana tantum, quorum meminit quidem, ſed in examen non vocauit.

Quarto Id. Maij.

Tertium ſuppeditat argumentum ille idem D. Athanaſii commentariolus, de quo quærimus: in eo enim nihil diſſonum eſt, ſibiq; ipſi repugnans. Contra verò in Euſebianis Actis, vt mox dicam, plura ſunt inepta, expungenda, falſa, & ſibi inuicem pugnantia.

At, inquies, illa Athanaſij narratio degenerem ſe prodit ab ea in dicendo grauitate, quam Athanaſius vbique præſefert; rurſus ſub Nerone Romæ fuiſſe Theodoſium Philippi Patrem memorat; iam reditus Theodoſij in patriam, vbi filium primogenitum ſuſcepiſſe dicitur, huius ætas ad negotiationem idonea, poſt illius filij mortem Philippi ortus à Deo precibus impetratus, ac demum eiuſdem Philippi aduentus Romam, Diaconatus, Sacerdotijq; ordines ipſi collati, & in Siciliam profectio, plures ſanè annos hæc omnia requirunt, quàm ſub Claudio Nerone vixerit D. Petrus, nā ferè quadraginta annos hæc repoſcūt; Nero autē tredecim tātum annos cum ſeptē menſibus ex Suet. & Dione in imperio fuit; & D. Petrus occiſus ab illo eſt ante annū ferè, quàm Nero è viuis excederet. quæ ergo narrat Athanaſius ſeſe inuicē euertunt.

a Dec. 1. li. 10. c. 2.
b Deſcript. Sicil. f. 297.
c Lib. 1. f. 4.
d Verbo Argyrio.
e Quarto id. Maij.

Sed

Sed hęc repelli facile poſſunt ab eo qui pro Athanaſij Commentariolo ſtare velit. Nam nihil in ijs alienum eſt ab ea dicendi grauitate, quā in breui narratiuncula de Vita Sancti viri ad manus, & eruditionem omnium deſtinata, tueri oporteat. Vix vna aut altera periodus ibi eſt inter matris querelas in filij obitu, quæ vel ad palatum vulgi hæc ſæpius legentis, vel ex conſueto ſtylo Græcorum huiuſmodi Acta conſcribentium facta videatur; de qua adhuc forte ſuſpicari quis poſſet ab aliena exſcriptorum manu, vt ſępe fit, profectam eſſe, & illuc intruſam per inſulſum gloſſema.

Ad id quod addebatur de annorum numero, dicendum ſub Tiberio Nerone, non ſub Claudio Nerone fuiſſe Romæ Theodoſium, & inde redeuntem ſuum primogenitum habuiſſe; imo cum eius coniux è Bethſaida fuiſſe dicatur, & affinis Diuo Petro, haud multum difficile videbitur, credidiſſe etiam ante Chriſti Domini mortem, quæ de Beata Anna, & integritate Virginea Deiparæ ab ipſis dicta fuiſſe, dum Deum ad impetrandam prolem deprecarentur, in ea hiſtoria enarrantur nec à communi loquēdi modo alienus ſibi etiam ſenſus videretur, ſi ijs hiſtoriæ verbis ſignificari dicamus, ſub Nerone fuiſſe Romæ Theodoſium, cui antea obuenerat vt amiſſo primogenito filio ſecūdum impetrarit Philippum. Sanè longè difficiliora ſunt multa, quæ in Euſebij Actis, vt mox dicemus, continentur.

Quamuis autem in mei operis Idea ob ea Acta Euſebiana Philippum ex Oriente poſt annum quadringenteſimum in Siciliam veniſſe crediderim; poſtquam tamen quæ hactenus de Athanaſij Commentariolo dicta ſunt, perpenſa fuere, maiorem veriſimilitudinem in ea ſententia, quæ Philippum refert ad prima naſcentis Eccleſiæ tempora, reſidere ſentiendum eſt, præſertim cum Euſebiana Acta inquinata peſſime fuiſſe dubitare nemo poſſit. Ab ijs tamen afferendis ſuperſedere nolo, vt magis elucescat veritas, & cuique, permittam opinandi licentiam.

2 NARRATIO EVSEBII] *Græcè ſcripta reperitur in Bibliotheca Vaticana, Cryptę Ferratæ, & Meſſanenſis Cœnobij S. Saluatoris, & quam nos damus, inde vertit latine P. Iacobus Sirmondus è Societate Ieſu vir inprimis doctus. Eadem Acta latine extant in M.SS. Codd. Eccleſiarum Agyrenſis, Catanenſis, Syracuſanæ, & Panormitanæ ex ijſdem Græcis fontibus deducta. Et ſane, quod eadem Acta tot in locis ſeruentur, fidem illis conciliat, & ea de cauſſa fidem à me olim extorſerunt, vt crederem omnino D. Philippum in Arcadij tempora deducendum, quamuis per omnium ora vulgatum in Sicilia viderem ſynchronon Diuo Petro eum fuiſſe; ſed inquinata nimium eadem Acta fateri cogimur, vti mox conſtabit. eorum auctor Euſebius dicitur vt initio ſcriptum eſt, ſed quia Philippi Socius Euſebius etiā dictus eſt, & eius vitam ſcripſiſſe traditur, factum eſt vt huius narrationis auctor credatur Euſebius ille qui fuit Diuo Philippo Socius, quod ad conciliandam fidem his Actis faceret. ſed vel alius hæc ſcripſit Euſebius, vel ſi hæc Euſebio Diui Philippi ſocio tribuamus, alienam manum, & quidem imperitam nimis, acceſſiſſe credendum eſt; nec enim in animum inducam à ſancti viri diſcipulo profectas eſſe nugas, quas modo referam hic contineri, & reijciam.*

TEMPORIBVS ARCADII] *in Cod. M.S. Syracuſanę Eccleſiæ legitur, in diebus Theodoſij; & quamuis non multum ſeiuncta ſint tempora, ea tamen res oſtendit mutare ibi nomen Arcadij. Diu quidem perpendi, an expungendum inde eſſet nomen Arcadij, nam qui diligenter in Sanctorum Actis perlegendis verſati ſunt, ſępe ibi erratum eſſe in Imperatorum nominibus deprehendunt. Exempla ſuggeret Baronius die 9. Octobris de S. Dionyſio Areopagita, die 7. Nouembris de S. Herculano, die 22. eiuſdem Nouembris de S. Cæcilia, & ſexcenta alia ſed ne aliunde ea petantur exempla, nobis ſanè neceſſe fuit cum de Diuo Marciano ageremus, vel ab ipſa antiquiſſimi Encomiaſtis Syracuſani laudatione gloſſema illud eradere, quòd ſub Galieno mortem obierit; quod ipſum de eodem Marciano deleuimus in Actis SS. Peregrini, & Libertini. In Actis etiam ss. Alphij, Philadelphi, & Cyrini Decium pro Licinio, & pro Diocletiano reſcribendum fuit. In S. Eleutherij hiſtoria numquam reperies Meſſanę in Sicilia eius memoriam coli; ita tamen legendum arbitramur. In S. Viti Actis multa miracula in Lucania perpetraſſe dicitur, reponendum fuit in Sicilia. Et alia reperies exempla; quare ſubdubitaui, an eradendum eſſet Arcadij nomen, vt conſentirent hęc Acta cum Diui Athanaſij Commentariolo. Sed id non auſus fui; ſatis fuit monere lectorem; cui etiam ſuggero, ſi id ſequi velit, feſtum, cuius menſe ſeptembri meminit idem Euſebius, aliud fuiſſe ab Exaltatione S. Crucis exiſtimandum erit, & verba illa, exaltationis S. Crucis, expungenda erunt: ſicut etiam fęminam, quæ prężerat cœnobio SS. Sergij, & Bacchi vt à dæmone liberaretur, non ad Philippum, ſed ad eius Reliquias acceſſiſſe, & dum ſacrum fieret exemptam fuiſſe, dicendum erit; nam ſub Maximiano Sergius fuit.* 3

IN THRACIAE PROVINCIA] *in nonnullis Codd. habetur.* Intra Præſidatum Gaiæ ſeu Achaiæ. in alijs in terra Præſidatum: *atque hinc deceptus eſt Iacobus Contius, qui in ſuo libello de S. Philippi vita edito anno 1544. ſcripſit Theodoſium Philippi Patrem in vrbe Perſida natum. Mox Sagaris amnis meminit, qui Lydiæ eſt Fluuius Hygino in Ophiaco. Heſychius verò Lydię tribuit, & Phrygię, quem vocat* Agariſum, *ſed Ptolomæus Sangariſum.* 4

EXALTATIONIS S. CRVCIS] *credet forte aliquis hinc redargui poſſe hęc Acta, quippe quę feſtum Exaltationis S. Crucis recolat ſub Arcadio, quod ad poſteriora Heraclij tempora referendum eſt. Sed non rectè. Nam feſtum exaltationis S. Crucis à Conſtantini Imperatoris tempore celebrari conſueuiſſe tum à latinis, tum à Græcis bene oſtendit Baronius in notis ad Martyrologium ad diem XVIII. Kal. Octobris, nam vti in Gręcorum Menologio narratur, a poſtquàm Helena Conſtantini parens Sanctiſſimum Crucis inuenta lignum adorauit cum Primoribus, id etiam expetebat plebs omnis; quare Patriarcha è ſuggeſtu extulit Sacroſanctum illud noſtræ ſalutis vexillum, vt votis omnium faceret ſatis, atq. in eius exaltationis memoriam feſtus dies inſtitutus eſt. Quod etiam vberius explicat Andreas Creten-* 5

a Ad diem 14. Octob.

ſis

ſis in oratione quam hoc ipſe die de Exaltatione S.Crucis ad populum habuit,& recitat Surius ad eam diem.

6 PANES TRES EX SIMILAGINE] *ſapit hac res Hebraeorum mores; quare eò minus veriſimiliora hac rituum hebraicorum veſtigia in Chriſtianis,quò longius à naſcentis Eccleſiæ initijs recedimus; minùs ergo in Actis Euſebianis tolero,quæ ad Arcadij ætatem Philippum deuehunt.*

7 DIACONVS FACTVS EST] *ætatis tunc Philippum fuiſſe narrant hac Acta annorum* 21. *ſed M.S. alius codex duodennem Romam adijſſe narrat,quod cum D. Athanaſij commentario conſentit; ſed hoc diſcrimine, quòd ille codex* Diaconum *fuiſſe dicat antequã Romam veniret, vt cæteri Codices Euſebianę narrationis, Athanaſius verò dicat poſt aliquot ãnos Romæ promotũ fuiſſe ad* Diaconorũ *gradum.*

8 ANTE AMBONEM] *pulpitum; ſed vox eſt Gręcobarbara. Marnefridus ſtrabo de rebus Eccleſ. cap. 6.* Ambo ab ambiendo dictus. *Germanus in hiſtor. Eccleſiaſtica myſtice interpretatur,aitq; formam pręferre ſaxi, quòd Angelus reuoluit ab oſtio Dominici Sepulchri, ex eo mulieribus annuncians Chriſti Reſurrectionem.*

9 LIBRVM] *Sacrorum Euangeliorum volumen crediderim. Sed vereor nè redundent illa Pontificis verba,* quem manu mea ſcripſi virtute Spiritus ſancti. *Nàm hac verba tantùm in librum S. Scripturæ canonicum cadunt. ſi tamen hac verba D Petro Apoſtolorum Coryphæo tribuerentur cum ijs,qui Philippum à D. Petro miſſum in Siciliam credunt, minorem difficultatem ingererent, cum Diuus Marcus ſcriptis mandarit, quæ D. Petrus de Chriſto narrabat, & illud Euangelium auctoritate ſua Apoſtolus confirmarit, ac legendum Eccleſiæ propoſuerit; quare aliqui Tertulliano teſte lib.4. aduerſus Marcionem D. Petri fuiſſe Euangelium Marci nomine editum crediderunt.*

10 LOCVS EST] *in M.SS. Cod. adſcripta erãt hæ nugæ,quas meritò à me reiectas dices,* Quo immundi Spiritus immigrarunt ex Hieroſolymis, poſt vrbis captiuitatem, cum eam ingreſſus eſt Nabuchodonoſor, & confregerunt portas templi, inueneruntq. eos in vaſis aureis. exiſtimanteſq; pecunias in eis eſſe, aperuerunt vaſa,ſtatimque inde auolarunt, & habitare cœperunt in cauernis lapideis Agyrij prædicti,è regione montis Aetnæ. *Hęc M.S.Codici adſuta erant, quæ vt commentitia, ac fabuloſa recidimus. atq; is locus vnus eſt ex corruptis, vitiatiſque, quos ſuperius adnotauimus. Vanum item eſt, quod addunt* Codd. *Catanenſis, & Agyrenſis:* Hoſce Dæmones in vaſis æreis à Rege Salomone incluſos fuiſſe.

11 AGYRIVM] *quæ patria* Diodori *Siculi,qui Auguſto Cæſare Catholicam hiſtoriã ſcripſit, & de illa, in ſua Bibliotheca,plura habet. variãt in vrbis nomine ſcriptores. Stephano* Agyrena; *Ptolomæo,& Antonino,* Agurium; *Diodoro, Dionyſio, & Ciceroni* Agyrium. *Plinius* Agyrinos populos *habet; Cicero* Agyrinenſes, *Diodorus* Agyrinęos: *conſentiunt nummi veteres,in quibus* Agyrinęi. *perperam plerique ſcribunt* Argyrium, & Argyra,pro Agyrium, *hodie vrbi nomen,*S.Philippi d'Argyrò,

Diod.l.4.

Stephan. de Vrbib.
Ptolom. l.
Anton. Itin.
Dionyſ.

QVAM SATANAS] *Crateres Aetnæ inferni fauces fuiſſe multi credidere, nam vt* 12
omittam Poetas, qui dixerunt gygantes ad inferos à Ioue detruſos flammas expirare per crateres Aetnæ, ſatis clarè ſignificantes in inferis puniri impios, & Ætnam fauces inferorum eſſe; plura ſuppetunt teſtimonia Sanctorum Patrum, chriſtianorumque ſcriptorum, quos ordine percenſebo, vt hoc ſemel abſoluam, cum toties in Vitis Sanctorum noſtratium de Ætnæ incendio fiat mentio, & huic opinioni, quam multi è philoſophis facilius,quàm par eſt, contemnunt, adhærere videantur.

Aetna fauces inferorũ ex Patribus.

Primus quem comperio, teſtificatum fuiſſe, Aetnam, ac Veſuuium ſpiracula inferorum, D.Patricius fuit, Pruſenſis Epiſcopus, & Imperatore Tito Martyr. is ad Proconſulem adductus,cum eo diſputatione congreſſus, duo loca,dixit, à Deo conſtituta,alterum piorum,& præmiorum,alterum impiorum, & pœnarum, in quo tenebræ, & ignis,quibus nocentes plecterentur. Mox in exemplum adducit, viſam à ſe Pentapoleos regionem adhuc fumantem, flammatã in Sicilia Aetnam, & Veſuuium in Campania,haud procul Neapoli.ex quibus qui erumperet ignis,infernarum pęnarum fidem ſpectantibus faceret D.Patricium Epiſcopum, & Martyrem D. Pionius presbyter, itemque Martyr, conſequatur,qui Decio Imperatore *Martyrium ſubijt. comprehenſus à Palemone Pionius, adduci nullo modo potuit, vt ſimulacris immolaret, verſuſque ad Smyrnæos, quorum magna multitudo ad eum videndum confluxerat, egregiam orationẽ habuit pro Chriſtiana religione,docens extremum Iuditij diem per ignem à Deo factum iri,atque ad exemplum impiorum,extare* Pentapolitanam *in Iudæa, et decapolitanam in Lydia regiones, igni combuſtas, & incendia Aetnæ in Sicilia. Habes igitur par Sanctiſſimorum* Martyrum, *qui nobis fidem faciunt, montes flagrantes haud caſu abruptos,ſed magna Dei ſapientia conſtitutos, vt hominibus indices eſſent flammarum extremi Iudicij,igniumque infernorum.*

Menæa 28. April.& Cedren.hiſt.

Acta S.Pionij apud lipo ... To. 7.1.1. Mart.

*Eadem Tertulliani mens, qui gehennam interpretatur,ignis arcani ſubterraneum ad pęnam theſaurum. Paullo poſt, arcanum ignem à publico ſecernit:atque hunc eſſe,qui vſui humano,aſt illum,qui Dei iudicio apparet ſiuè de Cęlo fulmina ſtringentem, ſiuè de terra per vertices montium eructantem. Igitur Tertulliano ignis, qui ex montium verticibus erũpit, idem qui arcanus, qui ſub terram ad pœnam nocentium,*Dei *iudicio, ſeruatur. è noſtra etiam re eſt* D. Ioannes *Chryſoſtomus, qui contra eos,qui negant inferos,ita ratiocinatur: quod ſi audito nomine gehennæ irrides, ac fidem non habes,illum ignem recordare Sodomorum; vidimus enim, vidimus, & in præſenti quoque vita gehennæ effigiem. quandoquidem enim multi futuri erant, qui ijs fidem minimè habituri eſſent, quæ poſt reſurrectionem futura ſunt, nunc cum ijdem audiant eſſe ignem inextinguibilẽ: à rebus præſentibus illos Deus erudiuit.tale eſt igitur Sodomorum incendium &c ſi hęc de Sodomorum igne,qui de cęlo pluit,* D. *Ioannes Chryſoſtomus docet, quid de igne, qui de montibus cauerniſque ſubterraneis expirat,dicturus eſſet? iret ne pedibus in ſententiam SS.Martyrum Patricij,& Pionij?*

Tertull. Apol. ca. 4.7. cap.48.

D.Chryſoſtom. ho. 4. in c.1.Epiſt. ad Rom.

Diuus

D.Hieronymus eòdem collimat, Aetnam eſſe fauces in tartarum occaſione ſumpta ex Ruffino, qui in Sicilia mortuus eſt. Dum enim illum, *Sicula humo premi ait, inter gygãtes duos Enceladum, & Porphyrionem, quos fabuloſa antiquitas Aetnæ ſuppoſuit, ſatis oſtẽdit, Ruffinum per Aetnæ crateres coniectum in tartarum.* Quemadmodum Theodoricus Rex in Vulcani ollas *pares cum gigantibus impietatis ſuæ pœnas dediſſet. multo clarius rem noſtram tuetur, D. Pacianus, Barcinonenſis Epiſcopus, antiquus ſcriptor, qui ſub Imp. Theodoſio vixit, ſub Chriſti annum* CCCXXC. *Lubet ipſa eadem viri Sanctiſſimi verba exſcribere, ex paræneſi ad pœnitentiam.* Timete, dilectiſſimi, iuſta iudicia, omittite errorem, damnate delicias. Properat iam tempus extremum: tartarus, & gehenna laxatos impijs ſinus pandunt. Poſt animarum tempeſtiua ſupplicia, rediuiuis quoque perpetua corporibus pœna ſeruatur. Nemo Tytij iecur credat, & vulturem poetarum: ipſe ſibi materiam recreſcentium corporum reparat ignis æternus. Gehennam recordemini. vim eius, & de præſentibus æſtimate. cuius fumariola quędam maximos montes ſubterraneis ignibus decoquunt. æſtuat indefeſſis flammarum globis Ætna, & Liſaniculus, & Veſuuius Campanus, & quo nobis iudicij perpetuitatem probent, diſſiliunt, deuorantur, nec vllis tamen ſęculis finiuntur, &c. *habes iam quid Sanctiſſimus Epiſcopus Pacianus prædicet? Aetnam ex gehennæ ignibus ardere, eiuſque infumibulum eſſe.*

D.Pacian. paræn. ad pœnitent. extat Tom. 3. Bibl. SS. PP.

Accedat auctoritas Romani Pontificis D. Gregorij Magni, qui Aetnã & Vulcanũ, adiacentem Siciliæ Inſulam, ollas tormentorum inferorum appellat. Cum enim in Dialogis ſuis narraſſet, Eumorphium quemdam, è vita iam iam exiturum, Stephanum Optionem, vt veniret, admonuiſſe, quod parata eſſet nauis, qua veherentur in Siciliam, ſubdit: quod verò ſe ad Siciliam duci, teſtatus eſt, quid ſentiri aliud poteſt, niſi quod præ ceteris locis, in eius terræ Inſulis, eructante igne, tormentorum ollæ patuerunt? quæ, vt ſolent narrare, qui nouerunt, laxatis quotidiè ſinibus, excreſcunt; vt mundi termino appropinquante, quantum certum eſt, illuc amplius exurendos colligi, tanto, & eadem tormentorum loca, amplius videantur aperiri. Quod Omnipotens Deus, ad correctionem viuentium in hoc mundo, voluit oſtendi; vt mentes infidelium, quæ Inferni tormenta eſſe non credunt, tormentorum loca videant, quæ audita credere recuſant. *hac Diuus Gregorius quibus idem vrget argumentũ, quod ſuperius à D. Ioãne Chryſoſtomo pertractabatur. qua verò ratione D. Gregorius aſſereret Infernorum tormentorum ollas in Sicilia patuiſſe, apertaque loca ſuppliciorum in ea ſpectari, niſi pro certo haberet, flagrantes Aetnam, & Vulcanum eſſe fauces in tartarum? Quam ob cauſſam crediderim, ignem ex Aetna, & Vulcano exundantem à Nonno Monacho diuinum procul dubio eſſe, affirmari: quemadmodum D. Patricius Pruſenſis ignem Veſuuij diuinum dixerat.*

D.Gregor. lib. 4. Dialog. c.35.

Nõnus collec. profan. hiſtor. D. Greg. Naz.

Antiquis ſcriptoribus plerique recentiorum adnectantur, qui melioris notæ, Gotfredus Viterbienſis de Sicilia.

Gotfred. in Chron.

Mons ibi flammarum, quos euomit, Ætna vocatur.
Hoc ibi tartareum dicitur eſſe caput.

Petrus Bleſenſis, Anglus, qui Guilielmi II. Siciliæ Regis, *præceptor fuit, in Angliam regreſſus ad Richardum Syracuſanum, hanc cauſſam ſcripſit, cur in Siciliam reuerti nollet.* quis, quæſo, ait, ibi ſecurus inhabitet, vbi præter ceteras paſſiones Montes ignem Infernalem ſemper euomunt, & fœtorem ſulphureum euaporant? nam ibi proculdubio porta eſt Inferi, de qua dictum eſt: à porta inferi erue, domine, animam meam: portæ inquam montis, & Inferi ſunt Montes Trinacriæ, vbi abſorbentur à terra homines, & deſcendunt in infernũ viuentes, &c. *Extrema verba ad cladem* Catanenſem *reſpiciunt. Tum enim templum, Catanæ maximum ex Aetnæo terræmotu conciderat, multos oppreſſerat.*

P. Bleſenſ. Epiſtol.

Ad hæc Cęſarius *Monachus rogatus, quid ſentiendum eſſet de montibus Vulcano, & Aetna, in quos pleraque animę demiſſæ leguntur, eſſet ne illic purgatorius ignis, an inferorum, ita reſpondet:* Os dicunt eſſe Inferni, quia nullus electorum, ſed reprobi tantùm in eos demittantur. *Simon Maiolus, Epiſcopus Vulturienſis, de Aetnæ crateribus* veriſimile eſt, *inquit,* quidquid reliqui philoſophi, in iis locis quædam eſſe tartari oſtia, aut loca puniendis animabus deſtinata, quod & Surius tradidit. *Demùm Doctiſſimus Robertus S.R.E. Cardinalis Bellarminus noſtræ Societatis libris de purgatorio, dum probat, inferos locum eſſe intrà terræ viſcera, præter alia argumenta in libris de Chriſto allata;* accedunt, *ait,* variæ eruptiones ignis, quæ in terra apparent, quas non temerè B.Gregorius putat eſſe indicia quædam Inferni, intra viſcera terrę exſiſtentis. Nam ſcribit, ſe certa relatione cognouiſſe, eadem hora, qua obijt Rex Theodoricus, Arianus, viſam fuiſſe animam eius eiactari in foueam Vulcani, quæ eſt in Sicilia. *Iuxtà Siciliam, rectius diceretur. Nam Aetna in Sicilia eſt, Inſula verò Vulcanus Siciliæ adiacet. Eodem modo corrigendum Idacij Chronicon, in quo ſcriptum ex Diui Gregorij Dialogis, Theodoricum viſum à quodam Sacerdote, vinctum trahi in Siciliam in ollam ignis. præterea idem Bellarminus probat, ignem purgatorium eſſe corporeum, verumque, & eiuſdem ſpeciei cum noſtro elementari: idque confirmat, ex ignis eruptionibus Aetnæ montis, aliorumque locorum flagrantium.*

Cæſar. illuſtr. mir. lib.12.

Sim. maiolus dier. canicul. colloquio 16.

Sur. comẽt. an.d. 1537.

Bellarm. de purgat. l.2. c.6.

Allata l.4. de Chriſto c.9.

D. Gregor. Dial. lib.4. c.35. & 30.

Idac. in Chron. l.2.

Bellarm. de Purgat. l.2. c.11.

Vulgata fama, teſtimonijs tot SS. Patrum, Doctorumque virorum firmata, multis etiam exemplis, viſiſque comprobata eſt. Quę mirę ſanè conſilio ſeruis ſuis oſtenſa voluit Deus, monendis hominibus, & à ſcelere retrahendis. Quippe clementiſſimè nobiſcum agit Deus *optimus, cum ſontis alicuius exitum, pœnamque cui, viſum ei fuerit, palam facit. Plerumque etiam illum repręſentat habitu rei damnati, catenis vinctum, tractumque in æternorum cruciatuum carcerem, ac deiectum in ora flagrantium montium, Aetnæ, Vulcani, Veſuuij. Siuè in hoc Deus hominum ſenſui ſe accommodet, ſiuè quod ita reuera ſit, horum montium crateres eſſe fauces inferorum, quod viri ſancti, ijdemque docti, quos ſuprà retuli, ſentiunt. Ex his viſis nonnulla narrare, vt neceſſarium ad probationem noſtri argumenti, ita ad audiendum non iniucundum erit.*

Diuus Gregorius Magnus Pontifex in Dialogis memorat, viro cuidam magnę Sanctitatis, in

D.Gregor. Dialog. l.4. c.30.

in Inſula Lipara ſolitariam vitã agenti, Theodoricum Regem viſum inter Ioannem PP. & Symmachum patricium, quos iniuſtè occiderat, diſcinctum, diſcalceatumq. & vinctis manibus deductum, in ollam Vulcani iactatum eſſe. Attamen Eumorphium, & Stephanum optionem in Siciliam vectos, & in Aetnam demerſos.

Cap. 35.

Aimoin. hiſt. Franc. lib. 4. c. 34.

De Dagoberto, Francorum Rege, Aimoinus Monachus ſcribit: B. Ioanni, Eremitæ Siculo, oranti apparuiſſe haud procul in mari, deformes, truculenta facie, Dæmones, vinctum Regem Dagobertum per ſpatia maris agitantes, inflictiſque verberibus ad Vulcania loca trahentes, qui cruciatus inter, & verbera, quorumdam Sanctorum ſuffragia poſtulare audiebatur. Cum repente aperto Cœlo, inter fulmina, in fluctus cum fragore ruentia, viſi ſunt deſcendiſſe viri, mirabili decore fulgentes. Erant vero, quos Dagobertus in auxilium vocarat ſuum, SS. Dionyſius Epiſcopus, & Mauritius, & Martinus Confeſſor; hi arreptam à Dæmonibus animam ſecum in cœlum ſuſtulerunt, concinentes: Beatus, quem elegiſti, & aſſumpſiſti, domine; habitabit in atrijs tuis.

pſal. 64. 5.

P. Damian. vita S. Odilonis.

Loca pœnarum in Sicilia eſſe, Beatus Petrus Damianus conteſtatur. Memorat is, virum ſanctum Dei ſeruum, qui in Inſula, ſeu rupe, iuxta Siciliam, incluſus viuebat, ex aduerſo Montis Aetnæ, hæc ad Odilonem perferenda curaſſe: ſunt vicina nobis loca, ex quibus grauiſſima flammarum furentium euomuntur incendia: in quibus etiam locis animæ reproborum diuerſa luunt, pro meritorum qualitate, tormenta. Ad quorum ſemper exaggeranda ſupplicia, innumerabiles ſunt Dæmones deputati, qui intolerabiles eorum pœnas quotidie renouant, & eos ad rediuiua ſupplicia indeſinenter inſtaurant. Quos tamen ego frequenter audiui querulis lamentationibus eiulantes, & lacrymabili vociferatione deflentes, quod orationibus, & eleemoſynis quorundam, aduerſus eos concertantium, frequenter ex eorum manibus eriperentur animæ damnatorum. Inter cætera de Cluniacenſium cœtu, & eorum Abbate permaximam querimoniam faciunt, quia quam ſæpe per eos ſui iuris vernaculos perdūt. Hæc ex viro Dei cum cognouiſſet D. Odilo, anniuerſariam omnium defunctorum memoriam in Monaſterijs ſuis inſtituit; quæ deinde Romani Pontificis auctoritate, in vniuerſa Eccleſia ſancita eſt.

Cæſ. Illuſt. miracu. or. lib. 12.

Imperatore Henrico, & Rege Siciliæ, vt Cæſarius refert, Decanus Eccleſiæ Panhormitanæ, natione Theutonicus, cum equum amiſiſſet, illum quæſitum, ſeruum miſit ſuum. Huic homo ſenex occurrit; rogatque, quò iret, quid quæreret? reſpondit ille: equum quærere Domini ſui: hic ſenex, noſſe ſe dixit, equumq; in Aetna eſſe, vbi eum haberet Dominus ſuus, Rex Arcturus: mox ſubdit, dic domino tuo, vt ad dies XIV. illuc veniat ad ſollemnem eius conuentum. Id ſi referre neglexeris, ſanè grauiter tu plecteris. Reuerſus ſeruus, quæ à ſene audierat, hero retulit, non ſine metu. Decanus ad Arcturi Regis conuentum, aulamque, audiens ſe inuitatum, ſeruum irriſit. Sed incidens in morbum, præſtito die, mortuus eſt.

Sub idem tempus, cum viri quidam montem Aetnam obambularent, validam vocem in hæc verba percepere: præparate ignem modico poſt interuallo, idem clamatum eſt ſecundo ac tertio præparate focum magnum. *Sed reſpondere auditus neſcio quis,* cui præparabo? *& ille:* dilectus amicus noſter, Dux Zeringiæ, qui nobis plurimum ſeruiuit, huc veniet. *ceterum viri illi diem, horamque prænotantes, Friderico, Henrici filio, Siciliæ Regi, audita per litteras ſignificarunt; rogantes num ne aliquis, Zeringiæ dux, defunctus eſſet? compertumque eſt, eodem die, eademque hora, Bertolphum, Ducem Zeringiæ inhumanum tyrannum, ac fidei catholicæ deſertorem, è vita exiſſe. eidem Cæſarius auctor eſt. Similia his ſpectra viſa, auditaque, ad Vulcanum, Inſulam Siciliæ proximam, & ad Veſuuium Campaniæ montem, commemorant Leo, Epiſcopus Oſtienſis, & Beatus Petrus Damianus.*

Leo Oſt. l. 2 ca. 84. hiſt. Cal.

P. Dam. l. 5. Ep. ad Dominium.

Ecquis igitur tot viris doctrina, & ſanctitate præſtantibus ſe contra obijciat; totque reuelationibus ac viſis à Deo exhibitis, docendis hominibus, Aetnam quaſi caminum eſſe, ex quo perpetui ignes ex inferorum fornacibus eructarent. Igitur Aetnæ, (vt ceterorum montium ardentium,) & inferorum ignes communicāt inter ſe. Facilè verò eſt, illius fauces, quarum incomprehenſa eſt profunditas, in infinitam propè altitudinem demergi, & per ſubterraneas cauernas, fiſtulaſque in cor terræ, ad inferos protendi: ex quo ignis, qui altiſſimus ſemper effertur, expirat. Quod maximè mirandum eſt, videtur id ſubodoratus Seneca, Ethnicus Philoſophus; ſed à noſtris potuit accepiſſe. Is Aetnæum ignem neutiquam in ipſo monte alimentum, ſed viam habere exiſtimat; ſed præſtat ipſum Senecam loquentem audire: Ætnam conſumi, & ſubſidere, ex hoc colligunt, quod aliquando longius nauigantibus ſolebat oſtendi. Poteſt hoc accidere, non quia montis altitudo deſedit, ſed quia ignis euanuit, & minus vehemens, ac largus effertur: ob eamdem cauſſam fumo quoque per diem ſegniore: neutrum autem incredibile eſt: nec montem, qui deuoretur, quotidie minui, nec ignem non manere eumdem. Qui non ipſe ex ſe eſt, ſed in aliqua inferna valle conceptus exæſtuat, & alibi paſcitur, in ipſo monte non alimentum habet, ſed viam. *Hæc Seneca. Quare Aetnæi ignes in penitiſſimo terræ ſinu conceptaculum habent, crateres verò montis ſunt ſpiramentum Inferni ignis.*

Senec. Ep. 79. ad Luc.

Philoſtr. l. 5 15. & 6. Iuſtin. l. 4. Seue. de Aetna. Bembo. de Aetna. Faz. dec. 1. lib. 1. Philoth. de Aetna.

Non latet, ignis cauſſam ad abſtruſa naturæ miracula philoſophos referre, vt Apollonius apud Philoſtratum, Iuſtinus ex Pompeio, & Cornelius Seuerus ex antiquis, ex recentibus verò Petrus Bembus, Thomas Fazellus, & Antonius Philotheus, quos adeant, qui ſcire deſiderant. At ſola natura non videtur eſſe poſſe adæquata cauſſa Aetnæi ignis. Nam ſi materies ignis eſt ſulphur, bitumen, alumen, & id generis ignem fomentia, quibus cauernæ montis abundant, quæque gignunt humida nutrimenta; pro cauſſa verò efficiente eſt conflictus proximi maris, exhalationeſque, & ventus, qui vbi per ſpiramenta cauernarum incubuit diu luctatur, & ſulphurea materies ignem concipit; cum hæ cauſſæ ſint ferè perpetuæ, cur incendia montis non ſunt perpetua, non in ſingulos annos [illegible] cur

ſæpe

ſæpe in plurimos annos intermittuntur? abſumitur, inquies, ignis materia, ſulphur, bitumen, alumen: quorum defectu, flamma reſtinguitur. at id dici non poteſt. nam materies ignis perpetua eſt; vt continuo abſumitur, ita continuo reparatur, cum enim naturę vi, omnia calore, & humore concipiantur, ac generentur; dum Aetnæ viſcera, cauernæq; ardent attritu maris, ventorumque flatibus, non modo hæc ſui ipſius calore aliquid ſemper conſumit, ſed aliquid quod abſumat, ſemper progignit; humectante mari interna montis alliſu, aſperſuque vndarum, quas venti etiam per cauernas deferunt. cum igitur ignis materies, ſulphur, ac bitumen continuo renaſcantur, Aetna ſemper ardeat, neceſſe eſt, abundante alimento. id tamen experimento non comperimus, neque enim Aetna ſemper ignes profundit.

Igitur præter naturales haſce cauſſas, quæ conferunt quidem nutriendis ignibus; ad arcanum, & ſubterraneum pœnarum theſaurũ, vt Tertullianus appellat, recurrendum eſt, enimverò ad infernum ſtagnum ignis, & ſulphuris, de quo Diuus Ioannes, apprehenſa eſt, *ait,* beſtia, *&* cum ea pſeudopropheta: viui miſſi ſunt hi duo in ſtagnum ignis ardentis ſulphure. *& rurſum:* Diabolus miſſus eſt in ſtagnum ignis, & ſulphuris. *& alio loco:* pars illorum erit in ſtagno ardenti igne, & ſulphure. *Sanè hoc ſtagnum, intra gremium terræ, conceptaculum eſt ignis perpetui, vnde per cauernoſas terræ partes, ad montium hiatus deductus expirat, monendis impijs, metuque obiectæ gehennæ perterrendis, vt peccare deſinant. Quam ob cauſſam Caſſiodorus ardentium montium cauſſas, quod inter medias vndas nunquam incendia deficiant, ad arcana Dei transfert:* potentia ſiquidem diuina, *inquit Caſſiodorus,* ſic de contrarijs rebus miraculum facit eſſe perpetuum, vt palam conſumpta, occultiſſimis inſtauret augmentis, quæ vult temporibus ſtare diuturnis.

Ioa. Apoc. c.19.20.21.

Caſſiodor.

13 MESSANAM APPVLERVNT] *Codd. MSS. Meſſanam, inde Agyrium. vetus eſt Meſſanæ traditio, Philippum ea loca incoluiſſe, vbi ædes eſt Sanctæ Mariæ, cognomento latina. Meſſana verò profectum, in ſpecu conſtitiſſe, tribus ab vrbe paſſuum millibus, ex eoq; multa* Dæmonia *expuliſſe. extat rei monumentum, ara in ſpecu, atque ex marmore ſtatua, ac prope Monaſterium Ordinis Sancti Baſilij, ædeſque Diui Philippi nomini ſacra in eaque Crux, quam Diui Philippi fuiſſe, qua Dæmones expulit, fama fert.*

14 CONSEDIT PHILIPPVS] *ea eſt ad radices montis, occidentem verſus, & à* Diuo *Philippo nomen habet, in cuius memoriam, vulgo colitur, multiſque miraculis floret.*

15 TRIPLEX EST COLVMNARVM ORDO] *tribus columnis, vertunt* Codd. *Catanenſis, & Agyrenſis, itemque* Contius.

16 TOPARCHÆ] *paullo poſt, memorat Toparchæ ditionem; & rurſum Orbianum Toparcham. Sed hæc Agyrij Toparchia, eo auo, mihi ſuſpecta. equidem Agyræum Toparchã, interpretor virum aliquem inter Agyræos Principem.*

17 MVNERA EIS OFFERRE] *epulum crediderim. nam antiquum inſtitutum fuit, vt tam die natali, quam funerum, cibos in templa pauperibus afferrent, ibique ederent, qui mos ad Chriſtianos etiam manauit. Quandoquidem, vt auctor eſt Tertullianus, illis ipſis diebus, oblationes faciebant, vnaque in tẽplo epulabantur; quod poſtea Nicænæ Synodi decreto ſublatum eſt.*

Tertull. de coron. mil.

18 FACVLTATES SVAS IN SEPVLCHRIS] *Ethniciſmi reliquiæ, ex auaritia Sacerdotũ. id moris apud veteres fuit, vt cum quis è domeſticis obierit, obolum illi in os deponerent, quem apud inferos Charonti pro portorio darent irridet Lucianus. Sed Albani pecuniam cum defunctis ſepeliebant, Strabo. idem mos, ex hoc loco, fuiſſe apud Agyræos videtur.*

Luciã. dial. de luctu. Strab. l. 11.

19 GABRIELE DVCE MILITIÆ] *Michaelem, crediderim reſtituendum. is enim eſt Dux militiæ cœleſtis. Significat Diuus Ioannes in Apocalypſi, dum Michaelem, & Angelos in cœlo depugnaſſe memorat cum Dracone eumque debellaſſe, & in tartarum deturbaſſe. enimverò Michaelem appellat primatem cœleſtis exercitus, præpoſitum Paradiſi, Principem militiæ Angelorum.*

D. Ioann. Apoc. c. 12.

20 PROTENSVM ECCLESIAE VELVM] *Vela alba, picta, pretioſa, ædium ſacrarum menſis, foribuſque ornandis, vetere more protendebantur. eaque in vſum à viris Principibus offerri ſolita. Nazianzenus.*

Naziianz. carmine de vita.

Tabulas nitentes non peto, non fulgidum
Aurum, ſacraq; vela, quæ menſam tegant.

Pretioſa igitur, quòd hæc in exemplum eorum adducat, quæ ab Imp. Theodoſio, ad quem ſcribit, petat. Diuus Paulinus.

Paul. nat. 6. S. Felicij.

Cedo alij pretioſa ferant donaria, meque
Officij ſumptu ſuperent, qui pulchra tegendis
Vela ferant foribus, ſeu picto ſplendida lino,
Siuè coloratis textum fucata figuris.

21 KATOPEDONTES] *ideſt inferius ruentes. loco nomen à ſitu præcipiti, an à ruentibus ab alto ſaxis, vt hiſtoria indicat? in M.S. Cod. Syracuſano habetur,* Rapituntas; *in Catanenſi,* Catopiduntas *vtrumque corruptè.*

22 INSTAR CRVCIS EXTRVENDAE] *vetus is mos, vt ſacræ ædes ea forma conſtruerentur. Quod reuerentię Chriſti Crucis datũ. Beda,* prope Ciuitatem Sichem, quæ nunc Neapolis dicitur, Eccleſia quadrifida eſt, hoc eſt in modum Crucis facta.

Beda de locis ſanctis cap. 15.

23 ACCIDENTES PORRO AD FERETRVM EIVS] *Vetus opinio apud Agyræos fuit Diui Philippi corpus antiquis temporibus in eius æde conditum, in loco, cui Catana nomen: effoſſumque à maioribus, integrum illud repertum, ac mox illatum in idem ſepulchrum ſuperpoſito ſaxo cum Diui Philippi imagine. Anno Chriſti* CIↃIↃXCIX. *ad* XII. *Kal. Februarias, Ioſephus Saladinus Abbas* Commendatarius *S.* Philippi, *dum fundamenta altè molitur, extruendæ aræ,* D. *Philippi corpus defodit, quo facinore Irati patres, Populuſq; commoti, rem detulere ad Bernardinum Cardinium, Maquedæ Ducem, atque in Siciliæ Proregem, conqueſti, ipſis inſcijs, D. Philippi corpus defoſſum: miſſus à Prorege Ioannes Oſorius* Regiæ *Monarchiæ Iudex, cuius prudentia compoſita turba. Sacra verò oſſa eundem in locum ritè condita ſunt, quæ, quinque poſt*

d annos.

annos, Philippus Georgius, Viſitator omnium iurium Regij Patronatus ne ob nimiam ſepulchri humiditatem, in quo condebantur, corrumperentur, in commodius, ac ornatius ſacellum, anno CIↃIↃCIV. *ad VIII. Kal. Auguſti, ſollemni ritu tranſtulit.*

VIXIT ANNOS CIRCITER LXIII.] *ita Graci codd. at Catanenſis, & Syracuſanus, vixit annos LIII. errore librarij, deeſt numerus denarius.*

ANIMADVERSIONES
AD VITAM
S. PEREGRINI
CONFESSORIS.

1 GRÆCIA] *dictitant aliqui Diuũ Peregrinum Lucenſem fuiſſe; ſed opinandi anſam dedit corpus, quod Lucca eſſe dicitur: cũ tamen Lucenſem Peregrinum à noſtro diuerſum exiſtimauerim.*

2 TRIOCALA] *in antiquiſſimo nummo,* Triacala, *reperi inſcriptum. Stephanus de Vrbibus,* Tricalon, *poſtea* Tricala; *gentile verò nomen* Tricalini. *Cicero in Verrem 7.* in Tricalino, quem locum fugitiui iam ante tenuerunt, &c. *Sed conſtanter Diodorus* a Triocala, *Silius item lib.* 14. Triocalini *à Plinio* b *dicuntur incolæ: corrupte igitur apud Ptolomæum lib. 3. c. 4.* Triocla *ſcriptum. deſtructam Vrbẽ Silius docet,* Et mox ſeruili vaſtata Triocala bello.

a Lib. 36. b Plin. lib. 3. c. 8.

3 CONTINGIT] *in Sancti Niconis actis dicitur veniſſe Conſtantinopolim, cum tamen venerit Byzantium, quæ poſtea Conſtantinopolis dicta eſt.*

4 IN ANTRI PROXIMI] *aque diſtat ab antiquiſſimis Triocalitanis veſtigijs, atque à paruo* Calatabillotta *Oppido, quod nũc incolitur.*

5 DRACO] *Serpentes miræ magnitudinis extitiſſe ex Dione in Aug.* c *Plinio,* d *Strabone,* e *alijſque cognoſces. Commemorat Lucas Tudenſis. Imp. Theodoſio Serpentem fuiſſe, quem vix octo iuga traxere. Celebris etiam eſt Rhodius Draco apud Boſium de Hieroſolymitana religione: legi poteſt* Baronius *anno* 324 *nu.* 97. *& ſeqq.*

c Lib. 50. d Lib. 8. c. 11. & 14. e Libr. 16.

6 HISTORIIS LEGIMVS] *Romæ vt Metaphraſtes tradit Draco erat ſub Capitolio deliteſcẽs, cui Kalẽdis ſingulis Virgines in victimas obijcerentur: Draco item Antiochiæ fuit, cui quotannis hominem Græcanica ſorte delectum mactabant: cum autem vt Metaphraſtes, & Græcorum Menæa tradunt, viri Chriſtiani filia ſorte educta eſſet, quæ Draconi immolaretur, parens Virginis ſtato ſacrificij die adſidens, in biantis belluæ fauces pollicem S. Ioann. Baptiſtæ magna fide coniecit, & interemit. apud Theſpienſes infra Heliconem montem, cum in eius inſigni feritate Draco ſæuiret, ephœbi quotannis ſingulis ſorte ducti feræ exponebantur, Pauſanias in Bœoticis. Illud in his Actis diſplicuit, quod nimium vorax Draco iſte Triocalitanus ſit, nam ſingulis diebus puerum illi datum referunt. Antiocheno, & Theſpienſi ſingulis annis, Romano Kal ſingulis victima, quã deglutirent, dabatur, Siculo autem in dies ſingulos; at quomodo tantæ voracitati ſufficiſſet oppidum illud: crediderim, vel à ſcriptore Actorum per auxeſim id fuiſſe additum, vel ſingulis diebus certi tẽporis in orbem recurrẽtibus, mẽſis verbi cauſa, aut anni, datũ fuiſſe puerũ*

Metaph. in vita s. Silu. Metaph. 29 Aug.

PIÆQVE FEMINAE] *in actis dicitur,* quę puro corde Domino ſeruiebat: *hinc inferri poſſe videtur, eam fuiſſe iam antea vel ab ipſomet Peregrino, vel ab alijs ad fidem Chriſtianam traductam.* 7

SAXVM EDVXIT] *in æde D. Peregrini in oppido Calatabidotta viſendum etiam nunc proponitur in die feſto S. Peregrini. Hæreſeos Macedonianæ ſimulatio pane lapideo prodita eſt teſte Sozomeno.* 8

Ec leſ. hiſt. lib. 8. c. 5.

DECIDERET] *Viri plures ſanctitate præſtantes vbique gentium immanes huiuſmodi ſerpentes diuina virtute occidiſſe commemorãtur, vel precibus, vel ſigno Crucis, vel excreatione: Romæ S. Silueſter in Capitolio Draconẽ clauſit, ex eius Actis, S. Marcellus in Gallia, ex Fortunato apud Sur. die 3. Non. apud Nicomediam S. Arſacius ex Sozomeno lib. 4. c. 15. S. Hilarion Epidauri, vt ex Hieronymo in eius vita S. Donatus in Epiro ex Sozomeno lib. 7. c. 25.; S. Theodorus ex Metaphraſte: S. Creſcentius Vrbini, eius acta: S. Victor apud Virdunenſes ex Moſandro to. 7. Surij 6. Non. Leo Papa IV. Romæ ex Anaſtaſio Bibliothecario.* 9

FVERIT] *Chriſtianæ religionis iam in oppidum inuectæ indicium eſt, non ſolum fœminæ illius pietas, cuius filius ſoſpes fuit hoc miraculo, ſed voces laudantium Deum, grateſq; illi reddite, vt Acta memorant.* 10

ICONAS] *ita etiam de S. Silueſtri imaginibus notat Baron. & Spondanus ad ann.* 315. 11

ANIMADVERSIONES
IN PASSIONEM
SANCTI ELEVTHERII

1 REM NOSTRAM] *hæc acta ex manu S. Cod. Eccleſiæ Syracuſanæ excerpſi: ea ex Græco exēplari traducta videntur, incertum, an ex Metaphraſte, cui conſentiunt, an ex alio exemplari, ex quo idē* Metaphraſtes *acceperit: quòd verò noſter Interpres haud ſatis feliciter ex Græco vertit, dictionem immutare viſum eſt, paucíſſimis rebus, iiſque leuibus receſis, quas quiuis caſtigandas cenſuerit, & apud Metaphraſtem videre poterit. contuli eadem acta cum iis, quæ ſunt in antiquo M.S. Cod. Eccleſiæ Reatinæ.*

Metaph. apud Sur. tom. 2.

2 PATREM SENATORII ORDINIS, ET CONSVLAREM] *nomen Patris acta Syracuſana, & Metaphraſtes non habet. exaratus codex Reatinus* Eugenium *illuſtrem virum nominat, Equilinus Eleutherium: ſed in conſularibus faſtis ab Auguſto ad Adrianum, neminem reperias, qui Eugenius, vel Eleutherius vocetur. Eleutherij verò patrem Conſulem III fuiſſe tradunt* Metaphraſtes. *Equilinus, & omnes M. SS. Cod.: qui tertium conſulatum adepti Imperat. Domitiano, Nerua, Traiano, & Adriano ſub quibus Eleutherij patrem vixiſſe oportuit, hi ſunt ex Conſularibus Faſtis, C. Silius Italicus, L. Verginius Rufus, M. Cornelius Fronto. Sex. Pompeius Collega, L. Licinius Sura. Eleutherium alicuius ex his filium extitiſſe non facilè affirmauerim.*

Equil. lib. 1 cap. 10.

3 MATER ANTHIA FVIT] *apud M. Bellinum, Eleucius, & Aneta, corrupte pro, Eleutherius, & Antia. Metaphraſtes Euanthiam appellat. Sed martyrologia latina, M.SS Cod. & Græca menologia Antiam dicunt. in tabula Ænea, quæ Venetiis inuenitur, tamque habes apud Onuphrium leguntur, C. Antius, & Iulius Quadratus Coſſ. extra ordinem Imper. Domitiano, inde colligas nobilitatem gentis Antiæ.*

In Bellin. ad 14. Kal. Maias. Græca menol. ad 15. Kal. Febr. Onuphr. lib. 3. com. in Faſtos ſuos.

4 QVAE PAVLVM] *eodem verbo loquuntur acta Reatina: addunt Metaphraſtes, & Nicephorus Calliſtus Antiam à Paulo Apoſtolo ad fidem conuerſam, inſtructamque.*

Lib. 3. c. 29.

5 SANCTO ANACLETO PONTIFICI TRADIDIT.] *in Codice Reatino ſcriptum eſt Eleutherium ab Epiſcopo* Dinamio *ſacras litteras edoctum, &* Epiſcopum *inſtitutum: nugæ videntur. Menologia Græcorum, Metaphraſtes, & ex eo Nicephorus à Pontifice Aniceto, ſed falſi ſunt. alterius Eleutherij nomine, qui Aniceti Papæ Diaconus fuit, eiq. poſt Piū, & Soterem in Pontificatu ſucceſſit: ſanè errorem ipſa temporum ratio conuincit, nam Eleutherius Epiſcopus, iiſdem Metaphraſte, & Nicephoro auctoribus ſub Adriano Principe ſublatus eſt; Anicetus verò poſt extinctum Adrianum Pontifex fuit.*

6 INGRESSVS ADOLESCENTIAM INTER DIACONOS] *M. SS. Codd. Nicephorus, & Equilinus perhibent, Eleutherium Anno XVI. Diaconum, XVIII.* Presbyterū, *XX. Epiſcopum creatum Ado & Bellinus Presbyterum dicunt: Sed Epiſcopum fuiſſe certum eſt. nam Epiſcopum nominant Romanum Martyrologium, Beda, Vſuardus, Galeſinius, Maurolycus, Rhegino Abbas Prumienſis, Nicephorus, Menologia Græca, Equilinus, Mombritius. Eleutherius autem Diaconus, Presbyter, & Epiſcopus ante legitimam ætatem creatus eſt, propter eximiam eius ſanctitatem, & prudentiam, vt mox dicam.*

7 VIGESIMVM AGENS ANNVM EPISCOPVS, ETC.] *apud Clementem Romanum ſcriptum eſt, Epiſcopum non minorem annis quinquaginta eſſe debere; quod ſi grandior natu aliquis non inueniretur, tum iuuenem, qui teſtimonio virtutis probatus eſſet, inſtitui poſſe: certe olim in Epiſcoporum numerum, non niſi ſeniores adlecti,* itaque præſident, *ait de Epiſcopis Tertullianus,* probati quique Seniores. *ac iure, quod in Epiſcopo, ob eius muneris præſtantiam, ac venerationem, docendis, regendiſque populis, auctoritas, morum grauitas, & prudentia requirantur; quæ ætate, anniſque matureſcunt. hinc Patres non niſi maturam ætatem probant ad Euangelium prædicandum, populoſque inſtruendos. Sæpe tamen cum multis in ætate diſpenſatum eſt. itaque S. Clemens Martyr Ancyranus annos natus XX Epiſcopus creatus eſt, vt memorat in eius vita Metaphraſtes. Demas Epiſcopus Magneſiorū, adoleſcens fuit, quam ob cauſſam S. Ignatius ita Magneſianos hortatus eſt:* Et vos decet nō contemnere ætatem Epiſcopi, ſed iuxta Dei Patris arbitrium omnem impertiri illi reuerentiā, quemadmodum noui facere ſanctos Presbyteros, non reſpicientes ad eam, quæ videtur adoleſcentiam, ſed ad prudentiam, quam habet in Deo, &c. *adoleſcens præterea fuit Timotheus Epheſijs à B. Paulo Epiſcopus impoſitus, ideò Apoſtolus ad eum ſcripſit:* nemo adoleſcentiā tuam contemnat. *quibus vtriuſque Epiſtolæ locis, cum Ignatij, tum Pauli Apoſtoli vocabulum, quod latinè vertere* adoleſcentiam *Græce eſt,* iuuentutem, *quod ætatem illam ſignificat quæ à primo, & vigeſimo anno incipit. Itaque Vgo Cardinalis, penes quem ſit fides, adoleſcentiam, ætatemque Timothei Epiſcopi explicans,* nondum, *ait,* illum tres, & viginti annos natum. *Auctor eſt Euſebius, Sanctum Gregorium Thaumaturgum, eiuſque germanum fratrem Athenodorum, quinquennio integro in Originis ſchola verſatos, eos in Sacroſanctis Dei eloquijs feciſſe progreſſus, vt dum adhuc ambo admodum adoleſcentes eſſet, Eccleſiarum in Ponto Epiſcopi crearentur, &*

Clem. l. 2. conſt. Apoſt. cap. 1.

Tertull. Apolog.

Greg. ſuper c. 1. Ezech. hom 2. Nazianz. 2. or. in ſanct. lu.

Metaph. ad Sur. tom. 1. S. Ignat. ep. 3. ad Magneſianos.

Epiſt. 1. ad Timot. c. 4.

Euſeb. l. 6. c. 23.

ſanè vt ſcriptura ſacra affirmat, ſenectus vene-
Sap.4. rabilis non diuturnitate, neque annorum numero *æſtimatur, ſed prudentia, & ſanctitate vitæ. neque cum his ſine cauſſa diſpenſatum eſt. nam Paulus Apoſtolus Timotheum adoleſcentem Epiſcopum ordinauit, diuino monitus oraculo, vt ex illis verbis apud eumdem con-*
Epiſt.1.ad Timoth.c.1 *ſtare poteſt; ſecundum præcedentes in te prophetias. Demas, Eleutherius, & Clemens Ancyranus, ob inſignes virtutes, & Spiritus Sancti dona, quibus eorum adoleſcentia illuſtrabatur, promoti ſunt.*

At quo nam Chriſti anno Eleutherius Epiſcopus ab Anacleto inſtitutus eſt? certus annus non conſtat. ſanè extinctus eſt Anacletus decimo fere ſui Pontificatus anno, Chr.CXII. Traiani Imperatoris XIII. certum eſt autem annos quattuor Eleutherium ſub Anacleto vixiſſe, & aliquot ante annos à matre Antia in eius diſciplinam traditum. iam quis diuinet, in quem Anacleti annum incidat Eleutherii ordinatio? noſſe enim oporteret annum, quo puer Anacleto Pontifici, à matre oblatus eſt. haud dubie Chriſti annum CXII. præceſſit. Sed mirum, quantum varient Scriptores in tradendo Eleutherij Pontificatu. Prouincias quinque inter ſe longe diſſitas ab ijs commemoratas reperio; Forum Iulium, Campaniam, Apuliam, Siciliam, Illyricum. Quot verò Prouinciæ, tot Vrbes nominantur. Beda Rabanus, & Notherus Eleutherium Epiſcopum in Aquileia fuiſſe dicunt, quæ Fori Iulij Vrbs primaria eſt. Sed in tabulis Aquileienſis Eccleſiæ, vt prænotauit Baronius, Epiſcopus Eleutherius non inuenitur. Verum fortaſſe apud Bedam, Rabanum, & Notherum ex errore librarij ſcriptum eſt in Aquileia. *pro*, in Apulia. *ita enim Beda ſcribit:* apud Meſanam (*Notkerus* apud Meſenam) Apuliæ Ciuitatem, Natale SS. MM. Eleutherij Epiſcopi, & Antiæ matris eius. Hic Eleutherius in Aquileia Epiſcopus ordinatus eſt. *In quibus poſtremis verbis coniicio, in Apulia, voluiſſe eos dicere, vt ante dixerant, non* Anuncia. *Abbas Maurolycus Eleutherium apud Miſenum Campaniæ Epiſcopum locat. erroris cauſſam ei forte dedit, quòd cum ille legeret in Vſuardi, Adonis, aliorumque corruptis codicibus, apud Miſenum in Apulia, natale S. Eleutherij Epiſcopi, ſciretque Miſenum in Campania eſſe, mutata voce Apuliæ reſtituit, apud Miſenum in Campania. Sed mirantur, virum Meſſanenſem, tanti Pontificis honore patriam exuiſſe.*

Codex Syracuſanus manu exaratus, Beda, Vſuardus, Ado, Rhegino in Chronico, Equilinus, Bellinus, alijque Epiſcopum Eleutherium in Apuliam miſſum ſcribunt. Sed in Vrbis nomine variant. Beda, Vſuardus, Ado, & Bellinus Meſſanam *appellant, Equilinus* Cannas, *codex Syracuſanus* Equum, *Rhegino* Meſenū. *Sed is ex vitioſis codicibus Vſuardi, & Adonis accepiſſe viſus eſt, apud quos corrupte legitur* Miſenum, *vel* Miſenam *pro Meſſanam: quemadmodum ex emendatis codicibus legimus apud Vſuardum, Molanus; apud Adonem, Moſander. Ceterum præter Cannas, ignotæ Vrbes in Apulia Equum, Meſenum, & Meſſana. Qua verò ratione horum ſcriptorum codices corrigendi ſint, mox demonſtrabo.*

Martyrologium Romanum, Menologia Græcorum, Metaphraſtes, & Nicephorus Epiſcopum Illyrici Eleutherium vocant. Sed vetus Breuiarium Gallicanum, quo Sicilia olim vſa eſt, & Galeſinius Meſſanenſem Epiſcopum in Sicilia: idemque ſentire videntur Beda, Vſuardus, Ado, alijque, qui apud Meſſanam Apuliæ Epiſcopum collocant, ex errore librariorum. ita enim in eorum Martyrologijs legitur: apud Meſſanam, Apuliæ Ciuitatem, natalis Sanctorum Martyrum Eleutherij Epiſcopi, & Antiæ matris eius. *dele vocem* Apuliæ, *ac ſubſtitue* Siciliæ, *erratum enim manifeſtum Geographi omnes conuincunt. nam Meſſana Ciuitas in Sicilia, iuxta Promontorium Pelorum, Calabriam contra ſita: in Apulia verò cognominem Vrbem fuiſſe, nullus, quod ſciam ſcriptorum veterum, recentiumque commemorat.*

Nec diſcrepare videtur Romanum Martyrologium; quamquam enim dicat, Eleutherium Epiſcopum Illyrici, attamen diem eius natalē Meſſanæ tribuit. an Eleutherius Illyrici Epiſcopus primùm ordinatus, deinde Meſſanam in Siciliam tranſlatus eſt? exempla multa habes, ipſis Eccleſiæ initijs. nam Dionyſius Areopagita à Paulo Apoſtolo Epiſcopus Athenis impoſitus; à Sancto Clemente Papa Lutetiam Pariſiorum in Gallias miſſus eſt. Publium Melitæ Inſulæ Epiſcopum Paulus Apoſtolus inſtituit; inde Athenas idem fortaſſe Clemens (nam Dionyſio ſucceſſit) tranſtulit. Sanctus Alexander, Cæſareæ Cappadocum Epiſcopus, Hieroſolyma voti cauſſa veniens, eius Eccleſiæ gubernationem diuina reuelatione ſuſcepit, vt tradit Euſebius. Plura tranſlatorum
Epiſcoporum exempla habes apud Socratem. Euſeb. l. 6. c.9.
Idem igitur de Eleutherio dici poſſet; ab Ana- Socrat. l. 8. Eccl. l. 7. c.35.
cleto Pontifice Epiſcopum Illyricis datum deinde Meſſanam in Siciliam miſſum, ſiue ab Euariſto, ſiue Alexandro, ſeu Xyſto Anacleti ſucceſſoribus; quam ob cauſſam dies natalis Eleutherij Epiſcopi à Romano Martyrologio, ceteriſque tribuitur Vrbs Meſſana. Non alia ſane videtur eſſe cauſſa niſi tranſlata ſedis, vt quemadmodum Dionyſius Athenis in Gallias deſtinatus eſt à Clemente, Publius Melita Athenas, ita Eleutherius ex Illyrico Meſſanam. quod ita poſceret temporum, rerumq; Eccleſiæ neceſſitas, quam fortaſſe ob rem Galeſinius in Martyrologio ſuo ita ſcripſit: Meſſanæ, Sanctorum Martyrum Eleutherij Epiſcopi, & Antiæ matris. *vocemque* (*Illyrici*) *vt vides, ſuſtulit. Idemque præſtitum à Beda, Vſuardo, & Adone, apud quos ita legitur:* apud Meſſanam Apuliæ (*Siciliæ reſtitue; vt antea dictum eſt*) Ciuitatem, natalis Sanctorum Martyrum Eleutherij Epiſcopi, & Antiæ matris.

Sane nos Meſſanæ perſcrutati ſumus patria tabularia, nullis Eleutherij monumentis repertis. Sed haud mirum, nullum extſtare veſtigium præter dici natalis honorem: monumenta, ſiqua fuerant, temporum iniurijs periere.

IMPERATOREM ADRIANVM TVM EX ORIENTE REVERTENTEM.] *Adrianus è Syria in Vrbem venit, primo Imperij anno, qui fuit Chriſti CXX. & rurſum, extremo iam ſui principatus, Oriente compoſito, Romam reuerſus eſt, anno Chr. CXXXVIII. hanc Eleutherij cædem referre oportet ad ſe-* 8

cundam

eundam Adriani ex Oriente reuerſionem, eiuſque Imperij extrema; nam in iiſdem Actis Eleutherius Adriano Imperatori impio, Imperij finem, interitumque comminatus prædixit, & is eodem fere anno obtigit, quo Eleutherius interfectus eſt. ex his Acta Reatina corrigas, quæ Eleutherium memorant ab Adriano Romam retrahi iuſſum, anno Imperij eius XXV. cum ex Oriente Romam venit. In quo duobus peccatũ eſt. alterũ, quod Adrianus Romã ſecundũ reuerſus eſt, anno Imperij XIX. alterum, quòd Imperium Adriani nequaquam in tot annos prorogatum eſt. nam imperauit Adrianus, vt ſcribit Spartianus, annis XXI. menſibus vndecim: Aurelius Victor, obiiſſe ait, anno Imperij XXII. abſque menſe. Sed verius quod Dio tradit; imperauit annos XX. menſes vndecim.

Emendes præterea, quod Breuiarium Gallicanum tradit: Eleutherium pro Chriſto cæſum, circa annum Chriſti CXXI. qui incidit in annum II. Adriani. Sed annus Adriani, poſtquam ex Oriente regreſſus eſt, quo Eleutherius martyrium expleuit XX. fuit, vt diximus, inciditque in annum Chriſti CXXXX.

9 MISSVS PROPERE FELIX COMES] in manu SS. Codd. & ab Equilino, Felix comes nominatur; à Metaphraſte, vnus ex Ducibus exercitus. Initio comites dicti, qui Imperatorem ad bellum comitarentur; deinde nomẽ ad belli præcipue munia tranſlatum eſt.

10 QVO IN VRBEM AD QVÆSTIONEM PERTRAHERET] duas ob cauſſas, Eleutherius Romam trahi iuſſus ad iudicium; altera, quod Ciuis Romanus: altera, quod ex ſummis religionis noſtræ faſtigijs fuit. nam Romani Ciues ad iudicium capitis, Romam

Plin. epiſt. ad Traian. è Prouincijs amandabantur. Plinius epiſtola, qua Traianum de Chriſtianis conſuluit: fuerunt, ait, alij ſimilis amentiæ, quos quia Ciues Romani erant, annotaui in Vrbem tranſmittendos. ad hoc celebriores Epiſcopi, vt in eos animaduerteretur Romam perduci iubebantur. Imperatore Traiano, Ignatius Antiochiæ Epiſcopus, & Oneſimus Epiſcopus Epheſiorũ, ſub Adriano Eleutherius Epiſcopus Meſſanæ, in Vrbem tranſmiſſi.

11 Acta Ap. c. 8. QVI PHILIPPVM NON PROHIBVISTI] Philippus Diaconus is fuit, vt ex Actibus Apoſtolorum conſtat. Verum Syracuſanus codex Philippum hunc Apoſtolum, quem-

Tertull. l. de Baptiſ. c. 18. admodum Tertullianus libro de Baptiſmo nominat, ampliore fortaſſe vocabulo, quo præter duodecim Apoſtolos, à Chriſto Domino delectos,

Lib. de præſcript. aduerſ. Hæreticos. alij quoque ad propagandum Euangelium miſſi, Apoſtoli dicti ſunt. quam ob cauſſam Tertullianus: Apoſtoli, ait, quos hæc appellatio miſſos interpretatur

12 IN NOMINE PATRIS] Baptiſmi formam innuit, non attulit integram.

13 SOLEM TESTOR] Iulianus Apoſtata

Acta S. Artem. apud Sur. die 19 Octob. in Actis S. Artemij Martyris: per Solem mihi clariſſimum, non feram. Mos temporum, & Ethniciſmi, Iuuenalis.

Iuuen. ſatyr. 11. Per Solis radios, Tarpeiaque fulmina iurat.

14 AD QVEM COROEBVS PRÆFECTVS ACCEDENS] Metaphraſtes Præfectum Vrbis dicit. Beda comitem nominat; Ego quidem Præfectum militarem crediderim. eius varia nomẽclatura. Acta Reatina Conſibonem appellant, Metaphraſtes Corebonem, Nicephorus Ceraborem. Equilinus Coreborem, & aliàs corruptius, Cerberum; Beda Correuum, Romanũ Martyrologium rectè Coroebum.

VT EFFVSIONE SANGVINIS PRO CHRISTO INTINCTVS] Eximium Martyrij elogium Tertullianus libro de Baptiſmo: 15

Et quidem nobis etiam ſecundum lauacrum, vnum, & ipſum, ſanguinis ſcilicet, de quo Dominus, habeo, inquit, Baptiſmo tingui, cum iam tinctus fuiſſet, & mox, hic eſt Baptiſmus, qui & lauacrum non acceptum repræſentat, & perditum reddit. Idem Tertullianus libro de Patientia, martyrium dicit ſecundam intinctionem; In Scorpiaco, ſecunda ſolatia, & extrema præſidia, dimicationem martyrij, & lauacrum ſanguinis exinde ſecurum: & paullo poſt: ſordes quidem baptiſmate abluuntur, maculæ verò martyrio candidantur. Tertull. l. de Bapt. c. 16. Lib. de patient. c. 13. In Scor. c. 6 Cap. 12.

VBI DEI SPIRITV NVTRIEBATVR] ita in Actis Syracuſanis. Sed Metaphraſtes, & liber Reatinus perhibent, Eleutherio per hos dies cibum à Columba deportatum. 16

IMPERIVM TVVM IPSE EVERTET] & oraculum eodem anno completum eſt, quo Adrianus miſere perijt, & ſcéleſtus Imperator ſæuitia, quam aduerſum Chriſtianos exercuerat, ſæua morte pœnas luit. Adi Dionem: ex hoc Eleutherij oraculo, quo Adriani Imperium à Deo euerſum iri prædixit, conijcio, quod ſupra memoraui, Eleutherij cædem extremo Adriani principatu contigiſſe; nec enim longius differri oportuit, vt ſua oraculo fides ſtaret apud Ethnicos clarior. 17

CERVICEM PERCVSSORIBVS OBTVLIT] non minor eſt ſcriptorum diſſenſio de Eleutherij cæde, ac de Pontificatus loco. Nicephorus Calliſtus; Eleutherius, ait, Epiſcopus conſecratus Illyrici, Prouinciam laudabiliter adminiſtrauit, & ſanguine ſuo Martyr conſecrauit. Maurolycus Natalem celebrat apud Miſenum in Campania: ſed illi corruptos codices erroris locum dediſſe, ſupra explicauimus. Romanum Martyrologium, quamquam nominat Eleutherium Illyrici Epiſcopum, Meſſanæ paſſum demonſtrat. Meſſanæ item ſublatum tradunt, Galeſinius, & Breuiarium Gallicanum. Huc etiam videntur inclinare Vſuardus, Ado, alijque, qui Meſſanæ in Apulia diem eius natalem agi perhibent. Nam mendum apud eos eſſe, iam dixi; & pro Apulia, Sicilia, reponendum, quod facile probari poſſet ex Imper. Adriani in Siciliam aduentu. de quo Spartianus hæc ſcribit: In Siciliam nauigauit, inque Aetnam Montem conſcendit, vt Solis ortum videret, arcus ſpecie, vt dicitur, varium. Idemque habetur ex antiqui numiſmatis inſcriptione, in quo ſculptus Adriani vultus cum eius nomine, & altera ex parte vir adſtat colloquentis ſpecie cum Cerere ſpicis ornata, inſcriptumque eſt, Aduentui Aug. Siciliæ: 18 Spartian. Adrian.

Num ne igitur cum Imper. Adrianus in Siciliam venit, Eleutheriũ Meſſanæ Epiſcopum, pro fide interemit? Cæterum Beda, Metaphraſtes, M.S.S. Codd. Syracuſanus, & Reatinus Martyrologium Rhabani, & S. Notkeri, quos ſecuti ſumus, donec lux maior affulſerit.

Eleu-

Eleutherium Romę paſſum affirmant. Interea Siciliæ placitum tribuere; ac tueri poſſumus, ſin minus loco cędis, ſaltem ſede Pontificatus, quo Siciliam illuſtrauit, ſecuti auctores, quos ante recenſui.

Si Eleutherius Meſſanæ paſſus eſt, Antia mater ad Siciliæ Sanctos ſpectabit, ſi verò Romæ, non item. idemque de Corabo dicendum. dum lis eſt ſub iudice, poſſeſſionem, in qua ſumus, æquum eſt, vt teneamus.

19 CERTAMEN FINIVERE XIIII. KALENDAS MAII] *Equilinus hiſtoriam certaminis Eleutherij retulit lib. 2. & rurſum li. 4. & ſi verò Liberalem nominet lib. 2. Eleutherium lib. 4; eamdem tamen hiſtoriam eſſe, quam duobus locis recenſuit, quiuis aduertet. Nam Eleutherius Græcè, Latino vocabulo Liberalis dicitur. Verum in vno à ſe ipſo differt, in quo planè errat dum diuerſos Martyrij dies tradit. lib. 2. Eleutherium, quem Liberalem vocat, cum Antia paſſum ait, III. Kalendas Ianuarias: ſed lib. 4. XIV. Kalendas Maias, quod verum eſt:*

Equilin. lib. 2. c. 20. lib. 4. c. 61.

Supereſt, vt de loco ſepulturæ Sanctorum Martyrum Eleutherij, & Antiæ dicamus, in quo diſſentiunt inter ſe ſcriptores. nam Metaphraſtes, qui Eleutherium Illyrici Epiſcopum facit; poſt quam, ait, cum Matre certamen expleuit, qui pij erant ex Illyrico, & Martyrio interfuerant, eorum reliquias extulere; iiſque, qui Romæ erant fideles, eas inquirentibus, vbi nam eſſent, ſignificauere; vtrique vero vnguentis conditos piè ſepeliuere, quibus planè demonſtratur Romæ ſepultos fuiſſe. cõtrà Equilinus, qui Eleutherium Cannenſem Epiſcopum memorat; ciues ait Cannenſes Eleutherij, & Antiæ corpora Cannas in Apuliam tranſtuliſſe, ibique honorificè condidiſſe. codex verò Syracuſanus, plures ait ex vrbe Apuliæ, quam Equum nominat, Eleutherium, in vrbem adductum, ſecutos fuiſſe. completoque certamine, noctu tuliſſe corpora, & in patriã tranſmiſiſſe.

Ceterum hodie Sanctorum Eleutherij, & Antiæ corpora Reate, quæ vrbs eſt Vmbriæ, in Sabinis, requieſcunt. quo illuc anno tranſlata fuerint, nihil comperti habeo: Reatinis ipſis ignotũ eſt. ea in vrbe, præcipuus eſt Sanctiſſimis Martyribus cultus, ob ingentia ab eis patrata miracula; nam cum Dæmon, iuxta quamdam ſtatuam, viros fęminaſque prætereuntes infeſtaret, vrbemque ingenti metu occuparet, Epiſcopus, ciueſque Reatini corpora Sanctorum Martyrum Eleutherij, & Antię tranſlata in Eccleſiam Sancti Ioannis Euangeliſtę, ſtatuam iuxta conſtructam, in ſubterranea ędis crypta reuerenter, ac piè locauere, indeq; Dæmonem abegere, Reate eo metu, magniſque periculis erepta. Deinde Sanctorum Martyrum promeritis plura miracula ſecuta ſunt poſtquam verò Rogerius, Rex Siciliæ, vrbem Reatem copijs ſuis deleuit, ciues per ſeptẽnium extorres patria fuere: extincto Rogerio, nemine obſtante, regreſſi ciuitatem reſtaurarunt; tunc Innocentius, huius nominis III. Pontifex Maximus, Reatini populi rogatu, illuc aduenit, vt afflictam vrbem ſua pręſentia recrearet. Pontifex vero, vt Sanctorum Martyrum cultum, longo temporum internallo exoletum, renouaret, de Dominorum Cardinalium conſilio, eorum corpora tranſtulit in nouam Cryptam eiuſdem ædis, ſub aram maximam. tranſlationis dies feſtus agebatur ad XVII. Kalendas Septembres. hęc ex M. SS. Codd. Reatinis. Rurſum verò circa annum Domini CIↃIↃLXI. eorumdem Sanctorum Martyrum inuenta corpora ſub aram Sancti Eleutherij. haud compertum, qua illuc ratione deportata fuiſſent, in ędẽ Reatinę vrbis maximam ſolenni pompa delata ſunt, ex literis D. Marij Paſanelli Reatini.

ANIMADVERSIONES
AD MARTYRIVM
SS. VICTORIS, ET CORONÆ.

1 IMPP. M. AVRELIO, ET LVCIO VERO.] *Sanctorum Martyrum Victoris, & Coronę, certamen miſit ad me Conſtantinus frater meus, Congregationis Caſinenſis Abbas, exſcriptum ex codice manu exarato, qui Feltrię ſeruatur in Cœnobio S. Hieronymi. eadem hiſtoria in vulgus edita Venetijs, anno CIↃIↃXXXIII. dictionem paululũ immutauimus, gratã rem lectori facturos eſſe exiſtimantes. idem certamen ſcripſit Metaphraſtes, iſque à Feltrenſi codice in paucis diſſentit.*

Metaph. apud Lurium.

2 VICTOR MILES CHRISTIANVS IN SICILIA] *mirabitur non nemo, quod Victorem, & Coronam Siciliæ vindicauerim; multis, maximeque fidis in tradendo eorum ortu, dieque, ac loco cędis contradicentibus. eadem me cauſſa huc traxit, diuerſitas ſcriptorum. nam Beda, S. Notkerus, & Ado, Victorem è Cilicia militem ſcripſere, ac pridie Idus Maias vna cum Corona interfectum à Sebaſtiano, Alexandrię duce; quę Alexandria minor eſt, & Stephano, Conciliòque Conſtantinopolitano Ciliciæ adſcribitur. eodem die necem perpeſſos, ſed in Syria Romano Faſto, & Vſuardus docent, & pleriſque latinorum, qui Martyrologia ſcripſere, Galeſinius, Maurolycus, Bellinus, Epiſcopus Equilinus, alijque. ſed ij nec generis, nec vrbis, in qua Victor cæſus eſt, meminere. adijcit ea Metaphraſtes, qui cędem Damaſci contigiſſe, quæ Syrię ciuitas eſt, prodit: ſed Victorem*

Beda in Martyrol. pridie id. Maias. S. Notkerus Mart. Ado in Martyr. eodem die Steph. de vrbibus. Cõci. Cõſtãtinopol. Rom. Martyrol. Vſuardus in Martyr.

Victorem genere Italum, quod etiam Menologia confirmant. quamquam in die cædis, & inter ſe, & à ceteris diſcrepant. nam Menologia *Victoris, & Coronæ necem in III. Idus Nouembres reijciunt; Metaphraſtes in XVIII. Kalendas Decembres. contra, Victorem, & Coronam in Sicilia martyrium expleuiſſe, tradunt libri Feltrenſes, cùm manu ſcripti, tum editi in vulgus: itemque Breuiaria, quorum Venetijs vſus, penes Cœnobij Virgines S. Laurentij. idemque firmant S. Antoninus, Petrus Epiſcopus Equilinus, Manerbius,* Abbas *Camaldulenſis, Iacobus Ianuenſis, & Philippus Ferrarius. addunt* Manerbius, *& M. Marulus, paſſos Meſſanæ. animaduertis, mi lector, quæ rerum diuerſitas? illi Alexandriæ in Cilicia, hi* Damaſci *in Syria, plures Meſſanæ in Sicilia Victorem, & Coronam pro fide interfectos commemorant.*

Menol. ad 3. Id. Nou.
Metap. 18. Kal. Decẽ. apud Lur. mẽſe Maio.
S. Antonin. p. p. t. 7.
Equili. ad XIV. Kal. Octob.
Menerb. & Iacob. in Victis.
Ferrarius in noua Topographia.
M. Marul. lib. 5. c. 6.

Certum mihi, Victorem genere Italum fuiſſe. ipſi Græci docent, Metaphraſtes, & Menologia, *haud vltro daturi, niſi pernoſſent. nec contra ſunt Beda, &* Ado, *qui militem, è Cilicia dicunt. Neque enim de patria, ortuque, ſed de militari ſtatione loqui videntur; idque aiunt, Victorem è militibus fuiſſe, qui in præſidio* Ciliciæ *tum collocati. hi vero Itali ſubibat olim ratio, qua controuerſia illa videbatur poſſe conciliari Victores fuiſſe duos, & Coronas duas. neque enim difficile erat, duo Martyrum paria in infinita propemodù multitudine extitiſſe. atque ex his alterum par in Syria, ſiue Cilicia, alterũ in Sicilia vitam finiuiſſe Martyrologia dein cum perlegerem, reperi alios in eamdem cogitationem veniſſe. Nam Galeſinius diuerſos putat Victores, ac diuerſis diebus pro* Chriſto *occiſos; alterum cum Corona, pridie Idus Maias, in Syria; alterum cum Stephana Martyrem in Sicilia, ad XIV. Kalendas Octobris, quod in notis ſuis ſumpſiſſe, ait, ex tabulis manu ſcriptis. quin is addit Victorem tertium cum Stephanide, ad III. Idus Nouembres. ſecutus Menologia. Sed Victores, & Coronas item tres, Martyrum paria tria S. Notkerus memorat in* Martyrologio *ſuo duoque diuerſa ab ijs, quæ tradit Galeſinius X. Kal. Martias,* Victoris, *&* Coronæ. *VIII. Idus Maij, in Ægypto Victoris, & Stephanæ. pridie Idus Maias, in Syria S. Victoris, & Stephanæ* Martyris. *Iam vero* Victores *duos, ac duas extitiſſe* Coronas *multo ante Galeſinium tradiderat Petrus Epiſcopus Equilinus, cum quo Philippus Ferrarius in ſua Topographia conſentit.*

Pet. Equil. l. 4. ca. 168. & li. 8. c. 89.

Nos vero attentius perſpectare, imus in alia omnia. neque in animum inducimus, Victores, quos Equilinus, Galeſinius, & Ferrarius commemorant, duos, ac diuerſos fuiſſe, ſed dumtaxat vnum, quem cum Corona, *quæ eadem ac Græce Stephana, trucidatum aiunt plerique in Syria, nonnulli in* Cilicia, *multi demũ in Sicilia. monet me, quod apud Equilinum fere recenſeatur eadẽ hiſtoria vtriuſque Victoris, & Coronæ, eadem* Martyrij *ratio, non modo ſub eodem Imperatore Antonino, & Sebaſtiano Præſide, ſed eadem quæſtione, ijſdemque tormentis, & torquentium etiam ijſdem interrogationibus, ac reorum reſponſis, verbiſq; quæ in longa rerum ſerie ægre comperias: niſi dixeris, aliam eſſe narrationem certaminis, quo* Victor *Siculus occubuit; ſed ab Equilino duobus per errorem tributam, quæ vnius eſſet. rectius ſane Galeſinius, qui Victoris in Sicilia cum Stephana, ſub Imp. Antonino, paucis meminit; ſuppreſſo etiam nomine Præſidis, ac genere mortis. in Sicilia, ait, Sanctorum Victoris, & Stephanæ* Martyrum, *ob conſtantes fidei* Chriſtianæ *confeſſiones in ſumma Antonini Cæſaris perſecutione eximie nobilium.*

Neque diuerſi cædis dies, quibus Victor cum Corona extinctus; quamuis diuerſis diebus, varias ob cauſſas, colatur. ad pridie Idus Maias, quòd eo die cælo natus, ad XIV. Kalendas Octobris, quòd è Sicilia Feltriam translatus eſt, vt Acta *Feltrenſis Eccleſiæ docent ao fortaſſe ſcriptores feſellit translationis dies, quem cædis putarũt. quam ob cauſſam* Victores *duos innexerunt. hunc igitur Victorem, quid ſi dixerimus militem Siculum, quod plerique affirmant, ac niſi velis in Sicilia, vel in Syria cæſum, vel in* Cilicia? *neque refragantur, vt diximus, Beda, & Ado, qui militem in* Ciliciæ *cuſtodia collocant. fauet vero Metaphraſtes, & Menologia, qui Italum dicunt. Nam Siculos annumeratos Italis, nemo ignorat, & iureconſulti veteres docent. Sed faceſſunt negocium manuſcripti codices Feltrenſes, & fama penes eos à maioribus tradita. Victorem cum Corona martyrium in Sicilia expleuiſſe, inde Feltriam tranſportatum, vrbem patriam, vt moriens Victor prædixerat. Si demus id, &* Coronam *noſtram eſſe, ac Siciliæ neceſſe eſt vendicemus. at rogas me, quid de Victore ſentiam? ingenue dicam: diſtractis adeo auctoribus, quò nam inclinem, incertus ſum; arduum que eſt diſcernere à corruptis ſincera, verum à falſo, niſi rerum lux maior affulſerit; Interea haud liquere pronuntio. Verum quòd in antiqua huius gloriæ poſſeſſione ſumus, externis etiam fauentibus, acriter retinemus. religio fuit, nõ cognita adhuc cauſſa, vltro cedere, reſtituturi, cum quis, iudicata lite, nos pellat.*

Vlpian. ad edictũ de Iudicijs l. 9 & de offic. cõſ. de verbor. ſignific. c. 99.

Hic adnectere hymnum lubet, qui in Eccleſia Feltrenſi ad ſolemnia Sanctorum Victoris, & Coronæ concinitur, nam pro nobis ille eſt:

Gratus lætitiæ nuntius aduenit,
Deuota Dominum mente colentibus:
Pandantur celeri cardine fortibus
Chriſti militibus fores.
E bello redeunt; inclyta, lucidis
Sertis conſpicui, præmia gloriæ,
Proſtratis referunt hoſtibus impijs,
Cordis robore maximo.
Certatim properet turma fidelium,
Occurrat varijs candida floſculis:
Cernat purpureo ſanguine fulgidos,
Et læto excipiat ſinu.
Dux hos Trinacriæ non quatit horridus
Diris ſupplicijs, ac cruciatibus;
Quorum mens ſtabilis tollitur altius,
Solum ſuſpiciens Deum.
Certarunt validis viribus, & fidem
Seruarunt ſolidam, morteque inuida
Occiſi ſuperant, dona perennia
Inuictis Deus attulit.
Chriſto, martyribus qui morientibus
Vitæ perpetuæ præmia contulit,
Et Patri ingenito gloria perſonet,
Cum Sancto quoque Spiritu. Amen.

VICTOR MILES IN SICILIA AGEBAT] *Chriſtianis militia nõ interdictã, adhuc ſub*

ſub Impp. Ethnicis, modò ab ijs abſtinerent, quæ Idololatriæ obnoxia eſſent, cauerentque ne quid aduerſus Deum, & Chriſti fidem committerent. Quod argumentum fuſe perſequitur Tertullianus, & vetera exempla docent. ne dum enim cohortes, ſed integræ legiones Chriſtianorum militum in Romanis exercitibus ſtipendia fecere. vt legio Melitina fulminatrix ſub M. Aurelio, vti Xiphilinus ad Dionem, & Apollinaris Hieropolitanus apud Euſebium referunt; legio Thebæa ſub Diocletiano, & Maximiano, ex Actis apud S. Eucherium Lugdunenſem.

Tertull. de Idolol. & de coron. milit. Xiphil. in M. Aurel. Euſeb. l. 1. c. 5. Euch. ap. Sur. 22. ſep

4 DOMINORVM NOSTRORVM EDICTIS ASSENTIRE] *clarum ex his Actis, Imp. M. Aurelium, promulgatis edictis, Chriſtianos vexaſſe, quod etiam probat in Annalibus ſuis Baronius. anno 164.*

Baron. to. 2. Annal.

5 SACRAMENTO MILITIÆ RELIGATVS ES] *è vetere diſciplina nemini permiſſum tum hoſte pugnare, niſi militiæ Sacramento ſe prius obſtrinxiſſet. FL. Vegetius. iurant milites omnia ſe ſtrenue facturos, quæ præceperit Imperator, nunquam deſerturos, nec mortem recuſaturos pro Romana Republica. Lege ad eum locum Godeſcalchi Stewechij cõmentarios. quod igitur milites iurabant, mandata Principum ſe executuros, ideò Victori dictum à Iudice, pareret Imperatoribus, quibus Sacramento militiæ ſe obligaſſet. Verum ita Chriſtiani iuriiurando parendum intelligebant, quoad poſſent, & liceret, illæſa Chriſti fide. nemini enim in ſcelere obtemperandum.*

Veget. de re mili. libr. 2. c. 5.

6 LECTOR ES, AN DIACONVS] *ex Sancti Ignatij epiſtola ad Antiochenos, ſatis conſtat, præter* Epiſcopos, *& Presbyteros, fuiſſe olim in eccleſia alios* Clericorum *ordines; Diaconos, Subdiaconos, Lectores, Cantores, Exorciſtas, & Oſtiarios. Quod igitur Sebaſtianus Præſes Victorem interrogat Lector ſit, an Diaconus? fortaſſe quòd Lectores penes ſe ſacros libros haberent, ijque potiſſimum à Diaconis legerentur, eam ob cauſſam, alienus à fide Præſes ſapientiam ab eo munere, quo Lectores,* & *Diaconi fungebantur, metitus eſt.*

S. Ign. ep. ad Antioc.

7 ARTEMQVE EXECRATVS LIBROS EXVSSIT] *is olim ardor fuit eorum, qui Chriſti fidem induebant, ita vetus interpres Actorũ* Apoſtol. *ait ibi, multi autem ex eis, qui fuerãt curioſa ſectati contulerunt libros, & combuſſerunt coram omnibus. Alij interpretantur, multi ex ijs, qui curioſas artes exercuerant. Curioſæ autem artes eædem, quæ Magicæ, Curioſi, Magiæ ſtudio dediti. huc collimat Tertullianus, qui Imperatorem Adrianum in Apologetico, curioſitatum omnium exploratorem dicit; quippe Marius Maximus memorat, Adrianum Matheſeos peritum fuiſſe, cum ſtaque de ſe ſciſſe, & omnium dierum, vſque ad horam mortis, futuros actus præſcripſiſſe. clariùs Dio apud Xiphilinum, cum Adrianus maximè curioſus eſſet, tum verò diuinationibus vtebatur, & Magicis artibus cuiuſuis generis. porro is vſus latinæ vocis, curioſus. Horatius.*

Act. Apoſ. c. 19. Tertul. Apol. c. 5. Mar. Max. ap. Spart. in Aelio vero. Dio apud Xiphil. Adriano. Horatius.

An quæ mouere cereas imagines,
Vt ipſe noſti curioſus, & polo
Deripere Lunam vocibus poſſum meis.

EXCORIARE VICTORIS CORPVS IVBET] *Crudeliſſimum ſupplicium, ac ferme à Perſis ortum, de quibus Ammianus Marcellinus:* cutes viuis hominibus detrahunt particulatim, vel ſolidas. *Baſilius Seleuciæ, in Iſauria Epiſcopus, de punito à S. Thecla Orõtio:* Perſarum more ipſum excorians, pelle ſua denudauit. 8

Ammian. Mar. l. 23. Baſil. l. 2. de mir. S. Theclæ.

MILITIS VXOR, CVI CORONA NOMEN] *in Actis Græce ſcriptis, Stephana dicitur, Coronam latino vocabulo appellamus, quod ita obtinuit vſus. hæc verò in Actis Feltrĩſibus vocatur vxor militis cuiuſdam è caſtris; viduam tum fuiſſe Menæa tradunt. at caſtra, & exercitus tum in Sicilia? aperiam, quid hoc loco coniectem. Aula Imperatoris, Prætorium, & caſtra ex aſſentatione temporis dicta eſt. inde Præfectus Prætorio,* Præfectus aulæ, *dictus Plutarcho, & Spartiano;* Præfectus caſtrorum, *Herodiano. Eadem ex adulatione idem vocabulum ad aulicos, & comitatũ Principis tranſlatum; nam Aelius Lampridius Aulicum miniſterium,* miniſtros caſtrenſes *vocat. vetus lapis. A SVPELLECTILI CASTRENSI. Tertullianus* militiam regiarum familiarum *appellat,* & coronas caſtrenſes, *quibus ex aula Cæſaris ad eius ſolemnia coronabantur. Quod igitur propriè de comitatu Principis dictum, dubitauerim ſit ne hoc loco, quamquam minus propriè, vſurpatum, atque in his Actis militem è Caſtris appellari, qui è proconſulari cohorte, miniſteriove fuiſſet. Alioqui quorſum miles in Sicilia, quæ ſub Imperatore M. Aurelio Antonino pacata Prouincia? Victorem igitur militem, & virum Coronæ militem è caſtris fuiſſe conijcio è comitatu Proconſularis Siciliæ. neque id certò, ſed cum metu dico. an verò miles è caſtris dictus, quòd eſſet è ſtatione militum, qui in Prouincijs aduerſum latrocinia collocabantur? De Tiberio Suetonius c. 37.* ait in primis tuendæ pacis à graſſaturis, & latrocinijs, ſeditionumque licentia curam habuit: ſtationes militum per Italiam ſolito frequentiores diſpoſuit. *Tertullianus ait,* latronibus veſtigandis per vniuerſas Prouincias militaris ſtatio ſortitur, *idque præſidij magis in Sicilia neceſſariũ, quæ ſæpius à ſeruilijs vexata. Florente Rep. Seruis Ducibus Euno, Cleone, Oario, Saluio, Athenione, ex Diodoro lib. 36. poſt Dominatũ Auguſti Cæſaris à Soluto. vt ait Strabo lib. 6: ſub Gallienis in Sicilia ſeruile bellum latronibus euagantibus extitit, vt refert Trebellius Pollio in Gallieno.* 9

Plutarch. in Galba. Spart. in Adriano. Herod. l. 5. Lamprid. in Alex. Se uero. Tertull. de cor. mil. c. 13.

CORONAM EMISSIS ARBORIBVS DISTRACTAM] *Romanum Martyrologium, Vſuardus, alijque Coronam inter arbores diſcerptam tradunt. Beda, S. Notkerus, Ado, & Metaphraſtes inter palmas duas. neminem moueat hoc ſupplicij genus, vt Coronam è Sicilia expungat. quamuis enim æuo noſtro Sicilia non abundet palmis, attamen multis illa in locis, vbi cultæ, proueniunt, quibus eadem proceritas, & decor, ſed non eadem felicitas, quarum fructus ægre miteſcunt.* 10

B. VICTORIS CORPVS E SICILIA IN VRBEM FELTRIAM DELATVM EST] *corpora Sanctorum Victoris, & Coronæ condita ſunt in æde, quæ Sancto Victori extra Feltriam, duobus fermè paſſuum millibus ex-* 11

ſtru-

ſtructum, dicatumque eſt, vbi dies eorum natalis pridie Idus Maias colitur: feſtus verò dies tranſlationis agitur XIV. kal. Octob. magna populi affluentis frequentia, quo tempore præclara Sanctorum Martyrum merita crebris à Deo miraculis oſtenduntur. Neque ſolum in Vrbe Feltria, ſed per totam Diœceſim ea tranſlatio celebratur.

Sacellum, in quo Sanctorum Victoris, & Coronæ corpora humi primum condebantur. Ioannes Viderienſis, fama inclytus anno poſt Chriſtum natum CIↃXCVI. *ornauit, quod à filio eius Arbone, eodem Epiſcopo Feltriæ, quinque intra annos dedicatum eſt. Inde in arcam ſublata; quæ patefacta eſt, cum Carolus, huius nominis Imperator Quartus ea videndi cupidine teneretur. demum anno* CIↃCCCCXLVIII. *plumbeo loculo incluſa in magnificum marmor illata. Inſcriptiones, quæ teſtificantur à nobis antè dicta; ſubijciamus.*

PRIOR INSCRIPTIO.

In Sacello Sanctorum Martyrum Victoris, & Coronæ. à Tergo.

Ab ineunte redemptione publica, anno CIↃXCVI. *quo ſtellarum caſus, quoque Chriſtianorum motus in Paganos, Ioannes Viderienſis, tàm pectore, & armis, quàm diuitijs, & gloria pollens, honor patriæ, confectus ſenio, fundator aulæ, XVI. die Septembris, à filio ſuo Arbone Pontifice Beatiſſimis Martyribus Victori, & Coronæ commendatus.*

SECVNDA INSCRIPTIO.

A tergo arcæ Sanctorum Martyrum.

Anno CIↃCI. *ab Incarnatione Verbi, II. Idus Maias, Imp. Henrico Cæſare III. dedicatum eſt Sanctuarium hoc ipſi Deo cœli, & Beatæ Mariæ ſemper Virgini, & hic continentur reliquiæ Apoſtolorum Petri, & Pauli, Philippi, Iacobi, Stephani Protomartyris, Stephani Papæ, & Martyris, Marcellini, & Petri, & Sanctorum Militum Chriſti Mauritij Marcellini, Georgij, & Chriſtophori, & Beatorum Victoris, & Coronæ Martyrum, quorum corpora hic infra requieſcunt in Chriſto Ieſu, dictante Arbone, indigno Pontifice.*

TERTIA INSCRIPTIO.

Anno Domini CIↃCCCLV. *Maij XXVI. Imperante* Carolo *Imperatore Præſidente Antiſtite Iacobo Feltri, & Bel. Epiſcopo, corpora inclytorum Martyrum Victoris, & Coronæ in hac fuerunt recondita tumba, à dictoque Imperatore viſa.*

QVARTA INSCRIPTIO.
Circa Arcam Sanctorum Martyrum.

Anno CIↃCCCCXLVIII. *menſe Martio Indictione III. Sanctorum Martyrum Victoris, & Coronæ corpora ex humo religioſè hue ereximus, quæ plumbo, ac duplici marmore clauduntur, dominante Illuſtriſſimo Senatu Venetiarum, Antiſtite Henrico Scarrampo de Aſt. Prætore Ludouico Fuſcareno, vtriuſque iuris interprete.*

Illud hic monuerim, Romæ in eccleſia Sancti Pancratij extra vrbem, aram eſſe in quam corpora Sanctorum Martyrum Victoris, & Coronæ, illuc anno CIↃIↃLXX *Pij V. Pontificis Maximi iuſſu delata conduntur. Sed partem aliquam corporis neceſſe eſt accipiamus, cum ſatis conſtet, corpora in vrbe Feltria aſſeruari.*

ANIMADVERSIONES IN SS. MARTYRES IVXTA MEGARAM.

Q*VÆ de his Martyribus ſupra Megaram coronatis, dicimus, deſumpta ſunt ex Actis SS. Alphij, Philadelphi, & Cyrini. Porro incertum eſt mihi, cuiates hi Martyres fuerint. nam hiſce latebris vrbes tres proximæ, Leontini in Mediterraneis, Morgantium, & Megara literales. Non latet quid pro Leontinis dicas; horum Mart. æuo, Morgãtium, & Megaram non extitiſſe, ac proinde illos non niſi Leontinos eſſe potuiſſe. nam Strabo* Strabo l.6. *qui Tiberij ætate ſcripſit, vrbes, ait, perierũt* Naxos, & Megara. *Et paullo poſt:* Morgetibus Morgantium fuit domicilium, quæ vrbs hodie non extat. *At verumne? Megaram, quæ prius Hybla, & Morgantium, Strabonis æuo, nõ extitiſſe, ac funditus exciſas? ſane æquum eſt, vt duarum Siciliæ veterum vrbium memoriam, aduerſus Strabonem, vindicemus.*

Morgantium, Siciliæ vrbs, Megaram inter, & Catanam. de qua Stephanus Morgentium vrbs Italiæ, a Morgentibus, dicitur & Morgẽtia *vel emenda,* Siciliæ, *vel eam vrbẽ intellige, vnde in Siciliã deducta colonia eſt. Morgentia Silio dicta:* frõdoſis Morgentia cãpis. *Sed Liuio* Murgantiũ: *Cic. & Plin.* Murgentini. *rectius Diodoro, &*

Stepha. de vrbibus. Silius l.1. Liu.l.19. Cic. 3. Act. 1. in Ver. Plin.l.3.c.8. Diod.l.14

re. & viri docti corrigunt, itemque Straboni Strabo l.6. *Morgãtiſi ita etiam nummi veteres, quos vidi.*

Morgantium igitur, colonia fuit à Morgetibus Italiæ populis in Siciliam deducta, vt Strabo, & Stephanus memorant; deleta verò à Carthaginienſibus, vt idem Strabo ſignificat. Aretius, & Fazellus, nuperi ſcriptores, penes quos ſit fides, bello Punico II. id factum tradunt; ſed restitutam oportuit; nam Murgentinos exſtaſſe, M. Tullius æuo ſuo demonſtrat, & ſuo etiam Plinius, Veſpaſiano Principe. num ne igitur falſus eſt Strabo? nec deſiſſe Morgantium, niſi dominatu Sarracenorum, ex Petro Diacono colligimus.

Pet. Diac. Appen. ad hist. S. Pla. Thucydides lib. 6.

Iam verò Hybla, vrbs Siciliæ vetuſta, à Siculorum Rege Hyblone dicta, dein à colonis Megarenſibus illuc duce Lamo, vt ait Thucydides, deductis, Megara appellata eſt, eiuſq; Hyblæi, atque ac Megarenſes dicti. Hyblam *verò eamdem atque Megaram fuiſſe ex Strabone, Pauſania, & Stephano diſcimus.*

Pompon. de ſitu Orbis lib. 2. cap. 7.

Porro Megaram, quam Strabo ait ætate ſua non extaſſe, contrà Pomponius Mela, qui proximè poſt Strabonem, ſub Imp. Claudio vixit, inter cæteras Siciliæ vrbes ad Ionium mare, exſtare memorat; quod firmant Plinius, & Ptolomæus. quid igitur dicendum de Morgantij, & Megaræ interitu, antiquis ſcriptoribus inter ſe diſſentientibus? Equidem crediderim Megaram, tempeſtate Strabonis, à magnitudine ſua excidiſſe, idque eum fortaſſe velle, nõ tamen omninò interijſſe, quod Mela, Plinius, Ptolomæus oſtendunt, atque hanc eſſe mentē horum ſcriptorũ ex Pauſania eruo, qui illos proximè conſecutus eſt. is ætate ſua, Megarã exſtaſſe ait, in Catanæorum finibus, ſed redactam in vici formam. idem de Morgantio cenſuerim. Cuiates igitur hos Beatos Martyres, in monte ſupra Megaram, pro Chriſti fide, martyrio coronatos fuiſſe dixerimus? Leontinoſne, an Megarenſes? an Morgentinos? mihi non liquere pronuncio.

Ptolom. lib. 3. ca. 4.

Pauſan. in Eliacis L.

Pluuius Aſiæ, hodie Giſitæ *nominatur mõs, in quo hi Chriſtiani extorres occultabantur, exiſtimatur eſſe, cui nomen hodie* Diauolopri, *de vtroque vide notas ad Vitam S. Neophyti Epiſcopi Leontini.*

ANIMADVERSIONES
IN MARTYRIVM
SS. NICONIS
ET SOCIORVM

1 Menæa ad x. Kal. Ap.

SANCTVS NICON] *hæc publicamus, in Latinum verſa, ex Græcorum Menæis. putamus Quinctianum, quo Siciliæ præfecto, Nicon certamen expleuit, illum ipſum eſſe, qui Diuã Agatham Virginem, & Martyrem pro Chriſti fide occidit, Menæor, quòd de eo loquitur, vt de homine fama noto, qualis Quinctianus fuit, non modò ob impiam cædem Beatiſſimæ Virginis Agathæ, ſed genere mortis, quo miſere extinctus, hauſtus flumine, ſcelera eius Deo vindicante, quam ob cauſſam martyrium SS. Niconis, ſociorumque in tempora Imp. Decij reiecimus, ſub quo Quinctianus Siciliæ conſularis fuit, (quamquam non ſine metu) donec lux maior oboriatur.*

2 EX NEAPOLITANORVM REGIONE] *Græca habent: Niconem verò in celeberrima vrbe Neapoli Italiæ in Campania natũ (id enim ſonat vox* Ormomenos *in Sanctorũ Actis) Menæa idem indicant, dum aiunt, Niconem, confecto bello, in domum propriam ad matrem reuertiſſe: & rurſum ex Inſula Mytilene in Italiam traieciſſe, vbi matrem inuiſit, morienti adſtitit, vitaque functam ſepultura donauit.*

BELLO AVTEM MOX CONFLATO] *num hæc bella exſtitere, quæ ſub duobus Philippis contigerunt?* 3

CRVCIS SIGNO MVNITVS] *mira vis Sãctiſſimæ Crucis, qua Nicon miles adhuc Ethnicus, cum ſe muniuiſſet, in confertiſſimum hoſtium agmen inſiliens, fugauit, profligauitq; eadem D. Martinus, dum adhuc cathecumenus ſub Iuliano apoſtata militaret, eximiæ fidei, cuius viri præclara illa vox: Ego ſigno crucis, non clypeo, aut galea, hoſtium cuneos penetrabo ſecurus.* 4

AD CONSTANTINOPOLIS ORAM NAVIGAT] *Græce etiam dicitur Conſtantinopolis, ſed* Byzantij *rectius dixiſſent, nam Nicon vixit, perſequentibus eccleſiam Tyrannis, qua tempeſtate Byzantium illic fuit, ſed enim vrbs Conſtantinopolis, nondum condita à Magno Conſtantino. Sed ſcriptor Actorum id voluit: Niconem ad oram nauigaſſe, vbi poſtmodum Conſtantinopolis fuit.* 5

6 IN GANI MONTEM] *Gani montes, circa Thraciam, Gregora, & Suidas verſus Macedoniam, Niceta.*

7 MOX EPISCOPVM] *haud crediderim, D. Niconem regendæ alicui eccleſiæ ordinatũ fuiſſe Epiſcopum. multa me mouent. Primùm nec Romanum Martyrologium nec Menologiũ Græcorum, Niconem Epiſcopum nominant. Secundùm, præter morem eſt, vt Epiſcopus ab Epiſcopo, ex ſuo arbitratu ordinetur, vt his Actis ordinatum Niconem vides. Tertiùm quî in finem Nicon creatus eſſet Epiſcopus, cum nulli eccleſiæ præpoſitus fuiſſe legatur? Quartũ quem Acta Epiſcopum dicunt, mox præfecturam omnium Monachorum ſuſcepiſſe tradunt igitur hoc loco nomen Epiſcopi latè ſumptum, idemque eſt Epiſcopus, atque Monaſterij Antiſtes, præſeſque, & cœtus Monachorum cuſtos: ita Plutarchus de Maximo Pontifice,* erat Sacrarum Virginum Epiſcopus. Plutarc. in Numa.

8 MYTILENEM CVM OMNIBVS VENIT] *cum omnibus etiam in Italiam tranmiſiſſe, certum mihi eſt; nam S. Ioſephus Hymnographus* Niconem *ait ab Oriente* cum diſcipulorum, quaſi ſtellarum, choro profectum in Occidentem, ſuis illum radijs illuſtraſſe. *idemq; in extremo hymno,* ad cœlum ſublatum, *dicit,* duplicem Martyrum centuriam, veluti chorum, Deo attuliſſe. *Quod verò D. Nicon Tauromenij paſſus eſt, duas haſce Martyrum centurias, in eodem loco, cum eo, pro Chriſto eſſe fuiſſe, neceſſe eſt affirmemus.*

OMNES CORAM SE SISTI IVBET] *Scriptores variant in numero, itemq; in loco paſſionis. Ioſephus Hymnographus, duas Martyrum centurias memorat. Menæa item Niconem, ſocioſq; CXCIX. Menologium Sirleti cõſentit in numero, in loco cadit, aiſſentit, itemq; in die, nam ad nonum Kal. Apr. ſic meminit; SS. Martyrum Niconis, & ſociorum CXCIX qui in vrbe Cæſarea Palæſtinæ, propter Chriſtianæ fidei confeſſionem, martyrij palmam adepti ſunt. Martyrologium verò Romanum cum Menæis conſentit in die Natali, ſed in loco & in numero diſcrepat. ita enim ait:* Cæſareæ in Palæſtina, SS. Mart. Niconis, & aliorum XCIX. *quoniam verò Acta SS. Niconis, & ſociorum Martyrum, quibus potior fides, in Sicilia ad Tauromenium caſos à Quintiliano Præfecto, conſtanter affirmant, cenſuerim in Romanum Martyrologium, & in illud Menologium irrepſiſſe errorem, corrigendumque eſſe illud in numero Martyrum, vtrumq; in loco paſſionis, ac pro* Cæſareæ in Palæſtina, *reponendum eſſe,* Tauromenij in Sicilia, *ad quod ſpectare hos Martyres, perlectis Actis, nemo dubitabit.* 9

Ioſephu. Hym. in S. Niconem. Menol. Sirleti ad 9. Kal. Apr.

Martyrol. Rom. ad x. Kal. Apr.

ANIMADVERSIONES
IN HYMNVM
SS. NICONIS, ET SOC.
MARTYRVM.

1 HYMNVS S. IOSEPHI] *ex Græcorum Menæis exſcriptus, & in latinum verſus à Patre Auguſtino Florito Societatis Ieſu.*

2 AD CERTAMINIS SCAMMATA ARMAVISTI] *eadem vſus metaphora Tertullianus ad Martyres:* itaque epiſtates veſter Chriſtus Ieſus, qui vos ſpiritu vnxit, & ad hoc ſcamma produxit. *id eſt ad martyrij agonem. Hieronymus ad diſputationis propoſitum tranſtulit.* cum ergo iſta quærantur, cur tu omiſſis, ſuper quibus pugna eſt, de ſcammate, & loco certaminis egrediens, in peregrinis & longe alienis quæſtionibus immoraris. *ſcamma igitur, locus certaminis fuit, in quo athletæ congrediebantur; ita dictum, quod foſſa cingeretur.*

Tertull. ad Martyres.

Hieron. ad Pammach.

DENIQVE POST MORTEM CORPVS TVVM] *S. Niconis corpus miraculis ab ipſa cæde conſpicuum, ac celebre fuit.* 3

ANIMADVERSIONES IN MARTYRIVM SS. MILITVM XX.

1 PERSEQVENTE CHRISTIANOS DECIO] *Martyrium hoc militum viginti excerptum eſt ex Græca Hiſtoria SS. Alphÿ, Philadelphi, & Cyrini. Quod enim ea Hiſtoria iuſto longior eſt, multiſque coagmentata certaminibus SS. Mart., in eaq; legenda ob longitudinem ſui, rerumq; implicationem, aut aberrare mens alicui poterat, aut animus faſtidio affici, ſatius eſſe duximus, ſi reciſam inde uniuſcuiuſq; vitã ſeorſim ederem*.

2 IN CVSTODIAS CONIECIT] *quo loco fuerit is carcer, diximus Notis ad Martyriũ SS. Alphij, Philadelphi, & Cyrini.*

TRES POST MENSES] *accipio menſes tres ab aduentu SS. Alphÿ, Philadelphi, & Cyrini, in vrbem Leontinorum. eo commoueor, quòd iiſdem Actis aliquot poſt dies à SS. Martyrum cæde, quæ menſe Maio facta eſt, nouem menſes numerantur: quos ſi relegas, eorum Leontinos aduentum contigiſſe inuenies Sept. menſe.*

4 CONVOCATO AD PRAETORIVM POPVLO] *quorſum populus ad Prętorium conuocatur? an quòd illuc ingredi populo non licuit, vt Notis ad S. Agatham dictum eſt? Galerius Maximus proconſul Africę, animaduer*Pont. Diacon. in vit. S. Cypr.*ſurus in S. Cyprianum, populum Chartaginẽſem ad prætorium conuenire iuſſit; notauit id Pontius Diaconus, cum ait* mane multa turba conuenit ad Sexti (*quo loco S. Cyprianus coronatus eſt*) ſecundum præceptum Galerij Maximi proconſulis. *id autem fortaſſe factum à Pręſidibus, vt publice de Chriſtianis, cęterorum exemplo, ſupplicium ſumeretur. ſed tyrannorum conſilia in contrarium verſa; nam viſa cęde Martyrum, plures ad martyrium, & Chriſti fidem inflammabantur.*

5 TVM PRAECEPIT TERTVLLVS, EOS SVBLIME SVSPENSOS] *nec moribus, nec legibus in hos milites Chriſtianos animaduerſum eſt, ſed ex odio, & animi feritate, id enim contra veterem morem fuit de militibus fuſte puniendis. Tacitus ait* proſtratos verberibus multant. *Sueton. in Tiberio,* Centurionem, ſtratum humi, pene ad necem verberauit. *Acta SS. Mart. Papiæ, & Mauri militum,* tunc iuſſit Præfectus eos teneri in terram, & fuſtibus cædi.

6 PALMARVM FVSTIBVS] ACRITER CAEDI] *Fuſtuario in eos animaduerſum eſt, vt in milites. nam fuſtuarium pœna militaris*
Cic. ora. 3. in Anton. *fuit. Cicero in Antonium:* ſi Conſul ille, fuſtuarium meruerunt legiones, quæ Conſulem reli- Liu. lib. 5.
querũt, *Liuius:* Fuſtuarium meretur, qui ſigna relinquit, aut præſidio decedit, *porrò ritu priſco milites, qui deliquiſſent, vel vite, vel fuſte feriebantur. ſed vitibus plerumq; Romanos, extraneos verò fuſtibus caſtigare mos fuit. Liuius* Liu. lib. 17. *de Scipione inquit,* quem militem extra ordinem deprehendit, ſi Romanus eſſet, vitibus; ſi extraneus, virgis cæcidit. *vitis igitur minus ignominioſa pœna, quam fuſtis. quoniam verò ſub Imperatoribus, & tyrannis, haud quidem ex veterum inſtitutis, ſed omnia ex libidine agebantur, difficile eſt diuinare ex ipſo ſupplicij genere, num ne Romani fuerint, an externi, hi milites XX. martyrio coronati.*

INITIA DIXIT HAEC TORMENTORVM SVNT] 7 *ſępe fuſtibus incohoabantur Chriſtianorum quęſtiones. hinc Tertullianus ait;* alios ignis, alios gladius, alios beſtiæ Chriſtianos probauerunt, alij fuſtibus interim, & vngulis inſuper, deguſtata martyria in carcere eſuriunt. Tertullia. *S. Cyprianus ad Confeſſores, in metallo conſtitutos:* quod autem fuſtibus cæſi pri grauiter, & afflicti per huiuſmodi pœnas initiaſtis confeſſionis veſtræ primordia, execranda S. Cypria. ep. ad Nemęſian. nobis iſta res non eſt; neq; enim ad fuſtes Chriſtianum corpus expauit, cuius eſt ſpes omnis in ligno.

8 GLADIO IN EOS ANIMADVERTI IVBET] *in milites, quamquam damnatos pietatis, gladio animaduerſum eſt, habita militię reuerentia; nam gladius militare ſupplicium fuit. ignotum id quidem priſcę Reipublicæ, nã eius loco olim ſecuris fuit, haud multo tamen ante imperium videtur cœpiſſe, atque in militia, & aduerſum milites vſurpatum. Lucan.* Luc. lib. 8 *de milite, qui Pompeium decollauit.*

Tunc neruos, venaſque ſecat, nodoſaque frangit
Oſſa diu: non dum artis erat caput enſe rotare.

Suet. Calig. c. 30. *Experientia dein artem fecit. Sueton. in* Ca*ligula;* miles, decollandi artifex, quibuſcumq; è cuſtodia caput amputabat.

9 LINEIS INVOLVTOS] *nota Chriſtianorum erga Martyres officia, quos in linteis candidis ſepelire conſueuerant, quo ex more* Prudent. hymno in S. Eulaliã. *illud à Prudentio dictum, in laudem Eulaliæ, Virginis.*

Ecce niuem glacialis hyems
Ingerit, & tegit omne forum;
Membra tegit ſimul Eulaliæ,
Axe iacentia ſub gelido,
Pallioli vice linteoli.

v.

ANIMADVERSIONES AD MARTYRIVM S. AGATHAE EX GRÆCO VERSVM.

1 MARTYRIVM] *Græce exſcriptum eſt è M. S. Cod. Vaticano; in latinum vertit P. Auguſtinus Floritus è noſtra Societate. in eo pleraq; ſunt, quæ non habet Metaphraſtes, aut in quibus à Metaphraſte diſſentit. quæ ſuis locis notamus.*

2 Volaterr. l. 14. de viris mulieribuſq; Illuſtr. Beda.

DECIO CÆSARE] *ita omnes MM. SS. Codd. Græci, latinique plane igitur errant Volaterranus, qui ſub Gallo, & Voluſiano; & Beda, Aldhelmus, aliiq; qui Agatham Imper. Diocletiano, martyrio affectam memorant.*

3 Aldhel. epiſt. lib. de virginitate Hier. Rub. Hiſt. Rauē. Baron. in Annal.

QVINCTIANO SICILIENSI PROVINCIÆ PRÆFECTO] *à quo Rauennæ Præſide, Sanctam Fuſcam pro fide occiſam, tradit Hieronymus Rubeus; verum ſi Agatha & Fuſca ab eodem Quinctiano interfectæ ſunt, eodem vtraq; ſecundo Decij anno, vt tradit Baronius, & Chriſti CCLIV eodemque menſe, occidi nō potuere; nam Agatha Nonis, Fuſca Idibus Februarij ſublata, vt docent Martyrologia; at Quinctianus, poſt demortuam Agatham, eodem ferme die, miſere perijt, Symætho Fluuio hauſtus. quinam igitur Idibus Februarij, occiſa ab eo Fuſca eſt, qui Nonis animam in amne profuderat? alterum horum dicendum eſt, vel Agatham, & Fuſcam anno eodem, ſed à diuerſo Quinctiano morte affectas; vel ab eodem, ſed diuerſo anno, & alio ſub Principe. nam Quinctianus anno I Decij, Chriſti CCLII. Conſularis erat Siciliæ, & S. Niconem, ſocioſq; pro fide occidiſſe videtur.*

4 Oroſius l. 7 capit. 21. Greg. Nyſſ. in vita S. Greg. Taumat.

PROMVLGATVM EST EDICTVM] *Oroſius de Imp. Decio* ſeptimus poſt Neronem, feralia ſparſit edicta. *Gregorius Nyſſenus de eodem*, ad gentium Præſides, mittit edicta, terribiles ſupplicij minas in eos ſtatués, vt omnibus probris, contumelijs, & cruciatibus afficerent eos, qui nomen Chriſti adorabant, &c. *Decianæ perſecutionis immanitatem lege apud Euſebium, & præterea apud eumdem Nyſſenum*

Euſebius l. 6. c. 34.

5 VIRGO PANHORMI INSIGNI, PRÆCLAROQ; GENERE NATA] *Vrbes duæ Panhormus, & Catana præclaro ambitu de Agatha certant, & ſuam quæque ciuem vendicat. Cum ineunte hoc ſæculo in eam curam incumberet Clemens VIII. vt Romanum Breuiarium recognoſceretur, & ea quæ forte deprauata eſſent, corrigerentur, diuturna altercatione de S. Agatha patria inter Panhormitanos, & Catanenſes certatum eſt; tandem id ſtatuit Pontifex, vt in Romano Breuiario non diceretur,* Catanæ orta, *ſed,* Quam Panhormitani, & Catanenſes ſuam eſſe dicunt; *in Græco verò Breuiario Romæ typis edito nil immutatum eſt, ſed vt antea, ita etiam deinceps dicta eſt,* Panormi nata. *longum eſſet rationes ac teſtes pro vtraque vrbe afferre, neque è re mea; longe à concertationibus abeſſe volo; pietati fouendæ ſtudeo: nec deerunt, opinor, qui proferent.*

EO PRÆTEXTV, QVOD CHRISTO NOMEN DEDISSET] *tantum impijs Imperatoribus, Præſidibuſque odium Chriſtiani nominis fuit; vt qui eo cenſerentur, nullum ob flagitium, ſed vnum ob nomen, capitis damnarentur: hinc illa Plinij Proconſulis Bithyniæ conſultatio cum Imp. Traiano:* nomen ipſum, ſi flagitijs careat, an flagitij cohærentia nomina puniantur. *Sed has querimonias perſequuuntur Iuſtinus Martyr, Athenagoras, Tertullianus in eorum libris Apologeticis.* 6

Plin. epiſt. ad Imper. Traianum.

PANHORMO EGREDITVR] *porta, quæ à B. Agatha Panormi dicitur, eſſe creditur illa, vnde a militibus educta eſt. Sed tunc non eò vſque protendebatur vrbs: an verò Neapolis, quæ inter Panormi ſuburbia celebratur, tunc eò pertingeret, incertum mihi eſt: a proxima æde D. Agathæ nomen illi portæ poſtea fuiſſe facilius crediderim.* 7

AD QVEMDAM FLVVIVM] *is eſt, Oretus Vibio dictus. Panhormo abeſt trecentis prope paſſibus.* 8

Vibi' ſequ. de flu...

QVO CALCEAMENTI CORRIGIA DISSOLVITVR] *Græcanicis tum crepidulis Siculæ virgines in calceatu vtebantur. de ijs Gellius:* Omnia enim ferme id genus, quibus plantarum calces tantum infimæ teguntur, cetera prope nuda, & tenuibus habenis innexa ſunt, ſoleas dixere; nonnumquam voce Græca crepidulas. *Mulibres calceos, quod multis habenis, inflexiſque corrigijs vincirentur, Ouidius vincula appellat, loquens de Hercule:* 9

A. Gell. Noct. Att.

Ouid. li. 2. faſt.

Fregerat armillas, nō illa ad brachia factas:
Scindebant magni vincula parua pedes.

ATQVE IS PROFECTO LAPIS] *Panhor-* 10

nhor-

hormi, in ęde S. Agathę, extra vrbem, ad meridiem, ſaxum oſtenditur, ad quod fama eſt, Agathum calceamentorum ſoluta vincula aſtrinxiſſe. ei ſaxo impreſſa veſtigia Virginis, colunt Panhormit. miraculum hoc ſaxi ſcaturientis oleum, Metaphraſtes non habet, nos verò ex M. S. Codd. Vaticano damus. iam diu autem deſijt oleum effundere.

11 EXSTAT NOSTRA AD VSQVE TEMPORA] *ignotum mihi eſt quo tempore vixerit, ſcripſeritque hic auctor.*

12 CVIDAM MATRI FAMILIAS TRADI] *hæ libidonoſorum artes fuere. ita Valerianus Chriſtianam Virginem Lucillam Maxima ſacrilegæ fęminæ in cuſtodiam dedit. Acta S. Stephani PP.*

Apud Bar. to. 2. Ann. 259.

13 NOMINE APHRODISIÆ] *cenſuerimne, immutatum hoc eſſe ſcorti nomen? nam mulieres, quæ pudicitiam vulgabant, alia ſumebant nomina, vt vitæ, generiſque infamiam, mutato nomine, occultarent. Plautus.*

Plautus.

Namque hodie earum mutarentur nomina,
Facerentque indignum genere quæſtum corpore.

14 ERANT FILIÆ QVINQVE] *totidem filias tribuit Metaphraſtes, ſed nouem Acta M. S.*

15 IN SECRETARIVM EAM IVBET ADDVCI] *in Græco in Secreto: ſecretum, ſeu ſecretarium locus fuit, in quo Iudices examinabant cauſſas: Seruius:* ducuntur iudices vſq; ad fores ſecretarij, ibidemque officium remanet, illi vero ingreſſi ſolium aſcendunt, & ſedēt *hęc ſecreta cancellorum ſeptis claudebantur. Ammianus Marcellinus de Aduocatis,* cum intra cancellorum venerint ſepta, & agi cœperint alicuius fortunæ, vel ſalus. *Sidonius Apollinaris de Conſtantino Theodorici,* circumſiſtit tenant comes armiger, pelliitorum turba ſatellitum; ne abſit, admittitur, ne obſtrepat, eliminatur, ſi-que pro foribus immurmurat, excluſa velis, incluſa cancellis. *Quod igitur cancellis clauſum, ſecretumque, oppanſis velis,* ſecretarium *dicitur.*

Seru. in lib. 1. Aeneid.

Ammian. lib. 30.

Sidon. l. 1. epiſt.

16 SEDENSQVE IN TRIBVNALI] *Iſidorus,* Tribunal, *ait,* eſt locus editus, ad quem gradibus aſcendebatur. in medio ſella, in qua ſederet, qui ius diceret. inferius ſubſellia ſcribarum, in imo aduocati, litigantes, rei.

Iſid. Etym. lib.

17 NOBILI, ILLVSTRIQVE GENERE PROGNATA SVM] *Græca vox vtrumque referre poteſt, illuſtre, & clariſſimum. vide quæ ad Acta latina afferemus, quibus Agatha ſpectabili genere dicitur.*

18 QVORVM ORA IN ÆS CONVERTERE SOLETIS] *idem B. Agnetis ludibrium ad Symphronium Præfectum vrbi ex Ambroſio,* Dij tui, aut ærei ſunt, ex quibus cucumæ melius fiunt ad vſus hominum, aut lapidei, ex quibus ſternuntur plateæ. Diuinitas ergo non in lapidibus vanis habitat, ſed in cælis, non in ære, aut aliquo metallo, ſed in Regno Superno Chriſti. *Sed hoc argumentum pluribus perſequitur Arnobius, & M. Minucius Felix.*

Ambr. l. 4. epiſt. 34.

Arnob. aduerſus gentes.

Minuc. in Octauio.

19 IN TENEBRICOSVM CARCEREM DETRVDI MANDAT] *exſtat hodie carcer, multos pedes humi depreſſus, quem muniunt vndique parietes, atque inſuper camera lapideis fornicibus iuncta, ſed inculta tenebris, qualis Romæ Tullianum fuit. hinc tenebræ ſæpius pro inferno carcere vſurpata, vt apud Pacuuium, qui minatur malam manſionem, famem, equuleum.*

Pacuu. Duloreſte ap. Noniũ V. Torto.

Nam te in tenebris ſæua lacerabo fame.
Clauſum, & fatigans artus torto diſtraham.

Liuius, vt in carcere inſtar furis, ac latronis, vir clariſſimus includatur, & in robore, ac tenebris exſpiret. *robur autem in Tulliano fuit. Seneca,* video carcerem publicum, ſaxis ingentibus ſtructum, anguſtis foraminibus tenuem lucis vmbram recipientem, in hunc coniecti, robur Tullianum proſpiciunt, & quoties iacentes ferrati poſtis ſtridor excitat, exanimantur, & alienum ſupplicium aſpectando, ſuum diſcunt. *ſcitè vocat Caſſiodorus* Plutonis apud ſuperos hoſpitium, locum perpetua nocte cæcatum, Auernum, inferos.

Liu. lib. 8.

Senec. declamat. V.

Caſſiodo. variar. lec. 11.

IN CARCEREM PERINDE, ATQVE AD FESTAS CHOREAS] *Græca vox* ἀγαλλιᾶσθαι, *vtrumque ſignificat, tum choreas, tum epulas; quod habent Acta latina.* 20

ET QVID DE TVA SALVTE CONSIDERASTI] *Tyrannorum mos fuit, vt abducerent Sanctos Martyres à Chriſto ſub falſa commiſerationis ſpecie, proponere illis ætatis florem ante tempus recidendum, vt rectè notat Deſiderius Heraldus in Tertullianum.* 21

Deſ. Hera. in c. 24. Apol. Tert.

QVINCTIANVS IVBET PENDENTEM VIRGINEM FLAGRIS CAEDI] *Acta latina:* iuſſit in equuleo ſuſpendi, & torqueri. *ad equuleum autem damnati, manibus ſuperne vinctis appendebantur, & cædebantur. vide notas noſtras ad Acta latina.* 22

VTI FRVMENTVM ETC.] *ex præclariſſima illa Chriſti Domini voce;* niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet, &c. *tamquam ex pharetra, plures à SS. Martyr. educta aduerſum tyrannos ſagitta, vt hæc Diuæ Agathæ, vt illa Diui Ignatij,* frumentum Chriſti ſum, dentibus beſtiarum molar, & ſubigar, vt panis mundus Chriſto inueniar. 23

D. Ign. ep. Irenæum l. 5.

S. Hier. de ſcrip. eccl.

MAMILLAM VIRGINI DIRE TORQVERI, AC LACERARI IVBET] *Catanæ, opinio manauit in vulgus, mamillas duas B. Agathę exſectas, totidemque reſtitutas, ſed ab ijs alias. at vetera manuſc. cùm latina, tùm Græca, mamillam vnam Virgini à carnifice auulſam docent, eamdemque mox pectori per miraculum reſtitutam. idem affirmat Metaphraſtes. ex mamillis Agathæ duabus, altera Catanę incluſa auro, altera in eccleſia Tarentina demonſtrabatur. Locus in quo lacerata, abſciſſaque Agathæ mamilla, Oratorium D. Beryllo dicatum eſt, iuxta eccleſiam Sanctiſſimæ Martyris; in eo vas eſt ex nigro lapide Tauromenitano albicantibus venis diſtincto, et mamilla ex candido marmore, cum inſcriptione.* 24

D.O.M.

D. O. M.

Hic Quinctiani impietas, quod in matre clementer ſuxit in Agatha crudeliter amputauit. Anno Dominj CÇLII.

L*Ocus haud multos ante annos exornatus fuit; ſed corrigendus Agathæ cædis annus, qui* CCLIII. *fuit. Sanctæ Macræ Virgini, abſciſſæ etiam fuerunt mamillæ & diuinitus reſtitutæ unguento calitus delato, quod tamen reſpuebat ignara, unde dimitteretur. poſtquam per prunas ardentes volutata eſt orans in cælum euolauit, vt videas eius martyrium planè geminũ fuiſſe martyrio noſtræ Agathæ. meminit S. Macræ Martyrologium Romanum, quam paſſam dicit in perſecutione* Diocletiani, *item Flodoardus in hiſt.* Remenſi *lib. 4. cap. 51. Petrus de Natalibus lib. 2. cap. 50.* (6. Ian.)

25 ALTERAM TAMEN INTVS IN ANIMA MAMILLAM HABEO] *Virginitatem, & pudicum amorem ſuum, quæ ſponſi Ieſu deliciæ, & amores caſtiſſimi, ijdemque iucundiſſimi.*

26 A PRIMIS ÆTATVLÆ MEÆ ANNIS, CHRISTO DEO DEVOVI; *Græcè* ex infantia ætatis; *Acta latina,* ab infantia mea Chriſto Domino conſecraui. *vſum rationis præcocem in B. Agatha fuiſſe oportuit, ſi adeò maturè Virginitatem ſuam Chriſto, cæleſti Sponſo, conſecrauit; infantia enim anno ſeptimo finitur, nec longe ab eo anno diſcedendum eſſe ſignificatur.*

27 PETRVS APOSTOLVS APPARET]; *in carcere locus oſtenditur, in quo B. Agathæ Petrus Apoſtolus apparuit; atque ille eſt ad læuũ angulum, cum carcerem introgreſſus fueris, quo loco vetus porta eſt, qua ſeſe Apoſtolus videri voluit in cuſtodiam intuliſſe. tibi pictura antiqua rem docet.*

28 EGO VERO PVELLVLA] *in Actis item latinis,* licet ſim puella, *Græca habent* παιδίον. *Hinc diſcimus, Agatham cum certamen ingreſſa eſt, teneræ ætate fuiſſe.*

29 ADEO VT E SPLENDORE CVSTODIA EFFVGERET] *in latinis Actis:* vt præ pauore cuſtodes fugerent. *Cuſtodes enim pro foribus carceris adſidebant: quare in ijſdem Græcis Actis, proximè ſcriptum eſt:* en patent fores, nec qui foris ſeruet, adeſt.

30 ET CARCERIS CVSTODES IN DISCRIMEN ADDVCAM] *nam ſi cuſtodia interfeciſſet ſeſe, vel effugiſſet, milites carceri præpoſiti, pro culpa puniebantur, Calliſtratus ait.* (Calliſtrat. digeſt. de cuſtod. reorum leg. 12)

31 MOX IVBET STERNI SOLVM TESTIS ACVTISSIMIS] *locus is, æuo noſtro, extra vrbem* Catanam, *ad Septentrionem; B. Agathæ fornacem appellant, ſupra quam conſtructa ædicula, Thomæ Guerrerij pietate.*

SILVANVM, ET AMICVM EIVS PHALCONIVM] *Metaphraſtes appellat* Vulterium, & Theophilum, *Acta latina* Silcinium, & Falconium. *Ijdem ne ſi diſque Vulterius Siluanus, aut Siluinus, & Phalconius Theophilus: ſanè aſſeſſores Quinctiani fuere, quos Acta latina, conſiliarios vocant. nam Præſidi ad iudicia adſidebant; his olim ſalarium à Præſide dabatur, conſtat ex Papiniano. Peſcennius Niger inſtituit, vt à Fiſco daretur. Spartianus,* addidit Conſiliarijs ſalaria, ne eos grauaret, quibus adſidebant, dicens, iudicem nec dare debere, nec accipere. 32 (Papinian. de off. aſſeſſor. l. 4. & de varijs, & extr. cogn. l. 4. Spart. in Peſcennio.)

CIVES OMNES] *non Chriſtiani modò, ſed Ethnici, atque illi amore in Agatham; hi verò metu terræmotus, & odio in Tyrannum.* 33

AD PRAETORIVM CONCVRRERENT] *Metaphraſtes etiam populum, ait adcurriſſe ad prætorium; ſed Acta latina, omnes ciues concurrerunt ad Secretarium iudicis, an in prætorio Secretarium, ſeu Tribunal Præſidis, vbi ius dicebatur? ignota adium loca apud Catanenſes, quidam aiunt, Prætorium in ea vrbis regione fuiſſe, quæ hodie à templo Collegij Societatis Ieſu, & Antonij Leti ædibus occupatur ſanè verò in ijs magnificæ domus veſtigia ſpectantur; at veteris Prætorij fuiſſe, quis affirmare certò queat? creditum pleriſque, Prætorium iuxta B. Agathæ carcerem fuiſſe, ad Orientem cernuntur illic ruinæ, vulguſque appellat palatium Quinctiani. ſed neque id verum. nam ruinæ, quas Quinctiani domum vulgus putat, veteris ſunt amphitheatri, quod eo loco celeberrimum fuit. viſuntur adhuc cameræ, graduſque terra obruti. amphitheatro proximus erat carcer publicus ad Occidentem. ſupra carcerem coniectauerim Prætorium, ac Secretarium fuiſſe. mouet me, quod illic Agatha iuſſa torqueri, mamilla abſciſſa. quo loco, vt diximus, oratorium D. Beryllo ſtructum eſt, is verò locus ſupra carcerem ad occidentẽ. id verò cum metu dixerim. fortaſſe enim Agatha in carcere torta: nec modò locus, in quo ſecta illi eſt mamilla, ſed in quo ſubſtrato igne, teſtiſque volutata eſt, ea tempeſtate intra ambitum carceris continebatur. credibile autem eſt, terræ motu, quem carnificina B. Agathæ concitauit, amphitheatrum, vnaque Prætorium corruiſſe vt ea loca exſcinderentur, in quibus tot ſcelera patrata, & ſpectata.* 43

IVBET D. AGATHAM IN CARCEREM PELLI] *pro gradibus, quibus ad ædem aſcenditur, vnde in carcerem ingreſſus eſt, ſaxum viſitur, & in veneratione habetur, in quo impreſſa veſtigia B. Virginis Agathæ remanſere, dum à ſatellitibus in cuſtodiam propellitur. vetus, ac vera traditio. Iam verò de poſitu carceris, ambituque dicendum eſt. Carcer olim Catanæ iuxta amphitheatrum ſitus, qua parte occidentem ſpectabat. Sed incertum an in extrema vrbe, vt æuo noſtro manet? an etiam proxima loca carcere concluderentur, in quibus excisa Agathæ mamilla, teſtiſque, ac ſubiectis ignibus volutata eſt? affirmare auſim. ingens enim publicorum carcerum ambitus. ac vero ſimile eſt, Agatham in area carceris tortam, inde ereptam tormentis, in obſcuriſſimum carceris locum perductam, qui nunc manet, in quem ma[illegible]s rei contrudebantur. enimverò morte Virginis Sanctiſſimæ* 35

con-

conſecratus, eique dedicatus, ſumma colitur veneratione.

Hodie forma carceris mutata: eius olim fores non eo, quo nunc loco vetus porta ſpectabat occidentem; nunc ingredienti carcerem, ad læuam eſt. lata erat palmos circiter quattuor, alta ſex. longitudo autem carceris palmorum fere trium, & viginti, latitudo decem. altitudo decem cum dimidio. muri craſſities palmos ſeptem. is verò carcer maxime tum tenebricoſus. nullis enim feneſtris lucem excipiebat. carcerem aperuere ad Septemtrionem, cùm Chriſtiani ſacrauere. an cùm Nortamni Principes ornauere? enimverò crediderim inſtauratum, ornatumque picturis, Angerij Catanenſis Epiſcopi, & Rogerij Comitis pietate, qui beneficiorum in D. Agatham memor, cuius viſis, monitiſque, vt à Senioribus audiuiſſe memini, ad Sarracenos è Sicilia pellendos, exſtimulatus fuerat; recuperata iam Inſula urbem Catanam, & vicina oppida Aciam, & Mottam Catanenſi eccleſia dono dedit, quæ ſub D. Agathę nomine conſtructa erat. in carceris pariete, qui vergit ad Orientem pictus aſpicitur Rogerius urbem Catanam D. Agathę offerens, traditam tabellam manu tenens, in qua ſcriptum, do tibi Catanam, cum iuribus, & pertinentijs ſuis *& infra*, Rogerius Comes. *Ceterum anno* CIↃIↃC. *Statua D. Agathę ex marmore candido, ſparſo auro, poſita ibi eſt, tutela, & ornamentum carceris. cauſſam, auctoremque docet inſcriptio hęc ante aram.*

Tres fratres de Franchis obtulerunt
ex Voto.

Impoſita eſt carceri ędicula D. Petro Apoſtolo; monumentum Catanenſium, quòd Virginem Agatham eo loco firmaſſet. neque ad carcerem ingreſſus eſt, niſi per oratorium eidē Martyri ſacrum, quod exſtructum, aut inſtauratum pietate, opibuſque Thomę Guerrerij illuc hodie duos, ac viginti per gradus deſcenditur. an quòd omnia ruinis opplentibus excreuere? an quòd olim carcer profundus, ac ſubterraneus, quale Tullianum Romæ apud Salluſtium, Athenis Barathrum apud Xenophontem?

Salluſt. cō iurat. Cati. Xenopho. l. 1. Hellen. & Suid.

36 HOC VBI COGNOVIT POPVLVS] *Chriſtiani id præſtitere, quorum ingens tum Catanæ multitudo, an unà etiam Ethnici? haud difficile, honorante Deo Virginem, ac Martyrem ſuam, non modo Chriſtianos viros ſed Ethnicos ſolemnia funeris Agathę perſoluiſſe, quos notum ex Actis, conſequente anno, ad eius ſepulchrum confugiſſe, velumque abſtuliſſe, remedium aduerſus ignem, ex Aetna prorumpentem. id argumento eſt, non modò fidelibus, ſed fidei noſtrę hoſtibus, Agatham in honore habitam, ac ſepulchrum eius cognitum: enimverò terræmotu exterriti, qui in cęde Agathę contigit, ea ſibi ratione Deum placandum eſſe rati ſunt, vt quam impiè Quinctianus occiderat, ipſi piè ſepelirent,*

37 SEPELIVIT EODEM LOCO, QVO SACRVM ILLI POSITVM EST TEMPLVM] *Metaphraſtes innuit templum Diuę Agathę extructum fuiſſe eodem anno, quo martyrium expleuit; nam paganos ait trepidos Aetnę incendio, quod mox proximo anno conflagrauit, ad templum Virginis properaſſe: id verò templum videtur eſſe ſacellum illud quod deinde amplificata ęde, quam Catanenſes veterem appellant, D. Lucię dedicatum eſt; ibi enim tradunt D. Luciam Syracuſis cum Eutychia matre quadrageſimo ſeptimo anno poſt D. Agathę martyrium profectam, ad eiuſdem D. Agathę ſepulchrum pro matris valetudine preces fudiſſe: id tamen certò non affirmauerim; locus enim ille, qua tempeſtate D. Agatha ad cœlum euolauit, in ambitu carceris cōprehenſus videtur; nec quiſquam probauerit Cęſaribus Chriſtianam fidem acriter perſequentibus, id à noſtris pręſtari potuiſſe, vt publici carceris partem in eccleſiam verterint; quare poſt pacatiora Reipublicę Chriſtianę tēpora ędem illam prope carcerem poſitam crediderim; nec veteris appellatio, quam illi templo dedere iamdiu Catanenſes, rem euincit; vetus enim dici potuit, non quod fuerit primū D. Agathę templum, ſed quòd præceſſerit aliā maximam à Rogerio Comite extructam ad eiuſdem D. Agathę cultum amplificandum. prima ergò ſacra ędes ſtatim ab eius obitu ſtructa, cuius Acta Metaphraſtis meminere, alia videtur ab ea, quam modò veterem appellant, alioque vrbis loco condita eſt; ſed vbinam fuerit, compertum mihi non eſt. ſi tamen ille idem locus ad fines quidem carceris, ſed extra illum fuiſſe dicatur, minorem ſane difficultatis ſpeciem pręſeferret ea, quam dixi, Catanenſium fama de primo D. Agathę templo.*

INTEREA QVIDAM ADOLESCENS] *tutelarem Angelum, & cuſtodem Beatiſſimę Martyris extitiſſe, pia ac ſolida eſt coniectura.* 38

TABVLAM MARMOREAM] *Acta latina tabulam breuem ex marmore Antonius Philotheus, qui noſtra ferme ętate vixit, hāc tabulam ex fama refert, Catanæ religioſiſſime conſeruari in pręſentem vſque diem. ſcripſit autem anno* CIↃIↃXC. *ſed fama ſępe errat, vulgique ſermone doctus ſcriptor falſus eſt. nam hęc tabula Cremonam deportata eſt. quo auctore, quo tempore, variant ſcriptores.* 39

Ant. Phil. Aetnæ deſcript.

Bartholomæus Paternonius tradit, quo tempore Dux Maniaces corpus B. Agathę ſuſtulit tum equites, qui eò venerant ex Gallia Ciſalpina, ſublatam Cremonam deportaſſe Agathę verò corpus à Maniace Conſtantinopolim delatum eſt, anno Domini CIↃXL. *ſed Ludouic. Cauitellius,* Catanæ ait, Vrbe Siciliæ, per Preſbyterum Cremonenſem, tabula D. Agathæ, cū eius humero fuit aſportata Cremonam, & repoſita in templo tunc erecto in eius honorem, prope portam pertuſij: idque fuit anno IↃCLXXXIX. *verum Antonius Campus ex ſcriptoribus Sicardo Epiſcopo, & Iacobo Redenaſco factum memorat, Alboino in Italia regnante, qui fato functus eſt anno Chriſti* IↃLXXIV. *vt Carolus Sigonius auctor eſt. Ceterum erutata Cremona tabula, haud illa eſt integra. nam in eius eccleſię monumentis ſcriptum ſcio, partem tabulę lapideę. quòd verò duas inter imagines includitur nemini permiſſum eſt eam videre, ſed in magna habetur veneratione. deferunt Cremonenſes aduerſum magna incendia, pręſenſque remedium ſępe experti ſunt.*

Barth. Patern.

Ludou. Cauit. in ann. Cremon. c. 33.

Ant. Campus in hiſt. Cremon.

Sigon. de Regn. Ital. l. 1.

MENS SANCTA, SPONTANEA, HONOR 40

NOR EX DEO, ET PATRIÆ LIBERATIO] elogium, ac perinſigne monumentum maximarum Beatiſſimæ Martyris Agathæ virtutum, & meritorum illud explicabimus numero 28. animaduerſionis ad Paſſionem ex latinis codicibus exſcriptam.

41 PATRIÆ LIBERATIO] felix Patria cui B. Agatha Chriſti Domini ſponſa, ac recepta iam cœlo, ſuam pollicita opem, ac tutelam, ſuamque prætulit beneuolentiam: præclarum teſtimonium amoris, optima filia in parentem ſuam. ſed nec deſunt Patriæ liberationis argumenta, tùm Panhormi, tùm Cataniæ. ſed vide notam 28. ad Acta latina.

42 ET AD S. MARTYR. CAPVT INTVS REPOSITA] idem habent acta latina ex quibus plane errare eos cognoſcis, qui ſibi perſuaſere, tabulam hanc marmoream ſepulchro fuiſſe impoſitam exteriore cum inſcriptione, contra Actorum fidem.

Fazell. decad. 1. l. 2. c. 4.

43 TRASMITTERE COGITANS, CVM SVIS EQVIS IN SCAPHAM INSCENDIT] Metaphraſtes, de Quintiano ait; ingreſſus pontem ab equis in Symæthum proiectus. at Græcis actis nō conſentiūt latina. Codex M S. Syracuſanus, dum Symæthum ait, naui traſmittit. cod. M. S. Mazarenſis: dum tranſiret flumen per nauē; S. Mariæ Maioris; dum fluuium naui traijcit ſed nulla hic diſſenſio, nam in verſione Metaphraſtis legendū eſt, Pontonem, vt eſt in nonnullis codicibus latinis. Pontones autem ſunt naues, quibus in traijciendis amnibus loco pontium vtimur l. vlt. ff. de ſeruit. ruſtic. prædiorum. Cæſar 3. bellor. ciuil. & ea vox reſpondet Græcæ πορθμεῖον, quam in M.SS. Græcis exemplaribus pleriſque vſurpari video.

44 EXACTO ANNO] anno Chriſti CCLIV.

45 VELVM QVOD ARCÆ ERAT SVPER IMPOSITVM TOLLENTES] ſcribit Fazellus, Aetna flagrante, Catanenſes inſcriptum Agathæ ſaxum cum deprehendiſſent, miraculo perculſos tumulum aperuiſſe; velumque, quo Sanctæ Martyris corpus tegebatur, aduerſum ignes abſtuliſſe; idem ferme ait Antonius Philotheus: addit Bartholomæus Paternonius in B. Agathæ vita, quam ſiculo carmine compoſuit, velum quo corpus operiebatur in ſepulcro, viuenti Agathæ tegumentum capitis exſtitiſſe. quod audacter eſt dictū; nam reclamat hiſtoria, Græcique codd. & latini MM. SS., qui omnes docent, paganos ad ſepulchrum B. Agathæ confugiſſe. velumque abſtuliſſe, quo tumulus velabatur. Metaphraſtes & circumfuſum arcæ velum auferentes. Codex Vatic. tum auferentes velum arcæ circumpoſitum. codex S. Mariæ Maioris, auferentes velum, quo erat coopertum ſepulchrū. idem habent codd. Syracuſanus, Panhormitanus, & Mazarenſis. Breuiarium Romanū paganorum multitudo, fugiens ad ſepulchrū Virginis, tulerunt velum eius contra ignem, velum eius, minime quidem Virginis, vt quidam exiſtimant, quo viuens tegendo capiti vtebatur, vel mortua inuoluebatur, ſed ſepulchri accipio, quod ſepulchro ſuper impoſitum erat. & ea plane ſententia eſt: quorſum enim ad ſepulchrum Virginis aduerſum eſt? vt velum ſepulchri aduerſum flammas raperetur. & ratio ſuadet; ablatum enim à paganis quod promptius erat, exſtimulante periculo, vrgente incendio idemque tuetur priſcus mos. enimverò ſepulchra Martyrum velis obtegebantur, vt mox dicetur.

Ant. Phil. Aetnæ deſcript. Barth. Patern. in vita D. Agat.

Concludo igitur velum, contra ignem è ſepulchro raptum, Agathæ ſepulchri tegmen fuiſſe. hoc clarius ſole. quod verò Fazellus de ſaxo ait & epigrammate ſepulchri, ſuperius refutatum à me eſt. adijce, contra acta dici, Catanenſes, tunc deprehendiſſe inſcriptum Agathæ ſepulchrum, cum Ætna flagrare cœpit, id eſt poſt annum ab exceſſu D. Agathæ. eodem enim die, quo depoſita eſt, ab Angelis delata tabella, cum inſigni elogio, & in tumulum illata, omnibus inſpectantibus.

Sane hoc velum, quod è ſepulchro B. Agathæ ab Ethnicis raptum, Aetnæque obiectum, ignes reſtinxit, fama eſt, illud eſſe, quod Catanæ, magna cum religione, in ſacrario ædis maximæ ſeruatur. quid? profitear ne hoc velum illud ipſum eſſe, quod ſepulchri integumentum fuit? plura occurrebant, quæ retrahere quempiam poſſent. primùm velorū mos ad ſepulchra. vela enim antiquitus ſiue pura ſiue picta, foribus prætendebantur, obumbrā do loco, in quo ſita ſepulchra SS. Martyrum. Diuus Paulinus. D. Paulin.

Cedo, alij pretioſa ferant donaria, meq;
Officij ſumptu ſuperent, qui pulchra tegendis
Vela ferant foribus, ſeu puro ſplendida lino,
Siue coloratis textum fucata figuris.

Id certum eſt, vela, ſiue antefores, ſiue ante ſepulchra, ſuſpendebantur. Gregorius Turonenſis, acceſſi haud temerarius ad locū ſepulchri, pr oiectuſque ſolo, orationem fudi, ſecretius à pendentibus velis, vno ſub veſtimento iniecto filo, crucis ad hoc ſignaculum depinxi, Protinus dolore ſedato, abſceſſi, & paullo poſt, acceſſi iterum quærere ſanitatem ad tumulum, tactuſque à pendentibus velis, protinus ſtetit venæ pulſus, porro in hunc vſū hoc D. Agathæ velum ineptum eſt. conuincit veli forma, quod latum palmos duos, ac ſemis, longum palmos 18. ſecundum religio maiorum retrahit, quæ ſacro velo, quo B. Agatha velare ſolita caput, nequaquā rude ſaxū operuiſſet. ſed hæc duo leuia ſunt. ſed enim vela non modò ſepulchris prætendebantur, reuerentiæ, & religionis ergo, ſed etiam inſternebantur, vt paullo ante retulimus ex Metaphraſte, aliiſque MM. SS. codd. cum Græcis, tum latinis, de velo D. Agathæ, quo ſepulchrum eius amiciebatur. neque impedimento eſt, quin velo capitis ſepulchrum inſterneretur. quid enim hic contra religionis noſtræ cæremonias? ſacrum Virginis caput: ſacrum Martyris ſepulchrum, ſacer vſus vtriuſque velandi capitis iuxta, atque ſepulchri. nihil eſt igitur, quod vetet, ſi dicas, velū capitis fuiſſe, ſimul ac ſepulchri; idem velaſſe Virginem; mox Martyrem. At inquies, vetat id veli tenuitas, nam inſtragula ſepulchrorum craſſiora fuiſſe oportuit. ſed hoc multo leuius: tenue, ais, velum eſt: quid tū? religionem veterum commendat, honorandis

D. Gregor. Turo l. 4 miracu. B. Mart. c. 1. & 2.

f Mar-

Martyribus profuſam. verum vt profitear, quod ipſe ſentiam, quæmodo memoraui, nihil me mouent, ſed monet paululum ipſa veli forma, quin indubitato affirmem, velum hoc eſſe, quo ſepulchrum D. Agathæ inſtratum eſt. vt enim dixi, latum palmos duos, ac ſemis, 18. verò longum. parum igitur aptum ſepulchro velum. nam iuſto breuius, nec velare frontem ſepulchri, nec tegere potuit operculum, quod acuminatum, ac maiore pallio obtegendum fuit. ineptum igitur operimentum, quod ſepulchrum non operiret. in quem vſum adhibeatur? dicet aliquis, fortaſſe is velorum vſus: tegmina ſepulchrorū operiebantur, intectis frontibus, ac vela ſepulchris obtegendis ad pietatem, & ornatum adhibebantur. ſepulchrum verò Diuæ Agathæ longum eſt palmos ferme octo, latum palmos duos, & dimidium; cui ornando ſatis erat veli huius longitudo, & latitudo. ſed contra eſt Metaphraſtes, qui ait. & circumtuſū arcæ velum auferentes. idem ferme habet M. S. codex Vaticanus. tum auferentes velum arcæ circumpoſitum. En vides, velum ſepulchro D. Agathæ impoſitum ea latitudine fuit, vt illud ambiret, & circumdaret: at velum iſtud adeo breue eſt, vt ſummum dumtaxat operculi faſtigium obtegat, arcamque intectam relinquat. addubito igitur, fuerit ne hoc velum, quod ſepulchri D. Agathæ operimentum fuit, atque ex eo aduerſum erumpentes Aetnæ ignes deſumptum eſt; quin etiam id negarem, niſi me Catanenſis ſiue eccleſiæ, ſeu populi traditio reuocaret, quam euertere, religio fuit. æquum eſt, interdum famæ potius, quam iudicio noſtro credere.

Ceterum videnda adhuc duo ſunt, veli, quæ adhuc ſeruatur vſus, & color. Catanæ opinio eſt in vulgus velum hoc eſſe, quo Beata Agatha caput ſolita velare, at rumor is difficultatem faceſſit. nam æuo illo, vela capitis breuia, ac fere quadrata. quale eſt velum capitis D. Luciæ, latum iuxtaq; longum palmos duos ac ſemis, de quo noſtris ad S. Luciā notis. verum B. Agathæ velum multo longius nam latum quidem palmos duos, & ſemis, ſed longum 18. an maiora Syracuſanis fuere vela, quibus alibi aliæ Virgines vtebantur, velando capiti? ijs enim intortis, obuoluebāt caput, collumque, ac pectus, ore detecto. ſculptus id docet vetus lapis Catanæ, ſupra fores Antiſti.um domus.

Sed nihil is me turbat, non enim eſt antiqui illius ſeculi, de quo ſermo, quo; Agatha & Lucia, Sicularum Virginum decora, vixere. neq; is habitus videtur Virginis, qui honeſtior eſſe debuit, velato ore. etenim nedum Chriſtianæ Virgines, ſed honeſtæ mulieres, non modò capite velato, ſed operta facie, foras prodibant Tertull. oro te ſiue mater, ſiue ſoror, ſiue filia virgo, ſecundum annorū nomina dixerim, vela caput: ſi mater propter filios; ſi ſoror propter fratres; ſi filia propter patres: omnes in te ætates periclitantur. Indue armaturam pudoris, circumduc vallum verecundiæ, murum ſexui tuo ſtrue, qui nec tuos emittat oculos, nec admittat alienos. pauloq; poſt, effrontes Virgines reprehendit his verbis: mitris, & lanis quædam velant caput, ſed colligāt, à fronte quidem protectæ, quà proprie autem caput eſt, nudæ. aliæ modice linteolis, credo ne caput premant, nec ad aures vſq; demiſſis, cerebro tenus operiuntur; ſciāt, quia totum caput mulier eſt. limites, & fines eius eo vſq; porriguntur, vnde incipit veſtis; quantum reſoluti crines occupare poſſunt, tāta eſt uelaminis regio, ut ceruices quoq; ambiantur. Clemens item Alexandrinus præceptum Apoſtoli de mulieribus velandis, ita interpretatur, vt non tantum velamine capita tegerent, ſed eodem in frontem promiſſo, vultum obumbrarent, quid igitur coniiciam? an vela capitum diuerſa pro tempore? breuia, quale Syracuſanum, quibus Virgines priuatum intra larem vtebantur, vt expeditiores eſſent: longiora, quale eſt de quo loquimur, quibus in publicum egrediebantur, & virginalē verecundiam præſeferebant operta facie. hæc excogitata à me ſunt traditionis tuendæ, (quā magnifacio, ac veneror) eſſe velum, quo Diua Agatha, dum viueret, velando capiti vſa eſt: ego verò hoc cenſeo, atque ex Fazelli, Philothei, & Bartholomæi Monachi dictis dumtaxat probo, velum hoc eſſe, quo D. Agathæ corpus, aut caput, à Chriſtianis in ſepulchro tectum eſt.

Tertull. de uelād virginibus.

Cle. Alex. in Pædag. l.2.c.10.

Quis demum veli color? exiſtimant pleriq; vulgarium, oppanſum à paganis velum erūpenti incendio, ex Aetnæ crateribus, albi coloris primum fuiſſe, ſed igni Aetnæo ſimilem colorem, quem modò retinet, ad conſpectum eius imbibiſſe. tuentur rem pictura in Catanenſis eccleſiæ tecto, in quo tabellæ duæ ſunt in altera velum è ſepulchro ſublatum, coloris albi; in altera, delatum aduerſus ignem, coloris fæculenti, qualis Aetnæus ignis, & pictura ante annos CCCCXL. ſed hoc vulgi cōmentum puto. neq; ea eſt tecti pictura, quam vulgus male opinatur. vidi ipſe, accuratiſſimeque obſeruaui depicta in eccleſiæ tecto vela. atque in vtraque tabella, eiuſdem plane coloris ſunt: ſed alterum vitio temporis, aut forte ſtillicidiorum paululum exalbuit. addo addubitare me, vt dixi, extiterit ne hoc velū quod reſtinguendis primum ignibus, ex Aetna erumpentibus obiectum eſt. illud maxime admirandum, perdurauiſſe velum integrum, & incorruptum, ſupra annos fere CIↃCCCC. velum autem oloſericum, ac perternue eſt, coloris phœnicei, capita virgulis ex auro diſtincta. Catanenſes grimpiam Beatæ Agathæ appellant.

ANIMADVERSIONES IN PASSIONEM S. AGATHAE EX CODD. LATINIS.

1 IN PROVINCIA SICILIÆ] paſſionem S. Agathæ emendatam dam' ex quinque M.M. SS. Codd. latinis inter ſe collatis, tribus Siculis eccleſiarum, Syracuſana, Panhormitana, Mazarienſi, & duobus Romanis, altero S. Mariæ Maioris, altero Congregationis Oratorij. ſuper martyrium ex Græco tranſlatum, placuit illam dare, ob antiquitatis eius reuerentiam. quippe ex ea teſtimonium recitat D. Auguſtinus. quod paullo poſt, loco ſuo, proferam: num ne hæc Paſſionis ſunt Acta, quæ per Notarios excipiebantur? nam de more conſignatâ loco, conſulibus, die, & præſide vt Acta conſularia. an ſcripta à viris chriſtianis qui martyrio eius interfuiſſent? moueor, quod vbi in latinis Codd. de adoleſcente; qui tabulam marmoream elogio D. Agathę inciſam, detulit; ita legitur; vnde ſuſpicati ſunt omnes, quod Angelus eius fuerit. in M.S. cod. Mazar habetur: vnde ſuſpicati ſumus omnes &c. ſi vera eſt lectio, hæc Acta deſcripſit, qui præſens D. Agathę martyrio fuit. ad marginem adſcripſimus varietatem M. SS.

2 DECIO TER CONSVLE] Imp. Decij Conſ. III. meminere etiam Faſti Capitolini, & Acta S. Pionij Mart., quę notata ſunt Coſſ. Decio III. & Grato II. ſed is conſulatus Decij III. & Grati II. à multis prateritur. cauſſas vide apud Gordonum in Chronico prom haud facile eſt, annum hunc conſulis Decij cum annis Chriſti comparare, vt ex eo cognoſcamus quo anno Chriſti, Diua Agatha martyrio affecta fuerit, quamobrem alij anno Chriſti CCLII. illud collocant, plerique CCLIII. quidam CCLIV. nos media conſectabimur. nec falſo. quippe D. Agatha anno Imperij Decij II. Martyr fuit, qui anno Chriſti Domini CCLIII. reſpondet. non ignoro Baronium collocare II. Decij conſulatum, anno Chriſti CCLIV. ſed vir doctiſſimus ita cenſuit, permotus inſcriptione, Veronæ reperta, qua Impp. Philippi anno Chr. CCLIV. occiſi dicuntur. ſed Ioſephus Scaliger inſcriptionem illam ſuppoſititiam, & ſpuriam eſſe ait, peccatumque in ea triennij metachroniſmo. cum illi Impp. cæſi ſint Chriſti anno vulgari CCL. prom hoc anno quamquā ſub finem, Imperium Decij cœpit. idem affirmāt Onuphrius, Gordonus, alijque viri docti igitur annus ſecundus Decij, itemque conſulatus, in annum Chriſti CCLIII. incidit, quo ſublata eſt D. Agatha.

Faſti Capitolini. Acta S. Pionij Mart. apud Sur. Gordonū Chron. ad Ann. 251.

Bar. annal. tom. 2. Ioſ. Scalig. Notis ad Chron. Euſebij.

Onuphr in Faſtis Gord. in Chron.

NOBILISSIMIS ORTAM NATALIBVS, DEI FAMVLAM] legi in actis quibuſdam, quę in tabularijs Panhormitanis ſeruantur, Agatham fuiſſe Agathonij viri chriſtiani filiam, domo, familiaque Altifloris multaque alia de Agathone, & Agathę educatione; quæ plane conficta, & in tabularia Panhormitanæ vrbis illata, vt eorum auctoritate proferentur. nec probabilia, nec coherentia rebus ſunt; immo pugnantia cum M SS. codd. maxime fidis, cum Græcis, tum latinis, quibus D. Agatha dicitur, ab infantia ſua Deo conſecrata. quo plane ſignificatur ortam eſſe ex parentibus chriſtianis: prętereo nōnulla dicti indigna, quæ pro ætate, & nobilitate D. Agathę nec credantur, nec dicantur: Actorum ſtylus recentis, atque barbari: nullus prœfixus auctor, nulla temporum nota. Ad hęc Catanæ Acta quędam legi, in quibus Agatha patre Rao, matre Apolla naſcitur. vtraque ęque reiicio eamdem ob cauſſā. 3

ERAT DE GENERE IGNOBILI NATVS] ne mireris conſularem Siciliæ, hominē è populi fæce, libidinoſum, auarum, ac rapacem; quippe tum temporis Prouinciarum magiſtratus ad vitam Principum conformabantur. Optimi Principes Prouincijs bonos Pręſides imponebant (quod de Impp. Antonino Pio memorat Capitolinus, & de Alexandro Seuero Lampridius) peſſimi peſſimos. itaque Lampridius de Imp. Commodo: miſit homines ad Prouincias regendas, vel criminum ſocios, vel criminoſis commendatos. & rurſum: vendidit Prouincias, & adminiſtrationes, & de Imp. Heliogabalo, honores, & dignitates omnes vendidit, vel in libertos contulit, polluitque ignobilitate hominum perditorum. 4

HABEBAT NOVEM FILIAS] Græca Acta habent, quinque. 5

PER DIES XXXV.] ita Acta latina, quę videre licuit, ſed Græca, dies XXX. 6

IVSSIT AD SECRETARIVM SVVM PERDVCI] Secretarium fuiſſe locum cancellis ſeptum. & in eo Tribunal Proconſulis quò per gradus aſcendebatur, docui Notis ad Acta Græca. 7

8 SPECTABILIS GENERE] Iſidorus: primi ordines Senatorum dicuntur illuſtres ſecundi

Iſid. l. 9. origin. c. 4.

cundi Spectabiles, tertij clariſſimi. *Sed hi tituli minime quidem, florente Republica, in vſu fuere, verùm ſub Imperatoribus, vt inter ſe viri, familiaque diſtinguerentur. quòd verò præcipui Senatorum, patricij fuere, ij primùm inter illuſtres nominati. ex quo claret, Agatham è præcipua nobilitate fuiſſe, atque ex parentibus Senatorij ordinis, & in numerum patriciorum adſcitis, vt mirum non ſit, ſi tanto ambitu, Quinctianus Agatham ſibi nuptam expetiuerit, nobiliſſimam fœminam, ex illuſtri familia Senatoria, & Patricia, id eſt inter Senatores præcipua. ex municipijs verò, & colonijs Siciliæ, (vtraque autem vrbs Panhormus, & Catana Coloniæ) plures in Senatum Romanum aſſumptos, & magiſtratibus Reipubl. perfunctos certum eſt.*

9 IN QVA SERVITVS CHRISTI COM
Ambr. exhortat. ad Virg. PROBATVR] *Ambroſius*; nulla maior eſt dignitas, quàm ſeruire Chriſto. *Romanus Martyr ad equuleum damnatus, apparitoribus nobilitatem in ciluum pœna exprobantibus, reſpondit apud Prudentium.*

Prud. Hymno in S. Romanum.

Abſit, vt me nobilem
Sanguis parentum præſtet, aut lex curiæ;
Generoſa Chriſti ſecta nobilitat viros;
Cui quiſque ſeruit, verè ille eſt nobilis.

10 DÆMONIA SVNT QVORVM EF-
Arnob, aduer. gent lib. 6. FIGIES ÆRE VESTITIS] *eadem ratione Arnobius Ethnicos deridet*; ſimulacra iſta, quæ vos terrent, quæque templis in omnibus proſtrati, atque humiles adoratis, oſſa, lapides, æra ſunt, argentum, aurum, teſta, lignum ſumptum ex arbore, aut commixtum glutinum gypſo.

11 SIT TALIS IGITVR VXOR TVA] *num ne ad hoc D. Agathæ reſponſum videtur alluſiſſe Arnobius?* hoccine, *ait*, nobis Deos
lib. 5. imponitatis, inſinuatis, indigitis, quorum ſimiles nec vos eſſe, neque alium velitis quemquã ſanguinis vobis gradu, & iure familiaritatis aduinctum? *D. Auguſt. 2. de ciuit. dei c. 5. idẽ argumentum perſecutus in Dea Berecynthia demum concludit*: talis mater Deum, qualem habere matrem, puderet quemlibet, etiam peſſimum virum.

12 IN INIVRIAM IVDICIS] *iudices ſub Imperatoribus appellati omnes magiſtratus, vrbis, Italiæ, Prouinciæ.*

13 SI FERAS IN ME IMMITTAS] *eximia hæc D. Agathæ fides reſpicit Danielem*
Daniel. c. 6 & cap. 3. *demiſſum in lacum leonum, atque ad tres illos adoleſcentes a Rege Nabuchodonoſor in ignem coniectos, nam, & illi Deus leones manſuefecit, & his excuſſit flammam ignis de fornace, fecitque quaſi ventum roris flantẽ. Virgo etiam illa Antiochena ad Lupanar dãnata, apud D. Ambroſium*; Chriſte, *inquit*, qui domuiſti Virgini (*Danieli*) feros leones, potes etiam domare hominum feras mentes. Chaldæis rorauit ignis, Iudæis ſe vnda ſuſpendit, miſericordia tua, non natura ſua.

14 AGATHA LÆTISSIMA, ETC. ET QVASI AD EPVLAS INVITATA] *ad hanc Sanctiſſimæ Virginis Agathæ lætitiam, qua illa mirum in modum à Deo affecta eſt,*
D. Aug. lib ſolil. ca. 22. *in agone certaminis ſui, reſpexit D. Auguſt. in ſoliloquijs*: hanc tuam dulcedinem ineffabilem, & illa guſtauerat Virgo, de qua legimus, quod lætiſſime, & glorianter ibat ad carcerem, & quaſi ad epulas inuitata. *Quem locum recitaſſe volui, vt intelligerent omnes hæc Acta latina eſſe antiquiſſima, & multos ante D. Auguſtinum annos, in eccleſijs lege ſolita; Acta ne Præſidialia fuerint, ſuperius dixi: porrò D. Ambroſius ita laudat chriſtianas virgines à fortitudine animi*: apud nos puellæ de mortis appetentia ſublimes, vſque
D. Ambr. in pſal. 104 ad cœlum erexere virtutum gradus, quid Theclam, quid Agnem, quid Pelagiam loquarẽ quę tamquam nobilia vitulamina pullulantes ad mortem, quaſi ad immortalitatem, feſtinauerunt. inter leones virgo exſultauit, & rudentes beſtias expectauit intrepida.

IVSSIT IN EQVVLEO SVSPENDI] 15
Acta Græca, D. Agatham aiunt, pendentem flagris cæſam. igitur pendentem in equuleo, verberatam ſignificant. de equulei tormento, eiuſque forma, Baronius notis ad Martyrologium Romanum 11. Kal. Feb.

NON POTEST TRITICVM IN HOR 16
REO REPONI, ETC.] *Tertullianus de perſecutione, quam neceſſariam dicit ad probationem ſeruorum Dei, ſeu reprobationem*: hæc pala illa, *ait*, quæ & nunc Dominicam aream purgat, eccleſiam ſcilicet, confuſum aceruum fidelium euentilans, & diſcernens frumentum martyrum, & paleas negatorum. *D. Cyprianus in eamdem ferè ſententiam, ad SS. Confeſſores*: Æſtas ecce, meſſium fertilitate fœcunda eſt, & area frugibus plena ſed vos qui gloriam ſeminaſtis, frugem gloriæ metitis: atque in Domini area conſtituti, exuri paleas inexſtinguibili igne conſpicitis; ipſi, vt tritici grana purgata, & frumenta pretioſa, iam purgati, & conditi, hoſpitium carceris, horreum computatis.

HABEO MAMILLAS INTEGRAS IN- 17
TVS IN ANIMA MEA] *pluries à SS. Mar-* D. Cypria ep. 16. edition. Pam.
tyribus hiſce reſponſionum aculeis vulnerati iudices. S. Martyr Probus, Imp. Diocletiano, cùm ei Numerius Maximus Ciliciæ Præſes inciſurum ſe linguam comminaretur, reſpondit; & ſi organum linguæ meæ incidi præcipias, tamen habeo interiorem, & immortalem linguam, per quam reſponſa poſſũ reddere. *Tharacus Martyr, cum ei nouacula abſcinderentur aures*; aures meas, *ait*, abſcidiſti, ſed aures cordis mei fortes ſunt, & firmæ. *Idem, cum eliſurum ſe oculos Præſes minaretur, dixit*; & ſi oculos tuleris meos, ſed cordis oculos cæcare non poteris, *expunctis dein oculis dixit*; ecce oculos corporis mei abſtuliſti, ſed numquam tibi dabitur, vt oculos fidei viuos poſſis tollere. *S. Victor Martyr erutis à Præfecto oculis*; quid magnum, *inquit* feciſti? abſtuliſti corporis oculos, qui vanitatẽ vident; ſed oculi cordis, quos auferre non potes, verum lumen intuentur: *mox verò detracta pelle, dixit*; quamquam corium corporis ferro detrahitur, attamen non adimitur menti Chriſtus, ac fides. *eius Acta.*

CIRCA MEDIVM NOCTIS VENIT 18
QVIDAM SENEX] *Petrus Apoſtolus fuit,*

Benis ſpecie, quod habent Acta Græca.

19 QVI VERBO CVRAT OMNIA] *Diua Agatha ad fidem Centurionis hoc loco reſpicit, cuius oratio, mira fidei plena, eſt apud Sanctum Matthæum;* ſed tantum dic verbo, & ſanabitur puer meus. *eòdem videtur alluſiſſe S. Martyr Andronicus, qui à Maximo Proconſule Ciliciæ plagis afflictus in quæſtione, cum à Deo curatus eſſet in carcere, quæreretque Præſes, quomodo ſanus eſſet, reſpondit:* medicus noſter grandis eſt, & pius: non medicamentum ponit, aut empiaſtrum, ſed ſolo ſermone curat omnes, qui credunt in eum.

20 ET MAMILLA RESTAVRATA] *altera enim mamilla dumtaxat ferro ſecta, vt dixi. & paullò poſt,* vt mamillam meam integerrimam meo pectori reſtitueret. *S. Damaſus,* pectore quàm fuerit valido, torta mamula docet patulo. *quod igitur ſuperius habet,* ego mamillas habeo integras in anima mea, *&* licet vbera tua torſerit, & amputari fecerit. *ex communi loquendi vſu deſumptum eſt. nā eadem hæc Acta ſupra commemorant:* iratus Quintianus iuſſit, eam in mamilla torqueri, & tortam diutius iuſſit abſcindi. *idem ex Græcis Actis conſtat.*

S.Damaſ. hymno in D.Agathā.

21 MAMILLAM MEAM INTEGERRIMAM MEO PECTORI RESTITVERET] *eadem igitur mamilla fuit, quæ in locum ſuum reſtituta eſt.*

22 TVM TESTAS ACVTAS] *nota cruciamenta, ex Actis Martyrum. Paulinus ad Victricium:* geminata mox corpori pœna, acuto teſtarum fragmine laniata immanibus plagis membra, ſubſtratus eis. *& in natali D. Felicis:* ſternuntur fragmina teſtæ,

Arceat vt ſomnos pœnalis acumine lectus.

D. Paulin. epiſt. quod optanti b'. & Natal. 4. D.Felic.

23 PARS PARIETIS CONCIDIT] *de his dictum, Notis ad Acta Græca.*

24 IPSE AVTEM A POSTERVLA SECRETARII FVGIENS] *à porta, quæ in poſteriore ædium parte; cum in vſum poſt. ea in domibus, & occulta ianua, vt in diſcrimine quæreretur fuga ſalus. Tacitus:* Vitellius, capta vrbe, per auerſam palatij partem, Auentinum, in domum vxoris, ſellula defertur: vt ſi diem latebra vitauiſſet, Terracinam ad cohortes, fratremque perfugeret. *Oroſius:* ægre per pſeudothyrum in palatium refugiens furorem excitatæ plebis euaſit. *pſeudothyrum autem idem quod poſticum. Horatius.*

Tacit. hiſt. libr. 3.

Oroſius.

Hor. l. 1. ep.

Atria ſeruantem poſtico falle clientem.

Virgilius.

Virg. 2. Aeneid.

Limen erat, cæcæque fores, & peruius vſus

Tectorum inter ſe Priami, poſteſque relicti

A tergo. *poſticum Seruius interpretatur.*

25 POPVLVM IN IANVIS RELIQVIT] *dictum ex ritu temporum, ciues adcurrentes ad Conſularis fores aſtitiſſe, neque in eius ædes ingredi auſos. nam prouinciales interdicti amplexu, ingreſſuque in ædes Præſidis, niſi quibus ius permitteret. ex eo Vologeſes, frater Tiridatis Parthorum Regis, Corbulone Duce, petiuiſſe apud Tacitum legitur,* ne quam imaginem ſeruitij, aditurus Romam Tiridates perferret, neu ferrum traderet, aut complexu prouincias obtinentium arceretur, foribuſque eorum aſſiſteret. *Saluianus:* ianuas non modo illuſtrium poteſtatum, ſed etiam Præſidum, aut Præpoſitorum, non omnes paſſim intrare præſumunt; niſi quos aut iudex vocauerit, aut negotium traxerit, aut ipſa honoris proprij dignitas introire permiſerit.

Tacitus.

Saluianus.

POSVERVNT IN SARCOPHAGO NOVO] *ſepulchrum B. Agathæ in vetere eius eccleſia, hoc quo manet; quod antiquitus ante aram S. Luciæ ſtetit, in eius ſacello, quo loco illa D. Agatham precata eſt, vt ex fama ſuperius memoraui. ante annos aliquot è patente ſacello in ædiculam aſportatum prope abſidam, à leua, occluſumque, & aureo velatum ſtragulo, aucta veneratione, colitur. ſepulchri area ex marmore, tegumen faſtigiatum ex lapide Syracuſano.* 26

DVM AROMATIBVS CONDIRETVR CORPVS] *chriſtianis olim, vexantibus eccleſiam tyrannis, ſumma cura fuiſſe, SS. Martyrum corpora, profuſaque in ſepeliendis ſtudia, ex eorum Hiſtorijs notum. itaque D. Cyprianus epiſtola ad Clerum Carthaginenſem, eodem Imp. Decio ſcripta:* corporibus, *ait,* etiam omnium, qui & ſi torti non ſunt, in carcere tamen glorioſo exitu mortis excedunt, impertiatur & vigilātia, & cura propēſior. *Porrò fortiſſimorum Martyrum corpora, differta odoribus, pretioſiſque linteis circumuoluta ſepulturæ dabantur. hinc comminationes illæ Numerij Maximi, Ciliciæ proconſulis, ad S. Martyrem Tharacum;* putas, quia mulierculæ poſt mortem corpus tuum habeant aromatibus condire? ego recogito, vt reliquias tuas perdam. *& paullo poſt.* non ſic te perdam, vt reliquias tuas mulierculæ in linteamine inuoluant, & vnguentis, & odoribus adornent. 27

D. Cypr. epiſt. ad Cl. Carthag.

MENTEM SANCTAM] *in Græcis exemplaribus ita legitur,* mens ſancta ſpontanea, honor ex Deo, Patriæ liberatio. *deſunt verba quæ his nominibus adnecti debeant; inde in plures explicationes diſceſſum eſt. alij ita declarant, mens ſancta ſpontanea fit vobis, à Catanenſes, erga hanc Virginem; honor à Deo tribuetur huic ſepulchro, & erit vobis Patriæ liberatio à periculis. Alij, data eſt Agathæ mens ſancta ſpontanea, honor à Deo; dabitur vobis veſtræ patriæ liberatio, vt id vertat honori Virginis. Alij, mentem ſanctam habuit, ſpontaneam obtulit, honorem Deo dedit, Patriæ veſtræ liberationem obtinuit, quaſi dicant Angeli: hinc ergo cognoſcetis ò Catanenſes, qualis ſit Agatha, quam modo pro Chriſto occidi vidiſtis. Alij liberationem ſuæ patriæ Agatham obtinuiſſe interpretantur, in quo ſenſu ſubdubitari etiam poteſt, an de patria, in qua illa terra nata eſt, an ea vbi cœlo nata ſit; vt enim dies natalis dicitur vel qui terræ, vel qui cœlo dedit Sanctum, ita in patria idem dubitari poteſt. hæc omnia incertum relinquunt animum. nec patriam, vbi orta ſit Agatha hinc agnoſci poſſe confirmant; præſertim cum vtraque vrbs, quæ in hanc contentionem venit, recenſere poſſit inſignia à D. Agatha accepta beneficia. id ſolū moneo Metaphraſtem pyſſimum, ac doctiſſimum hominem, qui initio vitæ à ſe conſcriptæ D. Agatham Panhormi natam dicit, & ſub finem memorat hanc Angelicam inſcriptionē, ne ſibi ipſi aduerſetur, intellexiſſe illam de* 28

eorum

eorum patria, quibuscum Angeli colloquebantur, eamque illis verbi indicari, non autem de patria D. Agatha.

29 TVNC QVINCTIANVS ARRIPVIT ITER CVM OFFICIO] *Conſulari cum comitatu, & milite; idem enim cohors Prætoriæ atque apparitura, officium, milites iudicibus ſeruientes. eorum multa nomina, &* munera; ſtatores, *quorum primus qui ceteris præeſſet,* Princeps *dictus,* optio, Commentarienſis, Cornicularius, Frumentarij, Numerarij, *qui &* Tabularij, Teſſerarius, Equiſtrator, Speculatores, Beneficiarij, Exceptores, Actuarij, Domeſtici, vel Protectores, Adiutores officiorum, *alijque, quorum frequens mentio cum in Actis SS. Martyrum, tum in Sacris ſcriptoribus, Imperatorum legibus, & iuriſconſultis, cod. de Diu. off. & de off. proconſ. quæ omnia ex militia, & legionibus tranſlata in officia Magiſtratuum, Aſconius.* Accenſus nomen eſt ordinis, & promotionis in militia; vt nunc dicitur Princeps, vel Commentarienſis, aut Cornicularius. hæc enim nomina de legionaria militia ſumpta ſunt.

Cod. l. de diu. off. l. 4. de off. proconſ. tt. de bon. damnat. lib. 9. Aſcon. comment. in 3. Verr.

IN MEDIO FLVMINE] *Symetho, hodie la Giarretta dicitur.* 30

PAGANORVM MVLTITVDO] *apud iuriſconſultos pagani, à pagis dicti, plebs ruſtica; ſed hic pagani, non modo circa Aetnam accolæ, ſed à Chriſti fide alieni, & qui Deorum adhuc ſuperſtitione tenebantur, quare S. Damaſus ait.* Ethnica turba, rogum fugiens, huius & ipſa meretur opem. 31

S. Damaſ. hym. in D. Agatham.

STETIT IGNIS DIVINITVS] *idem miraculum velo B. Agathæ ſæpius factitatum. Catanenſes enim diuinam veli vim in ignes ſemel edoctis, cum Aetna flagrat, obiecto velo reſtinguunt, vt anno Chriſti* CIↃCLXIX. CIↃCCCXXIX. CIↃCCCCVIII. CIↃCCCCXLIV. CIↃIↃXXXV. CIↃIↃXXXVI. *lege Matthæum Siluagium libro de tribus Peregrinis, Antonium Philotheum in Aetnæ Topographia & Thom. Fazell. aliosq; de his incendijs agentes.* 32

Matth. Siluag. c. 43. Ant. Phil. Aetnæ Topog. Fazel. dec. 1. l. 2. c. 4.

ANIMADVERSIONES
IN TRANSLATIONEM
DIVAE AGATHAE

MAVRITIVS NOMINE] *hanc hiſtoriam à Mauritio, Epiſcopo Catanenſi, compoſitam exſcripſimus ex MS. cod. Catanenſi, qui in eius eccleſia theſauro ſeruatur. ſed illud præmoneo te mi lector, diſcrepare Venetos ſcriptores ab his, quæ de B. Agathę translatione Mauritius Epiſcopus literis mandauit. nam Andreas Dandulus in hiſtoria Venetorum principum tradit, Henricum Dandalum, Venetiarum Ducem, capta Conſtantinopoli, anno Chriſti* CIↃCCIV. *corpora SS. Luciæ, & Agathæ reperiſſe atq; Henricum Ducem S. Luciæ corpus Venetias deſtinaſſe, D. Agathæ quibuſdam Siculis peregrinis conceſſiſſe, quos Franciſcus Sanſouinus, qui ex Andrea Dandulo ea deſumpſit, milites voluntarios appellat. equidem crediderim, in B. Agathæ corpore, Andream Dandulum, quique eum ſecutus eſt, Sanſouinum plane deceptos; niſi nomine corporis, aliquam corporis partem intellexerimus. apud me valet plurimum, ſuper antiquiſſimam eccleſiarum Siciliæ traditionem, Mauritij Catanenſis Epiſcopi auctoritas, & fides. oculatus teſtis, & ſcriptor rerum noſtrarum, externis ſcriptoribus antehabendus: ei que credendum eſt, & quoad rationem translationis & præterea tempus. enimverò B. Agatha Conſtantinopoli in Siciliam tranſlata eſt, anno Chriſti Domini* CIↃCXXVI.

2 IBI SEPVLTA LONGO QVIEVIT TEMPORE] *per annos* IↃCCLXXXVII. *nam B. Agatha demortua eſt anno Chriſti* CCLIII. *Conſtantinopolim à Maniace deportata, anno* CIↃXL.

3 VERVM POST MVLTA ANNORVM CVRRICVLA] *Quo anno Saraceni Siciliã diuexare cœperint, variant ſcriptores, nam Fazellus, & Maurolycus eos ex Africa traieciſſe memorant anno 812. Imp. Michaele Balbo: ſed reponendum arbitror ex ipſorum ſententia anno 821. nam menſe Decembri anni 820. Michael Balbus cœpit imperium. Liber M.S. Philippi Paruta populationes Saracenorum in Sicilia cœptas ait anno 816. Genebrardus anno 817. Leo Oſtienſis anno 820. Goltzius in hiſt. Siciliæ anno 821. Homodai M.S. codex anno 823., Petrus Bartolus anno 826., M.S. liber Angeli Antiſceptij anno 827 menſe Iulio, cui conſentit Baronius. M.S. liber Petri de Vigintimilijs Domini Gratteri anno 828. menſe Iulio. idem Goltzius qui afflictam à Saracenis Siciliam dixerat anno 821. addit paullo poſt liberatam, ſed tandem occupatam fuiſſe ab illis anno 829. crediderim Saracenos in Siciliam claſſe tranſgreſſos anno 821. imperante Michaele Balbo, eamq; fœdis populationib. poſt captas aliquot vrbes vexaſſe,*

vexaſſe, ſed paullo poſt fuiſſe pulſos, neſcio an externis, an indigenarum armis. ſane Eugenius II. Pontifex M. Siconem Ducem Beneuentanum in Saracenos Siciliam occupantes incitauit ex Platina in Eugenio, ſed iterum eos reuocauit Euphemius militię Dux anno 827. conati quidem ſunt Veneti claſſe Barbaros ex hac Inſula pellere, ſed fruſtra. cum longe maiores eſſent nauales copię Saracenorum. itaque Gregorius IV. Pontifex Maximus afflictis Sicilię rebus commotus legatos ad Imperatores Ludouicum, & Lotharium miſit, vt quàmprimum ſiculis opem ferrent: ſed his moram trahentibus, quòd id bellum ad Imp. Conſtantinopolitanum ſpectare dicerent, ſe tamen communibus impenſis, copijſq; rem gerere paratos; Bonifacius Comes ad tuendam Sardiniam deſtinatus cum fratre Bertorio, & auxilijs Etruriensibus, claſſe in Africam delatus tantam plerisque pręlijs edidit Barbarorum ſtragem, vt ſuos illi è Sicilia reuocare coacti ſint, ne in extremum diſcrimen adducerentur, quam victoriam in annum 828. Sigonius refert, Huldricus Mutius German. Chron. lib. 10. in annum 838. anno igitur circiter 829. Abramus Africę Rex accitus ab Euphemio Sicilię Praefecto, qui iam ab Imp. Michaele Balbo deſciuerat, Alcamum Ducem cum valida Saracenorum claſſe tranſmiſit, memorantur barbara crudelitatis exempla, nonnullos nimirum è Siculis eius iuſſu feruentibus ſuppoſito igne caccabis coctos.

Anno circiter 844. Saraceni Duce Sabagranius Siciliam oppreſſere; porro tota tandem Inſula potiti ſunt, prater Syracuſas, & Tauromenium, quas vrbes veluti æmula priſtinę felicitatis fortuna maioribus cladibus reſeruauerat, Syracuſę tandem captę anno 878. Tauromenium anno circiter 902. Georgius Maniaces anno 1037, aut paullo poſt per ſummam vim ac militarem prudentiam, partem Sicilię Barbaris eripuit, ſed cum reuocatus Byzantium ab Imp. fuiſſet, à Saracenis receptum impigre eſt quidquid in Sicilia amiſerant, donec tandem Rogerius Comes cum Normannis ab illorum tyrannide, Siciliam exemit.

4 CONSTANTINOPOLITANVS AVDIENS IMPERATOR] *Michael Paphlago à Zoe Auguſta in imperium euectus is Georgium Maniacem, Patricium, cum ſummo Imperio Ducem in Siciliam miſit, qui Saracenos ex inſula pelleret. vide Ioannem Curopalatem, ex noſtris verò Fazellum.* Ioa. Curopal. in Imper. Mich. Fazel. poſt decad. l. 6.

5 CORPVS DEO DILECTÆ VIRGINIS AGATHÆ CVM MVLTIS ALIORVM SS. CORPORIBVS] *exportauit tum Maniaces Conſtantinopolim corpora SS. VV. & MM. Agathę, & Lucię ex ſcriptoribus noſtris omnibus SS. Eutychij, Epiſcopi Syracuſani, & Clementis Abbatis item Syracuſani, ex MS. cod. eccleſia Syracuſana: pręterea corpus S. Leonis, Epiſcopi Catanenſis, ex fama. vidimus etiam, quod ait Mauritius Epiſcopus, tranſtuliſſe alia corpora SS. Siculorum, quę nobis ignota.*

6 IBIQ; DECENTER A QVIBVSDAM LOCI INCOLIS EST CONDITVM] *corpus B. Agathæ, Conſtantinopolim, ad Theodoram Auguſtam, delatum à Maniace, collocatum eſt in monaſterio Virginum, cui cognomentum S. Maria ex ſchedis Conſtantini Laſcaris Byzantini, quę Meſſanę in theſauro ciuitatis aſſeruantur.*

7 AD AVRES VSQVE PRINCIPIS] *tum vero imperabat Ioannes Comnenus.*

8 CELEBRATA MISSA SVPER VIRGINIS GLORIOSÆ RELIQVIAS] *vetus is mos, vt Martyrum corpora ſub aris eſſent, in quibus Deo ſacrificaretur. ita S. Gregorius, Epiſcopus Agrigentinus, ſuper corpus B. Agrippinę ſacrificium obtulit, acta tranſlationis S. Agrippina.*

9 SICILIA A SICVLO HERCVLIS FILIO NVNCVPATA] *Solinus*, a Siculo, Neptuni filio, *Silius Italicus* à Siculo, Ligurũ Duce, *Siciliam dictam ait.* Solin. in Polyhiſt. c. 11. Sil. lib. 14.

Poſt dirum Antiphatæ ſceptrum, & Cyclopea regna
Vomere verterunt primum noua rura Sicano;
Pyrene miſit populos, qui nomen ab amne
Aſcitum patrio, terræ impoſuere vacanti.
Mox ligurum pubes, Siculo ductore, nouauit
Poſſeſſis bello mutata vocabula regnis.
Nec res dedecori fuit, aut mutaſſe pudebat
Sicanum Siculo nomen.

Rectius Thucydides, & Diodorus, à Siculis, qui ex Italia in Inſulam traiecere, Siciliam nominatam aiunt. Thucydides l. 6. Diod. Sic. l. 5.

10 VNA PROVINCIARVM ITALIÆ ESSE PERSCRIBITVR] *Vlpianus;* Inſulæ, Italiæ adiacentes, eius pars eſſe cenſentur, ſicut & aliæ Prouinciæ. *& alio loco:* Prouinciam Siciliam inter continentes accipere nos oportet, quæ modico freto ab Italia diuiditur. *Strabo Siciliam*, quaſi additamentum Italiæ, *appellat factum ex eo, vt cum interdictum Senatoribus eſſet peregrinari extra Italiam, adiri Sicilia poſſet, quia Prouincia vicina, & quaſi ſub vrbana, Dio, & Tacitus.* Vlpian. l. 9 ad edictũ de iud. l. 9. Stra. lib. 6. Tac. lib. 12

11 A QVA PARVI ADMODVM FRETI SEIVNCTA DISSIDIO] *Plinius:* verum ante omnes claritate Sicilia, quondam Brutio agro cohærens, mox interfuſo mari, aut ſa. 12. M. in longitudinem freto, in latitudinem autem Ml [illegible] paſſ. iuxta columnam Rheginã *Rectius dixiſſet Plinius, iuxta Cænym, qui Peloro obuertitur; illic enim breuiſſimus eſt traiectus, vbi è Sicilia Pelorum, ex agro Brutio Cænys fauces freti coarctant. idem Plin.* Siculum fretum, ac duo aduerſa promontoria, ex Italia Cænys, ex Sicilia Pelorum 12. ſtadiorum interuallo. *quamquam Thucydides paſſuum duo millia & quingentos à Peloro ad Cænym eſſe tradat: ſed breuiſſimum freti interuallum eſſe paſſ. CIↃIↃ. docet etiam Polybius, Diodorus, alijque. Silius exaudiri canes, & gallos, quod nos experientia docti, memorat.* lib. 3. ca. 8. cap. 5.

Sed

Sed ſpatium, quod diſſociat conſortia terræ
Latratus, fama eſt, ſic arcta interuenit vnda,
Et matutinos volucrum tranſmittere cantus.

12 SED PERICVLOSO SEIVNCTA DISSIDIO] *formidatis Scyllę ſcopulis, Charybdiſque verticibus. Pomponius*, Siciliã, vt ferunt, aliquando continens, & agro Brutio annexa, poſt freto maris Siculi abſciſſa eſt; id anguſtum, & anceps alterno curſu, modo in Thuſcum, modo in Ionium pelagus perfluit, atrox, ſæuum & Scyllæ, Charybdiſque ſæuis nominibus inclytum. *Scylla ſaxum eſt: Charybdis mare; vtrumque noxium appulſis: Plin.*, in eo freto eſt ſcopulus Scyila; item Charybdis, mare vorticoſum, ambo clara ſæuitia. (lib. 2.c.7.; Pli.l.3.c.8.)

13 TRIBVS PROMONTORIIS] *de his ſcriptores rerum geographicarum omnes, Strabo Solinus, Pomponius. Poeta verò Ouidius, Silius, Dionyſius Afer.*

14 CHARYBDIM, ET SCYLLAM HABET] *has fabulas quis Poetarum non decantauit?* Homerus, *Virgilius, Ouidius, Silius. adi præterea Ariſtotelem de admirandis auditionibus, Strabonem Senecam.*

15 QVOD IACIVM DICITVR] *corrupte: vetus opidi nomen*, Acis, *cuius meminit, Antoninus. quod à proximo flumine Aci, de quo Silius:* (lib. 14.)

Quippe per Ætnæos Acis petit æquora fines.

Solinus, Acin quamuis demiſſum Ætna nullus frigore anteuertit. (Solin.c.11)

16 QVIBVS IN NOVA CAPSA REPOSITIS] *arca, qua corpus B. Agathæ Catanam Meſſana delatum eſt, velata ſerico villoſo, coloris coccinei, ſeruatur in Oratorio S. Berylli, iuxta veterem eccleſiam Diuæ Agathæ cum inſcriptione haud antiqua.*

D. O. M.

Sacroſanctum Agathæ corpus à Giliberto, & Goſcelmo in pharetris Conſtantinopoli Meſſanam, hinc Catanam, hac arca delatum eſt. Pont. Max. Honorio, Antiſtite Catanenſi Mauritio, 16. Kal. Septemb. Anno Domini CIↃCXXVI.

Sed ex hac Mauritij Epiſcopi hiſtoria cognoſcis, reliquias B. Agathæ Conſtantinopoli Meſſanam, hinc verò Acin reportatas in pharetris; ſed in arca, ex opido Aci Catanam.

17 VBI QVO DEBVIT, LOCO POSITA *Beatiſſimæ Agathæ corpus Catanæ ſeruatur in æde maxima, eius cultui dedicata. cuius reliquiæ bis in anno oſtenduntur, menſibus Februario, & Auguſto. die natali, & tranſlationis. ſunt autem mamillæ incluſæ aureo, brachia, tibiæ, crura thecis argenteis ſex, ſeorſim tecta. ex ijs pes conſpicitur, itemque manus, integra adhuc carne, magna ſpectantium pietate, nec ſine lacrymis, cetera in argentea ſtatua integuntur. ſed integrum corpus, haud ſane crediderim. quin deeſſe multa; nam vt ex D Gregorio diſcimus, Monaſterium S. Stephani in Inſula Capreæ, reliquijs S. Martyris Agathæ, à Ioanne Epiſcopo Surrentino, facta à D. Gregorio poteſtate, conſecratum eſt, quas Sauinus Abbas penes ſe habuiſſet. Ad hæc humerus D. Agathæ, vna cum tabella marmorea Cremonam aſportatus eſt, ex Cauitellio. altera mamilla in eccleſia Tarentina relicta, ex Mauritio Epiſcopo, Tarento in vrbem Galipolim tranſlata. integra S. Agathæ maxilla ſeruatur in conuentu S. Catharinæ, fratrum ab obſeruantia S. Franciſci prope opidum S. Petri Galatini in Apulia, ex Notis Fratris mei Domni Conſtantini Caietani, Abbatis Caſſinenſis. Salerni in æde S. Matthæi eſt B. Agathæ brachij ſiniſtri pars, quę manui committitur. & vetus eſt traditio, in eccleſia Salernitana brachium eſſe S. Agathæ, ex literis P. Benedicti Macedonij ſocietatis noſtræ. Panhormi brachium eſt B. Agathæ: ſed brachij partem aliquam accipies. Meſſanæ item brachij pars donum Catanenſium multis ad hoc in eccleſijs particulæ reliquiarum B. Agathæ viſuntur.* (D. Greg. l. 1. epiſt. 52.)

Lubet hic deſcribere, quod in manu ſcripto libro, Cœnobij S. Dominici, in vrbe Catana, notatum eſt, ſcriptumque à Ioanne Falco, ex eadem familia Die 19. Aprilis, 4. Indict. anno Chriſti CIↃIↃI. *die lunę, hora 11. noctis, Reuerendiſſimus Dominus Iacobus de Guzman, Catanenſis Epiſcopus, vna cum magnifico Aluaro de Paternione Patricio, & Bartholomęo Aſmundo Iurato, Magiſtro Matthæo Iuuene Theſaurario, & Vicario Generali in ſpiritualibus, fratre Andr. de Paternione Decano maioris eccleſiæ, et Magiſtro Vincentio Arciſel aurifice, fuit in cuſtodia Beatiſſimę Virginis, & Martyris Agathæ; cupiens autem videre caput Sanctiſſ. Virginis, thecæ foramen aperiri iuſſit, eductumque, quod in ea ſeruabatur, caput. quod ſine vlla labe inuentum eſt, & incorruptum. aliquot in eo capilli coloris auellanæ, eius oculi clauſi, aures exſiccatæ, os paruum, apertumque, candidiſſimi dentes, faciei pellis deſiccata. naſus adhuc integer, & venuſtiſſimus. caput verò opertum erat albo velo oloſericio. (eadē theca ante ann. pene LX. à Reuerendiſſ. Ioanne Catanenſi aperta fuerat) mox Reuerendiſſimus Epiſcopus Iacobus, ceteriq; viderunt eiuſdem Beatiſſimæ Martyris Agathæ corpus, & omnia eius viſcera ſiccata, ſpirantia miũ, ac pene diuinum odorem. qui verò intererant, venerati ſacras reliquias, eaſque cum*

eum lacrymis exoſculati, Deum laudantes abſceſſere.

Illud fortaſſe alicui inauditum quod ſubijciam. corpus B. Agathæ, quod Catanę eſſe aio, Veronæ eſſe, ait Raphael Bagata, diuque in eccleſia Veronenſi latuiſſe, ac inuentum anno Chriſti CIↃCCCLIII. à Petro Scaligero Epiſcopo eius hæc ſunt verba: Sanctæ Agathæ Virginis, & Martyris oſſa requieſcunt in eccleſia Cathedrali Veronæ, in monumento eminenti, ſuper altare ſuum, vt ex his verſibus, in ipſo monumento inciſis.

Virginis hic Agathæ ſunt oſſa repoſta beatę,
Præſule Scaligero ſub Petro ſtirpe reperta
Per quem ſtructa ſacræ ſurgunt hic ſaxa fauillæ,
Mille trecentenis ſub quinquaginta, tribuſque.

Hæc Raphael. vt verò commentationibus omnis tollatur locus verba ſubiungo Martyrologij, eccleſiæ Veronenſis: apud Siciliam in Ciuitate Catanenſium, natale S. Agathæ Virg. & Martyr., quæ poſt alapas, & carcerē, poſt equuleum, poſt mamillarum abſciſſionē, poſt volutationem in teſtulis, & carbonibus, tandem ſub Iudice Quinctiano conſummata eſt: cuius corpus, poſt multa tempora, in præſenti eccleſia, ſed diuino nutu, inuentum fuit, & hic honorificè colitur.

Sanè olim mos fuit, vt Martyris corpus interdum plures diuideretur in partes, diuerſiſque in locis, & altaribus recunderetur. quod verò eadem virtute partes reliquiarum Martyris, qua corpus integrum, pollerent patrandis miraculis, ac præterea altaria haberentur ſepulchra Martyrum, exinde factum, vt totius appellatio corporis ad partes trāſierit. quare vnius eiuſdemque Martyris corpus, diuerſis in locis, haberi dicebatur, in quibus partes corporis condita habebantur. itaque Baſilius XL Martyres varijs in ciuitatibus conditos eſſe memorat, quod quælibet earum partem aliquam reliquiarum penes ſe haberet. eamque in rem ſcripſit Gregorius Nazianzenus de Martyribus: eſt adeo frequens horum lectæ, certaminumque veneratio, vt exiguus puluis, aut reliquiæ veterum oſſium, totius ad honorem ſufficiant: & nonnullorum ſaltem appellationem reliquiarum omnino expertem, ſolo locis certis dicatum eſſe pro toto Martyre, quę tamen eandem vim obtinuerit. O rem prodigioſam hæc Gregorius. vide Baronium in apperatu ad Martyrologium Romanum.

Baſil. or a. in 40. Martyres.

Greg. Nazianz. de animi ſub miſſ.

Ex his ſolue nodum nomine corporis S. Agathæ, quæ Veronę eſſe dicitur, partem aliquam intelligas neceſſe eſt. nam Beatiſſimę Agathę corpus Catanæ eſſe, oſtendique, hoc ipſo ſole clarius eſt.

18 QVEMDAM DE ISTIS TERRÆ MAGNATIBVS HENRICVM] is Henricus Manfredi Marchionis filius fuit. in vetere inſtrumento dicitur gener Rogerij & Eremburgę Comitis, cuius filiā Flandinam vxorē duxit, ex qua Simonem Comitem Polcaſtri, & Dominum Paternionis ſuſcepit. & in altero inſtrumento, idem Henricus Comes, & Marchio ſororem ſuam dicit Adelaſiam Rogerij Comitis coniugē tertiā. Henrici filius Simō eumdem Rogerium auum ſuum nominat. huius Henrici egregia extſtant pietatis monumēta. nam eccleſiam S. M. de Valle Ioſaphat, ſitam apud Paternionem, ab Epiſcopis Hugone Syracuſano, & Mauritio Catanenſi conſecratam, anno Chriſti Domini CIↃCXXII. multis prędijs locupletauit. anno verò CIↃCXXXVI. Ioanni Monacho, eumque ſectari volentibus, eccleſiam S. Leonis dono dedit, in Aetna monte ſitam, quam agris, opibuſque auxit. extſtant antiqua donationum inſtrumenta, in tabularijs Monaſterij Catanenſis S. Nicolai de Arena, Ordinis S. Benedicti.

IN CASTRO, QVOD GERACIVM DICITVR mediterraneum Siciliæ opidum ſupra Cephalędium. Maurolyco Hieracium, & Geracium, quod forte ait eſſe vetus Triracium, vel ex eius reliquijs: ſed Plinio Triracenſes dicti. Fazello, & Aretio Geracis. Aretius, Ierenſe, Plini, eſſe ait: ſed apud Plinium Ieteſe ſcriptum. quamquam in alio codice, Letenſes habetur. rectius Fazellus Geracium putat, Saracenorum opidum, quod hodie titulo Marchionatus inſigne eſt. 19

Maurol. li. rer. ſicanicar.
Pli. l. 3. c. 8.
Faze. dec. 1. l. 10.
Aret. de ſitu Siciliæ

AD LOCVM, QVI TRIVM MONASTERIORVM NVNCVPATVR] Fazello Trunoſteris dicitur, quod nomen ab illo corruptum, pagus eſt. 20

BLANDINI MONACHI] nolui reſecare iſtud miraculorum Auctarium huic epiſtolæ à Blandino Monacho ſuperadditum; nam quamuis adeò celebre ſit D. Agathę patrocinium, eiuſque interceſſionis vis apud Deum, vt paucorum miraculorum narratione non egeat; proderit tamen nonnulla recenſere, quæ aliorum multitudinem indicent. nihil enim adeò facit ad aſtruendam veritatem tranſlati ſacri corporis, quā miraculorū diuinitus editorum auctoritas. quod argumentum in primis vſurpant frequentiſſime Patres cum hac de re agunt, vti fecit S. Ambroſius ſerm. 91. de Inuentione Sanctorum Geruaſij, & Protaſij lib. 10. epiſt. 85. S. Auguſt. epiſtola 137. lib. 22 de ciuit. cap. 8. Greg. Turonenſis in vita S. Niceti, Epiſcopi Lugdunenſis; vbi rectè ait, nec dubitare quiſquam poterat præſentem eſſe Confeſſorem, cum videbant talia internis remediorum munera præſtari. 21

SVPERVENIENTES AB HISPANIIS PIRATÆ] Arabes, & Saraceni. multa enim ea tempeſtate loca, vrbeſque Hiſpaniarum à Saracenis, Mauriſque tenebantur. adi ſcriptores rerum Hiſpanicarum. Catanam illi adimere à Gentilibus fraude captenda, nimirum Saracenorum proditione, qui tum Catanæ erant, nam gentiles eiuſdem gentis, & nominis Saracenos is ſcriptor intelligit. rectè verò Gentiles: nam Saraceni, qui primum Hiſpanias, dein Siciliam occupauere, ex Africa exundarant. quamquam verò Rogerius Comes Saracenos in Sicilia debellarat, eo tamen quo, ingens eorum numerus, cum in agris colendis, tum in vrbibus, ſeruitutem ſeruiebat. 22

EODEM DIE CVM SYRACVSANIS CERTAMEN INEVNT] dies, qui ſ ac Syracuſarum clade inſignitus eſt, fuit 11. Kal. 23

Auguſti. vetus Martyrologium, manu exaratum eccleſiæ Syracuſanæ: Ad 11. *Kalend. Auguſti:* ipſo die, gladius Saracenorum Syracuſanam vrbem percullit, in qua multi gladio ſunt mancipati, & quamplures captiuitate, & exilio relegati. *poſt idem Martyrologium* Anno ...... Indict. 5. 11. Kal. Auguſti, capta eſt eadem ciuitas à .... pirata Regis Mauritaniæ ...... *cetera corrupta erant, nec legi poterant. Indictio autem* 5. *incidit in annum Chriſti* CIↃCXXVII. *quo cladē Syracuſanam Blandinus Monachus factam memorat.*

24 IN INSVLA QVÆ VVLGO LINGVA DICITVR] *ingens illa moles, inſtar falcis, à natura iacta, quæ portum Mamertinum, interfluxu maris, effecit, quòd eo vtrinque alluereter, ætate ſuperiore, inſula dicta eſt à D. Hyacintho, hodie* Brachium S. Rainerij. *extremum verò, ac tenue iſthmi, ad oſtium portus,* lingua Phari; *in huius Iſthmi vertice, templum olim D. Nicolao ſacrum fuit, cuius hoc loco meminit Blandinus. quod templum dein à Rogerio Rege, laxiore ſpatio, à fundamentis exſtructum, opibuſque auctum & Saluatori dedicatum eſt, adiuncto cœnobio quod ceterorum omnium caput è D. Baſilij familia conſtituit. cauſſam habes in vita S. Bartholomei Abbatis, & Monaſterij fundatoris, in Iſthmo portus Meſſanæ. demum eodem loco, Carolus V. Imperator, & Siciliæ Rex, Cœnobio in aduerſum litus tranſlato, arcem condidit eidem Saluatori ſacram.*

APVD CASTRVM, QVOD PALATIOLVM DICTVM ERAT] Palatiolum *item à Maurolyco dicitur: à Fazello, & Marco Aretio* Palazolus, *oppidulum* Mediterraneum. *Fazellus vetuſtas Acras putat, à Syracuſanis conditas ex Thucydide: Aretius Patiorum Ptolemæi.* Thuc. li. 6. Ptol. lib. 3. cap. 4.

ANIMADVERSIONES
IN MARTYRIVM
SS. IVDAEORVM

1 IN IPSO FERE VRBIS INGRESSV] *hic locus, vbi Hebræus energumenus obuiam occurrit SS. Martyribus, & à Dæmone liberatus eſt, fuiſſe traditur ædes S. Mariæ à Palmerijs quę mille paſſibus Leontino, ad Septemtrionem diſtat. fidem faciunt proximę ſpeluncæ.*

2 HABITABAT IN VICINIS SPELVNCIS DÆMON] *vaſti circa Leontinum ſpecus, Leſtrigonum olim ſedes, Solino. plures verò ſpeluncas à Dæmonibus in Sicilia obſeſſas, magno mortalium damno, præter hæc Acta, teſtantur Vitæ SS. Agrippinæ, Calogeri, Philippi Presbyteri, aliorumq;.* Soli. Polyhiſt. ca. 11.

3 DATVRVM SE TERTVLLVM ESCAM FERIS] *nihil fefellit. quod enim Dæmon pollicitus, diuino iuſſu, exſecrandus carnifex executus eſt. adi miracula Sanctorum Martyrum Alphij, Philadelphi, & Cyr.*

IRENT AD PRESBYTEROS IN SPELVNCIS LATENTES] *metu perſecutionis Decij, & Valeriani, quam atrociſſimam in Sicilia fuiſſe, alias diximus.* 4

DET VOBIS DOMINVS] *enim verò martyrium Dei donum eſt. S. Cyprianus,* non eſt in tua poteſtate ait, ſed in Dei dignatione martyrium. *aliàs verò, martyrium dicit eſſe diuinæ promiſſionis, ac muneris; ex alto tribui, nec capi, niſi Dei imperio.* 5 D. Cypr. l. de mortal. lib. de lau de martyrij.

LAPIDIBVS OBRVTI] *ſupplicium, quo apud Iudæos impietatis rei conficiebantur. præter ceteros, idololatræ, & qui Deum blaſphemaſſent. multa ſunt exēpla in vetere, nouoque inſtrumento.* 5

✣

ANIMADVERSIONES
IN MARTYRIVM
SS. ALPHII PHILADELPHI,
ET CYRINI.

MARTYRIVM SS. ALPHII, PHIL., ET CYR.] *in Græco codice antiquo Monaſterij Cryptæ Ferratæ, in agro Tuſculano; extſtat hiſtoria SS. Alph. Philadelphi, & Cyrini, quam, vt extremo libro adnotatum eſt, anno Chriſti* Iↄ-CCCCXXC. *Baſilius Monachus exſcripſit: in latinum eam tranſtulit P. Iacobus Sirmõ dus noſtræ ſocietatis vir græce, latineque doctus. ſed quò prolixior hæc hiſtoria, eò minus legitima, nec antiqua illa, ſiue à Notarijs excepta, ſiue à Chriſtianis ſcripta, cenſenda eſt: antiqua enim acta SS. MM. breuia, & candida. ſane hiſtoriam pius aliquis Monachus, vetuſtis actis, & veritati inſiſtens, videtur compoſuiſſe, & auxiſſe: ſed in multiloquio peccatum eſt, quà contra dignitatem, quà contra hiſtoriæ fidem. errata quædam recenſeo: Iudæos ad Chriſtum conuerſos, ita loquentes facit;* abiuramus Monothelitarum fidem, quæ vnam aſſerit voluntatem: *at hæc hæreſis pro æuo Decij inaudita. docet, ordinationem Epiſcoporum fieri Romæ nequiuiſſe, præterquam XXV. die Martij, quod contra maiorum morem, vt notum eſt, è Pontificum Vitis. Romanum Pontificem ait confirmando Neophyto Leontino Epiſcopo, ſynodum Romæ coegiſſe, ad quam acciti ab eo vicini Epiſcopi, prudentiores Eccleſiæ viri, Chartularij, Monaſteriorum in vrbe Rectores, & omnes Romæ viri Principes. conueniſſe vero ſupplicaturos in templum SS. Apoſtolorum Principis. ſed hos eccleſiæ mores Valeriani, & Gallieni principatu fuiſſe, quis credat? Eorumdẽ temporibus, tradit natiuitatem Deiparæ Virginis celebratam, & exaltationem S. Crucis: at ij feſti dies nondum instituti. hæc Conſtantino Imperatore effulgere, cœlique publice cœpit: illa nondum S. Auguſtini æuo celebrabatur, vt bene aduertit Baronius in notis ad Martyrologium Rom. die 8. Septemb. memorat Eliſabettam, cum Ioanne Baptiſta, inſciſſura à Deo ſeruatam, quod ex Apocryphis ſũptum eſt. Romæ ait monaſterium fuiſſe, extra vrbem. quod Auguſtiorum, & S. Marci appellat, quod tum fuiſſe addubitauerim: Martyres duos è loco Herculis extractos, & Leõtinum à Neophyto Epiſcopo tranſlatos, Sacerdotibus pſallentibus, Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis, miſerere noſtri, clamante populo, Kyrie Eleiſon, atque hanc vocem ſæpius à plebe repetitam. ad hæc Epiſcopum, clerumque, ac populum proceſſiſſe pſallentes, in translatione SS. MM. & litanias cantantes, ab æde maxima S. Mariæ ad SS. MM. Alphij, Philadelphi, & Cyrini, quæ omnia pro illo æuo inepte dicta.*

Hæc, & alia quædam leuia reperies in hiſtoria hac Cryptæ ferratæ; quæ ab eo addita crediderim, qui hiſtoriam auxit. duo igitur mihi facienda duxi: ſuſpecta, ac leuia reſcindere, & vniuſcuiuſque certamen ſeorſim dare, quod Notis ad SS. XX. milites præmonuimus Habetur in Bibliotheca S. Saluatoris Meſſanæ Græca vita eorumdem SS. MM., conferre cum iſta Cryptæ ferratæ non potuimus, ſed differre neutiquam cenſemus. Leo Corinthius Notarius Traynenſis Græcum quoddam M. S. Autographum in latinum ſermonem vertit anno Chriſti 1312.; ſed anno 1517. in arcula quadam Reliquiarum SS. Alphij, Philadelphi, & Cyrini inuenta eſt Græca hiſtoria eorum martyrij, quam vertit in latinum Silueſter Sigona, Leontinus, ediditque Panormi ann 1522. eadem eſt illi quam nos edimus, ſed in extrema parte mutilata. & in ea nonnulli errores; incertum, vitio interpretis, an Græci exemplaris: illos locis ſuis examinabimus.

IMPERANTE APVD ROMANOS DECIO,] *Non celauerim hoc loco Actorum errorem, quibus præſcriptum eſt, horum Martyrum certamen obtigiſſe, imperante apud Romanos Licinio; idem erratum in Menæa, idem in Martyrologium Romanum irrepſit in quo ad IV. Idus Decembris ſcriptum eſt,* Mercurium, ſociosque milites gladio cæſos, Tertullo Siciliæ Præſide, Imp. Licinio: *ſed ad IV. Idus Iulias,* Epiphanem Imp. Diocletiano, Tertullo Siciliæ Præſide, extinctam. *alterum horum falſum. nam Mercurius, Alph. Philadelphus, Cyrinus, & Epiphane ſub eodem Iudice Tertullo, intra quinque menſes, ac dies duos martyrium expleuere. verùm iudicio meo vtrumque à vero alienum eſt: neq; Imp Licinio, neque Diocletiano puto hos Martyres interfectos. & quidem Liciniano gladio mori non potuiſſe ſatis conſtat; nam Licinij perſecutio Orientem ſolum vexauit, Occidentem vero non attigit, vt hiſtoria Eccleſiaſtica gnaris notum eſt, ſed enim, qui in Occidente, & Occidentem verſus haberent, qui præerat imperio Magnus Conſtantinus, ea perſecutione tuti, intactique: ergo nulla ratione fieri poteſt, vt Mercurius, Alphius, Philadelphus,*

delphus, & Cyrinus, Imp. Licinio, eadem in Sicilia paſſi ſint. idem de alijs iudicium, eorum Synchronis, ex Actis enim certa res eſt, Alphium, Philadelphum, & Cyrinum germanos fratres, & præterea Mercurium, ſociosque milites, quibus illi in cuſtodiam traditi à Tertullo, & Epiphanem Alexandri coniugem, qui eidem Tertullo à conſilijs fuit, eadem perſecutione, vnà omnes necem toleraviſſe. qui conſiſtat igitur, alios ſub Diocletiano, alios ſub Licinio interfectos? Actorum verò mens vtrumque Cæſarem aſpernatur.

Equidem indubitatò affirmo, fortiſſimos Martyres Alphium, Philadelphum, & Cyrinum, Mercurium, & Epiphanem perſecutione Decij, & Valeriani martyrium conſummauiſſe, id clarum eſt ex iiſdem Actis. nam eorum initio dicitur, Imperatori ſecundum in Imperio Valeriano; aliàs, Valeriani imperij conſortem: rurſum, Imperatorem in Orientem profectum Valeriano demandaſſe, vt chriſtianos acerrimè perſequeretur: quæ omnia, vt à Licinio procul ſunt, ita Imp. Decio conueniunt. is enim vt tradit Trebellius, aduerſum Perſas, in Orientem profecturus, Valeriano ſummam cum cenſura poteſtatem contulit. inde factum eſt, vt imperij conſors, & poſt Imperatorem ſecundus appellaretur. ſanè Acta perturbata, & corrupta, occaſione nominis Valeriani. quòd enim is P. Licinius Valerianus dictus ſit, haud difficile fuit turbari ſcriptoris mentem, & aberrare manum; ſcriptumque ab eo eſſe Licinium, pro Decio, cùm eſſet ob oculos proximè ſcribendus Licinius Valerianus. Decium etiã in his actis reponendum eſſe docet Baronius in Notis ad Martyrolog. Romanum die 10. Maij, & 11. Iulij, quare videtur corrigendum Romanum Martyrolog. ad 4. Idus Decembris, atque ad 4. Idus Iulias vtrobique enim pro Imp. Licinio, & Imper. Diocletiano, reponendum, Imp. Decio.

Trebell. Pollio in Valeriano

3 ET IN REGNO SECVNDVS VALERIANVS] Id dictum, quod Valerianus Præfectus vrbi, populo, Senatui, Præſidibus Prouinciarum ſummo cum Imperio eſſet: ſumma verò ea poteſtas vnà cum cenſura Valeriano decreta eſt, Imp. Decij literis, & Senatuſconſulto, quod habes apud Trebellium Pollionem: ſed vrbana præfectura Romæ dignitas ſecunda ab Imperat. fuit. Iuuenalis de Seiano ait, deinde ex facie toto orbe ſecunda. Vetus Interpres, quia Præfectus vrbis fuit, ſecundus à Cæſare Tiberio. Caſſiodorus in hiſtoria, Philippus tunc habebat maximam inter omnes iudices poteſtatem, & poſt Principem ſecundus appellabatur, idest, Præfectus vrbi.

Iuuen. ſat. 10.

Caſſiodor. hiſt. Trip. l. 9. c. 28.

4 EDIXIT AVTEM PER OMNES REGIONES] de edicto Decij aduerſum Chriſtianos, diximus in Notis ad Acta Græca D. Agathæ.

5 ET ADOLESCENTES ALPHIVS, PHILADELPHVS, ET CYR.] in tenera, & floreſcente ætate paſſi ſunt. Alphius quidem annos natus 22. & menſes 8. Philadelphus annos 21. Cyrinus 19. & menſes 8. Acta Græca.

6 ET CYRINVS] Græcorum Menæa perperam habent Cyrillum, pro Cyrino.

7 VENIT PER ID TEMPVS ONESIMVS IN VASCONVM PROVINCIAM INGRESSVSQVE VRBEM PRÆFECTAM] Alphium, Philadelphum, & Cyrinũ origine Vaſcones, vrbe ortos Præfecta, præter codices Cryptæ ferratæ, tradunt Acta Leontina. ceteri ſcriptores non nihil variant. Menæa, fuiſſe aiunt, ex Prouincia Vaſconum, vrbe Præfectorum: Menologia Illuſtriſſ. Cardinalis Sirleti, & P. Andreæ Schotti ex Soc. Ieſu, ex regione Bazachinorum Præfectorũ. MM. SS. codd. Sancti Saluatoris propè Meſſanam, ex regione Mazachinorum, vrbe Præfecta. verum nomen Bazachinorum, ſeu Mazachinorum corruptum crediderim ex voce Vaſconum græcè perperam in Actis ſcripta. ceterum Vaſcones Straboni, Plinio, & Ptolomæo, Hiſpaniæ populi: Plinius, per Pyrenæum Cerretani, dein Vaſcones. Aurel. Prudentius.

Menolog. Sirleti. Menol. P. Schotti.

Stra. lib. 3. Plin. lib. 3. cap. 3. Ptol. lib. 2. cap. 6. Prud. hymno in San. Laur.

Nos Vaſco Hiberos diuidit,
Binis remotos Alpibus,
Trans Cottianorum iuga,
Trans & Pyrenas ningidos.

Acta SS. Alphij, Philadelphi, & Cyrini alio loco aiunt, eos veniſſe in Siciliam. ex Vaſconum, & Britanniæ partibus, vt ſignificaretur, ex longè ſemotis regionibus ad nos appuliſſe, quòd Vaſcones ſaltus Auſonio, ſunt Hiſpaniæ tractus à Pyrenæo ad Oceanum. Præfecta Armoricis finitima; Armoricorum vero Prouincia ad Oceanum minor Britannia dicta à Britannis militibus, nouis colonis Maximi tyranni ex Gaufrido Epiſcopo (extat MS. in biblioth. Vaticana num. IↃCCCCXLIV.) id autem imperante Graciano accidit; ex quo intelligas, hanc SS. MM. Hiſtoriam poſt tempora Imp. Graciani compoſitam fuiſſe. haud rectè apud Fazellum ſcriptum eſt: SS. Philadelphi oppidum (SS Fratrum nos dicimus) nobilitatur ortu Philadelphi, Alphij, & Cyrini, reliquijs, dicendum erat.

Auſ. ep. 15.

Gaufr. Ep. de reb. Britanic.

Faz. dec. 1. l. 3. c. 4.

A VITALI VIRO NOBILI] Matrem verò horum Martyrum extrema Acta Benedictam appellant, ac fuiſſe aiunt, ex vrbe locuta. ea Cæſarum gladio Martyr fuit, & coronam, ante filios, pro Chriſto promerita, grande illis oppetendæ mortis documentum reliquit: vtramque Leontini anniuerſario die feſto colunt. 8

PER EOS DIES DECIVS ITER ADORNABAT IN ORIENTEM] bellum illaturus aduerſum Perſas. vrbe diſceſſit Octobri menſe, quo Valerianus vnà cum Decio in procinctu agebat, vt ait Trebellius. ſed vbi Valerianus ad 6 Kal. Nouembr. cenſor creatus eſt, Romæ ſubſtitit, vt vice Decij præſidere imperio videretur. Itaque leges ſcripſit, & edicta vulgauit aduerſum Chriſtianos nominibus Decij, ac ſuo. & ſi verò Imp. Decius Octobri menſe agebat in procinctu, aliquot tamen ante menſes, iter illud adornabat, quo tempore SS. Confeſſores ad eum miſſi ſunt à Nigellione, ac fermè menſe Iulio, vel Auguſto. nam Septembri in Siciliam perueniſſe ſuperius probauimus, anno I. Imperij Decij, Chriſti CCLII. 9

APPARVERVNT ILLIS APOSTOLI] SS. Apoſtolos Petrum, & Paulum, Romæ cuſto- 10

cuſtodes, & præſides fuiſſe crediderim.

11 ERASMVM GLADIO PERCVTI IVSSIT] *eius corpus Leontinos in Siciliam deín translatum eſt, ita extrema Acta. accidit poſt annos nouem ab eius morte.*

12 COMMISIT EOS SILVANO] *incertum ſit ne is Siluanus Quinctiani Conſularis adſeſſor, qui ruina parietis ex terræmotu, in S. Agathæ martyrio, contritus eſt. certe in eadem tempora incidit; nam Siluani huius in Siciliam aduentus accidit menſe Septembri, cædes conſequente Februario, intra quinque menſes*

13 IBI TVM FORTE ERAT TERTVLLVS PROVINCIÆ RECTOR] *at hoc tēpore Siciliam regebat Quinctianus, ut claret ex Actis S. Agathæ, qui male periit, Symætho hauſtus, menſe Februario. illud certum Quinctiano extincto, Tertullum regendam Siciliam accepiſſe. ſed inde à ſcriptore Actorū Tertullus Siciliæ rector habitus eſt, quòd regendam accepiſſet poſt Quinctianum, & ante Quinctianum in Sicilia erat cum iure gladij, ſiue iuſſu eiuſdem Quinctiani Conſularis, ſiue extra ordinem miſſus ab Imp. Decio, ad Chriſtianos vexandos, quòd Deorum eſſet eximius cultor, ac ſuæptè ingenio crudelis. vſitatum id immaniſſimis Impp. Chriſtianæ religionis perſecutoribus, ita à Diocletiano, & Maximiano Augg. ſuper Calniſianum Conſularem, Miſozogon in Siciliam ad affligendam Chriſti fidem miſſus, ex Actis S. Euplij Martyris id liquet.*

14 D. Cypr. RADI EORVM CAPITA IVSSIT] *Capitis in ignominiam ſemiraſi. Cyprianus de Chriſtianis ad metalla damnatis*, panis illic exiguus, veſtis algentibus deeſt, ſemitonſi capitis capillus horreſcit. *id verò ludibrij genus à ſeruitijs ad Chriſtianos tranſlatum; ſerui enim qui in ergaſtulis, piſtrinis, machiniſq;*

Apuleius. *habebantur, ſemiraſi erant. Apuleius*, frontes literati, & capillum ſemiraſi, & pedes annulati. *inde illud Catulli de extremæ*

Catull. *conditionis homine*, a ſemiraſo tonderetur vſtore. *radebatur autem fortaſſe vertex capitis.*

Iuuenal. *Iuuenalis ſeruorum pœna parafito comminatur, his verbis.*

pulſandum vertice nudo
Præbebis quandoque caput, nec flagra timebis
Dura pati.

Aliam raſuræ cauſſam in Actis S. Martinæ

apud Mōbritium. *Virg. reperio, quia nimirum ineptè credidit Præſes ibi latere magiæ vim, qua fieret vt tormenta ſperneret.*

15 TVM EFFORMATO IN IVGVM LIGNO] *vetus ignominia genus, & ſeruorum*

Iſid. lib. 10 orig. *caſtigatio, quare Iſidorus ait, furcifer dicebatur olim, qui ob leue delictum cogebatur a dominis, ignominia magis, quam ſupplicij cauſſa, furcam circa viam ferre, prædicans peccatum ſuum, & monere ceteros, ne quid ſimile peccarent. ſed interdum pœna capitalis*

Suet. Ner. c. 49. *fuit, vt ex Suetonio in Nerone, & Sext. Au-*

Sext. Aur. in Ner. *relio Victore diſcis. enim verò nudus homo per*

Eutrop. libro 7. *publicum ductus, furca capiti eius inſerta, virgis vſque ad mortem cædebatur, ex Eutro-*

Dion. Hal. c. lib. 7. *pio. furcæ deſcriptionem habes apud Dionyſiū & Plutarchum in Coriolano, & Romanis*

quæſtionibus, & Lipſium. Plutarc. in Cor. &c. q. 7.

16 AD MASCHALORVM MONTEM] *qui eſt ad Aetnæ radices, Tauromenium inter, & Catanam. Diodorus* Maſchalam *memorat vrbem Africæ, Græcorum Coloniam ab Eumelo Agathoclis Siciliæ Regis Duce captam. veteribus igitur notum nomen, haud nuperum, vt nonnulli putarūt.* Lipſ. de cruce.

17 AD SYMÆTHVM FLVVIVM *in Actis perperam* pſemithus; *antiquis ſcriptoribus* Symæthus; *flumen eſt Thucydidi, in agro Leōtino: Straboni, in agro Catanæo: rectè, nam introrſum exoriens Leontinos primùm, exin Catanæos agros finitimos perluit. Symæthus igitur fluuius Leontinos inter, & Catanā. perperam Ptolomæus inter Catanam, & Tauromenium locat. hodie Symætho nomen eſt* la Giarretta, *à Scapha, qua traijcitur, vt probat Cluuer. in Sic: antiqua.* Thucydi. lib. 6. Str. lib. 6. Ptol. lib. 3. cap. 4. Cluu. lib. 1. c. 10.

18 AQVIS SVBITO CONFLVENTIBVS OBRVTI] *Octo fuere milites, quos Symæthus hauſit, ita Acta Græca Cryptæ ferratæ.*

19 ET SANCTOS PERDVXERVNT LEONTINOS] *Acta, pro* Leontinis, *ſæpe numero habent*, Meſopolim Leontinorum, *ex iiſdē alij accepere. Philippus Ferrarius in noua Topographia.* Meſopolis, *ait*, Pagus olim fuit Leontinorum. *& aliàs*, Meſopolis locus in agro Leontino, à Leontina Ciuitate parum diſtans, cuius hodie nihil exſtat, ſic dictus q̃ in medio fuerit. *ſed vir alioqui doctus, vt externus excuſatione dignus, ſi aberrat. etenim Meſopolis Leontinorum, Leontini ipſi. quippe Acta vt* Leontinorum Meſopolim, *ita* Romanorum Megalopolim *nominant, ideſt Leontinos, Romam porrò Leontinos ipſos, Meſopolim Leontinorum dictos, antiqua veſtigia conuincunt. nam in vrbe Leontinis, carcer monſtratur, & percolitur, in quem SS. Martyres coniecti ſunt: itemque locus cædis, eorumque ſepulturæ; vt dubitandum non ſit, Meſopolim Leontinorum, eſſe vrbem Leontinos.* Phil. Ferr. noua topographia

Quam verò ob cauſſam, Actorum ſcriptori dicta eſt Meſopolis Leontinorum? veniebat in mentem, pro Meſopoli, *forte legendum eſſe*, Neapolim Leontinorum, *quam ſub Dionyſio iuniore, mœnibus ſeptam fuiſſe, commemorat Diodorus Siculus. interpretabar autem nouā vrbem, veteri additam, ita etiam Neapolis, & Syracuſis, & Panhormi fuit. ſed perſpectare, in alia omnia eumdum eſſe cenſui; non enim mendum eſt exarati codicis, nec ſemel apud hunc ſcriptorem, ſed ſæpiſſimè & continenter Meſopolis Leontinorum dicta eſt. igitur, vt quod ſentio, dicam, ſitum vrbis dum floreret, ſubijcio, quam Polybius ita deſcribit* Vrbs Leontinorum, ſi totius loci inclinationem ſpectes, vergit ad Septemtriones. per mediam verò vrbem, plana quædam porrigitur conuallis; in qua & magiſtratuum eſt Curia & iudiciorum ſedes, denique Forum ipſum. vtrumque huius conuallis latus colles prætexunt, continuis præcipitijs aſperi: atque ſuper collium horum ſupercilia eſt planities domibus, templiſque referta. partes opidi ſunt duæ; vna, quæ ab extremo dictæ conuallis Meridionali, Syracuſas ducit; altera, quæ ab extremo Septemtrionibus obuerſo, ad eam Diod. li. 16

pos-

pos fert, quos vocant Leontinos, & agrum coli aptum. præruptam rupem alterius collis, eam nempe, quæ ad occaſum ſpectat, amnis præterlabitur, quem dicunt Liſſum. ſub ima rupe, continua ſeries extenditur domorum multarum, quæ pari interuallo omnes à fluuio diſtant. inter has & amnem, illa, quam diximus, via eſt interiecta. *hęc Polybius. an tanta vrbis mole deſtructa, vallis iterum, quæ medium fuiſſet vrbis, dumtaxat habitata eſt? ſane vrbem adeò opulentam, & magnam memorat Pauſonias, olim delatam à Syracuſanis, ætate ſua reſtitutam fuiſſe. floruit autē Pauſanias, imperante Antonino Pio, ſub annum Chriſti Domini CLV. credibile eſt, inualidis tùm Siciliæ rebus, haud quidem totū antiquę Leontinorum vrbis ambitum, sed ſpatium, quod in medio vallis, reſtitutum: atq; ita duraſſe ad tempus, vſqueque Actorum ſcriptor vixit. vnde Leontinorum Meſopolis, quod idem, atque mediurbium, ab eo dicta eſt. in eius nomine antiqui etiam scriptores variant. nam Marciano Heracleotę, Ptolomæo,* Ciceroni Leontinum *dicitur, in vetuſtis nummis,* Leontinum, *& Leontini. Plutarcho, Liuio, Pomponio, & Plinio Leontini. certè quidem Leontini antiquiſſima Siciliæ vrbs. primi Læſtrigones, gens Cyclopum vaſtos illic ſpecus occupauere. Silius*

Pauſan. in Eliacis.
Marc. Herac. de ſitu Orbis.
Ptol. lib. 3. cap. 4.
Cic. Ver 4
Plutarc. in Marcel. & Dione.
Liu. lib. 34.
Pompon. l. 2. c 6.
Plin. l. 3. c. 8.
Sil. l. 14.

Prima Leontinos vaſtarunt prælia campos,
Regnatam duro quondam Læſtrigone terram.

vnde loco nomen. nam Læſtrigonum ſedes Solino: & Læſtrigonij campi Plinio dicti. dein Lęſtrigones Leontini, vt Iſacius ait, & ager Leontinus. poſt Læſtrigones, vrbem Siculi tenuere: demum colonia Chalcidonſium fuit ex Diodoro. nam vt Thucydides tradit, Græcorum primi Chalcidenſes, ex Eubœa nauigantes, Duce Theocle, coloniam Naxum in Sicilia condidere. anno inſequente, Archias è Corintho Syracuſas condidit, an auxit? ſeptimo poſt anno Theocles, & Chalcidenſes Naxo profecti, Leontinos, eiectis Siculis, incoluere hinc ſcriptum à Strabone, Leontini à Naxijs Siculis orti. *vrbs olim celebris ortu Gorgiæ Philoſophi, & Oratoris clariſſimi, & agro fertilis; ſed multò illuſtrior, & fœcundior ſanguine innumerabilium Martyrum, quibus Armato, & Tertullo* Siciliam *adminiſtrantibus, ornata eſt.*

Selin in Polyh. c. 11
Iſac. in Lycoph.
Diod. li. 12
Thucydid. lib. 6.
Strab. lib. 6

20 INTRODVCTI IGITVR IN PRÆTORIVM] *vetus prætorium fama eſt, in edita rupe fuiſſe; eius adhuc oſtenduntur ruinæ. Leontini, Tertylli domum, appellant, in vrbis regione, cui nomen,* Sancta Maria.

21 IN CARCEREM DVCI IVSSIT] *Carcer, antrum fuit, infra Prætorium. hoc nunc magno in honore habetur, SS. MM. Leontinis dicatus.*

22 MESSANENSIVM VRBEM ADIIT] *ſæuam in his vrbibus carnificinam Chriſtianorum Tertullum exercuiſſe, facile eſt ex eius immanitate conijcere.*

23 AFFERRI IVSSIT XII. FVSTES] *è faſtibus ſolitos auſpicari Tyrannos Martyrum ſuis ſuplicia, diximus in* Notis *ad martyrium SS. XX. Militum.*

EORVMQVE PEDES CIPPIS LIGNEIS INCLVDI *exiſtimauerim tormentum eſſe, cuius meminit Prudentius, hymno in Sanct. Vincentium,* 24

In hoc barathrum conijcit
Truculentus hoſtis Martyrem,
Lignoque plantis inſerit,
Diuaricatis cruribus.

VT FIERI IVBERET VNCINOS] *Vncini, & vnci, ferrum incuruum ad reos torquendos comparatum. Horatius,* nec ſeuerus vncus abeſt. *Ammianus,* intendebantur eculei, vncoſque parabat carnifex: laniabantur eo corpora. *hinc Marcellino,* vnci, & cruentæ quæſtiones. *interdum, igni candente vnco, torquebantur. Prudentius,* ſtridentibus laniatur vncis. 25

Horatius
Ammian. lib. 9.
Marcel. libro 26.
Prud. hymno 5.

TERTVLLVS EXIENS E BALNEO] *Leontinis ex ſtant veſtigia balneorum propter ędem* S: *Ioannis. ex eo* balnea S. Ioannis *appellantur.* 26

EOS MAGOS ESSE] *nota gentilium nugamenta, aduerſum Chriſtianos.* 27

MISSIS, QVI IANVAS OBSERVARENT *miſſus eſt à Tertullo Alexander, eius adſeſſor qui cum pro foribus carceris cuſtodiæ præeſſet, miraculo ad Chriſtum ſe vertit. vide vitam S. Neophyti.* 28

ADSTITIT VIR GRANDÆVVS] *Sanctus Andreas Apoſtolus, eorum tutelaris.* 29

BOIIS IPSORVM CARNES DILANIARI] *neruis taurinis.* 30

COLLIQVEFIERI IN LEBETE PLVMBVM] *liquens plumbum, vetuſt ſupplicium fuit, Horatius,* nec ſeuerus vncus abeſt, liquidumque plumbum. *et in vſu ſub Conſtantino, cuius illud eſt reſcriptum:* vt ora, fauceſque ingeſto plumbo liquenti, clauderentur, qui caſtitatem prodidiſſent. 31

FVMVM AD CAPITA ADMOVERI] *fumi cruciatum ſæpius vſurpatum à Tyrannis aduerſum Chriſtianos, in hiſtorijs SS. Martyrum leges, et exſecrabere.* 32

VRBEM TOTAM OBIRE] *notum ſupplicij, atque ludibrij genus, & mos traducendi per vrbem Martyres, ex eorum Actis. ſed ad vocem præconis traduci ſoliti. Acta de SS. Martyribus Mario, & Martha:* præcepit Muſcianus eos circumagi, & clamari voce præconis ad populum; Deos blaſphemare nolite. *illi verò è contra clamabant:* Non ſunt Dij, ſed Dæmones. 33

RENATI SVNT CAPILLI] *his renati ſunt capilli: veriſſimum de his* SS. *Martyrib. illud Domini Ieſu elogium:* capillus de capite veſtro non peribit. 34

TVRBA AVTEM INGENS, QVÆ SEQVEBATVR ETC.] *hanc Chriſtianorum conſtantiam, libertatemque, & in* Martyres *officia caritatis aliàs leges.* Carthagine, *effundere ſe Chriſtiani ad Martyrium* S. *Cypriani, nullo metu Proconſulis. Pontius* Diaconus *de Cypriano, ad Martyrium damnato ſic ait,* poſt hanc ſententiam, turba fratrum dicebat, & nos cum ipſo decollemur: propter hoc tumultus fratrum exortus eſt, & multa turba eum proſecuta eſt. 35

CRATICVLAM INGENTEM, ET PATELLAM] *Craticulæ, & ſartagines notæ* 36

Mar-

Martyrum cruciamenta, & creberrima in eorum Actis.

37 AT THECLA, ET IVSTINA] feminæ fuerunt ſanctiſſimæ, & Martyrum obſequentiſſimæ. vide earum vitas.

38 PECVNIIS ALEXANDRVM PROMERITÆ CARCEREM INTRARVNT] eximia Chriſtianorum ſtudia erga Martyres cognoſcis. hinc illud Tertulliani de lapſis, pacẽ

Tertull. de pudic. c. 22

expetentibus à Confeſſoribus, cuſtodia vinctis: nec vlli magis aditum carceris redimunt, quam qui eccleſiam prodiderunt.

39 LINGVAM EXTRA PRODVCTAM ABSCIDERVNT] vbi decidit lingua S. Alphij, quando ſpiritum Domino reddidit, fons aquæ ſcaturijt, quæ aqua ſancta à Leontinis vulgò dicitur, vt à ſanctis fratribus reuelatum eſt, cuius aquæ virtute multa in dies miracula præſtantur.

40 CADAVERA IN CISTERNAM SICCAM PROIICI] Puteus, in quem proiecta corpora SS. Martyrum eſſe dicitur, qui in eccleſia S. Mercurij apud Leontinos viſitur; ſed prope puteum fons aquæ eſt, piſcina Leontinis dicta, multis in dies miraculis clara. locus is, in quo puteus eſt, à ciuibus creditur eſſe vetus Strobelius, cuius ſæpe Acta meminere, iuxta Cæſaream, extra vrbem aliquantulo ſpatio ad occaſum ſitus, vt Acta habent, nunc intra illam eſt, incluſo ſpatio ob eximiã Leontinorum religionem in SS. Martyres; nec procul eſt ſpelunca, in qua Martyres primũ conditi à B. Thecla. ſitus igitur, & vicinitas ſuadent, locum hunc eſſe veterem Strobelium.

DEPONVNT IN CELLA PARVA, VBI, ET SPELVNCA ERAT] Leontinis in eccleſia ſanctorum Alphij, Philadelphi & Cyrini, oſtenditur hæc ſpelunca, in qua Sancti Martyres à Thecla, & Iuſtina compoſiti ſunt. in eaque extant ſepulchra, viuo ſaxo inciſa. 41

IN SPELVNCA ASSERVABANT FEMINÆ VENERANDAM CRVCEM] ad Sanctorum Martyrum conditoria, Cruces de more ſtatuebantur, in Actis S. Gregorij Epiſcopi in Armenia: itaque accenſis lampadib⁹, & cereis, transfert (Gregorius) capſas Martyrum, & harum vnamquamque proprius accipit locus: & diuinus Gregorius ſignum Dominicæ Paſſionis, venerandam Chriſti Crucem, ſtatuit in vnaquaque earum. perſecutione autem flagrante, pij Chriſtiani ſignum Sanctæ Crucis domi habebant. Acta SS Indes & Dõnæ: Præfectus aufert ab eis claues, & cum aperuiſſet, inuenit, ſed non vt ipſe ſperabat, ſed ea, quæ erant vere veneranda, nempe diuinæ Crucis ſignum &c. vtrumque morem hic animaduertis: cruces item ex auro, argentoque ad collum ſuſpenſas geſtabant. notum ex Actis S. Procopij Martyris, & ex Hiſtoria Thebææ. 42

Acta Sanct. Grego. ap. Sur. to. 5.

VBI RELIGIOSVM EORVM TEMPLVM EXSTRVCTVM EST] penes Leontines fama eſt, veterem eccleſiam SS. MM. Alphij, Philadelphi, & Cyrini, in noua gremio contineri; quòd illa, ob vetuſtatem ſimul & anguſtias, diruta, in ampliorem formam conſtructa ſit. 43

ANIMADVERSIONES
IN MIRACVLA
SANCTOR. ALPHII PHILADELPHI ET CYRINI.

1 QVI SICILIAM ADMINISTRARAT] Tertullus ſupra quadriennium videtur Siciliam rexiſſe, ab anno ſecundo Decij, ad annũ vſque quartum Valeriani, & Gallieni. ſucceſſerat Quinctiano, qui Februario menſe malè perijt, Chriſti anno CCLIII quo etiam anno, menſe Maio morte affecti ſunt Sancti Alphius, Philadelphus, & Cyr.

2 SVPRA LEONTINOS, VBI PRÆRVPTÆ VALLES] is locus eſſe dicitur, cui hodie nomen, Pancalus, vrbe Leontinis diſtat duobus paſſuum millibus.

3 VISIQVE SANCTI MARTYRES GLADIOS GERENTES] ſimile prodigium, diuinique numinis aduerſum impios vltionem, leges in libris Machabæorum de Heliodoro. nec diuerſus exitus fuit Iuliani Apoſtatæ impij, quem miniſterio, operaque Angelorum periſſe, tradit Nazianzenus, & S. Mercurij haſta transfixum, Helladius apud Damaſcenum, SS. Martyrum Mercurij, & Artemij, qui ambo olim egregij milites Chriſtiani, Nicephorus.

Machab. lib. 2. c. 3. Nazianz. ora. in Iul. Hellad. in vita S. Baſ. D. Anaſce. de imagin. orat. Nicephor. l. 10. c. 35.

EXIRENT EXTRA VRBEM] dictum eſt in fine vitæ SS. MM. Alphij, Philadelphi, & Cyrini num. 41., & 42. eorum corpora in ædes Iuſtinæ, & Theclæ delata in ſpelunca quadam fuiſſe poſita, vbi ea ſingulis diebus venerabantur ipſæ, & earum familia. Nunc verò in primi miraculi narratione num. 6. à Luciano quodam dicitur Theclæ, 4

alijſq;

aliiſque, vt extra vrbem exirent, ad videndum Tertulli caput, quod ſupra ſpeluncam apparuerat diuinitus, in qua condita erant SS. Corpora. Nonnulla in his repugnantia videtur ineſſe, nam ſi in Thecla ædibus SS. Corpora fuerant condita, cur extra vrbem exeundum erat ad illorum ſpeluncam ad videndum Tertulli caput? ſed nulla quidem repugnantia eſt, ſi duplicem dicemus domum Thecla fuiſſe intra vrbem alteram, in qua degebat, alteram ſuburbanam, in qua Sanct. Martyrum corpora condiderat, vt ſecretiùs, remotiuſque preces fundere ad illorum ſepulchra poſſet, vt id dicâm non coniectura impellit, ſed clariſſima verba, quæ in Actis B. Agathonis Liparitani Epiſcopi habentur. Primum enim cùm renunciatum eſſet Theclę, Tertullum iuſſiſſe eam comprehendi, ſed eius Conſiliarios obſtitiſſe, hæc leguntur Thecla ſubito abijt in eum locum, vbi Sancti iacebât. & paullo pòſt Veſpere autem egreſſæ ſunt Thecla, & Iuſtina è loco, vbi erant Sancti pueri, domumque reuerſæ inuenerunt, &c. En domum diuerſam ab illa, in qua erant B. Pueri, ad quam reuerſa ſunt SS. Thecla, & Iuſtina. paullòpoſt de S. Agathone, & eius ſocijs hęc leguntur. (venientes diuerſati ſunt in ædibus Theclæ aitque ad illas Agatho. Beatæ eſtis, propter quas tam multa miranda Sancti fecerunt, orauitque, vt ad Martyrum ſedem ducere vellet; profectiſque illis ad ſpeluncam, vbi ingreſſus eſt Epiſcopus, flagrantiſſimum odorem percepit) ſi ergo profecti ſunt ex ædibus Thecla, vbi verſati erant, ad ſpeluncam SS. MM.; neceſſe eſt dicamus diuerſam fuiſſe domum Thecla, vbi Sanctiſſimas reliquias repoſuerat. & certè id Theclæ diuitijs congruum eſt: in illis ſuburbanis ædibus deinde templum ædificatum. Amplificataque vrbe, quæ ſuburbana erat domus vrbana facta eſt.

ANIMADVERSIONES
IN TRANSLATIONEM
SS. MM. ALPHII
PHILADELPHI ET CYR.

1 TRANSLATIO] ſcripſit Tranſlationis hiſtoriam, carmine Siculo, Paulus Melius Leontinus.

2 SED EORVM CORPORA QVO TEMPORE] Rumor eſt apud Leõtinos, corpora SS. MM. Alphij, Philadelphi, & Cyrini, nono Tyrannorum metu intumeſcente, à B. Thecla fuiſſe aſportata in opida ſuæ ditionis, Myrtum, & Sancti Philadelphi, quod SS. fratrum rectiùs appellauerit. aiunt at ab hoc opido, mille paſſibus ad Septemtrionem, & mare, vetus Aluntium, in monte ſitum, in cuius edito clinoſo ædes eſt SS. Alphio, Philadelpho, & Cyrino dicata; ea ſubtèr concamerata, vbi fama tradit, illorum corpora occultata fuiſſe, nam B. Theclam, cùm Myrtum Opidum ditionis ſuæ peteret, hic ſubſtitiſſe aiunt, atque eam ædem condendis Sanctorum Martyrum corporibus extruxiſſe. hinc aſportata in opidum Sanctorum fratrum vt vocant, poſtea quam conditum eſt. Sed multæ ſunt machinæ aduerſus vulgare hoc commentum.

Primum aduerſantur Acta, quibus traditur B. Theclam condidiſſe Leontinis corpora Sanctorum Martyrum, eccleſia ſuperextructa; illamque octo poſt annos, ac menſes quattuor in ſinu pacis animam efflauiſſe, & eadem in æde ſepultam, à laua SS. MM. Alphij, Philadelphi, & Cyrini. falsò igitur fama tradit, Alphium, Philadelphum, & Cyr. aliò translatos à B. Thecla, quando Actis firmetur Leontinis illa fuiſſe, cum B. Thecla ſupremum diem obijt. quin ex ſerie Epiſcoporum eccleſiæ Leontinæ ſatis conſtat, corpora Alphij, Philadelphi, & Cyrini Leontinis adhuc fuiſſe, vſque ad Epiſcopum Lucianum qui fermè vixit anno CCCXC. Hæc ab alio id factum. at quonam metu ſubiente? vel Diocletiani, & Maximiani perſecutione, vel Maxentij factum oportuit. nam dein nulli Tyrannorum metus, florente Conſtantini principatu, ſub quo pax aurea, altaque; Iulianum Apoſtatam excipio qui nihil hac in re mouit. at Leontinis fuiſſe corpora, annum vltra CCCXC. iam probatum eſt. Ad hęc quo ſcriptore, quaue ratione, aut coniectura probet quiſquam, ea opida B. Thecla Toparchiam extitiſſe, quæ tempeſtate Romani Cæſares Siciliam tenuere?

Demum aio; opida Myrtum, & Sanctorum fratrum æuo Imperatorum non exſtabant, erant tùm ſine nomine terræ; nec condita ſūt niſi Saracenorum, Nortmannorumque Principum

cipum dominatu.

Equidem non eo inficias, aliquo Siciliæ metu, translationem hanc obtigiſſe. quoties .n. ea ferro, flammiſque peruaſtata, à Gothis, Vandalis, Saracenis? numne, cum immanitate Saracenorum, vniuerſa fere Sicilia exciſa eſt, vrbibus, opidiſque è ſolo auulſis, tùm à Chriſtianis, pijſque viris delata corpora ad ea loca, abditaque in eccleſia Aluntina? ſanè res palam eſt, tempus & ratio in occulto. Porrò ad Aluntinam ædem, ex opido SS. fratrum, ſollemnis ſupplicatio quotannis habetur, natali die SS. Alphij, Philadelphi, & Cyrini: atque in ea patrantur multa miracula, pluresque diuerſis è morbis curantur. quo verò tempore, quaue ratione, corpora in Monaſterium Pragalenſe delata ſint, perinde mihi obſcurum eſt.

Hac tempeſtate, pars corporum Sanctorũ Alphij, Philadelphi, & Cyrini Leontinis magno cultu, ac veneratione ſeruatur, in eccleſia eorum nomini dicata: pars in opido, vt vocant Sanctorum fratrum. *capita, haud illa quidem integra, Meſſanæ in Monaſterio Sancti Saluatoris ordinis S. Baſilij; vetus eſt opinio, reliquias SS. MM., quę in opido Sãctorum fratrum habentur, inuentas fuiſſe, in vetere eccleſia, illorum nomini dedicata in proximo monte, in quo antiquum Aluntium fuit, ex eaque eccleſia in opidum delata, quod mille paſſibus diſtat.*

AD QVARTVM NONAS SEPTEMBRIS] *quo die, Leontini dies agitur feſtus tranſlationis Sanctorum Alphij, Philadelphi, & Cyrini.* 8

ANIMADVERSIONES
IN MARTYRIVM
SANCT. EPIPHANES.

1 E VICO MAGDALINORVM, *corrupte*, Mandinorum, *in Actis Leontinis, à Sigona verſis. Acta Crypta ferrata*, è vico Magdalinorum. *fortaſſe vicus non procul Leontinis fuit. quam ob cauſsã Agathinus Caſtilionus Epiphanem Leontinis natam ſcripſit.*

2 QVINTO POST DISCESSVM EIVS DIE] *ita Sancti Alphius, Philadelphus, & Cyrinus prædixerant, Epiphanem quinto à diſceſſu viri ſui die certamen inituram.*

3 TESTARE PALAM, TE CHRISTVM EIVRARE] *Chriſtum alij palàm, clàm alij negabant. palàm qui dato Præſidi libello, negare ſe Chriſtum profitebantur, quique palàm inuocabant* Deos. *adorabant ſimulacra, aris thura adolebant, ſacrificabant idolis, guſtabant immolata, Imperatoris imaginem venerabantur thure, merône, per eius geniũ iurabant, maledicta in Chriſtum iaciebant. qui vnum aliquod horum feciſſet, Chriſtum palàm eiurabat. Plinius ad Traianum*, propoſitus eſt libellus, ſine auctore, multorum nomina continens, qui negarent, ſe eſſe chriſtianos, aut fuiſſe; cum præeunte me, Deos appellarent, & imagini tuæ, quam propter hoc iuſſeram cum ſimulacris numinum afferri thure, ac vino ſupplicarent: præterea maledicerent Chriſto. quorum nihil cogi poſſe dicũtur, qui ſunt reuera Chriſtiani, *clàm verò alij fidem abiurabant, ſed ne ſacrificare, aliaue palàm exequi cogerentur, Præſidem, libello accepto, pecunia redimebant, vnde* libellatici *dicti, Sancto Cypriano.*

Plin. l. 7. epiſtolar.

S. Cypr. epiſt. 52.

4 PER DEOS IVRO MAXIMOS] *iurandi apud veteres formula; de quibus lege Barnabam Briſſonium.* Barn. Briſſon. lib. 8. de formul.

5 PER CAPVT IMPERATORIS] *is iurandi mos veteribus fuit. Ouidius*; per matrem iuro, Cæſareumque caput. *eadem obſecrandi formula. Potamiena virgo ad Præfectum Alexandriæ*, per caput Imperatoris, quod tu vereris, obteſtor, *apud Palladium. ſed licuiſſe Chriſtianis, iurare per ſalutem Principis, docet Tertullianus.* Ouid. 4. de pont. eleg. Palla. Lauſiaca c. 1. Tertull. in Apol. c. 32

6 NVDARI EAM IVBET] *Chriſtianas mulieres ab impudentiſſimis Præſidibus ad ignominiam nudatas, notum ex Actis Martyrum.*

7 BOIIS CÆDI] *neruis taurinis.*

8 PERCVTIET TE ANGELVS DEI GLADIO OCCVLTO] *Oraculum fuit. in fra leges, Tertullum gladijs Angelorum trucidatum.*

9 ET CIPPO AFFIGI] *Cippus lignum fuit, in quod inſerebantur pedes, manuſque, & caput. quod ſupplicium Plauto, codex ex robore fuit.* Detrudam te ad molas, inde ad puteum, atque robuſtum codicem *Apuleio robur*: ò ſubtilitas digna carcere, & robore. *itẽ Liuio*, vt in carcere, inter fures, & latrones, vir clariſſimus includatur, & in robore, ac tenebris expiret. Plaut. in Pænulo. Apul. Apolog. 2 Liu. lib. 38

10 A QVO NOMEN SVMENTES, CHRISTIANI NVNCVPAMVR] *à Chriſto Chriſtiani primùm Antiochiæ dicti, Lucas in Actibus Apoſtolorum. auctoritate Apoſtolorum ita cognominatos, docet Sanctus Athanaſius.* Lucas Act. c. 11 S. Athan. diſp. cõtra Arium

11 VERITVS NE POPVLVS INSVRGERET] *Gentiles magiſtratus populorum ſtudia erga Chriſtianos interdum reformidaſſe, illorumque turbis abſterritos, temperaſſe ſe ab his necandis, docemur Actis S. Agathæ, S. Petri Alexandrini Epiſcopi, & Martyris, aliorumque, ea caritas non modo Chriſtianorum fuit, ſed etiam Gentilium. Acta S. Fructuoſi Terraconenſis Epiſcopi, & Martyris:* cum duceretur Fructuoſus Epiſcopus cum Diaconibus ſuis ad Amphitheatrum, populus Fructuoſum Epiſcopum dolere cœpit, quia magno eum amore proſequebatur, non tantùm fratres, ſed etiam Ethnici.

12 ATQVE HÆC QVIDEM IN HVNC ILLI MODVM DISSEREBANT] *vides non tàm timori Præſidum, populi vim formidantium, cuius eximia eſſent ſtudia in viros, feminaſque Principes, & benemerentes, quã Deo tribuendum eſſe, ne in multò plures illi ſæuirent. enimverò Deus iratum mare finibus coercet ſuis, & quouſque perueniat, præſcribit.*

13 IMPIE NON COGITASTI TE QVOQ; VBERIBVS LACTATVM] *Sanc. Agatha Quinctianum, cuius iuſſu altera illi mamilla reſecta, ita appellauit:* crudelis tyranne. non te pudet, amputare in femina, quod ipſe in matre ſuxiſti?

14 PRO TVI NOMINIS CONFESSIONE HÆC PATIOR] *ſæpiſſime Martyres Chriſti fidē in ipſa morte profeſſi. S. Euplius Martyr* Catanenſis: ſuccurre Chriſte: propter te hæc patior, Chriſte. & dixit ſæpius.

15 STATIM REDDIT SPIRITVM] *Sanc. Martyrem Epiphanem ad 4. Idus Maias,* Deo *ſpiritū reddidiſſe, certò conſtat ex Actis cùm Cryptæ ferratæ, tùm Leontinis; at in Romano Martyrologio, Natalis dies S. Epiphanes, ad 4. Id. Iulias memoratur, his verbis:* apud Salentinos S. Epiphanæ, quæ ſub Diocletiano Imperatore, & Tertillo Præſide, vberibus præciſis reddidit ſpiritum. *ſed tripliciter hic erratum, in natali menſe, in loco cędis, in nomine Imperatoris. vt errorum, mi lector, ratio conſtet; ſcias velim, quod auditum mihi, à viris Leontinis, in vetere Romano* Mar*tyrologio, nullam SS. MM. Leontinorum, mentionem olim factam, ſed cum Gregorius P.M. XIII. id emendauit, additos fuiſſe, opera Pauli Bellarditę, Leontini, & Liparæorũ Epiſcopi, qui tum erat Gregorij PP. Cappellanus. quòd igitur ei fides habita eſt in hiſtoria Patria, cuius ille haud multum gnarus erat. adiecta in Martyrologium permixta erroribus, quę ad natales dies Sanctorum Leontinorum ſpectabant. neque enim Epiphane apud Salentinos, (qui error eſt librariorũ, ex omonymia vocis) paſſa, neque ſub Imper. Diocletiano, ad 4 Idus Iulias, ſed apud Leontinos, ſub Imp. Valeriano ad 4. Idus Maias itaque Romanum Martyrologium, ita eſſet corrigendum,* apud Leontinos *S.* Epiphanæ, quæ ſub Imp. Valeriano, & Tertullo Præſide vberibus præciſis reddidit ſpiritum. *Baronius notis ad Rom. Martyrologium, agonem ait S. Epiphanes, cum illo SS. MM. Alphij, Philadelphi, & Cyrini deſcriptum eſſe, paſſamque anno Chriſti CCCVIII. ſed certò labitur; nam paſſa eſt, anno CCLIII. quo etiam anno paſſi ſunt SS. MM. Alphius, Philadelphus, & Cyr., perſecutione Decij, & Valeriani, vt ex eorum Actis certum eſt. ceterum natalem diem S. Epiphanes in 4. Idus Maias reijciendum eſſe, Acta Leontina, & Crypta ferrata conuincunt; nam ex ijs certum eſt, Alexandrũ Epiphanes virum, fugam capeſſiuiſſe, cùm adhuc viuerent SS. Alphius, Philad. & Cyr. ad quos in carcere detentos miſſi, qui perquirerent; tùm quinto ab eius fuga die, Epiphanem comprehenſam, & Tertullo ſiſti iuſſam. qui dies, ab Alexandri fuga, quintus, poſtridie Martyrij SS. Alphij, Philad., & Cyr fuit quorum cædem, prima interrogatione, Tertullo D. Epiphane exprobauit. illa ſtatim è Prætorio in carcerem coniecta eſt, ac proximo die excruciata, præ acerbitate dolorum, Deo ſpiritum reddidit. ex his hęc iniri ratio poteſt. Alexāder, vir S. Epiphanes, fugit Nonis Maij SS. Alphius, Philad. & Cyr. martyrium expleuere 6. Idus* Maij: *S. Epiphane comprehenſa 5. Idus Maij, qui dies à fuga mariti, quintus fuit. torta obiit præ dolore 4. Idus Maij. igitur in Rom. Martyrologio error in menſe eſt, non in die, ac pro 4.* Idus Maij, *poſitum 4.* Idus Iulij.

Martyrol. Rom. ad 4. Id. Iul.

VETVIT NEQVIS EAM SEPELIRET 16 *vetere inſtituto, qui magnorum ſcelerum dānati eſſent, vt perduelles, parricidæ, ſuſpendioſi, ſepultura prohibebantur. hæc dein ſæuitia ad quoduis leue crimen translata à Tyrānis. Tyberius viam ſtrauit. Tacitus de eius crudelitate,* damnati, publicatis bonis, ſepultura prohibebantur. *Suetonius in Tiberio,* nemo punitorum non in Gemonias abiectus, vncoque tractus. *Vnco autem tractis ſepultura, Tiberis fuit. ſed Martyres ſepeliri vetiti à Tyrannis, ne Chriſtiani conditos in ſepulchris veneratione proſequerentur, vt memorat Euſebius, & ex Actis Martyrum conſtat.*

Tac. Ann. lib. 6.

Suet. Tib.

Euſeb. l. 8. cap. 5.

VIDENT SANCTOS CORPVS GESTANTES] 17 *dum Sanctos Alphium, Philadelphum, & Cyrinum B. Epiphanes ſandapilarios legis, admirare Dei maximi beneuolentiam erga Sanctos Martyres ſuos, qua eorum condi corpora procurat. ita S. Clementem Romanum in mari pontico parata ædicula, & ſepulchro ex marmore ſepeliuit. S. Catharinā Virginem, & Martyrem Alexandrinam in monte Sina, miris honoribus, ſepulturæ dedit vide, quæ diximus, Notis ad SS. Luciam, & Geminianum.*

ANIMADVERSIONES IN MARTYRIVM SS. STRATONICI CLEONICI, ET IN S. THALLELAEVM CONFESSOREM.

1 IN. SELENODII LATEBRAS SECESSERE] nomē hodie monti, Sperone, qui ſupra vetus Morgantiū: viſitur adhuc ſpecus, & in veneratione habetur.

2 APVD AMNEM EX THIRREO MONTE PROFL.] nullam apud Scriptores huius montis mētio; ſed crediderim fuiſſe montem, ex quo flumen Tereas profluat. hoc enim flumen mille paſſus à Leontino diſtat. vnde Diodorus Siculus lib. 14, dicit. Poſthac aduerſus Leontinos ducens prope vrbem ad Teriam amnem, caſtra poſuit, qui etiam, vt ex Thucydide patet, inter Leontinos, & Catanam, antiquiſſimis temporibus fuit terminus. Nec literarum aliqua diuerſitas videtur obſtare, quod mons Therreus appellatur, flumen Tereas. nam à Diodoro Tyrias dicitur, & ipſe Symethus apud multos auctores varios characteres obtinuit, vnde mirari neutiquam debeamus, ſi pius ſcriptor, qui rem potius enarrare, quam vera locorum vocabula, perſequi voluit, paulum mutauerit, in ſcribendo montis nomine. Porrò hoc flumen nunc D. Leonardi appellatur, ab alijs la Giarretta, ſed perperam, nā la Giarretta Symethus eſt, vt diximus. prope Catanam fluens, vnde & Catanenſis fluuius dicitur. at Terias, ſiue flumen D. Leonardi, vt nuper probauimus, prope Leontinos, ex quibus Symethus decem paſſuum millia diſtat. Fuſius de hac re Cluuer. lib. 1. cap. 10. de Sicilia antiqua.

3 QVIBVS DEIN ALEXANDER] vberius hac in vita S. Neophyti habentur.

4 B. EPIPHANE] cuius martyrium proximè expoſitum eſt.

5 QVID HIC NOS RESIDEMVS] veriſſimum, quod ſcripſit ad Gentiles Tertullianus, nec quidquam tamen proficit exquiſitior quæque crudelitas veſtra: illecebra eſt magis ſectæ. plures efficimur, quoties metimur à vobis: ſemen eſt ſanguis Chriſtianorum. ſæpius verò feminarū martyrium, fax ad martyriū viris fuit. ita Tranquillinus vir clariſſimus, cum S. Zoes martyrium à Sebaſtiano audiuiſſet, in has prorupit voces, feminæ nos ad coronam præcedunt: vt quid viuimus? Acta Sanctorum Martyr. Sebaſtiani, & ſoc.

Tertull. in Apolog. c. vlt.

Acta SS. MM. Sebaſt. & ſoc.

AFFERVNTVR A VALERIANO LITERÆ] Sanctorum Cleonici, & Stratonici martyrium menſe Iulio conſummatum eſt, imperantibus Treboniano Gallo, & Voluſiano, tres, aut quattuor poſt Decium extinctum menſes; ſed perſecutione eadem Decy, & Valeriani nomine perdurante igitur hę literæ à Valeriano ſcriptæ, cum nondum cognitum eſſet de nece Decy. an à Valeriano Imperat. datæ? qui Gallo imperium inuadente, à militibus Alpinis Imperator, & ipſe acclamatus eſt. 6

MEIQ; MEMORES ESTOTE] magno ambitu Martyrum preces à Chriſtianis olim expetitę, quòd impetrare mererentur, quidquid poſtularent: S. Cyprianus ad Moyſen, & Maximum Confeſſores: nunc eſt, fratres cariſſimi, vt memores mei ſitis, vt inter magnas, atque diuinas cogitationes veſtras, nos quoque animo, ac mente voluatis. cum vox iſta purificatione confeſſionis illuſtris, & iugi honoris ſui tenore laudabilis, ad Dei aures penetrat: & apertò ſibi cœlo, de his ſubacti mundi partibus ad ſuperna tranſmiſſa, impetrat de Chriſti bonitate, quod poſtulat. quid enim petitis de indulgentia Domini, quod nō impetrare vereamini, qui ſic Dei mandata ſeruaſtis, &c. idem Cyprianus ad Confeſſores: erit hoc beneuolentiæ veſtræ, ſi volueritis noſtri memores eſſe, cum in vobis Dominus martyrium cœperit. Prudentius in Romanum Martyrem: 7

S.Cypr. Epiſt. 16.

Prud hymno in Ro. Mart.

Puerum popoſcit carnifex, mater dedit;

Nec immorata eſt fletibus : tantum oſculum
Impreſſit vnum : vale, ait, dulciſſime :
Et cum Beatus regna Chriſti intraueris,
Memento matris, iam patrone ex filio.

plura exempla in Actis Martyrum reperies.

8 QVI TVM FORTE EXAMINABAT CHRISTIANOS] *quid de ijs factum, nullis Actis proditum eſt.*

CVI NOMEN HERACLEVS] *paullo poſt, in Actis locus Herculis dicitur, ab aliquo fortaſſe Herculis monumento, quem in Leontinum agrum veniſſe, & ob exhibitos ſibi honores ſingulari homines fauore complexum, æterna ſua illic præſentiæ monumenta reliquiſſe, ſcribit Diodorus Siculus.* 9

Diod lib. 4

ANIMADVERSIONES IN SS. MARTYRES INNVMERABILES.

MONVMENTVM *hoc ex Historia græca Sanctorū Alphij, Philadelphi, & Cyrini ſumpſimus. maxime dolemus eorum Acta intercidiſſe. nec mireris, Tertullum hominem impium, ac crudelem tot luſtraſſe Ciuitates, exagitandis Chriſtianis, & ſi enim Prouinciæ Præſides ſoliti deligere vrbes Metropoles, quò Chriſtianos puniendos duci iuberent, cum tamen vrbium magiſtratus ijs inquirendis viſi ſegniores, Conſulares ipſi ciuitates adibant. Hyperbolem illam vocis, Innumerabiles, vſurpat Romanum Martyrologium tertio Nonas Nouembris, & pridie Nonas Octobris. cum anno 1611. Paullus Quintus Pontifex M. Leontinæ eccleſiæ, Patronorum Officia probaſſet, ſuperiorum permiſſu Romæ tunc edita eſt Icon, vbi Chriſtus nubibus inſidens ſubiectam hominum multitudinem ijs verbis inuitat, [Venite Benedicti Patris mei,] hæc verò inſcriptio eſt adiecta. [Innumerabiles Sancti Martyres, qui diuerſis temporibus in ciuitate Leontinorum pro Chriſti fide occiſi ſunt.*

ANIMADVERSIONES IN CERTAMEN S. MART. EVTHALIAE.

1 MORTVO DIVINA VLTIONE TERTVLLO] *lege commiſerandum eius exitū, Narratione miraculorum SS. Alphij, Philadelphi, & Cyrini. ex quorum actis certamen hoc deſcripſimus*

2 IN STROBELIO, AD OCCIDENTEM IACERE] *quo loco ſpelunca erat, in qua SS. MM. Alphium, Philadelphum, & Cyrinum B Thecla condiderat.*

3 VERE HI SANCTI] *his Actis, cum Sancti, vel SS. Martyres appellantur, fere ſemper Alphius, Philadelphus, & Cyrinus intelliguntur.*

PERCVTIET TE ANGELVS DEI] *ſane verò immaniſſimus his ſororis, matriſque carnifex à Sanctis Angelis percuſſus, miſerè animam effudit, infelicem Seruiliani mortem in Narratione miraculorum Sanctorum Alphij, Philadelphi, & Cyrini, lege.* 4

CONFESTIM ADFVERVNT SS. MARTYRES] *quem non rapiat in admirationem tantum Virginum decus, & incitamentum ad amandam caſtitatem, Cælitum ope defenſam. ſed nudam Theclam, & beſtiis in eſcam obiectam circumfuſum cæleſte lumen operuit, Baſilius Seleucienſis. nudam item* 5

Baſil. Seleuc. lib. 1 in vita Sanc. Theclæ.

Diuam

Ambr.l.4. ep. 34. *Diuam Agnetem in proſtibulo, Angeli amictu candido induere, D. Ambroſius.*

6 SICVTI SANCTORVM FVNERA CVRARE MOS ERAT] *iam inde ab eccleſię initijs, Martyrum funera magna cura, & honore peragebantur. Sanctus Hieronymus planctum magnum, quem Protomartyri Stephano, Chriſtiani fecere, pompam funeris, & exequiarum frequentiam interpretatur, &* S.Hieron ad Paulā epiſt.25. Ad Ripa-rium epiſ. 33. *aduerſus Vigilantium vt, ait,* Stephani corpus tanti funeris ambitione præcederent, &c. *Pontius Diaconus, Sanctum Cyprianum magno triumpho ſepultum eſſe, ſcribit. Euſebius de Martyribus Nicomedienſibus, decoro & celebri funere terrę mandatos.* Pont. in vita S.Cypr. Euſeb.l.8. c.5.

ANIMADVERSIONES
IN TRANSLATIONEM
S. ERASMI MARTYR.

1 SANCTVS ERASMVS MARTYR.] *De eius certamine, copioſius dicitur in martyrio Sanctorum Alphij, Philadelphi, & Cyrini: nos tranſlationem præcipue ſcribimus; ea enim facit vt inter Sanctos Siculos illum adnumeremus.*

2 SED IS VALERIANO *qui tum Cenſor erat, ſumma cum poteſtate.*

3 AD PORTVM S. HIPPOLYTI] *vide Notas ad vitam S. Neophyti Epiſcopi.*

4 Petron. Satyr. IN AVRE DEXTERA INAVREM AVREAM HABERET] *inaures ex auro, proprium inſigne Arabum fuit. Petronius in Satyrico:* circumcide nos, vt Iudæi videamur; & pertunde aures, vt imitemur Arabes; & increta facies, vt ſuos Gallia ciues putet. *ſed Plinius morem hunc populorum omnium Orientis fuiſſe ſignificat.* aures, *ait*, homini tantum immobiles; nec in alia parte feminis maius impendium, margaritis dependentibus: in Oriente quidem, & viris aurum geſtare, eo loci decus exiſtimatur. *ſunt de accolis fluuij Euphratis, tradit Iuuenalis.* Plin. libro 11.c.37.

Natus ad Euphratem, molles quod in aure feneſtræ
Arguerint. Iuuenal. Satyr I.

De Iſmaelitis, Iudicum ca. 8. de Iſraelitis Geneſis cap. 35 & Exodi cap. 35. de Huſitanis Iob. cap. 32 idem forte mos apud Vaſcones fuit. vnde demo S. Eraſmus. nam ijs, qui Romanis Barbari, tribuit Plautus; incedunt cum anulatis auribus. Plau. pæn.

ANIMADVERSIONES
IN TRANSLATIONEM
SANCTÆ AGRIPPINÆ

1 VGRIPPINA VIRGO ET MARTYR] *hiſtoriam Tranſlationis S. Agrippinę, quæ anno 1572. Panhormi in vulgus edita eſt, nos collatam dam* cū M.SS. codd. eccleſiarum, Syracuſanę, Panhormitanæ, & Menenine; ſed dictione paululum perpolita. Nonnulli quidam in ea ſunt, quos locis oſtendemus ſuis.*

2 CORPVS IN ECCLESIA B. PAVLI APOSTOLI REPOSITVM EST] *paucos ante annos, reliquiæ quædam B. Agrippinę Romam delatę ſunt, ex cœmeterio S. Priſcillę deſumpta alterius Agrippinæ reliquias eſſe, diuerſa loca ſepulturę conuincunt.*

3 EO TEMPORE S. PARAMONVS] *in M.S. cod. Syracuſano, Paronenius. an Pat. Nonius, more Romano? Agrippina enim Romana nata. ſed non affirmo. quid enim mores antiquos quęſiuerint, in corrupta Republica? Martyrologium Romanum, & Græci in Menologio meminere S. Paramonis Martyris ſub Imp. Decio, & Aquilino Præſide. num is idem ſit illi, quem nominant hæ Acta, neſcio.*

4 AD FLVMEN VSQVE] *Tyberim.*

5 PROPTER LOCVM QVEMDAM, QVI GRÆCE LITHOS, LATINE PETRA DICITVR

CITVB] *ignotus locus, ſed haud multum ab Emporio Agrigentino diſtaſſe, ex hac hiſtoria cognoſcitur.*

6 E QVODAM MONASTERIO S. STEPHANI] *monaſterium Virginum S. Stephani, in Agrigentino territorio memoratur à D.*
S. Gregor. l.9. ep.24. *Gregorio Papa. idem ne, quod traditur in hac hiſtoria, haud liquet.*

7 QVI S. ELISABETHAM CVM PRÆCVRSORE TVO IOANNE BAPTISTA SERVASTI] *Herodes impius in laniena illa infantium, Ioannem etiam infantem quaſiuit adnecem; ſed Zacchariam, quod Eliſa-*
S. Pet. Alexan in reg. eccl. in V. Sino l. c. 1. ap. Theod. *betham coniugem, & Ioannem puerum furori eius ſubtraxiſſet, occidit, auctor D. Petrus Alexandrinus. Eliſabetha verò fuga lapſa, filium in montium latebris occultauit, Nicephorus Calliſtus. l.1. cap.14. Cedren. in compen. hiſt. Baro. A.C.1.*

8 AD ECCLESIAM S. GREORGII] *nubeculam hanc quis diſpellam? tranſuectio corporis S. Agrippinæ in Siciliam, anno Chriſti CCLXI. facta eſt. qua tempeſtate Georgius nondum martyrio affectus fuerat. nam paſſus eſt. Imp. Diocletiano, vt habent Menologia Græcorum, XL. fermè poſt annos, ab Agrippinæ translatione. vtrum alterius D. Georgij hæ ædes fuiſſe? nam D. Georgius memoratur, primus Vellaunorum Epiſcopus, vnus ex LXXII. Chriſti diſcipulis, à Petro Apoſtolo*
Beda. Vſuard. Ado in Martyrol. 25. Octob. *in Galliam cum D. Frontone, primo Petracoricenſium Epiſcopo miſſus, Beda, Vſuardus Ado. an dicere ſcriptor voluit, eo loco conſtitiſſe Boſſam, cum D. Agrippinæ corpore, ubi poſtea D. Georgij eccleſia ædificata eſt?*

9 PROGRESSÆ CVM CEREIS, ET TVRIBVLO] *ab antiquis temporibus, hic honos Epiſcopis exhibitus. in actis Sanctorum Martyrum Alphij, Philadelphi, & Cyrini: populus Leontinus Neophyto Epiſcopo cum cereis, & odoribus obuiam proceſſit. Sanctiſſimo Epiſcopo Ioanni Chryſoſtomo, cum ardentibus tædis, obuiam ijt populus Conſtantinopolita-*
Sozom. l.8 c. 8. Theod. l.5 c. 34. Scrip. vitæ S. Fulg. ap. Surium. *nus, Sozomenus: idem ad oſtium Propontidis relegato, omnes facti obuiam cum cereis accenſis, Theodoretus. D. Fulgentio Epiſcopo Ruſpenſi, ab exilio redeunti, legimus, populi per omnes prolixi itineris vias in occurſum eius tetendiſſe cum lucernis, & lampadibus, & arborum frondibus.*

10 EN INSTAT TEMPVS] *ſpiritu prophetico claruiſſe D. Gregorium Epiſcopum Agrigentinum, in eius vita diximus.*

11 DIVINVM CELEBRAVIT MYSTERIVM SVPRA CORPVS SANCTÆ MARTYR.] *loculos Martyrum altaria extitiſſe ad quæ miſſæ ſacrificium offerretur, mos vetus, ac notus.*

12 IN LOCVM, QVI DICITVR DRAPHON PERVENERVNT] *hodie loco, & ſpelunca nomen Lama, paſſibus fermè mille ab oppido diſtat.*

Menaum item caſtellum habent Acta Sanctorum Mart. Alphi, Philadelphi, & Cyrini:
Diod. li. 11 *memorat Diodorus Olympiadis LXXX. anno II. à Ducetio Siculorum Rege, Menaum vr-*
Ptol. l.3. c. 4. *bem conditam. ad quem locum. Laurentius Rhodomanus Menænum, rectè ſcribendum eſſe*
Cic Ver. 3 *notat: Ptolemæo Mena, Ciceroni Menænij, Pli-*
nio Menanini. conſentiunt veteres Siciliæ nu- Pli. l.3. c.8.
mi à Philippo Paruta editi, in quibus Menanini. Marius Niger Calatagironum eſſe putat. longè errat. hodie adhuc nomen Oppido, iuxta Palicorum lacum, & à Calatagirone XII. P. M. diſtat.

IN EA DÆMONES IAM OLIM HABITABANT] *plures in Sicilia ſpeluncas à* 13
Dæmonibus inſeſſas, ſæpius dixi. Acta habent hos Dæmones fuiſſe, quos Paulus Apoſtolus eiecit è filia Dioſcori; ex apocryphis ſumpta eſt, quam ob cauſſam ſtylo confodimus.

MVLTA DE SVIS FORTVNIS MARTYRVM CORPORA REDIMEBAT] *en-* 14
iam inde ab exoriente Chriſti fide Menanina eccleſia à Præſidibus vexata eſt. pro dolor, tot Martyrum Acta periere.

CONVIXERAT MARITO ANNOS VIII SINE EO X. TRANSEGERAT] *ita* 15
in edito exemplari, in Autographo Menanino nulla extat denarij numeri nota.

LOCVLVM S. MARTYR. LVCE ILLVSTRATVM *obſeruaſti, mi lector, S. Agrip-* 16
pinæ corpus, toto itinere, diuina luce affulgens, Vrbe Roma Menaum in Siciliam deportatum. idem D. Martyris, Menaninorum tutelari, ſignum in bonum à Deo datum, quod clientibus faceret ſuis, aduerſum tempeſtates nam turbato interdum cælo, ſuprà D. Agrippinæ ædem, clariſſimum lumen accenditur, atres inter nubium globos igeo omine ciuium Diuæ opem accipientium, vt enim fulgor cæptus, procellæ finis eſt. id miraculi frequentiſſimè à D. Agrippina, ab omni æuo, patratum ad hæc vſque tempora. præcipuè memorauerim. quod anno Chriſti Domini MDLVIII. Octobri menſe obtigit. fœda nox vrbi ingruerat: venti, imbres, tonitrua, fulgura Menis exitium minitari videbantur. ecce tibi lux, ſolito maior, lætiorque ſuper Agrippinianæ templi faſtigium: alii velut accenſam facem, alii ſpeciem Stellarum quinque videre videbantur. ac circumiecta per campanariã turrim pinna totidem luminibus intra horã quinque, aut ſexies viſa clareſcere. quibus affulgentibus, horribilis illa tempeſtas remittebat: omninò ceſſauit, extremum cum præluxere; gratantibus, lætantibuſque ciuibus, per vrbis vias: quorum ingens multitudo ad ædem confluxerat, Dei beneuolentiam, & ſcelerum veniam cum lacrymis poſcens. A pleriſque in turrim aſcenſum. manenſque adhuc lumen, manibus prehendebatur, haud vlla voxa, magnoque metuentium animorum voluptate. non ignoro à cauſſis naturalibus hæc plerumque profecta: ſed hos ignes, eodem ſæpius loco fulgentes, cum neque is altior tota vrbe ſit, finemque, cum fulſerint, tempeſtati fore, ſupra humanum eſt.

SANCTÆ DEI GENITR. MARIÆ IN- 17
SVSIS DE REGIONE, CVI A SCVSA NOMEN EST] *correximus ex MS. cod. Menanino. nam corruptè habebatur in exemplaribus editis: Sancta Mariæ in ſuis in locum, quæ vocatur Acauſa.*

EADEM IN VRBE PRO CHRISTI 18
NOMINE FERRO TRVCIDATÆ SVNT *Martyrologium Romanum meminit ad 4. Id. Auguſti, Carthagine, Sanctarum Virginum, & Mar-*

& Martyrum Baſſæ, Paulę, & Agathonicæ. paſſas autem Impp. Valeriano, & Gallieno, quod Martyrologia cum edita, tum manuſcripta non habent, ex hac hiſtoria diſcimus, anno Chriſti CCLXI. quo D. Martyr. Agrippinæ corpus in Siciliam ab illis exportatum cenſemus. paſſę ſunt duos poſt menſes, & dies 24. a ſacro corpore Menæ depoſito.

19 OPERATVS EST MIRACVLA] plurimis etiam in dies D. Mart. Agrippina miraculis fulget, pulſis ex mortalium corporibus, cuiuſuis generis morbis, atque Dæmonijs, quibus torquendis, magna S. Agrippinæ potentia, præſentiſſimum nomen. non præterierim, quod anno MIↃ. LVIII. 16. Kal. Auguſti accidit. adducta eſt Menas energumena mulier, cui Agatha nomen fuit: perlecta D. Agrippinæ hiſtoria, de Dæmonio ab ea eiecto ſed identidem, inter legendum, inclamans, ne ebriam illam (Agrippinam) compellarent, mox ſenſit ultionem: en, inquiens, venit: iam appropinquat, igneum flagrum intorquens, cędit, laceratque. O tergum, ò tergum, iuſſumque effugium: feminæ cruſium pars relicta, pars vt nouacula ſecta, ſignum fugæ potentis datum. liber miraculorum, cuius hæc hiſtoria meminit ad noſtras non peruenit manus.

20 EXINDE MVLTOS POST ANNOS ÆDEM EVPREXIA CONSTRVXIT] extruxiſſe opinor domi ſuæ, modica ſubſtructione; cum noſtra religio Tyrannorum metu ſe contineret. ſuper ædiculam, quam ab Euprexia ædificatam, fama tradit, magnificentius dein templum, quod nunc viſitur, conſtructum eſt.

21 VIDET AGRIPPINAM DICENTEM, CAVE EVPREXIA, NEQVISQVAM LOCVM COGNOSCAT, ETC.] migraturus è vita D. Antonius, monachos ſuos ſic allocutus eſt: vos igitur humo tegite, vos patris operite corpuſculum; & illud quoque ſenis veſtri cuſtodite mandatum, vt nemo, præter veſtram dilectionem, locum tumuli mei nouerit. Athanaſius in eius vita. S. Athan. in vita Antonij.

22 MONASTICVM INDVTA HABITVM] antiquiſſimam in Sicilia monaſticam inſtitutionem fuiſſe, & iam inde ab Apoſtolorum temporibus, ex actis S. Pancratij, item S. Peregrini conſtat. Ceterum putauerim, feminas, quæ diuino cultui ſe dedicaſſent, nigras veſtes ſumpſiſſe. D. Hieronymus: ſin autem ſola ineris, quod & magis exiſtimo, vtique inter ſeruos adoleſcentes, inter maritatas feminas, atque nupturas, inter laſciuas puellas, & comatos, calamiſtratoſque iuuenes, furuarū Hier. epiſt.

veſtium puella gradiens. paullo poſt. veſtis ipſa vilis, & pulla animi tacentis indicium. Feminæ item diuino cultui addictæ in ſacris ædibus habebant. memorat Nicephorus, Conſtantinum ſacratis viduis, ac virginibus ad ſanctiora diuinorum templorum ſacraria excubantibus, annonas annuas tribuiſſe, quæ ad liberalitatem ſplendidam magis, quam ad vſum neceſſarium pertinerent. Niceph. l. 18. c. 26.

HOC CERTO SCITVR INTVS IN ECCLESIA S. THESAVRVM CONDI] D. Agrippinæ corpus recondi intra ſpatium templi, vetus eſt, conſtanſque penes Menanenos fama. medio fere ſ... ingreſſus eſt in ima latebrarum, partemque in dexteram flectitur ad ædiculam, quæ ſtructa ab Euprexia traditur. ex ea per gradus deſcenditur in ſpecum altitudine immenſa. per ea latebrarum, Agrippinam ab Euprexia abditam, haud leuis coniectura eſt. 23

VIXERVNT AVTEM EVPREXIA, ET FILIA EIVS] ſane verò Euprexia diutiſſime vixit, annos plus minus CXVIII. ſic eruo corpus D. Agrippinæ Menas delatum eſt, anno Chriſti CCLXI. quo anno, Theognia filia 14. annos agebat. demus, Euprexiam totidem natam annos nupſiſſe. igitur Euprexia anno Domini CCLXI. annum agebat 28. eccleſiam B. Agrippinę ſtruxit, pace reddita à Conſtantino, quod anno Chriſti CCCXII. feliciter euenit. poſt extructam eccleſiam annos XL. vixit, vt hiſtoria habet. ergo ad annum vſque CCCLII. proceſſit. hinc ſi numerum ineas, inuenies Euprexiam vixiſſe annos CXVIII. Theogniam CIV. 24

PASSA EST] præter diem natalem, & tranſlationis, Menis D. Agrippinæ feſtus dies agitur octauus Iulij menſis. quo ſolemnis proceſſio habetur, ſtatuaque D. Agrippinę per vrbem, extraque vrbis muros traducitur magno affluxu populorum. hanc ſane ſtatuā D. Virginis, & Martyris Agrippinę, vetus opinio eſt, trecentos ante annos, ab eximio artifice factam: opus eſſe memoratur Iacobi Matinati, Meſſanenſis. in ea duo coniuncta, nec ſine miraculo. eximia oris pulchritudo, & pietas, vt neſcias, vtra dulcius oculos, & animum paſcat. Ad hoc ſimulacrū adeo viuidum, vt qui viderit, viuentem in eo Agrippinam, iure dixerit. 25

ANI-

ANIMADVERSIONES IN DIVAE AGRIPPINAE HYMNVM.

1 QVI LAPIDIBVS] *hic Hymnus in S. Agrippinam, exſcriptus à me eſt ex Græco cod. MS. Monaſterij S. Philippi Fragalatis de familia S. Baſilij. verſus eſt in latinum à Patre Auguſtino Florito, noſtræ Societatis. Nos edendum in vulgus exiſtimauimus vt cum hiſtoria Tranſlationis comparatus fidem illi faceret.*

2 TE LAPIDE ONERANT] *ad ſupplicia B. Agrippinæ alluſio eſt, quod in pleriſque odarum ſacer poeta præſtat.*

3 PORRO AGARENORVM AVDACIAM] *meminere miraculi huius menologia Græcorum.*

INSTAR PVLCHERRIMÆ COLVMBÆ VOLANS] *paullo poſt:* tamquam aurea columba, ſigno crucis præmunita, Agarenos noctu in Caſtellum tuum irrumpentes, omninò perdidiſti, ſeruans Chriſti fideles ab eorũ immanitate. *D Agrippinam columbam putauerim appellatam, haud quidem quod in columbæ ſpecie viſa ſit, ſed ob pulchritudinem ſui, diuinamque ſpeciem, ac præfulgentem, qua apparuit; quod adiuncta explicant, pulcherrima, & aurea columba.* 4

CRVCEM PRÆFERENS VIRGO AGRIPPINA] *quam forte ob cauſſam Diua Agrippina, crucem manu geſtans, depingitur.* 5

ANIMADVERSIONES IN S. GREGORIVM AGRIGENTINVM.

QVAE *ad Sanctum Gregorium Epiſcopum Agrigentinum ſpectabant, collegimus ex hiſtoria Tranſlationis Diuæ Agrippinæ. ea tranſlatio poſt annum ab exceſſu Beatiſſimæ Martyris, ac Virginis facta, id eſt anno Chriſti Domini CCLXII. decimoſexto Kalend. Iunij. eiuſdem verò martyrium ſuperiore anno obtigerat. ex his Diui Gregorij Agrigentinorum Epiſcopi tempora cognoſcas. Agrigenti dies eius feſtus agitur 10. Kalendas Iulij.*

ANIMADVERSIONES
IN VITAM
SANCTAE THECLAE

1 THECLA] *habuit, & Sicilia Theclã ſuam, feminam, nobiliſſimam, & Sanctiſſimam, quã Leontinis dicit, cuius eccleſiæ columna, parens, & nutrix fuit. Thecla, & Iuſtina apud Leontinos, officio SS. Virginum coluntur: ſed Acta SS. MM. Alphij, Philadelphi, & Cyrini, quæ ſæpiſſime earum meminere, virgines numquam compellant: nec quidpiã contra tradunt.*

2 S. MARTYR. ISIDORÆ FILIA] *eius certamen, ſupra retulimus.*

3 HEBRAI CVIVSDAM FILIVM] *lege martyrium Sanctorum Iudæorum.*

4 PROVECTA ÆTATE EPISCOPVS] *S. Andream Apoſtolum crediderim, tutelarem, Sanctorum Alphij, Philadelphi, & Cyrini, vt ex eorum Actis notum eſt.*

5 REDEMPTIS PECVNIA CVSTODIBVS] *redemiſſe olim Chriſtianos aditum carceris, ad viſendos Sanctos Confeſſores, diximus notis ad Sanctos Alphium, Philadelphum, & Cyrinum.*

6 VINCTOS CHRISTI CONFESSORES VISERE] *inſigne Chriſtianorum ſtudium vinctos in cuſtodijs Confeſſores, interdum & glomeratim viſentium, leges apud S. Cyprianum, epiſt. 5.*

7 CATENAS EXOSCVLARI] *eximia, ac permira chriſtianorum erga Martyres officia extitiſſe, qui legere eorum hiſtorias, pernorunt. in Actis S. Alexandri PP. dixit Alexander:* define, has oſculari boia. inquire autem Domini mei Petri Apoſtoli vincula, & ea potius oſculare. Albina his auditis, cum multo ſtudio, ac deſiderio peruenit ad illa &c. *Martyrologium Romanum:* Philadelphiæ, in Arabia, SS. MM. Zenonis, & Zenæ ſerui eius, qui catenas Domini ſui vincti exoſculans, a militibus tentus, parem cum Domino Martyrij coronam accepit. *porrò tanta erat Confeſſorum gloria in catenis, ac decus, vt ad eas oſculandas, humi repentes chriſtiani accederent. Tertullianus de Chriſtiana femina loquens, ſi iungatur cum viro gentili:* quis, *ait,* in carcerem ad oſculanda vincula Martyris reptare patietur?

Acta S. Alexan. PP.

Martyrol. Rom. ad 9. Kal. Iui.

Tertull. li. ad vxorẽ cap. 4.

8 ET POPVLORVM STVDIA] *His abſterritos Præſides, à cæde Martyrum interdũ temperaſſe ſe, diximus Notis ad Sanctam Epiphanem.*

9 SS. MM. CORPORA AVRO REDIMERE] *redimi ſolita SS. MM. corpora à chriſtianis, obſequio pietatis, curaque, & bono re ſepultura, ex ſacra hiſtoria notum eſt. De B. Euprexia femina Menanina: multa de ſuis fortunis Martyrum corpora ab incendio redimebat, & venerandis ſepulchris condebat: Acta S. Aggrippinæ.*

Acta Trãſlatio S. Agripp Vir. & Mart.

IN ABDITA SPELVNCA] *de ea vide extrema Acta SS. Alphij, Philadelphi, & Cyrini.* 10

OPES SVAS, QVAE ILLI INGENTES ERANT] *agris, & pecore maxime dites fuit. famulos Theclæ fuiſſe numero CCCLII. tradunt Acta SS. Alphij, Philadelphi, & Cyrini. ingentem ſeruorum vim in Sicilia fuiſſe, diſcimus ex ſeruorum motibus, qui ſæpius in ea exarſere: neque antiquis modo temporibus, ſed ipſo imperante Gallieno, ſub quo S. Thecla vixit. nam Principe Gallieno, Siciliam ſeruili bello vexatam, tradit Trebellius Pollio.* 11

Trebell. in Gallienis ... bus.

IN AEDES MARTYRVM CONSTRVENDAS] *memorant Acta, ad eas ædes ornandas Syros Architectos tres Nicolaum, Euſebium, & Buſignium ex Africa, vbi tum degebant, Leontinos traieciſſe, nec niſi Sanctorum Alphij, Philadelphi, & Cyrini viſu commonitos. in eorum hiſtoria, & preterea S. Neophyti Epiſcopi, de his eccleſijs dictum à me eſt.* 12

AEDES AMPLISSIMIS MVNERIBVS EXORNAVIT] *dona in eccleſiarum extructionem, cultumque data à Thecla, relataq; in tabulas, inuenio in Actis fuiſſe prædia XVIII. & pecorum millia 9. præter ea, quæ vitæ fine eccleſijs diſtribuit.* 13

IN PACE SPIRITVM DEO REDDIDIT] *Gallieni principatu obijt. etenim memorant Acta Neophytum Leontinorum Epiſcopum, anno Chriſti CCLVIII. Romam petiuiſſe, intra triennium Vrbe reuerſum, id eſt anno Chriſti CCLXI. quo pax à Gallieno eccleſiæ data eſt, eccleſias à Thecla conditas ſacraſſe. quibus peractis, Thecla à Sanctis Alphio, Philadelpho, & Cyrino de obitu ſuo per viſum monita eſt; qui Ianuario menſe contigit. igitur mortem obijt Chriſti anno CCLXII ineũte, Imp. Valeriano, & Gallieno.* 14

SEPVLTA EST IN LEVA PARTE TEMPLI SS. MM.] *piorum hominum hæc ſtudia fuere. in Actis S. Patrocli Martyris,* tunc Euſebius ædificauit ſuper corpus ſancti viri paruam parua facultate eccleſiam: ibique iuxta corpus ſanctorum, ſibi etiam ſepulturam popoſcerat affuturam, vt Confeſſor Domini vicinus eſſe mereretur Sanctiſſimo Martyri. 15

Acta S. Patrocli ... Ianuar.

ANIMADVERSIONES
IN VITAM
SANCTI DONATI

1 OMNES NVMERO CCLXXXIV.] *præter familiam B. Donati, Iudæos præterea IↃCCLII. eius opere ad fidem adductos, ſignificant Acta Cryptæ Ferratæ.*

2 EVSTRATIVM, ET CHARITONEM DIACONOS] *defuncto Donato, ordinatus eſt filius eius Euſtratius, qui in Antiano gregem pro eo pie gubernauit annis vigintiquinque: poſt Euſtratium Chariton annis triginta: eadem Acta.*

✣

ANIMADVERSIONES
IN VITAM
SS. MM. BABYLÆ ET SOC.

1 BABYLAS EGR. CHRISTI MARTYR] *tranſtulimus hanc vitam ex Græcorum Menæis, ad 9. Kalend. Februarias. ſed cur in hūc locum reiecerimus D. Babylæ martyrium nobis tradenda ratio videtur. Haud recens quæſtio eſt, plures ne Babylæ fuerint, Epiſcopi Antiocheni. oruo ex Suida, qui vtrum Babylas Epiſcopus Antiochenus, Imp. Decio, an Numeriano claruerit, in dubio relinquit. ſanè Babylam, celebrem Epiſcopum Antiochenum, Decio Imp. ſublatum tradunt Euſebius, Epiphanius, Hieronymus, Martyrologium Rom. Beda, Vſuardus. Numeriano Cæſare, Metaphraſtes, Nicephorus Calliſtus, Menologium Græcorum, HRabanus: proin conciliandis rebus à quibuſdam Babylæ duo excogitati ſunt. ſed Illuſtriſ. Baronius certi erroris arguit eos, qui Babylam, Epiſcopum Antiochenum, Imp. Numeriano paſſum tradunt, cum nullus eius nominis Epiſcopus Antiochenæ eccleſiæ tunc præfuerit, vt conſtat ex Catalogo Epiſcoporum Antiochenorum, quos recenſet Euſebius, & Nicephorus Conſtantinopolitanus, atque adeo putat conuinci errare, qui Babylas duos ciuitatis Antiochiæ prompſerunt. vnum verò Babylam, eumdemque Epiſcopum Antiochenum fuiſſe cenſet ſub Decio. inde permotus quod cum plerique veterum ſcriptorum, tum Græci, tum Latini Babylam Epiſcopum Antiochiæ tradiderint, alterius Babylæ Antiocheni, cum diſcipulis item ſuis martyrio coronati, numquam meminerint.*

Suidas V. Babylas. Euſebius Chron. Et hiſt. Eccl. l. 6. c. 32. Epiph. de menſur. & ponder. Hieron. de ſcrip. Eccl. in orig. Martyrol. ad 9. Kal. Febr. Metaphr. in vita S. Anton. M. apud Sur. tom. 5. Nicepho. Menol. 4. Sept. Hraban. Martyrol. 9. Kal. Feb. Baron. notis ad Ro. Martyrol. & in ann. lo. 2. Menolog. Græc. 4. die Sept.

At pro tenuitate ingenij noſtri, in primis falſo ſcriptores reprehendas, qui Babylas duos Antiochenos memorant, cum Menologium Græcorum duos promat; alterum Epiſcopum cum tribus pueris, alterum ludimagiſtrum cum pueris LXXXIV. obtruncatos; atque hos præter Babylam Antiochenum in Sicilia pro fide occiſum, ad hoc certum eſt, Babylas duos Antiochenos fuiſſe, Sacerdotio inauguratos, quod multa conuincunt; diuerſum genus vtriuſque vitæ, ac mortis, locus paſſionis diuerſus, ſocij diuerſi, quippe alter Babylas Antiochiæ Epiſcopus fuit, alter presbyter: ille Antiochiæ interemptus, cum pueris tribus, Vrbano, Prilidiano, & Epolonio: hic in Sicilia cum duobus diſcipulis Agapio, & Timotheo. ſublatos verò crediderim ſub diuerſis tyrannis; Babylam Epiſcopum Imperat. Decio, Babylam presbyterum Numeriano. Quod qui minus aduerterunt, duos Babylas in vnum confundentes, in diuerſas ſententias diſceſſere, atque alij ſub Numeriano collocauere. ſed hæc non niſi ex coniectura pronuncio ceſſurus facile ſolidioribus.

Falſi quidem ſunt, qui vtrumque Babylam Antiochiæ Epiſcopum exiſtimauerunt cum contra ſint tabulæ Epiſcoporum Antiochenæ ſedis, vt Doctiſſimus Baronius rectè cenſet. qui verò Babylas duos Antiochenos, alterum Epiſcopum, alterum Presbyterum negant, Græca ignoraſſe, aut Græcorum Menæa non legiſſe ſe prodūt, quæ Babylæ Presbyteri Antio-

chiæ.

chiæ cuius vitam damus, meminere, qui à Babyla Epiſcopo plane diuerſus eſt, vt perfecta vtriuſque vita conſtat. igitur Babylæ Antiocheni tres extitere. primus Epiſcopus Imper. Decio interfectus, alter puerorum magiſter. de vtroque Menologium Sirleti agit, ad prid. Non. Septembris, ſed de Babyla Epiſcopo latina Martyrologia ad 9. Kal. Febr. tertius Babylas Antiochenus Presbyter fuit, in Sicilia cum Agapio, ac Timotheo, pro fide cæſus, vt coniectamus Numeriano Imp.

2 EIVS PATRIA THEOPOLIS] *vrbes Syriæ, Antiochiam eius Metropolim, Seleuciam Apameam, Laodiceam Seleucus Nicanor condidit. Maximam à ſuo patre Antiochi nomine denominauit, Seleuciam à ſeipſo, Apameam ab vxore ſua. Laodiceam à matre, Strabo. Antiochia dein Theopolis dicta, imperante Iuſtiniano, ſub annum Chriſti I ɔ XVIII. cauſſa, quod cum magno terræmotu concuteretur, à ciuibus Chriſti nomine foribus inſcripto, vt religioſus quidam vir, oraculo diuino monitus fuerat, ira Dei reſedit, Niceph., Euagr., Cedrenus, Stephanus, Theophanes.*

Str. lib. 6. Niceph. l. 7. c. 4. Euagr. l. [illegible] c. 6. Cedren. in Annal. [illegible] Iuſtini. [illegible]

3 VT AMPLISSIMO, QVO PRÆDITVS ERAT SACERDOTIO,] *in Græco, factus autem Sacerdos.*

Steph. de vrbib. V. Theop[illegible] Theoph[illegible] l. c.

ANIMADVERSIONES
IN MARTYRIVM
SS. VITI, MODESTI, ET CRESCENTIÆ.

1 MARTYRIVM SS. VITI, MODESTI, ET CRESCENTIÆ] *exſcripſimus ex Græcis membranis MM. SS. Bibliothecæ S. Saluatoris Meſſanæ. in latinum ſermonem vertit Pater Auguſtinus Floritus, noſtræ Societatis, vt eius Diuos promereretur ſuos. Habes idem certamen ex latinis codd. MM. SS. apud Surium.*

2 IMMANISSIMO DIOCLETIANO IMPER.] *certum eſt Beatiſſimos Martyres Vitum, Modeſtum, & Creſcentiam martyrio affectos, Imp. Diocletiano; ſed incertum, quo eius imperij anno. Io. Iacobus Hadria tradit, Valerianum Præſidem in Sicilia à Diocletiano miſſum, anno 4. Imperij; Vitum, Modeſtum & Creſcentiam extrema paſſos, anno Domini CCLXXXVIII. haud tamen video quo Hadria nixus hæc firmet: quæ conſiſtere neutiquam poſſunt. nam annus 4. Diocletiani incidit in annum Chriſti CCLXXXVII. ſed Vitus martyrio coronatus videtur nonniſi poſt duos circiter annos ab aduentu Valeriani Præſidis in Siciliam, ac proinde vltra annum Diocletiani 6. Chriſti CCLXXXIX. alij verò S. Viti martyrium reijciūt in vltimum Diocletiani annum, Chriſti Domini CCCIII. nos ſectati media in annum Chriſti CCXCIV. ex coniectura reiecimus.*

Io. Iac. Hadria Topograph. Mazar.

3 S. VITVS MAGNAM MIRACVLORVM VIM IN SICILIA PERPETRABAT] *in MS. cod. erat, Lucania. putauerim ita ſcriptum, quod Vitus in Lucania ſupremum diem obijt. vnde nonnullis error locus Vitum in Lucania natum aſſerendi; nos verò repoſuimus, Siciliam, in qua vſuram lucis hauſit; ne in poſterum de Viti patria quiſquam ambigeret, omniſque de ea quæſtio præcideretur. nam certò falſi ſunt, qui ne ſcio cuius manuſcripti fide, Vitum in Lucania ortū tradidere; aduerſum quos pugnant omnia Martyrologia, cum manu exarata, quæ in Siciliæ eccleſijs aſſeruantur, tum edita, maximeque Romanum, Bedæ, Vſuardi, Adonis, ac ceterorum recentium. quippe Vitum in Sicilia natum, è Sicilia in Lucaniam vectum, inde Romam ad Diocletianum adductū, reuectumque in Lucaniam, ad Silarum fluuium obdormiuiſſe, hiſtoriæ memorant. quam ob cauſam antiqui Martyrologiorum ſcriptores pene omnes natalem diem Sanctorum Viti, Modeſti, & Creſcentiæ in Sicilia commemorant. Beda, apud Siciliam, Sanctorum* Martyrum Viti, Modeſti, & Creſcentiæ: *Vſuardus,* in Sicilia, natalis Sanctorum Viti, Modeſti, & Creſcentiæ. *Ado,* apud Siciliam, Natale Sanctorum Martyrum Viti, Modeſti, & Creſcentiæ: *quin plerique ſcriptorum Sanctos Martyres Vitum, Modeſtum, & Creſcentiā in Sicilia paſſos aiunt: vt Breuiarium Gallicanum, quo Sicula eccleſia olim vſa. Florentius Vigornienſis Monachus, Regino Prumienſis, Hermannus Contractus, primus Epiſcopus Cabilonenſis, Vincentius Beluacenſis, Abbas Maurolycus, Remigius Florentinus, Timotheus monachus Camaldulenſis. cauſſa eſt, quod martyrij certamen in Lucania conſumatū, in Sicilia ſolo patrio inierant. Martyrologium Romanum planiſſime docet, in Luca-*

Paul. Reg. de vit. SS. Neapolit. Martyrol. Ro. ad 17. Kal. Iul. Beda, Vſuard., Ado, in Martyr.

 Luca-

Lucania, apud Silarum flumen, natalis Sanctorum Martyrum Viti, Modeſti, & Creſcentiæ, qui ſub Diocletiano Imp. è Sicilia illuc delati, ibidem poſt ollam feruentis plumbi, poſt beſtias, & catastas, diuina virtute ſuperatas, curſum glorioſi certaminis peregerunt.

Pet. Equil. l. 5. c. 128.

Petrus Equilinus, Vitus, Modeſtus, & Creſc. MM. ſub Diocletiano Imp. in Sicilia martyrio claruerunt. qui Vitus ex Sicula (*corrupte enim legitur* Luciana, *conuincitque, quod dixerat* in Sicilia) Prouincia, nobili progenie, patre Hyla Senatore progenitus, &c. *Raphael Volaterranus*, Vitus, puer Siculus, cum Modeſto, & Creſcentia nutritoribus. *Vincentius* eo tempore erat in (*Licia, librarij vitio, pro*) Sicilia, ſub Diocletiano, Præſes Valerianus, de qua Prouincia fuit S. Vitus, habens patrem Hylam ſacrilegum. *Philippus*, Vitus puerulus natione Siculus, cum Modeſto, & Creſcentia, nutritoribus ſuis, apud Siciliam inſulam martyrium pertulit. *Florentius Monachus*, apud Siciliam Vitus, Modeſtus, Creſcentia, Lucia Virgo.

Volaterr. lib. 21.
Vincent. l. 12. c. 70.
Philipp. in ſuppleme. Chronic.
Florentius mon. Chr.

Quanam verò horum Martyrum vrbs patria? Simon Pariſius, & Bernardus Riera Iuriſconſultus Drepanitanus Vitum, Modeſtum, & Creſcentiam Selinuntinos fuiſſe dicunt. addit Riera cauſſas, quibus permotus eſt. quod Mazaris, vnde extitiſſe fama eſt, ea tempeſtate, opidulum erat, in ditione Selinuntiorum. quare nec Præfectum Valerianũ habere, nec ciuem Hylam prædiuitem S. Viti parentem. ſed futilis eſt coniectura. Diodorus Mazarum (*rectè ita legendum, & non Nazaram docet eo loco Laurentius Rhodoman'*) Mazaru, & fluuium, *Emporium illic ſitum ſcribit. & aliàs* Mazaron caſtellum; *igitur caſtellum Mazaron à flumine præterlabente dictum. Stephano* Mazara, Caſtellum Selinuntiorum, gentile, Mazaræus. *ſanè Mazaron, antiquum opidum, Lilybæum, & Selinuntem inter, neque ignobile fuit, ſed auctum crediderim, poſteaquam Sicilia in* Romanorũ *ditionem venit: neque enim pauca in eius vrbis ruinis inueniuntur antiquæ nobilitatis monumenta, inſcripta marmora, vrnęque ſepulcrales, cum Græce, tùm latine. Auctor eſt Auguſtinus Floritus.* Medicus Mazarenſis, *extra Mazaram, paſſ.* CCL. *ad Septemtrionem, & Occidentem, effoſſa veſtigia ædificiorum, quò fortaſſe vrbs olim protendebatur. ſed pleroſque ante annos, cum humus defoderetur, pauimentum ex lapide porphyretico repertum, vrnaq;* C. *Cornelij Philonis. in ędę item maxima Mazarenſi, prægrandes arcæ duę viſuntur ex marmore, in quarum altera triumphus Imp. Adriani, in altera Meleagri fabula eximie ſculpta. hęc dicta oportuit, vt futilem Bernardi Riera coniecturam de Mazaro opido demonſtraremus. Ceterum* Sanctos Vitum, *Modeſtum, & Creſcentiam Mazarenſes fuiſſe, ſuper antiquam Mazarenſis eccleſiæ traditionem, patrij ſcriptores docent, Io. Antonius Hadria, Nicolaus Antonius Federicus. ex exteris Petrus Ribadeneyra ex noſtra Societate, & Alphonſus Toletanus. extant Mazarę antiqua monumenta, quæ rem conteſtentur. nam S. Viti domus oſtenditur,* (*penes accolas ſit fides*) *in qua natus, in Oratorium verſa: templumque in proximo promontorio, vbi ductu Angeli nauim conſcendit.*

Sim. Pariſ. deſcrip. Siciliæ.
Bern. Riera C. de Sicil. c. de relig. Siculo. qui manu ſcript' penes me extat.
Diod. l. 13.
l. 13. ex excerptis.
Steph. de vrbibus.
Aug. Flor. Topograp. Mazarę.

FILIVM HVMERIS CÆDI FLAGRIS 4
IVSSIT] *MS. cod. Syracuſanus*, hæc audiẽs pater eius, iuſſit puerum calamo cædi. *membrana Panhormitana*, iuſſit infantem catomis cædi. *quod ipſum habent Beda, & Ado. quamquam in quibuſdam eorum codd vitioſe legatur*, Vitum catonis *cęſum*, pro catomis. *in exemplari Suriano ſcriptum item eſt*, tunc iratus Valerianus, præcepit puerum catomo cędi. *viri doctiſſimi Molanus, & Baronius, in hac voce interpretanda collaborant. putarat primum Baronius deprauatum eſſe locũ, ac pro* catomis, *legendum* latomijs, *quas Iſidorus tradit eſſe ſupplicij genus ad verberandum aptum. dein reuocat ſe Baronius, quod Plautus, Liuius, Feſtus, alij* latomicas *pro carceribus accipiant. at deprauatum eſſe locum, non videtur poſſe dici, cum ex Grȩcis ſit verſus apud quos ſcriptum* Cat'omis, *quod latinus interpres vertit catomis cædi. atque eadem vox eſt in paſſione S. Afræ*: Iudex Caius dixit, quod ſi non feceris, catomis cædi te iubebo. *Victor Vticenſis*, venerabilem ſenem. (*Thomam Epiſcopum* in publica facie catomis ceciderunt. *quin vſurpata vox antiquis ſcriptoribus latinis. M. Cicero*: ne in catomũ Cato nos. *Liberius*, tollet bona inde vos Orcus nudos in catomum. *ſed in his locis, catomus vinculum eſt, & catena vt docet interpres Iuuenalis, & notum eſt ex Petronio*; qui vocat *ait*, cubicularios, & me iubet catomo ligare *ita enim emendat hunc locum Turnebus, vir doctiſſimus. Beda etiam de puero Barula Martyre, indignatus Aſclepiades*, catomo eum ſuſpendi, ac verberari, poſtremo decollari iuſſit. *ſed alia catomi ſignificatio in Actis SS. Viti, & Afræ. non enim vinculum, quo ligatus Martyr, videtur eſſe.*

Baron. notis ad Mar. Rom. 17. Kal. Iul.
Victor Vticenſ. l. 1. de perſec. Vandalica C c. l. 7. epiſtola 7.
Laber. ap. Gell, l. 10. cap. 7.
Petron. in Satyrico.
Beda in Martyrol. 18. Noueb

Molanus è Grȩca voce deducit, vt idem ſit, quod demiſſis armis, *quia Martyr, pedibus in altum ſuſpenſis, ad verbera fuerit expoſitus. ita etiam hanc vocem ſumpſit Cerda in Aduerſarijs ſacris cap. 35. nu. 6. vbi vult catomis, & catomo aduerbialiter ſumi, vt idẽ ſit, ac ſuſpendi aut cædi capite deorſum. refutat id Baronius, quod nihil tale in Actis legatur. Antonius Gallonius ex eo motus, quod Aſclepiades apud Prudentium, Barulam puſionem præcipit,*

Sublime tollant, & manu pulſent nates:
Mox & remota veſte, virgis verberent,
Tenerumque diris ictibus tergum ſecent.

Gallon. de cruciatib' SS. MM.
Prud. hymnõ in S. Romanũ.

Exiſtimat catomo cędi eſſe, puerorum more, quod ludimagiſtris ſolent, vapulare. quod enim in Actis dicitur, catomo cædi, *Prudentius vertit*; ſublime tollant, & manu pulſent nates. *ſed vir ſanè doctus aberrat. non enim in Actis*, Barula Catomo cædi iuſſus, *ſed* catomo ſuſpendi. *neque quod dictum eſt Actis*, catomo cæſum, *Prudentius interpretatur*, ſublime ſublatum, & manibus pulſatum nates. *quin diuerſis ſupplicijs affectum, Prudentius tradit: pulſatum primo manibus nates ad ignominiam, dein verò ad cruciatum, remota veſte, virgis verberatum, ſectumque diris ictibus tergum, quod potius eſſet catomis*

mis cædi. enimvero interpres latinus in Actis S. Viti retinuit vocem Græcam catomis. Vetus Gloſſarium: omos ceeux. *catomis igitur verberari eſt, ſecundum ceruices, & humeros cædi. & Pater Floritus hic vertit*, humeris cædi flagris. *& rurſum paullo poſt:* iratus Prætor humeros illius iubet verberari.

5 ANTE LATET IMPERATORVM EDICTVM] *Diocletianus edicta duo promulgauit aduerſum Chriſtianos, alterum Romæ, anno imperij tertio, alterum anno 19 omnes per Prouincias. incertum de quo edicto hic ſit ſermo, ex eo enim annus certaminis S. Viti conſtaret, dum nihil eſt, quod vetet, quod volueris edictum Imp. accipias.*

6 VIDIT SEPTEM ANGELOS ADSTANTES ANTE PVERVM] *in exemplari Suriano: vidit Angelos 12. alatos instar aquilarum.*

7 O SVMME IVPP. SI ME SERV. DATVR. M. TIBI POLL. TAVRVM CORN. AVR. INSIGNEM] *vetus formula hæc fuit qua votum Ioui nuncupabatur. Tertullianus* ecce annua votorum nuncupatio. quid videtur? prima in principijs, ſecunda in Capitolio. Accipe poſt loca, & verba: nunc tibi, Iuppiter, boue cornibus auro decoratis, vouemus eſſe futurum *inaurari autem ſolebant cornua maiorum victimarum. Plinius*, Deorum honori in ſacris, nihil aliud excogitatum eſt, quã vt aureis cornibus hoſtię maiores dumtaxat immolarentur. *quo alluſum a Tertulliano*, quod (*idolis* hanc ſaginatiorem, & auratiorem, & maiorem hoſtiam cædis, ſalutem tuam.

Tertull. de cor. milit.

Tertull. de Idolol. c. 6.

8 EOS IGITVR AD MARE CVM ADDVXISSET] *locus haud procul eſt vrbe Mazara, ad meridiem, vbi ipſo in litore, ædes eſt D. Vito dedicata.*

9 TANDEM IN LOCVM ADVEHVNTVR, QVEM VOCANT ALECTORIVM] *exemplar Surij habet*, Allectorium. *Codex Syracuſanus*, deuenerunt in locum, qui Alectario nuncupatur. *litoralis locus fuiſſe videtur, vbi Silarus Fluuius in mare Tyrrhenũ ſe effundit, ſed incertum mihi, in agro Brutio, an Lucano?*

10 ITER FACIENTES PER FLVVIVM SILARVM] *Strabo, Silarum fluuium diuidere ait, Picentes, & veterem Campaniam: itemque, poſt Silari oſtia, Lucaniam ſubſequi. ex eo crediderim Vibio, Probo, & Pomponio Sabino Silarum Lucaniæ fluuium dici: Plinio, Ptolemæo, alijſque, Campaniæ. de eo Priſcianus:*

Str. l. 5. extremo, & initio li. 6. Vib. de fluminibus. Prob. & Pompon. in 3. lib. Georgic. Plin. l. 3. cap. 5. Ptol. l. 3. Priſcia. in Periegeſi.

> ſequitur Campania diues,
> Hic vbi Parthenopes domus eſt caſtiſſima, frugum
> Fertilis: hanc pontus proprijs exceperat vndis.
> Ad Noton eſt, longe ſupra Sirenida rupem,
> Picentis Silari gurges, ſpectabile flumen.
> Hunc habitant prope Lucani, Breſtique coloni.

Ceterum multa in diuerſum ab ijs, quæ hac hiſtoria memorantur, Ioannes Iacobus Hadria prodit ex corrupta vulgi fama. etenim egreſſus, *ait*, Mazara Vitus cum Modeſto, & Creſcentia, nutritoribus ſuis, ad promontorium Selini fluminis venit. *hic monitu Angeli, nauigium conſcendit, vbi poſteritas ædem D. Vito conſtruxit, iuxta fluuium Selinum. exinde ora Sicula circumnauigata, in agrum Tanagritanum, ad Segeſtanos peruenit, vbi eſt Siler fluuius. interea cum filius Diocletiani Imper. à Dæmone vexatus proclamaret ſe non egreſſurum, niſi Vitus, qui erat in agro Tanagritano, regionis Erycis, aduenerit, quæſitus ad Imperatorem producitur. Poſtea verò quam Vitus Romę ab Imperatore excruciatus, tormentiſque ab Angelo ereptus eſt, & ad Conterranum agrum delatus, vrbs Conterrana ad eius aduentum corruit, Vitus iuxta litus maris obdormiuit, quem Florentia, femina Erycina ſepulturę dedit. quo verò loco demortuus eſt, ad promontorium Aegitharſum, templum D. Vito maiores noſtri condiderunt, miraculis inclytum in hodiernum vſque diem. quæ omnia inania ſunt, contraque hiſtoriæ fidem. quod enim Silarum fluuium in promontorio Aegitharſo (hodie S. Viti, ab eius templo) Hadria locat, agrum verò Tanagritanum Erycinos inter, & Segeſtanos, à vero alienum eſt: nam Silarus amnis ex Geographis omnibus, quos memorauimus, minime ille quidem in Sicilia, ſed Lucanos, & Picentes interfluit: itemque ager Tanagritanus in Lucania eſt. Conterranam vrbem ad S. Viti appulſum in Aegitharſum corruiſſe, vulgi nugas puta. neque hæc ciuitas in Sicilia vmquam fuit: neque ruinarum quæ illic cernuntur veſtigia, dirutæ ciuitatis ſunt, ſed diuulſę rupis. vulgus* cõterranam *nominat, ac ciuitatem exſtitiſſe exiſtimat, ſed fallitur. Thomas verò Fazellus antiquitatũ Siciliç gnarus, vt commentum refellit. Præterea tradit Hadria, Vitum in Siciliam ab Angelo deductum, in promontorio Aegitharſo obdormiuiſſe, vbi ædes nomine eius, eſt extructa. & à Florẽtia Ericyna humatum, contra verum eſt: hæc enim omnia in Lucania contigiſſe, ex S. Viti hiſtoria, ſatis conſtat.*

Io. Iac. Hadria Topograp. Mazarenſ.

At quæ nam origo, cauſſęque ędis D. Vito conditæ in promontorio Aegitharſo? num ea quòd Vitus cum Siciliam præternauigaret, Lucaniam petens, illic ſubſtiterit? neque affirmauerim, neque negauerim. ſane templum antiquum, & celebre miraculis, quam ob cauſſam in multa apud Siculos religione eſt, quinimmo formidatum hoſtibus admirabili portento. etenim Archipirata quidam natione Maurus ædem Vito ſacram diripere auſus in altum vectus, vnà cum ſacrilegij conſortibus, qui in nauigio erant, in rabiem incitati ſunt, donec ad litus reuecti, ſacram prædam reſtituerent. quo facto, incolumes in Africam reuerſi ſunt, vnde oleum nutriendis lãpadibus, grati animi ergo, quamquam alieni à fide, S. Vito donum miſere. Cæterum hoc in loco mira vis, & præſentiſſimum D. Viti numen, pellendis Dæmonibus è corporibus obſeſſis, ſanandiſque rabidis, ac morſis à canibus rabioſis, interdum etiam armenta æſtate rabida à bubulcis acta, cùm D. Viti eccleſiã circumierint, à rabie liberantur. ſed illuſtre miraculum retulerim, quod Hadria memorat, plures ante annos eueniſſe, quàm Iudæi è Sici-

è Sicilia pellerentur. negotiatores duo, Drepanitanus alter chriſtianus, alter iudæus rẽ pecuariam inita ſocietate tractabant. forte autem armento præ nimio æſtu in rabiem concitato, homo chriſtianus partiarium Iudæum conuenit, & accipe vaccas, inquit, tuas ego meas ad D. Viti adducam. Chriſtianum Iudæus rogat, eò vniuerſum perduceret, ne pecus ſuum perditum vellet, pollicitus in laboribus, ſumptuque futurum ſe participem. ille accepta conditione, affectum rabie armentum ad ſacram D. Viti ædem perducit, cumq; ter circumegiſſet, in honorem Sanctiſſimæ Trinitatis ſtatim ex eo rabies depellitur; admirante Iudæo præſentiſſimam D. Viti opem aduerſus rabiem. vbi nox aduenit, ingreſſi templum chriſtiani, qui illic erant, Iudæum expellunt, ſed is orare, obteſtarique ut intrò reciperent. nam metus erat, ne à piratis caperetur, qui illuc ſæpe appellere ſoliti. igitur Chriſtiani pietate commoti Iudæum in templum recipiunt, intempeſta nocte. dormientibus chriſtianis, vnus Iudæus vigilabat. cùi ecce tibi egregia forma puer, 12. ferme annorum, ex altari viſus egredi. quo viſo, perterritus Iudæus, nec quidpiam locutus, quæ ille ageret, obſeruabat. interea puer chriſtianos adire, vniuſcuiuſque frontem cruce ſignare, & ſignatam exoſculari. vbi ad Iudæum venit, auertit ab eo ſe, atque ad alios chriſtianos acceſſit, idemque peregit. cùm igitur omnium frontem, Iudæo præterito, cruce conſignaſſet, & oſculatus eſſet, puer ſub altare ingreſſus, euanuit. illuceſcente, ſacriſq; peractis, antequam chriſtiani è templo abſcederent, Iudæus adhuc tremens, quæ noctu viderat, narrauit. D. Vito X. vaccas dono dedit, chriſtianamque religionem complexus, ſacro baptiſmate ablutus eſt.

10 IN EORVM NVMERO FVIT DIOCLETIANI IMP. FILIVS] *ab alijs filia ſcribitur. certè quidem Imp. Diocletiano Valeria filia fuit.*

12 QVAM A VITO IN LVCANIA COMMORANTE] *in quibuſdam Actis, Lucanus hoc locò B. Vitus appellatur, quòd in Lucania tunc commoraretur. nam Siculum fuiſſe, iam probatum eſt idque fateri, neceſſitas Dæmoni erat. nã promere à Deo iuſſus, quod Imperat. Diocletiano intererat: intererat aũt, minime quidẽ reſcire, cuias eſſet Vitus, ſed vbi locorum eſſet, vt ille perquiri, perducique ad ſe iuberet quam ob cauſſam enucleatiùs Dæmon mox ait, Vitum in Agro Tanagritano eſſe.*

13 IN TANAGRITANORVM FINIBVS] *in Græco cod. perperam à librario ſcriptum eſt*, in Agritanorum finibus, *corrige* Tanagrinatorum: *agro nomen ex flumine, an torrente? nam Seruius*, Tanager, *ait*, fluuius eſt Lucaniæ. *at Probus*, Tanagrus torrens eſt Lucaniæ, qui, cùm pluuiæ ſunt, effuſior eſt, & ſæuit; cùm ſerenum, ſiccus eſt. *Pomponius item Sabinus*, Tanager non eſt fluminis, ſed torrẽs in Lucania, qui non habet aquas niſi tempore pluuiæ. *ex eo dictum Virgilio*, ſicci ripa Tanagri.

Seru. in l. 3. Georg. itéque Pro. & Pópon.

Virgil. l. 3. Georgic.

14 INGENTI TERRÆMOTV CARCER ETC.] *huiuſmodi miracula ad Sanctorum preces ſæpe etiam obſeruabis in ſacra hiſtoria Actorum Apoſtolorum cap. 4.* & cum oraſſét motus eſt locus, in quo erant congregati; *& cap. 16.* ſubito verò terræmotus factus eſt magnus, ita vt mouerentur fundamenta carceris & ſtatim aperta ſunt omnia oſtia, & vniuerſorum vincula ſoluta ſunt, *qui cauſſas reſcire voluerit, adeat Ioannem Lorinum, noſtræ ſocietatis, in hæc loca.*

CLAMAVERVNT SS. MARTYRES] *aduerſatur his Surianum exemplar, in quo habetur, Creſcentiam Romæ conuerſam fuiſſe ad Chriſtum, prædicatione S. Viti, quod ſane corrigendum eſt: cum ex Actis omnibus cõſtet, Modeſtum, & Creſcentiam educatores, & Comites D. Viti extitiſſe nõ modo itineris, ſed religionis.* 15

BALNEVM NOBIS PRÆPARASTI. VTINAM ITA, ET LINTEA] *in Græco eſt* Sabanum, *quam vocẽ Gloſſarium explicat* Lẽtium, *ſed rectè emendat Ioannes Meurſius*, linteum. *itaque Scholiaſtes Iuuenalis ad illud* vritur ardenti duo propter lintea ferro. *ſic ait* punitur ſeruus propter duo ſabana. *vocem Teutonicam fuiſſe, ex Iornande diſcimus ab ea gente in Italiam tranſfuſa.* 16

Io. Meurſ. in Auctar. Philolog. c. 32.

Iuue. ſatyr. 14.

Iornandes in elẽcho. vocabul. Teuton.

IVSSIT DIOCLETIANVS MACHINAM APPARARI] *Græce* Manganum, *quod cataſtam nonnulli interpretantur, Manganum verò, machina militaris fuit expugnandis vrbibus, de qua multa doctiſſimus Lipſius libris Poliorceticon. ab expugnatione vrbiũ ad torquendos homines adhibita. an quòd tormenti forma militarem illam machinam referret? Hegeſippus de Nerone*, manganum ſibi quoddam parauit, quo ſe necaret. *dictũ verò manganum, & mangana, & decurtata voce* manga. *Radeuicus de rebus Friderici primi ait*, ob ſides eorum machinæ alligatos, ad eorum tormenta, quæ vulgò mangas appellant, & intra ciuitatem nouem habebantur, decreuit obijciendos. 17

Lipſ. Poliorcet. l. 1. c. 3. & l. 3. dialog. 3.

Radeu. de reb. Frid. 1

OMNIA IDOLORVM FANA, ETC.] *vereor ne hæc in maius aliquantulum aucta ſint. modeſtiùs Arſenius carmine in S. Vitũ*, verum de repente cœlo fulminibus tonante, magnoque terræmotu, fœda Deorum altaria euerſa, dirutaque. 18

Arſe. hym. in S. Vitũ.

SIT A MVSCARVM INFESTATIONIBVS PVRVS IS LOCVS] *proximam Silaro fluminis ſiluam, montemque Alburnum à muſcis infeſtari: Virgilius etiam docet:*

Virgil. l. 3. Georgic.

Eſt lucos Silari circa, ilicibuſque virentem
Plurimus Alburnum volitans, cui nomen Aſilo
Romanum eſt: Oeſtron Graij vertere vocantes.
Aſper, acerba ſonans, quo tota exterrita ſiluis
Diffugiunt armenta; furit mugitibus æther
Concuſſus, ſiluæque, & ſicci ripa Tanagri.

Id generis muſcæ, maximè gregibus infeſtum, vulgo Tabanum *dici docet Plinius, & Seruius.*

Plin. l. 11. c. 28.

Seru. in 3. Georg.

ARO-

20 AROMATIBVS, VNGVENTISQVE ODORATISSIMIS] *profuſiſſima olim fuit religio chriſtianorum, in ſepeliendis cum pompa Martyribus. Tertullianus*, thura plane non emimus. *ſi* Arabiæ quærantur diuitiæ, ſciant Sabæi, pluris, & carioris ſuas merces chriſtianis ſepeliendis profligari, quàm Dijs fumigandis. *& aliàs de aromatibus loquens*, etiam hominibus ad pigmenta medicinalia, nobis inſuper ad ſolatia ſepulturæ vſui ſunt: *ita vero Martyres condebantur, cùm imitatione corporis Chriſti Domini, tùm in ſpem reſurrectionis.*

Tertul. Apolog. c. 42. & lib. de Idololatr.

EODEM, LOCI SEPELIVIT *exemplar Surij*; in loco, qui dicitur Marianus. *Codex Syracuſanus, calamo exaratus*, in Mariano prædio ſepeliuit. 21

ANIMADVERSIONES
IN
CARMEN ARSENII

1 CARMEN ARSENII] *hunc hymnum nacti ſumus in Græco cod. MS. Monaſterij S. Philippi Pragalatis, ex ordine Magni Baſilij. Arſenium verò Monachum de eadem familia, fuiſſe crediderim; & anteoccupatam a Saracenis Siciliam vixiſſe, cum ab eorum nedum tyrannide, ſed neque incurſione inſulam liberari, vt hymnorum ſcriptoribus ea tempeſtate moris fuit, Deum precetur: vertit in latinum P. Auguſtinus Floritus Societatis noſtræ.*

2 EX SPINOSA PRAVAQVE RADICE] *ex parentibus Ethnicis: rurſum paullo poſt, editus plane es, vita integerrime, ex ſpinea radice frutex.*

3 QVAMQVAM PVER QVIDEM ANNIS ERAS] *ingreſſus eſt Vitus martyrij agonem, duodecim annos natus, acta Suriana, & Syracuſana. Alij ſeptennem faciunt, quod minus probauerim.*

AD SALERNICVM FLVVIVM] *ita in Græco cod. Silarum fluuium accipio. Vibius Sequeſter*, Siler in Lucania, opido Alburno. *Boccacius pro Alburno, legit* Salerno. *Sulpitius etiam Verulanus fluuium Silarum ſcribit, Salernum præterire.* 4

DIVINÆ AQVILÆ SERVAVERE, *Codex Syracuſanus*, Sanctorum animæ, vinculo carnis exutæ, cum Angelorum choris ad cæleſtia regna conuolarunt. per triduum autem Aquilæ, virtute diuina, Sanctorum cuſtodierunt corpora illibata, tumulis exhibenda. *ita S. Stanislai, Cracouienſis Epiſcopi, & Martyris corpus, quattuor aquilæ circumuolantes cuſtodierun, Cranzius, & Cromerus. Caput S. Edmundi, Regis Angliæ, à Danis interfecti, à lupo cuſtoditum eſt, Vincentius.* 5

Cranz. l. 1. c. 14. Vandal. Crome. de reb Pol. Vinc. l. 25. c. 32. hiſt.

ANIMADVERSIONES
IN TRANSLATIONEM
SANCTI VITI

HISTORIAM *Tranſlationis Sancti Viti, ex Gallia in Saxoniam, exſcripſimus ex tomo ſeptimo ad vitas Laurentij Surij.*

1 ANNO DOMINICÆ INCARNATIONIS IↃCCCXXXVI] *Sigebertus Monachus Gemblacenſis, accidiſſe ait, anno ſuperiore IↃCCCXXXV., ita ſcribens*, hoc tempore (*Imp. Ludouico Pio*) reliquiæ Sancti Viti Martyris Pariſijs ad Corbeiam Saxoniæ transferuntur vnde ipſi Franci teſtati ſunt, quod ab illo tempore gloria Francorum ad Saxones tranſlata ſit. *ſed Pariſios in eccleſiam S. Dionyſij orbe Roma delatum fuerat ante annos LXXX. Pipino regnante. Idem Sigebertus anno IↃCCLV.* Fulradus, Abbas S. Dionyſij Pariſienſis, corpus S. Viti Martyris Roma Pariſios tranſtulit. *Tradit Aeneas*

Sigeber. in Chron.

Siluius

Act. Silu. hiſt. Boem. c. 15.
Ioa. Dubr. hiſ. Boem. l. 4. & 5.
Io. Naucl. volu. 2. gener. 45.

Siluius, & Ioann. Dubrauius Othonem I. Germaniæ Regem, & Imperatorem Venceslao adoleſcenti (qui poſtea Boemorum Princeps, & Martyr fuit, anno IↃCCCCXXXVIII.) in aula eius obſeruanti, brachium S. Viti dono dediſſe, in cuius honore cathedralis ędes Pragæ conſtructa eſt. ſed apud Ioānem Nauclerum inuenio, Carolum Imper. IIII. corpus S. Viti Pragam detuliſſe.

Contra ſcriptores alij, corpora SS. Viti, Modeſti, & Creſcentiæ ab Ariſtolfo Longobardorum Duce, cùm Romam diriperet, capta, ac Ticinum vrbem Inſubriæ tranſuecta eſſe: vbi condi memorant in S. Marini cœnobio fratrum D. Hieronymi, Iacobus Gualla, & Stephanus Breuentanus. Alij vero horū Martyrum corpora tradunt Cereæ eſſe, in agro Veronenſi, iuxta Menacum fluuium in æde S. Viti. Nonnulli in Calabria in S. Viti opidulo, prope Scyllaceum, ex Dauide Romeço, & Maraſioto. Quidam apud Polinianum, vrbem Apuliæ, in templo eorum nomini dicato, ex Philippo Ferrario. Alij in oppido Siciliæ Rabalbuto: quę conſiſtere neutiquam poſſunt, niſi nomine corporis, partem intellexerimus, antiquo eccleſiæ more; de quo more copioſe alias dictum eſt. ſed enim caput S. Viti Piſis in Etruria ſeruatur, in Cœnobio S. Laurentij, fratrum Minorum S. Franciſci. inde Magiſter Egidius Honeſtus Drepanitanus, Ordinis Fratrum Carmelitarum, cum Piſis eſſet, gymnaſio familiæ ſuæ Præfectus, ab Illuſtriſſimo S. R. E. Cardinali Montis Politiani, Piſarum Archiepiſcopo, partem capitis habuit, anno Domini CIↃIↃLXX. & argento tectam in cœnobio Diuæ Marię Annunciatę iuxta Drepanum locauit. Multis præterea in locis ex S. Viti reliquijs aſſeruantur. Auctor eſt Philippus Ferrarius, S. Creſcentię corpus famā eſſe, ſeruari Mazaræ, in Sicilia. vtinam vere. De reliquijs etiam S. Viti vide Albertum Crantzium in libris Metropolis, & Hundium Metropoli Salisburgenſi. & Annales Henrici Steronis anno M.CCXXIII. apud Henricum Caniſium.

Gualla, & Steph. in hiſt. Ticinenſi.
David. Romæ indice ſanctorū.
Maraſiot. l. 2. c. 15.
Phil. Ferr. de Sanctis Italiæ
Abb. Crāt. l. 3. Metro. n. 4. & l. 11. c. 34.
Hund. in Metr. Saliſburg. tom. 1. Antiqu. lect.

ANIMADVERSIONES.

IN VITAM

SANCTI NEOPHYTI

1 MATRE NEOPHYTA] *Neophytæ matris, & vxoris Epiphanes certamen ſeorſim ſupra memorauimus.*

2 ALEXANDER QVI CVSTODIÆ PRÆERAT] *Cuſtodes vinctis adſpecti, pro foribus carceris ſtabant. quòd verò carcer nullis feneſtris lucem exciperet, vel redderet, intelligas diuinam hanc lucem Alexandro viſam, auditaſque voces à portarum rimis erupiſſe. ſimili miraculo cuſtos carceris, quo tenebatur S. Vincentius, ad fidem conuerſus eſt. itaque Prudentius cùm Angelos cęlo lapſos in carcerem commemoraſſet, ad Vincentium recreandum, ſubdit:*

Prud. hym. in S. Vinc. Mart.

ſed clauſas fores
Interna rumpunt lumina,
Tenueſque per rimas nitor
Lucis latentis proditur.
Hoc cùm ſtuperet territus
Obſeſſor atri liminis, &c.

lege eum hymnum, qui ſuauiſſimus eſt.

3 ET INTEGRVM SIGILLVM TVVM VIDE] *fores carceris annulo Pręſidis obſignari, haud nouum eſt ſęuitiæ documentum. Metaphraſtes in martyrio S. Theodori Tyronis,* ira percitus iudex, & rugiens vt Leo, iuſſit eum conijci in carcerem, & portam obſignari cuſtodiæ, & illic fame mori.

Metaphr. martyr. S. Theodor. Tyronis

4 IMPERATORIS BENEVOLENTIAM] *Hæc contigere, Maio ineunte, cùm occiſo iā Decio in agris Scythicis, Vibius Trebonian' Gallus in Mœſia Dux imperium inuaſerat. quòd verò tum in Sicilia de exitu Decij, nondum auditum erat, viuere Decius putabatur cuius beneuolentiam, & gratiam Tertullus Alexandro proponit.*

SERVOS OMNES MANV MISIT] *ſerui ab Alexandro libertate donati fuere numero CCXX. ita tradunt Acta.* 5

EVADERET GVBERNATOR] *Epiſcopus, magnæ nauis gubernator, Diaconi nautæ dicuntur à Clemente in Conſtitutionibus Apoſtolicis. Neophytus verò Epiſcopus Leontinorum fuit, imperantibus Valeriano, & Gallieno.* 6

IN BREVI FINEM CAPIET DIABOLI FVROR] *De perſecutione Decij, & Valeriani prædictio hæc fuit, quę quieuit anno Chriſti CCLXII., cùm capto à Perſis Valeriano, filius eius Gallienus, ſolus imperio potitus, clementiùs ſe geſſit, edictiſque vulgatis perſecutionem remiſit, auctor Euſebius. vt verò Deus per SS. Martyres Alexandrum admonuit de fine perſecutionis, quam poſt Decium, auxerat Valerianus; ita Cyprianum monuerat de exitu perſecutionis Decianæ. qua de re S. Cyprianus hęc ſcribit,* ad minimum famulum ſuum ille, pro ſua circa nos bonitate, mandare dignatus eſt, dic illi, inquit, ſecurus ſit, quia pax ventura eſt, ſed quòd interim morula eſt, ſuperſunt adhuc all- 7

Euſeb. lib. 7. c. 14.
S. Cypr. epiſtol. 8.

aliqui, qui probentur. *Finem etiam perſecutionis Diocletiani, & Maximiani per Luciam Virginem Syracuſanam Deus renunciauit.*

8 COLLATO CVM ECCLESIÆ LIPARENSIS PRIMARIIS CONSILIO] *ſic S. Gregorius Thaumaturgus, Neocæſareæ Epiſcopus, diuino inſtinctu in ſolitudinem conceſſit, auctore Nyſſeno. S. Cyprianus, Carthaginenſis Epiſcopus, Domini iuſſu ſeceſſiſſe ſe ait, traditque Pontius in eius vita.*

Nyſſen. in vita S. Gregor. S. Cypr. ep. Pont. in vita S. Cypr.

9 PER OSTIVM FLVMINIS] *fluuius is eſt, qui hodie* S. Leonardi *dicitur. vide Notas ad SS. Stratonicum, & Cleonicum.*

10 HABITABAT IN LOCO, QVEM CIPARESSIVM VOCABANT] *paullo poſt, Thecla prædium fuiſſe dicitur. Catanam inter, & Leontinum fuit. nam Neophytus, Epiſcopus Leontinorum, Euerio Epiſcopo Catana venienti ad Cypareſſium obuiam ijt, fuit verò haud procul à littore.*

11 ITE IN CRECVM, IVXTA MARE] *locus is fuiſſe videtur, propè* panthagiam. *argumentum ex eo, quòd iuxta mare viſitur ſpecus, Deiparæ hoc quo dicata. cui Donna nomen. in qua ſpecu Sanctos Alphium, Philadelphum, & Cyrinum deliuiſſe, accolæ perhibent. ſed falsò. id enim fieri nullo modo poteſt, vt in hæc loca peruenerint nā Tauromenio, Catanam, recta inde Leontinos cum militari cuſtodia delati, ibique extincti ſunt. crediderim, errare famam in delitēſcentium nominibus, atque in his latebris Agathonem Epiſcopum, Alexandrum, comiteſque occultatos; ac proinde locum hunc eſſe veterem Crecum, qui ſupra promontorium Taurum. is verò Catanæum ſinum, & Megaricum interiacet,*

12 IN MEDIO MONTE, IVXTA ASSIAM] *his montibus hodie nomen,* Diauolopri *diſtant Megara VI. M.P., Leontinis 8., Aſſia verò fl. cuius fortaſſe eſt, qui* Gilia *dictus, & in* Panthagiam *influit.*

13 NEC DVM FVERAT CONSECRATVM] *ab antiquiſſimis temporibus, ſolemni aliqua cæremonia, eccleſię Deo dicabantur, ſed illas ſanctiori ritu conſecrari, altari in ticulum erecto, & ſacro chriſmate delibuto, D. Silueſter Pontifex primus inſtituit.*

14 PICTVRIS EXORNAVIT] Imaginibus Sanctorum Alphij, Philadelphi, & Cyrini depictus aiunt *etia. Eccleſias olim ſacris picturis exornari ſolitas, probat Illuſtriſſimus Baronius in Annalibus.*

Baron. ad Ann. Chriſti 57.

15 NEOPHYTVM APPELLANS] *videtur deſumpſiſſe nomen à S. Neophyta eius matre*

CORPVS ET SANGVINEM DOMINI IMPERTIIT] *is tum mos erat, qui in*

15 *eccleſiam recipiebantur; poſtea quàm edocti chriſtianam fidem baptizabantur, mox ſacrificium ab Epiſcopo, vel Sacerdote offerebatur, tradebaturque illis corpus, & ſanguinis Domini noſtri, exſtant exempla in Actis SS. Hippolyti, & Euſebij, & in Actis S. Stephani, quę habes apud Baronium tomo II. ad annum CCLIX. item in Actis Sanctæ Suſannæ.*

16 PARTICIPABAT PER SINGVLOS DIES] *iam inde à ſeueriſſimis Eccleſiæ initijs chriſtiani Sacratiſſimam Euchariſtiam ſingulis diebus ſumebant; in Actis Apoſtolorum* erant perſeuerantes in oratione, & communicatione fractionis panis. *paullo poſt:* quotidie perdurantes vnanimiter in templo, & frangentes circa domos panem. *quem morem temporibus Decy, & Valeriani extitiſſe, docet S. Cyprianus, qui tum viuebat, in oratione Dominica:* qui in Chriſto ſumus, Euchariſtiam quotidie in cibum ſalutis accipimus; *& epiſtola ad Tibaritanos:* conſiderantes ſe quotidie calicem ſanguinis Chriſti bibere, vt poſſint & ipſi propter Chriſtum ſanguinem fundere. *Cauſſa inter cæteras, vt qui quotidie de vita periclitantur, Tyrannis eccleſiam perſequentibus, quotidie ſumerent corpus & ſanguinem Domini, ſeque aduerſum illos armarent.* Act. iij. c. 2. S. Cypr. or. Domin. epiſt. 56.

DONATO LECTORIS MVNERE] *is verò primus in eccleſia gradus fuit. Sidonius Apollinaris de Ioanne, electo Epiſcopo:* Lector hic primum, ſic miniſter altaris. *Paulinus Natali 4. Sancti Felicis.* 17

Primus lector ſeruiuit in annis:

Inde gradum cœpit, cui munus voce adeſt,

Adiurare malos, & ſacris vellere verbis.

DIACONVM ORDINAVIT] *hoc loco aduertis, Neophytum primum lectorem, mox Diaconum, exinde Presbyterum ordinatum: atque hos per gradus euectum fuiſſe ad Epiſcopatum. id verò decretum poſtea eſt in eccleſiæ moribus. Concilium Sardicenſe,* vt nō prius ordinetur. niſi antè & lectoris munere, & officio Diaconi, aut Presbyteri fuerit perfunctus, & ita per ſingulos gradus, ſi dignus fuerit, aſcendat ad culmen Epiſcopatus. 18 Conc. Sardic. can. 13

MANICANTES] *antiquum verbum. Aimonius de geſtis Francorum:* manicans, *maneſurgere.* 19 Aimon. l. 3. c. 80.

SACRAM LITVRGIAM PEREGISSENT] *ante ordinationem Neophyti, aduertas, quæ præceſſere, ieiunia, & ſacrificium. is enim ordinationis ritus fuit, ab initijs eccleſiæ, vt non fieret ſine ieiunio, & ſacrificio, vt notat Baronius tom 1. ex Actis Apoſtolorum de ordinatione Pauli, & Barnabæ:* miniſtrantibus autem illis Domino, & ieiunantibus *pro miniſtrantibus, Græce eſt.* Liturgiam peragentibus, & ſacrificantibus *antiqui Rituales libri idem planè conteſtantur, lege Lorin. in Actis Apoſtol. cap. 13 num. 2. & 5.* 20

CÆLESTIVM GLADIIS INTEREMPTVS EST] *qua ratione id factum eſt, habes in narratione miraculorum, quæ à SS. Alphio, Philadelpho, & Cyrino patrata ſunt* 21

NOCTEM SOLIDAM DVXERVNT IN HYMNIS] *eadem religio ad Martyrum ſepulchra. in Actis SS. Marij, & Marthæ: Marius & Martha vnà cum filijs, & B. Ioanne Presbytero, corpora SS Martyrum, linteaminibus inuoluta, ſepelierunt in Crypta, quo in loco permanentes, vigilias, & ieiunia, & orationes multis diebus cum Ioanne celebrarunt. eumdem morem ſæpius leges in his Actis SS. Alphij, Philadelphi, & Cyr. ſed antiquum in eccleſia vſum concinendi pſalmos, hymnoſque Apoſtolorum inſtituto cœp-* 22 Acta SS. Marij, & Marthę apud Baro. to. 2.

cœptum, diſcimus ex epiſtola ad Coloſſenſes, & docet S. Auguſtinus epiſtola CXIX. *memorant* Socrates, *& Nicephorus, alternum hymnorum in eccleſia cantum à S. Ignatio, Epiſcopo Antiochiæ, primum inſtitutum. qui mos Antiochia cœptus, in omnes chriſtiani Orbis eccleſias propagatus eſt*

Ad Coloſ. c. p. 3. S. Aug. ep. 119. c. 18.

23 MEDIÆ NOCTIS OFFICIVM] *Eccleſię initijs, chriſtiani antè lucanos conuentus celebrabant. Plinius ad Traianum de chriſtianis,* ſoliti ſtato die, ante lucem conuenire, carmenque Chriſto, quaſi Deo dicere ſecum inuicem. *Tertullianus item commemorat cœtus antelucanos ad canendum Chriſto & Deo. ſenſim deinde inductum, vt non ſolù interdiu, ſed noctu pſalmi, hymniqùe concinerentur, horaque, quę nunc celebrari cœptę, ita Vualafridus Strabo: teſtis etiam Philo, primitiuam apud Alexandrinos eccleſiam inter alia bona, hymnos antegalli cantus lucanos celebraſſe.*

Tertul. Apolog. c. 2. Vualafrid. de reb. Eccleſiaſticis cap. 25.

24 IBI NEOPHYTVM B. APOSTOLVS CONSECRAVIT EPISCOPVM] *rem mirabere extra ordinem, ſed non deſunt exempla, quæ firment. ita enim Faluſanus noctu per viſum conſecratus eſt Epiſcopus Myrmena à S. Matthæo Apoſtolo, vt tradit Nicephorus. ita Polymius à S. Bartholomæo Apoſtolo, auctor eſt Abdias. ſimili miraculo, eccleſiam S. Dionyſij, extra muros Pariſienſis, à Chriſto Domino dedicatam, ſcribunt Vincentius in Speculo, & S. Antoninus. ad ſolemnia baptiſmatis Clodouaei Regis Francorum, ampulla chriſmatis, columba ore è cœlo delata, qua tùm ſons, tùm Clodouaeus à Sancto Remigio ſacratus eſt ex Aimonio, & Hincmaro.*

Niceph. l. 2. c. 41. Abdias l. 8. hiſt. Apoſt. Vinc. li. 23. c. 36. & 37. S. Ant. hiſt. par. 2. Aimon. de reb. geſtis Franc. Hincmar. in vita S. Remigij apud Surium 13. Ianuar.

25 AD SVMMVM PONTIFICEM] *ad quẽnam? ad S. Stephanum. etenim anno Chriſti* CCLVIII. *Neophytus Romam contendit, quo Stephanus regebat eccleſiam.*

26 CESSASSE IAM PERSECVTIONEM *in qua Lipara Inſula. toti enim eccleſiæ pax reddita eſt, poſt annos tres, coercita perſecutione Imp. Gallieni edicto.*

27 SIMVL IDOLORVM FANVM] *templi huius memoriā aduerſa tempora extinxere. hinc vrbem Leontinorum maximè illuſtrem, & glorioſam exiſtimes velim, quod à fidei initijs Deiparam Virginem coluerint, eique templum magnificum conſecrarint: in quo Leontini baptizati ſunt, ipſa Dei matre eos ferè è baptiſmo ſuſcipiente. ſeruent hoc decus patriæ, & pietatem in Virginem Genitricem augeant, & honoribus in dies cumulent.*

28 RHODIPPVM FRATREM B. EPIPH. *Qui dein in locum S. Neophyti, ſucceſſit Epiſcopus Leontinorum.*

29 SED IMPONES EI APOSTOLICAM] *ita in Græco codice eſt, ſed apud Achmetem* Apoſtolicum, habitus Apoſtolicus, *id eſt* Pontificalis, ſiue Epiſcopalis. *habitus autem Pontificis, & Epiſcopi, Apoſtolica, ſiue Apoſtolicum dictum eſt, quòd Pontifices, & Epiſcopi Apoſtoli appellentur; Pontificatus, & Epiſcopatus, dicatur Apoſtolatus: Godefridus Villahardoninus in hiſtoria Conſtantinopolitana, quam ante* CCCC. *ſcripſit, Innocentium nominat* Apoſtolum Romæ. *Varnefridus de geſtis Longobardorum*, ad Apoſtolatus officium Sabinianus eſt ordinatus. *Nicolaus PP. id ipſum*, noſtro ſcribentibus Apoſtolatui. *Epiſcopi item Apoſtoli, & Epiſcopatus, Apoſtolatus. S. Cyprianus ad Rogatianum*, meminiſſe Diaconi debent, quoniam Apoſtolos, id eſt Epiſcopos, & Præpoſitos Dominus elegit. *Paulinus epiſtola ad Alethium*, in aulam Apoſtoli congregam &c. *Sidonius Lupo Epiſcopo*, officium, quod Apoſtolatui tuo debetur. *& Fonteio Epiſcopo*, ad Apoſtolatus tui notitiam. *Ennodius Marcellino Epiſcopo*, ſeruitia Apoſtolatui veſtro debita.

Achmet. cap. 158. Godefr. in hiſt. Conſtantinop. Varnefrid. l. 4. c. 30. Nicol PP. In ep. S. Cypr. ep. 65. S. Paul. ep. ad Aleth. Sidon. l. 6. ep. 1. epi. 7. S. Ennod. l. 7. ep. 14.

30 ET HVMERALE] *Græcè* homophorium; Epiſcoporum veſtis, *quæ humeros tegeret. ita Theodor. Anagnoſta. D. Petrus Epiſcopus, & Martyr* cum colobio, & homophorio *ſepultus eſt, eius Acta. ſed apud alios ſcriptores homophorium velum eſt, quod tegit humeros. Ioannes Curopalates*, Imperator cum ad templum Blachernatum cum Patriarcha veniſſet, in ſanctum ſepulchrum ingreſſus, adhibitiſque precibus cum cantu Deo, & ſumpto homophorio Dei Genitricis, è templo egreſſus eſt, & aranis ca... con...patus.

Theod. Anagnoſ. l. 11. Acta S. Pet. ep. Alex. & Mart. Io. Curop. in Roman.

31 VIDITQVE LAMINAM AVREAM] *lamina aurea, in qua ſculptum, Sanctum Domino, Sacerdotes antiquæ legis vſos, notum eſt ex libris Exod. & Leuit. idem capitis ornamentum Apoſtoli geſtauere Epiphanius, de Sancto Iacobo Apoſtolo*, ſolum illue bracteam in capite geſtare ipſi licebat, quem admodum retuli fide digni viri, Clemens, & Euſebius in ſuis commentarijs teſtati ſunt. *Polycrates Epheſiorum Epiſcopus de Sancto Ioanne Apoſtolo*, Ioannes, qui ſuper pectus Domini recubuit; & Pontifex eius fuit, laminam auream in fronte portans, Martyr, & Doctor in Epeſo dormiuit. *Nam ne antiquiſſimis temporibus, Epiſcopi eamdem laminam auream, inſigne Pontificatus, quò hic alluſum, geſtauere?*

Exod. c. 28 & 29. & 39. Leuit. c. 8. Epiph. hęreſi 29. Polycrates apud Euſe. hiſt. l. 5. ca. 23. & D. Hieron. de ſcrip. eccl. in Polycr.

32 AD SANCTI HIPPOLYTI PORTVM DEVENERE] *Portum, vrbemue ad Tiberis oſtium ſignificat, qui Xiphilino*, Portus Auguſti; *Aethico*, Portus Vrbis; *Antonino*, Portus Auguſti Vrbis; *Caſſiodoro*, Portus Vrbis Romæ; *Pontio Paulino*, Portus Romani Pharus; *ſcriptori huic noſtro*, Portus S. Hippolyti *dictus à celebri olim eius memoria, in eo portu, cuius Epiſcopus fuit, & vbi martyrium expleuit, Imper. Alexandro, Martyrologium* Romanum.

Martyrol. Roma. 22. Auguſti.

33 SANCTI ERASMI MARTYRIS CORPVS] *Vide ſcriptam eius translationem.*

34 LIPARAM INSVLAM] *quid de Beato Agathone Liparęorum Epiſcopo factum ſit, Acta non meminere. num ne in Lipara, ſuaque in eccleſia conſiſtit? an cum Neophyto, Epiſcopo Leontinorum, traiecit in Siciliam, ſua in ſede illum locaturus? in ancipiti ſum, quid affirmem.*

35 MARTYR. DVORVM CORPORA *Trāſlationem hanc SS. Stratonici, & Cleonici*

nici leges in eorum martyrio.

37 EVNTIBVS OBVIAM POPVLIS EPISCOPO, CVM CEREIS, ET ODORIB] *duabus de cauſſis id factum oportuit. primò, hic honos habitus Epiſcopis, vt obuiam eis procederetur, accenſis cum facibus. quo de more dictum eſt Notis ad Tranſlationem S. Agrippinæ. ſecundum, corpora Martyrum multo cum lumine, & odoribus exportari ſolita. quod ex impio Gentilium ritu, ad chriſtiana ſolemnia noſtri maiores, piè tranſtulere. exemplis domeſticis rem probamus. M. Cicero, de tranſlata imagine Dianæ,* quid hoc tota Sicilia clarius, quàm omnes Segeſtanas Matronas, & Virgines conueniſſe, cum Diana exportaretur ex Opido, vnxiſſe vnguentis, compleſſe coronis, & floribus ture, odoribuſque incenſis, vſque ad agri fines proſecutas eſſe? *igitur hic honos à falſis Dijs ad verum Deum, eiuſque SS. Martyres tranſlatus videtur. at S. Neophytus corpora Sanctorum Martyrum Cleonici, Stratonici, & Eraſmi Leontinos deferebat.*

Cic. l. 4. in Verrem

38 PASTOPHORIVM, QVOD THECLA CONDIDERAT] *Clemens conſtit. App. in deſcriptione eccleſiæ,* ſit, *ait,* longa domus, ex vtraque parte paſtophoria habens ad ſimilitudinem nauis. *ad quem locum Ioannes Carolus Bonius, Epiſcopus Oſtunenſis, paſtophoria fuiſſe exiſtimat, tabernacula quædam, quaſi armaria, in fronte templi, vtrimque poſita, in quibus Euchariſtia, vaſa ſacra, veſteſq; condebantur. Paulinus ſecretaria appellat, & in altero Euchariſtiam, & quæ ad ſacrificium vſui forent, aſſeruata; in altero ſacros libros. porrò Euchariſtiam in paſtophorio condi ſolitam, docet Clemens,* poſtquam *ait,* omnes communicauerint, inſerant Diaconi, quæ ſuperſunt, reliquias in paſtophoriū: *quod idem eſſe, quod tabernaculum appellamus, affirmat doctiſſimus Pamelius, Notis ad Tertullianum. enimverò locus ille Iſaiæ,* vade, & ingredere ad eum qui habitat in tabernaculo, *apud LXX. interpretes ſacrorum Bibliorum, vt ibidem notat Hieronymus in* paſtophorio *eſt; Aquila vertit* tabernaculum *ſiue* interius cubiculum Sacerdotis: *Symmachus, & Hieronymus,* thalamum. *vox autē ab ornatu deducta eſt. nam* παστὰς *Græca vox Euſtathio eſt,* thalamus nuptialis, *vel quod idem* παστὸς *Polluci eſt pallium, ſiue ſtragulū quo genialis lectus ſternebatur. igitur præcelſum Euchariſtiæ pegma, locum inquam, in quem arcula Euchariſtiæ includitur, veteres appellarunt* paſtophorium, *quæ vox tabernaculum, ſeu thalamum ſonat. bene planè cum ibi reponatur Ieſus Chriſtus, qui Dux eſt, & eccleſiæ, animarumque noſtrarum ſponſus. idque arbitror hoc loco Paſtophorij nomine ſignificari, ſacratiſſimæ Euchariſtiæ tabernaculum.*

Bon. ſcholijs in lib. Clemētis.

Paulin. ep. 12.

Clem. l. 8. epiſt.

Pamel. ad lib. Tertul. de or. initio Iſaias. c. 20.

Hier. in c. 20. Iſaiæ.

Symmac. ap. Hiero. in c. 42. Ezechiel.

Hier. in c. 40. Ezech.

Euſtathius

Pollux.

39 INTRA SACRAM MENSAM] *ſacra mēſa, altare eſt, in eo conditi Martyres. idem igitur altare, atque Martyris ſepulchrum. Prudentius Paſſione Hippolyti Martyris.*

Talibus Hippolyti corpus mandatur opertis,
Propter vbi appoſita eſt ara dicata Deo.
Illa Sacramenti donatrix menſa, eademque
Cuſtos fida ſui Martyris appoſita:
Seruat ad æterni ſpem Iudicis ara ſepulchro,
Paſcit item ſanctis Tibricolas dapibus.

Et hymno in Sanctum Vincentium:

Altar quietem debitam
Præſtat beatis oſſibus

Et in Sanctam Eulaliam;

Oſſibus altar, & impoſitum,

POSTERO DIE CONSECRAVIT ECCLESIAM] *& ſi Leontinis eccleſia S. Mariæ 6. Idus Septemb. conſecrata ſit; eccleſia verò SS. MM. 4. Idus Decemb. à Leontinis tamen Idibus Iulij, poſteaquam hoc die dedicata eſt eccleſia S. Andreæ Apoſt. vrbis patroni, celebrantur, trium eccleſiarum natalibus in vnum conſectis.* 40

CHARTVLARIVM, ET OECONOMVM ISIDORVM SVBDIACONVM] *Chartularius, & Oeconomus munera erant ordinis eccleſiaſtici, ex* Codino. *Chartularius publicis tabulis, inſtrumentiſque curandis præfectus erat: Oeconomus eccleſiæ prædia, redditusque adminiſtrabat. ſuperiùs etiam Notarij, id eſt ſcribæ, commemorati: ſubdubito tamen, an eo tempore omnes eæ functiones, & officia inſtituta eſſent. prætereà cura, & diſpenſatio rerum eccleſiæ Diacono commiſſa erat, inſtituto Apoſtolorum, qui Diaconos ſeptem elegerunt, menſarum miniſtros, cum ſacræ, tum communis. ac primus inter Diaconos id muneris procurabat; ceteri adiutores erant. Prudentius in S. Laurentium.* 41

Hic primus à ſeptem viris
Qui ſtant ad aram proximi,
Leuita ſummus gradu,
Et ceteris præſtantior,
Clauſtris ſacrorum præerat;
Cæleſtis arcanum domus,
Fidis gubernans clauibus,
Votaſque diſpenſans opes.

Prud. hymno in S. Laurentiū

Leo Papa de S. Laurentio: non ſolum miniſterio Sacramentorum, ſed etiam diſpenſatione eccleſiaſticæ ſubſtantiæ præeminebat. *igitur contra morem eſt, quod hic legis Iſidorum ſubdiaconum fuiſſe Oeconomum, & rebus eccleſiaſticis præpoſitum. putauerim legendum eſſe, Diaconum.*

SEDEM TENVIT ANNOS XXXVII. ETC.] *S. Neophyti Epiſcopatus exordia ſic ſtatuo. SS. MM. Alphius, Philadelphus, & Cyrinus morte affecti ſunt anno II. perſecutionis Decij, Chriſti Domini CCLIII. 6. Idus Maij. Impius verò Tertullus Siciliæ conſularis miſerè extinctus poſt annos 4. ab eorum nece; anno Chriſti CCLVII. paucis menſibus à Tertulli cæde elapſis, martyrio coronata eſt Euthalia 6. Kal. Septemb. poſt quattuor menſes, Neophytus per viſum à S. And. Apoſtolo Epiſcopus conſecratur; ex Actis colligitur, quæ Neophytum conſecratum aiunt poſt inſtructum catecheſi Victorinum, quæ menſes quattuor durauit. conſecratus eſt igitur ipſis Domini noſtri natalitijs, menſe Decembri. conſequente anno, CCLVIII. circa hordei meſſem Neophytus Romam profectus eſt. in vrbem peruenit 15. Kal. Auguſti Ro-* 42

watres poſt annos redijt Leontinos. an poſt annos duos? etenim duos annos Romæ fuiſſe videtur; at Acta poſt tres annos, Neophytum Roma reuerſum dicunt maxime: ſed tres annos à nece Tertulli accipio. ſed hic funem nō traham; demus in Siciliam reuertiſſe poſt annos tres, Chriſti CCLXI. quo Romę, feſto Pentecoſtes die, à Pontifice Maximo benedictionem accepit. mox Leontinos ingreſſus 16. Kal. Auguſti. cùm igitur B. Neophytus ſedē tenuerit annos 37. menſes 5. obierit 15. Kal. Maij, vnde nam annos Epiſcopatus eius numerauerit? vtrum à feſto die Pentecoſtes, quo Romæ benedictus, an à 16. Kal. Aug. cum Leontinos ingreſſus eſt? ſed neutrum poſſe dici videtur. nam cùm Neophytus obierit 15. Kal. Maij, ſedem rexerit annos 37. menſes 5. haud abſolutos, ſed cœptos vtrouis modo annos numerés, obitus eius in 15. kal. Maias numquam incidet. equidem exiſtimauerim annos ſedis B. Neophyti numerandos eſſe ex eo tempore, quo Epiſcopus à S. Andrea per miraculum conſecratus eſt. quod, vt dixi, natalitijs Domini videtur accidiſſe, menſe Decembri. à quo ſi numeres annos 37. & menſes 5. B. Neophyti obitus in menſem Aprilem planè incurret. ex hac Chronologia cœpit S. Neophytus eſſe Epiſcopus Leōtinus anno extremo CCLVII. obijt verò anno CCXCV. menſe Aprili.

43 PRIMVS LEONTINORVM EPISCOPVS] duplici de cauſſa S. Neophytum primū fuiſſe Leontinæ eccleſiæ Epiſcopum affirmauerim. prima eſt, quia nullius ante eum Epiſcopi Leontinenſis mentionem fieri video, nec ex actis manuſcriptis Græcis SS. Leontinorū diligenter exſcriptis ex eo codice, qui in crypta ferrata aſſeruatur, colligi tale quidpiam poteſt, ſed potius nullum priorem fuiſſe Epiſcopum Leontinorum S. Neophyto; aliter enim Sancti Fratres Alphius, Philadelphus, & Cyrinus, Hebræi Energumeni parentibus non dixiſſent, vt irent ad presbyteros, qui in ſpeluncis latebant, vt ab eis ſalutare ſignum acciperent, ſed potius ad Epiſcopum; quod quidem in Græcis MS. de vita horum ſanctorum non reperitur. Verba enim ſunt Dixerant ſancti parentibus, irent ad Presbyteros, qui in ſpeluncis latebant, vt ab eis ſalutare ſignum acciperent. Nec præterea D. Thecla cùm de conſtituendo Epiſcopo cum Leontinis ageret, vllam prioris paſtoris facit mentionem, vt ex actis Sanctorum Leōtinorum ſupradictis clariſſime apparet. ſecunda ratio eſt, quòd hæc S. Neophyti conſecratio tàm admirabilis, vt in eius vita videre eſt, primam illius eccleſiæ conſtitutionem decebat; quid tot mira, tot cœleſtes viſus in Neophyto creando Epiſcopo, niſi vt Leontinenſis eccleſia iam Sanctorum Martyrum ſanguine irrigata cultorem ſuum, ac paſtorem veluti diuinitus datum acciperet? Quod autem D. Petrus voluerit in omnibus ciuitatibus Epiſcopos creari, & magna id temporis erat Leontinorum ciuitas, nihil facere videtur; Apoſtolus enim Petrus præcepit, vt haberent omnes ciuitates Epiſcopum, ſiue proprium, ſiue alicuius vicinioris Metropolis; ſcimus enim quamplures etiam in Sicilia ciuitates nullum habuiſſe proprium Epiſcopum. Confirmat idem clarius ipſa D. Thecla in epiſtola, quam ad Romanum Pontificem ſcribit de S. Neophyto eligendo Epiſcopo, quam paulò poſt dabimus; ſic enim ait. ſanctos, & valde honorandos Apoſtolos latuit hanc vrbem decernere Epiſcopalem. ex hoc enim clarè intelligitur ab Apoſtolis nunquam ante D. Neophytum Epiſcopum creatum eſſe Leontinorū. Quo autem manifeſtius ex ipſo fonte veritas hauriatur viſum eſt ipſius S. Theclę epiſtolam latinè exſcriptam hic apponere.

DOMINO, AC BEATISSIMO PAPÆ.

DIuino ſanè Conſilio miſit ad te Deus hominem frugi, quem nobis Epiſcopum creares, vt ipſius populum baptizaret, & paſceret; præſertim cum Deus certam tibi fecerit hominis puritatem. Sunt autem apud me ſtipendia quædam, quæ ſatis erunt ad eccleſias tum maximè laudandæ Deiparæ, tum Sanctis glorioſiſque Martyribus ædificatas; ſuburbia duodeuiginti, aliaque octo Iuſtinæ conſanguineæ meæ: iumenta quoque, & ouium mearum nouem millia, Iuſtinæ verò tria millia; multæque aliæ tum pecuniæ, tum poſſeſſiones, quas Dominus daturus eſt communis Patris noſtri ſanctitati, qui talem hic & nomine, & moribus ſe præbiturus eſt. Quamuis enim (vt mihi certè videtur) ſanctos ac valde honorandos Apoſtolos latuerit, vrbem hanc Epiſcopo dignam, in Epiſcopatum decernere. At muto mentem, & veniam peto, ne irritare, atque ad iram incitare videar Spiritum Dei; mihiq; adeo idem contingat, quod Ananiæ, & Saphiræ, in quos Apoſtolorum Princeps Petrus ob ipſorum temeritatem mortis tulit ſententiam. Id vero potius indignitatis, humilitatiſque meæ conſcia dico non latuiſſe quidem, Sanctos, ac glorioſos Apoſtolos (quod ego indigna iam ſcribere auſa ſum) ſed vero diuinæ Prouidentiæ diſpenſatione factum eſſe, vt res ad tua vſque tempora, cuius eſt admirabilis in Deum amor, ſeruaretur, ac pro voto noſtro compleretur. iamdiu enim (quod te, communis Pater noſter, minime fugit) palmites in Sicilienſem Prouinciam miſſi ſunt. Nemo tamen ex Patribus eccleſias ipſis deſtinatas circumluſtrantibus noſtram in Metropolim eſt ingreſſus. Quam ob rem litteras ad tuam Beatitudinem ſcribere in animum induximus, vt ſupplices preces noſtras ad te ne deſpicias, verum adſtipuleris, & annuas; minimamque hanc noſtram Metropolim, vel Dei potius vrbem, populumque, & oues paſcuæ eius in Reliquarum earum vrbium numerum adſcribas quæ in hac Sicilienſi Prouincia ſub Epiſcopis ſunt à Sanctorum, ac Beatorum Apoſtolorū ſede conſtitutis, ordinatiſq; prout tibi Dominus perſuaſerit. Vale ſemper in Domino Beatiſſime.

Hę ſunt rationes, quæ mihi S. Neophytum primùm Leontinorum Epiſcopum ſuaſerunt; ſiquis autem, vel à D. Petro Leontinis miſſum Epiſcopum probauerit; non modo non contradico, verùm gratulor Ciuitati Leontinæ, gratulor vniuerſę Siciliæ, tot, ac tales Epiſcopos ab Apoſtolo habuiſſe.

ANIMADVERSIONES IN CCCC. MARTYRES IVXTA FLVVIVM SELIN.

1 DIOCLETIANVS, ET MAXIMIAMVS] *Martyres* CCCC. *iuxta Selinuntium, Siciliæ fluuium vnà cum Sanctis Vito, Modeſto, & Creſcentia, ſub Imp. Diocletiano coronatos tradunt Primus Epiſcopus Cabilonenſis, & Ioannes Iacobus Hadria. at Vitus, Modeſtus, & Creſcentia in Lucania diem obierunt ſuſi. num ne illi, priuſquam Vitus è Sicilia profectus, ad Lucanos commigraret, eius miraculis ad fidem conuerſi, comprehenſique, & pro Christo interfecti ſunt?*

Primus Epiſc. Topograph. SS. Mart. Hadria Topographia Mazar.

2 IVXTA SELINVNTEM FLVVIVM] *Selinus Ptolomæo Siciliæ fluuius, in ora Meridionali, ad mare lybicum, inter Thermas, & Mazaron. ſed male collocat Ptolomæus* inter Acithium, & Mazaron, *cum Selinus ſit vltra Mazaron, ad Meridiem. ab eo olim nomen vrbi proximæ, quam præterlabebatur. hodie Aretio* ſelini. *dictus. Albe to Leandro* ſalemi, *vterque errat Fazello, & Maurolyco* Madiunis, *& rectè.*

Ptolo. l. 3. c. 4.

Aret. de ſitu Siciliæ. Leand deſcrip. Sicil. Faz. dec. 1.

3 SELINVNTI VRBI] *Vrbs* Selinus, *dicta Marciano Heracleota, Thucydidi, Diodoro, Straboni, Stephano: Selinus Plinio. Marcianus auctor eſt, à Megarenſibus conditam: Thucydides à Megarenſibus Hyblæis, Duce Pammilo, ſtructamque, poſt Hyblam habitatam, centum fere poſt annos. Euſebius conditam memorat Olympiadis XXXI. anno 2. ſed aliquot annos aberrat à Diodoro, qui Selinuntem ſcribit euerſam à Carthaginenſibus Olympiade XCII. anno 4. poſt CCXLII. annos, ex quo condi cœpit. ceterum Selinus eodem ferme anno, quo à Carthaginenſibus fuit diruta, ab Hermocrate Syracuſano inſtaurata eſt, ita idem Diodorus. at qui potuere ij Martyres Selinuntij eſſe, cum Strabo Selinuntem inter ipſe [illegible] ſuo? ſed ſuo exſtaſſe, docet Plinius, qui Strabonem conſecutus eſt. igitur aut Strabo lapſus, aut Selinuntem rurſum inſtauratam oportuit. nam Saraceni quingentos, & amplius poſt Diocletianum annos, in Siciliam claſſe tranſgreſſi, vrbem Selinuntem primùm occuparunt: debet [illegible]. Saracenis, Nortmanni [illegible] aqua [illegible], Fazellus. veterem Selinuntem Leander eſſe ait, quod hodie* Salenium *dicitur. Raphael Volaterranus, Aretius, Hadria, Auguſtinus Florius, Matthæus Selvagius Vrbē* Mazaram. *addit Leander Selinuntem in mediterraneis fuiſſe; ſed planè omninò falluntur. nam Selinus vrbs litoralis, & adhuc proſtrata, cuius ingentes ruinæ ſpectantur.* pulicum terra *dicta. Fazello, & Maurolyco, corruptè à iacente Pollucis templo.*

l. 6. c. 4. Maurol. l. 1. rer. Sica. Marcianus de ſitu Or. Thucydid. l. 6. Diod. l. 3. Str. l. 8. Stepha. de vrbib. Pli. l. 3. c. 8. Euſ Chro.

Volaterra. l. [illegible] oman. vrbanor. Seluag. [illegible] trib. [illegible];

ANIMADVERSIONES IN SS. MM. LXXV. MENDENSES

1 EX OPIDO MENDIS] *Stephanus hæc habet* Mēdæ, vrbs Siciliæ prope Palicos, Apollodorus libro ſecundo Chronicorum; Gentile, Mendæus *extant diruti Opidi veſtigia, in agro Netino,* quod Mendula *vulgò dicitur. ſed verum opidi nomen, per tantum æui occultatum, nos ex Stephano Byzantio eruimus. vide quæ copioſe dicta à me ſunt ad martyrium Sanctarum Luciæ, & Geminiani.*

2 VT ACTA MEMORANT] *Manu exarata, cùm Sicula, tùm Romana. adi eaſdem Notas.*

3 IDIBVS SEPTEMBRIS] *ita MSS. codd. Netini, quos ſequimur. nam liber congregationis Oratorij, in vrbe Roma, habet occiſos ad 16. Kal. Octobris, qui dies SS. Luciæ, & Geminiani cædis fuit. ſed errore fortaſſe librarij, qui diuerſos natales dies videtur in vnum*

con-

confudiſſe. neque enim Lucia, & Geminianus eodem die interfecti, ſed multo poſt; non modo poſt caſos Martyres LXXV. ſed poſt Apophraſium Iudicem, diuinitus vindicatum. præterea SS. Lucia, & Geminianus alio ſub Iudice martyrium expleuere, qui Megaſius fuit, Paſchaſij Siciliæ Conſularis pater. quin immo neque eodem die, neque anno caſi ſunt. equidem exiſtimauerim annum pene intercidiſſe à Sanctorum LXXV. Martyrum nece, ad martyrium SS. Luciæ, & Geminiani. cum enim ij ad 16. Kal. Octobris ſupplicio affecti ſint idest tres poſt dies à nece SS. Martyrum LXXV., intelliges eodem anno interfici non potuiſſe, ſi reputaueris, plurimos effluxiſſe interiectos dies, abſumptoſque diſceſſu, atque itinere Apophraſij: ac præterea priuſquàm Syracuſis cognitum eſſet de Apophraſij exitu, itemque Megaſius in Opidum Mendas iter inſtrueret, quæ omnia triduo confici nequaquam potuere. adde Luciam, & Geminianum; poſt caſos LXXV. Martyres, tres dies in ſpelunca delituiſſe. his igitur rationibus permotus, Sanctos Luciam, & Geminianum, conſequente anno à cæde SS. LXXV. Martyrum fuiſſe interfectos, facile crediderim.

ANIMADVERSIONES
IN CERTAMEN
SS. MART. LVCIAE, ET GEMINIANI.

1 CERTAMEN SS. MM. LVCIÆ, ET GEMINIANI] *compoſuimus hoc certamen Sanctorum Luciæ, & Geminiani ex MSS. codd. cùm Romanis, tùm Siculis. Romæ exſcripſimus ex Bibliotheca Congregationis Oratorij. in Sicilia MSS. codd. uſi ſumus, altero Panhormitanæ eccleſiæ, altero Netini cœnobij Sanctimonialium S. Saluatoris ſ[illegible] manu exaratis conſentiunt ij, quos ſcripſere Vincentius Belluacenſis, S. Antoninus, Petrus Epiſcopus Equilinus, Vincentius Littara Netinus.*

Vinc. Bell. hiſt. l. 13. S. Ant. p. p. t. 8 ca. 9 37. Equil. l. 8. c. 35. [illegible] de reb. Netin.

Cæterum præmoneo, conficiendis his Actis nonnulla reſcidiſſe me ex MSS. libris, quæ ne m[illegible] praque me doctiſſimus Baronius aduertit, habere ea Acta, quæ corrigantur; quamuis, quæ caſtiganda eſſent, ille non explicauerit. nos perpauca commemoramus. nominantur in iis Actis Gebal *aſſeſſor Impe. Diocletiani, &* Evropogon *Romæ Vicarius, quæ nomina barbara, ac ſuſpecta falſi traduntur. Lucia in carcerem detruſa, ex eius fundamentis fluuio exundante, mediam vrbem interiiſſe: domum verò Diocletiani à fundamentis euulſam: Qui Luciam fuſte cædebat, lapideum effectum, extra vnam manum, quæ carnea remanſit: Diocletianum autem, qui cædi iuſſerat, exaruiſſe; ſed Luciæ precibus ſanatum: Geminiano domi fuiſſe vltra tria millia, & ducenta ſimulacra: Romæ, hiatu terræ, templum Iouis abſorptum; Diocletianum poſt excruciatos Luciam, & Geminianum Roma digreſſum, ad pontem Galatium in flumine Tiberin cum mille trecentis quadraginta ſex viris ſubmerſum. quæ omnia nugæ. alia prætereo, ne videar otioſus. hæc verò recenſui, vt Acta in nonnullis corrupta cognoſcerentur. ac nemo miretur quædam reſecta à me, alia iure emendata.*

IMPP. DIOCLETIANO, ET MAXIMIANO] *Acta manuſcripta Congregationis Oratorij ſic habent:* Imperantibus Diocletiano VIII. & Maximiano VII. Coſſ. anno 13. Imperij eorum; in vrbe Roma ſæua perſecutio aduenit, &c. *ſed Conſulatus Diocletiani 8. & Maximiani 7. perperàm coniunctus eſt cum anno Imperij 13., quo anno, vt adnotatum in faſtis, Conſules erant Diocletianus Aug. 6. & Conſtantius Cæſar 2. Conſulatus autem Diocletiani 8., & Maximiani 7. incidit in annum 20., qui fuit eorum Imperij poſtremus. igitur in alterutro deprauata ſunt Acta; vel in Nota conſulum, vel in anno Imperij. ambiguus animi ſum, quid caſtigandum. annum ne ad conſulatum Diocletiani 8., & Maximiani 7. produxerim? an contrà, conſulatum hunc ad annum Imperij 13. retraxerim? rem mecum animo reputans cenſuerim potiùs in conſulibus errorem, quam in anno eſſe. moueor, quòd in tribus aliis ex plaribus, quæ penes me ſunt, nulla conſulum mentio fit, ſed tantum traditur, certamen Sanctorum Luciæ, & Geminiani accidiſſe anno imperij 13. Diocletiani, & Maximiani. Verùm quòd Martyrum Acta Conſulibus obſignari ſolerent, à librario codicis Congregationis Oratorij forte ſunt additi Conſules Diocletianus 8., & Maximianus 7., atque ad id induxiſſe illum videtur ingens chriſtianorum laniena, quæ Diocletiano 8., & Maximiano 7. Conſulibus facta eſt. nec mirùm falſos eſſe Conſules in his Actis, cum nonnulla alia, vt diximus, in iiſdem ſint deprauata* 2

Præte-

Præterea moneor, vt Conſules corrigam potius quàm annum; quod Diocletiano 8. & Maximiano 7. Coſſ. anno eorum imperij 20. Siciliæ conſularis erat Paſchaſius, qui Luciam Syracuſanam Virginem martyrio affecit. at Lucia vidua, & Geminianus extincti ſunt ſub Conſulari Siciliæ Megaſio, qui aliquot ante Paſchaſium annos, Siciliam rexit. verò ſimilius igitur eſt, Sanctos Luciam, & Geminianum anno 13. Imperij Diocletiani, & Maximiani, certamen Romæ cœpiſſe, quod dein duos aut tres circiter poſt annos in Sicilia expleuere, vt paullopoſt plenius cognoſces: nec te moueat, quod Acta meminere edicti à Diocletiano editi, anno imperij 19., mox enim dicam, quodnam edictum illud fuerit.

3 IN VRBE ROMA] *quòd Lucia, & Geminianus Romæ geniti, eademque in Vrbe martyrium occœpere, Romanum Martyrologium, & alia Martyres adſcribunt Romæ. nos verò Siciliæ tribuimus. quòd in ea certamen finiuere.*

4 FILIVS EVPREPIVS] *à Galeſinio dicitur* Eutropius, *ſed Ado, & Acta MSS. conſtanter habent,* Euprepius.

5 PROPOSITO DIOCLETIANI, ET MAXIMIANI EDICTO] *Ne accipias immaniſſimum illud edictum, quod Diocletianus, & Maximianus, ad conuellendam chriſtianam religionem, fruſtrà tamen, toto orbe Romano promulgarunt extremo imperio: ſed edictum primum intelligas, quod à Diocletiano, anno 3. imperij, Romæ editum eſt aduerſus chriſtianos, qui Romæ agerent. nam hoc ipſum edictum Acta ſignificant, cum tradant, ad ſæuitiam perſecutionis oſtendendam, nullam vrbem, vicum nullum fuiſſe, in quibus ſimulacra non ſtatuerentur. quo videntur alluſiſſe ad Diocletiani iuſſa, initijs imperij data, vt nemini vendere, nec emere liceret, nec quidpiam commercii exercere, niſi prius ſimulacro tus incendiſſet, vt conſtat ex Aretha Epiſcopo, & Beda.*

Aret. or. de SS.MM.Varia, & Samma ap. Surium to. 3. Bed. hym. in S. Iuſt. Mart. to. 3.

6 CONTREMVIT LOCVS] *vide, quæ diximus Notis ad S. Mart. Vitum.*

7 SACERDOTIBVS LVCIÆ MALEFICIO ID FIERI DICTITANTIBVS] *Romæ ſacrorum Gentilium Sacerdotes multos chriſtianos calumnijs ad Imp. Diocletianum detuliſſe, eo prætextu, quòd acceptam à maioribus ſuperſtitionem oppugnarent, nouaſque res contra Imperatores molirentur, docent Acta S. Sebaſtiani, & Acta S. Stephani, quæ habes apud Baronium, tom. 11. Annaliũ ad annum Chriſti 259. & 286.*

8 FERRO ONVSTA] *noxij catenis ad quæſtionem trahebantur. Tacitus in Annalibus* iiſdem Conſulibus miſeriarum, ac ſæuitiæ exẽplum atrox, reus pater, accuſator filius. (nomen vtrique. Quinct. Vibius Serenus in Senatum inducti ſunt. ab exilio pater retractus, illuuieque, ac ſqualore obſitus, & tùm catena vinctus, perorante filio. *Suetonius de Domitiano,* nec niſi ſecretò, atque ſolus pleraſque cuſtodias, receptis quidem in manu catenis audiebat. *porrò catenarum grauis, & multiplex erat ſeries, quæ reum circumuolueret. Sanctus Ambroſius de Agnete Virgine:* hæc ſtridentium grauibus immobilis tractibus catenarum, &c. *ex ijs intelligis, cur Luciam catenis oneratam, Acta dicant.*

Tac. annal. l. 4.

Suet. Domitia c. 14.

S. Ambro. l. de Virg.

A QVO MVLTA DOMI SIMVLACRA HABEBANTVR] *Vincentius Belluac. huic Geminiano, fuiſſe ait 30. millia, & CC. ſimulacra. Acta Oratorij, vltra 3. millia, ac CC. modeſtius apud alios ſcriptum,* CCCXX *vides errorem ex numerorum propinquitate ortum eſſe, librarijs incurioſis. ſed Ado, quem nos ſecuti, rectius ait,* Geminiano innumera Dæmonum ſimulacra domi fuiſſe. 9

Vinc. Bell.

Ado in Martyrol.

PER DIES TRES IEIVNA] *Baptiſmũ præcedebant ieiunia, & orationes. Tertullianus,* ingreſſuros baptiſmum, crebris orationibus, ieiunijs, geniculationibus, & peruigilijs orare oportet. *Acta S. Stephani Papæ,* mane autem facto, redierunt Ædias, & Paulina, & corde compuncti ite nentes ſe, petierunt, ſe baptizari. hæc videns Hippolytus, gratias agens Deo, dixit ad B. Stephanum, Domine ſancte, ne tardes eos baptizare. B. Stephanus Epiſcopus dixit, compleantur ſollemnia, & interrogatio celebretur, ſi vere credant. facta autem interrogatione, indixit eis ieiunium, cathechizauit omnes &c. 10

Tertull. li. de Baptiſ. c. 20.

QVI TE PVRIFICET DIE DOMINICO] *is baptizandis ſtatus dies, pro quo Diocletiani. Teſtãtur Acta Sanctorum Marij, & Marthæ de Calpurni; his verbis,* egit per Arterium, vt Valentinum ad cultum Idolorum reuocaret: huius cum filia cœca ab eo fuiſſet illuminata, credidit ipſe, vxor ipſius, atque familia, qui die Sancto Dominico ab Epiſcopo ſunt baptizati. 11

PERGE AD CARCEREM CAPITOLII] *ſic Acta appellant, quòd infimo cliuo capitolino, ſub rupe Tarpeia, carcer fuit, ampliſſimus ille quidem, & cuius plurima partes, ac loca, quæ ſcriptoribus commemorantur* vt cuſtodia Mamertini, *in Actis Sanctorum Proceſſi & Martiniani, Sanctorum Hippolyti & Euſebij, aliorumque.* carcer Latomiarum, *Liuio* Tullianum, *Varroni, & Salluſtio:* [illegible] *Feſtio: Plautus* robuſtium carcerem *appellat. Capitolinus verò carcer tot olim criminoſis viris infamis, dein Sanctorũ Apoſtolorum, plurimorumque Martyrum vinculis conſecratus eſt.* 12

Liu. lib. 32. Varro l. 4. de S.S. Salluſt. Catilin. Feſtus V. Robur. Plautus.

DIVINA VIRTVTE IN SICILIAM DEPORTATI] *plures Sanctos Martyres, Angelorum miniſterio, alias in terras deportati. exempla in eorum Actis lege.* 13

APVD MONTEM TAVROMENIVM] *Montem Tauromenio incumbentem. ante vrbis conditum* mons Taurus, *Diodoro auctore, dictus: in Actis Sancti Pancratij, montes qui Tauromenio imminent,* Molici *appellantur.* 14

Dio. l. 14

IN PRÆTORIVM ALESINVM] *Ita Acta Oratorij. Equiſinus* prædium *alij* agrũ Aleſinum, *idem. nam prætoria villa dicta, & magnifica domus in agris. itaque quod eſt apud Tacitum,* villa, cui vocabulum ſpeluncæ *apud Suetonium, vulgatis libris* in prætorio, cui ſpelunca nomen erat. *ſed in eodem Suetonio, leges extructiones prætoriorum, ac villarum.* 15

Tacit. Annal. l. 4. Suet. in Domitiano Id. in Caio

Ceterum quod appellant Acta prætorium, ſiue agrum Aleſinum, *fuiſſe ſignificant Tauromeni-*

Tenenium inter, & Symæthum fluuium haud procul Aetna monte ſed introrſum, qua parte Sicilia Orientem ſpectat. at vnde agro Aleſino nomen, niſi à Ciuitate Aleſa? ſed vetus vrbs Aleſa, litorale opidum fuit, octo ſtadijs à mari diſtans, quà Sicilia ad Septemtrionem vergit. cenſuerim, hoc in loco aliam Aleſam extitiſſe, à qua huic pratorio nomẽ; nam multas in Sicilia vrbes Aleſæ nominis fuiſſe, docet Diodorus Siculus. quo permotus Archonides Erbitęorum Præfectus, qui Aleſam ad Tyrrhenum mare condidit, Archonidiam *à ſe nominauit, vt à cæteris, quibus idẽ Aleſæ nomen, diſtingueretur.*

Diod. l.14.

15 QVID INCENDIS ME LVCIA MARTYR CHRISTI?] *rectè Baſilius Seleucia in Iſauria Epiſcopus*, ſiue viuat, ſiue mortuus ſit Martyr, nihilominus Diabolo formidabilis eſt. *Prudentius:*

Baſil. Seleuc. de vita S. Thec. l.1.

Prudent. hym. 1.

His modis ſpurcum latronem Martyrum virtus quatit:
Hæc coercet, torquet, vrit.

Hic vero audis Dæmonem proclamantem, incendi ſe præſentia, & virtute S. Martyris Luciæ.

16 AD FLVVIVM SYMÆTHVM] *qui per Leontinum agrum, & Catenęum meat.*

17 AD OPIDVM, CVI NOMEN MENDÆ] *id opidum codex Panhormitanus* Amigdalas *appellat, Membranę Oratorij* Amendulas, *Vincentius*, Mendulas, *Equilinus* Vãdulam, *libri Netini, ſcriptoreſque noſtri, Fazelus, Maurolycus, Littara,* Mendulam. *nemo eſt, qui ambigat, recens eſſe opidi vocabulum, ex antiquo corruptum. quod nos, verũ opidi nomen* Mendas *eſſe exiſtimantes, petiuimus ex Apollodoro libro 11. Chronicorum apud Stephanum. iuuat loci poſitio. nam Mendas Apollodorus ſeu Stephanus iuxta Paliccos ponit, Ortelius ſupra Menaninos. dicam ego clarius, Netinos, & Menaninos inter, ac ſecus viam, cernuntur iacentis opidi veſtigia, prope ædem S. Luciæ, cui hodie nomen à* Mendula.

Steph. de vrbib.
Abr. Ortel. in Theſaur. Geogr.

18 AVDIENS APOPHRASIVS IVDEX] *à Beda, & Adone Iudex dicitur, incertum nobis, quo magiſtratu Apophraſius in Prouincia fungeretur: etenim Iudicum appellatio apud ſcriptores, qui ſub Imperat. floruere, late patet. apud quos, Iudices appellantur Præſides, Proconſules, legati, Procuratores, qui magiſtratus omnes vrbis Italiæ, Prouinciarum ſunt: fortaſſe is Apophraſius legatus aliquis fuit Conſularis Siciliæ; an Conſularis, cui iuriſdictio, & ius gladij?*

19 QVINQVE, ET SEPTVAGINTA] *is certus numerus ex Adone. Equilino, Littara aliiſque, ex quibus corrigas Codices Oratorij & Vincentium, qui habent LXXIX. eademque ex vetuſta librarij in Codice Netino ſcriptum eſt, LXIIX. Acta Oratorij tradunt, hos Martyres fuiſſe interfectos 16. Kalend. Octobris ſed videntur confudiſſe horum diem cum natali SS. MM. Luciæ, & Geminiani. ipſaemque ex Actis certum eſt, hos Martyres ante Luciam, & Geminianum fuiſſe occiſos, de quo copioſius dictum eſt Notis ad SS. MM. LXXV. liber manuexaratus Netini Cœnobij S. Saluatoris memorat, horum Martyrum feſtum diem peragi ſolitum à maioribus noſtris, Idibus Septembris: ſunt qui ſcribant, Idibus Decembris. ſed ab his fortaſſe erratum in menſe id certum eſt, multo antè Luciam, & Geminianum martyrio coronati ſunt; an eodem anno? an ante annum? hoc cenſuerim, & Notis ad Sanctos Martyres LXXV. probatum eſt*

20 EQVVS QVO VEHEBATVR A DÆMONE ARREPTVS] *ita codd. Netini. Equilinus, ait Apophraſium equo delapſum, exanimatumque. Ado è lapideo ponte præcipitatum in flumen, incitato equo à Dæmonio.*

21 MEGASIVM PASCHASII PATREM SICILIÆ CONSVLARIS] *apud S. Antoninum, Paſchaſius dicitur Paſchaſij Conſularis pater; apud Adonem, Megaſius vtrobique librarij error eſt. omnes enim libri, ſcriptoreſque habent, Megaſium Paſchaſij Conſularis patrem. Beda & Equilinus, Iudicem vocant: Ado* virum Conſularem: *plerique* patrem Paſchaſij Conſularis Siciliæ *illum cenſeo qui Luciam Syracuſanam interfecit, ſane Paſchaſius Siciliæ Conſularis fuit, Coſſ. Diocletiano 8. Maximiano 7. cum autem is à Siculis accuſatus fuerit, quòd Prouinciam deprędatus eſſet, aliquot annos verſatum eſſe oportuit in ea adminiſtranda, expilandaque: ſi velimus igitur, Apophraſium, & Megaſiũ Siciliæ Conſulares fuiſſe, firmare neceſſe eſt, quod ſupra diximus, haud potuiſſe Luciam, & Geminianum occidi Coſſ. Diocletiano 8., Maximiano 7. ſed nonnullos ante annos, per quos Prouinciam Paſchaſius fuerat prædatus; niſi tamen dixerimus Apophraſium, & Megaſium legatos, aſſeſſoreſve Paſchaſij Cõſulares fuiſſe. vide Notas ad Acta S. Euplij Martyris.*

22 SPELVNCAQVE, AC FONS ÆVO NOSTRO MANENT] *in diuinam ſuam ſpeluncam, & nos introgreſſi, tituto in SS. Luciã, & Geminianum, eoque ex fonte pietatis affectu potauimus, quem Martyrum preces fodere. in præſentem vſque diem ſpelunca, fontique veneratio; & aqua diuina vis. plerique hauſtu fontis, aut loti varijs morbis curantur.*

23 SENIO CONFECTA, CVI V. ET LXX ANNI] *duo ſibi hic mirari, quæ diuino conſilio prouiſa ſunt. primum deſerta, accuſataque eſt Lucia mater à filio Euprepio; Geminianus externus, & beneuolentior ſociatur. illum ſuperſtitio charitate exuit in matrem arctiſſimo naturæ vinculo; hunc chriſtiana religio reuerentia, amoreque filij erga ignotã induit. filius proditor, & parricida matris, nullo vrgente periculo, nulla cauſa; cum ab alieno, ac propè ignoto, extrema in neceſſitate, ſuo cum periculo protegeretur. Alterũ quod mirabar, pretium eſt, quod laboribus Luciæ fuit, cuius vitæ ſpatium fructu Martyrum Deus compenſauit, quot enim annos vixit, tot in Sicilia Martyres Chriſto comparauit. vixit annos quinque, & ſeptuaginta, totidem numero Martyres Mendenſes coronæ donatos legiſſe te arbitror, & animum aduertiſſe.*

24 SPIRITVM PLACIDE EMISIT] *operæ pretium eſſe reor, ut SS. Luciam, & Geminianum*

nianum in Sicilia cæſos pro fide Chriſti, firmemus; nam Galeſinius, perſpicue fallitur, qui Luciam, & Geminianum in Sicilia Martyrium obijſſe, ſcribunt; cùm id in vrbe Roma pertuliſſe, planè oſtendant Eccleſiæ Romanæ monumenta, Aquileienſes tabulæ, D.Antoninus, Mombritius, & antiqui Martyrologiorum ſcriptores. *ſed Galeſinius, vir ſane doctus, in eo falſus eſt, minime perſpectis M. SS. Codd. editiſque ſcriptoribus, qui contra ſunt. ſed enim SS. Luciam, & Geminianum, ex vrbe Roma in Inſulam Siciliam diuina ope delatos, in eaque certamen, quod Romæ cœperant, expleuiſſe, docent Membranæ MSS. quas Romæ videre licuit, ac præcipue Congregationis Oratorij, & MSS. Codd. Siculi, Panhormitanus, Catanenſis, & Netinus. præterea ſcriptores indigenæ rerum noſtrarum periti, & in ijs digni fide; adhoc externi, Petrus Epiſcopus Equilinus, Vincentius Beluacenſis. D. Antoninus, quem citare pro ſe Galeſinium mirabamur; cum D. Antoninus manifeſto tradat, Luciam, & Geminianum in Siciliam delatos, ibique extinctos. Ado autem, quamquam videtur Hiſtoriam confudiſſe, cum Romæ ſublatos ſcribat, ſed ſub Iudicibus Apophraſio, & Megaſio, qui conſentientibus libris cùm manu exaratis, tum in vulgus editis, in Sicilia Iudices extitere, huc videtur trahi, poſſe, vt in Sicilia martyrio affectos velit. pleriſque verò cauſſa confundendi Hiſtoriam fuit cœptum Romæ certamen a SS. Lucia, & Geminiano.*

25 *Super tot Veterum Eccleſiarum monumenta, Codiceſque manu exaratos, & ſcriptores cùm noſtrates, tùm externos plura ſunt argumenta, quæ idem conficiant primum Eccleſiarum Siciliæ vetus traditio, nullis temporum vicibus, nulliſque abolita calamitatibus. II. Memoria, cultuſque SS. MM. Luciæ, & Geminiani apud Netinos, qui Mendis dirutis proximi. III. extantia in agro Netino monumenta, retinentibus ſaxis, quæ Sanctorum Martyrum in ea loca aduentum, mortemque teſtificentur: nempe ſpelunca, quæ DD. Luciȩ, & Geminiano, hiante ſaxo, ad eorum preces, patuit, fidaſque latebras præbuit: fons, qui diuinitus in ſpecu fluxit, miraculis in dies inclytus: antiqua ædes a Maxima, femina Chriſtiana. SS Luciæ, & Geminiano Martyribus extructa, cuius lateris parietes adhuc manent: recens ædes a Rogerio, & Tancredo Comitibus ȩdificata. IV populorum ad ſpeluncam affluxus, crebraque ad aquam miracula, pro meritis, & vocata SS. MM. Luciæ, & Geminiani, quæ a Deo patrata, vt hoſpitium illud, & palæſtra locum decoret, quem fortiſſimi Martyres Lucia, & Geminianus, morte ſacrauere. V. & poſtremum illud addiderim, olim maiores noſtros D. Luciam cum Geminiano affectã martyrio in opido Mendis, quod in Mediterraneis eſt, Montanam vocaſſe, vt a D. Lucia diſtinguerent, quȩ Syracuſis, vrbe maritima, & litorali, Martyr fuit*

Petrus Galeſ. Notis ad xvj. Kal Octob.

Haud negauerim tamen Romanum Martyrologium, Vſuardum, & Notkerum, ex quibus alij accepere. ſolemnia SS. MM. Luciȩ, & Geminiani Romæ tribuere; idemque habere Menologia Grȩcorum: *nec contra eſſe cenſuerim; neque enim ex his colligi quidquam poteſt, quod obſtet, quin in Sicilia mortem obierint. affirmant enim, SS. MM. Luciæ. & Geminiani memoriam Romȩ coli, quod iure factum eſt. cauſſȩ ſunt, quod Lucia, & Geminianus Romæ orti, eadẽq; in vrbe Imperatoris Diocletiani iuſſu, comprehenſi, martyrij certamen ingreſſi ſunt, ac multa ſupplicia perpeſſi, ex quibus erepti, diuina virtute, in Siciliam exportati ſunt. quod Martyrologium Romanum, cæteriqué Scriptores non negant. nec quidquã dicunt, quod huic rei refragetur. adde, quod facerent Iudices aduerſum martyres, id Imperatoribus tribui ſolitum, quorum edictu iuſſuque fiebat, vt mirum non ſit, Diocletiano in vrbe adſcriptum, quod a Megaſio Iudice in Sicilia factum eſt, prȩſertim cum Romȩ ab illo cœptum ſit.*

Menol Sirlet. ad xvij. Kal. Octo.

26 FEMINA MAXIMA NOMINE E TERRITORIO PLINTIN. *Ita MS. Codex Oratorij. Vincentius Beluacenſis habet* ex Empororio Plintiano. *Chriſtophorus verò Netinus* ex agro Pinpin, *forte aicere voluit* ex agro Pintin. *Hȩc varietas oriri potuit ex varia vrbis huius apud ſcriptores appellatione. dicitur a Cicerone* Pintia, *ab Antonino* Plintis, *a Ptolomeo* Phthintia, *a Diodoro* Phintias, *in antiquis nummis* Phintia. *Opidani à Phalaride in epiſtolis, & Plinio* Phintienſes *dicti. vbi nam fuerit ſita, diuerſi ſunt ſcriptores. Ptolomæus inter mediterraneas recenſet. M. Tullius, Antoninus, & Diodorus locis citatis in litore locãt. vnde tãta diuerſitas nominis, & poſitionis? an quia vrbes diuerſȩ, altera mediterranea, altera maritima? an ex errore Scriptorũ? ſi primum dixeris, habebis Ptolomæũ auctorem duas locantem, Pintiam in Litore, Phthinthiã in mediterraneis. fauet Plinius Phintienſes in mediterraneis commemorans At difficile eſt mediterranȩæ vrbis Phintiȩ poſitionem afferre. ſi ſecundum eligas, potior fides habenda ijs, qui in litore locant, quippe Cicero verſatus in Sicilia eſt & Diodorus Siculus fuit quare vt Diodorum ſequar, inclinat animus. qui ita, cum ſitum vrbis deſcribit in eclog ex lib. xxij* In Sicilia Tyranni erant Hicetas Syracuſis, Phintias Agrigenti, Tyndarion Tauromenij: *& paullo poſt*, Phintias vrbem condidit nomine Phintiadem, Gelenſeſque è patria ſubmotos in ea collocat. Sita autem hæc eſt ad mare. muris enim, domibuſque Gelæ deſtructis populum in Phintiadem traductum. *Hæc Diodorus. hanc autem Phintiam eodem ſitu fuiſſe, quo nunc eſt* Licata *opidum; multa teſtantur. portus, ſeu nauium ſtatio nobilis, lapides quadrati, multaque alia antiqui operis monumenta effoſſa, tum ſepulchra, ciſternæq; veteres, & antiquæ inſcriptiones, ac numiſmata.*

Cic. or. 5. in ver. Anton. in Itin. Diod. l. 22. Plin. l. 3. c. 8.

*Ad noſtra redeo. Chriſtiana mulier Maxima, quonam ex territorio fuit, ex Plinti*tano, *ſiue* Plintiano, *ex* Phthithiano, *ex* Pintiano, *an ex* Phintiano? *ex Actis erui non poteſt. ſentias, vt collubitum. Sed enim omnes ez Vrbes in eodem Siciliæ Litore. quod Africam ſpectat, exſtitere. Sed quæ Mendis propior, Ptolomæi Phthinthia. ſecundum Phthinthiam, Diodori Phintia, quæ eadem cum Plintis Antonini. quæ ex vrbe Maximam fuiſſe Acta ſignificant, dum è territorio*

Plin-

Plintiano nominant. niſi ſit error in voce, & Phintiano ſubſtituendum.

27 IPSI CÆLITES] *Angelorum ope ſepulchra Sanctis Martyribus comparata, diſcis ex* Vitis Sanctorum *Clementis, Catharinæ, aliorumque. ſcribit in perſecutione Vandalica Victor, S. Martyri Armogaſti ſepulchrum ſplendidiſſimi marmoris à Deo paratum.*

28 MOX SEPVLCHRIS DVOBVS] *Equilinus in eadem ſepulchra Luciam, & Geminianum conditos ſcribit. Acta Netina, quorum maior fides, eo loco ſepultos memorant, vbi à Maxima ædes ſuperſtructa eſt. ceterum quod ſpectat ad corpora Sanctorum Luciæ, & Geminiani, condi adhuc in vetere eccleſia, accolæ dictitant. Romæ tamen, iuxta Tiberim, ad quattuor portas, vetus extſtat memoria Sanctorum Martyrum Luciæ, & Geminiani, vbi eorum ſacra corpora condita eſſe dicuntur. ſed Lucenſes ea Lucam translata, atque apud ſe eſſe tradunt; quod Illuſtriſſ. Baronius de parte corporum, non autem de corporibus integris accipit.*

29 DEIN SVPRA SEPVLCHRA] *id olim moris fuit, vbi Martyris corpus conditum eſſet, eccleſiam ſuperextrui, notum ex Actis Martyrum. Templum vero Sanctorum Martyrum Luciæ, & Geminiani à Maxima ædificatum, illud eſſe vetus fama tradit, quod in ſummo colle dirutum iacet, integra adhuc apſide. iuxta eſt fons, multis gradibus ſubterraneus qui Sanctorum Martyrum precibus diuinitus è ſaxo fluxit, cuius aqua multi ægroti ſanantur. contra veterem eccleſiam Rogerius Pius Comes, pulſis Sarracenis, populorum ſtudijs, tot annorum Tyrannide non dum intermortuis, quo loco Lucia, & Geminianus martyrium expleuerant, ædem magnificam, eorumdem nomini ſtruere cœpit. mors obſtitit, quo minus abſolueret, quę anno ſequente optimo Principi accidit. ſed inchoatum à Rogerio templum, Tancredus Guiliemi Comitis filius perfecit, ac dote inſtruxit. Guilielmus verò Syracuſarum Epiſcopus anno Domini CIↃC. II. dedicauit.*

✠

ANIMADVERSIONES IN SS. MART. LXXIX.

1 FORTITVDO ANIMI SANCTORVM MARTYRVM LXXIX.] *meminere Martyrologia vetera, Romanum, Vuandalberti, Bedæ, Vſuardi, Adonis, omniumque recentiorum Equilini, Galeſini, Maurolyci.* Equil. l. 3. c. 138.

2 CLAVDIVS, SABINVS, ET MAXIMVS] *Sanctos Martyres Claudium, & Sabinum ſupra alios Martyres LXXIX. commemorat Kalendarium Gallicanum, quo eccleſia Siciliæ olim vtebantur. Sanctum Martyrem Maximum vnà item cum Claudio perlegi in Kalendario Breuiarij membranacei, quod ante annos CLXX. manu exaratum eſt, ſeruaturque in eccleſia Panormitana, quę eo olim vſa eſt.*

✠

ANIMADVERSIONES
IN ACTA CONSVLARIA
SANCTI EVPLII

1 ACTA CONSVLARIA] *Acta conſularia, vel proconſularia dicta, quæ coram conſulari, vel proconſule Prouinciæ à Notarijs publicè excipiebantur: proinde magna fide conſcripta ſunt. hæc verò Acta ex MS. cod. Vaticano excerpta, Baronius ut fideliora in annales ſuos inſeruit, minus probatis exemplaribus alijs, quæ ab his diuerſa ſunt.*

2 DIOCLETIANO IX. ET MAXIMIANO VII. COSS. *vereor ne ſit erratum in Conſulibus; mouet me quod Diocletiano 8., & Maximiano 7 Coſſ. Siciliam conſulari iure Paſchaſius regebat, qui Idibus Decembris Luciam Virginem Syracuſanam ſupplicijs affecit. nam is accuſatus eſt à Siculis, quòd Prouinciam prædatus eſſet, & nonnullos ante demortuam Luciam menſes, delatus erat in iudicium ad Imperatores, ſiue ad Senatum; quare non videtur Caluiſiano ſuccedere potuiſſe, qui Auguſto menſe Siciliam adminiſtrabat. nam ſi ab Idibus Decembris, quibus Paſchaſius Conſularis vinctus Romam deductus eſt, demas eos dies, quibus accuſationes prouincialium à Sicilia in vrbem delatæ, cognitæque à Senatu eoſque item dies, qui interceſſere, donec ab vrbe miſſi, qui comprehenderent, in Inſulã peruenerint (duos, aut tres menſes fuiſſe ſaltem dicendum) quid temporis adminiſtratæ Prouinciæ Paſchaſio dabis? vix menſes duos. breuiſſimo hoc tempore, tot auaritiæ, exempla, tot ſcelera patraſſe, vt a Prouincia dimoueri, vinciri, damnarique meruerit, non videtur vero ſimile; quin inde reuinci potius arbitror, Paſchaſium aliquot ante annos Siciliam rexiſſe; Caluiſianum verò ſucceſſiſſe Paſchaſio: ac proin S. Euplij martyrium in annum conſequentem reijciendum, ſcribendumque his Actis Diocletiano 9., & Maximiano 8., niſi malis ad annum ſuperiorem reijcere, quo Conſules erant Conſtantius, & Galerius. itaque in alijs Actis non modo Græcis, ſed latinis, nulli conſules præfixi, ſed dumtaxat inſcriptum, temporibus Diocletiani, & Maximiani Impp. monere lectorem volui, quid me mouerit, vt Acta putarim corrigenda, ſed mutare non ſum auſus.*

3 CVM ESSET EXTRA VELVM SECRETARII EVPLIVS DIACONVS] *Secretarium locus fuit, in quo Iudices cognoſcebant cauſſas, quò nemini ex officio ingredi licuit. Seruius* docentur *Iudices* vſque ad ſecretarij fores, ibidemque officium remanet, illi vero ingreſſi ſolium aſcendunt, & ſedent. *ad Secretarii fores aulæa, ac vela, quæ ſuſpenſa annulis, deductaque ad latera, faciem Tribunalis aperiebant, vel pro re obducebantur, vnde fortaſſe nomen Secretario. Sidonius Apollinaris de Theodorici Gothorum Regis conſiſtorio,* circumſiſtit ſellam Comes armiger, pellitorum turba ſatellitum: ne abſit, admittitur; ne obſtrepat, eliminatur: ſicque pro foribus immurmurat exclusa velis, inclusa cancellis. *Hinc illa Conſtãtini magni lex aduerſus auaritiam magiſtratuum,* non ſit venale Iudicis velum; non ingreſſus redempti, non infame licitationibus Secretarium, non viſio ipſa præſidis cum pretio.

Seru. ad 1. Æne. Virg.

Sidon. Apoll. l. 1. epiſt. 2.

l. 1 de off. Rec. prou. cod. Theo

4 EVPLIVS DIACONVS] *perperam in altero exemplari Vaticano* Euplius Epiſcopus. *ſed in Menologio Græcorum ſcriptũ eſt,* Euplius Archidiaconus, & Martyr.

5 AB EXPLORATORIBVS INVENTVS] *quos hodie noſtro vocabulo, ſtationarios appellabant lege Baronium ann. tomo ſecundo anno 61.*

6 CALVISIANVS CONSVLARIS] *alterum exemplar Vaticanum,* Caluiſianus corrector, *pro corrector, indubitatò corrige. non enim Siciliæ magiſtratus æuo Diocletiani corrector fuit, ſed conſularis.*

7 VNVS EX AMICIS CALVISIANI NOMINE MAXIMVS] *vitioſe* Maximianus, *in altero codice Vaticano.*

8 NON DECET EVM TALES CHARTAS TENERE CONTRA REGALEM PRÆCEPTIONEM] *anno 19 imperij Diocletiani, menſe Martio, omnibus in locis, per Imp. literas, palam indictum fuit, vt deturbarentur eccleſiæ, ſoloq; æquarentur, & ſcripturæ chriſtianorum abſumerentur igni. Euſ. de eo gentilium furore demoliendis eccleſijs, ſacrisq; codicibus comburendis. conqueritur Arnobius, libris aduerſus gentes,* quod ſi habere vos aliqua veſtris pro religionibus indignatio, has potius literas, hos exurere debuiſtis olim libros, iſtos deſtruere, diſſoluere theatra hæc potius; in quibus infamiæ numinum propudioſis quotidie publicantur in tabulis; nam noſtra quidem ſcripta cur ignibus meruerunt dari? cur immaniter conuenticula dirui, in quibus ſummus orator Deus?

Euſ. l. 8 hiſt. cap. 3.

Arnob. ad. u. gentes lib. 4.

9 MARTEM COLE] *crediderim B. Euplium ante ſimulacrũ, quod veneraretur adductum fuiſſe: nam Catanæ, in foro, Columella extat opere Corinthio, in ea fama eſt. ſimulacrum inſediſſe, quod Euplius precibus ſubuerterit ſuis.*

10 CALVISIANVS INTRA VELVM INTERIVS INGREDIENS] *cũ de reo condẽnãdo deliberãdũ erat, Secretarij velũ obducebatur. Acta SS. Claudij, Aſterij, & Neonis, ij*

Acta ap. Sur. 23. Auguſti

ſias introgreſſus, obduxit velum. poſt exiens, ex tabella recitauit ſententiam: &c. *durauit diu mos. meminit D. Baſilius*, qui rerum in hoc mundo potiuntur, quando facinoroſum hominem morti ſunt adiudicaturi, cortinas obducunt, & expertiſſimos quoſque ad cauſſæ tractationem aduocant. *oppanſo item velo non ſolum praſcripta ſententia, ſed cauſſa capitis pertractabatur. S. Clemens*, aſpicite mundana iudicia, quorum poteſtati videmus tradi homicidas, adulteros, veneficos, ſepulchrorum perfoſſores, latrones, de quibus cum quæſiuerunt præfecti iudicio ab ijs, qui illos in iudicium adduxerunt, demum interrogant reos, an illa ita ſe habeant quibus affirmantibus, non continuo eos ad ſupplicium mittũt, ſed plures dies quæſtiones exercent, cum multo conſilio, & velo interiecto.

Baſil. epiſtol 79.

S. Clem. cõſtit. l. 2. ca. 56.

11 AFFERENS TABELLAM LEGIT] *ſententia in reos ex tabella recitabatur. Apuleius in floridis*, Præco cum Proconſule, & ipſe Tribunal aſcendit, & ipſe togatus illic videtur, & quidem perdiu ſtat, aut ambulat, aut plerumque attente ſe clamitat. enimvero ipſe Proconſul moderata voce rarenter, & ſedens loquitur, & plerumque de tabella legit quippe præconis vox garrula miniſterium eſt; Proconſulis autem tabella, ſententia eſt: quæ ſemel lecta, neque augeri litera vna, neque autem minui poteſt: ſed vtcumque recitata eſt, ita Prouinciæ inſtrumento refertur. *Tertullianus Apologetico*, de tabella recitãtis, illum chriſtianum. *plurima exempla habes in Actis Martyrum.*

Apul. flor. l. 1.

Tertul. Apolog. c. 2.

12 EVPLIVM CHRISTIANVM] *pro furor vnum nomen criminis datum, damnatique capitis, qui eo cenſebantur, nullum ob flagitium, nullo damnationis cauſſa. Nota illa Plinij procos. Bithyniæ conſultatio cum Imper. Traiano.* nomen ipſum ſi flagitijs careat, an flagitia cohærentia nomini puniantur. *Tertullianus Apologetico*, nemo illud audiebatur tamen, quia chriſtianus damnatur & numquam quòd fur eſſet, adulter, aut homicida *perſequuntur has querimonias Iuſtinus Martyr, Tertullianus, Athenagoras in Apologeticis, pro chriſtianis.*

13 TVNC APPENSVM EST AD COLLVM EIVS EVANGELIVM] *in ludibriũ & in odium chriſtiani nominis, ac legum. ita Attalus morte damnatus per amphitheatrum traductus hoc elogio quod tabellæ inſcriptum erat*, Hic eſt Attalus chriſtianus: *vt Euſebius narrat.*

Euſ. l. 5. c. 1

14 EXCLAMANTE HÆC PRÆCONE] *ſæpiſſime ad vocem Præconis damnati chriſtiani trahebantur. apud Euſebium legimus, Præconem in medio ſtadio prædicaſſe ter, Polycarpus, chriſtianum eſſe ſe, confeſſus eſt. in Actis SS. Marij, & Martha*; præcepit, & Muſcianus eos circumagi, & clamari voce Præconis ad populum, Deos blaſphemare nolite. *Sozomenus.*

Euſ. hiſt. eccleſ. l. 4 ca. 15.

Sozom l. 2. hiſt. eccleſ. cap. 9.

15 EVPLIVS CHRISTIANVS INIMICVS DEORVM, ET IMPP.] *en chriſtianorũ damnationis elogia: iure queritur Tertullianus Apologetico*, chriſtianum hominem omnium ſcelerum reum Deorum, legum, morũ, naturæ totius inimicum exiſtimas. *ſimilia elogia in Actis Martyrum reperies? Pontius in vita Cypriani*: legit iam deinde tabella iam ſententiam iudex, in qua dicitur eſt ſignifer, & inimicus Deorum. *eiuſdem Acta* Galerius Maximus collegio cum eo, o, ſententiam vix ægrè dixit verbis huiuſmodi: diu ſacrilega mente vixiſti, & plurimos nefariæ tibi conſpirationis homines aggregaſti, & inimicum te Dijs Romanis, & ſacris legibus conſtituiſti; nec te pij, & ſacratiſſ. Principes Valerianus, & Galienus Augg. & Valerianus nobiliſſ. Cæſar ad ſectam ceremoniarum ſuarum reuocare potuerunt. *in Actis SS. Marij, & Martha*: lecta eſt ex tabella ſententia eodem die, vt qui blaſphemaſſent Deos, capite punirentur. *chriſtiani autem Deorum, & Imperatorum inimici exiſtimabantur, quod illis pro his ſacrificare conſtanter abnuerent; Tertullianus Apologetico*, Deos, inquitis, nõ colitis, & pro Imperatoribus ſacrificia non impenditis: itaque ſacrilegij, & maieſtatis rei conuenimur.

Tertull. Apol. c. 2.

Pont. in vita S. Cypr.

Acta S. Cypriani.

Acta ss. Marij & Marthæ.

Tertul. Apol.

EVPLIVS DICEBAT SEMPER LÆTVS: GRATIAS CHRISTO DEI] *legitimum chriſtianorum fuit, vt damnati gratias Deo agerent Acta S. Cypriani*: & his dictis, Galerius Maximus, decretum ex tabella recitauit, Thaſcium Cyprianum gladio animaduerti placet Cyprianus Epiſcopus dixit, Deo gratias. *Acta S. Felicis Epiſcopi Tibarenſis, Præfectus* dixit, Felicem gladio interficite. Felix Epiſcopus dixit voce clara: gratias tibi Domine, qui me dignatus es liberare. *Acta proconſularia S. Saturnini ac Hilariano puero*, mox in carcerem recepti ... iubetur ingentique cum gladio vox Hilariani auditur dicentis, Deo gratias. *Acta proconſularia Martyrum Scillitanorum*: hæc cum eſſent ex tabella recitata, Speratus, & qui cum eo erãt, omnes dixerunt, Deo gratias; *iure igitur Tertullianus Apologetico de viro chriſtiano*, ſi denotatur, gloriatur: ſi accuſatur, non defendit: interrogatus vel vltro confitetur, damnatus gratias agit. *& rurſum* chriſtianus etiam damnatus gratias agit. *extremo autem Apologetico hanc cauſſam affert Tertullianus*, omnia huic operi (*martyrio*) delicta donantur. inde eſt, quod auditis (*ita locum emendo*) ſententijs veſtris, gratias agimus, vt eſt æmulatio diuinæ rei, & humanæ, cum damnatur à vobis, à Deo abſoluitur. *illud, ex actis ſuperius recitatis, obſeruauerim, SS. Martyribus, poſt lectam à Iudice ſententiam, ſolemnem formulam fuiſſe*, DEO GRATIAS 16

GENVFLEXVS PROLIXIVS ORAVIT] *hic habitus chriſtianorum fuit. & paratus ad pœnalem gladium, D. Ambroſius de S. Virgine, & Martyre Agnete*; ſtetit, orauit, ceruicem inflexit. 17

SVBLATVM EST POSTEA CORPVS EIVS) *quod multis claruiſſe miraculis, & ad ſarracenorum vſque dominatum, Catanæ eximijs honoribus cultum, docent Membrana MS. Mazarenſis eccleſiæ, & Græca Troparia, quæ mox dabimus. reliquiarum S. Euplij Martyris meminit D. Gregorius in epiſt. ſuis, ſed corpus S. Euplij Triuici in Hirpinis aſſeruari dicitur, cuius vrbis eſt tutelaris, partem eius potius crediderim.* 18

D. Gregor. l. 2. ep. 12.

ANI-

ANIMADVERSIONES
IN MARTYRIVM
SANCTI EVPLII
Ex Grecis Codd.

1 MARTYRIVM S. EVPLII *exſcripſimus, ac transferendum curauimus ex MS. codd. Græco S. Saluatoris Meſſanæ incertum, vtrum ex antiquis actis compoſuerit Metaphraſtes, quo auctore Surius edidit an Metaphraſtes acta ipſa Sicula in vitas adlegerit ſuas. ſed illud potius crediderim, ſane ab his actis Metaphraſtes apud Surium, in pleriſque variat, in quo item nonnulla ſunt, quę in his deſunt; quædam deſiderantur, quæ in his habentur. Surius vocat* Euplium *in Græco tamen ſemper vocatur* Euplu . *latina acta variant, quædã* Euplum: *ſed correctiora, ac fideliora* Euplũ, *quę ſecuti ſumus.*

2 HINC PENTAGORVM QVEMDAM *ita nomen in cod. Siculo ſcriptum: Surius;* Pectagurum.

3 *PONI IN* ACHILLIO TRIBVNAL SVVM *IVBET) loci nomen, in Vrbe Catana, cuius mentio eſt in vita S. Leonis Epiſcopi Catanenſis.*

4 TRADIT*I*SQVE EDICT*I*S] *Pręſides, legatique mandata Principum, propoſitis edictis, exſequebantur. Plinius ad Traianum,* quod ipſum facere deſiſte, poſt edictum meũ quo ſecundum mandata tua hetærias eſſe vetueram.

Plin. ep. ad Traianum.

5 AGR*I*GENTVM) *Surius Agrigenti non meminit; in Græco eſt ea vox.*

6 DOMINE, HOSPES QV*I*DAM HIC EST) *Surius; eſt in hac vrbe homo quidam Euplius nomine. ſed in Græco eſt,* hoſpes, peregrinus. *at Menologium Græcorum:* S. Martyris Eupli, qui ſub Diocletiano *I*mperat ex Catana vrbe, *Prouinciæ Siciliæ*, accuſatus apud *Præſidem* Caluaſium eſt. *Gręcum Troparion,* multum in te gloriatur Catanenſium Metropolis, quippe quæ inclytum te, Euple, ciuem habuit. *fortaſſe externus à Gentilibus exiſtimatus eſt habitu, quo indutus erat; vt mox dicam.*

7 L*I*BELLVM) *Sanctorum Euangeliorum.*

8 REPERTVMQVE IN CELLVLA B EVPLVM. *cellulam item vertit Surius, ſed in Gręco eſt. in cellio, an nomen eſt loci? an Monaſticum cubiculum, in quo D. Euplius comprehenſus eſt, nam cellium eſt cellula Monachorum. Theodorus Anagnoſta* in Monachorum cellijs. *Georgius Codinus* cellia Clericorum. *ex eo apud S. Dorotheum* celliotæ *dicuntur Monachi. quin apud latinos ſcriptores ſacros interdum cella pro Monaſterio vſurpata. D. Gregorius de Monachis, qui extra Monaſterium, contra leges comederãt* moſcc.læ fuit, vt quoties ad reſponſum aliquod egrederentur fratres, cibum, potum que extra cellam minime ſumerent. *& alio loco,* manere extra cellam nullatenus poſſum *igitur inclinat animus, vt è Monaſterio D. Euplium extractum cenſeam. ac preterea moneor, quòd extremis actis dicitur, corpus D. Eupli, à duobus Monachis honeſte conditum; qui ſane ex eadem D. Euplij familia eſſe debuerunt*

Theod. Anagn. Eclo. Codin. in orig cõſtit, Doroth. doct. 16.

D. Greg. l. 2. Dial. c. 12

Cap. 33.

B. EVPLI MANVS, PEDESQ; VINCVLIS AD GENVA IMPLICANS; *Menolog. Græc.* manibus, & pedibus ad genua vinctus. *tormenti genus fuiſſe crediderim, dũ reus quæſtioni ſubijceretur. Surius alium modum exprimit,* Caluiſianus, cum ambas eius manus, & pedem alterum ad ipſius genua conſtringi feciſſet. *ſed is modus non habetur in Græco.* 9

ET QVID ILLVD EST, QVOD IN MANV TENEBAS] *hæc in Surio deſunt.* 10

IOVI, AESCVLAPIO, D*I*ANAE, ET GALINO] *Galinum non habet Surius. ſed quis fuit Galinus Deus? crediderim ei tributum, vt mare tranquillum redderet; Galinus Græcis eſt,* tranquillus. *ita Arnobius contra gentes memorat Deum Pauſam Bellonæ, & arti aduerſarium, qui pauſam, & quietẽ prœliis afferret.* 11

MANVS ITEM E FERRO CONFICI *Surius vertit pectines. ſed in Græco eſt* manus. 12

EXINDE CALVISIANVS CONSVLARIS DIXIT] *in Græco, proconſul. propriè, Conſularis Siciliæ fuit aliàs vbique vocatur Præfectus, Præſes. confundunt hęc vocabula Eccleſiaſtici ſcriptores.* 13

ACCEDE ET SACR*I*FICA] *aliqua hic addit Surius, quæ non ſunt in Græco exemplari* 14

VENERIS ME IDOLA PRAE AVRO ET ARGENTO *SVADES*] *paullo aliter, quàm à Surio, hęc verſa ſunt, qui adiungit aliqua, quæ in Græco non habentur.* 15

CVIVS FORES POST EVPL*I* *IN*GRESSVM] *de carceris foribus annulo Præſidis obſignatis, diximus Notis ad S. Neophytum Leontinum.* 16

CALV*I*SIANVS B. EVPLVM SISTI V*I*NCTVM AD TR*I*BVNAL SVVM *I*MPERAT] *Surius aliter vertit:* iuſſit Caluiſianus duci B. Euplium ad ſecretam eius domum 17

a.

ac paulo poſt, B. Euplium è carcere eductum ad ſecretam Caluiſiani tyranni domum adduxerunt, *rectius*, ad ſecretarium. *dixiſſet; de quo ad Acta latina S. Euplij in Græco tamẽ ſemper dicitur Tribunal, quod à velis obductis, ſecretarium dicitur.*

18 STELLAM SVAM IVXTA CARCEREM] *additum (quod in Græco non habetur) in exemplari Suriano*, ante lauacrum, quod erat carceri vicinum, ad meridiem vergens; *ſed Græcis alia mens. non enim carceris poſitus ad meridiem, ſed tempus iudicij ſub meridiem, ſignificatur.*

19 PRETIOSAS EIVS RELIQVIAS] *in Græco reliquiæ, ſeu corpus.*

20 DILECTI CHRISTO MONACHI QVIDAM] *apud Surium abſolute, homines quidam religioſi. equidem nomen monachorum retinui, quod expreſſe habetur in Græco.*

21 PRIDIE IDVS AVGVSTI] *at Surius*, Euplij martyrium, & ſancta confeſſio completa eſt vndecimo die menſis Auguſti. *Menologium Cardinalis Sirleti meminit etiam S. Euplii ad 3. Idus Auguſti his verbis.* Die 11 S. Martyris Eupli, qui ſub Diocletiano Imper. è Catana, vrbe Prouinciæ Siciliæ, accuſatus apud Præſidem Caluiſianum, quod Chriſti fidem coleret, manibus, & pedibus ad genua ſ vinctus, ſuſpenſus in ligno recto, ferreis manibus laceratus, poſtea malleis ferreis eius crura contuſa ſunt, & in carcere conſtitutus, ſola oratione fontem in carcere ſcaturire fecit, postremo percuſſus gladio, quieuit in Domino.

At Græcus codex S. Saluatoris propè Meſſanam, quem latinum reddimus, Euplium ait, martyrium conſummaſſe. menſis Auguſti die 12. *conſentiunt latina martyrologia, Romanum, Bedæ, Vſuardi, Adonis, Rabani, quæ natalem diem S. Euplij ad pridie Idus Auguſt. reijciunt. Porrò diſſentientes ſcriptores inter ſe conciliare poſſe videremur ijs, quæ S. Notkerus monachus ſcribit in Martyrologio ſuo*, B. verò Euplius gratias agens Deo, & flectens genua ſua, facta oratione, parauit ceruicem, & decollatus eſt 3. *Idus* Auguſti. cuius corpus aromatibus conditum ſepultum eſt in loco venerabili ciuitatis Catanæ, pridie Auguſti. *niſi contra eſſent Acta proconſularia quæ beatiſſimum Euplium interrogatum, tortumque, & cæſum aiunt* pridie *I*dus Auguſti.

ANIMADVERSIONES
AD MIRACVLA
SANCTI EVPLII

1 VAGABATVR VNDIQ:] *exſcripta habuimus hæc duo miracula S. Euplij ex MS. cod. Bartholomæi Chioccarelli I. Conſ. Neapolitani, dictionem cum fide immutauimus.*

2 IOANNE VRBIS NEAPOLITANÆ CONS.] *num ne is eſt Ioannes, cognomento Compſinus, Neapoli Præfectus, Imper. Heraclio, anno Chriſti IↃCXV. cuius meminit Anaſtaſius Bibliothecarius?*

Anaſt. in Deuſdedit

3 EIVS AD ÆDEM SVPPLEX ACCESSIT] *monuit me vir doctus, huius ædis S. Euplij in vrbe Neapoli, nullum hodie extare monumentum; attamen ex inſtrumentis cœnobij S. Seuerini, quod eſt in vrbe Neapolitana, cognoui, ædem illam in regione Furcillenſi ſitam fuiſſe, eidemque cœnobio ſubiectam; ſed enim in libro, ſiue inuentario inſtrumentorum, in inſtrumento quodam confecto, Imperatore Baſilio Magno, numero 42. legitur* S. Euplij eccleſia. *in inſtrumento, ſub Friderico 2. num. 55.* eccleſia S. Euplij, regionis Furcillenſis. *in inſtrumento ſub Carolo Rege 1. num. 6.* S. Euplius regionis Furcillenſis, *& in alio inſtrumento, ſub Carolo Rege 2. num.* 8. vicus publicus, qui vocatur S. Euplius, regionis Furcillenſis. *quod extremum inſtrumentum Anno Chriſti Domini* CIↃCCCVI. *rogatum eſt.*

LAXIS INDVTVM VESTIMENTIS, ET ORARIO AD COLLVM PROPENSO] *qui habitus Diaconorum fuit.* 4

ANIMADVERSIONES IN MARTYRIVM DIVAE LVCIAE

Ex Græco Codice verſum.

CVM GLORIOSÆ, INVICTÆQVR MARTYRIS AGATHÆ] *Martyrium hoc D. Luciæ exſcripſimus è Græco codice peruetuſto, quem nacti ſumus penes Georgium Papadopolum, Græcum Presbyterum, in Palatio Adriano, quod opidum eſt in Diœceſi Agrigentina, latinitati reddidit P. Auguſtinus Floritus è noſtra Societate, num ne hæc ſunt Acta Sicula antiquiora? in id inclinat animus, nam maxime ea probo: latina Acta ex eiſdem Græcis dimanauere, ſed à pio interprete verſa, nonnullis additis, quæ in his deſiderantur.*

2 SANGVINIS FLVXV AD XI. ANNOS CVM LABORARET] *latina Acta habent annos quattuor: incertum mihi eſt, vter numerus vitiatus ſit, in Actis Græcis, an in latinis.*

3 PATRIS TVI FACVLTATES] *Acta latina addunt, ante annos nouem difuncti.*

4 ROGABAT EVTYCHIAM] *ſed nutricem habent Acta latina.*

5 CVM SPONSVS DIDICISSET ETC.] [Baſil. Selec. in vita S. Theclę. Martyrol. Rom. die 20. Maij] *ſæpenumero chriſtianæ Virgines à ſponſis delatæ ad Præſides; vt Thecla à Thamyride, apud Baſilium Seleucienſem, Baſilla à Pompeio, apud Martyrologium Romanum.*

6 CONTEMPTO CÆSARVM EDICTO] [Euſ. l. 8. c. 3] *Impp. Diocletiani, & Maximiani. tradit Euſebius, Diocletianum generale edictum contra chriſtianos tuliſſe, anno imperij 19. Chriſti CCCII.*

7 ET IAM III. ANNVM ETC.] *numerat annum tertium à reditu ex peregrinatione ad ſepulchrum* D. *Agathæ. quoniam verò* D *Lucia martyrio coronata eſt, anno Chriſti CCCIII. exeunte, ſi relegas annos tres, reperies eius peregrinationem in annum Chriſti CCCI. ineuntē incidiſſe, à martyrio Inuictiſſimæ Virginis Agathæ poſt annos quadraginta octo.*

8 PLANE VT FORNICENTVR A DEO [Hierem. cap. 3. Tertull. de Idolol. c. 1.] *rectè Hieremias,* moechatus eſt cum ligno, & lapide. *nam Idololatria adulterium eſt, & ſtuprum cum Dæmone. Tertullianus,* proinde adulterium, & ſtuprum in eodem recognoſcas, nam qui falſis Deis ſeruit, adulter eſt veritatis, quia omne falſum adulterium eſt, ſic & in ſtupro mergitur; quis enim immundis ſpiritibus operatus, non conſpurcatus incedit? *atque adeo ſcriptura ſanctæ ſtupri vocabulo vtuntur in idololatriæ exprobatione lege Clementem Alexandrinum libro ſexto Strom.*

CASTE, ET PIE VIVENTES TEMPLVM DEI SVNT] *in hanc rem egregiè D. Ambroſius ad Virgines,* neque enim dubitauerim, vobis patere altaria, quarum mentes altaria Dei confidenter dixerim in quibus quotidie, pro redemptione corporis, Chriſtus immolatur. nam ſi corpus Virginis Dei templum eſt, animus quid eſt, qui tamquam membrorum cineribus excitatis, Sacerdotis æterni redopertus manu, vaporem diuini ignis exhalat? *Beatæ Virgines, quæ tam immortali ſpiratis gratia, vt horti floribus, vt templa religione, vt altaria Sacerdote: pulchre etiā vt pudicitiam Paulus Apoſtolus* Dei templū *ita Tertullianus* templi æditum, & antiſtitē *facit* cum omnes, *inquit*, templum ſimus, illato in nos, & conſecrato Spiritu Sancto, eius templi æditus, & antiſtes pudicitia eſt, quæ nihil immundum, nec profanum inferri ſinat, ne Deus ille, qui inhabitat inquinatam ſedem derelinquat. 9 [D. Ambr. l. 2. de Vir. 1. Corinth. 6. Tertull. l. de cultu fœminar.]

EFFICIAM VT AD LVPANAR ADDVCARIS] *D. Ambroſius de Virgine Agnete,* inſanus iudex iuſſit eam expoliari, & nudā ad lupanar duci, ſub voce præconis dicentis, Agnetem ſacrilegam Virginem, Dijs blaſphemiam inferentem, ſcortum lupanaribus datā *ſane verò immaniſſima Diocletiani, & Maximiani perſecutione. ſæpe numero impij, atque impuri Præſides chriſtianas Virgines ad lupanaria damnabant: ſed varijs, mirisque modis earum pudori à Deo conſultum eſt, vt de Virgine Antiochena, tradit D. Ambroſius, de Theodora Virgine Alexandrina, Acta apud Surium; de Antonina Virgine item Alexandrina, eius acta apud eundem Surium; de Virgine Corinthia Palladius, de Euphraſia Virgine Nicomedienſi, Nicephorus.* 10 [Amb. r. l. 4 epiſt. 34. D. Ambr. l. 2. de Vir. Acta apud Sur. die 5. Apr. die 3. Mai Pallad. lau [illegible] Nicepho. hiſt. l. 7 ca 13.]

11 NON VIOLATVR CORPVS, NISI ETIAM MENTIS CONSENSVS ACCESSERIT] D. *Auguſtinus*, ſit igitur imprimis poſitum, atque firmatum, virtutem, qua recte viuitur, ab animi ſede, membris corporis imperare, ſanctumque corpus vſu fieri ſanctæ voluntatis, qua inconcuſſa, ac ſtabili permanente, quidquid alius de corpore, vel in corpore fecerit, quod ſine peccato proprio non valeat euitari, præter culpam eſſe patientis. *& paullo poſt, de pudicitia*, ſi autem animi bonum eſt; etiam oppreſſo corpore, non amittitur, quin etiam ſanctæ continentiæ bonum [D. Aug. l. 1. de ciuit. Dei c. 16.]

num eſt, cum immunditiæ carnalium concupiſcentiarum non cedit, & ipſum corpus ſanctificatur, & ideo cum eis non cedere inconcuſſa intentione perſiſtit, nec de ipſo corpore perit caſtitas, quia eo ſancte vtendi perſeuerat voluntas, & quantum in ipſo eſt, etiam facultas. *D. Hieronymus*, corpus SS. mulierũ non vis maculat, ſed voluntas. *dein ethnicorum ſenſus, ac mens. ſed enim apud Liuiũ conſolantur ægram animi Lucretiam, à Sexto Tarquinio oppreſſam, auertendo noxam ab coacta, in auctorem delicti*, mentem peccare, non corpus, & vnde conſilium abfuerit, culpam abeſſe. *nutrix item apud Senecam, ait*.

D. Hier. q. Hebr. in Geneſ. Lucret. l. 1.

Senec. in Hipp. act.

Mens impudicam facere, non caſus ſolet

12 QVOD SI IN MANIBVS MEIS THVS PONERES] *de adolendo thure, exemplum a D. Lucia allatum eſt, pro tempore; nam inter alia, edictum fuerat ab Imp. Diocletiano, vt nemini quidquam vendere, emere, agereue publice liceret, niſi primum thus idolis incenderet, vt ex Aretha Epiſcopo, & Beda notum eſt. quod verò chriſtiani ſuperſtitionem impiam auerſabantur, Præſides in illorum manus impoſito thure, per vim in ardentem aram pertrahebant hinc illud à* D. *Ambroſio dictum, de S. Virgine Agnete*, mori adhuc neſcia, ſed parata, vel ſi ad aras inuita raperetur, tendere Chriſto inter ignes manus, atque in ipſis ſacrilegis focis, trophæũ Domini ſignare victoris *D. Baſilius, Imper. Diocletiano, Barlaam Martyrem in accenſo foco immotam dexteram retinuiſſe, ne thus in aram videretur excutere, vi doloris, ignisq; ipſo deuicto. ſub eodem Diocletiano, Cyrilla Virgo ardentes carbones cum thure ſuper manum poſitos, immota diu tenuit, ne ſi motu prunas excuteret, thus idolo videretur obtuliſſe, Martyrologium Romanum, & Menologium Græcorum. ceterum in adolendo thure, vim paſſos vacare culpa, docet hic D. Lucia, & Petrus Alexandrinus Epiſcopus, & Martyr apud Theodorum Balſamonem*.

Areth ep. ora de SS. MM. Cur. & Romana Beda in actis s. Iuſtin. Mart. D. Ambr. l. 1 de Vir. D. Baſil. in s. Barlaã.

Rom. Martyro. ep. & Menolog. Græc. 5. Non. Iulij

13 NOVIT DEVS, QVI CONSCIENTIAM INVOCAT] *eodem modo S. Probus Martyr Iudici idolothyta, carneſque immolatas in os eius, per vim ingerenti, reſpondit* nihil magnum feciſti, vim faciens: Dominus ſcit voluntatem meam. attamen intellige, quia & ſi de libaminibus pollutis fuderis in os meum, nihil tamen inde ſum inquinatus, quoniam Deus intuetur cor. *Sanctus etiam Martyr Andronicus, cum carnes de ara, & vinum in os immitterentur, dixit*, vim mihi feciſti Tyranne, ſed nemo inuitus coinquinatur. Deus, qui ſcrutatur corda, ipſe nouit, quia iniuriam à te paſſus ſum, neque iniquitatem hanc aſpexi in corde meo, vt ei conſentiam.

Theo. Balſam. in nomoCanon. ſi. Bibl. SS. l. 1. t. 7.

14 PASCHASIVS MANDAT LENONIBVS] *eos accipio, qui lenocinium exercebãt quique ancillis liberiſuè palam proſtitutis, quæſtum ex libidine faciebant. de quibus Vlpianus*, lenocinium facit, qui quæſtuaria mancipia habet, & qui in liberis hunc quæſtum exercet. *lenones verò infames, æque ac ſcorta, ciuili iure habiti, vt habet Iulianus. itaque cum ex Vlpiano non minus eſſet flagitij lenocinium facere, quam corpore quæſtum exercere; vt ab honeſtis mulieribus meretrices, ita à viris lenones habitu diſtincti, atque noſcerentur veſte multicolori amiciebantur. Tertullianus*, an Deo placebit auriga *ille (equorum in circo moderator)* qui vt Sacerdos coronatus, vel coloratus vt leno. *ex eo Donatus prologuio in Terentium, leno, ait*, pallio varij coloris vtitur *pendebant lenones vectigal fiſco, vti ſcribit Tertullianus, abſtulit Alexander imperator ex Lampridio.*

Vlp. l. 1. ſ. ad edictum.

15 DEDIT EI SPIR. SANC. VT TAM FIRMITER HÆRERET) *O admirabilem Dei beneuolentiam in tuenda pudicitia chriſtianarum Virginum, quas ſæpe impii, ac libidinoſi Præſides ad lupanar pro fide damnaſſent. D. Agnetem in proſtibulo Angelus, luce circumfulgens, tutatus eſt. Virgo Euphraſia veneficij techna impurum iuuenem decepit apud Nicephorum Calliſtum. Virgo Antiochena apud D. Ambroſium. Virgo Corinthia, apud Palladium, & Nicephorum, Virgines Theodora, & Antonina, in earum actis apud Surium, mutato cum ijs habitu, qui ad eas ingreſſi fuiſſent prætextu peccandi, è lupanari elapſæ. loca vide ſupra numero* 10.

16 ACCEDENS MAGNA MILITVM MVLTITVDO] *acta latina habent* accedentes multi ſimul ex officio. *idem eſt, nam Officium, &* apparitura Præſidis *ex militibus. Vlpianus* nemo proconſulum ſtratores ſuos habere poteſt, ſed vice eorum milites miniſterio in prouincijs funguntur. *porrò officiales ſiue officiales in prouincijs ex militibus delecti, haud pauci erant. apparitoris procoſſ. Africæ. eiuſque legatorum, deputati* CCCC. *ex reſcripto Imppp Valentiniani, Valentis, & Gratiani. in Illyrico ſingulis Iudicibus apparitores centum dati ab Imp. Valentiniano, & à Marciano.*

Vlp. l. 1. de off. procoſ. ſ. ff de offic. procoſ. celebrat l. 9 & tit. de offic. Præf. Cod. de Apparitoribus procoſſ. & leg. l. 2.

17 LOTIO INSPERGI IVBET) *immotam hærentemque D. Luciam Paſchaſius conſularis lotio perfundi iubet, quod Magam putaret. lotium autem, opinio fuit, habere vim aduerſus magiam. Ioannes Saliſberienſis*, qui libenter non videat, & rideat, cum præſtigiatoris lotio perfuſis ars detetur, & oculis, quos malitia ſua perſtrinxerat, videndi facultas reparatur. *tradit Herodotus, Pheronem Aegypti Regem, quod ſumptum ſpiculum in medios Nili vortices contorſiſſet, viſum amiſiſſe poſt decennium redditum illi oraculum à Latona, ex orbe Buti, vt oculos lotio mulieris ablueret, quæ ad ſuum ſolius virum aliorum expers acceſſiſſet quod ille cum feciſſet, viſum recepit. ſcite noſter Delrius*, digni qui credunt, non infundi, ſed perfundi.

Cod. de Cohortal. l. 9. Ioan. Saliſb. l. 1. Policr. c. 8

Herod. in Euterpe.

Delr. diſq. magicar. l. 6. c. 2.

18 VIDISTI ME ESSE TEMPLVM DEI *cum is ad lupanaria Virginem trahi, pollutque non ſit paſſus.*

19 PYRAM CIRCVM VIRGINEM INCENDI] *cum Paſchaſius exiſtimarit, magica arte factum, vt Lucia de loco moueri nõ poſſet, eam ob cauſſam magiam igni diſſoluendam ſtatuit, vel vt magam comburendã. nam chriſtianos ob ethnicis exiſtimatos magos, notiſſimum eſt: magi autem ignis ſupplicio, legibus puniebantur, Vlpianus.* quod

verò

verò chriſtianos magos eſſe, & in eorum libris magię doctrinam haberi putaretur. Diocletianus ſacros libros comburendos edixit. *ſed enim magię libri igni damnabantur, Paulus in libris ſententiarum*, libros magicæ artis apud ſe neminem habere licet, & ſi penes quoſcum que reperti ſint, bonis ademptis, comburantur publicè, in inſulam deportentur, humiliores capite puniantur.

20 OSTENDAM QVAE SIT MARTYR. VIS] *ita S. Quirinus Epiſcopus Sijcianus, & Martyr, manuali mola ad collum ligata, è ponte præcipitatus in fluuium, diutiſſime ſupernatauit, & cum ſpectantibus colloquutus ne ſuo terrerentur exemplo, vix orans vt mergeretur, obtinuit. Euſebius in Chronico, & Prudentius.*

Euſ. Chro. Prud. peri ſteph 7.

Sed Quirinus vt eminens
Os circumtulit, & ſuo
Exemplo trepidos videt,
Nil ipſe proprij memor
Inter ſtagna periculi,
Confirmat pia pectora.

21 DICVNT EAM GLADIO PERIMENDAM] *Græce ita habetur: caput illi abſcinditur. idem habet Ioan. Tzetzes*. iuſſit tyrannus caput abſcindi. *& mox de B. Lucia* ſacrū caput abſcinditur. *Menologium Imp. Baſilij, decapitatur, & Menea Græcorum* gladio eius caput abſciderant; *igitur Græci ſcriptores D. Luciam fuiſſe decollatam conteſtantur, at latini, iugulatam: vetus codex Syracuſanus manu exaratus*, videntes angi Paſchaſium, amici eius iuſſerunt gladium mergi in gutture eius. *Codex MS. Mazarenſis*, gladium in eius viſceribus mergi iecerunt. *Breuiarium Rom.* multis tormentis excruciatæ (*D. Lucia*) guttur gladio transigitur. *Romanum Martyrologium*, tandem gladio in gutture percuſſa martyrium conſummauit. *S. Aldhelmus Britannorum Epiſcopus*, mucrone confoſſa, maluit purpuream ſanguinem fundere, quam pretioſam pudicitiam perdere. *Beda*, gladio in gutture merſo, percuſſa. *Vſuardus*, gladio in viſcera merſo percuſſa eſt. *Sigebertus Monach.*

Ioann. Tzetzes encomio in S. Luciam Menolog. Imp. Baſil.

Satelles ex his otiicetior,
Audax, & audendo truculentior,
Mucrone diſtricto tenellæ
Viſcera diſſecuit puellæ.

Petrus Epiſcopus Equilinus in eius gutture gladium immiſerunt. *idemq; tradunt reliqui ſacrorum faſtorum ſcriptores H. Rabanus, M. Bellinus, Abbas Maurolycus, Petrus Galeſinus. ne dicamus vero diſſentire Græcos à latinis puto illos generali quadam ratione locutos ſignificaſſe D. Luciam fuiſſe gladio cæſam, & diſſectum caput, non tamen totum à buſto auulſum, ſed eius partem in iugulo abſciſſam, clarius dixere latini, inciſo gutture demortuam. id aſſerere, neceſſitas eſt; ſedenim memorant acta D. Luciam, poſtea quam gladio cæſa eſt, Eccleſię pacem prænuntiaſſe, mox Euchariſtię Sacramentum à Sacerdotibus accepiſſe. quæ hæc feciſſet, capite, colloue penitus amputato? præterea Venetijs integrum S. Lucię corpus in eccleſia eius nomini dedicata viſitur, atque adhuc colligatum buſto caput. non igitur illa decollata, ſed planè omninò iugulata eſt.*

22 PRÆDICO VOBIS] *de hac D. Virginis, & Martyris Luciæ oraculo. plura in ...*

23 TEMPLVM EI EST EXCITATVM] *memorat Ioannes Tzetzes, D. Luciam gladio extinctam, temporario ſepulchro compoſitam, poſtmodum extructo templo à ciuibus ornatam quo anno id factum, mox dicemus. plurimos annos, D. Lucię templo adiunctum cœnobium: vbi S. Zoſimus D. Martyris, & Virginis ſepulchri manſionarius fuit: ex eo munere Abbas S. Fauſto ſubrogatus, inde Syracuſarum Epiſcopus S. Ioanni ſuffectus eſt.*

Ioan. Tzetzes panegyr. in D. Luciam

D. Lucię vetus templum, vnaque cœnobium, Sarracenica eluuione vaſtatum eſt. certum ex actis, cum Græcis, tum latinis illud extitiſſe ſupra ſepulchrum eius, quod viuo in ſaxo & ſpecu inferiore percolitur. in ea ad aduentum vſque Sarracenorum, publici honores D. Luciæ fuere. ſed barbaris direptioni peſſimum dantibus, corpus in tutiora latebrarum pij ciues abdidere, donec Georgius Maniacus ab Imp. Michaele Paphlagone in Siciliam cum exercitu miſſus, profligatis Sarracenis, ac Syracuſis receptis, à ſene quodam edoctus, quo illud loco occultaretur, erutum, & in arcam ex argento incluſum Conſtantinopolim exportauit. tempeſtate noſtra, ſuper ſepulchrum D. Luciæ, ſpecum quę, parua ædes extructa, cui à D. Agatha cognomentum. prope tamen templum extiat, ſtructura magnitudine magnificum, Sanctiſſimæ Virgini, & Martyri Luciæ ſacrum: quod Martino, & Maria in Sicilia regnantibus ædificatum, quidam tradunt. ſed falſi ſunt. etenim templum multo antiquius; quippe anno Domini CIↃCCCIII *Friderico Aragonico 2. Rege Siciliæ, dedicatum fuiſſe, habent Syracuſani codices manu exarati.*

Verum illud eſt, Martinum, & Mariam D. Lucię tabulam curauiſſe, quę in ara maxima; in illa Martinus duo pater, & filius intecto capite, & in genua prouoluti conſpiciuntur. eidem ſacram Hiſtoriam tetti ſtrato de pingendam iuſſere, quod opus Rogerio Bellomo Epiſcopo abſolutum eſt. porrò Syracuſis iactatum vulgo, quo nunc loco eccleſia Diuæ Luciæ eſt, Romani Præſidis domum extitiſſe, in qua Paſchaſius tum Conſularis habitarit, ſub area abſidis atrium fuiſſe, ac prope columnam, quæ proxima aræ maximę ad lęuam, Virginem Luciam gladio transfoſſam, columnaque innixam exſpirauiſſe. famam nec firmauerim, nec reſecuerim; & ſi huc inclinet animus. certum eſt ex actis, locum ſepulturæ eius à Martyrii loco diuerſum non eſſe, cum memorent eodem loco iugulatam, demortuam ſitam, extructo dein templo, cultam. ſepulchrum vero D. Luciæ, in viuo lapide exciſum extat in ſpelunca humi depreſſa, ſupra quā antiquiſſimis temporibus condita ædes D. Lucię; ea diruta à Saracenis. dein à Normannis Principibus reſtituta; ſed in præſentiarum, vt ſuperius dixi, D. Agathę ſacra. hoc igitur loco vetuſtum D. Lucię templum fuit. verum id nihil me moueret. nam ſpelunca ęque conditorium D. Lucię fuit, ſupra quam hodie ædes D. Agathæ ſtructa, eaque maxima eccleſia S. Martyris Luciæ, & columna, ad

quam vulgo creditur, gladio transfixam fuiſſe, cum modico inter ſe ſpatio diſtent, eademfere area, locuſque cenſeri poſſent.

Sed illud me magis mouet, quod pratorium in Inſula olim fuit, in qua ad anguſtias vtriuſque portus, arcem Dionyſij duo Tyranni, pulcherrimam, ampliſſimam, maximeque munitam condiderant, vnde 70. hominum millia ad bellum ſtatim inſtruerentur. eam Timoleon Corinthius *funditus euertit, Dionyſiani dominatus abolendę memorię cauſſa, vt tradit Plutarchus. Hiero deinde iunior, Rex Syracuſarum, ſuper ingentibus ruinis, domum ſuam, more regio, conſtruxit, idem Plutarchus. poſt modum Syracuſis à M.* Marcello *expugnatis, ea Regia Romanorum Prętorium fuit, vt* Cicero *cõmemorat: num ne Sextus Pompeius,* Magni *filius, vnà cum vrbe excidit, vt è Strabone ſuboderari licet? Syracuſis autem ab Auguſto reſtauratis, Pratorium in plana Acradina translatum, quo loco* D. *Lucia à Paſchaſio Conſulari gladio tranſuerberata eſt? demus ita eſſe, credibile eſt in* Cryptis *condi potuiſſe, ſub Prętorio, quas Sancta Lucię appellamus? nihil ſtatuo. ex Actis certum Luciam eodem loco à Pręſide interrogatam, occiſam, ſepultam, nam ad Paſchaſium Cõſularem ſemel tracta, inde nunquam dimota, cum ad lupanaria trahi iuſſa eſt, donec iugulata exſpirauerit. eo igitur loco, quo ſepulchrum, excisum ſaxo, etiam nunc manet,*

Plutarc. in Timoleon.
In Marcell.
Cic. verr. 6.
Strab. lib. 6

D. Lucia à Paſchaſio ad iudicium, & Tribunal adducta. Tribunal autem Praſidis in Prętorio fuit, an in aliqua Baſilica? an in foro?

In eodem tractu, fama fert, & rei fides penes famam ſit, D. Lucię domum fuiſſe, vbi ſequens ętas eidem Virgini, ac Martyri adē dicauit. paucos ante annos abſis adhuc manebat, cętera in hortos ceſſerant: atque illa ad uerſum S. Saluatoris templum, quod ad Orientem, & D. Agnetis ad Septemtrionem. ſed ſacrum monumentum noſtra Virginis excindi, pollui que, & iugulari rurſum Luciam domi ſua indignum fuit. ex his firmauerim Syracuſanos, per ea temporum plana veteris Acradinę, & vtrique portui propinqua adhuc habitauiſſe, quę iam diu nunc inculta. ſed manent ſacra Lucia Martyri, loca, ſepulchrum, ac templum ante Inſulam (quę ex antiquis orbibus ſola habitatur) minore portu interiacente, campeque permodico. certe quidem, qui Syracuſas creberrimis, immenſiſque deformatas cladibus meminerint, pracipue ſub Saracenis, opere maximo mirabitur duo ſepulchra, alterum D. Marciani Epiſcopi, & Martyris, alterum D. Virginis, & Martyris Lucię, ad hac vſque tempora perdurasse. quod argumento eſt, magno in honore habita ipſis Gentilibus, & Saracenis, vel ſacra cubicula, in quibus SS. Martyres latantur, Dei Maximi numine cuſtodita.

ANIMADVERSIONES
IN PASSIONEM
DIVAE LVCIAE
Ex Codicibus Latinis.

1 DVM PROCESSIONIS MYSTERIA AGERENTVR] *ex hoc loco cognoſcis, proceſſionum cerimonias antiquiſſimas eſſe in Sicula, vt in eccleſia vniuerſa. earum ſape meminit Tertullianus.*

2 QVÆ MILLE ET EO AMPLIVS SOLIDOS PRÆSTITIT] *ſolidos aureos accipe. quemadmodum in libris Iuris ſolidus, & aureus idem ſemper, Iſ. Caſaubonus obſeruat,* in noſtris literis, ait Coelius, ſolidos dici aureos nouimus, velut integros, nec vl a ex parte diminutos, eorum interſtitione, qui ſemiſſes dicuntur, aut tremiſſes, ab portione veluti dimidia, & tertia. *ſed apud Romanos ſolidus pro aureo ab Alexandri Seueri temporibus fuiſſe in vſu videtur, vt Lampridius ſignificat.*

Iſ. Caſaub. notis in Aelium Lãprid.
Coel. antiqua lect. l. 18. c. 2.
Lamprid. in Alex. Seuero.

3 ET DEO SERVIENTIBVS] *vtique in Virginum collegijs, aut virorum* Monaſterijs; *ſed enim* Deo ſeruientes *appellati à ſacris ſcriptoribus, Monachi. D. Hieronymus;* crebra Virginum Monaſteria, Monachorum innumerabilis multitudo, vt pro frequentia ſeruientium Deo, quod prius ignominiæ fuerat, eſſet poſtea gloriæ.

EGO TE FACIAM AD LVPANAR DVCI] *hinc diſcis ſcortorum diuerſoria Syracuſis tum ſeorſim fuiſſe, is ſemper mos fuit: Athenis, locus in vrbe, Ceramicus, certa ſedes meretricibus conſtituta, Plutarchus, & Diogenes Laertius: Romę ſuburra, Martialis itemque* ſummenium, *alijs* ſubmœnium, *quod ſub mœnibus eſſet: itaque ſubmœnianas appellat meretrices idem Martialis.* 4

4 Plutarc. in Phocione.
Laer. in Zenone Citt.
Mart. l. 6. ep 65. l. 3. ep. 40. & l. 12. epiſtol. 32.

SI IN MANV MEA THVRA PONAS ET PER MANVM MEAM IACIAS] *is mos in ſacrificijs, vt thus in accenſam aram tribus digitis iacerent. ex eo Lactantius,* chriſtianum, *dixit,* cruciari, & interfici malle, quam thura tribus digitis comprehenſa in focum iactare. *hinc inuitamenta illa Praſidis ad Eulaliam Virginem, apud Prudentium.* 5

5 Lactan l. 5. Inſtit. c. 18.
Prud. hymno in S. Eulaliam.

Si uio-

Si modicum ſalis, eminulis
Thuris & exiguum digitis,
Tangere, Virgo benigna, velis,
Pœna grauis procul abfuerit.

Hic purpurantem corporis
Gaudet cruorem lambere.
Plerique veſtem lineam
Stillante tingunt ſanguine,
Tutamen vt ſacrum ſuis
Domi reſeruent poſteris.

6 PASCHASIVS CONS. IVSSIT VENIRE LENONES] *probe Tertullianus ad gentiles*, , proxime ad lenonem damnando chriſtianam potius quàm ad leonem, confeſſi eſtis labem pudicitiæ apud nos atrociorem omni pœna, & omni morte reputari.

7 VT IGNIS ISTE NON DOMINETVR MEI] *ſæpiſſime ignem Virgines Deo ſacras venerari ſolitum in earum actis leges. egregie Eucherius in hanc rem* quanta , *ait* , caſtis corporibus reuerentia debeatur, acriter ignis agnoſcit , & mœſta ſibi pabula circumfuſus allambit. *Tradunt plerique nobilem iuuenem amore Luciæ Virginis flagrantem (Paſchaſium iſtum Conſularem fuiſſe quidam memorat) ad eam miſiſſe, qui vota ſua perferret ; illam verò, vt indomitam eius cupidinem coerceret, erutos oculos donum miſiſſe, vt iiſdem emortuis frueretur, in quos veros exarſerat: inde Diuam Luciam oculos in patera geſtantem depingi. Sed hæc falſo iactata de Diua Lucia Virgine, & Martyre Syracuſana, nullum in eius vita monumentum, quæ tamen magna cum fide conſcripta eſt, Alteri Virgini id plerique obueniſſe cõmemorant, ſed Luciæ Siculæ tributum, quia apud omnes maiore fama eſſet notior, quòd verò ob ægritudines morboſque oculorum, Luciæ Syracuſanæ Orbis ſupplicat virginem ex eius nomine lucem præſeferente traxit.*

8 IMPETRAVI AB EO INDVCIAS MARTYRII MEI] *induciæ, debiti reformandi dilationes; verbum ex iure eſt. Anianus de diuerſis reſcriptis:* ſi cuiuſlibet rei debitor, conuictus propter difficultatem ſolutionem, a Principe inducias impetrauerit. *Sanctiſſima igitur Virgo Lucia, metaphora a iudicijs ſumpta, vitam, ait, mortemue, naturæ debitam, ex letali vulnere, & largo ſanguinis effugio, Dei munere ſibi protelatam eſſe.*

Anian. IC. Theod. li. 6

9 AMICI EIVS IVSSERVNT GLADIVM MERGI IN GVTTVRE EIVS] *amicos adſeſſores putauerim. Panhormi ſuperioribus annis, in ampulla vitrea D. Luciæ ſanguis oſtendebatur: in cœnobio D. Agathæ, ad tertium lapidem, ab vrbe Caieta, habetur aliquantulum ſanguinis D. Luciæ. Veronæ etiam, vt ſcribit Raphael Bagata, ſeruatur de ſanguine D. Luciæ, collecto in panniculo. Ex quo diſcimus D. Martyris Luciæ ſanguinem, è gutture diffluentem, ſuppoſitis linteolis, vaſiſque à chriſtianis collectum; & ea temporum illorum pietas erga SS. Martyres fuit. Acta S. Cypriani*, fratres verò linteamina, & oraria ante eum ponebant, ne Sanctus cruor defluens abſorberetur a terra. *Prudentius de S. Vincentio Martyre.*

Raph Bagata de monumẽtis Veron.

Acta S Cypr. Epiſ. & Mart.

Prud. hymno in ſãc. Vincentij

Coire toto ex opido,
Turbam fidelem cerneres;
Mollire præfulcum thorum,
Siccare cruda vulnera.
Ille vngularum duplices
Sulcos pererrat oſculis;

ANNVNTIO PACEM ECCLE. ETC. DIOCLETIANO ELECTO, ET MAXIMIANO MORTVO] *idem alijs Martyribus in morte ſpiritus fuit. S. Eleuth. Epiſcopus, & Martyr, antequam cæderetur, interitum Adriani Imperij renuntiauit, eius acta.* Victor miles, & Martyr Maximiani obitum prædixit, cuius iuſſu, cum ad ſupplicium duceretur, militibus ait, dicite Imperatori Maximiano, hoc anno illum abiturum è vita, *eius acta.* 10

Acta S. Eleut. Ep. & Mart.

Acta S Victo. Mart. apud Sur. tom. 3.

MAXIMIANO MORTVO] *in quibuſdã actis ſcriptum eſt, Maximiano hodie mortuo; ſed vocem* hodie, *aliquis gloſſema cenſuit, et, vt falſum, ſtylo confodit. neque enim Maximianus eodem die, annòue, quo Lucia Martyr, vita exceſſit: quin multos poſt annos, vt mox dicam. ſed D. Luciæ oraculi mens ea fuit, pacem eccleſiæ obueniſſe, geminis Tyrãnis, Diocletiano, & Maximiano deponentibus purpuram. poſuerunt autem, 11. Kalen. Maij, an Martij? anno Chriſti Domini CCCIV. ſed de vaticinio & anno mortis D. Luciæ, Sigebertus Monachus, Gemblacenſis epiſtolam conſcripſit apologeticam, vbi, vt ea verba, quæ in nonnullis actis legerat [Maximiano hodie mortuo] tueatur, ſtatuit perpetratam Imp. Maxim. cædem eodem die, & ano quo D. Lucia Martyr demortua eſt. qui ann° vt ait, perſecutionis à Diocletiano, & Maximiano concitatæ ſeptimus, Chriſti verò CCCXI. fuit: porrò in MS. cod. Syracuſanis, poſt acta D. Luciæ appendix adiecta eſt S. Virginem Luciam paſſam Conſtantino & Maxentio imperantibus, anno Chriſti CCCX. anno minus, quam à Sigeberto ponatur. quoniam verò Sigebertus veram eſſe D. Luciæ prædictionem, haud rectè probat; falſumque annum ſtatuit (quemadmodum & appendix ad acta Syracuſana) eum Martyris D. Luciæ, tum cædis Maximiani, vtriq; faciendũ eſt ſatis. ſed additamentum illud ad acta Syracuſana, breui ſtylo confecerim enim verò ſciolus aliquis appinxit, cui fortaſſe erroris occaſio fuit, quod in Breuiario Gallicano legerat, D. Luciæ eccleſiam à chriſtianis ædificatam, anno Chriſti CCCX. ſcriptori igitur dũ aliò mens abijt, conditæ eccleſiæ annus ad martyrium D. Luciæ tranſlatus eſt. iam verò Sigeberti refellenda ſententia eſt.* 11

Principio illud certum pono, annum Imperij 19. Diocletiani, primum eſſe inchoatæ ab eo perſecutionis, cuius anno 2. Diocletianus, & Maximianus purpuram depoſuere, XX. & vltimo eorum Imperij anno exeunte; hac in re ſcriptores omnes conſentiunt, ſed variant in comparatione annorum Diocletianeæ perſecutionis, & Imperii cum annis Chriſti Domini, nam annus 19 imperij Diocletiani, primus verò perſecutionis, Florentio Monacho Vigornienſi eſt annus Chriſti CCXCVII., Baronio CCCII., Hermanno Contracto, & Honuphrio Panuino CCCIII

Flor. Chronic.

Baron annalib.

Hermann. Chron.

Honuphr. Faſtis.

Euſebio Scaligeri CCCIV. Beda CCCV. Alberto Abbati Stadenſi CCCIII., alijs alius. quæ varietas ex Diocletiani imperij exordio naſcitur, quod à ſcriptoribus varie ſtatuitur; certe quidem, vt ait Scaliger, nihil eſt incertius initijs Imperatorum à Caro ad Valentinianum. quoniam igitur opinio Sigeberti Monachi comparatis Chriſti Domini, & Imperatorum annis, haud facile euerti poteſt, alia nobis ineunda eſt ratio, quæ fortaſſe validior, ac ſolidior, comparatis annis Imperatorum, & perſecutionis.

Sane Conſtantinus Magnus regnare orſus anno 4. Diocletianæ perſecutionis, Auctor eſt in Chronico Euſebius, in quem fere omnes eunt. Herculei verò Maximiani cædem quāquam Manuſcriptum Chronicon Euſebij Victorinum, Oiſellinum, & à Scaligero editum collocent anno 3. Conſtantini; attamen plures Manuſcripti Codices Euſebiani, vt Fuxenſis, duo Petauini, alter Pauli, alter Petri Petauij, Pithoeanus, Londonenſis, Fabritianus (quos omnes citat Arnaldus, Epiſcopus Vaſatenſis) & præterea vetus Euſebij Chronicon editum, Maximianum occiſum dicunt anno 2. Conſtantini, & rectius, vt colligitur ex antiquis ſcriptoribus, Victore, Eutropio, Zoſimo. eodemque anno Conſtantini 2. cædem Maximiani ponunt Hermannus Contractus Florentius Monachus, Illuſtriſſimus Baronius; Iacobus Gordonus, alij. ſed Conſtantinus imperium cœpit anno 4. perſecutionis, Maximianus igitur anno 6. perijt. adde, D. Luciam anno perſecutionis 2. coronatam martyrio, vt rectè aiunt Florentius Monachus, Honuphrius Panuinus, Baronius, alij quamquam in annis Chriſti diſſentiant, vt ſupra diximus. nos verò in Baronij ſententiā imus, qui D. Luciam martyrium expleſſe ait, anno Chriſti CCCIII. quod ex imperij Conſtantini annis firmari poteſt.

Arnal. in Chronicō Euſeb.

Sedenim Conſtantinus, imperium auſpicatus eſt anno Chriſti CCC. quod Olympiadum comparatione Gordonus rectè probat. nā cœpit imperare, ineunte anno 1. Olympiadis CCLXXI vbi ſunt anni CIↃLXXX. qui additi ad annum mundi 3227. ad quem prima Olympias cœpit, efficiunt annum 4307. qui eſt Chriſti annus CCCVI. natus enim eſt completo fere anno 4001. vt idem Gordonus optime probat. ſed Conſtantinus anno 4. perſecutionis, imperare exorſus eſt, vt ſuperius ex recepta omnium ſententia probauimus. igitur ſi annos relegas à Chriſti anno CCCVI. perſecutionis 4. qui fuit primus Conſtantini; annus 19. imperij Diocletiani, perſecutionis primus, fuit annus Chriſti CCCII. annus 20 Diocletiani, perſecutionis 2. quo D. Lucia paſſa eſt, fuit annus CCCIII. Chriſti. quo igitur fundamento, quæue ratione dictum eſt à Sigeberto, D. Luciam anno perſecutionis 7. Chriſti CCCXI. eodē die cum Maximiano Herculeo demortuam? cum ſatis conſtet ex ijs, quæ diximus, Maximianum anno perſecutionis 6. Chriſti CCCVIII. male periiſſe; D. Luciam anno perſecutionis 2. Chriſti CCCIII. martyrium expleuiſſe.

Gordon. Chron. ad ann. 312.

Porrò (vt cauſſam attulerim, quæ Sigeberto errori eſſe potuerit) nomina Auguſtorum Herculei Maximiani, Galerij Maximiani, & Galerij Maximini, viros etiam doctos perturbauere. itaque Herculeum Maximianum Zoſimus, & Socrates, Tarſi extinctum tradunt, cum in Maſſilia laqueo vitam finierit, auctoribus Victore, Eutropio, Euſebio. qui autem Tarſi in Oriente perijt Galerius Maximinus fuit, Galerii Maximiani ex ſorore nepos. vt igitur Zoſimus, & Socrates in loco cædis Herculei. Maximiani ſunt hallucinati, ita in anno Sigebertus. etenim anno Chriſti CCCXI; eum periiſſe memorat cum anno CCCVI. perierit. ſed anno CCCXI. Galerius Maximianus dictus Armentarius, obijt Salonis, in Dacia Ripenſi, vt auctor eſt Euſebius, in quem ceteri eunt Honuphrius, Baronius, Ioſephus Scaliger, Gordonus, alij. hæc excuſando Sigeberto, placitum attuliſſe.

Zoſim. hiſtor. l. 2. Socra. l. 1. cap. 2.

Euſ. hiſt. l. 8. c. 18. & in Chron. Scalige. in Chron. Euſeb.

Haud dubium igitur, oppetiiſſe D. Luciam anno Chriſti CCCIII. perſecutionis 2. imperij Diocletiani; & Maximiani 20. ante poſitam purpuram menſes 4. dies 8. quod ex ipſo D. Luciæ oraculo probari poteſt, quæ pacem Chriſtiano orbi prædixit, finemque potentiæ Imperatorum Diocletiani, & Maximiani. quippe oraculum D. Luciæ reputantibus de Diocletiani, & Maximiani exitu, caſuue ab imperio, Virginis, & Martyris finem cum extremo tyrannorum imperio competere, ſatis perſuaſum erit. nam ſi D. Luciæ obitum, ac vaticinium in annum Chriſti CCCXI. cum Sigiberto, reieceris, eo anno de interitu Auggg. qui tum ſupererant, Conſtantini in Gallia, Maxentij in Italia, Licinij in Pannonijs, Galerij Maximiani in Oriente, Diuæ Luciæ vaticinandum fuit. quid enim prædiceret, eiectum iri Diocletianum, quem omnes pernorant, ſeptem ante annos, purpuram depoſuiſſe? quid prædiceret, mortuum eo die Maximianum, quem tres ante annos ſtrangulatum Maſſiliæ viderat? certè quidem prædixit Sanctiſſima Martyr, quæ futura, quæque ignota erant. igitur dum Diocletianus, & Maximianus in imperio, ſummaque rerum potentia verſabantur, prædictum oportuit à D. Lucia, Tyrannos, quorum dominatum, & immanitatem Orbis terrarum expaueſcebat, breui caſuros. & Virginis vaticinio fides fuit. 4. poſt menſes, & dies 8. à Diuæ Martyris obitu, Diocletianus, & Maximianus imperio defuncti ſunt.

At inquies, acta latina ita habent, annuntio vobis pacem eccleſiæ Dei redditam, Diocletiano de regno ſuo eiecto, & Maximiano hodie mortuo. ſi in ea voce (hodie) vim facias vt vaticinium D. Luciæ verum ſit, non modo Maximianum eodem die, quo fortiſſima Martyr obijt, periiſſe, ſed Diocletianum de regno eiectum affirmes, neceſſe eſt; cum eadem vox (hodie) ad vtrumque referatur. quod nemo dixerit, vt contra Hiſtoriæ fidem. ſed iam dixi, vocem (hodie) gloſſema eſſe, ab aliquo in acta latina infartum. quod plane conuincunt, quæ ſuperius dicta à me ſunt. præterea vocem illam acta Græca non habent. ecce pronuncio vobis pacem datam eccleſijs Dei Diocletianum autem, & Maximianum excidiſſe

ab

ab imperio: nec habet eam vocem Breuiarium Romanum, cuius hæc ſunt verba: vulnere accepto, Lucia prædicens eccleſiæ tranquillitatem, quæ futura erat Diocletiano, & Maximiano mortuis, Idibus Decembris, ſpiritū Deo reddidit. at inquies, D. Martyr Lucia in Græcis actis ait, pacem eccleſiis datam eſſe & Impp. Diocletianum, & Maximianum ab imperio cecidiſſe. anno autem CCCIII. iidem Imperatores in imperio adhuc erant, & eccleſiam vexabant; igitur non potuit D. Lucia eo anno mortem obire. ſed nihil id nos permouebit, ſi reputauerimus, D. Luciam prænuntiaſſe pacem eccleſiarum, caſumque Diocletiani, & Maximiani ab imperio, more prophetarum, quibus, quæ futura ſunt, in lumine prophetico præſentia eſſe videntur, ac proinde vt confecta, quæ poſtmodum conficienda ſunt prænuntiant. nec aliud etiam verba audientibus inſinuarunt, quàm decreto diuino iam factum eſſe, vt mox eccleſiæ pax redderetur, & è ſuo faſtigio deturbarentur Imperatores.

Poſtremam probationem contra Sigebertū attulerim ex anno peregrinationis D. Luciæ Virginis ad eccleſiam D. Martyris Agathæ, quæ ſane eccleſia tunc ſuperſtes erat, vt ex actis D. Luciæ cum Græcis, tum latinis extat; nam in ea, ad ſepulchrum D. Martyris Agathæ, diuinis myſteriis interfuit. cum verò peregrinationem D. Lucia tres ante martyrium ſuum annos obiuit, vt ipſamet in certamine cum Paſchaſio Conſulari profeſſa eſt; ſed Imperatoris Diocletiani nouiſſimo edicto, eodemque immaniſſimo, quod vt diximus, anno Chriſti CCCII. promulgatum eſt, eccleſiæ omnes ſolo æquari iuſſæ: igitur ea peregrinatio, poſt euulgatum edictum, inſtitui nullo modo potuit, eccleſia iam diruta: edictum autem euulgatum, paulo ante Paſcha; peregrinatio inſtituta natali die S. Agathæ, qui Nonis Februarij celebratur: anno igitur ſuperiore inſtituta, Chriſti CCCI. cum 3. à peregrinatione anno paſſa ſit. proin D. Lucia eccleſiam, & ſepulchrum D. Agathæ inuiſit, ante annum, & aliquot menſes, quam illa dirueretur: martyrium obijt à ſuſcepta peregrinatione tres poſt annos, minus menſe, & diebus 8. Chriſti verò anno CCCIII exeunte.

12 AB OMNI SENATV AVDITVS] igitur Diocletiano, & Maximiano imperatoribus, Sicilia inermis prouincia, in poteſtate Senatus erat.

ACCEPIT CAPITALEM SENTENTIAM] damnatis repetundarum pœna olim fuit exilium, & æſtimatio, vt notat Aſcon. & Cicero ſæpe ſignificat. ſed lege Iulia, amiſſio ordinis, & æſtimatio pœna conſtituta eſt: vt qui damnatus eo crimine eſſet, Senatu moueretur, & iudices acciperet ad æſtimandam litem, clarum ex Tacito, & Plinio, apud quos exempla leges de Coſſutio Capitone, Cadio Ruſo, Pedio Blæſo, Mario Priſco, & Baſſo. ſed hæc ordinaria pœna. plerumque grauius, & extra ordinem in id crimen animaduerſum pro delicti modo. Tacitus. Silano procoſſ. Aſiæ repetundarum damnato, aqua atque igni interdictum, ob inſignem ſcilicet ſæuitiam, & alio loco, repetundarum damnatur, atque Italia exigitur, ne grauiore pœna afficeretur, Vibij Criſpi fratris fauore enixus. Macer: hodie ex lege repetundarum extra ordinem puniuntur, & plerumque vel exſilio, vel etiam durius, pro vt admiſerint. quid enim, ſi ob hominem necandum, pecuniam acceperint? vel interfecerint innocentem? ex his colligo, inſignem fuiſſe Paſchaſij Conſularis immanitatem, atrociaque ſcelera, in adminiſtranda prouincia commiſiſſe, cum à Senatu pœna capitis, extra ordinem damnatus ſit; vindicante etiā Deo effuſum Sanctiſſimum Virginis Luciæ ſanguinem. 13

Aſcon. in verr. Cicer. l. in verr.

Tac. l. 13. & 14. Ann. & l. 1. hiſt. Plin. l. 2. epiſt. & l. 4. Tacit. l. 3. Ann.

l. 14. Macer. l. 7. ad legē Iul. repetundarum

VENIENTIBVS SACERDOTIBVS) Virgini ac Martyri Luciæ, præfoſſo iugulo ad Chriſtum ſponſum properanti, Euchariſtiæ Sacramentum D. Eutychius, tum Syracuſarum Epiſcopus, tradidit. MSS. codd. Syracuſani. 14

SACRAMENTORVM MYSTERIA] corpus Chriſti Domini à latinis Patribus Sacramentum, à Græcis myſterium, ob admirabilē nexum, ineffabilemque, & ſecretam rerum diuinarum coniunctionem. 15

OMNI POPVLO RESPONDENTE, AMEN] antiquum morem aduertis, quo Martyres communicabant, Sacerdote dicente, corpus Chriſti, & populo reſpondente, Amen. diu verò manſit in eccleſia mos, vt Sacerdos, qui Chriſti corpus traderet, corpus Chriſti; fidelis qui acciperet, Amen diceret. D. Ambroſius de Sacramentis, non otioſe, ait, cum accipis, tu dicis, Amen iam in ſpiritu confiteris, quod accipias corpus Chriſti. dicit tibi Sacerdos: corpus Chriſti, & tu dicis, Amen. hoc eſt verum: quod confitetur lingua, teneat affectus. 16

ANIMADVERSIONES
IN TRANSLATIONEM
DIVÆ LVCIÆ.

1 Pet. Epiſc. Equil. Catal. l. 1. c. 69. Leo Oſtie. Chron. l. 2. cap. 8. And. Dâd. hiſt. l. 10. c. 4.

POSTEAQVAM INSVLA SICILIA] *Historiam Translationis S. Luciæ ex vrbe Conſtantinopoli Venetias, ſcripſit Petrus Epiſcopus Equilinus, ſed aliquot deformatã mendis ex eo excerpſimus, ac præterea ex Leone Epiſcopo Oſtienſi in Chronico, Andrea Dandalo in Hiſtoria, quæ manuſcripta ſeruatur Venetiis, in Monaſterio S. Georgij Maioris, atque ex Annalibus Siculis.*

2 CENTVM AC LX. FERE PER ANNOS] *ab anno Chriſti IↃCCCLXXX. quo Syracuſa à Sarracenis capta, ad quadrageſimum ſupra Milleſimum, quo anno a Georgio Maniaco recuperatæ.*

3 Io. Curop. in Michae. Paphlago. AB IMP. ORIENTIS MICHAELE *aberrat Equilinus, qui Rogerium nominat: ſed Georgium Maniacem à Michaele Paphlagone, in Siciliam cum exercitu miſſum, ex Io. Curopalate cognoſceis, qui res eius in Inſula præclare geſtas Sarracenico bello ſcribit.*

4 Paul. Æm. Sanct. in vita D. Lu. MANIACES S. MARTYRIS LVCIÆ CORPVS] *memorat Andreas Dandalus, atque ex eo Paulus Aemilius Sanctorius, D. Luciæ corpus, Impp. Baſilio, & Conſtantino, è Sicilia Conſtantinopolim, eorumdem iuſſu, deportatum. haud crediderim, reclamante fere, & auctoribusque externis, & Siculis in diuerſa tendentibus: quibus certior fides. nec enim tũc id fieri potuiſſe, ſtante adhuc bello Sarracenico, occulto tunc corpore ad vrſiſ quemadmodum is per Siciliam Sarracenis. verius quod reliquis ſcriptoribus traditũ, Diuæ corpus à Maniace Conſtantinopolim delatũ, Imper. Michaele Paphlagone. affirmat Leo Epiſcopus Oſtienſis, qui proxime ea tempora vixit: per idem, inquit, tempus, Maniacus Dux ab Imperatore Conſtantinopolitano cũ exercitu ad debellandos Sarracenos in Siciliam miſſus eſt. cumque maxima iam Sicilia pars recuperata eſſet, & Syracuſana ciuitas capta, eidem Duci à ſene quodam Sanc. Luciæ Mauſoleum proditum eſt, eiuſque ſacrum corpus inde ſublatum, & in theca argentea ipſum Conſtantinopolim cum omni reuerentia, & honore tranſmiſſum eſt. hæc Leo. de eodem Maniace Petrus Equilinus, natione Venetus, Conſtantinopolim, ait, cum muneribus aduenit, & corpora Sanctarum Agathę, & Luciæ ſecum deportauit. ſed Petrus Equilinus, in nomine Imperatoris, vt ſuperius retuli, & in anno falſus eſt: nam Rogerio Imperatore Conſtantinopolitano, anno Chriſti CIↃX. Tranſlationem hanc contigiſſe, ſcribit, cum circa annum CIↃXL. contigerit, quo Michael Paphlago regnabat. ad hæc Carolus Sigonius de Regno Italiæ:* Maniacus Imperatoris (*Michaelis*) Catapanus magno cõ tracto exercitu, in Siciliam aduerſus Sarracenos traiecit. magna pars Siciliæ in poteſtatem redacta, & Syracuſę receptæ ſunt, & corpus venerabile S. Luciæ Virginis inde ablatum, & Cõſtantinopolim tranſportatum. *præter externos, indigenæ ſcriptores idem conteſtantur, corpus S. Luciæ Syracuſis Conſtantinopolim à Maniace delatum. ita Mauritius Catanenſis Epiſcopus, Franciſcus Abbas Maurolycus Thomas Fazellus, aliique cum editi, tum manu exarati libri: noſtris ſane in rebus, noſtrorum fides cæteris antehabenda* Caro. Sig. l. 8. ad ann. c. 1039. Maur. epi. de Transl. S. Agathe Maurolyc. Martyrol. ad 12. Kal. Febr. Fazel. dec.

5 HENRICVS DANDALVS VENETIARVM DVX *ſcripſit Andreas Dandalus his verbis:* Deuoti etiam Principes Sanctorum occultas reliquias tandem inuenerunt, quarũ Dux, [*Henricus Dandalus*] obtinuit mirificã crucem, auro incluſam, quam poſt inuentionẽ matris, Conſtantinus in bellis ſecum detulerat. inuentis ſimiliter corporibus SS. Agathæ, & Luciæ Virginum, quæ Baſilius, & Conſtantinus Augg. de Sicilia deferri Conſtantinopolim fecerant, Dux obtentum corpus S. Luciæ Venetias, in Monaſterium S. Georgij, mandauit, quod in eccleſia eius nomini dedicata repoſitum eſt. corpus verò B. Agathę quibuſdam Siculis peregrinis conceſſum eſt. *hæc Dandalus, qui in duobus peccat. alterum eſt, imperantibus Baſilio, & Conſtantino, corpus Diuę Luciæ Conſtantinopolim è Sicilia delatum; quod vt diximus, Imp. Michaele Paphlagone, à Georgio Maniace factum eſt. alterum, S. Agathę corpus tum Siculis datum, qui eo bello cum Venetis militaſſent, quod etiam Petrus Equilinus, & Franciſcus Sanſouinus falsò tradidere. nam corpus D. Agathæ, LX. ante annos tranſlatum fuerat in Siciliam, diuerſaque eius transferendi ratio fuit. quam vide in hiſtoria Translationis D. Agathæ à Mauritio Epiſcopo Catanenſi compoſita.* poſt. l. 4. And. Dâd. l. 10. hiſto. cap. 4.

Quod ad annum ſpectat, quo D. Luciæ corpus Venetias deportatum eſt, crediderim fuiſſe Chriſti Domini CIↃCCV. quod enim Conſtantinopolis recepta eſt anno CIↃCCIV. pridie Idus Aprilis, Translationis verò D. Luciæ dies ad XV. Kal. Februarias celebratur, anno conſequente eam contigiſſe, neceſſe eſt. fortaſſe etiam eodem anno CIↃCCIV. corpus D. Luciæ Venetias tranſmiſſum eſt, feſtus vero dies Translationis, nonniſi Ianuario conſequente celebratus eſt. non ignoro, Equilinum, Maurolycum, & Galeſiniũ ſcripſiſſe, corpus Martyris Luciæ Venetias Conſtantinopoli deportatum anno CIↃXL. ſed certò conuincuntur, per errorem confudiſſe annum Translationis D. Luciæ è Sicilia

Conſtantinopolim, cum anno alterius Tranſlationis ex Vrbe Conſtantinopolitana Venetias, quo, non niſi poſt Conſtantinopolim a Sarracenis recuperatam, anno CIↃCCIV. exportata eſt.

6 CORPVS EX EO SVBLATVM ETC. quo anno? incompertum mihi eſt. ſane Equilinus tradit, corpus D. Luciæ plures annos manſiſſe in Monaſterio S. Georgij Maioris.

7 VBI MAGNA CVM RELIGIONE COLITVR] certe quidem D. Luciæ Virginis, & Martyris Syracuſanæ corpus, ad hãc diem, Venetijs, in eius æde, ſeruatur. haud tamen illud omninò integrum, deeſt illi brachium dextrum, quod in vrbe eadem, argento incluſum in Monaſterio eſt S. Georgij Maioris. à quo vnus, an digiti duo ablati. quorũ alter extat in vrbe Piſauro, in cœnobio Patrum, qui dicti Azzorini. alteri manui, quæ corpori adiuncta eſt, deſunt digiti item duo, quorum alter eſt Bononiæ, in æde S. Luciæ Collegij Societatis Ieſu. alterum, haud multos ante annos, Patriarcha Venetiarum penes ſe habebat. incertum mihi, quid illo factum. hi vero digiti duo, è corpore dempti ſūt anno Domini CIↃIↃXCII. eodem tractu tẽporum, è ſiniſtro latere D. Luciæ pars quædam deſumpta eſt, dataque Dominæ Imperatrici, flagranter expetenti, cum per Venetias in Hiſpaniam iter haberet, idque auctoritate Senatus factum eſt, cuius tamen decretis obſtitere tum Sanctimoniales Ordinis S. Auguſtini, penes quas D. Luciæ corpus, ſed vi ceſſere, Senatus iuſſa cum lacrymis exequentes. in Bononienſi Collegio, præter digitum D. Luciæ, os pedis aſſeruatur.

Digitus autem eſt, qui dicitur annularis, manus dexteræ habitus Venetijs, die 12. Septembris, anni Domini CIↃIↃXCII. detractus ex integro eiuſdem corpore, quod repoſitum eſt in templo S. Luciæ, cũ conſenſu Prioriſſæ eiuſdem cœnobij.

Iam vero reliquum corpus D. Luciæ integrum, ſolidumque, in arca ſitum ex marmore maculoſo, in ſacello, haud multis ante annos, extructo, ſumptu quinquies mille aureorum, pietate mercatorum ex familia Baglionia. oſtendebatur corpus ſacram ædẽ inuiſentibus, natali die Sanctiſſimæ Martyris, ac præterea ſingulis menſibus, primo Dominico die. Virginis dumtaxat intecta facies quæ incorrupta etiam carne. cetera veſte bombycina, auroque, & gemmis obtecta, & eleganter compta. caput coronatum, colloque etiamdum inhæret. conſpicitur exſectus S. Martyris iugulus, & adactum vulnus ſub gutture, gulæue nodo, & modice introrſum neque enim defixus à carnifice gladius, ceruicem tranſuerberauit. proceritas corporis cubitos duos, quorum vnuſquiſque ductam in ora lineam quater continet.

Ceterum quod dictum à me eſt, corpus D. Luciæ Venetijs integrum ſeruari, nolim ita accipias, quin aliqua alia pars in eo deſideretur, præter eas, quas ſupradiximus. etenim multis in locis, eccleſijſque reliquias S. Luciæ ſeruari comperimus, quas percenſere, longũ eſſet. Syracuſis, Coſtę pars dono data à Patre Bartholomæo Petracio, Societatis Ieſu, quæ ab eccleſia Barenſi habita eſt. in eccleſia Panhormitana, ampulla ex vitro cum ſanguine D. Luciæ. Veronæ, vt ſcribit Raphael Bagata, in eccleſia Monaſterij S. Luciæ, ſeruatur de eiuſdem ſanguine, in panniculo collecto, & de oſſibus. auditum mihi eſt, Veronenſes Duces haſce reliquias habuiſſe, qui bello Conſtantinopolitano, pro Republica Veneta decertauere. præterea in vrbe Neapoli maxima in æde, in ſacello Carbonum, digitus eſt D. Luciæ, vt tradit Petrus Stephanus, eiuſdemque oculi in eccleſia SS. Ioannis, & Pauli quas reliquias alterius D. Luciæ eſſe crediderim. Raph. Bag. in SS. epiſt. Veron. antiq. monumentis

Iam verò Syracuſis, velum, tunica, & calces D. Luciæ ſeruantur, quibus beatiores ſunt, quam quouis Cæſarum paludamento. ſed de iis ſingillatim dicere, operæ pretium, & amor eſt. Velum, tegmen capitis fuit, latum, æque ac longum palmos duos, & digitos duos; itaque forma eius quadrata. Materia, ſericum tenuiſſimum, coloris albi, & crocato virgatum. ad capita duo, ornamenta coloris gilui, cæruleique. albo autem velatas mulieres, docet Apuleius, qui mulieres, ait, candido ſplendentes amicimine. croceus itẽ color mulieribus in vſu fuit. Cicero Clodius a crocata, & mitra, a muliebribus ſoleis, eſt factus repente popularis. à Numanio illo Virgiliano Troianis probro datur picta croco veſtis. Virgilius etiam memorat, circumtextum croceo velamen acantho. Pet. Steph. deſcrip. ſac. locor. vrb. Neapolis Phil. Bergom. Ioan. Maldonat. Tho. Torgilius, Bap. Mantuan.

Tunica verò, quæ olim mulierum, talaris manuleata, picta, ad pedes, oramine fimbriata, tactu molliſſimo, colore purpureo, ſed æuo decolor. vulgo camiſiam dicunt, ſed nolim ob id putes, veſtem fuiſſe carni proximam, induſium muliebre, Varronis dictum, quod intus indueretur; induſium enim lineum fuit, hæc verò D. Virginis Luciæ veſtis eſt ſerica, quamquam vtraque dicta ſit tunica, hæc exterior. illa interior. Apuleius habebat indutum ad corpus tunicam interulam igitur induſium primo loco mulieres induebant, ſupra induſium tunicam: item viri primum ſubuculam, dein tunicam: Horatius. Apul. l. 2. Floridor.

Hor. epi. 1.

ridesi, ſi forte ſubucula pexę
Trita ſubeſt tunicæ, vel ſi toga diſſidet impar.

Nam ſupra tunicam Romani togam, Græci pallium circumiectui habebant porrò D. Luciæ tunica, ex veteri gentis more ad collum deſinit, longa palmos quinque, ac ſemis notis ſanguinis etiam nunc aſperſa cernitur, quod argumento eſt, D. Luciam in hac veſte comprehenſam, tortamque, & exſectum Virgini iugulum. non latet, pictarum veſtium vſum apud Syracuſanos, florente Republica, interdictum fuiſſe. nam memorat Philarchus, hac lege apud eos cautum, ne aut auro redimirentur mulieres, aut pictis veſtibus vterentur. ſed poſterioribus ſeculis mutati mores. picta autem tunica iſta eſt intextis foliis. calcei, ſoleæ leues ſunt, quæ vinculis conſtringebantur, acuminati ad digitos, contecti. & ad calcem ſuſtollitur paruus ſemicirculus, cetera pes intectus. ore ſolearum circuminaurata, ſuprema ſerico opertę phœniceo, ſoleę coloris, heluum interius rubrum, leueſque Philar. l. 15 hiſto. apud Athenæũ.

cum

cum pars, quæ pedi ſubijceretur, tum quæ ſolum tereret. ſane elegantiam ſolearum, cultumque nemo non admiretur. Syracuſis fama eſt in vulgus ſparſa, alteram dumtaxat ſolearum eſſe, qua D. Lucia vſa eſt; quæque ea ſit ignorari; alteram ad alterius exemplar confectam, vtramque habendi ambitione. ſed commentum hoc vulgi indubitato reiecerim, nam vtramque ſoleam eſſe, quam D. Lucia calceatus ad pedes habuit, plura perſuadent. facies ipſa ſolearum ſimillima. idem poſitus, ac forma, inducto pede expreſſa; eadē vetuſtas, & color, quem in aperto æque tempus extinxit, in rugis æque ſeruauit: deinum calcei ijſdem in locis ipſo vſu attriti, corruptique antiquitate; quæ omnia imitari quamquam velis, haud poſſis. at hæc vulgare dictum repulerim vt procul à religione maiorũ noſtrorum, quos ſupponere calceum nuſos, cultumque ad publicum exponere, quis credat? iam verò rogo, quid cenſetis, Luciam Virginem Græco habitu, an Romano inceſſiſſe? quippe eius amictus, rica, tunica manuleata, ad pedes vſque demiſſa. qui Græcarũ mulierum veſtitus fuit vt ex Gellio diſces. inſuper egreſſæ domo Græcæ mulieres palliũ circumiaciebant ſolutim, vt Romanæ togam. ſed pallium ad calceos vſque, vt togæ demittebantur, vt ait Quintilianus. pallium verò cum viris, tum mulieribus chriſtianis commune geſtamen fuit, quod cognoſces ex Tertulliano. ſed ex his nihil certi eruitur, nam ricula, & tunica Romanis, Græcisque veſtitus communis fuit. quamquam Romanis initio tunicæ ſubſtrictæ, breuesque, nec vltra brachia prolixæ, & citra humerum deſinentes. Græcis autem talares, laxioresque, & vſque in primores manus. ſed id diſcrimen in viris; nam Romani veſtem longe, lateque viaſſe: ſam, ſolis feminis decorem exiſtimarunt; ad vlnas, cruraque aduerſus oculos protegenda. equidem exiſtimauerim, D. Luciam Romano habitu indutam, quod Syracuſæ Romana Colonia, Romanis legibus, & moribus inſtituta, propagataque. & credibile eſt, Græcos indigenas in eorum mores defluxu temporis ab iſſe.

Gell. 17 c. 11. Noct. Attic.
Quintil. l. 11. c. 13
Tertullia. de pall. c. 1 & de velãdis Virgin.

Illud minime retiauerim, ex D. Luciæ velo, tunica, & calceis ætatem Virginis, eiuſque generis claritudinem, & opulentiam cognoſci. puellam fuiſſe demonſtrant ſoleæ breues, argutaque. idem demonſtrat color. nam ſolea purpurea puellarum calcei, Alexander. præterea tunicæ breuitas, quæ longa, vt diximus, palmos quinque, ac ſemiſ. manica ſubſtricta longa palmos duos, ac ſemis, brachia & vlnas puellares oſtendunt: nobilitatem vero Virginis demonſtrant, primum velum tenue, & pellucidum, ſegmentatum croceo, quem colorem video amaſſe feminas Principes: itaque Virgilius talem amictum, qui fuerat Helenæ, Didoni Reginæ dono datum memorat.

Alex. Genial. dier. lib. 5. c. 18

Et circumtextum croceo velamen acantho.

II, color tunicæ, qui Virginum, ac feminarum nobilium. hinc illud Turpilij, ducit me ſecum, poſtquam ad ædem venimus, veneratur Deos. interea aſpexit adſtantem in capite oſtrinam indutam riculam. & Propertius: Oſtrina cum fuit in tunica.

Proper. l. 2. eleg. 13.

III. picta veſtis, qualem decere opulentam feminam, docet Artemidorus. IV. ſolearum elegantia, & color, eo enim pedum tegmine puellæ nobiles induebantur. itaque Virgilius Virgines Tyrias cothurnos rubros geſtaſſe, ait, eoſdem Liuium Andronicum imitatus, Dianæ Deæ Virginis tribuit:

Artemid. l. 2. c. 3.
Virg. Aen. l. 1.

Purpureo ſtabis ſuras euincta cothurno.

Perſius de matre familias, ſolea puer obiurgabere rubra,

Perſ. Satyr.

porrò ea reliquiæ velum, tunica, & calcei in cœnobio Virginum S. Mariæ, aſſeruantur in arca ex cryſtallo, ſed olim penes familiam Pedileporem, quæ Syracuſis nobiliſſima, hodieque interijt, habebantur. idque ab æuo immemorabili. virorum autem nobilium eius familiæ auctoritate, ex loco, in quo eorum delectu tenebantur, ad publicas ſupplicationes, vrbiſque feſtos dies, accipiebantur. ex eo pleriſque opinio fuit, Pedilepores è ſtirpe D. Luciæ originem duxiſſe. ſed leue id argumentum, neque enim ex propagatione ſanguinis, ſed alia via, Beatiſſimæ Virginis, ac Martyris reliquiæ ad eam familiam peruenire potuerunt. Anno Domini CIↄIↄXVIII. Ioann. Pesleporis, Laurentij filius, inſtante Maria Pedilepore, Abbatiſſa cœnobij Monialium S. Mariæ, idem cœnobium delegit, in quo area cum his reliquijs conſeruaretur. eodemq; anno extremo, Maria Abbatiſſa moriens eidem cœnobio velum, tunicam, & calceos reliquit. Inſtrumenta ſcripta ſunt à Petro Satalia publico notario.

In M. S. Narratione de Tranſlatione S. Martyris Luciæ Sigebertus Diua Luciæ corpus Syracuſis Corfinium, Italiæ Vrbem in Pelignis, Corfinio Metim in Galliam Belgicam, cum alijs Sanctorum corporibus, deportatum, ait, ibique ſeruari, in eccleſia Sancti Vincentij, contra ea, quæ ſuperius diximus, quam tranſlationem idem Sigebertus in Chronico ſuo Chriſti anno I CCCCLXIX. factam eſſe, Teſtatur his verbis. Deodericus, Metenſium Epiſcopus, Imperatori Otthoni ſanguine, & dilectione, ac familiaritate ceteris deuinctior, dum in Italica expeditione, per triennium, ſub eo militaret, multa corpora, & pignora Sanctorum de diuerſis Italiæ locis, quocumque modo potuit, collegit. Primum à Marſia Elpidium Confeſſorem, cuius ſocium Eutychium Epiſcopum, ipſe Imperator iam ſuſtulerat. Ab Amiternis, Eutychetem Martyrem, cum reliquijs Maronis, & Victorini ſociorum eius. A Fulginis Felicianum Epiſcopum, & Martyrem. A Spoleto Serenum Martyrem cum Gregorio Spoletano Martyre. A Corduno pignora Vincentij Martyris, & Leuitæ, ab Hiſpania olim à duobus monachis Capuam, a Capua vero illuc deportata. A Mauonia alterum Vincentium Epiſcopum, & Martyrem. A Florentia Miniatem Martyrem. Ab vrbe Tudertina Fortunatum Epiſcopum, & Confeſſorem. A Corfinio Luciam Syracuſanam Virginem, & Martyrem, à Faroaldo Duce Spoletanorum olim à Syracuſis illuc tranſlatam. A Sabinis partes corporum Proti, & Hiacynthi Marty-

rum,

tum. Hæc omnia, cum parte Catenæ S. Petri Apoſtoli, cum capillis eiuſdem, & ſanguine S. Stephani Protomartyris, & parte craticulæ S. Laurentij Martyris, à Papa Ioanne ſibi donata, cum alijs multis Sanctorum pignoribus Pretioſi Deodericus in Galliam hoc anno tranſtulit, & in eccleſia S. Vincentij Martyris, à ſe in Inſula vrbis conſtructa, locauit. Dies Tranſlationis eorum celebratur 20. Iulij.

Ad hæc probari res poſſet literis Caroli Imperatoris IV. huius nominis, quæ intra ſacrum feretrum corporis D. Luciæ ſeruantur, in Metenſi Monaſterio S. Vincentij. recito teſtimonium: Carolus IV. Dei gratia Romanorum Imperator, & ſemper Auguſtus, & Boemię Rex, vniuerſis Chriſti fidelibus beneuolentiam ſalutarem. Ad cunctorum notitiam deducimus, cum primum ſit perhibere veritati teſtimonium; quod cum in ciuitate noſtra Metenſi, cum electoribus ſacri imperij noſtri, & multis alijs principibus, principaliter adeſſemus, cum nonnullis Abbatibus, Religioſis, & alijs perſonis idoneis, nobis aſſociatis adiuimus ſacrum Monaſterium D. Vincentij Metenſis, cauſa benignæ deuotionis, vbi in eccleſia eiuſdē Monaſterij, venerabilis Frater Petrus, humilis Abbas, Prior, & Fratres Monachi eiuſdem Monaſterij, ad noſtrum rogatum, venerandum locale, corpus videlicet B. Luciæ, Syracuſanæ Virginis, & Martyris, in hoc feretro argenteo cum deuota veneratione collocatum, & reconditum à longiſſimis præteritis temporibus, pro vt in quodam ſcripto breuiculo ibidem reperto latius vidimus contineri, quod feruenti deſiderio videre affectabamus, eodem aperto ſubtiliter feretro, ſponte, & libere noſtræ maieſtati viſibiliter, & principaliter oſtenderunt. & de reliquijs eiuſdem corporis Sacroſanctæ nobis, pro vt poſtulauimus ab iiſdem annuerunt: quas recepimus læto corde, & cum gratiarum actione, ſub appenſo principali noſtro imperiali ſigillo, ad præmiſſorum memoriam, teſtimonio literarum. Datum Metis, anno Incarnationis Domini CIↃCCCLVI. indict. 10. 17. Kal. Ianuarij, regnorum noſtrorum anno 11. Imperij vero II.

Nec quiſquam controuerſiam conciliare ſe poſſe putet, ſi dicat, Sigebertum totū pro parte accipere, ac nomine corporis aliquam eius partem, membrumue intelligere; qui mos apud ſacros ſcriptores ſcribendi fuit. nā Sigebertus de aliorum Sanctorum corporibus ita loquitur in M. S. Paſſione Sanctæ Luciæ.

Quorum tenemus particularia
Lipſana, Sanctos nominibus noto,
In parte complectendo totum.

Mox verò vrbem Lintburgam alloquens:

Quam, *ais*, Sancta ſanctę pignora Virginis,
Quam laude nobiſcum celebri colis;
Vos brachio Lucia ſolo,
Corpore nos ſacrat ipſa toto.

Nam ne igitur conſenſerimus veram eſſe Sigeberti narrationem de Tranſlatione corporis D. Lucię, Syracuſis Corfinium in Italiam, Corfinio Metim, in Galliam; equidem nullo modo animum induxerim, & quidem iure. nam plurima Sigebertum contra ſunt, quæ rem minus credibilem reddant. primū mirum eſt, neminem veterum ſcriptorum, ſiue indigenarum, ſiue externorum huius tranſlationis meminiſſe. ſecundum vero ſimile non eſt, corpus D. Luciæ Syracuſis exportari potuiſſe à Faroaldo, Longobardorū Duce, ſub annum Chriſti I ... quâ tempeſtate, Sicilia Orientis Imperatoribus parebat, neque vmquam Longobardi Reges, Duceſue, armis in Siciliam tranſgreſſi ſunt ſed Italię finibus ſe continuere. porrò Paulus Diaconus illorum temporum diligens ſcriptor Hiſtoriæ Longobardorum, qui narrat res geſtas Faroaldi Spoletanorum Ducis, de hac eius in Siciliam expeditione ne verbum quidem. ſane ille expeditionem Lōgobardicam adeo glorioſam Faroaldi Ducis cum ceteras commemoraſſet, tacitus nullo modo præteriiſſet. tertium Petrus Cratepolius, homo Germanus, peritusque, libro quo Germaniæ Sanctos, ante paucos annos percenſuit, Metenſis vrbis reliquias Sanctorū perſecutus, nulla D. Luciæ commemoratione, neque noſtratis, neque alterius cuiuſpiam, neque corporis integri, neque partis. ſane ille ſeruati penes eam vrbem corporis decus, membriue, ſi probatum fuiſſet illic eſſe, retinendæ laudis cupidus, neutiquam reticuiſſet. quartum corpus D. Lucię Syracuſanę ipſum illud eſſe, quod Venetijs ſeruatur, in æde eius nomini dedicata, conuincit antiquiſſima traditio eccleſię Syracuſanæ, voceſque populorum, & vrbium totius Siciliæ id ſemper à noſtris maioribus traditum. & concors apud Venetos fama. quintum Romana eccleſia idem ſenſit, & approbatio fuit. affirmat enim Breuiarium Romanum, tot Pontificum auctoritate, Pij V. Clementis 8. Pauli V. reformatum, pluries Romanum Breuiarium correctum eſt, ſed numquam demutatum, quod de Tranſlatione D. Luciæ Syracuſis Conſtantinopolim, hinc Venetias memoratur; neque hic omiſerim factum viris Metenſibus gloriæ auidis pertentatum: expetiuere à Pio V. Pontifice Maximo, dum Romanum Breuiarium ab eo corrigeretur, vt S. Luciæ corpus, quod Metis eſſet, pro iure ſuo decerneret, atque haberi Venetijs, inde reijceretur, & oblatatum ea, quæ penes ipſos erant, ſcriptorum teſtimonia, (Sigiberti crediderim) at Sanctiſſimum Pontificem, inſigni prudentia, abnuiſſe. id ego, cum Romæ agerem audiui à Roberto Bellarmino, Societatis Noſtræ, viro doctiſſimo, eodemque Illuſtriſſimo S. R. E. Cardinali. ſextum ſi res arbitrium ad ſcriptorum teſtimonia vocetur, ne dum plures, ſed omnes pro nobis ſunt. idem Annalium Sæculorum, idem Venetorum ſcriptoribus traditum: non modo noſtrates editi in vulgus, ineditiue; ſed externi in idem conſpirant. è noſtris vetuſtus codex MS. Eccleſiæ Syracuſanę, alijque libri Siculi, ma-

Paul. Diac. hiſt. Longoba. l. 6. c. 44

Maurit. in epiſt. tranſl. D. Agathæ Scob Cantal. Epiſco. Syrac.
Gaze. dec. poſt. l. 6
Maurolyc. Martyrol. ad 15. Kal. Febr.
Leo Oſtic. Chron. l. 2. ca. 68.
Dand. l. 10. hiſt. c. 4.
Equil. l. 1. cap. 99.
Sanſou. Venetiar. l. 3.
Sigon. de Reg. Ita. l. 8
Galeſ. Martyrolog.
Hareus Vitis Sancto.
Ribady. de vit. Sanct.
Sanctorius orat in D. Luciam.
Phi. Fer. 8. Decembr.
Polac. de Transla S. Luc. Virg.

nu exarati, Mauritius Epiſcopus Catanenſis, Chriſtophorus Scobar, Canonicus Syracuſanus, Thomas Fazellus, Franciſcus Abbas Maurolycus. ex externis, Leo Oſtienſis Epiſcopus, ſcriptor illorum temporum Andreas Dandulus, Petrus Epiſcopus Equilinus, Franciſcus Sanſouinus, Carolus Sigonius, Petrus Galeſinius, Franciſcus Hareus, Petrus Ribadyneira Societatis Ieſu, Paulus Aemilius Abbas Sanctorius, Philippus Ferrarius, Georgius Polaccus, quorum pleríque Tranſlationes commemorant corporis D. Luciæ Syracuſis in Vrbem Conſtantinopolitanam, Conſtantinopoli verò Venetias, ad 15. Kal. Febr. vnus igitur Sigebertus corpus D. Luciæ Metis in Gallia ſeruari, alii Venetiis reliqui ſcriptores fere omnes. noſtri, externique penes quem ſit fides? cui credendum, vni, an multis? extero, an indigenis, in rebus patriis? quem facilius eſt decipi, vnum, an plures? ſeptimum crebræ Siculorum peregrinationes, adeuntium Venetias ad ſacras Luciæ Virginis, & Martyris reliquias rite percolendas. octauum Aſpectus ipſe corporis, quod Venetiis conſpicitur, præciſo iugulo, quo mortis genere, beatiſſima Martyr Lucia in cœlum ad Sponſum ſuum migrauit. Dicendum igitur pro Sigeberto videtur, in D. Luciæ corpore, cum Corfinienſes, tum Deodericum, Metenſem Epiſcopum, facilè deceptos: ac proinde à Sigeberto in eius opinione erratum. ſi denim prompta errandi occaſio, & fortaſſe error ſine culpa fuit, quippe plures in Italia eodem nomine Martyres, Lucia Virgo, & Martyr Romæ, 7. Kal. Iulii. Lucia Martyr, natione Campana, pridie Nonas Iulii. Lucia Martyr cum Geminiano, 6. Kal. Octobris. Lucia Martyr Syracuſana, Idibus Decembris & præterea Lucia Martyr, in Vrbe Cyrena, in Libya, ex Menologio, 2. Nonas Iulii. Eæ verò omnes eadem Diocletiani perſecutione martyrium pertulere, corpus igitur quod fortaſſe alterius Luciæ fuit, Luciæ Syracuſanæ falsò creditum, quòd hæc notior, & celebrior eſſet: itaque ſiue ab aliis Faroaldus, ſiue ab eo Corfinienſes, ſeu Deodericus Epiſcopus, in nomine Virginis, ac Martyris falſi ſunt omnium vero *credulitas. aut eius ea fuit, vt ait ille,* error magis quam culpa fuit.

Iam verò, quamuis refutauerim quæ habet Sigebertus Gemblacenſis *Monachus, addam tamen his meis Animaduerſionibus integram eius Epiſtolam Apologeticam, vbi defendit veritatem oraculi à S. Lucia editi de pace eccleſiæ, quamuis vt dixi rectè id non defendat. addam etiam eiuſdem Relationem de paſſione, & tranſlatione S. Luciæ, vbi ea refert, quæ à nobis reiecta ſunt; puto enim multis gratum, ac iucundum futurum eſſe, & nemini incommodum. Habui etiam exſcriptam ex duobus veteribus M.SS. Metenſis Abbat. Vincentii Martyris, Paſſionẽ S. Luciæ Virginis, & Martyris ab eodem Sigeberto metro triscolo tetraſtropho compoſitam, ſed cum in ea nihil ſit, quod in eadẽ Epiſtola Apologetica & Relatione non contineatur, ſtyluſque ſit rudis non eſt operæ pretium illam exhibere. ſubiecto ergo Epiſtolam, & Relationem.*

SIGEBERTI MONACHI GEMBLACENSIS EPISTOLA DE PASSIONE SANCTAE LVCIAE

DOMINIS & dilectis, Sancto Vincentio miſitantibus, ad Gloriam, & laudem diuinitatis, frater veſter minimus Sigebertus, vtinam vltimus ſeruulus veſtræ ſanctitatis, a Chriſto perpetuitatem felicitatis.

Dicit Sanctus Hieronymus, prudens lector, non tuo ſenſui attemperes ſcripturas, ſed ſcripturis ſenſum tuum adiungas. hoc ſapiẽtis dictum ſi ſequeremur, non toties in intelligendis ſcripturis falleremur. Poſtquam de vita S. Luciæ, metrice componenda, vobis pro meo poſſe, & ſcire ſatisfeci, tandem mecum reputare cœpi, recte necne reprehenderem, vel aſſentirer reprehendentibus illam Virginis propheticam vocem. annuntio vobis pacem datam eccleſiæ Dei, Diocletiano eiecto de regno ſuo, & Maximiano hodie mortuo. Et mox reuoluens diligenter Hiſtorias, deprehendi quod verba S. Virginis confirmet prophetica veritas, eique per omnia conſentiat Hiſtorica auctoritas; nos vero rerum in conſideratione fefellerit ex ambiguo concepta temeritas: vt ergo clarius appareat omnis rerum conſequentia, conferamus

prace-

præcedentibus ſequentia, & ſic, lector, mecũ directa vtriuſque rectitudinis linea, videamus, ſi in vtramlibet partem exorbitet perpendiculi regula.

Diocletianus, & Maximianus XX. annis imperauerunt, & ſub eis Galerius Maximianus, & Conſtantinus Cæſares facti conregnauerunt. hi, vbicumq; ſe loci, vel temporis obtulit occaſio, Chriſtianum nomen perſecuti ſunt graui odio. Nouiſſime XIX. anno imperij ſui, adeo Diocletianus, & Maximianus in Chriſtianos ſunt efferati, vt per totum orbem Romanum, propoſito edicto imperiali, iuberent omnes vbiq; ad ſolum vſque Eccleſias deijci, Sanctas Scripturas igni exuri, Chriſtianos vbique terrarum omnimodis cruciari. hac perſecutione nulla vnquam grauior, vel diuturnior ſuit, quippe quæ annos X. ſine aliqua refrenatione ſæuijt. Primo huius anno, in ipſis Sancti Paſchæ diebus, Eccleſiæ Dei deſtructæ ſunt a ſolo; ſed Dominus qui ſeruos ſuos voluit probari, non ſiuit incentores malorum diu dominari. Nam ipſos Imperatores, qui primo dum eccleſiam Dei moderatius tractarent, rexerãt vtiliter imperium, in tantam adduxit permutationem rerum, vt ſecundo anno perſecutionis Diocletianus, & Maximianus in id peruenirent amentiæ, & vanitatis, vt depoſitis inſignibus imperij, poſt imperiũ priuati viuerent, quaſi plebeij. Anno tertio, poſt eos, Galerius Maximianus, cum Conſtantio Romanum partitus imperium, Cæſares fecit, Seuerum, & Dazam, ſuum ex ſorore nepotem, eumque ex ſuo nomine cognominauit Galerium Maximinũ. Anno perſecutionis quarto, mortuo Auguſto Conſtantio, Conſtantinus filius ex Helena, vi paterno potitur imperio. Anno perſecutionis quinto, Maxentius, Maximiani quondam Imperatoris filius, Romæ per tyrannidem creatur Auguſtus. Hi omnes cum rabiem perſecutionis a Diocletiano, & Maximiano commotæ, quaſi praui prauorũ hæredes, exercerent acerrime, tandem gladium diuinæ vltionis in ſe diſtrictum perſenſere. Anno quippe VI. Seuerus Cæſar perimitur a Maxentio. Maximianus collega quondam Imp. Diocletiani, quem iamdudum depoſiti Imperij pœnitebat, & nimium priuatæ vitæ tædebat, cum multoties niſus fuiſſet, imperium quoquo modo repetere, & filio etiam ſuo Maxentio non timuiſſet inſidiari Romæ, cum in Gallia Conſtantinum Imperatorem generum ſuum moliretur vita, & Imperio priuare, a Fauſta filia ſua, quæ vxor erat Conſtantini, deprehenſus, & detectus, a Conſtantino Maſſiliæ captus, anno perſecutionis VII. fractus laqueo ceruicibus, eſt turpiter ſtrangulatus. Quid hic vel in tenore rerum, vel in ſerie temporum videtur, quod Sanctæ Martyris prophetiæ contrarium eſſe putetur, non enim dixit Diocletiano hodie de regno ſuo eiecto, quem iam ſexto anno conſtabat caruiſſe Imperio, & iuxta Salonas, vrbem ſui natalis, hortos colentem quieto ſeneſcere otio; ſed dixit, Maximiano hodie mortuo. Quo verbo etiam ſuæ paſſionis annum nobis monſtrat, dum vna, eademque eiuſdem anni die, & ipſam pro martyrij gloria, & illum pro multiplici ſcelerum vindicta, occubuiſſe conſtat, qui annus Dominicæ Incarnationis CCCXI. erat. Et ſi retro gradiẽdo computes, ſteſq; ad Decium, qui paullo plus anno imperauit, annos circiter LVII. inuenies, ſub quo Agatha paſſa eſt. huius erroris cauſſa hinc forte inoleuit, quod cum Lucia tempore Galerij, Maximini, & Conſtantini Imperatorum paſſa ſit, legitur tamen, quod perſecutione Diocletiani, & Maximiani paſſa ſit. quod quidem ſecundum diſtinctionem temporum, verum nõ eſſe, claret, ſed ſecundum morem ſcripturæ pro vero credi debet; quia tota illa decennalis perſecutio Diocletiani, & Maximiani edicto prolata, & auctoritate exagitata, ad primos eius auctores eſt referenda, & ad cumulũ damnationis, eorum nomini adſcribenda; hinc quidã dum horum errorem timent aliorum ſe errare non vident. ſcil. dum paſſionem S. Luciæ retorquent ad tempora Maximini, & Conſtantini, non putant verã eſſe prophetiã de eiectione Diocletiani, & morte Maximiani, qui quamuis tunc ipſi nõ imperarent, adhuc tamen viuebant, & per executionem à ſe cõmotæ perſecutionis, Dei Martyres alienis manibus cruciabant, ſicut Ieſũ Chriſtum Iudæi crucifixerunt linguis ſuis hora tertia, quem Romani manibus crucifixerunt hora ſexta. Proſequentes reliqua, videamus qualiter Eccleſiæ Dei pax ſit reddita. Galerius Maximianus in Chriſtianos graſſatus grauius ſuis prædeceſſoribus, iudicio Dei percuſſus, ad hoc attrahitur inuitus, vt legib⁹ quas cõtra Chriſti nomẽ ſtatuerat, deletis, pacem reddiderit Dei eccleſijs. ſed quia nõ acceptat Deus inuita ſeruitia, adeo in illũ ſæuijt Dei vindicta, vt propter intolerantiã dolorum ipſe, anno perſecutionis octauo, ſua ſe peremerit dextera. Alter Galerius Maximianus, dũ poſt mortem auunculi perſecutionẽ ſuſcitare nititur, mox anno 9. à Deo percuſſus moritur. Anno perſecutionis X. Conſtantinus, poſt oſtenſum ſibi in cœlo crucis ſignũ glorioſo de morte victi Maxentij tyrãni inſignitus triũpho, pacem, & gaudiũ ampliauit in mundo. Quo anno etiã Diocletianus Cõſtantino, eiq; coimperãti Licinio ſuſpectus hauſto veneno, ſui ipſius factus eſt punitor impius, mirifice Deo omnia diſpenſãte, vt perſecutio per eũ cõmota, quæ moriẽte collega eius Maximiano paulatim cœperat langueſcere, nũc ipſo moriente, ei cõmortua, & cõſepulta quodamodo eccleſiã ſolueret omni mœſtitia. Sic omnibus fidei hoſtibus extirpatis, Conſtantinus in decennalibus ſuis, pacem reddidit edicto imperiali chriſtianis, nõ quidẽ ipſe adhuc chriſtianus, ſed qui rudimẽtis bonorũ operum mereretur, vt dignus eſſet fieri chriſtianus. Solus Licinius ſopitos cineres perſecutionis reſuſcitare niſus, nõ multo poſtà Cõſtantino eſt perẽptus. Iam tunc eccleſia ex ore Deboræ poterat cantare, ſic pereant omnes inimici tui, Domine; qui aũt te diligũt, quaſi Sol in ortu ſuo, ita rutilẽt. Ecce palã videtis, nihil reſtare, in quo aliquis de verbis Sanctæ Martyris poſſit dubitare, quib⁹ claret, adeo conſequentiã rerũ, & temporum concordare: magis ſtupẽda ſunt Dei magnalia, cuius mira effecit gratia, vt Virgo Syracu

ſit ſub mortis articulo poſita, iã gladio tranſfixa, iam ſanguine exhauſta, mentis acie dilatata, inimicum pietatis Maximianum viderit pereuntem in Marſilia Galliarũ vrbe, & hoc præſagiũ pacis eſſe, annuntiauerit Dei eccleſiæ. Sed miraculo eſſe non debet, quod virtute Dei geri patet. Ioãnes in Apocalypſi dicit *Ap. 14. 4.* Virgines ſequuntur agnũ quocumq; ierit, ſine macula enim ſunt ãte thronũ Dei. Si agn⁹ vbiq; eſt, ſequaces etiã eius vbiq; eſſe credendum eſt: qui vbiq; cum Deo ſunt, quicquid vbiq; fit, ſcire, & videre poſſunt. Nam cũ Dei ſolius ſubſtantia omni loci, vel tẽporis motione incircumſcripta ſit. Sancti tamẽ quãuis ſua natura loco, & tempore circũſcripti ſint, in Deo vbiq; præſente, vbiq; ſunt, in omnia ſciẽte, omnia ſciũt, in omnia vidente omnia vident, in omnia potẽte omnia poſſunt, quia in Deo vnum ſunt, ſicut ipſe dixit: Pater volo, vt omnes vnũ ſint, ſicut tu pater in me, & ego in te, vt & ipſi in nobis vnum ſint. *Pie, & accõmodate intelligenda hęc, &c*

34

SIGEBERTI MONACHI
SERMO ET RELATIO PASS. ET TRANS. SANCTÆ MART. LVCIÆ

IVVAT immorari diutius in laudibus Glorioſæ Virg. Luciæ, & quicquid in ea eſt prædicabile, hoc Deo, qui in Sanctis ſuis eſt ſemper mirabilis, aſſignare. Tale eſt quippe SS. vitam meditãdo frequenter reuoluere, quale eſt pigmenta boni ſaporis dentibus cõmolere, quæ niſi dentibus atterantur, inſipida omnino eſſe videntur, attrita vero dẽtibus ſuauitatem boni ſaporis immittunt faucibus, & interius tranſmiſſa releuant à malis humoribus corporis viſcera. Ecce audita paſſione B. Virginis, dum exinde, quaſi ruminãdo, reuoluimus ad os eſcam internæ dulcedinis, inuenimus in ea, quod trahamus ad imitationis exẽplum; inuenimus etiam in ea, per quod releuati a noxijs humoribus vitiorum, conſequamur votiuæ ſanitatis medicamentum. Et cum quicquid de ea legitur, ſit delectabile, & ad ſalutem vtriuſq; hominis omninò habile, quid primum de ea prædicẽ, neſcio; quæ quibus anteferam, hæſito. Laudẽ prius Virginitatis gratiam, an geminatam in martyrio gloriam? mirer prius puellaris pietatis dulcedinem, an in puellari pectore virilis conſtantiæ fortitudinem? vt loquar Apoſtoli Pauli verbis, cum diſtributor gratiarum Deus diuidat, pro vt vult, ſingula ſingulis, iſti omnium pene gratiarum miniſtrationes collatas fuiſſe videbis. *S. Luciæ Elogium.* Prima virtutum fides ei affuit, per quam mundum, & regna deuicit, & operata iuſtitiam, adepta eſt repromiſſionẽ. Datus eſt ei ſermo ſapientiæ, per quam cæleſtia, & intellectibilia concupiuit. Datus eſt ſermo ſcientiæ, per quam terrena prudenter diſtribuit. accepit quoq; gratiam ſanitatu, per quam matri eius, fluxum ſanguinis patienti, eſt fideliter ſubuentum. nec defuit ei operatio virtutum, cum puella, imbecillis corporis moueri loco non potuit, tot viribus boum, & à tot millibus impulſa hominum. Gratiam prophetiæ ei affluxiſſe, nullus negabit, quæ in mortis procinctu iam poſita, imo iam gladio tranſuerberata, tyranni Maximiani iuſtam necem, & pacem eccleſiæ redditam prænuntiare potuit. Pietas vero eius, non otioſe eſt inſpicienda, quæ moriens hęc dixit nouiſſima verba, per quæ Syracuſis, vrbi ſcilicet ſui natalis, promptum ſui promiſit patrocinium, ſi inconcuſſum fidei tenerent meritum. Quo ergo honore eſt colenda, quo amore amplectenda, in cuius corde tam multa congeſſit vnus, atque idem Deus, qui operatur omnia in omnibus? Reuera huius Virginis anima ſancta Spiritus Sancti organum fuit, qui vt cithara multas cordas recipit, vt diſſimiles ſonos ad ſimilem reducat harmoniam, ita & ipſa multas a Deo meruit gratias, quas ad vnam perfectæ charitatis aptauit concordiã. quam multa gloria coronata eſt in illa viuentium terra, in qua iam duplicia poſſidet, quæ in huius peregrinationis terra, tanto honore præpollet, in qua cum exularet, dicebat: heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt, habitaui cum habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea.

Felix Sicilia, quæ inſignita eſt tam nobilis alumnæ honore; felicior, quæ ſanctificata eſt, tam Sanctæ Martyris cruore; feliciſſima, quæ confortata eſt, tam fortis patronæ promiſſione; ſed promiſſiones Dei, vt ſunt veraces ita ſunt, & conditionales, & ſicut veritas ſolidat promiſſionem, ita etiam proſequitur & conditionem. Deus enim, qui veritas eſt, ita promiſſiones ſuas diſpenſare ſolitus eſt; ſi cuſtodieritis mandata mea, conſequemini promiſſa mea. quid putas, conſequitur hanc promiſſionis conditionem? hoc vtique quia ſi non cuſtodieritis mandata mea, non conſequemini promiſſa mea. hoc modo Lucia, veritatis amica, promiſſionem ſuam temperauit, quæ Syracuſis, dum merito fidei inſeruirent, ſuam tutelam promiſit. quod ita eſſe, ex ipſo euentu rerum patebit facile, dũ enim apud eos valuit honeſtas morum, & iuſtitia, non dedignabatur Sancta Virgo terram natiuitatis ſuæ, ſui corporis præſentia; nec ei defuit promiſſi patrocinij gratia. *Falſa narratio* Ab anno ſiquidem paſſionis eius, qui fuit annus Dominicæ Incarnationis CCCXI. vſque ad annos quadringẽtos, beatificata eſt Sicilia alumnę ſuæ præſentia, & cuius corpus fideli ſeruabat reuerentia, eam præſentialiter deuotiori excolebat memoria. Tempore vero,

quo Conſtantinopoli Iuſtinianus ſecundus, & poſt eum Philippus imperauit, apud Francos vero *Pipinus* ſenior, filius Anſegiſi, & poſt eum Carolus Martellus principatum adminiſtrauit Regni, Longobardorum Regnum Aripertus ſtrenue rexit, & poſt eum filius ipſius Luitbrandus regnauit. ſub his, Ariperto ſcilicet, & *Luitbrando*, inter Duces Longobardorum, Dux Spoletinorum Faroaldus, Pater Traſamundi, fortiſſimi Ducis, potentia, & fortitudine domi, militiæque clarebat; & non ſolum fines ſuos viriliter ab alijs tutabatur, verumetiam finitimos ſuos hoſtili excurſione crebro turbabat; & potentia ſua abuſus, ipſi S. Romanæ Eccleſiæ erat nimis infenſus. hic etiam trans maris litora laxans principatus ſui habenas, deuenit Siciliæ Syracuſas, indeq; auferens Venerabilis Luciæ ſacrum corpus tranſtulit illud in Italiã ad Corfinum vrbem ſui principatus. Agebat hoc ſanè mira Dei diſpẽſatio, vt ſcilicet lucerna tãti luminis accenſa in mundo, in arcto breuis Inſulæ, quæ paullo latius, quã ſexaginta millibus dilatatur, non lateret angulo; ſed palam candelabro ſuperpoſita, mundum longe, lateque multiplicis iubaris illuſtraret gratia. Porrò contra Faroaldum filius eius Traſamundus inſurrexit, eumq; principatu priuatũ in clericũ tonſorauit. Attendamus, & hic Dei ordinationem, & S. Virginis pietatem erga deuotum ſibi ducem. Quia huiuſmodi Ducis bonos actus obtuſcabat negligẽtiæ maculis ſæcularis occupatio, quia tamen erga Dei famulam affectuoſa fuit eius deuotio, credibile eſt, quod meritis Sanctæ Virginis, in præsẽti ſæculo peccatis illius a Deo fuerit retaliatũ, & loco, & ſpatio pœnitendi à Deo ſibi indulto, animæ eius in futuro ſit conſultum. Traſamundus autem, qui edictum Dei contempſit, dicentis; honora patrem tuum, vt ſis longæuus ſuper terram, non effugit Dei vindictam. nam rebellans contra Regem Luitbrãdum, Ducatum, quem patri præripuerat, tandem perdidit, & in clericum tonſuratus, ſententiam, quam patri ſuo inflixerat, & ipſe excepit. Ciuitas verò Corfinum, quod fuerit antiquitus valida muris, & plena diuitijs, & ex Poetarum carmine, & ex hiſtoriarum fide diſcere, lector, poteris. cuius nobilitatem adauxit ſatis Dux Faroaldus, dum in eam S. Virg. Luciæ tranſtulit corpus. cuius beato pignore per annos circiter ducentos gauiſa eſt, donec & ipſa, peccatis exigentibus, cum alijs Italiæ vrbibus barbarorum incurſionibus ad hoc redacta eſt, vt qualis, vel quanta fuerit olim, modo ſolis parietinarum indicijs monſtrare poſſit.

In alio codice legitur, filius.

Errat, nã ambitus Siciliæ eſt 600. circiter m.

Poſt multam annorum euolutionem, cum multæ, magnæque tempeſtates a quattuor ventis cœli, longe, lateque diu, multumque concuſſiſſent orbem terrarum, tandem diuinę miſerationis oculus reſpexit ſuper filios, dum ad tegendum Reipublicæ ſtatum, inuenit virum ſecundum cor ſuum, primum ſcilicet Otthonem, fortem, ſapientem, & religioſum Regem. hic aſpirante Deo bonæ voluntati eius, poſtquam inteſtina, & domeſtica bella fortitudine, & induſtria ſua extinxit funditus, barbaraſque gentes ab inuaſis imperij exturbauit finibus, ad componendum imperij ſtatum totus incubuit; pro eccleſiæ quoque pace, & religione reformanda, non minor ei cura fuit.

Qui caput imperij adiens Romam, imperialem accepit coronam; & per triennium peragrans Italiam, ab omni terrarum vexatione liberauit illam. In hac triennali expeditione, indiuiduus ei adhæſit Deodericus, glorioſæ memoriæ Mettenſium quadrageſimus ſextus Epiſcopus, qui ipſius Imperatoris Conſobrinus, nobilitatis gloria, & ſapiẽtiæ gratia præeminebat palatinis omnibus. Per hunc tractabantur cuncta imperij negotia, per hunc meliorabantur iura Eccleſiaſtica. Per hunc placebat, quicumq; Imperatori placebat. Per hunc quiſque, quæ obtinenda erant, obtinebat. Tam mira dilectione, & familiaritate Imperatori coniunctus, & diuinæ religionis cultui deditus, quæcumque ad honorem, & decorem, ſeu munimentum ſuæ ſanctæ ſedis, Mettenſium ſcil. eccleſię erant, certatim exquirebat, ut efficaciter votis eius cuncta ſuppeterent, corporum Sanctorum maximam copiam, ex diuerſis Italiæ locis, diuina ſe gratia adiuuante, collegit, & digniore cultu, atque honore alibi præſtantius veneranda, eidem ſuæ Sanctæ Sedi Mettenſi inuehere ſtatuit, & in eccleſia in honorem S. Vincentij Leuitæ, & Martyris, à ſe in Inſula Mettenſi fundata; honorifice recondidit. Et inter cetera Sanctorum pignora, quæ laudabili cupiditate vndecumq; ſibi congeſſit, tandem magna, & vniuerſalis eccleſię celebritate, memorabilis Virgo, & Martyr Lucia Syracuſana ad auidiſſimam eius deuotionem peruenit. Eam prædicti Præſulis presbyter Vulgericus, vir ſatis tutæ fidei, tunc Cantoris, poſt cuſtodis eccleſiæ S. Stephani officium gerens ab vrbe Corfino detulit: qui ea ſacra oſſa ab ipſa, qua non leui munimine arctabatur, vrna, manibus ſuis extulit. Quod quia præ magnitudine rei, incredibile videbatur, ipſe Epiſcopus loci, manu Sancto Euangelio appoſita, iure iurando confirmauit hanc ipſam Syracuſanam Luciam eſſe, de qua reſponſoria, & antiphonæ cum Miſſa, vbique in eccleſia canuntur. Trãſlatum eſt autem huius Sanctæ Virginis corpus, anno IↃCCCCLXX. Dominicæ Incarnationis, & cum mirifico vtriuſque ordinis applauſu, locatum in eccleſia S. Vincentij Martyris, & Leuitæ. Operata eſt, & hic diſpẽſatiue incomprehenſibilis Dei ſapientia, vt nomen, & meritum tantæ Virginis etiam Alpium tranſiret in via, & quam iam olim tota prædicabat Italia, non ignoraret etiam tripartita Gallia. quanto enim frequentiori translatione, recentior erat Sanctæ Virginis memoria, tanto fiebat celebrior vbique tanti nominis reuerentia. Quia ergo animo feſtinanti nihil ſatis feſtinatur, Deodericus Præſul in obſequium Luciæ Virginis ex toto pronus, præoccupauit ſtatim conſtruere Oratorium, in quo decenter reponeret datum ſibi theſaurum diuinitus, pretioſum ſuper aurum, & topazion. Quo opere laudabiliter cõſum-

Anno 969. ait in ſuo Chronico.

ſummato, dedicauit ſolemniter ipſam baſilicam in honorem glorioſæ Virginis Luciæ. 8. Idus Augusti, anno 9. Epiſcopatus ſui, anno vero Dominicæ Incarnationis CMLXXII. præſentibus, & cooperantibus ſibi ſuis conſuffraganeis Epiſcopis, Gerardo, & Tullenſi, & Vuinfrido Virdunenſi, qui olim in aula Imperatoris familiari contubernio ſibi adhæſerant, & modo in exequendis Eccleſiaſticæ Religionis officijs vnanimi deuotione ſibi inuicem obtemperabant.

Anno poſt hæc LII. electus ad Imperium Cuonradus ſecundus, quod ſibi propter hæreditariam regalis proſapiæ ſucceſſionem competebat, & magis propter ſapientiæ, & fortitudinis eminentiam congruebat, quamuis exterioribus imperij negotijs ſollicite inuigilabat, tamen quæ Regis Regum erant non in ſecundis habebat. vnde inter cetera in Parochia *Spirenſis* Eccleſię, in loco, qui dicitur Lindiburch, in honorem S. Dei Genitricis Mariæ cœnobium fundauit munificentia regali, Giſla bonæ memoriæ, coniuge ſua, cooperante ſibi. ſed mors æquo pede pulſans Regum turres, & tabernas pauperum, impediuit eius deſiderium, ne ad finē perduceret opus incœptum. Bono patri bonus ſuccedens filius, Henricus ſcilicet, huius nominis Imperator tertius, opus fundati à parentibus cœnobij quaſi ex iure hæreditario ad ſe traxit, regaliter ædificauit, nobiliter conſummauit, & cui nulla terrenæ ſubſtantiæ deerat affluentia, intendit animum ad contrahenda vndecumque Sanctorum pignora, vt eorum prompta ſibi in neceſſitatibus adeſſent ſuffragia, quorum præſentialiter frequentabatur die, nocteq; memoria. Nec tamen credidit votis ſuis ſatisfactum eſſe, niſi etiam pignora S. Virginis Luciæ mereretur habere, cuius in eccleſia celebre nomen habebatur, cuiuſque per Gallias ſuffragium fideli deuotione ab omnibus expetebatur. Mettenſi eccleſiæ, quæ ſpecialiter corpore Sanctæ Virginis lætabatur, Deodericus Iunior, quadrageſimus octauus Epiſcopus præerat, qui, & propter nobilitatem generis, in ſæculo multæ potentiæ, & propter ſapientię dignitatem, magnæ in eccleſia erat reuerentiæ. Ab hoc Henricus Imperator brachium S. Luciæ ſibi dari expetijt, & quamuis difficulter, tamen impetrauit. Idem ipſe ergo Præſul brachium ſanctum, ad votū Imperatoris, ad cœnobium Lindiburgenſe detulit, quo nihil gratius eſſe Imperatori potuit. Tranſlatum eſt autem anno regni eius tertio, Dominicę autem Incarnationis anno CIↃXLII. cum autem dubitaretur, verū vere eſſet Lucia Sicilienſis, in medio deliberatum eſt, id à Domino quærendum eſſe, indictis eccleſiæ precibus. quod cum certis ſignorum indicijs, declaratum fuiſſet à Domino, omnis ceſſit dubitatio. quod & hactenus ibi magis, magiſq; declaratur, & in dies multo verius creditur, dum per opitulationem eiuſdem Virginis, multæ infirmitatum curationes ibi crebro fieri videntur. hinc Parochia Spirenſium triumphat gaudio, quod adepto pię Virginis brachio, dum in parte veneratur totum, ſperat à Domino plenum mereri gaudium. Hæc tua ſunt, Chriſte, magnalia, hęc eſt tuæ omnipotentiæ clementia qui Sanctos tuos in terris gratuito honoras, quos in cœlis perpetuo coronas. Ecce tua Virgo, bono nominis ſui odore, totum mundum repleuit, & exemplo caſtitatis, & conſtantiæ ſuę, totam eccleſiam illuſtrauit. Sicilia quamuis doleat, ſe eam amiſiſſe, gaudet tamen ſe eam aluiſſe. Sperat Italia ſe eius adhuc patrocinio vigere, & ſi non meruit eius oſſa retinere. Exſultat Gallia Celtica, congaudet & gallia comata, quod patrona tanti meriti in ſua requieſcat vicinia. Præ cunctis Gallia Belgica lætatur, quod Mettis, quæ eſt vrbs Belgij prænobilis, præſentialiter corpus Luciæ Virginis veneratur. Nos ergo fratres, qui de munere nobis cœlitus deſtinato, ſpecialiter gloriamur, in Domino gloriemur. Nos inquam, qui Virginem, & ſponſam Domini noſtri veneramur, ita oportet veneremur, vt digni ſimus, qui eam veneremur. non eſt enim ſpecioſa laus in ore peccatoris, quia rectos decet collaudatio. Expectemus & nos promiſſionem, quam promiſit Syracuſanis, vt ſi operibus bonis vocemus, nos eius patrocinio adiuuari ſperemus. animet nos ad bonum hæc pia eius promiſſio, & deterreat nos à malo tanta promiſſionis conditio. Si meruerimus, ab ea adiuuabimur, alioquin de præſumptione damnabimur. non enim proderit Sanctorum pignora verbo tenus venerari, ſi neglexerimus Sanctorum exempla operando imitari. Imitemur puritatem, & Sanctimoniam Luciæ Virginis, imitemur conſtantiam Virginei pectoris. vicit illa ſexum, vicit ſeclum; vicit, & ſubſtrauit fortem armatum, Diabolum. Nos ſaltem mortificemus membra noſtra, quæ ſunt ſuper terram, fornicationem, immūditiam, libidinem, concupiſcentiam malam, & auaritiam, & procul abigamus omnem diabolicæ tyrannidis militiam. Quod huius Virginis obtentu annuat nobis Deus, qui viuit, & regnat in ſæcula. Amen.

ANIMADVERSIONES
IN SS.
FANTIVM ET DEODOTAM

FANTIVS ET DEODOTA] *compoſuimus hoc monumentum Beatiſſimorum Martyrum Fantij, & Deodotæ, ex vita S. Fantini eorum filij, de cuius fide, loco ſuo dicendum. eorumdem meminit Petrus Equilinus in Catalogo Sanctorum, & Maurolycus in Martyrologio pridie Kal. Auguſti his verbis*: in Catanoria opido Tabritano (*lege Tauriano*) Fantini Confeſſor. Syracuſani, cuius parentes Fantius, & Deodota Syracuſis plumbatis cæſi, cum Dijs litare nollent, decollati ſunt. *ex Maurolyco tranſtulit in Martyrologium ſuum vir æque pius, ac doctus Io. Molanus.* eodem die Syracuſis coluntur, *at Ferrarius neſcio quibus tabulis inductus, ad 19. Kal. Ianuarij, eorum natalem adnotat. Græcum nomen eſt Theodota, latine redditur Deodata, & à nonnullis Deodota.*

Pet. Equil. catal. Ss l. 6. c. 160.
Maurolyc. Martyrol. prid. Kal. Aug.
Ioa. Molanus Martyrol.
Phil. Ferr. de SS. Ital.

Vir quidam Leontinus, caritate in patriam, & pietate in D. Martyrem Deodotā permotus, eius imaginem aere incidendam Romæ curauit, hac cum inſcriptione: Sancta Deodota, *Martyr Leontina, mater Sancti Fantini Syracuſani. Leontinam verò Deodotam eſſe credidit, Actis vitiatis deceptus, in quæ Petrus Equilinus impegit. ea ita habent, Fantinus Confeſſor, nobilis Syracuſanus, de domo Demadica fuit, cuius pater Fantius cum vxore nobili de Leontino, nomine Deodota &c eadem nugamenta in codice manuſcripto Ioſephi Madrenſij I. Syracuſani, in quo ita ſcriptum eſt*, Fantinus fuit filius Fantij, inſignis inter proceres, & Barones de domo Modica. erat autem ei vxor nobilis, de domo Comonij, &c. *pietas igitur virum Leontinum in errorem induxit, dum ad patriam trahit, quod à corruptore actorum de familia inepte compoſitum eſt. quis enim pro ea tempeſtate, has familias quærat, præcipue in Græcis hominibus, contra morem gentis, ac temporum?*

SANCTVM EREMITAM OFFENDIT] *crediderim inſtitutionis Anachoreticæ ſectatorem, & aſcetarum aliquem fuiſſe, qui perſecutionis turbine in ſiluis ſe condebant.*

PLVMBATIS CONTVSI SVNT] *vide, quæ notauimus ad Vitam Sancti Fantini Confeſſoris.*

(·)✠(·)

ANIMADVERSIONES
IN S. GREGORIVM
LILYBOET.

MONVMENTVM *hoc Sanctiſſimi Mart. Gregorij, Epiſcopi Lilybœtani, ſumpſimus ex vita S. Gregorij Epiſcopi Agrigentini, quam ſcripſit Leontius Abbas vrbis Romæ, & Simeon Metaphraſtes. Quod ſpectat ad eius Martyrij tempus, anceps animi diu fui, vtrum referrem ad Impp. Romanorum perſecutiones, an Vandalorum. putabam enim Vandalos, à quibus multi in Sicilia martyrio coronati, ut auctor eſt Victor Vticenſis Gregorium, Epiſcopum Lilybœtanum, qui Paſchaſino ſucceſſiſſe dicendum eſſet, Agrigentum abductum, diu in carcere retentum demum ferro in conſtantiam eius graſſatos, ſuſtuliſſe. mouebat nomen barbarum Tircani Tyranni, ac præterea Vandalos Siciliæ oram ad occidentem, maxime afflixiſſe. ſed hæ coniecturæ leues ſunt. quippe ſub Romanis Impp. multi magiſtratus nominibus barbaris, vt Pentagorus à Diocletiano Imp in Siciliam delegatus ad Chriſtianos inquirendos, nec facile probauerim, Vandales Agrigentum diu tenuiſſe. Adde Tircani nomen ea tempeſtate inſolens non fuiſſe. iiſdem enim Impp. Diocletiano & Maximiano, Gregorius, Presbyter Spoletinus paſſus eſt ſub Tircano Iudice, Spoleti, vrbe Italiæ. An idem Tircanus, in Siciliam miſſus, Gregorium Lilybœtanum pro Chriſti fide interfecit?*

Victor de perſec. Vandal.

ANIMADVERSIONES IN ALIQVOT SICILIÆ MARTYRES

1 RVFINVS, ET MARCIA] *De ijs Syracuſanis Martyribus hoc die Martyrologium Romanum, Vandalberti, Bedę, Vſuardi, Notkeri, Adonis, Breuiarium Gallicanū, Tabula Syracuſana, & veteres Manuſcripti Codices. eorum paſſionis acta deſiderantur.*

2 CERTAMEN SS. STEPHANI, PONTIANI, ETC.] *de quibus Martyrologium Romanum, Tabulę Catanenſis eccleſię, & veteres MSS. codd. Siculi. Acta intercidere. O iacturam deplorandam. picta quadam tabella extat in eccleſia Catanenſi: ea pro perenni aere. putat vulgus, eorum corpora condi prope ædem Cœnobij Sanctimonialiū D. Benedicti, ibique olim templum S. Stephano, & ſocijs Martyribus excitatum fuiſſe. sed id Protomartyri Stephano dicatum fuiſſe docet inuentum ibi marmor, Grece inſcriptum, quod damus latine verſum.*

Inſtauratum eſt perueneranadum,
Et diuinum hoc templum
Protomartyris, & Archidiaconi Stephani,
A piiſſimo Sacerdote Arcadio, - - - -
Menſe Maio, Anno VICIↃLXXIX.

3 SPERVS, CORNELIANVS, ETC.] *commemorat in Martyrologio ſuo S. Notkerus, Monachus S. Galli. quod Martyrologium habes tomo 6. antiquarum lectionum Henrici Caniſij. vtinam ſcriptum certamen haberemus.* 3

EXPERGENTIVS, ET CHRESTA] *meminit idem S. Notkerus, qui floruit Anno Chriſti* CIↃCCCXC. 4

AGATHON, ET TRIPHINA] *De his agit Martyrologium Romanum, Beda, alijque Martyrologi, & vetera Manuſcripta Sicula, ex quibus docemur, ſanguine Siciliam ornaſſe, cœlum coronis: cetera incomperta. putat Philippus Ferrarius, Triphinam eamdem eſſe, quam Triphomenā, cuius corpus, Minoræ apud Amalphitanos ſeruatur. ſed fallitur; omnino diuerſa ſunt. primò ex nomine. quę enim Minorę colitur Trophima dicitur non Triphomena, nec Triphina. tum ex die mortis, qui Triphinę 5. Iulij, Trophimæ 5. Nouembris accidit. denique ex genere mortis, vt videre potes ex vtriuſque vita, & Notis* 5

NIVITVS CANDIDVS, ETC.] *Manuſcripta Martyrologia duo Gemblacenſis eccleſiæ, & alterum Martyrologium Manuſcriptum eccleſiæ Meſſanenſis, hos Martyres in Lucania ponunt: ſed alia duo eccleſiarum Siciliæ Martyrologia manuſcripta, alterū Syracuſanæ, alterum Meſſanenſis, in Sicilia paſſos tradunt. quibusnam certior fides ſit, non facile extimauerim. attamen haud viſum renuntiare iuri noſtro, donec de eorū natali loco, nobis conſtiterit.* 6

ANIMADVERSIONES DE SS. MM. CALLISTE, EVODIO, ET HERMOGENE.

1 PHILIPPVS TAVROMENITANORVM Homeliam hanc Philippi de noua indictione exſcripſeram è duobus Græcis Codicibus M.SS., altero Bibliothecæ Vaticanæ, altero Meletij Atheni-enſis Monachi è familia S. Baſilij in Monte Sancto, qui cum Meſſanę eſſet cœnobio S. Catarinæ præfectus, copiam mihi fecit exſcribendi plures homelias Philippi, & Theophanis Tauromenitanorum Præſulū (niſi forte idem ſit in vtroque nomine, quod pluribus oſtendi in Animaduerſionibus ad alteram eius Homeliam, quam de S. Pancratio ſcripſit: meis deinde precibus eam Homeliam latine vertit P. Iacobus Simon-

dus

dus è noſtra Societate, ſed ille eam tradidit P. Dionyſio Petauio Societatis Ieſu, qui Græce, latineque euulgauit ad Nicephori Conſtantinopolitani Breuiarium, ſed nomine Gregorij Ceramei Epiſcopi Tauromenitanum; id enim nomen aliquando præfigitur. cùm igitur iam hæc homelia ſit edita, nec plura de Sanctis hiſce Martyribus, quàm quæ retulimus verba, habeat, nolui hic iterum eam edere.

2 HI SS. GERMANI FRATRES] *Menologium Cardinalis Sirleti ad 4. Nonas Septembres eadem habet: ſed vbi nos vertimus,* edicti temporibus, *ipſe reddit,* Diuinæ prædicationis tempore. *ſed primum magis placuit, ſignificare enim poteſt ſolemne aliquod edictum in chriſtianos latum: tempus verò diuinæ prædicationis adeo patet, vt nil certi innui poſſe videatur.*

3 HYMNVS] *deſumpti è Græco M.SS. Condacario Monaſterij Sancti Philippi Fragalatis.*

O MARTYR CALLISTA] *in Romano Martyrologio ad 7. Kal. Maias, errore librarij ſcriptum eſt,* Callisti, *idemque erratum apud recentes Martyrologiorũ ſcriptores, Maurolycum, Ferrarium. ſed emenda* Callistæ, *ex Græcis ſcriptoribus Ioſepho Hymnographo, Ioanne Monacho, Philippo, aut Theophane Archiepiſcopo Tauromenii, Menologio Sirleti, Anthologio. itemque ex eodem Romano Martyrologio ad 4. Nonas Septembres, & Notkero ad 7. Kal. Maias. ſed ſoror germana fuit SS. Euodi, & Hermogenis, quos lacte religionis aluit, animoque ſupra ſexum ad martyrium accedit, vt extrema ode habes.* 4

EVODVM] *ita Græca habent, latini Martyrologi,* Euodium. *ita Græci* Euplum, *latini* Euplium; *præter editos. libri etiam exarati nominant* Euodium: *perperam Bellinus,* Enodium, *alij* Ennodium. 5

ANIMADVERSIONES IN VITAM SS. CALOGERI GREG., ET DEMETRII

1 VITA, ETC.] *reperi in Monaſterio Sancti Philippi Fragalatis Ordinis Sancti Baſili duos hymnos à Sergio conſcriptos, latinè autem vertit Pater Auguſtinus Floritus è noſtra Societate. fuit, vt opinor Sergius è Siculo Monaſterio Calogeriano in monte Cranio monachus, cum ſæpenumero non aſcetam modo, ſed Patrem, ac Paſtorem vocet Calogerum, atque, vt pro ſuo ouili Deo ſupplicet, deprecatur. multa verò ſcripſiſſe carmina in Sanctum Calogerum, illa in primo hymno apoſtrophe ſub indicat, vbi ſic illum alloquitur.* Verum ne dedignare laudes, quas tuus tibi famulus continenter decanto; *Iam vixiſſe arbitror anno circiter 870. cum enim meminerit diem natalem S. Calogeri fuiſſe ſuo tempore multo monachorum cœtu, & frequentiſſimo fidelium concurſu in eius templo ſolemniter celebratum, non potuit id accidere poſt eiectos è Sicilia Saracenos felici Nortmannorũ dominatu, nã & cæteri græcorum hymnorum de Sanctis ſcriptores antiquiores ſunt, & Nortmannorum Regum pietas non minus profectò eluxiſſet in eo templo, quàm in cæteris, exornando; nec Saracenorum rabies illi pepercisſet. indicat vero is auctor alias Sicularum vrbium in ſeruitutem ſubactas, quas vt in libertatem aſſerat,* Deiparæ *opem implorat; alijs item iam Tyrannidem imminere, & obſidione cingi, ac demum inuictam fortitudinem Regibus Orthodoxis à Deo precatus, plures tunc Auguſtos in Orientis imperio, cui tunc Sicilia ſubijciebatur, fuiſſe indicat: Ex his ergo conijcio poetam hunc floruiſſe auſpicante imperium Baſilio Macedone, filiiſque Conſtantino, Leone, Alexandro, quod in annum illum 870. incidit. Iam ex his Sergij hymnis Calogeri res geſtas, vt potui, collegi, ſubnectam tamen, quæ de illo in actis iamdudum editis reperi, vt iudicium lector ferat in re ambigua.*

COMMOTO ORIENTE] *Sergius occaſionem Calogero, ſocijſque Chalcedone diſcedendi, non aliam fuiſſe narrat, quàm Eccleſiæ perſecutionem, non ob hæreſim, ſed ob idololatriam. iam hæc non videtur Neroniana perſecutio, quæ ſcilicet in prouincijs Romani Imperij non adeò atrox fuit, quin chriſtianis per latebras in ſuis vrbibus abſ-* 2

que longinquiore fuga conſultum ſatis non eſſet, præſertim cum breui, vel à Nerone, vel poſt Neronis exceſſum deſierit. Crediderim verò fuiſſe Diocletiani, & Maximiani perſecutionem, quæ & diuturna fuit, & totum chriſtianum orbem peragrauit, de qua Baſilius orationem in Gordium Martyrem ſcripſit. Complebantur carceres, domus inſignes, & opulentæ euacuabantur: pleni ſaltus, plena profugis loca deſerta ob vnum tantum crimen, quod Chriſtum colerent. Gregorius Naz. in oratione de laudibus Baſilij, memorat Baſilij proauos, pluresque alios ad Ponticorum montium ſyluam tum confugiſſe. Euſebius verò lib. 8. cap. 14 alios in alia loca fugiſſe diſperſos, ait. adde Chalcedone eam perſecutionem maximè deſæuiſſe luculenter oſtendit præſtantiſſimæ Virginis Euphemiæ martyrium, quæ vt apud Metaphraſtem, & in Martyrologio leges, tormenta, carceres, verbera, argumenta rotarum, ignes, pondera lapidum, beſtias, plagas virgarum, ſerras acutas, ſartagines ignitas pro Chriſto ſuperauit. tunc etiam ibidem 49. Martyres ad beſtias damnati, ac poſtea gladio percuſſi ſunt, a aliique memorantur ad diem 17. Maij, & 10. Septembris in ſacris faſtis. ſed quamuis eadem Diocletiani perſecutione Sicilia diuexaretur, b in eam tamen venerunt Calogerus, & ſocij, quod tutiores exteris fore latebras ſibi perſuaſere, quam etiam ob cauſſam Lilybaum appulerunt, nam occidentalis regio minus exagitabatur; ſed præſertim Deo impellente aduenisse credendum eſt, vt ad infringendam idololatriam operam conferret ſuam, ideoque Sergius ait, nequaquam vero pœnas, cruciatuſque (abſit vt hoc dicamus) fugientes, verum vt Sanctiſſimæ Trinitatis vim, virtutemque omnibus promulgarent.

a 2. Septē in Martyrolog. Ro.

b Euſeb li. cap. 25.

3 MARTYRIO CORONATVS] Sergius aliquando tres iſtos præclariſſimos viros appellat Martyres; ſed aliquando ſeiungit, nā hymno ſecundo ait, ab Oriente in Siciliam appulisti vna cum Gregorio tuo Archierarcha, Sacte Calogere; ſed ille meruit pro Chriſto calicem bibere, tu vero in antro delituiſti. numquam item, quod ſciamus Calogerum Sicilia tamquam Martyrem, ſed vt Confeſſorem, coluit. hæc ergo ita conciliauerim, fuga illa, & voluntarium exilium pro Chriſto ſuſceptum martyrij quadam inchoatio fuit. præſertim cum illorum bona iam proſcripta Fiſcus inuaderet, vt Caldonius Epiſcopus epiſt. 19. ad Cyprianum indicat in actis, factum. certum verò eſt ex Cypriano ac Tertulliano Martyres olim dictos, qui adhuc mortem non obiuiſſent, ſed pro chriſtiani nominis religione carcerē, aliaque id genus tormenta paterentur. potuit igitur non inepte ob eam cauſſam à poeta Sergio Martyrum nomen omnibus tribui. Seiungitur verò Calogerus aliquando à Gregorio, nam ille inter cruciamenta mortem oppetijt; non item ille. De Demetrio inclinat animus, vt credam Chriſti fidem ſuo ſanguine conſignaſſe, nam Sergius vſque coniungit Demetrium, & Gregorium, dum Martyres appellat, atque Calogerum ſeponit.

MIRACVLORVM] Thaumaturgum Sergius appellat, quod nomen non aliunde, quam ex prodigiorum frequentia ortum habet, & experimur etiamnum eam Sancti viri liberalitatem, quamuis eius cultus, & religio, ſi cum remotioribus ſæculis conferatur, refrixiſſe videatur. 4

CRANIVS MONS] quod apud veteres ſcriptores nulla Cranij montis in Sicilia mentio ſit, dubitaui, an legendum eſſet, Cronium. nam vt Diodorus narrat lib. 3. Cronia dicta ſunt per occidentales Siciliæ partes editiora montium iuga, nam in iis caſtella olim a Saturno credebantur extructa, & quod magis vrgeat, Cronium appellatum locum quemdam in hiſtoria belli inter Dionyſiū, & Carthaginienſes initi refert Diodorus lib. 15. imò Polyænus lib. 5 de ſtratagematis vrbem ita nūcupatā memorat: ſed nil muto, nam Sergius Cranium appellat, & credo eū eſſe montem, qui Saccæ imminet & nunc Sancti Calogeri mons dicitur, & nomen illud fortè tunc inditum, vel à forma, qua hominis cranium refert, vel à ſterilitate, quod ferè glaber eſſet inſtar Caluariæ. 5

ALIA DE S. CALOGERO INCERTO AVCTORE ACTA] Breuiarium Gallicanum hinc lectiones officij Sancti Calogeri conflauit. hinc etiam Mannaricus hauſit, quam conſcripſit hiſtoriam de S. Calogero, Maurolycus item, & Fazellus. 6

IMPERANTE NERONE] cur minus credam imperante Nerone profectionem à Calogero inſtitutam paullò ante dixi; nunc addo, quamuis tunc inſtituta fuiſſet, haud potuiſſet Calogerus Diuum Petrum Romæ conuenire, ſi in ea itineris occaſione, quam Sergius memorat, hæreamus; Neronis enim perſecutio in chriſtianos non prius per prouincias longè diſſitas eſt propagata, quàm fuerit Petrus in crucem actus, vt narrat Oroſius lib. 7. Video tamen hæc acta, cùm nihil de perſecutione memorant, neque eam profectionis cauſſam afferant, ſibi ipſis non aduerſari, ſed Sergio. 7

MONACHI HABITVM] pleriſque non videtur is mos pro Diui Petri æuo viguiſſe. ſed peculiare aliquod veſtis genus, aut ſignū non poteſt apertè reijci, ſi attendimus iis, quæ non multo poſt ſcripſit Diuus Dionyſius Areopagita de Ecclesiaſtica Hierarchia capit. ſexto. 8

PHILIPPVM EVNOPHRIVM ET C.] de Philippi Agirienſis ætate obſcura quæſtio eſt vt ad eius vitam dicimus, hinc ergo nihil elucet. Eunophrius, & Archileon, nūquam, quod ſciuerim, in Siciliam venere. in Suteræ quidem oppido coluntur, ſed ob ſacras eorum reliquias. hæc etiam Suteræ, & Paternionis oppidorum recentiorum nomina efficiunt, vt minus hæc acta probentur. Video hic longè diuerſa ſociorum nomina referri, ab iis, quæ Sergius memorat, neque conciliari poſſunt. 9

LIPA-

10 LIPARITANOS] *hæc acta, quę Calogerum à Diuo Petro in Siciliam miſſum volunt, placere haud poſſunt, cum apud Liparitanos eum ſubſtitiſſe memorant, atque oportuiſſe, vt Deus iterum moneret, ne in Siciliã ire differret; neque enim pro dignitate piſſimi viri, quem Apoſtolorum Principi, & chriſtiani Orbis moderatori obſequentiſſimum eſſe decebat, hęc dicuntur. ſin autem Calogerum in Siciliam aduenitſſe Diocletiano Imperatore aſſeramus, neque hæc aptè cohærent, qui enim narratur Liparitanos tunc ad fidem traductos, quos Decio Imperatore Epiſcopum Agathonem habuiſſe, & illius perſecutionem perpeſſos eſſe acta SS. Alphij, Philadelphi, & Cyrini nos edocent? Hinc ergo ſubdubito an alter Calogerus apud Liparitanos claruerit; & ſanè Dauid Romeus,* in Lipari Calogerus; *ait,* vir ſolitarius, natus fortaſſe in agro Calimeræ, vel ibi humatus eſt 14. Kalendas Quintiles. *& facere ad hanc rem poſſet, quod Sergius de noſtri Calogeri in Liparam exſcenſione, nihil memoret, neque tantam ille rem omiſiſſet in hymnis, vbi res præclarè geſtas à tanto viro ſtudiosè perſequitur. Cæterum ſi adhuc in vno Calogero ſiſtere quis velit, non admodum difficile erit affirmare, vel obiter prius Liparam attigiſſe Calogerum, vel è Sicilia illuc ad aliquod tempus excurriſſe, ſi præſertim actorum verba non rigidè, vt ſonant, accipias, ſed benigna condias interpretatione.*

11 MONTEM GEMMARIARVM] *Gemmar, Saracenica vox, palmas Syluestres, quibus ea ora abundat, ſignificat: miror autem à Fazello erudito ſcriptore dictum fuiſſe, Calogerum à Diuo Petro fuiſſe miſſum ad expellendos Dæmones, atque eo tempore montem Gemmariarum, & Saccam appellatum fuiſſe eum montem, & oppidum, quò ille venit, hæc enim nomina ſunt recentiora à Saracenis, [a] Thermas olim Diodorus a Pomponius, [b] Plinius [c] vocarunt, quam nos Saccam dicimus; montem verò Sergius in hymnis Cranium appellat.*

dec. 1. lib. 6 cap. 3.

a lib. 19.
b lib. 2. c. 7
c lib. 3 c. 8

12 QVINQVE ET TRIGINTA ANNOS MANSIT, *non ita manſiſſe crediderim, quin ad alia excurrerit loca, nam & alibi fuiſſe fama tradit. Thermis Himeræorum traditum eſt Calogerum in monte Vrbi incumbente ad mare Tyrrhenum aliquandiu vixiſſe, ac Sanctiſſima Deiparæ in cacumine ſacram ędem extruxiſſe, quæ nunc Diuo Calogero dicata eſt. & mons, qui olim* Erancus, *a Diuo Calogero nomen tulit. eamque ob cauſſam patronum Thermæ illum colunt, eiuſque imagine, tamquam vrbis inſignibus vtuntur. Memorant accolæ illuc veniſſe Calogerum ad expellendos dæmones ab eo monte, atque ab eorum balneis. ſanè balnea olim à dæmonibus inſeſſa: Tertullianus,* immundi ſpiritus, *ait,* aquis incubant, affectantes illam in primordio diuini ſpiritus geſtationem; ſciunt opaci quique fontes, & auij quique riui, & in balneis piſcinæ, & Euripi in domibus. *adde nec balnea ſine idolis fuiſſe. idem Tertullianus,* Cæterum, & platea, & forum, & balneæ, & ſtabula, & ipſæ domus veſtræ ſine idolis non ſunt. *Præterea Panormi ſub veteri ęde Sanctorum Coſmæ, & Damiani, quę Domui Profeſſæ Societatis Ieſu adiuncta eſt, antrum viſitur Diuo Calogero dicatum, vbi is fuiſſe perhibetur. prope Emporium Leontinum ſpecus eſt, & ędes Diuo Calogero dicata, tituloque Frioratus inſignita, vti monumentum aduentus in eũ locum extructa. in oppido Nari alia eiuſdẽ Sancti Calogeri ſpelunca colitur. illud hic monuerim multa apud Thermitanos Himeræos vulgò tradi de Calogero, eiuſque cum dæmonibus certaminibus, quæ vel vulgi nugæ ſunt, vel alterius videntur fuiſſe Calogeri.*

Lib. de Baptiſm. c. 4.

Lib. de Spectab.

SEDIVMQVE VIM] *Fama eſt apud Saccenſes ſedibus viuo in ſaxo excauatis, in quibus ægri ſederent ad balnea ſudatoria ingreſſi, titulos fuiſſe inſcriptos, quibus oſtenderetur, quis in vnaquaque ſede morbus depelleretur, eoſque à Medicis ob auaritiã ferro corruptos. Vide Fazellum has cauernas deſcribentem.* 13

Fazell dec. 1. lib 6. cap. 3.

EODEMQVE IN LOCO SEPELIVIT] *in antro infrà ędem nunc Diuo Calogero dicatam in montis vertice, ita Fazellus ſanè Calogerum in monte Cranio extinctum ibique eius cadauer ſepulturę traditum ſignificat Sergius. Sed Sanctorum Calogeri, Gregorij, ac Demetrij corpora, (neſcio an integra,) in Monaſterio S. Philippi Fragalatis in Meſſanenſi Diœceſi iuxta oppidum S. Marci ſeruantur.*

ANIMADVERSIONES IN HYMNVM PRIMVM SERGII

PLVRA de Sergio, atque ijs, quę in hiſce hymnis continentur in præcedentibus Animaduerſionibus dixi, nunc pauca addenda ſunt.

1 FLVXA, CADVCAQVE DERELIQVISTI] meritò id laudat, nam vt Cyprianus lib. de lapſis deplorat, decepit multos patrimonij ſui amor cœcus, nec ad recedendum parati, aut expediti eſſe potuerunt, quos facultatis ſuæ, velut compedes ligauerunt; illa fuerunt remanentibus vincula, illa catenæ, quibus & virtus detardata eſt, & fides preſſa & mens vincta, & anima præcluſa, vt ſerpenti terram ſecundum Dei ſententiam deuoranti præda, & cibus fierent, qui terreſtibus cupiditatibus inhęrerent. & plura in eandem rem addit.

HIERARCHA GREGORIVS] ita ſæpius in hiſce hymnis, & in ſecundo hymno, archierarcha. nos Græcam vocem reliquimus quod cum ad multa trahi poſſit, incertum nobis eſt, quò potiſſimum referamus. videtur Gregorius ſacri illius agminis ductor glorioſè Chalcedone fugientis. 2

NEMO QVISQVAM ALIVS] alluſum videtur ad illud Eccl. 44. non eſt inuentus ſimilis illi, qui conſeruaret legem excelſi. 3

IN HYMNVM SECVNDVM.

1 SVDORIS MIRACVLVM] fortè Calogeri corpus miraculoſudare ſolitū, nam ſacrum oleum ex eius ſepulchro ſtillare. Non credam hic ſignificari Calogerum auctorem fuiſſe balnei fundatorij, nam id antiquius fuit, vt eo in Diodoro dixi; niſi fortè, quod Dæmones inde expulerit, vſumque reſtituerit, auctor tam ob rem dicatur. 2

AB ORIENTE] in exemplari Græco irrepſerat, ab Occidenti, ſed reliqua facile lapſum manus hic indicant.

ANIMADVERSIONES IN INVENTIONEM SANCTAE TROPHIMAE

1 COMPELLITIS NOS CARISS. FRATRES] hac hiſtoriam S. Troph. incerto auctore, exſcripſimus ex M. SS. membranis eccleſię Panhormitanæ; pauloque auctiorem habuimus ex lib. exarato Bartholomęi Cioccarelli I.C. Neapolitani. in vtroque codice vitam cęlo mutilatam cognoſcis. cauſſa fuit, quod ex ea lectiones tres dumtaxat, ad diuinum officiū ex tota hiſtoria reſectę ſunt, vt maior aliqua lux pręferretur à nobis huic nocti, & ſi quidem illa tenuis, fragmentum orationis Quincti Marij Conradi, adijciendum putauimus, quam habuit ad Vritanos de diuinis honoribus D. Franciſci Dyrrachini. ea in vulgus edita eſt anno 1571. Neapoli.

SANCTISSIMÆ TROPHIMES MIRACVLA] libri manuſcripti, & Dauid Romaus perperam habent Trophimenis. Marius Conradus rectè Trophimam identidem appellat, oratione à nobis ante memorata. & verò huius hiſtoriæ ſcriptori nomen ipſum Sanctiſſimæ Martyris non aliunde notum, quam ex inciſis ſepulchro verſibus, ſed in ijs Trophime inſcriptum, atque ex metri legibus certum eſt. Iacobus Hadrianus tradidit, Pactis Sanctam Triformiam coli, ſed Trophimam dixiſſe oportuit. 2

Rom. in indice SS. qui in Regno Neapo. vel nati, vel humati ſūt

Iac. Hadr. de mirabilibus vallis Mazariæ

3 ADVECTA IGITVR HÆC SANCTA

ITA VIRGO AEOLICIS E FINIBVS] male vſus his vocabulis hiſtoriæ ſcriptor. quod certum eſt, Siciliæ oram intelligit ad Thyrrenum mare, cui litori ex aduerſo ſunt Inſulæ, à Latinis Vulcaniæ, & Liparæorũ, à Græcis Hephæſtiades, & Aeolides dictæ, ex Diodoro, Strabone, Plinio, Solino; & Ploſa ex Dionyſio. dictę verò Aeoliæ, quod Aeolus, Ulyſſis temporibus, ibi regnabat. quoniam verò Inſulæ Aeoliæ adiacent oræ Siciliæ, hinc factum puto, vt vitæ ſcriptor earum nomine obuerſam Siciliæ oram acceperit. eas à Sicilia Diodorus CL. ſtadijs abeſſe ſcribit. quæ minus à Sicilia diſtat, Strõgyla eſt, ſecundum Lipara; à Strongyla in Siciliam ſexdecim millia paſſuum, à Lipara 19. numerat Strabo. ſcriptor igitur viſus eſt ſignificare voluiſſe, Sanctam Trophimam ex aliqua vrbium exſtitiſſe, quæ in eo Siciliæ tractu, illa tempeſtate, fuit cõtra Inſulas Aeolias. quęnam ciuitas illa fuerit, clara natali Trophimę, paullo poſt dicemus.

4 VTI TVMVLO IPSIVS CARMINA DESIGNANT] nihil tale carmina habent. ea habes præ oculis in hiſtoria Inuentionis, lege. quod de Trophimæ patria deſignant, vnico verſu continetur: Sicanios fugiens deuota puella parentes. Neque vſquam Inſularum Aeoliarum meminere. itaque ſuſpicabar, apud ſcriptorem hiſtoriæ, pro Aeolicis e finibus, legendum, Sicanicis, vel Siculis è finibus, ſed nihil auſus ſum mutare, quòd ſcriptoris ea ſit mens, quam paullò ante explicauimus.

5 ALIVS REGINNARVM] hiſtoria Tranſlationis eiuſdem S. Trophimę Reginnas, & Minoram idem facit claritus, cultinſque Marius Corradus, Trophimam adue̅ctam eſſe, ad litora Promontorij Mineruę, Salernum, & Surrentum inter, ſed Minora, ciuitas, ad eius, in eodem Promontorio.

6 ANGELO DVCE] notiſſimum omnibus, Angelos fidiſſimam Virginum tutelam terra, marique. quid Angelus Trophimam inuenerit, colueritque, mox dicam.

7 QVÆ CVM IGNARIS OMNIBVS ET INCVRIOSIS] perinde ignoratum huc vſque quæ tempeſtate, ad oram maris Italici, Trophima delata eſt, atque quot per hominum ætates in eo litore iacuit, ſine nomine. hoc miraculo primum cognita, inuentaque Nonis Nouembris. iſque dies agitur feſtus Inuentionis S. Trophimæ, in vrbe Minora. quid hoc ſepulchro factum eſt, nondum cognoſcere potui; ſeruetur adhuc Amalphię, an Minoræ?

8 CVMQVE SPELÆO VICINO RESONARET ECHO] multo clarius hæc apud Q. Marium leges, quem poſt tranſlationem ſubijciemus.

9 PRESBYTERI PARTHENOPENSES] Neapolitani; Plinius in deſcriptione Italiæ

Pli.l.3.c.5. litore autem Neapolis, parthenope, à tumulo Sirenis appellata.

10 CÆLATA REPERIVNT HVIVSMODI CARMINA] duo hic mihi obſcura, & compoſitu difficilia. Poëta, qui carmen pãxit, tempuſque, quo cælator in marmore inſculpſit. à quonam, & quando id factum putauerimus? cum Trophima eſſet adhuc in Sicilia? haud credibile eſt. nam, vt carminibus traditur, Trophimam in mari mortuam, poſt fugam è Sicilia, oportuiſſet. Poëtã præſcium fuiſſe futurorum; itemque vt cælatum verſibus ſepulchrum Trophima, quo pergeret, ſecum aſportaret. an forte hæc accidere, cum Trophima ageret in mari? neq; id vero ſimile eſt. illa enim ſi perijt in mari, violenta morte, haud dubie à carnifice in mare præcipitata. ſi miti obitu deceſſit, adeo ne in mari, in naui, ignaris rerum prompta quę ex vſu forent? ſtatim reperti Poëta, marmora, cælatoreſque? at facta hæc dixeris, cum Trophimę corpus in Italię litus delatum eſt. neque videtur id fieri potuiſſe. nam viri chriſtiani, qui detuliſſent, neutiquam deſerto in litore ſepulchrum reliquiſſent, imbribus, ventiſque ludibrium (quod ab eorum religione, ac pietate procul eſſe quiuis intelliget) ſed in ędem aliquam proximam comportaſſent, aut humi condidiſſent. quamquam fragmentum iſtud hiſtoriæ plane ſatis demonſtrat ſepulchrum iam inde cum in ea litora, ſiue vi maris, ſeu potius miraculo delatum, per multa ſæcula ignotum manſiſſe; in eum vſque diem, quo extareſcentis brachij mulieris prodigio patefactum eſt. Equidem pro tenui meo iudicio dixerim, Trophimam in mari mortuam, inſcriptiſque carminibus, quę nomen Virginis, mortiſque cauſſam poſteritati teſtarentur, in ſepulchro compoſitam, depoſitãq; ad litus, iuxta Promontorium Mineruę. atque hæc omnia miniſterio Angelorum patrata fuiſſe, vt alias ab iiſdem factum cum S. Clemente Romano, cum D. Catharina Alexandrina, alijſque.

MARTYRIS HIC TROPHIMES] Trophimam Virginem, & Martyrem cum inſculpti ſepulchro verſus, tum ſcriptores Q. Marius, Dauid Romęus, cæterique appellant. verum vnde illi Martyris elogium, quã perſecutionis vim fuga declinaſſe, docent incisi verſus? haud negauerim, Trophimam fugiſſe, quod in tempore perſecutionis fugere licuiſſet. attamen illam in fuga comprehenſam, & in mari occiſam, certum eſt ex hiſtoria tranſlationis, in qua D. Trophima Presbytero Amalphitano per viſum oblata, ubi ait, ſepulchrum eius eſſet, illic & ſanguinem eſſe, quem pro Chriſti nomine in mari profudiſſet. 11

QVÆ DVM PRÆCEPTA PROFANI TEMPORIS] edicta Cæſariana, aduerſum Chriſtianos, omnino deſignantur. hinc ſatis conſtat, Sãctam Trophimam Impp. Ethnicis, eccleſiam perſequentibus, Martyrem exſtitiſſe, pluribuſque mox planiſſimũ faciam. At quo Cæſare ſæuiente? ante Conſtantinum Magnum crediderim. 12

SICANIOS FVGIENS DEVOTA PVELLA PARENTES] multa hic implicita: parentes patria, fugæ cauſſa, & ratio, quibus Trophima parentibus, quaque in 13

orbe

orbe genita, quo ex Siciliæ litore, fugam arripuerit; qua cauſſa, quaue ratione ea acciderit, ac de parentibus nihil plane cognitū iis omiſſis, de ceteris coniectandum. ac primum Ciuitas, quæ Trophimam tulit, vndeque litus, ex quo fugam cœpit, in eo tractu maris, oræ Siculæ videntur exſtitiſſe, in cuius cōſpectu Æoliæ Inſulæ iacent, à Cherſoneſo, Mylisue, ad Promontorium Agathyrnum. tunc verò in hac ora maritima exſtabant opida ſibi inuicem proxima, Mylæ, Tyndaris, Agathyrnum, conſtat ex Strabone, Plinio, Ptolomæo, Antonino. iam verò quod opidum ex his D. Trophimæ patriā fuiſſe dixerimus? ad Tyndarida primum inclinabat animus. mouebar vetere quadam fama, quæ Pactis, vrbe haud procul veteri Tyndaride, manet. Nam Pactenſium antiquiores ſic memorant: Diuam apud eos ortam, idque ab æuo immemorabili traditum: & Diuæ nomen Febroniæ, cuius corpus in Ciuitate Minora conditum eſt. ea cum ſtudio, votoque virginitatis à nuptiis abhorreret, eoque magis adigeretur à patre; tutamentum pudori fugā inuenit. iam Virgo ad oram litoris Tyndaritani peruenerat, cum inſequentem patrem reſpiciens, effugium, quod terra negauiſſet, à mari quæſiuit. ſtatim pallium ſuper vndas explicat, & eo ſpōte conſcenſo, vidente Patre, & obſtupeſcente, mare tranſmiſit, donec exciperet litus, haud procul Minora. Illuc Pactenſes ſæpe curſu delati, ſummo in honore ab accolis habentur, vt Febroniæ Ciues. ſed & Pactis ædeſque, ac tabulas vetuſtas eſſe, cum titulo DIVAE FEBRONIAE PACTENSI. extra vrbem duobus paſſuum millibus, ædes eſt lacera, D. Febroniæ dicata; iuxta fons, à Febronia eadem appellatus. plures olim ea loti aqua, variis morbis lauabātur; Matremque Rogerii Regis Adelaſiam, cum eo ſe fonte abluiſſet, lepra, qua deformabatur, ereptam fuiſſe. Porrò deſcriptam Febroniæ vitam Pactis exſtitiſſe, ſed periiſſe, cum claſſis Turcica vrbem diripuit, incenditque feſtum diem Sanctæ Virginis Pactenſes agunt ad 7. Kal. Iulias. hæc Pactenſes perhibent, immixta veris falſiſque, quæ retuliſſe oportuit, vt ad cenſuram vocaremus.

Quod igitur traditum, Trophimam ex ora Tyndaritana fugiſſe, inde ſuſpicio mihi erat, Tyndaritanam exſtitiſſe; pro me erant inciſi ſepulchro verſus (iudicio Q. Marii Corradi ſatis latini, ac bellè facti) qui huic vrbi conueniebant; nam Trophima priſco natali orta eſt, ſed Tyndaris, colonia Romanorum fuit, vt Plinius docet. Pacta verò recens opidum, ex rerum Sicanicarū ſcriptoribus, nulla eius apud veteres, non niſi poſt Normannorum in Sicilia dominatum. fortaſſe à Normannis ipſis, ſiue à Saracenis ante conditum. plura adiice, quæ apud Pactenſes falſa traduntur, quibus inſcripta ſepulchro carmina aduerſātur, quæ Trophimianæ hiſtoriæ, eiuſque veritatis, fundamentum puto. errant enim in Diuæ vocabulo, non enim Virginis, cuius corpus Minoræ colitur, nomen Febronia, ſed Trophima fuit, firmatque Hiſtoria, quæ de Trophima conſcripta eſt.

Prætereà fugæ ratio non videtur conſentire vero, neque enim incolumis Trophima mare traiecit pallio, ſed in mari mortem obiit, vt inſcriptum epigramma teſtatur. Deinde haud fida eſt fugæ cauſſa, quod nuptias auerſaretur, ad quas à Patre ſollicitabatur. nam cauſſa fugæ eadem fuit, atque Martyrii, non modo ſtudium pudicitiæ, ſed Chriſti fides ſeruanda. quod enim Trophima Deos aſpernaretur, impiaſque gentilium ſuperſtitiones effugeret, ſepulchri verſus docent. quos ego ſic accipio, quæ (Trophima) dū præcepta prophani temporis (dū iuſſa, & edicta Ethnicorum Imperatorum) & mundi polluta altaria vitat, (ſimulacra aras, & ſacrificia Deorum, quibus terrarū orbis tum polluebatur) Sicanios fugiens deuota puella parentes, cum virginitatem, ſeque ipſam Chriſto Trophima deuouiſſet, parentibus in Sicilia relictis, vim perſecutionis effugiens, alienas in terras traiecit, nec ſine cœleſtis duce, aut nutu. Id verò à Trophima factum; vrgente nuptias, & inſequente patre, in his verſibus nulla veſtigia; neque ex iiſdem colligas, Trophimæ parentes chriſtianos, neque gentiles fuiſſe.

Iam perſpectis, examinatiſque iis, quæ de Trophima penes Pactenſes fama tradit, dicendum de eius Patria: quam nam fuiſſe cenſebimus? vt ante dixi, ad Tyndarida inclinabam, rationes attuli, quibus mouebar: quod eæ imbecillæ ſunt, & famæ, vt par eſt, nolim contraire; famam potius firmo, & Trophimam Pactis tribuendam eſſe cenſeo. nam vetus id fama penes Pactenſes probat: idem in vrbe Minora traditum, vbi corpus S. Trophimæ ſeruatur. quod verò Pactæ ſex paſſuum millia Tyndaride diſtant, hinc factum, vt litus, cui vtraque ciuitas in edito ſita incumbebat, Tyndaritanum, & Pactenſe ex æquo diceretur. vt mirum non ſit, Trophimam ex ora Tyndaritana fugam dici capeſſiuiſſe.

Neque vrbem Pactas recentem exiſtimes, quòd nemo veterum meminerit, aut nominis rationem tradiderit. nam multa apud nos vetera ſunt, quorum apud veteres ſcriptores nulla mentio. quam ob cauſſam ea olim exſtitiſſe nemo negauerit. verum ego Pactas, Caſtellum vetus, in regione Tyndaritana fuiſſe putauerim; neque nomen clatura ab antiquo abhorret. quin plura apud veteres Græcos eodem nomine appellata. Pactis regio, ab Herodoto memoratur; inſula Pactia in mari Icario, à Plinio; & ab eodem altera eiuſdem nominis, in Ægeo mari; Pactia, vrbs Thraciæ, Diodoro, Plinio, & Ptolomæo; Pactes mons, in agro Epheſio, Strabonis; amnis Pactius Plinio, in agro Pediculorum, Apuliæ contermino. & dubitabimus, ſi nomen vetus Pactyen in Sicilia veterem vrbem extitiſſe? ac fortaſſe Pacta, recens vrbis nomen, ab antiquo praue detortum. nam vetus, verumque Græci opidi nomen Pactye fuit. legas velim, quæ de Tro-

Trophima patria à Q. Mario afferuntur.

At quid de Febronia dicendum? num ne eadem, quæ Trophima, ex errore nominata Febronia? nec mirum, tot Siciliæ excidijs, gentiumque barbararum in Inſulam immigrationibus, vt cæterarum rerum, ita corrupta in vulgus nomina Sanctorum. An Febronia diuerſa à Trophima? nam diuerſum nomen, diuerſus vtriuſque natalis, an feſtus dies? nam Trophima Nonis Nouembris, Febronia VII. Kal. Iulij colitur. demum diuerſa Hiſtoria. quamquam perturbata, quæ Pactenſes de Febronia memorant cui pleraque falſo tribuunt, quæ D. Trophimæ ſunt.

14 AEQVORIS IN MEDIO NATVRÆ FORTE QVIEVIT] *per vim Trophima in mari oppetijt, vt ſuperius dixi, placide vero quieuiſſe hoc verſu ſignificari videtur: quod ipſis Martyribus mors, quies fuit.*

15 MEMBRA DEDIT REGINNICOLIS] *ita habet liber Neapolitanus, & recte. perperam vero Panhormitanus: membra dedit regnis Siculis.*

16 ECCLESIAM GVBERNABAT AMALPHITANAM PETRVS] *ſi nacti fuiſſemus catalogum Epiſcoporũ eccleſiæ Amalphitanæ, tempus, quo Trophimæ ſepulchrum repertum eſt, fortaſſe ex Epiſcopi nomine comperiſſemus ſed antiquiſſimis temporibus id accidiſſe, cognoſcimus ex Translatione eiuſdem Virginis, ac Martyris, quæ anno I)CCCXXXVII. facta eſt ſed inuentio multos ante hunc annos euenerat, & ante inuentionem, multas per ætates, ſepulchrũ ignotum in litore iacuerat, vt in hiſtoria traditur. igitur ratum, fixumque eſto, D. Trophimam ſub ethnicis Imperatoribus, eccleſiam vexantibus, martyrio coronatam fuiſſe.*

Cæterum corpus S. Trophimæ Virginis, & Martyris multis clarum miraculis Minore, quæ vrbs eſt in agro Picentino, in æde maxima conditum eſt, vbi ſumma colitur religione, vt Q. Marius teſtimonium dicit, quamquam Salernitanos inter & Beneuentanos certamen ſit de corpore D. Martyris Trophimæ. ij enim Beneuenti, illi vero Salerni conditum dicunt, in æde maxima, vt Marcus Antonius Marſilius, Archiepiſcopus, memorat. Sanctiſſimæ eius præcipuus etiam cultus eſt apud Pactenſes. recens in vrbe Pactis, Ioannes Matthæus Vinoius ædem S. Trophimæ ædificari, ex teſtamento iuſſit, dotauitque. M. Anton. Marſ. coll. nā Arch. in ſua Synodo.

LIBET] *Hæc hiſtoria exſcripta eſt, ex M. S. cod. Bartholomæi Cioccarelli I. Conſ. Neapolitani, dictionem vero paululum perpoliuimus.* 17

SICARDO BENEVENTANO PRINCIPI] *de quo Leo Oſtienſis:* mortuo Sicone Sicardus, eius filius, Princeps (*Beneuenti*) factus eſt, vir omnibus carnalibus vitijs obſeſſus, ac ſuper omnia auariſſimus. *Sigonius initia principatus Sicardi collocat ſub annum Chriſti I)CCCXXXIV.* 18 Leo Oſtiē. Chron. Caſinen. l. 1. c. 26.

TOTA PENE OBTEMPERABAT AVSONIA] *ea pars Italiæ, in qua Beneuentum, & Cales, teſte Liuio, & Feſto.* 19

TYRRHENI MARIS INSVLAS, ETC.] *eodem Sicardo Principe, corpus B. Apoſtoli Bartholomæi, Beneuentum ex Inſula Liparitana, translatum, anno I)CCCXXXVII. tradit Leo Oſtienſis quo etiam anno, vt inferius dicitur, corpus D. Trophimæ Minora Amalphiam deportatum eſt,* 20

MVLTIS CONCISVS PLAGIS INTERIMITVR] *Leo Oſtienſis:* cum Sicardus Princeps a ſuis nequiter fuiſſet occiſus, Radelchis theſaurarius ipſius, illi in principatu ſucceſſit. *at Sigonius:* Sicardo Principe à ſuis per tumultum occiſo, Adelgiſus, Quæſtor eius, ditione m inuaſit. 21

ANIMADVERSIONES IN VITAM SANCTAE SOPHIAE

1 VITA S. SOPHIÆ] *Hãc hiſtoriam S. Sophiæ exſcriptam habuimus ex cod. manu exarato Sortinenſis eccleſiæ, in Diœceſi Syracuſana. Cum fide retulimus, eadem vero dictionem immutauimus vehementer illa me torſit, nã haud dubie deprauata eſt. in ea præcipuæ difficultates duæ ſunt: prima ſpectat ad hiſtoriam, altera ad Chronologiam, eaque inuicem adeo nexæ, vt altera alteram magis augeat. Hiſtoriæ difficultas naſcitur ex Sophiæ parentibus, eorumque ſtirpe. nam quod Sophiæ genus fuit? qui parentes? ac de Sophiæ matre, quam amiſit, cum puella eſſet, nihil habeo, quod dicam.*

Patrem Sophiæ hiſtoria tradit Imperatorem Conſtantinopolitanum fuiſſe, à Chriſti fide alienum, & chriſtianorum perſecutorem, cui Sicilia tum paruit; ei vero

vnica

vnica filia fuit, cui Sophia nomen, quam propter Chriſti fidem interfecit. mox cæde eius ad fidem conuerſus, baptiſma ſuſcepit & Sophiæ filiæ templum exſtruxit; iam cedo mihi Imperatorem iſtū imprimis pro ea tempeſtate, qua Sophia occiſa eſt, ſuſpecta appellatio Imperatoris Cōſtantinopolitani; non enim ea vetus, ſed cœpit extincto Conſtantino, diuiſoque eius filijs imperio. verū fac eſſe. numera Imperatores à Magno Conſtantino Principe, qui amplificato Byzantio, Conſtantinopolis ab ſe nomen fecit, & imperij ſedem in Oriente delegit. quem fuiſſe dixeris? Conſtantinum patrem, an aliquē ex filijs? an Iulianum Apoſtatam? quid cōſequentes Imperatores recenſeam chriſtianos? de quibus quæri, quod quærimus, non poteſt.

Impeditam magis rem facit Chronologia quæ eſt altera difficultas, nam docet hiſtoria, paſſam fuiſſe Sophiam anno Chriſti CCIII. qui annus incidit in imperium Seueri. quo tempore neque imperium in Orientē tranſlatum erat, neque condita vrbs Conſtantinopolis: iam verò conuenire neutiquā poſſunt imperatori Seuero, quæ de Sophiæ patre in hiſtoria memorantur. nam, vt mittam cætera, Sophia parentibus ſuis ſtirps vnica fuit. Seuero Principi Antoninus, & Geta filij, qui in imperium ſucceſſere. Sophiæ patrem filiæ cædes ad fidem conuertit: Seuerus impie vixit, perijtque.

Vincentius quidam Spanò, domo Sortinenſis, qui ſiculo carmine Sophiæ res compoſuit, has enodare difficultates, & hiſtoriam illuminare volens, annum correxit, & nomen Imperatoris, qui Sophiæ pater fuit, in lucem prompſit. Sophiam ille paſſam ſcribit anno Domini CCXIX. ſub Conſtante, quem quartum Imperatorem Conſtantinopolitanum dicit. ſed is poeta errat in multis. primum, annus Chriſti CCXIX. eſt, quo Macrinus, occiſo Caracallo, imperium inuaſit, vnà cum Diadumeno filio: Conſtans vero Chriſti anno CCCXXXVII. regnare cœpit. deinde, vt videtur is ſcriptor, Imperatores Orientis, quos hiſtoria Conſtantinopolitanos vocat, à Conſtantino numerat, eiuſque filijs, Conſtantino, Conſtantio, & Cōſtante. quamob cauſſam Conſtantem videtur appellare quartum Imperatorem: ſed Orientis Imperatores hac ſerie percenſuiſſe oportebat; Conſtantinum patrem, Conſtantium filium, Iulianum Apoſtatam, Iouinianum, qui ordine Imperator quartus Orientis fuit.

Sophiam vero ſub Conſtante paſſam, peritus hiſtoriarum nemo dixerit, cui notum ſit Conſtantem numquam in Oriente regnaſſe, ſed in Occidente. enimvero in imperij diuiſione Conſtans Italiam, Africam, & Siciliam ſortitus eſt. Conſtantinus Gallias, Conſtantius quidquid in Oriente Romanis paruit, & Thraciam cum paterna vrbe. Ad hoc Conſtanti nulla vnquam proles ſuſcepta eſt. quin Olimpias, filia Ablauij Præfecti Prætorio, quæ Conſtanti deſponſa fuerat, ſuperuixit; eoque occiſo, copulata eſt cōiux Regi Armeniæ Arſaci, vt cōſtat ex Ammiano quod contra hiſtoriam Sophiæ eſt, quæ matrem, viuo parente, amiſit, demū Conſtans Imperator chriſtianæ fidei diſciplina ab auia Helena iam inde à pueritia inſtructus fuit, vt nullo modo ei affingi poſſint, quæ hic de Sophiæ patre dicuntur.

Certum penes me eſt, neminem ex Orientis Imperatoribus eſſe poſſe, quem Sophiæ patrem dicamus: enimvero in nullius animum cogitatio de Conſtantino magno ſubeat. qui iam inde ab initio Chriſtianus Imperator, & chriſtianæ religionis ſtudioſiſſimus ſemper fuit, & cui tot filij, ex Mineruina Criſpus, alter Hippolytus, ex Fauſta Conſtantinus, Conſtantius, Conſtans, Cōſtantia, Conſtantina, Helena. quarum Cōſtantia nupſit Ouinio Gallicano viro conſulari, ex actis; Conſtantina Gallo Cæſari, ex Ammiano, Helena Iuliano, qui dein Apoſtata ex eodem Ammiano. aliquem filiorum Cōſtantini magni Conſtantinum, Conſtantiū Conſtantem quis, niſi deſipere velit, dicat? quod omnes chriſtiani Imperatores, quod nemo eorum liberos reliquit. hinc illud ab Eunapio Sardiano ſcriptum, decreſcente & deficiente Conſtantini progenie, ſolum relictum fuiſſe Iulianum, qui Conſtantio patruo mortuo, imperium adeptus eſt. ſed Gregorius Nazianzenus de fratribus Gallo, & Iuliano loquens, victu ait, & cultu imperatorio, in imperatorio quodam loco, ab humaniſſimo Imperatore, (Conſtantio) digni habebantur, ac velut generis reliquiæ ad imperium ſeruabantur. quam ob cauſſam, Cōſtantius moriens Iulianum dixit hæredem, vt auctor eſt Marcellinus: ſanè enim Euſebia Conſtantij prior coniux, quoad vixit ſterilis fuit, ex Ammiano. ea amiſſa, Conſtantius Fauſtinam duxit uxorem, quam prægnantem reliquit; vnde edita poſthumā Cōſtantia, quæ nupſit Imp. Gratiano, vt idem Marcellinus tradit. nec repeto quæ ſupra de Conſtante dicta à me ſunt.

Cenſebis fortaſſe, Sophiæ parentem fuiſſe Imperatorem Iulianum Apoſtatam? caue id dicas. nam Sophiæ pater ex gentili chriſtianus effectus eſt. contra Iulianus è chriſtiano apoſtata, & Chriſti perduellis, perijtque infenſiſſimus fidei noſtræ hoſtis. præterea Iuliano ex Helena coniuge, Conſtantini filia, nulla ſoboles ſuperfuit. nam marem, quem in Gallijs genuit, infantem perdidit, ex Ammiano. dein Helena, dato veneno, quoties concepit immaturum partum abegit. Iam vero poſt Iulianum Apoſtatam conſequentes Orientis Imperatores chriſtiani fuere. & ſi vero eorum quiſpiam peſtifera doctrina imbutus, Arijque ſectator, nemo tamen chriſtianæ religionis hoſtis fuit.

Longius his explicandis prouectus ſum, vt perſuaſum eſſet omnibus Sophiæ patrem Conſtantinopolis Imperatorem in hiſtoria dictum, neminem ex Orientis Imperatoribus eſſe potuiſſe, iam inde à Conſtantino magno, Conſtantinopolis, eiuſque imperij conditore.

Quid dicendum igitur? equidem non vi-

dea

deoꝛneq; auſim expedire rem tanta antiquitatis obſcuritate conuolutam errore, incuriaue ſcriptorum confuſam, vel locorum interuallo minus perſpectam, præſertim destitutus veterum monumentorum luce, nulla veterum ſcriptorum fida face. Igitur deprauata hiſtoria, erratumque in anno, & appellatione Imperatoris. ſed adhuc mecū ipſe inquirebam an Sophia pater videri poſſit aliquis Imperatorum, qui ante conditam Conſtantinopolim in Oriente extiterant. nā ante Conſtantinum magnum, illic Cæſares imperarunt Maximinus, dein Licinius ſed hi impie animam abrupere. an quiſpiam fuit ex Orientis Regibus, aut Dynaſtis? ſed cedo quis? præterea nullus Regum Orientis Sicilia umquam potitus eſt; Sophia verò parenti Siciliam paruiſſe, acta demonſtrant.

An is Sophiæ pater ethnicus aliquis fuit ex Imperatoris comitatu, quem ſcriptor alioquin ex affectu rem in maius auget, Imperatorē dixit, quod fortaſſe Imp. orientis per affinitatem connexus, ſub tempora Conſtantini magni, cuius tum familia, ac domus fecundiſſima. nam Conſtantio Aug. Conſtantini patri fuere ex Helena Conſtantinus Imperator. ex Theodora Conſtantius, Dalmaticus, Annibalianus, Conſtantia, Eutropia, Anaſtaſia. Conſtantino Conſtantij filio ex Mineruina, & Maximiana Fauſta liberi ſeptem, quos ante memoraui. Conſtantio Conſtantij Aug. filio, & Conſtantini Imperat. fratri ex Galla Rufini, & Cerealis virorum conſularium ſorore Gallus Cæſar fuit, ex Baſilina Iulianus Apoſtata. Dalmatio Dalmatius iunior. Conſtantia nupſit Licinio Imperatori. ex Eutropia natus eſt Nepotianus, qui Romæ Imperium paucos dies tenuit. igitur mirum in modum Conſtantij Aug. progeniem propagatam eſſe oportuit, tot filijs in nobiliſſimas familias per coniunctionem adnexis multa cum ſobole. dixerimus ne Sophiæ patrem ex Imperatoria ſtirpe aliquem fuiſſe, vel Auguſtorum ſanguini propinquum, ſiue ante, ſeu poſt imperium Conſtantini in Oriente? cui quidem patri, vel iure patrio, vel magiſtratus, quem gerebat, conceſſum eſt, vt in Sophiā filiam cauſſa religionis animaduerteret? atque initio hiſtoriæ id videtur ſignificari, Sophiam ex Imperatorum Orientis proſapia fuiſſe. quamquam deinde Imperatoris filiā acta his dicant, ſed hæc, vt monui, ſatis confuſe.

Iniri poſſet alia ratio, Sophiæ patrem ex errore dictum Imperatorem, qui tamen fuerit præfectus, aut dux aliquis militaris, dum perſecutio graſſaretur in Oriente. ſed enim duces priſco more Imperatores acclamari ab exercitu victore ſoliti. plerique etiam potentia adeò præpollentes fuere, vt Imperatoribus ipſis metui eſſent, vel imperium inuaſerint. Hæc occurrebant, quæ dici poterant, ſed nutant in multis. doctiores videant, quid hiſtoriæ conſentaneum ſit. interim cum certum videatur Sophiam non fuiſſe Imp. Conſtantinopolitani filiam, eraſi ter ex hac hiſtoria, ea verba, quæ aperte falſa ſunt, & eorum loco repoſui, Principis viri filia ex familia Imperatorum. reliqua nihil immutauimus.

ANVLVM AVRO EFFVLGENTEM TRADIT] *Beata Agnes apud Ambroſium de ſponſo ſuo Chriſto: annulo fidei ſuæ ſubarrauit me. Aur. Prudentius in Sanctos Martyres Hemiterium, & Cheledonium.* 2

Illius fidem figurans,
Nube detegitur annulus.

ILLA VRCEVM MANV CAPIENS BAPTIZAVIT EOS] *mulieribus interdictum fuit baptizare, apud Clementem in constitutionibus Apoſtolicis, & Tertullianum, ſed ij ab ordinario baptizandi miniſterio mulieres excludunt. igitur Sophia factum vacat culpa, quippe quæ neceſſario tempore, nullo ne dum Sacerdote, ſed nec viro chriſtiano præſente, nec ſine diuino instinctu, cuſtodes carceris inſtruxit, & baptizauit. Theclam etiam Virginem multos Chriſti fidem docuiſſe, ac baptizaſſe, docet in eius vita Metaphraſtes, & Baſilius Seleuciæ in Iſauria Epiſcopus. lege notas in eum Petri Pantini* 3

Clem. li. 3. Conſt. A4 poſt c. 9. Tertullianus lib. de velandis virgin. c. 9. De baptiſ. c. 17.

ABEVNDI POTESTATEM VIRGINI FECERE] *Quippe iam chriſtiani nefas exiſtimaſſe viſi ſunt, chriſtianam Virginem propter fidem carcere detineri; propterea que dimiſere.* 4

IN INSVLAM SICILIAM PROFECTA EST] *veroſimile eſt Syracuſas, eiuſue litus appulſam, vnde iter eſt commodius in Pantalicam. Vincentius Sortinenſis in poemate ſuo, Sophiam ait ex ſcenſione in Siciliam facta, ad Tria millia veniſſe, qui locus eſt tribus paſſuum millibus, vnde illi nomen, ab vrbe Syracuſarum diſtans, inde ducente Angelo, Pantalicam perueniſſe. ſed vnde Poeta id hauſit?* 5

IN VRBEM PANTALICAM PERVENIT] *Thomas Fazellus Pantalicæ ciuitatis nomen antiquum putat, deceptus ab hac hiſtoria, quæ Sophiam perueniſſe Pantalicam tradit, vt vero incertum eſt quo tempore hiſtoria hæc ſcripta eſt, ita certum penes me Pantalicæ vocabulum, haud vetus eſſe. Sortini Incolæ (quod oppidum à Pantalica ad mille paſſus diſtat valle interiacente) narrant eo loco, qui Pantalica dicitur fuiſſe olim antiquiſſimam, & celebrem vrbem, cui nomen Herbeſſus, vel Herbeſſum apud Polybium, Ptolomæum, Stephanum, Plinium, Diodorum, Liuium, & Silium. quamquam Dominicus Niger Herbeſſum eſſe dicat, quæ nunc Vicari; Leander Albertus, quæ Cirami, ſed quod errarint, danda eſt venia, vt exteris, rerum noſtra-* 6

Th. Fazel. dec. 1. libr. 10. cap. 1.

Niger in Siciliæ deſcript.

Leand in ſua Sicilia

rum minus gnaris.

Porrò duas Herbeſſi nomine ciuitates inſignitas fuiſſe, ex Polybio, Diodoro, & Liuio conſtat. vtraque Siculorum fuit, ex Diodoro; vtraque mediterranea, ex Plinio, & Ptolomaeo; ſed altera Siciliae latus orientale, altera ſpectabat occidentale; atque hac illa eſt, cuius meminit Polybius, & Diodorus; etenim primo bello punico, Romanis obſidentibus Agrigentum, locatis ante vrbem caſtris, aduerſus Heracleam, frumenti horreum, ac pene forum, vnde res venales aduehebentur, Herbeſſus fuit. quod opidum Polybius ait, à Romanorum caſtris non longe aberat. id hodie Gruttas *eſſe putant Fazellus, & Maurolycus.*

Polyb. li. 1.
Diod. li. 23
Faz dec. 1. lib. 1.
Maurolyc. in indice ad res ſicanicas.

Alter Herbeſſus haud procul Syracuſis fuit, vt ſignificat Diodorus; Syracuſas, & Leontinum inter Liuius locat, quò Hippocrati, & Epicidi è Leontinis eadem nocte perfugium fuit. hunc Herbeſſum Cl. Mar. Aretius, Fazellus, & Maurolycus fuiſſe dicunt, quam hodie Pantalicam nominamus. Argumentum, quò Fazellus ducitur, eſt origo nominis: quod Herbeſſus locum cauernoſum ſignificat, ſed Cluuerius Fazellum reycit, conycitq; ex Liuio Palazolum *eſſe Herbeſſum & ſi a ſpeluncis nomen deduxeris, multas hic inuenies. Quo tempore Herbeſſus interierit, incompertum eſt; Sarracenis Inſulam vaſtantibus, crediderim. yſdem dominantibus, corruptum nomen, & Pantalicam dictam, incerta ratione.*

Diod. li. 14
Liu. lib 24.
Aret in Sicil chorographia.
Clu. l. 2. Sicil. c. 10.

7 MARTIALIS CIVITATIS GVBERNATOR] *parum conſtans, Vitae ſcriptor in appellando Martiali: nunc Vrbis Gubernatorem, nunc Praeſidem dicit. probabilius videtur praefectum vrbis fuiſſe.*

8 IN SPECVM PERVADIT] *Sortinum opidum, & Pantalicam inter viſitur etiam nunc ſpecus, magnaque apud accolas in veneratione habetur: eique adiuncta eccleſia Sanctae Sophiae dedicata.*

AD PARENTEM REMISIT] *Haud difficile eſt, quod ait* Vincentius *Sortinenſis, Sophiam, ad patrem reuerſuram, Syracuſas veniſſe, vnde* Conſtantinopolim *tranſmitteret. ſane is portus Pantalicę vicinior, ibique promptior nauigatio futura.* 9

NIVEO LACTE MANARVNT EXCISÆ COLLI VENÆ] *Paulo etiam Apoſtolo, ceruice abſciſſa, lac pro ſanguine fluxit. idemque prodigium in multorum Martyrum cęde contigit. in Sancti Pantaleonis Actis apud Surium. Sancti Antiochi, ex Romano Martyrologio: Sanctae Catharinae Alexandrinae, apud Metaphraſtem. ſeptem Virgines excarnificatae, lac dedere, in Vita Sancti Blaſij: Sanctae Chriſtinae, reſectis mamillis, eius acta: Sanctae Victoriae Cordubenſis, eiuſdem acta.* 10

GAVDE PATER] *Beata Agnes cum choro Virginum parentibus viſa, eumdem in modum loquuta eſt: videte, ne me quaſi mortuam lugeatis, ſed congaudete mihi, & congratulamini, quia cum his omnibus lucidas ſedes accepi: ita Sanctus Ambroſius.* 11

SVB ANNVM DOMINI CCIII.] *Non adhuc compertum mihi eſt, qua tempeſtate Sophia Martyrium expleuerit.* 12

✣

AN

ANIMADVERSIONES
IN PASSIONEM
S. NYMPHAE
VIRG. ET MARTYRIS

1 PASSIO S. NYMPHÆ] *paſſionem S. Nymphæ Virginis ex cod. MS. eccleſiæ Panhormitanæ damus, recognitam ex fide manuſcriptarum membranarum S. Mariæ Maioris in Vrbe Roma & S. Mariæ transtyberim. exſtat eiuſdem Virginis, & Martyris Nymphæ vita in manu exarato codice Vaticano, paulum diuerſa dictione, ſed iiſdem fermè rebus.*

VIRGINIS, ET MARTYRIS] *Mamilianus Epiſcopus, eiuſque diſcipuli Euſtotius, Proculus, Golbodeus, & Nympha, officiis, & honoribus Martyrum, non modo penes nos, ſed Romæ, iam inde ab antiquis temporibus percoluntur. quamquam illis multa pro pace perpeſſis haud tamen in confeſſione*
2 *nominis Ieſu Chriſti martyrio coronati ſed in pace Deum confitentes, exterres vero à patriis dimotis ſunt. exinde honores Martyrum illis tributi, exterres autem dicti qui metu perſecutionis ne fidem proderent. ſua, ſuoſque relinquentes, exſilium voluntarium ſubiiſſent, ac patria procul vitam egiſſent. iiſque in fuga, exſilioq. ſi mortem pro Chriſto obiiſſent, nomen, honoreſque Martyrii tribuebantur. eam ob cauſſam Victores appellat Dionyſius Epiſcopus Alexandrinus, ſaeuitiam Decianæ perſecutionis commemorans his verbis:* quid attinet percenſere multitudinem eorum, qui in ſolitudine, & montibus vagi, erranteſque fame, ſiti, frigore, morbis, latronibus, beſtiis fuerunt extincti? quorum electionis beatæ, & eximiæ victoriæ teſtes ſunt ii, quibus adhuc in illo numero vita ſupereſt. *Egregium eſt S. Cypriani teſtimonium, quod ad rem noſtram ſit, quide fugientibus in perſecutione per ſolitudines, hæc ait:* ſolus non eſt, cui Chriſtus in fuga comes eſt, ſolus non eſt, qui templum Dei ſeruans, vbicumque fuerit, ſine Deo non eſt, & ſi fugientem in ſolitudine aut montibus latro oppreſſerit, fera inuaſerit, fames aut ſitis afflixerit, vel per maria præcipiti nauigatione properantem tempeſtas, ac procella ſubmerſerit, ſpectat militem ſuum Chriſtus vbicumque pugnantem, & perſecutionis cauſſa pro nominis ſui honore morienti præmium reddit, quod daturum ſe in perſecutione promiſit. nec minor eſt martyrii gloria non publicè, & inter multos periiſſe, cum pereundi cauſſa ſit propter Chriſtum perire. ſufficit ad teſtimonium Martyris ſui, teſtis ille qui probat Martyres & coronat, &c. *igitur vides tempore perſecutionis, in fuga, & exſilio morientes Cyprianum non modo Martyribus æquare, ſed Martyres appellare.*

IN SICILIA INSVLA] *perſecutionem, qua Mamilianus Epiſcopus Panormi, Nympha, ceterique diſcipuli ab Aureliano Præfecto pro fide cruciati ſunt, Acta Vaticana contigiſſe aiunt, Conſtantini magni initiis. equidem crediderim, cum Conſtantinus in Galliis eſſet ſex per annos Italia, Africa, & Sicilia Maxentio parerent Tyranno turpiſſimo, ac ſæuiſſimo. nam auctor eſt Anonymus Conſtantini Panegyriſtes, Maxentium Italiam, conductis ad omne facinus ſatellitibus, oppleuiſſe, Africam exhauſiſſe, omnes Inſulas interiacentes, Siciliam maxime, ac Sardiniam exinaniſſe. memoratque Maxentii ad milites ſuos nefariam illam vocē; fruimini; diſſipate, prodigite. vt proinde nō vnum Tyrannum Roma, vbi Maxentius degebat, ſed Italia, Africa, Sicilia quot Præfectos, ac ferè milites habuit, tot Tyrannos tolerauerint.* 3

VIR NOBILIS AVRELIANVS] *Aureliani Imp. ex filia nepotem fuiſſe, ex coniectura diximus libello, de natali die Sanctæ Nymphæ.* 4

CVI ROMANÆ VRBIS PRINCIPES PRÆFECTORIAM CONC. DIGN.] *quinam ii Principes, qui Aurelianum Nymphæ parentem Siciliæ præfecerunt; cum mandatis, vt in chriſtianos deſæuirent? num ne Diocletianus, & Maximianus? an Conſtantius, Conſtantini Magni pater, qui in Occidente, poſt Diocletianum adeptus eſt imperium? an Maxentius Italiæ Tyrannus? in Diocletianum inclinat animus, qui propoſitis edictis rem chriſtianam immaniſſime diuexauit. nimirum Aurelianus Siciliæ impoſitus à Diocletiano, ad Maxentium vſque Siciliam tenuit?* 5

PRÆFECTORIAM CONCESSERANT DIGNITATEM] *totius inſulæ Præfectum, & Siciliæ Conſularem interpretor. enimvero prouinciarum ſeu Præſides, ſeu Conſulares in antiquis Martyrum actis, ac Martyrologiis, nomine Præfectorum nuncupantur. itaque Apricius, qui Imp. Diocletiano Cappadociæ præfuit, à Romano Martyrolo-* 6

gio Præfec. à Beda Præfectus appellatur: Nicetius eodem Principe Conſularis Bithyniæ, in Martyrologio Romano Præfectus: in actis SS. Getulij, & Sociorum, Licinius Conſularis, à Beda Præfectus. Aurelianum igitur minimè quidem illum vni Panhormo Præfectum, ſed totius Siciliæ conſularem extitiſſe accipio. ex actis enim, quibus Aurelianus per totam Siciliam legatos cum imperio miſiſſe dicitur, qui Virgines vndequaque conquiſitas ad ſe Panhormum adducerent.

7 QVAM VOLENS AB INFANTIA CVSTODIRE] *ita codex Panhormitanus, & Transtyberinus. liber S. Mariæ Maioris habet, ab infantia, eodem recidit.*

8 DVO EX DISCIPVLIS] *alteri ex his Golbodeo nomen fuit. paulo poſt eadem acta.*

9 QVOD CVM SECRETO ILLA FECISSET] *hæc paulo diuerſa traduntur in actis Vaticanis. neque enim Mamiliani diſcipulos per famulam accitos, & in ædes ad Nympham inductos, memorant. ſed illos, cùm Aureliani Præfecti domum adirent, à Beata Nympha viſos, cognitoſque chriſtianos: mox eandem proceſſiſſe obuiam, & clam in cubiculum induxiſſe, à quibus in Chriſti fide inſtitueretur.*

10 AD EXEMPLVM DOMINI CVM LAVARENTVR PEDES SS[.]] *id enim Christus Dominus exemplo nos docuit ſuo* nec, *quod ait S. Auguſt.* dedignetur, quod fecit Chriſtus, facere chriſtianus.

S. August. tract. 58. in Ioann.

11 DEPRECOR VOS, VT LAVENTVR PEDES VESTRI PER MANVS ANCILLÆ VESTRÆ] *mirus in Virgine humilitatis affectus, & pietatis ſtudium, hoſpitũ chriſtianorum pedibus abluendis. neq. enim id muneris demandauit ancillis, ſed exemplo Chriſti, ipſa manibus præſtitit ſuis. ſanè vero iam inde à naſcente eccleſia, vſitatum fuit, chriſtianos hoſpites excipere, atq; eorum pedes lauare. id obſequium hoſpitalitatis, & caritatis officium à viduis exhiberi ſolitum, docet Apoſtolus, quas commendatas eſſe vult ab his virtutibus; ſi hoſpitio recepit, ſi Sanctorum pedes lauit. quamquam vero iſtud humilitatis obſequium ab Apoſtolo in viduis commendatum eſt, nulli tamen feminarum denegatum, quibus ardor in Chriſtum, pietas in ſeruos Dei. de nuptis auctor eſt Tertullianus, qui inter cetera ad chriſtianam diſciplinam ſpectantia, hæc recenſet: loquens de chriſtiana femina, ſi eum gentili viro iungatur quis ait,* in carcerem ad oſculanda vincula Martyris reptare patietur? iam vero alicui fratrum adoſculum conuenire? aquam Sanctorum pedibus offerre? *multo magis id de Siculis Virginibus credendum, apud quas priſco more, ſollemne olim fuit, vt hoſpitum pedes lauarẽt, magno non modo pudicitiæ, ſed humanitatis exemplo, docet Athenæus lib. 1.*

Tertullianus lib. 2. ad vxorem cap. 4.

12 VNVS EX HIS GOLBODEVS] *corrupte in MS. Panhormitano Golboldeus.*

13 BAPTIZAVIT IN NOMINE DOMINI. *tradunt acta Vaticana, Mamilianum Epiſcopum vnà cum B. Nimpha baptizaſſe viros cum puellis, vernaculos eius, numero trecentos. præterea addunt, paganos quoſdam baptiſmate abluiſſe, qui illic aderant, quæque ea nocte acciderant miracula, viderant, & Mamiliani Epiſcopi ſermonem audierant. demum baptizatos ea nocte, homines quingentos.*

APPARVIT ANGELVS CORONAM 14
ROSARVM, ET LILIORVM FERENS] *coronam roſis, lilijſque contextam, ab Angelo delatam D. Ceciliæ, eius acta commemorant.*

POSTQVAM ERGO BAPTIZATÆ 15
SVNT, SEDENS EPISCOPVS DOCEBAT EAS] *hos Nympha, famularumque cum Mamiliano Epiſcopo cõgreſſus, ac propoſitas quæſtiones, vt leues fortaſſe aliquis cenſuerit, & à pietate Virginum, quæ baptizatæ erant abhorrentes. ſed excuſauerim ex muliebri imbecillitate, an ex ardore diſcendi, quæ ad ſalutem animæ pertinerent? quid enim maxime quærerent Virgines, adhuc in fide rudes, quam in ijs inſtitui, quæ ad muliebrem mundum, & ornatum ſpectarent? ſed crediderim potius futilia hæc ab aliquo adiecta. duo id perſuadent. primum, quod hi ſermones, à verbis illis; poſtquam ergo baptizatæ ſunt &c. vſque ad illa; aurora apparuit &c. non ſunt in MS. cod. Vaticano. ſecundum, quod fere omnes has interrogationes, reſponſioneſque ex D. Hieronymo, contra Iouinianum deſumptas, & concinnatas aduertis lib. 1. c. 7. 8. 9.*

FACTVM EST VT AVRELIANVS 16
MITTERET ARMIGERVM SVVM] *armiger, alias ſatelles, & ſtipator corporis. Cicero,* quis eſt iste Lolius? armiger Catilinæ, ſtipator ſui corporis. *ſed conſequentibus temporibus, dignitatis nomen fuit. Rutilius.*

Cic. Rutil. itinerar. 2.

Officiis regerem cum regia tecta miniſter.
Armigeraſque pii Principis excubias.

Is comes excubitorum. idem

Illuſtris nuper ſacræ comes additus aulæ.
Armiger interea domini veſtigia luſtrans

Corippus.

Coripp. l. 3

Eminet excultus ſuper omnia vertice Narſes
Agmina.

RESPONDENTES EX OFFICIO] 17
qui ſint milites ex officio diximus notis ad S. Agatham, & S. Luciam.

LEVATE MAMILIANVM VNA 18
CVM HIS IN EQVVLEO, ET VERBERIBVS EOS CÆDITE] *cœtum hunc ex viris, & mulieribus conſtitiſſe, docent acta Vaticana. ſanè vero equuleo torti, fuſtibus primum cædebantur. Nicephorus:* deinde Eutropius lector productus eſt, cum quaſi incendiarius per indices delatus fuiſſet, & primum quidem bouis diſtentis ſæpius tortus, poſtea autem fuſtibus, & clauis oſſa comminuta, vngulis deinde membra lacera, & maxillæ conciſæ. poſtremo flammam

Niceph. li. 3. h. ſ. ecc. cap. 23.

mam accenſam inferioris corporis partibus is excepit, atque vbi nihil conteſſu. eſt, poſt eos, qui dicti ſunt, cruciatus, cuſtodiæ incluſus eſt.

19 VT TRIGINTA QVATTVOR EX EIS CAPITE PVNIRENTVR] *ignotum quo loco hi beatiſſimi Martyres conditi ſint. agitur in eccleſia Panhormitana eorum feſtus dies 11. Kal. Iunij.*

20 PRÆCIPIENS DE DIVERSIS PARTIBVS SPECIOSAS VIRGINES CONGREGARI] *Acta Vaticana; interea Aurelianus miſit legatos per vniuerſam Siciliam, vt vbicumque nobiles eſſent Virgines ad ſe venire compellerent; quæ animum filiæ ſuę ad ſuum reuocarent. Ex quo Aureliani poteſtate toti Siciliæ Præfectum, ſuperius annotauimus.*

21 MISERVNT EIS IN DOLIVM FERVENTIS LIQVORIS] *ita etiam codex Transtyberinus. at S. Mariæ Maioris habet,* in ollam. *ferme idem.*

22 QVIA PERSEQVVNTVR VOS IN CIVITATE ISTA] *quod Mamilianus Epiſcopus gregem deſerit, cum perſecutio non modo in paſtorem, ſed in gregem concitata eſſet, nulla eius accuſandi ſubeat animum cogitatio. neque enim alio profugerat, niſi Angelo commonente.*

23 DESIDERAMVS APOSTOLORVM MEMORIAS VISITARE] *antiquiſſimũ fuit chriſtianorum ſtudium, ac religio viſitandis, exoſculandiſque Sanctorum Apoſtolorum liminibus, quamquam gladij Cæſarum in noſtram religionem immaniter deſæuirent. exempla aggerere ſuperfluum.*

24 ET CVM LONGA MARIS SPATIA NAVIGASSENT] *paulum variant acta Vaticana poſt duodecim, aiunt dies nauigationis, venerunt vſque ad montem Gilium, & exeuntes de naui, rogare cœperunt ſancti nautas, vt cum eis ſimul reficerentur. ad quos nautæ dixerunt; nos non habemus panem, quomodo edemus? Sanctus Epiſcopus dixit. habemus parum vini, cauſſa ſacrificandi. bibamus illud. illi autem per præceptum B. Mamiliani cœperunt comedere. tanta autem abundantia in vino fuit, quod inde ſaturati ſunt viri 29. tantumque ex eo remanſit, vt nautæ ſolatium inde haberent vſque Romam; & exinde cum benedictione Sanctorum nauigauerunt. hæc acta Vaticana, quæ in eo diſcrepant à Panhormitanis, Transtyberinis, & S. Mariæ Maioris, quod illa, adaucti vini miraculum, in ipſa nauigatione, Panhormo ad montem Gilium, eueniſſe dicant, Vaticana acta poſt exſcenſionem è naui, & Gilio monte,*

25 ET CVM PERVENISSENT AD MONTEM GILIVM, *ita codices omnes, Panhormitanus, Vaticanus, & eccleſiarum S. Mariæ Maioris, & Transtyberinus. quorum auctoritas niſi me coercuiſſet, indubitato emendaſſem, ad montem Ægiliũ, ſiue Igilium. Ægre enim patiebar Gilium recens nomen: quod vetuſtis actis affixum verebar. an ab antiquis temporibus Gilij montis vocabulum, ex Ægilio, vel Igilio ortum? ſanè Ægilium Plinio, ſeu Igilium Rutilio, Inſula eſt Tyrrheni maris. his actis, mons dictus, fortaſſe ob paruitatem.* Pli.l 3 c.6 Rutil.itin

26 PERVENERVNT AD PHARVM ROMANI PORTVS] *Suetonius de Claudio Cæſare,* portum Oſtiæ extruxit, circum ducto dextra, ſiniſtraque brachio, & ad introitum profundo iam ſolo, mole obiecta. quam quo ſtabilius fundaret, nauem ante demerſit, qua magnus obeliſcus ex Ægypto fuerat aduectus, congeſtiſque pilis ſuperpoſuit altiſſimam turrim, in exemplum Alexandrini phari, vt ad nocturnos ignes verſum nauigia dirigerent. *ſanè Pontius Paulinus pharum Romani portus nominat, itaque phari portum, quem habet inter centumcellas, & Romam, ad Oſtia Tiberis fuiſſe, nemini non notum.* Suet.Claudio c. 20.

27 PERGITE AD LOCVM SITVM IVXTA BVANAM] *ſic habet liber Panhormitanus, ſed Romani, Vaticanus, Transtyberinus, & S Mariæ Maioris habent,* Bucinam. *vtrumque nomen æque corruptũ exiſtimauerim; ac pro Bucina, ſeu Buana reponendum ſentio* Suana, *quæ ciuitas eſt Tuſciæ, propter oram maritimam, in qua reliquiæ S. Mamiliani inuentæ ſunt. cauſſas noſtræ caſtigationis fuſè diximus libello de die natali S. Nymphæ, quem poſt notas ad vitam: & translationem Sanctæ Nymphę dabimus*

28 ARRIPVERVNT ITER EIS A DOMINO PRÆMONSTRATVM] *ex actis, obſcurum nobis iter, & loca, in quæ SS. Mamilianus, & Nympha ſeceſſerint. ſed obſcuris afferre lucem muneris noſtri crediderim. tradunt acta, Mamilianum Ægilio Inſula Romam profectum, portus Romani Pharũ tenuiſſe. illinc Angeli monitu, in ea loca perrexiſſe in quibus Proculus, & Euſtotius delitescebant: pinumque excelſam è litore præmonſtratam, & ſub ea Cryptam locum acta Romana appellant, Bucinam, Panhormitana vero, Buanam. ſed Suanam legendum cenſeo, & fere conuincit S. Mamiliani corpus in ea vrbe inuentum. ex eo erat animus, caſtigare acta, ac pro Romano portu, reponere portum Telamonis, qui promontorium Tuſcię, apud Pomponium Melam, Plinium, & Ptolomæum. nam portus Romanus aliquot dierum itinere procul eſt Suana vrbe Tuſciæ, introrſum à portu Telamonis, qui ex aduerſo Inſulę Ægilij, & proximus. nam Telamon Ægilio abſtat M. P. XXV. ſanè acta Vaticana locum fuiſſe oſtendunt, haud procul portu, & mari, in quo Mamilianus, & Nympha deſcendiſſent. etenim aiunt, portu digreſſis è litore viſam pinũ Crypta indicẽ, cui incumbabat, quæ è Romano portu, ſeu litore videri nullo modo poterat. Adde, ex Ægilio Inſula profectis ad Romanũ portum, fuiſſe relegendum iter aliquot dierum in vrbem Suanam, & hinc Romam rurſus contendendum; at ex Ægilio recta iter eſt ad portum Telamonis, eoque ex portu in proximam Suanã. apte igitur componi poſſe omnia videbantur*

ſi pro

ſi pro portu Romano, Telamonis reponeremus. quoniam vero acta omnia portum Romanum conſtanter habent; immutare, & caſtigare tot MM.SS. religio fuit.

29 CVM PERVENISSENT AD CRYPTAM] *numne hac Crypta eſt, quæ in ædē ſacram conformata, hodie viſitur in vrbe Suana, ſub eccleſia S. Mamiliani?*

30 IN QVA PROCVLVS, ET EVSTOTIVS COM MORANTVR] *corrupte in libro Panbormitano, Euſtochius. qui ex eo accepere, falſi ſunt, in Romanis codd. Euſtotius, ac rectè.*

31 QVOS IN PACIS OSCVLO SALVTANTES] *Sanctiſſimis eccleſiæ temporibus ſalutationi oſculum à chriſtianis vſurpatū Petrus Apoſtolus fine Epiſtolę primæ, & D. Paulus extrema epiſtola ad Romanos, & ad Corinthios ſalutate inuicem in oſculo ſancto. idemque Paulus Apoſtolus ad Theſſalonicenſes, ſalutate fratres in oſculo ſancto quem morem viris, feminiſque chriſtianis communem fuiſſe, cognoſces ex Tertulliano in libro, quem ad vxorem ſcripſit. oſculum vero dictum ab Apoſtolis Sanctum, quod impolluta mente daretur, ex Athenagora, ex Origene, quod pacem in ſe haberet, in caritate non ficta, itaque Clemens Alexandrinus oſculum myſticum appellat. ſymbolum enim fuit mutui inter chriſtianos amoris. vt Cyrillus Hieroſolymitanus docet. qui locum illum epiſtolæ D. Petri, in oſculo ſancto, interpretatur in oſculo dilectionis, ſymbolum item pacis fuit. D. Aug. poſt orationem dominicam, quam accepiſtis, & reddidiſtis, dicitur pax vobiſcum; oſculantur ſe inuicem chriſtiani in oſculo ſancto, quod eſt ſignum pacis ſi quod oſtendunt labia, fiat in conſcientia. ideſt quomodo labia tua ad labia fratris accedunt, ſic cor tuum à corde ipſius non recedat.*

Clem Pædag lib 3. Cyril. Hieroſolymit. Catecheſi myſtice. D. Aug. ſermon 83. ac alijs.

32 QVO TERRA MEI COPORIS TERRÆ REDDATVR]. *Hieronymus de mortuo Nebridio: reuerſa eſt terra in terram ſuam, dormiuit in Domino.*

33 HYMNOS DOMINO DECANTANTES] *acta vaticana habent, poſtea quam B. Mamilianus animam efflauit, Nymphā ceteroſque diſcipulos Angelorum laudes audiuiſſe, & cum eis vna occinuiſſe vſque ad auroram. qua exoriente, Mamilianum magiſtrum ſepeliuere.*

34 SEPELIERVNT EVM IN EODEM LOCO] *memorat Philippus Ferrarius corpora Sanctorum Mamiliani, Nymphę, Proculi, Buſtotij, & Golbodei à Bucina Inſula (Suana vrbe dicendum erat) Romam translata, in eccleſiam S. Mariæ Montis cæli, anno CI)XCVIII. Vrbano II. Pontifice, & Mauritio Epiſcopo Portuenſi ſed partem aliquam corporum intelligas, aliequi falſo dictum, cetrum de horum Sanctorum reliquijs diximus libro de natali die S. Nymphæ.*

Phil. Ferr. catal. de ss. Ital. die 5. ſept.

35 PROCVLVS EVSTOTIVS, ET GOLBODEVS, ETC.] *ſed in vaticanis actis habetur eorum corpora ſepulta fuiſſe a Beata Nympha iuxta balneum, quod milliario vno à Bucina ſitum erat. eadem paulo poſt tradunt, Nympham in crypta conditam, iuxta corpora Sanctorum Martyrum Mamiliani, Proculi, Buſtotij, & Golbodei. ſed pro Bucina legendum, Suana ſuperius dixi.*

MIGRAVIT AD DOMINVM MENSIS NOVEMBRIS DIE XII *Martyrogium, ac a pleriquè recentiorum ad IV. Idus Nouembris atem natalem agunt Sanctorum Martyrum Tryphonis, Reſpicij, ac Nymphæ Virginis, nulla loci commemoratione, vbi fortiter pro Chriſto occubuere, vnde ipſa etiā in luce nox. quænā hic Nympha? Panbormitana, an altera quæpiamè haud promptum ſtatuere ingenijs etiam magnis. inſpexit has tenebras Baronius ornamentum ſeculi noſtri, haud tamen diſpexit propoſita dumtaxat actorum diuerſitate, implicitum negotium declinauit. eadem ſuper re dubitat doctiſſimus Molanus, nec definire quidquam auſus. promptior Maurolycus noſter, vtque indigena ad noſtratē Nympham inclinare viſus eſt, Aureliani (falsò imperatoris) filiam appellans, Nympham enim Panbormitanam Aurelio Siciliæ Præfecto prægenitam acta teſtantur. ſanè Vincentius, Antoninus, Petrus Equilinus, & Galeſinius à Nympha Panhormitana longiſſime abeunt: adi, ſi lubet: mihi verò pro comperto eſt Siculam Nympham aliam eſſe, atque eam quæ hoc die colitur, & ope numinis mox firmabo. Qui nam igitur in Panbormitanam eccleſiam inductum, vt ad 4. Idus Nouembris eius natalis dies in alterius Nymphæ feſta luce celebraretur? cauſſæ, ſi fas ariolari, inſcitia fortaſſe, & hiſtoriarum ignoratio. haud multos ante annos, qui eccleſiaſticam diſciplinam in Siciliam reſtituerunt, non aliam eſſe Nympham exiſtimauere, quam cuius natalem diem ad 4. Idus Nouembris Roma celebraret: meoque iudicio, & ſi pertenui illo quidem, duas eſſe Nymphas penitus ignorarūt. Nec mirum cum tempeſtate noſtra ægre id notum, luce monumentorum recens inuenta. ſimul impulit auctoritas eccleſiæ Romanę, quæ apud omnes plurimum ſemper valuit: eam maiores noſtri cum animaduerterent ad 4. Idus Nouembris Nympham colere, in eumdem ſe diem trahi facile ſiuere? quod recentis, quo accidiſſe inferius monſtrabo. ex iſ ſa etiam vicinia error, quod vtriuſque Nymphæ natales dies modicum diſſiti, duobus ſolum diebus interiectis. Nympha enim Nicæna ad 4. Idus Nouembris in faſtis adſcripta. Panbormitana pridie Idus colitur.* 36

a Abbas Maurolyc. M. Bellin. I Molan. ad Viar.

Baron. motis ad martyr. Rom.

Molan. notis ad vſuardum. Maurol in Martyrol. Vincent. I. 11 cap 47. & 48.

Ant. in hiſtoria tit. 7 cap 7. Pet Aequ. lib 10. c. 7 Galeſinius in martyrologio.

Quoniam vero erroris caput eſt, Nymphæ vnius exiſtimatio, illud mihi probandū, Nympham falsò vnam cenſeri, ad hac Nympham Panbormitanam falsò eamdem putari, quę cum Triphone, & Reſpicio colitur, ſed duas eſſe Nymphas longe diuerſas, multa pro re ſunt argumenta: acta, regio, patria, parentes, ac Iudices à quibus cruciatę. Prouinciæ vrbeſque, è quibus in cœlū exceſſere genus, duſque mortis, loca reliquia-

quiarum vtriuſque Nymphæ. hæc inquam omnia plane diuerſa concludunt errorem, verum firmant.

Principio diuerſa acta cum manu exarata, tum in vulgus edita, Nymphas duas manifeſte conuincunt; actorum initium Tryphonis, atque Reſpicij, cum quibus cruciata dicitur Nympha id eſt mortuo Conſtantio Cæſare,&c. quæ extant Romæ in Bibliotheca Congregationis Oratorij. quamquam ijs in actis de Nympha nihil: ad eadem tamen eius cædes adnectitur a Vincentio, Equilino, Galeſinio, aliiſque. Nymphæ vero noſtratis acta incipiunt: In Sicilia Inſula, in ciuitate Panhormo &c. Seruantur in eccleſia Panormitana, itemque Romæ in Bibliothecis S. Mariæ Maioris, & Sanctæ Mariæ Tranſtyberim; neque ab his multum diſſentiunt libri calamo ſcripti Bibliotheca vaticana. in codicibus Siculis, quæ de S. Nympha memorantur ab actis alterius Nymphæ multum diſcrepare aduertit eruditiſſimus Baronius ſed caſtigaſſe oportuit, ac duas inde Nymphas diſtinxiſſe, acta ipſa vt comparare inter ſe quiuis poſſit poſt diſputationem exſcribemus.

II Non eadem eſt vtriuſque Nymphæ regio ac patria, altera Panhormi in Sicilia a orta; altera Nicæa in Bithynia, quæ Regio eſt Aſiæ atque hanc certum omninò eſt commotam occaſione certaminis, ac miraculorum Tryphonis, ac Reſpicij; ſimul comprehenſã, cum Ieſum Chriſtum verum Deum conteſtaretur plumbatis interfectam. Nec quiſquam ſcriptorum in martyrio Nymphæ variat: de Tryphone non eadem traduntur. Nã Petrus Equilinus, & Galeſinius Abſadi in Saxonia ferro extinctum memorant. Vincentius, & Antonius, è Saxonia, quæ corrupte apud eos Sanſaduconia, Nicæam ſcribunt adnecem protractum. Græcorum Menologia aſſirmant, lampſaci natū in opido Phrygiæ, inde Nicæam perductum, cæſumq; . Acta vero congregationis Oratorij Tryphonem ac Reſpicium genere quidem Phrygios tradunt ex vico apud Apameam, ibique tentos & Nicæam adductos martyrium expleuiſſe. cum igitur pene omnes conſtanter aſſirment Tryphonem, & Reſpicium in Saxonia, an Nicæa pro Chriſto interfectos, & eorū cæde Nympham ad fidem conuerſam, plane conficimus ſiue Abſadi Saxoniæ vico ſeu Nicæa in Bithynia vitam cum Tryphone, ac Reſpicio finiuiſſe ceterum acta noſtra longiſſime diuerſa ab ijs tradunt fuiſſeque Nympham in Inſula Sicilia in ciuitate Panhormo. igitur altera præter Nicænam Nympha genere Sicula, patria vero Panhormitana reminiſcitur.

III Idem probant genus, ac parentes inter ſe diuerſi. Nymphæ enim Nicænæ genus obſcurum, parentes incerti, neque a ſcriptoribus traditi: Equilinus, & Volaterraneus Virginem veſtalem nominant. ceteri Virginem quidem, nullo tamen inſigni titulo nobilitatis. At Nympha Virgini Sicula clariſſimũ genus. Nam filia præfecti Siciliæ Aureliani fuit. homologia nominis falſus Maurolycus, niſi librarij ſit error filiam ſcribit Aureliani Imperatoris Nam ſi de Nicæna id dictũ, nutat. etenim ſub Decio ſublata eſt, quo poſterior Aurelianus. iuuat Vopiſcus, qui vnicam filiam, eamque ſuperſtitem ab Aureliano Imperatore relictam ſcribit. ſi de Nympha Panhormitana loquatur, aduerſantur acta, quæ filiam eſſe tradunt Aureliani Siciliæ Præſidis.

Equidem quod nemo præ me vidit ad Imperatorum ſtirpem Nympham Panhormitanam refero. etiam ad coniecturam aperuit Flauius Vopiſcus eius qui ſcriptor: recito verba: [Aurelianus filiam ſolam reliquit, cuius poſteri etiam nunc Romæ ſunt; Aurelianus namq. proconſul Ciliciæ Senator optimus, ſui vere iuris, vitæq. venerabilis, qui nunc in Sicilia vitã agit, eius eſt nepos.] Cuſpinianus eumdẽ vocat Siciliæ Proconſulẽ.

Igitur Aurelianus Senator, qui Ciliciam primum adminiſtrauit, dein ſiue inuidia temporum, ſiue cupidine quietis in Siciliam ſe abdidit. an quod illic clientelæ manebant, agriue, & fauor nominis aui Auguſti? Panhormi amœnitates ei placuiſſe crediderim, vbi Nympha auctus vnica filia: neque hic diuturnum illi otium fuit. Diocletiani, Maximianique depoſita cum purpura verſis rebus, Siciliæ præpoſitum credibile eſt; incertum à quo Cæſare, à Conſtantio, an à Conſtantino filio, an à Maxentio occupata Italia? nihil ſtatuo ſed Aurelianum Aureliani Auguſti nepotem, temporã reputans, in quæ inciait, et Nymphæ patrem, hanc præceptem Imperatoris aſſeuerem, inducor. Etenim acta vaticana Aurelianum Siciliæ Proconſulem, filiamque Nympham initijs Conſtãtini magni, pro fide paſſam tradunt, quod exiſtimauerim contigiſſe cum Tyranno Maxentio Sicilia pareret. Sub idem tempus Aureliani Auguſti nepos Aurelianus in Sicilia degebat quod Flauio Vopiſco auctore firmatur, a quo hiſtorico ſcriptore tunc tẽporis vita Aureliani Imperatoris ſcribebatur, ab eius exceſſu annos prope ſeptem, & viginti Conſtantij Cæſaris exordio. ex quo liquet. Aurelianum Nymphæ parentem eumdem eſſe, atque Aurelianum Aureliani Imp. nepotem, cuius meminit Vopiſcus. ſuadet præter ſynchroniſmum claritudo generis. cui nam Cæſar Siciliam regendam committeret, niſi Cæſaris nepoti, in Sicilia vitam agẽti? Neque ego coniecturam meam pertinaciter retinuerim, neque quiſquam adeo promte refutauerit.

Alij Imperatores, ac Iudices, aliæ Prouinciæ, vrbeſque, in quibus eæ Virgines excruciatæ. Nam altera Nympha Nicææ in Bithynia paſſa eſt, Imperatore Decio, Anuitro Præfecto, ita conſtanter, Martyrologia, & Menologia. Altera Panhormi in Sicilia ſupplicijs affecta Imp. Conſtantino magno, Aureliano parente Præſide. de Aureliani Præfectura affirmant acta manuſcripta eccleſiæ Panhormitanæ, S. Mariæ Tranſtyberim & S. Mariæ Maioris. cruciatam vero Nympham ipſa inter initia Conſtantini magni principatus, acta vaticana plane teſtantur

V. Ni-

a Th.Faz. Pr dec 1.8. l. Iac. Hadria de ſitu Maz. Tho. Porcacch. de vita Sanc Nymphæ. Marcellus Craſſus de vita S. N. Sim. Pariſ. in deſcrip. Sicil.

Equil. l 10 c. 42. Volater. in antropologia. Maurolyc. ad 4. Idus Nou.

V. Nicenę Nympha ſocij Tryphon, atq; Reſpicius tribunus militum: Panhormitana Mamilianus Epiſcopus Panhormi, & Golbodeus eius diſcipulus; itemque Proculus, & Buſtotius. vnaquaque vtroſuis cum ſocijs conſepulta.

VI. Diuerſa ſeries vtriuſque paſſionis, ac genus, locuſque mortis. nam altera miraculo S. Tryphonis ad Chriſtum conuerſa, cum ſe chriſtianam profiteretur, plumbatis cæſa eſt. altera chriſtianorum incedentium commota modeſtia ad Chriſtum traducta, & à S. Mamiliano Epiſcopo baptizata: dein immiſſa in olei feruentis dolium, & vexata carcere. illa ſub plumbatis ſpiritum exhalauit: hæc vero erepta tormentis, ſine incruento quieuit. illa Niceæ, patrio in ſolo mortua; hęc Panhormi quidem paſſa, ſed alienas terras morte nobilitauit. Enimvero tradunt acta, Mamilianũ vna cũ Nympha, & Golbodeo è cuſtodia ab Angelo eductos ad litus vſque inſcenſa naui, quę oram præter nauigabat, inde ſoluiſſe, perueniſſeque ad montem Gilium, quod verò locus eſſet à ſtrepitu ſemotus, aptuſq; rerum diuinarum contemplationi, ibidem per aliquot dies, an menſes, conſtitere: ex eo monte Romam cum nauigarent, vt Sanctorum Apoſtolorum ſepulcra venerarentur, ad Pharum Romani portus appulſum eſt, vbi nocte oblatus per quietem Mamiliano Angelus monuit, è naui egrederentur, pergerentque ad locum Bucinam iuxta ſitum, ac diſcipulos Panhormo exterres, quò perſecutionis metus compulerat, in Crypta deliteſcentes adirent. facta luce ad commõſtratum locum iter ingreſſi conuenere Proculum, & Buſtotium ſumma omniũ gratulatione. inſtitutam inde peregrinationem maturauere; Roma redeuntes idem locus excepit; ibi Mamilianus breui mortẽ obijt, ab eo ſex intra menſes, conceſſere vita Proculus, Buſtotius, & Golbodeus; eodemq; in loco vna omnes conſepulti. Nympha vero vndecim poſt menſes, ac dies quattuor in cœlum migrauit; Mamilianum iuxta, diſcipuloſque poſita quo loco à chriſtianis eccleſia conſtructa eſt. ſic acta Panhormitana; S. Mariæ Maioris, & S. Mariæ Transtyberim. Vaticanus vero codex habet, corpora Beatorum Martyrum Mamiliani, Proculi, Buſtotij, & Golbodei à Nympha prope balneum condita, quod à Bucina milliario vno ſitum erat. Nympham in eadem crypta ſepultam, vbi ædes excitata eſt à chriſtianis.

Equidem ingenue profiteor, diu me torſit hæc Sanctorum Mamiliani, ac Nymphę nauigatio, locorumque deſcriptio. nam obſcura ſatis ex actis. quis enim is mons Gilius, quę Bucina? iuxtaque balneum? quæ Crypta? ſed obſcuris lucem pro noſtra tenuitate conemur afferre. Sanè haud longe ab ora maritima, atque à portu Romano loca iſta fuiſſe videntur. Gilius quidem mons recens vocabulum, ſed ab antiquo detortum: Quod Gilium eſt Ennio, & Rutilio, Inſula Tyrrheni maris. Plinius Aegilium appellat, ponitque contra Coſanum litus. Igilium autẽ ſiue Aegilium, quem acta Gilium montem, forte ob paruitatem vocant, Inſula eſt, quæ æuo noſtro dicitur Giglio vt Leander, Marius Niger, & Habrahamus Ortelius affirmant, & ſoni homologia conuincit.

Ceterum Bucina obſcurior nobis locus. non ignoro Bucinnam Siciliæ opidum apud Stephanum. Siciliæ Inſulam Plinio, Sardiniæ Anaſtaſio: ſed nihil ad rem: nam Bucina, quo Mamiliano, & Nympha ex portu Romano iter, in continenti fuit. hic ego coniecturam exponam, quæ huic noctis ſæculam præluceat: in Panhormitano, pro Bucina, deſcriptum eſt, Buana: vtrumque vocabulum corruptum. ſed ipſum ex vulnere præſens mihi remedium. nam legendum cenſuerim Suana, ac facile antiqui codicis litera S, in B mutari potuit à librario.

Steph de vrbibus. Plin. lib. 3 cap. 8. Anaſtaſius in Pontiano.

Suana autem Plinio, ac Ptolemæo Vrbs eſt Tuſciæ, haud longe ab ora maritima, Inſulam Igilium contra. caſtigationem hanc locus, ac res ipſa firmant. Auctore me cum Senarum oram, ac Diœceſim Suanenſem ad excurſionem animarum obirem, corpus S. Mamiliani Epiſcopi Panhor. Suanæ inuentum in eccleſia eius nomini dicata, inciſum marmore epigramma docuit.

Pli. l. 3. c. 5. Ptol. Geogr. l. 3.

HIC IACET CORPVS

SANCTI MAMILIANI

PANHORMENSIS EPISC.

Rectius Panhormẽſis

INGENS *inde mihi cupido effodiendi corporis, quod ſub ara condi fama erat, factumque à me permiſſu Metelli Bichi, tum Suanenſis Epiſc. viri humaniſſimi, ac preſtãtiſſimi, qui in Aula Pauli V. P. M. munere Auditoris, deinde functus eſt. itaque manibus meis ara patefacta, S. Mamiliani corpus magno omnium gaudio inuentum, ac ſacroſanctas noſtratis Archiepiſcopi reliquias à me diu perquiſitas licuit contrectare, exoſculari, venerarique incredibili lętitia, animo geſtiente, eadem in vrbe crypta oſtenditur, quam illam ipſam puto, quæ Sanctorũ Martyrum domicilium, dein ſepulcrũ fuit.*

noſque

à ſenioribus traditam adhuc apud incolas extare comperi; Mamilianum è Sicilia in Igilium naui vectum, ea que ex Inſula ad Suanenſes delatum. Hæc dixiſſe collubitum vt SS. Mamiliani, Nymphæque nauigatio, & loca, quæ adiere, ac morte illuſtrauere cognoſcerentur. Nam Panormo ſoluentes in Inſulam Igilium appulſi, inde Romam, ex vrbe in cryptam ſeceſſere iuxta Suanam Tuſciæ ciuitatem: in qua ſupremum diem pie, ſancteque expleuere ſupra cryptam vero eccleſia S. Mamiliano dicata manet.

VII. *Varia ſunt loca in quibus reliquiæ vtriuſque Nymphæ ſeruantur; ex his duo corpora, ac Nymphæ duæ alterius Nymphæ corpus, cum Tryphone, ac Reſpicio, Romæ in æde S. Spiritus in ſaxia ſub ara maxima conditum. is vero locus Tyberim inter, & Baſilicam S. Petri, qui nunc ſaxia olim ſaxonia ac vicus ſaxonium dicebatur. nomen inditum à ſaxonibus, qui cum ſæpius rebellaſſent, ab Imperatore Carolo Magno victi compulſique ſolum verterant. pleriquæ eorum in vrbe eam ſedem accepere. Hinc illorum hauſtus error, qui Tryphonem, Reſpicium, ac Nympham in ſaxonia poſitos ſcripſere iis enim ſepultura Martyrum idem est atque paſſionis locus, ſed falſo Noſtratis vero Nymphæ corpus Romæ quidem, ſed in eccleſia Sanctæ Mariæ Montis cœli ſeruatur. eam ædem, cum Romæ agens inuiſerem, tabellam hanc veri teſtimonium, ad aram pendentem legi exſcripſique.*

In hoc altari ſunt corpora SS. Mamiliani Epiſcopi, Golbodei, Euſtotij Proculi, ac Nymphæ Virg. & Mart.

Antiphona.

Iſti ſunt Sancti, qui pro Dei amore minas hominum contempſerunt. SS. Martyres in Regno cœlorum exultant cum Angelis. O quam pretioſa eſt mors Sanctorum, qui aſſiſtunt ante Dominum, & ab inuicem non ſunt ſeparati.

℣. Lætamini in Domino, & exultate iuſti.

℟. Et gloriamini omnes recti corde.

Quæſumus Omnipotens Deus, vt ſicut nos iugiter ſanctorum Martyrum tuorum Mamiliani Epiſcopi, Golbodei, Euſtotij, & Proculi, atque Nymphæ Virginis commemoratione lætificas; ita ſemper ſupplicatione defendas; per Dominum noſtrum.

Neque percellat animum, quod Mamiliani corpus Romæ eſſe dicatur cum Suanæ inuentum ſupra firmauerim. mos olim apud maiores noſtros fuit, vt corporis, membriue inſignior pars, eodem nomine compellaretur. Vnde ortum, vt idem corpus, aut membrum pluribus in locis eſſe à ſcriptoribus tradatur. igitur cum Sanctorum Mamiliani, Golbodei, Proculi, Euſtotij, ac Nymphæ corpora in æde S. Mariæ montis cœli condi legis, minime illa integra eſſe in animum inducas tuum; ſed præcipuas eorũ partes. vidi ego, cum in vrbe verſarer, permixta oſſa, nonnulla in vaſe ex vitro conditâ, cum inſcriptione. SS. Martyrum Golbodei, Proculi, & Euſtotij, ac ſeorſim SS. Mamiliani, ac Nymphæ capita inaurata ex ligno thecis incluſa. quod vero caput S. Nymphæ aſſerimus ad Panormitanos delatum, magnam partem capitis intelligere eiſdem ſeu Nymphæ caput. quod Romæ in æde S. Mariæ montis cœli manet, haud illud integrum eſt, ſed inſignis quædam pars capitis quod ipſi vidimus, & ex animo teſtamur. has vero reliquias SS. Mamiliani, Nymphæ ſociorumque crediderim Suana in vrbem deportatas. nam inuentio S. Mamiliani, quæ Suanæ inſtante me, obtigit, ſecunda fuit. plurimos ante annos eius corpus primum inuentum, in eiuſdem eccleſiæ libris reperi, celebratumque inuentionis primæ diem ad 16. Kal. Iulias. tum igitur vel multo etiam ante, ex reliquijs SS. Mamiliani, Golbodei, Proculi, Euſtotij, ac Nymphæ Virginis, aliàs alio exportatas putauerim. enim vero S. Mamiliani caput Romæ eſt in æde S. Mariæ Montis cœli alterum è brachijs in Inſula Igilio, alterum in proxima Inſula Ilua: Suanæ vero maxima pars corporis in æde eius nomini dicata ſeruatur.

Conſtat ex his, verum eſſe Nymphæ Panormitanæ caput, quod Roma paucos ante annos Panormum tranſlatum, falſique redarguit criminatores. nam Clementis VIII. P. M. auctoritate ex eccleſia S. Mariæ montis cœli aſſumptum eſt, in qua reliquiæ SS. Martyrum Mamiliani Epiſcopi, Golbodei, Euſtotij, Proculi, ac Nymphæ Virginis, vt ante memorauimus, conduntur. exemplar publicarum tabularum ad habendam fidem iam olim edidi, & quod tunc deerat, repertum eſt.

VIII. *Extremum non vnus eſt mortis dies, qui idem atque natalis: Nympha cum Tryphone, ac Reſpicio, Niceæ ſublata eſt decimo die Nouembris, iſque in actis cum in lucem editis, tum manuſcriptis notatus. Panormitana vero Nympha duodecimo menſis item Nouembris ad ſponſum ſuum migrauit, quem diem firmo vetuſtiſſimis codicibus manuſcriptis trium antiquiſſimarum eccleſiarum: è quibus altera eſt S. Mariæ Maioris, altera S. Mariæ Transtyberim Vrbis Baſilicæ nobiles, tertia eſt Siciliæ inclyta Metropolis, Panormitana eccleſia. in omnibus harum trium Baſilicarum vetuſtis paſſionarijs Sicula Nymphæ dies natalis duodecimus Nouembris adnotatus eſt. ſane plurium codicum auctoritate, & fide vaticanum exemplar emendare poſſe videmur; in quo dies noſtræ Nymphæ natalis decimus Nouembris inſcribitur, ſeu ex errore librarij. is cum Nympham videret hoc die in faſtos Romanos adſcriptam, eamque Panormitanam, cuius vita exſcribebatur, exiſtimaret codicem falſò correxit ſeu priora exemplaria maiore penes me fide, quod antiquiora, dictioniſque purioris.*

Vnum hic omnes admonites velo. in codicem ſcriptum eccleſiæ Panormitanæ neſcio quis flagitio manus iniecit, magno inſcitiæ, ac audaciæ ſimul exemplo. Nam cum de

Anaſt. in Leon 4.

Io Molan. de Martyrolog. c. 13 Bar. notis ad Martyrolog. Ro.

Nymphæ exaratum in eo eſſet: migrauit ad Dominum menſis Nouembris die duodecimo; ſciolus aliquis errorem in codicem inductum putans, corrigendum cenſuit, ac vocem (duo) eraſit, attamen veſtigia literarũ manent, quamquam deraſo atramento: ſeruaturque codex in eccleſia Panormitana, inſpiciant haud incurioſi rerum; comprehendent, quod affirmamus, ac probabunt. Inde eruo, maiores noſtros duodecimo die Nouembris, S. Nymphæ natalem Panormi celebrauiſſe. argumentum, quod is dies in Paſſionario ſcriptus eſt, in quo illius officiũ per lectiones digeſtum legitur cuius penes eccleſiam Panormitanam, vſus olim fuit. is vero codex cum non niſi ante annos centum videatur exſcriptus, exiſtimo recenti pene æuo deprauatum. certum vero annum, tempuſque, quo res acciderit, quis diuinet? fortaſſe non deerit, qui coniiciat, id factum, quibus temporibus Pij V. P.M. decreto Breuiarij Romani vſus, ſublatis proprijs, in omnes eccleſias inductus eſt; tum enim lectionario ſuo Panormitana eccleſia vti deſijt, cum Romanum Breuiarium recepit. in quo cum Nycenæ Nymphæ memoria, vnàq; Tryphonis, & Reſpicij decimo die Nouembris ageretur, eodem ipſo die Nympha noſtra celebrari cœpit. atque id eſt quod opere maximo miramur, errorem non multos intra annos obortum, noſtramque Nympham cum Nicæna confuſam, eamdemque exiſtimatam, nedum eodem die cum illa cultam breuique adeo obſcuratam veri notitiam, vt correctior ille, an corruptor, auſus ſit ferro codicem temerare, cui ferrum ipſum parſit: ac veritus libri religionem, litterarum notas veri indices reliquit. Ceterum cum pro nobis ſit, cum fides vetuſtorum codicum manu exaratorum, neque libri vnius ſed plurium, tum auctoritas inclytarum Baſilicarum S. Mariæ Maioris in vrbe Sanctæque Mariæ Transtyberim, ac S. Mariæ Panormitanæ, & antiquitas vt eccleſiarum ita codicum maxime duarum Bibliothecarum Vrbis, valere plurimum debeat, re perſpecta: in eam omnes ſententiam ituros facile crediderim Nymphas duas, ac dies vtriuſque natales plane diuerſos eſſe. cõtra nihil eſt, præter quam vſus per errorem inductus. At quid vetat, inquies, duas Nymphas eodem die mori potuiſſe? haud ierim inficias, & alia ſuppeterent exempla. ſed hic cum refragentur acta, reclament veteres membranæ, antiqua paſſionaria antiquarum eccleſiarum vitium conuincant, haud fas iterum male arreptũ pertinaciter perſequi velle. & quod turpe eſt, errare in natalitio patronæ: ea volente, ac petente corrigamus errorem. Nymphas duas cognoſcamus, ac percolamus; ſed vtramque die natali ſuo. Et quem in finem inſtitutus eſt ſermo, auctoribus manuſcriptis libris, totque rerum firmamentis, anniuerſariam Panormitanæ Nymphæ memoriam in diem duodecimum Nouembris, qui dies eius eſt natalis, reſtituamus. Opera pretium erit, vtriſque doctis gratum vtriuſque Nymphæ acta legere & inter ſe conferre. noſtratis Nymphæ acta ex M.S. cod. Panormitano excerpta habes in hiſtoria noſtra SS. Siculorũ. Alterius hic adnectam ex Bibliotheca Congregationis oratorij in vrbe; vt erant reſcripta. ſcatere ea mendis ſtatim qui legerint, aduertent felicioribus ingenijs facem prælaturus, ope mea, qua potui, correxi. caſtigationem ad oram vides.

ACTA SS. MM.

TRYPHONIS AC RESPICII

Ex M.S.C. Congregationis Oratorij in Vrbe.

Nunc primum edita.

MORTVO *Gordiano Cæſare, & ſucceſſore eius Philippo cum regnaret Decius relatum eſt Aquilino Præfecto Orientis quod* a *ſcientię diuinæ culturam potiſſimum haberent erga SS. Tryphonem, atque Reſpicium. non enim latere poterant, quoniam aliquot annos per donum, & gratiam Dei, pręditi erant varijs meritorum virtutibus. miſſis igitur ex officio apparitoribus, rapti ſunt à Frontone pacis Principe* b *à prima ciuitatis, qui exierat ad exquiſitionem Sanctorum cum perſecutoribus. hoc autem erat indictum à Præfectis, quos inuentos tradiderunt militibus qui ligauerunt eos, & traxerunt in ciuitatem Meetę* c *ibique in carcerem miſſi ſunt ab Aquilino Præfecto, qui à publicis negotijs fuerat occupatus de eis magna fama volitabat, quod eſſent Deo chriſtianorum digni in omni virtutum promotione perfecti.*

Poſt paucos dies iuſſit eos introduci. ingreſſi autem, ſuccenſi ſunt vehementer igne Spiritus Sancti, & cum omni fiducia loquebantur;

a Locus corruptus

b Leg. Apameæ.

c Leg. Nicęam.

bantur verbum Domini. ſic optimum dominicę confeſſionis certamen ſuperiores [illegible] aggreſſi ſunt. Pompeianus vero Primiſcrinius magno officio dixit: Adſunt, ô Præfecte, Sancti de Apameę finibus a de Sanſoro vico applicit, circa eminentiſſimum, & illuſtre tuæ poteſtatis tribunal interrogandi. Tyberius Græcus Clauſius Aquilinus dixit: quod nomen eſt vobis? Sancti reſpōderunt: alter noſtrum Tryphon, alter vero Reſpicius vocamur. Tyberius dixit: cuius fortunæ eſtis? Sanctus Tryphon dixit: fortuna ſiquidem nulla eſt apud Chriſtianos, ſed omnia ex diuina diſpoſitione aguntur, arte vero à quibuſdam hominibus nominata eſt. ſed & ſi vis ſcire genus, ingenuis quidem ſumus natalibus. Pompeianus Primiſcrinius dixit: ſcio vtique, & tales iuſſit imperator viuos incendi, niſi ſacrificauerint Dijs. B. Reſpicius dixit: vtinam digni inueniamur pro Chriſto Domino noſtro ignibus viui cremari: tu autem quod tibi præceptum eſt, implere ſatage. Aquilinus dixit: Sacrificate Dijs, quia video vos legitimam ætatem habentes perfectumque intellectum poſſidere. S. Tryphon reſpondit: perfectum intellectum habemus in Domino Ieſu Chriſto; ideo cupimus perfectū pro eo intellectum poſſidere, & ad plenum producere agonem.

a leg. lampſac.

Hic Aquilinus iuſſit eos torqueri, ſi minime conſentirent. at illi protinus depoſuerunt veſtimenta ſua, & vltro dederunt ſe quæſtionarijs ad torquendum; & cum fortiter torquerentur, nullam vocem emiſerunt, ſed patienter ſuſtinuerunt quia timorem Domini in animo retinebant. & cū fere per trium horarum interuallum torquerentur, non ceſſerunt carnificibus, ſed de Omnipotentia Dei, & pœna colentium Idola cum Præfecto fortiter diſceptabant. Hæc audiens Aquilinus, iuſſit, vt egredientes in venationem alligatos Sanctos traherent, glaciali tempore pruina a. diſcendente & ideo diſruptæ ſunt plantæ eorum. de venatione autem regreſſus in Palatium, iuſſit Præfectus Sanctos præſentari, & ait ad eos: Poteſtis ne vos de reliquis caſtificari? Tryphon reſpondit: ſemper caſtificamur nos coram Domino, cui inceſſanter ſeruimus. Aquilinus dixit: recipiantur in carcerem, vt dilatione conceſſa, moneant interim ſe ipſos, quatenus abiecta dementia, prompte Imperatoris iuſſa ſequantur: Nam teſtor Deos noſtros, quia niſi immolaueritis, ingentibus pœnis, & cruciatibus conſumemini.

a leg. deci-dente.

In ipſis diebus præfectus profectus eſt ad alias ciuitates, & poſt aliquot dies reuerſus Nicæam ciuitatem ſuam, iuſſit ſibi Sanctos Dei præſentari & dixit eis: deliberaſtis apud vos per tanti temporis ſpatium quemadmodum horrifica verbera euadatis? audite me, filij, & ſacrificate Dijs. Sanctus Tryphon reſpondit: caſtificat nos Iudex omnium, Deus totius creaturę formator. rurſumque aiunt: nihil à nobis primum quæras, nihil extremum requiras, niſi quæ à nobis in primis audiſti: quia ſic [illegible] noſtra nunc ſubiacet tempori [illegible]. Nam Dominus Ieſus Chriſtus dixit: qui me negauerit coram hominibus, negabo eum coram patre meo. Aquilinus dixit: vobis ipſis [illegible], & magnis Dijs immolate, quia video in vobis diſciplinam, & ſapientiam. Sanctus Reſpicius dixit: nobis ipſis miſereri melius non poſſumus, quam conſtanter confiteri Dominum Noſtrum Ieſum Chriſtum Iudicem verum, qui ſingulorum acta diſcutere veniet. Aquilinus dixit: deferantur claui, & configantur pedes eorū quod cum factum fuiſſet, per medium ciuitatis in aſperitate hyemis, in vehementi tempeſtate trahebantur. [illegible] Diabolus vincere potuit, ſed magis ac magis cōfortabantur in Domino. Aquilinus dixit: quid eſt? non ſentitis tormenta? Sancti reſponderunt: non, quia claui non ſunt fixi in pedibus noſtris, ſed quaſi in calceamentis. Præfectus admirans tantam eorum perſeuerantiam iuſſit eos manibus poſt tergum ligatis, nudos cædi, & cum acerrime cæderentur, Quæſtionarij deficiebant.

Præfectus ira repletus, iuſſit vngulas, ac lampades cum lateribus applicari: Quæſtionarij accendentes [illegible] complebant igne, tum applicantibus eis lampades, aſtitit Sanctis Angelus Domini coronas habens in manibus gemmis, & floribus ornatas, quas capitibus eorum impoſuit, atque ſtatim in agmine perſeuit. quod cum viderent Miniſtri, cadentes in terram, facti ſunt velut mortui. Eleuantes autem Sancti oculos ad cœlum dixerunt: Domine Ieſu Chriſte, ne Diabolus prævaleat aduerſus nos, ſed exaudi nos, & perfice curſum noſtrum, vt tua ſit pugna, & tua ſit victoria. Tunc Aquilinus dixit tortoribus: niſi conſenſerint Imperatori, torquete illos, quouſque poſſint ſuſtinere. cumque nimium torquerentur, non ſentiebant dolores: quia quæ illis inferebantur, forti animo repellebant: dixit eis Præfectus: diſcedite à tali dementia, & cōſulite ætati veſtræ. Sanctus Reſpicius dixit: [illegible] à nobis quia nos ſubiacere non poteris [illegible]. nam hæc ſunt [illegible] quæ in lapidibus & lignis [illegible] Dominum verum colimus, & illi ſoli ſeruimus: igitur quia talem Dominum habemus, nulla nos pœna poterit ſeparare à caritate eius. Po[illegible] ait Sanctus: [illegible] præceptis Imperatoris? Sanctus Tryphon reſpondit, ſæpe diximus tibi, quia Deum viuum qui in cœlis eſt, colimus, & timemus. Aquilinus dixit: [illegible] non [illegible] crudelitas tormentorum.

Tunc Præfectus ira maxima commotus iuſſit gladium adduci, & conſilio accepto, ſententiam protulit, dicens: Pueros hos genere Phrygios, chriſtianos, Imperatoris iuſſis obtemperare nolentes, decollari iubemus. Milites itaque duxerunt Sanctos ad locū decollationis. eleuantes autem manus ſuas inuo-

inuictiſſimi teſtes Chriſti Tryphon, atque Reſpicius dixerunt: Domine Ieſu Chriſte, ſuſcipe animas noſtras, & colloca eas in ſinu Patriarcharum, & hæc dicentes victima Chriſti præbuerunt ultronei ceruices gladiatori, ſicque mucrone iugulati, beatiſſimas creatori animas reddiderunt. viſi ſunt oculis inſipientium mori, illi autem ſunt in pace, & ſequuntur agnum quocunque ierit. conuenerunt autem religioſi viri & Sacerdotes Domini, & dedicauerunt martyrium illorum cum omni honore, atque diſciplina reuerentiæ; participauerunt myſterium redemptionis noſtræ, commendantes animas ſuas Sanctorum Beatorum Martyrum patrociniis.

DE SS. MM. TRYPHONE, AC RESPICIO

Ex Græcorum Menæis.

TRYPHON Lampſaci, in Oppido Phrygiæ natus eſt, Gordiano Cæſare imperii gubernacula adminiſtrante, anno ducenteſimo nonageſimo quinto ab Auguſti dominatu. is cum admodum adoleſcens eſſet, ſeque in iis ſtudiis exerceret, quæ propria ſunt illi ætatulæ, (ferunt enim ſe occupaſſe in anſerum paſtura) Sancti Spiritus numine afflatur. quo munere omnia morborum genera curabat, Dæmoneſque ab humanis corporibus exigebat. in quorum numero Cæſaris filiam à fœdo ſpiritu diuexatam priſtinæ valetudini reſtituit. quod cum gereret, iis, qui aderant Dæmonem ſub ſpecie atri canis oſtendiſſe perhibent, nimirum ut fœda, prauaque eius facinora appareret. eoque prodigio multos ad Chriſti fidem adduxit. Cum vero Decius, ſublato Philippo Gordiani ſucceſſore ad imperium aſcendiſſet, apud Aquilinum Orientis Præfectum accuſatur, quod Deorum cultum negligeret. itaque adducitur Nicæam ad Præfectum hic Chriſti nomen profeſſus, primum diu torquetur, deinde equis alligatur, hieme ſæuiente per aſpera, acutaque viarum raptatur, tum admotis facibus latera peruruntur. Denique gladio obtruncatus, Deo animam reddidit. Agitur eius celebritas in eiuſdem martyrio, quod eſt in templo Apoſtolorum Petri & Ioannis prope Sanctiſſimam, maximamque Eccleſiam.

PETRVS GALESINIVS IN SVO MARTYROLOGIO

Ad 4. Idus Nou.

NICAEAE Sanctorum Martyrum Tryphonis, Reſpicii & Nymphæ Virginis. Trypho, Imperatore Decio, cum Abſadi in Saxonia, fidei chriſtianæ myſteria doceret, omnes ad Chriſti cultum ab impietate conuertere conabatur: itaque à Decii ſatellitibus captus equuleo tortus, ungulis dilaceratus, poſt ſublimibus pedibus, candentibus clauis confixus, fuſtibus cæditur: tum facibus ardentibus admotis, aduritur. Martyris diuinam animi conſtantiam admiratus Reſpicius tribunus, ad Chriſti fidem conuerſus, varie cruciatur una cum Tryphone, ac rapitur ſimul ad Iouis idolum, quod orante Tryphone concidit: eo miraculo commota Nympha Virgo Ieſum Chriſtum verum eſſe Deum teſtata eſt. quare duo illi viri cum Virgine plumbatis horrendum in modum contuſi, nobili martyrio coronantur.

Ex his, quæ diximus manifeſtum eſt duodecimo Nouembris obiiſſe Nympham Panormitanam. Miramur Philippum Ferrarium noſtratis Nymphæ meminiſſe ad 3. nonas Septembris, ſed ad V. Idus Septembris ſcribendum fuit, quo die caput Sanctæ Nymphæ Panormum Roma tranſlatum eſt.

VBI ECCLESIAM CONSTRVXERVNT] *notus mos, extruendi ædes, ubi Martyrum corpora condebantur. Philippus Ferrarius affirmat corpus B. Nymphæ Panormum eſſe tranſlatum, ſed falſus eſt, pars capitis illuc tranſlata, ut ex conſequente hiſtoria tranſlationis cognoſces.* Philipp. Ferrar. in Cathal. SS. ita ad 3. nonas Sept. & ad 4. Id. Nou.

ANI-

ANIMADVERSIONES
AD MIRACVLVM
S. NYMPHAE

SVB IDEM TEMPVS] hoc miraculum Actis vaticanis, vnde deſumpſimus ad textū erat. dictionem dumtaxat immutauimus. ſed enim cū memoraſſent Acta, poſteaquam B. Nympha ad ſponſum ſuum migrauit, chriſtianos, condito corpore, Eccleſiam ſuperſtruxiſſe, ſubijciunt, ſub idem tempus miraculum illud eueniſſe: nos exiſtimamus, iiſdem ferme temporibus Imperatoris Conſtantini Magni, ſaltem haud lōge ab eius principatu. vetus igitur, vt apparet, Nymphę Virgini, ac Martyri Panormitanæ cultus fuit, iam inde à Conſtātini dominatu cœptus. ſub quo pœnis affecta eſt, & in exilio pro fide mortua. neque id à veterum inſtitutis alienum, quibus Sanctiſſimi Martyres ab ipſa ſtatim morte ſacris honoribus cumulabantur. Hic facere non poſſum, quin vocem ad cenſuram depictam tabellam, & hiſtoriam canonizationis Sanctæ Nymphæ, quam anno CIↃDXCIII in pompa tranſuecti eius capitis Florentini poſuere magnifice cum titulo:

Ioannes Primus Etruſcus,
Totius veræ Religionis Paſtor,
Nympham vitę Sanctimonia probatā,
Superis ſociam adſcripſit,

Quam inſcriptionem vnuſquiſque, iudicio meo non ſine admiratione leget, ac ſi bene perpenderit, omninò reijciet. nam antiquus eccleſiæ mos, ſimul ac Chriſti Confeſſores, vel ferro, vel ſine vulnere obiiſſent, continuo à chriſtianis populis colebantur, volente, & publicos honores iubente Epiſcopo, cuius interterat in Eccleſia, ac prouincia ſua, cultum probata cauſa indicere neque Romani Pontificis eum ratū, factumque abnuebant. ſic obſeruatum eſt plurimos per annos. ſed vetere diſciplina paulatim collabente, ea ratio mutata eſt: demptoque Epiſcopis iure, Pontifices Maximi poteſtatem illam ad Romam reuocauere: cautumque legibus, vt ceteri deinceps abſtinerent: poſtea ſine Romani Pontificis auctoritate, nemini vnquam publici honores in eccleſia decreti, addito, ad rei grauiſſimę momentum, ac magnificentiam vt Antiſtitum, Imperatorum, Regum, virorumque principum, ciuitatum etiam, ac regnorum precibus, Sancti Confeſſores examinata rite cauſſa, in cæleſtium cœtum referrentur. quo id æuo cœperit incompertum. vetuſtius exemplum, Succibertus Vuerdenſis Epiſcopus, à Leone Pontifice Maximo, anno Chriſti Domini IↃCCCIX. in Diuos adſcriptus; Imp. Carolo Magno, poſt Pipinum Regem Francorum inſtante. hic viri docti iudicent, oportueritne vt Nympha Panormitana à Ioanne Etruſco, qui anno Chriſti IↃXXIII. Pontifex fuit, in numerum cæleſtium referretur, cuius temporibus is ritus nondum erat in vſu. præter quā quod antiquior eſt eo Pōtifice religio Beatę Nymphæ: nam ducentos ante Ioannis Pontificatum annos, publice honores Nymphæ tributi; Magno Conſtantino regnante vt ex inſigni hoc miraculo cognoſci poteſt. prętereà confirmant tormenta pro Chriſto à B. Nympha tolerata, & mors in exilio obita. Hæc dixiſſe, operæ pretium fuit, vt illuſtrarentur.

S. Ludger. epiſt. apud Surium Kalen. Mart.

ANIMADVERSIONES

AD TRANSL. CAPITIS

SANCTAE NYMPHAE

QVOD Beatę Nymphę caput tradimus, Roma ad Panormitanos delatum, partem dumtaxat eſſe eamque non exiguam, & pręcipuam intelligas, nam pars etiam aliqua capitis eiuſdem Sanctæ Nymphæ Romæ eſt in æde B. Mariæ Montis cœli. Quidam falsò ſcripſit, haud eſſe verum caput Sanctæ Nymphę, quod Panormum Roma translatum eſt, ſed alterius Diuę, vocabulo Sanctę Nymphę inſignitum, ſed ut manifeſto conſtet verum eſſe caput Sanctę Nymphę Panormitanis, quod anno CIↃIↃXCIII. Panormum delatum eſt, atque idem caput, quod Romę in Eccleſia Sanctę Marię Montis cœli, ab immemorabili temporis ſpatio, ſeruabatur: acta publica ad faciendam fidem deſcripta à nobis ſunt in libello de Natali ait Sanctę Nymphę. hic ſubſcribimus primum inſtrumentum, quod ibi omiſimus, reliqua duo ſatis ſit ibi attuliſſe.

PRIMVM INSTRVMENTVM

Aſſignationis Reliquiarum Capitis

SANCTAE NYMPHAE

VIRGINIS, ET MART.

IN NOMINE DOMINI AMEN.

PRAESENTI publico inſtrumento cunctis vbique pateat euidenter, & ſit notum, quod anno à Natiuitate eiuſdem Domini Noſtri Ieſu Chriſti milleſimo quingenteſimo nonageſimoſecundo, indictione quinta; die verò nono Aprilis, Pontificatus autem Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D.N.D. Clementis prouidentia Papę Octaui anno eius Primo In Domini Aſcan. Mazziotti Anteceſſoris mei Notarij publici infraſcripti, ac teſtium infraſcriptorum praeſentia pręſens, & perſonaliter conſtitutus R.P.D. Frabitius Mandoſius Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Hieronymi Cardinalis Ruſticucci. SS. D. N. Papę Vrbis, illiuſque diſtrictus Generalis Vicarij auditor vnà cum Illuſtr. & Reuerendiſſimo D......... & Illuſtriſſimi & Reuerendiſſ. D. Alexandri miſeratione diuina Cardinalis Montis Alti nuncupati tituli Sancti Laurentij in Damaſo, cui Eccleſia Sancti Laurentij inter alias Eccleſias, Eccleſia Sanctæ Marię in MontiCellis ſuppoſita eſt familiare, & continuo commenſale vna mecum Notario &c. ad eamdem Eccleſiam Sanctæ Mariæ in MontiCellis acceſſit, & perſonaliter ſe contulit ad effectum extrahendi ex dicta Eccleſia caput Sanctę Nymphæ Virginis, & Martyris pro dicta extractione facienda idem Illuſtriſſ. D. Fabius duas claues eidem R.P.D. Fabritio auditori prædicto nomine eiuſdem Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Domini Cardinalis Montis Alti conſignauit, & poſtea ex dicta eccleſia diſceſſit, deinde in eadem Eccleſia perſonaliter ſe contulit Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Dominus Petrus Antonius Vice Dominus Epiſcopus Auellinen. eiuſdem Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Domini Cardinalis Vicarij Vicesgerens ad dictam extractionem faciendam, qui Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Vicesgerens, & R.P.D. Auditor prædicti in ſimul acceſſerint ad altare maius dictę Eccleſię, ibidemque facta oratione, & deinde immiſſa cotta & ſtola cum candelabris accenſis. idem R.P.D. Auditor accedendo retro dictum altare maius dictę Eccleſiæ, & cum dictis clauibus aperiendo feneſtrā

in pariete dictæ Eccleſiæ, & retro dicto altari exiſtentem, ex dicta feneſtra extraxit dictū caput S. Nymphæ Martyris exiſtentis cum capite argenteo, & buſto, & oratiunculam faciendo ex dicta Eccleſia S. Mariæ in Monticellis leuauit, & in Palatio eiuſdem Illuſtriſsimi & Reuerendiſs. Cardinalis Vicarii, & ſupra Altare Cappellæ dicti Illuſtriſs. Cardinalis transportauit, & reſpectiue repoſuit, & claues dictæ Cappellæ idem R. P. D. Auditor penes ſe retinuit: ſuper quibus omnibus, & ſingulis præmiſſis petitum fuit à me notario publico infraſcripto, vt vnum vel plura publicum ſeu publica inſtrumentum, & inſtrumenta conficerem, atque traderem pro vt opus fuerit, & requiſitus ero. Actum, &c.

Eiſdem, anno, indictione, Pontificatu quibus ſupra, die vero vndecima eiuſdem Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Hieronymus tituli S. Suſannæ, S. Romanæ Eccleſiæ Presbyter Cardinalis Ruſticuccius nuncupatus Sanctiſsimi Domini Noſtri Papæ Almæ Vrbis, illiuſque diſtrictus generalis Vicarius, Romanæque Curiæ Iudex ordinarius, ac ex mandato eiuſdem SS. D. N. Papæ viuæ vocis Oraculo ei facto, exiſtens in eius Palatio, & ſolita habitatione Regionis Burgi in Cappella ibidem exiſtente ante altare eiuſdem Cappellæ, ſuper quo caput S. Nymphæ Virg. & Martyris cum luminariis, & intorciis accenſis exiſtit, recondita fuit, conſignauit Illuſtriſsimi, & Reuerendiſsimi D. .... Martinez ſecretario, & in hac parte priori, & agenti Illuſtriſsimæ, & Excellentiſs. D. Comitiſſæ Oliuares caput S. Nymphæ Virg. & Martyris exiſtens in quodam capite argē‑teo extractum in Eccleſia S. Mariæ Monticellis Regionis Arenulæ & in eius Palatio tranſportatum ad effectum illud transferendi in Ciuitatem Panormitanam, & dictæ Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. Comitiſſæ conſignandi, quod quidem caput idem Illuſtriſsimus, & R. D. .... Martinez dicto nomine ex manibus eiuſdem Illuſtriſs. & Reuerendiſſ. Domini Cardinalis Vicarii recepit, & gratias eidem egit nomine eiuſdem Illuſtriſſ. Comitiſſæ, illudque in eamdem Ciuitatem Panormitanam cum omni ornatu transferre promiſit. Super quibus omnibus, & ſingulis præmiſſis petitum fuit à me notario publico infraſcripto, vt vnum, vel plura, publicum, ſeu publica, inſtrumentum, & inſtrumenta conficerem, atque traderem pro vt opus fuerit, & requiſitus ero. Actum Romæ in eodem Palatio, & in Cappella ibidē exiſtente præſentibus, audientibus, & intelligentibus, Reuerendiſſ. D. D. Ioanne Franciſco Tromba, & Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Domino Fabio Blondo Patriarcha Hieroſolymitano teſtibus ad prædicta omnia, & ſingula vocatis, habitis, ſpecialiter atque Rogatis.

Et quia D. Aſcanius Mazziottus olim Cameræ Curiæ illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Domini Almæ vrbis Cardinalis Vicarii Notus de præmiſſis rogatus fuit. Ideo Ego Siluester Spada eiuſdem Curiæ Notus, & in officio Aſcanii ſucceſſor præſens inſtrumentum ſubſcripſi, publicaui, & meo ſolito ſigno ſignaui requiſitus. &c.

Nos Ioannes Dominicus Spinola Prothonotarius Apoſtolicus Sanctiſſ. D. N. Papæ, nec non Curiæ cauſarum Cameræ Apoſtolicæ generalis Auditor fidem facimus, & atteſtamur retro ſcriptum D. Siluestrum Spadam ſucceſſorem retroſcripti D. Aſcanii Mazziotti olim Cauſarum Curiæ Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Almæ Vrbis Cardinalis Vicarii eſſe talem, qualem ſe facit eiuſque ſcripturis, & infraſcriptis publicis ſimilibus adhibitam plenam ſemper, & de præſenti adhiberi fidem indubiam. in quorum omnium fidem &c. datum Romæ &c. hac die XXIV. Februarii M.DC.XX

Lucas de Carolis Not.

Locus Sigilli.

SECVNDVM INSTRVMENTVM

IN Nomine Domini Amen. Anno à natiuitate eiuſdem Domini milleſimo quinquageſimo nonageſimo tertio, indictione ſexta, die vero 13. menſis Martii, Pontificatus Sanctiſsimi in Chriſto Patris, & D. N. D. Clementis diuina prouidentia Papæ VIII. anno eius ſecundo cum Sanctiſsimus D. N. D. Clemens diuina prouidentia Papa VIII. precibus, & intuitu Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. D. D. Mariæ Pimentel de Fonſeca, Comitiſſæ de Oliuares, ad præſens Proreginæ in regno Siciliæ condeſcenderit, & concesserit ſacras Reliquias Glorioſæ, & Beatæ Virginis, & Martyris S. Nymphæ, quæ ab innumerabili tempore citra, cum maxima Populi frequentia in Parrochiali Eccleſia S. Mariæ de Monticellis de Vrbe, regionis Arenulæ, condecenter reconditæ, deuote venerabantur, vt ad felicem ciuitatē Panormi, vnde dicta Beata Virgo erat oriunda, piè, ac ritu celebri transferrentur, huiuſque conceſſionis, & tranſlationis S. D. N. facultatem, & auctoritatem Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſ. D. Hieronymo tituli S. Suſannæ S. R. E. Presbytero Cardinali Ruſticuccio, ſanctitatis ſuæ Vicario viuæ vocis oraculo commiſerit, & propterea perilluſtris, & Reuerendiſſ. D. Petrus Antonius vice dominus, Epiſcopus

Auct-

Auellinen. præfati Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Cardinalis Vicarij vicemgerens, & R. P. D. Fabritius Mandoſius S.D.N. Papæ vtriuſque ſignaturæ Referendarius, & dicti Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Cardinalis Vicarij tunc adiutor, nunc vero in ciuilibus locum tenẽs, de eiuſdem Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſ. D. Cardinalis Vicarij mandato, ſub die 8. Aprilis 1592. vna mecum Aſcanio Mazziotto Notario publico infraſcripto ad prædictam eccleſiam S. Marię de Monticellis acceſſerint, ac pręfatas reliquias decenti apparatu, & aſtantium deuotione ex feneſtra in pariete ante altare maius exiſtente, vndique ornata, & valuis, ac ſeris duabus munita, in qua diuerſę Sanctorum reliquię cuſtodiuntur extraxerint, illas reuerenter, ad cappellam Palatij eiuſdem Illuſtriſſimi & Reuerendiſſ. D. Cardinal. Vicarij a parte dextera maioris aulæ condecenter detulerint, & ſupra altare eiuſdem cappellę honorifice ornato collocauerint, & alias prout in inſtrumento dictæ tranſlationis per me pręfatum publicum Notariũ rogato latius continetur, ad quod relatio habeatur. Cumque poſtea Illuſtriſſimus ad nobilium Senatus Panormitanus pro hu\[...\] de ſacris reliquijs habendis conſtituerit procuratorem perIlluſtrem, & R. D. Gilibertum de Hiſare, & Corghies Epiſcopum ciuitatis Pactarum, idemque Procurator ſe ad vrbem contulerit, ac D. Illuſtriſſima, & Excellentiſſima D. Comitiſſa per litteras Illuſtriſſ. & Reuerendiſſimo D. Cardinali Vicario directas, gratia à S.D. N. ac dictis ſacris reliquijs conceſſa executionem inſtantius poſtulauerit, hinc eſt, quod coram Illuſtriſſimo & Reuerendiſſ. D. Cardinali Vicario præfato in Palatio ſuæ ſolitæ reſidentiæ exiſtente in camera ſolitæ audientię coram \[...\] Dominationis ſuę Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. & in Rocchettis aſſiſtentibus perillustribus, ac Reuerendiſſ. D. Ludouico Archiepiſcopo Montis Regalis, Petro Antonio Epiſcopo Auellin. Claudio Epiſcopo Polen. Paulo Aemilio Epiſcopo Montis alti, Aauerio Epiſcopo Caſſanen. Marco Antonio Epiſcopo Sorano, nec non Illuſtribus, & Reuerendiſſ. Patribus Matthæo Auario Protonotario Apoſtolico, & Fabritio Mandoſio vtriuſque Signaturæ S.D.N. Papæ Referendario, nec non Dominis Cęſare Fideli de Monte Bodio Senogalien. Diœceſis auditore, Iacobo Corteſio à Ciuitate Caſtelli Secretario, Iulio Cęſare della Penna Peruſino magiſtro domus, Pompeio Florido Panen. Magiſtro Cubiculariorum, Decio Stephanucio Tudertino, Petro Antonio Pugioli de Pignola, Leonardo Stebio Volaterrano, Petro Nicolao Piſelio Senogallien. Diœceſis Cappellanis familiaribus, & continuis commenſalibus dicti Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Cardinalis Vicarij teſtibus, ac nobis Simone Gugnetto, Aſcanio Mazziotto, Franciſco de Romaulis, & Rugerio de Rugerijs Curiæ prædictæ Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſ. Domini Cardinalis Vicarij notarijs in ſolidum rogatis: pręſens & perſonaliter cõſtitutus idem Perilluſtris, & Reuerendiſſ. D. Gilibertus Epiſcopus Pactarum, pręfatis Archiepiſcopo, Epiſcopis, & Prælatis aſtantibus, & prę manibus habens quoddam mandati inſtrumentum in eius perſona factum per Admodum Illuſtrem Senatum Ciuitatis Panormi, illud reuerenter deoſculando, præfato Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Cardinali Vicario præſentauit, dedit, & conſignauit, & petens, & poſtulans in executione prędictorum ſibi vti procuratori prędicto dari, & conſignari prędictas ſacras reliquias Glorioſæ, & B. Virginis, & Martyris S. Nymphæ ciuis Panormitanæ, iuxta eius mandati formam, continentiam, & tenorem: nec non gratiam à præfata Illuſtriſſ. & Excellentiſſ. D. Comitiſſa a S. D. N. obtentam viuæ vocis oraculo Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Cardinali Vicario factam; & tunc idem Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Cardinalis Vicarius volens debitæ executioni mentem S.D.N. vt decet demãdare dictum mandatum in papyro latino ſermone inſcriptum, autenticatum, & publicatum per D. Andream Sinaldum regia auctoritate notarium publicum Panhormitanum, ſub die 4. Nouembris 1592. mihi Aſcanio Mazziotto vni ex prędictis notarijs ſpecialiter legendum & regiſtrandum, tradidit, & conſignauit. Quod ego notarius publicus reuerenter, & genibus flexis recipiens, alta, & intelligibili voce, omnibus ſupradictis intelligentibus, & audientibus perlegi, quo lecto, et audito idem Illuſtriſſ. et Reuerendiſſ. D. Cardinalis Vicarius omnibus ſupradictis, aſſociatus aſſiſtente etiam Domino Guidone Prauiſtio S.D.N. Papæ ceremoniarum magiſtro diſcedens de camera ſuæ ſolitæ audientię, et tranſiens per dictam aulam ſui palatij ad Cappellam prædictam ſe contulit, et aqua benedicta ſuper populum aſperſione facta genibus flexis deuotè ante altare dictæ Cappellæ munificentiſſime ornatæ, luminibuſque quamplurimis accenſis refertæ, orauit, & ſumpta ſuper Rocchettum ſtola, caput argenteum, in quo prędictę Reliquię capitis S. Nymphę recondebatur quod ſupra altare prædictum exiſtebat, prę manibus accipiendo, omnibus aſtantibus reliquiarum prædictarum conceſſionẽ, et quantum de magno hoc admodum theſauro dictæ ciuitatis Populus Deo, ac ſummo Pontifici deberet, ac pro ſanctitate ſua Deum precari teneretur, et Reuerendiſſ. D. Epiſcopus Pactarum Rocchetto, et ſtola indutus, quo ſupra nomine reuerenter, et genibus flexis prædictas reliquias è manibus Illuſtriſſ. et Reuerendiſſ. D. Cardinalis Vicarij recepit, ac Ciuitatis Panormi nomine, dominationi ſuæ S. D. N. Clementis VIII. beneplacitum exequenti gratias egit. quas ſacras Reliquias luminibus accenſis præcedentibus, ſupra altare Sacriſtię eiuſdem Cappellę ad id parato, et orna-

ornato collocauit, poſuit, et dimiſit, animo ſuis loco, et tempore ad ciuitatem Panormi deferendi, et flexis genibus oratione facta ex Sacriſtia diſceſſit ianuas clauſit, et claues ſecum detulit, et deinde idem Illuſtriſſ. et Reuerendiſſ. D. Cardinalis Vicarius à ſupradictis omnibus aſſociatus de dicta Cappella diſcedens, ac per oratorium dictę Cappellę contiguum tranſiens, ex alia parte Palatij ad cameram ſolitę audientia redijt, et coram nobis notarijs, et teſtibus iam dictis pręfatos Illuſtres, et Reuerendiſſ. Dominos Archiepiſcopum, Epiſcopos, et Prælatos dimiſit, ſuper quibus omnibus, et ſingulis petitum fuit, à nobis notarijs publicis infraſcriptis vnum, vel plura publicum ſeu publica, fieri atque confici inſtrumentum, et inſtrumenta, præſentibus ibidem dictis teſtibus ad pręmiſſa omnia, et ſingula vocatis, habitis ſpecialiter, atque rogatis.

Et quia de præmiſſis Ego Aſcanius Mazziottus Apoſtolica auctoritate, nec non S. D. N. Papæ Vicarij Notarius vnà cum infraſcriptis Notarijs in ſolidum rogatus fui, ideo hoc pręſens publicum inſtrumentum ſubſcripſi, et publicaui in fidem præmiſſorum requiſitus.

Et quia D. Franciſcus de Romualis S. D. N. Papæ Vicarij vna cum præfatis notarijs in ſolidum extitit, ideo ego Iacobus Lucarenſis de Setia Terracinenſis Diœceſis in dicto officio Actuarius, pręſens inſtrumentum ſubſcripſi, publicaui, et ſignaui meo ſolito ſigno in fidem pręmiſſorum requiſitus.

Et ego Ioannes Bartholomęus Ormezanus Vercellen. publicus Apoſtolica auctoritate Notarius, et in locum D. Simonis Gagnetti Curiæ præfati Illuſtriſſ. et Reuerendiſſ. D. ſuę ſanctitatis, Vicarij, Notarij publici de pręmiſſis rogati in ſolidum cum ſupradictis eiuſdem Curię notarijs Actuarius huiuſmodi inſtrumentum ſubſcripſi, et publicaui in fidem pręmiſſorum requiſitus.

Et quia D. Rogerius de Rogerijs S. D. N. Papę Vicarij Notarius vnà cum pręfatis notarijs in ſolidum rogatus extitit, Ideo ego Mitius de Gradibus de Cereto Spoletanę Diœceſis in dicto officio Actuarius, præſens inſtrumentum ſubſcripſi, publicaui, et ſignaui ſolito meo ſigno in fidem pręmiſſorum requiſitus.

Collegiũ Archiuij Romanę Curiæ ſcriptorum vniuerſis, et ſingulis præſentes noſtras litteras inſpecturis fidem facimus, & teſtamur ſupraſcriptos D. D. Aſcanium Mazziottum, Franciſcum de Romualis Ioannem, & Rogerium de Rogerijs de præfato inſtrumento in ſolidum rogatos, nec non DD. Iacobum Lucarenſem, Ioannem Bartholomæum Ormezanum, et Mitium de Gradibus, qui ſupraſcriptum inſtrumẽtum ſubſcripſerunt, fuiſſe, et eſſe dictę Curiæ Notarios, et reſpectiue Actuarios publicos, eorumque ſcripturis, et inſtrumentis publicis ſemper adhibitam fuiſſe, et adhiberi fidem in iudicio, et extra, in quorum fidem præſentes fieri, et per infraſcriptum notarium publicum ſubſcribi, ſigillique dicti Archiuij, quo in talibus vtimur, iuſſimus, et fecimus impreſſione muniri. Datum Romæ ex Collegio præfato ſub anno à Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimo quarto Indictione ſeptima, die vero quinta menſis Aprilis, Pontificatus S. in Chriſto P. et D. N. D. Clementis diuina prouidentia Papę Octaui anno Tertio.

Valerianus Caroſius Archiep. Romanæ Curiæ ſcriptor.

Locus ſigilli.

TERTIVM INSTRVMENTVM.

IN Nomine Domini Noſtri Ieſu Chriſti Amen. Anno Dominicæ Incarnationis 1593. menſe Septembris die Mercurij. Octauo eiuſdem menſis. 7. Indictionis, celebrante vniuerſo populo Chriſtiano feſtiuitatem Natiuitatis Glorioſiſſimæ Mariæ Virginis, Pontifice in Chriſto Patre, et D. N. diuina fauente Clementia Papa Clemente VIII. anno ſui Pontificatus ſecundo, et regnante in hoc Siciliæ regno Sereniſſ. et Inuictiſſ. Catholico D. N. D. Philippo de Auſtria, Dei gratia ſecundo Rege Hiſpaniarum, Caſtellæ, Aragonum vtriuſque Siciliæ, etc. Prorege, et Capitaneo Generali in hoc Siciliæ Regno pro Catholica Maieſtate Illuſtriſſ. et Excellentiſſ. D. Henrico de Guzman comite Oliuaris, et exiſtente ad infraſcripta cum maiori parte Sacri Regij Conſilij huius Regni: Exiſtentibus Senatoribus Fel. Vrb. Panormi Illuſtriſſ. D. Vincentio de Bononia Marchione Marinei Iuſtitiario, et Capitaneo Papirio Opizinga, Barone Palatij Adriani, et Patribus conſcriptis Vincentio Opizinga, Gaſpare Fardella Barone Sancti Laurentij, Troiano Afflicto, Stephano Regio, et Marcello Pinedo Magiſtro Notario, D. Hieronymo Notarbartulo Syndaco et Procuratore Generali, Fabritio Regio Magiſtro Rationali, et Petro Abbate Theſaurario eiuſdem Vrbis omnibus præſentibus, et abſentibus ad infraſcripta peragendum, et complendum; In ſuggeſto ſeriç cõſtructo in via Columna extra mœnia eiuſdem Vrb. Panormi comparuit Illuſtriſſ. et Reuerendiſſ. D. D. Gilbertus de Iſſares, et Corilles, Dei, et Apoſtolicæ ſedis gratia Epiſcopus ciuitatis Pactarum, et de conſi-

lio Suæ Catholicę Maieſtatis in hoc regno, ac delegatus ſuæ Sanctitatis ad infraſcriptam reliquiam conſignandam iuxta formã ſui actus, & Apoſtolici reſcripti, datorum in alma vrbe Romę diebus &c. ad quos in omnibus, & per omnia pro vera facti narratione, relatio habeatur, mihi Notario cognitus, præſens coram nobis Notario Andrea Sinaldo, Notario ordinario feliciſſ. Senatus Panormi, & Ioanne Curaſio Illuſtriſſ. & Reuerendiſſimi D. Archiepiſcopi Panormitani ad hęc ſerio vocatis atque rogatis, & prædicto Senatu, & Senatoribus, ac teſtibus, & alijs infraſcriptis proceſſionaliter, ea qua decet, reuerentia conduxit, & apportauit ſuis proprijs manibus ſanctiſſimam reliquiam glorioſiſſimę Martyris Sanctæ Nymphæ ciuis panormitanæ intus quoddã vas argenteum ad inſtar imaginis prædictæ Sanctæ Nymphæ, repręſentãtis caput cũ humeris, ſignatum cum ſigillo impreſſo in cera rubra, illamque tradidit, & aſſignauit pręd. Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. Didaco Haedo Dei gratia Archiepiſcopo Panormitano, Pontificalib. ornamentis induto, expectanti ante altare conditum in via Columna, iuxta ordinationes, & inſtructiones factas de mandato ſuæ Sanctitatis per Congregationem Cæremoniarum pręd. Vrbis Romę, mihi Notario cognito pręſenti, & dictam Sanctam Reliquiam Sanctę Nymphę intus pręd. vas argenteum ſigillatum vt ſupra ab eodem Reuerendiſſimo Epiſcopo Pactenſi habuiſſe, & recepiſſe confitenti, & illam deuote, ac pie amplectenti, & ea qua decet, ſollemnitate, & reuerentia recognoſcenti in pręſentia tam pręd. Excellentiſſimi D. Proregis, Sacri conſilij, & feliciſſimi Senatus, quam infraſcriptorum Reuerendorum Canonicorum eiuſdem Panormitanę Eccleſię videlicet Don Franciſci Biſſi V. I. D. ac cantoris, & dicti Reuerendiſſimi Archiepiſcopi Vicarij Generalis, D. Pauli Pelicani Archidiaconi, D. Dioniſij Lanfranchi Decani, & Theſaurerij &c. & aliorum Sacerdotum, & Clericorum, tam de capitulo, Clero, & Seminario, quam de alijs ordinibus, & Religionibus ibidem Pręſentium, & aſſiſtentium ad venerandam pręd. Sanctam Reliquiam, qua recognitione facta, illaque inuenta bene, fideliter, ac realiter iuxta formam conſignationis factę ſuperius, prædictus Reuerendiſſimus D. D. Didacus Archiepiſcopus illam acceptauit, & adorauit, & poſt adorationem pręd. tam Sanctam Reliquiam oſtendit cuncto populo pręſenti, & ante ſuggeſtum, ſeu theatrum in pręd. via columna ad venerandam prædictam reliquiam congregato. Qua Reliquia Oſtenſa populo, & ea cum maxima veneratione, & lacrymis adorata, ſtatim idem Reuerendiſſimus Dominus Archiepiſcopus reliquiam prædictam adorauit more ſolito, & illam depoſuit ſuper Altare cum luminibus, iocalibus, ac vaſis argenteis ornatum a cuncto populo chriſtiano adorandam.

Vnde ad huius rei futuram memoriam, & ad inſtantiam Reuerendiſſimi Domini Archiepiſcopi, Panormitani, & Epiſcopi Pactenſis pręd. quam omnium aliorum, quorum intereſt, & intereſſe poterit in futurum, factus eſt pręſens actus conſignationis prædictæ reliquiæ ſuis die, loco, & tempore valiturus. Acta fuerunt hæc in Vrbe prædicta Panormi in ſupradicto ſuggeſto ante dictum altare ſuis, die, loco, & tempore valitura.

Præſentibus teſtibus Religioſo Fratre Nicolao Antonio Aſſlicto milite Hieroſolymitano, Receptore, & Procuratore Generali Sacræ Religionis, Don Nicolao Cagimila Beneficiali Parochialis Eccleſiæ Sancti Ioannis de Tartaris, & Protonotario Apoſtolico, Ioanne Floreno Magiſtro Notario prædictæ Curiæ Archiepiſcopalis, Sebaſtiano la Sada, & quam pluribus alijs.

Ex Actis quondam Notarij Andreæ Sinaldi Panormitæ extracta eſt præſens copia per me Notarium Balthaſſarem Zamparronem Archiuarium Collegij Notariorum huius felicis Vrbis Panormi actorum conſeruatorem.

ADDITIO.

HIS quæ paulo ante ab Auctore ſcite, eruditeque dicta ſunt de locis, quò Sancta Nympha, & Sanctus Mamilianus ex Igilio Inſula profecti migrarunt, aliquid videtur addendum, quod poſtea compertum eſt; cum id multum faciat ad certius aſtruendum mortis, & ſepulturę locum, quem Acta deſcribunt, & maior accedat confirmatio de ſacris Sãctæ Nymphæ reliquijs, quas Panormi veneramur.*

Primo ergo ſtatuo Sanctam Nympham cum Mamiliano ex Igilio Inſula ad Portũ Romanum appuliſſe, ita Actorum M. SS. omnia. Is verò portus non ille eſt cui adiacebat vrbs Oſtienſis, quæ ad læuam eſt Tyberis; ſed ad dexteram eius fluuij iacet, atque apud ſcriptores dicitur Portus Vrbis, Portus Romanorum, Portus Auguſti, Portus etiam Traiani, quia ab illo inſtauratus fuiſſet, vt ex Procopio lib. 1. & 2. rerum Gothic, Caſſiodoro lib. 7. capit. 8. alijſ-

aliiſque erudite oſtendit Philippus Cluuerius in Italia antiqua lib.3. cap. 3. diuerſitatem iſtam portuum dexteri, ac ſiniſtri apertiſſime quiuis perſpiciet in antiquis tabulis geographicis, quare rectè Rutilius in ſuo itinerario de dextero portu, vbi eſſent naues, ait.

Tum demum ad naues gradior, quà fronte bicorni
Diuiduus Tyberis dexteriora ſecat.

de læuo ad Oſtiam ciuitatem

Læuus inacceſſis fluuius vitatur arenis.

De pharo ibi collucente frequens apud Auctores mentio, Iuuenal ſat.12.

Tandem intrat poſitas incluſa per æquora moles
Tyrrhenamque Pharon.

Ita etiam Dio lib.60. Eutropius lib. 5. ep. 11. ad Vrbem acta tempeſtatibus nauis Romani portus Pharon vidit. *et in carmine de Martiani periculis. At inde nauis promouendus longius*

Intraret vt portum Phari.

ad hunc verò Portum adiacebat ciuitas, quæ inde Portuenſis dicta, Epiſcopalis ſedes S.Hippolyti, & Portuenſium Præſulũ hac etiam patebat via Romam Apuleius libro 1. metamorph. ait. Romam verius profectionem dirigo, tutiuſque proſperitate ventorum ferentium Auguſti portum celerrime ac dehinc carpento peruolaui, veſperaque ſacroſanctam iſtam ciuitatem accedo. *clarius Procopius lib.1. rerum Gothicar.* Viá, quæ ex portu Romam fert, planam atque expeditam veteres ſtruxere Romani, *et mox* ab altera amnis ripa, quà ab Oſtia itur Syluestris eſt via. ac parum culta, nec propinqua Tyberis ripæ.

Secundo, appulſis ad portum Mamiliano, & Nymphæ; ecce Angelus Domini, *inquiunt Acta,* apparuit S.Mamiliano in ſomnis dicens, exite de naui diluculo, & pergite ad locum ſitum iuxta Buanam (Buccinã *alibi legitur*) quem multitudo paganorum inhabitat, vbi videbitis altam pinum, & ſub ea cryptam puluere conſtructam, in qua Proculus, & Euſtotius commorantur. mane facto valedicentes nautis, arripuerunt iter eis à Domino præmonſtratum, & cum peruenissent ad Cryptam, ingreſſi ſunt, & reperunt Sanctos. *iam hæc crypta, quæ iuxta Buanam, aut Buccinam ſub alta pinu iacebat, & exceperat primo Proculum, & Euſtotium, excepit modo Mamilianum & Nympham, eoſque Roma redeuntes iterum admiſit. ibidem ſepultus Mamilianus, Proculus itidem, & Euſtotius; hic Nympha ad cœlum euolauit, ſepulto eius corpore iuxta corpora aliorum Sanctorum: hic demum* Eccleſiam conſtruxerunt Chriſtiani. *hæc ex Actis certa ſunt; incertum verò eſt quis ſit locus, qui Buccina, aut Buana dicitur.*

Auctor Suanam *legendum eſſe arbitratus eſt, eo ductus argumento, quod ibi S.Mamiliani corpus repertum ſit; ſed hæc ſententia eas patitur difficultates; facit Mamilianum, & Nympham a portu Romano, quò nauigio deuecti fuerant, Suanam redeuntes terreſtri itinere relegere idem fere ſpatium, quod confecerant, nam propior eſt Inſula Igilium Suana vrbi: et ſane id minus decet nauigationem diuinitus inſtitutam, vt inutilis videatur, inaniſque circuitus. præterea poſt exſcenſionem viderunt arborem, delitefcentium ſociorum indicem, quod Acta vaticana clarius dicũt his verbis,* Mane autem facto Mamilianus oſculatus eſt omnes nautas, & benedixit eis, & ſic iter cœperunt. qui dum cœpiſſent ambulare iuxta mare reſpexerunt arborem, quam indicauerat Angelus. *at verò fieri haud potuit vt è portu Romano pinum intuerentur, quæ cryptæ index eſſet, ſi prope Suanam fuiſſet, quæ longius diſtat quam vt videri queat è portu Romano. ſenſit difficultates Auctor ſatis accuratus, eòque animum inclinauit, vt corrigeret M.SS. codices, & pro portu Romano, reponeret* Portum Telamonis, *inde enim facile fit eos recto curſu ex Inſula Igilio in eum portum Telamonis traycientes Suanam contendiſſe, inde Romam terreſtri itinere. ſed prudenter portus nomen immutare non eſt auſus, quod omnia exhibent M.SS.*

Aliò ſe vertit vir doctus, & Buccinã, ſeu Buanã prope portum Rom. inquirens in antiquis tabulis geographicis, cum eam ibi nõ reperiſſet, incidit in Bebianam. Lorium ibi reperies. quæ villa fuit, vbi Antoninus Pius Imperator è vita exceſſit: de ea Capitolinus ſpiritum reddidit apud Lorium. *D. Hieronymus in Chronico Euſebiano* Antoninus Pius apud Lorium villam ſuam duodecimo ab vrbe miliario moritur; *conſentiunt Eutropius lib.8. & Sextus Aurelius Victor libro de Cæſaribus in Marco Aurelio Antonino: diſtabat verò duobus à Lorio milliaribus* Bebiana, *ſeu villa ſeu vicus, de qua eruditus vir Philippus* Cluuerius *in Italia antiqua lib.2. cap.3. fol. 522. ait fuiſſe inter Lorios, & Alſium, vt itineraria apud ipſum teſtantur. reperta ergo Bebiana, in eam immutandum Buana, aut Buccina nomen ignotum, & vt videtur, corruptum, exiſtimauit. præſertim cum vox non ſit lõge abſimilis, & Acta fere nos cogant vt cryptæ locum in itinere, quò Romam è portu publica deducebat via, vel ſaltem non longe ab eo diſtantem repererint Mamilianus & Nympha.*

Mihi res Portuenſis Eccleſiæ euoluenti nil in actis noſtris immutandum videtur. reperi enim iamdiu quæſitam Buccinam prope portum Romanum, ſacram etiam ædem D.Nymphæ ibidem dicatam, quam exſtructam poſt eius mortem dicunt Acta, vbi ipſa eiuſque ſocij ſepulti fuerant; difficultates, quæ Auctorem vrgebant, effugio, nec enim veriſimilis eſt reditus in Suanam ciuitatem è portu Romano, ad quam ex Igilio nauigarant, quamuis verò, quæ de reliquiis Suanæ ſeruatis Auctor memorat, veriſſima eſſe credam, ea tamen hunc reditum non ſuadent, nam illuc translatas reliquias opinor, ſed rem explicatius tradam.

r 2 *Ba-*

Baronius ergo ad annum Chriſti 270. cum pleraque de Portuenſi Eccleſia referat, ex Actis SS. Marij, Marthę, & Audifacis perpendens ea verba, Ducti ſunt via Aurelia milliario duodecimo ad Nymphas &c. ait locum illum, ad Nymphas corrupto vocabulo dici nunc S.Nympham, ibique antiquæ eccleſiæ veſtigia apparere. quo loquendi modo exiſtimare videtur per errorem vulgi locum illum, qui ad Nymphas dicebatur, nunc S.Nympham appellari: ego verò libens nomen S.Nymphæ loco inditum arripio; ſed nominis corruptionem non recipio; quamuis enim propinquum locum olim ab Ethnicis dictum fuiſſe, ad Nymphas ob aquarum copiam non inficiar, vt in actis à Baronio allatis legitur; haud crediderim tamen inde manaſſe nomen Sanctę Nymphę, ſed reliquias opinor eſſe eius templi, quod noſtrati S. Nymphæ in eius loci crypta cum ſocijs Martyribus conſepultæ dedicatum eſt. & quidem eius templi mentionem reperi apud Gregorij IX. diploma quo confirmans anno 1236. vnionem Portuenſis, & Syluæ candidę eccleſiarum, recenſet ſacras ædes Portuenſis eccleſiæ, atq; inter alias enumerat Eccleſiam S. Nymphæ cum omnibus poſſeſſionibus ſuis. Leo etiam IX. in diplomate ſcripto Kalen. Maij indictione 2., quæ incidit in annum Chriſti 1049. cum cuiuſdam fundi fines prope Portuenſem ciuitatem deſcriberet, ait Redeunte ad mare per Buccinam, & circumeunte littus maris ad S.Nympham. & Benedictus VIII. Pontifex in alio diplomate antea ſcripto Kalendis Auguſti indictione prima, quæ incurrit in annum 10.8. eadem vſurparat verba de eodem fundo, Pergente recto itinere per Salariam, & vſque ad Attegiam piſcatoriam, remeante ad mare per Buccina, & circumeunte littus maris vſque ad S.Nympham. integra hæc diplomata exſcripſit eruditus Abbas D. Ferdinandus Vghellus in Italia ſacra tom.1. dũ de Epiſcopis Portuenſibus diſſerit. Anaſtaſius item Bibliothecarius in vita S. Leonis IV. Papę, qui eccleſiam rexit ab anno 847 de illo ait, Obtulit vero in eccleſia B.Nymphæ Martyris, quæ eſſe videtur in ciuitate Portuenſi, veſtem de fundato, in quibus verbis ea vox videtur eſſe in ciuitate propinquitatem eccleſiæ ad ciuitatem indicat; nec enim Anaſtaſius dubius eſſe poterat, an reuera eſſet eccleſia in ciuitate, an extra illã. haud ergo rectè aut corruptum eſt S.Nymphæ nomen, ſed antiquum, ac reliquum eſt ex veteri templo S.Nymphæ, quod chriſtiani Portuenſes poſuere ad cultum ſacrorum corporum S.Mamiliani, & Nymphæ, à qua ſe innumeris beneficiis affectos ſenſere ob virtutum exempla, & caritatis affectum quo eos complexa eſt, dum idololatriam euerteret, & rem chriſtianam promoueret, vt acta narrant. & Buccinam hic vides locum eſſe propinquum in Portuenſi Diœceſi ſatis anguſta, atque adeò non alibi quærendum eſſe, nec immutandum eſſe nomen in Actis.

Philippus Ferrarius in Catalogo Sanctorum Italię ad diem 5. Septembris de S. Mamiliano agens, locum, vbi Mamilianũ eiuſque ſocios, atque adeò S.Nympham tumulauere chriſtiani, fuiſſe iuxta balneum à Buccina Inſula milliario diſtans, ibique eccleſiam S.Nymphę extructam refert ex antiquo M.S codice. Iam hic non eam Bucinnam, ſeu Buccinam inſulam ille codex ſignificat, quæ prope Siciliam eſt, aut eam quæ Sardiniæ adiacet, de quibus erudita multa congerit Philippus Cluuerius in Sicilia antiqua lib.2.cap.150. & de Sardinia antiqua cap.2.fol.49. ſed niſi mea me fallit opinio, eam indicat illo nomine Inſulam, quæ hinc mari alluitur, inde verò duobus Tyberis alueis, quorum vni adiacebat Portuenſis ciuitas. Inſulæ etiam ad Portuenſem Diœceſim pertinentis pluries meminere allata Pontificum diplomata, & in Anaſtaſio Bibliothecario in vita eiuſdem Sancti Leonis IV. lego, in eccleſia B. Hippolyti M. quæ ponitur in Inſula Portuenſi. ſed ad hanc rem, aliaque quæ diximus illuſtranda afferre non piget inſignem locum ex Procopio rerum Gothicarum lib. . Vitiges portum, quem ſic Romani vocant, occupare decreuit: is abeſt ab vrbe ſtadia CXXVI. tanto ſcilicet interuallo, quo minus maritima ſit, Roma ſubmouetur. ſitus autẽ eſt Portus ad oſtia Tyberis amnis; qui Romam egreſſus, vbi mare ad XV. ſtadia adpropinquat, in duos ſciſſus alueo, inſulam efficit, quam vocant ſacram. dextri aluei, mox ait, os in portũ effunditur, ſupra quod olim oppidũ Romani in ripa amnis condiderunt validiſſimo muro cinctũ, quod portum a re ipſa vocitant ad ſiniſtrum alueũ atq alterum Tyberis os Oſtia ſita eſt in vlter ore ripa vrbs quõdam magni nominis. huius etiam Inſulæ meminit Ethnicus in coſmographia, & libanum Veneris appellatam ait. Inſula vero inquit, quam facit Tyberis inter Vrbis portum, & oſtiam ciuitatem, tantæ viriditatis, amœnitatiſque eſt, vt neq; æſtiuis menſibus, neque hyemalibus paſturæ admirabiles herbas dehabeat; ita autem vernali tempore roſa, & cæteris floribus adimpletur, vt præ nimietate ſui odoris, & floris inſula ipſa libanus almæ Veneris nuncupetur. potuit quidem ea Inſula, quæ paſcua habuit inſignia, à Bobus Buccina dici, vt de alijs Siciliæ & Sardiniæ proximis Inſulis vel eodẽ, vel ſimillimo nomine inſignitis diſſerit laudatus Cluuerius. cæterum an ipſa ita appellata ſit, prȩter allatum M. S. codicem Ferrarii, non habeo adhuc aliud, vnde mihi compertum ſit. ſiue autem Buccina dicatur ea Inſula, ſiue alius propinquus locus, id certum eſt, haud longe diſtaſſe a Portuenſi ciuitate, atque ob ea via, quã à mari Romam tendebant. quare non ſiſtendum modo eſt in Actis S.Nymphę, ſed eorũ fides adhuc maior euadit, dum in Portuẽſi diœceſi, & Buccinam, & D.Nymphę eccleſiam, quam referunt, aliunde firmatam comperimus.

Duo adhuc ex eodem Ferrario perpendã

ex an-

ex antiquo pergameno M. S. codice narrat, *noſtratium* Sanctorum corpora anno ſalutis 1098, Vrbano XI. Pontifice, & Mauritio Epiſcopo Portuenſi, in eccleſiam S. Mariæ in Monticellis tranſlata fuiſſe, *quod non de integris corporibus, ſed de eorum parte intelligendum arbitror. ſed iam hinc videſ quàm certò ſentiendum ſit veriſſimas Sanctę Nymphę reliquias eſſe, quas Panormi veneramur. nam ex antiquis Actis in Portuenſi Diœceſi in templo D. Nymphę dicato conſepulta fuiſſe didicimus, & inde tranſlata in S. Maria in Monticellis: deinde verò Panormum reliquias capitis S. Nymphæ habuiſſe tabulæ conteſtantur certiſſimis teſtibus conſignatę. quod autem Mauritij Portuenſis Epiſcopi ibidem mentio fiat, nõ aliunde prouenire opinor, quàm quod è Portuenſi Diœceſi, vbi S. Nymphæ templum erat, fuiſſent translatę, ipſo volente.*

Alterum eſt eumdem Ferrarium ex monumentis eccleſię Suanæ referre Mamilianum in Inſula Dianio defunctum, & in Igilium delatum eius corpus, ac rurſus inde in eam eccleſiam Suanenſem Pio II. Põtifice: ſed hęc monumenta ex antiquis actis S. Nymphę expurganda ſunt. id autem veritati conſonum eſt, eas reliquias noſtratium Martyrum illuc fuiſſe translatas vnde autem aduenerint, non rectè enarrari. *potuerunt certè transferri, vel cum pars ad S. Mariam in Monticellis allata eſt, vel ab eadem Sancta Maria ad † ſtillus omnia deuecta ſunt, vel ab alio quopiam loco, quò prius veniſſent. quid horum factũ ſit, ignoro. noſter verò Auctor cum perſpiceret Inuentionis, & translationis nomina aliquando confundi, nam cum inuenitur corpus, transferri adhuc dicitur è loco, vbi deliteſcebat, ad publicam lucem conſpectũque hominum, ipſe feſtum translationis, quod Suanę agitur, interpretatus eſt Inuentionis eſſe feſtum, quia ibi ſepulta corpora exiſtimauit; nos verò translationis feſtum propriè ſumimus, & è diſtanti loco, nimirũ è Portuenſi Diœceſi illuc translata eá corpora, vel potius corporum partem exiſtimamus; cæterum Saracenorum irruptiones, quæ Portuenſem oram, & Diœceſim diu male vexarunt, effeciſſe crediderim vt noſtratium Sanctorum reliquię inde efferrentur; quam vaſtitatem alijs allatam deplorat Baronius ad annũ 270. aliorũ Sanctorũ trãslationes referens, deplorat etiam Benedictus in allato diplomate, & prius Anaſtaſius in eiuſdem Leonis IV. vita. quamuis nec inficiar plura alia ad eam translationem, alijs etiam temporibus impellere potuiſſe; nec eſt neceſſe, vt eam nunc diſquiram.*

ANIMADVERSIONES IN S. RHODIPPVM

RHODIPPVS EPISCOPVS] *quæ de Sancto Rhodippo memoraui, ex actis Sanctorum Martyrum Alphij, Philadelphi, & Cyrini collecta à me ſunt. Romanus Pontifex, à quo Diaconus ordinatus eſt, à me creditur fuiſſe Sanctus Stephanus, an Syxtus? alias dictum. Beati Rhodippi mors in tempora magni Conſtantini incidit; nam Sanctus Neophytus Epiſcopatum iniit, anno Chriſti CCLVII. tenuit annos XXXVII. M. V. vſque ad annum Chriſti CCXCV. ſupra quos ſi Rhodippi annos XVII. numeres, ad annum Chriſti CCCXII. peruenies, quo Imperator Conſtantinus imperitabat, vt Rhodippus Sancti appellatione celebraretur, Paulus PP. V. indulſit.*

✣

ANIMADVERSIONES IN B. EVPREXIAM, ET THEOGNIAM.

EXCERPSIMVS hoc monumentum clariſſimarum ſeminarum, ex Actis Tranſlationis Diuæ Agrippinæ, de quorum auctoritate, ac ſide dictum eſt loco ſuo. ex harum vita, actibuſque egregijs, antiquitatem chriſtianæ religionis apud Menęninos intellige.

ANIMADVERSIONES IN DEPOSITIONEM CORPORVM SS. PAPPIANI, LVCIANI, GREGORII, ET ACACII MARTYRVM.

1 EX GRÆCORVM MENÆIS] *Tranſtulit F. Auguſtinus Floritus. ſcripſit Tranſlationē corporis D. Bartholomæi Apoſtoli ex Armenia in Inſulam Liperā Theodorus Presbyter Conſtantinopolitanus, qui floruit temporibus Adriani, & Leonis Rom. Pontiſicum, vt auctor eſt Vincentius. meminit etiam S. Gregorius Turonenſis, Ioſephus laudatione in S. Apoſtolum Bartholomæum, Sigebertus Monachus, & alij.*

SANE VERO D. BARTHOLOMÆVS APOSTOLVS CVM IN VAR. ORBIS TERR. PROV.] *in India citeriore, vt auctor eſt Origenes, Euſebius, Hieronymus; in maiore Armenia, vbi Lycaones ad chriſtianam pietatem inſtituit, vt Chryſoſtomus, & Albanos, vt Sophronius tradidere.*

IN ARCA LAPIDEA] *Sigebertus, Gregorius Turonenſis, alijque*, in loculis plumbeis.

IN VRBANI CIVITATE] *ſane Ptolomæo Albanopolis, vrbs in Albanorum regione, prouinciæ Macedoniæ. Armeniæ maioris vrbem, vbi ſepultum D. Bartholomæū Apoſtolum, tradit Sophronius Græcus. Albaniam Dorotheus vocat, Albanum Preculpus, & Menæa Græca.*

Vincen. in ſpec. hiſt. lib. 9 c. 87. Greg. de glor. mar. cap. 3. Ioſ. ap. Simeon. Metaphr. in
2
Sur. to. 4. Sigeb. in Chron. ad ann. 83. Orig l. 3. in Geneſ. Euſ. hiſt. l.
3
4. c. 10. Hier. de
4
ſcrip. eccl. in Pāteno. Chryſ. ho. de 12. App. Sophron. ap. Hiero. ſcrip. eccl.

VNA CVM QVATTVOR ALIIS 5
SS. MM. CAPSVLIS *conſentiunt Ioſephus laudatione in S. Apoſtolum, & ex Theodoro Conſtantinopolitano Vincentius.*

ETENIM VT PONTICVM SINVM 6
NAVIGAVIT APOSTOLVS] *nauigationem Sanctiſſ. Apoſtoli, ita deſcribit Ioſephus, quem Hymnographum cenſeo laudatione in D. Apoſt. Bartholomæum*: hæc cum dixiſſent, ethnici, quod cogitarant, aggreſſi ſunt, & vnà cum quattuor aliorū Martyrum loculis, B. Bartholomæi reliquias in mare deiecerunt. Martyres autem illi glorioſi Apoſtolum Bartholomæum valde inclytum, duo à dextera, & duo à ſiniſtra parte, medium habentes, pontum ipſum ſine fluctuatione aliqua tranſmittebant, cūque ad Boſphorum Thracium, in Propontidem, veniſſent, Helleſponti anguſtias trāſierunt. deinde tranſmiſſo Aegeo, & Ionio mari, ad Siciliam applicuerunt, & Syracuſas ad ſiniſtram derelinquentes, atque Occidētem verſus tendentes, ad Inſulam Liparim peruenerunt. atque ita celeberrimus ille Apoſtolus ad eam Inſulam deductus eſt. Diuini autem illi Martyres, cum id compleuiſſent, quod Deus voluerat, quàm celerrime redierunt in eam viam, in quam vnumquēque Diuina prouidentia direxit.

Ioſ. laudatione in S. Barth. ap. Surium

PAPPIANVS MYLAS] *corrupte apud* 7
Mylenſes, Papinus, *vulgo dicitur, item apud*

apud Vincentium, qui in recenſenda hiſtoria, multa vitioſe tradit detortis vocabulis. unde hiſtoria errores, & tenebræ. qualia ſunt: in partes Scythiæ, in Inſulam Liparim, pro Siciliæ: Agathonem Epiſcopum Oſtienſem, pro Liparenſem; Bicitanũ, pro Lucianum, Meſina, pro Meſſana: aliaque quæ lector ex his facile cognoſcet.

8 MYLAS SICILIÆ OPIDVM] Liparim Inſulam contra ſitas: ita nominat Thucydides, Marcianus Heracleotas, Strabo, Appianus, Dio, Ptolomæus; ex latinis Cicero

Sil. lib. 4. Paterculus, Plinius, Suetonius, Silius:

Et iuſti quondam portus, nunc litore ſolo

Subſidium infidum, fugientibus æquora, Mylæ.

Ouid. l. 4. faſt. Et Ouidius.

Sacrarumque Mylæ paſcua læta boum.

Nam in Cherſoneſo, cui Mylæ impoſitæ, vt Apollonij interpres ait, ſolis boues paſci ſolitos fabulatus eſt Homerus in Odyſſea. (Hom. Odyſſ. l. 11. & 12.) Cauſſam fictioni dedere purgamenta fimo ſimilia, quæ illic circa Meſſanam, & Mylas expuuntur in litus, vt memorat Plinius. (plin. l. 2. c. 101.) verius, feracitas regionis, Seneca. (Seneca in quæſt. natur.) Mylas à Zanclæis conditas refert Strabo. (Strab. l. 6.) eis nomen fecit proximus fluuius, Myla.

Chriſti Euangelium in vrbem Mylas inuectum ante Impp. Valeriani, & Gallieni tempora; nam Decio Imp. Tertullus Siciliæ Conſularis chriſtianos ibi exagitauit, quod acta Græca docent SS. Alphij Philadelphi, & Cyrini proinde D. Pappiani loculum, Conſtantino magno regnante deuectum, à Chriſtianis viris ſummo cum honore exceptum, nemo dubitet. in litore, qua parte Cherſoneſus in occaſum flectitur, extat vetus ædicula, D. Pappiano ſacra: illuc loculum eius eiectum, conditumque fama eſt; nec famam refutauerim. quippe illic à maioribus ædificata ædes, & plurima in eo loco miracula, quæ non modo vrbem Mylas, ſed ipſum litus prope ædiculam, in D. Pappiani tutela eſſe, oſtendunt: ſed enim ſcabroſi, vlceroſique, ſcrobe illic defoſſa, affectas partes corporis arena contegunt, & aquam maris ſuperinfundunt: continuò vermiculi quidam illinc exiliunt, atque ita ægri ſani fiunt.

Memorant incolæ haud multos ante annos, piratarum triremes quaſdam (Turcæ aut Mauri, hoſtes noſtræ fidei, erant) Mylarum direptionem molitas, qua parte litoris ædes eſt D. Pappiano ſacra. militem exponere iam feſtinantibus, armatas equitum acies, ac peditum viſas tota ea ora maritimas, ac Ducem agminum Pappianum: metuque perculſos, trepidanteſque in altũ reuectos. miraculi teſtes multi ſunt. inter ceteros, Vincentius Iacius Mylenſis, qui captiuus in ijs triremibus habebatur, cum Turcæ viſo in litore exercitu, in altum ſe recepere; nam incerti rerum, Vincentium interrogauere. numne in ora Mylarum miles ad cuſtodiam ſtaret? reſpondit is, nullũ illic militem eſſe, ſed D. Pappianum Mylarum Præſidem, & cuſtodem. idem Vincentius tota de re conſanguineos ſuos per literas docuit, monitis ciuibus, vt ædiculã S. Pappiani ſumma in veneratione haberẽt: paucos ante annos ſuperſtites erant Sacerdotes duo, Oliuerius Virgilius, & Franciſcus Bittus qui literas legerant. eiuſdem rei teſtis eſt Didacus Morales, miles Hiſpanus, qui cum in Turcarum triremibus captiuus, tum teneretur, armatas in litore cohortes contuitus eſt. libertate deinde donatus, Mylas vltro adijt, diuque pro ſua in D. Pappianum pietate, eius ædi famulatus eſt. Porrò D. Pappianus Mylenſis vrbis patronus habetur, magnoque cultu, anniuerſario feſto die, ad XV. Kal. Iulias, celebratur.

LVCIANVS MESSANAM] mendoſe apud Vincentium Beluacẽſem legitur, Meſina, & pro Luciano Bicianus. ſed Diui Luciani memoria penes Meſſanenſes maxime Sarracenorum cladibus extincta, nuper reſtaurata eſt. 9

GREGORIVS COLEMNAM] apud Vincentium, Columna. numne hoc loco notatur, quam Strabo, Plinius, & Mela, Columnam Rhegiam vocant? eſt erat ad fretũ Mamertinum, è regione vrbis Meſſanæ, turriculæ inſtar erecta, Scyllæum inter, & Rhegium Iulium: de qua Strabo: vetuſti moris fuit, huiuſmodi ponere limites, quemadmodum Rhegini, Columellæ loco, turriculam poſuerunt, cui oppoſita eſt turris Pelori. (Strab. l. 3. lib. 6.) An locus ea tempeſtate cultus? nã his actis Calabriæ ciuitas habitata. ſupra Columnam Rhegiam, introrſus, opidum eſt hodie, Calamna, à Columna fortaſſe detortum nomen. 10

ACACIVS VERO IN ASCALOS, NOMEN OPIDI EST] certò opidum in ora maritima Calabriæ ſitum erat. at quod opidum, quaue in ora fuit? numne idem quod Aſculus Stephano, Aſculum Ptolomæo, Picenorum opidum, qui Brutijs contermini? ſed hoc mediterraneum, an quod hodie Scalea vocabulum à Græcõ Aſcalos deductum? ſane opidum, quod Elea Straboni ætate ſua, antea vero Hyella & Ella: ſed Elia deinde Velia Plinio, ad ſinum Pæſtanum fuit, Pãdolfus Scaleam putat, at male, vt Gabriel Barrius docet. is vero Scaleam, ait eſſe Strabonis Laum, quod opidum Lucaniæ. ſed perperam Barrius, Niger, Leander, Talaum appellant; articulum græci nominis cum voce Laon id eſt populum coniungentes. ceterum inclinat huc animus, vt Scaleam putem, maritimum Calabriæ opidum, quod hic Aſcalos, unde nomen Scalea corrupte apud Vincentium, Thalc, pro Aſcalos. 11

VERVM AGATHONI] numne is Agatho eſt Liparæorum Epiſcopus, qui Decij & Valeriani perſecutione in Siciliam traiecit, atque hac finem habuit, in Liparam rediit, vt notum eſt ex Græcis actis Sanctorum Alphij, Philadelphi, & Cyrini? diutius vixiſſe oportuit, atque ad annum centeſimum perueniſſe, imo etiam ſuperaſſe. nam à ſuo in Siciliam appulſu, qui anno Chriſti CCIIII. fuit, ad annum CCCXXI. 12

XXI. quo D. Bartholomaus, vt mox dicemus, in Liparam deuectus eſt, anni intercedunt LXXVIII. adde annos ætatis, & Epiſcopatus; quos haud paucos fuiſſe, credendum. ſi XXX. circiter annos ei dederimus, CX. annum fuiſſe ſupergreſſum reperiemus. quoniam verò, haud ſatis firmũ eſt, D. Bartholomai corpus in Liparam anno Chriſti CCCXXXI. delatum, coniecturam noſtram, de Agathone Epiſcopo, afferre viſum eſt, quem acta maxime celebrẽ fuiſſe memorant; at quis Agathone Epiſcopo Lipargorum, qui Deciana perſecutione mactatus eſt, clarior fuit? falsò Vincentius Agathonem dicit Epiſcopum Oſtienſem.

13 QVI PER ID TEMPVS] *Ethnicis Chriſti eccleſiam adhuc vexantibus, ita Theodorus Abbas apud Vincentium, & Gregorius Turonenſis,* qui poſt multorum, *ait,* annorum ſpatia de paſſione, &c. *D. Bartholomai,* cum iterum chriſtianis perſecutio aduenisſet, & viderent Gentiles omnem populum ad eius ſepulchrum concurrere, eique deprecationes aſſidue, & incenſa deferre, inuidia illecti, abſtulerunt corpus eius, & ponentes in ſarcophagum plumbeum proiecerunt in mare: ſed prouidentia Dei cooperante, ſarcophagum plumbeum, à loco illo, aquis ſubuehentibus ſubleuatum, delatum eſt ad inſulam vocabulo Liparis, &c. Greg. Turon. l. de glor. Mar. cap. 34.

Prima hac S. Bartholomai Apoſtoli trãſlatio ex Armenia in Inſulam Liparam, prope Siciliam, Conſtantini Magni anno XXVI. Chriſti CCCXXXI. accidiſſe in manuſcripto Florario traditur. eſt hoc Martyrologium, à religioſo quodam viro confectum ante annos C. quare non nimis ei fidendum, niſi res aliunde firmetur. eſt illud penes patrem Heribertum Roſuueydum è ſocietate noſtra, qui Cortraco ad me miſit ante annos ſeptem. & hunc in locum tranſcribo Florarium MS. Sanctorum, XIII Iunij: apud Liparum inſulam, Tranſlatio S. Bartholomæi Apoſtoli prima: poſt cuius martyrium, dolentes pagani, chriſtianum nomen per multas regiones diffuſum celebrari, & Deorum ſuorum ritus paulatim exinaniri, loculum in quo conditus erat, contumaciter aperiunt; & in loculo plumbeo reponunt; & in pelagus, quaſi perpetuo celandum proiiciunt. quod in hanc Inſulam, Deo ducente, delatum eſt, anno ſalutis CCCXXXI. vbi per multa tempora in honore ſeruatum quieuit.

ETENIM PARVA INSVLA, QVÆ VVLCANVS APPELLATVR] *quod ſacra olim Vulcano eſſet; quam ob cauſſam, eadem* Hiera *dicta. Plinius:* inter hanc (*Liparam*) & Siciliam altera, antea Theraſia appellata, nunc Hiera, quia ſacra Vulcano eſt, colle in ea nocturnas euomẽte flammas. *vide Diodorũ Siculum, & Strabonem. Inſulam verò Vulcanum, Lipari pene contiguam, ad D. Bartholomai corporis appulsũ ſtadijs ſeptem procul ceſſiſſe. Sanctiſſimi Apoſtoli beneuolentia erga Liparæos factum intellige. enim vero vt ignium periculis, qui è proximo Vulcani cratere, damno accolarum, erumpebant, inſula longius pulſa, illos eximeret. nec mirum, diuinitus ſemotã, quæ natura miraculo, haud eſt orbe enata, ſed è pelago repente emerſerat, Coſſ. Poſthumio Albino, & Fabio Labeone, vt memorant Plinius, Eutropius, Paulus Oroſius, Iſidorus.* 14 Plin. lib 3. cap. 9. Diod. l 5. Strab. l. 6. Plin. lib. 2. cap. 90. Eutrop l. 4 Oroſ. l. 4.

MVLTIS POST ANNIS ETC.] *Leo Oſtienſis ait.* Baſſacius Abbas à *D.* Benedicto XVIII. ordinatur, anno Dominicæ Incarnationis, IↄCCCXXXVII. præfuit annis XIX. huius tertio ordinationis anno, Principe *Sicardo*, corpus B. Apoſtoli Bartholomæi de Liparitana Inſula Beneuentũ tranſlatum eſt. *igitur ex Leone anno IↄCCCXL. tranſlatum. ſed ex Sigeberto monacho, nouem ante annos, Theophilo Imperatore anno Chriſti IↄCCCXXXI. atque ad eum annum Oſtienſis ſcribit,* Sarraceni Siciliam incurſantes, etiam Liparam deuaſtant, vbi corpus Bartholomæi Apoſtoli quieſcebat, quod olim loculo plumbeo iniectum, & in mare merſum à paganis non ferentibus illud, propter nimiam ſignorum claritatem, ab omnibus venerari, ab India vſque ad hanc inſulam vltro delatum fuerat cuius oſſa modo a *Sarracenis* huc, illucque diſperſa, & à quodam monacho, ipſo reuelante, collecta, Beneuentum transferuntur. *Porrò diſiecta oſſa, confuſaque cum alijs igneo ſplendore cognita, collectaque, S. Antoninus, & Equilinus tradunt. ijdemque annum primæ Tranſlationis male notant. errat item Vincentius, qui libro nono Trãſlationem ſecundam factam ait anno IↄCCCVIII. quamquam libro XXIV. locat in anno IↄCCCXI. quibus annis nondum Liparis à Sarracenis capta.* 15 cap. 19. Iſiu.l 14 Leo Oſtiẽſis l. 1. c 26 Sigeb. Ch. S. Anton. p. p. tit 6. c. 12. Equil. l. 7. cap. 303.

16 PRINCEPS OPIDI] *Sicardus, ex Leone Oſtienſi.*

ANIMADVERSIONES IN VITAM SANCTI FANTINI

1 VITA S. FANTINI] *vitam S. Fantini Syracuſani dam' exſcriptam ex vetuſto libro manu exarato Ioſephi Madrenſis I. Conſulti Syracuſani; dictione paullulum expolita, ac leuibus quibuſdam reciſis. eãdem hiſtoriam preſſius narrat Petrus Epiſcopus Equilinus. Meminit etiam Franciſcus Maurolycus, & ex eo Ioannes Molan' ad Vſuardum, hiſce verbis:* in Calabria, oppido Tabritano (*emenda Tauriano*) Fantini Confeſs. Syracuſani: cuius parentes Fantius & Deodata Syracuſis plumbatis cęſi, cum Dijs litare nollent, decollati ſunt: *Cenſemus autem Fantini parentes extrema perſecutione ſublatos, quæ ab Imperatoribus Diocletiano, & Maximiano excitata eſt: proin Fantinum ad Magni Conſtantini tempora, quo Principe pax eccleſiæ reddita eſt, perueniſſe. Philippus Ferrarius ex errore, Fantinum Epiſcopum appellat, numquam enim pontificatum geſſit, ſed confeſſor, & extorris obijt.*

Ferrar. in noua Topographia

2 SYRACVSIS NATVS EST FANTINVS] *codex Madrenſianus ſic habet: Fantinus fuit filius Fantii, inſignis inter proceres, & barones de domo Modica ciuis Syracuſani. & paulò poſt. ſimul pergunt (Fãtius, & Fantinus) ad Deodatam in Caſtro dicto Modica, quod eſt caput illius baroniæ haud diſſimilia tradit Equilinus: Fantius de domo Demadica. Deodatam vero nobilem de Lentino appellat. quod Leontinus quidã ad patriam retulit, ac proinde Deodatam inter Diuos Leontinos adſcripſit ſed leue eſt argumentum, ex deprauatis actis deſũptum? at codex Syracuſanus, Deodatam nobilem ait feminam, de domo Comonij porrò hęc nugamenta actis immixta ſunt a quopiam otioſo. non enim ea ex antiquis moribus. pro auo Fantini, imperantibus Diocletiano, & Maximiano, haud crediderim Syracuſis fuiſſe familiam Demadicam, vel Modicam?*

Maraſiot' deſcript. Calabr. l. 1. c. 20. & 25.

Hieronymus Maraſiotus Policaſtrenſis falsò Abbatem Maurolycum, virum doctiſſimum, & in Mathematicis diſciplinis clariſſimum, reprehendit, quod Fantinum Syracuſis ortum, Martyrologio ſuo tradiderit planè vero Taurianı ciuem fuiſſe affirmat, quod opidum in Calabria fuit; multaque quibus ſe tueatur, promit. nam Fantinum, ait Syracuſas profugiſſe, qua tempeſtate Taurianum à Sarracenis Afris, & Siculis euerſum eſt, anno Chriſti Domini CIↃL-XXV. ad hoc monachum ordinis S. Baſilij fuiſſe, & præfectum monaſterio D. Mercurij, quod exinde S. Fantini dictum eſt germanum fratrem S. Lucæ, æqualem SS. Philareti, Zachariæ, Eliæ Bouenſis, et Nili Ruſſanenſis. demum S. Fantini meminiſſe Vſuardũ Martyrologio ſuo. Hęc Hieronymus à vero aberrans toto cœlo. neque enim Fantinus Tauriano Syracuſas, ſed contra Syracuſis Taurianum ob perſecutionem profugit, quod ex hiſtoria, quam edimus, notum eſt. Taurianum vero à Sarracenis Africã tenentibus euerſum eſt, ante annum Chriſti ferme octingenteſimum, cum nondum Siciliã occupaſſent, vt conſtat ex Petro Tauriano Epiſcopo eorum temporum ſcriptore. Cetera refutare velle, hominis eſt otio abutentis.

Pet. Epiſc. narr. de Vita, & miraculis S. Fãtini.

Scias igitur velim, mi lector, Diuos Fantinos duos extitiſſe. alterum Siculum, Syracuſis natum, cuius, ſuper antiquiſſimam eccleſiæ Syracuſanæ traditionem meminere ſcriptores Equilinus, Maurolycus, extatque vita in M.S. codd. Syracuſanis: alter Fantinus Calaber fuit, de quo hæc habet Menologium Græcorum, ex Bibliotheca & interpretatione Guilelmi Sirleti S.R.E. Cardinalis: eodem die natalis S. miraculorum effectoris Fantini. hic genus ducens ex regione Calabrorum, Georgij, & Bryenæ filius, ab infantia Deo conſecratus, monaſterio traditus eſt, in quo virtutem omnẽ exercens, & Dei præcepta cuſtodiens, diuinis reuelationibus dignus efficitur. ita continens, vt dies 10. ieiunus tranſigeret: quin etiam 14 annis nudus vixit, innumerabiles calamitates ex Sarracenorum incurſibus pertulit. in his annos LX. durans, Vitalem, & Nicephorum diſcipulos aſsumens, adiit Peloponneſum: & apud Corinthum multo tempore diuerſatus, plurimis ſalutem conciliauit. Athenas profectus, Sanctum Dei Genitricis Mariæ templum adorauit. Lariſsam venit, ad S. Achillei ſepulchrum aſſidens. Theſsalonicã ſe conferens, magni Martyris Demetrij miraculis fruitur totos octo annos, conſuetum canonem abſtinentiæ exercens, in ſenectute bona, vitam hanc terreſtrem diſsoluit. *Hæc menologium. Duos igitur Fantinos Hieronymus Maraſiotus perperã confudit, quorum, vt animum aduertiſti, diuerſa eſt patria, inſtitutum vitæ, ætas, dies natales. Ceterum Petro Epiſcopo Taurianenſi, qui Fãtinum Tauriani natum aſſerere videtur, Notis ad orationem eius faciemus ſatis.*

Menolog. Gręc. die 30. Aug.

FANTIO, AC DEODATÆ] *de quorũ certamine, & corona loco ſuo dictum eſt.* 3

EIVS COMES LEONTIVS] *ita Ma-*

drenſianus liber manu exaratus. corrupte apud Equilinum, Lentinus.

5 VEHEMENTISSIME PLVMBATIS VAPVLANT] *plumbata, pilis plūbeis prę fixę virgæ, vt ait Vegetius, quibus in pugna milites vtebantur: à pugna, ac milit. ad quæſtiones, & Martyrum carnificinam traducta. Metaphraſtes in D. Callipodia-* tum Maximus iuſſit, vt cuncto plūbatis virgis omnia oſſa confringerentur. *Erant & plūbata, lores è corio colligata glandes plūbeę, quibus maximo cruciatu Martyres cędebantur, & verò interdum vſq; ad mortē. Metaphraſtes in D. Cęcilia,* iuſſit eam verberari globis plumbeis, donec ſpiritū emitteret. *D. Ambroſius, chriſtianos ait aut gladio, aut fuſtibus, aut plūbeis necatos. iſq; exemplis plena ſunt acta Martyrum. porrò verberabatur plumbatis damnatorum hominum ceruix, & tergum. Zoſimus,* plumbeis pilis in ceruicē verbera dari iuſſit. *Prudentius* tundatur tergum crebris ictibus, plūboque ceruix verberata extuberet.

Veget. l. 3. c. 14.
Metaphr. in D. Callipodia.
Idem in D. Cæcil.
D. Ambr. epiſt. 17.
Zoſim. l. 5. hiſtor.
Prudent. hym. in S. Romanū

6 HÆ IN PRAESENTEM VSQVE DIEM SYRACVSANA IN ECCLESIA DEMONSTRANTVR] *hęc ergo acta ſcripta videntur ante Sarracenorum in Sicilia dominatum, cum cęterę D. Fantini demonſtrabantur: nam eorum barbarie, cuncta dein pęſſum iere.*

7 OPIDVM, CVI TAVRIANO NOMEN, INGREDITVR] *apud Maurolycum, Equilinum, alioſq; opidi nomen corrupte Tabritano. Taurianum verò opidū fuit Brutiorum Straboni, Pomponio, Plinio apud quem pro Tauromito, Taurianum emenda, vt eſt in vetere libro. Metauri fluminis, quod Taurianū interfluebat, vt auctor eſt Petrus Taurianenſis Epiſc. oſtiū ex aduerſo Aeoliarum, Plinius, & Strabo deſcribunt. euerſum eſt Taurianum à Sarracenis: ex eius reliquijs hodie opidum Seminara. Gabriel Barrius.*

Strab. l. 6.
Pomp. l. 2. cap. 4.
Plin. l. 3. capit. 8.
Pet. Epiſc. Taur. de miracu. S. Fant.
Barr. de Calabria

8 PASCENDIS IVMENTIS AMANDATVR A DOMINO SVO RVRI] *vbi D. Fantinus equas ad paſtum egerat, poſteritas templum exſtruxit, quod extitabat cum viueret Petrus Taurianū Epiſcopus, imperante Leone, vt mox dicam.*

9 CVMQVE AD METAVRVM PERVENISSET] *Equilinus, & liber Madrenſianus vitioſe appellant* Motabrum, *qui Straboni, Pomponio, Plinio Metaurus recte dictus. hodie fluuio nomen* Teriana.

10 POSTREMO DIE MENSIS IVLII] *variant ſcriptores in natali die S. Fantini Madrenſianus liber, Fantinum pridie Kal. Auguſti obitum ſuum prædixiſſe habet, ſed Kalendis ipſis Dominico die obiuiſſe. Petr. Equilinus Epiſcopus, Fantinum demortuū ait, die Dominico pridie Kal. Aug. Abbas Maurolycus natalem diem S. Fantini in pridie Kal. Aug. pariter conijcit. Petrus Epiſcopus Taurianenſis memoriam S. Fātini, feſtumque diem Tauriani ſolitum peragi, memorat IX. kal. Aug.: idem tradit Hieronymus Polcaſtrenſis quo die in eccleſia Syracuſana colitur.*

ANIMADVERSIONES
IN NARRATIONEM
PETRI EPISC. DE VITA
SANCTI FANTINI

8 PETRI OCCIDENTIS EPISCOPI] *Epiſcopus fuit eccleſiæ Tauriani in Calabria. multa perſuadent: ſermo ipſe habitus ad Taurianenſes. quorumdam miraculorum non modo oculatū teſtem fuiſſe, ſed miniſtrum ſe dicit. Nicetam appellat Archidiaconum eccleſię ſuæ: ille vero Taurianenſis eccleſiæ Archidiaconus fuit, ex actis Syracuſanis. demum planè appellat Taurianum patriam. ab aliquo Græco dictus eſt Occidentis Epiſcopus, ideſt in occidente, quia forte dubitauit, vel neſciuit quænam vrbs illi ſubderetur.*

Vixit is ſcriptor, vt extrema narratione ait, Imp: Leone hæretico, ad quem tertio eius imperij anno, legatus cum quibuſdam Siculis à Prætore Siciliæ miſſus eſt. porrò ab anno Chriſti Domini IↃCCXVI. ad IↃCCCXIV. Leones tres imperium tenuere, Leo Iſauricus, Leo Porphyrogenitus, & Leo Armenus, qui omnes hæretici Iconoclaſtę fuere. quis horum Leo Hęreticus fuit, ſub quo Petrus Taurianenſis vixit, in ancipiti eſt, cum nulla ex narratione lux affulgeat. ſed inclinat animus ad Leonem Porphyrogenitum, cuius imperij annus tertius incidit in annum Chriſti IↃCCLXXVIII. mouet me, quod is nō niſi anno imperij quinto, qui extremus illi fuit, in ſcelerum ſuorum vltionem, occultum animi virus euomuit, & imaginum cultores perſequi palam cœpit. ante hūc annum tutus ad eū acceſſus fuit; ad Leonem Iſauricum, & Leonem Armenū acceſſus haud tutus fuit, qui initio imperio ſacris imaginibus bellum indixere. ſed leuis eſt coniectura. quod certum, vixit Petr. Epiſcopus Taurianenſis poſt occupatā, ac poſſeſſam à Saracenis Africam. quos Taurianum magna ex parte euertiſſe idem Petrus narrat. Sarraceni vero Africam penitus occupauere, anno Chriſti IↃCXCVIII. Cedreno Auctore.

NAR-

2 NARRATIO] *narrationem hãc exſcripſimus ex Græco cod. M.S. Monaſterij S. Saluatoris, apud Meſſanam. tranſtulit in latinum P. Franc. Raiatus è noſtra ſocietate ea dicta videtur, anniuerſario feſto die Sancti Fantini.*

3 DIVINÆ LVCIS PARTICIPEM ESSE] *videtur hic ſcriptor nomen deriuaſſe à* Φαίνω *quod inter alia, lucere ſignificat.*

4 IN AMICORVM, ET CONSANGVINEORVM GRATIAM] *obtrectantium has voces accipe. neque enim extero Fantino, in Tauriani opido, conſanguineos fuiſſe facile eſt.*

5 TAVRIANEM INDIGITAVIT] *Stephanus Taurania vrbs Italiæ. emenda Tauriane. ita etiam apud Strabonem ſed Pomponio, & Plinio eſt* Taurianum. *de quo diximus Notis ad ſuperiorem vitam.*

6 HAC NATVS EST PATRIA] *ſed in Fantini patria ſcriptor hic falſus eſt. nam Fantinus Syracuſis in Sicilia natus, vt probatum à me eſt Notis ad ſuperiorem vitam. erroris cauſſa ſcriptori duplex eſſe potuit. prima, quod Fantinus Tauriani demortuus. quam ob cauſſam Taurianum natalis patriam Fantini dici potuit, quod ex ea cœlo natus ſit. itaq; Syracuſanus Encomiaſtes laudatione in S. Marcianum Antiochiæ vrbe Syriæ ortum, Syracuſis verò demortuum gregem tuum ait, abluis, & patriam ſanctificas. & rurſum: hanc ſiquidẽ decantatiſſimam, & tua cauſſa celeberrimam Syracuſanorum vrbem, patriam tuã in terris iure cenſemus, vbi feretrum, ac tẽplum tuum manet, ac perpetuis miraculis illuſtratur. in cœlis autem patriam habere te, haud ignoramus illam, quã diuinus Paulus ſupernam Hieruſalem appellauit. Altera erroris cauſſa ſcriptori eſſe potuit corrupta in vulgus fama; nam compoſita eſt hęc narratio à Petro Epiſcopo ex iis, quæ per manus tradita adhuc circumſonarent, extarentque in vulgus, vt ipſe idem principio narrationis affirmat. famam vero interdum errare, ſatis conſtat, in iis præſertim, quæ ab origine ſui longe abſunt, quæque nobis vſurpare glorioſum eſt.*

7 LIBERALITER TRACTANS EOS, QVI APVD IPSVM EO DIE CONVIVIO ACCIPERENTVR] *paulo poſt de Andrea à D. Fantino per miraculum ſanato: namque iam tum ſancti viri memoriam ſumma deinceps quotannis religione, ac fide colebat. pręclarum eo die, lætumque conuiuium apparans, ingentemq; cum familiaribus lætitiam agitans. ſane olim in Martyrum natalitiis epulum in ſacris ædibus celebrari ſolitum. quod ex eo D. Gregor. Nazianzenus* natalitium *appellat. Theodoret. Sanctis Martyribus, ait* ſolemnitates popułari epulo peraguntur. *dein cum mores ſanctiſſimos tempora corrupiſſent, ea Agape è templis ſublata, vt D. Auguſtinus docet. à templis, in priuatos lares, traductum morẽ, hinc noſcis.*

S Gregor Nazianz. de vitæ diff. Theodor. Euang. verit. l. 8. S Aug. ep. 64.

8 PORRO NICETAS HVIVS HOMINIS FILIVS] *Theodori, cuius ſuperiore miraculo mentio facta eſt.*

9 PRÆVNCTVM CHLAMYDE] *Polluce, & Heſychio auctoribus, Chlamys, tenue veſtimentum fuit, quod ſuper iniiciebatur.*

10 CVI ANTISTITA NOBIS, INQVIT ID A PATRE NOSTRO TRADITVM NON EST] *numne is Pater Sanctiſſimus Baſilius? cuius vita inſtitutum, qui ſectabatur, ſtantes canebant, ac ſedere in odæo, prohibitum*

11 INTRODVCTA AD ARAM A PATRE, VBI SANCTI VIRI TVMVLVS ERAT] *reliquias S. Fantini intra altare aſſeruatas ex conſequente miraculo viſa lucis, ad ſepulchrum eius, planè cognoſcis. aræ vero ſepulchra Martyrum exſtitiſſe, dictũ eſt alias.*

12 QVI ID TEMPORIS IN SICILIA REI BELLICÆ DVCEM AGEBAT] *Prætorem potius dixerim. nam Iuſtinianus Imp. recepta a Gothis Sicilia, Prætores ad eam regendam deſtinauit. an tum Prætor cum exercitu, infeſtantibus Siciliam Sarracenis? & veriſſimum. ſi hęc legatio ad Leonem Armenum obita eſt.*

13 S. ÆMILIANVM, VT NAVIGANTIBVS MOS EST] *is forte mos eorum temporum. hoc æuo patronus nauigantium S. Eraſmus. incertum quis fuerit Aemilianus, nam multos in martyrologio reperies.*

14 SEDENTEM IMP. VIDERE IN EA QVÆ DICITVR MAGNAVRA] *Theophanes de Leone Porphyrogenito:* accuſatus eſt Nicephorus Cæſar, & frater Imp., quod inſidias conſtruxiſſet aduerſus eum, cũ quibuſdam ſpatariis, atq; ſtratoribus, aliiſque regiis hominibus. & tacito Imp. ſilentio apud Magnauram, expoſuit populo, quæ de ſe dicta fuerant.

Theoph. in Leone Porphyrogenito

Demum huic vitę Hymnum in S. Fantinum ſubtexui: is exſcriptus eſt à me ex Græco cod. MS. Monaſterij S. Philippi Fragalatis, iuxta opidum S. Marci, in diœceſi Meſſanenſi. latine redditus eſt à Patre Auguſtino Florito, noſtrę ſocietatis, crediderim compoſitum à S. Ioſepho Hymnographo. In eo miracula S. Fantini percurruntur, quę cum narratione Petri Epiſc. conferre poſſis. ex comparatione verò vtriusque ſcriptoris fides erit, & robur.

ANIMADVERSIONES
IN VITAM
S. VRSI EPISCOPI

1 VRSVS EPISCOPVS] *hac S. Vrſi vita concinnata à me eſt, partim ex ijs, quę diſperſa de eo dicuntur ab Hieronymo Rubeo, partim ex monumento quodam, quod ex MS. cod. eccleſię Rauennatis idem Rubeus vir doctiſſimus, & humaniſſimus ad Dominum Conſtantinum fratrem meum; is vero ad me, miſit.* (Rub. hiſt. Rauen. l.2)

2 HIS SVMPTA CHRISTI FIDE] *Adi Vitam S. Baſſiani.*

3 RAVENNATEM ECCLESIAM SVSCEPIT REGENDAM] *Anno Domini CCCLXXIIX. Hier. Rubeus. Mortem obijt anno CCCLXXXXIIX. ſedit igitur annos XX.* (Rub. eodē lib.)

4 HOMINVMQVE, ET ANIMANTIVM CRVSTIS] *Artifices iis componendis fuere Euſerius, Paullus, Agathon, Satius, & Stephanus, quos ea ętas muſiuarios prę cellentes tulit.*

5 IVXTA FOSSAM AMNIS] Rauenna, *vt ait, Iornandes,* ad Ioniũ mare ſita, aquarum influentium exundatione concluditur. Habet ab Oriente mare, ab Occidente paludes: à ſeptemtrione ramus illi ex Pado eſt, qui foſſa Aſconis vocatur; à Meridie ipſe Padus, ab Auguſto altiſſima foſſa demiſſus, mediam vrbem interluit. *Ex his lux aliqua huic loco.* (Iornand. de reb. Geticis)

6 MAGNIFICIS ÆDIBVS HABITABATVR] *Strabo,* vrbium, in paludibus ſitarum, maxima eſt Rauenna, tota ligneis cõſtans ædificiis, aquis perflua, quare pontibus & lembis vix expediuntur. *Hac Strabo. Cõſequentibus autem temporibus, vt Sidonius Apollinaris nos docet, cum Padus ab alueo principali, multum publicarum obiectu, diſcretus, deriuatuſque vrbem Rauennam partim allueret, partim interlueret, ſuper eas moles pulcherrimus ordo Inſularum diſpoſitus fuit. itemque pratoria longe, lateque lucentia. Padi gurgitibus oppoſita, auctore Caſſiodoro.* (Srab. lib. 5.) (Sidon. l.1. ep. 5.) (Caſſiod. l. 12. ep. 22.)

7 AMPLISSIMVM IN SICILIA PATRIMONIVM] *Idem Hieronymus Rubeus, fama circumferri ait, per ea tempora Siciliam eccleſia Rauennati ſubiectam fuiſſe, eique Gemellum ab Archiepiſcopo eius Eccleſia Exuperantio, qui Sancto Vrſo ſucceſſit anno 398. vſque ad annum 417. fuiſſe præfectum, & viuente Mauro Archiepiſcopo, quem obijſſe ait anno 672. Siciliæ partẽ adhuc ſub Rauennatis Epiſcopi ditione fuiſſe, eoque Vicarios mitti conſueuiſſe, qui prouinciam pro Archiepiſcopis Rauennatibus adminiſtrarent, & ius dicerent. quæ omnia quam longe à vero abſint, facile patet, cum tunc Imperatoribus paruerit, vt ex Siculis hiſtoricis apertiſſime liquet. ſane Gregorius Magnus in priuilegio, quo bona omnia Rauennatis Eccleſiæ confirmat, quod ipſum extat apud eumdem Rubeum, nec bonorum, nec Territorij eius Eccleſiæ, quod in Sicilia poſſideret, meminit: haud tamen inficias iuerim Rauennatem Eccleſiam Patrimonium in Sicilia habuiſſe, etenim anno 601. Marinianus Epiſcopus Rauennas Ioannem Diaconum in Siciliam miſit, qui diſtractum eius Eccleſię patrimonium reſtitueret, eumq; Gregorius Pontifex Alexandrino Presbytero literis ſuis commendauit, quia patrimonium, inquit, Eccleſiæ Rauennatis, quod in Sicilia conſtitutum eſt ita dicitur diminutum, ac ſi nullus eſſet, qui vtilitates ipſius agere potuiſſet, neceſſe fuit Reuerendiſſimũ fratrem, & Coepiſcopum noſtrum de patrimonio ipſo ne amplius decreſceret cogitare.*

8 ECCLESIÆ SVÆ TRADIDIT] *Ea pietas Sanctorum Epiſcoporum fuit. Gregorius Nazianzenus Eccleſiam ſuam heredem reliquit. Illius vero teſtamentum lege apud Illuſtriſſimũ Baronium ad annum Chriſti CCCLXXXIX.*

ANIMADVERSIONES IN VITAM SANCTI BASSIANI EPISCOPI

1 Rub. hiſt. Rau. l. 2. Equil. l. 2. cap. 101. Mombrit. tom. 1. S. Ambr. Epp. l. 1. & 8. Galeſin. Not. ad 4. Kal. Febr.

VITA S. BASSIANI] S. *Baſſiani Vitam compoſuimus ex his, quæ narrat de eo doctiſſimus Rubeus in hiſtoria Rauennatium, & Petrus Equilinus in catalogo: multoque copioſius proſequitur Mombritius, & M. S. codex eccleſiæ Syracuſanæ. pauca quædã ex S. Ambroſio excerpſimus, in epiſtolarum eius libris. tradit Galeſinus, ſuis ad Martyrologium Notis, Baſſiani vitam ab eius diſcipulo conſcriptam. ſubdubito, an ea ſit, quę extat apud Mombritium.*

2 BASSIANVS IMP. CONSTANTINO] *Baſſianus anno Chriſti CCCXXVIII. natus eſt. conſtat ex eius vita, mortiſque annis. nam exceſſit nonagenarius, anno Chriſti Domini CCCCXVIII. ſi relegas annos, natum comperies anno CCCXXVIII. quē dixi, regnante magno Conſtantino. Syracuſis ortum pręter M. SS. codd. affirmant Equilinus, Mombritius, Maurolycus, Galeſinus, Rubeus, alij.*

3 PATRE SERGIO] *obſcure Mombritius Sergium appellat Syracuſanorũ Prouincię Præfectum. MS. cod Syracuſanus multo clarius. Syracuſanorum, Prouincię Siciliæ Præfectum: ideſt Syracuſis in Sicilia Præfectum. quãquam vereor, ne toti Siciliæ ab Imperatore Pręfectus fuerit. ſed rē à ſcriptoribus perturbatam inuenio.*

4 DVODECIM NATVS ANNOS] *Rubeus tradit, Baſſianum decennem à patre Romam miſſum: Mombritius, Equilinus, Maurolycus, duodennem. idem MSS. codd. firmant. Romam igitur adiit Baſſianus anno Chriſti CCCXL. ſub ea tempora, Romę docebat nobiliſſimus ille Orator C. Marius Victorinus. Hieronymus enim memorat, Victorinum Rhetoricam in vrbe docuiſſe, Conſtantino Principe. eumdem tradit Auguſtinus, ſcholam deſeruiſſe, cum chriſtiani doctores prohibiti ſunt docere, Iuliani Apoſtatæ lege. Victorinus igitur ſumma cum laude, publice Rhetoricam Romæ profeſſus eſt, à temporibus Cõſtantini Magni ad Iulianum Apoſtatam iam ſenex, vt ait S. Hieronymus, Chriſti fidem cõplexus eſt. quam ob cauſſam de eo à S. Auguſtino ſcriptum, non erubuit, eſſe puer Chriſti tui, & infans fontis tui. idemque Auguſtinus Victorinum appellat doctiſſimum ſenem, omnium liberalium doctrinarum peritiſſimũ doctorem tot nobilium Senatorum. Equidē exiſtimo, inſignem virum Marium Victorinum à Baſſiano præceptorem Romæ auditum. & fortaſſe opera illius iam chriſtiani, ad fidem Chriſti perductum. porrò Conſtantini principatu, eloquentiam Romæ maxime floruiſſe, ſatis conſtat ex claris Oratoribus, qui Rhetoricam in vrbe docuere; vt ante Victorinum Paterius, ante Paterium Nazarius, ſummi Rhetores. quamobrem è prouincijs, ſtudiorum cauſſa, Romam mittebantur. vt habes hic de Baſſiano & de Ruſtico, ad quem D. Hieronymus ita ſcribit,* mater poſt ſtudia Galliarum, quæ florentiſſima ſunt, miſit te Romam, vt vbertatem, nitoremque Gallici ſermonis, grauitas Romana condiret

S. Hier. de ſcrip. eccl.

S. Aug. l. 8. confeſ. c. 5

S Aug. cõfeſſ. l. 8. c. 2

S Hieron. ep. ad Ruſtium

5 NE CONSILIA MENTIS FAMVLI INTROSPICERENT] *Mombritius ait, Baſſianum timuiſſe famulantes ſibi, quibus pater cuſtodiendum tradiderat: codex Syracuſanus, familiares, quorum fidei a patre commiſſus vtrumque fuit.*

6 ET RAVENNAM FIDO CVM COMITE ABEVNDVM] *cum Baſſianus Rauennam ad Vrſum affinem ſuum venit, nõdum is Epiſcopus creatus erat. ſic eruo ex coniectura, natus eſt Baſſianus anno Chriſti CCCXXVIII. duodennis Romam miſſus eſt, ideſt anno CCCXL. quot annos Romę commoratus eſt, ſtudiorum cauſſa, incompertum ex actis: ſane adoleſcens Chriſti fidem induit, vt ſcriptores omnes, & M. SS. codd. docent. fac fuiſſe viginti annorum aut paullo amplius, ac Rauennam veniſſe circa annum Domini CCCL. at Vrſus creatus eſt Epiſcopus Rauennæ, anno CCCLXXVIII. vt auctor eſt Rubeus. non potuit igitur Baſſianus ad Vrſum veniſſe, cum is Epiſcopus eccleſiam Rauennatem regeret, quod nonnulli tradidere. alioquin oporteret, Baſſianum Romæ verſatum fuiſſe, ab anno Chriſti CCCXL. ad annum CCCLXXVIII. ideſt annos XXXVIII. atque ad Vrſum contendiſſe, cum ætatis annum quinquageſimum ageret. non videtur tamen Baſſiano ſtudiorum cauſſa miſſo, Romę tot annos verſari, à patre permiſſum.*

7 NAM CVM VRBE RAVENNA XV. PAS. MILLIB. PROCVL ESSET] *Eo loco facinus accidit, quo vetus Vrbs Phycocle fuit, quæ Ceruia dein dicta, à*

Hie-

Hieronymus Rubeus.

8 IN CLASSEM RAVENNÆ OPIDVM PERVENIT] *Iornandes,* Rauenna, *inquit,* Vrbs inter paludes & pelagus, interque Padi fluenta &c. *paulloque poſt:* a meridie Padus altiſſima foſſa demiſſus, qui ſeptima ſui aluei parte, mediam influit ciuitatem. trino vrbs ipſa vocabulo gloriatur, trigeminaque poſitione exultat, prima Rauenna, vltima claſſis media Cæſarea. *Habrabamus Ortelius, hallucinatum, ait, Iornandem, qui Rauennam Claſſem, & Ceſaream trinominem, & ex tribus vnam faciat quod Claſſis, & Ceſarea potius ſuburbia Rauenna fuerint. ſed iniuria reprehenditur Iornandes, qui non aliud notat, quam Rauennam in partes tres diſſectam, triplex opidum feciſſe. idem firmat Sidonius Apollinaris, qui ſuum Rauennę appulſum deſcribit his verbis;* Rauennam paullo poſt curſu dextrore ſubeuntes; quo loci veterē ciuitatem, nouumque portum media via Cæſaris, ambigas, vtrum connectat, an ſeparet? inſuper opidum duplex pars interluit Padi, cetera pars alluit, &c. *Rauenna igitur Sidonio opidum duplex, ſi mediam Caſaris viam, inter Rauennam & Claſſem nequaquam numeres verum ſi numeres cum Iornande, triplex opidum erit. Rauenna, Claſſis, & Ceſarea, a via Caſaris dicta, quam Sidonius memorat hęc enim & ſi opida duo Rauennam & Claſſem intercideret, habitabatur tamen, & opidi inſtar erat. quam ob cauſſam à Sidonio dictum eſt de media via Ceſaris ambiguum eſſe, connecteret, an ſepararet veterem ciuitatem, nouumque portum id eſt* Rauennam *& Claſſem. nam influens in vrbem Padus, ad Oſtia portum prębebat, qui Claſſem CCL. nauium reciperet, vt ex Dione refert Iornandes, ſed vetere portu in hortos mutato, nouus portus defoſſus eſt, qui, quod priore longe minor eſſet, Portellio dictus Agnello, in vita Ioannis Epiſcopi in portu* Rauennę, *Claſſem, ad tutelam maris Auguſtus collocauit. ex ea fortaſſe opido nomen, Claſſis. eius opidi hodie nihil exſtat, prater monaſterium Diui Apollinaris, auctor* Rubeus.

Iornandes de rebu. Geticis.

Habr Ortel. in theſau. Geograp. V. Rauenā

Sidon. Apoll. Epp. Lib. 1. ep 5.

Agnell. in vita Ioan. Ep Rauēnatis.

9 BASSIANE DEI SERVE] *ſimile miraculum leges in vitis S. Nicolai Epiſcopi Myrenſis, & S. Leonis Catanenſis, qui cum adhuc viuerent, quamquam longe poſiti, inuocati opem inuocantibus attulere.*

BASSIANO PIE SACRIFICIVM PROFO OFFERENTI] *Quid garriunt Heretici, ſacrificium miſſę defunctis minime prodeſſe?* 10

CLEMENTEM EIVSDEM ECCLESIÆ PRESBYTERVM] *in tabulis Eccleſię Laudenſis, ad 16 Kal. Nouembris memoratur feſtus dies S. Clementis Presbyteri eumdem crediderim, cuius hic mentio eſt.* 11

VIROS DVOS LAVDE ADIVTVROS] *Laus, Inſubria ciuitas eſt, in Tranſpadana Italia, Mediolanum inter, & Placentiam: à Pompeio Strabone, Magni patre Laus Pompeia dicta eſt.* 12

EPISCOPVS CONSECRATVS EST] *Baſſianus conſecratus eſt Epiſcopus, Kal. Ianuarij. ſcripſere nonnulli Baſſianum delectum ad pontificatum, extremo anno Chriſti CCCLXXII. pridie Kal. Ianuarias, conſecratum anno conſequente Kal. Ianuarijs. ſed duobus annis erratum eſt. nam cum conſtet, Baſſianum concilio Aquileienſi interfuiſſe, eiuſque nomen inter Occidentis Epiſcopos reperiatur, ad quos Synodalis epiſtola à Concilio Conſtantinopolitano data eſt, delectum oportuit anno CCCLXXX. Decembri menſe, conſecratum Kal. Ianuarijs anni CCCLXXXI. quo anno Coſſ. Eucherio, & Syagrio vtraque illa ſynodus Aquileienſis, & Conſtantinopolitana habita eſt.* 13

CONCILIO INTERFVIT] *Notum eſt ex actis concilij Aquileienſis, apud Sanctum Ambroſium deſcriptis. vbi perperam legitur* Baſſianus, *pro* Baſſianus. *idemque error eſt in epiſtola ſynodica concilij Conſtantinopolitani apud Theodoretum.* 14

D. Ambr. l. 1. epiſt:

Theodor.

LITERAS AD SIRICIVM PP. DEDERE] *exſtant literæ, apud Sanctum Ambroſium l. 1. epiſt.* 15

ORATORIVM SS. APOSTOLORVM] *Ita Mombritius, ſed Baſilicam appellat in epiſtola S. Ambroſius, qua Felicem, Comenſem Epiſcopum, ad eius ędis dedicationem inuitat. ex iiſdem literis clarum fit, hanc dedicationem menſe Nouembri peractam.* 16

S. Ambro. l. 8 epiſt 1. edit. Ro. LX.

AD FELICEM EPISCOPVM COMENSEM] *De eo Romanum Martyrologiū ad pridie Idus Iulias;* Nouocomi, Sancti Felicis, primi eiuſdem ciuitatis Epiſcopi. *Comum autem idem atque Nouocomum. cauſſam leges apud Strabonem.* 17

Str. lib. 5.

ANI-

ANIMADVERSIONES IN S. GERASINAM MARTYREM

Equil. l. 9. cap. 87.

MEMORANT *Acta quadam (habes apud Equilinum) Geraſinam Siciliæ Reginam, extitiſſe ſororem Dariæ, matris D. Vrſulæ, cuius animi propoſitum cum à parente Vrſulæ Mauro, Rege Scotiæ, & Dariæ viro, per literas didiciſſet, relicto Siciliæ Regno natu maximo filio, cũ quinque liberis in Angliam nauigaſſe, eiuſque conſilio naues, ceteraſque Virgines fuiſſe rectas; Geraſinam vero matrem, filiaſq; cum D. Vrſulæ comitatu à barbaris interfectas. porrò veram de cæde D. Vrſulæ hiſtoriam Gaufridus, Epiſcopus Aſaphenſis ſcripſit, ex eo Trithemius, & Baronius recitant adeant, qui noſſe concupiſcunt. nos breuibus in hunc locum tranſtulimus, additis ex Sicilia comitibus.*

Baro. Notis ad Martyr. Rom. & in Annal. ad an. 383.

Sed acta illa apud Equilinum, multis cõflata fabulis obſeruatum eſt præ me à viris doctis. refellere omnia abs re mea eſt: attingam quæ ad Hiſtoriam Siculam ſpectãt: certe quidem, quæ de Geraſina Siciliæ Regina, eiuſque liberis commemorantur, veris falſiſque immixta ſunt. enimvero quod Geraſina propoſitum Vrſulæ neptis ſuæ, pro Chriſto mori cupientis, per literas reſciuerit, difficile creditu eſt. nam cædes Vrſulæ ſociarumque, nullo paratu, nullo præuiſu, facta eſt. quippe ad gentiles ſuos in Gallias, cum veherentur, à Pictis, Hunniſque fortuito deprehenſa, feliciter interempta. mitto cetera, ſcire ſit ſatis, falſam eſſe Reginam Siciliæ, falſum in Sicilia Regni nomen, ac formam. qua enim tẽpeſtate D. Vrſulæ, ſociarumque cædes facta eſt, Sicilia neutiquam nomine Regio tenebatur ſed Romana Prouincia Imperatori Valentiniano parebat. tum vero per Proconſulares, vt auctor eſt Sex. Rufus, adminiſtrabatur: nulla igitur ratione fieri poteſt, vt Geraſina Regina Siciliæ per ea temporum extiterit, quibus Inſula Imperatoribus Occidentis obtemperabat.

Sex Rufus Breu.

Non auſim tamen Geraſinam, filiaſque ex D. Virginis Vrſulæ comitatu reijcere. quid enim probibet, Siculam feminam in eam gloriam cum liberis veniſſe? at qui factum, vt femina Sicula, tum in Britannia fuerit? quis diuinet, quo caſu factum? ſed afferam coniecturam meam, tuenda hiſtoria noſtriſque Martyribus. Ea ſane tempeſtate, Iuſtina Auguſta, Imperatorum, Valentiniani coniux, & Valentiniani Iunioris mater, Sicula fuit, vt Iornandes tradit. haud difficile creditu eſt, Auguſtæ Siculæ nonnullas è Sicilia nobiles puellas fuiſſe à cubiculo, à mundo muliebri: à veſte: & principem inter has, Geraſinam, eamque Iuſtinæ Auguſtæ per affinitatem fortaſſe annexam, cuius fauore, Britãnicæ viro principi matrimonio iuncta eſt, atque ex vero locus errori, poſteriſque Reginæ Siciliæ credita, ob nobilitatem generis, coniunctionemque ſanguinis Auguſti. quippe eodem tempore, Fl. Maximo, qui Imperium inuaſit, mater Britanna, pater ex vrbe Roma fuit. multis poſt ſeculis Margarita, Angliæ Regis filia, Guilelmo Siciliæ Regi nupta. ita fieri potuit, vt Geraſina Sicula, Britãno viro coniuncta fuerit, quem ad Chriſti fidem conuerterit; liberos genuerit, cum quibus in Vrſulæ comitatum adſcita, eamdem gloriam adepta ſit.

Iornand. l. 1. de Regi ac tempo. ſucceſ.

Porro Geraſinam Siculam, filiaſque eius Diuæ Vrſulæ Martyres fuiſſe, nonnulla ſuadent. Primum ſcripta hiſtoria. quamquam enim illa in multis deprauatæ, attamen aliquod ex vero fundamentum habuere. Secundum, Aſiſij, in cœnobio Fratrum Minorum S. Franciſci, caput internum S. Geraſinæ, Siculæ Martyris, de comitatu D. Vrſulæ, in honore habetur, argento incluſũ, inſcripto: caput S. Geraſinæ Virginis, & Martyris, ſociarum S. Vrſulæ Virginis, & Martyris Reginæ Siciliæ. hæc inſcriptio eſt, ex qua delendæ voces illæ (Virginis) & (Reginæ Siciliæ) quæ per errorem adiectæ, ex fama in vulgus. Tertium, nihil eſt, quod vetet Geraſinam feminam cum primis Siculam, viro Britanno, ſiue in Britannia nuptam ſiue in Sicilia; ſuſceptiſque in ea filijs, in Britanniam adiſſe, ob viri opes, affineſque, & cognatis. inde filias cum D. Vrſula cum XI. CIↃ. Virginibus ad Gallias, vt militibus Maximi nuberent, amandatas: matrem vero filias comitatam, vnàque interfectam. certo non omnia ſtatim reijcias, æquum eſt, quorum rationem reddere non queas. hæc in tantis rerum tenebris, viſa nobis, quæ traderemus. meliora alij, quibus ingenia feliciora.

ADDITIO.

FR. *Chryſoſtomus Henriquez in* Lilijs Ciſtercij *diſtinct. VI. agens de Beata Eliſabetha Schanaugiẽſis Monaſterij ordinis*

dinis Ciſtercienſis Abbatiſſa, quæ inſignis ſanctimoniæ laude fuit percelebris, anno circiter 1165. vt idem multorum teſtimonio euincit in ſuo Menologio Ordinis Ciſtercienſis die 18. Iunij; pleraſque, refert illi diuinitus oblatas viſiones: ibi Adrianus S. Geraſinæ filius decennis dicitur martyrium obiuiſſe: Sanctarum ſororum nomina & numerus idem eſt, quæ nos exhibuimus; quamuis duos alios fratres, duaſque alias ſorores habuerit, inter quos maior natu erat Dorotheus pater S. Conſtantię Martyris. de S. Geraſina matre habet fuiſſe Reginam Siciliæ, & plurimis diuinæ gratiæ donis auctam, virum item ſuum Quintinianum Tyrannum crudeliſſimum in mitiſſimum veluti agnum conuertiſſe. ſororem item fuiſſe S. Maurisij Epiſcopi, & Dariæ matris S. Vrſulę. demum ductricem eius virginei exercitus appellat.

ANIMADVERSIONES IN VITAM SANCTI LVCIANI EPISCOPI

1 LVCIANVS] *quæ de B. Luciano edimus, ex Græcis Actis Sanctorum Martyrũ Alphij, Philadelphi, & Cyrini excerpſimus.*

2 VT EIVS AVSIS CONTRAIRET] *Archidiaconi bona eccleſiæ curabant, quam ob cauſſam aduerſum Epiſcopos ea dilapidantes ſeſe opponebant. lege, quæ de Honorato Archidiacono Eccleſiæ Salonitanæ, ſcribit D. Gregorius lib. 2. epiſt. 13.*

SED ENIM CRESCENS INITO EPICOPATV] *relege miraculum V. Sanctorum Martyrum Alphij, Philadelphi, & Cyrini de more condendi Martyrum corpora in altari, alias dictum* 3

CRESCENTI DIVINO IVDICIO MISERE SVBLATO SVFFECTVS] *temporis ratio, quo impio Creſcente extincto B. Lucianus Epiſcopus creatus eſt, iniri fortaſſe poteſt ex ſerie Epiſcoporum Eccleſię Leontinæ, quam memorant Acta Græca Sanctorum Martyrum Leontinorum. Hæc vero eſt.* 4

SERIES EPISCOPORVM LEONTINORVM

Sanctus Neophytus, cœpit anno Chriſti CCLVII. ſedit Ann. XXXVII. M. V.

S. Rhodippus, ſedit annos XVII. igitur obijt A. C. CCCXII.

Criſpus.

Theodoſius.

Felicinatus.

Herodion.

Theodoſius II.

Creſcens, ſedit anno IV.

S. Lucianus ſedit in annos XXVII.

In annum 312. vt dixi, incides ſi ſupra annum CCLVII. quo S. Neophytus cœpit, numeres annos LIV. quos Neophytus, & Rhodippus præſedere. reliqui quinque Epiſcopi quot annos vixere, quis diuinet? demus annos LX. porrò Creſcens ſedit annos IV. Lucianus annos XXVII. quos in vnũ ſi colligas, comperies Lucianum ad annum CCCC. perueniſſe, quin excurriſſe.

IN DICTO, VT PER VII. DIES IEIVNARENT] *ab antiquiſſimis temporibus, Epiſcopos ieiunia ſolitos indicere ad populum, habes ex Tertulliano aduerſ. Pſych. cap. 13.* 5

ET CVM EIS GRANDÆVVS VIR] *Andreas Apoſtolus videtur fuiſſe Leontinę Eccleſiæ patronus.* 6

ANIMADVERSIONES
AD VITAM, ET PASSIONEM
Sanctorum Martyrum
PLACIDI ET SOC.

1 VITA, ET PASSIO] *hiſtoriam de vita, & martyrio S. Placidi, & Sociorum Græce ſcripſit, olim Gordianus eiuſdem S. Placidi comes, Iuſtiniani Imp. mandatis. nam Meſſana Conſtantinopolim nauigio Neapolitanorũ vectus adijt, ſed poſt* 570. *annos eam Simeon Preſbyter Conſtantinopolitanus in Italiam detulit, & Salernum appulſus inſtantibus monachis illic degentibus in latinum vertit; quod verò nulla ſermonis elegantia id præſtitiſſet, Petrus Caſſinenſis Diaconus iuſſu Rainaldi Abbatis Caſinenſis cultiori dictione expoliuit. Stephanus item Anicienſis ex iiſdem Gordiani monumentis eamdem vitam, & Paſſionem ſcripſit,* nos quoque, ait ille, eorum ſequentes veſtigia, expreſſam ab iis in Græco veritatẽ reformabimus in latino, & quaſi in via veteri nouam ſemitam figurantes, ita mediocriter incedamus, vt & ſatisfaciamus negotio, & aurium veſtrarum delicias prolixitate ſuperflua minime vulneremus. *ſed Simeonis illius verſio, & Græca Gordiani hiſtoria perierunt; Petrum verò Diaconum, & Stephanum Gordianæ hiſtoriæ veritati, fideique inſtitiſſe inde etiam conijcio; ſi enim conferantur, quæ referunt, ea conſentire, & ex eodem fonte manaſſe facile perſpiciemus. Petrus tamen Diaconus copioſius res perſecutus multa adiecit, quæ ad hiſtoriæ ornatum ſpectare credidit, nec ſolum aliqua monumentis illis ſubtexuit, ſed inſeruit etiam pleraque; neque profectò iniurius illi ſum, ſi ea, in quibus lapſum fuiſſe video, & reticet Stephanus, ipſi tribuenda exiſtimem, cum facilior illi is lapſus fuerit, qui à rerum geſtarum temporibus annis fermè ſexcentis abfuit, quàm Gordiano rerum geſtarum inſpectori. de eo ergo hiſtoria S. Placidi, quæ Gordiani nomine inſignita circumfertur, ita ſentio, à Petro Diacono illam fuiſſe ſcriptam, pleriſque de ſuo additis, Gordiano verò attributam, quod is primus hiſtoriæ ſcriptor, vnde res ipſas ille hauſit, qua de cauſa Gordianum ipſũ loquentem initio facit, quamquam per obliuionem, vt videtur, eam perſonam aliquando deponat Petrus. Iam Lippomanus edidit hanc vitam, & paſſionem S. Placidi ſub Gordiani nomine; is tamen aliqua recidit minus neceſſaria, longiſſima enim erat. Ego verò Stephani Anicienſis hiſtoriam dumtaxat edam; nam breuior eſt, neque hactenus typis eſt demandata, neque erroribus reſperſa. ſed vtrique noſtræ animaduerſiones proderunt, præſertim cum integram hiſtoriam Petri Diaconi ex M.S cod. Caſſinenſi exſcriptam habuerim. quare ſubindicabo hic aliqua, vbi lapſum Petrũ Diaconum arbitror, vt offuſas veritati tenebras, quà poſſum, diſijciam. is verò Petrus quintum ætatis annum agebat, vt ipſe ait, ſub finem anno ſalutis* 1115.

STEPHANO ANICIENSI] *hanc vitã & paſſionem S. Placidi exſcriptam ex M.S. cod. Caſinenſi habuimus a Domno Conſtantino fratre. quis fuerit, quoue æuo vixerit Stephanus Anicienſis, incompertum mihi eſt. ſanè Stephanus Anicienſis Epiſcopus Cõcilio Lemouicenſi ſubſcripſit, anno Chriſti* CIↃXXXIV. *ex Baronio ſed iſte ſcriptor longe illo poſterior, & diuerſus Conuincit ratio temporum, & viri dignitas. nam Stephanus vitę, & paſſionis Sancti Placidi ſcriptor excerpſiſſe ſe, ait, quę ſcripſit, à Græca hiſtoria Gordiani. ſed hęc Caſinum Conſtantinopoli periata eſt poſt annum Chriſti* CIↃCXV. *vt Petrus Diaconus teſtatur. Arnoldus Bel[...] hunc Stephanum Epiſcopum vocat: vnde hauſerit, ignotum. In M.SS. cod. ſolum habetur,* Dominus Stephanus Anicienſis. *incertum mihi etiam eſt, an Stephanus Petrum Diaconum prçceſſerit, an ſequutus ſit; id verò ſæpius repetit, Placidi acta Græco ſermone celebrata, non item latino: ſeque ex Græcis Gordiani fontibus in latinam dictionem transferre aggreſſum: rogatum ſe ait, vt Placidi agones ſtylo mediocri editos ornaret, & paullò poſt ſe ſuſcepiſſe deſcribẽdam Placidi paſſionem à Gordiano Græcè ſcriptam, ac minus cultè in latinum tranſlatam. à Columnia ſibi cauet, dum ait,* nec in nos aliquis vel nimis diligens, vel minus cautus deuoluere velit calumniam, quaſi ſeneſcenti iam mundo nouum Martyrem inducamus, cum autenticus ſit Martyr hic, nõ rudis, nec nouitius, ſed antiquus teſte Orientali Eccleſia, quæ triumphos illius per Gordianum monachum expreſſos in Græco venerata eſt ab antiquo. *quare crediderim à Stephano non fuiſſe viſam Petri Diaconi ſcriptionem, quòd vel præceſſit ille, vel iſte tùm delituit.* 2

Banon. annal. to. 11.

Petr. Diac. Auct. [...] vitã S. Placidi.

PLACIDI MARTYRIS VESTRI] *paullo poſt,* Placidi monachi pridem, nunc 3

Mar-

Marty:is, commilitonis, olim veſtri, nunc tutoris pariter, & patroni. *Vir quidem ſanè eruditus putat, Stephanum Aniciensē fuiſſe monachum ex instituto S. Benedicti: Idque ait ex ipſa eius ſcriptione demonſtrari. ſed ex ea contrarium probari poſſe videtur. nam alloquens Stephanus monachos Caſinenſes, Placidum* Martyrem veſtrum *dicit*, & commilitonem veſtrum; *Noſtrum diceret, ſi monachus eſſet. quamuis autem D. Benedictus de Abbatis appellatione ita ſtatuat cap.83. Regula.* Abbas, quia vices Chriſti agere creditur Domnus, & Abbas vocetur, non ſua aſſumptione, ſed honore, & amore Chriſti; *& ſæpe etiam titulus* Domni *Abbatibus apud alios tribuatur; hæc tamen vox ſæpe etiam alijs communis eſt, vt facile apparet in epiſtolis D. Gregorii lib.1. epiſt.6. & lib. 7. epiſt. 127. quare ex eo* Domni *titulo Stephani nomini præfixo nihil ad hanc rem euinci poteſt.*

Conſtant. Apol pro actis Gordiani M.S.

4 PER SACRAM VIGILIO PAPÆ DIRECTAM] *ad Chronicon Leonis Oſtienſis exſtant inter alias adiectæ epiſtolæ duæ, altera Imp. Iuſtiniani ad Vigilium Papam, altera Vigilij Papæ ad Iuſtinianum Imp. Porrò Iuſtinianus* æquum, *ait*, noſtra Diua ſagacitas cêſuit, præſentem noſtram piiſſimam ſacram ad veſtram beatitudinem deſtinare, per quam ea, quæ circa nobiliſſimū & dilectiſſimum nepotem noſtrum Placidū euenerunt, veſtra a Domino omnium dominatore congregata vniuerſitas agnoſcere valeat. *Et paullo poſt*: Cuius triumphalem lauream, ne per iniuriam in abolitionem dehiſcens, perditum iret, per virum religioſiſſimum atque humillimum, & Deo amabilem Gordianum, eiuſdem amantiſſimi Nepotis noſtri Placidi famulum, Argolicis apicibus exarare, & ad veſtram a Deo conſeruandam beatitudinem cum præſenti Diuali ſacra deſtinare curauimus; ſtatuentes id à veſtra Almitate per noſtram imperialem auctoritatem Eoo, & Heſperiæ tradi: & ad ſucceduæ generationis memoriam, Archiuis SS. Eccleſiarum habenda contradi, &c. *Huic epiſtolæ reſpondet Vigilius Papa*: Nos eiuſdem Chriſti Placidi amore ducti, & veſtro inuictiſſimo parētes imperio, Paſſionem illius à veſtra Diua Celſitate directam cum ingenti gaudio, & veneratione ſuſcepimus, atque in perpetuum legendum Catholicis Eccleſijs tradimus. *Hæc Iuſtinianus Imperator, & Vigilius Papa. ſed qui verum eſt, paſſionem S. Placidi compoſitam à Gordiano, ad Vigilium Papam ab Imp. Iuſtiniano tranſmiſſam, & ab eodem Pontifice legendam eccleſijs Orientis, & Occidentis traditam fuiſſe, cum Petrus Diaconus tradit eamdem paſſionem S. Placidi deſcriptam à Gordiano, in Italiā à Simeone presbytero Conſtantinopolitano primū delatam anno Chriſti* CIƆCXV. *& Stephanus Aniciēſis calumniam timeat, ne nouum Martyrem inducere videatur? ita ne abſoleuit, ac deperdita eſt memoria eius hiſtoriæ? quam ſanè in aliquo tabulario Italorum S. Benedicti monaſteriorum conſeruatam oportuit, ſi vera narrat Vigilij epiſtola. Spuria igitur, & falſæ ſunt Epiſtolæ illæ Imperatoris Iuſtiniani, & Vigilij Papæ nomine compoſitæ. forma etiam literarum minus digna tanto Pontifice eſt & Baron. docet. caterum non abnuo, quod ſcriptori noſtro ſatis eſt, Iuſtinianum Vigilio de hac re ſcripſiſſe, & reſponſum retuliſſe literis aliter conſcriptis.*

Ideſt Orienti, & Occidenti.

To.7. Ann. Ch.541.

5 IVSTINI] *ſeniorem intelligit. apertius id dixit Petrus Diaconus. cum ait, Tempore, quo Theodoricus Auguſtus in Seniori Roma in noua verò Iuſtinus Senior, & Iuſtinianus Romani Imperij ſceptra retinebant, Sedi verò Apoſtolicæ Ioannes I. & Felix præſidebant. Exiſtimat vir doctiſſimus, ea tempeſtate, vnum Orientis Imp.* Auguſtum *dici ſolitum, ac proinde ſcriptorem hiſtoriæ accuſat, quod Theodoricum Gothorum in Italia appellet Auguſtum. At falsò accuſat, falſique conuincit antiqua inſcriptio Anxuri, ſeù Terracinæ, in Cæſarei templo*

Baron. t.7.

DN. Glorioſus, atque inclytus Rex Theodoricus Vict. ac Triumph. ſemper Aug. Bono Reipub. natus Cuſtos libertatis, & Propagator Romani Nominis Domitor Gentium.

habes integram apud Ianum Gruterum fol. 152.

Ad hæc, ſcriptorem tuentur mores temporum. Quippe Imperatores Orientis, vt Reges ſua opinione barbaros ſibi conciliarent, & in officio continerent, Conſulis, & Auguſti appellatione inſigniebant. Quā obrem Clodoueus Rex Francorum ab Imper. Anaſtaſio Conſul, & Auguſtus renūciatus eſt, auctores Gregorius Turonenſ. Aimoinus Monachus, Hincmarus Remenſ. Ado Viennenſis. Eadem ratione Theodoricus, Rex ab Imp. Zenone Conſul, & Auguſtus dictus eſt, vt vetus inſcriptio reuincit. Et quidem iure optimo. Quippe Theodoricum ob debellatos imperij hoſtes, Zeno Imperator euocatum ad ſe inter proceres collocauit aulæ ſuæ triumpho, & ſtatua equeſtri donauit, Conſulem ordinarium creauit: adoptauitque in filium, erexitq; in ſpem Regni Occidentalis, vt docet Iornandes. Theodoricus igitur Auguſti nomē, minimè ille quidem honoris cauſſa, vt Frācorum Rex Clodoueus, ſed iure adoptionis ſortitus eſt. Nam adoptatus in filium, ſucceſſor imperij renuntiatus videtur. Iam Sedi Apoſtolicæ Ioannem, & Felicem præfuiſſe docet Petrus Diaconus; *ſed falsò in*

Greg. Tur. hiſ. Franc. li. 2. c.38. Aimo. de Geſt. Frāc. Hincmar. in vita S. Remig. Ado in Chron.

Iornan. de reb. Getic. cap. 73.

M.S.

M.S.cod.Caſinenſi eius hiſtoriæ, dum Felix II. dicitur, corrigendum eſt, Felix IV. qui Ioanni primo ſucceſſit; ita ſeries Rom. Pontificum docet. Leo Oſtienſis in Chron.

Leo oſtienſ. l. 1. c. 1.

6 IN CVLMEN ROMANI PATRICIATVS EVASIT Patricij dignitas per ea temporum ſumma erat. Hunc verò honoris titulum primus Imp. Cõſtantinus excogitauit, vt Zoſimus tradit, lataque lege ſanxit, vt qui eum conſecuti fuiſſent, ſupra ipſos Præfectos Prætorio ſederent. Exinde auxit Imp. Zeno, ſtatuitque, neminem creari poſſe Patricium, qui prius Conſul non fuiſſet, aut Præfectus Prætorio Orientis, vel Illyrici, vel Vrbis, aut Magiſter militum, ſiuè Magiſter officiorum. Huic legi à Iuſtiniano Imperatore derogatum eſt, qui permiſit Illuſtribus viris accipere codicillos Patriciatus, quamuis nec Conſulares, nec Præfecti fuiſſent. Qua formula conferretur ea dignitas, quibus ornaretur inſignibus, habes apud Caſſiod. ſed apud Petrũ Diaconum dicitur Tertullus ex Anicioru ſanguine ſtemmatis lineam ducere. Hac autẽ ſerie ſtirpis, & affinitatis cum Imperatore Iuſtiniano, vt ſcribit Arnoldus Duacenſis, penes quem ſit fides. Anicius Iuſtinianus tres liberos genuit. Germanum, Eutropium, & Tertullum. Germanus Iuſtinianum Imperatorem. Eutropius SS. Benedictum, & Scholaſticam, Tertullus Tertullum patrem Placidi, Eutychij, Victorini, ac Flauiæ. Porrò Imp. Iuſtinianum Aniciæ gentis fuiſſe, ex Iornande cognoſcimus. Is de Germano Iuſtiniani fratre loquens, qui Mathaſuentam duxit vxorem, in quo, ait, Aniciorum genus cum Amala ſtirpe ſpem adhuc vtriuſque generis, domino præſtante, promittit. Quamquam idem Iornandes initio, hunc germanum Iuſtiniani fratruelem dixerat: nepotem ex fratre, vocat Procopius de bello Perſico, & Vandalico. ſed bello Gotthico; nepotem ex ſorore.

Zoſim. li. 2

Imp. Zeno lib. 3. de conſ. cod. lib. 12.

Imp. Iuſtinian. nouell 66. de Conſulta.

Caſſiod li. 5. & l. 8. Ep.

Arnold. ꝑ ligni vitę tract. de Anic. fam.

Iornan. de reb. Geticis extremo.

Procop de Bello Perſico lib. 2. De bello Vād. lib. 2. De bello Gott. lib. 3.

7 OCTAVIA GENTE] Fauſtinam indigetat Ioannes Petrus Villadecanius, ſororem Elpis Meſſanenſis, quæ vxor fuit Seuerini Boetij viri clariſſ. ſanè Elpis Sicula fuit, mulier pia, æque ac docta. Hymnum illum compoſuit in SS. App. Petrum, & Paullum, qui in eorum natali die canitur: Aurea luce, ac decore roſeo. Obijt Elpis Ticini, viro ſuperſtite; atque Epigrammate ſepulchrum inſcripſit ſuum, cuius initium eſt.

Villadec. epiſt. quam habes ap. Arnold li. 3. ligni vitę, notis ad 11. Non. Octobris.

> Elpis dicta fui, Siculæ regionis alumna,
> Quam procul à patria coniugis egit amor.

Extat integrum apud Arnoldum, de gente Anicia Boetia. At crediderim ne, Fauſtinam matrem SS. Placidi Eutychij, Victorini, ac Flauiæ, inſuper ſororem Elpis fuiſſe? quo nixus antiquo auctore Villadecanius id affirmet, ignotum mihi eſt.

8 QVATTVOR] ita etiam Petrus Diaconus. ſed Thomas Porcacchius Siluiam inſuper addit. lib. 3. familia Malaſping.

OBLATVS EST] Petrus Diaconus ait obtuliſſe temporibus Iulij Papę, diuinæ autem Incarnationis anno 22. ac quingenteſimo. ſed cæcutit. Nam anno Chriſti D. XXII. Romanum Pontificatum regebat Horſmida. ſed hæc anno D. XXIII. accidiſſe, docet vetus Chronicon Monaſterij Caſinenſis. Quo anno, menſe Auguſto Horſmida diem obijt, cui ſuffectus eſt Ioannes Etruſcus. Igitur ſub altero horum Pontificum, Tertullus prolem ſuam Deo obtulit, & ad Sanctiſſimum parentem Benedictum detulit. Iulius verò ante annos CLXX. ſupremum diem expleuerat. 9

MAVRVM] narrat hæc Gregorius Magnus in ſuis Dialogis. 10

SVPERVENERAT] latiſſimè hic Petrus Diaconus recenſet, quæ Tertullus S. Benedicto dederat. in M.S. autem codice Caſinenſi eiuſdem hiſtoriæ, plures ſunt variantes lectiones in nominibus prædiorum. ſed de hac narratione vide iudicium Baronij tomo 7. ad annum Chriſti 541. iam addidit dediſſe decem, & octo patrimonij ſui cortes, quas in Sicilia habebat cum ſeruis ſeptem millibus. Idem etiam teſtatur Leo Oſtienſis in Chron. Caſſin. lib. 1. cap. 2. extat etiam longiſſima inſcriptio, quam ex Mazochio recitat Ianus Gruterus, vbi quibus in locis hæ Cortes fuerint, explicatur. ſed hæc Ianus Gruterus inter ſpuria, & ſuppoſititia recenſet. Zacharias Pontifex diplomate Aquini dato 15. Kal. Martij Pontificatus anno I. confirmat inter cætera Caſinenſibus decem & octo Cortes, quas Tertullus Patritius vnà cum Placido filio obtulit S. Benedicto cum ſeruis 7. millibus, & portu Panormitano, & Meſſanenſi. ſed de eius diplomatis fide viri docti dubitant. 11

DIMISIT] Petrus Diaconus ait, dimiſiſſe anno Dominicę Incarnationis 536. ſi autem verum ſit. ſanè prima extrà Italiam colonia Ordinis S. Benedicti in Siciliam à Placido deducta, primumque eius ordinis in ea Monaſterium fuit Meſſanenſe, Protomartyris deìn Placidi, ac tot monachorũ ſanguine decoratum. in Gallias altera colonia S. Benedicti, quinque poſt annos ab appulſu Placidi in Siciliam ducta eſt anno Chriſti 541, quo anno S. Maurus illuc à S. Benedicto miſſus eſt. 12

FVRCAS CAVDINAS] locus eſt, vbi vt ait Auguſtinus lib. 3. de ciuitate Dei capit. 17. à Samnitibus obſeſſi ambo cũ exercitu Conſules fœdus cum eis fœdum facere coacti ſunt, ita vt equitibus Romanis ſexcentis obſidibus datis, cæteri amiſſis armis alijſque ſpoliati, priuatique tegminibus ſub iugum hoſtium cum veſtimentis ſingulis mitterentur. fuere ij Conſules Sp. Poſthumius S. Veturius ex Tullio in Catone, eiuſque inſignis cladis tam probroſę nomini Romano fere omnes meminere hiſtorici Liu. 9. Florus 17. Plinius de viris illuſtribus 30. 3. Oroſ. 15. 17. Gellius 15. 13

CANNIBVLA SVA Petrus Diaconus cum baculo. codex Caſinenſis eiuſdem Pe- 14

*tri*cum Gambutta *barbara monachorum voces,*

25 ABDALA SARACENÆ GENTIS] *Plurimos virorum præſtantium torſit hæc hiſtoria, ſatis illa quidem perturbata, multiſque difficultatibus implicita. Gordianus ait, Mamucham ab Abdala Rege Hiſpaniæ Sarracenorum 16. millibus octingentis præfectum, claſſe in Siciliam tranſgreſſum orã Meſſanenſem vaſtaſſe, Placidum, ſocioſq; ob Chriſti fidem interfeciſſe. At hoc quinã conſiſtat? nam anno 541. quo Placidi cædes obuenit, regnabat in Hiſpania Theudius, neque ille Sarracenus, ſed Gothus, idemque Arrianus, auctores S. Iſidorus, Rodericus Sanctius, Alfonſus à Carthagena, Ioannes Vaſæus. Porrò Theudius Hiſpaniæ Regnum iniit anno Chriſti IↃXXXII. tenuitque annos 17., iidem ſcriptores rerum Hiſpanicarum docent, Sarraceni vero longe poſt hæc tempora, Hiſpaniam tenuere: Etenim eius litora infeſtare cœperunt anno IↃCLXXVI. ſed ira, operaque Iuliani Comitis, ob violatam filiam à Rege Roderico, euocati anno IↃCCXII. expugnarunt, ac biennio totam Hiſpaniam obtinuerunt, idem Vaſæus in Chron. rerum Hiſpanicarum.*

S. Iſid. Roderic.
Alfonſ. à Carth.
I. Vaſ. in Chron.
I Vaſ. in Chron.

Ex eo motus Antonius Iepius, Congregationis Valliſoletanæ in Hiſpania Abbas ex ordine S. Benedicti cenſuit expurganda ea acta, & recidenda ex iis verba illa; Qui Hiſpaniam inhabitant. Nam Regem Abdalam, ac Ducem Mamucham Sarracenos fuiſſe ſatis conſtat: ſed ii Regnum Hiſpaniæ æuo S. Placidi, nondum inuaſerant. At quis hoc gloſſema ab exſcriptore hiſtoriæ adiectum putet, cum ipſe idem ſcriptor planè affirmet, hos barbaros ex Hiſpania veniſſe? nam paullo poſt affirmat, barbaros patrata cæde SS. MM., reditum in Hiſpanias fuiſſe molitos. Præter Gordianum noſter Stephanus Aniciensis; illo, ait, tempore, quo B. Placidus apud Meſſanam vrbẽ Siciliæ morabatur, Abdala Sarracenæ Gentis, & ritus caput, & Princeps totis Hiſpaniæ præſidebat. Paullo poſt, Hiſpanã Gentem, *mox,* de ſinu Hiſpanico collectam *inuadendæ Siciliæ memorat. Vt dubitari nullo modo poſſit, Scriptoribus hiſtoriæ S. Placidi hanc mentem fuiſſe, Abdalam Sarracenorum in Hiſpania Regem extitiſſe, claſſemque Mamucha Præfecto, ex Hiſpania aduentaſſe, quæ oram Mamertinam vexarit, Placidum, ſocioſque occiderit. Aliò igitur quærenda effugia, ſi tueri hiſtoriam velimus.*

Quanam igitur ex gente, quaue religione hos barbaros fuiſſe, & quibus è terris in Siciliam exundaſſe cenſeamus? viri docti variant. Baronius à vocabulo Sarracenorum abſtinet. Piratas dumtaxat cõmuni nomine appellat, qui Mamucha Duce, Placidum, ac ſocios pro chriſtiana fide contrucidarunt. Qui verò fuerint ii Piratæ, non affirmat. Philippus autem Villadecaneus, Patritius Meſſanenſis, hoſce barbaros putat Gothos: neque hanc cladẽ ſub Rege Abdala, ſed ſub Totila Rege Gothorum accidiſſe. ſed Philippus certò falſus eſt. Nam Totilas anno Chriſti IↃXLII. poſt martyrium S. Placidi, Gothorum in Italia Regnum inuaſit. Siciliam anno IↃL. depopulatus eſt, vt tradunt Sigonius, Baronius, Iacobus Gordonus è ſocietate noſtra. Ad hoc Gothi Arriani quidem, non tamen Idololatræ: At hi barbari cultores Dæmonum extitere.

Villadec. apud Arnold l. 3. ligni vitæ

Sigon. de Regn. Occ. lib 39.
Baron. to. 7. annal.
Gord. in Chron.

Arnoldus Monachus exiſtimat, interfectores S. Placidi fuiſſe Agares, ſeu Abares, Hunnorum gentem. Atque ex affinitate nominis, quæ inter Abares, & Agares, Abarenos, & Agarenos intercedit, Gordianum deceptum, Agarenos pro Abarenis, ſeù Abaribus, ignarum vocabuli poſuiſſe. Sed illud in primis contra Arnoldum eſt, quod Abares, Scytharum gens vltra Caucaſum à Turcis finitimis pulſi, ad Boſphorum primùm, exinde ad Danubium peruenère, extremo imperio Iuſtiniani. Neque vltra tranſgreſſi, illo imperante, vt ex Euagrio ſcholaſtico conſtat. Iuſtino dein, ſucceſſore Iuſtiniani, imperante in Thraciam irrupere, vt Nicephorus, & Euagrius ſcribũt: Igitur nullo modo fieri poteſt, vt Abares Siciliam depopulati, Placidum martyrio affecerint. Cum neque illi vltra Thraciam tranſuecti, neque è finibus egreſſi eſſent ſuis, cum Placidus iam vita exceſſerat.

Arnold li. 3 ligni vitæ notis ad 3 Non Octobris

Antonius Gallonius cenſet hos barbaros fuiſſe Arrianos. ſed Gallonii dictum omnino cum hiſtoria pugnat, in qua Rex Abdala; Mamucha Præfectus, eorumque copiæ non modo Sarraceni, ſed pagani fuiſſe dicuntur, & Deorum ſimulacra adoraſſe, præcipuè Moloch Rempham, ac Sidus luciferum. Quæ Arrianis nullo modo conuenire poſſunt.

Ant. Gallon. notis ſuis ad vitas Virgg. Roman.

Petrus Ribadineira è ſocietate noſtra, Mamucham Abdalæ Regis Africani Ducẽ fuiſſe ait. Nec promit, quo fundamento nixus, id firmet.

Ribadin. in vita S. Placidi.

Vir quidam ſanè eruditus multa ad hũc locum illuſtrandum, acutè, ingenioſeque commentatur. ſed quæ ille fuſius, contractius memorabo. Pagani, quos Gordianus ſcribit Hiſpaniam inhabitaſſe, Gothi fuere, qui auito Idolorum cultui Arrianam hæreſim adiunxere, quam Sanctiſſimi Patres, ob ſectæ impietatem Idololatriæ, & Arrianos Idololatris comparant. Itaque Conſtantinus *ille Magnus Arrianos, ab Idololatra Porphyrio, Porphyrianos nuncupauit, vt Theodoſius, & Socrates tradũt. Eadem ratione Gothi Arriani Hiſpaniam habitantes, à Gordiano pagani dici potuere. Porrò ea tempeſtate Theudius in Hiſpania regnabat. Hunc Gordianus Abdalam appellat. ſed nonnulli ſcriptores Hiſpani memorant, Hiſpaniæ Regem tum fuiſſe Agilam, quem alii Aquilam vocant. Nec mirum ſi Agila à Gordiano Abdila dictus, ſcriptorque externus in eo variet, in quo ſcriptores indigenæ diſcrepant: Gordianus verò meminit Agilæ, quem Abdalam per errorem vocat, quod is in Hiſpania regna-*

Conſtantẽ Apologia pro Ioanne Diac.

S. Athanaſ. ſerm 4 cõtra Arrian.

ret, vt aliqui tradidere, cum S. Placidus martyrio coronatus eſt, ſeù certè cum Gordianus hiſtoriam Conſtantinopoli *ſcripſit. Nam nemo dubitauerit, Agilam Hiſpaniæ Regnum iniiſſe decem poſt annos ab exceſſu S. Placidi. Ceterum quiſquis fuerit is Rex, ſiuè Abdala loco Theudis, ſiue Agila, ex errore traditur Sarracenus, hiſtoria perperam intellecta. Quamquam enim Gordianus Abdalam dicat impiiſſimum inſectatorem Chriſti, non niſi impietatis Arrianorum ſectatorem intelligit, quos paganos dictos ſupra retuli. Neque vnquam Gordianus appellat Abdalam Sarracenũ. Qui verò id in animum induxere, ex eo in errorem inducti ſunt; quod Abdala hominem Sarracenum Mamucham claſſi ſuæ præfecit. Ij verò Sarraceni, quos Mamucha duxit, Mauruſij, ſeu Mauri fuere; qui olim in Aſia Arabiam, in Africa Mauruſiam, ſeu Mauritaniam incoluere. Qui incertis ſedibus, barbariſque legibus vſi, & Idolis dediti, conductitiam operam ſtipendio allecti, præſtare ſoliti erant. ſanè Iuſtiniano Imperante, & ſi Mauri ad Tripolis promontoria habitantes, Chriſti fidẽ accepere, vt Procopius memorat, alij tamẽ à chriſtiana Religione abhorrentes, Iuſtiniano aduerſati ſunt. Quos Imperator bello vltus compeſcuit, & per duces ſuos in ordinem redegit, auctor idem Procopius. Igitur Mamucha cum militaribus Sarracenorum copijs, ex Mauritania Africæ regione à Theudio Gotthorum in Hiſpania Rege conductus, inſtructa cum claſſe in excidium Romani imperij miſſus, Siciliam inſigni clade affecit, Placidum ac ſocios ferro ſuſtulit. Firmant rem coniectura. Quod enim in Caſinenſi cod. M S. habetur, Moloch, Rempham. In Vaticano extat, Molorchi templa. Quod aptè Mauris conuenit. Nam tradit Salluſtius, Medos ductu Herculis, in ea Africæ loca veniſſe, ac Mauros pro Medis dictos. ſanè Hercules cum Leonem Nemeæum à Nemeæa Peloponneſi Silua vocitatum, regionem illam latè infeſtantem, à Molorcho paſtore comiter hoſpitio ſuſceptus interfeciſſet; beneficij memor, ſacra illi ſolemnia, quæ Molorchæa dicebantur, inſtituit, vt Seruius ſcripſit: haud mirum igitur, colonos ab Hercule ductos Molorchum prò Deo habuiſſe. Quin Principi fluuio Mauritaniæ, Molochath nomen inditum.*

Procop de ædifica. Iuſtin. or. 3
Procop de bello Vandal.
Salluſt. in Iugurtha.
Seru. in li. 3. Georgico.

Hæc vir doctus, quem dixi, Doctè ille quidem, & præclara ingenij laude. ſed cui amore coniunctiſſimus ſum, diſſentire à ſententia cogor. Principio quod ait, paganos Hiſpaniam tùm habitantes dici Gotthos Arrianos, & Idololatras ob impietatem Arrianos dictos, non probo. Et ſi enim S. Athanaſius Arrianos Idololatris conferat, ob impiam fidei doctrinam, quam docebant; Imp. verò Conſtantinus, ob nefarios mores: Arrianorum tamen religio non eadem, quæ Ethnicorum fuit: neque illos dixeris, Idola coluiſſe. quod verè eſt Idololatram eſſe. Barbari autem interfectores S. Placidi, ex Gordiani hiſtoria, Ethnici fuere, ſimulacrorum, ac dæmonum cultores. Ex eo Abdalam dici paganum, id eſt Arrianum quis conuincat? nec quiſpiam ex hiſtoria, colligat Abdalam non extitiſſe Sarracenũ. Quin Sarracenum fuiſſe nemo non colligat. Nam impiiſſimus Chriſti inſectator dicitur, & hoſtis: quique religionem chriſtianam funditus euertere, & Dæmonum cultum augere inſanierit. Quare Mamucha Dux ita à ſcriptore hiſtoriæ inducitur alloquens Placidum. Nega Chriſtum tuum, & dic in eum conuicia, & iuxta ritũ Inuictiſſimi Regis noſtri Abdalæ, Deum adora. *Et rurſùm ita alios ſollicitat:* obtemperabitis præceptis Excellentiſſimi Regi Abdalæ, vt Chriſtum relinquentes, Deũ noſtrum adoretis? *Quæ homini Arriano minimè conueniunt, Ethnico maximè. Et ſanè ſi eadem Abdalæ Regis ſuperſtitio, ac ritus, quæ Mamucha Ducis, ijdem vtriuſque dij Sarracenorum fuere Moloch, Rempham, & ſidus lucifer, cui gens illa deuota, in præſentem vſque diem. Adde Stephanum Aniciensem, quem vir iſte doctus tãti facit, vt Gordianum ipſum pro Stephano deſerere interdum, non dubitet. Is verò Abdalam Sarracenum facit. Ita enim ait:* tempore, quo B. Placidus apud Meſſanam, Vrbem Siciliæ morabatur, Abdala Sarracenæ gentis, & ritus nefandiſſimi caput, & Princeps toti Hiſpaniæ præſidebat.

Porrò, quæ de Moloch dicuntur, quem Sarracenorum Prophetam ſcriptor hiſtoriæ appellat, ad Molorchum, Herculis hoſpitem per vim trahuntur. Demum, quod ait, hos Sarracenos ex Mauritania veniſſe, hiſtoriam Gordiani, pro qua ſcribit Apologiam, minimè tuetur, immò conuellit. Neque enim, vt rem paucis concludam, Gordianus ait, hos barbaros fuiſſe Gotthos, & Arrianos, ſed Sarracenos, & cultores Dæmonum; neque habitaſſe Mauritaniam, ſed Hiſpaniam. Illud non negauerim, ex viri huius ſanè eruditi dictis aſſulſiſſe mihi neſcio quam lucem peruestigandæ rei. ſed antequam, quod ſentio, dicam, nonnulla commemorare operæpretium duxi.

Tradit Salluſtius, poſtquam Hercules, vt Afrorum opinio fuit, in Hiſpania interijt, exercitum eius, compoſitum ex varijs gentibus, breui dilapſum. Ex ijs Perſas, Medos, Armenios in Africam tranſuectos, ac Perſas intra Oceanum locos occupauiſſe: Medos, & Armenios propius mare ab Hiſpania freto diuiſos. Paullatim verò Medorum nomen à lybies populis barbaris corruptum, Mauroſque pro Medis appellatos ſed variant ſcriptores. Nam Strabo de Occidentalibus Africæ partibus loquens; ibi, *ait,* qui à Græcis Mauruſij appellantur, libyca gens, & magna, & opulenta: Romani, & indigenæ Mauros vocant, ab Hiſpania oppoſita mari diremptos. *Paulò verò poſt* ſunt, *ait,* qui dicant, Mauros Indos fuiſſe, in hunc locum cum Hercule deſcenderunt. *At Procopius memorat, ex Palaſtina in Aegyptum; & Aegypto creſcente ſobole*

Salluſtr in bello Iugurthæ.
Str. lib. 17
Procop. de bello Vãd lib. 4.

in A-

Nicep. Eccleſ. Hiſto. lib. 17. c. 12.

in Africam exundaſſe, omnemq; eum tractum vſq; ad Herculis columnas tenuiſſe. Nicephorus item Calliſtus Mauros ſcribit antiquitus Palæſtina expulſos in Occidentali libyæ ora conſediſſe. hos verò eſſe, quos ſacra litera Gergeſæos, & Iebuſæos vocant, aliaſque inſuper gentes, quas Ieſus Naue filius, deuictas domibus eiecit ſuis. an ea gens, vt Scriptores inter ſe diſſidentes conciliemus, ex Palæſtina in Mediam, ex Media in extremam Aegyptum, quam ob cauſſam Indi putati ſunt, ex Aegypto in Occidentalem libyam commigrarunt?

Cæterum ſatis ex ijſdem Scriptoribus conſtat, Mauros ſuperſtitione, ritaque Arabum vixiſſe, vagis ſedibus, efferiſque moribus. Quod eorum origo conuincit. nā ſiuè ex Palæſtina, ſiuè ex Aegypto in Africam venerunt, Arabiæ accolę aut incolæ fuerunt. Etenim Petræa Arabia ab occaſu terminatur Aegypto, à Septemtrionibus Palæſtina, & Syria, à meridie ſinu Arabico, vt Ptolomæus tradit. at Plinius Arabia à monte Amano, è regione Ciliciæ, Commagenesque deſcendit ad litus Ægyptiacū. Additq; auctore Iuba, accolas Nili ad Meroën vſque Arabas eſſe. Idemque Plinius, Syria inquit, litus occupat, Palæſtina vocabatur, quà contingit Arabas. Ex eo Pomponius, Palæſtina tangit Arabas. Quin Palæſtina pars, Arabia; & Arabia pars, Palæſtina ſcriptoribus dicta: Quam ob cauſſam Palæſtinæ vrbes tribuuntur Arabiæ; contraque vrbes Arabiæ ad Palæſtinam ſpectare dicuntur. Itaque Eluſa opidum Idumææ Ptolomæo; Palæſtinæ ſecundæ, concilio Chalcedonenſi, Palæſtinæ tertiæ, Stephano. Eidemque vrbs Arabiæ dicta. Vrbē verò Palæſtinæ, & à Saracenis habitatam S. Hieronymus memorat. Certè Moab, Palæſtinæ Vrbs, quę Rabathinoma Stephano, & Areopolis S. Hieronymo, Arabiæ ab eodem tribuitur, ab illo Palæſtinę, quę olim Arabia, vt idem Stephanus ait. Sanè auctor operis de Actis Apoſtolorum, qui falsò tribuitur S. Hieronymo, (quamquam ille vir doctus, & fidus) Moabitas Ammonitas, Idumæos, & Sarracenos Arabię gentes connumerat: quas tamen Palæſtinæ fuiſſe, ex ſacra Geneſi planè conſtat.

Ptolom. li. 5. c. 17.
Plin. lib 5. c. 28. c. 29.
Plin lib. 5. cap 12.
Pompon. Mela lib. 1 cap. 11.
Ptol. lib. 5.
Cōc. Chalced.
Stepha. de Vrbibus
S. Hiero in vita Hilar.
In loc. Hebraicis.
Auct. operis de actis Apoſt. ap. S. Hieron.

Quamquam verò Sarraceni gens peculiaris Arabiæ fuit, attamen conſequentibus temporibus, omnes Arabes vaſi dicti ſunt Sarraceni. Ammianus Marcellinus in deſcriptione Ægypti: quà Orientem è regione proſpicit, in rubrum pelagus, & Scenitas prætenditur, Arabes, quos Sarracenos nunc appellamus. Aio igitur, Barbaros quos Gordianus ſcribit, Siciliam afflixiſſe, Placidumque, ac ſocios pro fide Chriſti occidiſſe, Sarracenos Dæmonum ſuperſtitionis cultores extitiſſe, & in Siciliam ex Mauritania adnauigaſſe, quæ Gordiano Hiſpania dicta eſt. Quæ id ſuadeant, probentque, multa ſunt argumenta.

Ammian. lib. 22.

Primum Hiſpaniæ appellatio, quæ Mauritaniæ Tingitanę tributa. Notiſſimum eſt enim, Mauritaniam in duas prouincias diuiſam. Quarum altera Cęſarienſis dicta à Cęſarea colonia: altera à Tingi Opido, Tingitana: quæ extrema prope Oceanum, aduerſum Gades. Hanc ſex quiſeculi ſcriptores Hiſpaniam, adiecto aliquo vocabulo appellarunt. Quippe auctor Notitiæ Imperij Hiſpaniam Tingitanam vocat Sextus, Rufus, & Honorius Hiſpaniam transfretanam. Quod obſeruarunt viri docti Abrahamus Ortelius, Dionyſius Gothofredus, & Guido Pancirolius. Quemadmodum igitur extrema Italię pars, quæ freto Siculo alluitur, quod Siciliæ proxima, Sicilia dicta eſt; ita extrema pars Africę, quæ Solino Mauritania inferior, quod proxima Hiſpaniæ ſit Hiſpania eſt nuncupata. Freto enim, quod inter Mauritaniam, & Hiſpaniam funditur, monteſque Abilam, & Calpen, quos dicunt columnas Herculis, longitudo XV. mill. paſſ. latitudo, vbi minimum, VII M. P. vbi plurimum, X., vt T. Liuius, & Cornelius nepos, Solinus, & Plinius tradidere. an contrà? quemadmodum Sicilia, quod prouincijs Italię adnumerata eſt, Italiæ appellatione, vt ſcribit Vlpianus, comprehēditur; ita Mauritania Tingitana, quod vnę prouinciarum Hiſpaniæ fuit, Hiſpania dicta eſt: Nam Mauritaniam Tingitanam Hiſpaniæ prouincijs connumerā. Notitia vtriuſque imperij, & Sex. Rufus docent. Inſtitutam à Conſtantino Magno, annotauit Guido Pancirolius. Hæc igitur Gordiani mens, Abdalam Hiſpaniæ Regem, Piratasque Sarracenos, Hiſpaniā habitaſſe, id eſt Mauritaniam ad Oceanum Atlanticum. Neque enim aliam Hiſpanię nomine, quam Mauritaniam Tingitanam Gordianus intelligit, atque ego accipio.

Abr. Orte. Theſ. Geogr. V. Mauritania.
Dion. Gothof. in notis ad tit. de off. Pręf. Pręt. Afr. cod. lib 1.
Guido Pācir. Notis ad notitiā imp. c. 67.
Liu. & Cornel. apud Plin lib 5. procem.
Solin. Polyhiſt. ca. 25.
Pl. cod. lo.
Vlp. lib 9. ad Edict. de iudic. lib. 9.

Secundum idem ſuadet Origo gentis. Etenim ſeu Mauri ex Ægypto ſiuè ex Palæſtina, proximis Arabię prouincijs, in Africam commigrarunt, more Arabum vixere, qui Sarraceni dicti ſunt.

Tertium Auita ſuperſtitio, cultuſque ſimulacrorum. Nam Moloch, quem hi Sarraceni coluiſſe dicuntur, Ammonitarum Deus fuit, vt ex libris Regum cognoſcimus Oecumenius ait, Moabitarum etiam Deū fuiſſe: haud difficile, cognatos, ex duobus fratribus ortos, eoſdem Deos habuiſſe. Ammonitæ autem, & Moabitę ex libro Geneſis, Palæſtinæ gentes extitere. ſed Mauros, Palæſtina in extremam Africam veniſſe, ſuperius ex Procopio & Nicephoro probatum eſt. Credibile igitur eſt, ex cultu Dei Moloch, qui proprius Palæſtinorum fuit, & ex ortu Maurorum ex Palæſtinis, quorū plerique Arabes, & Sarraceni, hos Barbaros Mauros fuiſſe, & Sarracenos.

Quartum, Status Mauritaniæ ſub Imperatore Iuſtiniano. Etſi enim, auctore Procopio, Mauri, qui circa Tripolis promontoria habitabant, eiuſdem Iuſtiniani ſuaſu chriſtianam fidem complexi ſunt: reliqui tamen abnuere. Quos Iuſtinianus paganos, quemadmodum Gordianus in hiſtoria, vocitat epiſtola ad Salamonem P. P.

Procop li. 4. de Bello Vand.

in

in Africa; Quæ præcipit poſſeſſiones, domos, & ornamenta ſacroſanctis Eccleſijs reddi, quæ apud Afros quoſcumque detinerentur ſiuè Arrianos ſiue Paganos.

Quintum. Bella, quæ Iuſtinianus Imperator cum Mauris geſſit. Nam Vandalorum rebus attritis, aduerſum Mauros arma vertit; Quos bello perſecutus, poſt decennium ſubiugauit. Haud tamen ſine cladibus. Etenim anno Chriſti IↃXXXX Iuſtiniani 14. Cum Mauris malè pugnatum eſt à quibus Iuſtiniani exercitus fuſus, caſuſque amiſſo Duce. Haud difficile igitur fuit, conſequente anno IↃXLI. qui annus martyrio Sancti Placidi clarus fuit, Mauros ea Victoria elatos, inſtructa cum claſſe, aduerſum Romani imperij prouincias ſoluiſſe, & in obuiam, interimque Siciliam iras, cladem que intuliſſe. ſed Barbaris, ob fuſum ſanguinem tot innocentium, fretò Siculo à Deo vindicatis attritiſque opibus, Mauri anno ferè IↃXLVI. à Ducibus Artabane, & Ioanne in ordinem redacti ſunt. Quæ Procopius fuſius perſequitur.

Sextum. Mores Arabum, quos fuiſſe Mauros, paullò antè diximus. Eoſque latrocinia, & Piraticam exercuiſſe, Strabo, Plinius, & omnes docent.

Str.lib. 16 Plin. lib.6. c.26. 28.29

Septimum. Vetus Sarracenorum in Monachos odium, in quos ſæpè graſſati deletis Monaſterijs, occiſis Monachis aut in captiuitatem abductis. Vt ſub Iuſtino, in Monachos Palæſtinæ, ex Cyrillo: ſub Tiberio in Monachos Ægypti, ex Prato ſpirituali: in Monachos Iauræ ſub Heraclio Imperatore, ex Antiocho.

Cyrill in vita s. Theodoſ. apud Sur M Sa uar. Prat. Spir. cap 1:2 Antioch epiſt ad Anaſt apud Baron. to. 4 an.614.

Hæc mouere me, vt Abdalam Regem Sarracenorum fuiſſe aſſererem, hoſque Sarracenos ex extrema Mauritania ad Oceanū in Siciliam adnauigaſſe, Placidumque, ac ſocios pro chriſtiana fide interfeciſſe. Mauritaniam verò à Gordiano ſcriptore appellatam Hiſpaniam ex antiquo vſu ſcriptorum. Cæterum ſententiam meam iudicio Doctorum virorum lubens ſubijcio

16 MOLOCH] *codex M.S. Bibliothecæ Vaticanæ habet,* Molorchi tempia. *Rectius,* Moloch, & Remphan, *vt eſt in Caſinenſi libro manu exarato, & in editis libris. Dei Moloch, & Remphan meminit S. Stephanus oratione ad Iudæos:* & ſuſcepiſtis tabernaculum Moloch, & ſidus Dei veſtri Remphan; figuras, quas feciſtis adorare eos. *Quo loco ad oraculum Amos alluſum eſt, quod ita habet editio vulgata:* Et portaſtis tabernaculum Moloch veſtro, & imaginem Idolorum veſtrorum, ſidus Dei veſtri, quæ feciſtis vobis. *Vbi quod Hebraicè eſt Chyū imaginum veſtrarum, ſeptuaginta tranſtulerunt:* Et ſidus Dei veſtri Remphan. *Siuè vt legit S. Hieronymus,* Rephan. *Quod S. Lucas, Aquila, & Symmachus retinuerunt.*

Quinam verò Dij, Moloch, & Remphā? ſanè Moloch, qui idem atque Melchō, Deus Ammonitarum fuiſſe traditur, lib. 3. Regū. Quoniam verò vocabulum Malchechem, Amos cap. 5., quod S. Lucas LXX. & Sanctus Hieronymus vertere Moloch, Symmachus, & Theodotio interpretati ſunt Regis veſtri, *deducta voce a verbo Malach, quod regnare ſignificat. quidam ex Etymologia nominis, Moloch, fuiſſe Saturnum putant, qui Deorum Princeps Regnum habuit: alij Iouem, quem Regem hominumque Deumque Poeta dixit. Ioſephus Scaliger,* Moloch *ait,* Chaldæis Saturnus; Remphan Iuppiter *Ego in alia omnia. Moloch, & Remphan eumdem cenſuerim Deum, quod ſidus Luciferum. ſuadet oraculum Prophetæ Amos quod ita etiam transferre ex Hebraico poſſis:* Et portaſtis thenam Regis veſtri (*Moloch*) & ſtatuam ſimilitudinum veſtrarum, ſidus Deorum veſtrorum, *ſeù* Dei veſtri. *Igitur ex hoc loco idē eſt Rex, atque Statua. Reprehendit enim Propheta Hebræos, quod Regis eorum ſtatuam in baſi locatam theniſis in pompa tranſtulerint. ſed Malchechem quod alij Regem, & Chyum, quod alij imaginem, nos ſtatuam ac ſimulacrum, LXX. Moloch, & Remphan interpretati ſunt. Igitur Moloch idem atque Remphan. Sed Remphan idem, quod ſidus lucifer. Atque hanc prophetæ mentem eſſe, S. Hieronymus explicat; Qui commentarijs ſuis,* quæ ſit, *inquit,* ipſa imago, vel Idolum, ſequente ſermone (*Propheta Amos*) demonſtrat ſidus Dei veſtri. *Igitur apud Amos Prophetam videntur idem eſſe Moloch, Remphā, Sidus Lucifer; præfert neſcio quam facem Oecumenius, qui tradit, ſimulacrum Moloch lapidem habuiſſe tranſparentem, ac precioſum in modum luciferi, extrema frontis parte. Quare illud ipſum ſidus, quod S. Lucas, & LXX dicunt Remphan, Oecumenius in Molochi vertice emicaſſe ait. planèque oſtendit idem fuiſſe ſimulacrum Moloch, & Remphan, quod in ſuperiore frontis parte, ac in ipſo prope vertice ſtellā luciferum habuit. Vetus enim ſuperſtitio ſimulacris Deorum ſtellas addidit in vertice, ſeu fælicitatis omen, ſeu inſigne diuinitatis. Quod maximè notum ex Horatio, Virgilio, Suetonio, Plinio Leo à Caſtro putat, huic Idolo duplex fuiſſe nomen, idemque eſſe Chyum, & Rephan. ſed Chyū eſſe nomen Barbarum, Rephan Hebræum ſed iure Ioannes Lorinus confutat. Cum non minus Hebraicum ſit Chyum, ac Rephan. Nec legamus Rephan, ſed Remphan. Equidem exiſtimauerim, Idolo huic fuiſſe duo nomina, Moloch, & Remphan. Sed Moloch vocem Hebraicam fuiſſe. Remphā Barbaram, & Sarracenicam. Vtraque autem voce ſunt vſi LXX. interpretes, & S. Stephanus in actis Apoſt. fortaſſe, quod illa propria gentis, hæc verò eſſet notior. Quodnam verò fuit hoc ſimulacrum? quam ob cauſſam dictum Moloch, id eſt Rex? an ſimulacrum Veneris fuit? quod in eius frōte, ſtella lucifer renitcit, nam Sarracenos cultui Veneris præcipuè addictos fuiſſe, notiſſimum. Etenim ſi ſtella hæc, quæ Remphan, & Moloch dicitur, ſtella Veneris ſacra, vtique ſimulacrum Remphan, & Moloch.*

Scalig Cōment in Euſebium

s Hiero in Amos c.5

Occum in acta apoſt cap.7.

Hor.lib 1. ode 12. Virg.lib 8. Æneid Suet in vita Iul.Cæſar. c.88. Plin. lib.2. cap 25 Leo à Caſtro Apoſtol lib 6. Lorinus in acta apoſt. cap. 7.

loch.

loch, ſimulacrum Veneris fuit habitu virili effictum. Cur verò Moloch dictum, ideſt Rex? an quod apud hos Barbaros præcipuus, & maximus Deorum haberetur, ac præ cęteris dijs percoleretur? an quod ſimulacrum habitu regio factum? ſacra Biblia teſtantur, Idolo Moloch, fuiſſe coronam ex auro, gemmis diſtinctam. Liber Regum.

Lib. 2. Reg. cap. 12.

Congregauit Dauid omnem populum; & profectus eſt aduerſum Rabbath: cumque dimicaſſet, cœpit eam. Et tulit diadema Regis eorum (Moloch, ſeù Melchom; nam ſimulacri nomen interpres tranſtulit) de capite eius, pondo auri talentum, habens gemmas precioſiſſimas, & impoſitum eſt ſuper caput Dauid. Liber Paralipomenon: Tulit autem Dauid coronam Melchom de capite eius: Et inuenit in ea auri pondo talentum, & precioſiſſimas gemmas, fecitque ſibi inde diadema. Melchom, & Moloch idem eſſe, ſuperiùs dixi. Nam quod Melchon ſecundo, & quarto Regum, Moloch tertio Regum dicitur.

Lib. 1. Paralip. c. 20.

2 Reg. c. 12
4. Reg. c. 23
3. Reg. c. 11

Vetus Arabum ſuperſtitio fuit in ſtella Veneris obſeruanda: Hieronymus de Hilarione, Peruenit Eluſam, eo forte die, quo ſolemnitas anniuerſaria omnem oppidi populum in templum Veneris congregauerat. Colunt autem illam ob luciferum, cuius cultui Sarracenorum natio dedita eſt. ſed alibi, contra: luciferum à Sarracenis ob Venerem cultum, cui ſacer. Itaque ad verba illa Amos, ſidus Dei veſtri, addit: quod Hebraicè dicitur Cochab, ideſt lucifer, quem Sarraceni nunc vſque venerantur. Beda: Sidus Remphan ſignificat luciferum, cuius cultui Sarracenorum gens ob honorem Veneris erat mancipata. Sanè Alamundarus Sarracenorum Dux filium Aretbæ hoſtis, bello captũ Veneri conſecrauit, auctor Procopius. Nàd manes Princeps Sarracenorum conuerſus ad Chriſtum, ſtatuam Veneris auream, quam adorabat, liquefactam igni, in pauperes erogauit, Euagrius.

S. Hiero. in vita S. Hila

Et in Amos cap. 5.

Beda in acta apoſt. c. 7.

17 DONATVS QVIDEM] igitur Donatus ipſa irruptione, ac nocte Martyr exceſſit. Non ea tamen nocte, qua Placidi cædem præceſſit, nec pridiè quàm is demoreretur, vt Arnoldus Mohachus ex ingenio ſuo ſcripſit. Quin Donatus multos antè Placidum dies ferro ſublatus eſt. Quos dies ex Gordiano, & Stephano colligere operæ pretium eſt. Donatus in nocturna Synaxi, ac proin media nocte occiſus. Placidus, cæterique ante Mamucham ſiſti, & fuſtigari iuſſi. id factum, ait Stephanus Anicienſis orto ſole, à quo dies numeramus. Exin à Mamucha, incluſi per ſeptem dies ſine cibo. Vbi defluxere, reuocantur ad Tribunal, & cruciantur. Quatuor per dies torti, ex Stephano. Deinde in cuſtodiam truſos, Gordianus nocte inuiſit. Manè ad Mamucham reducti, torquentur: decurſo in tormentis die, retruduntur in carcerem, Sole exorto, rurſum excruciantur. Quinto poſt die, virgis ad mortem mactati, ſed curantur ab Angelis. Poſtea quam illuxit, diuerſis ſupplicijs affecti die, ac tota nocte. mox enata luce damnati, decollatique. Quos dies ſi colligerimus XX. fuiſſe reperiemus. Igitur ſi Natales ipſos dies cõnumeremus, Donatus, vnde viginti ante Placidum dies mortem obijt. Placidus IV. Non Octobris, Donatus XVI. Kal. Octobris.

FAVSTO] perperam apud alios pro Fauſto Fauſtinus, pro Firmato Firmianus in Epiſtola Siculorum, & Fortunatus in Epitome martyrij SS. Placidi, & Sociorum. 18

Addit Petrus Diaconus Barbaros circumquaque cuncta igni deliuiſſe, & adulteria, ac innumerabilia mala in Eccleſijs, & in hominibus committentes, & viros ac mulieres ob Chriſti fidem trucidantes ciuitati Meſſanæ innumera mala intuliſſe, ac paullò poſt varia tormẽtorum genera enarrat, quibus deſęuijt Barbarus Pirata in fortiſſimos illos Athletas: Additque hæc verba. Mamucha ira commotus præcepit, vt quotquot chriſtianorum inuenirent, diuerſis ſupplicijs enecarent; Iam vero quis dignè enarrare valeat, quantis ſupplicijs chriſtiani eo tempore in Sicilia ſint affecti? nonnullis nãque paleorum vectibus ora referantes, fœtidum cœnum faucibus ingerebant: Alios in frontibus, & in tibijs remugientibus neruis torquendo cruciabant, plerique aquam marinam, acetum, amurcam, & liquamen, & alia multa, & crudelia tanquam viribus imbutis ori appoſitis ſine miſericordia porrigebant ſtimulis ferreis ad ambulandum vrgentes. Paruulos etiam ab vberibus maternis rapiẽtes, inſontem infantiam elidebant ad terram. Alios è regione pedes tenentes à meatu prorſus naturali vſque ad arcem capitis diſſipabant. Alij candentis ferri laminis aduſti ſunt, aptanteſque fuſtes in modum ſerrarum ex palmis cum ſtirpibus, & dorſa chriſtianorum cum illis flagellantes, non tantũ oſſa confringebant; ſed etiam terebrantes acuti intrinſecus remanebant, diſſipatiſque carnibus viſcera pandebantur. Nonnulli vero ligatis pedibus, poſt terga currẽtiũ equorum inter ſpinoſa loca ſyluarum ducebantur, vt ducta, & reducta dumoſis lignorum aculeis eorum corpora carperentur, ac diu, & ſæpius tibias torquendo tinniẽtibus chordis conſtringebant. Feminas autem per vnũ pedem appendentes palis minoribus dentatis iactis in capita, crinibuſque in eiſdem colligatis, ac vehementius ſtringentes ſimul cum capillis omnem pelliculam capitis auferebant, ingentia pondera in vno pede colligantes, & laminas ferri ignitas dorſo, ventri, mammillis ac lateribus apponentes. Nemini ergo mirum videatur tot Martyrum corpora Meſſanæ inuenta circa ſepulcrum S. Placidi, & ſanè ei narrationi ipſa corpora SS. Placidi, & ſociorum effoſſa fidem fecerunt; nam iiſdem cruciatibus fuiſſe affecta in nonnullis etiam num dignoſcebatur. narrat etiam Petrus Diaconus Gordianum penetraſſe Sarracenorum caſtra, & in carcere hortatum eſſe ad martyrium fortiter obeundum Sanctos illos Monachos: hoc quidem credi facile non poteſt, ſed vt ſit, ſanè inſulſa, ineptaque nimis eſt oratio illa

Epiſt. Sicul. affixa ad Chron. Leonis Oſtienſ.

cenſo-

conſolatoria; quam recitat ex Gordiano idem Petrus.

19 NECARENTVR] *non abſimili vindicta ibidem Alaricus Gothorum Dux pœnas luit; etenim cum pacta Vrbe Roma, Rhegio conſcenſis nauibus in Siciliam, eius aduentu contremiſcentem, tranſmitteret; infeſto mari, exercitum naufragio amiſit, in ipſo Siciliæ conſpectu, cuius excidium meditabatur. Ipſe paucos poſt dies apud Conſentiam repentino mortuus, ſceleris pœnas dedit, ità Rodericus Toletanus. quæ perierunt naues Mamuchæ fuere centum, cum Sarracenis ſexdecim milibus octingentis, ait Petrus Diaconus.*

20 SEPVLTVRÆ] *eadem corpora Sanctorum Fratrum Placidi, Eutychij, Victorini, et Flauiæ Sororis, vt à Gordiano compoſita fuerant, eodem ſimul tumulo reperta ſunt in Eccleſia Sancti Ioannis Baptiſtæ anno Chriſti 1588. De reliquis Sanctorum triginta trium Martyrum corporibus Petrus Diaconus narrat, ea miro odore fragrantia, vbi decollata fuerunt in arena ſepeliuiſſe Gordianum. Sed fama edocebat non multo poſt in eamdem Sancti Ioannis Baptiſtæ ædem fuiſſe tranſlata, et ibi eodem anno inuenta ſunt. Addit idem Petrus Diaconus Deli eas ſacras Reliquias frequentibus miraculis, et collatis in ægrotos beneficijs ſupra naturæ vires cohoneſtaſſe, et Meſſanam Vrbem inſignibus erga S. Placidum, et Socios officijs functam iā inde ab eius martyrio ſacros honores obtuliſſe ſepulchro odoribus cereis, cumulatò [illegible] in tota Eccleſia ab antiquiſſimis temporibus eos Martyres fuiſſe cultos docent vetuſta martyrologia Bedæ, Vſuardi, Adonis, Rabani, NotKeri, et Romanum.*

III. NONAS OCTOBRIS] *annus paſ-* 21
ſionis fuit 541. ſed falsò Petrus Diaconus addidit fuiſſe tertium decimum Iuſtiniani Imperatoris. nam is imperium iniit anno 527. vt Marcellinus ait Kalend. Aprilis, iam ergo annus fluebat 15. annos Sancti Placidi ita numerat idē Petrus Diaconus, oblatus eſt Deo à patre ſuo Tertullo ſeptimo ætatis anno. habitauit cum Sancto Benedicto Magiſtro apud Sublacum annis quinque, commoratus eſt cum eodem in Monaſterio Caſinenſi recèns extructo annis nouem, Monaſterium in Sicilia conſtruxit annos quatuor, eidem præfuit anno vno, qui omnes anni eius ætatem conficiunt vigintiſex annorum.

Subdit demum idem Petrus à Meſſalino & Pompeio Cilio monitum Sanctum Benedictum de cæde Sancti Placidi, et ſociorū, reſpexiſſe quantum bonorum cæleſtium cumulum indepti eſſent, eamque ob rem hilarem gaudentemque ſuæ Congregationis Monachis id aperuiſſe: tum ſubmiſiſſe alios in Siciliam ad Monaſterium B. Placidi reſtaurandum.

ANIMADVERSIONES

IN FRAGMENTVM

EX HIST. PETRI DIAC.

DE S. PLACIDO, ET SOC.

1 PETRI DIACONIJ *hiſtoria Gordiani nomine à ſe conſcripta Petrus Diaconus ad calcem de ſuo addidit appendicem, quæ quāuis nonnullis maculis, in Chronologia præſertim, deturpetur; pleraque ſcitu digna continet, & plurimorum Martyrum Siculorum, obſcuris tamen nominibus, mentionem inijcit; volui hic illam ſubnectere, eoque libentius id feci, quòd Lyppomanus hiſtoriam Petri edens, hæc reſecuit; hoc verò fragmentum deſumptum ex M.S. codice Caſinenſi, vnde integram Petri Diaconi hiſtoriam, vt dixi, exſcriptam habui, Siculæ hiſtoriæ prodeſſe fortè poterit. ipſe autem Petrus hæc, quæ adiunxit, exſcripſiſſe ſe ait ex Coſmographia Theophanis, & Chronologia Romanorū Pontificū.*

TEMPORE ILLO QVO CONSTANS] 2
quibus is furijs exagitatus fuerit, habes apud Paullum Diaconum. Quæ impiè, & crudeliter in Sicilia egerit, recitat Anaſtaſius Bibliothecarius. Paulus Varnefridus & Aimoinus monachus.

ANDREAS] *Habes eadem apud Paul-* 3
lum Diaconum, Anaſtaſium, & Cedrenum Anno Chriſti IↃCLXVIII. Quo anno Conſtans Imperator Syracuſis occiſus eſt, vt probat Baronius in annalibus ſuis; Idibus Iulijs, vt ait Anaſtaſius, indictione XI. atque adeo Anno, vt diximus IↃCLXVIII. Gordonus in Chronico Imperat. Conſtantem occiſum ait anno 669. & fauet Paulus Diaconus, qui tradit Cōſtantem manſiſſe in Sicilia ab indict. VII. ad XII. quæ cœperat menſe Septemb. anni 668. in balneo occiſum omnes tradūt. Theo-

phanes

phanes lib. 29. S. Nicephorus de rebus geſtis ab obitu Mauritij, Aimoinus Monach⁹. ſed Gregorius Papa in epiſt ad Leonē Iſaurum apud Baron. anno 726. ait Nerceuxius, qui tum Comes obſequij eius Conſtantis erat ab Epiſcopis Siciliæ certior factus hæreticum eum eſſe, ipſum intus in templo trucidauit; error fuit exſcribentis templum pro balneo; nam Græcæ voces non multum diſſimiles ſunt.

4 HÆC DVM AD NOTITIAM SARRACENORVM] De hac Sicilia, & Syracuſarum clade à Sarracenis illata, vide Anaſtaſium, & Paullum Diaconum, & Vuarnefridum. Ea obtigit anno Cōſtantis eodem conſequēte, qui fuit 669. vel 670. ſæuitum etiam eſt in templa, & perſonas ſacras. nam tunc fortè occiſus eſt Georgius Epiſcopus, de quo in M.S. Cod. Eccleſię Syracuſanę dicitur. Georgius didicit Conſtantinopoli, qui Tropària, quæ in natiuitate Chriſti canuntur, & in Epiphania, fecit; occiſus eſt autem in loco, qui vocatur terra maran, & ſepultus eſt in Eccleſia S. Anaſtaſij de ollis. at verò de Theodoſio Epiſcopo in eodem M.S. cod. dicitur hic cooperuit Eccleſiam (matricem intellige) & alias 14. quas combuſſerat Addelmucas Amiratus: hic verò Theodoſius hanc cladem conſecutus eſt. ſtrages tanta fuit, vt Vuarnefridus dixerit, multam ſtragem faciunt populorum, vix paucis euadentibus, qui per munitiſſima caſtra, & iuga transfugerant montium.

Anaſtaſ. in Adeodato. Paul. Diac. lib. 5.

5 AD B. PLACIDI MONASTERIVM] Hoc eſt ſecundum excidium Placidiani Monaſterij, & Monachorum cædes ſub Sarracenis. Mirum alicui videri poſſet, Paullum Diaconum, et Anaſtaſium Monachum, qui Sarracenos inuaſiſſe, ac diripuiſſe Syracuſas ſcripſerunt, excidij huius, ac cędis Monaſterij S. Placidi, et Monachorum haud meminiſſe. Quod hic à Petro Diacono traditum, ex aliorum monumentis, ſeu veterum traditione per manus accepta habitum eſt.

6 VITALIANI PAPAE] Adeodati poti⁹, ſub quo hęc Siciliæ vaſtitas obuenit. Adi Baronium ad annum 669.

Baron. Ann. Tom. 8.

7 POST HAC SERGIVS PROTOSPATARIVS] Id factum anno III. Imperij Leonis Iſauri, Chriſti verò 718. Rem fuſius narrat hiſtoria miſcella Pauli Diaconi. ſed quem in finem hęc à Petro Diacono enarrata?

Hiſt. Miſcella lib. 20.

8 DOMINICAE INCARNATIONIS] Falſus eſt annus occupatæ Siciliæ à Sarracenis, qui fuit Chriſti 820. ex Oſtienſi lib. 1. cap. 28 & ad eum annum Baronius. Nec conueniunt, quæ Petrus Diaconus hoc loco componit. Nam etſi demus Leonem Abbatē Caſinenſem anno 900. ordinatum, Ludouicus tamen Caroli Calui F, de quo loqui videtur, quique Ioanne Papa VIII. imperauit, anno Chriſti 877. iniit Imperium, vt ſcribūt Baroni⁹, Gordonus, & alij. Haud negauerim, anno 900. auſpicatos Imperium occidentis Ludouicos duos, alterum in Germania, alterum in Italia. Sed ille Imper. Arnulphi Filius, hic Baronis Comitis. At tum Pontifex erat Stephanus IIII. Errat igitur Petrus Diaconus, in hac Chronologia.

Baronius ad Ann. 877.

Gordon. in Chron.

De eadem clade Monachorum, Duce Abraimo, hæc ſcribit Ignatius Pragenſis, qui vixiſſe videtur duodecimo ſeculo. Non autē in longū vindicta cœleſtis defuit; Rex enim Sarracenorum Abraimo, cognomento Caſſala, innumerabilem congregans exercitū, tam iſtarum Italię partium, quam aliarum intrauit Siciliam, eamque poſt tranſitum S. Mart. Berthari Monachis Caſinenſibus auferens; quotquot ibi reperit Monachos, pro fide Chriſti capite truncauit. Alio verò anno, Tauromenium, Siciliæ Ciuitas, quæ ſola de poſſeſſionibus ſacri Cœnobij Caſinenſis ſuperérat, capta fuit, Sed Dei iuditio, ac Beatiſſimi Patris noſtri Benedicti & Glorioſi Martyris Chriſti Berthari meritis, idem Rex eodem anno, quo rebus ſuis ſacrum Caſinenſe Cœnobium ſpoliauerat, ſuper Coſentiam Calabrię Ciuitatem, amara interijt morte.

Ignat. Pragen. in vita S. Bertarij. Extat M.S. in Biblioth. Caſin.

Hæc Ignatius Monachus. ſed dupliciter errat. Primum eſt, dum ait, Sarracenos Siciliam ingreſſos poſt euerſam Caſinū, occiſoſq; Monachos cū S. Abbate Berthario Quod accidiſſe XI. Kal. Nouembris Anno Domini 884. Eodemq; anno obijſſe Abraimum, id eſt intra annum, vt ab incenſo Caſinenſi Monaſterio, obtruncatoq; S. Berthario, non prætererit annus, quin Abraimus vlciſcente Deo, miſerè perierit. Sarraceni igitur ex Ignatij ſententia in Siciliā ingreſſi extremo anno 884. vel 885. ineunte quod planè falſū. Etenim iam indè ab anno 820. Siciliam occupauerant, vt dixi. Alterum, in quo errat Ignatius, annus eſt Excidij Vrbis Tauromenitanæ, quod ponit anno conſequente Sarracenorū in Siciliā ingreſſum. Quod item falſū eſt. Captū enim Tauromenium à Sarracenis poſt annos ab eorum in Siciliam ingreſſū, 73. certum igitur eſt, Monachos pro fide occiſos à Sarracenis Kalen. Aug. vt ait Petrus Diaconus. ſed incertus eſt annus eorum Martyrij. Nullo enim modo eſſe potuit annus Chriſti IↃCCCC. Nam plures ante hunc annos Siciliam inuaſerant.

9 SARRACENI A BABYLONIA] Sarracenos, qui tum Siciliam inuaſere, non niſi ex Africa exundaſſe, docet Ioannes Curopalates, & Siculi ſcriptores.

Ioann. Curopal. in Michaele.

10 VILLAS ETIAM ET CIVITATES] Huic Vrbium exſcriptori iure primum ſuccenſeo, qui vitioſe ſatis exſcripſit. Sed num falſa hæc dixerim, quæ memorat hic ſcriptor, quod affirmant viri docti? dixerim per ambitionem, ſeu per errorem vulgata in maius? nam quis credat, Caſinenſe Monaſterium tot Ciuitates in Sicilia tùm poſſediſſe? quis non videat, Petrum Diaconum Ciuitates in hoc Catalogo numerare, quæ tùm non extabant, ſed multis antè ſæculis deſierant?

Baron. in Annal. tom. 7. H. C. 548.

IPSA

11 IPSAS VRBES PANHORMVM, ET SYRACVSAS] *confundit hic ſcriptor ordinem,ac tempora,quibus captę vrbes Siciliæ à Sarracenis. Nã Panhormus,& Meſſana primùm occupata anno Chriſti IͻCCCXX.circiter, Syracuſa verò anno 878.*

12 MONASTERIVM OMNE PRÆTER ECCLESIAM] *mirũ eſt Barbaros ter Meſſanenſe Monaſteriũ demolitos, & Eccleſiæ S.Placidi pepercisse. ſed illa nõ diu ſtetit.Nã euerſa demũm à Sarracenis; Quib' Sicilia expulſis, eam inſtaurarunt Nortmanni Principes.*

13 HORVM AVTEM MM.PASSIONES] *cur amandas nos,mi Petre,ad Bibliothecas Conſtãtinopolitanas, his actis cognoſcẽdis. Satius tibi fuiſſet,egregia certamina fortiſſimorũ MM. ac Monachorũ tuorũ recenſere, quam villas, & opida, quæ Monaſterium* Caſinenſe *poſſedit.*

14 MANIACES DVX CVM EXERCITV] *recuperata à Duce Georgio Maniace anno Chriſti 1038. vt ait Baronius,licet in proximum annum id reponat Gordianus. qui rem pernoſſe cupit,legat Io.Curopalatẽ Leonẽ Oſtienſem, & Gaufredũ Monachũ.*

Io.Curop. in Mich.
Leo Oſt.l.2 c.68.
Gaufre.Monac.l.1.c.7.

15 SVBLATIS EXINDE SS.CORPORIBVS] *de ſublatis Agatha,& Luciæ corporibus à Georgio Maniace,& Cõſtantinopolĩ deportatis, diximus in notis ad earũ vitas.*

16 SARRACENI CVNCTA,QVÆ AMISERANT] *intra bienniũ.nam amiſere Inſulam anno 1038. recepere* CIͻXL. *Ioan.* Curopalates *in Michaele Paphlagone,* Cedrenus *hoc anno.*

Gaufr. Monach. de geſtis Rober. & Rog.l.1. c.3.

27 CVM IGITVR PANHORM.CIVIT. REGIMEN] *alia Barbarorum Principum nomina,alia defectionis cauſa, apud Gaufredũ Monachum eorum temporum ſcriptorem, cui potior fides.*

18 VVLTNAMIVS] *Gaufredo Belcumẽdus.*

19 ADMIRARIVS] *Gaufredo,* Admiraldus *corrupta nomina ab Sarraceno,* Amiras.

20 BELCHIVS] Becumen *Gaufredo dictus In libro manu exarato D. Io. Vigintimillij,* Becumen.

ANNO DOMINICAE INCARNAT. CIͻLXX.] *Caſtiga annum,nam cæſis Sarracenorum copijs, recuperata Meſſana à Nortmannis Ducibus,anno Chriſti CIͻLX. Gaufredo Auctore.* 21

DVX AD VRBEM RIMETVM PERVENIT] *Gaufredus,* Gomeram. 22

ADVENTVS, QVEM BALCAOTH] *Gaufredo* Bechamet. 23

CVM XV. MILLIBVS EQVITVM, ET C MILLIBVS] *tradit Gaufredus,15. millia armatorum,Bechameto fuiſſe,Roberto milites IͻCC. A quibus X.millia Sarracenorum cæſa, reliqui fugati. Ex quo cognoſcas,à Petro Diacono quædam hic falſa, nonnulla ſupra fidem narrari.* 24

Gaufre.l.2. cap. 17.

VENIT IN VALLEM DEMONA] *à Gaufredo* Vallis Demena *ſæpius dicta.* 25

ARCEM IN HONOREM S.EVANGELISTAE MARCI CONSTRVENS] Caſtrum *Marci Gaufredus appellat. Conditum à Duce Roberto anno* CIͻLXI. *ex eodem Gaufredo conſtat.* 26

PANHORMVM PER QVINQVE MENSIVM CVRRICVLA OBSIDENS CEPIT] *capta eſt Panhormus à Roberto, & Rogerio fratribus,ãno 1171.Gaufredus.* 27

Gaufre.l.2. cap. 45.

ECCLESIAM IN QVA S. PLACIDVS QVIESCEBAT] *S.Hyacinti corrupte nominare cœperunt, id templum S.Io. Baptiſtæ dicatum,poſt martyriũ S. Placidi ab eodẽ appellari cœpit, tẽplũ S Placidi; ſed poſt aduentum Nortmannorum S.Hyacinthi ædes nuncupatũ eſt,ait Petrus Diaconus. Gaufredus item meminit Inſulæ S. Hyacinthi haud longe ab Vrbe Meſſ. , vbi ait Rogerium Comitẽ diuerſatum fuiſſe. At nulla propè Meſſanam Inſula. An inſulæ nomine ædem intelligit S.Placido dicatamè an potius per inſulam,quæ Portum Meſſanenſem complectitur?* 28

Q.HENRICI] *corrige* Quarti Henrici. 29

ANIMADVERSIONES
IN INVENTIONEM S. PLACIDI, ET SOCIORVM.

1 IN HAC RERVM] *annuit pijs fidelium votis Deus; ſed ne diligentiæ humanę tribuatur, quod ipſe dat, fortuito SS. Corporũ inueniri vult, dum aliquid ad illorum obſequiũ molimur. id legim' in D Gregorio obtigiſſe Pelagio Pontifici Maximo; eius afferã verba ex lib. 3. epiſt. 30. ſ memoriæ deceſſor meus ad corpus S.Laur. Mart. quædã meliorare deſiderans,dum neſcitur,vbi venerabiliter corpus ipſius collocatum eſſet, & effoditur exquirendo, ſubitum ſepulchrum ipſius ignoranter apertum eſt.*

COMPLVRA] *certum eſt præter duos fratres, & ſororem S.Placidi triginta tres monachos fuiſſe à Barbaris trucidatos, quorum omnium corpora triginta ſeptem. ſed inuenta præterea & alia,inter quæ corpus pueri triennis,quantum conijci potuit, repertum fuit; nec mirum id eſſe cuiquam debeat,nam etiam martyrij palmam multi alij cuiuslibet ætatis, & conditionis conſecuti ſunt vt hiſtoria ſignificat, & Baronius to.8.pag.89.ait,* Infantes, nedum pueros Chriſti victimas ſæpe oblatas. 2

COLLOCATA] *Non hic prætereundũ cenſeo, quod peculiari Dei virtute factum creditur. nam inter hæc sãctiſſima corpora, & primos lapides fundamentorum Templi vix terræ, ſeu arenæ palmus intercedit; quòd verò ſibi, & Architectus contra morem, artemque ædificandi ſupra mobilem arenã, & non firma ſaxa, prima iecerint fundamenta, non ſine Diuinæ potentiæ manu factum eſſe putandum eſt.*

4 AMPVLLAE SANGVINIS PLENÆ] *ad ſignificandos Martyres non obſcurum indicium, quod etiam in Inuentione S. Antonini Martyris accidiſſe narrat S. Anton. Tit. 15. cap. 14. p. 2. Angelus enim, qui Sancto Sauino Epiſcopo Placẽtino oblatus, corpus S. Martyris indicauit, vt hic auctor ait, cum capite abſciſſo, vrceum quoque eius ſanguine plenum in teſtimonium pandit B. Sauino. Maffeus etiam, alij que rerũ Indicarum ſcriptores narrant vnà cum S. Apoſtoli Thomæ corpore ampullam ſanguinis, & terra plenam fuiſſe repertam, nec nõ ferream lanceam, martyrij clara argumenta.*

5 TELORVMQVE EX AERE] *extabãt SS. MM. trophæa duæ ſagittæ barbarorum latiore cuſpide, vnci gladioli, capuli pugionum, admixtaque ferri fruſtra exeſa humo, contactaque rubigine in vnius Martyris caput, & in alterius coſtas adactum adhuc ferrum manebat, ad commiſerationem præteriti vulneris; aliorum in viſceribus repertum eſt plumbum, quod liquẽs per tormenta defuſum tenues in calamiſſe forma uerat. ex ijs variæ cruciatuum formæ cognoſci poſſunt, quibus Placidianum agmen in ſtellas ſublatum vidimus.*

6 SVAVISSIMVS ODOR] *vt quæ tormenta paſſa fuerant membra pro Chriſto aliquam etiam reciperent mercedem, velut arrabonem futuræ gloriæ. Commune id ferè ſanctiſſimorum corporum inuentionibus fuit ſuauiſſimum effiare odorem, ſatis ſit illud Baronij tom.* 10. SS. MM. Diodori, & Marciani Corporibus inuentis, mirus odor inerat, vt omnes reficeret, qui aderant.

7 NOTAE NVLLAE] *Qui enim condiderat futuras Siciliæ clades neſciebat, putabatque fore, vt ipſa traditione, ac veneratione ſanctiſſimorum corporum memoria numquam eſſet interitura; non parui tamen momenti fuit, quod eodem anno ad 14. Kalend. Ianuarij euenit ad maiorem SS. Inuentionis approbationem. Nam à leua Templi parte haud longe S. Placidi ſepulchro, repertus eſt tumulus Pompeij Cilij cum tabella marmorea grecè ita inſcripta.*

SEXT. POMPEIVS
Phœbus ex Vrbe
Roma hic iacet.

FVIT is Pompeius Cilius Tertulli amicus, ac Meſſanæ portitorum Princeps, cuius ſtudio Placidus ſacrarium S. Ioannis Baptiſtæ, Monaſteriumque conſtruxerat quod Petrus Diaconus ſæpe laudatus affirmat. ij verò iuxta Placidum post cæteros Monachos ſepeliendum ſe iuſſit, pietatis in SS. MM. illuſtre argumentum.

ATQVE INNVMERABILES] *Primũ* 8
quod Sancti Martyres ediderunt ſignum in Ioſepho Fraſſica fuiſſe fertur. hunc enim ipſa nocte, qua inuentæ ſunt Sanctæ reliquiæ, caput è ſepulchro in ſuas ædes aſportantem cæleſtium iram inceſſiſſe tradunt; vt è templo pedem extulit repentino horrore concuſſus ægre centum paſſus confecit; vlterius pergere nec animus, nec vires permiſere, quarè rurſus in ſepulchrum, quod abſtulerat deportauit.

MORBIS OPPRESSI] *licet innumera* 9
fuerunt miracula, non ideò tamen omninò reticenda, pauciſſima breuiter attingam, ex quibus reliquorum coniectura duci poſſit.

Mariano Marocco rediit exeſa vis luminis oculis aqua reſperſis. Vuillelmo Spuccio elapſa in prauum brachij oſſa, neruiq; feliciter integrata. Ereptus Ioannes Luparus è morbo difficili, neque humana ope iudicio medicorum ſuperabili. Franciſca Blaſia diuturno abſumpta tabo audire per quietem viſa, conualituram ſimulac aquã S. Placidi ebiberet. orto ſole excita, neque vanum ſomnium rata, quod audierat, propere iuſſa exequitur, & fidei pretium incolumitas fuit, longa tabe corporis per emiſsũ ſanguinem exoluta. Liberati Thomas Vitianus ex apoplexia, Marianus Carozza ex Paralyſi, ex Hydropiſi Tiſſa Gotha. Puella obtrita curru fronte lota conualuit, alijſque conuerſa ad vſum manus, pedeſq; alijs aures, alijs oculi: pulſi ab obſeſſis Cacodæmones. Denique pluri mæ tabellæ templo SS. affixæ miraculorum multitudinem conteſtantur.

AQVAM] *ad 17. Kal. Sept dum Corpus effoditur, ad ſepulchri caput, fons erupit aquæ perennis, qui tot annorum ſpatijs ſeſe continuerat, ea aqua miracula quàm plurima, maximaque confecta ſunt.*

PVELLAE] *huius Sanctiſſimæ Puellæ* 10
capite peritia medicorum iam ab alijs diſcreto, inferius illius mentum cum decem dentibus inciſiuis Meſſanenſis domus profeſſa Societ. Ieſu obtinuit. Fama etiam eſt inuentum in ſepulchro Vaſculum in quo S. Placidi lingua aſſeruabatur quod argento, gemmiſq. ornatum. cautin... habet

DIPLOMATE] *Anno 1008. dum circa*

cum

eum locum, vbi S. Placidi ſepulchrum inuentum fuerat foderetur, alia etiam Sancta corpora inuenta, quæ cum multis argumentis, miraculiſque Sanctorum eſſe reliquias probarentur, miſſus eſt publico conſilio P. Iacobus Carybdis Soc. Ieſu ad Pontificem Maximum, vt res illius auctoritate ſanciretur, ſed edita diplomata ſuuat afferre, vt grauiſſimas diſſic . . . lates in his inoſt . . . tionibus, vt ſolet, emerſas iam protritas intueamur.

BREVE APOSTOLICVM
IN PRIORI NEMPE SS. PLACIDI & Sociorum aliquot inuentione datum.

X*ISTVS Quinctus ſeruus ſeruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. Dominus Omnipotens, qui ſuauiter cuncta diſponit, miſericordiarum pater, & Deus totius conſolationis, Sacroſanctam eius eccleſiam pretioſo vnigeniti Filij ſui ſanguine acquiſitam, & in Apoſtolicæ confeſſionis petra ſolidatam, voluit ne dum inter mundi aduerſa à turbine Sanctis Martyribus, quaſi fortiſſimis propugnatoribus tueri, verũ eorumdem glorioſis trophæis ita in dies illuſtrari, vt non modo illi feliciſſimas de impijs perſequutoribus, & chriſtianæ fidei hoſtibus in hoc ſeculo victorias reportando, eamdem propagarent, ſed mox ad æternã ipſi cæleſtis patriæ beatitudinem euecti, ipſã apud Deum intercedendo illam vel maximè iuuarent, ac perpetuo iuuent. Vnde non immerito ſacræ eorum reliquiæ ad earumdem paſſionum monumenta in terris relictæ, chriſtianum populum ad laudandam in eis diuinam maieſtatem ad illorum ſalutaria exempla imitanda, ad rerum humanarum, & prætereuntis huius ſeculi deſpicientiam, ad eorum denique opem, & patrocinium in tribulationibus, & neceſſitatibus inuocãdum mirum in modum excitãt. Inter hos vero ipſos, quos martyrij corona donatos Catholica inuocat, & veneratur Eccleſia, merito inſigni honore celebranda eſt memoria SS Placidi, & Soc. Martyrũ, qui Iuſtiniani Magni Imp. temporibus cũ S. Benedicti, tunc adhuc viuentis; religionis zelum, & vitæ ſanctitatem admirati, ſub illius regula ſe Dei obſequio ijs dicauiſſẽ, & in Monaſterio cum Eccleſia S. Ioannis Baptiſtæ prope muros Meſſanæ Ciuitatis tunc recenter ab ipſomet Placido in paterno fundo extructo, & inſtituto, cui idem Placidus à S. Benedicto eo miſſus, tanto magiſtro dignus diſcipulus, præerat gratum altiſſimo exhiberent famulatum, ad eam perfectionem breui peruenerunt; vt cum eorum Sanctimoniæ fama longe, lateque diffuſa etiam in Vrbem Romanam peruaſiſſet, & impulerit pios ipſius Placidi Germanos Eutychium, & Victorinum, & Virginem Flauiam eorumdem ſororem, ad iter ſuſcipiendum Placidi fratris videndi cauſa: ſed diuina prouidentia factum eſt, vt cũ Meſſanam veniſſent, & apud eum vix per paucos dies morati eſſent, crudeliſſimi Saracenorum Regis, vel potius Tyranni Abdalæ claſsis chriſtiano nomini nefarium bellum, Inſulæ Siciliæ vaſtitatem, incendia, rapinas inferens ad eamdem Ciuitatem ex improuiſo appulerit, vbi eius claſſis Dux Mammucha cum in Monaſterium irrupiſſet, cœpit mira feritate vltra eos omnes in vincula coniectos ſæuire & acerbiſſimis quibuſdam cruciatibus, exquiſitiſque tormentorum generibus conari, ſiqua rati ne poſſet eos à chriſtiana religione dimouere. Verumtamen ipſi adiuuante Spiritus Sancti gratia, & non modo in religioſis viris, ſed in alijs quoque Placidi fratribus, atq; adeo in ſexu fragili, & Virgineo pectore ſuam diuinam virtutem mirabiliter oſtendente, cuncti in chriſtianæ fidei præclara confeſſione fortiter perſeuerantes, agonem ſuum glorioſo martyrio conſummarunt. Cumque eorum quidem animæ triumphalem palmam adeptæ in cœlum euaſiſſent, corpora verò multis, vt antiqua teſtantur hiſtoriæ, magniſque miraculis illuſtrata, in Eccleſia S. Ioannis Baptiſtæ Meſſanenſis, quæ poſt modum ſucceſſu temporis in prioratum Hoſpitalis eiuſdem S. Ioannis Hieroſolymitani fuit erecta pie ſepulta, & recondita, temporum iniuria per multa ſecula, ita inibi occulta latuiſſent, vt iam noſtra ætate licet ex pluribus antiquitatis monumentis conſtaret ea in præfata Eccleſia S. Ioannis Baptiſtæ ſepulta fuiſſe, tamen certus eius Eccleſiæ locus, vbi ſita forent penitus ignoraretur; placuit tandem diuinæ miſericordiæ ſacra nonnullorum ex eis monumenta, & Reliquias dum profundamentis in reparatione ipſius Eccleſiæ iacendis humus effoderetur, poſt longum temporis interuallũ nuper in lucem proferre. quare cum primum ex relatione Venerabilis fratris Antonij Archiepiſcopi Meſſanenſis, compluribus deſuper examinatis teſtibus, ac proceſſu formato, ac ad nos tranſmiſſo, id nobis ſignificatum fuit. Nos attendentes iuxta antiquiſſimum Catholicæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ eiuſdem a primis . . . chriſtianæ Religionis temporibus . . . Sanctorumque patrum . . . ſionem, & ſacrorum Conciliorum . . .*

ſti-

ſime Oecumenici Tridentini decreta Beatorum Martyrum, & aliorum cum Chriſto in cœlis regnantium Sancta Corpora, per quę multa beneficia à Deo mortalibus præſtantur, congruo quidem honore veneranda eſſe; ſed eam adhibendam cautionem in Sacrarum Reliquiarum veneratione, vt omnis ſuperſtitio tollatur, nec nouas reliquias recipiendas eſſe, niſi prius ab Epiſcopo recognita, & approbata fuerint; recognitionem proceſſus huiuſmodi Ven. fratribus noſtris Sanctę Romanę Eccleſię Cardinalibus, ſuper interpretatione, & executione dicti Concilij Tridentini deputatis duximus committendam. qui ipſo proceſſu diligenter, prout rei grauitas poſtulabat, conſiderato, & recognito; nec non vocato, & audito eodem Antonio Archiepiſcopo, qui & ſacras reliquias, & alia complura antiquitatis monumenta in ea Eccleſia inſpexit, & deinde ad nos, & Beatorum Apoſtolorum limina viſitanda in Vrbem venit: Cum nobis retuliſſent, ſatis conſtare de aliquorum ex dictis Sanctis Corporibus Inuentione: Nos primum quidem ingentes Deo omnipotenti gratias egimus quod inter cetera, quæ his calamitoſis, & truculentis temporibus Chriſtiano populo in dies largitur, plurima, & maxima beneficia, hoc quoque inſigni munere, quaſi pretioſiſſimo theſauro detecto, dignatus ſit dictorum Placidi, & Sociorum MM. memoriam renouare. Nunc autem pro noſtro paſtorali officio quantum in nobis eſt curemus, ne inuictorum Martyrum Corpora, diuinæ erga nos caritatis pignora, quæ viua membra fuerunt Chriſti, & templa Spiritus Sancti ab ipſo ad æternam vitam ſuſcitanda, & glorificanda diutius inobſcuret vetuſtas, aut ex animis Chriſti fidelium deleat obliuio: ſed vt potius eis omnium gentium, & ſeculorum prædicatione digniſſimus honor debitus, ſi non pro ipſorum dignitate, ac meritis, ſaltem pro noſtra tenuitate, tribuatur: ſimulque excitentur, idem fideles ad eorum veſtigia pro cuiuſque captu proſequenda, & ad inuocandam opem illorum, quod, & ipſius Eccleſiæ amantiſſimos, & propter religioſæ vitæ profeſſionem, & obſeruationem, caſtimoniam, ſanctitatem, & conſtantem Chriſtianæ fidei confeſſionem martyrio conſummatam, Deo acceptiſſimos eſſe intelligimus: ac denique ſit in eorum vnaœ veneratione Dei, qui ſe per os Dauid in Sanctis ſuis laudari præcipit, vniuerſa bonitas glorificetur, & piæ Chriſti fidelium mentes ad eorum memoriam recolendam anniuerſaria commemoratione, & celebritate admoneantur. Habita prędictorum Cardinalium relatione, de eorum conſilio, & aſſenſu, auctoritate Apoſtolica tenore pręſentium præcipimus, vt eorumdem Sanctorum Martyrum Placidi, & Sociorum dies feſtus, quo illi bono, & legitimo certamine pro Chriſti gloria abſoluto, curſu conſummato, & fide ſeruata nobiliſſima martyrij corona decorati ad cœleſtem patriam migrauerunt, nimirum tertio Nonas Octobris, in omnibus Chriſtiani Orbis partibus ſub officio ſimplici, in Meſſanenſi vero ciuitate, & Prouincia duplici; & præterea alter dies feſtus Inuentionis eorumdem pridie Nonas Auguſti in Eccleſia præfata S. Ioannis Baptiſtę Meſſanenſis dumtaxat ſub duplici pariter officio, à cunctis perſonis, Eccleſiaſticis, ſecularibus, ac quorumuis ordinum regularibus, de communi plurimorum Martyrum, vbi proprium deerit, perpetuo celebretur. volumuſque vt in Kalendario, quo nunc vtimur, ſicut in Romano Martyrologio, & antea in quibuſdam Calendarijs habebatur, ad eum diem, eorumdem Sanctorum nomina adſcribantur, etiam ſi in nouiſſima Miſſalis, & Breuiarij Romani editione ea fuerint prætermiſſa. Adhortantes vtriuſque ſexus Chriſti fideles Ciuitatis Meſſanenſis incolas, vt eorumdem Martyrij diem feſtum piè, ac religioſe colant, & obſeruent: & ſicuti in reliquis diebus feſtis de præcepto Sanctæ Matris Eccleſiæ moris eſt, à ſeruilibus operibus abſtineant. Ac demum ad augendam Chriſtiani populi erga eoſdem inclytos Martyres deuotionem, vtque eo frequentius, & ardentiori pietatis ſtudio confluãt, ad ſacra eorum ſepulchra, quò vberius cognouerint, ſe per hoc cœleſtis gratiæ donis eſſe refectos, de omnipotentis Dei miſericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius auctoritate confiſi, eiſdem Chriſti fidelibus verè pœnitentibus, qui peccata ſua Sacerdotibus idoneis ab Ordinarijs locorum approbatis confeſſi fuerint, ac ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſuſceperint, & prędictæ Inuentionis die feſto dictam Eccleſiam, vbi eadem Sancta Corpora requieſcunt, deuote viſitauerint: atque ibi pias ad Deum preces fuderint, Plenariam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem perpetuo concedimus, & elargimur. Quocirca mandamus vniuerſis, & ſingulis Ven. fratribus noſtris Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, ceteriſque Eccleſiarum Prælatis, vt præſentes literas in ſuis quibuſlibet prouincijs, Ciuitatibus, & locis ſolemniter publicari, & ab omnibus perſonis Eccleſiaſticis, Secularibus, & Regularibus, vbique gentium, & locorum inuiolatè obſeruari curent. Volumus autem, vt earumdem præſentium exempla, etiam impreſſa, Notarij publici manu ſubſcripta, & Sigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutę obſignata eandem prorſus vbique fidem faciant, quã ipſę præſentes facerent, ſi oſtenderentur, vel exhiberentur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc noſtrorum præcepti, voluntatis, hortationis, conceſſionis, elargitionis paginam infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

rum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ 1588. Idibus Nouembris Pontificatus noſtri anno IV. B. Card. Prodat. S. de Vrſinis.

IN SECVNDA INVENTIONE

DOminicus Epiſcopus Oſtienſis ſacri Collegij Decanus S.R.E. Cardinalis Pinellus Congregationis Sacrorum Rituum Præfectus vniuerſis & ſingulis præſentes inſpecturis, lecturis, & audituris ſalutem in domino ſempiternam. Cum olim tempore fel. rec. Xiſti Papæ Quinti in Eccleſia S. Io: Baptiſtæ Ciuitatis Meſſanenſis Corpora Sanctorum Martyrum Placidi, Eutychij, Victorini, & Flauiæ, & multa etiam alia Sanctorum Martyrũ dicti S. Placidi Sociorum corpora inuenta fuerint; ad quorum Sanctorum Martyrum Inuentionem, Senatus Populuſque Ciuitatis Meſſanenſis Eccleſiam magnificam, & amplam à fundamentis ædificare cœperit, & adhuc ædificet; & vt illam ad decentem, & deſignatam perfectionem redigat ab anno proximo præterito 1608. vſque ad annum 1610. incluſiue fundamenta anterioris partis dictæ Eccleſiæ foderit; & in foſſione prædicta, multa alia Sanctorum Martyrum corpora inuenta fuerint in eodem plano prope aquam, vel ſupra, in quo olim corpora Sanctorum Placidi, & Sociorum inuenta ſunt quæ etiam ex Socijs dicti S. Placidi eſſe vel ex monachis eiuſdem Ordinis certiſſimis argumentis comprobatur; idem Senatus et Ciuitas Meſſanenſis ad Vrbem deſtinauit Reuerendum P. Iacobum Charybdim Sacerdotem Societatis Ieſu, cum legitimis mandatis, & opportunis documentis de noua dictorum Martyrum Corporum Inuentione, & miraculis factis eorum meritis, & interceſſione, vt à Sanctiſſimo Domino Noſtro Paulo Papa V. approbationẽ obtineret, cum declaratione, quod Corpora etiam de nouo inuenta, ſint Sanctorum Martyrum, & tamquam talia poſſint ab omnibus Chriſti fidelibus coli, & honorari. Cumque Sanctiſſimus Dominus noſter eũdem P. Iacobum ad Sacram Rituum Congregationem remiſerit, nobiſque proceſſum ab Archiepiſcopo Meſſanenſi auctoritate ordinaria confectum ſuper noua Inuentione dictorum Sanctorum Corporum, & ſuper miraculis ab eiſdem factis præſentauerit; nos vt in hoc negotio ea, qua decet maturitate omnia fierent, Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Cardinali Gonzagæ noſtro in eadem Congregatione Collegæ commiſimus, vt diligenter inſpiceret proceſſum prædictum auctoritate ordinaria confectum ſuper Inuentione dictorum Corporum. Quæ mature, & diligenter omnibus in eodem proceſſu conſideratis, tandem in plena Congregatione, quæ fuit habita in noſtra ſolita reſidentiæ Palatio die XV. Ianuarij anni præſentis 1611. in qua vna nobiſcum præſentes fuerunt Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini Cardinales Gallus, de Monte, Bellarminus, Millinus, Lenus, Parneſius, Perettus, Detus, Sancti Cæſarij, ipſe Gonzaga, & Capponus, idem Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus Dominus Cardinalis Gonzaga retulit, & proceſſum ab Archiepiſcopo Meſſanenſi ſuper Inuentione dictorum Corporum eſſe legitimum, & iuridice factum, & formatum, & ex eo legitime conſtare de dictorum Sanctorum Corporũ Inuentione, & ex multis argumentis, præcipue autem ex miraculis in ipſorum Sanctorum Corporum Inuentione à Deo factis manifeſte, & infallibiter conſtare eſſe Corpora SS. Martyrum, & pro talibus poſſe declarari iudicauit. Et cum omnes ſupradicti Illuſtriſſimi. & Reuerend. Cardinales eiuſdem fuiſſent ſententiæ, decreuerunt de prædictis omnibus Sanctiſſimo Domino noſtro faciendam eſſe Relationem. Quod cum à nobis vna cum prædicto Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Domino Card. Gonzaga factum fuerit die 19. eiuſdem præſentis menſis Ianuarij in Conſiſtorio ſecreto, Sanctitas ſua ſententiam Congregationis approbauit, & dicta Corpora Sanctorum Martyrum nouiſſime inuenta, vt ſupra, in Ciuitate Meſſanæ in foſſione fundamentorum Eccleſiæ S. Io: Baptiſtæ, eſſe Corpora Sanctorum Martyrum declarauit, & tamquam talia, & pro talibus ab omnibus Chriſti fidelibus colenda & veneranda eſſe cenſuit, & declarauit. In quorum omnium & ſingulorum fidem, & teſtimonium præſentes per infraſcriptum noſtræ prædictæ Congregationis Secretarium fieri iuſſimus, manu noſtrã ſubſcripſimus, et noſtri ſoliti ſigilli appenſione muniri fecimus. Romæ in Palatio noſtræ ſolitæ reſidentiæ die 19. menſis Ianuarij 1611.

Dominicus Epiſcopus Oſtiẽſis Card Pinellus.

Io: P. Mucantius Secretarius Congregationis.

PAVLVS PAPA QVINTVS.

AD perpetuam rei memoriam. Regis Martyrum Domini vices Apoſtolorum Principis ſede, licet immeriti, gerentes, illorum Corporibus meritam aſſerimus ex Officij noſtri debito venerationem, qui candidato Martyrum exercitui adſcripti, præmia cæleſtis Regni percipere dignoſcuntur. Cum itaque, ſicut nobis nuper exponi fecerunt dilecti filij Communitas, & Homines Ciuitatis Meſſanæ,

dum

dum de anno 1608. et ſucceſsiue vſque ad annum 1610. incluſiue foderent fundamenta Eccleſiæ S. Io. Baptiſtæ quam ijdem Communitas, et Homines pro eorum erga deum religione in dicta Ciuitate conſtrui curant, multa Sanctorum Corporum inuenta fuerint, et Venerabiles Fratres noſtri S.R.E. Cardinales Ritibus et caremonijs Eccleſiaſticis Præpoſiti, quibus proceſſum à Venerab. Fratre Petro Archiepiſcopo Meſſanenſi factum, et totumque negotium examinandum commiſimus, maturè et diligenter omnibus in dicto proceſſu contentis conſideratis, proceſſum huiuſmodi eſſe legitimum, et iuridicè confectum, ex eoque legitime conſtare illa eſſe Corpora Sanctorum Martyrum nobis retulerint; nos, ut SS. Corporibus huiuſmodi, qui coronas decoris meruerunt de manu Dei, debitus cultus honores ab omnibus Chriſti fidelibus exhibeatur, et in Sanctis ſuis exaltetur Altiſsimus, de eorumdem Fratrum conſilio, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium decernimus et declaramus dicta Corpora in foſsione fundamentorum prædictæ Eccleſiæ S. Io: Baptiſtæ de anno 1608. vſque ad annum 1610. incluſiuè inuenta, eſſe Corpora Sanctorum Martyrum, et pro talibus ab omnibus Chriſti Fidelibus coli, et venerari debere, quibuſcumque contrarijs non obſtantibus. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris. die 19. Martij 1611. Pontificatus noſtri anno ſexto.

Subnectā hic Epitomen Martyrij, & vtriuſq; Inuentionis & Meſſanæ editam anno 1610. nam paucis diſtinctèque rem omnem complectitur, et lectoris noſtri memoriæ proderit. ſubdam deinde Meſſanæ ſcriptas reſponſiones aliquas ad dubitationes in hac ſecunda Inuentione ante Pontificiam declarationem excitatas; quamuis enim, vt ſuperius dixi, protritas eſſe videam à veritate, et Apoſtolica auctoritate, operæ tamen pretium erit hic proponere, non quòd eas in examen vocare velim, vt adhuc ſtare credam; ſed quòd earum victoria facem præferre poterit alijs Sanctorum Corporũ Inuentionibus, quæ ſæpe his aut ſimilibus difficultatibus ſunt circumſeptæ.

EPITOME MARTYRII

Ex Hiſtoria Gordiani de Sacrorũ Placidi, & ſociorum martyrio.

PLACIDVS Meſſanæ Martyrio coronatur Anno Domini 541. Vigilio Papa. Iuſtiniani Imperatoris Anno 13. vel 15. vt ſupputat Baronius: fratres, & Flauia ſoror, Donatus, Fortunatus diaconus, Fauſtus, & alij triginta Monachi, omnes numero 37. ſed prætereà multi alij Chriſti fideles; nam Mamucæ Satellites (vt Gordiani huius hiſtoriæ ſcriptoris, verbis vtar) viros, & mulieres ob Chriſti fidem trucidantes Ciuitati Meſſanæ ineffabilia mala intulerunt. In quibus eos annumerari neceſſe eſt, qui Eutychiũ, & Victorinũ Meſſanã, Roma proſequuti, & eas quæ de Flauiæ comitatu, eãdẽ cum domina ſuá necẽ ſubiere.

Prima inuaſio, & prima martyrum claſſis.

Ex his quatuor, *Placidus* nimirum, eius fratres, & ſoror tumulati à Gordiano ſunt, intra Eccleſiam Sancti Ioannis Baptiſtæ, ab eodem *Placido* erectam; eam quippe ob operis amplitudinem. & firmitatem tyrannus demoliri non potuit. Alij vero 33. monachi humantur extra, ſed iuxta Eccleſiã, in litoris arena vbi paſſi ſunt, vbi Tyrannus ſiue de prætoria naui, ſiue vt teſtatur Gordianus de tentorio, ad litus poſito, iniurias, plagas, vulnera, carnificinas attenderet; vt par ſit æſtimare pleroſq; ex alijs martyribus, eos præſertim, qui de principũ illorum, & regiæ virginis familia erant ad idem litus obtruncatos, inibi inſepultos cũ monachis relictos, & poſt claſſis diſceſſum, cum eiſdem in arena defoſsos.

Ex Petri Diaconi Caſſinenſis ſupplemento ad hiſtoriam Gordiani.

Proximo deinde ſeculo ab horum Martyrio, Anno ferè ſalutis, 657. Vitaliano Papa, Conſtantino Conſtantij filio tunc primum ad imperium euecto, Cœnobium S. *Placidi* à Mamuca euerſum, & non multò poſt B. *Patris* Benedicti auctoritate, tra nſmiſsa ſecunda Monachorum colonia reſtitutum, Sarraceni direptis Syracuſis, magna nauium claſse Meſsanenſe litus aduecti, diruunt, & templo ſimiliter eadem ex cauſa ſeruato, monachos omnes & multos præterea alios pro Chriſti fide variè tortos, crudeliter occidunt, vix paucis, fuga euadentibus. Et quamuis in Caſinenſi *Petri* Diaconi Hiſtoria nihil de horum martyrum ſepultura proditum ſit, æquis tamen rerum æſtimatoribus certum eſse debet, ad priores martyres, quorum adhuc recens erat memoria à fidelibus eſse tumulatos; vt qui eiuſdẽ militiæ, & familiæ eſsent, pro eadem cauſa ibidem decertaſsent, & cecidiſsent, ibidem colerentur, ibidem ſupremi iudicis tubam opperirentur. Et ſane, quod attinet ad huius ſecundæ claſſis Martyres, Caſinenſis hiſtoriæ veritas multam lucem, & fidem accipit ex aliorum monimentis, ex quibus, teſte etiam Baronio, tomo Annalium octauo conſtat, annum Conſtantini Imperatoris primum miſeris

Secunda inuaſio, & claſſis martyrum ſecũda.

Africanis lugubrem extitiſſe, erumpentibus nimirum Sarracenis,& infinitam captiuorũ vim abducentibus. quamuis hunc primum Conſtantini annum Baronius, 668. numeret, non, 657. vt Petrus Diaconus auctor hiſtoriæ Caſinenſis. Sarracenos enim, vel ante, vel poſt illam Africæ excurſionem, a Sicilia vicina, & opulenta inſula, & recens

Nam Conſt. Imp. Syrac. in balneo fuerat interemptus. Conſulend° Abbas Maurolicus Sicanicæ hiſtor. lib. 3. fol. 86.

occiſi Imperatoris occaſione varijs motibus agitata, non abſtinuiſſe; Meſſanenſe ſuburbium, vbi Caſinenſes degebant, odio Chriſtianæ religionis, totamque oram illã maritimam cæde, & flammis permiſcuiſſe, vix dubium cuiquam relinquitur. Nam vt hæ minutiæ in alijs chronologijs notatæ nõ ſint, ſatis eſt ad earum fidem, quod habeãtur in hiſtoria Caſinenſium, tum Romæ ad Lateranenſem Eccleſiam degentium; quos cariſſimorum fratrum certamen, & triumphus latere nõ potuit, & quorum intererat, vt hęc memoriæ commendarentur, ne tantæ virtutis ſpecimen excideret, & vt domeſtica fortitudinis exempla ſuppeterent, ne immortalia ſuorum decora in totum ordinem redundantia ſcriptorum vitio interirent. Quare, vt primum de ſuorum cæde & monaſterij ruina cognouerunt, Vitaliani Papæ auctoritate alios ſubinde in Siciliam pro reſtaurando monaſterio, & propaganda ibidem Benedictinorum colonia deſtinarunt. Adde quod horum Martyrum habetur expreſſa mentio in martyrologio D. Arnoldi Vuion, quod inſcribitur lignum vitæ, habetur autem lib. 3. Calendis Auguſti in annotationibus. Quamuis hoc factum referat ad annum Domini 884. cum ex Põtificum, & Imperatorum chronologia conſtet multo antea contigiſſe.

Demum Anno ſalutis, 900. vt Petrus Diaconus ſcribit, vel potius anno circiter, 880. Kalendis Auguſti Ioanne Octauo Pontifice, Ludouico Caroli filio Imperatore, Leone Caſinenſium Abbate, Sarraceni vniuerſam rurſus Siciliam deuaſtantes, eodem, quo ſuperioribus alij ſeculis, ſtudio, Chriſtianę nimirum Religionis extinguendę, ſtrictis gladijs Meſſanenſis Cœnobij monachos

Tertia inuaſio, & Mart. claſſis tertia

aggrediuntur, cumque vt à Chriſtianis ſacris, ad eorum perfidiam deficerent, nulla vi obtinerent, ad vnum crudeliter occidũt; & Monaſterio ſolo equato, vix templum ab excidio ſuperfuit; & hos quoque ad priores Martyres humatos eſſe cenſendum eſt, cuius martyrij ſeries plane digeſta ſeruabatur olim in Cõſtantinopolitanis Bibliothecis; ſed hæc, & ſimilia antiquitatis monimẽta omnia cum religione interiere. In martyrologio autem ſupra citato Kalendis Auguſti, ſic de his Sanctis Martyribus habetur. Meſſanæ in Sicilia paſſio infinitorum monachorum, qui ab Abraymo Sarracenorum duce pro fide Chriſti occiſi ſunt. Huic porro hiſtoriæ Caſinenſi, chronologiæ, & Græcorum hiſtorię adſtipulantur, quibus habetur, per id tempus innumerabiles Sarracenorum copias ab Abramo, vel Abraymo in Siciliam miſſas, ſiue aductas, totam Inſulam miſerandum in modũ

Abb. Maurolic. libr. 3. Sicanicæ hiſtorię fo. 88

penitus abſumpſiſſe, & in diuturnam ſeruitutem redegiſſe. His ergo tertio loco pro Religione occiſis nulli alij Benedictinæ familiæ monachi ſucceſſerunt. Et Barbaris Siciliam, & Religionem diutino, impioque dominatu prementibus, omnem Sanctorum Placidi, Sociorumque ſepulturæ memoriam excidiſſe oportet; quin obliuio his profecta initijs eo creuit, vt Normanni, qui eiectis Sarracenis noui, & peregrini incolæ Siciliam coluerunt, templum a Placido extructum, & Sancti Ioannis Baptiſtæ eo viuente appellatum, mortuo autem, & inter Martyres relato, Sancti Placidi à Mamertinis dictum, nouo nomine Sancti Iacinthi nominarint, vt noſtra etiam ætate, antequam ſacræ reliquiæ inuenirentur, non ſatis exploratum eſſet, quis certus martyrij, quis ſepulturæ locus eſſet. Sed iam quomodo Deus theſauros iſtos in lucem extulerit breuiter aperiamus.

EPITOME Inuentionis.

ANNO Domini 1588 cum aram maximam Templi Sancti Ioannis Baptiſtæ in quo Sanctorum Martyrum oſſa deliteſcebant, in contrariam partem, qua aditus patebat in templum, transferri placuiſſet, & ianua ad abſidem vbi ara fuerat, ſtatuenda eſſet; dum pro iaciendis illius fundamentis eruitur terra, non ſolum tumulus quatuor Martyrum, fratrum, & ſororis intra Eccleſiam ferè ſub altari detegitur;

Prima MM. Inuentio.

ſed deinceps ſociorum etiam aliquot corpora in ipſa quidem terra, ſed intra Eccleſiam alte ad aquæ ſcaturiginem palmis vſuarijs circiter quatuordecim effoſſa reperiuntur. Quin ex his aliqua ſub eiuſdem templi fundamentis, vt veriſimile ſit monachos per Meſſalinum, & Meſſanenſes à Beato Patre Benedicto impetratos, & in locum Martyrum ſummiſſo, intra templum tranſtuliſſe, quos Gordianus, vt tempus tulerat, effoderat in arena; effectumquè vt templum ſeu vetuſtate collapſum,

Ant. Valtrinus in othe. Inuentionis lec. 4.

ſeu multis poſt ſeculis a Sarracenis, rerum in Sicilia potitis, euerſum, his iam Meſſanenſium virtute, & Rogerij Normanni auſpicijs tota Sicilia exactis, dum pia ciuium religione reædificatur: & in anguſtiorem formam redigitur, quorumdam Martyrum ignota iam corpora fabricæ ſuffundari contigerit; & multa extra Eccleſiam relinqui, ex his etiam, quæ in illam immiſſa fuerant. Placidi vero, & ſociorum aliquot, reliquijs iam inuentis, & Xyſti Quinti Pontificis Maximi auctoritate probatis, & quanta fieri potuit pompa, & celebritate expoſitis; dum templum in quo ſacra pignora defoſſa fuerant, ſenſim diruitur, & publico ſumptu magnificentius reſtituitur, alio-

Valtrin. ib.

Secũda paucorum inuẽtio.

rum aliquot cadauera deteguntur, quæ Reuerendiſſimus Frater Bonauentura Secuſius Patriarcha Conſtantinopolitanus, & tunc Archiepiſcopus Meſſanenſis, factaſibi à Sacris Canonibus, & demum ab oecu-

Seſſ. 25. in principio

menica Tridentina Synodo facultate, ad prius inuenta apponi, & cum illis exponi curauit. Cumque anno 1608. iam fabrica ad extremam excurreret partem, qua nempe templi facies ianuis ad campum, & ad oram maritimam reſeratis extruenda erat, atque inibi vt fundamenta locarent non longe ab inuenti ſepulchri; & aliorum corporum loco altè terram molirentur, alia,

Tertia multorum MM. inuẽtio, quę habetur copioſius in proceſſu Meſſanæ confecto mãdato Reuerẽdiſſ. Archiepiſc.

& deinceps alia, ſane multa Sanctorum Martyrum cadauera magno ciuium concurſu, magna omnium ordinum frequentia multis ad terræ, & ſacrorum oſſium contactum, multis ad hauſtum eius, in qua iacuerant, aquæ editis miraculis, in lucem proferuntur. Coniectura autem eſt ex his ea, quæ ad eandem æqualitatem cum Beati Placidi ſocijs humata, nempe profunde, & ad aquam reperta ſunt, omnia eorum eſſe, qui ſub Mamucha vna cum Sancto Placido agonem [illegible] confecerunt; reliqua verò minus altè tumulata, & iam memoratis, interiecto aliquo terræ ſpatio ſuperpoſita, eorum eſſe, qui poſterioribus ſeculis ſecundum, & tertium certamen fortiter ſubiere. Nam cum omnis ea regio arenoſa ſit, torrentis in mare defluentis illapſu ſenſim ſuccreſcit, vt decurſu temporis alij alijs ſuperponi, & attumulari potuerint. Quæ omnia corpora ſeorſum diligentiſſime aſſeruantur dum ſedis Apoſtolicæ auctoritate ad cultũ & venerationem publicam exhibeantur.

DVBITATIONES QVAEDAM circa Reliquias Meſſanæ ad templum Sancti Ioannis Baptiſtæ diuerſis annis inuentas, de quibus proxima Epitome diſſeruimus.

RELIQVIAE de quibus agitur, videntur eſſe in triplici differentia. Prima Claſſis eſt Reliquiarum Sancti Placidi, & aliorum trigintaſex Sociorum. Secunda Claſſis eſt oſſium, quæ ſunt aliorum, qui vltra memoratos 37. ſub eodem Mamucha ſimul cum Placido martyrio coronati ſunt, & ad ipſius familiam attumulati. Tertia demum reliquiarum claſsis referenda eſt ad eos, qui alijs poſt ſeculis à Sarracenis in duabus perſecutionibus occiſi, nobile Chriſto teſtimonium reddiderunt. & quãuis de duabus tantum poſterioribus reliquiarum differentijs dubitari poſſe videatur; tamen etiam de prima grauis ſanè dubitatio exoritur ex occaſione reliquiarum ſecũdæ Claſsis.

I. DVBITATIO De Reliquijs Primæ Claſſis.

QVAMVIS conſtet, quòd Placidus, & XXXVI. eius Socij poſt martyrium conſummatum, ſemper in Eccleſia Catholica, vt Sancti, in honore habiti ſunt; vt dubitari non liceat, reliquias Anno 1588. inuentas, ſi eorum ſint, eſſe venerandas, præſertim quòd Romani Pontificis auctoritate probata ſint; quia tamen probabiliſſimum nunc eſt, eas tunc repertas, non omnes ſociorum Placidi præcisè fuiſſe, ſed promiſcuas, partim Monachorum, Placidi ſociorum, partim aliorum inſimul paſſorum (vt habetur in Epitome noſtra) qui tamen nunquam in Eccleſia pro Sanctis habiti ſunt, ideò conſequens videtur fas non eſſe, illis publicum honorem haberi, nedum Sanctos venerari volumus, non Sanctos, vel ſaltem aliquem non Sanctum, honore indebito veneremur. Porrò conſequutio euidens eſt: Antecedens verò probatur: Permixtionis namque probabilitas aperte colligitur ex topographia, nam corpora tum circà Sancti Placidi ſepulchrum in prima inuentio-

ut intrà veterem S. Ioannis Baptiſtæ Eccleſiam reperta, tum alia in proxima inuentione extra Eccleſiam inuenta, aquę omnia altè defoſſa erant, aquę ferè vtrinque ad B. Placidi tumulum accedentia, ſimilibus Martyrij notis inſtructa, vt ampullis, oſſibus ſemiuſtis, carbonibus, & id genus alijs, vt nulli mortalium, quamuis oculatiſſimo diuinare liceat, quæ ex his corporibus 33. Monachorum, & S. Placidi ſociorum, ſint; non ſanè quæ intra Eccleſiam, quia hunc numerum non explent; nec quę extrà, quia illum excedunt. Adde quod in horum corporum diſtinctione, nulla huius Eccleſiæ ratio habenda eſt, vtpotè quæ multis poſt ſæculis à Martyrum ſepultura extructa fuerit, & in ſumma ipſorum ignoratione, ſacris oſſibus ſuperextructa, quædam incluſerit, quædam excluſerit, quædam fundamentis oppreſſerit. Probabiliſſimum ergo eſt, hos Martyres vtrinque eſſe promiſcuos, quod probandum mihi erat. Quòd verò ad hos vſque proximos annos, quos poſterior inuentio ſubſequuta eſt, corpora illa primum inuenta Monachorum eſſe omnia non Meſſanæ modo, ſed Romæ etiam exiſtimata ſint, inde profectum eſt, Nam cum ex Martyrologijs tantùm conſtaret de Placidi, & 36. Sociorum martyrio, & ſepultura; detecto iam S. Placidi tumulo, & in illo duobus eius fratribus, & ſorore inuentis, quæ deinceps in terra detegi iuxtà tumulum cœperunt corpora, Monachorum eſſe iure optimo reputata ſunt, cumq; Eccleſiæ muri obſtarent, quo minus quotnam eſſent cognoſci poſſet, & iam inuenta præſcriptum numerum nondum explerent, exiſtimatum eſt, tumulo etiam cum nondum inuentis iungenda tribus, plura eſſe non poſſe, quippe qui vel non ſatis aduerterent Gordianum in Hiſtoria aliorum etiam meminiſſe Meſſanæ ſub Mamucha pro Chriſti fide occiſorum, vel quòd non arbitrarentur ibidem ad Monachos fuiſſe humatos, ſed iam modò ex tot alijs in eadem arena ad eandem aquę ſcaturientis profunditatem, tum in prima inuentione, tum in hac ſecunda repertis, quoſdam eſſe Monachos, quoſdã eſſe non Monachos; ideoq; haberi permixtionem nõ Sanctorum cũ Sanctis.

Dubitatio ſanè grauis, atque perplexa, ſed quæ ſemel ſufficienter expedita tantam lucem huic cauſſę afferat, vt omnium aliarum dubitationum caliginem diſſipet, atq; diſijciat.

Ad hanc primam dubitationem pluribus modis reſponderi poteſt. Primum quòd cum Eccleſia Placidum, & ſocios à Vigilij vſque Papę, & Iuſtiniani Imp. tempore venerari cœpit, vt Sanctos Martyres, omnes æquè venerari voluiſſe cenſenda eſt, quotquot Meſſanę ſub Mamucha Tyranno teſtimonium fidei reddiderunt. Neq; enim æquum eſt arbitrari, quòd à gloria diſſociare voluerit quos martyrium ſociarat. Quod autem in Martyrologijs certus quidam, nempè 37. Martyrum, & non plurium numerus adſcriptus ſit, inde eſt, quòd Gordianus, qui huius martyrij hiſtoriam ſcripſit, Monachorum quos ſingulatim nouerat certum numerum notauit, reliquorum verò Martyrum ſimul paſſorum, quem compertum non habebat numerum, non adiecit. Hinc enim effectum eſt, vt Martyrologiorũ auctores ſic à Gordiano certum illum numerum mutuati ſint, vt aliorum, quorum Gordianus, numero tamẽ omiſſo, meminit, mentionem facere, aut non aduerterint, aut non curarint, ſuo muneri diligentius ſatiſfacturi, ſi poſt certum 37. Martyrum numerum Meſſanæ ſub Mamucha coronatorũ adiecisſent, plures quoque alios promiſcui ſexus ibidem eiuſdem gloriæ conſortes extitiſſe. Sed quòd ipſi non præſtiterunt, præſtitit Gordianus. Et quòd in Martyrologijs deſideratur, legitur in hiſtoria ab oculato teſte conſcripta, in qua habetur, promiſcuam quoque virorum, ac mulierum turbam à Mamucha ſatellitibus ob Chriſti fidem fuiſſe trucidatam. Plus autẽ fidei meretur, quod ſumitur ex hiſtoria, quàm ex Martyrologio, quod illius Epitome eſt, vt non fidem hiſtoriæ, ſed ab hiſtoria fidem ſibi conciliet. Et certum ſit, ſcriptorum quorumdam incuriam, vt primigenię hiſtorię, ſic nec Sanctis Martyribus præiudicare potuiſſe: niſi fortè aliquis, hos etiam Martyres nec eſſe omninò in Martyrologijs omiſſos putet, quod ad ſingulas lectiones ſupplementum illud adijcitur, Et aliorum SS. Martyrum, &c.

Intentio igitur Eccleſię in Sanctorum numero exprimendo non eſt, vt ſi illi fortaſſe plures ſint, qui numerum illum excedãt pro Sanctis non habeantur. Tunc enim incertum relinqueretur, ecqui demum ex illo maiori numero habendi eſſent Sãcti, qui verò non. Numerus ergo notatur, non ad alium excludendum, ſi fortè alius maior ſit, ſed ad indicandum quid de Sanctorum illorum multitudine compertum ſit. Fauet Sanctiſſimus Pontifex Xiſtus Quintus, qui in bulla inuentionis horum Martyrum nullum omninò eorum numerum adſcribit.

Ex his ſic ad dubitationẽ propoſitã reſpõdemus. Vltrò enim cõcedimus illam antecedẽtis partem, in qua aſſumitur, Sanctorũ Monachorum corpora, ſic cum non Monachorum corporibus permixta eſſe, vt in vtraquè inuentione contigerit, eſſe promiſcua; Sed negamus alteram aſſumpti partem, quòd hæc fuerit confuſio ſanctorum corporum cum corporibus non ſacris, cum hactenus non obſcurè probatum ſit, omnes eorum reliquias, qui ſub Mamucha paſſi ſunt ad ſcaturientem ſcilicet aquam repertas, tum Anno Domini 1588. Tum Anno 1608. ſiue Monachorum illa ſint, ſiue aliorum, omnes Sanctorum eſſe ab Eccleſia receptorum; quare nouas quidem, ſed Sanctorum veterum reliquias, & quoquomodo S. Placidi ſociorum, & commilitonum eſſe.

Cur ergo inquies, Reuerendiſſ. Fr. Bonauentura, cum eſſet Archiepiſc. Meſſanenſis & noua quædam corpora reperta eſſent,

quamdiu 37. corporum numerus nondum expletus videbatur, ea iuſſit apponi ad alia Sixti V. auctoritate probata & expoſita: at vbi ad illum circiter numerum deuentum eſt, non eſt auſus ſubinde alia, quæ inueniebantur in ſacras arcas inferre? Hoc ideò prudentiſſimus Præſul præſtitit, quòd in re non omnino perſpicua, ſatius putauit Apoſtolicæ ſedis iudicium expectare, quàm aut in deliberando præceps, aut in arroganda ſibi auctoritate audacior apparere.

Sed iam ad argumentum propoſitum redeamus, & cum antecedens falſum eſſe oſtenderimus, par eſt, vt etiam conſequens & falſum putemus, & nulla ratione admittamus: in cuius falſitate, & abſurditate oſtendenda immorari me tantiſper oportet, vt ex falſitate conſequentis, falſitatem antecedentis iterum ante oculos ponam. Porrò conſequens hoc erat, quod reliquijs non iampridem à Sede Apoſtolica probatis, & ad honorandum exhibitis honor amplius habendus non ſit. Ad cuius propoſitionis prolationem Catholicum hominem vehementer commoueri, & toto corpore contremiſcere neceſſe eſt. Nam quid magis impium, ſi ad ſanctos referatur, quàm Sanctorum reliquias exauctorari? quid magis impium quàm ſacras reliquias auctoritate publica ritè expoſitas abrogari? quid magis impium, quàm diuinæ atteſtationi de reliquiarum veritate per mille miracula exhibitæ fidem non habere? Quid magis abſurdum, & indecorum, ſi ad Pontificem referatur, quàm ipſius iudicium in re tam graui, tàm diligenter ex proceſſibus ab Archiepiſcopo Meſſanenſi coram productis diſcuſſa, cum antiquarijs, præſertim Baronio, nondum Cardinali collata; cum grauiſſimo Cardinalium conuentu communicata non vereri, ſed reuocandum eſſe contendere? Bulla præſertim ſuper hac re edita, & per totum orbem vulgata, in qua fas eſt S. Pontificem cernere in Sanctorum inuentione præ lætitia geſtientem, Eccleſiæ gratulantem, Sanctos Martyres Kalendario adſcribentem, & plura alia in eorum honorem in Meſſanenſi Sancti Ioannis Baptiſtæ Eccleſia, in diœceſi, in tota prouincia diſponentem? Quid ad offenſionem, & Eccleſiaſticum ſcandalum aptius excogitatum, quid tam inſolitum, & inauditum? quid Hæreticis gratius, & iucundius, quàm Chriſtianam Remp. ſuis ornamentis ſpoliari, patronis deſtitui, defenſoribus priuari? Age, dum & ex conſequentis abſurditate retrogreſſi antecedentis abſurditatem in hunc modum iterum conuincamus. Abrogari reliquias tam grauiter, tàm ſanctè expoſitas nefas eſt; ergò opinari eas non eſſe Sanctorum Martyrum, & religio, & piaculum eſt.

Reſpondetur ſecundo, eſto demus antecedens, & concedamus ante primam inuentionem ex omnibus ſub Manucha crematis, ſolos 37. Placidum nempè, ipſius fratres, ſororem, & Monachos ab Eccleſia habitos eſſe pro ſanctis; nego tamen conſequentiam, quòd ſcilicet reliquijs tunc inuentis primæ nimirum, & ſecundæ claſſis honor publicus habendus non ſit. Nam ex quo Summus Pontifex Sixtus V. eas reliquias venerandas eſſe ſanxit, ſatis, ſuperque eas Sanctorum eſſe declarauit & eos, quorum illæ eſſent pro ſanctis haberi oportere. At, inquies, Sanctorum eſſe declarauit, quod putarit eſſe Sociorum Placidi, & trigintatrium Monachorum, cui iudicio ſubeſſe falſum valdè probabiliter ex facto ipſo compertum eſt. Ad quod ego audacter nego, ideò declaratas eſſe pro reliquijs Sanctorum, quòd eſſe Monachorum crederentur: quin potius, quæ Sanctorum eſſe declaratæ ſunt, ob probationes meritorum ex proceſſibus deductas, eæ S. Placidi ſociorum, & Monachorum eſſe exiſtimatæ ſunt; itàut circumſtantia, & qualitas perſonarum potius fuerit conditio comitans Pontificis ſententiam, quàm ratio antecedens, cui ſententia innitretur. Vnde etiam ſi in conditione perſonæ errare contigerit; ſententia tamen, quæ meritis nititur inconcuſſa perſiſtat, vtque ſimilitudine vtar in re abſimili non inepta. Si contingat equitem quempiam in publicis ludis ea dexteritate ſuas partes peragere, vt ab arbitris præmio dignus iudicetur, eoque donetur; ſed depoſita demum perſona alius quidam ſit, quàm ſub perſona putabatur, an proptereà iudicium ſemel factum reuocare oportet? minime ſanè; quòd iudicium meritis, non perſonæ conditione fulciatur. Et quamuis contingat ſubeſſe errorem perſonæ, iudicium tamen ſanctum, & immotum ſit; vtque rem ſatis probatam confirmare magis pergamus, iudicium Eccleſiæ de colendis reliquijs nititur beatitudini illius, cuius reliquiæ ſunt, beatitudinis porrò certitudinem ex vitæ puritate, & præcipua quadam ratione ex martyrio colligit; ſed potiſſimum ex miraculis à Deo pro teſtanda illius ſanctitate, & beatitudine patratis. Cum ergo nouæ antiquorum Martyrum reliquiæ inueniuntur, ſi de martyrio conſtet, & vera edantur miracula, nihil aliud præterea neceſſarium videtur, vt canonicè ab Eccleſia exponantur, ſiue de perſona conſtet, ſiue non conſtet, vt quamuis in illa errare contingat, ſententia nulla ex parte vitietur. Ad quod ſtabiliendum ſatis aptè adducitur quod ſcribit Gregorius Magnus in reſponſionibus ad Auguſtinum Epiſcopum Cantuarienſem cap. 9. vbi pro abrogandis quibuſdam reliquijs, quæ Epiſcopo non probabantur, duo Sanctiſſimus Pontifex requirit. Alterum vt corpus illud nullis coruſcaret miraculis, alterum vt ne quidem ex fama haberetur illum, cuius reliquiæ eſſent, martyrium pro Chriſto ſuſtinuiſſe. Cum ergo in prima noſtrarum reliquiarum inuentione ex proceſſibus à Reuerendiſſ. D. Antonio Lombardo Archiepiſcopo Meſſanenſi Romam allatis apud Romanum Pontificem, duo hæc fuerint ſufficienter probata, primum inuentas reliquias Martyrum eſſe, quod ex Hiſtoria Gordiani, & ex multis martyrij notis, puta ampullis, oſſibus ſeminuſtis, capitibus abſciſſis, ferreis inſtrumentis,

mentis,

mentis, conficiebatur. Secundum quòd eſſet verorum, & Sanctorum Martyrum, quòd magnis, & pluribus miraculis coruſcarēt, etiam ſi in tertio quodam capite, ad iudicium non neceſſario, quòd ſcilicet omnes illæ eſſent Monachorum reliquię, aliqua fortaſſe potuerit ſubeſſe deceptio, nihil deſententię ſanctitate, & firmitate detrahit, adeo vt expoſita ſemel reliquia omni religione colendæ ſint, quin earum cultus, & honos auctoritate Sũmi Pontificis ad alias eiuſdem ordinis extendendus. Adde quod nulla omninò in tertio capite ſubeſt deceptio, quod enim omnes illæ reliquię ſociorum Placidi putatæ ſint, nihil habet abhorrens à veritate: nam, vt omnes Monachorum non fuerint, nec ſociorum ratione ordinis, conuictuſque monaſtici; omnes tamen fuerunt ſociorum ratione martyrij ibidem ſub eodem Tyranno, eodemquè tempore feliciter coronatorum. Ex quibus propoſita dubitatio, non ſolũ ſoluta, ſed ſublata videtur eſſe de medio.

II. DVBITATIO

De Reliquijs ſecundæ Claſſis.

CIRCA has Reliquias dubitari poteſt, quòd cum non ſint Martyrum, qui aliquando in Eccleſia pro ſanctis habiti ſunt, non licet eas probare, & venerandas exponere.

Ad quam dubitationem ſatis reſponſum eſt in ſolutione primæ dubitationis, in qua quidquid eſt controuerſiæ naſcitur ex reliquijs huius ſecundæ Claſſis, ex confuſione ſcilicet reliquiarum primæ Claſſis, cum corporibus huius ſecundæ Claſſis. Quarè ad hanc dubitationem dupliciter reſpondetur, vt reſpondimus ad primam. Reſpondemus primum, negando reliquias huius ſecundæ Claſſis non eſſe Martyrum, qui pro ſanctis in Eccleſia habiti ſint, vt fusè habetur in prima reſponſione ad primam dubitationem.

Reſpondetur ſecundò, eſto hę reliquiæ ſint Martyrum, qui nunquam pro Sanctis in Eccleſia ante primam earum inuentionem habiti fuerint; tamen cum primum à Sede Apoſtolica poſt primam inuentionẽ fuerunt exhibitę, vt colerentur, ſatis ſuperquè declaratum eſt eas eſſe Martyrum Sãctorum, vt nunc circa eiuſdem claſſis reliquias nulla alia diſquiſitione opus ſit, quã vt conſtet eas eſſe eiuſdem ſecundę claſſis, & permixtas eſſe reliquijs primæ Claſſis, vt quæ à Syxto V. expoſitæ ſunt, idque aperte patet ex proceſſibus, & ex noſtra Epitome.

III. DVBITATIO

De Reliquijs tertiæ Claſſis.

CIRCA has Reliquias dubitari poteſt; nam conſtat eas eſſe occiſorum quidem pro fide; ſed qui numquam antea in Eccleſia pro Sanctis honorati ſunt.

Fortaſſe reſponderi poteſt Martyres huius tertiæ Claſſis pro Sanctis in Eccleſia olim habitos, vt colligi poteſt ex Epitome noſtra, in qua ex Petri Diaconi hiſtoria retulimus etiam paſsiones olim in Martyrologijs fuiſſe inſcriptas, & nunc haberi in Martyrologio ſupra citato, in quo aliud et Martyrologium citatur. quo loco diligenter aduerte Martyres, qui ſimul cum triginta tribus Monachis, & S. Placidi Socijs, ad ſcaturientem aquã reperti ſunt, fortaſſe non eſſe ſolos illos, qui ſub Mamucha paſſi ſunt; ſed eſſe etiam Monachos, qui à Saracenis poſt euerſas Syracuſas in ſecunda inuaſione, & S. Placidi Monaſterio occiſi, cum adhuc recens eſſet priorum Martyrũ memoria ad ſcaturientem aquam defoſsi, ad illos attumulati ſunt. Quod ſi ità eſt, oportet multa corpora in prima inuentione reperta, & ad honorandum expoſita ex hac claſſe fuiſſe: vnde conſequens eſt hos Martyres poſt illam ſedis Apoſtolicę declarationem pro Sanctis habendos eſſe.

Reſpondetur prętereà quòd etiamſi reliquiæ tertiæ claſsis ſint Martyrum, qui nũquam hactenùs pro Sanctis in Eccleſia habiti ſunt, quę tamẽ ex proceſsibus deducuntur ſufficienter, vt à Sede Apoſtolica probentur, vt in poſterum publicè honorẽtur; nam circa recens inuentas antiquorum Martyrum reliquias nulla firmior regula praſcribi poteſt, quàm quæ à Gregorio tradita ſuperius à nobis adducta eſt, in qua duo ad ſummum exigũtur vt inuentę reliquiæ Canonicè coli poſsint. Primum eſt, vt aliquo modo conſtet de martyrio: Secundum, vt ad reliquias edantur miracula, vtrumque autem de noſtris tertię Claſsis reliquijs clariſsimè probatur: Primum, quòd iſtiuſmodi reliquiæ Martyrum ſint, plures & certiſsimæ martyrij notæ oſtendunt, de quibus in noſtra Epitome, & in proceſſu inuentionis: Atteſtatur etiam hiſtoria paſſionis horum Martyrum, quę habetur in Epitome noſtra. Secundum quoque hic deſiderare non oportet, nam quòd hæ reliquiæ verorum, & Sanctorum Martyrum ſint teſtatur, qui mentiri non poteſt Deus per miracula ad ipſas edita; hæc enim praſtita ſunt promiſcue ad omnes reliquiarum claſſes, vt colligitur ex proceſſu miraculorum.

Dubi-

Dubitari denique poteſt, quòd quæ aſſeruntur miracula vere miracula non ſunt; nam quod ad rem noſtram attinet, miracula ſunt in duplici differentia, quædam quæ nullo modo poſſunt fieri per virtutem creatam, & finitam, ſed ſolum per virtutem infinitam, huiuſmodi eſt cœlum, & ſolem ſiſtere, diuidere mare, & ſimilia, quæ naturæ ordinem tollunt, aut quæ proxime ad hæc accedunt, vt mortuos ad vitam reuocare, cæcos illuminare, & ſimiles regreſſus a priuatione ad habitum. Et quidem ſi quæ aſſeruntur miracula huius generis eſſent, dubitari non poſſet ea Deo tribui oportere; cumque edita ſint ad reliquiarum comprobationem, euidens eſſet Deum, qui mentiri nõ poteſt, illis atteſtari. Atqui miracula, quæ in proceſſu habentur, non ſunt huius generis, vt patet ea conſideranti. Quædam alia ſunt miracula, quæ in effectibus quibuſdam conſiſtunt, qui quamuis virtute naturali fieri poſſunt, cum tamen extraordinaria ratione fiunt, ſine vllo ſecundarum cauſſarum concurſu, ſed ſolius Dei virtute, miracula ſane ſunt. quorum tamen teſtimonium infallibile non eſt, quia in his ſemper dubitari contingit, an præſtentur per cauſſas naturales, ſaltem ſecrete a Dæmonibus applicatas, in quo euentu atteſtatio, quæ fit per illa, non alterius eſt, quam Dæmonis atteſtatio, cui quanta fides habenda ſit, patet, vt ſanctitas, quæ eo teſte aſſeritur, non modo certa habenda non ſit; ſed omnino ſuſpecta; huius autem generis ſunt miracula, quæ in proceſſu aſſeruntur, omnia enim conſiſtunt in depulſione morborum, qui curabiles ſunt; ſed aſſeruntur diuina virtute, non autem naturali ordine curati; quod tamen cum, vt dixi, euidens non ſit, relinquitur eorum teſtimonium eſſe imbecillum nec plenam fidem facere.

Reſpondeo, & dato quòd omnes effectus miraculoſi in proceſſu contenti pertineant ad ſecundum miraculorum gradum, nego tamen non facere certam, & indubitatam fidem ſanctitatis reliquiarum iſtarum; cum enim huius ſecundi gradus miracula certam fidem non faciunt, adeò eſt, quòd non exiſtimantur vera miracula eſſe; & tunc, vel quia hi effectus virtute ordinaria medicamentorum, & medicorum arte facti aſſeruntur, & hoc in propoſito noſtro dici non poteſt; Tum quia pleraque ſanitates in proceſſu contentæ tunc demum ſecutæ ſunt, vbi iamdiu fruſtra deſudaret medicorum induſtria, Tum quia curationes, quæ modo ordinario, & præſidio medicinæ fiunt ſenſim fiunt, & nõ niſi remedijs applicatis; at hæ curationes momento temporis fere omnes effectæ ſunt, & pharmacis, aut ſimilibus non applicatis ſed ad ſolum Sanctorũ oſſium, & ſepulcralis terræ contactum, aut hauſtum aquæ, adeò vt, qui ea beneficia conſecuti, & qui interfuerunt, ſanctè iurent eas ſanitates non ordinario, ſed mirabili modo contigiſſe. Vel quia iidem effectus cenſẽtur facti virtute quidem naturali, ſed ſecrete, & quaſi artificioſe applicata per Angelos. Ad quod ego, ſi dixeris hos fuiſſe bonos Angelos, etiam ſi tales effectus potius mirabiles, quam miracula vocari deberent, ob artificioſam, & ſecretam naturalium cauſſarum applicationem, infallibile tamen eorũ teſtimonium eſſe oportet, cum mentiri, & ex induſtria decipere non poſſint; pugnat enim id cum rectitudine ſtatus, nec ex ignoratione, cum in ſubiecta materia, nullus in eos error, aut deceptio cadere poſſit; nam beatos omnes optime norunt. Omnem ergo falſæ atteſtationis ſuſpicionem à Sanctis Angelis propulſari oportet; præſertim in miniſterio ſibi diuinitus commiſſo, in quo ſi deciperent, fraus in Deum ipſum redundaret. At inquies fuiſſe malos Angelos; ſed neque hoc probabili vllo argumento nititur, nam nec Deus Dæmoni permittere cenſendus eſt inter Catholicos, & pios numinis cultores, tam admirabiles, tamque multos effectus edere; nam quorſum id permitteret, an vt ſanctis ſuis Eccleſiæ deuotionem per Dæmonum præſtigias conciliaret? atqui Deus ad veritatem aſtruendam reprobis teſtibus opus non habet. An vt non Sanctis indebitus cultus exhiberetur? atqui Deus his Dæmonum conatibus non fauet, & Eccleſiæ quam ſuo ſibi ſanguine peperit, ſummam ſollicitudinem gerit. Nec ipſi Dæmones ſi permittantur, huiuſmodi effectus præſtare vellent. quid enim ex his effectibus profectum eſt, niſi male habentibus commodum, vniuerſæ ciuitati gaudium, in Deum pietas, & gratiarum actio, & in Sanctos Martyres reuerentia? Inquies, vt in Idololatriam inducat, ſuadendo cultũ reliquiarum quæ Sanctorum non ſunt, verum præterquam quod Deus in publicis Eccleſiæ cauſſis tantam Dæmoni facultatem non facit, vt proxime docuimus; nec propoſitũ conſequeretur; quia in hoc euentu non cõmitteretur Idololatriæ peccatum, natura ſiquidem exterioris cultus ſequitur naturam affectus interni; vnde ſi ille eſt pura, & ſincera Religionis, talis etiam eſt exterior adoratio, omniſque ille cultus in Deũ fertur, nec caret merito vt diſputat Gabriel Vaſquez in tertiam partem ſummæ S. Thomæ diſp. 112. cap. 8. & diſp. 108. cap. 5 num. 33. & 34.

Denique vt huic diſputationi coronidem imponam, quod euidentius miraculum quã poſt mille annos, ſi loquamur de reliquijs primæ, & ſecundæ claſsis, vel poſt multa ſecula, ſi de alijs, ſanguinem adeò recentẽ fuiſſe inuentum, vt, admota aqua recruentaret, cuius ſimile aliquid legitur in inuentione Sanctorum Martyrum Nazarij, & Celſi; nam oſſa quædam, & lapides, vt ipſi vidimus, veſtigium adhuc ſanguinis præſeferunt. Quid mirabilius, quàm vt oſſa tot ſeculis, nec in cineres abierint, nec à terra & aqua, in qua effoſſa delitescebant, tabẽ aut marcorem contraxerint; ſed ſoliditatẽ, & pulchritudinem retinuerint, tantumque ſanctitatis præſeferant, vt non ſtomachum vt communia mortuorum oſſa, moueant; ſed pietatem, & ſui deſiderium ingenerent.

ANIMADVERSIONES IN VITAM S. GREGORII EPISC. AGRIGENTINI.

LEONTII 1 EPISCOPI] *hanc D. Gregorij Epiſcopi Agrigentini Vitam à Leontio Preſbytero Græcè compoſitã, habuimus exſcriptam ex antiquis membranis manu exaratis, Bibliothecæ Monaſterij S. Saluatoris, propè Vrbem Meſſanam. latinitate donauit P. Franciſcus Raiatus è noſtra Societate. Titulus ei præfixus ita ſe habet.* Leontij Preſbyteri Monachi, & Præfecti Monaſterio S. Sabbæ in Vrbe Roma narratio de Vita, & Miraculis Sancti & Beati Patris Noſtri S. Gregorij Agrigentinæ Eccleſiæ, Siculæque Prouinciæ Epiſcopi. *de vita ſcriptore quattuor videnda ſunt: Primum, tempus, quo vixit: Secundum, ſcriptionis fides, & veritas: Tertium, pietas: Quartum, ſtylus.*

Triplex eſt coniectura, vnde colligere liceat, Leontium eodem fere tempore, cum D. Gregorio Epiſcopo vixiſſe. Prima, quia ſub initium, dum pauca de B. Gregorio præfatur, ait: quia talem ſibi Dominus, extremis hiſce temporibus, delegerit operarium. Secunda, ſub Imp. Iuſtiniano vixiſſe videtur, quem Imperatorem noſtrum, paſſim appellat: ſub quo etiam Imperat. D. Gregorius floruit. Tertia ſuſpicari licet, Leontium hunc S. Sabbæ Monaſterio in vrbe Roma præfectum, vnum ex illis tribus fuiſſe, qui B. Gregorium Hieroſolyma deduxere. Tres enim ibi nominantur Leontius, Serapion, Marcus monachi. quare ſuperſtitem omnino Leontium fuiſſe D. Gregorio oportuit, cuius res compoſuit.

Quod attinet ad fidem ſcriptionis, nihil hic mutare admodum videas, certe Metaphraſtem, qui S. Gregorij res etiam ſcripſit ſi legas, & cum Leontio conferas, eos oppido paucis variantes comperias; neque id in rebus grauioribus. quinimò Metaphraſtes Leontium, quo poſterior fuit, videtur exſcripſiſſe, ſed multa reſcidit, vel ſuperflua, vel non adeò neceſſaria, compoſuitque res aptius ad hiſtoriam. at Leontius quidē paucula quædam adijcit locorum, & hominum propria nomina, quæ Metaphraſtes reticet. Haud negauerim, næuos quoſdam in huius hiſtoriæ facie eſſe. quare corruptam illam in pleriſque locis cēſuerim. nam tradit Concilium *coactum aduerſum Monothelitas, Pyrrhum, Sergium, Cyrum, & Paulum, quorum hæreſis tum maxime ſerpebat. quod plane falſum eſt. ſed enim Concilium V. Conſtantinopolitanum ſub Vigilio Papa, vt memorant Zonaras, & Euagrius, coactum eſt contra Anthemium Conſtantinopolitanum, & Theodorum Mopſueſtenum hæreticos negantes B. Virginē eſſe Deiparam, & ad confirmandas quattuor Generales Synodos, & præterea contra Origenem. at Monothelitiſmus nondum emerſerat. Cōcilium autem Conſtantinopolitanum aduerſum Monothelitas C X C V poſt annos, & amplius habitum eſt. Quod autem illud Marcum Abbatem loquentem facit eum Pontifice ac de ētem de Gregorio decidi neutiquam poſſe. quin prius & Imperatoris, & Patriarchæ Conſtantinopolitani auctoritas accedat. an quia tum id erat in more poſitum. an verò quia id neceſſarium erat ad concilium illud, quamuis non eſſet Generale, cogendum, vt Gregorij cauſſa dijudicaretur? ſed vtrumque reiecerim. certe Gregorius deinde apud eumdem hunc ſcriptorem, cum Imperatoris nomine legatarius, Patriarchæ verò Epiſcopi Romam in eamdem cauſſam conuenere id minime neceſſarium fuiſſe docet. ſed vnius auctoritatem Pontificis fuiſſe ſatis. quid furor ille, ac temeritas Orientalium Epiſcoporum, qui Gregorium volunt iniuſſu Pontificis, è carcere educere. quamquam eos ab ea mēte Gregorius prudenter reuocet. Rurſus hi quam ſuperbe apud Pontificem agunt, & quā inconditè ab eo recedunt? prorſus vt nihil tantam auctoritatem, dignitatemque reſpicere videantur. At ſuſpecta mihi quidem eſt ea etiam oratio, quā Imperator ad Epiſcopos habuit, antequam eos Romam dimitteret. quantum præ ſe gerit in eos imperij? quātum in huiuſmodi cauſſa auctoritatis? certe vt hanc orationem ita & Epiſcoporū audaciam Metaphraſtes tacuit. at non hæc videntur omnino vertenda ſcriptori Leōtio. ita refert, eos egiſſe non profert in aliis fidem aut ſententiam animi ſui.*

Vt de ſcriptoris pietate conſtet duo in memoriam reuocauerim, quæ cùm primis ſuſpecta apud Græcos eſſe ſolent, cultum in Spiritum Sanctum, & reuerentiam in Romanum Pontificem. porro hic ſcriptor de Spiritu Sancto rectè ſentit: illum ſiquidem cum Patre, Filioque non modo coniungit,

Sanc-

ſimæ Oecumenici Tridentini decreta Beatorum Martyrum, & aliorum cum Chriſto in cœlis regnantium Sancta Corpora, per quę multa beneficia à Deo mortalibus præſtantur, congruo quidem honore veneranda eſſe; ſed eam adhibendam cautionem in Sacrarum Reliquiarum veneratione, vt omnis ſuperſtitio tollatur, nec nouas reliquias recipiendas eſſe, niſi prius ab Epiſcopo recognitæ, & approbatæ fuerint, recognitionem proceſſus huiuſmodi Ven. fratribus noſtris Sanctę Romanę Eccleſię Cardinalibus, ſuper interpretatione, & executione dicti Concilij Tridentini deputatis duximus committendam. qui ipſo proceſſu diligenter, prout rei grauitas poſtulabat, conſiderato, & recognito; nec non vocato, & audito eodem Antonio Archiepiſcopo, qui & ſacras reliquias, & alia complura antiquitatis monumenta in ea Eccleſia inſpexit, & deinde ad nos, & Beatorum Apoſtolorum limina viſitanda in Vrbem venit: Cum nobis retuliſſent, ſatis conſtare de aliquorum ex dictis Sanctis Corporibus Inuentione: Nos primum quidem ingentes Deo omnipotenti gratias egimus quod inter cetera, quæ his calamitoſis, & truculentis temporibus Chriſtiano populo in dies largitur, plurima, & maxima beneficia, hoc quoque inſigni munere, quaſi pretioſiſſimo theſauro detecto, dignatus ſit dictorum Placidi, & Sociorum MM. memoriam renouare. Nunc autem pro noſtro paſtorali officio quantum in nobis eſt curemus, ne inuictorum Martyrum Corpora, diuinæ erga nos caritatis pignora, quæ viua membra fuerunt Chriſti, & templa Spiritus Sancti ab ipſo ad æternam vitam ſuſcitanda, & glorificanda, diutius inobſcuret vetuſtas, aut ex animis Chriſti fidelium deleat obliuio: ſed vt potius eis omnium gentium, & ſeculorum prædicatione digniſſimus honor debitus, ſi non pro ipſorum dignitate, ac meritis, ſaltem pro noſtra tenuitate, tribuatur: ſimulque excitentur iidem fideles ad eorum veſtigia pro cuiuſque captu proſequenda, & ad inuocandam opem illorum, quod, & ipſius Eccleſiæ amantiſſimos, & propter religioſæ vitæ profeſſionem, & obſeruationem, caſtimoniam, ſanctitatem, & conſtantem Chriſtianæ fidei confeſſionem martyrio conſummatam, Deo acceptiſſimos eſſe intelligimus: ac denique fit in eorumdem veneratione Dei, qui ſe per os Dauid in Sanctis ſuis laudari præcipit, vniuerſa bonitas glorificetur, & piæ Chriſti fidelium mentes ad eorum memoriam recolendam anniuerſaria commemoratione, & celebritate admoneantur. Habita prędictorum Cardinalium relatione, de eorum conſilio, & aſſenſu, auctoritate Apoſtolica tenore pręſentium præcipimus, vt eorumdem Sanctorum Martyrum Placidi, & Sociorum dies feſtus, quo illi bono, & legitimo certamine pro Chriſti gloria abſoluto, curſu conſummato, & fide ſeruata nobiliſſima martyrij corona decorati ad cœleſtem patriam migrauerunt, nimirum tertio Nonas Octobris, in omnibus Chriſtiani Orbis partibus ſub officio ſimplici, in Meſſanenſi vero ciuitate, & Prouincia duplici; & præterea alter dies feſtus Inuentionis eorumdem pridie Nonas Auguſti in Eccleſia præfata S. Ioannis Baptiſtę Meſſanenſis dumtaxat ſub duplici pariter officio, à cunctis perſonis, Eccleſiaſticis, ſecularibus, ac quorumuis ordinum regularibus, de communi plurimorum Martyrum, vbi proprium deerit perpetuo celebretur. volumuſque vt in Kalendario, quo nunc vtimur, ſicut in Romano Martyrologio, & antea in quibuſdam Calendarijs habebatur, ad eum diem, eorumdem Sanctorum nomina adſcribantur, etiam ſi in nouiſſima Miſſalis, & Breuiarij Romani editione ea fuerint prætermiſſa. Adhortantes vtriuſque ſexus Chriſti fideles Ciuitatis Meſſanenſis incolas, vt eorumdem Martyrij diem feſtum piè, ac religioſè colant, & obſeruent: & ſicuti in reliquis diebus feſtis de præcepto Sanctæ Matris Eccleſiæ moris eſt, à ſeruilibus operibus abſtineant. Ac demum ad augendam Chriſtiani populi erga eoſdem inclytos Martyres deuotionem, vtque eo frequentius, & ardentiori pietatis ſtudio confluãt, ad ſacra eorum ſepulchra, quò vberius cognouerint, ſe per hoc cœleſtis gratiæ donis eſſe refectos, de omnipotentis Dei miſericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius auctoritate confiſi, eiſdem Chriſti fidelibus verè pœnitentibus, qui peccata ſua Sacerdotibus idoneis ab Ordinarijs locorum approbatis confeſſi fuerint, ac ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſuſceperint, & prędicto Inuentionis die feſto dictam Eccleſiam, vbi eadem Sancta Corpora requieſcunt, deuote viſitauerint: atque inibi pias ad Deum preces fuderint, Plenariam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem perpetuo concedimus, & elargimur. Quocirca mandamus vniuerſis, & ſingulis Ven. fratribus noſtris Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, ceteriſque Eccleſiarum Prælatis, vt præſentes literas in ſuis quilibet prouincijs, Ciuitatibus, & locis ſolemniter publicari, & ab omnibus perſonis Eccleſiaſticis, Secularibus, & Regularibus, vbique gentium, & locorum inuiolatè obſeruari curent. Volumus autem, vt earumdem præſentium exempla, etiam impreſſa, Notarij publici manu ſubſcripta, & Sigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutę obſignata, eandem prorſus vbique fidem faciant, quã ipſę præſentes facerent, ſi oſtenderentur, vel exhiberentur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc noſtrorũ præcepti, voluntatis, hortationis, conceſſionis, elargitionis paginam infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

rum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ 1588. Idibus Nouembris Pontificatus noſtri anno IV. B. Card. Prodat. S. de Veſinio.

IN SECVNDA INVENTIONE

Dominicus Epiſcopus Oſtienſis ſacri Collegij Decanus S. R. E. Cardinalis Pinellus Congregationis Sacrorum Rituum Præfectus vniuerſis & ſingulis præſentes inſpecturis, lecturis, & audituris ſalutem in domino ſempiternam. Cum olim tempore felic. rec. Xiſti Papæ Quinti in Eccleſia S. Io: Baptiſtæ Ciuitatis Meſſanenſis Corpora Sanctorum Martyrum Placidi, Eutychij, Victorini, & Flauiæ, & multa etiam alia Sanctorum Martyrũ dicti S. Placidi Sociorum corpora inuenta fuerint; ad quorum Sanctorum Martyrum Inuentionem, Senatus Populuſque Ciuitatis Meſſanenſis Eccleſiam magnificam, & amplam à fundamentis ædificare cœperit, & adhuc ædificet; & vt illam ad decentem, & deſignatam perfectionem redigat ab anno proximo præterito 1608. vſque ad annum 1610. incluſiue fundamenta anterioris partis dictæ Eccleſiæ foderit; & in foſſione prædicta, multa alia Sanctorum Martyrum corpora inuenta fuerint in eodem plano prope aquam, vel ſupra, in quo olim corpora Sanctorum Placidi, & Sociorum inuenta ſunt quæ etiam ex Socijs dicti S. Placidi eſſe vel ex monachis eiuſdem Ordinis certiſsimis argumentis comprobatur; idem Senatus et Ciuitas Meſſanenſis ad Vrbem deſtinauit Reuerendum P. Iacobum Charybdim Sacerdotem Societatis Ieſu, cum legitimis mandatis, & opportunis documentis de noua dictorum Martyrum Corporum Inuentione, & miraculis factis eorum meritis, & interceſſione, vt à Sanctiſſimo Domino Noſtro Paulo Papa V. approbationẽ obtineret, cum declaratione, quod Corpora etiam de nouo inuenta, ſint Sanctorum Martyrum, & tamquam talia poſſint ab omnibus Chriſti fidelibus coli, & honorari. Cumque Sanctiſſimus Dominus noſter eũdem P. Iacobum ad Sacram Rituum Congregationem remiſerit, nobiſque proceſſum ab Archiepiſcopo Meſſanenſi auctoritate ordinaria confectum ſuper noua Inuentione dictorum Sanctorum Corporum, & ſuper miraculis ab eiſdem factis præſentauerit; nos vt in hoc negotio ea, qua decet maturitate omnia fierent, Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Cardinali Gonzagæ noſtro in eadem Congregatione Collegæ commiſimus, vt diligenter inſpiceret proceſſum prædictum auctoritate ordinaria confectum ſuper Inuentione dictorum Corporum. Qui mature, & diligenter omnibus in eodem proceſſu conſideratis, tandem in plena Congregatione, quæ fuit habita in noſtra ſolita reſidentia Palatio die XV. Ianuarij anni præſentis 1611. in qua vna nobiſcum præſentes fuerunt Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini Cardinales Gallus, de Monte, Bellarminus, Millinus, Lenus, Parneſius, Perettus, Detus, Sancti Cæſarij, ipſe Gonzaga, & Capponus, idem Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus Dominus Cardinalis Gonzaga retulit, & proceſſum ab Archiepiſcopo Meſſanenſi ſuper Inuentione dictorum Corporum eſſe legitimum, & iuridice factum, & formatum, & ex eo legitime conſtare de dictorum Sanctorum Corporũ Inuentione, & ex multis argumentis, præcipue autem ex miraculis in ipſorum Sanctorum Corporum Inuentione à Deo factis manifeſte, & infallibiter conſtare eſſe Corpora SS. Martyrum, & pro talibus poſſe declarari iudicauit. Et cum omnes ſupradicti Illuſtriſſimi, & Reuerend. Cardinales eiuſdem fuiſſent ſententiæ: decreuerunt de prædictis omnibus Sanctiſſimo Domino noſtro faciendam eſſe Relationem. Quod cum à nobis vna cum prædicto Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Domino Card. Gonzaga factum fuerit die 19. eiuſdem præſentis menſis Ianuarij in Conſiſtorio ſecreto, Sanctitas ſua ſententiam Congregationis approbauit, & dicta Corpora Sanctorum Martyrum nouiſsime inuenta, vt ſupra, in Ciuitate Meſſana in foſſione fundamentorum Eccleſiæ S. Io: Baptiſtæ, eſſe Corpora Sanctorum Martyrum declarauit, & tamquam talia, & pro talibus ab omnibus Chriſti fidelibus colenda & veneranda eſſe cenſuit, & declarauit. In quorum omnium & ſingulorum fidem, & teſtimonium præſentes per infraſcriptum noſtræ prædictæ Congregationis Secretarium fieri iuſsimus, manu noſtrá ſubſcripſimus, et noſtri ſoliti ſigilli appenſione muniri fecimus. Romæ in Palatio noſtræ ſolitæ reſidentiæ die 19. menſis Ianuarij 1611.

Dominicus Epiſcopus Oſtiẽſis Card Pinellus.

Io: P. Mucantius Secretarius Congregationis.

PAVLVS PAPA QVINTVS.

Ad perpetuam rei memoriam. Regis Martyrum Domini vices Apoſtolorum Principis ſede, licet immeriti, gerentes, illorum Corporibus meritam aſſerimus ex Officij noſtri debito venerationem, qui candidato Martyrum exercitui adſcripti, præmia cæleſtis Regni percipere dignoſcuntur. Cum itaque, ſicut nobis nuper exponi fecerunt dilecti filij Communitas, & Homines Ciuitatis Meſſanæ,

dum

dum de anno 1608. et ſucceſſiue vſque ad annum 1610. incluſiue fodérent fundamenta Eccleſiæ S. Io. Baptiſtę quam iidem Communitas, et Homines pro eorum erga deum religione in dicta Ciuitate conſtrui curant, multa Sanctorum Corporum inuenta fuerint, et Venerabiles Fratres noſtri S.R.E. Cardinales Ritibus et cæremonijs Eccleſiaſticis Præpoſiti, quibus proceſſum à Venerab. Fratre Petro Archiepiſcopo Meſſanenſi factum, totumque negotium examinandum commiſimus, maturè et diligenter omnibus in dicto proceſſu contentis conſideratis, proceſſum huiuſmodi eſſe legitimum, et iuridice confectum, ex eoque legitime conſtare illa eſſe Corpora Sanctorum Martyrum nobis retulerint; nos, vt SS. Corporibus huiuſmodi, qui coronas decoris meruerant de manu Dei, debitus cultus honoris ab omnibus Chriſtifidelibus exhibeatur, et in Sanctis ſuis exaltetur Altiſſimus, de eorundem Fratrum conſilio, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium decernimus et declaramus dicta Corpora in foſſione fundamentorum prędictę Eccleſię S. Io: Baptiſtæ de anno 1608. vſque ad annum 1610. incluſiuè inuenta, eſſe Corpora Sanctorum Martyrum, et pro talibus ab omnibus Chriſti Fidelibus coli, et venerari debere, quibuſcumque contrarijs non obſtantibus. Datum Romę apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris. die 19. Martij 1611. Pontificatus noſtri anno ſexto.

Subnectã hic Epitomen Martyrij, & vtriuſq; Inuentionis, & Meſſanę editam anno 1610. nam paucis diſtincteque rem omnem complectitur, et lectoris noſtri memorię proderit. ſubdam deinde Meſſanæ ſcriptas reſponſiones aliquas ad dubitationes in hac ſecunda Inuentione ante Pontificiam declarationem excitatas; quamuis enim, vt ſuperius dixi, protritas eſſe videam à veritate, et Apoſtolica auctoritate, operę tamen pretium erit hic proponere; non quòd eas in examen vocare velim, vt adhuc illa re credam; ſed quòd earum victoria fauem pręferre poterit alijs Sanctorum Corporũ Inuentionibus, quę ſępe his aut ſimilibus difficultatibus ſunt circumleptę.

EPITOME MARTYRII

Ex Hiſtoria Gordiani de Sanctorũ Placidi, & ſociorum martyrio.

PLACIDVS Meſſanæ Martyrio coronatur Anno Domini 541. Vigilio Papa. Iuſtiniani Imperatoris Anno 13. vel 15. vt ſupputat Baronius: fratres, & Flauia ſoror, Donatus, Fortunatus diaconus, Fauſtus, & alij triginta Monachi, omnes numero 37. ſed præterea multi alij Chriſti fideles; nam Mamucæ Satellites (vt Gordiani huius hiſtorię ſcriptoris, verbis vtar) viros, & mulieres ob Chriſti fidem trucidantes Ciuitati Meſſanæ ineffabilia mala intulerunt. In quibus eos annumerari neceſſe eſt, qui Eutychiũ, & Victorinũ Meſſanã, Roma proſequuti, & eas quę de Flauiæ comitatu, eãdẽ cum domina ea ſubiere.

Prima inuaſio, & prima martyrum claſis.

Ex his quatuor, *Placidus* nimirum, eius fratres, & ſoror tumulati à Gordiano ſunt, intra Eccleſiam Sancti Ioannis Baptiſtæ, ab eodem *Placido* erectam; eam quippe ob operis amplitudinem & firmitatem tyrannus demoliri non potuit. Alij vero 33. monachi humantur extra, ſed iuxta Eccleſiã, in litoris arena vbi paſſi ſunt, vbi Tyrannus ſiue de prætoria naui, ſiue vt teſtatur Gordianus de tentorio, ad litus poſito, iniurias, plagas, vulnera, carnificinas attenderet; vt par ſit æſtimare pleroſq; ex alijs martyribus, eos præſertim, qui de principũ illorum, & regiæ virginis familia erant ad idem litus obtruncatos, inibi inſepultos cũ monachis relictos, & poſt claſſis diſceſſum, cum eiſdem in arena defoſſos.

Ex Petri Diaconi Caſſinenſis ſupplemento ad hiſtoriam Gordiani.

Proximo deinde ſeculo ab horum Martyrio, Anno ferè ſalutis 657. Vitaliano Papa, Conſtantino Conſtantij filio nunc primum ad imperium euecto, Cœnobium S. *Placidi* à Mamuca euerſum, & non multo poſt B. *Patris* Benedicti auctoritate, tranſmiſſa ſecunda Monachorum colonia reſtitutum, Sarraceni direptis Syracuſis, magna nauium claſſe Meſſanenſe litus aduecti, diruunt, & templo ſimiliter eadem ex cauſa ſeruato, monachos omnes & multos præterea alios pro Chriſti fide variè tortos, crudeliter occidunt, vix paucis fuga euadentibus. Et quamuis in Caſinenſi *Petri* Diaconi Hiſtoria nihil de horum martyrum ſepultura proditum ſit, æquis tamen rerum æſtimatoribus certum eſſe debet, ad priores martyres, quorum adhuc recens erat memoria à fidelibus eſſe tumulatos; vt qui eiuſdẽ militiæ, & familiæ eſſent, pro eadem cauſa ibidem decertaſſent, & cecidiſſent, ibidem colerentur, ibidem ſupremi iudicis tubam opperirentur. Et ſane, quod attinet ad huius ſecundæ claſſis Martyres, Caſinenſis hiſtoriæ veritas multam lucem, & fidem accipit ex aliorum monimentis, ex quibus, teſte etiam Baronio, tomo Annalium octauo conſtat, annum Conſtantini Imperatoris primum miſeris

Secunda inuaſio, & claſſis martyrum ſecũda.

Atti-

Africanis lugubrem extitiſſe, erumpentibus nimirum Sarracenis,& infinitam captiuorũ vim abducentibus. quamuis hunc primum Conſtantini annum Baronius, 668. numeret, non, 657. vt Petrus Diaconus auctor hiſtoriæ Caſinenſis. Sarracenos enim, vel ante, vel poſt illam Africæ excurſionem, à Sicilia vicina, & opulenta inſula, & recens occiſi Imperatoris occaſione varijs motibus agitata, non abſtinuiſſe; Meſſanenſe ſuburbium, vbi Caſinenſes degebant, odio Chriſtianæ religionis, totamque oram illã maritimam cæde, & flammis permiſcuiſſe, vix dubium cuiquam relinquitur. Nam vt hæ minutiæ in alijs chronologijs notatæ nõ ſint, ſatis eſt ad earum fidem, quod habeãtur in hiſtoria Caſinenſium, tum Romæ ad Lateranenſem Eccleſiam degentium; quos cariſſimorum fratrum certamen, & triumphus latere nõ potuit, & quorum intererat, vt hęc memoriæ commendarentur, ne tantæ virtutis ſpecimen excideret: & vt domeſtica fortitudinis exempla ſuppeterent, ne immortalia ſuorum decora in totum ordinem redundantia ſcriptorum vitio interirent. Quare, vt primum de ſuorum cæde & monaſterij ruina cognouerunt, Vitaliani Papæ auctoritate alios ſubinde in Siciliam pro reſtaurando monaſterio, & propaganda ibidem Benedictinorum colonia deſtinarunt. Adde quod horum Martyrum habetur expreſsa mentio in martyrologio D. Arnoldi Vuion, quod inſcribitur lignum vitæ, habetur autem lib. 3. Calendis Auguſti in annotationibus. Quamuis hoc factum referat ad annum Domini 884. cum ex Põtificum, & Imperatorum chronologia conſtet multo antea contigiſſe.

Nam Conſt. Imp. Syracu. in balneo fuerat interemptus. Conſulend. Abbas Maurolicus Sicanicæ hiſtor. lib. 3. fol. 86.

* Demum Anno ſalutis, 900. vt Petrus Diaconus ſcribit, vel potius anno circiter, 880. Kalendis Auguſti Ioanne Octauo Pontifice, Ludouico Caroli filio Imperatore, Leone Caſinenſium Abbate, Sarraceni vniuerſam rurſus Siciliam deuaſtantes, eodem, quo ſuperioribus alij ſeculis, ſtudio, Chriſtianę nimirum Religionis extinguendę, ſtrictis gladijs Meſſanenſis Cœnobij monachos aggrediuntur, cumque vt à Chriſtianis ſacris, ad eorum perfidiam deficerent, nulla vi obtinerent, ad vnum crudeliter occidũt; & Monaſterio ſolo ęquato, vix templum ab excidio ſuperfuit; & hos quoque ad priores Martyres humatos eſse cenſendum eſt, cuius martyrij ſeries plane digeſta ſeruabatur olim in Cõſtantinopolitanis Bibliothecis; ſed hæc, & omnia antiquitatis monimẽta omnia cum religione interiere. In martyrologio autem ſupra citato Kalendis Auguſti, ſic de his Sanctis Martyribus habetur. Meſſanæ in Sicilia paſſio infinitorum monachorum, qui ab Abraymo Sarracenorum duce pro fide Chriſti occiſi ſunt. Huic porro hiſtoriæ Caſinenſi, chronologiæ, & Græcorum hiſtorię adſtipulantur, quibus habetur, per id tempus innumerabiles Sarracenorum copias ab Abramo, vel Abraymo in Siciliam miſſas, ſiue aductas, totam Inſulam miſerandum in modũ

Tertia inuaſio, & Mart. claſſis tertia

Abb. Maurolic. libr. 3. Sicanicæ hiſtorię fo. 88

penitus abſumpſiſſe, & in diuturnam ſeruitutem redegiſſe. His ergo tertio loco pro Religione occiſis nulli alij, Benedictinæ familiæ monachi ſucceſſerunt. Et Barbaris Siciliam,& Religionem diutino, impioque dominatu prementibus, omnem Sanctorum Placidi, Sociorumque ſepulturæ memoriam excidiſſe oportet; quin obliuio his profecta initijs eo creuit, vt Normanni, qui eiectis Sarracenis noui, & peregrini incolæ Siciliam coluerunt, templum à Placido extructum, & Sancti Ioannis Baptiſtæ eo viuente appellatum, mortuo autem, & inter Martyres relato, Sancti Placidi à Mamertinis dictum, nouo nomine Sancti Iacinthi nominarint, vt noſtra etiam ætate, antequam ſacræ reliquiæ inuenirentur, non ſatis exploratum eſſet, quis certus martyrij, quis ſepulturæ locus eſſet. Sed iam quomodo Deus theſauros iſtos in lucem extulerit breuiter aperiamus.

EPITOME
Inuentionis.

ANNO Domini 1588 cum aram maximam Templi Sancti Ioannis Baptiſtæ in quo Sanctorum Martyrum oſſa delitescebant, in contrariam partem, qua aditus patebat in templum, transferri placuiſſet, & ianua ad abſidem vbi ara fuerat, ſtatuenda eſſet; dum pro iaciendis illius fundamentis eruitur terra, non ſolum tumulus quatuor Martyrum, fratrum, & ſororis intra Eccleſiam ferè ſub altari detegitur; ſed deinceps ſociorum etiam aliquot corpora in ipſa quidem terra, ſed intra Eccleſiam alte ad aquæ ſcaturiginem paſſuus vſuarijs circiter quatuordecim effoſſa reperiuntur. Quin ex his aliqua ſub eiuſdem templi fundamentis, vt veriſimile ſit monachos per Meſſalinum, & Meſſanenſes à Beato Patre Benedicto impetratos, & in locum Martyrum ſummiſſos, intra templum tranſtuliſſe, quos Gordianus, vt tempus tulerat, effoderat in arena; effectumquè vt templum ſeu vetuſtate collapſum, ſeu multis poſt ſeculis à Sarracenis, rerum in Sicilia potitis, euerſum, illis iam Meſſanenſium virtute, & Rogerij Normanni auſpicijs tota Sicilia exactis, dum pia ciuium religione reædificatur: & in anguſtiorem formam redigitur, quorumdam Martyrum ignota iam corpora fabricæ ſuffundari contigerit; & multa extra Eccleſiam relinqui, ex his etiam, quæ in illam immiſsa fuerant. Placidi vero, & ſociorum aliquot, reliquijs iam inuentis, & Xyſti Quinti Pontificis Maximi auctoritate probatis, & quanta fieri potuit pompa, & celebritate expoſitis; dum templum in quo ſacra pignora defoſsa fuerant, ſenſim diruitur, & publico ſumptu magnificentius reſtituitur, alio-

Prima MM. Inuentio.

Ant. Valtrinus in offic. Inuentionis lec. 4.

Valtrin. ib.

Secũda paucorum inuẽtio.

Seſſ. 25. in principio

rum aliquot cadauera deteguntur, quæ Reuerendiſſimus Frater Bonauentura Secuſius Patriarcha Conſtantinopolitanus, & tunc Archiepiſcopus Meſſanenſis, facta ſibi à Sacris Canonibus, & demum ab oecumenica Tridentina Synodo facultate, ad prius inuenta apponi, & cum illis exponi curauit. Cumque anno 1608. iam fabrica ad extremam excurreret partem, quæ nempe templi facies ianuis ad campum, & ad oram maritimam reſeratis extruenda erat, atque inibi vt fundamenta locarent non longe ab inuenti ſepulchris & aliorum corporum loco altè terram molirentur, alia, & deinceps alia, ſane multa Sanctorum Martyrum cadauera magno ciuium concurſu, magna omnium ordinum frequentia multis ad terræ, & ſacrorum oſſium contactum, multis ad hauſtum eius, in qua iacuerant, aquæ editis miraculis, in lucem proferuntur. Coniectura autem eſt ex his ea, quæ ad eandem æqualitatem cum Beati Placidi ſocijs humata, nempe profunde, & ad aquam reperta ſunt, omnia eorum eſſe, qui ſub Mamucha vnà cum Sancto Placido agonem primum feliciter confecerunt; reliqua verò minus altè tumulata, & iam memoratis, intericcto aliquo terræ ſpatio ſuperpoſita, eorum eſſe, qui poſterioribus ſeculis ſecundum, & tertium certamen fortiter ſubiere. Nam cum omnis ea regio arenoſa ſit, torrentis in mare defluentis illapſu ſenſim ſuccreſcit, vt decurſu temporis alij alijs ſuperponi, & attumulari potuerint. Quæ omnia corpora ſeorſum diligentiſſime aſſeruantur dum ſedis Apoſtolicæ auctoritate ad cultũ & venerationem publicam exhibeantur.

Tertia multorum MM. inuẽtio, quę habetur cõpioſius in proceſſu Meſſanæ confecto mãdato Reuerẽdiſſ. Archiepiſc.

DVBITATIONES QVAEDAM circa Reliquias Meſſanæ ad templum Sancti Ioannis Baptiſtæ diuerſis annis inuentas, de quibus proxima Epitome diſſeruimus.

RELIQVIAE de quibus agitur, videntur eſſe in triplici differentia. Prima Claſſis eſt Reliquiarum Sancti Placidi, & aliorum trigintaſex Sociorum. Secunda Claſſis eſt oſſium, quæ ſunt aliorum, qui vltra memoratos 37. ſub eodem Mamucha ſimul cum Placido martyrio coronati ſunt, & ad ipſius familiam attumulati. Tertia demum reliquiarum claſsis referenda eſt ad eos, qui alijs poſt ſeculis à Sarracenis in duabus perſecutionibus occiſi, nobile Chriſto teſtimonium reddiderunt. & quãuis de duabus tantum poſterioribus reliquiarum differentijs dubitari poſſe videatur; tamen etiam de prima grauis ſanè dubitatio exoritur ex occaſione reliquiarum ſecũdæ Claſsis.

I. DVBITATIO De Reliquijs Primæ Claſſis.

QVAMVIS conſtet, quòd Placidus, & XXXVI. eius Socij poſt martyrium conſummatum, ſemper in Eccleſia Catholica, vt Sancti, in honore habiti ſunt; vt dubitari non liceat, reliquias Anno 1588. inuentas, ſi eorum ſint, eſſe venerandas, præſertim quòd Romani Pontificis auctoritate probata ſint; quia tamen probabiliſſimum nunc eſt, eas tunc repertas, non omnes ſociorum Placidi præcisè fuiſſe, ſed promiſcuas, partim Monachorum, Placidi ſociorum, partim aliorum inſimul paſſorum (vt habetur in Epitome noſtra) qui tamen numquam in Eccleſia pro Sanctis habiti ſunt, ideò conſequens videtur fas non eſſe, illis publicum honorem haberi, nedum Sanctos venerari volumus, non Sanctos, vel ſaltem aliquem non Sanctum, honore indebito veneremur. Porrò conſequutio euidens eſt: Antecedens verò probatur: Permixtionis namque probabilitas aperte colligitur ex topographia, nam corpora tum circà Sancti Placidi ſepulchrum in prima inuentio-

ne

ne intrà veterem S. Ioannis Baptiſtæ Eccleſiam reperta, tùm alia in proxima munitione extrà Eccleſiam inuenta, aquè omnia altè defoſſa erant, æque ferè vtrinque ad B. Placidi tumulum accedentia, ſimilibus Martyrij notis inſtructa, vt ampullis offibus ſeminuſtis, carbonibus, & id genus alijs, vt nulli mortalium, quamuis oculatiſſimo diuinare liceat, quæ ex his corporibus 33. Monachorum, & S. Placidi ſociorum ſint; non ſanè quæ intra Eccleſiam, quia hunc numerum non explent; nec quæ extrà, quia illum excedunt. Adde quod in horum corporum diſtinctione, nulla huius Eccleſiæ ratio habenda eſt, vtpotè, quæ multis poſt ſæculis à Martyrum ſepultura extructa fuerit, & in ſumma ipſorum ignoratione, ſacris oſſibus ſuperextructa, quædam incluſerit, quædam excluſerit, quædam fundamentis oppreſſerit, probabiliſſimum ergo eſt, hos Martyres vtrinque eſſe promiſcuos, quod probandum mihi erat. quòd verò ad hos vſque proximos annos, quos poſterior inuentio ſubſequuta eſt, corpora illa primum inuenta Monachorum eſſe omnia non Meſſanæ modo, ſed Romæ etiam exiſtimata ſint, inde profectum eſt, Nam cum ex Martyrologijs tantùm conſtaret de Placidi, & 36. Sociorum martyrio & ſepultura; detecto iam S. Placidi tumulo, & in illo duobus eius fratribus, & ſorore inuentis, quæ deinceps in terra detegi iuxtà tumulum cœperunt corpora, Monachorum eſſe iure optimo reputata ſunt, cumq; Eccleſiæ muri obſtarent, quo minus quotnam eſſent cognoſci poſſet, & iam inuenta præſcriptum numerum nondum implerent exiſtimatum eſt, omnia etiam cum nondũ inuentis triginta tribus, plura eſſe non poſſe, quippe qui vel non ſatis aduerterent Gordianum in Hiſtoria aliorum etiam meminiſſe Meſſanæ ſub Mamucha pro Chriſti fide occiſorum, vel quòd non arbitrarentur ibidem ad Monachos fuiſſe humatos, ſed iam modo ex tot alijs in eadem arena ad eamdem aquæ ſcaturientis profunditatem, tum in prima inuentione, tum in hac ſecunda repertis, quoſdam eſſe Monachos, quoſdã eſſe non Monachos; ideoq; haberi permixtionem nõ Sanctorum cũ Sanctis.

Dubitatio ſanè grauis, atque perplexa, ſed quæ ſemel ſufficienter expedita tantam lucem huic cauſſæ afferat, vt omnem aliarum dubitationum caliginem diſſipet, atq; diſijciat. [illegible]

Ad hanc primam dubitationem pluribus modis reſponderi poteſt. Primùm quòd cum Eccleſia Placidum, & ſocios à Vigilij vſque Papæ, & Iuſtiniani Imp. tempore venerari cœpit, vt Sanctos Martyres, omnes æquè venerari voluiſſe cenſenda eſt, quotquot Meſſanæ ſub Mamucha Tyrãno teſtimonium fidei reddiderant. Neq; enim æquum eſt arbitrari, quòd à gloria diſſociare voluerit quos martyrium ſociarat. Quod autem in Martyrologijs certus quidam, nempè 37. Martyrum, & non plurium numerus adſcriptus ſit, inde eſt, quòd Gordianus; qui huius martyrij hiſtoriam ſcripſit, Monachorum quos ſingulatim nouerat certum numerum notauit, reliquorum verò Martyrum ſimul paſſorum, quem compertum non habebat numerum, non adiecit. Hinc enim effectum eſt, vt Martyrologiorũ auctores ſic à Gordiano certum illum numerum mutuati ſint, vt aliorum, quorum Gordianus, numero tamẽ omiſſo, meminit, mẽtionem facere aut non aduerterint, aut non curarint, ſuo muneri diligentius ſatiſfacturi, ſi poſt certum 37. Martyrum numerum Meſſanæ ſub Mamucha coronatorũ adiecissent, plures quoque alios promiſcui ſexus ibidem eiuſdem gloriæ conſortes extitiſſe. Sed quòd ipſi non præſtiterunt, præſtitit Gordianus, & quòd in Martyrologijs deſideratur, legitur in hiſtoria ab oculato teſte conſcripta, in qua habetur, promiſcuam quoque virorum, ac mulierum turbam à Mamucha ſatellitibus ob Chriſti fidem fuiſſe trucidatam. Plus autẽ fidei meretur, quod ſumitur ex hiſtoria, quàm ex Martyrologio, quod illius Epitome eſt, vt non fidem hiſtoriæ, ſed ab hiſtoria fidem ſibi conciliet; Vt certum ſit, ſcriptorum quorumdam incuriam, vt primigeniæ hiſtoriæ, ſic nec Sanctis Martyribus præiudicare potuiſſe: niſi fortè aliquis, hos etiam Martyres nec eſſe omninò in Martyrologijs omiſſos putet, quod ad ſingulas lectiones ſupplementum illud adijciantur, Et aliorum SS. Martyrum, &c.

Intentio igitur Eccleſiæ in Sanctorum numero exprimendo non eſt, vt ſi illis fortaſſe plures ſint, qui numerum illum excedũt pro Sanctis non habeantur. Tunc enim incertum relinqueretur, ecqui demum ex illo maiori numero habendi eſſent Sãcti, qui verò non. Numerus ergo notatur, non ad alium excludendum, ſi fortè alius verior ſit, ſed ad indicandum quid de Sanctorum illorum multitudine compertum ſit. Fauet Sanctiſſimus Pontifex Xiſtus Quintus, qui in bulla inuentionis horum Martyrum nullum omninò eorum numerum adſcribit.

Ex his ſic ad dubitationẽ propoſitã reſpõdemus. Vltro enim cõcedimus illam antecedentis partem, in qua aſſumitur, Sanctorũ Monachorum corpora, ſic cum non Monachorum corporibus permixta eſſe, vt in vtraque inuentione contigerit, eſſe promiſcua; Sed negamus alteram aſſumpti partem, quòd hæc fuerit confuſio ſanctorum corporum cum corporibus non ſacris, cum hactenus non obſcurè probatum ſit, omnes eorum reliquias, qui ſub Mamucha paſſi ſunt ad ſcaturientem ſcilicet aquam repertas, tùm Anno Domini 1588. Tum Anno 1608. ſiue Monachorum illa ſint, ſiue aliorum, omnes Sanctorum eſſe ab Eccleſia receptorum; quare nouas quidem, ſed Sanctorum veterum reliquias, & quoquomodo S. Placidi ſociorum, & commilitonum eſſe.

Cur ergo inquies, Reuerendiſſ. Fr. Bonauentura, cum eſſet Archiepiſc. Meſſanenſis & nouæ quædam corpora reperta eſſent,

 quam-

quamdiu 37. corporum numerus nondum expletus videbatur, ea iuſſit apponi ad alia Sixti V. auctoritate probata & expoſita: at vbi ad illum circiter numerum deuentum eſt, non eſt auſus ſubinde alia, quæ inueniebantur in ſacras arcas inferre? Hoc ideò prudentiſſimus Præſul præſtitit, quòd in re non omnino perſpicua, ſatius putauit Apoſtolicæ ſedis iudicium expectare, quàm aut in deliberando præceps, aut in arroganda ſibi auctoritate audacior apparere.

Sed iam ad argumentum propoſitum redeamus, & cum antecedens falſum eſſe oſtenderemus, par eſt, vt etiam conſequens & falſum putemus, & nulla ratione admittamus: in cuius falſitate, & abſurditate oſtendenda immorari me tantiſper oportet, vt ex falſitate conſequentis, falſitatem antecedentis iterum ante oculos ponam. Porrò conſequens hoc erat, quod reliquijs non iampridē à ſede Apoſtolica probatis, & ad honorandum exhibitis honor amplius habendus non ſit. Ad cuius propoſitionis prolationem Catholicum hominem vehementer commoueri, & toto corpore contremiſcere neceſſe eſt. Nam quid magis impium, ſi ad ſanctos referatur, quàm Sanctorum reliquias exauctorari? quid magis impium quàm ſacras reliquias auctoritate publica ritè expoſitas abrogari? quid magis impium, quàm diuinæ atteſtationi de reliquiarum veritate per mille miracula exhibitæ fidem non habere? Quid magis abſurdum, & indecorum, ſi ad Pontificem referatur, quàm ipſius iudicium in re tam graui, tàm diligenter ex proceſſibus ab Archiepiſcopo Meſſanenſi coram productis diſcuſſa, cum antiquarijs, præſertim Baronio, nondum Cardinali collata; cum grauiſſimo Cardinalium conuentu communicata non vereri, ſed reuocandum eſſe contendere? Bulla præſertim ſuper hac rē edita, & per totum orbem vulgata, in qua fas eſt S. Pontificem videre in Sanctōrum inuentione præ lætitia geſtientem, Eccleſiæ gratulantem, Sanctos Martyres Kalendario adſcribentem, & plura alia in eorum honorem in Meſſanenſi Sancti Ioannis Baptiſtæ Eccleſia, in diœceſi, in tota prouincia diſponentem? Quid ad offenſionem, & Eccleſiaſticum ſcandalum aptius excogitatum, quid tam inſolitum, & inauditum? quid Hæreticis gratius, & iucundius, quàm Chriſtianam Remp. ſuis ornamentis ſpoliari, patronis deſtitui, defenſionibus priuari? Age, dum & ex conſequentis abſurditate retrogreſſi antecedentis abſurditatem in hunc modum iterum conuincamus. Abrogari reliquias tam grauiter, tàm ſanctè expoſitas nefas eſt; ergò opinari eas non eſſe Sanctorum Martyrum, & religio, & piaculum eſt.

Reſpondetur ſecundo, eſto demus antecedens, & concedamus ante primam inuentionem ex omnibus ſub Manucha cæſis, ſolos 37. Placidum nempè, ipſius fratres, ſororem, & Monachos ab Eccleſia habitos eſſe pro ſanctis; nego tamen conſequentiam, quòd ſcilicet reliquijs tunc inuentis primæ nimirum, & ſecundæ claſſis honos publicus habendus non ſit. Nam ex quo Sūmus Pontifex Sixtus V. eas reliquias venerandas eſſe ſanxit, ſatis, ſuperque eas Sāctorum eſſe declarauit & eos, quorum illæ eſſent pro ſanctis haberi oportere. At, inquies, Sanctorum eſſe declarauit, quod putarit eſſe Sociorum Placidi, & triginta trium Monachorum, cui iudicio ſubeſſe falſum valdè probabiliter ex facto ipſo compertum eſt. Ad quod ego audacter nego, ideò declaratas eſſe pro reliquijs Sanctorum, quòd eſſe Monachorum crederentur: quin potius, quæ Sanctorum eſſe declaratæ ſunt, ob probationes meritorum ex proceſſibus deductas, ea S. Placidi ſociorum, & Monachorū eſſe exiſtimatæ ſunt; ità vt circumſtantia, & qualitas perſonarum potius fuerit conditio comitans Pontificis ſententiam, quā ratio antecedens, cui ſententia niteretur. Vnde, etiam ſi in conditione perſonæ errare contigerit; ſententia tamen, quæ meritis nititur, inconcuſſa perſiſtat, vtque ſimilitudine vtar in re abſimili non inepta. Si cōtingat equitem quempiam in publicis ludis ea dexteritate ſuas partes peragere, vt ab arbitris præmio dignus iudicetur; eoque donetur; ſed depoſita demum perſona alius quidam ſit, quàm ſub perſona putabatur, an propterea iudicium ſemel factum reuocari oportet? minimè ſanè; quòd iudicium meritis, non perſonæ conditione fulciatur; Et quamuis contingat ſubeſſe errorem perſonæ, iudicium tamen ſanctum, & immotum ſit; vtque rem ſatis probatam confirmare magis pergamus, iudicium Eccleſiæ de colendis reliquijs nititur beatitudini illius, cuius reliquiæ ſunt, beatitudinis porrò certitudinem ex vitæ puritate, & præcipua quadam ratione ex martyrio colligit; ſed potiſſimum ex miraculis à Deo pro teſtanda illius ſanctitate, & beatitudine patratis. Cum ergo nouæ antiquorum Martyrum reliquiæ inueniuntur, ſi de martyrio conſtet, & vera edantur miracula, nihil aliud præterea neceſſarium videtur, vt canonice ab Eccleſia exponantur, ſiue de perſona conſtet, ſiuè non conſtet, vt quamuis in illa errare contingat, ſententia nulla ex parte vitietur. Ad quod ſtabiliendum ſatis aptè adducitur quod ſcribit Gregorius Magnus in reſponſionibus ad Auguſtinū Epiſcopum Cantuarienſem cap. 9. vbi pro abrogandis quibuſdam reliquijs, quæ Epiſcopo non probabantur, duo Sanctiſſimus Pontifex requirit. Alterum vt corpus illud nullis coruſcaret miraculis, alterum vt ne quidem ex fama haberetur illū, cuius reliquiæ eſſent, martyrium pro Chriſto ſuſtinuiſſe. Cum ergo in prima noſtrarum reliquiarū inuentione ex proceſſibus à Reuerendiſſ. D. Antonio Lombardo Archiepiſcopo Meſſanenſi Romam allatis apud Romanum Pontificem, duo hæc fuerint ſufficienter probata, primum inuentas reliquias Martyrum eſſe, quod ex Hiſtoria Gordiani, & ex multis martyrij notis, puta ampullis, oſſibus ſemiuſtis, capitibus abſciſſis, ferreis inſtrumentis,

mentis, conficiebatur. Secundum quòd eſsēt verorum, & Sanctorum Martyrum, quòd magnis, & plurimis miraculis coruſcarēt. etiam ſi in tertio quodam capite, ad iudicium non neceſſario, quòd ſcilicet omnes illa eſſent Monachorum reliquię, aliqua fortaſſe potuerit ſubeſſe deceptio: nihil de ſententię ſanctitate, & firmitate detrahit, adeo vt expoſita ſemel reliquia omnis religione colenda ſint, quin earum cultus, & tiones auctoritate Sũmi Pontificis ad alias eiuſdem ordinis extendendus. Adde quod nulla omninò in tertio capite ſubeſt deceptio, quod enim omnes illę reliquię ſociorum Placidi putatę ſint, nihil habet abhorrens à veritate: nam, vt omnes Monachorum non fuerint, nec ſociorum ratione ordinis, conuictuſque monaſtici; omnes tamen fuerunt ſociorum ratione martyrij ibidem ſub eodem Tyranno, eodemquè tempore feliciter coronatorum. Ex quibus propoſita dubitatio, non ſolū ſoluta, ſed ſublata videtur eſſe de medio.

II, DVBITATIO

De Reliquijs ſecundæ Claſſis.

CIRCA has Reliquias dubitari poteſt, quòd cum non ſint Martyrum, qui aliquando in Eccleſia pro ſanctis habiti ſunt, non liceat eas probare, & venerandas exponere.

Ad quam dubitationem ſatis reſponſum eſt in ſolutione primę dubitationis, in qua quidquid eſt controuerſię naſcitur ex reliquijs huius ſecundę Claſſis; ex confuſione ſcilicet reliquiarum primę Claſſis, cum corporibus huius ſecundę Claſsis. Quarè ad hanc dubitationem dupliciter reſpondetur, vt reſpondimus ad primam. Reſpondemus primum, negando reliquias huius ſecundę Claſsis non eſſe Martyrum, qui pro ſanctis in Eccleſia habiti ſunt, vt fusè habetur in prima reſponſione ad primam dubitationem.

Reſpondetur ſecundò, eſto hę reliquię ſint Martyrum, qui nunquam pro Sanctis in Eccleſia ante primam earum inuentionem habiti fuerint; tamen cum primum à Sede Apoſtolica poſt primam inuentionē fuerunt exhibitę, vt colerentur, ſatis ſuperquè declaratum eſt eas eſſe Martyrum Sãctorum, vt nunc circa eiuſdem claſsis reliquias nulla alia diſquiſitione opus ſit, quā vt conſtet eas eſſe eiuſdem ſecundę claſsis, & permixtas eſſe reliquijs primę Claſsis, vt quæ à Syxto V. expoſita ſunt, idque aperte patet ex proceſsibus, & ex noſtra Epitome.

III. DVBITATIO

De Reliquijs tertiæ Claſſis.

CIRCA has Reliquias dubitari poteſt; nam conſtat eas eſſe occiſorum quidem pro fide; ſed qui nunquam anteà in Eccleſia pro Sanctis honorati ſunt.

Fortaſſe reſponderi poteſt Martyres huius tertię Claſsis pro Sanctis in Eccleſia olim habitos, vt colligi poteſt ex Epitome noſtra, in qua ex Petri Diaconi hiſtoria retulimus etiam paſsiones olim in Martyrologijs fuiſſe inſcriptas, & nunc haberi in Martyrologio ſupra citato, in quo aliud et Martyrologium citatur. quo loco diligenter aduerte Martyres, qui ſimul cum triginta tribus Monachis, & S. Placidi Socijs, ad ſcaturientem aquã reperti ſunt, fortaſſe non eſſe ſolos illos, qui ſub Mamucha paſſi ſunt: ſed eſſe etiam Monachos, qui à Saracenis poſt euerſas Syracuſas in ſecunda inuaſione, & S. Placidi Monaſterio occiſi, cum adhuc recens eſſet priorum Martyrū memoria ad ſcaturientem aquam defoſſi, ad illos attumulati ſunt. Quod ſi ità eſt, oportet multa corpora in prima inuentione reperta, & ad honorandum expoſita ex hac claſſe fuiſſe: vnde conſequens eſt hos Martyres poſt illam ſedis Apoſtolicę declarationem pro Sanctis habendos eſſe.

Reſpondetur pręterea quòd etiamſi reliquię tertię claſsis ſint Martyrum, qui nūquam hactenùs pro Sanctis in Eccleſia habiti ſunt, quę tamē ex proceſsibus deducuntur ſufficienter, vt à ſede Apoſtolica probentur, vt in poſterum publicè honorētur; nam circa recens inuentas antiquorum Martyrum reliquias nulla firmior regula praſcribi poteſt, quàm quę à Gregorio tradita ſuperius à nobis adducta eſt, in qua duo ad ſummum exiguntur vt inuentę reliquię Canonicè coli poſsint. Primum eſt, vt aliquo modo conſtet de martyrio: Secundum, vt ad reliquias edantur miracula, vtrumque autem de noſtris tertię Claſsis reliquijs clariſsimè probatur: Primum, quod ipſiuſmodi reliquię Martyrum ſint, plures & certiſsima martyrij nota oſtendunt, de quibus in noſtra Epitome, & in proceſſu inuentionis: Atteſtatur etiam hiſtoria paſſionis horum Martyrum, quę habetur in Epitome noſtra. Secundum quoque hic deſiderare non oportet, nam quòd hę reliquię verorum, & Sanctorum Martyrum ſint teſtatur, qui mentiri non poteſt Deus per miracula ad ipſas edita; hęc enim praſtita ſunt promiſcuè ad omnes reliquiarum claſſes, vt colligitur ex proceſſu miraculorum.

Dubi-

Dubitari denique poteſt, quòd quæ aſſeruntur miracula vere miracula non ſunt; nam quod ad rem noſtram attinet, miracula ſunt in duplici differentia, quædam quę nullo modo poſſunt fieri per virtutem creatam, & finitam, ſed ſolum per virtutem infinitam, huiuſmodi eſt cœlum, & ſolem ſiſtere, diuidere mare, & ſimilia quæ naturę ordinem tollunt, aut quæ proximè ad hæc accedunt, vt mortuos ad vitam reuocare, cæcos illuminare, & ſimiles regreſſus à priuatione ad habitum. Et quidem ſi quę aſſeruntur miracula huius generis eſſent, dubitari non poſſet ea Deo tribui oportere; cumque cauſa ſint ad reliquiarum comprobationem, euidens eſſet Deum, qui mentiri nõ poteſt, illis atteſtari. Atqui miracula, quæ in proceſſu habentur, non ſunt huius generis, vt patet ea conſideranti. Quædam alia ſunt miracula, quæ in effectibus quibuſdam conſiſtunt, qui quamuis virtute naturali fieri poſſunt, cum tamen extraordinaria ratione fiunt, ſine vllo ſecundarum cauſſarum concurſu, ſed ſolius Dei virtute, miracula ſane ſunt, quorum tamen teſtimonium infallibile non eſt, quia in his ſemper dubitari continget, an præſtentur per cauſſas naturales, ſaltem ſecretè à Dæmonibus applicatas, in quo euentu atteſtatio, quæ fit per illa, non alterius eſt, quam Dæmonis atteſtatio, cui quanta fides habenda ſit, patet, vt ſanctitas, quæ eo teſte aſſeritur, non modo certa habenda non ſit; ſed omninò ſuſpecta; huius autem generis ſunt miracula, quę in proceſſu aſſeruntur, omnia enim conſiſtunt in depulſione morborum, qui curabiles ſunt; ſed aſſeruntur diuina virtute, non autem naturali ordine curati; quod tamen cum, vt dixi, euidens non ſit, relinquitur eorum teſtimonium eſſe imbecillum nec plenam fidem facere.

Reſpondeo, & dato quòd omnes effectus miraculoſi in proceſſu contenti pertineant ad ſecundum miraculorum gradum, nego tamen non facere certam, & indubitatam fidem ſanctitatis reliquiarum inuentarum; cum enim huius ſecundi gradus miracula certam fidem non faciunt, ideò eſt, quòd non æſtimantur vera miracula eſſe; & tunc, vel quia hi effectus virtute ordinaria medicamentorum, & medicorum arte facti aſſeruntur, & hoc in propoſito noſtro dici non poteſt; Tum quia pleraque ſanitates in proceſſu contentę tunc demum ſecutæ ſunt, vbi iamdiu fruſtra deſudaret medicorum induſtria, Tùm quia curationes, quæ modo ordinario, & præſidio medicinæ fiunt ſenſim fiunt, & nõ niſi remedijs applicatis; at hæ curationes momento temporis ferè omnes effectę ſunt, & pharmacis, aut ſimilibus non applicatis ſed ad ſolum Sanctorũ oſſium, & ſepulcralis terræ contactum, aut hauſtum aquæ: adeò vt, qui ea beneficia conſecuti, & qui interfuerunt, ſanctè iurẽt eas ſanitates non ordinario, ſed mirabili modo contigiſſe. Vel quia iidem effectus cenſẽtur facti virtute quidem naturali, ſed ſecretè, & quaſi artificioſe applicata per Angelos. Ad quod ego, ſi dixeris hos fuiſſe bonos Angelos, etiam ſi tales effectus potius mirabiles, quam miracula vocari debeant, ob artificioſam, & ſecretam naturalium cauſſarum applicationem, infallibile tamen eorũ teſtimonium eſſe oportet, cum mentiri, & ex induſtria decipere non poſſint; pugnat enim id cum rectitudine ſtatus, nec ex ignoratione, cum in ſubiecta materia, nullus in eos error, aut deceptio cadere poſſit; nam beatos omnes optime norunt. Omnem ergo falſæ atteſtationis ſuſpicionem à Sanctis Angelis propulſari oportet, præſertim in miniſterio ſibi diuinitus commiſſo, in quo ſi deciperent, fraus in Deum ipſum redundaret. At inquies fuiſſe malos Angelos; ſed neque hoc probabili vllo argumento nititur, nam nec Deus Dæmoni permittere cenſendus eſt inter Catholicos, & pios numinis cultores, tam admirabiles, tamque multos effectus edere; nam quorſum id permitteret, an vt ſanctis ſuis Eccleſię deuotionem per Dęmonum præſtigias conciliaret? atqui Deus ad veritatem aſtruendam reprobis teſtibus opus non habet. An vt non Sanctis indebitus cultus exhiberetur? atqui Deus his Dęmonum conatibus non fauet, & Eccleſia quam ſuo ſibi ſanguine peperit, ſummam ſollicitudinem gerit. Nec ipſi Dæmones ſi permittantur, huiuſmodi effectus præſtare velint. quid enim ex his effectibus profectum eſt, niſi malè habentibus commodum vniuerſę ciuitati gaudium. in Deum pietas, & gratiarum actio, & in Sanctos Martyres reuerentia? Inquies, vt in Idololatriam inducat, ſuadendo cultũ reliquiarum quæ Sanctorum non ſunt, verum præterquam quòd Deus in publicis Eccleſiæ cauſſis, tantam Dæmoni facultatem non facit, vt proximè docuimus; nec propoſitũ conſequeretur; quia in hoc euentu non cõmitteretur Idololatriæ peccatum, natura ſiquidem exterioris cultus ſequitur naturam affectus interni; vnde ſicut ille eſt puræ, & ſinceræ Religionis, talis etiam eſt exterior adoratio, omniſque ille cultus in Deũ fertur, nec caret merito vt diſputat Gabriel Vaſquez in tertiam partem ſummæ S. Thomę diſp. 112. cap. 8. & diſp. 108. cap. 5 num. 33. & 34.

Denique vt huic diſputationi coronidem imponam, quod euidentius miraculum quã poſt mille annos, ſi loquamur de reliquijs primæ, & ſecundæ claſsis, vel poſt multa ſęcula vt ſi de alijs, ſanguinem adeò recentẽ fuiſſe inuentum, vt, admota aqua vermicutaret, cuius ſimile aliquid legitur in inuentione Sanctorum Martyrum Nazarij, & Celſi; nam oſſa quædam, & lapides, vt ipſi vidimus, veſtigium adhuc ſanguinis præſeferunt. Quid mirabilius, quàm vt oſſa tot ſæculis, nec in cineres abierint, nec à terra & aqua, in qua effoſſa deliteſcebant, tabẽ aut marcorem contraxerint; ſed ſoliditatẽ, & pulchritudinem retinuerint, tantumque ſanctitatis præſeferant, vt non ſtomachum vt communia mortuorum oſſa, moueant; ſed pietatem, & ſui deſiderium ingenerent.

ANI-

ANIMADVERSIONES IN VITAM S. GREGORII EPISC. AGRIGENTINI.

LEONTII I EPISCOPIJ hanc D. Gregorij Epiſcopi Agrigentini Vitam à Leontio Preſbytero Græcè compoſitã, habuimus exſcriptam ex antiquis membranis manu exaratis, Bibliotheca Monaſterij S. Saluatoris, propè Vrbem Meſſanam. latinitate donauit P. Franciſcus Ratatus è noſtra Societate. Titulus ei præfixus ita ſe habet. Leontij Preſbyteri Monachi, & Præfecti Monaſterio S. Sabbæ in Vrbe Roma narratio de Vita & Miraculis Sancti & Beati Patris Noſtri S. Gregorij Agrigentinæ Eccleſiæ, Siculæque Prouinciæ Epiſcopi. *de vita ſcriptore quattuor videnda ſunt: Primum, tempus, quo vixit: Secundum, ſcriptionis fides, & veritas: Tertium, pietas: Quartum, ſtylus.*

Triplex eſt coniectura, unde colligere liceat, Leontium eodem fere tempore, cum D. Gregorio Epiſcopo vixiſſe. Prima, quia ſub initium, dum pauca de B. Gregorio præfatur, ait: quia talem ſibi Dominus, extremis hiſce temporibus, delegerit operarium. Secunda, ſub Imp. Iuſtiniano vixiſſe videtur, quem, Imperatorem noſtrum, paſſim appellat: ſub quo etiam Imperat. D. Gregorius floruit. Tertia, ſuſpicari licet, Leontium hunc S. Sabbæ Monaſterio in vrbe Roma præfectum, vnum ex illis tribus fuiſſe, qui B. Gregorium Hieroſolyma deduxere. Tres enim ibi nominantur Leontius, Serapion, Marcus monachi. quare ſuperſtitem omnino Leontium fuiſſe D. Gregorio oportuit, cuius res compoſuit.

Quod attinet ad fidem ſcriptionis, nihil hic mutare admodum videas, certe Metaphraſtem, qui S. Gregorij vitam etiam ſcripſit ſi legas, & cum Leontio conferas, eos oppido paucis variantes comperias; neque id in rebus grauioribus. quinimò Metaphraſtes Leontium, quo poſterior fuit, videtur exſcripſiſſe, ſed multa recidit, vel ſuperflua, vel non adeò neceſſaria, compoſuitque res aptius ad hiſtoriam. at Leontius quidē paucula quædam adijcit locorum, & hominum propria nomina, quæ Metaphraſtes reticet. Haud negauerim, næuos quoſdam in huius hiſtoria facile eſſe. quare corruptam illam in pleriſque locis arbitror. nam tradit Concilium coactum aduerſum Monothelitas, Pyrrhum, Sergium, Cyrum, & Paulum, quorum hæreſis tum maxime ſerpebat. quod plane falſum eſt. ſedenim Concilium V. Conſtantinopolitanum ſub Vigilio Papa, vt memorant Zonaras, & Euagrius, coactum eſt contra Anthimum Conſtantinopolitanum, & Theodorum Mopſueſthenum hæreticos negantes B. Virginē eſſe Deiparam, & ad confirmandas quattuor Generales Synodos, & præterea contra Origenem. at Monotheliſmus nondum emerſerat. Cōcilium autem Conſtantinopolitanum aduerſum Monothelitas CXX poſt annos, & amplius habitum eſt. Quia autem illuc Marcum Abbatem loquentem facit eum Pontifice ac de item de Gregorio decidi neutiquam poſſe, quin prius & Imperatoris, & Patriarchæ Conſtantinopolitani auctoritas accedat. an quia tum id erat in more poſitum? an verò quia id neceſſarium erat ad concilium illud, quamuis non eſſet Generale, cogendum, vt Gregorij cauſſa dijudicaretur? ſed vtrumque reiecerim. certe Gregorius deinde apud eumdem hunc ſcriptorem, cum Imperatoris nomine ſpatarius, Patriarchæ verò Epiſcopi Romam in eamdem cauſſam conuenere id minime neceſſarium fuiſſe docet ſed vnius auctoritatem Pontificis ſuffecisse ſatis. quid, id furor ille, ac temeritas Orientalium Epiſcoporum, qui Gregorium volunt iniuſſu Pontificis, è carcere educere: quamquam eos ab ea mente Gregorius prudenter reuocet. Rurſus hi quam ſuperbè apud Pontificem agunt? quā inconditè ab eo recedunt? prorſus vt nihil tantam auctoritatem, dignitatemque reſpicere videantur. At ſuſpecta mihi quidem eſt ea etiam oratio, quā Imperator ad Epiſcopos habuit, antequam eos Romam dimitteret. quantum præ ſe gerit in eos imperij? quãtum in huiuſmodi cauſſa auctoritatis? certe vt hanc orationem, ita & Epiſcoporū audaciam Metaphraſtes tacuit. at non hæc videntur vitio vertenda ſcriptori Leōtio. ita refert, vt ea ipſe non profert in ſuā fidem, aut ſententiam animi ſui.

Vt de ſcriptoris pietate conſtet duo in memoriam reuocauerim, quæ cum primis ſuſpecta apud Græcos eſſe ſolent, cultum in Spiritum Sanctum, & reuerentiam in Romanum Pontificem. porro hic ſcriptor de Spiritu Sancto rectè ſentit: illum enim et cum Patre, Filioque non modo coniungit,

Sanc-

Sanctiſſimumque, ac vitalem Spiritum appellat. ſed apertiſſime docet eum cum Patre ac Filio iuxta æternum. cæterum in Pontificem Romanum acrius, ac liberius inuehitur, plane vt actum à Dæmone dicat, ac temere ruiſſe in Gregorij cauſſa, iniuſteque de eo decreuiſſe. quod certè ſi rem inſpexeris, ita ſenſeris. ſed parcendum erat verbis amarioribus. quare ſatius nobis viſum eſt, ea verba reſcindere. ſed vitium hoc Græcorum ſcriptorum eius temporis fuit, quorũ plerique in Romanos Pontifices parũ æqui, in quos ſæpè inuehuntur, vt obſeruat in Annalibus Baronius. Bar. tom. 7. ad Ann. 552

Demum de ſcriptoris ſtylo, Pater Franciſcus Raiâtus interpres, ita cenſuit: Rem totam, vti patet, non apte componit ad hiſtoriam: ac plane verboſior eſt. ſyntaxis in eo & barbariſmis ſcatet, & aſpergitur ſolæciſmis: præterquam quod ſic aliquando corruptæ ſententiæ ſunt, ſiuè id ſcriptoris ipſi vitio fiat, ſiue librarij, vt difficile fuerit ſenſum eiicere. quarè non ita viſum eſt, in vertendo verbis hærere, vt nihil immutaremus, adderemus nihil. ſed vſque ſententiã, reiq; veritatem ſartam, tectamque ſeruãtes, pauculа quædam mutauimus, reiecimus, addidimus: ac fortaſſe minus id libere præſtitimus, quã potuiſſet. hæc interpres.

2 NON MEDIOCRES HVIVSMODI COGITATIO POENAS DEDIT] *In Græco Codice corruptiſſimus erat locus, ex quo hic elici ſenſus potuit..*

3 QVOD IN NOVISSIMIS HISCE DIEBVS] *hinc fortaſſe conijcias, vt ſuperius memoraui, eodem fere tempore vixiſſe cum Gregorio Leontium, qui hæc ſcribit.*

4 PATRIA VICVS FVIT QVOD PRÆTORION DIXERE] *Codex MS. Eccleſiæ Cephalædenſis: ortus eſt in Caſtello Prætoriano. interpres Metaphraſtis apud Surium, vertit prætoria. in Græco eſt, vox quæ ſonat Prætoriũ. an Prætoriano, rẽ quãquam idem: fortaſſe à Prætorianis olim militibus dictum, qui illic in ſtatione militari fuere. vicus hodie incultus: loco nomen feudum Giuranianum. diſtat Agrigento P. M. ſex, quà Orientem reſpicit.*

5 PATRE NATVS EST CHARITONE MATRE THEODOTE] *Græca habent Chariton . . & Theodote interpres Surianus ita vertit: parentes verò, quę Dei gratia, & benignitas fuit &c. perperam. nam, vt vides, parentum Gregorij nomina propria ſunt. paulo poſt, Leontius ait, Charitonem, & Theodoten, poſt editum Gregorium, vſu matrimonij abſtinuiſſe. ſed hic D.Gregorij tempora conſtituenda ſunt, illuſtranda hiſtoriæ.*

D.GREGORII ÆTAS EX LEONTIO

De S.Gregorij ætate hæc colligi ex Leontio poſſunt. Anni Chriſti. Aetatis Gregorij.

524 1. *S.Gregorius naſcitur, & à D.Potamione Epiſcopo baptizatur.*

532 8. *Octennis Damiano Grammatico literis imbuendus traditur.*

536 12. *Cum annum ageret XII. Clericum profitetur.*

542 18. *XIIX. agens annum, ab Angelo monitus, pridie Kal. Iulij, fugam, & peregrinationem Hieroſolymitanã capeſſit.*

543 *Poſt menſes ferme VI. Hieroſolymam peruenit, ſacraque loca veneratur. vbi ſacris Pentecoſtes diebus à Macario Epiſcopo Hieroſolymitano Diaconus ordinatur.*

544 20. *Paullo poſt Montis Oliueti Monaſteria obit. atque in ijs annum diuerſatur.*

549 25. *Ex Oliueto in Eremum interiorem ſecedit, & annos IV. apud ſenem quemdam commoratur.*

550 26. *Hieroſolymã redit ad Macariũ Epiſcopum, hic annum agit: mox Antiochiam proficiſcitur, quarto Idus Aprilis.*

552 28. *Vbi annum Antiochiæ exegit, Conſtantinopolim adit.*

553 29. *Ibi Synodo interfuit, quæ habita eſt anno Chriſti IↃLIII. a Synodo ſtatim Romam peruenit, XI. Kalend. Iulij. SS. Apoſtolorum ſepulcra veneraturus.*

555 31 *Hic à Romano Pontifice ordinatur Epiſcopus Agrigenti. quod à Pelagio Papa factum oportuit. nam Vigilius Pontifex, quod Synodum ratam habere nollet, ſtatim ab ea in exilium à Iuſtiniano actus eſt. in Hypſam, an Proconeſum (illa Illyrici, hæc Propontidis Inſula eſt) Anaſtaſius, & Liberatus Diaconus. ex eo reuocatus, cum rediret, Syracuſis obit, ineunte anno IↃLV. quo Pelagius creatus eſt Pontifex. à quo primo Pontificatus anno, Gregorius Epiſcopus ordinatus eſt. quo tempore à Charitone patre agnitus eſſe dicitur, cum XIII. ageretur annus, ab eius fuga. è patria autem, vt diximus XVIII. annos natus fugit; poſt XIII. ordinatus eſt Epiſcopus, igitur anno Chriſti IↃLV. Aetatis ſuæ XXXI. exeunte, an XXXII. ineunte? Roma profectus eſt XVII. kal. Septembris, cum Felice Epiſcopo, qui Agrigenti VI. egit menſes.*

556 32. *A Felicis Epiſcopi è Sicilia abitu, ad accuſationem D.Gregorij, quid interceſſerit temporis, pronuntio, non liquere. ſed aliquot effluxiſſe annos, conijcio ex verbis Sabini, & Creſcentini turbarum auctoribus.. ea ſunt: quo vſque tandem iſti nos pareamus impoſtori, atque malefico?*

Quæ verba Gregorium plures annos ſediſſe, ſignificant. proin turbas contra illum excitatas poſt extinctum Pelagium, qui ſedit annos VI. accidiſſe, crediderim. Ioannis III. Pontificatu, qui Pelagio ſucceſſit, anno Chriſti IↃLIX. Aetatis Gregorij XXXV quoniam verò Gregorius accuſatus vna que abſolutus eſt, dum viueret. Impe-

rator

rator Iuſtinianus, qui Ioannis Pontificatus anno ſexto ſupremum expleuit diem, neceſſariò ſit, vt Gregorij cauſſa ad Ioannem Pontificem delata ſit, tres ſaltem ante Iuſtinianum demortuum annos. Etenim Gregorius exortis turbis, duos an tres menſes in Sicilia, Romam adductus, annos duos, & menſes quattuor in cuſtodia fuit. Cognita cauſſa, & à Synodo Romæ abſolutus, Conſtantinopolim ad Imperatorem Iuſtinianum contendit, à quo multis donatus donis, indè Romam, hinc Agrigentum in Siciliam anno conſequente, rediit. vbi quamdiu vixerit, haud certo dignoſcas. Interea ſiquidem optimum, numquam paſtorem egiſſe, Leontius ſcribit. ex iis liquidò conſtat, ordinationem Gregorij à Papa Pelagio factam, Imperatore Iuſtiniano, duos poſt annos à quinta Synodo Conſtantinopolitana, Anno Chriſti 555. accuſationem verò, eiuſdemque abſolutionem Ioanne Pontifice obueniſſe, Imperatore etiam Iuſtiniano, ſub Chriſti annum 560, & quod excurrit, & ſq. ad annum 565. quo Imp. Iuſtinianus diem obijt.

At faciendum eſt ſatis Illuſtriſſimo Baronio, qui Notis ad Martyrologium Romanum, & in Annalibus ſuis, ait, Diuum Gregorium Agrigentinum Imperatoribus Mauritio, Gregorio Magno Pontifice, accuſatum, Romæ cauſſam dixiſſe: eaque ſuper re, extare multas eiuſdem Gregorij Magni epiſtolas. Sed hanc ſententiam multa ſunt, quæ euertant. primum ſcriptores, Gregorij Agrigentini æquales, quibus in Hiſtoria potius credendum. at Leontius Synchronos, rem, ait, ſub Imperatore Iuſtiniano eueniſſe, atque adeò ſub Romano Pontifice, qui poſt Synodum Conſtantinopolitanam, imperante Iuſtiniano, vixit. Secundùm, Gregorij Epiſcopi Agrigentini cum Aetas, tum Vita inſtitutum: is enim, quintæ Synodo Conſtantinopolitanæ interfuit, vt tradunt Nicephorus Calliſtus, Leontius Abbas, Simeon Metaphraſtes. Synodo Niceph. l. 17. cap. 27. *autem interfuit pro Epiſcopo Sardicæ Conſtantia Cypri. certè Sacerdotium interfuiſſe Concilio quiuis putauerit. atqui Canones antiqui ſtatuunt à trigeſimo anno quempiam inire Sacerdotium poſſe. ſed probatum iam à me eſt, Gregorium annos cum expleret 29. & 30. attigiſſet, Synodo adfuiſſe. Synodus autem coacta eſt anno Chriſti 553. à quo ſi annos Gregorij Agrigentini relegas, natum inuenies vt ſupra poſui, anno Chriſti DXXIV. à quo anno ſi excurras ad Gregorium Magnum, cuius Pontificatus anno quarto, vt Baronius ait, Gregorius Agrigentinus accuſatus cauſſam dixit, agebat is annos LXX. quos fere totos in diuina ſe philoſophia exercuerat, Quid ergo Epiſcopus adeò ſenex, præ afflictio ieiuniis, vigiliiſque, & macerationibus corpuſculo ſenior de adulterio inſimuletur? quis hanc technam ordiri fuiſſet aggreſſus qua ſe deridiculum exhibuiſſet? Tertium, nec Gregorius Papa Magnus, vir ſanctiſſimus, idemque ſapientiſſimus, vſque adeò tempore, vt ait Leontius, de tanta re iudicaſſet, adeòque inopem conſilij in eadem præſtuliſſet, neque itâ neglexiſſet, vt Epiſcopum ſenem tot miraculorum patratorem annos duos, & menſes VI. in cuſtodia retinuerit. Iam verò Baronius, vir doctiſſimus, & acri iudicio, excuſatione dignus eſt, qui ſcriptorem rerum Gregorij Leontium non legit. nam Acta Græca, quæ citat, Metaphraſtis ſunt. Literæ autem Gregorij magni, quibus ille inductus eſt, ad alterum Gregorium Epiſcopum Agrigentinum ſcriptæ. Quartum, Epiſcoporum Agrigentinorum Tabula, ac ſucceſſio idem conuincunt. nam S. Potamioni ſucceſſit Theodorus Epiſcopus, Theodoro D. Gregorius, de quo ſermo eſt, auctor Metaphraſtes. ſed Gregorius Agrigentinus Epiſcopus, ad quem Gregorij Papæ* Metaphr. in vita S. Greg.
primi extant epiſtolæ ſubrogatus eſt Buſamo, vt ex eodem D. Gregorio PP. conſtat. is igitur Gregorius Epiſcopus ad quem ſcribit S. D. Greg. l. 3 epiſt. 36.
Gregorius PP. diuerſus eſt à D. Gregorio, qui Theodoro in Epiſcopatu ſucceſſit.

A VICO QVODAM TYRIS] *Codex Cephaloedenſis:* de Caſtello quod Tirinum vocabatur. *haud rectè. Manuſcripta membrana Græca:* A vico, cui nomen Tyris *in Hiſtoria Tranſlationis D. Agrippinæ memoratur vicus nomine Tyros non longe Agrigento. altera hiſtoria fidem aperte facit.* 6

GREGORIVM EDIDERE *editus eſt in lucem Gregorius, vt ex eius ætate coniecimus anno Chriſti 524. Imp. Iuſtino ſeniore.* 7

SANCTISSIMVS AGRIGENTINÆ ECCLESIÆ ANTISTES POTAMIO, *Potamio Epiſcopus vbique ſanctiſſimus dicitur non ſolum ob Epiſcopatus dignitatem, ſed ob vitæ ſanctitatem. colitur in eccleſia Agrigentina 29. Ianuarij ex eius Tabulis.* 8

DONATO ARCHIDIACONO, ET BIBLIOTHECARIO *Codex MS. Caphaloedenſis.* librorum cuſtodi. *Surij interpretatio: qui tum forte ſacrorum librorum curam habebat* 9

IN SACRARII CVBICVLO] *Sacrarium cella ſeu locus in quo ſacra vaſa cuſtodirentur.* 10

PAVLVLVM CVM OBDORMISSET] 11
idem Gregorio obueniſſe vides, quod Samueli. Lib. 1. Reg. cap. 3.

AD FLVMEN QVOD CIVITATEM ABLVIT] *igitur ea tempeſtate habitabatur* 12
adhuc vetus Agrigentum. fluuius Agragas præterlabebatur, à quo vrbi nomen, ex Thucydide. proin Empedocles his verſibus Thucyd. l. 6
ciues ſuos ſalutare aggreſſus.

Vrbem qui flaui ad ripas Agragantis, amici
Incolitis magnam, res & curatis honeſtas,
Saluete.

hodie corruptum fluuio nomen, Drago. *Agrigentum vetus à Sarracenis deletum crediderim. ſed extant ruinæ ingentes. Recens Agrigentum in colle proximo, antiquæ vrbi imminente conditum.*

HIC NAVICVLATOR] *cui nomen Varus fuit, vt inferius dicitur.* 13

VRBIS EPISCOPVM ADIT] *Reparatum, an Primoſum? ille anno Chriſti 535. Synodum Carthaginenſem habuit, atq; ad Io.* 14

Papã literas ſcripſit. hic V. Synodo Generali Cõſtantinopolitanę interfuit, ãno 553. Gregorius verò Carthaginẽ appulit anno 542. incertum mihi eſt, quis horum, an alius ab his intermedius, hoc anno Eccleſiæ Carthaginenſi præeſſet.

15 MINISTRANTE SANCTISSIMO ARCHIEPISCOPO MACARIO] *is eſt Macarius II. quẽ Baronius Epiſcopatũ accepiſſe tradit, anno 534. alij anno ſuperiore. ſed duos ante hũc annos iniyſſe oportuit. nã Gregorius anno 542. vrbe Agrigẽto profectus Hieroſolyma cõſequente anno peruenit vt ſuperius probatum à me eſt. Macarius igitur eccleſiæ iam præſidebat, anno 543. de Macario vide Baroniũ, ad annũ 547. & 548.*

16 IN DEXTERA TEMPLI PARTE] *Surianus Metaphraſtes habet*, in dextero altaris latere *MS. Codex Cephaloedenſis*, in dextera parte pulpiti: *ità & MS. Cod. Græc.*

17 SANCTI SPIRITVS GRATIAM, ETC.] *ſub aliqua fortaſſis ſpecie, vel columnæ, vel ignis, vel luminis, aut alio modo*

18 ET VNDENAM HI MAGNANIMI VIRI SVNT] *corruptus in Leõtio locus, & in MS. Cephalœdẽſi aptius ex Metaphraſte, vbinã gentiũ, qui nuper hic aderãt, magnanimi viri degunt? hinc enim procul abiiſſe puto. Ille verò, XX. ſtadia Romanorum circiter à ciuitate diſtat, quo non ità pridem illos perueniſſe, verosimile eſt.*

19 AD NOVVM SESE VENTVROS DOMINICVM DIEM] *Dominicã in Albis, nouã Dominicam Græci appellant vel quia reſurrectionis noſtræ Encænia, & vt ita dixerim, Initialia in ea peraguntur vel etiã quia Octaua illius diei figura eſt eius, in quo noua omnia futura ſunt. Hæc Billius in argumento ad orationem Sancti Gregorij Nazianz. in Nouam Dominicam.*

Billius ad orat. 43. S. Gregor. Nanz.

20 NAVIM D. O. PANHOR. EPISCOPI MERCIBVS ONVSTAM] *Græca vox merces ſignificat, & mercẽ vtrũque itur reddi põt.*

21 AD PLEMMYRIADIS ORAS] *ità in Græco habetur. ſed Antonino,* Plemyr. ab Agrigẽto, per maritima loca Syracuſas. *P. M. 23.*

22 QVAM PASSA CAREAS DIXERE] *hinc adhuc fortaſſe Pachyno nomẽ,* Caput Paſſerum. *negãtur aũt, qui* Caput Paſſarũ *nom. nact. dict. ũq. putant, quòd mare, quod hinc ab Monte auſpicatorũ, vt vocari cenſuerit, recte Areti, Caput Paſſerũ, à Pachyno deduxũ exiſtimat, ſed rectius à Græco Paſſareas.*

Fazel. dec. 1. l. 5. c. 1.

23 IN SVBVRBIVM, QVOD EMPORIVM DICITVR] *Strabo Nauale appellat: ſed Ptolomæus, Emporiũ: iacentia ſaxa, ipſo in litore ſemiobruta, adhuc ſpectãtur, veteris Agrigẽtinorũ magnificẽtiæ veſtigia.*

Strab. l. 6. Ptol. l. 3. c. 4.

24 OCCVRRIT IN AVLA MONASTERII] *MS. Cod. Cephaloedenſis* in atrio Monaſterij, *rectè, vtrumque enim ſignificat Græca vox,* Aula.

25 VT ALIBI DICTVM EST] *dictum credideram ſuperius, vbi de nauigio locutus ad Agrigentinum flumen diuinitus oblato, cum fugam Gregorius è patria cogitaret.*

26 QVATVOR ANNOS APVD SENEM COMMORATVS] *in Suriano Metaphraſte prætermiſſus eſt annorum numerus, quos Gregorius apud ſolitariũ ſenẽ ſubſtitit.*

AB S. EVSTATHIO EIVS VRBIS ARCHIEP.] *at Epiſcopus Antiochen. Ephræm creatus anno Chriſti 526. eoq; munere perfunctus eſq. ad annum 546. quo anno ſubrogatus eſt Domnus, vt obſeruat Baronius ex Nicephoro, Euagrio, alijſq. ac inter Ephraem, & Domnum adminiſtrauit eam ſedẽ Euſtathius, at Leontius memoria lapſus.* 27

ARCHIEPISCOPO CONSTANTINOPOLITANO] *erat tum Mennas.* 28

SVNT, AIT, HOMINES SAPIENTES] *hic locus perperam à Suriano Metaphraſte redditus, ſenſuque à recto abhorrente, quem corrigas ex noſtra verſione.* 29

CONSTANTINVM ACCERSIT ARCHIEP. PRÆFECTVM CHARTAS] *in Græco eſt* Cartophylacem, *de quo hæc Anaſtaſius Bibliothecarius*: Chartophylax, Chartarum cuſtos. fungitur autem officio Chartophylax apud eccleſiam Coſtantinop. quo Bibliothecarius apud Romanos, indutus veſtibus Eccleſiaſticorum miniſtrorum, & agẽs eccleſiaſtica cuncta prorſus miniſteria, exceptis illis ſolis, quæ ad ſacerdotale ſpecialiter, & proprie pertinere probãtur officiũ. ſine illo præterea nullus præſulum, aut clericorũ, à foris veniẽs, in conſpectũ Patriarchæ intromittitur, null. Eccleſiaſtico conuentui, nullus epiſtola Patriarchæ miſſa recipitur, niſi forte à ceteris Patriarchis mittatur, nullus ad Præſulatũ, vel alterius ordinis clericorũ, ſiuè ad præfecturã monaſteriorũ prouehitur, niſi ille hunc approbet, & commendet, atque de illo ipſi Patriarchæ ſuggerat, & ipſe præſentet. *hæc Anaſtaſius.* 30

Anaſtaſ. Biblioth. Notis ad 8. Syn. act. 2.

DIACONI PATRIARCHÆ DOMESTICI] *Domeſticus dignitatis genus, cũ politicę, tũ eccleſiaſticę fuit: Domeſticorũ aũt alij ad Patriarchã & eccleſiã, alij ad Imp. alij ad August. & Clerũ pertinebãt. vide Ioannem Meurſium in Gloſſario.* 31

Ioa. Meurſ. Gloſſ. V.

INIMICVM HOMINEM IN MEDIO TRITICI CATH. ECCL. SEMINASSE ZIZANIA] *Monothelitarũ hæreſis tũ maximè ſerpebat, ait Metaphraſtes ſed falsò. turbatiũc erãt in eccleſia, pro tribus capitulis, & erroribus Origenis pro quibus ſedandis coacta Synodus, ex Euagrio, Leõtio, Scholaſtico, & Nicephoro, & Synod. ipſa cõuincit* 32

Euagr. l. 4. c. 37. Leont. Sch. l. de ſect. ap. Damaſc. l. 3 de ortod. fide c. 11. Nicephor. l. 17. c. 27.

PIISSIMVM IMPERATOREM] *Iuſtinianum, quem inferius ſæpius nominat.* 33

SERGIO CYRO, ET PAVLO] *adde Pyrrhum, ex Metaphraſte.* 34

ADSVNT EPISCOPI] *Alexandrinus fuit Apollinaris, Antiochenus Domnus ſeu Dõninus, Conſtantinopolitanus Eutychius* 35

ORIENTALES OMNES] *ab Occidẽte itẽ tradit Metaphr. aduenisse oẽs præter Romæ antiquioris, & Sardiniæ Præſules ægrotãtes* 36 37

ROMANVS VERO] *Beatis Vigilius, quẽ Metaphr. ait, miſiſſe hominẽ ſacris literis eruditũ, qui ipſius vices impleret. errat igitur Zonaras, qui Vigiliũ Pontificẽ Rom. Concilio præſidentẽ facit, quẽ abfuiſſe, præter Leontiũ, & Metaphraſtẽ, docẽt & Euagrius, Nicephorus, Photius, Cedrenus, alij.* 38

Euag. l. 4. c. 38. Niceph. loco citato. Phot. apud Euthim. Panoplia p. 2. tit. 24 Cedren.

LI-

38 LIBELLVM MITTIT] *Græce titulum. Vigilius Pontifex conſtitutum appellat, decretum, quod vide apud Baronium in Annalibus.* Baron. ad ann. 553.

39 POST VBI PATRVM MVLTITVDO] *V. Synodus Oecumenica, Conſtantinopolitana II. ex patribus CLX. conſule Baronium.*

40 IN TEMPLVM CONVENERE] *conſeſſum in Secretario habitum, tradit Acta Concilij.*

41 THRONVM OBTINEAT EPISC. SARDICÆ CONSTANTIAE CYPRI] *Metaphraſtes velle videtur, Gregorium in locum Epiſcopi Sardiniæ ſuffectum. quamquam deprauata eſt editio hoc loco.*

42 AC TANTVM IPSI SAPIENTIAE] *Nicephorus Calliſtus, vbi de Patribus in vnum coactis ad Synodum agit, hæc ac Gregorio: cum eis etiam adeſſet Gregorius Agrigentinus, vir vita ſanctitate, eloquentia & veritatis doctrina, omnibus prope ſuperior.*

43 PER TITVLOS, LIBELLOSQVE] *ità Græce eſt.*

44 CVI ILLE ACCIDENS &C.] *is temporum mos, viris etiam principibus, adorandi Imperatoris, memorat Procopius, Gilimerem, Vandalorum Regem, cum veniſſet ad Imperatoris tribunal, exutum purpura, pronum, & procumbentem, coactum adorare Imp. Iuſtinianum. Zonaras addit Gilimeri exemplo praiiſſe Beliſarium, qui cum in conſpectum Imperatoris veniſſet, in terram procidit, vt oſtenderet Gilimeri, non hoc ab ipſo exigi, quod eſſet captiuus, ſed quod ita moris eſſet, adorari principes.* Proc. l. 2. de Bell. Vand.

45 ACCIDIT ILLE CORAM IMPER. ATQVE ITERVM, AC TERTIO HOMINEM VENERATVS] *id tum moris fuit adorandi Imperatoris, quem ſæpius in hac hiſtoria obſeruabis, eodem ritu Auares apud Corippum.* Cripp. l. 3.

Verum vt contracto patuerunt intima velo,
Ter gazas ſuſpexit Auar, ter poplite flexo,
Pronus adorauit, terræque adfixus adhæſit.
Hunc Auares alij ſimili terrore ſecuti,
In facies cecidere ſuas, ſtratoſq; tapetas
Fronte terunt, longiſque implent ſpatioſa capillis
Atria, & Auguſtam membris immanibus aulam.

46 DIEM OBIT AGRIGENTINVS EPISCOPVS] *Theodorus, qui S. Potamioni ſucceſſerat, vt Metaphraſtes tradit.*

47 VERVM EVPLVS] *paullo aliter Metaphraſtes; Euplum, ait, ab alijs electum.*

48 POSTVLANT A PONTIFICE] *Romanus Pontifex erat tum Pelagius, ſuperius demonſtraui.*

49 IN MONASTERIO S. ERASMI] *ità MS. Codex Cephaloedenſis. ſed Metaphraſtes habet, S. Mercurij.*

ABBATE MARCO] *quem ſupra diximus, comitem itineris Gregorio miſſum.* 50

IN S. ERASMI] *S. Mercurij, vt modo memorauimus, Metaphraſtes habet.* 51

ECCE TIBI COLVMBA] *plerique Epiſcoporum indicio columba, quæ S. Spiritus ſymbolum, diuinitus electi, probatique, notum ex Sanctorum hiſtorijs.* 52

XIII HIC AGITVR ANNVS] *XII. hic agebatur annus à Gregorij fuga. profugerat autem, annos natus XVIII. vt Leontius ſupra retulit. igitur ordinatus Epiſcopus anno ætatis XXXI. relege quæ ſuperius de Gregorij ætate dixi.* 53

ADMIRANDVM SANE MYSTERIVM CONSPEXISTIS] *columbam Gregorio inſidentem.* 54

SOCIVMQVE ADDIDIT FELICEM EPISC.] *ita Metaphraſtes & Membrana Cephaloedenſis, Felicem.* 55

CVIVS OPERA GREGORIVS INAVGVRARETVR] *Græca habent* ad proprias ſedes reſtitueretur *Surius Metaphraſtes*: cuius opera Gregorius in ſede locaretur, loqueretur. 56

QVOS PANHORMI EPISC. VNA CVM CLERO, ETC.] *obſerua honorem, pro more temporum, aduenientibus Epiſcopis exhiberi ſolitum.* 57

IN SVBVRBIVM EMPORIVM NVNCVPATVM] *in Græco eſt* in Peripolin *fortaſſe hic corrupta vox, nam quod circa vrbem,* Peripolæum *dictum. forte etiam nomen proprium loci hic videtur, ſed ex ſignificatione ſumptum.* 58

GREGORII MATER VNA CVM ANCILLIS AC SENIORIBVS] *Surius ex Metaphraſte*: cum reliquis ſenioribus, feminis *MS. Cod. Cephaloedenſis*: cum Diaconiſſis, & matronis. *Græcus Codex manu exaratus*, cum Diaconiſſis, & Preſbyteris. *plures enim, quibus vxores eſſent, ea lege in Clerum cooptabantur, vt ab ijs abſtinerent. Eæ feminæ, viris in preſbyteros conſecratis, preſbyteræ dictæ. Gregorius in Dialogis*: preſbyter quidam, Vrſinus nomine commiſſam ſibi, cum magno timore Domini regebat eccleſiam. qui ex tempore ordinationis acceptam preſbyteram ſuam, vt ſororem diligebat. ſed quaſi hoſtem cauens ad ſe propius accedere nequaquam ſinebat, &c. *lege Baronium in Annalibus ſuis, ad annū Chriſti DXCI.* 59 Greg. dial. l. 4. c. 11.

BEATVM ILLVM MONACHVM] *Abbatem Marcum.* 60

MATREM VIDET CVM VETVLIS] *Græcus Codex aperte hic* cum fœminis preſbyteris. *ſupra* cum preſbyteris. 61

TVM ILLE CVRA PARENTIS PEDIBVS PROVOLVTVS] *eam tantum ait, amplexatum, Metaphraſtes: quod videlicet ad decorum magis aptum.* 62

GREGORIVM IN SEDE LOCATVRVS] *Græca ita latine reddas, vt Gregorium in patriam reſtitueret.* 63

INCORRVPTVM CORPVS PRETIOSVMQVE SANGVINEM] *de quo more,* 64

65 TRES DIACONOS CREAVIT *quos ſæpius hic leges, Gregorio adſidentes. an id illi factum, ex more antiquo? nam vetus decretum fuit S. Lucij PP. & Martyris, vt duo presbyteri, & tres Diaconi, in omni loco, Epiſcopum minimè deſererent, propter teſtimonium Eccleſiæ; Anaſtaſius Bibliothecarius.*

Anaſt. in Lucio.

66 ERASMVM] *manuſcripta membrana hoc loco, & Codex Cephaloedenſis habent, Smaragdum. ſed Eraſimum Metaphraſtes eedemque membranæ Græca infra. quam ob cauſſam Eraſimum repoſuimus.*

67 SABINVS QVIDAM PRESBYTER FILIOLAM HABEBAT] *ex vxore ſuſceptam, antequam in Clerum adſciſceretur, & in presbyterum ordinaretur. de quo vetere inſtituto paullo ſupra dixi. quam igitur hic leges Sabini presbyteri vxorem, ante presbyteratum fuiſſe intelligas.*

68 DATVM EST AVTEM ET PVERIS] *de Diaconis vbique loquens pueros vocat.*

69 SABINVS PRESBYTER, CRESCENTINVS] *quos aptiores furoris ſui miniſtros non reperiſſet, quam homines ambos ... damnatos? etenim Sabinus, & Creſcentinus, Theodoro Epiſcopo vita functo Agrigentinam ſedem ambierant; turbaſque concitarant. ſed vterque à ſpe ſua decepto, Gregorius à Romano Pontifice fuerat delectus. ex eo inimicitiarum inter ipſos cauſſa, & in Gregorium inuidiæ, ac conſpirationis. rectè Tertullianus: æmulatio ſchiſmatum mater eſt. plena exemplorum antiquitas.*

Tertull. lib. de baptiſm. c. 17.

70 ISTI NOS PAREAMVS IMPOSTORI ATQVE VENEFICO] *eadem iacta conuicia in S. Athanaſium, in S. Ioannem Chryſoſtomum, aliosque viros ſanctiſſimos: notum ex eorum Vitis. Hieronymus de ſe ipſo, ſuiſque obtrectatoribus: maleficum quidam me garriunt, titulum fidei ſeruus agnoſco. magum vocant, & Iudæi Dominum meum ſeductorem. Apoſtolus dictus. rectè D. Auguſtinus; Dominum Ieſum Chriſtū appellatum ſeductorem, ad ſolatium ſeruorum ſuorum, quando ſeductores dicuntur.*

D. Hieron. Epiſt 99.

D. Aug. in pſ. 63.

71 LEVCIVM QVEMDAM] *ita legendum, vitioſe enim, Eleuſium, hoc loco habet Metaphraſtes Surianus: ſed in fine Leucium, rectè.*

72 APVD THEODORVM ENILLOSTRIVM] *perperam in MS. Cod. Cephaloedenſi, occultus manebat in domo cuiuſdam Theodori illuſtris prope locum, qui dicebatur Modiolus.*

73 CVI NOMEN EVODIA] *idem nomē habetur in MS. Membranis Cephaloedēſibus. corrupte igitur apud Surianum Metaphraſtem eſt Eudocia, pro Euodia.*

Greg. Nyſs. in vita S. Greg. Thaumaturg.

74 HANC DILIGENTES IMPII] *nota improborum artes, & calumniæ in Sanctos viros, per mulierculas meretrices, mercede conductas, vt in S. Gregorium Thaumaturgum, auctore Nyſſeno; in S. Athanaſiū, Theodoreto. in S. Damaſum Papam, Anaſtaſio. in Euſtachium, Antiochenum Epiſcopum, Theodoreto, in Gregorium, Euagrio.*

Theod. l. 1. cap. 4. Anaſt. in Damaſo. Theodor. l. 1. c. 21. Euagr. l. 6. cap. 7.

IVBET ILLE LIGNVM PVLSET] *quo de more temporum, ad ſacros conuentus conuocabantur.* 75

VOCATIS ADOLESCENTIBVS] *tribus Diaconis.* 76

SCORTVM ROGANT] *Euodiam.* 77

PENDEBAT ANIMI POPVLVS] *Metaphraſtes, apud Surium, ait, Gregorium vltro ſe tortoribus dediſſe, exinde natam in populo ſuſpicionem.* 78

S. GREGORIVS LILYBOETANÆ VRBIS EPISCOPVS] *Metaphraſtis editio Suriana: lybis Epiſcopus. Cod. MS. Cephaloedenſis habet, Epiſcopus vrbis Lybiæ vterque perperam, Græcus Codex manu exaratus S. Gregorius Epiſcopus Libſtanorum vrbis, emenda, Lilybætanorum.* 79

LITERAS SE AD EXARCHVM, CVI APOST. HOC OPVS INCVMB. DEDISSE] *Exarcho nomen, Tiberius, fuit, vt paullo poſt Leontius docet. falſo igitur, vbi Codex Græcus Exarchū habet, Interpres apud Surium Exarchum, viri nomen reponit; dignitatis enim eſt, & muneris. nec rectè, in codice Cephaloedenſi; princeps Apoſtolici. haud tamen crediderim Exarchum hunc Rectorem Siciliæ fuiſſe (is enim paullopoſt, Prætor, de more, à Leōtio dictus) ſed fortaſſe patrimonij Romanæ Eccleſiæ, cui vices ſuas Romanus Pontifex interdum committebat, vt notum ex D. Gregorio. de Exarchi titulo, & poteſtate exſtat Canon Nicæni Concilij: reddátur Archiepiſcopo eius loci (Cæſarienſi) debitum honorem, & vocetur ille Exarchus, id eſt maior, quam Archiepiſcopus. Concilii Sardicenſe, oportet admoneri per literas Exarchi Prouinciæ, dico autem Epiſcopi Metropolitani. numne igitur Tiberius, dictus Leontio Exarchus, aliquis fuit ex Sicilia Epiſcopis Metropolitanis? an Rector patrimonij B. Petri, à Romano Pontifice mitti ſolitus, qui eiuſdem vices in Sicilia ageret?* 80

D. Greg. l. 2. Epiſt.

ERAT ENIM APVD PHILOSOPHIANOS] *Antoninus, Philoſophianas dicit, quas in Mediterraneis collocat, inter Catanam, & Agrigentum: à Catana, ait, Agrigentum, manſionibus nunc inſtitutis, M. P. XCI. ſic: Capitonianas M. P. XXIV Philoſophianas M. P. XXI. Gallonianas M. P. XXI. Soſconianas M. P. XII. Agrigentum M. P. XIII.* 81

HVNC NVLLO ADVOCATO CONCILIO CORAM TE STARE] *Epiſcopus enim nonniſi in legitima Synodo, ſuper obiectis criminibus audiebatur, & iudicabatur, ex pluribus Romanorum Pontificum decretis, quæ collecta habes apud Antoniū Auguſtinum, Epitome Iuris Pontificij.* 82

Ant. Auguſt. p. 1. l. 5. tit. 36.

FALSAM IMPVDICAMQVE DÆMON INVADIT] *ita meretrix calumniata S. Gregorium Thaumaturgum, arrepta à Dæmone, horrendo ſpectaculo, nec prius ab illo, ſuffocari deſijt, quam magnus Gregorius Deum pro ea inuocaſſet, & placaſſet, Gregorius Nyſſenus.* 83

S. Greg. Nyſſ. ... S. Gregorij Thaum.

AD PONTIFICEM REFERAT] *at quis tum Romæ Pontifex? quod certum* 84

eſt

eſt ex Leontio hęc contigiſſe, Imp. Iuſtiniano, ſub quo ab inito Epiſcopatu à S. Gregorio (initum autē, vt diximus anno I[?]LV.) vixere Romani Pontifices, Pelagius, & Ioannes: ſed ea turba, non ſtatim atq; Gregorius Epiſcopatum ſumpſit, excitatę ſunt, ſedente Pelagio; ſed aliquot exinde poſt annos, iudicio meo, circiter VI. ex eo cenſuerim Ioannem Eccleſiæ tum præſediſſe. nam Pelagius annos IV. & menſes aliquot, in Pontificatu vixerat. Gregoriana etiam tempeſtas, quæ tres ferme annos perdurauit, ſub eodem Pontifice commota, & ſedata eſt. proin vero ſimilius euenisſe Ioanne Eccleſiam adminiſtrante. plura ſuperius dixi.

85 QVONIAM ARBITRVM TE, IVDICEMQVE CONTRA ME, ETC.] *ſed enim ab impijs Sabino, & Creſcentino, turbarum auctoribus, dumtaxat iudex delectus fuerat. cōſtare autem ex hoc loco videtur, nullam in abnuentes Epiſcopos poteſtatem fuiſſe.*

86 DIGNVM VIRVM DELEGIT] *Leucium improbum Hęreticum, Metaphraſtes intelligit.*

87 AD SICILIÆ PRÆTOREM] *hinc vides, Exarchum eſſe alium à Pratore, qui Siciliā pro Imperatore adminiſtrabat.*

88 DIACONVM VERO] *Platonicum.*

89 EXACTO AVTEM ANNO RECORDATVS GREGORII PONTIFEX] *nō nemo erit, qui fort aſſe mirabitur, Romanū Pontificem per annum, Gregorij Epiſcopi in vinculis oblitum. plura is in carcere miracula patrarat, quæ per orbem fama vulgauerat, neque ad Pontificem quiſquam detulit? nec fuit qui cauſſam eius cognoſci curaret? an ita à Deo permiſſum, probanda Gregorij patientia, virtutiq; illuſtrandę?*

90 DVM SYNODVM COGAS] *notum, antiqua Eccleſię moribus, examinandis Epiſcoporum cauſſis, obiectiſque criminibus, Synodos cogi ſolitas. ita S. Damaſus, adulterij falſo accuſatus, coram Synodo cauſſam dixit, Anaſtaſius Bibliothecarius. Xyſtus tertius Pontifex, à Baſſo reus in iudicium acceſſitus, congregata Synodo LVII. Epiſcoporum dicta cauſſa, vno omnium conſenſu abſolutus eſt, Imperatore Valentiniano, idē Anaſtaſius. Imperante Mauritio, Gregorius Antiochenus de adulterio accuſatus, coram Synodo Conſtantinopolitana ſeſe purgauit, Euagrius.*

Anaſtaſ. in Damaſo in Xyſto III.

Euag. l. 6. cap. 7.

91 NEQ; ENIM DE HOMINE NOS FERRE IVDICIVM POSSVMVS] *ſuſpecta nobis hac narratio. quid enim Romano Pontifici cum Imperatore Orientis, & Patriarcha Conſtantinopolitano, in ijs, quę ad iudicia ſpectarent cum Epiſcopis, ac præcipue Sedi Romanæ ſubiectis, quales fuiſſe Epiſcopos Siciliæ certum eſt eo tempore. quare hanc narrationem cenſeo vitiatam ab aliquo Græculo, in inuidiam Romani Pontificis.*

92 MARCIANVM SPATHARIVM SVVM] *ab Regio armamentario, Surij Metaphraſtes. in Cedreno hoc nomen* Spatharius *explicatur,* Cuſtos corporis, *apud eumdem protoſpatharius Spathariorum princeps.*

93 CYZICI, ET CORINTHI EPISC.] *Ancyræ Præſulem addit Metaphraſtes, & Codex Cephaloedenſis. eumdem tamen Leontius infra nominat.*

94 SVAS IPSORVM FACIES CÆDERE] *mos apud hunc ſcriptorem frequens.*

95 HÆC VT INAVDIIT PONTIFEX VEHEMENTER OBSTVPVIT] *vehementer & nos obſtupeſcimus, duos per annos, & menſes quattuor, quos Gregorius in cuſtodia detentus eſt, tot mira facinora patrans, vrbe Roma vniuerſa prædicante, auctoremque quaſi quempiam è viris ſanctis venerante, adeo occluſos fuiſſe aditus ad Pontificem, vt nec leuis rumor ad eum peruaſerit.*

96 PER EOS VERO DIES] *importuna narratio, quæ melius differri poſſe videbatur in eum locum, vbi extracta fuiſſe dicuntur ligna, D. Gregorio depre[illegible]*

97 ERANT AVTEM OMNES N[illegible] CL.] *Synodus Romana CL Epiſcop[illegible] pro cognoſcenda Gregorij Epiſcopi [illegible] maior numerus, quam res poſceret.*

98 PRÆFECTVS CHARTIS] *Con[illegible]tinus, de quo ſupra.*

99 IVBET IGITVR TRES EPISCO[illegible]] *Marcum tantum, & Sacerdotes quinque miſſos, ait Metaphraſtes Surij. at à quo nam miſſi hinc non liquet.*

100 IN MAGNO QVODAM SVGGESTO] *MS. Cod. Cephaloedenſis: in magno veſtibulo, quod dicitur S. Andreæ Apoſtoli. MSS. Græca in magno quodam ſuggeſto.*

101 ET SABINVS QVIDAM, VT IN HISPANIAS EXSVLARET] *excidit exſcriptori Creſcentinus, quem in Thraciam exulaſſe, ait Surij Metaphraſtes. contra Cod. MS. Cephaloedenſis, Sabinum in Thraciā Creſcentinum in Hiſpanias damnatos exſules: qui Epiſcopum falſo accuſaſſent, exſilio multati. Baſſus calumniator, qui Xyſtum III Pontificem in iudicium acceſſiuerat, à Synodo in exſilium miſſus, Platina. Aſterius Princeps Orientis, qui Gregorium Antiochenum Epiſcopum, de adulterio per calumniam accuſarat, neruis per vrbem cæſus, & in exſilium pulſus eſt, Euagrio auctore*

102 LAICI VERO LXXX.) *XXV. collectos primum dixerat Laicos, ſed hic auctus eſt numerus.*

103 AD BASCHANOS) *ita Græce, ſed corrupte pro Vaſcones.*

104 ECCE AVTEM ...... INGENS REPENTE PROCELLA) *mira. perlegant, & contremiſcant ij, ad quos dictum eſt, nolite tangere Chriſtos meos.*

105 DIACONISSAM SANCTÆ CÆCILIÆ *Monaſterium S. Cæciliæ, in quo Euodia Agrigentina pœnitens vixit, ſancteq; obijt, in regione Tranſtiberina, Sanctimonialiū Virginum de familia S. Benedicti, tūc fuit: ſed à Paſquali PP I. reformatum, inſtauratumque, Monachos eiuſdem Ordinis habuiſſe, atque ab his Humiliatos, ac demum*

ſub

ſub Clemente VIII. rurſum Sanctimoniales Virgines D. Benedicti, à Germano fratre Domino Conſtantino Abbate per epiſtolam monitus ſum.

106 VBI DVOS CVM EXEGISSET, ET XX ANNOS, ETC.] *certe quidem perfectæ pœnitentiæ, ac perſeuerantiæ in ea teſtimonium, mulieri Exodia dicit Metaphraſtes, apud Surium, his verbis: ac puella illa Agrigentum, ciuitatem non vltra videre ſuſtinuit, ſed omni ornatu vale dicens, cum prius ab Epiſcopis, vti pro ſe orarent, impetraſſet, in Collegium D. Cæciliæ cooptabatur in quo duos, ac XX. annos aſſidue, ac continenter viuens medicamento pœnitentiæ, vt maxime poterat, priores detergens maculas, ad cœleſtem, quem tantopere concupierat, amatorem, Dei benignitate migrauit. MS. item Cod. Cephaloedenſis de* [illegible] *habet:* in Monaſterio mora- [illegible] XXII. in pœnitentia, & confeſ- [illegible] conſummatis agonibus multis, lan- [illegible] quieuit.

107 [illegible]NA QVÆDAM PER ILVM. ALV. IN[illegible]HIBANTVR. *Baronius in Annalibus, Acta S. Gregorij à Græco impoſtore corrupta putat, ſed ridicula, & fabuloſa eſſe, quæ de ignis in Tiberis ripas hic recenſentur. Ego quidem non omnino improbauerim miraculum: fortaſſe autem eius enarratio pleriſque auctius vitiata. mouet me auctoritas D. Joſephi Hymnographi, qui hymno ſuo in S. Gregorium, miraculum probat, dum meminit prunarum, quas manibus, & pallio tenuit.*

Baron. tom. 8. ad An. 594

108 IN GREGORII PALLIO PRVNAS] *Briccius item Turonenſis Epiſcopus prunas candentes veſtimẽti lacinia excipiens, ſine noxa, per vrbem tulit, vt à falſo ſtupri crimine ſe liberaret.*

109 ALTER [illegible] IN TERRAS EXTITIT GREGORIVS *Thaumaturgum Gregorium, Ponti Epiſcopum intelligit. nam paulò infra, Gregorium Agrigentinum, ob miraculorum magnitudinẽ Leontius appellat alterum Gregorium Thaumaturgũ.*

110 ECCLESIAM INIBI INSTAVRARE] *ſed à Concilio id fuiſſe decretum, ob Leucijs facinus, mox à Gregorio approbatum, narrat apud Surium Metaphraſtes.*

111 ITA LIBELLVM DANT] *Græcus Codex habet titulum de quo iam diximus.*

112 NOSTI IAM DIMIDIAM NOSTRÆ VRBIS PARTEM ETC] *Metaphraſtes Surianus, Leontium ſecutus, locum ait nõ exiguum a ſubdita ſibi ciuitate abſciſſum, Gregorio Pontificem dono dediſſe. non improbauerim, ex prædijs eccleſiæ Romanæ in Sicilia, partem aliquam agrorum Gregorio, eiuſque eccleſiæ à Pontifice datam. ſed vereor ne ſcriptor, ſiue impoſtor quiſpiam rem, dum in maius auget, corruperit.*

113 IMPERATOR IVSTINIANVS] *animum aduerte, poſt Gregorij cauſſam in Romana Synodo actam, Imp. Iuſtinianum adhuc inter viuos agere, ac proinde ſub Gregorio magno illam tranſigi non potuiſſe, quod te ſupra monuimus.*

IMPERATOR GREGORIVM INGREDI CVM EPISCOPIS IVBET INGRESSI TER ETC.] *adulatio temporum, & Epiſcoporum, aulam frequentantium, priſcos eccleſiæ mores protriuere. nam antiquitus Epiſcopi Imperatorem tantum ſalutabant & oſculo excipiebant. ita Amphilochius Epiſcopus Imperatorem Theodoſium de more ſalutauit, & oſculatus eſt, auctore Theodoreto. Ioannem Chryſoſtomum Epiſcopum, memorat eius vitæ ſcriptor, Imp. Arcadium ſalutaſſe, hunc vero ſubmiſiſſe illi ceruicem, vtique quam de more exoſcularetur. Ad hæc antiquis temporibus, Imperatores magnis honoribus Epiſcopos, ad ipſos accedentes, proſequebantur. quippe magnus Conſtantinus venientibus Epiſcopis occurrit, Gregorius Cæſarienſis. plerique è ſolio deſcendebant, eiſque obuiam procedebant, & caput eorum manibus ſupponebant, benedictionem accepturi, auctor Suidas. Imp. Valentianus, cum S. Martino Epiſcopo de more aſſurgere dedignaretur, ſella diuinitus conflagrauit, itaque coactus non aſſurrexit modo, occurritque viro Dei, & caput manibus eius ſubmiſit, ſed ad genua accidit, eiuſque veſtigijs ſe proſtrauit, Venantius Fortunatus. Euſebiam Auguſtam Conſtantij vxorem aditurus Leontius Epiſcopus, hos expetiuit honores, Epiſcopis exhiberi ſolitos; vt illa ingredienti Epiſcopo ex ſolio deſcendens obuiam procederet, eiuſque manibus ſupponeret caput benedictionem acceptura. mox Epiſcopus ſederet, Auguſta vero adſtaret, ſeſſura cum ille iuſſiſſet. & quidem ingenuum Epiſcopi animum Imp. Conſtantius laudauit, Suidas.* 114

Theod. l. 5. c. 16. Script. v. t. S. Ioann. Chryſoſt.

Greg. preſb. Cæſar. apud Metaph. 10. [illegible] Suidas in Leontio.

Venan. Fortun. l. 3. vitæ S. Martini.

IMPERATOR NOVOS SANCIT, SACROSQVE CANONES] *Epiſcopis, Imp. in conſilio adhibitis, ſanxiſſe leges, ait Metaphraſtes. porro cum Iuſtinianus diuerſis Imperij ſui temporibus, Canones, legeſque promulgarit: difficile eſt diuinare, quis fuerit annus, quo nouos hoſce Canones ediderit, dum Gregorius Conſtantinopoli moraretur. Verum cur Canones ſanxerit Iuſtinianus, diuiniſque ſeſe miſcuerit, excuſationem vide apud Baronium in Annal.* 115

Baron. to. 7. ad An. 528.

CONCLDAT IN VRBE] *enimvero Agrigentina.* 116

EPISCOPIS SELEVCIÆ PONTIQVE] *M.S. codex Cephaloedẽſis habet Seleucia, recte. nam mendoſe in Græco Codice, Leucia.* 117

ECCE ENIM DIMIDIAM VRBIS PARTEM] *Agrigenti. huc igitur ſpectabat res, cum Gregorius locum ab Imperatore peteret, condendæ eccleſiæ, Epiſcopio, vt vniuerſa vrbs Agrigenti donata Gregorio, & eccleſia Agrigentina memoraretur. ægre animum induxerim, vt credam. cenſeo rem auctam in maius, vt paullo ante dixi.* 118

NEQVE VERO PESSIMA AVGVSTA] *quæ tam hæc fuerit, incompertum mihi eſt. quippe Theodora Auguſta, Iuſtiniani vxor, vt auctor eſt Procopius, obierat, cum imperaſſet annos XXI. menſes III. qui annus* 119

Procop. de bello Gotth.

nus imperij Iuſtiniani, & Theodora inci-dit in annum Chriſti 548.

121 CLERVS CVM THVRE, FACIBVSQVE] *vetus mos excipiendi in vrbem Epiſcopos.*

122 POSITA EX ADVERSO SACRA MENSA] *Sacra mẽſa, altare appellatum, quod in ea corpus Chriſti manducaretur & calix biberetur. S. Gregorius Nyſſenus hom. de Baptiſm.* Quoniam, & hoc altare, cui aſſiſtimus, lapis natura communis eſt, poſtquam autem dei cultui conſecratus eſt, Eulogiamque accepit, eſt ſacra menſa, &c.

123 DÆMONES IN IDOLO EVER, ET RAPS DELITESCENTES] *i. ſtatuæ ſacri latibulis incubantes. at qui nam Euer. & Raps Dæmonum nomina eſſe puto, qui ſimulacro adſidebant.*

124 CVM DIV IAM, PLVRIMOSQVE ANNOS] *inexploratum habeo, quot annos Gregorius ſederit, quoque anno, vita exceſſerit.*

IN PACE TANDEM OBDORMIVIT] 125
vtique in vrbe Agrigento, vt hoc loco, paulóque poſt, Leontius ſignificare videtur. Igitur lõge à vero abhorret, quod in Cephaloedẽſi Codice aſſutum eſt, tum in eſatione in vitã, tum in eius extremo, Gregorium in Hiſpania pro ſalute animarum, diuini que verbi predicatione profectum, illic etiam finiuiſſe. Extremis Notis, ad eruſurum generandum eſſe duxi monumentum quoddam S. Gregorij, Epiſcopi Agrigentini, vitæque breuiarium Græce ſcriptum, quod à Germano fratre Domino Conſtantino Abbate ex Codice Veneto ad me tranſmiſſum eſt. ſed illud latine reddimus, & mox noſtras animaduerſiones ſubijcimus.

DE SANCTO GREGORIO EPISCOPO AGRIGENTINO

1 VIXIT hic Sanctus Iuſtiniano Rhinotmeto imperante,
ortus ex Agrigentina ciuitate
Prouinciæ Siciliæ. parentes eius
Charito, & Theodota fuere,
pij ambo, ſuoque contenti, & omni virtutũ
genere præſtantes. Hi in pietatem intenti,
decennem puerum ſacris literis imbuendũ
tradiderunt. at puer, in ijs capeſsẽdis, adeò
ſtrenuus, & impiger erat, vt omnibus eſſet
2 admirationi. XIIX ageas annum, in Cle-
rum adlectus eſt, ac detonſus a S. Potamio-
ne. quo in ordine, lectoris munus cum laude obijt, ob vocis elegantiam, ac ſuauitatẽ. cum igitur nocte quadam, humi dormiret, ante lectum Archidiaconi Damiani, per Angeli voce appellatus eſt, ſicut Samuel; dictumque illi eſt: exaudita eſt oratio tua, de cetero feſtina, & vade. ipſe vero nihil cunctatus; vrbe relicta; Carthaginem delatus eſt, vbi cum diuinitus ad ſe miſſum nactus eſſet Marcum monachum, ſpiritalem ma-
3 giſtrum, quattuor 3 apud eum manſit an-
4 nos. Deinde vna 4 profecti ſunt An-
tiochiam, indeque cum magnam ſui admirationem concitaſſet, cæleſti viſu admonitus, Hieroſolymam adorandi cauſſa ſe cõtulit, ibique Diaconus à Macario Epiſcopo
Hieroſolymitano creatus eſt. poſt hæc Cõ-
5 ſtantinopolim nauigauit, ad Georgium 5
6 Patriarcham, quo tempore 6 Synodus cõ-
uocata fuerat contra Sergium, Pyrrhum, &
Paulum, quibuſcum congreſſus Gregorius, cum eorum amentiam ſic coarguiſſet, vt ad Imperatorem ipſum eius fama perueniret, in veterem Romam demũ contendit, patriæque ſuæ, dein Ecclesiæ habenas regendas ſuſcepit, eccleſiam illam varijs modis illuſtrans, maximaque edens miracula, & pontificalem ornans dignitatem. quo factum eſt vt Sabinus, & Creſcentius, inuidiæ ſtimulis commoti, varijs in eum confictis calumnijs, & criminibus, ad Romanum Pontificem eius nomen detulerint. Is verò ſubdolis accuſatorum verbis inductus, ſanctum virum includi cuſtodia iuſſit, annisque in ea duobus ac dimidio detineri: vnde tandem Imperatoris mandato emiſſus cum eſſet, vt iudicio vnà cum ſuis accuſatoribus ſe ſiſteret, ſtupenda illa ignotorum carbonumque prodigia peracta ſunt, Deo ſcilicet famuli ſui glorificante: nam impiorum, ſceleſtorumque hominum facies denigratæ, & caligine obductæ fuerunt, adeò vt in hodiernum vsque diem ita naſcantur, qui ab illis genus ducunt. puella verò, quæ ab illis decepta, & in fraudem illecta fuerat, à dæmone aliquãdiu vexata, & caſtigata, protinus in oculis omnium à Sancto liberata euaſit. atque ità vir ſanctus in patriam, magnã cũ gloria, reuerſus eſt. vbi maiora in dies ſigna & prodigia peragens, longa ætate pie ad ſummum ſenium deductæ vita excedens, ad Dominum migrauit.

ANIMADVERSIONES
IN BREVIARIVM VITAE
SANCTI GREGORII

1 VIXIT HIC 1 SANCTVS IVSTINIANO RHINOTMETO IMP.] *ſub eodem Imperatore vixiſſe Gregorium, tradit Menologium Imperat. Baſilij. ſed falsò traditum eſt ab Epitomaſte, tum à Menologio Baſiliano. Gregorius enim Agrigentinus, Chaetonis, & Theodotæ filius, haud quidem ſub Iuſtiniano Rhinotmeto, ſed ſub Iuſtiniano Magno floruit, certum ex Leõtio, Gregorij ſynchrono, eiuſque vitæ ſcriptore, atque ex Menologio Illuſtriſſ. Cardinalis Sirleti. præterea conuincitur ex Concilij Oecumenici Conſtantinopolitani tempore, ſub Iuſtiniano Magno, & Vigilio Papa, anno Chriſti 553. cui Gregorius Agrigentinus tunc presbyter interfuit, vt tradunt Leontius, Metaphraſtes, & Nicephorus Calliſtus. Iuſtinianus verò Rhinotmetus CXXX. poſt annos ab ea Synodo imperium iniit, enimverò iniit anno 686. vides igitur Gregorium Agrigentinum, à Iuſtiniano primo, ad Iuſtinianum II. cognomento Rhinotmetum, peruenire non potuiſſe, nam vixiſſe oportuit annos ſaltem CLX.*

Cæterum quæ cauſſa erroris huic Breuiatori, ſcriptorique Menologij Baſiliani eſſe potuerit, aperiam. ſcito, mi lector, ſub Imperatoribus Chriſtianis, Gregorios duos fuiſſe, Eccleſiæ Agrigentinæ Epiſcopos, vita, doctrinaque præſtantes. alter floruit Imp. Iuſtiniano primo, Vigilio Pontifice Romano, interfuitque concilio Conſtantinopolitano ſecundo: mox à Pelagio Papa Epiſcopus Agrigentinus ordinatus fuit. alter vixit. Imp. Conſtantino Pogonato, Agathone PP. interfuitque Synodo Romanæ, anno 680. itemque concilio Conſtantinopolitano tertio, ac peruenire potuit ad Imp. Iuſtinianum Rhinotmetũ, qui IV. poſt annos, imperium auſpicatus eſt. hunc ſanè Gregorium, virum doctrina, & ſanctitate illuſtrem fuiſſe, haud leuibus coniecturis affirmamus. etenim Nicetas presbyter, & Monachus monaſterij ſtudij, appellat diuinum Gregorium Agragantinorum Epiſcopum, traditque præſentem fuiſſe Synodo Conſtantinopolitanæ, ſub Imp. Conſtantino, & Agathone Papa; atque ex tot Patribus, qui huic Synodo interfuere, Agathonem Papam, & Gregorium Agrigentinum, pro ſe, quamquam falsò, ſolos citat, vt viros auctoritate, doctrinaque cæteris præſtantes. præterea Menologium Sirleti duos etiam Gregorios, ſanctitate claros,

Nicetas bel[illegible] [illegible] apud Hier. Catal. antiq. lect. tom. 6.

commemorat. Primi Gregorij meminit, die 23. Nouembris, his verbis: commemoratio S. Gregorij Epiſcopi Agrigentini. hic fuit ſub imperio Iuſtiniani, ex vrbe Agrigento piis, atque hoſpitalitatis, & eleemoſynarũ ſtudioſiſſimis parentibus ortus: annos natus decem & octo, deſiderio venerandi ſancta loca Hieroſolymam petijt, ibique à S. Macario Diaconus factus, reuerſus eſt Byzantium: poſtea Romam venit, vbi Epiſcopus Agrigentinus creatus eſt. quo munere præclare functus, multis editis miraculis in ſumma ſenectute migrauit ad Dominum. alterius Gregorij meminit, die 19. Decẽbris hiſce verbis: commemoratio S. Patris noſtri Gregorij Agrigentini. Hunc verò Gregoriũ eſſe alium ab illo, oſtendit diuerſus dies natalis, ſub nota eadem commemorationis. Equidem crediderim, Gregorium, quem memorat Menologium, die decimonono Decembris, eumdem eſſe, qui ſub Imperatore Conſtantino, & Agathone Papa claruit, eiuſque olim nomen in Tabulas Eccleſiaſticas adſcriptum fuiſſe, quam ob cauſſam, Nicetas monachus diuinum Gregorium nominat. is igitur Epitomaſtes, & Baſiliani Menologij ſcriptor Gregorios duos, Epiſcopos Agrigentinos, in vnum confudere, nulla temporum habita ratione, ac primum Gregorium ad ſecundi tempora retraxere: atque huic, quæ primi ſunt, per errorem perperam tribuunt.

OCTAVVM, ET DECIMVM AGENS ANNVM] *at Leontius, Gregorium in clerum adſcriptum, memorat, cum duodecimũ ageret annum; cùm decimũ octauũ è patria abceſſiſſe. quæ igitur Leontius ſeorſim, haud rectè Breuiator, eodem anno, facta commemorat.* 2

IV. APVD EVM MANSIT ANNOS] 3 *diuerſus eſt Breuiator à Leontio, qui Gregorium minimè quidem apud Marcum, ſed apud ſenem ſolitariam vitam agentem, fuiſſe commoratum ſcribit.*

DEINDE VNA PROFECTI SVNT ANTIOCHIAM] *ſed aliam itinerum Gregorij rationem Leontius narrat, quem conſule.* 4

AD GEORGIVM PATRIARCHAM] *Georgius Patriarcha Conſtantinopolitanus præſedit, Imperatore Conſtantino Pogonato, & Agathone Papa, & æqualis fuit Agrigentini Gregorij ſecundi. Patriarcha verò Conſtantinopolitanus, Imperatore Iuſtiniano, & Vigilio Papa, æqualis Agrigentini Gregorij, primi fuit Menas.* 5

QVO

6 QVO TEMPORE SYNODVS CONVOCATA FVERAT] *Gregorij duo Agrigentini duabus Synodis interfuere: Gregorius primus Synodo generali V. Conſtantinopolitanæ II. aduerſum Origenis errores, Imperat. Iuſtiniano, Vigilio Papa, anno Chriſti 553. vt dixi: Gregorius II. Synodo generali 6. Conſtantinopolitanæ III. aduerſum Monothelitas, Imp. Cōſtātino, Agathone Papa, anno Chriſti 680.*

ANIMADVERSIONES IN VITAM S. MAXIMIANI EPIS.

1 GENERE SICVLVS] *Siculum fuiſſe affirmat in Gregorio Ioannes Diaconus. Syracuſanum, Antonius Gallonius. conijcere fortaſſe poſſemus ex Paſtorali munere, quod Syracuſis geſſit; ea enim tempeſtate Clerus, populuſque, ex ciuibus ipſi ſuis Epiſcopum deligebant; Cleri, populique ſuffragijs renuntiatum, Romanus Pontifex confirmabat, & more maiorum conſecrabat, quem ergo aut expetere Syracuſanus populus, aut eidem dare Pontifex potuit, quàm Syracuſanum hominem, ſanctitatis ſtudijs florentem, vtique Chriſtianæ in ea prouincia perneceſſarium? ſed hæc coniectura eſt.*

Ioa. Diac. in vita S. Grego. l. 1. c. 33. Ant. Gallō. reſponſ. ad Monachum benedictinum.

2 INDVERIT NE HABITVM MONASTICVM] *quem namque Maximianum exiſtimamus ſeculo renuntiaſſe, vtique ſanctiſſimi Benedicti iam tum in Italia exortum, & in Sicilia propagari cœptum ordinem fuiſſe complexum.*

3 IS ENIM EST MAXIMIANVS] *certum eſt Ioanne Diacono, qui hæc ſcribit de S. Gregorio: Monachicum capiens indumentum, primo ſub Hilarionis, deinde ſub Maximiani, venerabilium Patrum, regimine, multis ſibi ſociatis fratribus, regulari tramite militauit. porrò D. Gregorius nominare Patres ſolitus eſt inſignes virtute Monachos, ſed præcipue Monaſterij Præfectos. quare quos Ioann. Diaconus Patres Ado Abbates appellat: qui de Gregorio, poſt ſecularem, ait, habitum multis fratribus aggregatis ſub Abbatis imperio militauit. ſed in Ioanne Diacono, pro Hilarionis, repone, Valentionis. is enim primus Abbas, & S. Gregorij magiſter fuit. Auctor idem Gregorius in Dialogis, quamquam varient loca, in nomine. nam libro primo Valentio, libro 3. Valentio, libro 4. Valentinus. antiqui verò Codices duo, alter Aſcanij Columnæ, S.R.E. Cardinalis, alter Monaſterij Catinenſis, in omnibus locis, conſtanter habent nomen, Valentionis: vt tradit Conſtantinus Monachus.*

Ioa. Diac. l. 1. c. 6.

Ado Martyrolog. ad 6. Idus Martij

D. Gregor. dialog. l. 1. c. 4. l. 3. c. 22. l. 4. c. 2.

Conſtantin. Bellotus in Greg. Mag.

4 ANTE ANNVM CHRISTI DLXXX.] *quot ante annos, (ſane haud multos) Monaſterium Gregorianum Romæ extructum fuerit, incertum eſt. certum ante hunc*

[illegible] *S. Gregorium, ſermo-*

D. Gregor. dialog. l. 4.

ſcat, qui tradit in Dialogis, Meruli Monachi ſepulturam, poſt annos 14. refoſſam, ſuauiſſimum odorem afflaſſe. Dialog. autē Gregorius ſcripſit, Pontificatus ſui anno 4. Chriſti 593. à quo ſi annos 14 relegas, inuenies ante annum 580. Monaſterium conditum fuiſſe. crediderim ædificari cœptū, anno Chriſti 575. aut eo non poſteriùs.

MAXIMIANVS IN EO NVMERO SVFFECTVS EST] *difficile eſt diuinare, quot annos à condito Monaſterio, Valentio Abbas præfuerit, quo vita exceſſerit. certe quidem Maximianus videtur fuiſſe ſuffectus, anno Chriſti 582. ſummum 583. quo anno Gregorius Conſtantinopolim legatus à Pelagio Papa miſſus eſt, à qua legatione, Maximianus ſtatim Abbas à Ioanne Diacono nominatur.* 5

QVOD PLVRES ANNOS] *Maximianum plures annos Monaſterio D. Andreæ in vrbe Roma, præfuiſſe, D. Gregorius in Dialogis docet; in quibus, vir, ait, vitæ venerabilis Maximianus, Syracuſanus Epiſcopus, qui diu in hac vrbe meo Monaſterio præfuit, narrare conſueuit: &c.*

QVO ANNO CONSTANTINOPOLIM PETIVIT] *diſceſſit vrbe Maximianus, opportuno primum tempore ad nauigandum. ſed Baronius in Annalibus tradit, Maximianum D. Gregorio comitem abijſſe, cum is Conſtantinopolim profectus eſt. quod enim Gregorius ſcribit, multos illū ex Monaſterio fratres eius, germana caritate ſecutos fuiſſe, putat, Gregorium inter alios Monachos ſecum duxiſſe Maximianum. Equidem potius affirmauerim, Maximianum Romæ ſubſtitiſſe, multoſque poſt menſes, ad Gregorium nauigaſſe. idem Gregorius me firmat, qui in Dialogis, dum, ait, iuſſione Pontificis mei, in Conſtantinopolitanæ vrbis palatio, reſponſis Eccleſiaſticis deſeruirem, illuc ad me, idem venerabilis Maximianus, caritate exigente, cum fratribus venit, &c. illuc, ait Gregorius, ad me venit, non mecum, vt dicendum fuerat, ſi eius itineris comes fuiſſet: ex ijſdem etiā Gregorij verbis cognoſcis, Maximianū Monaſterio Abbatē præfectū, cum Conſtantinopolim perrexit. quod item ex Ioan. Diacono docemur. quo cōſtare igitur poteſt, quod quidā tradidere, Maximianū poſt reditū ex vrbe Conſtantinopolitana Valētioni, per eos dies demortuo ſucceſſiſſe nec te moneat, quod de Maximiano, dum eſſet Conſtantinopoli, Pe-* 7

Baron. ad Ann. Chr. 583 & 584.

D. Gregor. præf. in Iob.

Dialog. l. 3. cap. 36.

Ioan. Dia. l. 1. c. 35.

Pelag. PP. ep. 5 ad Gr.

legius Papa ad Gregoriũ ſcripſit extremi literis: Presbyterũ autẽ ad nos trãſmittere Deo iuuante, feſtina: quia & in Monaſterio tuo, & in opere, cui eũ prępoſuimus, neceſſarius eſſe omninò cognoſcitur. quibus verbis permotus fortaſſe Baronius, putauit, Maximianũ Gregoriano Monaſterio à Pelagio Præfectũ fuiſſe, ſubrogatumq; Valentioni his duobus vita functo. nihil inquam, te moueat, quod Maximianus à Pelagio presbyter dicatur, minimè verò Abbas. nã quod Pelagius ſilet, premit Gregorius, à quo Maximianus presbyter, addita etiã appellatione Abbatis dicitur. D. Gregorij hæc ſunt verba: vt, fratres, breuiter referã, quæ à viro venerabili Maximiano tũc Patre Monaſterij mei, atq; presbytero, nunc aũt Syracuſano Epiſcopo cognoui &c. an Maximian⁹ presbyter Cardinalis à Pelagio PP. creat⁹? nã ex monaſterijs tũc in Clerũ adlegebãtur.

8 SÆVA TEMPESTAS] *hæc deſumpſimus ex S. Gregorio in Dialogis.* S.Greg. dialog. l. 3. c. 36

9 SANCTISS. CORPVS, ET SANGVINEM DOMINI SVMPSERANT] *Antiquus in eccleſia mos fuit, vt Euchariſtia viaticũ eſſet ad iter. Satyrus, D. Ambroſij frater, ex Africa in Italiã nauigãs, à maris tẽpeſtate, facto naufragio, liber euaſit, cum ſacrũ illud pro ſalute viaticũ ferret, vt pe ſacratiſſimã Euchariſtiam, ſudario inuolutam, atque cuſtoditam. vide S. Ambroſium oratione in demortuum fratrem.* S.Ambr. or. in funere fratris.

10 EX MONACHIS MAXIMIANVM] *Quẽ nouerat, ingenti virtute præſtantem, magnarũq; ſpirituũ. Io. Diaconus de S Gregorij conſilijs, initio Pontificatus ſui: Sãctiſſimos ſibi familiares elegit, inter quos Maximianum, Monaſterij ſui Abbatem, quem Syracuſis Epiſcopum fecit, eique per Siciliam vices ſuas commiſit.* Ioan. Diac. l. 2. c. 11.

12 IN SACRO PALATIO EGIT] *quod obſcure, docet Io. Diacon⁹ lib. 1. c. 12. & ſeqq.*

12 MAGNA VERO FVIT NECESSITAS] *ſi quiſpiam diſcere percupiat, adeat Ioannem Diaconum. lib. 3. c. 7.*

13 LITERAS AD EVM GREGORIVS DEDIT] *ſunt habes in S.Gregorij Regeſto* S.Greg. l. 2. epiſt. 4.

14 QVOD GREGORIVS TVNC DECREVIT] *ex Ioãne Diacono cognoſcimus, quem ex ipſo Gregorio, literis ad Cyprianũ Diaconũ datis, accepta iã indict. 15. vt Epiſcoporũ conuentũ ad ſacra limina, indecendum curaret, quæ ſcripta ſunt quinquẽnia poſt demãdatã Maximiano legationẽ. itaq; ſi Gregorius Põtifex Epiſcoporũ Siciliæ cõuentum, lege lata prorogauit in quinquennium, eiuſq; annus legitimus, ex Gregorij literis ad Cyprianũ, fuit, quo numerabatur indictio 15. legẽ eam Gregori⁹ tulerat indictione 10. qua Maximiano Siciliæ Prouinciam delegauerat. ceterum quod in ijs literis, quibus Gregorius vices ſuas Maximiano cõmiſit, nullũ extat decretũ, verbũ nullum, de triennio in quinquennium prorogato, aliae eo de re literas præſcriptas, eaſque iniuria temporum intercidiſſe, exiſtimandum eſt.* Ioan. Diac. l. 3. c. 15. S. Greg. l. 6. epiſt. 19.

15 CYPRIANI DIACONI LITERAS] *ſcriptas quidẽ à Cypriano literas de Maximiani morte ad Gregoriũ, ſed interijſſe, ex eiuſdem D. Gregorij epiſtolis colligimus.*

OBIIT VIR SANCTISS. AD V. IDVS IVNIAS A. IↃXCIV.] *Baronius ex literis, quibus Gregorius Cypriano reſpondit, Maximianũ è vita migraſſe colligit anno Chriſti 596. indict. 13. ſed iudicio meo, cum annus, tũ indictio falſa eſt; eadẽq; S. Greg. litera cõuincunt, nullo. n. modo Maximianus, ex luce hac migraſſe potuit eo anno, eaq; indictione. quod facile cognoſcemus, ſi Gregorij Pontificatus annos, indictioneſq; ijs conſentientes, numerare velimus, inijt. n. S. Gregorius Pontificatũ, vt Baronius probat anno Chriſti 590. Septembri menſe, indict. 1. quæ cũ ipſo Septẽbri incipiebat. eas verò literas, de obitu Maximiani, Gregorius ad Cyprianũ dedit, indict. 13. Februario mẽſe vt ex epiſtolarũ eius Regeſto conſtat. is aũt erat annus à Chriſti exortu 594 cum quo cõponitur indictio 13. quæ eo anno, Septẽbri menſe, cœperat. qui nã igitur ex Gregorij literis ad Cyprianum colligitur, demortuum Maximianũ, anno 596. indict. 13. ſi nec anno reſpõdet indictio, nec literis à Gregorio ſcriptis annus conſentit? errata cum vidiſſet idẽ vir doctiſſimus Baronius, illud in Annalibus ſuis caſtigauit. vbi Maximianũ diẽ obijſſe ait, anno Chriſti 594. mẽſe Nouembri. certe quidem obitus Maximiani is verus eſt annus, non item menſis.* 16 Baron. Notis ad Rom. Martyrol. Baron. in Ann. tom. 6.

Nã diſceſſit ex hac vita S. Maximian. ad 5. idus Iunias, qui dies eũ Syracuſanis Tabulis, tũ Eccleſiaſticis faſtis adſcript⁹ eſt. crediderim, Baroniũ Gregorij literis inductũ, quas de Maximiani obitu, Nouẽbri menſe ſcribit accepiſſe. is. n. literis appellatus Nouẽber minime quidẽ referendus eſt ad tempus, quo Maximianus obijt, ſed quo Gregori⁹ de eius obitu literas accepit. quorum. n. menſis, quo Maximianus exceſſerat, à Gregorio repetendus erat, cũ reſcriberet ad Cyprianum, à quo de morte monitus fuerat. ita verò Gregorij literas ad Cyprianum, ni labare, interpunges: Amariſſimas tuæ dilectionis epiſtolas de Domni Maximiani obitu, menſe Nouẽbri ſuſcepi, &c. Ex his igitur literis, ſi rectã ineamus viã, annum obitus S. Maximiani, & indictionem facile deducemus. naturæ cõceſſit Maximianus 5. idus Iunij, obituſq; eius nuntius ad Gregoriũ perlatus eſt menſe Nouẽbri, indictione 13. igitur ex Nouẽbri ſi regrediamur ad Iuniũ, atq; cũ menſibus ſuperiores indictiones relegamus, menſe Iunio adulta iam indict. 12. quæ incidit in annum Chriſti 594 obijſſe S. Maximianum comperiemus.

Illud ego vehementer admiror, in quo ægre mihi ipſe ſatisfacio, tarditatẽ ſcilicet literarũ, quid. n. cauſſæ fuit, vt literas de obitu Maximiani quinto fere poſt mẽſe, à Cypriano Diacono S. Gregorius acceperit, cũ Syracuſa minus itinere menſis Roma diſtent? dãnabimus ne Cypriani negligentiã? an importunitatẽ nauigationis, ſi literæ mari cõmiſſæ ſunt? verũ ſi negligẽs Cyprianus fuiſſet, in cõmonendo Gregorio, de obitu viri cariſſimi, eiuſdẽq; ſanctiſſimi, illius negligẽtiã

is accuſaſſet literis ſuis. ſed neque id difficultate nauigationis fieri potuit. quod enim opportunius ad nauigandum tempus Iunio, Iulio, Auguſto, Septembri, Octobri menſibus? quo igitur caſu factum putabimus, vt Cypriani litera adeo tarde ad Pontificem venerint?

Sed ea eſt cauſſa, cur ſcripta reperiantur à Gregorio ad Maximianum epiſtola dua poſt eius obitum, qua ſunt 36. & 12. libri 5. indict. 12. itemque 3. (ea non exſtat) vt ex epiſtola 11. libri 6. colligitur, in diction. 13. exoriente. quod Gregorius non dum, acceptis Cypriani literis felicisſimã Maximiani mortem cognouiſſet, ſed in Prouincia adhuc ſuperſtitem crederet. eadem eſt cauſſa, cur Maximianum Epiſcopum viuere, ac ſupereſſe Gregorius dicat, dum Dialogos ſcriberet, quos ab exceſſu Maximiani compoſuiſſe, certum eſt. obijt enim Maximianus indictione 12. Gregorij Pontificatus anno 3. præcipitante. Gregorius verò Dialogos ſcripſit, anno Põtificatus ſui 4. & indictione 13. exorientibus. quod ex Dialogo 4. plane cognoſcitur cum peſtilentiam, qua eo anno orbem afflixit, quo Gregorius B. Petri purpuram induit, ante triennium graſſatam eſſe confirmat: à peſte igitur 4. numerabatur annus D. Gregorij Pontificatus, quo is Dialogos ſcripſit.

Greg. dial. l. 1. 7. & l. 3. c. 36.

l. 4. dialog. c. 26. & 36.

ANIMADVERSIONES
IN VITAM
S. IOANNIS EPISCOPI

1 INTEREA SYRACVSIS CONVENTVS AGEBANTVR] is cum mos eligendi Epiſcopos: Cleri populique ſuffragijs delecti, à Romano Pontifice confirmabantur, & conſecrabantur.

2 POST QVINQVENNIVM] ex S. Gregorij lege, de qua diximus notis ad vitam S. Maximiani.

3 IN CALCEIS CAMPAGIS] Campagi calceamenti genus inquit Papias, quo vtebantur Diaconi Romani vel quibus à Pontifice licentia darentur. plures habebant corrigiarum implicationes, ideoque Campages reticulos vocat Trebellius, in Gallienis.

IOANNEM EPISCOPVM PROPHETIÆ SPIRITV CLARVM] qua de re, in vita S. Zoſimi Epiſcopi, inſigne teſtimonium habes. 4

INTER MONACHOS CERTARETVR] is pro eo, quo mos, Abbas ex cœtu Monachorum, eorumdem ſuffragijs deligebatur: interdum verò eius delectus ad Epiſcopum delatus. 5

ANIMADVERSIONES
IN B. IOANNEM

1 EO TEMPORE, ETC.] Dagobertum Regem Francorum, anno Chriſti 647. obiiſſe, tradit Baronius: Alij 645. qua verò de B. Ioanne commemoramus, habet Aimoinus Monachus de rebus geſtis Francorum.

Aimon. l. 4. c. 34.

2 DEFENSOR PICTAVIENSIS ECCLESIÆ] Defenſores, qui cauſſas Eccleſiarum, & pauperum defenderent, in Prouincias à Romano Pontifice mitti ſoliti, qui Apoſtolica Sedis opem implorantibus ſubuenirent. de Defenſoribus plura Baronius in Annalibus eccleſiaſticis.

Baronius ad Ann. 198. tom. 8.

3 AD QVAMDAM BREVEM INSVLAM paruulam Inſulam eſſe cenſuerim, in ora litorali montis Aetna, Xiphonium Promontorium inter, & Cyclopum ſcopulos, cuius ambitus P. M. ferme CC. funda iactu, diſtat à litore, ſed alia etiam ſunt par uula inſula circa Siciliam, nihil igitur hic ſtatuo.

D. Greg. l. 4 dial. c. 30.

EADEM E CORPORE EXIERAT HORA] ita etiam eodem die, & hora, qua Theodoricus Rex Arianus Romæ è vita exierat, S. Launoni in inſula Lipara oſtenſus in ollam Vulcaniam iactari, D. Gregorius. S. Launonẽ verò Monachũ fuiſſe Anachoretam illũ de quo Gregorius, alibi dixi. 4

AD VVLCANIA LOCA] vel Vulcanum inſulam, in quam iactatus eſt Theodoricus, vel Aetna crateres accipio, qua, quod olim Vulcano ſacra, Vulcania dicta, creditaque antiquis Vulcani officina, vbi fulmina Ioui fabricarentur. 5

Z 2 ANI-

ANIMADVERSIONES
IN VITAM
S. ZOSIMI EPISCOPI

1 ILLVSTRIS HODIE] *Laudationem hanc S. Zoſimi Epiſcopi accepimus ex M.SS. Codd. Eccleſiæ Bouinēſis. habemus item S. Zoſimi vitam, in lectiones diſtributam, ex duobus libris Syracuſanis, Manu exaratis, altero Andreæ Curtopaſſi, Canonici eccleſiæ Syracuſanæ, altero Ioſeph Madrenſij I. Con. ſed vtraq; manca eſt, & decurtata: ſed Bouinenſis integra. omnes ex Græcis fontibus translatas ex ipſo ſtylo, & phraſi quiuis cognoſcat. dictionem paululum perpoliuimus. meminere D. Zoſimi vetus Encomiaſtes Syracuſanus, Martyrologium, Græcorum Menologia, & Menæa, in quibus eius acta breuiter ſcripta ſunt.*

Encomiaſt. Syrac. laud. in S. Marcianum. Mart. Rom. 3. Kal. Apr. Menol. Sirl. eodem die. Menæa ad 12. Kal. Februarij.

2 PATER NOSTER SANCTISSIMVS ZOSIMVS] *viri Syracuſani laudationem hanc eſſe, cum ex hoc loco, tum ex alijs cōſequentibus, plane omninò conuincetur. Philippus Ferrarius tradit, Vitam hanc S. Zoſimi ſcriptam eſſe à B. Elia, Epiſcopo Syracuſano, D. Zoſimi ſucceſſore. ſed id arbitratu ſuo dicit, teſtimonijs inductus, quibus vitæ ſcriptor ſæpenumero vtitur. ceterum quiſquis fuerit ſcriptor, a S. Zoſimi æuo haud multum abfuit. certum ex conſequentibus verbis, quibus pleroſque ſenum, Zoſimo ſuperſtites, alloquitur: decedentibus enim omnibus (ex exemplari verba recitamus) & morte interceptis, qui eius vel vitam vel ſigna præ oculis habuere; futurum nos erat latere tanti theſauri virtutum illius copiam: & vos ſilentij negligentia oppreſſi præteribatis, qui aliquid ſenectutis longæuitate, memoria retinere poteſtis miraculorum eius; ſolum virtutum ſanctitatem eius mirantes, & pro magno habentes, &c. & paullo poſt, meruimus immerito, noſtris temporibus, ſignifero, & viuificatore Patre Zoſimo frui. Encomiaſtes igitur dum ætate grandiores alloquitur, qui miracula à S. Zoſimo edita ſolum memoria retinuerent, nec dum ea literis conſignata commemorat; aliquo annorum interuallo à S. Zoſimo abfuiſſe docet, ac proinde ex ipſa loquendi ratione, Vitæ ſcriptorem eſſe non poſſe S. Eliam D. Zoſimi Archidiaconū, eiuſque demortui ſucceſſorem; imò etiam Orator Eliæ narrationem referens alium ſe ab illo eſſe prodit.*

Philip. Ferr. in catal. SS. Italiæ men. 4. Martio.

3 DIXIT ENIM E PATRIBVS QVIDAM] *quis hic fuerit, incertum eſt.*

4 SALOMON TRINOMIOS] *tribus nominibus appellatur præfixis titulis in tres libros ſuos, Prouerbia, Eccleſiaſten, & Canticum Canticorum. lege Originem præfatione in Cantica Canticorum.*

A MONASTERIO SANCTÆ, SEMPERQVE VIRGINIS LVCIÆ] *Quod Monaſterium indubitato extitiſſe cenſemus eo loco ſitum, vbi S. Martyris Luciæ vetus ſepulchrum, ſaxo inciſum, viſitur, & colitur in hanc vſque diem.* 5

QVOD ENIM ATTICE] *Gloſſema latini interpretis hoc quiſpiam fortaſſe putauerit; ſed nos ab eodem perperam redditum cenſemus. certum eſt enim, Encomium ad conuentum Syracuſanum Græce habitum, cuius lingua tunc in Sicilia vſus. Encomium autem Græce dictum, ſcriptumq; præter phraſim, vt ſuperius dixi, multa vocabula, quæ latinus interpres retinuit, oſtendunt. Qualia ſunt.* Salomon Trinomius; Sanctus in ſanctis Faultus; Sanctus in ſanctis Zoſimus; Theodorus, ter beatiſſimus Papa Romanus; Fortunatus Deo amabilis Diaconus, Papa Marcus *pro* Pater, Archiſacerdotiſ; Pliathon *pro* Storea, Myocephalô *pro* cōpreſſione capitis. *præterea in Encomio. S. Zoſimus allocutus dicitur Abbatem Paulum Romano ſermone; enimverò præter patrium morem; & communem vſum Græce loquendi. quid enim notaſſe oportuit, Zoſimum latine locutum, ſi tum Syracuſis omnes latine loquerentur? igitur ex Græca dictione, ac vocabulis, quæ retinuit interpres latinus, ſatis conſtat Encomium Græco ſermone habitum ad populū, & in latinum ex Græco verſum.* 6

INEXTINCTAM AD EX. VSQVE VIT. SERVANS VIRGINITATIS LAMPADA] *Encomiaſtes Syracuſanus de S. Zoſimo; Apoſtolorum, ait, Angelorumque æmulus ità vixit, vt carnis expers Angelus in corpore videretur, &c. id ab Encomiaſte dictum, quod Zoſimus ſtudioſiſſime Virginitatem perpetuo coluerit.* 7

Encomiaſt. laudat. in S. Marcianum.

CVSTOS PRETIOSI LOCVLI S. V. LVCIÆ CONSTITVITVR] *vetus mos, vt ſepulchris cuſtodes ad tutelam adhiberentur. Propertius.* 8

Affert huc vnguenta mihi, ſertiſque ſepulchrum
Ornabit cuſtos ad mea buſta ſedens.

Propert. l. 3. eleg. 1.

ab Ethnicis ad Chriſtianos potiore religionis iure, mos tranſijt. cuſtos verò ſepulchri, itemque Eccleſiæ fuit. paullo poſt; cum Zoſimo ad Eccleſiæ, loculique S. V. Luciæ cuſtodiam relicto & mox de eodem oſtiarius templi cuſtos a S. Gregorio in Dialo-

Dialogis cuſtos, idemque Manſionarius ſæpe dicitur.

9 CVIVS VT VITAM, MORESQVE EST IMITATVS] *eximium teſtimonium hoc eſt, magnumque S. Fauſti ſanctitatis elogium; eius æmulum, atque imitatorem fuiſſe D. Zoſimum qui à ſcriptoribus omni virtutum genere cumulatus prædicatur.*

10 SACRVM EIVS SACERDOTIVM] *Epiſcopatum. D. Ambroſius: cum iam effugere non poſſimus officium docendi, quod nobis effugientibus impoſuit ſacerdotij neceſſitudo. & ad Felicem, Epiſcopum Comenſem: ſuſcepiſti gubernacula ſummi ſacerdotij. D. Hieronymus ad Aſellam: omnium pene iudicio, dignus ſummo ſacerdotio decernebar.*

D. Ambr. de off. l. 1. c. 1. l. 8. ep. 1.

D. Hieron. epiſt. 99.

11 A S. ET VENER. VIRO IOANNE EPISC.] *S. Ioannes in Epiſcopatum Syracuſanum ſucceſſit S. Maximiano, illi B. Petrus, huic S. Zoſimus, illuſtris quadriga Epiſcoporum.*

12 PATRICIA QVÆDAM NOMINE DOMNINA] *Patriciatus dignitas in fœminas etiam collata. Iornandes: Germanus Patricius, fratruelis Domni Iuſtiniani Imperatoris, Mathaſuentam in coniugio ſumens, Patriciam ordinariam fecit. id eſt maiorem, & primariam. dignitas enim Patriciatus erat maior, & minor.*

Iornan. hiſt. Gotthor.

13 PRESBYTER EST ORDINATVS] *vetus inſtitutum fuit vt Monachi Eccleſiæ bono, ad Clerum adlegerentur. ità etiã Coſmas ex Monacho eiuſdem Monaſterij S. Luciæ à S. Maximiano in Eccleſia Syracuſana factus Subdiaconus, mox a S. Io. Epiſcopo in poſſeſſione Iuliana Presbyter ordinatus dein in eamdem Eccleſiam reſtitutus, & Presbyterum Cardinalem conſtitui à S. Gregorio Papa iuſſus.*

D. Grego. l. 11. ep. 36.

14 AD EXCELLENTEM SVMMI SACERDOTII SEDEM] *ſummum ſacerdotium, Epiſcopatus: ſummus ſacerdos Epiſcopus. Tertullianus: ius habet dandi baptiſmum ſummus ſacerdos, qui eſt Epiſcopus; dehinc presbyteri, & diaconi. ſed non ſine Epiſcopi facultate. Damaſus Papa Proſpero in ſummis ſacerdotibus, ideſt Epiſcopis.*

Tertull. de bapt. c. 7.

Damaſ. PP. ad Proſper.

15 PETRO QVODAM SANCTO EPISCOPO ETC.] *Petri Epiſcopi ſanctitate præſtantis, & acta, & memoriam deperyſſe dolemus. hoc enim loco vox, ſanctus, minime quidem titulus eſt dignitatis, ſed elogium vitæ videtur.*

16 CVMQVE CLERVS, ET POPVLVS] *ad quos Epiſcopi delectus ea tempeſtate ſpectabat.*

17 RECVSABAT ILLE] *Epiſcopi antiquis moribus, non niſi recuſantes ad id faſtigij prouehebantur. D. Clemens de Epiſcopo, tantum ab ambitu debet eſſe ſepoſitus vt quæratur cogendus, rogatus recedat, inuitatus, refugiat, & paullo poſt: profecto indignus eſt ſacerdotio, niſi fuerit ordinatus inuitus. D. Gregorius: non vt quidã vim fecit, vt Epiſcopus fieret; ſed ipſe vim paſſus eſt, vt Epiſcopatum coactus acciperet.*

Clemẽs ep. 1. ad Iacob. fratr. Dom.

D. Cypr. l. 4. ep. 2.

SVB THEODORO TER BEATISSIME PP.] *Theodorus creatus eſt Pontifex ad 7. Kal. Decembris, anno Chriſti 642. obijt pridie Idus Maij, anno 649. igitur hoc annorum tractu, à Chriſti anno 642. ad 648 Zoſimus à Theodoro Papa Epiſcopus ordinatus eſt.* 18

QVIQVE GREGEM SVVM, ETC.] *idem D. Zoſimo teſtimonium dicit Encomiaſtes Syracuſanus laudatione in S. Marcianum: Zoſimi benigniſſimi qui Eccleſiaſticum gregem pulcherrime gubernauit, eleemoſynisque, & orationibus, continentia multa, & vigilijs vitam ſuam exornauit, &c.* 19

VNDE PENVLAM TVAM] *eo aeuo, penula in communi vſu fuit, ſed forma, ſeu materia, ſeu colore diſtincta, pro cuiuſque fortuna, ac dignitate. numne penula, iam inde ab Apoſtolis, in amictu Epiſcoporum fuit? nam Paulus Apoſtolus ad Timotheum ſcribit; penulam afferret ſuã Troade relictam. quo loco legitur Phælones quã vocẽ eadem acceptione reperies apud Codinum libro de officijs Conſtantinopolitanis; ſed alij reponunt Phænole, nam Phælone, theca eſt. veſtis autem Phænole Athenæo, & Polluci Phænole, Suida dicta. penulam verò veſtem apud D. Paulũ accipiunt, Tertullianus, Hieronymus, Ambroſius, Sedulius, Anſelmus. quoniam verò D. Hieronymus Phænolem, Apoſtoli Pauli penulam, ſeu lacernam interpretatur, ex eo ſubibat animum cogitatio, eſſet ne eadem penula Epiſcoporum, qui birrus. nã penulam, vt obſeruat Iſaacus Caſaubonus, Græci Berion, & Birrion, Latini birrũ dicunt. Pontius in vita S. Cypriani Martyris, vtrumque, Lacernam birrum coniungit; ibi ſe lacerno birro (Cyprianus Epiſcopus expoliauit, & genu in terram flexit. &c. ex vtroque autem loco Cypriani, tum Zoſimi, penula & birrus exterius indumentum fuit. hæc diximus, vt à viris doctis exquireremus, an penula, ſeu birrus ab Apoſtolis, vſque ad tempora S. Zoſimi, Epiſcopis in vſu fuerit. vide ſi lubet, Aduerſaria ſacra Ludouici de Lacerda c. 31. 1. & c. 36. num. 12. & 76. num. 4.* 20

S. Paul. epiſ. 2 ad Timot. cap. 4.

Athen. l. 3.

Pollux Onomaſ. l. 7.

Suidas.

Tertull. l. de orat. c. 12. & de Cor. mil. cap. 8.

D. Hieron. dial. 3. aduerſ. Pelag. cap. 1.

Caſaub. Notis in Spart. Pont. in Cypriano.

AD EPISCOPI PEDES ACCIDIT] *Epiſcopis is honos à Chriſtianis ſemper eſt habitus, vt ad eorum pedes venerabundi procumberent. D. Hieronymus ad Sammachium, de S. Epiphanio, Salamina Cypri Epiſcopo, cum ad eum omnis ætatis, & ſexus turba confluerct, offerens paruulos, pedes deoſculans, fimbrias vellens. &c. D. Auguſtinus; ad Eccleſiam curris, Epiſcopum videre deſideras, ad eius pedes volutaris.* 21

D. Hieron. Epiſt. 6.

D. Aug. ſer. 18. de verb. Apoſt.

VT PAPA MAVRVS REFEREBAT] *honoris hoc loco nomen. Valfridus Strabo. Papa tranſijt in dignitatis nomen, vt Clerici venerandi, eodem nomine appellarentur. Papa autem Græcis, idem Latine, qui Pater.* 22

TEMPLVM RENOVAVIT] *nempe illud Vandali, direptis Syracuſis deforme, ant* 23

meminiſſe hoc iterim; nam Synagogam Hebræorum dudum à Vandalis euerſam, mox Encomiaſtes dicit.

24 HEBRÆI QVIDAM ADVENÆ ..... ÆDIFICARE SYNAGOGAM VOL.] ſtatuerant Chriſtiani Imperatores, Synagogam Iudaeorum reparari, nouas neutiquam extrui. Honorius, & Theodoſius AA. Florentio PP. præcipimus, ne qua Iudaica Synagoga in nouam fabricam ſurgat, fulciendi veteres permiſſa licentia, quæ ruinam minantur. Eiuſdem legis meminere S. Ambroſius, & Caſſiodorus.

Cod. de Iudæis & Cælicol. leg. 17. D. Ambroſ. ep. 17. & 18. Caſſiod. l. 4. epiſt. 43.

25 SYNAGOGAM, DVDVM A VANDALIS EVERSAM Imperante Caligula cum D. Marcianus in Siciliam à Petro Apoſtolo miſſus eſt, Synagoga Hebræorum fuit ad antra Pelopia, quæ hoc æuo, Crypta S. Ioannis, extra inſulam, & in extrema Acradina, ſupra minorem portum. fuerit ne hæc Synagoga, à Vandalis euerſa, ambiguus animi ſum. ſed illud eruimus ex hoc loco, Syracuſas inſignem aliquam cladem perpeſſas à Vandalis, quam nullus ſcriptorum, quos legerim, memorat.

26 DOMINI IMPERATORIS) Imperatoris Conſtantis, cuius temporibus, Zoſimus Pontificatum iniit, expleuitque. cubicularij, qui cubiculum Imperatoris procurabant. at quorſum Eupraxius cubicularius Syracuſis agebat? in exemplari ita ſcriptum eſt: Eupraxius quidam cubicularius Domini Imperatoris, cubiculorum imperialium diſpenſationem exercens Syracuſanorum ciuitatis, cum vniuerſa inſula, egreſſus à conſpectu Regalis poteſtatis, &c. igitur Eupraxius cubicularius ab Imperatore miſſus, vt fiſcales Principis reditus in prouincia procuraret. poſt Eupraxium, Syracuſis reſediſſe, comperio Vaanum cubicularium, & Imperatoris chartularium, ad quem extat epiſtola Vitaliani Papæ, anno Chriſti 668. Nouella 25. Chartularios ſacri cubiculi appellat, quod Principis conſtitutionibus ſubſcriberent, vt obſeruat Iul. Cæſar Bulengerus, in Imperatore Romano, vbi plura de cubiculariis.

V tal. PP. to. 2. concilior.

Buling. in Imp. Rom. l. 2. c. 27.

27 TEGETE SVBSTRATA, SCRVTISQVE TECTVM] à virum Apoſtolicum, pro Chriſto egenum, ſed in paupertate ditiſſimum. in exemplari ita erat: inuenit eum grabato recubantem, pſiathon tantū habentem ſubſtratum, & ſciſſuras penitus inutilium veſtimentorum, & rurſum: poſt dies paucos reueniens cubicularius, inuenit ſuper ſolum pſiathon cubantem. ſuperius monui, laudationem è Græco verſam in latinum, ac pleraque Græca vocabula in ea ab interprete relicta. pſiathon autem, ſtratum ex intextis iunceis fuit, & teges, & matta: Heſichius, pſiathos, lectus humi ſtratus, & frutex, ex quo plectitur. Iſidori gloſſa: pſiathium, matta. Gloſſa Vett. Pſiathos teges, terratoria, matta. terratoria autem dicta, quod terra ſternebatur. Vita S. Pachomij: inueniens fratrem, qui coquinæ præerat, pſiathos ideſt tegetes operantem, quas mattas vulgus appellat, &c. ceterum S. Zoſimus ex Monacho Epiſcopus & vir ſanctiſſimus, retinuit Chamæunias ſuas, & humicubationes. Monachi verò vitæ ſeuerioris, humi cubare ſoliti, ſuper ſtratis ex iunco D. Hieronymus de Sancto Hilarione. ſuper nudam humum, ſtratumque iunceum, vſque ad mortem cubitauit. idem de pluribus ſanctis Monachis, in vitis Patrum leges.

Heſich. Iſid. gloſſ. Gloſſ. Vett. Auct. vit. S. Pachom. in vitis Patrū.

D. Hier. Hilarione.

SVMMVM SACERDOTEM in exemplari: hortatus ſanctiſſimum Archidiaconum Eliam, Archiſacerdotium ei tradidit & populi Præſulatum. Archiſacerdos, princeps ſacerdos, Epiſcopus. D. Auguſtinus: quid eſt Epiſcopus, niſi primus presbyter, hoc eſt ſummus Sacerdos. Epiſcopus autē princeps presbyter dictus, vt a reliquis presbyteris diſtingueretur, qui interdum ſecundi ordinis Epiſcopi, ideſt Coepiſcopi dicti. Sidonius de Claudiano, Germano fratre Mamerci, Epiſcopi Viennenſis. 28

D. Aug. in quæſt. 10 ex vtroq; miſſis

Antiſtes fuit Ordine in ſecundo,
Fratrem faſce leuans epiſcopali.
Nam de Pontificis tenore ſummi,
Ille inſignia, ſumpſit, hic laborem.

Concilium Neocæſarienſe: Vicarij autem Epiſcoporum, quos Græci coepiſcopos vocant, conſtituti ſunt ad exemplum LXX. ſeniorum. Conc. Antiochenum: Vicarijs verò Epiſcopis, qui à Græcis coepiſcopi vocantur, formatas facere liceat.

Cōc. Neoc. can. 13. Cōcil. Ant. can. 8.

POPVLI PRÆSVLEM PRONVNTIAVIT] interdum, dum ſupremum diem obiret Epiſcopus, vel de ſua ſententia rogatus, vel admonitus diuinitus (vt hic de S. Zoſimo habes, & de S. Sabino Epiſcopo Catanenſi in vita S. Leonis, Catanæ item Epiſcopi) ſucceſſorem renuntiabant, quem deinde Clerum, populumque ſuffragijs etiam ſuis comprobaſſe crediderim. 29

TRADIDIT SPIRITVM] 90. annos natus. ſedenim Zoſimus ſeptennis in Monaſterium S. Luciæ à parentibus additus: in eo exegit annos 30. præfuit Abbas XL. Epiſcopus 13. obijt, ferme ſub annum Chriſti 656. 30

POPVLI DEFENSOR] populi defenſores iidem, qui Græcè Syndici. Conſule Guidum Panrirolum, de Magiſtratibus Municipalibus. 31

Pancirol. de Mag. Mun. cap 9.

DESTINATO TANDEM IN LOCO COLLOCARVNT] S. Zoſimi Epiſcopi corpus fama eſt, in Eccleſia D. Luciæ, extra Syracuſas conditum in ſacello, quod in dextrum, à læua abſidis, ad meridiem. affirmare non auſim. imm. improbare nam ea eccleſia haud vetus, vt dixi in Notis ad martyrium D. Luciæ, ex Græco verſum. brachium D. Zoſimi, argento incluſum in eccleſia Syracuſana ſeruatur. 32

OLEO LYCHNORVM ANTE SACRVM LOCVLVM] priſci ij honores Sanctorum corporibus, ac ſepulchris exhibiti; Diuo Zoſimo haud multis poſt eius exceſſum annis tributi, vt ex narratione miraculorum, extrema vita cognoſcimus. 33

Solemne de Sancto Zoſimo officium in

eccleſia

Eccleſia Syracuſana, poſteaquā à Rogerio Comite, pulſis Sarracenis, reſtituta eſt, olim peragebatur. extſtāt Hymni, Antiphonæ, & Reſponſoria, ex eius vita deſumpta, deſcriptaque, vt barbara ferebant tempora. Hymnos exſcribo.

In 1. Veſp. GAude, felix vrbs Syracuſia,
Tanti Patris dotata gloria;
Præſens tecum mater Eccleſia
Ipſi, cuius adſunt ſollemnia,
In concordi mentis melodia,
Promat nouę laudis præconia.
O præclara Sacerdotum Chriſti natalitia,
Quibus Zoſimum adſcripſit in cæleſti curia
Lux virtutum, norma morum, vitæ ſanctimonia.
Inter quorum glorioſa poſitum conſortia,
Aduocatum ſentiamus in Dei pręſentia.
Lætare, vrbs Syracuſia, ſedes SS. Præſulum,
Quorum ſacra patrocinia tuentur tuum populum.
Ergo B. Zoſimi laus, hymnus, & melodia,
Oris, vocis, & animi feſtiuet hæc ſollemnia.
Vrbs inſignis Syracuſia, Zoſimi per merita,
Tanti Præſulis perfuſa gratia gratuita,
Ore, voce, mente pura, recole ſollemnia,
Cuius ope, duratura conſequeris præmia.

Inuit. ad Matutinum. SVmmo Patri modulemur melos cordis intimum,
Qui honore Præſulari decorauit Zoſimum,
Inter cæli laureatum agmen candidiſſimū.

Aña. j. Noc. Plebs fidelis, plebs deuota vrbis Syracuſiæ,
Funde digna cordis vota, plauſibus lætitiæ;
In hac die, mentis piæ ex affectu intimo,
Pſallit, gaudet chorus plaudens pio Patri Zoſimo.
Hunc exornat morum forma, honeſtatis titulus,
Hunc inſignit legis norma, virtutumque cumulus.

Reſponſ. j. Noctur. Vt ætatis ſuæ puer vtitur ſeptennio,
Ad exemplum Samuelis diuino præſagio,
Hunc parentum pia mēte obtulit deuotio,
Templi celebris Luciæ Virginis obſequio.
Huius Sācitæ zelans florem illibati corporis,
Dum aſpirat ad decorē purpurati pectoris,
Eſt adeptus hunc fulgorem cumulandi decoris.
S. Fauſtus, Pater ædis, & ādiutrix dexteræ,
Aemulanti ſanctos actus, & ſanctorū opera,
Sacræ Martyris commiſit pretioſa funera,
Per virtutem Dei Patris, mundo ſalutifera.

Antiphona ij. Noctur. Cibus ei, verbum Dei, potus eſt oratio;
Strati cura, mens eſt pura; tegimen dilectio.
Carnis fluxum ſtringit ... zona continentiæ
... ne ruinam ferat pudicitiæ.
Mundum ſpernit, & ſecernit mentem ab illecebris.
Tuba clangit, & vas frāgit Gedeon in tenebris.
Lux apparet, & ſic claret dux triumphi celebris.

S. Fauſtus cunctæ carnis viā vt ingreditur, Reſponſ. ij. Noctum.
Quem aſſumat in paſtorem gregis mens ſuſpenditur.
Ad Ioannem vrbis Patrem tendit, Abbas petitur:
Sed, quē ſpreuit, Dei nutu, Zoſimus eligitur.
Quanto gradu dignitatis, eminet excelſior,
Tanto nutu caritatis, cunctis eſt humilior.
Quo interno mentis affectu affluebat purior,
Geſtu, verbo, & aſpectu, effulgebat gratior.
O laudanda, o miranda virtus huius Præſulis,
Donans ſignum, laude dignum, ſeculorum ſeculis.
Qui ad inſtar Præcurſoris poteſtis luminis
Prodit virum, & ... numine.
Certat Clerus, plebs contendit optione copiæ; Antiph. iij. Noctur.
Cui præſentur Præſularis apicis inſignia.
Vox ſopitur apud Patrem Sedis Apoſtolicę;
Poſt laborem præſulatur Zoſimus mirifice.
Nam Eliam vrget furor Iezabelis impiæ,
Vox ancillę Petrum vexit principē Eccleſię.
Sublimatus vitæ fama, geſtorumque ſpecula Reſponſ. iij. Noct.
Præſulari vir inſignis inſignitur infula,
Per quem ſigna ſanctitatis fulgent, & miracula.
Dignum clamat Pręſulem Clerus, & gens incola.
Iam inſudat vigilanter Pręſulis officio.
Non exponens ſe torpori, ne torpeſcat otio
Ad vſuram tradita talenta à numulario;
Quę reportat augmētata duplici cōmercio
Vt cuiuſdam releuaret pauperis inopiam,
Qua ſe tegit, vendi iubet Pater veſtem propriam,
Dum remordet ſui Scribæ morā, & deſidiā,
In momento vir ignotus offert auri copiā.
Inuitatur ad ſponſi nuptias cultor agri Patris familias; Antiph. laud.
Nam deponens carnis exuuias, vitæ ſtolas ſumit eximias.
Dum triturat meſſem in area, fructu replet Domini horrea
A caula lupos, vulpes à vinea arcet, tractans arma ſiderea.
Vt ſe videt à mundo exulem fore, ſanctum eligit Præſulem,
Ne luporum in morſus grex in præceps effluat.
Benedicat Deum Patrem trina mundi machina,
In quo Zoſimus exultat inter cæli agmina.
Laus decora Saluatori reſonet per omnia,
Per quē viget in hoc loco Zoſimi memoria.
Alme Præſul Zoſime, iubar Sacerdotum, Ad Benedictionem.
Auge mores, reprime vitiorum motum,
Serua Clerum, protege populum deuotum,
Et in bonum dirige vtriuſque votum.
Aue Pater, & paſtor optime, In ij. Veſp. ad Magn.
Noſtra ſalus, & vita Zoſime.
Præſta nobis medelam animæ,
Fuga peſtem, & morbos adime.
Et qui plauſu laudis vberrime
Te attollunt, à malis exime.

ANI-

ANIMADVERSIONES
IN
S. ELIAM EPISCOPVM

ELIAS EPISCOPVS] quæ de S. Elia Epiſcopo memorauimus, ex vita Sancti Zoſimi excerpſimus. cetera ignoramus. colitur Syracuſis S. Elias Epiſcopus 26. die Auguſti.

ELIAS A SANCTO VITALIANO PP. EPISCOPVS CONST.] quod plane conficitur ex tempore Epiſcopatus Sancti Zoſimi, quem anuis ordinatus à Theodoro PP. is pontificatum cœpit, anno 641 25. Nouembris expleuit anno 649. pridie idus Maij. Zoſimus igitur hoc annorum tractu ſedem tenuit, ab anno 642. ad annum 648, ſedit verò annos 13. demus cœpiſſe exceſſum eius contigiſſe reperiemus, anno 655. quo anno Vitalianus Pontifex creatus eſt, pridie Kal. Septembris, præſeditque Eccleſiæ ad annum 669. quo migrauit è vita 6. kalendas Februarij. quamquã verò daremus Zoſimum ſedem cœpiſſe, anno 648. obijſſeque 13. poſt annos, ideſt anno 661. adhuc ordinatio S. Eliæ in Vitaliani PP. tempore incidit. quin etiam & mors. nam anno 668. Syracuſis erat Epiſcopus Georgius, ad quem eo anno data ſunt literæ Vitaliani PP. ante Georgium ſederat Theodorus, annos fere duos ex Catalogo Epiſcop. Syracuſanorum. igitur S. Elias à Vitaliano PP. certo ordinatus Epiſcopus, eodemque Pontifice in cœlum migrauit.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

7 – 80.

Digitized by Google